سُنَنُ الصَّالِحِينَ وَسُنَنُ الْعَابِدِينَ

Sâlihlerin ve Âbidlerin Yolu

Sünenü's-Sâlihîn ve Sünenü'l-Âbidîn

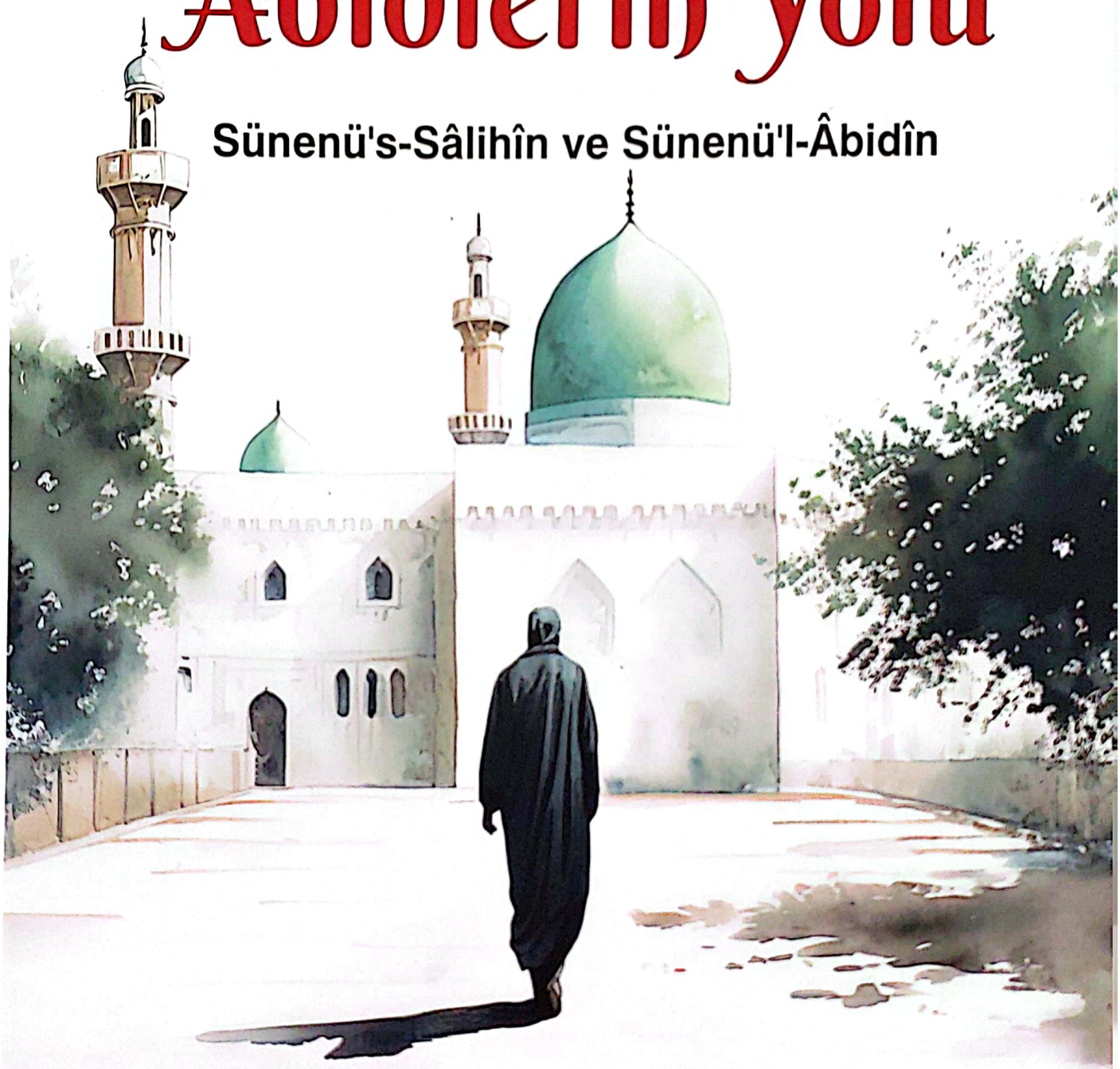

Ebü'l-Velîd Süleymân b. Halef b. Sa'd et-Tücîbî

el-Bâcî

KARINCA POLEN

CamScanner ile tarandı

بسم الله الرحمن الرحيم

CamScanner ile tarandı

Bütün yayın hakları Karınca & Polen yayınlarına aittir.
İzinsiz olarak basılamaz ve elektronik ortama alınamaz.

Kitabın Özgün Adı
Sünenü's-Sâlihîn ve Sünenü'l-Âbidîn

Tercüme
Mustafa Solmaz

Tashih
Polen Yayınları

Mizanpaj
Polen Yayınları

Kapak Tasarımı
İnkreativ Art

Baskı - Cilt
Vizyon Basımevi
Beylikdüzü O.S.B. Mah. Orkide Cad. No: 1
Beylikdüzü / İSTANBUL Tel: 0212 671 61 51

Matbaa Sertifika No
52098

Yayıncı Sertifika No
46402

ISBN
978-625-6855-28-1

1. Baskı
Mart 2024

KARINCA & POLEN YAYINLARI
(Karınca & Polen Yayınları "Billbao Tekstil Yayıncılık Sanayi ve Tic. Ltd. Şti" kuruluşudur)

İletişim:
Yakuplu merkez mah. 31. sk. No: 12A Beylikdüzü / İSTANBUL
0212 875 65 14 - 0532 356 47 44

www.karincakitap.net
karincakitap@hotmail.com

CamScanner ile tarandı

SÂLİHLERİN
VE
ÂBİDLERİN YOLU

- SÜNENÜ'S-SÂLİHÎN VE SÜNENÜ'L-ÂBİDÎN -

Telif:

EBÜ'L-VELÎD SÜLEYMÂN B. HALEF B. SA'D ET-TÜCÎBÎ

EL-BÂCÎ

(ö. h. 474 / m. 1081)

Tahkik Eden:

İBRAHİM BÂCİS ABDÜLMECÎD

CamScanner ile tarandı

İÇİNDEKİLER

MÜTERCİMİN ÖNSÖZÜ 21
1. BÂB: KUR'AN-I KERÎM'DE GEÇEN DUA ÂYETLERİ 23
2. BÂB: KUR'AN-I KERÎM DIŞINDA NAKLEDİLEN BAZI SEÇKİN DUALAR... 27
3. BÂB: PEYGAMBERLERE VE SÂLİH KULLARA NİSPET EDİLEN/ ATFEDİLEN DUALAR 34
4. BÂB: DUA ETMENİN MÜSTEHAP/GÜZEL VE DOĞRU OLDUĞU VAKİTLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 46
5. BÂB: DUA EDEN KULUN İYİ VE GÜZEL (MÜSTEHAP) OLAN HALLERİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 48
6. BÂB: DUANIN FAZİLETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 50
BÖLÜM: BELİRLİ VAKİTLERDE VE BELİRLİ AMELLERDE MÜSTEHAP (GÜZEL VE DOĞRU OLAN) DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 52
7. BÂB: ABDEST ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET 52
8. BÂB: EZAN VAKTİNDE YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 52
9. BÂB: EVDEN ÇIKMA ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 54
10. BÂB: NAMAZ ESNASINDA VE SONRASINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA 55
11. BÂB: UYUMAK İÇİN YATMA ANINDA OKUNMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 59
12. BÂB: UYKUDAN UYANINCA YAPILMASI GEREKEN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 61

CamScanner ile tarandı

13. BÂB: TEHECCÜD İÇİN GECE KALKILDIĞINDA YAPILMASI GEREKEN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....62
14. BÂB: SABAHA VARINCA YAPILACAK DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....63
15. BÂB: ÇARŞI-PAZARA GİRME ANINDA OKUNMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....66
16. BÂB: BİR ŞEYİN KAYBOLMASI ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET 67
17. BÂB: CİNSEL MÜNASEBET (CİMA/ZİFAF) ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET.....67
18. BÂB: YEME-İÇME ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....67
19. BÂB: HİLÂLİ GÖRME ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....69
20. BÂB: ÜZERİNDE BİR LÜTUF VE İHSAN OLARAK AFİYETİN VEYA BAŞKA NİMETLERİN KENDİSİNE BAHŞEDİLDİĞİNİ GÖREN KİŞİNİN YAPMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET 70
21. BÂB: MAİŞET/GEÇİM SIKINTISI ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....70
22. BÂB: HASTALIK ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 72
23. BÂB: HELAYA GİRME ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET 72
24. BÂB: HARP/SAVAŞ ESNASINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....73
25. BÂB: KORKU ANLARINDA VE SULTANLARIN HUZURUNA GİRİLDİĞİ ZAMANLARDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....73
26. BÂB: HÜZÜN VE KEDER ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....77
27. BÂB: YAĞMUR/RAHMET YAĞMASINI İSTEME ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP/GÜZEL OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 79

CamScanner ile tarandı

28. BÂB: HAYIRLISINI İSTEME (İSTİHÂRE) KONUSUNDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER .. 87
29. BÂB: EVLİLİK VE KÖLE/HİZMETLİ SATIN ALMA ESNASINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET 88
30. BÂB: YOLCULUK (SEFER) ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER..... 88
31. BÂB: AYRILMA/VEDA ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER..... 90
32. BÂB: GEMİYE VEYA BİNEK HAYVANINA BİNİLECEĞİ ZAMAN OKUNMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER..... 91
33. BÂB: VARILACAK YERİ GÖRÜNCE YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET 92
34. BÂB: ELBİSE GİYME ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 93
35. BÂB: YAĞMUR YAĞDIĞI ZAMAN YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 93
36. BÂB: GÖK GÜRÜLTÜSÜNÜ İŞİTME ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET..... 94
37. BÂB: BİRİSİNİN VEFAT HABERİNİ ALINCA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET 94
38. BÂB: CENAZE NAMAZI ESNASINDA OKUNMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER..... 95
39. BÂB: ÖLÜYÜ KABRE KOYARKEN YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 97
40. BÂB: BAĞIŞLANMA DİLEME (İSTİĞFAR) KONUSUNDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER..... 98
41. BÂB: İSTİĞFARIN FAZİLETİ 102
42. BÂB: HAMD ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 104
43. BÂB: TESBİH ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 109

CamScanner ile tarandı

44. BÂB: KELİME-İ TEVHÎD (TEHLÎL) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 113
45. BÂB: YÜCE ALLAH'I ZİKRETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 115
46. BÂB: KUR'AN'IN FAZİLETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER ..123
47. BÂB: RASÛLULLAH'IN (S.A.V) FAZİLETİ, HAYATI VE REHBERLİĞİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 134
48. BÂB: RASÛLULLAH'IN (S.A.V) ASHÂBININ (R.ANHUM) FAZİLETLERİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 155
49. BÂB: EBÛ BEKİR ES-SIDDÎK'IN (R.A) FAZİLETİ VE HAYATI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 160
50. BÂB: ÖMER EL-FÂRÛK'UN (R.A) FAZİLETLERİ VE HAYATI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 165
51. BÂB: İKİ NUR SAHİBİ (ZİNNÛREYN) OSMAN'IN (R.A) FAZİLETİ VE HAYATI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER..... 174
52. BÂB: ALİ B. EBÛ TÂLİB'İN (R.A) FAZİLETLERİ VE HAYATI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 175
53. BÂB: SAHÂBENİN (R.ANHUM) FAZİLETLERİ, ONLARIN REHBERLİKLERİ VE YAŞAMLARI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 178
54. BÂB: TABİÎN TOPLULUĞUNUN FAZİLETİ, ONLARIN FAZİLETLERİ VE ZÜHDLERİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER..... 189
55. BÂB: ÖMER B. ABDULAZÎZ'İN (RH.) FAZİLETİ VE HAYATI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 191
56. BÂB: TEHECCÜD NAMAZI VE GECE KALKMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 196
57. BÂB: GECE NAMAZININ MİKTARI VE EN KIYMETLİ VAKTİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 199
58. BÂB: GECE NAMAZININ KAÇ REKÂT OLDUĞU HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER..... 203
59. BÂB: GECELEYİN OKUNACAK KUR'AN'IN NE KADAR OLACAĞI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 204

CamScanner ile tarandı

60. BÂB: GECE NAMAZININ DIŞINDA OLAN MÜSTEHAP VE NAFİLE NAMAZLAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 206
61. BÂB: KIRAATIN/KUR'AN OKUMANIN NASIL OLACAĞI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 207
62. BÂB: GECELEYİN KILINACAK NAMAZIN ÖZELLİKLERİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 208
63. BÂB: ABDESTİN VE SÜREKLİ ABDESTLİ OLMANIN FAZİLETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 210
64. BÂB: MİSVAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET 212
65. BÂB: NAMAZ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 212
66. BÂB: SADAKA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....221
67. BÂB: ORUÇ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....228
68. BÂB: HAC VE UMRE HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....230
69. BÂB: CİHAD VE RİBAT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....232
70. BÂB: İÇERİSİNDE İBADET ETMENİN MÜSTEHAP/GÜZEL KABUL EDİLDİĞİ GÜNLER VE GECELER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....243
71. BÂB: İLMİN VE ÂLİMLERİN FAZİLETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....245
72. BÂB: İLİM TALEBİ UĞRUNDA YOLCULUK ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 260
73. BÂB: İLİMLE ÂMİL OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER ... 264
74. BÂB: SÖZ VE AMEL HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....270
75. BÂB: İTAAT VE MASİYET HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 273
76. BÂB: AKIL KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....276
77. BÂB: GİZLİ VE AÇIK DURUMLAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 278
78. BÂB: RİYA VE GÖSTERİŞ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....279
79. BÂB: İYİLİĞİ EMRETMEK, KÖTÜLÜKTEN SAKINDIRMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....284
80. BÂB: VASİYET ETMEK VE TAVSİYE/NASİHAT VERMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....289

CamScanner ile tarandı

81. BÂB: YAZIŞMALAR/MEKTUPLAŞMALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....297
82. BÂB: KONUŞMA YAPMAK (HUTBE) KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....304
83. BÂB: ZAHİDLERİN VE HAK EHLİNİN, YÖNETİCİLERİN YANINDA YAPTIKLARI KONUŞMALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....311
84. BÂB: NASİHATLER KONUSUNDA GELEN NAKİLLER....323
85. BÂB: HİKÂYE ANLATICILARI (KUSSÂS) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....328
86. BÂB: YÖNETİCİLER, KADILAR, ADİLLER VE ZALİMLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....329
87. BÂB: YETİMLER VE KÜÇÜKLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....350
88. BÂB: ANNE-BABAYA İYİLİK ETME KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....351
89. BÂB: AİLEYE HÂLİM SELİM DAVRANMAK VE ONLARIN RAHAT BİR HAYAT SÜRMESİNİ SAĞLAMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....355
90. BÂB: KÖLELERE HÂLİM SELİM DAVRANMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....360
91. BÂB: HAYVANLARA İYİ DAVRANMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....363
92. BÂB: KOMŞU HAKKINDA NAKLEDİLER RİVAYETLER....364
93. BÂB: MİSAFİRE İKRAMDA BULUNMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....366
94. BÂB: FAKİRLERİ VE İHTİYAÇ SAHİPLERİNİ SEVME, ONLARI TESELLİ ETME KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....368
95. BÂB: MÜMİN VE MÜSLÜMAN HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....370
96. BÂB: BİRBİRLERİNİ YALNIZCA ALLAH İÇİN SEVENLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....372

CamScanner ile tarandı

97. BÂB: GÜZEL AHLAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 376
98. BÂB: SEVİNÇ VE ÜLFET/YAKINLIK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 378
99. BÂB: YARDIMLAŞMA VE İHTİYAÇLARI GİDERME KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 379
100. BÂB: EŞİT PAYLAŞIM VE BAŞKASINI KİŞİNİN KENDİSİNE TERCİH ETMESİ KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 380
101. BÂB: TEVAZU HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 389
102. BÂB: NİMETE ŞÜKRETMEK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 396
103. BÂB: AKRABA BAĞINI GÖZETMEK (SILA-İ RAHİM) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 402
104. BÂB: SELAMI YAYMA KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER ...404
105. BÂB: HAPŞIRAN KİŞİYE 'ALLAH SANA MERHAMET ETSİN !' DİYEREK HAYIR DUA ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 406
106. BÂB: İNSANLARIN ARASINI DÜZELTMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 407
107. BÂB: NASİHAT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 408
108. BÂB: SIRRI GİZLEMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 409
109. BÂB: EMANETİ EHLİNE VERMEK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 410
110. BÂB: VERİLEN SÖZÜ TUTMA (AHDE VEFA) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 413
111. BÂB: İNSAFLI/ADİL OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 414
112. BÂB: HİLİM/YUMUŞAK HUYLU OLMAK VE ÖFKE ANINDA KİŞİNİN KENDİSİNE HÂKİM OLMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 415
113. BÂB: SABIR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 421
114. BÂB: GÖZLERİ HARAMDAN SAKINMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 423

CamScanner ile tarandı

115. BÂB: KULAĞI HARAMDAN SAKINMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....425
116. BÂB: DİLİ HARAMDAN KORUMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....427
117. BÂB: YALANDAN SAKINDIRMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....432
118. BÂB: İNSANLARI YÜZLERİNE KARŞI POHPOHLAMAK VE AŞIRI ÖVMEK (DALKAVUKLUK) KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....438
119. BÂB: İKİYÜZLÜ OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....439
120. BÂB: ALDATMAKTAN SAKINDIRMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....440
121. BÂB: İHANET HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....440
122. BÂB: VERİLEN SÖZDE DURMAMAK (VEFASIZLIK) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....441
123. BÂB: İYİLİĞE NANKÖRLÜK ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....442
124. BÂB: KANAAT VE İNSANLARIN ELİNDEKİ ŞEYLERDEN ÜMİDİ KESMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....444
125. BÂB: ZAN/SANI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....446
126. BÂB: YILDIZLARI VE KAHİNLERİ TASDİK ETMEK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....446
127. BÂB: UĞURSUZLUK VE HASTALIĞIN BULAŞMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....449
128. BÂB: İSİMLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....452
129. BÂB: ÜÇ ŞEYDE UĞURSUZLUK OLMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....455
130. BÂB: BÜYÜ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....456
131. BÂB: RUKYE VE MUSKA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....457
132. BÂB: TEDAVİ VE DAĞLAMA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....460
133. BÂB: SÛRETLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....466

CamScanner ile tarandı

134. BÂB: ŞARKI VE İNLEYİP SIZLAMAK, AĞIT YAKMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 469
135. BÂB: GÜNAHLARIN KÜÇÜK VE ÖNEMSİZ GÖRÜLMESİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 473
136. BÂB: GÜNAHLARIN ZİLLETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 474
137. BÂB: KALP KATILIĞI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 475
138. BÂB: TARTIŞMA VE MİRÂ (MÜNAKAŞA) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 477
139. BÂB: BİDAT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 479
140. BÂB: FİTNELER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 482
141. BÂB: ZAMANIN FESADI/BOZULMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 489
142. BÂB: UZLET VE HALVET HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 490
143. BÂB: KİŞİNİN KENDİ AYIP VE KUSURLARIYLA MEŞGUL OLMASI 495
144. BÂB: DÜNYA EHLİNDEN UZAK DURMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 497
145. BÂB: ALLAH İÇİN SEVMEK VE ALLAH İÇİN ÖFKELENMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 499
146. BÂB: DÜNYAYA TENEZZÜL ETMEMEK (ZÜHD) VE ONDAN AZ BİR ŞEYLE YETİNMEK (KANAAT) 500
147. BÂB: DÜNYANIN ÖZELLİKLERİ VE KÖTÜLENMESİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 517
148. BÂB: DÜNYA FİTNESİNDEN SAKINMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 522
149. BÂB: ŞEHEVÎ İSTEK VE ARZULARDAN SAKINMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 526
150. BÂB: BOLLUK İÇERİSİNDE YAŞAYARAK ZEVKÜSEFAYA DALMAK VE NİMETLERDEN HESABA ÇEKİLMEK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 531
151. BÂB: ELBİSELER KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 538
152. BÂB: FITRAT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 547

CamScanner ile tarandı

153. BÂB: YAPILAR (BİNA) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....548
154. BÂB: ÖVÜNMEK, BÖBÜRLENMEK VE GÖSTERİŞ MERAKLISI OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....553
155. BÂB: DÜNYA HAYATINDA REKABET ETMEYİ YASAKLAMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....555
156. BÂB: MÜSLÜMANLARIN BİRBİRLERİNE ÖFKELENMESİNİN VE BİRBİRLERİNE HASET ETMESİNİN YASAKLANMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....555
157. BÂB: KÜS (DARGIN) DURMANIN YASAKLANMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....559
158. BÂB: HADDİ AŞMAYI VE HAKSIZLIK ETMEYİ YASAKLAMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....560
159. BÂB: ZULMÜ YASAKLAMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....563
160. BÂB: DÜNYA HAYATINDA İNSANLARA AZAP EDENLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....567
161. BÂB: EZİYET VE HAKARET ETMENİN YASAKLANMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....568
162. BÂB: İNSANLARIN ARASINI BOZMAK İÇİN LAF TAŞIMANIN (KOĞUCULUK YAPMAK) YASAKLANMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....569
163. BÂB: GIYBET ETMENİN YASAKLANMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....571
164. BÂB: HARAMIN SINIRLARINDAN UZAK DURMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....575
165. BÂB: KİŞİNİN NEFSİNİ HESABA ÇEKMESİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....576
166. BÂB: YEME-İÇME KONUSUNDA DİKKATLİ OLMAKLA İLGİLİ NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....579
167. BÂB: KAZANÇ KONUSUNDA DİKKATLİ (TAKVALI) OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....583
168. BÂB: ZENGİNLİK VE MAL FİTNESİ (İMTİHANI) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....589

CamScanner ile tarandı

169. BÂB: FAKİRLİĞE KARŞI SABIR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 599
170. BÂB: KANAAT ETMEK VE RIZA GÖSTERMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 603
171. BÂB: MALI ZAYİ ETMEK VE SAÇIP SAVURMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 605
172. BÂB: MALI KORUMANIN VE ONU ÇOĞALTMANIN EMREDİLMİŞ OLMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 607
173. BÂB: MAL-MÜLKTEN FAYDALANMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 613
174. BÂB: MAL-MÜLKÜ DİNİ YAŞAMAYA YARDIMCI OLMASI İÇİN KULLANMAK VE ONUNLA AHİRETİ KAZANMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 616
175. BÂB: AMELLERİN NİYETLERE GÖRE OLMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 618
176. BÂB: TEFEKKÜR VE İBRET ALMA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 619
177. BÂB: YAKÎN/KESİN BİLGİYLE İMAN ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 620
178. BÂB: TAKVA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 621
179. BÂB: İBADET HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 624
180. BÂB: HAYÂ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 627
181. BÂB: YÜCE ALLAH'IN DOSTLARI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 630
182. BÂB: İBADETLER KONUSUNDA ÇOK GAYRETLİ OLANLAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 632
183. BÂB: KENDİNİ YÜCE ALLAH'A ADAYANLAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 637
184. BÂB: NEFİSLE MÜCADELE, NEFSİ İSTEK VE ARZULARA KARŞI GELME HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 639
185. BÂB: YÜCE ALLAH'IN HAŞYETİNDEN (SAYGI İÇERİKLİ KORKU) DOLAYI AĞLAMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 641

CamScanner ile tarandı

186. BÂB: HÜZÜN HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 648
187. BÂB: GÜNAHLARDAN SAKINMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 651
188. BÂB: KORKU VE ÜMİT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 654
189. BÂB: TÖVBE HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 663
190. BÂB: ERTELEMEYİ VE ALDANMAYI YASAKLAYAN RİVAYETLER....668
191. BÂB: TEMENNİDE BULUNMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 670
192. BÂB: EMEL VE HIRS HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....673
193. BÂB: KÖTÜ AKIBETTEN SAKINDIRMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....676
194. BÂB: ŞEYTANIN VESVESELERİ VE DÜŞMANLIĞI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....678
195. BÂB: KENDİNİ BEĞENMEK (UCB) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 680
196. BÂB: KİBİR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 681
197. BÂB: SÖZ VE DAVRANIŞLARDA FİTNEYE (AĞIR İMTİHANLARA) DÜŞMEKTEN SAKINMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER ..685
198. BÂB: AİLE VE EVLADIN FİTNESİNDEN (AĞIR İMTİHANLARINDAN) SAKINMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 686
199. BÂB: YAKIN ARKADAŞ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....687
200. BÂB: DÜNYA İLE MEŞGUL OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 689
201. BÂB: SAĞLIK/SIHHAT VE BOŞ VAKİT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 690
202. BÂB: RUH VE BEDEN SAĞLIĞI (ÂFİYET) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER.....690
203. BÂB: BUNAKLIK VE HASTALIK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 692
204. BÂB: ŞİDDETLİ SIKINTILARIN, ZORLUKLARIN ARDINDAN FERAHLIĞIN GELMESİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 695

CamScanner ile tarandı

205. BÂB: FERAHLAMAK VE MUTLU OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....718
206. BÂB: GÜLMEK/KAHKAHA ATMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....719
207. BÂB: HATA YAPMAK VE GAFLETE DÜŞMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....723
208. BÂB: YÜCE ALLAH'A DAYANIP GÜVENMEK (TEVEKKÜL) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....724
209. BÂB: YÜCE ALLAH HAKKINDA GÜZEL VE İYİ DÜŞÜNCELERE SAHİP OLMAK (HÜSNÜ ZAN BESLEMEK) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....727
210. BÂB: YÜCE ALLAH'IN TAKDİR ETTİĞİNE RIZA GÖSTERMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....728
211. BÂB: KADERE TESLİM OLMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....729
212. BÂB: BELA VE MUSİBETLERE KARŞI SABIRLI OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....731
213. BÂB: ÖLÜMÜ HATIRDA TUTMAK VE ONA HAZIRLANMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....734
214. BÂB: DÜŞMANIN ŞAMATASI (ALAY ETMESİ) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....737
215. BÂB: HASTAYI ZİYARET ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....738
216. BÂB: ÖLMEK ÜZERE OLAN KİŞİNİN VE ETRAFINDAKİLERİN SÖYLEMESİ GEREKEN SÖZLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....739
217. BÂB: ÖLÜM VE ŞİDDETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER...746
218. BÂB: CENAZE HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....749
219. BÂB: KİŞİNİN SEVDİKLERİNİ KAYBETMESİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....751
220. BÂB: TAZİYE HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....752
221. BÂB: KABİRLER KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER....757

CamScanner ile tarandı

222. BÂB: KIYAMETİN ALAMETLERİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 762
223. BÂB: KIYAMET HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 764
224. BÂB: YENİDEN DİRİLME HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER ... 767
225. BÂB: KIYAMET GÜNÜ DİRİLTİLENLERİN HESABA ÇEKİLMEK ÜZERE BİR ARAYA TOPLANMALARI (HAŞR) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 768
226. BÂB: HAVZ-I KEVSER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 769
227. BÂB: HESAP VE SORGULAMA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 770
228. BÂB: AMEL DEFTERLERİNİN/KİTAPLARIN VERİLMESİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 774
229. BÂB: YÜCE ALLAH'IN HUZURUNA ÇIKMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 775
230. BÂB: MİZAN HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 776
231. BÂB: SIRAT KÖPRÜSÜ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 778
232. BÂB: KISAS HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 779
233. BÂB: KENDİSİNDEN YÜCE ALLAH'A SIĞINDIĞIMIZ CEHENNEM HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 781
234. BÂB: ŞEFAAT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 786
235. BÂB: YÜCE ALLAH'IN RAHMETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 791
236. BÂB: CENNET HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 793
237. BÂB: YÜCE ALLAH'A BAKMAK VE O'NU GÖRMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER 798

CamScanner ile tarandı

Bendeniz fakir için paha biçilmez bir değeri haiz bulunan bu ihtişamlı eser üzerindeki naçizane çalışmamı; param ve işim olmadığı zamanda dahi sözüme itibar ederek bana güvenen, evlilik süresi boyunca her zaman işlerimi kolaylaştırıp yolumu açan, maddiyata hiç önem vermeyip maneviyata dikkat eden, benden tatlı dil ve güler yüzden başka istekleri olmayan, haklarını asla ödeyemeyeceğim pek kıymetli kayınvalidem Zehra Aydoğan Hanımefendi'ye, kayınpederim Dursun Aydoğan Beyefendi'ye, baldızım Rüveyda Aydoğan Hanımefendi'ye ve kayınbiraderim Mehmet Aydoğan Beyefendi'ye ithaf ediyorum. İyi ki varsınız kıymetli ve biricik ailem.

CamScanner ile tarandı

Kısaltmalar

A.g.e. : Adı geçen eser

Bkz. : Bakınız

c. : Cilt

s. : Sayfa

b. : bin/ibn (oğlu)

r.a. : radıyallâhu anh

s.a.v: sallallâhu aleyhi ve sellem

a.s. : aleyhisselâm

rh. : rahimehullâh

CamScanner ile tarandı

MÜTERCİMİN ÖNSÖZÜ

Bismillâhirrahmânirrahîm

(Rahmeti sonsuz merhameti sınırsız yüceler yücesi Allah'ın Adıyla)

Yalnızca yüceler yücesi Allah'tan yardım isterim.

Bütün hamdler; bizi var eden, bize doğruyu gösteren, kendisinden başka sığınağımız olmayan yüceler yücesi Allah'a aittir. Salat ve selam, her türlü hürmet ve ihtiram, bütün esenlikler ve güzellikler O'nun elçisi Peygamberimiz Muhammed Mustafa'nın, ailesinin ve ashâbının üzerine olsun.

Bütün okurlarımızı hürmet ve muhabbet ile selamlıyorum. Bu kıymetli eser vesilesiyle tüm esenliklerin ve güzelliklerin üzerimize yağmasını yüce Rabbimden niyaz ediyorum.

Tercümesini yapmış olduğumuz Sünenü's-Sâlihîn ve Sünenü'l-Âbidîn isimli eserimizin müellifi Ebu'l-Velîd Süleymân b. Halef b. Sa'd et-Tücîbî el-Bâcî'dir (ö. h. 474/m. 1081). Müellifin hayatına kısaca değinmek gerekirse; Mâliki mezhebinin âlimlerindendir ve Endülüs'te yetişmiştir. Mekke, Bağdat, Şam başta olmak üzere ilim yolunda birçok şehre seyahat etmiş ve tefsir, hadis, fıkıh, usul, kelam, kitabet, edebiyat alanlarında büyük bir âlim olmuştur.

Rivayetlere göre ilmi seviyesinin kadri kıymeti bilinmezden önce çok zor şartlarda hayatını idame ettiriyordu. Yolculuklarında şiirler söyleyerek ve bekçilik yaparak geçimini sağlıyordu. Bazen de çeşitli eşyalar yapıp satarak maişetini karşılıyordu. Daha sonra ilmi seviyesindeki büyüklük fark edilince yöneticilerle yakınlık kurdu. Devlet kademelerinde ve siyasi görevlerde bilfiil sorumluluk aldı. Böylece maddi durumu düzeldi ve hatta zenginleşti.

Müellifimizin yazmış olduğu "Sünenü's-Sâlihîn ve Sünenü'l-Âbidîn" isimli eseri "Sâlihlerin ve Âbidlerin Yolu" alt başlığıyla tercüme ettik. Müellif bu eserinde bir Müslümanın İslam hakkında bilmesi gereken birçok konuya değinmiştir.

CamScanner ile tarandı

Dualarla bezediği kitabını adeta bir hikmet deryasına çeviren müellif, eserini konularına göre ayırdıktan sonra her konu başlığında önce âyetleri, sonra hadisleri, ardından da hikmetli sözleri nakletmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere eserde rivayet ağırlıklı bir tutum sergilenmiştir. Kendi görüşlerini ifade etmesi çok nadir görülmektedir.

Eserin içerisinde hem kendisine hem de başkalarına ait çokça şiir zikretmiştir. Bu şiirlerin hem çok olması hem de genel okuyucuyu konudan alıkoyması nedeniyle -ilk başlarda örnek olsun diye yer verdiğimiz şiirler dışında- tercümemize almadık.

Müellif kitabın sonuna iki evladı için nasihatlerini yazdığı başka bir kitap daha eklemiştir. Bu ek kitabı da tercümemize almadık. Belki ilerleyen dönemlerde ayrı bir kitap olarak tercüme edilip basılabilir.

Biz genel okuyucuyu esas aldığımız için kitabın girişinde bulunan uzun ve ancak alan hakkında araştırma yapan akademisyenlerin dikkatini çekecek çok ayrıntı bilgileri tercüme etmedik. Tüm bunlar yerine genel bilgi veren bir önsöz yazmayı ve girişi kısa tutmayı daha uygun gördük.

Kitap içerisinde yer yer tekrar eden rivayetleri ve hatta bölümleri tekrar tercüme etmemeye gayret gösterdik. Az da olsa, okuyucunun maslahatına uygun olmadığını düşündüğümüz bazı zayıf ve kaynağı belli olmayan rivayetleri de tercümemize almadık. Yine bazı âyetlerdeki kelimelerin tefsiri için nakledilen rivayetleri zaten tercümesinde gerekli açıklamalar yapıldığı için tercüme etmeye gerek duymadık.

Şiirleri, ayrı bir ek kitap olan evlatlarına nasihatlerini, tekrar eden bölümleri ve az da olsa, okuyucunun maslahatına uygun bulmadığımız rivayetleri kitaptan çıkardık. Böylece gövde metni tercüme etmekle birlikte ek olarak düşünebileceğimiz ve hemen hemen kitabın üçte birlik kısmına tekabül eden metinleri tercümemize almamış olduk. Buna rağmen yine de hacimli bir eser ortaya çıktı.

Yüce Allah tercüme edeni de okuyanı da okunmasına vesile olanı da bu kıymetli eserden müstefit kılsın. Rabbim çalışmamızı hayırlara vesile eylesin. Tevfikini her daim refik kılsın! Muvaffakiyet yalnızca yüce Allah'tandır!

21.02.2024

Mustafa Solmaz

CamScanner ile tarandı

1. BÂB: KUR'AN-I KERÎM'DE GEÇEN DUA ÂYETLERİ

Yüce Allah'ın dua konusunda buyurduğu âyetlerden bazıları şunlardır:

1. *"Bize doğru yolu göster. Kendilerine lütuf ve ikramda bulunduğun kimselerin yolunu; gazaba uğramışların ve sapmışların yolunu değil!"*[1] (Âmin)

2. *"Ey Rabbimiz! Bizi sana boyun eğenlerden kıl, neslimizden de sana itaat eden bir ümmet çıkar, bize ibadet usullerimizi göster, tevbemizi kabul et; zira, tevbeleri çokça kabul eden, çok merhametli olan ancak sensin. Ey Rabbimiz! Onlara, içlerinden senin âyetlerini kendilerine okuyacak, onlara kitap ve hikmeti öğretecek, onları temizleyecek bir peygamber gönder. Çünkü üstün gelen, her şeyi yerli yerince yapan yalnız sensin."*[2]

3. *"Onlardan bir kısmı da: Ey Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver. Bizi cehennem azabından koru! derler."*[3]

4. *"Ey Rabbimiz! Yüreğimizi sabırla doldur; bize direnme gücü ver; kâfir kavme karşı bize yardım et."*[4]

5. *"Rabbimiz! Unutursak veya hataya düşersek bizi sorumlu tutma. Ey Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır bir yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği işler de yükleme! Bizi affet! Bizi bağışla! Bize acı! Sen bizim mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et!"*[5]

6. *"Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi eğriltme. Bize tarafından rahmet bağışla. Lütfu en bol olan sensin."*[6]

---

1 Fâtiha, 1/6-7. âyetler. (Kitap içerisinde geçen âyetlerin mealleri Diyanet İşleri'ne ve Vakfı'na ait meallerden alınmıştır. (Çevirenin Notu)
2 Bakara, 2/127-128. âyetler.
3 Bakara, 2/201. âyet.
4 Bakara, 2/250. âyet.
5 Bakara, 2/286. âyet.
6 Âl-i İmrân, 3/8. âyet.

CamScanner ile tarandı

7. *"Ey Rabbimiz! İman ettik; bizim günahlarımızı bağışla, bizi ateş azabından koru!"*[7]

8. *"Rabbim! Bana tarafından hayırlı bir nesil bağışla. Şüphesiz sen duayı hakkıyla işitensin."*[8]

9. *"Rabbimiz! İndirdiğine inandık ve Peygamber'e uyduk. Şimdi bizi (birliğini ve peygamberlerini tasdik eden) şahitlerden yaz."*[9]

10. *"Ey Rabbimiz! Günahlarımızı ve işimizdeki taşkınlığımızı bağışla; ayaklarımızı (yolunda) sabit kıl; kâfirler topluluğuna karşı bizi muzaffer kıl!"*[10]

11. *"Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru!"*[11]

12. *"Ey Rabbimiz! Gerçek şu ki biz, «Rabbinize inanın!» diye imana çağıran bir davetçiyi (Peygamber'i, Kur'ân'ı) işittik, hemen iman ettik. Artık bizim günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört, ruhumuzu iyilerle beraber al, ey Rabbimiz!"*[12]

13. *"Rabbimiz! Bize, peygamberlerin vasıtasıyla vâdettiklerini de ikram et ve kıyamet gününde bizi rezil rüsva etme; şüphesiz sen vaadinden caymazsın!"*[13]

14. *"Rabbimiz! Bizi, halkı zalim olan bu şehirden çıkar, bize tarafından bir sahip gönder, bize katından bir yardımcı yolla!"*[14]

15. *"Rabbimiz! İman ettik, bizi (hakka) şahit olanlarla beraber yaz."*[15]

16. *"Ey Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz."*[16]

---

7 Âl-i İmrân, 3/16. âyet.
8 Âl-i İmrân, 3/38. âyet.
9 Âl-i İmrân, 3/53. âyet.
10 Âl-i İmrân, 3/147. âyet.
11 Âl-i İmrân, 3/191. âyet.
12 Âl-i İmrân, 3/193. âyet.
13 Âl-i İmrân, 3/194. âyet.
14 Nisâ, 4/75. âyet.
15 Mâide, 5/83. âyet.
16 A'râf, 7/23. âyet.

CamScanner ile tarandı

17. *"Ey Rabbimiz! Bizi zalimler topluluğu ile beraber bulundurma!"*[17]

18. *"Rabbimiz! Bizimle kavmimiz arasında adaletle hükmet! Sen hükmedenlerin en hayırlısısın."*[18]

19. *"Ey Rabbimiz! Bize bol bol sabır ver, Müslüman olarak canımızı al, dediler."*[19]

20. *"Sen bizim sahibimizsin, bizi bağışla ve bize acı! Sen bağışlayanların en iyisisin! Bize, bu dünyada da iyilik yaz ahirette de. Şüphesiz biz sana döndük."*[20]

21. *"Allah'a dayandık. Ey Rabbimiz! Bizi o zalimler topluluğu için deneme konusu kılma! Ve bizi rahmetinle o kâfirler topluluğundan kurtar!"*[21]

22. *"Ey gökleri ve yeri yaratan! Sen dünyada da ahirette de benim sahibimsin. Beni Müslüman olarak öldür ve beni sâlihler arasına kat!"*[22]

23. *"Ey Rabbim! Beni ve soyumdan gelecekleri namazı devamlı kılanlardan eyle; ey Rabbimiz! Duamı kabul et! Ey Rabbimiz! (Amellerin) hesap olunacağı gün beni, ana-babamı ve müminleri bağışla!"*[23]

24. *"Rabbim! Gireceğim yere dürüstlükle girmemi sağla; çıkacağım yerden de dürüstlükle çıkmamı sağla. Bana tarafından, hakkıyla yardım edici bir kuvvet ver."*[24]

25. *"Rabbimiz! Bize tarafından rahmet ver ve bize, (şu) durumumuzdan bir kurtuluş yolu hazırla!"*[25]

26. *"Rabbim! Beni yalnız bırakma! Sen, vârislerin en hayırlısısın, (her şey sonunda senindir)."*[26]

---

17 A'râf, 7/47. âyet.
18 A'râf, 7/89. âyet.
19 A'râf, 7/126. âyet.
20 A'râf, 7/155-156. âyetler.
21 Yûnus, 10/85-86. âyetler.
22 Yûsuf, 12/101. âyet.
23 İbrâhîm, 14/40-41. âyetler.
24 İsrâ, 17/80. âyet.
25 Kehf, 18/10. âyet.
26 Enbiyâ, 21/89. âyet.

CamScanner ile tarandı

27. *"Rabbim! Yüreğime genişlik ver. İşimi bana kolaylaştır."*[27]

28. *"Rabbim! Beni bereketli bir yere indir. Sen, iskân edenlerin en hayırlısısın."* [28]

29. *"Beni zalimler topluluğunun içinde bulundurma Rabbim!"*[29]

30. *"Rabbim! Şeytanların kışkırtmalarından sana sığınırım! Onların yanımda bulunmalarından da sana sığınırım, Rabbim!"*[30]

31. *"Rabbimiz! Cehennem azabını üzerimizden sav. Doğrusu onun azabı gelip geçici değil, devamlıdır. Orası cidden ne kötü bir yerleşme ve ikamet yeridir!"*[31]

32. *"Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla ve bizi takvâ sahiplerine önder kıl!"*[32]

33. *"Rabbim! Bana hikmet ver ve beni iyiler arasına kat. Bana, sonra gelecekler içinde, iyilikle anılmak nasip eyle!"*[33]

34. *"Ey Rabbim! Beni, gerek bana gerekse ana-babama verdiğin nimete şükretmeye ve hoşnut olacağın iyi işler yapmaya muvaffak kıl. Rahmetinle, beni iyi kulların arasına kat."*[34]

35. *"Rabbim! Bana lütfettiğin nimetlere andolsun ki, artık suçlulara (ve suça itenlere) asla arka çıkmayacağım!"*[35]

36. *"Rabbim! Doğrusu bana indireceğin her hayra (lütfuna) muhtacım!"*[36]

37. *"Rabbim! Bana ve ana-babama verdiğin nimete şükretmemi ve razı olacağın yararlı iş yapmamı temin et. Benim için de zürriyetim için de iyiliği devam ettir. Ben sana döndüm. Ve elbette ki ben Müslümanlardanım."*[37]

---

27 Tâhâ, 20/25-26. âyetler.
28 Müminûn, 23/29. âyet.
29 Müminûn, 23/94. âyet.
30 Müminûn, 23/97-98. âyetler.
31 Furkân, 25/65-66. âyetler.
32 Furkân, 25/74. âyet.
33 Şuarâ, 26/83-84. âyetler.
34 Neml, 27/19. âyet.
35 Kasas, 28/17. âyet.
36 Kasas, 28/24. âyet.
37 Ahkâf, 46/15. âyet.

CamScanner ile tarandı

38. *"Rabbimiz! Bizi ve bizden önce gelip geçmiş imanlı kardeşlerimizi bağışla; kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin bırakma! Rabbimiz! Şüphesiz ki sen çok şefkatli, çok merhametlisin!"*[38]

39. *"Rabbimiz! Ancak sana dayandık, sana yöneldik. Dönüş de ancak sanadır."*[39]

40. *"Rabbimiz! Bizi, inkâr edenler için bir sınama konusu yapma. Bizi bağışla ey rabbimiz! Çünkü kudret ve hikmet sahibi olan sensin."*[40]

41. *"Rabbimiz! Nurumuzu arttır eksiltme ve bizi bağışla. Şüphesiz senin her şeye gücün yeter."*[41]

42. *"Rabbim! Beni, annemi babamı, inanmış olarak evime girenleri, mümin erkekleri ve mümin kadınları bağışla, zalimleri ise daima helâk et."*[42]

2. BÂB: KUR'AN-I KERÎM DIŞINDA NAKLEDİLEN BAZI SEÇKİN DUALAR

43. Ey yüceler yücesi Allah'ım! İbrahim'in ve İbrahim ehlinin üzerine bereket ihsan ettiğin ve rahmet kapılarını üzerlerine açtığın gibi, bütün esenlik ve güzellikleri, rahmet ve mağfireti, izzet ve şerefi, salat ve selamı, Muhammed'in ve Muhammed ehlinin üzerine yağdır! Bütün bereketleri, hayır ve ihsanları, Muhammed'in ve Muhammed ehlinin üzerine gönder. Hiç şüphe yok ki bütün kâinatta sadece Sen, bütün övgülere layık olansın! İzzet ve ikram, şan ve şeref sahibi sadece Sensin Sen!

44. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizi; o kutlu Peygamberi, Senin muvaffak kılmanla tasdik edenlerden, yönlendirmen ve doğru yolu göstermen sûretiyle kendisine tâbi olanlardan, nimetinle onun ümmeti olarak vefat edenlerden ve ahirette, yine Senin rahmetinle onun zümresi içerisinde dirilenlerden eyle!

45. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Biz ancak Senin nurunla hidayete erdik ve doğru yolu bulduk! Ancak Senin fazl-ı kereminle, Senden başkasına

38 Haşr, 59/10. âyet.
39 Mümtehine, 60/4. âyet.
40 Mümtehine, 60/5. âyet.
41 Tahrîm, 66/8. âyet.
42 Nûh, 71/28. âyet.

CamScanner ile tarandı

muhtaç olmaktan kurtulduk! Ancak Senin gözetiminde sabaha ve akşama kavuştuk! Sen; kendisinden önce hiçbir şey olmayan ezelisin, kendisinden sonra da hiçbir şey olamayacak olan ebedisin! Başarısızlıktan, yetersizlikten, güçsüzlükten, tembellikten, üşengeçlikten, uyuşukluktan, kabir azabından, zenginliğin ve fakirliğin ağır imtihanları sonucu fitneye maruz kalmaktan yalnızca Sana sığınıyoruz!

46. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Gaflet vakitlerinde bizi zikrinle, Seni hatırlamakla uyar ve uyandır! Mühlet verdiğin vakitlerde bizi, Sana itaat etmekte koştur! Kolay ve basit bir şekilde Senin rahmetine kavuşmanın yolunu, yordamını bize göster ve öğret!

47. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizi; Sana iman edenlerden ve Senin de kendilerine hidayet edip doğru yola ilettiğin kimselerden, Sana güvenip dayananlardan (tevekkül), Senin de kendilerine yettiğin, o kutlu kişilerden, Senden isteyenlerden, Senin de kendilerine lütfederek verdiğin, ihsanda bulunduğun kullarından, yalnızca Sana yalvarıp yakaranlardan, Senin de kendilerine rahmet ettiğin, iyi insanlardan kıl!

48. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senden; kesin olarak rahmetini gerektirecek, mutlaka mağfiretine vesile olacak şeyleri, bir lütuf ve ihsan olarak bütün iyiliklere ulaşmayı, her türlü kötülükten selamete kavuşmayı, cenneti kazanmayı ve cehennem ateşinden kurtulmayı istiyoruz!

49. Ey bütün sırları, gizleri bilen! Ey bütün ölüleri tekrar diriltecek olan! Ey bütün sesleri işiten! Ey dualara cevap veren! Ey bütün ihtiyaçları gideren! Ey yerin ve göklerin yaratıcısı olan yüceler yücesi Allah'ım! Hiç şüphe yok ki Sen, zatından başka hiçbir ilah olmayan Allah'sın! Cimriliğin asla yanına yaklaşamayacağı cömertsin! Asla acele etmeyen yumuşak huylu, merhametli halîmsin! Senin emrin kesinlikle geri çevrilmez! Senin hükmün, herhangi bir eleştiriye mevzubahis dahi olamaz! Sen her şeyin Rabbisin! Her şeyin Yaratıcısısın! Her şeyi belirli bir ölçüye göre, son derece hassas bir şekilde Yaratan ve takdir edensin! Bana; faydalı ve değerli bir ilim, geniş ve bereketli bir rızık, Allah korkusu ve saygısı taşıyan bir kalp, dosdoğru ve yalansız bir dil, tertemiz, arı duru ve çok kıymetli bir amel, halis muhlis bir iman vermeni, beni bu nimetlerle rızıklandırmanı istiyorum! Bana; ihlasa erdirilmiş olan kullarının ettikleri gibi tövbe edip Sana yönelmeyi, tevazu içerisinde hayat

CamScanner ile tarandı

süren kullarının korku ve saygıyla kalplerinin dolduğu gibi huşu ile yaşamayı, sâlih kullarının amellerini, sadık kullarının kesinlik derecesindeki imanlarını (yakîn), hassas bir kulluk şuuruyla yaşayan muttakilerin saadetini ve hakiki hayatı kazananların yüce derecelerini lütfu kereminle bahşet!

50. Ey amaçlananların, kast edilenlerin, hedeflenenlerin en üstünü, istenilenlerin, dilenilenlerin en değerlisi, isyan edilenlerin en yumuşak huylusu! Sana isyan edenlere dahi ne kadar da halim selimsin! Sana dua edenlere ne kadar da çok yakınsın! Senden isteyenlere karşı ne kadar da şefkatli, merhametlisin! Yaratılış, yaratılanlar, bütün işler ve her şey yalnızca Sana aittir! Eğer biz Sana itaat edersek, bu Senin fazl-ı kereminden bir lütufla olmuştur. Eğer Sana isyan edersek, bu da mutlaka Senin ilmin dahilindedir. Senin, hidayet ettiğinden başka hidayete eren hiç kimse yoktur! Senin, hak yoldan saptırdığından başka hak yoldan sapan hiç kimse yoktur! Senin, zengin kıldığından başka zengin olan hiç kimse yoktur! Senin, fakir kıldığından başka da fakir duruma düşen hiç kimse yoktur! Yalnızca Senin koruduğun kişi korunmuş olur! Sadece ve sadece Senin örttüğün kul örtünmüş olur! Bize bolca lütuf ve ihsanda bulunmanı, Sana kavuşmak sûretiyle saadete ve huzura ulaşmayı, yakınında bulunmakla hakiki kazancı elde etmeyi Senden istiyoruz! Bize; hayatımızda bir nur, ölümümüzde bir nur, kabrimizde bir nur, tekrar diriltildiğimizde bir nur, bizim Sana ulaşmamıza vesile olacak bir nur, Senin katında onunla kazanç elde edeceğimiz bir nur lütfetmeni istiyoruz! Hiç şüphe yok ki biz Senin kapına gelip isteklerde bulunan dilencileriz! Senin bize olan lütuf ve ihsanlarınla böyle bir işe kalkışıyoruz! Senin fazl-ı kereminden dolayı ümit içerisinde Sana yalvarıp yakarıyoruz!

51. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizi Hakk'a yönlendir! Bizi Hakk'ın ehli olan kullarından eyle! Bize Hakk ile yardım et! Bize Hakk'ı öğret! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizim kalplerimizi her daim Senin azametini zikretmekle meşgul et! Bedenlerimizi Senin nimetlerine şükretmek konusunda daimî kıl ve bizi Sana ibadete ada! Dillerimizi, Sana minnettarlık vasfıyla donat! Her konuştuğunda Sana şükran-ı nimetle dile gelsin! Zamanın bela ve musibetlerinden, sultanların zulümlerinden, şeytanın vesveselerinden bizi muhafaza eyle! Geçimin sıkıntıları, kazanmanın zorlukları konusunda bize yet! Hesapsız şekilde bize rızık ihsan eyle!

CamScanner ile tarandı

52. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ömrümüzü hayırla sona erdir. Ümitli olmak konusundaki beklentilerimizi, umutlarımızı gerçekleştir. Senin rızana ulaşmamız için yolumuzu kolaylaştır. Yapmış olduğumuz ibadetlerimizi, amellerimizi, bütün hallerde ve durumlarda güzelleştir!

53. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizi ve atalarımızı/büyüklerimizi bağışla! Onların bizi küçükken bakıp büyüttüğü ve bize merhamet ettiği gibi Sen de onlara mağfiret et! Senin hakkından zayi ettikleri, layıkıyla kulluk edemedikleri şeyler konusunda onları affeyle! Bizim de büyüklerimizin haklarından zayi ettiğimiz, layığıyla yerine getiremediğimiz meseleler konusundaki hatalarımızı bağışla! Bizim büyüklerimizden, önderlerimizden, halkımızdan her kim olursa olsun bütün Müslüman erkekleri ve Müslüman kadınları affeyle! Hiç şüphe yok ki Sen hayır konusunda çok cömertsin! Merhamet konusunda eli açık olansın!

54. Ey gözlerin görmekten acze düştüğü, şüphelerin ve kötü düşüncelerin kendisine karışamadığı, O'nu anlatmaya çalışanların anlatmaktan aciz kaldığı, düşünürlerin düşüncelerinin O'nun işlerini ihata edemediği/çepeçevre kuşatamadığı yüce Zat! Ey batılın bataklığında boğulanları kurtaran! Ey helak olanları güvende/emniyette kılan! Ey bütün gizli konuşmalara/fısıltılara dahi şahit olan! Ey bütün şikayetlerin kendisinde son bulduğu yüce Zat! Ey en güzel şekilde bahşeden ve lütufta bulunan! Ey ihsanın en kadimi! Ey iyiliği devamlı olan! Ey hiçbir şeyin kendisinden müstağni olamayacağı, her şeyin zorunlu olarak kendisine muhtaç olduğu yüce Zat! Ey her canlının rızkının, kendi uhdesinde bulunduğu Zat! Her şey O'na yönelir, dönüş O'nadır. Dilenenlerin, isteyenlerin elleri O'na doğru yükselir, birçok kul boyunlarını büküp O'ndan medet umar, çabalayanların ve çapalayanların/müçtehitlerin bakışları her daim O'nu gözler. Bizi de gözetimin, yakınlığın, koruman, sakınman, örtmen ve emânın/himayen altına almanı diliyoruz!

55. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bela ve musibetlerin sıkıntısından/güçlüğünden; hak yoldan saparak ebedi mutsuzluğa duçar olmaktan ve düşmanların maskarası haline gelmekten Sana sığınıyoruz!

56. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizi dünyanın fitnesinden koruyacak ve dünya ehli olanlara muhtaç olmaktan kurtaracak olan dünyalık nasibimizi bize taksim et, lütfeyle. Ey merhametlilerin en merhametlisi! Tıpkı kendisin-

CamScanner ile tarandı

den yüz çevirerek ve ona rağbet etmeyerek dünyadan ayrılan samimi/ihlaslı ve korunmuş/masum kullarının kalplerinde kıldığın gibi bizim de kalplerimizde; dünyaya karşı bir teselli, ondan iğrenme, ondan elini eteğini çekme (zühd), kusurlarını görebilme kabiliyetlerini meydana getir de ondan ayrılmanın ıstırabını unutalım!

57. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizim için şu konumumuzda; bağışlamadığın hiçbir günahı, ferahlığa kavuşturmadığın hiçbir gamı/kederi, gidermediğin hiçbir sıkıntıyı, ödemediğin hiçbir borcu, haklarından gelmediğin hiçbir düşmanı, ıslah etmediğin/düzeltmediğin hiçbir kusuru, şifa vermediğin hiçbir hastalığı, telafi etmediğin hiçbir kaybı, kapatmadığın hiçbir gediği, hayır namına dünya ve ahiret ihtiyaçlarımızdan olan şeylerden karşılamadığın hiçbir muhtaçlığı bırakma! Kesinlikle Sen; doğru yolu gösteren, hak yola hidayet eden, gönlü kırıklara şifa olan ve fakirleri zengin kılansın.

58. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizim her daim Sana ihtiyacımız var, biz Sana muhtacız. Biz yalnızca Sana karşı fakiriz, sadece Sana karşı yoksunuz! Bizim bütün kusurlarımızı, eksikliklerimizi affının genişliğiyle düzelt ve imar et. Rahmetinin fazl-ı keremiyle günahlarımızı bağışla. Yapmış olduğumuz iyi, güzel ve doğru (sâlih) her işimizi kabul eyle. Bizden kaynaklanan bütün bozuk ve yanlış amellerimizi ıslah eyle/terbiye et. Hiç şüphe yok ki Senin verdiğin şeye mâni olacak hiçbir engel söz konusu değildir. Senin mâni olduğun şeyi de verebilecek hiçbir güç yoktur. Senin geride bıraktığını öne alacak ve öne aldığını da geriye bırakabilecek hiçbir şey yoktur. Senin hidayet ettiğin kişiyi dalâlete saptıracak/hak yoldan çıkaracak ve Senin dost olduğun kulunu zelil edecek, hor ve hakir kılacak hiç kimse ve hiçbir güç yoktur. Senin düşman ilan ettiğin kişiye yardım edecek hiçbir kuvvet söz konusu değildir. Senin gazabından kurtuluşa ermenin ve sağlam bir sığınağa girmenin tek yolu yine yalnızca Sana kaçmaktır! Senin sözün haktır! Senin vaadin haktır! Senin hükmün adaletin zirvesidir! Senin kaderin son sözdür ve kesin hükümdür! Her şey Senin izzetin ve gücün karşısında boynunu büker ve zelil olur. Senin azamet ve kudretin karşısında her şey yere kapanır ve boyun eğer. Hiçbir şey Senin önüne geçemez ve hiçbir şey Seni asla ve kat'a acze düşüremez! Kalplerimizin katılığından, gözlerimizin donukluğundan, uzun zaman dünyalık peşinde koşma hayallerimizden, bitmek bilmez dünyevi emellerimizin sınırsızlığından (tûl-i emel), ecel vaktimizin yaklaşmış olmasından ve günah-

CamScanner ile tarandı

larımızın çokluğundan Sana yalvarıp yakınıyoruz! Sen kendisine şikâyette bulunulacak ve dert anlatılıp yakınılacak ne güzel, ne yüce bir mercisin! Öyleyse bizim zafiyetimize, güçsüzlüğümüze merhamet et! Zavallılığımıza, yoksulluğumuza, fukaralığımıza lütfu kereminle ihsanda bulun! Şükrümüzün azlığından dolayı bizi hayırlarından mahrum etme! Sana sunabileceğimiz ve nefislerimizi Senden kurtarması ümit edilecek bir aracımız/şefaatçimiz yoktur. Öyleyse bu yakarışlarımızı ve yalvarmalarımızı rahmetinle karşıla. Bütün korkularımızı sadece ve sadece Sana yönlendir, bütün ümitlerimizi yalnızca Senin hakkında kıl, bütün güvenimizi, tevekkülümüzü yalnızca Sana olacak şekilde bizi doğrult! Böylece yalnızca Senden korkalım, sadece Senden ümitvâr olalım ve yalnızca Sana güvenip dayanalım (tevekkül). Ey ilmi bizi baştan başa kuşatan, hakkımızdaki kaza ve kaderini ta ezelde kesin karara bağlamış olan yüce Zât! Gazabına sebebiyet verecek, cezanı, felaketini indirecek, nimetini yok edecek suçları işlemekten bizi muhafaza eyle! Sana karşı durumumuz şu ki, kesinlikle bizim gayret gösterecek, çaba sarf edecek hiçbir gücümüz, kuvvetimiz yoktur! Bela ve musibetlerine karşı sabır gösterebilecek hiçbir kabiliyetimiz söz konusu dahi değildir!

59. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senden; sorumluların hesaba çekileceği gün kurtuluşa ermeyi, herkesin yaptığının karşılığını alacağı gün mağfiretini, azaba duçar olunacak gün rahmetini, sevapların verileceği gün rızanı, zifiri karanlığın olacağı gün nurunu, susuzluktan çatlanacak gün doya doya su içip kanmayı, sıkıntıların insanı darlayıp boğacağı gün ferahlığa kavuşmayı, bitip tükenmek bilmez bir göz aydınlığı, bütün esenliklerin ve güzelliklerin üzerine yağdığı Muhammed Peygamber'in (s.a.v) yanında bulunarak ona yoldaş olmayı diliyoruz!

60. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kaçınılmaz olarak Seninle karşılaşacağız ve mutlaka Sana kavuşacağız! Öyleyse beyan edeceğimiz mazeretlerimizi katında makbul eyle! O gün; günahlarımızı bağışlanmış (mağfûr), amellerimizi eksikleri giderilmiş ve çoğaltılmış (mevfûr), çabalarımızı, koşturmalarımızı da Senin takdirine layık (meşkûr) bir hâle getirilmiş kıl!

61. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Acizliğim ve güçsüzlüğüm Senin izzet ve kudretine sığınmaktadır. Korkum Senin emânını/güvencini dilemektedir. Haksızlıklarım, suçlarım Senin af ve mağfiretinden yardım istemektedir. Cehaletim Senin yumuşak huyluluğuna, müsamahana (hilim) sığınmaktadır.

CamScanner ile tarandı

Geçici (fânî) tarafım, Senin her daim kalıcı (bâkî) olan yönünden yardım dilenmektedir.

62. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Anladım ki eğer Sen bana vermeyi murad edersen, beni Senin lütfundan alıkoyacak hiç kimse yoktur! Eğer Sen beni mahrum etmeyi murad etmişsen o zaman da bana lütufta bulunabilecek hiç kimse yoktur!

63. Ey İlâh'ım! Şükrümün azlığından dolayı beni mahrum etme! Sabrımın azlığından dolayı beni yüzüstü bırakma ve yalnızlığa terk etme! Nitekim Sen şöyle buyurmaktasın: *"Eğer Allah sana herhangi bir zarar verecek olursa, bil ki onu, O'ndan başka giderebilecek yoktur. Eğer sana bir hayır dilerse, O'nun lütfunu engelleyebilecek de yoktur. O bunu kullarından dilediğine eriştirir. O, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir."*[43]

64. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ölümü, kendisini beklediğimiz bilinmeyenlerin/gaiblerin en hayırlısı; kabri de içerisinde ömür sürdüğümüz evlerin en hayırlısı eyle. Sonrasındaki ahiret hayatımızı da bizim için dünyadaki hayatımızdan daha hayırlı kıl.

65. Ey Rabbim! Beni, anne-babamı, atalarımı, kardeşlerimi, ailemi, neslimi, bütün Mümin erkekleri ve Mümine kadınları, onlardan ölmüş olanları ve yaşayanları bağışla! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onlardan her kim vefat etmişse onun günahlarını bağışla, kabrini pürnûr eyle, ıssızlığını ve yalnızlığını gider, ona dost ol, korkularından emin kıl, şaşkınlığını gider. Senin cezalandırmandan güvende olduğu, kesin olarak sevabına nail olacağını bildiği bir halde ve onu kabrinden; kendilerine nimet verdiğin peygamberlerle, sıddıklarla, şehitlerle, sâlihlerle birlikte dirilt. Bizden geride kalanları ve hâlâ dünya hayatında olanları ise hidayete erdir de kendilerini hidayete erdirdiklerinin arasına dahil et, onların velisi/dostu ol da kendilerine veli olduklarının arasına kat. Onlara afiyet/sağlık ve sıhhat ver de böylece onları kendilerine afiyet verdiklerinle beraber eyle. Onlara verdiğin rızık konusunda kendilerine genişlik ihsan eyle, lütfettiğin ihsanların konusunda onlara bereket nasip eyle. Sana itaat etmeyi kalplerine sevdir. Sana ibadet etme konusunda onları yardımınla, Senin kâfi gelmen meselesinde gözetip korumanla, Senin hükümdarlığın konusunda da izzet ve gücünle rızıklandır.

---

43 Yûnus, 10/107. âyet.

CamScanner ile tarandı

66. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Biz, Senden; muzaffer olmak için yardım, koruma, rahmet ve nimet istiyoruz. Fitnelerden ve imtihanlardan da Sana sığınıyoruz!

67. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kalplerimizi birbirine yakınlaştır ve birleştir, aramızda olan şeyleri düzelt, bizi selâmet/kurtuluş yollarına hidayet eyle, bizi zulümlerden hakka, karanlıklardan nura çıkar; eşlerimiz, görmelerimiz, işitmelerimiz konusunda gizli-açık her ne kadar çirkinlik varsa bizi hepsinden uzaklaştır. Bizi Senin nimetlerine şükreden, bu nimetlerden dolayı her daim Seni methüsena ederek teşekkürde bulunan ve o nimetlere layık olan kullarından eyle. Üzerimizdeki bu nimetlerini de tamama erdir.

68. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizi hidayete erdirdiğin önderlerden, hakikat yolunu gösterenlerden kıl. Bizi iyi, güzel ve doğru işlerle uğraşan (sâlih) ailelerden eyle. Din konusunda bizi derin ilim sahibi (fakih) kıl. Ey yüce fazilet sahibi olan Zât! Bizi, hassas kulluk şuuru üzere yaşayan takva ehli kullarına (müttakî) önder kıl!

3. BÂB: PEYGAMBERLERE VE SÂLİH KULLARA NİSPET EDİLEN/ATFEDİLEN DUALAR

69. Âişe (r.anhâ) annemizden nakledildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Tembellikten, ihtiyarlığın felaketlerinden, borç altında ezilip perişan olmaktan ve günahlardan Sana sığınırım! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kesinlikle ben; cehennem ateşinin azabından, cehennem narının fitnesinden, kabrin fitnesinden, kabrin azabından, zenginliğin fitnesinin şerrinden, fakirliğin fitnesinin şerrinden ve Mesih Deccal'in fitnesinden Sana sığınırım! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Dupduru ve soğuk olan kar sularıyla hatalarımı yıkayıp temizle! Beyaz elbisenin kirlerinden arındırılıp temizlendiği gibi kalbimi de hatalardan, günahlardan arındır! Hatalarımla, günahlarımla benim aramı, batıyla doğuyu birbirlerinden uzaklaştırdığın gibi uzaklaştır."*[44]

70. Enes'in (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kederden, elemden, kahr-u perişan olmaktan,*

44 Buhârî (6368), Müslim (589).

CamScanner ile tarandı

acizliğin pençesinde kavrulmaktan, tembellikten, cimrilikten, korkaklıktan, beli bükecek kadar borç altında ezilmekten ve insanların bana galip gelmesinden Sana sığınırım!"[45]

71. İmâm Mâlik'in (rh.) *Muvattâ*[46] isimli eserinde, Yahyâ b. Saîd'ten naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle dua ederdi: *"Ey karanlığı yarıp sabahı çıkaran, geceyi dinlenme zamanı, güneşi ve ayı da ince birer hesap ölçüsü kılan yüce Allah'ım! Belimi büken borcumu öde! Beni fakirlikten kurtar, zenginliğe eriştir! İşitmemi, görmemi ve kuvvetimi Senin yolunda kullanmamı sağla ve beni bunlarla faydalandır!"*

72. İmâm Mâlik'in[47] (rh.), Yahyâ b. Saîd'ten naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hayırlı fiilleri işlemeyi, kötülükleri terk etmeyi, zavallı garibanlara muhabbet beslemeyi bana kolaylaştır. Bir kavmi fitneye düşürerek imtihan etmeyi murad ettiğinde beni, o fitneye düşmediğim bir halde katına al!"*

73. Abdulazîz'in, Enes'ten (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah'ın (s.a.v) en çok yaptığı dua şu idi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi cehennem ateşinin azabından koru!"*[48]

74. Ebû Mûsâ'nın naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hatalarımı, cehaletimi, işlerimde aşırıya gitmemi ve benden daha iyi bildiğin bütün kusurlarımı bağışla! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bile isteye veya hata ile işlediğim, şakasına veya ciddi olarak yaptığım bütün suçlarımı, günahlarımı bağışla! Bütün bunların hepsi de bende var!"*[49]

---

45 Buhârî (2893), Müslim (2706).

46 1/212, Bu rivayet mu'dal bir hadistir. Mu'dal, Rasûlullah'a (s.a.v) nispet edilen bir rivayetin ravileri arasında birden fazla ismin ardı sıra düştüğü hadislerdir. Ben şöyle derim: "Bu hadisin, başka senetlerle gelen ancak aynı manayı ifade eden ve bu sayede manasının doğruluğunu güçlendiren sahih şahitleri vardır."

47 Muvatta, 1/218, Bu rivayet de önceki gibi mu'dal bir hadistir. Muâz'ın (r.a) rivayetinde ise merfû olarak nakledilmiştir. Onu Ahmed b. Hanbel (5/243) ve Tirmizî (3325) nakletmiştir. İbn Abbas'ın (r.a) rivayetini Ahmed b. Hanbel (1/368) ve Tirmizî (3233-3234) nakletmiştir. Tirmizî bu hadis hakkında şöyle demiştir: "Bu hadis hasen ve garîbtir."

48 Buhârî (6389), Müslim (2690). Abdulazîz: İbn Suheyb el-Bünânî'dir.

49 Buhârî (6398-6399), Müslim (2719).

CamScanner ile tarandı

75. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bela ve musibetlerin sıkıntısından/güçlüğünden; hak yoldan saparak ebedi mutsuzluğa duçar olmaktan, kaza ve kaderin kötülüğüne maruz kalmaktan ve düşmanların maskarası haline gelmekten yüce Allah'a sığınırdı.[50]

76. Rivayet edildiğine göre Meryem oğlu İsâ (a.s) ashâbına şöyle demelerini öğretirdi: "Sizden birisinin bir dağ dolusu altın borcu olsa dahi eğer şu cümlelerle dua ederse yüce Allah onun borcunu öder: 'Ey kederleri gideren, gamları yok eden, ızdırap içerisinde kıvrananların dualarına icabet eden yüce Allah'ım! Kesinlikle Sen dünya ve ahiretin Rahmânı ve bu ikisinin Rahîmisin! Bana öyle bir merhamet et ki, o merhametin sayesinde Senden başka hiç kimsenin rahmetine muhtaç kalmayayım!"

77. Rivayet edildiğine göre Âdem (a.s) yeryüzüne indirildiğinde Kâbe'nin etrafında yedi defa döndü (tavaf), makamın hizasında iki rekât namaz kıldı ve sonra şöyle dua etti: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hiç şüphe yok ki Sen benim gizlediğimi de açığa vurduğumu da bilirsin. Öyleyse mazeretlerimi, özürlerimi kabul buyur. Benim ihtiyaçlarımı bilirsin. İstediklerimi bana bahşeyle. Bende olan her şeyi bilirsin. Benim günahlarımı af ve mağfiret eyle. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senden, kalbimin kendisiyle iftihar edeceği, yüceleceği bir iman diliyorum. Bana öylesine dosdoğru ve kesin bir bilgi bahşet ki bu sayede başıma ancak ve ancak Senin yazdığın şeylerin geleceğini, bunlardan başkasının asla bana isabet etmeyeceğini iyice bileyim. Ve beni, Senin kaza ve kaderine razı hale getir."

78. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Dünyaya karşı kanaatkâr olmak, dini meselelerde de itaatkâr olmak konusunda bana yardım eyle!"

79. Ömer b. Abdulazîz (rh.): şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni yalnız Sana muhtaç olmakla zengin ve müstağni kıl! Böylece başkalarına muhtaç olmaktan kurtulayım. Senden yüz çevirmek sûretiyle beni başkalarına karşı fakir ve onlara muhtaç hâle getirme!"

80. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kendim için ümit ettiğim şeyleri elde etme gücüne sahip değilim. Hoşlanmadığım şeyleri de başımdan def etmeye güç yetiremiyorum. Artık

50 Buhârî (6347), Müslim (2707).

CamScanner ile tarandı

hayırlar benden başkasının elinde ve ben kendi ellerimle kazandıklarımın esiri haline geldim! Benden daha fakir hiç kimse yok! Başıma gelecek bela ve musibetleri dinim konusunda kılma Allah'ım! Dünyayı da en büyük derdim, gayem ve ilmimin/bilgimin varıp sonunda duracağı yer yapma! Bana merhamet etmeyecek birisini de üzerime musallat etme!"

81. Abdullah b. Ömer'den (r.anhumâ) rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bize; Sana isyan olan günahlarla bizim aramıza girecek, engelleyecek ve saygıyı da içerisine alan korkundan (haşyet), bizi Senin cennetine ulaştıracak itaatinden, dünya musibetlerini bize hafifletecek kesin bilgiyi içeren imanından bahşet! Bizi yaşattığın sürece işitmemizden, görmemizden ve kuvvetimizden hayır yolunda faydalanmamızı sağla! Tüm bunları bizim için devamlı kıl! Bize zulmeden, haksızlık yapanlardan intikamımızı, öcümüzü al! Bize düşmanlık edenlere karşı yardımını üzerimizden esirgeme! Başımıza gelecek bela ve musibetleri dinimiz konusunda kılma! Dünyayı en büyük derdimiz, gayemiz ve ilmimizin/bilgimizin varıp sonunda dayanacağı yer kılma! Bize merhamet etmeyecek birisini de üzerimize musallat etme!"*[51]

82. Ammâr b. Yâsir'den (r.a) nakledildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Gaybın bilgisi olan yüce ilmin ve yaratılmışlar üzerindeki muhteşem kudretin vesilesiyle acizane olarak Senden diliyorum! Eğer benim hakkımda yaşamamın daha hayırlı olacağını takdir etmişsen beni yaşat! Eğer benim hakkımda vefat etmemin daha hayırlı olacağını takdir etmişsen de beni vefat ettir! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Rıza ve gazap hallerinde her daim ihlaslı/samimi olmayı, fakirlik ve zenginlik hallerinde de her daim adil kalmayı, gizli ve açık tüm durumlarda Senden hakkıyla korkmayı diliyorum! Kadere rıza göstermeyi, bitmek bilmez nimetlere erişmeyi, sonsuz göz aydınlıklarına ulaşmayı, ölümden sonraki yaşamın zevkini tatmayı, Sana kavuşmanın şevkine varmayı, Senin yüzüne bakmanın*

51 Bu dua Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) değil, Rasûlullah'ın (s.a.v) sözüdür yani merfû bir hadistir. Tirmizî (3497) onu rivayet etmiştir ve hasen olarak kabul etmiştir. Nesâî, bu hadisi, Gece ve Gündüz İbadetleri bölümünde s. 31'de rivayet etmiştir. Hâkim de (1/528) bu hadisi sahih kabul etmiştir, Zehebî de ona muvâfakat etmiştir. Ben derim ki: "Kitapların müellifleri bazen, Rasûlullah'ın (s.a.v) kıymetli hadislerini sanki onu rivayet edenlerin sözleriymiş gibi naklederler. Bu ravilerin sahâbe veya tabiin olması fark etmez. Aslında bu rivayetler Rasûlullah'ın (s.a.v) hadisleridir."

CamScanner ile tarandı

lezzetine kavuşmayı istiyorum! Dünya ve ahiretime zarar verecek her türlü beladan ve hak yoldan saptırıp dalâlete düşürecek her türlü fitneden Sana sığınıyorum! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizi imanın güzelliğiyle güzelleştir, bize hassas kulluk şuuru olan takva elbisesini giydir, bizi hidayete erdirmiş olduğun hak yolun önderlerinden eyle! Bizi hak yoldan saparak dalâlet çukuruna düşenlerden ve başkalarını da saptıranlardan kılma!"[52]

83. Rivayet edildiğine göre Ali (r.a) şöyle dua ederdi: "Nurunu tamamladın ve en doğru yolu gösterdin. Bütün hamdler/övgüler yalnızca Sana'dır. Hilmin/müsamahan büyüdükçe büyüdü ve mağfiret ettin. Bütün hamdler yalnızca Sana'dır. Elini uzattın ve ihsanda bulundun. Bütün hamdler yalnızca Sana'dır. Senin varlığın, varlıkların en değerlisi, yücesidir. Senin yönün, yönlerin en hayırlısıdır. Senin lütuf ve ihsanların, verilen şeylerin en faziletlisi ve en güzel olanıdır. Ey Rabbimiz! Sana itaat edilir, itaatin mükâfatını da Sen verirsin. Ey Rabbimiz, Sana isyan edilir, Sen bağışlar, af ve mağfiret edersin! Sen; ızdırap içerisinde kıvrananların duasına icabet edensin, bela ve musibetleri kaldırıp yok edensin, hastalara şifa verensin, kederden, elemden kurtaransın, tövbeleri kabul edensin, dilediğin kişinin günahlarını bağışlayansın!"

84. Mekhûl ed-Dımaşkî (rh.) şöyle dua ederdi: "Ey hiçbir gizlinin kendisinden gizli kalamayacağı yüce Zât! İnsanların bilmediği hatalarımı, günahlarımı bağışla! Ey İlâh'ım! Dünya hayatında günahlarımı örttün, ben ise kıyamet günü günahlarımın örtülmesine ve bağışlanmaya daha çok muhtacım! Ey İlâh'ım! Hatalarımı ve günahlarımı, yaratılmışlardan hiçbirine gösterme! Bütün yaratılmışların gözleri önünde beni günahlarımdan dolayı rezil rüsva etme!"

85. Rivayet edildiğine göre Ümmü Ma'bed (rh.) şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Dilimi yalandan, kalbimi nifaktan/ikiyüzlülükten, ibadetlerimi riyadan/gösterişten, gözlerimi ihanetten arındır! Hiç şüphe yok ki Sen, gözlerin hain bakışlarını da bilirsin, kalplerin gizlediklerini de!"

---

52 Aynı şekilde bu rivayet de Ammâr b. Yâsir'in (r.a) sözü değil, Rasûlullah'ın (s.a.v) sözüdür ve merfû hadistir. Bu hadisi Ahmed b. Hanbel (4/264) ve Nesâî (3/54-55) rivayet etmiştir. İbn Hibbân (1971) ve Hâkim (1/524) bu hadisi sahih kabul etmişlerdir. Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

CamScanner ile tarandı

86. Şu da Hasan b. Ali'nin (r.anhumâ) dualarındandır: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kalbime, ümidini doldur! Senden başka her şeyden ümidimi kes. Ta ki böylece Senden başka hiç kimseden ümit beklemeyeyim! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Gücümün zayıf kaldığı, emelin ona erişmekten acziyete düştüğü, rağbetimin sonuna kadar ulaşamadığı, isteklerimin kendisine varamadığı, dilimin hakkında konuşamadığı, gelmiş geçmiş hiç kimseye vermediğin lütuf ve ihsanları bana lütfeyle ve bana has kıl! Ey âlemlerin İlâhı!"

87. Ali b. Hüseyin (r.anhumâ) yüce Allah'a hamd ve senada bulunur, Rasûlullah'a (s.a.v) salat ve selam getirir sonrasında da şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senden, dünya özlemine karşı bize teselli vermeni ve ondan iğrenmemizi sağlayacak duyguları bize bahşetmeni diliyoruz! Çünkü dünyanın en hayırlısı bile çok değersizdir. Onun en şerlisi gelmektedir. Bütün dünya bitip tükenecektir, yenisi eskiyecektir, en temizi dahi bulanıklaşacak ve sıkıntıya sebebiyet verecektir. Dünyada elde edilemeyen şeyler kedere sebebiyet verir, elde edilenler ise fitnedir/imtihandır. Ancak Senden gelen bir koruma kazananlar bu durumdan müstesnadır." Sonra şöyle devam ederdi: "Yüce Allah'tan dünyaya karşı koruma/gözetme diliyorum! Yüce Allah bizi, dünyevi şeylerle mutlu olanlardan, onunla tatmin olanlardan olmaktan muhafaza buyursun! Her kim dünya ile tatmin olur ve gözü ondan başkasını görmezse bilsin ki dünya ona ihanet eder! Her kim dünyaya güvenirse bilsin ki dünya onu perişan eder ve onun felaketi olur! İçerisinde bulunduğu dünyadan hiçbir şey onun olmaz. Bu dünyadan göçüp giderken de o dünyalıklardan hiçbir şeyi yanında götüremez. Böyle birinin ömrü kendisi için hakiki bir hayat değildir. Onun ölümü de kendisi için bir kurtuluş olamayacaktır. Şiddetli bir azapla ölür ve ölümünden sonra da ebedi mutsuz olacağı bir hayat için yaşamaya başlar. Ey yüceler yücesi, merhametliler merhametlisi olan Zât! Böyle birisinin konumuna düşmekten, onun akıbetine benzer bir hüsrana uğramaktan veya günahlarımdan dolayı beni çetin bir hesaba çekmenden ve bana hiçbir zulüm ve haksızlık yapmaksızın beni helak etmenden Sana sığınıyorum! Şeytanı benim yakınım, arkadaşım yapma! Onunla benim arama gir ve benim hakkımda onu hayal kırıklığına uğrat!" Devamında da şöyle derdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hiç şüphe yok ki ölüm vakti gelip çattı! Sen asla unutmazsın ve kandırılmazsın! Gaflete düşüp de aldanmış bir halde nice günahlarım var! Nice hadsizliklerim, taşkınlıklarım var! Sen ayıpları örttün, ayak sürçmelerini görmezden geldin ve görünüşü güzelleştir-

CamScanner ile tarandı

din! Eğer beni bağışlarsan bu Senin yüce rahmetindendir. Eğer bana azap edersen, kesinlikle bunun sebebi kendi ellerimle yapıp ettiklerim ve önceden gönderdiklerimdir. Sen asla kullarına zulmeden bir Zât değilsin!"

88. Muhammed b. Ali b. Hüseyin'in (r.anhum) dualarından biri de şudur: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Dünyaya karşı müstağni olmak/tenezzül etmemekle, ahirete karşı da hassas bir kulluk şuuruna/takvaya sahip olmakla bana yardım eyle!"

89. Yine onun dualarından biri de şudur: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni tehdit ettiğin şeylerin korkusuyla ve vaat ettiğin şeylerin ümidiyle rızıklandır! Böylece Senin ümit ettirdiklerin dışındaki bir şey hakkında ümit beslemeyeyim ve korkuttuğun şeyler dışındaki herhangi bir şey hakkında da korku duymayayım!"

90. Asmaî (rh.), bir bedeviyi şöyle dua ederken işittiğini söylemiştir: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! İçimizdeki hayırlı insanlarla bizi nimetlendir. İçimizdeki kötülere karşı da bize yardım eyle! İhtiyaçlarımızı gidermemiz için bize mal-mülk ihsan eyle!"

91. Asmaî (rh.), başka bir bedeviyi şöyle dua ederken işittiğini söylemiştir: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni, Senden hakkıyla korkanların ameliyle ve ibadet ehlinin korkusuyla rızıklandır! Böylece vâdettiğin şeyler konusunda ümitvâr, tehdit ettiğin şeyler konusunda da korkar hale geleyim de zevkusefa içerisinde yaşamayı terk etmekle nimetleneyim. Sadece bu halimden zevk alayım!"

92. Asmaî (rh.), Kâbe'yi tavaf eden bir bedeviyi şöyle dua ederken işittiğini söylemiştir: "Günahlarımın bütün çirkinlikleriyle yalnızca Sana kaçıp geldim! Bütün suçlarımı sırtımda taşıyorum! Şunu kesin olarak biliyorum ki Senden sığınılacak, kaçılacak tek zat yine Sensin! Ey hikmetiyle akılları genişleten, zikriyle dilleri harekete geçiren, yarattığı varlıklar üzerindeki tüm bu nimetlerine karşı şükran-ı nimet içerisinde minnettar olmayı kendi hakkının ödenmesi için yeterli kılan yüce Zât! Şeytana, bana ulaşabileceği bir yol verme, batıla da amelime karışabileceği bir iz bırakma!"

93. Ömer b. Abdulazîz'in (rh.) yapmış olduğu dualardan biri de şudur: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hiç şüphe yok ki beni yarattın, bana rızık ihsan eyledin, emirler verdin ve yasaklar koydun! Men ettiğin şeylerin azabı ile beni

CamScanner ile tarandı

korkuttun! Emrettiğin şeylerin sevabı ile de beni teşvik edip rağbet ettirdin. Göğsüme yerleştirdiğin bir düşmanı başıma musallat ettin! Kanımın dolaştığı mecralarda onu gezdirdin! Eğer bir kötülüğe niyet edersem o düşman beni hemen teşvik eder! Eğer sâlih bir amele niyet edersem o düşman beni yavaşlatıp alıkoyar! Ben unutsam dahi o beni asla unutmaz! Gaflete düşsem dahi o asla gafil olmaz! Şehevi istek ve arzular konusunda hemen ayağa dikilir ve beni zorlar! Şüpheli şeyleri işlemem konusunda hemen saldırır! Eğer onun tuzaklarını, hilelerini benden geri çevirmezsen mutlaka ayağımı kaydırır ve hatalara düşmeme sebebiyet verir! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onun benim üzerimdeki saltanatını, Senin onun üzerindeki saltanatınla, güç ve kudretinle yakıp yok et! Bu sayede onu benimle meşgul olmaktan alıkoy! Böylece ben de Senin tarafından korunmuşlarla birlikte hakiki kazancı elde edeyim! Yüceler yücesi olan azametli Allah'tan başka hiçbir güç ve kudret yoktur, böyle bir şey söz konusu bile değildir!"

94. Malik'in naklettiğine göre Ömer b. Abdulazîz (rh.) şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni, Senin kaderine razı kıl ve kudretinle bana yardım et! Ki böylece Senin hemen verdiğin bir şeyin sonraya bırakılmasından, sonraya bıraktığın bir şeyin de hemen verilmesinden hoşnut olmayacak hale geleyim!"[53]

95. Cafer b. Muhammed es-Sâdık'ın (rh.) duası ise şöyledir: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hiç şüphe yok ki Senin, lütuf ve ihsana layık olan bir kulla beraber olman, benim cezalandırılmaya layık olan biriyle (şeytan) beraber olmamdan çok daha iyi bir durumdur![54] Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sırrımı açığa vurma! Kusurumu, ayıbımı meydana çıkarma! Beni korkumdan emin kıl! Düşmanımı helak et! Borcumu öde! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Benim muhtaçlığım yalnızca Sanadır! Eğer Sana muhtaç olduğum o şeyi bana verirsen, beni men ettiğin şeylerin hiçbiri artık bana zarar veremez. Eğer bana, muhtaç olduğum o şeyi haram kılarsan artık verdiğin şeylerin hiçbirinin bana faydası olmaz. O şudur: Boynumu cehennem ateşinden azat etmen ve benden razı olman!"

53 Çünkü Sen her şeyi zamanında ve yeteri kadar verirsin. Senden ne gelirse ondan hoşnut olayım. (Çevirenin notu.)

54 Yani beni bağışla ki Seninle olabileyim. (Çevirenin notu.)

CamScanner ile tarandı

96. Atâ es-Selîmî (rh.) şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bana; dünyadaki sürgünümde, ölüm anındaki yere yıkılışımda, kabrimdeki ıssız yalnızlığımda ve tekrar diriltilip Senin huzuruna getirildiğimde merhamet eyle!"

97. Abdulmelik b. Mervân (rh.) bir keresinde minberin üzerinde son derece edebi bir konuşma yaptı (hutbe). Sonra sustu ve çok şiddetli bir şekilde ağladı. Ardından da şöyle dua etti: "Ey Rabbim! Hiç şüphe yok ki benim günahlarım çok büyük! Ancak Senin affının az bir kısmı bile onlardan çok daha büyüktür! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Affının azı ile benim büyük günahlarımı silip yok et!" Bu ifadeler Hasan-ı Basrî'ye iletilince o şöyle demiştir: "Eğer bir söz altınla yazılacak olsaydı mutlaka bu cümleler yazılırdı!"

98. Abdulazîz b. Ebû Revvâd (rh.) şöyle demiştir: "Ben, gecenin bir yarısında Makâm-ı İbrâhîm'in arkasında oturuyordum. Dört şey için dua eden birinin sesini işittim. Bu dua o kadar çok hoşuma gitti ki hemen onu ezberledim. O kişi şöyle dua ediyordu: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni, kendisi için yarattığın şey ne ise yalnızca onunla meşgul et! Benim adıma üzerine alıp kefil olduğun şeylerle uğraşmama engel ol! Ben, Senden isteyip dururken beni mahrum etme! Senden bağışlanma talebinde bulunduğum halde beni azaba duçar kılma!"

99. Asmaî (rh.), bir bedeviyi şöyle dua ederken işittiğini söylemiştir: "Ey İlâh'ım! Senin rahmetinin kıyamet günündeki genişliğinin hayaline dalıp aldanmadım! Ancak yine de Senin affının genişliği şu sözlerle kulaklarımı dolduruyor: 'Kesinlikle seni affettim!' Senin hakkındaki güzel düşüncelerim (hüsn-ü zan) ve büyük ümitlerim konusunda beni hayal kırıklığına uğratma!"

100. Süfyân b. Uyeyne (rh.) şöyle demiştir: "Arafat'ta vakfe akşamında bir bedeviyi şöyle dua ederken işittim: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Benim yanımda olan kötülükler sebebiyle Senin katında olan hayırlardan beni mahrum etme! Eğer çabalarımı, gayretlerimi, yorgunluklarımı kabul etmeyecek-sen de bari en azından beni musibetlere maruz kalmanın ecrinden/sevabından mahrum bırakma!"

101. Bir bedevinin duası da şöyle idi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Yalnızca Sana güvenip dayanmışken/iman etmişken; zenginlik, muhtaçsızlık sıfatların arasında muhtaç hale gelmekten, bunca hidayetin içerisinde hak

CamScanner ile tarandı

yoldan saptırılmaktan, izzet ve şerefinle dolu olan bu hayatta zelil duruma düşmekten, hükümranlığında zulme, haksızlığa uğramaktan yine Sana sığınıyorum!"

102. İbnü's-Semmâk (rh.) şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Amellerimiz konusunda her ne kadar kusurlu davransak da Sana itaat etmeyi gerçekten çok seviyoruz! Günahlarımız konusunda her ne kadar koştura koştura suç işlesek de Sana isyan etmekten aslında hiç hoşlanmıyoruz ve bunu kerih görüyoruz! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Her ne kadar biz onu hak etmesek ve ehli olmasak da lütfun ve ihsanın olarak cenneti bize bahşeyle! Her ne kadar hak etsek ve ehli olsak da lütuf ve ihsanın olarak bizi cehennem azabından kurtar, halas eyle!"

103. Bir bedevi şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Gazabının üzerimize inmesinden, nimetinin yok olup gitmesinden, öfkenin serbest kalmasından Sana sığınıyoruz! Hiç şüphesiz durum şu ki; zorluklar karşısında bizim için hiçbir güç ve kuvvet, bela ve musibetlere karşı da bizim için hiçbir sabır ve sebat yoktur! Bunlar bizim için söz konusu dahi değildir! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kesinlikle Sen, affetmeyi seven bir affedicisin! Eğer affetmek Senin için eşyanın/şeylerin en sevgilisi olmasaydı yaratılmışlar arasında Sana en sevgili olanı (Peygamberimiz), dünya ile imtihan etmezdin!"

104. Süfyân (rh.) şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Dünya konusunda bana genişlik ver ve beni ona karşı zahid/tenezzülsüz kıl! Dünya konusunda bana darlık verme ve beni dünyaya rağbet eder, onun peşinden koşturur hale getirme!"

105. Hac zamanında bir bedevi şöyle dua ediyordu: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Benim yanımda Sana ait haklar var! Onları bana tasadduk eyle, bahşeyle! İnsanların da hakları var! Onları da benden uzaklaştır! Kesinlikle Sen, bir misafir için gerekli olan bütün misafirperverlikleri sergilersin! Ben de Senin misafirinim! Beni cennetinde ağırla!"

106. Bir bedevi vakfe esnasında şöyle dua ediyordu: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hiç şüphe yok ki beni Sen getirdiğin halde Senin huzuruna geldim! Beni yürüttüğün halde Senin huzuruna yürüdüm! Emrine itaat ettim! Bütün minnettarlık yalnızca Sanadır! Bildiğin halde Sana isyan ettim! Bütün hüccetler, deliller yalnızca Senindir! Benim delillerim yok olup gittiği halde Senin

CamScanner ile tarandı

hüccetlerinin geçerli olmasının gereği, beni huzurundan mutlaka bağışlanmış olarak geri çevirmendir!"

107. Bir bedevi şöyle dua ediyordu: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer benim rızkım uzak ise onu bana yakınlaştır! Eğer yakın ise onu bana kolaylaştır! Eğer kolay ise hemen bana ulaşmasını nasip eyle! Eğer az ise çoğalt! Eğer çok ise semeresini arttır!"

108. Denildiğine göre Abdulazîz b. Hatîb hapisten kurtulma ümidiyle kendini affettirmek için yalvarıp yakardığı çeşitli şiirler yazmıştır. Hapis hayatı uzayıp gidince ve hükümdarın kendisini affetmesinden de ümit kesince şöyle demiştir:

Ey gönülle yalvarılıp yakınılan,
Her şeyi gören ve her şeyi işiten,
Hiçbir durumun kendisine gizli kalmadığı
Yüceler yücesi Zât!
Beni yaratılmışların esir aldığı yerde
Yalnız bırakıp da terk etme!
Acılar içerisinde kıvrananlar dahi
Kaçar Sana yakınmalarıyla birlikte!
Ey Rabbim! Kesinlikle şöyle buyurdun Sen:
"Bana dua edin ki icabet edeyim Ben!"
Öyleyse bana da icabet buyur!
Çünkü yalvarıp yakardığım bir halde ben,
Yalnızca Sana yöneliyorum ve dileniyorum Senden!
Ey Rabbim! Gerçekten güçleşti
Ve belimi büktü bu imtihan!
Durumum gitgide kötüleşti ve daraldı halim!
Halbuki sığınak ve korunak yalnızca Sensin Sen!
Ey Rabbim! Nasıl olur da
Rahmet bana dar gelir!
Halbuki o, bütün yaratılmışların
Günahlarından bile daha geniştir!

CamScanner ile tarandı

109. Bir şair de şöyle demiştir:

Ey Rabbim! Bildiğin bir mesele hakkında
Yine Sana dua edip yalvarıyorum!
Yalvarıp yakardığım o mesele hakkında
Senin ilmin kâfi gelir, biliyorum!
Çareler kendisine dar geldiğinde,
Senden başka hiçbir sığınağı olmayan
Ve yalnızca Sana yönelen kulunun tövbesine
Rahmet ve merhametinle muamele eyle!
Dünya ve lezzetinden yüzümü çevir
Engelle hevâ ve heveslerimi
Dünyevi emeller ne kadar da çok
Aldattıkça aldattı beni!

110. Muhammed b. Hassân el-Bâhilî'ye ait bir şiir de şöyledir:

Ey ümitvâr olanların,
Huzurunda hayal kırıklığına uğramadığı!
Kurtuluşa ermek için yapılan ısrarların
Kendisini bıktırıp usandıramadığı!
Ey haddimi aşmamda, taşkınlığımda,
Zulmümde ve haksızlığımda katbekat
İnatla ileri gitmeyi tercih etmeme rağmen
Sadece kendisine güvendiğim yüce Zât!
Hatalarımı bağışla,
İşlerimi düzelt ve telafi et!
Bana katından af ihsan eyle
Ve ihtiyaçlarımı giderip gözet!
Mazeret beyan edip delil getireceğim gün
Asıl delil Senin adaletin olacak!
Bildiklerimi itiraf edip kabul etmekten başka
Hiçbir çarem kalmayacak!

CamScanner ile tarandı

111. Bir başkası da şöyle demiştir:

Ey Rabbim! Sana yöneliyorum!
Yalnızca Sana yalvarıp yakarıyor,
Yalnızca Senden ümit bekliyorum!
Lütuf ve ihsanından dileniyorum!
Sen hayat sahibi, diri olansın!
Duaları kabul edecek makamsın!
Ümitlendirdiğin hiçbir ümitvârın duasını
Geri çevirip de onu hayal kırıklığına uğratmazsın!
Ey yüceler yücesi
Her şeyin tek sahibi
Bana genişlik ihsan eyle
Yağdır üzerime lütuf ve keremini!
Ey tüm noksanlıklardan münezzeh olan
Her şeye hayat veren yüceler yücesi Allah'ım!
Benim katımda ne senin benzerin gibi yücesi var
Ne de Senin şanının büyüklüğünü anlatacak sözlerim!

4. BÂB: DUA ETMENİN MÜSTEHAP/GÜZEL VE DOĞRU OLDUĞU VAKİTLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

112. Ebû Hureyre'nin (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Rabbimiz her gece, gecenin son üçte birlik vakti kalınca dünya semasına tecelli eder ve şöyle buyurur: 'Bana dua eden kim? Ona icabet edeyim! Benden dilenen kim? Ona lütuf ve ihsanda bulunayım! Benden af ve mağfiret isteyen kim? Onu bağışlayayım!"*[55]

113. Yakub'un (a.s) kıssasında oğulları kendisine gelip de: "Ey babamız! Allah'tan suçlarımızın bağışlanmasını dile. Biz gerçekten suçlu idik!" dediklerinde Yakub (a.s) onlara: *"Rabbimden sizin bağışlanmanızı dileyeceğim.*

55 Buhârî (1145); Müslim (758).

CamScanner ile tarandı

Şüphesiz O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." dedi yani duayı sonra yapacağını belirtti.[56] Rivayet edildiğine göre Yakub (a.s) onlar hakkında yapacağı bu duayı Cuma gününün seher vaktine ertelemiştir.[57]

114. Ebû Hureyre'nin (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Güneşin üzerine doğduğu günlerin en hayırlısı Cuma günüdür! Ve onda öyle bir an vardır ki eğer yüce Allah'tan bir şey isteyen Müslüman bir kul o ana tevafuk etmeyi başarırsa mutlaka yüce Allah kendisine onu bahşeder!"*

Ömer'e (r.a): "Peki ya münâfık o vakitte dua ederse?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki bir münâfık asla o vakitte dua etmeye muvaffak kılınmaz!"[58]

115. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Duaların en faziletlisi, Arefe günü yapılan duadır!"*[59]

116. Sehl b. Sa'd es-Sâidî'nin (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İki vakit vardır ki o anlarda göğün kapıları açılır ve dua edenlerin çok azının duası geri çevrilir: Namaz için çağrı olunca kalkılan an ve Allah yolunda cihad edenlerin saflar halinde hazır olduğu an!"*[60]

---

56 Yûsuf, 12/97-98. âyetler.

57 Bkz. İbn Kesîr Tefsîri (4/410).

58 Bu lafzı tam olarak Mâlik, Muvatta (1/108-110) isimli eserinde nakletmiştir; Ebû Dâvûd (1046); Tirmizî (491) şöyle demiştir: "Sahih ve hasen bir hadistir." ; İbn Hibbân (2772) da bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim, Müstedrek (1/278-279) isimli eserinde nakletmiştir. Zehebî de ona muvâfakat etmiştir; Hadisin ilk yarısını Müslim (854), ikinci yarısını ise Buhârî (935) nakletmiştir. Müslim'de (852) şu lafızla geçen bir rivayet de vardır: "...o günde öyle bir an vardır ki eğer namaz kıldığı bir halde yüce Allah'tan bir şey isteyen Müslüman bir kul o ana tevafuk etmeyi başarırsa..."

59 Mâlik, Muvatta (1/422) isimli eserinde bu hadisi, Talha b. Ubeydullah b. Küreyz'den Mürsel olarak nakletmiştir. Tirmizî (3585) de bu rivayeti Abdullah b. Amr b. el-Âs'ın hadisi olarak ancak zayıf bir senetle nakletmiştir. Şeyhimiz el-Albânî (rh.), Silsiletü'l-Ehâdîsi's-Sahîha (1503) isimli eserinde bu hadisin başka senetlerini de naklettikten sonra şöyle demiştir: "Sözün özü, bu hadis birbirlerini destekleyen tüm şahitleriyle birlikte sabit/sahih bir hadistir. Her şeyin en doğrusunu yüceler yücesi Allah bilir."

60 Bu rivayet merfu bir hadistir. Mâlik (1/70) nakletmiştir ve İbn Hibbân (1720) da bu hadisi sahih kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

5. BÂB: DUA EDEN KULUN İYİ VE GÜZEL (MÜSTEHAP) OLAN HALLERİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

Dua eden kulun, yalvarıp yakarırken uygulaması gereken adaplar vardır. Bunlar o kulun duasına icabetin ümit edilmesini ve talebinde başarıya ulaşmasını sağlar. Onlardan bazıları şunlardır:

- Öncelikle kul günahlarından dolayı tövbe etmelidir. Kul dua etmeden önce, hatırladığı ve hatırlamadığı bütün günahları için bağışlanma dilemelidir.

- Kul ihlaslı/samimi olmalı ve duasına tam bir ciddiyetle yönelmelidir. Çünkü yüceler yücesi Allah; umursamaksızın, öylesine yapılan duaya icabet etmez![61]

- Kul sadece ve sadece yüce Allah için dua etmeli, niyetine başka bir şey karıştırmamalıdır. Hiç şüphe yok ki yüceler yücesi Allah, gösteriş olsun diye dua eden kişinin duasını kabul etmez.

- Kulun son derece tevazu içerisinde, rahmeti umarak ve azaptan korkarak (havf-recâ) dua etmesi gerekir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Biz de onun duasını kabul ettik ve kendisine Yahya'yı bağışladık. Eşini de kendisi için, (doğurmaya) elverişli kıldık. Onlar gerçekten hayır işlerinde yarışırlar, (rahmetimizi) umarak ve (azabımızdan) korkarak bize dua ederlerdi. Onlar bize derin saygı duyan kimselerdi."*[62]

- Dua eden kul, dua esnasında şöyle dememelidir: "Ey Allah'ım! İstersen bana merhamet et!" İsteğinde kesin ve kararlı olmalıdır! Çünkü yüce Allah'ı zorlayabilecek hiçbir güç yoktur![63]

---

61 Tirmizî (3479) Sahîh'inde, Hâkim de Müstedrek (1/293) isimli eserinde Ebû Hureyre'nin (r.a) rivayetini merfu olarak nakletmiştir. Bu hadise göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Yüce Allah'ın icabet edeceğini kesin olarak inandığınız bir halde O'na dua edin! Şunu iyi bilin ki, yüceler yücesi Allah; gafil, umursamaz ve ilgisiz bir kalbin duasına icabet etmez!" Tirmizî bu hadisin garîb yani zayıf olduğunu söylemiştir. Ahmed b. Hanbel, Müsned'inde (2/177) bu rivayeti Abdullah b. Amr b. el-Âs'ın (r.anhumâ) hadisi olarak nakletmiştir. Onun senedi de aynı şekilde zayıftır. Ben derim ki: "Ancak bu hadisin manası kesinlikle sahihtir. Bunda hiçbir şüphe yoktur."

62 Enbiyâ, 21/82. âyet.

63 Çünkü Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Sizden birisi dua ederken: 'Ey Allah'ım! İstersen bana merhamet et, istersen beni bağışla!' demesin. İsteğinde kesin ve kararlı olsun! Çünkü yüce Allah'ı zorlayabilecek hiçbir güç yoktur!" Buhârî (6339) ve Müslim (2678) bu rivayeti Ebû Hureyre'nin (r.a) hadisi olarak nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

- Dua eden kul, icabet gecikse dahi yine de yüce Allah'ın rahmetinden ümit kesmemelidir.

117. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sizden birisi acele etmediği sürece duasına icabet edilir. Bu kişi şöyle der: 'Dua ettim ancak bana icabet edilmedi!"*[64]

- Dua eden kul, sesini çok fazla yükseltmemelidir.

118. Çünkü rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kendinize karşı merhametli, şefkatli olun! Hiç şüpheniz olmasın ki siz; sağır ve kayıp olan bir Zât'a dua etmiyorsunuz! Kesinlikle siz, her şeyi işiten ve her şeyi gören yüceler yücesi Allah'a dua ediyorsunuz!"*[65]

119. Nitekim yüceler yücesi Allah, peygamberi Zekeriyya'yı (a.s) şöyle vasıflandırmıştır: *"Kâf Hâ Yâ Ayn Sâd. Bu, Rabbinin, Zekeriya kuluna olan merhametinin anılmasıdır. Hani o Rabbine gizli bir sesle yalvarmıştı."*[66]

120. Süfyân b. Uyeyne (rh.) şöyle demiştir: "Sizden birisini, nefsinin işlediği günahlar dua etmekten alıkoymasın! Hiç şüphe yok ki yüceler yücesi Allah, yaratılmışların en şerlisi olan İblis'in duasına dahi icabet etmiştir: *"İblis: 'Rabbim! Öyle ise onların tekrar diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver!' dedi. Allah da: 'O halde sen vakti (yalnızca benim tarafımdan) bilinen güne (kıyamete) kadar mühlet verilenlerdensin!' buyurdu."*[67]

- Kul, sürekli olarak ve ısrarla başkasının kendisi adına dua etmesini istememelidir.

121. Nitekim bir adam Âmir b. Abdukays'a (rh.): "Benim için yüce Allah'a dua et!" deyince şöyle cevap vermiştir: "Ey kardeşimin oğlu! Daha kendi nefsi konusunda bile acze düşen birisinden dua istedin! Sen bunun yerine yüce Allah'a itaat et! Böylece benim duam olmaksızın yüce Allah seni bağışlasın!"

---

64 Buhârî (6340) ve Müslim (2735) bu rivayeti Ebû Hureyre'nin (r.a) hadisi olarak naklet-miştir.

65 Buhârî (2992) ve Müslim (2704) bu rivayeti Ebû Mûsâ el-Eşarî'nin (r.a) hadisi olarak nakletmiştir.

66 Meryem, 19/1-3. âyetler.

67 Hicr, 15/36-38. âyetler.

CamScanner ile tarandı

6. BÂB: DUANIN FAZİLETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

122. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Kullarım, beni senden sorarlarsa, (bilsinler ki), gerçekten ben (onlara çok) yakınım. Bana dua edince, dua edenin duasına cevap veririm. O halde, doğru yolu bulmaları için benim davetime uysunlar, bana iman etsinler."*[68]

123. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Bana dua edin, duânıza cevap vereyim. Bana kulluk etmeyi kibirlerine yediremeyenler aşağılanmış bir halde cehenneme gireceklerdir."*[69]

124. Söz söyleyenlerin en izzetlisi şöyle buyurmuştur: *"Rabbinize yalvara yakara ve gizlice dua edin. Bilesiniz ki O, haddi aşanları sevmez."*[70]

125. İsmi yüce ve mübarek olan Zât şöyle buyurmuştur: *"O daima diridir; O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O halde dinde ihlâslı ve samimi kişiler olarak O'na dua edin. Her türlü övgü âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur."*[71]

126. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Hiç olmazsa, onlara bu şekilde azabımız geldiği zaman boyun eğselerdi! Fakat kalpleri iyice katılaştı ve şeytan da onlara yaptıklarını câzip gösterdi."*[72]

- Peygamberler ve sâlihler de duaya sığınmışlardır.

127. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Andolsun, Nuh bize yalvarıp yakardı. Biz de duayı ne güzel kabul ederiz! Kendisini ve ailesini büyük felâketten kurtardık."*[73]

128. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Nuh'u da (hatırla). Hani o dua etmiş, biz onun duasını kabul etmiştik. Böylece, kendisini ve (iman eden) yakınlarını büyük sıkıntıdan kurtarmıştık."*[74]

129. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Eyyub'u da (an). Hani Rabbine: «Başıma bu dert geldi. Sen, merhametlilerin en merhametlisisin» diye niyaz*

---

68 Bakara, 2/186. âyet.
69 Mümin, 40/60. âyet.
70 A'râf, 7/55. âyet.
71 Mümin, 40/65. âyet.
72 En'âm, 6/43. âyet.
73 Sâffât, 37/75-76. âyetler.
74 Enbiyâ, 21/76. âyet.

CamScanner ile tarandı

etmişti. Bunun üzerine biz, tarafımızdan bir rahmet ve kulluk edenler için bir hatıra olmak üzere onun duasını kabul ettik; kendisinde dert ve sıkıntı olarak ne varsa giderdik ve ona aile efradını, ayrıca bunlarla birlikte bir mislini daha verdik."[75]

130. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Zünnûn'u da (Yunus'u da zikret). O öfkeli bir halde geçip gitmişti; bizim kendisini asla sıkıştırmayacağımızı zannetmişti. Nihayet karanlıklar içinde: 'Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Seni tenzih ederim. Gerçekten ben zalimlerden oldum!' diye niyaz etti. Bunun üzerine onun duasını kabul ettik ve onu kederden kurtardık. İşte biz müminleri böyle kurtarırız."*[76]

131. İmâm Mâlik,[77] Zeyd b. Eslem'i şöyle derken işittiğini nakletmiştir: "Dua eden biri mutlaka ve mutlaka şu üç şeyden biriyle karşılaşır: Ya duasına icabet edilir ya bu duanın karşılığı hemen verilmez ve kendisi için biriktirilip arttırılarak sonraya saklanır ya da bu dua günahlarının silinmesini sağlar!"

132. İbn Uyeyne (rh.) şöyle demiştir: "Kulun hoşlanmadığı/kerih gördüğü şeyler kendisi için sevdiği şeylerden çok daha hayırlıdır. Çünkü hoş görmediği şeyler onu, sevdiği şeyler konusunda dua etmeye teşvik eder ve harekete geçirir."

133. Dua hakkında şöyle bir şiir inşâd etmişlerdir:

İşim çok zor ve çetrefilli olduğu halde,
Yüceler yücesi Allah'a mutlaka dua ederim!
Çünkü kurtuluşa erdirecek
Başka çare yoktur bilirim!
Nice genç vardır ki
Yüzü olmadığı için dua etmekten utanır!
Ancak onun bu darlıktan tek çıkış yolu,
Yüce Allah'a yapacağı duasındadır!

---

75 Enbiyâ, 21/83-84. âyetler.

76 Enbiyâ, 21/87-88. âyetler.

77 Muvatta (1/217), Bu hadis Zeyd b. Eslem'in rivayeti olarak mevkûf bir hadistir. Ebû Saîd el-Hudrî'den (r.a) merfû olarak nakledilen hadis de bu rivayeti doğrular. Ahmed b. Hanbel (3/18); Buhârî, el-Edebü'l-Müfred isimli eserinde (710); Bezzâr (3144); Hâkim (1/493) sahih ifadesiyle bu rivayeti nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

BÖLÜM:
BELİRLİ VAKİTLERDE VE BELİRLİ AMELLERDE MÜSTEHAP (GÜZEL VE DOĞRU OLAN) DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

7. BÂB: ABDEST ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET

134. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir kul abdestini dört dörtlük güzelce aldıktan sonra: 'Ben şehadet ederim ki yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! O tektir ve O'nun hiçbir ortağı yoktur! Yine ben şehadet ederim ki Muhammed (s.a.v) kesinlikle Allah'ın kulu ve elçisidir! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni samimi bir şekilde ve hakkıyla tövbe edenlerden kıl! Beni hakkıyla temizlenenlerden, arınanlardan eyle!' derse, onun için cennet kapıları açılır ve o kul dilediği kapıdan içeriye girer!"*[78]

8. BÂB: EZAN VAKTİNDE YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

135. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ezan ve kamet arasında yapılan dua geri çevrilmez!'* Sahâbe efendilerimiz: 'Ey Allah'ın Rasûlü! O anda ne diyerek dua edelim?' diye sorduklarında ise şöyle buyurmuştur: *'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizi bağışlamanı, dünya ve ahirette bize afiyet vermeni diliyoruz!' deyin!"*[79]

136. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ey Ümmü Seleme! Akşam ezanı vaktinde şöyle dua et: 'Ey yüceler yücesi*

---

78 Bu rivayeti Tirmizî (55) nakletmiştir. Müslim'in Sahîh'inde (234) de bu hadis geçer ancak onun rivayetinde şu ifade yoktur: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni samimi bir şekilde ve hakkıyla tövbe edenlerden kıl! Beni hakkıyla temizlenenlerden, arınanlardan eyle!"

79 Bu rivayeti Tirmizî (3594) nakletmiştir. O bu rivayetin hasen hadis olduğunu söylemiştir. Diğerleri ise şu ifade olmadan bu hadisi nakletmişlerdir: "Sahâbe efendilerimiz: 'Ey Allah'ın Rasûlü! O anda ne diyerek dua edelim?' diye sorduklarında ise..." Ebû Dâvûd (521); Tirmizî (212); İbn Huzeyme (425-427) de bu hadisi sahih kabul etmiştir; İbn Hibbân (1696).

CamScanner ile tarandı

Allah'ım! Bu an; Senin olan gecenin yaklaştığı, gündüzünün dönüp gittiği, Senin için çağrıda bulunanların seslerinin yükseldiği ve Senin için kılınacak namazların hazır olduğu andır. Öyleyse beni bu anda bağışla Allah'ım!"[80]

137. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) ezanı işittiğinde şöyle dua ederdi: *"Ey, icabet edilen bu davetin Rabbi olan yüceler yücesi Allah'ım! Hakkın çağrısı ve ihlasın tamamı/özü olan bu çağrıya icabet olunmuştur! Beni bu davet üzere yaşat ve benim canımı bu davet üzereyken al! Beni, Senin çağrına ameliyle layık hale gelen sâlih kullarından eyle!"*[81]

138. Sa'd'ın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her kim ki müezzini işittiğinde: 'Ben şehadet ederim ki yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Rabbimin Allah, dinimin İslam, peygamberimin Muhammed (s.a.v) olmasından razıyım!' derse, o kulun günahları bağışlanır!"*[82]

139. Câbir b. Abdullah'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her kim ki ezan çağrısını işittiğinde: 'Ey bu tam ve eksiksiz çağrının, kılınacak namazın sahibi olan yüceler yücesi Allah'ım! Muhammed'e vesileyi ve fazileti ihsan eyle! Onu vâdetmiş olduğun övgüye layık bir makama (makâm-ı mahmûd) eriştir.' derse, kıyamet günü benim şefaatim ona vacip olur!"*

140. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) müezzinin çağrısını işittiğinde şöyle derdi: "Bütün şahitler adına ona şahitlik ediyorum ve nankör bataklığına saplanıp kalmış bütün inatçı inkârcıların yerine de onun çağrısına cevap vermeyi üstleniyorum!"

---

80 Ebû Dâvûd (530); Tirmizî (3589); Hâkim (1/314) de bu hadisi sahih kabul etmiştir.

81 Hâkim, Müstedrek (1/731); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (10/213), Ebû Ümâme'nin hadisi; Hâkim bu hadisi sahih kabul etmiştir. Hâfız Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb isimli eserinde (1/191; 2/618-619) bu hadisi nakletmiştir. Bu konuda şöyle demiştir: "Hâkim, bu hadisi çok zayıf bir ravi olan Ğufeyr b. Ma'dân isimli raviden naklediyor, sonra da bu hadisinin senedinin sahih olduğunu söylüyor!" Ben ise şöyle derim: "Bu rivayeti; Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ (1/411) isimli eserinde Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) sözü olarak nakleder."

82 Müslim (386).

CamScanner ile tarandı

9. BÂB: EVDEN ÇIKMA ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

141. Enes b. Mâlik'in (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir insan, evinden çıktığında: 'Allah'ın ismiyle (bismillah)! Allah'a güvenip dayandım! Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur!' derse, kendisine şöyle seslenilir: 'Bu sana yeterli olur! Doğru yola/hidayete erdirildin, korundun ve kurtuluşa kavuşturuldun!'"*[83]

142. Ümmü Seleme'nin (r.anhâ) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) evinden çıktığında şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kesinlikle ben; zelil olmamdan veya zelil duruma düşürülmemden, hak yoldan dalâlete sapmamdan veya saptırılmamdan, zulmetmemden veya zulme maruz kalmamdan, cahilce davranmamdan veya cehalete maruz kalmamdan Sana sığınıyorum!"*[84]

143. Rivayet edildiğine göre Mücâhid (rh.) şöyle demiştir: "Bir insan evinden çıktığı zaman: 'Yüce Allah'ın ismiyle (bismillah)!' dediğinde Melek kendisine: 'Doğru yola/hidayete erdirildin!' der. O: 'Yüce Allah'a güvenip dayandım!' dediğinde Melek kendisine: 'Kurtuluşa erdirildin!' der. 'Yüce Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur!' dediğinde Melek kendisine: 'Korundun!' der. Böylece şeytanlar onun etrafından dağılıp giderler ve birbirlerine şöyle seslenirler: 'Sizin için bu insana ulaşma imkânı kalmamıştır. Çünkü o; doğru yola/hidayete erdirilmiş, kurtuluşa erdirilmiş ve korunmuştur!'"[85]

---

83 Bu rivayet merfû bir hadistir. Ebû Dâvûd (5095); Tirmizî (3426) bu hadisin hasen kabul etmiştir; İbn Hibbân (822) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

84 Ahmed b. Hanbel (6/306); Tirmizî (3427); İbn Mâce (3884); Nesâî (8/285); Hâkim (1/519) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Zehebî de ona muvâfakat etmiştir; Tirmizî bu hadisin hasen ve sahih olduğunu söylemiştir.

85 Abdurrezzâk, el-Musannef isimli eserinde (11/32) bu ifadeyi Mücâhid'in, Ka'b el-Ahbâr'dan naklettiği bir rivayet olarak zikretmiştir; İbn Ebû Şeybe de el-Musannef isimli eserinde (6/26) bu ifadeyi Mücâhid'in, İbn Damre'den onun da Ka'b el-Ahbâr'dan naklettiği bir rivayet olarak zikretmiştir; Bu ifade merfu bir hadis olarak da Ebû Hureyre'den nakledilmiştir. Onu İbn Mâce (3886) rivayet etmiştir. Bu hadisin isnadı zayıftır.

CamScanner ile tarandı

10. BÂB: NAMAZ ESNASINDA VE SONRASINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA

144. Abdullah b. Amr'ın (r.anhumâ) rivayet ettiğine göre Ebû Bekir Sıddîk (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bana, namazlarımda onunla yalvarıp yakardığım bir dua öğretti. Bana şöyle buyurdu: *'De ki: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ben gerçekten nefsime çok fazla zulmettim! Günahları ise Senden başka bağışlayacak hiçbir güç yoktur! Katından bir mağfiretle beni bağışla ve bana merhamet et! Hiç şüphe yok ki Sen bağışlaması sonsuz, merhameti sınırsız olansın!"*[86]

145. İbn Mes'ûd'un (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) secdeye varınca şöyle dua ederdi: *"Bütün bedenim, ruhum ve hislerim yalnızca Sana secde etti! Kalbim sadece Sana iman etti! Üzerimdeki lütuf ve ihsanlarını itiraf ediyorum! İşte bunlar kendileriyle nefsime karşı zulmettiğim ve kendime karşı suç işlediğim ellerim! Beni bağışla Allah'ım! Hiç şüphe yok ki tüm bu büyük günahları Senden başka bağışlayacak hiçbir güç ve kudret yoktur!"*[87]

146. Rivayet edildiğine göre Ebû Umâme (r.a) şöyle demiştir: "Sizin Peygamberinizin (s.a.v) kıldığı farz ve nafile ibadetlerin hepsinde, kendisine yaklaştığım zaman mutlaka şu dualarla yalvarıp yakardığını işitirdim, hiçbir zaman bunları eksiltmez ve arttırmazdı, tam olarak şöyle derdi: *'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Benim günahlarımı ve bütün hatalarımı af ve mağfiret eyle! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni; sâlih amellere ve güzel ahlaka yönlendir, bu konuda beni zorla ve beni kötülüklerden kurtarıp iyiliklere döndür! Çünkü beni iyi amellere yöneltecek ve kötü amellerden de alıkoyacak sadece Sensin Sen!"*[88]

147. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) namaza başlayacağı zaman şöyle dua ederdi: "Ben tevhid ehli (hanîf) olarak yüzümü, gökleri ve yeri yoktan yaratan Allah'a çevirdim ve ben müşriklerden değilim. Şüphesiz

86 Buhârî (834); Müslim (2705).

87 Bezzâr, Müsned isimli eserinde (2034) bu hadisi nakletmiştir; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid isimli eserinde (2/128) bu rivayet hakkında şöyle demiştir: "Ravileri sika/güvenilirdir." ; Hâkim, Müstedrek isimli eserinde (1/716) bu rivayeti sahih kabul etmiştir.

88 Taberânî bu hadisi el-Mu'cemü'l-Kebîr (7811) isimli eserinde nakletmiştir; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid isimli eserinde (10/112) bu rivayet hakkında şöyle demiştir: "Ravileri sika/güvenilirdir."

CamScanner ile tarandı

benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir. O'nun ortağı yoktur. Bana sadece bu emrolundu ve ben Müslümanların ilkiyim.' Sonra da şöyle devam ederdi: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Her şeyin sahibi ve yöneticisi (el-Melik) Sensin! Senden başka hiçbir ilah yoktur, ey bütün noksanlıklardan münezzeh olan Allah'ım! Benim bütün günahlarımı bağışla! Günahları yalnızca Sen bağışlarsın! Emret, buyur, emirlerin başım ve gözüm üstüne, Senin için her daim hazır ve nazırım ey Rabbim! Ben, Sana aidim ve Sana döneceğim! Senden kaçılacak tek sığınak yine Sensin! Günahlarımı bağışlamanı diliyorum! Ardından da Sana tövbe ediyorum! Tövbemi kabul buyur!"

Rükûa vardığında şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Boyun eğmem/rükûum yalnızca Sanadır! Sadece ve sadece Sana iman ettim! Sana teslim oldum! Sen benim Rabbimsin! İşitmem, görmem, aklım, özüm ve tüm kemiklerim yalnızca, âlemlerin Rabbi olan yüceler yücesi Allah'a aittir!"

Rükûdan başını kaldırınca şöyle dua ederdi: "Yüceler yücesi Allah, kendisine hamd eden kulunu işitti ve kabul buyurdu." Ardından da şöyle devam ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ey Rabbimiz, gökler ve yeryüzü dolusu, henüz dileyip de yaratmadığın her şey miktarınca hamd/övgü yalnızca Sanadır!"

Secde ettiği zaman da şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Yalnızca Sana secde ettim! Sadece ve sadece Sana iman ettim! Yalnızca Sana teslim oldum! Sen benim Rabbimsin! Yarattığın yüzüm ve yarıp da meydana getirdiğin kulaklarım ve gözlerim yalnızca Sana secde etti! Yapıp-yaratanların en güzeli olan Allah çok yücedir."

Namazı bitirince de şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Önceden işlemiş olduğum ve sonra işleyeceğim, gizlediğim ve açığa vurduğum tüm günahlarımı bağışla! Sen benim İlahımsın! Senden başka hiçbir ilah yoktur!"

148. Muhammed b. İbrahim b. Hâris et-Teymî'nin naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Bir gece Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında uyuyordum. Sonra yanımda olmadığını fark edip onu aramaya başladım. Elimle ona dokundum ve elimi o secde halindeyken ayaklarının üzerine koydum. Şöyle diyordu: *'Öfkenden rızana, cezalandırmandan af ve mağfiretine, Sen-*

CamScanner ile tarandı

den yine Sana sığınırım! Ben Seni hakkıyla överek methüsena etmekten acizim! Sen kendi zâtını nasıl övüp methüsena ediyorsan işte öylesin!"[89]

149. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Sizden birisi teşehhüde oturduğunda şöyle desin: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kesinlikle ben bildiğim ve bilmediğim bütün hayırları Senden diliyorum! Bildiğim ve bilmediğim bütün kötülüklerden de Sana sığınıyorum! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sâlih kullarının Senden talep ettiği bütün hayırları Senden diliyorum! Ey rabbimiz! Bize bu dünyada da iyilik ver, öteki dünyada da iyilik ver; bizi cehennem azabından koru!"[90]

150. Âişe (r.anhâ) annemizin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) namazını bitirince şöyle dua ediyordu: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sen esenlik ve güzelliğin (selâm) ta kendisisin! Selâm da ancak ve ancak Sendendir! Ey azamet ve kahır (celâl), lütuf ve yücelik (ikrâm) sahibi olan Zât! Sen yüceler yücesi, ulular ulususun!"*[91]

151. Ümmü Seleme'nin (r.anhâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) sabah namazının akabinde şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kesinlikle Senden faydalı ilim, kabul olunacak amel ve tertemiz/helal rızık istiyorum!"*[92]

152. Rivayet edildiğine göre Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Peygamberimize (s.a.v): 'Ey Allah'ın Rasûlü! Durumu iyi olan zenginler bütün sevapları götürüyorlar! Bizim kıldığımız gibi onlar da namaz kılıyorlar, bizim cihad ettiğimiz gibi onlar da cihad ediyorlar ancak onlar mallarının fazla olan kısmını sadaka ve zekât olarak veriyorlar, biz ise tasadduk edecek hiçbir şey bulamıyoruz!' dedim. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Şimdi beni bütün dikkatinle dinle! Sana öyle bir şey söyleyeceğim ki, eğer bunu yaparsan senden önce gelip geçmiş herkesi yakalarsın ve senden sonra gelecek hiç kimse de sana ulaşamaz! Ancak dediklerimi onlar da yaparlarsa o zaman durum farklı olur: Her namazın ardından otuz üç kere yüceler yücesi*

89 Müslim (486); Müellifin naklettiği hadisi ise İmâm Mâlik, Muvatta isimli eserinde (1/214) zikretmiştir. Bu rivayeti onun senediyle Tirmizî de nakletmiştir (3493).

90 Bu hadisi; İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (1/264); Abdurrezzâk, el-Musannef (3082); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (9940-9941) isimli eserinde nakletmiştir.

91 Müslim (952).

92 Ahmed b. Hanbel (6/294-318-322); İbn Mâce (925), onun senedi zayıftır.

CamScanner ile tarandı

Allah'ı tesbih et (subhânallâh), otuz üç kere O'na hamd et (elhamdulillâh), otuz dört kere de O'nu noksansız olarak yücelt (Allâhu Ekber)."[93]

153. Muğîre b. Şu'be (r.a), Muâviye b. Ebû Süfyân'a şöyle yazmıştır: "Rasûlullah (s.a.v) her namazın bitiminde selâm verince şöyle dua ederdi: *'Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! O tektir, biriciktir ve hiçbir ortağı yoktur, böyle bir şey söz konusu dahi değildir! Bütün mülk yalnızca O'nundur. Bütün hamdler/övgüler sadece ve sadece O'na aittir. O, her şeye mutlak güç yetirendir (kadîr)! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senin verdiğini engelleyebilecek hiçbir mâni yoktur! Senin men ettiğini de verebilecek hiçbir güç yoktur! Mal, mülk, saltanat sahibi birinin tüm bu dünyevi kazançları Senden kurtulmak için kendisine hiçbir fayda sağlamaz! Ne kadar çok çabalarsa çabalasın Senin rahmetin olmadıkça kurtuluşa eremez!"*[94]

154. Husayn b. Yezîd'in (es-Sa'lebî) naklettiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) namazı bitirince şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senden, Senin rahmetini gerektirecek, mağfiretini kesinleştirecek olanı istiyorum! Bütün hayırlardan bol bol kazanç, bütün kötülüklerden de selâmete kavuşmak/kurtuluşa ermek istiyorum! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kesinlikle Senden, cenneti kazanmayı ve cehennemden kurtulmayı diliyorum! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bağışlamadığın hiçbir günahımı bırakma! Bir çıkış yolu vermediğin hiçbir derdimi bırakma! Gidermediğin hiçbir ihtiyacımı bırakma!"[95]

155. es-Sunâbihî şöyle demiştir: "Muâz (r.a) bana, her namazdan sonra şu duayı asla terk etmememi tavsiye etti: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Seni zikretmek, Sana şükretmek ve Sana en güzel şekilde ibadet edebilmek için bana yardım eyle!"[96]

---

93 Nesâî, Gündüz ve Gece İbadetleri (147-151); Buhârî (843); Müslim (595), Ebû Hureyre'nin hadisi olarak nakletmiştir.

94 Buhârî (844); Müslim (593).

95 Bu rivayeti İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (1/269, 2/69) isimli eserinde Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) sözü olarak nakletmiştir; Hâkim, Müstedrek (1/706) isimli eserinde Abdullah b. Mes'ûd'tan (r.a) merfû hadis olarak nakletmiş ve şöyle demiştir: "Buhârî ve Müslim bu hadisi tahrîc etmediği halde o Müslim'in şartlarına uygun olarak sahihtir."

96 Ahmed b. Hanbel (5/244-245); Ebû Dâvûd (1522); İbn Huzeyme (751) bu rivayeti sahih kabul etmiştir; İbn Hibbân (2020, 2021); Hâkim (1/273), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir; Bu dua, Rasûlullah'ın (s.a.v) Muâz b. Cebel'e (r.a) yapmasını emrettiği bir duadır. Muâz da es-Sunâbihî'ye tavsiye etmiştir. Onun asıl ismi Abdurrahmân b. Useyle'dir.

CamScanner ile tarandı

156. Ka'b el-Ahbâr şöyle demiştir: "Bizim, Tevrât'ta gördüğümüze göre yüce Allah'ın peygamberi Dâvûd (a.s) namazını bitirince şöyle dua ederdi: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Benim için bir koruma kıldığın dinimi düzelt/ıslah eyle! Benim geçimimi içerisinde kıldığın dünyamı ıslah eyle! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kesinlikle ben; gazabından rızana, cezalandırmandan affına, Senden yine Sana sığınıyorum! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senin verdiğini engelleyebilecek hiçbir mâni yoktur! Senin men ettiğini de verebilecek hiçbir güç yoktur! Mal, mülk, saltanat sahibi birinin tüm bu dünyevi kazançları Senden kurtulmak için kendisine hiçbir fayda sağlamaz! Ne kadar çok çabalarsa çabalasın Senin rahmetin olmadıkça kurtuluşa eremez!"[97]

157. Rivayet edildiğine göre sâlih kullardan biri her namazından sonra mutlaka şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni rezil-rüsva bir hale düşürecek bütün amellerden Sana sığınıyorum! Beni hak yoldan döndürecek bütün dostluklardan Sana sığınıyorum! Beni oyalayacak bütün emellerden Sana sığınıyorum! Bana hakkı unutturacak fakirlikten Sana sığınıyorum! Beni taşkınlığa/haddimi aşmaya teşvik edecek zenginlikten Sana sığınıyorum!"

11. BÂB: UYUMAK İÇİN YATMA ANINDA OKUNMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

158. Rivayet edildiğine göre Berâ b. Âzib (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) yatağına yatınca sağ elini, sağ yanağının altına koyar ve şöyle dua ederdi: *'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kullarını dirilteceğin gün beni azabından muhafaza eyle/koru!'*"[98]

159. Ebû Hureyre'nin (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sizden birisi yatmak için yatağına gireceği zaman, elbisesinin iç tarafıyla yatağının üzerini çırpıp silkelesin. Çünkü o kalktıktan sonra geride yatağının üzerinde ne bıraktığını bilemez. Sonra da şöyle desin: 'Ey Rabbim! Senin isminle yan tarafımı yatağa koydum ve Senin isminle yatağımdan kalkarım! Eğer ruhumu katına alırsan ve beni vefat ettirirsen ona merhamet et!*

97 Nesâî (3/73); İbn Huzeyme (745) bu hadisi sahih kabul etmiştir; İbn Hibbân (2026).
98 Tirmizî (3399); İbn Mâce (3877); İbn Hibbân (5522, 5523) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

Eğer ruhumu salıverir ve yaşama devam etmemi murad edersen sâlih kullarını koruduğun gibi onu da koru ve muhafaza eyle!"[99]

160. Sa'd b. Ubeyde'nin rivayet ettiğine göre Berâ b. Âzib (r.a), Rasûlullah'ın (s.a.v) kendisine şöyle buyurduğunu söylemiştir: *"Yatağına yatacağın zaman, namaz için abdest aldığın gibi abdest al, sonra da sağ yanının üzerine yat. Ardından şöyle dua et: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Varlığımı Sana teslim ettim! Durumumu Sana havale ettim, işimi Sana bıraktım! Yalnızca Senden korkarak ve yine Senden ümit besleyerek (havf-recâ) sırtımı Sana dayadım, Sana sığındım! Senden sığınılacak ve kaçılacak tek sığınak yine Sensin! İndirdiğin Kitaba ve gönderdiğin Nebine iman ettim! Eğer beni öldürürsen fıtrat üzere Sana iman etmiş bir halde öldür ve tüm bu sözleri söylediğim son sözler kıl!'* Ben onun sözlerini unutmamak için tekrar ederken: 'Gönderdiğin rasûlü'ne deyince Rasûlullah (s.a.v): *'Hayır, öyle deme! Gönderdiğin nebi'ne de!'* buyurdu."[100]

161. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) uyuyacağı zaman şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ben; zulmettiğim bir canın veya irtibatı kopardığım bir akrabamın bana beddua etmesinden mutlaka Sana sığınırım! Senden kanaat/gönül zenginliği diliyorum!"*[101]

162. Rivayet edildiğine göre Fatıma annemiz ve Ali efendimiz (r.anhumâ) bir hizmetçi istediklerinde Rasûlullah (s.a.v) onlara şöyle buyurmuştur: *"Kendinize hizmetçi edinmenizden çok daha hayırlı olan bir şeyi size öğreteyim mi? Yatağınıza uyumak için gittiğinizde şöyle deyin; otuz üç kere yüceler yücesi Allah'ı tesbih edin (subhânallâh), otuz üç kere O'na hamd edin (elhamdulillâh), otuz dört kere de O'nu noksansız olarak yüceltin (Allâhu Ekber)!"*[102]

163. Urve b. Zübeyr (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) eşi Âişe (r.anhâ) annemiz uyumak istediği zaman şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senden; yalan olmayan iyi, doğru ve güzel, zararı olmayan faydalı bir rüya diliyorum!' Bu sözü söylediğinde herkes anlardı ki artık o,

99 Buhârî (6320); Müslim (2714).

100 Buhârî (6311); Müslim (2710).

101 Taberânî bu rivayetin benzerini Zeyd b. Sâbit'ten mevkûf olarak el-Mu'cemü'l-Kebîr (4849) isimli eserinde nakletmiştir; Heysemî de Mecmau'z-Zevâid isimli eserinde (10/125), onun senedi sahihtir demiştir.

102 Buhârî (3113); Müslim (2727).

CamScanner ile tarandı

sabaha varıncaya veya geceleyin uyanıncaya kadar kesinlikle hiçbir şey konuşmayacaktır!"[103]

164. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) uyumak için yatağına girdiği zaman şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Nefsimi yaratan Sensin! Onu vefat ettirecek olan da Sensin! Canımın ölümü de yaşamı da Senin elindedir. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer canımı vefat ettirirsen ve katına alırsan onu bağışla! Eğer yaşatırsan onu muhafaza eyle! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senden afiyet, sağlık, sıhhat diliyorum!"[104]

165. Abdullah b. Amr b. el-Âs'ın (r.anhumâ) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) korkunç durumlardan ve sıkıntıdan kurtulmak için bazı kelimelerle Allah'a sığınıyordu. Bir keresinde Hâlid b. Velîd (r.a) uyku anında korku duyduğu ve sıkıntı yaşadığı için kendisine şikâyette bulundu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) ona şöyle buyurdu: *"Uyumak için yatağına girdiğinde şöyle dua et: 'Allah'ın ismiyle! Allah'ın gazabından, azabından, kullarının şerrinden, şeytanların vesveselerinden, yalanlarından ve tüm bunların bana gelip yanımda hazır bulunmalarından Allah'ın tam ve eksiksiz kelimelerine sığınıyorum!"* Abdullah b. Amr, evlatlarından ve torunlarından yaşı büyük olanların hepsine bu kelimeleri öğretir, onlara, uyumaya gidecekleri zaman mutlaka bu sözleri söylemelerini emrederdi. Küçük olan evlatları, torunları içinse bu duayı yazar ve onların boyunlarına asardı!"[105]

12. BÂB: UYKUDAN UYANINCA YAPILMASI GEREKEN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

166. Rib'î b. Hırâş'ın, Huzeyfe'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) uyumak istediği zaman şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senin isminle ölürüm ve Senin isminle dirilirim!"* Uykusundan uyanınca da şöyle dua ederdi: *"Bütün övgüler/hamdler yalnızca, bizi ölümümüzden sonra dirilten yüceler yücesi Allah'a aittir! Dönüş de yalnız Allah'adır!"*[106]

---

103 Bkz. Fethü'l-Bârî (12/433); Feyzü'l-Kadîr (5/147).

104 Müslim (2712), Rivayetin sonunda şöyle geçmektedir: Bir adam kendisine: "Sen bu sözü Ömer'den mi işittin?" diye sorunca o şöyle demiştir: "Ömer'den daha hayırlı olan birisinden, Rasûlullah'tan (s.a.v) işittim!"

105 Hasen bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (2/181); Ebû Dâvûd (3893); Tirmizî (3528); Nesâî, Gece ve Gündüz Amelleri (765); Hâkim (1/548) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

106 Buhârî (6312, 6324).

CamScanner ile tarandı

167. Ubâde'nin rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Geceleyin uyuyamayıp da uyanan, yatağın içinde sağa sola dönüp kendi kendine konuşan biri: 'Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! O tektir, biriciktir ve hiçbir ortağı yoktur, böyle bir şey söz konusu dahi değildir! Bütün mülk yalnızca O'nundur. Bütün hamdler/övgüler sadece ve sadece O'na aittir. O, her şeye mutlak güç yetirendir (kadîr)! Elhamdulillah! Subhânallah! Allâhu Ekber! Yüceler yücesi, mutlak azamet sahibi Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur!' derse ve ardından da: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni bağışla!' derse veya dua ederse mutlaka kendisine icabet olunur. Eğer abdest alır ve namaz kılarsa namazı makbul olur!"*[107]

13. BÂB: TEHECCÜD İÇİN GECE KALKILDIĞINDA YAPILMASI GEREKEN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

168. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"(Onlar), 'Rabbimiz, biz iman ettik. Bizim günahlarımızı bağışla. Bizi ateş azabından koru!' diyenler, sabredenler, doğru olanlar, huzurunda gönülden boyun büküp divan duranlar, Allah yolunda harcayanlar ve seherlerde (Allah'tan) bağışlanma dileyenlerdir."*[108]

169. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey örtünüp bürünen (Peygamber)! Kalk, birazı hariç olmak üzere geceyi; yarısını ibadetle geçir. Yahut bundan biraz eksilt."*[109]

170. İmâm Mâlik'in[110] (rh.), Ebu'z-Zübeyr el-Mekkî'den, onun da Tâvus'tan naklettiğine göre Abdullah b. Abbas (r.anhumâ), gecenin ortasında namaz kılmak için kalktığında Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle dua ettiğini rivayet etmiştir: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bütün hamdler/övgüler yalnızca Sanadır! Sen göklerin ve yeryüzünün nurusun! Bütün hamdler/övgüler yalnızca Sanadır! Sen gökleri ve yeryüzünü ayakta tutansın! Bütün hamdler/övgüler yalnızca Sanadır! Sen göklerin, yeryüzünün ve bunların içerisindeki her şeyin Rabbisin! Sen haksın! Senin sözün haktır! Senin vaadin mutlak doğrudur! Sana kavuşmak, huzuruna çıkacak olmak haktır! Cennet haktır!*

107 Buhârî (1154).
108 Âl-i İmrân, 3/16-17. âyetler.
109 Müzzemmil, 73/1-3. âyetler.
110 Muvatta (1/215-216); Buhârî (1120); Müslim (769).

CamScanner ile tarandı

Cehennem haktır! Kıyamet haktır! Bunlar mutlaka/kesinlikle gerçekleşecektir! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sadece Sana teslim oldum! Yalnızca Sana iman ettim! Yalnızca Sana güvenip dayandım (tevekkül)! Sadece Sana yüzümü döndüm ve tövbe ettim! Yalnızca Senin için başkalarıyla hasım oldum, onları düşman belledim ve davalaştım! Sadece Senin hükmüne rıza gösterdim ve hükmümü Sana bıraktım! Önceden işlediğim, sonra işleyeceğim, gizlediğim ve açıktan yaptığım tüm günahlarımı bağışla! Sen benim İlâhımsın! Senden başka hiçbir ilah yoktur!"

171. Selmân el-Fârisî (r.a) geceleyin uyuyamayıp da sağa sola döndüğünde şöyle derdi: "Gönderilen elçilerin İlâhı ve nebilerin Rabbi olan yüce Allah'ım! Sen bütün noksanlıklardan, kusurlardan münezzehsin (sübhân)!"[111]

172. İmâm Mâlik'e ulaşan bilgilere göre Ebu'd-Derdâ (r.a) gecenin bir yarısı kalkınca şöyle dua ederdi: "Gözler uykuya daldı, yıldızlar batıp kayboldu, Sen ise diri (hayy) ve her daim ayakta (kayyum) olansın!"[112]

14. BÂB: SABAHA VARINCA YAPILACAK DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

173. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) sabahlayınca şöyle buyururdu: *"Tevhid ehli (hanîf) bir Müslüman olarak; İslam'a uygun bir fıtratla, ihlaslı/samimi bir şekilde, peygamberimiz Muhammed'in[113] dini, atamız İbrahim'in milleti/inancı üzere sabahladım! Ben, Allah'a ortak koşanlardan (müşrik) değilim!"*[114]

174. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir insan sabaha ulaştığında: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni veya yarattıklarından herhangi bir kulunu sabaha kavuşturan şey Senin katından gelen büyük bir nimettir! Sen tek ve birsin! Senin hiçbir ortağın yoktur, böyle bir şey söz konusu dahi değildir! Bütün hamdler/övgüler yalnızca Sana aittir!*

111 İbn Ebû Şeybe, Musannef (2/30), (7/122).

112 Muvatta (1/219)

113 Kendi ismini zikretmesinin nedeni, ümmetine bu şekilde dua etmelerini öğretmek içindir. (Çevirenin Notu)

114 Sahih bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (3/406), bu hadisi Abdurrahman b. Ebzâ'dan (r.a) nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

Bütün şükürler yalnızca Sanadır!' derse, o günün şükrünü kesinlikle eda etmiş olur!"[115]

175. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) sabahladığında şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Yalnızca Senin lütfunla sabahladık, sadece Senin lütfunla akşamladık, yalnızca Senin lütfunla yaşar ve sadece Senin lütfunla ölürüz! Dönüş yalnızca Sanadır!"*[116]

176. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir kul sabaha vardığında: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ben; Seni, arşını taşıyanları, meleklerini ve yarattığın bütün varlıklarını şahit tutarım ki Sen, Senden başka hiçbir ilah olmayan yüceler yücesi Allah'sın! Teksin ve birsin! Biriciksin! Senin hiçbir ortağın yoktur! Muhammed (s.a.v) kesinlikle Senin kulun ve peygamberindir!' derse, o gün işlemiş olduğu günahları bağışlanır. Eğer bu sözleri akşama vardığında söylerse, o gecede işlemiş olduğu günahları bağışlanır!"*[117]

177. Semure b. Cündeb'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir kul sabaha vardığında ve akşama ulaştığında: 'Ey yüceler yücesi olan Allah'ım! Sen, beni yarattın! Sen, beni hidayete erdirdin! Sen, beni yedirensin ve içirensin! Beni öldürecek ve yaşatacak olan da yine Sensin!' derse, yüce Allah'tan her ne isterse istesin mutlaka kendisine verilir!"*

Semure (r.a) şöyle demiştir: "Bu hadisi, Abdullah b. Selâm'a nakledince bana şöyle dedi: 'Bu cümleler, yüce Allah'ın Musa b. İmrân'a verdiği kelimelerdir. Musa (a.s) her gün yedi defa bu kelimelerle dua ederdi."[118]

178. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) Fatıma (r.anhâ) annemize şöyle buyurmuştur: *"Sana yapılmasını salık verdiğim şeyi dinleyip uygulamana mâni olan şey nedir? Sabaha vardığında ve akşamladığında mutlaka şöyle de: 'Ey diri (hayy) olan! Ey her şeyi ayakta tutan*

---

115 Ebû Dâvûd (5073) bu rivayeti İbn Abbas'ın hadisi olarak nakletmiştir; İbn Hibbân da (861) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

116 Ahmed b. Hanbel (2/354), bu rivayeti Ebû Hureyre'nin (r.a) hadisi olarak nakletmiştir; Ebû Dâvûd (5068); Tirmizî (3391); İbn Mâce (3868); İbn Hibbân (964, 965) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

117 Bu rivayet hasen bir hadistir. Ebû Dâvûd (5069); Tirmizî (3501) bu hadisi Enes b. Mâlik'ten (r.a) nakletmiştir.

118 Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat (1028); Hâfız Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb (1/458) isimli eserinde bu hadisi hasen kabul etmiştir; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (10/118).

CamScanner ile tarandı

(kayyum)! Rahmetin vesilesiyle bol bol yardım diliyorum! Benim bütün hallerimi, durumumu düzelt/ıslah eyle! Beni, göz açıp kapatıncaya kadar olsa dahi nefsimle baş başa bırakma!"[119]

179. Abdullah b. Ebû Evfâ'nın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) sabaha varınca şöyle dua ederdi: *"Biz de sabaha vardık yüce Allah'ın mülkü de sabahladı! Yücelik, azamet, tüm kâinât, bütün işler, gece-gündüz ve içerisinde bulunan her şey yüce Allah'a aittir! O tektir ve birdir! Hiçbir ortağı yoktur! Böyle bir şey söz konusu dahi değildir! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sabahın başını yararlı, ortasını felaha kavuşma, sonunu ise başarıya ulaşma kıl! Ey merhametlilerin en merhametlisi! Senden dünya ve ahiret hayırlarını diliyorum!"*[120]

180. Berâ b. Âzib'in (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) sabaha vardığı zaman şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bugünün hayrını ve sonrasında gelecek olan günlerin hayrını Senden diliyoruz! Bugünün şerrinden ve sonrasında gelecek olan günlerin şerrinden de Sana sığınıyoruz!"*[121]

181. Bazı âlimlerin rivayet ettiklerine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir kul sabaha vardığında: 'Rabbimin Allah, dinimin İslam, peygamberimin Muhammed (s.a.v) olmasından razıyım!' derse, yüce Allah'ın kıyamet günü onu memnun/razı etmesi, üzerine bir hak olur! Bir kul: 'Rabbimin Allah, dinimin İslam, peygamberimin Muhammed (s.a.v) olmasından razıyım!' derse, yüce Allah o kulundan razı olur!"*[122]

---

119 Nesâî, Gece ve Gündüz Amelleri (570); Hâkim, Müstedrek (1/730) isimli eserinde bu hadis hakkında şöyle demiştir: "Buhârî ve Müslim bu hadisi kitaplarında nakletmedikleri (tahrîc etmedikleri) halde her iki âlimin şartlarına/kriterlerine göre de sahih bir hadistir." ;Hâfız Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb (1/457) isimli eserinde bu hadisi nakletmiştir.

120 Zayıf bir hadistir. Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (10/114-115) isimli eserinde bu hadisi nakletmiştir. Fazla olarak bu hadisi Taberânî'ye nispet etmiş ve şöyle demiştir: "Onun senedinde Ebu'l-Verkâ vardır ki o metrûk bir ravidir."

121 Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (1170); Ebû Nuaym da Hilyetü'l-Evliyâ isimli eserinde (5/27-28) bu hadisi onun senediyle nakletmiş ve şöyle demiştir: "Bu hadis gariptir." ;Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (10/114) isimli eserinde bu hadisi Taberânî'nin rivayeti olarak nakletmiş ve onun zayıflığına işaret etmiştir. Ben şöyle derim: "Bu rivayetin şahidi/destekçisi Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) hadisidir. O hadisi de Müslim (2723) nakletmiştir."

122 Bu hadisin ilk yarısı Rasûlullah'tan (s.a.v) merfû olarak nakledilmiştir. Bu rivayeti Ebû Memtûr Selâm el-Habeşî'nin hadisi olarak nakletmişlerdir: Ahmed b. Hanbel (5/337); Ebû Dâvûd (5072); İbn Mâce (3870).

CamScanner ile tarandı

182. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) sabaha ulaştığında şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni; bugün ve bugünden sonraki günler için taksim ettiğin hayırlar konusunda en büyük nasibi alan, en büyük lütfa mazhar olan kulun eyle! Yine beni; kendisiyle hidayete erdirdiğin nur, yaydığın rahmet, genişlettiğin hayır, giderdiğin zarar, kaldırdığın bela, defettiğin şer ve geri çevirdiğin fitne konularında da en büyük pay sahibi kıl!"[123]

15. BÂB: ÇARŞI-PAZARA GİRME ANINDA OKUNMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

183. Büreyde'nin (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) çarşı-pazara girdiğinde şöyle dua ederdi: *"Yüceler yücesi Allah'ın adıyla! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bu çarşı-pazarın hayrını ve onun içerisinde olan şeylerin hayrını Senden diliyorum! Bu çarşı-pazarın şerrinden ve onun içerisinde olan şeylerin şerrinden Sana sığınıyorum! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bana bu çarşı-pazarda, isyan, günah sayılacak bir yeminin ve zarar olacak bir ticaretin isabet etmesinden Sana sığınıyorum!"*[124]

184. Saîd el-Cerîrî'nin naklettiğine göre Ebu'l-Alâ şöyle demiştir: "Ben bir kitapta okudum! Onda şöyle yazıyordu: 'Eğer Müslüman olan herhangi bir kul, bir çarşı-pazara gelir de orada yüce Allah'ı anarsa/zikrederse mutlaka ona, ister konuşabilsinler ister konuşamasınlar bütün çarşı ehlinin adedi sayısınca sevap yazılır.' Konuşamayanlardan kasıt hayvanlardır. Yani çarşıdaki insanlar ve hayvanlar adedince demektir. Ebû Nadre'ye bu anlatılınca o şöyle demiştir: 'Sen bunu söylüyorsan bir de şunu dinle: 'Müslümanlardan bir adam hiçbir ihtiyacı olmadığı halde çarşı-pazara gelirdi ve mutlaka oranın her köşesinde yüce Allah'ı zikretmeden geri dönmezdi!"

123 İbn Ebû Şeybe, Musannef (5/324), (6/36).

124 Hâkim, Müstedrek (1/723), Zehebî bu rivayeti zayıf kabul etmiştir. Aynı şekilde Heysemî de, Mecmau'z-Zevâid (10/129) isimli eserinde bu hadisi Taberânî'nin rivayeti olarak nakletmiş ve onu zayıf kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

16. BÂB: BİR ŞEYİN KAYBOLMASI ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET

185. Ey kaybolanların Rabbi olan, kayıp olanlara hidayet edip doğru yolu gösteren yüceler yücesi Allah'ım! Kaybolmaktan kurtaran ve bulduran Sensin! Kudretinle ve saltanatınla kaybettiğim şeyi bana geri döndür! Hiç şüphe yok ki o, Senin elindedir ve bu Senin lütfundan, Senin fazlındandır!

17. BÂB: CİNSEL MÜNASEBET (CİMA/ZİFAF) ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET

186. Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer sizden birisi hanımıyla cinsel münasebet kurmaya niyet eder de: 'Yüce Allah'ın adıyla! Ey yüce Allah'ım! Bizi şeytandan uzaklaştır! Bizi şeytandan muhafaza eyle! Şeytanı da bize nimet olarak vereceğin evladımızdan uzaklaştır! Evladımızı şeytandan koru!' derse ve aralarında olan bu münasebetten dolayı yüce Allah onlara bir evlat takdir ederse, şeytan o çocuğa asla zarar veremez!"*[125]

18. BÂB: YEME-İÇME ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

187. Temîm b. Seleme'nin naklettiğine göre kendisine şöyle aktarılmıştır: "Eğer bir insan, yemeğinin başında besmele çekerse ve yemeğinin sonunda da yüce Allah'a hamd ederse, bu yemeğinden dolayı ahirette hesaba çekilmez!"

188. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v), Ömer b. Ebû Seleme'ye şöyle buyurmuştur: *"Evladım! Önce Allah'ın ismini an ve yemeğini önünden ye!"*[126]

189. Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbından olan Ümeyye b. Mahşî'nin (r.a) rivayet ettiğine göre, Rasûlullah (s.a.v) bir keresinde besmele çekmeden yemek yiyen bir adam gördü. Adam son lokmasını ağzına atacağı esnada: 'Başında ve sonunda Allah'ın adıyla! (bismillâhi evvelehû ve âhirehû)' dedi.

125 Buhârî (141); Müslim (1434)
126 Buhârî (5376); Müslim (2022)

CamScanner ile tarandı

Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Başından beri şeytan da onunla birlikte yemek yiyordu! Bu adam besmele çekince şeytan yediği her şeyi kustu!"*[127]

190. Rivayet edildiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Kuba ehlinden olan Ensar'dan bir adam, Rasûlullah'ı (s.a.v) yemeğe davet etti. Biz de onunla birlikte gittik. Rasûlullah (s.a.v) yemeğini yedikten ve ellerini yıkadıktan sonra şöyle dua etti: *'Bütün hamdler/övgüler sadece ve sadece; kendisi yedirilmediği halde bizi yedirip doyuran, nimetini üzerimize ihsan eden ve minnettâr kaldığımız yüceler yücesi Allah'a aittir! O; bize hidayet eden, bize doğru yolu gösteren, bizi yediren içiren ve bütün güzel imtihanlarla bizi sınayandır! Bütün hamdler; terk edilmeksizin/sürekli, yeterli olmaksızın/kâfi gelmeksizin, inkâr edilmeksizin ve kendisinden müstağni kalınmaksızın yüceler yücesi Allah'a aittir! Bütün hamdler; yemekle bizi doyuran, suyla susuzluğumuzu gideren, çıplaklıktan kurtarıp giydiren, dalâletten/sapmaktan kurtarıp hidayete erdiren, körlükten kurtarıp görür hale getiren, bizi yarattıklarının birçoğundan üstün kılan yüceler yücesi Allah'a aittir! Bütün hamdler; sadece ve sadece âlemlerin Rabbi olan yüceler yücesi Allah'adır!"*[128]

191. Hişâm b. Urve'nin rivayet ettiğine göre babası, ilaç dahi olsa bir şey yiyip içtiğinde mutlaka şöyle derdi: "Bütün hamdler/övgüler; bizi hidayete erdiren, doyuran, suya kandıran, üzerimize nimetler yağdıran ve bizi bolluk içerisinde yaşatan yüce Allah'a aittir! Allah en büyüktür! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senin nimetin bizi bütün bolluklara, güzelliklere, kolaylıklara ulaştırdı! Onun vesilesiyle bütün hayırlara kavuştuğumuz bir halde sabahladık ve akşamladık! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senden bu nimetin tamamını ve onun şükrünü hakkıyla yerine getirebilmeyi diliyoruz! Sadece ve sadece Senin hayrın vardır! Senin dışında hiçbir ilah yoktur! Ey sâlihlerin İlâhı! Ey âlemlerin Rabbi olan Allah'ım! Senden başka hiçbir ilah yoktur! Allah ne dilerse o olur! Yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir güç ve kudret sahibi yoktur! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bize rızık olarak verdiğin her şeyi bizim için mübarek kıl! Bizi cehennem azabından koru!"[129]

---

127 Zayıf bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (4/336); Ebû Dâvûd (3768); Hâkim (4/108-109)

128 Sahih bir hadistir. Nesâî, Gece ve Gündüz Amelleri (301); İbn Hibbân da (5219) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (1/546), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

129 İmâm Mâlik, Muvatta (2/934)

CamScanner ile tarandı

192. Rivayet edildiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bir ev halkının yanında yemek yediğinde ve ardından da oradan kalkmak istediğinde onlar için şöyle dua ederdi: *"Sizin yanınızda oruçlular iftar etsinler, yemeğinizi sâlih/iyi kullar yesinler, üzerinize de sekînet/huzur insin!"*[130]

19. BÂB: HİLÂLİ GÖRME ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

193. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bu hilali bizim için; bir emniyet/güvenlik, iman, selamet/kurtuluş, esenlik, güzellik, teslimiyet, nimet, lütuf ve ihsan vesilesi eyle! Bizi doğru yola erişenlerin yoluna hidayet eyle, dalâlete sapmaktan ve saptırmaktan, hak yoldan sapanlardan ve gazaba uğrayanlardan olmaktan muhafaza buyur! Ey hilâl! Senin de benim de Rabbim yüceler yücesi olan Allah'tır! Ey Allah'ım! Onu; zamanın yok edemediği derecede büyük bir bereketin, günahların kirletemediği seviyede yüce bir temizliğin, içerisine hiçbir zorluğun karışamadığı büyük bir kolaylığın, kendisine kötülüğün nüfuz edemediği koca bir hayrın hilali kıl! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizi; bu hilale muttali olanların en mutlularından/huzurlularından, ona bakanların en temizlerinden/iyilerinden, onunla ilgili konuda Sana ibadet edenlerin en saadetlilerinden eyle! Bizi bu konuda hakkıyla tövbe etmeye ve Sana dönmeye muvaffak kıl! Bizi günaha düşmekten, suç işlemekten koru! Bizi sağlık-sıhhat (afiyet) elbisesiyle ört! Nimetinin şükrünü hakkıyla eda etmemizi sağla!

194. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v), hilâli gördüğü zaman şöyle derdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onu bizim için hayır ve şuur hilali eyle! Onun vasıtasıyla iyiliklere, güzelliklere ve sağduyuya/ferasete erişelim! Ey hilal! Ben, seni yaratan ve ardından da seni bir düzene sokan yüce Allah'a iman ettim! Yapıp-yaratanların en güzeli olan Allah yüceler yücesidir!"*[131]

---

130 Ahmed b. Hanbel (3/118) bu lafızlarla ve zayıf bir senetle rivayet etmiştir. Yine Ahmed b. Hanbel (3/138) bu rivayete yakın lafızlarla başka bir rivayeti daha nakletmiştir. Ebû Dâvûd (3854) da bu hadisi nakletmiştir. Onun senedi sahihtir.

131 Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat (311); Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (10/139) isimli eserinde bu hadisi zikretmiştir ve şöyle demiştir: "Onun senedinde Ahmed b. İsa el-Lahmî isimli bir ravi vardır ki onu tanımıyorum!" Ben derim ki: "Hilalin görülme meselesi hakkında aynı manaya gelen başka hadisler rivayet edilmiştir. Bu hadis de aynı manada rivayet edilen diğer hadisler vesilesiyle sahih kabul edilebilir. Allah'ın izniyle!"

CamScanner ile tarandı

195. Rivayet edildiğine göre Muâviye'nin[132] azatlı kölesi (mevlâ) Beşir, sahâbeden bir topluluğun, hilali gördüklerinde şöyle dediklerini işitmiştir: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Geçen ayımızı, ayların en hayırlısı ve sonların en güzeli kıl! Bizi yeni gelen bu ayımıza; sağlık, sıhhat, selâmet, iyilik, güzellik, bereket, bolluk, iman, afiyet, esenlik ve faydalı rızıkla ulaştır!"

20. BÂB: ÜZERİNDE BİR LÜTUF VE İHSAN OLARAK AFİYETİN VEYA BAŞKA NİMETLERİN KENDİSİNE BAHŞEDİLDİĞİNİ GÖREN KİŞİNİN YAPMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET

196. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Eğer bir insan, belaya müptela olmuş birini gördüğünde: *'Bütün hamdler/övgüler; bu kişiyi imtihan ettiği bela konusunda beni koruyan ve afiyet veren, onun ve yaratılmışların birçoğunun üzerinde bana böylesine yüce bir lütufta bulunan yüceler yücesi Allah'a aittir!'* derse, ne olursa olsun bu bela o kişiye isabet etmez!"[133]

197. Muhammed b. Ali (rh.), belaya maruz kalmış birini görünce bu duayı kendi içinden sessizce yapar ve yüce Allah'a sığınırdı. Yaptığı duayı belaya maruz kalmış kişiye işittirmezdi![134]

21. BÂB: MAİŞET/GEÇİM SIKINTISI ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

198. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver. Bizi cehennem azabından koru!"*[135]

---

132 Müellifin sözünden anlaşıldığına göre burada kast edilen kişi Ebû Süfyân'ın oğlu olan Muâviye veya sahâbeden ismi Muâviye olan biri olabilir. Durum bu iken gerçekte o kişi Muâviye b. Bekir'dir. Nitekim açıklamalarda geçtiği üzere bu rivayetin ravisi olan Beşir, onun azatlı kölesidir (mevlâ).

133 Bu merfû bir hadistir. İbn Mâce (3892); Tirmizî (3431) bu rivayeti Ömer'in ve Ebû Hureyre'nin (r.anhumâ) hadisi olarak nakletmiştir; Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb (4/273) isimli eserinde bu hadisi hasen kabul etmiştir.

134 Tirmizî bir önceki hadisten (3431) sonra bunu zikretmiştir.

135 Bakara, 2/201. âyet.

CamScanner ile tarandı

199. İbn Vehb'in rivayet ettiğine göre Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Âyette geçen 'dünyada iyilik ver' ifadesinden maksat helal rızık ve ilimdir. 'Ahirette iyilik ver' ifadesinden maksat ise cennettir."

200. Âişe (r.anhâ) annemizden rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bu duayı çokça yapar ve şöyle derdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Yaşım ilerlediğinde ve ömrüm sona ulaştığında üzerimdeki nimetlerini genişlet ve arttır!"*[136]

201. Rivayet edildiğine göre bazı sâlih kullar şöyle dua ederlerdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Helal ile bize öyle yet ki, harama muhtaç kalmayalım! Lütuf ve ihsanınla bizi öyle zengin eyle ki, Senden başka hiçbir şeye muhtaç olmayalım!"*[137]

202. Birisi şöyle anlatmıştır: "Kırsal bir yerde oturan bir kadın gördüm. Soğuk gelip vurunca bütün ekinleri yok olup gitmişti. İnsanlar ona geliyorlar ve üzülmemesi gerektiğine, her şeyin başa gelebileceğine dair taziyede bulunuyorlardı. Sonra bu kadın başını semaya kaldırdı ve şöyle dua etti: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sen kaybettiklerimizin yerine bizi teselli eden, en güzel ihsan sahibi olansın ve kendisinden en çok ümit edilensin! Telef olan şeyleri telafi etmek de yalnızca Senin elindedir. Öyleyse ehil olduğun bu lütfunu yerine getir!' Çok geçmedi ki zengin bir adam oradan geçti. Adama olup biteni anlattılar. Bunun üzerine zengin adam o kadına tam beş yüz altın para (dinar) hibe etti!"

203. Bir şair[138] de şöyle demiştir:

Ey, bir şeyler versinler diye,
Kullardan dilenen zavallı!
Kulların elinde olanlar dahi

136 Hasen bir hadistir. Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat (3611); Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (10/182) isimli eserinde bu hadisi zikretmiştir ve onu hasen kabul etmiştir. Aynı şekilde Hâkim de Müstedrek (1/726) isimli eserinde bu hadisi nakletmiştir ve şöyle demiştir: "Bu hadis, senedi hasen bir hadistir."

137 Bu rivayet Ali'nin (r.a) naklettiği merfu bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (1/153); Tirmizî (3563) bu hadisi nakletmiştir ve onu hasen kabul etmiştir. Hâkim de (1/583) bu hadisi sahih kabul etmiştir, Zehebî ona muvâfakat etmiştir.

138 Bu şair Muhammed b. İsmail es-Seyyid el-Himyerî'dir.

CamScanner ile tarandı

Yüceler yücesi Allah'ın malı!
Öyleyse, insanlardan dilendiğin şeyi
Yalnız yüce Allah'tan iste!
Lütufları taksim edip bolca veren
Yüce Zâtın kereminden ümit bekle!

22. BÂB: HASTALIK ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

204. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) hastalığı anında şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senden; beni sağlık ve sıhhatine (afiyet) bir an önce kavuşturmanı veya imtihanına karşılık sabırlı olmamı veya beni bu dertten kurtarıp rahmetine kavuşturmanı diliyorum!"[139]

205. Rivayet edildiğine göre, Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbından ve Ensar'dan olan Ebû Nuhayle (r.a) okla yaralanır. Kendisine: "Yüce Allah'a dua et!' denildiğinde ise şöyle dua eder: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Acımı azalt ancak sevabımı azaltma!"[140]

23. BÂB: HELAYA GİRME ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET

206. Enes b. Mâlik'in (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) helaya gireceği zaman şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Tüm pisliklerden, çirkinliklerden, şeytanlardan ve bütün kötülüklerden Sana sığınırım!"*[141]

---

139 Kudâî, Müsnedü'ş-Şihâb (1470) isimli eserinde bu hadisi nakletmiştir. Bu rivayeti Âişe annemizden gelen merfu bir hadis olarak nakledenler de vardır: Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat (969); İbn Hibbân (922) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (1/713).

140 Bkz. Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (22/378); Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (9/398); İbn Hacer, el-İsâbe (7/193).

141 Buhârî (142); Müslim (375).

CamScanner ile tarandı

24. BÂB: HARP/SAVAŞ ESNASINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

207. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"(Tâlût'un askerleri) Câlût ve askerleriyle karşı karşıya gelince şöyle dediler: 'Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır, ayaklarımızı sağlam bastır ve şu kâfir kavme karşı bize yardım et."*[142]

208. Abdullah b. Ebû Evfâ'nın (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) Hendek Savaşı'nda (Ahzâb) şöyle dua etmiştir: *"Ey Kur'ân'ı indiren, hesabı süratli bir şekilde gören yüceler yücesi Allah'ım! Düşman topluluklarını dağıt! Onları hezimete uğrat! Onları kuvvetli bir şekilde sars!"*[143]

25. BÂB: KORKU ANLARINDA VE SULTANLARIN HUZURUNA GİRİLDİĞİ ZAMANLARDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

209. Abdullah b. Abdulaziz el-Ömerî ez-Zâhidî'nin naklettiğine göre Musa b. İsa kendisine: "Müminlerin emiri Harun Reşid'e kadar ulaştı ki sen ona hakaret ediyor ve beddua da bulunuyormuşsun! Neye dayanarak böyle bir şey yapıyorsun?" diye sorunca o şöyle demiştir: "Hakaret meselesine gelirsek, yüce Allah'a yemin olsun ki o benim katımda kendi nefsimden bile çok daha değerli ve çok daha kıymetli bir insandır! Ona nasıl hakaret ederim?! Beddua meselesine gelirsek, ben ona şöyle demedim ki beddua olsun: 'Onu omuzlarımızda öyle ağır bir yük haline getir ki bedenlerimiz onu kaldırmaya güç yetiremesin! Onu gözlerimizde öyle bir toz haline getir ki göz kapaklarımız ondan kurtulmaya güç yetiremesin! Onu ağzımızda öyle acılı bir keder haline getir ki boğazlarımız onu yutmaktan aciz kalsın! Yani onu bize iğreneceğimiz, tiksineceğimiz bir hale getir! Asla ona yanaşmak istemeyelim! Onun sıkıntılarına karşı bize kâfi gel/yet! Bizimle onun arasını ayır!' Halbuki ben böyle demedim. Aksine onun için şöyle dua ettim: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer o, insanları doğru yola ulaştırsın diye Reşîd ismiyle tanımlanmışsa, onun kendisini de doğru yola irşâd et! Veya onu bundan

142 Bakara, 2/250. âyet.
143 Buhârî (7489); Müslim (1742).

CamScanner ile tarandı

daha hayırlı olan şeye yönlendir! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hiç şüphe yok ki onun, İslam kaidelerine göre bütün Müslümanların üzerinde hakkı vardır! Yine onun, Senin peygamberinle yakın akrabalığı söz konusudur. Öyleyse onu, bütün hayırlara yaklaştır! Bütün kötülüklerden de uzaklaştır! Bizi onunla mesûd ve bahtiyar olan insanlar eyle! Kendi nefsinin kurtuluşu için de onu ıslah eyle/düzelt!" Bunun üzerine Musa b. İsa da şöyle demiştir: "Ey Ebû Abdurrahmân! Yüceler yücesi Allah, seni bağışlasın ve sana merhamet etsin! Bize, senin hakkında ulaşan bilgiler de bu yöndeydi! Senin hakkındaki düşüncemiz de zaten buydu!"[144]

210. Rivayet edildiğine göre Ebû Cafer el-Mensûr, Hacca gideceği zaman Rebî'ye: "Cafer b. Muhammed'i öldürmek üzerime vaciptir! Eğer onu öldürmezsem yüce Allah beni öldürsün!" dedi ancak Rebî onunla ilgili meseleyi erteledi ve sultanı oyaladı. Sultan daha sonraki bir zamanda bu konuda ısrarcı oldu ve onu sıkıştırdı. Bunun üzerine Rebî de, Caferi onun huzuruna getirdi. Aralarındaki perde kalkınca ve Cafer, sultanın huzurunda belirince kendi kendine bir şeyler fısıldamaya başladı. Ardından da yaklaştı ve selam verdi. Sultan: "Ey Allah'ın düşmanı! Yüce Allah'ın selamı senin üzerine olmasın! Sana selam sabah yok! Kesinlikle sen, benim saltanatımda aleyhime olan felaketlerle, tahribatlarla uğraşıyorsun! Eğer seni öldürmezsem, yüce Allah beni öldürsün!" deyince Cafer ona şöyle cevap verdi: "Ey Müminlerin emiri! Hiç şüphe yok ki Süleyman'a (a.s) çok büyük lütuflar verildi, o da buna karşılık şükretti. Eyyûb (a.s) belalarla imtihan edildi, o da buna karşılık sabretti. Yûsuf'a (a.s) zulmedildi ancak o, buna karşılık bağışladı ve merhamet gösterdi. Sen de onların izi üzerinde ilerleyen birisin! Öyleyse en çok onları örnek alman gerekir! Buna en çok sen hak sahibisin!" Bunun üzerine Ebû Cafer bir süre başını öne eğdi. Sonra kafasını kaldırdı ve şöyle dedi: "Ey Ebû Abdullah! Yaklaş! Sen; akrabalık bağıyla yakın olan, son derece sıkı bağlarla kendisine bağlanılan yakın bir akraba ve her açıdan kurtuluşa ermiş, felaketi az olan bir insansın!" Daha sonra sağ eliyle, onun elini sıktı ve sol eliyle de boynuna sarıldı. Ardından da onu kendisiyle birlikte aynı yerde oturttu. Ona yüzünü dönüp karşısına aldı. Kendisinin halini hatırını sormaya ve onunla muhabbet etmeye başladı. Ardından da şöyle dedi: "Acele edin! Çabuk, Ebû Abdullah'ın elbisesini ve hediyesini getirin!"

144 Hilyetü'l-Evliyâ (8/285-286); Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ (8/276)

CamScanner ile tarandı

Rebî şöyle demiştir: "Cafer, sultanın huzurundan çıkınca ve hızlı bir şekilde perde çekilince onun elbisesinden tutup kendisine: 'Üç yıldır seni savunuyorum ve sana zarar gelmesin diye durumunu idare etmeye çalışıyorum! İçeri girdiğin zaman gördüm ki kendi kendine bir şeyler fısıldadın. Ardından da sultan seni serbest bıraktı ve rahatlıkla kurtuldun! Bana bunu öğretmeni çok isterim!' dedim." Cafer fısıldarken şöyle dua ettiğini söyledi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Asla uyumayan gözlerinle beni gözet! Asla yerinden ayrılmayan sapasağlam dayanağınla beni koru! Benim ümidim Sen olduktan sonra asla helak olmam! Üzerime ihsanda bulunduğun nice nimetler var ki onlara karşı şükrümün az olmasına rağmen yine de beni o yüce nimetlerden mahrum etmedin! Beni imtihan ettiğin nice belalar var ki onlara karşı sabrımın az olmasına rağmen yüzüstü bırakıp da beni helak etmedin! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onun şerrinden Sana sığınıyorum ve onun beni öldürmesi veya onun hakkından gelinmesi konusunda bana yetmen için meseleyi Sana havale ediyorum!"

211. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Eğer bir yöneticinin sana zulmetmesinden, zorbalık ederek sana zarar vermesinden korkarsan şöyle dua et: 'Ey yedi kat semanın ve yüce arşın Rabbi olan yüceler yücesi Allah'ım! Filancaya, onun cinlerden ve insanlardan olan taraftarlarına ve tabilerine karşı beni korumana al ve bana sığınak ol! Onlardan hiçbirisi bana karşı aşırıya gidemesin ve bana saldıramasın! Hiç şüphe yok ki Senin koruman çok yüce, kuvvetli ve şereflidir! Senin şanın, övgün çok yüce ve uludur! Senden başka hiçbir ilah yoktur!"

212. Ebû Musa'dan (r.a) nakledildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir topluluktan çekindiği zaman şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onların bize saldırmaları ve düşmanın hakkından gelinmesi meselesini Sana havale ediyoruz! Bizim adımıza onlara yet! Onların şerlerinden/kötülüklerinden de Sana sığınıyoruz!"*[145]

145 Bu rivayet sahih bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (4/414-415); Ebû Dâvûd (1537); İbn Hibbân (4766) da bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (2/142), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

CamScanner ile tarandı

213. Şöyle bir şiir inşâd edilmiştir:

Hiç şüphe yok ki zalim düşmanlar
Kanımı dökmek için koşturuyorlar!
Benim asla kurtulamayacağıma dair
Sürekli yeminler edip ant içiyorlar!
Öyleyse Sen kurtar beni Rabbim
Onların tuzaklarının tehlikelerinden!
Çünkü ey yüceler yücesi Rabbim!
Korkulu ve ümitli olanların kurtarıcısısın Sen!

214. Cafer b. Muhammed (rh.) hacca gitmeye niyet edince Halife Mansûr ona engel oldu. Bunun üzerine Cafer şöyle dedi: "Bütün hamdler/övgüler yalnızca, her şeye yeten yüceler yücesi Allah'a aittir! Yüce Allah bütün noksan sıfatlardan münezzehtir ve tektir! Yüce Allah'tan kurtulunabilecek hiçbir kaçış yeri yoktur! Yüceler yücesi Allah ne dilerse o mutlaka olur! Yüce Allah'ın üzerinde ve ardında hiçbir şey yoktur! Böyle şeylerin olması söz konusu dahi değildir! *'İşte ben, hem benim, hem sizin Rabbiniz olan Allah'a dayandım. Yeryüzünde bulunan hiçbir canlı yoktur ki, Allah, onun perçeminden tutmuş olmasın. Şüphesiz Rabbim dosdoğru bir yol üzerindedir.'*[146] Ey yüceler yücesi Allah'ım! İşte bu da Senin kullarından bir kul! Beni yarattığın gibi onu da Sen yarattın! Senin onu üstün kıldığın vasıflar dışında onun bana hiçbir üstünlüğü yok! Beni, onun hayrı ile rızıklandır! Beni, onun şerrinden muhafaza buyur ve onun kötülükleri konusunda bana yet! Onun kalbine benim hakkımda bir muhabbet yerleştir ve onun cezasını benden geri çevir! Hiç şüphe yok ki Senden başka hiçbir ilah yoktur! Sen bütün eksikliklerden münezzehsin ve her şeyin ilk hareket ettiricisi, ilk hayat verenisin! Ey yüceler yücesi, arşın Rabbi olan azamet sahibi Allah'ım! Bana yardım eyle! Salat ve selam peygamberimiz Muhammed'in ve ehlinin üzerine olsun!" Bunun üzerine Mansûr ona, hacca gitmesi için izin verdi.

215. İbrahim b. Muhammed b. Sa'd'ın babasından, onun da Sa'd'dan (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Zünnûn (Yûnus a.s) büyük balığın (balina) karnında iken şöyle dua etti: 'Senden baş-*

146 Hûd, 11/56. âyet.

CamScanner ile tarandı

ka hiçbir ilah yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum!' Eğer Müslüman bir insan herhangi bir şey hakkında bu duayı yaparsa mutlaka onun duasına icabet olunur!"[147]

26. BÂB: HÜZÜN VE KEDER ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

216. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Zünnûn'u (Yûnus) da hatırla. Hani öfkelenerek (halkından ayrılıp) gitmişti de kendisini asla sıkıştırmayacağımızı sanmıştı. Derken karanlıklar içinde, 'Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum!' diye dua etti. Biz de duasını kabul ettik ve kendisini kederden kurtardık. İşte biz Müminleri böyle kurtarırız."*[148]

217. Abdullah b. Abbas'ın (r.anhumâ) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) hüzün ve keder anında şöyle dua ederdi: *"Yumuşak huylu, hemen cezalandırmayan (el-Halîm) ve çok yüce, çok cömert olan (el-Kerîm) yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Göklerin ve azametli arşın Rabbi olan yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur!"*[149]

218. Musa b. Ukbe'nin rivayet ettiğine göre, Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğu haberi kendisine ulaşmıştır: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hiç şüphe yok ki ben Senin kulunum! Senin kulların olan bir kadın ve bir erkeğin de evladıyım! Senin saltanatının, kudretinin içerisinde bir halden diğer bir hale dönüp duruyorum! Benim perçemim, canım Senin elindedir! Benim hakkımdaki adalet, yalnızca Senin hükmündür! Geçmişte yaptığım her şey Senin ezelde takdir ettiğin kararındır! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Katında bulunan ve gaybın bilgisi olan ezeli ilminde kendin için ayırıp seçtiğin, yarattıklarından birisine onları öğrettiğin, Kitab'ında adlarını zikrettiğin, kendini onlarla vasıflandırdığın ve Sana ait olan bütün isimlerinle Senden istiyorum! Kur'ân'ı; gönlümün nuru, kalbimin baharı, hüznümün gidericisi, dertlerimin yok edicisi kıl! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Canımı, dinimi, imanımı, güven-*

147 Bu rivayet sahih bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (1/170); Tirmizî (3505); Hâkim (1/505) bu hadisi sahih kabul etmiştir, Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

148 Enbiyâ, 21/87-88. âyetler.

149 Buhârî (6345); Müslim (2730).

CamScanner ile tarandı

liğimi, amellerimin sonunu, dünya ve ahirette bana nimet olarak bahşettiğin her şeyi Sana emanet ediyorum! Kesinlikle durum şu ki Senin katında emanet olan hiçbir şey zayi/yok olmaz! Hiç şüphe yok ki yüceler yücesi Allah'a karşı beni koruyup kollayacak hiç kimse yoktur! O'ndan başka bir sığınak da asla ve asla bulamam!"

Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: *"Bu sözlerle dua eden kederli bir insan için mutlaka yüce Allah dertlerinden kurtulacağı bir çıkış yolu açar ve onun mutluluğunu/huzurunu arttırıp uzatır!"*[150]

219. Rivayet edildiğine göre sıkıntı içerisindeyken Yakub (a.s) şöyle dua etti: "Ey ebediyyen kesintiye uğramayan iyiliklerin Sahibi! Ey sayı olarak dahi asla sayılamayan büyük nimetlerin Sahibi! Bana, beni içerisinde bulunduğum bu durumdan çıkartacak bir çıkış yolu ve bir kurtuluş ihsan eyle!" Bu duayı yaptıktan sonra gün doğmadan Yûsuf'un (a.s) gömleği kendisine getirildi ve böylece şifasını buldu.

220. Rivayet edildiğine göre Cibrîl (a.s), hapiste iken Yûsuf'un (a.s) yanına girdi ve ona şöyle dua etmesini öğretti: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ey bütün gaiblerin şahidi/görüp bileni! Ey uzaklığın söz konusu olmadığı bir yakınlıkla yakın olan! Ey hakkında yenilginin mevzubahis olmadığı galip! Bana, beni içerisinde bulunduğum bu durumdan çıkartacak bir çıkış yolu ve bir kurtuluş ihsan eyle! Hiç ummadığım, beklemediğim yerden beni rızıklandır! Günahlarımı bağışla, bana merhamet et! Kalbimde Senin ümidini sabit kıl/yerleştir! Senden başka birinden ümit beslemekten de beni kurtar! Böylece Senden başka hiç kimseden bir şey beklemez hâle geleyim!"

221. Bir şair de şöyle demiştir:

Hiç şüphe yok ki ey Rabbim!
Sadece Sana'dır bütün şikayetlerim!
Zamanın bütün kötülüklerine karşı
Yalnızca Sensin fazlasıyla yetenim!

---

150 Bu hadis mevsûl/muttasıl yani senedinde kopukluk olmayan bir hadis olarak nakledilmiştir. Abdullah b. Mes'ûd'tan (r.a) nakledilmiştir (1/392-452) (Çevirenin Notu: Metinde kitap ismi yok, bu şekilde geçiyor) ; İbn Hibbân (972) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (1/509).

CamScanner ile tarandı

Susuzluğumu gideren Sensin!
Halimi düzelten Sen!
Korkumdan emin kılan Sensin!
Dertlerimi gideren Sensin Sen!

27. BÂB: YAĞMUR/RAHMET YAĞMASINI İSTEME ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP/GÜZEL OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

222. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"O; insanlar umutlarını kestikten sonra yağmuru indiren, rahmetini her tarafa yayandır. O; dost olandır, övülmeye lâyık olandır."*[151]

223. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre İsrailoğulları yedi yıl boyunca kıtlığa maruz kaldılar. Hatta o kadar ki sonunda çöplüğe atılan ölüleri/leşleri ve yavruları yemeye başladılar! Onlar bu haldeyken sürekli yüksek dağlara çıkıyorlar ve yalvarıp yakarıyorlardı. Bunun üzerine yüce Allah onların peygamberlerine şöyle vahyetti: 'İsrailoğullarına şunu deyin: 'Siz, bineklerinize varıncaya kadar çıplak ayakla yürüyerek huzuruma gelseniz, elleriniz semadaki bulutlara kadar ulaşsa, dilleriniz duadan hiç geri durmasa ve yıpransa dahi yine de sizden birinizin yaptığı duaya icabet etmem! Sizden birinizin ağlayıp durmasına ehemmiyet vermem, ona merhamet etmem! Ta ki haklarına girmiş olduğunuz insanlara haklarını ödeyesiye ve zulmettiklerinizden zulmünüzü kaldırıp telafi edesiye kadar!' Bunun üzerine İsrailoğulları kendilerine emredileni yaptılar. Bu sayede de hemen o gün, üzerlerine yağmur/rahmet yağdırıldı!"

224. İmâm Mâlik'in Yahyâ b. Saîd'ten, onun da Amr b. Şuayb'tan naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) yağmurun yağmasını istediğinde şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kullarını ve hayvanlarını suya kandır! Rahmetini yay ve şu ölü beldeni/bölgeni dirilt!"*[152]

225. Ebû Bekir Sıddîk (r.a) şöyle demiştir: "Süleyman (a.s) bir keresinde yağmur duası yapmak için çıkmıştı. Yolu üzerinde sırtı üzere yatmış bir karın-

151 Şûrâ, 42/28. âyet.
152 Hasen bir hadistir. İmâm Mâlik, Muvatta (1/190-191); Ebû Dâvûd (1176)

CamScanner ile tarandı

ca gördü. Ayaklarını semaya kaldırmış bir halde şöyle dua ediyordu: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hiç şüphe yok ki biz Senin yarattıklarından olan birer canlıyız! Bizim için Senin rızkından müstağni olmak söz konusu değildir! Biz her halükârda Senin rızkına muhtacız! Başkalarının günahları sebebiyle bizi helak etme!' Süleyman (a.s) bunları işitince yanındakilere şöyle dedi: 'Geri dönün! Sizden başka birisinin duası sayesinde suya kavuşturulacaksınız!"

226. İsa el-Ğassânî şöyle demiştir: "Dâvûd (a.s) zamanında insanlar çok şiddetli bir kıtlığa maruz kaldılar. Bunun üzerine içlerinden üç tane âlim seçtiler ve onlarla birlikte çıkıp yağmur yağması için dua ettiler:

Birinci âlim şöyle dua etti: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hiç şüphe yok ki Sen, Tevrat'ta, bize zulmedeni affetmemiz gerektiğini vahyettin! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kesinlikle biz, nefislerimize zulmettik! Sen bizi bağışla!

İkinci âlim şöyle dua etti: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hiç şüphe yok ki Sen, Tevrat'ta kölelerimizi azat etmemiz gerektiğini bize vahyettin! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Öyleyse bizler de Senin kölelerinizi! Bizi de Sen azat eyle! Bizi kurtar!'

Üçüncü âlim de şöyle dua etti: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hiç şüphe yok ki Sen, Tevrat'ta, zavallı çaresizler kapılarımıza geldiklerinde onları geri çevirmememiz gerektiğini bize vahyettin! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kesinlikle biz, Senin kapına gelen zavallı çaresizleriz! Bizi geri çevirme!"

227. Rivayet edildiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) mescidde otururken yanına bir bedevi geldi ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bizi öyle bir kıtlık vurdu ki develerimizin sesi kesildi ve çocuklarımızın yiyeceği-içeceği bir şey kalmadı! İşte sana böyle bir halde geldik!' Sonra da şöyle bir şiir inşâd etti:

Sana öyle bir halde geldik ki
Bakirelerin göğüsleri kanıyor!
Çocuklu anneler açlıktan-susuzluktan
Kendi öz evlatlarıyla dahi ilgilenemiyor!
Büyük erkekler ise boyun büküp
Avuçlarını açarak çaresizce yalvarıyor!
Açlıktan dolayı zayıf düşerek

CamScanner ile tarandı

Ne bir fayda ne de bir zarar verebiliyor!
Artık şu zavallı insanların yiyebileceği
Hiçbir şey kalmadı yanımızda
Zehir zemberek Ebu Cehil karpuzu
Ve kıl-kan karışımından (ilhîz)[153] başka!
Bizim yapabileceğimiz tek şey kaldı
Sana firar etmek, huzuruna koşup gelmek!
İnsanlar, Rasûl'e de gitmeyecekse
Kime ve nereye firar edecek?!

Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) ayağa kalktı ve elbisesini sürüyerek minbere çıktı. Yüce Allah'a hamd etti, O'na methüsenada bulundu. Ardından da ellerini semaya açtı ve şöyle dua etti: *'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bize bol, bereketli, verimli, çok, toprağı doyurucu, gecikmeden hemen gelen, zararı olmayıp faydası çok olan, göğüsleri sütle dolduran, ekinleri bitiren, ölümünden sonra toprağı dirilten bir yağmur ihsan eyle! İşte sizler de böyle diriltileceksiniz!'*

Yüce Allah'a yemin olsun ki Rasûlullah (s.a.v) daha ellerini boğazının olduğu yere kadar indirmeden sema, yağmur bulutlarını toplamaya başladı! Daha sonra yerli halktan biri çığlık atarak geldi. Şöyle diyordu: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Boğulduk! Ey Allah'ın Rasûlü! Boğulduk! Çok fazla yağmur yağıyor!' Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) ellerini semaya kaldırdı ve şöyle dua etti: *'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizim üzerimize değil, etrafımıza yağdır!'* Böylece bulutlar Medine'nin semasından dağıldı ve taç gibi, şehrin etrafını sardı. Rasûlullah (s.a.v) azı dişleri görünecek kadar tebessüm etti ve sonrasında şöyle buyurdu: *'Ebû Tâlib ne güzel bir adamdı! Eğer şimdi yaşıyor olsaydı mutluluktan gözleri apaydınlık olurdu! Kim onun sözlerini inşâd edecek?'* Ali b. Ebû Tâlib kalktı ve şöyle dedi: 'Sanki sen, onun şu sözlerini kastettin:

Muhammed'in hürmetine yağmur istendi!
Ortalık onun hatırına şenlenip aydınlandı!

153 Ilhîz denilen, hayvana ait kıl, deri, kan parçalarının pişirilmesiyle yapılan ve aslında leş olan bir yemek. Cahiliye döneminde kıtlık zamanlarında, ölmemek için bu yemek yapılırdı. (Çevirenin notu)

CamScanner ile tarandı

O ki gariban dulların koruyucusu
Fakir yetimlerin ise ilk baharı!
Hâşimoğulları ailesinden helak olacaklar
Ona sığınır ve ondan yardım dilenirler!
Çünkü Muhammed'in sayesinde
Büyük nimetler ve faziletler içinde yüzerler!
Allah'ın Evi'ne yemin olsun ki
Siz kesinlikle yalancısınız!
Biz Muhammed'i koruyup gözetiyoruz!
Onsuz savaşmıyor ve mücadele etmiyoruz!
Onun etrafında savaşıp ölünceye kadar
Onu korumaya devam edeceğiz!
Ailelerimizden ve evlerimizden ayrılsak dahi
Yine de onun üstünde olacak himayemiz!

Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *"Evet!"* buyurdu. Kinâne kabilesinden bir bedevi kalktı ve o da şöyle bir şiir inşâd etti:

Rasûlullah, kendisini yaratana dua etti!
Gözler dehşetle şaşıp kaldı!
Çok kısa bir zaman geçti
Hemen gördük inci tanesi gibi yağmurları!
Gök delindi, yağmur şiddetle yağdı
Birden patlayıp üzerimize boşandı!
Yüce Allah, onun hürmetine bolca yağdırdı,
O kadar ki aleyhimize dönüp oldu zararlı!
Durum tam da amcasının
Dediği gibi gerçekleşti!
Apaçık olan bu hadise
Onun verdiği haberin ta kendisiydi!
Her kim ki yüce Allah'a şükrederse
Daha da fazlasını bulur!

CamScanner ile tarandı

Yüce Allah'a karşı nankörlük edense
Felaketleri ve musibetleri bulur!

Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Söyleyen şair olunca çok güzel ifade ediyor! Sen de gerçekten çok güzel söyledin!"*[154]

228. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) kıtlık olunca Abbas b. Abdulmuttalib'i (r.a) vesile ederek yağmur duasında bulunduğunda şöyle derdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Biz daha önce Rasûlullah'ı (s.a.v) vesile ederek Senden yağmur istemiştik de Sen de üzerimize yağmur yağdırmıştın. Şimdi de Peygamberimizin amcasını vesile ederek Senden yağmur diliyoruz! Bize yağmur ihsan eyle!" Bu duanın ardından da yağmura kavuştular.[155]

229. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a), bir keresinde Abbas b. Abdulmuttalib'i vesile ederek yağmur duasında bulundu. Onun dua etmesi bitince Abbas (r.a) şöyle dua etti: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bir günah sebep olmadığı sürece gökten asla bela inmez! Tövbe söz konusu olmadıkça da bu bela kalkmaz! İnsanlar Peygamberinle olan yakın akrabalığımdan dolayı beni vesile ederek Sana yöneldiler! İşte günahkâr ellerimizi Sana açtık! Tövbe ederek huzurunda secdeye vardık! Hiç şüphe yok ki Sen; yolunu kaybedenleri ihmal etmezsin, yoksul kalmış yerlerde kırıkları sararsın! Artık çocuklar açlıktan iki büklüm oldular, büyükler korkar hale geldiler, şikayetler yükseldi! Kesinlikle Sen gizli ve açık her şeyi bilirsin! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ümitler kesilip bitmeden ve helak olunup yok olmadan önce rahmet yağmurlarınla onlara yardım et! Hiç şüphe yok ki Senin rahmetinden ancak inkâr bataklığına saplanıp kalmış nankörler (kâfir) ümit keserler!" Abbas henüz kelimelerini bitirmemişti ki sema dağlar gibi bulutlarla doldu ve yağmur başladı! Bunun üzerine Hasan b. Sâbit şöyle bir şiir inşad etti:

---

154 İsmâil et-Teymî, Delâilü'n-Nübüvve (s. 184-185); İbn Abdilberr, et-Temhîd (22/63-65); Hâfız İbn Hacer el-Askalânî, Fethü'l-Bârî isimli eserinde fazladan olarak bu hadisi Beyhakî'nin, Delâilü'n-Nübüvve isimli eserine nispet eder ve şöyle der: "Her ne kadar bu hadiste zayıflık olsa da ona tâbi olan diğer hadisler onu düzeltir/güçlendirir."
Ben derim ki: "Bu hadisin asıl kısmı Sahîhayn'da yani Buhârî'de (932-1013) ve Müslim'de (897) şiirsiz bir şekilde nakledilmiştir. İleride geleceği üzere bu şiirlerin az bir kısmı da içlerinde geçmektedir.

155 Buhârî (1010)

CamScanner ile tarandı

Kuraklık ardına kıtlık sarınca her yanı
Halife Ömer dua edip yalvardı
Abbas'ın yüzündeki nur hürmetine
Yüce Allah, bulutlarla yağmur yağdırdı!
Çünkü o peygamberin amcası
Ve peygambere varis olan babasının yarısıdır
Bunun için diğer insanlardan değil de
Peygamberin amcasıyla vesile yapılır!
Her şeyi yöneten yüceler yücesi Allah
Şehirleri onun hürmetine tekrar diriltti!
Büyük bir ümitsizlikten sonra
Dört bir yan canlanıp yeşillendi!

230. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Şu anda, şairin sözü kendisine hatırlatıldığında yağmur için dua eden Rasûlullah'ın (s.a.v) yüzüne bakıyor gibiyim! O daha yerinden inmemişti ki bütün oluklardan yağmur suyu dolup taşmaya başladı! O şiir şudur:

Muhammed'in hürmetine yağmur istendi!
Ortalık onun hatırına şenlenip aydınlandı!
O ki gariban dulların koruyucusu
Fakir yetimlerin ise ilk baharı!

231. Şa'bî'nin naklettiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) yağmur duası için çıktı ancak sadece yüce Allah'tan bağışlanma dilemekle (istiğfâr) yetindi. Üstüne başka bir şey eklemedi. Bunun üzerine kendisine: "Ey Müminlerin Emiri! Yağmur için dua ettiğini göremiyoruz!" dediler. Ömer ise şöyle cevap verdi: "Hakikaten ben, kendisiyle yağmurun inmesi istenen ve semanın yağmuru indirmesinin gerçek sebebiyle yağmur talebinde bulundum!" Daha sonra da şu âyetleri okudu: *"Rabbinizden bağışlama dileyin; çünkü O, çok bağışlayıcıdır. (Bağışlama dileyin ki,) üzerinize gökten bol bol yağmur indirsin."*[156] *"Ey kavmim! Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O'na tövbe edin ki, üzeri-*

156 Nûh, 71/10-11. âyetler.

CamScanner ile tarandı

nize bol bol yağmur göndersin ve gücünüze güç katsın. Günahkârlar olarak yüz çevirmeyin."[157]

232. Atâ es-Selîmî (rh.) şöyle demiştir: "Bir keresinde yağmur üzerimize yağmaz oldu. Yağmur duasında bulunmak için çıktık. Birden, mezarlıkta Sa'dûn el-Mecnûn ile karşılaştık! Bana baktı ve şöyle dedi: 'Ey Atâ! Bugün ahirete dönüş günü mü yoksa kabirdekilerin tekrar diriltileceği gün mü?' Ben: 'Hayır! Üzerimize yağmur yağmaz oldu. Yağmur duasında bulunmak için çıktık.' deyince: 'Ey Atâ! Boş kalplerle mi dua edeceksiniz yoksa ilahi tecellilere mazhar olmuş kalplerle mi?' dedi. Ben de: 'Elbette ilahi tecellilere mazhar olmuş semâvî kalplerle!' dedim. Bana: 'Heyhât ki heyhât! Nerede öyle kalpler ey Atâ! Sahtekârlara söyle sahtekârlığı terk etsinler! Çünkü kalpleri didik didik eden yüce Allah her şeyi görür!' dedi ve gözlerini semaya dikti. Ardından da şöyle dua etti: 'Ey İlâh'ım! Kullarının günahlarından dolayı tüm şehrini helak etme! Senin gizli nimetlerin, lütuf ve ihsanların hürmetine bizi bolca yağmura gark etmeni diliyoruz! Kullarını onunla dirilt ve şehri suya kandır! Ey her şeye güç yetiren yüceler yücesi Zât!" Atâ şöyle demiştir: "O sözünü tamamlamıştı ki birden gök gürledi ve şimşek çaktı! Sonra da bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başladı! Şöyle diyerek dönüp gitti:

Dünyaya değer vermeyen zahidler,
Sürekli ibadet eden abidler ne güzel kullar!
Çünkü onlar efendileri olan Rableri için
Yemek yemez ve karınlarını dahi aç bırakırlar!
Yüce Allah'a ibadet etmek
Onları o kadar çok meşgul etti ki
İnsanlar arasında bahsedilirken
Onlarda delilik olduğu bile söylendi!

233. Abdullah b. Mübarek (rh.) şöyle demiştir: "Çok şiddetli bir kıtlığın olduğu sene Medine'ye gittim. İnsanlar yağmur duası için çıktıklarında ben de onlarla birlikte çıktım. Bir de baktım ki esmer bir oğlan bana doğru çıkıp geldi ve yanıma oturdu. Şöyle dua ettiğini işittim: 'Birçok günah ve kötü ameller Senin katına yönelen yüzleri eskitip yıprattı! Bu sebeple kullarını ter-

157 Hûd, 11/52. âyet.

CamScanner ile tarandı

biye etmek için Sen de semanın yağmurunu hapsettin ve üzerimize yağdırmadın! Ey yumuşak huyluluk sahibi olan, hemen cezalandırmayıp sabreden yüceler yücesi Zât! Ey kullarının kendisinden yalnızca iyilik ve güzellik beklediği, O'nun için bunlardan başkasını düşünmediği yüce Zât! Senden, onların üzerine yağmur yağdırmanı diliyorum!"

234. Rivayet edildiğine göre Sâlih kullardan biri, yağmur duasına başlayacağı zaman yüceler yücesi Allah'a hamd etti sonra da O'na methüsenada bulundu. Ardından da şöyle dua etti: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Durumumuz daraldıkça daraldı! Toprağımız kuruyup çatladı! Hayvanlarımız helak oldu! Ey yerlerinden hayırları, rızıkları çıkartıp ihsan eden! Ey bereketi, ona layık olanların üzerine akıtıp lütfeden! Ey rahmeti kaynağından indirip yağdıran! Ey yardım dilenenlere yardım eden yüce Zât! Sen kendisinden bağışlanma dilenilen ve çokça bağışlayansın! Bizler de günahlarımızdan kurtulmak için Senden bağışlanma diliyoruz! Günahlarımızın suçlarından arınmak için Sana yönelip tövbe ediyoruz! Arşının altındaki semadan üzerimize şimşeksiz ve gök gürültüsü olmaksızın sakin sakin ve bolca yağan bir yağmur gönder! Üzerimize; bize yardım edecek, bol, bereketli ve harika bir yıl geçirmemizi sağlayacak bir yağmur indir! Öyle bolca yağsın ki bitkiler çok verimli olarak bitsinler, bereket ve lütuf çoğalsın, afeti ve belası olmasın! Hiç şüphe yok ki Sen; hayırları, lütuf ve ihsanları çok olan, tüm bunları sürekli ve bolca yapansın! Nitekim Sen yüce Kitabı'nda şöyle buyurmaktasın: *'İnkâr edenler, göklerle yer bitişikken, bizim onları ayırdığımızı ve diri olan her şeyi sudan meydana getirdiğimizi görmediler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı?'*[158] Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sudan yaratılan bir varlık için suyla hayatına devam etmekten başka bir çare yoktur! Ey yüceler yücesi Allah'ım! İnsanlar gerçekten ümitlerini kesti ve kötü şeyler düşünmeye başladılar! Hayvanlar otlaklarda yiyecek kalmadığı için helak oldular! Çocuklarını yitiren anneler acılar içerisinde feryat figan ettiler! Oldukları yerde tereddüt ve hayretler içerisinde kalarak bıkıp usandılar! Çünkü Sen, yağmuru onlardan alıkoydun ve ne yapacaklarını bilemez hale geldiler! Bundan dolayı kemikleri inceldi, etleri yok oldu, yağları eridi! İnim inim inleyenlerin şu feryatlarına, suya hasretlik içerisinde kavrulup yanan şu zavallılara merhamet eyle! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ayakta olan hayvanlarımıza, otlayan davarlarımıza merhamet eyle!

158 Enbiyâ, 21/30. âyet.

CamScanner ile tarandı

Onların rızkını Senden başka kim verebilir! Ey yüceler yücesi Allah'ım! İşte benim duam bu! Senin üzerine düşen de icabet etmektir! Hiç şüphe yok ki Sen sözünden asla dönmezsin ve mutlaka sözünü yerine getirirsin!"

28. BÂB: HAYIRLISINI İSTEME (İSTİHÂRE) KONUSUNDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

235. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Hani o gençler mağaraya sığınmışlardı da, 'Ey Rabbimiz! Bize katından bir rahmet ver ve içinde bulunduğumuz şu durumda bize kurtuluş ve doğruluğa ulaşmayı kolaylaştır!' demişlerdi."*[159]

236. Muhammed b. İsmail'in (Buhârî), Mutarrif b. Abdullah Ebû Musab'tan, onun Abdurrahman b. Ebû'l-Mevâlî'den, onun Muhammed b. el-Münkedir'den, onun da Câbir'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) adeta Kur'ân'dan bir sûreyi öğretir gibi bütün işlerde uygulanması için istihare duasını öğretir ve şöyle buyururdu: *"Sizden birisinin çözemediği bir meselesi olursa önce iki rekât namaz kılsın ve sonra da şöyle dua etsin: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senin ilminin vesilesiyle benim için hayırlı olanı diliyorum! Senin kudretin vesilesiyle beni bu konuda güçlendirmeni ve kuvvetlendirmeni diliyorum! Senin yüce fazl-ı kereminden istiyorum! Hiç şüphe yok ki Sen; her şeyi takdir eder ve her şeye güç yetirirsin! Ben ise hiçbir şeye güç yetiremem! Sen her şeyi bilirsin! Ben ise asla bilemem! Sen bütün gaybî meseleleri en iyi ve en çok bilensin! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer bu işin benim dünyam, dinim, ahiretim için hemen veya daha sonrasında hayırlı olacağını takdir etmişsen onu bana nasip eyle, onu yapmamı kolaylaştır! Böylece onu yapmaya güç yetirebileyim! Eğer bu işin benim dünyam, dinim, ahiretim için hemen veya daha sonrasında şerli/kötü olacağını takdir etmişsen onu benden beni de ondan uzaklaştır! Hayır hangisinde ise beni ona yönlendir ve onu yapmayı bana takdir et! Böylece hayırlı olanı yapmaya güç yetirebileyim! Sonra da beni bu işe razı hale getir!' Devamında da ihtiyacı ne ise onu dile getirsin!"*[160]

---

159 Kehf, 18/10. âyet.

160 Buhârî (6382)

CamScanner ile tarandı

237. Sa'd b. Ebû Vakkas'ın (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'tan hayırlısını isteyerek duada bulunmaları insanların saadete erme vesilelerindendir! Yüce Allah'ın hükmüne razı olmaları insanların huzura erme vesilelerindendir! Yüce Allah'ın hükmüne karşı gelmeleri, razı olmamaları ve öfkelenmeleri ise insanların bedbaht birer nankör olmalarının sebeplerindendir!"*[161]

29. BÂB: EVLİLİK VE KÖLE/HİZMETLİ SATIN ALMA ESNASINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET

238. İmâm Mâlik'in (rh.) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sizden birisi bir kadınla evlendiğinde veya bir hizmetli/köle satın aldığında elini onun perçemine koysun ve bereketli olması için dua etsin! Bir deve satın aldığında ise hörgücünün tepesine elini koysun ve şeytandan yüce Allah'a sığınarak dua etsin!"*[162]

30. BÂB: YOLCULUK (SEFER) ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

239. Abdullah b. Sercis'ten rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir yolculuğa çıkmayı murad ettiği zaman şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kesinlikle ben; yolculuğun meşakkatinden, dönüşün sıkıntılarından, nimetin arttıktan sonra eksilmesinden, mazlumların bedduasından, malım, ailem ve kendi nefsim hakkında kötü manzaralarla karşılaşmaktan Sana sığınırım!"*[163]

---

161 Ahmed b. Hanbel (1/168); Hâkim, Müstedrek (1/518) isimli eserinde bu hadisi sahih kabul etmiştir. Zehebî de ona muvâfakat etmiştir. İbn Hacer bu hadisi, Fethü'l-Bârî isimli eserinde bu rivayeti hasen kabul etmiştir.

162 Muvatta (2/547), isimli eserde bu hadis Zeyd b. Eslem'den Mürsel olarak nakledilmiştir. Ebû Dâvûd (2160) bu hadisi muttasıl bir senetle, Abdullah b. Amr b. el-Âs'ın (r.anhumâ) hadisi olarak nakletmiştir. Hâkim (2/185) bu hadisi sahih kabul etmiştir. Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

163 Müslim (1343)

CamScanner ile tarandı

240. Ebû Hureyre'nin (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) yolculuğa çıkacağı zaman şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sen bu yolculuğun sahibisin ve ailem için geride bıraktığım güvencesin! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizi samimi ve dosdoğru bir yol göstericiyle gönder ve bizi koruyup gözeterek geri getir! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Yeryüzünü bizim için dür ve onda rahatlıkla yolculuk yapmamızı sağla! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bu yolculuğumuzda bizi iyiliklere ve takvaya mazhar kılmanı, sevdiğin ve razı olduğun işlerde bizi kullanmanı Senden diliyoruz! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bu yolculuğumuz konusunda bize yardım eyle! Onun uzaklığını bize yakın eyle, zorluklarını kolaylaştır!"*[164]

241. Ben de bu mananın bir kısmını nazım halinde yazdım:

Sen yolumda bana yoldaş olduğunda,
Ey yüceler yücesi Rabbim!
Arkamda bıraktığım yokluğumda,
Ailemi Sana emanet ettim!
Öyleyse yolumu kolaylaştır!
Yolculuğun kötülüklerinden beni koru!
Döndüğüm zaman seferimden
Ailemde karşılaşacağım şerden de koru!

242. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir yolculuğa çıkmak istediğinde önce abdest alır sonra iki rekât namaz kılar ve oturduğu yerde kıbleye yönelerek şöyle dua ederdi: *"Bütün hamdler/övgüler, ben hiçbir şey değilken beni yaratan yüceler yücesi Allah'a aittir! Ey Rabbim! Dünyanın sıkıntılarına, zamanın helak eden belalarına, ahiretin ızdıraplarına, gece ve gündüzlerin musibetlerine karşı bize yardım eyle! Ey Rabbim! Bu yolculuğum konusunda beni Sen muhafaza buyur! Geride bıraktığım ailemi Sana emanet ediyorum, onları Sen koru! Bana rızık olarak verdiğin şeyleri benim için bereketli ve mübarek kıl! Ey Rabbim! Her şey Senindir! Nefsimi kendi gözümde zelil bir hale getirirken, beni başkalarının gözünde azametli, değerli bir hale getir! Güzel ahlaklı olma konusunda beni güçlendir, kuvvetlendir!*

164 Hasen bir hadistir. Ebû Dâvûd (2598); Nesâî (8/274); Tirmizî (3438) bu hadisi hasen kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

Nefsimi günahlara olan meyli konusunda ise beni onlardan uzaklaştırarak koru! Garipliğimi, kimsesizliğimi, rızkımın azlığını, yolculuğumun uzunluğunu ve meşakkatlerini yalnızca Sana şikâyet ediyorum! Beni insanlara karşı değersiz, aşağılık bir konuma düşürme! Ey mazlumların, zayıfların Rabbi beni mahrum etme! Bizi kimin sorumluluğuna bırakacaksın ey Rabbim?! Bize galip gelerek işlerimizi yönetmeye imkân verdiğin düşmanlarımıza mı? Yoksa bize son derece kötü davranan çatık kaşlı uzaklıklara mı?! Sen bana gazaplanmadığın sürece hiçbir şey umurumda olmaz! Ben, Senin; yerleri ve gökleri kendisiyle aydınlattığın, böylece karanlıkları aydınlığa çevirdiğin, zulmü kaldırdığın, varlığının nuruna sığınıyorum! Öncekilerin ve sonrakilerin bütün işleri hep o nur üzere ıslah olmuş ve düzelmiştir! Eğer gazabını üzerimde sabit kılarsan veya öfkeni üzerime indirirsen Senin razı olmanı sağlayacak her şeyi yapmam Senin hakkındır! Ta ki Sen razı oluncaya kadar! Razı olduğunda ise bizden yapmamızı istediğin ve hatta daha fazlası olan bütün hamdler/övgüler yalnızca Sanadır! Yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur! Böyle bir şey söz konusu dahi değildir!"[165]

31. BÂB: AYRILMA/VEDA ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

243. İsmail b. Râfi' rivayet etmiştir ki Rasûlullah (s.a.v) bir insana veda edeceği zaman onun için şöyle dua ederdi: *"Yüceler yücesi Allah, seni takva ile rızıklandırsın! Günahlarını bağışlasın! Yöneldiğin her yerde ve işte hayırla karşılaşmanı sağlasın!"*[166]

244. Rivayet edildiğine göre Ebû Gâlib şöyle demiştir: "Ben ve Kaze'a birlikte hacca gittik. Dönüş yolunda Medine'ye varıncaya kadar Abdullah b. Ömer'e (r.anhumâ) arkadaşlık ettik. Medine'de de birkaç gün kaldık. Daha sonra Medine'den çıkacağımız zaman Abdullah b. Ömer de bizi uğurlamak için çıktı ve şöyle dedi: 'Durum şu ki maalesef mal sahibi bir insan olmadığım için size bolca yol azığı veremiyorum! Ancak sizi; dininiz, güvenliğiniz

165 Bu hadisi merfu olarak bulamadım. Hadisin bir kısmını İbn Ebû Şeybe, el-Musannef isimli eserinde (6/88), Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) sözü olarak nakletmektedir.

166 İsmail b. Râfi' hadis konusunda zayıf bir ravidir ve onun bu rivayeti sahâbeden nakledilmemiştir. Ancak bu hadis merfu olarak sabittir. Tirmizî (3444) bu hadisi hasen kabul etmiştir. İbn Huzeyme de (2532) bu hadisi sahih kabul etmiştir. Hâkim (1/107)

CamScanner ile tarandı

ve amellerinizin sonu konusunda yüceler yücesi Allah'a emanet ediyorum! Yüce Allah'ın rahmetinin, esenlik ve güzelliklerinin (selâm) sizin üzerinize olmasını diliyorum!"[167]

245. Bir adam, kavmine veda ederken onlar için şöyle dua etti: "Yüceler yücesi Allah! Takvayı sizin rızkınız kılsın! Bütün işlerinizi hidayet ve doğruluk üzere toparlasın! Cenneti de sizin sığınağınız yapsın!"

246. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre yolculuğa çıkmak isteyen bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bana yapmam gerekenleri emret!" Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Sana; yüce Allah'tan hakkıyla sakınmanı, hassas bir kulluk şuuru üzere hareket etmeni (takva) ve her tepelik yere çıktığında yüceler yücesi Allah'ı zikretmeni tavsiye ederim!"* Adam dönüp gidince de şöyle buyurdu: *"Yüceler yücesi Allah, yeryüzünü senin için dürsün, yolunu kısaltsın ve yolculuğun meşakkatlerini senin için kolaylaştırsın!"*[168]

32. BÂB: GEMİYE VEYA BİNEK HAYVANINA BİNİLECEĞİ ZAMAN OKUNMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

247. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) bineğine binmeyi murad edip de ayağını bineğinin üzerine koyduğu zaman şöyle dua ederdi: "Yüceler yücesi Allah'ın adıyla (Bismillah)!" Eyerinin üzerine iyice yerleşince de şöyle dua ederdi: *"Bunu hizmetimize veren Allah'ın şanı çok yücedir. Bunlara bizim gücümüz yetmezdi. Şüphesiz biz Rabbimize döneceğiz!"*[169-170]

---

167 Nesâî, Gece-Gündüz Amelleri (521), burada geçtiği üzere bu rivayet Abdullah b. Ömer'in sözüdür. Ahmed b. Hanbel (2/7), Ebû Dâvûd (2600); Tirmizî (3442) bu hadisi merfu olarak nakletmiştir; İbn Hibbân (2693) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (2/97).

168 Ahmed b. Hanbel (2/325); Tirmizî (3445); İbn Mâce (2771); İbn Hibbân (2693) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (2/98)

169 Zuhruf, 43/13-14. âyetler.

170 Ahmed b. Hanbel (1/97), Ebû Dâvûd (2602); Tirmizî (3446); İbn Hibbân (2697-2698) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (2/99). Bu hadis aslında merfu olarak Rasûlullah'a (s.a.v) nispet edilmiştir.

CamScanner ile tarandı

248. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Abbas (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir insan gemiye biner ve: 'Rahmeti sonsuz merhameti sınırsız olan yüceler yücesi Allah'ın adıyla (Bismillâhirrahmânirrahîm)! Bütün mülk, saltanat, otorite, azametli arşın Rabbi olan yüceler yücesi Allah'a aittir! *'Allah'ın kadrini gereği gibi bilemediler. Yeryüzü kıyamet gününde bütünüyle O'nun elindedir. Gökler de O'nun eliyle dürülmüştür. O, onların ortak koştuklarından uzaktır, yücedir.'*[171] *'Bunu hizmetimize veren Allah'ın şanı çok yücedir. Bunlara bizim gücümüz yetmezdi. Şüphesiz biz Rabbimize döneceğiz!'*[172] Ey yüceler yücesi Allah'ım bizi sağ-salim kurtuluşa erdir!' derse, o kişi yolculuğu esnasında -yüce Allah dilerse (inşallah)- hiçbir musibete maruz kalmaz!"

249. Osman b. el-Esved'in naklettiğine göre Mücâhid şöyle demiştir: "Bir adam bineğine bindiğinde eğer yüce Allah'ın ismini anmaz ve besmele çekmezse ardına şeytan oturur! Sonra da onun ensesine vurur ve vesvese vermeye başlar! Eğer güzel ve nağmeli bir şekilde şarkı söyleyebiliyorsa ona bunu yapmasını söyler! Eğer güzel ve nağmeli şarkı söyleyemiyorsa o zaman da ona boş ve gereksiz (bâtıl) şeyler konuşmasını emreder!"[173]

33. BÂB: VARILACAK YERİ GÖRÜNCE YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET

250. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir yere gitmeyi murad ederek yurdunuzdan çıktıktan sonra gideceğiniz yeri gördüğünüz zaman şöyle dua edin: "Ey yedi kat semanın ve karanlıklarda olan her şeyin Rabbi! Ey yedi kat arzın ve daha küçük olan her şeyin Rabbi! Ey şeytanların ve dalâlete sevk eden her şeyin Rabbi olan yüceler yücesi Allah'ım! Bu varış yerinin (menzil) hayrını ve onun içerisinde var olan şeylerin hayrını Senden diliyorum! Onun şerrinden ve içerisinde var olan şeylerin şerrinden de Sana sığınıyorum! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizi oranın güzellikleriyle, nimetleriyle rızıklandır! Buranın ezasını ve cefasını ise bizden uzaklaştır, bizi koru! Bizi oranın hoşnutluğuyla rızıklandır, bize lütuf ve

171 Zümer, 39/67. âyet.

172 Zuhruf, 43/13-14. âyetler.

173 Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (9/156); Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ (5/252), Şuabü'l-Îmân (4/279) isimli eserde Mücahid'in Ebû Ma'mer'den, onun da Abdullah b. Mes'ûd'tan rivayeti olarak nakledilmiştir.

CamScanner ile tarandı

ihsanda bulun! Oranın ehline bizi sevdir! Sâlih kullarına da bizi sevdir! Yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet sahibi yoktur!"[174]

34. BÂB: ELBİSE GİYME ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

251. Ebû Ümâme şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb'a (r.a) pamuktan yapılmış bir gömlek getirilince onu aldı ve üstüne giymeye başladı. Henüz giymeyi bitirmeden ve dikkatlice incelemeden şöyle dua etti: 'Bütün hamdler/övgüler avretimi onunla gizleyeceğim ve hayatımı kendisiyle güzelleştireceğim bir şeyle beni rızıklandıran yüceler yücesi Allah'a aittir!"[175]

252. Ebu'l-Alâ b. Abdullah b. eş-Şıhhîr'in (rh.) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir elbise giydiği zaman şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bu elbisenin ve yapılma amacı olan şeyin hayrını Senden diliyorum! Bu elbisenin ve yapılma amacı olan şeyin şerrinden de yine Sana sığınıyorum!"*[176]

35. BÂB: YAĞMUR YAĞDIĞI ZAMAN YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

253. Rivayet edildiğine göre Âişe annemiz (r.anhâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) gökyüzünde yükselen bir bulut veya bulut getirecek bir rüzgâr gördüğünde nerede olursa olsun onun olduğu yöne doğru yönelirdi.

---

174 Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat (7516), Ebû Lübâbe b. Abdulmünzir'in bu rivayeti merfu olarak nakledilmiştir. Heysemî, Mu'cemü'z-Zevâid (10-34) isimli eserinde şöyle demiştir: "Bu hadisin senedi hasendir!"

175 Zayıf bir hadistir. Bu hadis Ali'den (r.a) merfu olarak nakledilmiştir. Ahmed b. Hanbel (1/44); Tirmizî (3560); İbn Mâce (3557); Hâkim (4/193)

176 Ebü'l-Alâ b. eş-Şıhhîr; onun ismi Yezîd'tir. İbn Hacer, Takrîbü't-Tehzîb isimli eserinde onun hakkında şöyle demiştir: "O, Ömer'in halifeliği döneminde doğmuştur. Onun, Peygamberi gördüğünü iddia eden kişi yanılmıştır!" Ben de derim ki: "Böyle olsa dahi hadis Mürsel olur!" Nitekim bu hadisi Nesâî, Gece-Gündüz Amelleri Bölümü'nde (310) nakletmiştir. Ebû Saîd el-Hudrî'nin rivayeti olarak nakledilen hadis, merfu olan sahih bir hadistir. Onu da şu isimler nakletmiştir: Ahmed b. Hanbel (3/30,50); Ebû Dâvûd (4020); Tirmizî (1767); İbn Hibbân (5420-5421) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (4/192).

CamScanner ile tarandı

Eğer namaz kıldığı bir halde ise bunların şerrinden yüceler yücesi Allah'a sığınırdı. Yağmur yağdığında ise şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bu yağmur bulutunu bizim için faydalı ve bereketli kıl!"*[177]

254. İbn Müseyyeb (rh.), Rasûlullah'ın (s.a.v) yağmur bulutu gördüğü zaman şöyle dua ettiğini nakletmiştir: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bu yağmur bulutunu bizim için rahmet kıl! Onu bizim için azap bulutu yapma!"*[178]

36. BÂB: GÖK GÜRÜLTÜSÜNÜ İŞİTME ANINDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET

255. İmâm Mâlik'in (rh.), Âmir b. Abdullah b. Zübeyr'den naklettiğine göre onun babası gök gürlemesini işittiği vakit konuşmayı bırakırdı ve şöyle dua ederdi: "O'nun korkusundan dolayı meleklerin ve gök gürültüsünün hamd ile tesbih ettiği yüceler yücesi Allah bütün noksanlıklardan, eksikliklerden münezzehtir!" Sonra da şöyle derdi: "Bu, yeryüzü halkı için çok şiddetli ve korkutucu bir tehdittir!"[179]

37. BÂB: BİRİSİNİN VEFAT HABERİNİ ALINCA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET

256. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Abbas (r.anhumâ), Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu nakletmiştir: *"Hakikaten ölümün çok korkunç bir hali vardır! Sizden birisine, bir kardeşinin ölüm haberi ulaşırsa şöyle desin: 'Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz! Bunda hiçbir şüphe yok! Mutlaka ve mutlaka Rabbimize döneceğiz! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onu ihsan sahibi olan güzel kullarının arasına yaz! Onun amel defterini cennetliklerin defterlerinden kıl! Onun ardından geride bıraktıklarına Sen sahip çık! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onun iyiliklerinden, gü-*

177 Sahih bir hadistir. Ali b. Ca'd, Müsned'inde (2283) hadisi bu lafızlarla nakletmiştir. Ahmed b. Hanbel (6/190); Ebû Dâvûd (5099); İbn Mâce (3889).

178 Mürsel bir hadistir. Nesâî, Gece-Gündüz Amelleri bölümünde (916) bu hadisi nakletmiştir.

179 Muvatta (2/992)

CamScanner ile tarandı

zelliklerinden, sevaplarından bizi mahrum etme! Onun vefatından sonra da bizi fitnelere düşürüp ağır şeylerle imtihan etme!"[180]

38. BÂB: CENAZE NAMAZI ESNASINDA OKUNMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

257. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle dedi: "Siz, bir kardeşinizin cenazesinde hazır bulunup da onun bağışlanması için şahitlik edeceğiniz zaman bolca dua edin!" Sonra kıble tarafına döndü ve namaza durarak şöyle dua etti: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! O, Senin kulun ve Senin kulunun evladı! Onu, Sen yarattın! Onu, İslam'a Sen hidayet ettin! Onun ruhunu Sen kabzettin! Onun gizlediklerini de açığa vurduklarını da Sen mutlaka bilirsin! Biz onun bağışlanması için şahitlik etmeye Senin huzuruna geldik! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onun, Senin korumanla muhafaza altına almanı Senden diliyoruz! Hiç şüphe yok ki Sen, verdiğin sözde durursun, vefa sahibisin ve koruyup kollarsın! Onu kabrin fitnesinden, ağır imtihanlarından ve cehennemin azabından muhafaza buyur! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer o kul iyi/sâlih bir insansa onun iyiliklerini ve güzelliklerini daha da arttır! Eğer o kulun günahları ve hataları varsa o zaman da onun bu suçlarını bağışla! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onun kabrini nurlandır! Onu Peygamberine kavuştur!" Her tekbir aldığında bu şekilde dua etti. Son tekbiri aldığı zaman da böyle dua etti ve ardından da şöyle dedi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! İbrahim'in ve ailesinin üzerine bereket ihsan ettiğin, bütün esenlik ve güzellikleri onların üzerlerine yağdırdığın, onlara merhamet ettiğin gibi Muhammed'in ve ailesinin üzerlerine de bereket ihsan eyle, bütün esenlikleri ve güzellikleri onların üzerlerine de yağdır, onlara merhamet et! Sen çokça övülmeye/hamde layık olan ve şanı pek yüce olansın! Ey yüceler yücesi Allah'ım! En aşağımızdan en yukarıda olanımıza kadar hepimizin üzerine esenlikler, güzellikler yağdır ve bize merhamet eyle! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Müslüman erkeklere, Müslüman kadınlara, Mümin erkeklere, Mümin kadınlara, onların yaşayan-

180 Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (12/59 rakam 12469); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (4/303); Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (2/331) isimli eserinde Taberânî'nin rivayet olarak nakletmiştir ve şöyle demiştir: "Bu rivayetin senedinde Kays b. er-Rebî el-Esedî vardır ki onun hakkında konuşulmuştur ve zayıf olduğu söylenmiştir."

CamScanner ile tarandı

larına ve vefat etmiş olanlarına merhamet eyle, onları bağışla!" Sonra da duayı bitirdi ve dönüp gitti.

258. Avf b. Mâlik el-Eşcaî (r.a) şöyle demiştir: "Ben Rasûlullah'ın (s.a.v) vefat eden biri için namaz kıldığı esnada şöyle dua ettiğini işittim: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ona mağfiret et, onu bağışla ve ona merhamet göster! Ona afiyet lütfet ve onu affet! Konakladığı yerde ona değer ver ve ikramda bulun! Girdiği yeri lütfun ve ihsanınla genişlet! Onu tertemiz ve saf olan serinleten kar suyuyla yıka! Beyaz bir elbisenin temizlenip ak pak olması gibi onu da hatalarından, günahlarından arındır, temizle! Ahirette onun için; kendi evinden çok daha hayırlı bir ev inşa et, ailesinden çok daha hayırlı bir aile ihsan et, eşinden çok daha hayırlı bir zevce lütfet ve onu cennetine al, cehennem azabından da muhafaza buyur!"*[181]

259. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) vefat eden biri için namaz kıldığı vakit şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senin bu kulun dünyadan elini ayağını çekti ve varını yoğunu ailesine terk edip gitti! Şimdi o, Sana muhtaç olan bir fakir! Sen ise ona ihtiyacı olmayan bir zenginsin! Eğer bu kul, Senden başka hiçbir ilah olmadığına ve Muhammed'in Senin kulun ve elçin olduğuna şehadet ediyorsa onu bağışla ve onun günahlarını affeyle!"[182]

260. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir cenaze üzerine namaz kıldığı zaman şöyle dua ederdi: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizim; dirilerimize, ölülerimize, erkeklerimize, kadınlarımıza, küçüklerimize, büyüklerimize, burada hazır bulunanlarımıza, burada bulunmayanlarımıza merhamet eyle! Onları bağışla! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizden diriltti-ğin/yaşattığın herkesi İslam üzere dirilt/yaşat! Bizden öldürdüğün herkesi de iman üzere vefat ettir! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizi vefat eden kardeşimizin ecrinden, iyilik ve güzelliklerinden mahrum etme! O vefat ettikten sonra da bizi fitneye düşürerek ağır imtihanlara müptela kılma!"*[183]

---

181 Müslim (963).

182 Abdurrezzâk, Musannef (2/487); İbn Ebû Şeybe, Musannef (2/488 ve 6/98)

183 Ahmed b. Hanbel (2/368); Ebû Dâvûd (3201); Tirmizî (1024); İbn Mâce (1498); İbn Hibbân (3070) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (1/358), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

CamScanner ile tarandı

39. BÂB: ÖLÜYÜ KABRE KOYARKEN YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

261. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ölülerinizi kabirlere koyduğunuz zaman şöyle dua edin: 'Yüceler yücesi Allah'ın adıyla (Bismillâh) ve Rasûlullah'ın sünneti üzere!'"*[184]

262. Abdullah b. Mes'ûd'a (r.a): "Rasûlullah (s.a.v) ölüyü kabre koyduktan sonra onun başında bekliyor muydu?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) ölüyü mezara koyduktan sonra başında bekliyor ve şöyle dua ediyordu: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Arkadaşımız Senin yanına konaklamaya vardı! Dünyaya da sırt dönüp arkasında bıraktı! Sen, onun yanında konaklayacağı ne güzel bir Zâtsın! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sorguya çekildiği zaman onun dilinin bağını çöz, nutku tutulmasın! Onu, kabirde, kaldırmaya güç yetiremeyeceği ağır yüklerle belaya maruz kılma! Ağır imtihanlara müptela etme! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kabrinde onu nurlandır ve Peygamberine (s.a.v) kavuştur!"*[185]

263. Enes b. Mâlik (r.a), ölenin kabrine toprak atma işlemi bitirilip de düzleştirildiğinde onun yanında ayağa kalkar ve sonra da şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senin kulun yine Sana döndürüldü! Ona merhamet eyle ve onu bağışla! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onun her tarafından toprağı genişlet! Ruhu için semanın kapılarını üzerine aç! Senin tarafından gönderilen güzel ve hoş bir kabul onu karşılasın! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer bu kul iyi/sâlih bir insansa onun ihsanını ve güzelliklerini katbekat arttır! Eğer günahkâr biriyse o zaman da günahlarını, kusurlarını bağışla!"[186]

264. Abdurrahman b. el-Alâ b. el-Laclâc'ın naklettiğine göre onun babası evladına yani kendisine şöyle demiştir: "Ben öldüğüm zaman, beni mezarıma yerleştirin. Sonra da şöyle deyin: 'Yüceler yücesi Allah'ın adıyla

184 Ahmed b. Hanbel (2/27); Ebû Dâvûd (3213); Tirmizî (1046); İbn Mâce (1550); İbn Hibbân (3110) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (1/366), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

185 Elimdeki kaynaklarda bu hadisi bulamadım.

186 İbn Ebû Şeybe, el-Musannef, (3/20)

CamScanner ile tarandı

(Bismillâh) ve Rasûlullah'ın dini üzere!' Üzerime toprağı atıp güzelce kabrimi düzeltin! Yanı başımda da Bakara'nın başını ve sonunu okuyun! Ben, Abdullah b. Ömer'i (r.anhumâ), bu şekilde yapılmasından hoşlandığını söylerken işittim!"[187]

40. BÂB: BAĞIŞLANMA DİLEME (İSTİĞFAR) KONUSUNDA YAPILMASI MÜSTEHAP OLAN DUALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

265. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Rabbinizden mağfiret dileyin; çünkü O, çok bağışlayıcıdır."*[188]

266. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Yine onlar ki, bir kötülük yaptıklarında, ya da kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tövbe-istiğfar ederler. Zaten günahları Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki! Bir de onlar, işledikleri kötülüklerde, bile bile ısrar etmezler."*[189]

267. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Kim bir kötülük yapar yahut kendine zulmeder, sonra da Allah'tan bağışlama dilerse, Allah'ı çok bağışlayıcı ve çok merhamet edici bulur."*[190]

268. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey Muhammed! Sabret. Allah'ın vaadi şüphesiz gerçektir. Günahının bağışlanmasını iste. Akşam-sabah Rabbini hamd ederek tesbih et."*[191]

269. Ebû Seleme b. Abdurrahmân'ın naklettiğine göre Ebû Hureyre (r.a), Rasûlullah'ı (s.a.v) şöyle buyururken işittiğini söylemiştir: *"Yüceler yücesi Allah'a yemin olsun ki! Hiç şüphesiz ben; günde yetmiş kereden fazla yüce Allah'tan bağışlanma diliyorum (istiğfâr) ve O'na tövbe edip yöneliyorum!"*[192]

---

187 Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ (4/56); el-Mizzî, Tehzîbü'l-Kemâl (22/538); Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (3/44), o bu rivayeti Taberânî'nin el-Mu'cemü'l-Kebîr isimli eserine atfeder. O rivayetin sonunda: "Ben, Rasûlullah'ı (s.a.v) böyle derken işittim!" şeklinde bir ifade geçmektedir.

188 Nûh, 71/10. âyet.

189 Âl-i İmrân, 3/135. âyet.

190 Nisâ, 4/110. âyet.

191 Mümin, 40/55. âyet.

192 Buhârî (6307).

CamScanner ile tarandı

270. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) Hudeybiye Gazvesi'nde engebeli/sarp bir yerde yürüdü. Daha sonra da düzlük bir yere geçti. Bunun üzerine sahâbeye: *"Şöyle deyin: 'Yüceler yücesi Allah'tan bağışlanma diliyoruz ve yalnızca O'na tövbe edip yöneliyoruz!"* buyurdu. Sahâbe de kendilerine denileni yaptılar. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"İsrâiloğulları'na da aynı bu şekilde bağışlanma dilemeleri emredildi ancak onlar bu sözleri söylemediler!"*[193]

271. Rivayet edildiğine göre Ali (r.a): "Kurtuluş yolu onunla birlikte iken helak olan kişiye çok şaşırıyor, hayretler içerisinde kalıyorum!" deyince ona: "Nedir o kurtuluş?" diye sorulur. Bunun üzerine Ali (r.a) şöyle cevap verir: "Yüceler yücesi Allah'tan bağışlanma dilemek (istiğfâr)."

272. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Yüce Allah'tan bağışlanma dilenildiği sürece büyük günah diye bir şey kalmaz, affolunur! Israrla devam edildiği ve af dilenilmediği sürece de küçük günah küçük kalmaz, büyür!"[194]

273. Şöyle denmiştir: "Günde yetmiş kere dahi olsa günah işlediği halde sürekli bağışlanma dileyen, istiğfar eden kişinin günahta ısrar etmesi, isyankâr olması diye bir şey söz konusu değildir!"[195]

274. Vehb b. Münebbih şöyle demiştir: "Bir keresinde Yahyâ b. Zekeriyyâ (a.s), İblîs ile karşılaşmıştı. Ona: 'Size göre insanların tabiatları nasıldır, anlat bakalım?' deyince İblîs şöyle cevap vermiştir: 'Onlardan bir kısmı senin gibi korunmuştur. Biz onlara hiçbir şey yapmaya güç yetiremeyiz! İkinci bir kısım vardır ki onlar, bizim avucumuzun içindedirler. Tıpkı bir çocuğun elindeki oyuncakla oynaması gibi biz de onlarla oynarız! Bize en zor gelen ve en çok

193 Mürsel bir hadistir. İbn İshâk bu hadisi es-Sîretü'n-Nebeviyye isimli eserinde naklet-miştir; Taberî, et-Târîh (2/117); İbn Hişâm, es-Sîre (4/277) (Çevirenin Notu: Metinde bu şekilde yazıyor ancak eser-müellif isimleri tam tersi olmalı: İbn İshâk, es-Sîre; İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye)

194 Bu hadisi Taberî tefsir çalışmasında (5/41) nakletmiştir; Kudâî, Müsnedü'ş-Şihâb (853) isimli eserinde, Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) merfu bir hadis olarak nakletmiştir. Onun senedinde Ebû Şeybe el-Horasânî vardır ki Zehebî, Mîzânü'l-İ'tidâl isimli eserinde (7/381) ondan bahsetmiştir ve şöyle demiştir: "Münker/inkâr edilen bir haber getirdi!" Sonra da bu hadisi zikretmiştir.

195 Bu rivayet, Ebû Bekir Sıddîk'tan merfu olarak nakledilmiştir: Ebû Dâvûd (1514); Tirmizî (3559) bu hadis için, garîb hadis, demiştir; Hâfız İbn Hacer ise Fethü'l-Bârî isimli eserinde (1/112) bu hadisi hasen kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

sıkıntı çektiğimiz kısım ise üçüncü gruptakilerdir. Biz onlardan birisine yöneliriz ve ona günah işletip neredeyse ihtiyacımız olan şeyleri ondan elde edecek hale de geliriz! Sonra bu kişi hemen af dilemeye (istiğfâr) koşar! Böylece yaptığımız her şeyi bozar ve çalışmalarımızın boşa gitmesine sebebiyet verir. Biz ondan hiçbir şey elde edemeden öylece kalırız! Ondan ümit kesmeyiz, çünkü istediğimizi elde edebileceğimizi ümit ederiz. Ancak istiğfâr getirdiği sürece de ondan istediklerimizi bir türlü elde edemeyiz!"

275. Rivayet edildiğine göre Ebû Bekir (r.a), Rasûlullah'ı (s.a.v) şöyle buyururken işittiğini nakletmiştir: *"Eğer günah işleyen Mümin bir kul kalkıp abdest alırsa ve güzel bir şekilde temizlenirse sonrasında da yüce Allah'tan bağışlanma dilerse yüceler yücesi Allah mutlaka onu bağışlar!"* Sonra da şu âyeti okumuştur: *"Yine onlar, çirkin bir iş yaptıkları yahut nefislerine zulmettikleri zaman Allah'ı hatırlayıp hemen günahlarının bağışlanmasını isteyenler -ki Allah'tan başka günahları kim bağışlar- ve bile bile, işledikleri (günah) üzerinde ısrar etmeyenlerdir.*[196]"[197]

276. Ebû Berze el-Eslemî'nin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir keresinde meclis uzayınca son söz olarak şöyle buyurdu: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Seni bütün noksanlıklardan/eksikliklerden tenzih ederim! Seni, kendini övmenle hamd ederim! Seni hamd ile tesbih ederim! Ben şehadet ederim ki Senden başka hiçbir ilah yoktur! Senden bağışlanma diliyorum ve yalnızca Sana yöneliyor, Sana tövbe ediyorum!"* İçimizden birisi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bu söylediğin sözleri daha önce hiç senden işitmemiştik!" deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Bu sözler, meclislerde olan şeyler için kefarettir!"*[198]

277. Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüceler yücesi Allah, istiğfarı/bağışlanma dilemeyi çokça yapan kişiye; bütün dertlerinden ferahlayacağı bir kurtuluş, bütün sıkıntılarından kurtulacağı bir çıkış yolu ihsan eder ve onu hiç ummadığı/beklemediği yerden rızıklandırır!"*[199]

---

196 Âl-i İmrân, 3/135. âyet.

197 Hasen bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (1/2 ve 9); Ebû Dâvûd (1521); Tirmizî (406 ve 3009); İbn Mâce (1395)

198 Ebû Dâvûd (4859); Hâkim (1/573) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

199 Ahmed b. Hanbel (1/248); Ebû Dâvûd (1518); İbn Mâce (3819) Hâkim (4/262) bu hadisi sahih kabul etmiştir ancak bununla birlikte onun senedinde meçhul bir ravi vardır!

CamScanner ile tarandı

278. Ebû Bürde'nin naklettiğine göre Ebû Musa el-Eşarî (r.a) şöyle demiştir: "Bir keresinde güneş tutulması oldu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v), kıyamet saatinin gelmiş olmasından korkarak hemen kalktı ve mescide gitti. Kıyam, rükû ve secdeleri uzunca yaptığı bir namaz kıldı. Onu hiçbir zaman böyle namaz kılarken görmemiştim. Sonra da şöyle buyurdu: *"Bu, yüceler yücesi Allah'ın gönderdiği bir delilidir/ayetidir! Hiç kimsenin ölümü ve hayatı sebebiyle olan bir şey değildir! Yüceler yücesi Allah, bununla kullarını korkutur ve sakınmalarını ister! Böyle bir şey görürseniz hemen yüceler yücesi Allah'ı zikre, duaya ve istiğfara koşun!"*[200]

279. Katâde (rh.) şöyle demiştir: "Kur'ân size hem hastalıklarınızı hem de tedavisini gösterir. Hastalıklarınız günahlardır, tedaviniz ise istiğfardır!"

280. Âişe annemiz (r.anhâ) şöyle demiştir: "Amel defterinde çokça istiğfar yazılı olduğunu gören kişiye ne mutlu! Ona müjdeler olsun!"

281. Fudayl b. Iyâz (rh.) şöyle demiştir: "Kul: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni bağışla! (Estağfirullah)' der, bunun açıklaması şudur: 'Beni affet! Beni azat et! Beni muaf tut! Beni günahlardan uzaklaştır!"

282. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Kul sürekli bir nimet ve günah içerisindedir. Onun bu halini ıslah edip düzeltmesinin tek yolu nimetlere hamd etmek, günahlardan da bağışlanma dilemektir (istiğfâr)!"

283. Fudayl (rh.) şöyle demiştir: "Günahlar sökülüp atılmadan ve tam bir dönüş olmaksızın yapılan istiğfar, ancak çokça yalan söyleyenlerin tövbesi olur!"

284. Râbiatü'l-Adeviyye (rh.) şöyle demiştir: "Bizim istiğfarımız dahi birçok istiğfara muhtaçtır!"

285. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Önce istiğfar getirip sonra pişman olan kişi, bilmiyor olsa dahi, böyle davranarak alay eden, dalga geçen birisi olur!"[201]

286. Bir bedevi, Kâbe'nin örtüsüne yapışmış bir haldeyken şöyle dua etti: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Hiç şüphesiz günahlarda ısrar ederek yapacağım istiğfar alçaklıktır! Senin affının genişliğini bildiğim halde istiğfarı

200 Buhârî (1059); Müslim (912).

201 Bu konuyu hafife alıp dalga geçen kişi de helak olur. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

terk etmem ise acizlik ve zayıflıktır! Sen, bana hiç muhtaç olmadığın halde bana nice nimetleri ihsan edip sevdirdin! Ben, Sana fakir/muhtaç olduğum halde günahlarımdan dolayı Sana isyan edip sevimsiz bir duruma düştüm! Ey vâdettiğinde yerine getiren! Tehdit ettiğinde affeden! Büyük günahlarımı dahi affının azamet ve büyüklüğünde yok et! Ey merhametlilerin en merhametlisi olan yüceler yücesi Allah'ım!"

41. BÂB: İSTİĞFARIN FAZİLETİ

287. Şeddâd b. Evs'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İstiğfarın en güzeli, efendisi (Seyyidü'l-İstiğfâr) şöyle dua etmenizdir: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sen benim Rabbimsin! Senden başka hiçbir ilah yoktur! Asla olamaz! Sen beni, Senin kulun olarak yarattın! Gücümün yettiği oranda Sana verdiğim söz ve Senin vaadin üzereyim! Bana bahşettiğin üzerimdeki nimetlerini dile getiriyor ve şükrediyorum! Günahlarımı ise itiraf ediyor ve affımı diliyorum! Çünkü Senden başka günahları bağışlayacak hiç kimse yoktur! Yalnızca Sen günahları bağışlarsın! Yapıp ettiğim şeylerin şerrinden Sana sığınıyorum!' Her kim ki bu duanın faziletine kesin bir şekilde inanır ve onu gündüz okursa sonra da akşama varmadan gün içerisinde ölürse cennet ehlinden olur! Her kim de bu duanın faziletine kesin bir şekilde inanır ve onu gece okursa sonra da sabaha varmadan vefat ederse cennet ehlinden olur!"*[202]

288. Âmir b. Abdullah (rh.) sabah erkenden yola çıkıyor ve en geniş yolun ortasına geçip oturuyordu. İnsanlar ise ihtiyaçlarını karşılama konusunda işlerini yapıyorlardı. Onların sağlı sollu etrafından geçerek işlerine gittiklerini görünce şöyle dua etti: "Ey Rabbim! Erken kalkanlar kalkıp kendi ihtiyaçlarını karşılamak için yollara düştüler! Ben de erkenden yola çıkıp Sana geldim! Senden bağışlanma ve af diliyorum!"

289. Bir şair de şöyle demiştir:

Eğer bağışlarsan günahkâr kulunu
Bu, Senin fazl-ı lütfundandır!
Çünkü Senin cömertliğin ve faziletin

202 Buhârî (6306).

CamScanner ile tarandı

Tövbe eden günahkâr kullar için sığınaktır!

Yaptığım hatalarla hak ettiğim

Onca ceza ile huzuruna geldim!

Senden ise hakkın olan ihsanlarla

Bana cömertlikle davranmanı isterim!

290. Rivayet edildiğine göre bir bedevi, Ali b. Ebû Tâlib'e (r.a) gelip çok şiddetli sıkıntılara maruz kaldığını, durumunun sıkışık olduğunu ve ailesinin çoğaldığını dile getirerek şikâyette bulundu. Bunun üzerine Ali (r.a) ona şöyle dedi: "Senin yapman gereken şey istiğfarda bulunmaktır! Hiç şüphe yok ki yüceler yücesi Allah şöyle buyurmaktadır: *"Dedim ki: Rabbinizden bağışlama dileyin; çünkü O, çok bağışlayıcıdır. (Bağışlama dileyin ki,) üzerinize gökten bol bol yağmur indirsin. Sizi mallarla, oğullarla desteklesin ve sizin için bahçeler var etsin, sizin için ırmaklar var etsin."*[203] Bu bedevi daha sonra tekrar geldi ve şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri! Ben çokça istiğfar getirdim ancak herhangi bir çıkış yolu ve kurtuluş bulamadım!' Ali (r.a) ise: 'Herhalde düzgün ve güzel bir şekilde istiğfarda bulunmadın!' dedi. Adam: 'Öyleyse bana öğret, ey Müminlerin Emiri!' deyince de şöyle dedi: 'Tam bir samimiyetle niyetini düzelt ve ihlaslı ol! Sonra da Rabbine itaat et ve şöyle dua et: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senin afiyet vermenle güçlenen bedenimin yaptığı veya Senin nimetinin faziletiyle elde ettiğim kudretimin işlediği veya Senin rızkının genişliğiyle elimin ona uzandığı, ondan korkmama rağmen Senin sabrına güvenip dayanarak yaptığım, onun hakkında Senin rahmetine ve yumuşak huyluluğuna sağlam bir şekilde güvenerek işlediğim tüm günahlarımdan dolayı Senden bağışlanma diliyorum! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onun hakkında güvenirliliğime ihanet ettiğim, onun için şehevi istek ve arzularımı tercih ettiğim, ondan dolayı Efendime isyan etme cüretkârlığını gösterdiğim halde fiilimden dolayı sorumlu tutulup da hesaba çekilmediğim bütün günahlarımı bağışlamanı Senden diliyorum! Ey sıkıntılı anlarımda yanımda olan! Ey yalnızlığımda bulduğum samimi yoldaşım! Ey garipliğimde koruyucum olan! Ey üzerimdeki nimetler konusunda yöneticim olan! Ey sıkıntı ve kederlerimi gideren! Ey duamı işiten! Ey göz yaşlarıma merhamet eden! Ey ayak sürçmelerimi görmezden gelip affeden! Ey gam ve kaygıyı giderip

203 Nûh, 71/10-12. âyetler.

CamScanner ile tarandı

ferahlatan! Ey endişe ve tasayı gideren! Ey yağmuru indiren! Ey ızdırap içerisinde olanların duasına icabet eden! Ey dünya ve ahiretin Rahmân'ı ve her ikisinin de Rahîm'i olan yüceler yücesi Zât! Bütün esenlik ve güzelliklerini, rahmetini, Senin yarattıklarının en hayırlısı ve en seçkini olan Peygamberimiz Muhammed ve tertemiz olan ailesinin üzerine yağdır! Gönlümü daraltan şu darlıktan, gücümün baş etmekte aciz kaldığı ve çözüm yolu üretemediğim şu sıkıntıdan beni kurtar ve bana bir çıkış yolu ihsan eyle!"

291. Ebu'l-Atâhiyye şöyle demiştir:

Günahlarım ve taşkınlıklarımdan dolayı
Yüceler yücesi Allah'tan bağışlanma dilerim!
Çünkü her ne kadar gizlenmiş olsam da
Ben çokça hata yapıp günahkâr olan biriyim!
Korktuğun şey için kendi nefsine
Hayatın boyunca göz yaşı dökmedin!
Halbuki sen ölülerin üzerine
Çokça ağlayıp üzülen birisin!

292. A'meş (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüphe yok ki şeytan, insanın peşine takılır ve günah işletesiye kadar onu bırakmaz! Sonra da istiğfar onun peşini bırakmaz ve böylece o, bu günahından dolayı bağışlanır! Bu şekilde olan her günah için şeytan şöyle der: 'Keşke hiçbir şey yapmasaydım!"

42. BÂB: HAMD ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

293. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"(Ey Muhammed!) De ki: 'Hamd Allah'a mahsustur. Selam O'nun seçtiği kullarına.' Allah mı daha hayırlıdır yoksa onların ortak koştukları mı?"*[204]

294. *"Hamd, gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah'a mahsustur. Böyle iken inkâr edenler başka şeyleri Rablerine denk tutuyorlar."*[205]

204 Neml, 27/59. âyet.
205 En'âm, 6/1. âyet.

CamScanner ile tarandı

295. İmâm Mâlik'in Nuaym b. Abdullah el-Mücmir'den, onun Ali b. Yahya ez-Zürakî'den, onun da babasından naklettiğine göre Rifâa b. Râfi ez-Zürakî (r.a) şöyle demiştir: "Biz bir keresinde Rasûlullah'ın (s.a.v) ardında namaz kılıyorduk. Rasûlullah (s.a.v) rükûdan kafasını kaldırınca: *'Yüceler yücesi Allah kendisine hamd eden kulunu işitti (Semiallahu limen hamideh)'* dedi. Arkasındaki bir adam da: '(Allah büyüktür, çok temiz ve mübarek hamdler Allah'adır! (Allahu ekber, Elhamdulillahi hamden kesiran, tayyiben, mübareken fihi) dedi. Rasûlullah (s.a.v) namazı bitirince geriye döndü ve: *'Biraz önce namazda benden sonra dua eden kimdi?'* diye sordu. O adam: 'Bendim, ey Allah'ın Rasûlü!' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Otuz küsûr meleğin, söylediğin sözün sevabını yazmak için birbirleriyle yarıştıklarını gördüm! Hangisi daha önce yazacak diye acele ediyorlardı!'*"[206]

296. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Abdulaziz (rh.) şöyle demiştir: "Bütün hamdler; konuşanların söylediklerini işiten, susanların nefislerinde olan her şeyi bilen, yaşayanların rızkını karşılayan, ölenlerin de mutlaka kendisine döneceği yüceler yücesi Allah'a aittir! Ben; Senin zengin kıldığın bir fakirim, Senin doyurduğun bir açım, Senin giydirdiğin bir çıplağım, Senin taşıdığın bir yürüyenim, Senin güven verdiğin bir korkağım! Bütün hamdler âlemlerin Rabbi olan yüceler yücesi Allah'a aittir! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni dilediğin gibi yarattın! Öyleyse bana yine dilediğin şekilde merhamet et! Beni, Sana itaat etme konusunda öyle muvaffak/başarılı kıl ki artık bütün güvencem, sapasağlam sarılmam yalnızca Sana olsun! Bütün korkum yalnızca Senden kaynaklansın! Bütün koşturmam, çabalamam da yalnızca Sana olsun! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sevabını göreceğim günde, ondan hoşlanacağım için bana bütün hayırları sevdir! Cezasını göreceğim günde, ondan nefret edeceğim için bütün kötülükleri/şerleri benden uzaklaştır ve onlardan nefret etmemi sağla! Senin kendilerine rahmet ettiğin bir kavim, onlar Sana ibadet etmeden önce dahi Senin rahmetin içerisindedirler! Çünkü Sen şöyle buyurmaktasın: *'Rahmetim ise her şeyi kapsamıştır.'*[207] Öyleyse rahmetin beni de kuşatsın, ey merhametlilerin en merhametlisi!"

297. Mâlik b. Enes'in İshâk b. Abdullah b. Ebû Talhâ'dan rivayet ettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Bir keresinde Ömer b. Hattâb'ın

206 Muvatta (1/211-212); Buhârî (799).

207 A'râf, 7/156. âyet.

CamScanner ile tarandı

(r.a) bir adama selam verdiğini gördüm. Adam da ona karşılık verdi. Sonra Ömer adama: 'Nasılsın?' diye sorunca adam: 'Sana yüceler yücesi Allah'ın üzerimdeki nimetlerini itiraf ediyor ve seninle birlikte yüce Allah'a hamd ediyorum!' dedi. Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: 'İşte bu, senden almak istediğim cevaptı!"[208]

298. Saîd b. Cübeyr (rh.) şöyle demiştir: "Cennete davet edilecek ilk insanlar, bütün hallerinde ve karşılaştıkları her durumda yüceler yücesi Allah'a hamd edebilenlerdir!" Başka bir rivayete göre de şöyle demiştir: "İyi hallerinde de kötü durumlarında da yüceler yücesi Allah'a hamd edebilenlerdir."

299. Mâlik b. Enes (rh.) şöyle demiştir: "Ben bir keresinde Cafer b. Muhammed'in yanındaydım. Süfyân es-Sevrî geldi ve ona: 'Bana, yüce Allah'ın onlar vesilesiyle beni faydalandıracağı bir şey anlat!' dedi. Bunun üzerine Cafer: 'Yüceler yücesi Allah, sana bir nimet lütfettiğinde O'na hamd etmeni çoğalt! Eğer rızkın geciktiğini ve bir türlü gelmediğini düşünürsen o zaman da istiğfarını çoğalt! Eğer yapıp ettiklerinden dolayı başına çok büyük ve ağır bir felaket gelirse şu sözü çokça söyle: Yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur (lâ havle velâ kuvvete illâ billâh)! Süfyân es-Sevrî ise: 'Üç tane! Sadece üç şey mi!' diye sorunca Cafer şöyle cevap verdi: 'Kâbe'nin Rabbine yemin ederim ki eğer bu üç şeyi iyice kavrar ve uygularsan kurtuluşa erersin! Daha önce böyle yapanları yüce Allah faydalandırdı!"

300. Mahmûd b. Hasan el-Verrâk şöyle demiştir:

Eğer benim şükretmem bile
Yüce Allah'ın bir nimetiyse
O zaman böyle olan bütün şeylerde
Şükretmek bir görevdir üzerime!
Onun lütuf ve ihsanı olmadan
Şükretmem nasıl erer kemale!
Şükretmem için günler uzayıp gitse
Ömür ömre eklense, zaman çoğalsa bile!
Eğer insana bir sevinç değerse
Şükür onun mutluluğunu da kapsar!

208 Muvatta (528).

CamScanner ile tarandı

Eğer insana bir zarar değerse
Şükrün ardından bir mükâfat sarar!
Her ikisinde de insan için
Mutlaka çok büyük bir nimet vardır!
Denizler, karalar ve hayaller dahi
O büyük nimet karşısında dar kalır![209]

301. Ebu'l-Atâhiyye şöyle demiştir:
Bütün hamdler yüce Allah'adır!
O bana ilham etti ki
Hamd üzerine hamd vardır
Daha fazlası ise O'nun katındadır!
Ben nice zaman boyunca
Bir şeyi elde etmek için ağladım
Sonra ondan başka bir şeyi elde edince
Bu sefer de ona harcadığım zamana ağladım!

302. Bu manada şöyle bir şiirim vardır:
Bütün hamdler yüceler yücesi olan
Lütuf, ihsan ve nimet sahibi Allah'adır!
Kulakları, gözleri ve hikmetleri
Eşsiz yaratan yüceler yücesi Allah'adır!
Her kim yüce Allah'a hamd ederse
Yüce Allah ona daha fazlasını ihsan eder!
Her kim ki inkâr edip nankörleşirse
Elindeki nice nimetler cezaya döner!
Her kim ki yüce Allah'a olan hamdını
Bile isteye terk etmeye kalkarsa
Saadetin dili aleyhine döner
İstemediği halde bela yağar ona!

209 Behcetü'l-Mecâlis (1/317)

CamScanner ile tarandı

303. Muhammed b. Hâzim şöyle demiştir:

Yüce Allah'a şükredek hamd ediyorum!
O'nun belası dahi güzel ve iyidir biliyorum!
O'nun nimetleri arasında gezinip dolaşırken
Mutlu mesut ve afiyet içerisinde sabahlıyorum!
Böylece sırtım hafifliyor, hüzünden uzaklaşıyorum!
Az olan dahi bana yetip artıyor, kanaat ediyorum!
Hiçbir mahluka minnet etmeden hür yaşıyorum!
Hiç kimsenin üzerime yol bulamamasıyla özgürleşiyorum!

304. Bazıları da şöyle demiştir: "Yüce Allah'a hamd etmek, söze başlarken ve sözün sonunda söylenebilecek en faziletli kelamdır! Konuşma bu sözle başlamalı ve bu sözle bitirilmelidir!"

305. Şöyle bir şiir inşad etmişlerdir:[210]

Ey Rabbimiz! Hiç şüphe yok ki takva
Lütuf ve ihsanların en hayırlısıdır!
Yüceler yücesi Allah'ın izniyle
O, peşin gelen mükâfatım ve mirasımdır!
Yüceler yücesi Allah'a hamd ediyorum!
O'nun hiçbir benzeri ve ortağı yoktur!
Bütün hayır ve mutlak iyilik O'nun elindedir
Dilediğini dilediği şekilde yapma hakkı O'nundur!
Yüce Allah'ın hidayet edip de
Hayır yollarına erdirdiği kul
Yaşar saadet ve huzur içerisinde
Dilediğini de saptırır dalâlete!

306. Benim de bu manada şöyle bir şiirim vardır:

Yüceler yücesi Allah'ın üzerimizdeki
Sayamayacağımız kadar çok nimetini

210 Bu şiir Lebîd b. Rebîa'ya aittir, beyit onun Divan'ında geçmektedir, s. 139.

CamScanner ile tarandı

İtiraf ettiğimiz bir hamd ile dile getiriyoruz:
Sadece O'nadır kâinatın bütün övgüleri!
Kullardan gelen iyiliklere dahi
Teşekkür edilip karşılık verilir!
Tüm varlıkların Efendisi ise
Hamd edilip övülmeye daha yeğdir!
O'nun nimetlerinden üzerimde olanlara
Hamd edip şükürde bulunmam
Yüce Allah'ın sürekli ihsan ettiği
Nimetlerin en hayırlı olanlarından!

43. BÂB: TESBİH ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

307. Ebû Hureyre'nin (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir insan gün içerisinde yüz defa: 'Yüceler yücesi Allah'ı hamd ile tesbih eder, O'nu tüm eksikliklerden tenzih ederim (subhânallâhi ve bihamdihî)!' derse denizin köpüğü kadar olsa dahi günahları silinir!"*[211]

308. Ebû Hureyre'nin (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İki cümle vardır ki dile hafiftir, mizanda ağır basar ve Rahmân'a çok sevimlidir: Yüceler yücesi Allah'ı bütün noksanlıklardan tenzih ederim (subhânallâhilazîm), yüceler yücesi Allah'ı hamd ile tesbih eder, O'nu tüm eksikliklerden tenzih ederim (subhânallâhi ve bihamdihî)!"*[212]

309. Rebîa b. Ka'b es-Eslemî (r.a) şöyle demiştir: "Bir keresinde Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında kalmak için gittim. Geceleyin namaz kılmak için kalktığında uzun süre şöyle dediğini işittim: *'Âlemlerin Rabbi olan yüceler yücesi Allah'ı bütün noksanlıklardan tenzih ederim, O çok yücedir!'* Sonra da yine uzun bir süre şöyle dediğini işittim: *'yüceler yücesi Allah'ı hamd ile tesbih eder, O'nu tüm eksikliklerden tenzih ederim (subhânallâhi ve bihamdihî)!"*[213]

211 Buhârî (6405); Müslim (2691).
212 Buhârî (6406); Müslim (2694).
213 Sahih bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (4/57); Tirmizî (3416); İbn Mâce (3879); İbn Hibbân (2594-2595) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Tirmizî bu hadisin sahih ve hasen olduğunu söylemiştir.

CamScanner ile tarandı

310. Mâlik'in Süleymân b. Abdulmelik'in azatlı kölesi olan Ebû Ubeyd'den, onun da Atâ b. Yezîd el-Leysî'den naklettiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Eğer bir insan her namazının ardından otuz üç defa yüce Allah'ı tesbih ederse (subhânallâh) derse, otuz üç defa yüce Allah'a hamd ederse (elhamdulillah) derse, otuz üç defa yüce Allah'ın büyüklüğünü dile getirirse (Allâhu Ekber), ve son olarak da: 'Yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! O tektir ve biriciktir, hiçbir ortağı yoktur! Mülk/hükümranlık yalnızca O'nundur! Bütün hamdler/övgüler yalnızca O'na aittir! O her şeye güç yetiren mutlak kadirdir! (Lâ ilahe illallahu vahdehu la şerike leh, lehu'l-mülkü ve lehu'l-hamdü ve hüve ala külli şey'in kadir)' derse, denizin köpüğü kadar çok günahı olsa bile günahları bağışlanır!"[214]

311. Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) rivayet ettiğine göre bir keresinde Rasûlullah (s.a.v) hanımı Cüveyriye binti Hâris'in (r.anhâ) yanından ayrıldı. O namaz kıldığı yerde yüce Allah'ı tesbih ediyor ve zikrediyordu. Güneş yükseldikten sonra Rasûlullah (s.a.v) tekrar onun yanına uğradı ve: *"Ey Cüveyriye! Hâlâ aynı yerinde duruyor ve tesbih/zikir mi yapıyorsun?"* diye sordu. Annemiz: "Senin yanımdan ayrıldığın vakitten beri olduğum yerde tesbih çekiyorum/zikir yapıyorum!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Halbuki benim şu dört cümleyi üç defa tekrar etmem senin söylediğin bütün zikirlerden çok daha faziletlidir: Yüceler yücesi Allah'ın yarattığı mahlukat adedince O'nu bütün noksanlıklardan tenzih eder ve yüceltirim! Yüceler yücesi Allah'ın arşının ağırlığınca O'nu bütün noksanlıklardan tenzih eder ve yüceltirim! Yüceler yücesi Allah'ın kendisinin razı olacağı şekilde O'nu bütün noksanlıklardan tenzih eder ve yüceltirim! Yüceler yücesi Allah'ın bitip tükenmek bilmez kelimeleri adedince O'nu bütün noksanlıklardan tenzih eder ve yüceltirim. Tüm bunlar gibi bütün hamdler/övgüler de yalnızca O'na aittir!"*[215]

---

214 Muvatta (1/210). Bu hadis Ebû Hureyre'nin sözü olarak mevkuftur. İbn Abdilberr, et-Temhîd (24/160) isimli eserinde şöyle demiştir: "Aynı şekilde bu hadis Ebû Hureyre'nin nakli olarak Muvatta isimli eserde geçen mevkûf bir rivayettir. Ancak böyle bir hadis kişinin kendi görüşüyle söyleyebileceği bir söz değildir. Bu sebeple hadis Rasûlullah'a (s.a.v) dayandırılan merfu bir hadistir. Nitekim birçok ravi tarafından nakledilen hadiseler onun merfu olduğunu gösterir: Ebû Hureyre, Ali b. Ebû Tâlib, Abdullah b. Amr b. el-Âs, Ka'b b. Ucre ve nice sahâbenin bu manaya yakın rivayetleri vardır." Ben şöyle derim: "Bu hadisi merfu olarak Müslim (597) nakletmiştir."

215 Müslim (2726).

CamScanner ile tarandı

312. Mâlik'in Umâre b. Sayyâd'tan naklettiğine göre Saîd b. Müseyyeb (rh.) kalıcı olan sâlih ameller konusunda şöyle demiştir: "Kalıcı (bâki) amel kulun şu sözleri söylemesidir: 'Yüceler yücesi Allah en büyüktür (Allâhu Ekber), yüceler yücesi Allah'ı bütün noksanlıklardan tenzih eder ve yüceltirim (subhânallâh), bütün hamdler/övgüler yalnızca yüceler yücesi Allah'a aittir (lillâhi'l-hamd), yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur (lâ havle velâ kuvvete illâ billâh)!"[216]

313. Muhammed b. Hâzim şöyle demiştir:

Çirkinlikleri örten
Her daim kuluna iyilik ihsan eden
Yüceler yücesi Allah
Münezzehtir bütün noksanlıklardan!
Bir ahmağın hiç çalışmadan
Zengin olmasına şaşırma!
Bir akıllının ise işlerini yoluna
Koyamamasına şaşırma!
Çünkü onların hepsi
Yüceler yücesi Allah'ın
Lütuf ve ihsan ettiğiyle
Koşturup durmakta![217]

314. İbn Ebû Enes'in de şöyle bir şiiri vardır:

O'nun güneşinin açtığı
Her sabahın doğuşunda
Bütün hilallerin çıkışında
Yüce Allah'ı tesbih edip hatırla!
Allah, sırrımızı da bilir,
Açığa vurduğumuzu da!
Rabbimizin buyurduğu şeyler
Dalâlet değildir asla ve kat'a!

216 Muvatta (1/210)
217 Bu beyitler İbn Abdilberr'in Behcetü'l-Mecâlis (1/188) isimli eserinde geçmektedir.

CamScanner ile tarandı

315. Şöyle bir şiir inşâd edilmiştir:

O'na yönelenlerin asla hüsrana uğramadığı
Yüceler yücesi Allah'ı tesbih eder yüceltirim!
Yüce Allah'a samimi ve doğru bir şekilde
Yönelen herkes O'nu bulur bilirim!
O'nun nimetinin lütuf ve fazileti
Tüm yaratılmışları kuşatıp sardı!
Her şey elini, O'nun fazl-ı keremine
Lütuf ve ihsanına uzatıp yalvardı!

316. Zeyd b. Amr veya Varaka b. Nevfel'in şöyle bir şiiri vardır:

Arşın sahibi olan yüceler yücesi Allah
Sonsuza dek noksanlıklardan münezzehtir!
O; bütün yeryüzünün ve her şeyin Rabbidir!
Hiçbir şeye muhtaç değildir, eşsiz ve tektir!
O; bütün noksanlıklardan münezzehtir
Dilim tekrar tekrar O'nu tesbih edip yüceltti!
Henüz biz yaratılmazdan önce dahi
Cudi dağı ve taşlar O'nu tesbih ederdi!

317. Ebû Nüvâs'ın şöyle bir şiiri vardır:

Zayıf ve zavallı olan
Bütün mahlûkatı yaratan
Yüceler yücesi Allah
Münezzehtir noksan sıfatlardan!
Her şeyi kendi yerinden alıp
Varlığa geleceği yere döktü!
Gözlerden uzak, perdeler içerisinde
Bir şeyden diğer şeye dönüştürdü!
Böylece hareketsizlikten sonra
Hareket eden mahluklar göründü!

CamScanner ile tarandı

44. BÂB: KELİME-İ TEVHÎD (TEHLÎL) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

318. İmâm Mâlik'in (rh.) *Muvatta* isimli eserinde naklettiğine göre Ebû Hureyre (r.a), Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: *"Bir insan yüz defa: 'Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! O tektir, biriciktir ve hiçbir ortağı yoktur, böyle bir şey söz konusu dahi değildir! Bütün mülk yalnızca O'nundur. Bütün hamdler/övgüler sadece ve sadece O'na aittir. O, her şeye mutlak güç yetirendir (kadîr)!' derse bu, onun için on köle azat etmeye denk bir sevap kazandırır! Bu sayede onun amel defterine yüz sevap yazılır ve yüz tane günahı silinir! Bu dua onun için şeytana karşı sağlam bir sığınak olur ve onu gün bitimine kadar korur! Bu kişiden daha faziletli amel işleyebilecek sadece tek bir insan vardır o da bu duayı ondan daha fazla okuyandır! Bunun haricinde hiç kimse ondan daha faziletli bir iş yapmış olmaz!"*[218]

319. Rivayet edildiğine göre bir keresinde Ömer b. Hattâb (r.a), Talha'yı hüzünlü bir şekilde gördü ve ona: "Neyin var?" diye sordu. Talha: "Bir keresinde Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu işittim: *'Öyle bir kelam vardır ki onu ölüm anında söyleyen kişinin mutlaka rengi açılır, karanlığı aydınlanır, sıkıntılarından kurtulup rahat bir nefes alır ve o sözün kendisini mutluluğa, huzura erdirdiğini görür!'* Bu sözün ne olduğunu kendisine sormaktan beni alıkoyan tek şey onu nasıl olsa bir gün öğreneceğime güç yetireceğimi düşünmemdi!" deyince Ömer b. Hattâb: "O sözü ben biliyorum!" dedi. Talha: "O nedir?" diye sorunca şöyle cevap verdi: "Sen, Rasûlullah'ın (s.a.v) amcasının, o söz üzere vefat etmesini istediği sözden daha faziletli bir kelam biliyor musun?! Hiç şüphe yok ki bu söz şudur: 'Yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! O tektir, biriciktir ve hiçbir ortağı yoktur!" Talha ise şöyle dedi: "Evet! Evet! İşte bu!"[219]

320. Mâlik'in (rh.) Talha b. Ubeydullah b. Küreyz'den naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Duaların en faziletlisi Arefe günü yapılan duadır! Benim ve benden önceki peygamberlerin söylediği en faziletli*

218 Muvatta (1/209); Buhârî (3293); Müslim (2691).

219 Sahih bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (1/161); İbn Mâce (3769); İbn Hibbân (205) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (1/350-351), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

CamScanner ile tarandı

söz ise şudur: 'Yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! O tektir, biriciktir ve hiçbir ortağı yoktur!'"[220]

321. İtbân b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir keresinde sabah erken vakit onun yanına geldi ve şöyle buyurdu: *"Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! O tektir, biriciktir ve hiçbir ortağı yoktur!' diyerek vefat eden bir kul kıyamet günü yüce Allah'ın huzuruna geldiğinde yüceler yücesi Allah, cehennem ateşini ona mutlaka haram kılar!"*[221]

322. Yüseyra'nin (r.a) rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) kendilerine şöyle buyurmuştur: *"Ey kadınlar! Sizin mutlaka yüce Allah'ı tesbih etmeniz (subhânallâh), lâ ilâhe illallâh diyerek tehlîl yapmanız ve yüce Allah'ı takdis edip kutsamanız (subbûhün kuddûsün vb.) demeniz gerekir! Zikirlerinizi parmak uçlarınızla sayın! Çünkü onlar sorumlu tutulacaklar, hesaba çekilecekler ve onlardan ne yapıp ettiklerini anlatmaları istenecektir! Sakın ola ki gaflete düşüp de rahmeti unutur hale gelmeyin!"*[222]

323. Rivayet edildiğine göre Enes (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bir yolculukta iken bir adamın: 'Allâhu Ekber! Allâhu Ekber!' dediğini işitince: *'O fıtrat üzeredir!'* buyurdu. Adam: 'Ben şehâdet ederim ki yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur!' deyince de: *'Cehennemden kurtuldu!'* buyurdu.[223]

324. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Yüceler yücesi Allah, rızkınızı aranızda taksim ettiği gibi ahlakınızı da aranızda dağıtmıştır! Hiç şüphe yok ki yüceler yücesi Allah malı sevdiğine de verir sevmediğine de! Ancak imanı yalnızca sevdiği kullara verir! Yüceler yücesi Allah bir kulunu sevdiğinde ona iman bahşeder! Eğer bir insan malını infak etme konusunda cimri davranıyorsa ve düşmanına karşı cihad etme konu-

---

220 Mâlik, Muvatta (1/422) isimli eserinde bu hadisi, Talha b. Ubeydullah b. Küreyz'den Mürsel olarak nakletmiştir. Tirmizî (3585) de bu rivayeti Abdullah b. Amr b. el-Âs'ın hadisi olarak ancak zayıf bir senetle nakletmiştir. Şeyhimiz el-Albânî (rh.), Silsiletü'l-Ehâdîsi's-Sahîha (1503) isimli eserinde bu hadisin başka senetlerini de naklettikten sonra şöyle demiştir: "Sözün özü, bu hadis birbirlerini destekleyen tüm şahitleriyle birlikte sabit/sahih bir hadistir. Her şeyin en doğrusunu yüceler yücesi Allah bilir."

221 Buhârî (6423); Müslim (33).

222 Ahmed b. Hanbel (6/371); Ebû Dâvûd (1501); Tirmizî (3583); Hâkim, Müstedrek (1/547) İbn Hibbân (842) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

223 Müslim (382).

CamScanner ile tarandı

sunda korku hissediyorsa şu sözleri çokça söylesin: 'Yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Yüce Allah'ı bütün noksan sıfatlardan tenzih ederim (subhânallâh)! Bütün hamdler/övgüler yalnızca Allah'a aittir (elhamdulillâh)! Yüceler yücesi Allah en büyüktür (Allâhu Ekber)!"[224]

325. Atâ b. Ebû Rebâh (rh.) şöyle demiştir: "Abdullah b. Abbâs'a (r.anhumâ): *'Bu kitabın indirilmesi; mutlak güç sahibi, hakkıyla bilen, günahı bağışlayan, tövbeyi kabul eden, azabı ağır olan, lütuf sahibi Allah tarafındandır.'*[225] âyetinde geçen ifadeler sorulunca şöyle dedi: 'O; 'Yüceler yücesi Allah'tan başka ilah yoktur!' diyenin günahını bağışlar, 'Yüceler yücesi Allah'tan başka ilah yoktur!' demeyeni ise şiddetli bir şekilde cezalandırır!"

45. BÂB: YÜCE ALLAH'I ZİKRETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

326. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin. Onu sabah akşam tesbih edin."*[226]

327. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin."*[227]

328. Ebû Musa'nın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüceler yücesi Allah'ı zikreden kul ile O'nu zikretmeyen kul arasındaki fark, diri ile ölü arasındaki fark gibidir!"*[228]

329. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüceler yücesi Allah'ın bazı melekleri vardır ki bunlar zikir ehli insanları arayarak yollarda gezinip dururlar. Yüceler yücesi Allah'ı zikreden bir topluluk bulduklarında birbirlerine seslenirler ve şöyle derler: 'Haydi buraya gelin! İşte aradığınız burada!' Bunun üzerine o melekler, zikreden insanları dünya semasına kadar çepeçevre kuşatıp sararlar! Yüceler yücesi Allah, o*

224 İsnadı zayıf bir nakildir. Ahmed b. Hanbel (1/387); Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (275); İbn Abdilberr, et-Temhîd isimli eserinde şöyle demiştir: "Bu hadisin metni sahihtir ancak isnat açısından zayıftır!"

225 Mümin, 40/3. âyet.

226 Ahzâb,33/41-42. âyetler.

227 Bakara, 2/152. âyet.

228 Buhârî (6407); Müslim (779).

CamScanner ile tarandı

meleklerden çok daha iyi bildiği halde onlara sorar[229]*: 'Kullarım ne diyorlar?' Melekler ise şöyle cevap verirler: 'Kulların Seni tesbih ediyorlar, Seni yüceltiyorlar, Sana hamd edip övüyorlar ve Senin izzetini, şerefini, büyüklüğünü dile getirip Seni methüsena ediyorlar!' Yüce Allah: 'Kullarım beni gördüler mi?' buyurunca melekler: 'Vallahi hayır! Onlar asla Seni görmediler!' derler. Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle sorar: 'Peki ya Beni görselerdi nasıl olurdu?' Melekler: 'O zaman çok daha kuvvetli ve şevkli bir şekilde Sana ibadet ederler, çok daha fazla Seni yüceltip överler ve yaptıklarının katbekat fazlasıyla Seni tesbih ederler, noksan sıfatlardan tenzihte bulunurlardı!' derler. Yüce Allah: 'Kullarım Benden ne istiyorlar?' diye sorunca melekler: 'Cenneti istiyorlar!' diye cevap verirler. Bunun üzerine yüce Allah: 'Onlar cenneti gördüler mi?' diye sorar. Melekler: 'Vallahi hayır! Ey Rabbimiz! Onlar cenneti asla görmediler!' derler. Yüce Allah: 'Şayet onlar cenneti görselerdi nasıl olurdu?' diye sorunca melekler: 'Eğer onlar cenneti görselerdi çok daha aşklı ve şevkli olurlar, katbekat fazla bir taleple Senden onu isterler ve ona olan rağbetleri en yüksek dereceye ulaşırdı!' derler. Yüce Allah: 'Kullarım neyden Bana sığınıyorlar?' diye sorunca melekler: 'Onlar cehennemden Sana sığınıyorlar?' diye cevap verirler. Yüce Allah: 'Peki onlar cehennemi gördüler mi?' diye sorunca melekler: 'Vallahi hayır! Ey Rabbimiz! Onlar cehennemi asla görmediler!' derler. Yüce Allah: 'Şayet onlar cehennemi görselerdi nasıl olurdu?' diye sorunca melekler: 'Eğer onlar cehennemi görselerdi çok daha şiddetli bir şekilde ondan kaçarlar, katbekat fazla olarak ondan korkar ve tir tir titrerlerdi!' derler. Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurur: 'Sizi şahit tutarak söylüyorum ki Ben onları kesinlikle bağışladım!' Onların içlerinden bir melek şöyle der: 'Seni zikredenlerin arasında filanca bir adam var ancak o zikir ehli biri değil. O başka bir sebepten dolayı onların arasına girmiş durumda!' Yüce Allah ise şöyle buyurur: 'Onlar öyle değerli bir topluluk ki onların arasında oturan biri mutsuz ve nasipsiz, perişan bir bedbaht olmaz!'"*[230]

330. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Seher vaktinden güneş doğuncaya kadar yüceler yücesi Allah'ı*

229 Soru cümlesi kınamak, istihza, şaşırma gibi farklı manaları da ifade edebilir, farklı amaçlar için de sorulabilir. Nitekim burada da yüce Allah hâşâ bilmediği için değil kulunun şanını yüceltmek, ne kadar değerli olduğunu tüm yaratılmışlara öğretmek için bu soruları sormaktadır. (Çevirenin Notu)

230 Buhârî (6408); Müslim (2689).

CamScanner ile tarandı

zikreden insanlarla beraber oturmak, benim için güneşin üzerine doğduğu her şeyden çok daha değerli ve sevimlidir!"[231]

331. Enes b. Mâlik (r.a) bu hadisi zikredince er-Rakkâşî'ye şöyle dedi: "Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki hadiste geçen şey, senin ve arkadaşlarının yaptığı şey değildir! Onlar bir halka oluşturup toplanan sonra da Kur'ân'ı anlamak ve fıkıh/dini derinlemesine kavramak için ilim öğrenen insanlardır!"[232]

332. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir insan, yüceler yücesi Allah'ı anmaksızın/zikretmeksizin bir yatağa yatarsa kıyamet günü, bu davranışı, onun için büyük bir pişmanlık ve hüsran olacaktır! Bir insan, yüceler yücesi Allah'ı zikretmeksizin bir yerden kalkarsa kıyamet günü, bu davranışı, onun için büyük bir pişmanlık ve hüsran olacaktır!"*[233]

333. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer bir grup insan bir araya gelip de yüce Allah'ı zikretmeksizin dağılırlarsa sanki onlar, ölü ve leş olan bir merkebin etrafında toplanıp da sonra dağılan insanlar gibi olurlar! Onların bu meclisi de kıyamet günü kendileri için büyük bir hüsran ve pişmanlık olur!"*[234]

334. Mâlik b. Yehâmir'in Muâz b. Cebel'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüceler yücesi Allah'a en çok yaklaştıran ve amellerin en hayırlısı olan ibadet; öldüğün anda dilinin yüce Allah'ın zikrinden dolayı yaş halde olmasıdır!"*[235]

335. Ebû Hureyre'nin ve Ebû Saîd'in (r.anhumâ) naklettiklerine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer bir topluluk yüce Allah'ı zik-*

---

231 Hadisi bu lafızlarla Ebû Ya'lâ (4125) nakletmiştir, onun senedinde Yezîd er-Rakkâşî vardır ki o zayıf bir ravidir. Bu hadisi ifade eden benzer bir metni Ebû Dâvûd (3667) nakletmiştir ki onun senedi hasendir.

232 Ebû Ya'lâ, Müsned (4088).

233 Ahmed b. Hanbel (2/432); Ebû Dâvûd (4856 ve 5059); Tirmizî (3380); İbn Hibbân (853) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (1/514) bu hadisi sahih kabul etmiştir Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

234 Ahmed b. Hanbel (2/389); Ebû Dâvûd (4855); Hâkim (1/491-492) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

235 Bu rivayet merfu bir hadistir. İbnü's-Sünnî, Gece-Gündüz Amelleri (2) isimli eserinde nakletmiştir; İbn Hibbân (818) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

rederse melekler mutlaka onların etrafını sararlar, üzerlerine sekînet/huzur iner ve rahmet onları çepeçevre kuşatıp örter! Yüceler yücesi Allah da onları kendi yanında bulunanlar arasında anar!"[236]

336. Hasan-ı Basrî'nin naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), Cuma günü hutbe veriyor ve sırtını kuru bir ağaç parçasına/bir kütüğe dayıyordu. İnsanlar çoğalınca: *'Bana bir minber yapın!'* buyurdu. Onun için bir minber yaptılar. Bundan dolayı Rasûlullah (s.a.v) ağaç parçası olan kütüğü bırakıp minbere geçti. Kütük, Rasûlullah'a (s.a.v) olan özleminden ve iştiyakından dolayı inlemeye başladı! Yüceler yücesi Allah'a yemin olsun ki o ağaç parçası olan kütük çok şiddetli bir şekilde hüzün yaşayıp aklı gidecek hale gelen birinin inlemesi gibi inim inim inliyordu!" Enes b. Mâlik şöyle devam etmiştir: "Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki ben onun sesini mescitte işittim! Vallahi o kütük, Rasûlullah (s.a.v) minberden inesiye kadar, ona olan hasreti burnunda tüttüğü için inlemeye devam etti! Sonra Rasûlullah (s.a.v) ona doğru yürüdü ve onu kucaklayıp sarıldı. Böylece kütük susup sakinleşti!"

Hasan-ı Basrî (rh.) bu olayı anlatırken ağladı ve şöyle dedi: "Ey Müslümanlar topluluğu! Bir ağaç parçası dahi Rasûlullah'a (s.a.v) ve onun hatırasına olan şevkinden, özleminden dolayı inim inim inliyor! Öyleyse ahirette Rasûlullah'a (s.a.v) kavuşmayı ümit eden insanların daha çok onu özlemesi ve iştiyak duyması gerekmiyor mu?!"[237]

337. Rivayet edildiğine göre Dâvûd'a (a.s) vahyedilenler arasında şöyle bir ifade geçmektedir: "Yüce Allah: 'Ey Dâvûd! Yarattıklarıma Beni sevdir!' buyurunca Dâvûd: 'Ey Rabbim! Seni yarattıklarına nasıl sevdireyim?' diye sordu. Yüce Allah ise şöyle buyurdu: 'Onlara Beni anlat ve hatırlat! Çünkü onların, Benim hakkımda hatırlayacakları, Benden bahsettiklerinde zikredecekleri tek şey iyilik, güzellik ve hayırdır!"

338. İmâm Mâlik'in Ziyâd b. Ebû Ziyâd'tan naklettiğine göre Ebu'd-Derdâ (r.a): "Sizin yapıp yapabileceğiniz en hayırlı ameli, derecelerinizi yükseltecek en üstün ibadeti, sizi yüceler yücesi Rabbinizin katında en iyi şekilde

236 Müslim (2700).

237 Ahmed b. Hanbel (3/226); İbn Huzeyme (1776) bu hadisi sahih kabul etmiştir; İbn Hibbân (7605).

CamScanner ile tarandı

arındırıp paklayacak fiilinizi, sizin için, altınlar ve paralar elde etmenizden çok daha hayırlı olanı, sabah erken saatlerde düşmanınızla boğaz boğaza girip sizin onların boyunlarını vurmanızdan, onların da sizin boyunlarınızı vurmalarından çok daha iyi olanı haber vereyim mi?" deyince çevresindekiler: "Evet, haber ver!" dediler. Bunun üzerine o şöyle devam etti: "Bu amel, yüceler yücesi Allah'ı zikretmektir!"[238]

339. İmâm Mâlik'in Ziyâd b. Ebû Ziyâd'tan naklettiğine göre Muâz b. Cebel (r.a) şöyle demiştir: "İnsanı, Allah'ın azabından kurtaracak en önemli ve en büyük amel, yüceler yücesi Allah'ı zikretmektir!"[239]

340. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüceler yücesi Allah şöyle buyurmuştur: 'Ben, kulumun benim hakkımdaki zannı üzereyim! Benim hakkımda ne düşünüyorsa ona öyle davranırım! Ve Beni zikrettiğinde onunla beraber olurum! Eğer Beni yalnız başına anarsa Ben de onu tek başıma anarım! Eğer Beni bir topluluk içerisinde anarsa Ben de onlardan daha hayırlı bir topluluk (melekler) içerisinde onları anarım! Eğer Bana bir karış yaklaşırsa Ben ona bir zira[240] yaklaşırım! Eğer Bana bir zira mesafesinde yaklaşırsa Ben ona bir kulaç[241] yaklaşırım! Eğer Bana yürüyerek gelirse Ben ona koşturarak gelirim!"*[242]

341. Sâbit el-Bünânî (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki Rabbimin beni ne zaman andığını mutlaka bilirim!" Çevresindekiler bunu işitince ürktüler ve: "Bunu gerçekten biliyor musun?!" diyerek şaşkınlıklarını ifade ettiler. O ise: "Evet!' dedi. Bunun nasıl olduğunu sorduklarında da şöyle cevap verdi: "Ben Rabbimi zikredince O da beni zikreder!"

342. Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki sema ehli, içerisinde yüce Allah'ın isminin zikredildiği yeryüzü ehlinin evlerini, tıpkı

---

238 Muvatta (1/211), Ebu'd-Derdâ'nın sözleri olarak mevkûf bir rivayettir. Merfû olarak rivayet edenler ise şu isimlerdir: Ahmed b. Hanbel (5/195); Tirmizî (3377); İbn Mâce (3790); Hâkim (1/496) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

239 Muvatta (1/211); Tirmizî (3377). Bu hadis munkatıdır. Çünkü Ziyâd b. Ebû Ziyâd bu hadisi, Muâz b. Cebel'den işitmemiştir.

240 Parmak ucuyla dirsek arasındaki mesafe, eskiden ölçü birimi olarak kullanılırdı. (Çevirenin notu.)

241 Her iki kol da gerilerek açıldığında iki uçtaki parmaklar arasında kalan mesafenin adıdır, kol ve açmak kelimelerinin birleşmesinden oluşur. (Çevirenin notu)

242 Buhârî (7405); Müslim (2675).

CamScanner ile tarandı

semanın karanlığında parlayan yıldızları sizin seyretmeniz gibi seyrederler! Bir insan ne kadar çok yüce Allah'ı zikrediyorsa melekler de onu aynı şekilde görürler!"[243]

343. Atâ (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki yıldırım, yüceler yücesi Allah'ı zikreden kişiye isabet etmez!"

344. Muâz b. Cebel (r.a) şöyle demiştir: "Cennet ehli olanların en çok üzülecekleri ve pişmanlık duyacakları şey, yüceler yücesi Allah'ı anmadan geçirdikleri vakitler olacaktır!"

345. Mansûr'un naklettiğine göre Mâlik b. Huveyris (r.a) şöyle demiştir: "Yüceler yücesi Allah şöyle buyurmuştur: "Kulumun Beni methüsena ederek zikretmesi, kendisini Benden bir şey istemekten alıkoyacak kadar çok olursa o zaman Ben de ona, isteyenlere verdiğimden çok daha fazlasını veririm!"

346. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Zikir iki çeşittir: Birinci zikir çeşidi sen ve nefsin arasında gerçekleşen zikirdir ki, bu çok güzeldir ve onun sevabı da çok büyüktür. İkinci zikir ise yüce Allah'ın haram kıldığı bir şeyle karşılaşınca Allah'ı hatırlamaktır ki, bu zikir çok daha faziletli ve üstündür!"

347. Fudayl (rh.) şöyle demiştir: "Bize aktarıldığına göre Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Ey insan! Beni sabah namazından ve ikindi namazından sonra bir süre zikret! Eğer böyle yaparsan arada geçirdiğin vakitlerde Ben sana yeterim!"

348. Bazı âlimler şöyle demişlerdir: "Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: 'Kalbine muttali olduğum herhangi bir kulumun kalbinde, Benim zikrime sımsıkı yapıştığını ve asla ayrılmadığını görürsem onun bütün işlerini, yönetimini üstlenirim! Artık Ben; onun yanında oturanı, onunla muhabbet edeni ve onunla yakınlık kuran dostu olurum!"

349. Avn b. Abdullah'ın rivayet ettiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Hiç şüphen olmasın ki bir dağ diğer dağa şöyle sorar: 'Ey filan! Bugün sana, yüceler yücesi Allah'ı zikreden bir kul uğradı mı?' Diğer dağ, 'Evet, uğradı.' derse bu durum onu sevindirir!" Abdullah daha sonra şu âyeti okumuştur: *"Onlar, 'Rahmân bir çocuk edindi!' dediler. Andolsun, siz çok çirkin bir şey ortaya attınız. Rahman'a çocuk isnat etmelerinden dola-*

243 İbn Mübârek, ez-Zühd (963). Onun senedinde Rişdîn b. Sa'd vardır ki bu ravi zayıftır.

CamScanner ile tarandı

yı neredeyse gökler parçalanacak, yer yarılacak, dağlar yıkılıp çökecektir!"[244] Sonra şöyle demiştir: "Ne dersin?! Sence bu dağlar yalan ve iftirayı işitiyorlar da hayırlı ve iyi olan şeyleri işitmiyorlar mı?!"[245]

350. Cafer b. Zeyd'in, Enes b. Mâlik'ten (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "*Her sabah ve akşam vakitlerinde yeryüzü parçaları birbirlerine şöyle sorarlar: 'Ey komşu! Bugün sana, namaz kılan veya yüce Allah'ı zikreden bir kul uğradı mı?' Bu soruya kimisi, "evet" diye cevap verir kimisi ise, "hayır" der. Eğer sorulan toprak parçası, "evet" cevabını verirse, diğer topraklar bundan dolayı onu faziletli ve üstün olarak kabul ederler!"*[246]

351. Avn b. Abdullah (rh.) şöyle demiştir: "İçerisinde hikmetlerin zikredildiği ve rahmetin yayıldığı bir toplantı ne güzel bir meclistir!"

352. Süfyân b. Uyeyne (rh.) şöyle demiştir: "Bir topluluk yüceler yücesi Allah'ı anmak için bir araya geldiklerinde şeytan ve dünya onlardan uzaklaşıp bir köşeye çekilirler! Şeytan dünyaya der ki: 'Şunlara bak! Neler yaptıklarını görmüyor musun?!' Dünya ise şöyle cevap verir: 'Onları şimdi kendi hallerine bırak! Dağıldıkları anda onları boyunlarından tutup yakalayacağım!"

353. Rivayet edildiğine göre bir adam Hasan-ı Basrî'ye geldi ve şöyle dedi: "Kalbimin katı olmasından dolayı şikayetçiyim! Bana bir tavsiyede bulun!" Bunun üzerine Hasan-ı Basrî şöyle cevap verdi: "Kalbini, zikir meclislerine yakınlaştır!"

354. Recâ'ya (rh.) kalbin katılaşmasından nasıl kurtulunacağı hakkında sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Zikre devam et!"

355. Bir başkası aynı soru sorunca da şöyle cevap vermiştir: "Tıpkı demirin paslandığı gibi kalpler de paslanır! Kalplerin temizlenmesi ve cilalanması zikir ve Kur'ân okumakla olur!"

---

244 Meryem, 19/88-91. âyetler.

245 İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (7/110); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (9/107); Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (10/79) isimli eserinde bu rivayetin senedinde geçen ravilerin sahih olduklarını söylemiştir.

246 Zayıf bir hadistir. Merfu olarak nakledilmiştir: İbn Mübarek, ez-Zühd (330); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat (562); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (6/174-175) isimli eserinde bu hadisin garîb olduğunu söylemiştir.

CamScanner ile tarandı

356. Ka'b el-Ahbâr şöyle demiştir: "Mümini, şeytandan koruyacak, ona sığınak olacak üç şey vardır: Yüceler yücesi Allah'ı zikretmek, Kur'ân okumak ve mescit!"

357. Rivayet edildiğine göre Dahhâk b. Kays (rh.) şöyle demiştir: "Bütün ibadet çeşitlerinde bolca ibadet etmek istedim! Ancak zikir ehliyle oturup kalkmaktan daha faziletli bir şey bulamadım!"

358. Rivayet edildiğine göre Lokman (a.s), oğluna şöyle demiştir: "Ey oğulcuğum! İlmi; âlimlere karşı onunla övünüp böbürlenmek, akılsız sefihlerle tartışıp onları yenmeye çalışmak ve toplantılarda/meclislerde ilimle gösteriş/riya yapmak için öğrenme! Ondan yüz çevirerek, tenezzül etmeyerek ve cehalete meylederek de ilmi terk etme! Eğer yüceler yücesi Allah'ı zikreden bir topluluk görürsen hemen onlarla birlikte otur! Bu sayede eğer âlim isen ilminin faydasını görürsün, eğer cahilsen de ilim öğrenirsin! Belki de yüceler yücesi Allah onlara rahmetiyle muamele eder! Bu sayede sen de onların üzerine yağan rahmetten nasiplenirsin! Eğer yüceler yücesi Allah'ı zikretmeyen bir topluluk görürsen, o zaman onlarla birlikte oturma! Eğer otururbut âlim olsan dahi ilminin bir faydasını göremezsin, eğer cahilsen de cehaletin daha da artar! Belki de yüceler yücesi Allah, onlara öfkesiyle muamele eder! Sen de içlerinde olduğun için onlarla birlikte yüce Allah'ın öfkesine maruz kalırsın!"

359. Hasan b. Nebhân'ın naklettiğine göre Ebû Müslim el-Havlânî (rh.) bir keresinde mescide girdi. Bir de baktı ki bir grup insan halka şeklinde toplanmışlar! Onların hayır ve zikir üzere toplandıklarını ümit ederek yanlarına gitti ve aralarına oturdu. İçlerinden biri şöyle diyordu: "Geçen bana köle bir oğlan geldi, şöyle şöyle şeyler yaptı!" Diğeri ise şöyle anlatıyordu: "Ben kölemi çok donanımlı bir şekilde yetiştirdim!" Bunun üzerine Ebû Müslim el-Havlânî şöyle dedi: "Subhânallâh! Benim durumumla sizin durumunuzun neye benzediğini biliyor musunuz?! Bizim durumumuz aynı şu örnekte olduğu gibidir: Çok şiddetli ve bol yağan yağmura yakalanan bir adam döner ve bir bakar ki karşısında iki tane büyük kapısı olan kocaman bir ev! Kendi kendine: 'Eğer bu eve girersem bu sayede yağmurun bana zarar vermesinden kurtulurum!' der. Sonra kapıdan içeri girer! Bir de bakar ki evin çatısı yok! Ben de sizin hayır ve zikir üzere olduğunuzu ümit ederek yanınıza oturdum ancak dünya ehli insanlar çıktınız!" Sonra da onların yanlarından ayrıldı!

CamScanner ile tarandı

360. Rivayet edildiğine göre Ebu'l-Atâhiyye (rh.), kitap istinsahı yapan (verrâk) bir dükkânda oturuyordu. Eline bir kitap aldı ve arka kısmına şöyle yazdı:

Hakikaten hayret edilecek bir durum!
Nasıl olur da yüce İlah'a isyan edilir!
İnkâr bataklığına saplanıp kalmış nankörler
Nasıl olur da O'na karşı gelip mücadeleye girişir!
Halbuki yaratılmış olan her şeyde
Mutlaka O'na ait bir âyet/delil vardır!
Bu delil hiçbir şüpheye yer bırakmaksızın
O'nun tek ve biricik olduğunu gösterir!

Ebû Nüvâs bu yere gitti ve beyitleri gördü. Sonra da şöyle dedi: "Bu şiir kimin?! Bütün şiirlerimin yerine sadece bu şiirin bana ait olmasını çok isterdim!"

46. BÂB: KUR'AN'IN FAZİLETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

361. Ebû Abdurrahmân es-Sülemî'nin Osman b. Affân'dan (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sizin en hayırlınız Kur'ân'ı öğrenen ve öğretenlerinizdir!"*[247]

362. Ebû Saîd el-Makburî'nin Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bütün peygamberlere, insanların ona iman edeceği benzer mucizeler verilmiştir. Bana ise yüceler yücesi Allah'ın vahyi olan Kur'ân verilmiştir! Bu sebeple kıyamet günü en çok ümmeti olacak peygamberin ben olmasını ümit ediyorum!"*[248]

363. Abdurrahman b. Ka'b b. Mâlik'in, Câbir b. Abdullah'tan (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v), Uhud Savaşı'nda şehit düşen sahâbîlerden iki kişiyi tek bir örtü ile kefenliyor ve şöyle soruyordu: *"Onlardan hangisi Kur'ân'ı daha iyi biliyordu?"* Daha iyi Kur'ân bilen işaret edilip

247 Buhârî (5027).
248 Buhârî (4981); Müslim (152).

CamScanner ile tarandı

gösterilince önce onu mezara yerleştiriyordu. Sonra da şöyle buyuruyordu: *"Kıyamet günü onların şahidi ben olacağım!"* Rasûlullah (s.a.v) onların kanlarıyla birlikte yıkanmadan ve cenaze namazları kılınmadan defnedilmelerini emretmiştir.[249]

364. İbrahim'in naklettiğine göre Üseyd b. Hudayr (r.a) bir gece Kehf Sûresi'ni okuyordu. Atı ise yanında bağlı bir şekilde duruyordu. At huysuzlanıp hareketlenmeye başlayınca sustu. Bunun üzerine at da sakinleşti. Sonra tekrar Kur'ân okumaya başlayınca at yine huysuzlanıp hareket etmeye başladı. Bunun üzerine sustu ve at sakinleşti. Tekrar okumaya başlayınca at yine huysuzlandı. Bu sefer okumaktan vazgeçti ve bıraktı. Çünkü atın yakınında oğlu Yahya vardı ve atın ona zarar vermesinden korktu. Bu durum onu rahatsız edince kafasını kaldırıp göğe baktı ve orada bazı şeyler gördü. Sabah olunca da bu durumu Rasûlullah'a (s.a.v) haber verdi. Rasûlullah (s.a.v) ona: *"Oku ey Hudayr'ın oğlu! Oku ey Hudayr'ın oğlu!"* diyerek o anda okuması gerektiğine vurgu yaptı. Üseyd ise: "Atın Yahyâ'ya zarar vermesinden korktum ey Allah'ın Rasûlü! Çünkü o ata çok yakındı! Bundan dolayı okumayı bıraktım ve başımı semaya kaldırdım. Bir de baktım ki gölgeye benzer bir şeyler var, içlerinde de kandillere benzer ışıklar yanıyor! Sonra onları daha iyi görebileyim diye dışarı çıktım!" dedi. Rasûlullah (s.a.v): *"Onların ne olduğunu biliyor musun?"* diye sorunca Üseyd: "Hayır, bilmiyorum!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Onlar, Kur'ân okumandan dolayı sana yaklaşan meleklerdi! Eğer okumaya devam etseydin insanlar dahi onları görebileceklerdi ve melekler insanlardan gizlenmeyeceklerdi!"*[250]

365. Abdurrahmân b. Yezîd'in, Ebû Mes'ûd el-Bedri'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bakara Sûresi'nin sonundaki iki âyeti geceleyin okuyana, bu iki âyet yeterli olur/kâfi gelir!"*[251]

---

249 Buhârî (1343).

250 Müslim (796); Buhârî (5018) bu hadisi muallak olarak nakletmiştir.

251 Müslim (808); Buhârî (5008-5009). İbn Hacer, Fethu'l-Bârî isimli eserinde şöyle demiştir: "Ona kâfi gelir!' ifadesinden maksat 'Geceleyin kalkıp Kur'ân okuyarak namaz kılması yerine geçer!' demektir." Başka bir görüşe göre de bu ifade: "İster namazın içinde okusun ister dışında mutlak manada Kur'ân okuması yerine geçer!" denmiştir. "Şeytanın şerrine karşı yeterli olur!" şeklinde görüş beyan edenler de olmuştur. Başka bir görüşe göre de: "Bu iki âyet, insanların ve cinlerin şerrine karşı, onları okuyan insanı korur!" Şöyle de denmiştir: "Bu iki âyet vesilesiyle elde edeceği sevap, başka bir şeyi

CamScanner ile tarandı

366. Zeyd b. Hattâb'ın ailesinin mevlâsı (azatlı kölesi) olan Ubeyd b. Huneyn'in naklettiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Bir keresinde Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte gidiyorduk. Bu sırada o bir adamın İhlas Sûresi'ni okuduğunu işitti. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Vacip oldu!'* buyurdu. Kendisine: 'Vacip olan şey nedir, ey Allah'ın Rasûlü?' diye sorulunca da: *'Cennet!'* diye cevap verdi." Ebû Hureyre (r.a) şöyle devam etmiştir: "Bunun üzerine ben de o adamın yanına gitmeyi ve kendisine bu müjdeyi vermeyi istedim. Ancak oradan ayrılırsam Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte yemek yeme nimetinden mahrum kalacaktım. Bundan dolayı yemekte kalmayı tercih ettim. Sonra o adamın yanına gittim ancak adam gittiği için onu bulamadım."[252]

367. Ebû Saîd el-Hudrî'nin (r.a) naklettiğine göre bir adam başka bir adamın İhlâs Sûresi'ni okuduğunu işitti. Sabah olunca Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve ona bu durumu anlattı. Adam anlatırken sanki İhlâs Sûresi'ni okumayı azımsıyor gibiydi! Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Nefsimi elinde bulunduran yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, İhlâs Sûresi kesinlikle Kur'ân'ın üçte birine denktir!"*[253]

368. Dahhâk el-Meşrıkî'nin, Ebû Saîd el-Hudrî'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) sahâbesine şöyle buyurdu: *"Sizden birisi, bir gecede Kur'ân'ın üçte birini okumaktan aciz mi kalıyor!"* Sahâbe bunu işitince onlara ağır geldi ve şöyle dediler: "Buna hangi birimiz güç yetirebiliriz ki, ey Allah'ın Rasûlü?" Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"İhlâs Sûresi, Kur'ân'ın üçte biridir!"*[254]

369. Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bir adamı askeri bir birliğin (seriyye) başında gönderdi. Bu adam, diğer arkadaşlarına imamlık yapıyor ve namazlarında onlara Kur'ân okuyordu. Her seferinde de

---

istememe konusunda ona yeterli olur! Çünkü bu iki âyet, sahâbenin yüce Allah'a güzel bir şekilde boyun eğmesini, onların yalvarıp yakarmalarını, yüce Allah'a dönmelerini öven ifadeleri ve onların isteklerine icabet edilmesi neticesinde elde ettikleri kazançları kapsadığı için özel bir konum kazanmıştır."

252 Sahih bir hadistir. İmâm Mâlik, Muvatta (1/208); Ahmed b. Hanbel (2/535); Tirmizî (2897); Nesâî (2/171); Hâkim (1/566) bu hadisi sahih kabul etmiştir. Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

253 Buhârî (5013).

254 Buhârî (5015).

CamScanner ile tarandı

namazı İhlâs Sûresi ile bitiriyordu. Döndükleri zaman bunu gelip Peygamber'e anlattılar. Rasûlullah (s.a.v): *"Sorun bakalım! O hangi nedenden dolayı bu şekilde davranmış?"* buyurunca adama bunu sordular. O şöyle cevap verdi: "Çünkü İhlâs Sûresi, Rahmân olan yüceler yücesi Allah'ın sıfatlarını anlatır! Bu sebeple ben onu okumayı seviyorum!" Rasûlullah'a (s.a.v) bunu ilettiklerinde ise şöyle cevap verdi: *"Ona haber verin ki, yüceler yücesi Allah da onu seviyor!"*[255]

370. İbn Şihâb'ın naklettiğine göre Humeyd b. Abdurrahman b. Avf kendisine; İhlâs Suresi'nin Kur'ân'ın üçte biri olduğunu, Mülk Sûresi'nin ise onu sürekli okuyan kişiyi savunacağını haber vermiştir.[256]

371. Ebû Musa'nın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kur'ân okuyan Mümin, narenciye/turunçgiller gibidir. Onun tadı da kokusu da çok güzeldir! Kur'ân okumayan Mümin ise hurma gibidir! Onun tadı güzeldir ancak kokusu yoktur! Kur'ân okuyan günahkâr bir facir, reyhân bitkisi gibidir! Onun kokusu güzeldir ancak tadı kötüdür! Kur'ân okumayan günahkâr bir facir ise Ebû Cehil karpuzu gibidir! Onun hem tadı acıdır hem de kokusu yoktur!"*[257]

372. Muhammed b. Sîrîn'in naklettiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), beni Ramazan'da verilen fitre mallarını korumakla görevlendirdi. Ben onların başındayken biri geldi ve yiyeceklerden avuçlayıp almaya çalışınca ben de onu yakaladım! Sonra da: 'Kesinlikle seni Rasûlullah'ın (s.a.v) huzuruna çıkaracağım ve hakkındaki kararı o verecek!' dedim. O: 'Ben çok muhtaç biriyim ve bakmam gereken bir ailem var! Çok kötü durumdayım, ihtiyaçlarım çok fazla!' deyince onu serbest bıraktım. Sabah olunca Rasûlullah (s.a.v): *'Ey Ebû Hureyre! Dün geceki esirin ne yaptı?'* diye sordu. Ben de: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bana çok zor durumda oluşundan, ihtiyaçlarından ve ailesinin muhtaçlığından dolayı dert yandı, ben de ona merhamet ettim ve kendi yoluna gitsin diye onu serbest bıraktım!' dedim. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Ama o gerçekten sana yalan söyledi! Ve tekrar gelecek!'* Anladım ki Rasûlullah'ın (s.a.v) sözünden dolayı o gerçekten geri gelecek! Onu gözetleyip beklemeye başladım! Bir de baktım

255 Buhârî (7375); Müslim (813).
256 Muvatta (1/209).
257 Buhârî (5020); Müslim (797).

CamScanner ile tarandı

ki yine gelmiş ve yiyecekleri avuçlayarak almaya çalışıyor! Hemen onu yakaladım ve şöyle dedim: 'Kesinlikle seni Rasûlullah'ın (s.a.v) huzuruna çıkaracağım ve hakkındaki kararı o verecek!' O ise: 'Beni serbest bırak! Ben çok muhtaç biriyim ve bakmam gereken bir ailem var! Çok kötü durumdayım, ihtiyaçlarım çok fazla! Gerçekten bir daha buraya gelmeyeceğim!' deyince ona acıdım ve onu kendi yoluna gitsin diye serbest bıraktım. Sabah olunca Rasûlullah (s.a.v): *'Ey Ebû Hureyre! Esirin ne yaptı?'* diye sordu. Ben de: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bana çok zor durumda oluşundan, ihtiyaçlarından ve ailesinin muhtaçlığından dolayı dert yandı, ben de ona merhamet ettim ve kendi yoluna gitsin diye onu serbest bıraktım!' dedim. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Ama o gerçekten sana yalan söyledi! Ve tekrar gelecek!'* Bu sefer üçüncü kere onu gözetlemeye ve beklemeye başladım. Bir de baktım ki yine gelmiş ve yiyecekleri avuçlayarak almaya çalışıyor! Hemen onu yakaladım ve şöyle dedim: 'Kesinlikle seni Rasûlullah'ın (s.a.v) huzuruna çıkaracağım ve hakkındaki kararı o verecek! Bu üçüncü oldu ve son olacak! Sen geri dönmeyeceğini iddia ediyorsun ancak yine geri dönüyorsun!' O: 'Beni serbest bırak! Sana yüce Allah'ın onunla fayda vereceği bazı cümleler öğreteyim!' deyince ben de: 'Nedir onlar?' dedim. Bunun üzerine bana şöyle dedi: 'Yatağına gireceğin zaman Âyete'l-Kürsî'yi başından sonuna kadar oku! Böylece sen, yüce Allah tarafından gönderilen bir korumayla sürekli muhafaza edilirsin ve sabaha kadar hiçbir şeytan sana yaklaşamaz!' Sabah olunca Rasûlullah (s.a.v): *'Ey Ebû Hureyre! Dün geceki esirin ne yaptı?'* diye sordu. Ben de: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Yüce Allah'ın onunla bana fayda vereceğini iddia ettiği bazı cümleler öğreteceğini söyledi, ben de onu serbest bıraktım!' dedim. Bana: *'Nedir onlar?'* diye sorunca da şöyle dedim: 'Bana: 'Yatağına gireceğin zaman Âyete'l-Kürsî'yi başından sonuna kadar oku! Böylece sen, yüce Allah tarafından gönderilen bir korumayla sürekli muhafaza edilirsin ve sabaha kadar hiçbir şeytan sana yaklaşamaz!' dedi.'" Sahâbe hayırlı bir şeye erme konusunda çok istekli ve hırslı davranırlardı! "Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"O yalancı olduğu halde bu sefer doğru söyledi! Üç gecedir seninle konuşanın kim olduğunu biliyor musun, ey Ebû Hureyre?'* Ben: 'Hayır!' deyince şöyle devam etti: *'O şeytandı!'*"[258]

258 Buhârî (2311) Muallak olarak nakletmiştir. Nesâî, Gece-Gündüz Amelleri (959) Mevsûl/muttasıl olarak nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

373. Talha b. Musarrif[259] şöyle demiştir: "Abdullah b. Ebû Evfâ'ya, Rasûlullah'ın (s.a.v) vasiyetinin ne olduğunu sordum. Bunun üzerine o: 'Rasûlullah (s.a.v) vasiyet yazmadı!' dedi. Ben de: 'Ama bu nasıl olur?! Kendisi, insanlara vasiyet yazmalarını emrederken, vasiyet bırakmadı mı?' dedim. O zaman da şöyle cevap verdi: 'O, yüceler yücesi Allah'ın Kitabı olan Kur'ân'ı vasiyet olarak bıraktı!"[260]

374. Ebû Seleme'nin, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüceler yücesi Allah, Kur'ân'ı teğannî ile okuyan bir peygambere verdiği lütuf ve ihsanları hiç kimseye ve hiçbir şeye vermemiştir!"*[261]

Süfyân hadiste geçen "teğannî" ifadesinden maksadın: "Kur'ân ile yetinmek ve başka bir şeye ihtiyaç duymamak (istiğnâ)!" olduğunu söylemiştir. Başkası ise: "Açıktan ve sesli bir şekilde okumak!" olduğunu söylemiştir.[262]

375. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Kur'ân okuyun! Hiç şüpheniz olmasın ki Kur'ân'dan okuduğunuz her harf için on sevap kazanırsınız! Dikkat edin! Ben size sûre başında geçen: "Elif-Lâm-Mîm" tek bir harftir demiyorum! Elif ayrı bir harftir, Lâm ayrı bir harftir, Mîm ayrı bir harftir!"[263]

376. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Amr (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Kur'ân okuyan bir insan, kendi içinde peygamberlik makamını yakalamış olur! Tek farkı vardır ki artık ona vahiy gelmez!"[264]

---

259 Metnin aslında "Mutarrif" yazmaktadır. Metinde yanlışlık vardır. Doğrusu olan "Musarrif" Buhârî ve Müslim'de bu şekilde geçmektedir.

260 Buhârî (2740); Müslim (1634).

261 Buhârî (5024); Müslim (792).

262 İbn Hacer Askalânî, Fethu'l-Bârî isimli eserinde İbnü'l-Cevzî'den şöyle bir nakil yapmaktadır: "Hadiste geçen "teğannî" ifadesi hakkında dört görüş vardır: Birincisi, sesi güzelleştirmektir. İkincisi, Kur'ân ile yetinmek ve başka bir şeye ihtiyaç duymamaktır (istiğnâ). Üçüncüsü, hüzünlü bir halde okumaktır ki İmâm Şâfiî'nin görüşü budur. Dördüncüsü ise sadece Kur'ân ile meşgul olmaktır." Daha sonra İbn Hacer devamında, İbnü'l-Cevzî hakkında naklettiği görüşlerden başka görüşler de nakletmiştir.

263 İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (6/118); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (9/130) isimli eserinde bu hadisi Abdullah b. Mes'ûd'tan (r.a) merfu olarak nakletmiştir; Tirmizî (2910) de bu hadisi merfû olarak nakletmiştir ve şöyle demiştir: "Bu rivayet sahih ve hasen bir hadistir."

264 İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (6/120), bu hadisi Abdullah b. Amr'dan (r.anhumâ) mev-

CamScanner ile tarandı

377. Rivayet edildiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "İçerisinde yüce Allah'ın kelamı olan Kur'ân'ın okunduğu bir ev, sakinleri için geniş ve huzurlu olur, hayrı çoğalır. Melekler o evin içerisinde hazır bulunurlar ve sekînet/huzur indirirler, şeytanlar ise oradan çıkıp giderler! İçerisinde yüce Allah'ın Kitabı'nın okunmadığı bir ev ise ehline dar gelir, onları boğar ve hayrı azalıp yok olur! Melekler o evden çıkıp giderler ve şeytanlar evin içerisine dolarlar!"[265]

378. Rivayet edildiğine göre Ahmed b. Hanbel (rh.) şöyle demiştir: "Rüyamda yüceler yücesi Allah'ı gördüm: 'Ey Rabbim! Senden hakkıyla sakınan sâlih kullarının (müttaki) onunla Sana yakınlaştıkları en faziletli ibadetleri nedir?' diye sordum. Yüce Allah: 'Kelamımı okumalarıdır, ey Ahmed!' buyurdu. Ben: 'Anlayarak okumaları mı yoksa anlamadan okumaları mı?' diye sorunca da şöyle buyurdu: 'Anlayarak okumaları da anlamadan okumaları da onları Bana yakınlaştıran en faziletli ibadetleridir!"[266]

379. Rivayet edildiğine göre Muhammed b. Ka'b el-Kurazî (rh.), yüce Allah'ın: *"Bu Kur'ân bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahyolundu."*[267] âyeti hakkında şöyle demiştir: "Kur'ân'ın kendisine ulaştığı kişi sanki yüce Allah'ın kendisiyle konuştuğu bir insan gibi olur!"

380. Vüheyb b. el-Verd (rh.) şöyle demiştir: "Onlarca söz, vaaz ve nasihatler üzerinde araştırma yaptık, düşündük, baktık ancak kalpleri hakka yönlendirmek ve hüzne celbetmek konusunda Kur'ân okumaktan, onun üzerinde derinlemesine düşünmekten ve onu anlamaya çalışmaktan daha güzel, daha etkili hiçbir şey bulamadık!"

381. Bir âlim de şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki tıpkı demirin paslandığı gibi bu kalpler de paslanır!" Ona: "Peki, kalplerin temizlenmesi

---

kuf olarak nakletmiştir. Onun senedinde İsmail b. Râfi vardır ki o zayıf bir ravidir. Yine onun senedinde geçen meçhul bir ravi vardır. Taberânî ise Mecmau'z-Zevâid'de (7/159) geçtiği üzere merfu olarak nakletmiştir. Heysemî şöyle demiştir: "Onun senedinde İsmail b. Râfi vardır ki o metrûk bir ravidir." Hâkim, Müstedrek (1/738) isimli eserinde başka bir senetle bu hadisi nakletmiştir ve onu sahih kabul etmiştir.

265 İbn Mübarek, ez-Zühd (790).

266 Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ (11/347)

267 En'âm, 6/9. âyet.

CamScanner ile tarandı

ve cilalanması nasıl olur?" diye sorulunca da şöyle cevap vermiştir: "Yüceler yücesi Allah'ın Kitabı'nı okumakla ve O'nu çokça zikretmekle!"[268]

382. Rivayet edildiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Bazı kulcuklar ve akılsız çoluk çocuk, Kur'ân'ın yorumu hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadan ve her şeyden önce uygulamaları gereken asıl emri yerine getirmeden Kur'ân okuyorlar! Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: *'(Rasûlüm!) Sana bu mübarek Kitab'ı, âyetlerini düşünsünler ve aklı olanlar öğüt alsınlar diye indirdik.'*[269] Kur'ân'ın âyetleri üzerinde derinlemesine düşünmek ve anlamak ancak onun ilmine sahip olup okumakla ve Kur'ân'ın emirlerini yerine getirmekle mümkün olur! Yüceler yücesi Allah'a yemin olsun ki bu sadece onun harflerini korumakla ve sınırlarını çiğnemekle olacak bir şey değildir! Hatta bazıları çıkıp şöyle diyorlar: 'Vallahi! Kur'ân'ın hepsini baştan sona okudum, tek bir harfini dahi atlamadım!' Yüceler yücesi Allah'a yemin olsun ki aslında o hiç Kur'ân okumamış biridir! Çünkü Kur'ân onun ahlakında ve amellerinde görülmemektedir! Bazıları da şöyle diyorlar: 'Vallahi! Şu sûreyi tek nefeste okudum!' Böyle bir okuma sahâbenin, âlimlerin, hikmet ehli sâlihlerin ve takva sahibi iyi kulların okuyuşu değildir! Onlar Kur'ân'ı böyle okumazlar! Hakiki Kur'ân okuyucuları ne zaman böyle bir şey söylediler! Yüceler yücesi Allah, insanların arasında böyle olanların sayısını arttırmasın!"

383. Fudayl b. Iyâz (rh.) şöyle demiştir: "Bir Kur'ân hafızının/Kur'ân'ı ezberleyip onu yaşayan birinin, herhangi bir kimseye, yöneticilere ve daha alt makamlardaki kişilere muhtaç olması, ayaklarına gidip onlardan dilekte bulunması yakışık almaz! Tam tersine yaratılmışlar ona ihtiyaç duymalıdırlar! Kur'ân hafızı/koruyucusu, İslam Sancağı'nı taşımaktadır! Bu sebeple onun boş eğlencelere dalanlarla birlikte boş eğlencelere dalması, gaflete sürüklenenlerle birlikte gaflete sürüklenmesi, batılla ilgilenenlerle birlikte batıla batması ve cahillerle birlikte cahilce davranması uygun değildir! O bağışlayıcı ve affedici olmalıdır!"

384. Mâlik b. Dînâr (rh.) şöyle derdi: "Ey Kur'ân ehli! Kur'ân sizin kalplerinize ne ekti?! Hiç şüpheniz olmasın ki, bol ve bereketli yağmurun yeryüzü için bir bahar olması gibi Kur'ân da Mümin'in ilk baharıdır!"

---

268 Bu rivayet Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) nakliyle merfu bir hadis olarak gelmiştir. Bu hadisi Kudâî, Müsnedü'ş-Şihâb (1178 ve 1179) isimli eserinde nakletmiştir. Onun senedi gerçekten çok zayıftır.

269 Sa'd, 38/29. âyet.

CamScanner ile tarandı

385. Kâsım b. Abdurrahman (rh.) şöyle demiştir: "Ben inzivaya çekilmiş bir zahide: 'Burada kendisiyle dostluk kurup arkadaşlık yapılacak kimse yok mu?' diye sordum. Bunun üzerine elini Kur'ân'a uzattı ve onu önüne koydu! Sonra da şöyle dedi: 'İşte bu var!"

386. Katâde (rh.) şöyle demiştir: "Bu Kur'ân'ı okumak için oturan bir insan mutlaka ya faydayla ya da zararla kalkar. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Biz, Kur'ân'dan öyle bir şey indiriyoruz ki o, Müminler için şifa ve rahmettir; zalimlerin ise yalnızca ziyanını artırır."*[270]

387. İkrime b. Ebû Cehil (r.a) okumak için Kur'ân'ı açtığında onu yüzüne sürer, sarılır ve şöyle derdi: "O, Rabbimin Kelamı! O, Rabbimin Kelamı!"

388. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Hakiki bir Kur'ân hafızı/koruyucusu; insanlar uyuduklarında geceleyin kalkmasıyla, insanlar yiyip içtiklerinde gündüzün oruç tutmasıyla, insanlar sevinç içerisindeyken hüzünlü olmasıyla, insanlar gülerken ağlamasıyla, insanlar boş şeylere dalarken susup onlarla bir olmamasıyla ve insanlar büyüklenip kibirlenirken tevazu içerisinde, huşû halinde durabilmesiyle belli olur!"[271]

389. Amr b. Mürre'nin naklettiğine göre Mücahid (rh.) şöyle demiştir: "Kur'ân, kendisini devamlı okuyan kişiye kıyamet günü şefaat eder ve şöyle der: 'Ey Rabbim! Beni onun kalbine koydun! Böylece onun gecesini aydınlattım! Seher vakitlerinde kalkıp beni okudu! Bedenini de şehevi istek ve arzulardan korudum! Her amel eden kişiye yaptığının karşılığı olarak büyük bir ecir vardır!' Sonra da kendisini okuyan kişiye döner ve şöyle der: 'Elini uzat!' Böylece oraya yüce Allah'ın rızası dolar ve bu andan sonra ona asla gazap edilmez, öfkelenilmez! Sonra ona şöyle denir: 'Oku ve yüksel!' Böylece her okuduğu âyetle birlikte derece derece yükselir, her okuduğu âyetle sevapları artar!"

390. İbn Vehb'in rivayet ettiğine göre Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Eğer Kur'ân'ı önderin/rehberin yapmaya güç yetirebilirsen mutlaka bunu yap! Çünkü Kur'ân, cennete götüren bir önder/rehberdir!"

---

270 İsrâ, 17/82. âyet.

271 Hilyetü'l-Evliyâ (1/130).

CamScanner ile tarandı

391. Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "Kur'ân okuduğunda, onu kulaklarının işiteceği ve kalbinin anlayacağı bir kıraatle oku! Çünkü kulak; dil ve kalp arasında dengeli bir bağ kurar!"[272]

392. Ahmed b. Ebu'l-Havârî'nin naklettiğine göre Ebû Süleyman ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "Bazen sadece bir âyet üzerinde beş gece düşündüğüm ve onunla ibadet ettiğim olmuştur! Eğer o âyet üzerinde derinlemesine düşünmeyi (tefekkür) bırakmasaydım asla o âyeti geçip de başka bir âyet okuyamazdım!"[273]

393. Şöyle de demiştir: "Size verilen mucizelerden/delillerden biri de şudur: 'Siz Kur'ân'dan bir sûre okumaya başlayınca onu bırakamaz ve sonunu getirmeyi istersiniz!"

394. Dahhâk b. Müzâhim (rh.) şöyle demiştir: "Sizden birisinin Kur'ân'ı öğrendikten sonra unutması, kesinlikle, işlemiş olduğu bir günahtan dolayı başına gelen bir musibettir. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: *'Başınıza gelen herhangi bir musibet, kendi ellerinizle işledikleriniz yüzündendir. (Bununla beraber) Allah çoğunu affeder.'*[274] Kur'ân'ı unutmak ise en büyük musibettir!"

395. Zührî'nin (rh.) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kur'ân'ı ses açısından en güzel okuyan kişi, onu işittiğinde yüce Allah'tan hakkıyla korktuğu kanaatine erdiğin bir okuyuşla Kur'ân'ı okuyan kişidir!"*[275]

396. Rivayet edildiğine göre Ümmü Seleme annemiz (r.anhâ), Rasûlullah'ın (s.a.v) Kur'ân okuyuşunun özelliklerini anlatmıştır. Onun anlatımına göre Rasûlullah'ın (s.a.v), Kur'ân okuması gayet açık, net ve harf harf yani tane tane idi.[276]

---

272 İbn Mübarek, ez-Zühd (1198)

273 Hilyetü'l-Evliyâ (9/262).

274 Şûrâ, 42/30. âyet.

275 Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (4/19) isimli eserinde bu hadisi Abdullah b. Abbas'tan (r.anhumâ) merfu olarak nakletmiştir. O bu hadisin garîb olduğunu söylemiştir.

276 Ahmed (6/294); Ebû Dâvûd (1466); Tirmizî (2923); Nesâî (2/181); İbn Huzeyme (1158) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (1/310); Tirmizî şöyle demiştir: "Bu rivayet sahih ve hasen bir hadistir."

CamScanner ile tarandı

397. İbn Lübâbe'nin Utbe'den naklettiğine göre Sahnûn rüyasında Abdullah b. Kâsım'ı gördü. Ona: "Sana nasıl davranıldı?" diye sorunca Abdullah şöyle cevap verdi: "Yüceler yücesi Allah'ın katında sevdiğim şeyleri buldum!" Sahnûn ona: "Hangi amelinin daha faziletli olduğunu gördün?" diye sorunca: "Kur'ân tilaveti!" diye cevap verdi. Sahnûn: "Peki ya üzerinde çalıştığın ilmi meseleler?" diye sorunca Abdullah, sanki onların çok da önemli şeyler olmadığını ifade eden bir el hareketi yaptı! Daha sonra Sahnûn ona İbn Vehb'in durumunu sordu. Bunun üzerine Abdullah şöyle dedi: "O, yüce makamlardadır (illiyyîn)!"

398. Abdullah b. el-Mu'tez (rh.) şöyle demiştir: "Kur'ân'ın diğer/sair kitaplara olan üstünlüğü gayet iyi bilinen bir hakikattir ve meçhul değildir. Bu gerçek açık ve net bir şekilde ortadadır ve gizli değildir. Bu hakikate; onu uzun yıllar derinlemesine araştıranların ve ona nazariye yapmak isteyenlerin Kur'ân karşısında düştükleri acziyet, onu yenebilmek için kendilerini zorlayanların tüm çabalarına rağmen hayretler içerisinde kalarak hiçbir şey yapamayışları ve yalancıların onun huzurunda şaşıp kalarak çaresizlik içerisinde kıvranmaları şahitlik eder! O; hiçbir zaman kendisinden usanılmayan, bıkılmayan bir nimettir, asla eskimeyen bir yenidir, dosdoğru olan bir hak ve hakikattir, pasparlak ve apaydınlık bir nurdur, zulmü ortadan kaldıran bir arındırıcıdır, doğruluğun ve hakikatin dilidir, yalancıları helak edendir, helakten önce gelen rahmeti muştulayandır, fani/geçici olan dünyanın kusurlarını haber verendir, baki/ebedi olan ahireti müjdeleyendir, cennete giden yolun da rehberidir! O; kısaca anlattığında son derece veciz ve yeterli olandır, çok şeye değindiğinde öğüt veren ve hatırlatandır, işaret ettiğinde ikna eden ve inandırandır, uzattığında iyi anlaşılmasını sağlayandır, emrettiğinde samimi bir nasihatte bulunandır, hükmettiğinde adil olandır, haber verdiğinde dosdoğru çıkandır, açıkladığında dertlere derman olan ve iyi gelendir! O; kalplerin kendisiyle aydınlandığı bir kandildir, kalplerin ondan zevk alarak tadına vardığı bir tatlıdır, ilimlerin denizidir, hikmetlerin divanıdır, sözün özüdür, feraset sahibi olanların mesiresidir, Rûhü'l-Emîn olan Cibrîl'in, peygamberlerin sonuncusu olan Muhammed'e (aleyhimesselâm) indirdiği Kitap'tır! O; batılın düşmanı, hakikati dosdoğru ve tastamam bir şekilde söyleyen, kaçınmaktan kurtarıp kalpleri ısındıran ve varlıkları helak olmaktan kurtarandır!"

CamScanner ile tarandı

399. Birisi de şöyle demiştir: "Kur'ân; yüce Allah'ın uzattığı sapasağlam bir iptir, üzerinde anlaşılmış olan ve gayet iyi bilinen bir ahdidir, çok geniş ve kapsamlı bir gölgesidir, dosdoğru olan yoludur! Kur'ân'ın yolu gayet açık ve nettir, onun rehberliği hakiki bir mürşittir! Kim, Kur'ân'ın kandilleriyle aydınlanmak isterse basireti açılır, hakikati görür ve kurtuluşa erer! Kim ondan yüz çevirirse zelil olur, zillete duçar hale gelir ve aşağılık bir duruma düşer! Ölümü gözünün önüne koyan ve Kur'ân'ı kendisine önder kabul eden birisinin katında dünya ne kadar da değersiz ve basit bir şeydir!"

400. Bir şair de şöyle demiştir:

Yüce Allah'ın vahyi Kur'ân'ı
Gücünün yettiği kadar oku!
Bütün gün ve tüm gecede
Bir sayfa olsa dahi yine de oku!
Hastanın tedavi olabilmesi için
Yüce Allah'ın ona ikram ettiği
Kur'ân okumak ve sadaka kadar
Yoktur, güzel bir tedavi yöntemi!

47. BÂB: RASÛLULLAH'IN (S.A.V) FAZİLETİ, HAYATI VE REHBERLİĞİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

401. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e salât ediyorlar. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selam edin."*[277]

402. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Nûn. (Ey Muhammed) Andolsun kaleme ve satır satır yazdıklarına ki, sen Rabbinin nimeti sayesinde, bir deli değilsin. Şüphesiz sana tükenmez bir mükâfat vardır. Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin."*[278]

403. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"(Ey Muhammed!) Senin göğsünü açıp genişletmedik mi? Belini büken yükünü üzerinden kaldırmadık mı? Senin şânını yükseltmedik mi?"*[279]

277 Ahzâb, 33/55. âyet.
278 Kalem, 68/1-4. âyetler.
279 İnşirâh, 94/1-4. âyetler.

CamScanner ile tarandı

404. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey Peygamber! Biz seni bir şahit, bir müjdeleyici, bir uyarıcı; Allah'ın izniyle kendi yoluna çağıran bir davetçi ve aydınlatıcı bir kandil olarak gönderdik."*[280]

405. Atâ b. Yesâr (rh.) şöyle demiştir: "Bir keresinde Abdullah b. Amr b. el-Âs (r.anhumâ) ile karşılaştım. Ona: 'Bana Rasûlullah'ın (s.a.v) özelliklerini anlat!' deyince şöyle cevap verdi: 'Yüceler yücesi Allah'a yemin olsun ki evet! Hiç şüphen olmasın ki o; Kur'ân'da geçen bazı özelliklerinin aynısıyla Tevrat'ta da vasıflandırılmıştır: 'Ey Nebi! Hiç şüphesiz biz seni; bir şahit, bir müjdeleyici, bir uyarıcı ve bilmeyen bir topluma öğretici, onları koruyucu olarak gönderdik! Sen benim kulum ve elçimsin! Ben seni tam bir teslimiyetle tevekkül eden (mütevekkil) olarak isimlendirdim! O; kaba saba, katı, sert, çarşı-pazarda yaygara kopartan, bağıran çağıran, kötülüğe karşı kötülükle karşılık veren biri değildir! O; affeder, bağışlar ve merhametli olur! Yanlış yolda olan kötü bir kavmi, 'Yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur!' demeleriyle birlikte doğru yolda ikame edinceye kadar yüce Allah, onun canını katına almayacaktır! Yüce Allah onunla; körlerin gözlerini, sağırların kulaklarını ve kılıflı/kapalı olanların kalplerini açar!"[281]

406. Rebîa'nın naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a), Rasûlullah'ın (s.a.v) vasıflarını anlatırken şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) uzuna yakın orta boyluydu. Ne çok uzun ne de çok kısaydı. Teninin rengi ne bembeyazdı ne de çok fazla esmerdi, hafif pembeye çalan nurani bir beyazlıktaydı. Saçları ne çok fazla kıvırcık ve dalgalıydı ne de dümdüzdü. İkisi arasındaydı. O, kırk yaşındayken yüce Allah ona vahyini indirdi. On yıl Mekke'de, on yıl da Medine'de yaşadı. Bu süreçte üzerine vahiy inmeye devam etti. Sonunda da saçında ve sakalında yirmi tane bile beyaz kılın olmadığı bir halde vefat etti."[282]

407. Ebû İshâk'ın naklettiğine göre Berâ b. Âzib'e (r.a), "Rasûlullah'ın (s.a.v) yüzünün rengi kılıç gibi parlak mıydı?" diye sorulunca o şöyle cevap vermiştir: "Hayır! Aksine onun yüzünün rengi ay gibi nurani idi!"[283]

---

280 Ahzâb, 33/45-46. âyetler.
281 Buhârî (2125).
282 Buhârî (3547); Müslim (2347).
283 Buhârî (3552).

CamScanner ile tarandı

408. Sâbit b. Enes (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) elinden daha yumuşak olan ne bir ipeğe ne de bir atlasa dokunabildim!"[284]

409. Abdullah b. Ebû Utbe'nin naklettiğine göre Ebû Saîd el-Hudrî (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), mahreminde bulunan ve örtülere bürünerek tesettürüne dikkat eden bekar bir kızdan çok daha fazla hayâ sahibi idi!"[285]

410. Ebû İshâk es-Sebîî'nin naklettiğine göre Berâ b. Âzib (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) uzuna yakın orta boylu idi. Gerçekten ben onu kırmızı bir elbise/cübbe içerisinde gördüm! Ondan daha güzel hiçbir şey de görmedim!"[286]

411. Esved b. Kays'ın naklettiğine göre Cündeb (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) iki veya üç gece kendisine vahiy meleği gelmeyince daraldı ve sıkıldı. Bunun üzerine kendisine bir kadın geldi ve: 'Ey Muhammed! Bence şeytanının sana gelmemesinin tek nedeni seni terk etmiş olmasıdır!' dedi. Bunun üzerine Allah Teâlâ şu âyetleri indirdi: *'Kuşluk vaktine andolsun, karanlığı çöktüğü vakit geceye andolsun ki, Rabbin seni terk etmedi, sana darılmadı da. Muhakkak ki âhiret senin için dünyadan daha hayırlıdır. Şüphesiz, Rabbin sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın.*[287,288]

412. Cabir b. Abdullah'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre Ensâr'dan bir kadın, Rasûlullah'a (s.a.v) şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Senin için üzerine çıkıp oturabileceğin ve insanlara rahatlıkla seslenebileceğin bir minber yaptırayım mı? Benim marangoz bir kölem var, dilersen ona yaptırabilirim?" Rasûlullah (s.a.v): *"İstersen yaptırabilirsin."* buyurunca kadın bu minberi onun için yaptırdı. Cuma günü olunca Rasûlullah (s.a.v) kendisi için yaptırılan bu minbere çıktı ve oturdu. Daha önce kendisine yaslanarak hutbe irad ettiği hurma kütüğü ise neredeyse çatlayacakmış gibi bir çığlık attı ve inlemeye başladı! Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) minberden indi, onu aldı ve kucakladı. Böylece hurma kütüğü, sarılıp da sakinleştirilen bir çocuğun inlemesinin hafiflemesi gibi sakinleşti ve sonunda sustu! O, işitmiş olduğu zikirden, o günleri hatırladığından dolayı ağladı!"[289]

---

284 Buhârî (3561); Müslim (2330).
285 Buhârî (3562); Müslim (2320).
286 Buhârî (3551).
287 Duhâ Suresi, 93/1-5. âyetler.
288 Buhârî (4950); Müslim (1797).
289 Buhârî (2095).

CamScanner ile tarandı

413. Cabir b. Abdullah'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Benden önce hiçbir peygambere verilmeyen beş şey sadece bana verildi: Düşmanıma bir aylık mesafeden korku salınması sûretiyle yardım olundum! Yeryüzü benim için temiz ve namazgah/mescid kılındı, bu sebeple ümmetimden olan herkes namaz vaktini yakaladığı anda temiz olan her yerde namazını mutlaka kılsın! Ganimetler bana helal kılındı! Peygamberler özel olarak kendi kavimlerine gönderilirlerdi! Ben ise bütün insanlığa gönderildim! Bir de bana şefaat etme hakkı verildi!"*[290]

414. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) zamanında, Cuma günü, bir mucize olarak ay ikiye bölündü! Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Şahit olun!"*[291]

415. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) Medine'de, Cuma günü hutbe irâd ederken bir adam geldi ve kendisine: "Yağmur kesildi! Kıtlık oldu! Yağmur yağdırması için Rabbine dua et!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) semaya baktı. Biz ise hiçbir bulut görmüyorduk. Rasûlullah (s.a.v) yağmur duasında bulununca bulutlar yayılmaya ve bir araya gelmeye, birleşmeye başladılar! Sonra öyle bir yağmur yağdı ki Medine'de sel oldu! Bir sonraki Cuma'ya kadar da yağmaya devam etti ve durmak bilmiyordu! Sonra yine aynı adam veya başka biri, Rasûlullah (s.a.v) Cuma hutbesinde iken ayağa kalktı ve: "Boğulduk! Yüce Allah'a dua et! Yağmuru bizden uzaklaştırsın!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) tebessüm etti ve: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Etrafımıza yağdır, üzerimize değil!"* diye iki veya üç defa dua etti. Bunun üzerine bulutlar, Medine'nin üzerinden giderek sağa sola ayrılmaya başladılar! Artık etrafına yağmur yağıyor ancak Medine'nin içerisine hiçbir damla yağmıyordu! Böylece yüce Allah onlara, Peygamberinin değerini ve duasına nasıl icabet ettiğini gösterdi![292]

416. Enes b. Mâlik'in, Mâlik b. Sa'saa'dan (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ben Kâbe'nin yanında uyku ile uyanıklık arasında bir halde iken, bana içerisinde hikmet ve iman dolu altın bir*

290 Buhârî (335 ve 438); Müslim (521) bu rivayeti Cabir b. Abdullah'ın (r.anhumâ) hadisi olarak nakletmiştir.
291 Buhârî (3636); Müslim (2800)
292 Buhârî (6093); Müslim (897)

CamScanner ile tarandı

tas getirildi! Boğazımdan karnımın aşağısına kadar olan kısım yarıldı! Sonra iç tarafım Zemzem suyu ile yıkandı! Devamında da burası hikmet ve iman ile doldurudu! Katırdan küçük merkepten büyük olan beyaz bir hayvan getirildi ki onun ismi Burak idi! Ben, Cibrîl ile birlikte dünya semasına varıncaya kadar gittim! Orada: 'Kim o?' denilince, 'Cibrîl!' dedi. 'Yanındaki kim?' diye sorulunca: 'Muhammed!' dedi. 'Ona davet gönderildi mi?' diye sorulunca: 'Evet!' dedi. Bunun üzerine: 'Ferahlık ve rahatlık onun üzerine olsun/merhaba ona! O ne kadar da güzel bir gelişle geldi!' denildi. Böylece Âdem'in yanına geldim ve ona selam verdim! O bana: 'Merhaba sana, ey evlat ve peygamber olan değerli zat!' dedi. Sonra ikinci semaya gittik. Orada: 'Kim o?' denilince, 'Cibrîl!' dedi. 'Yanındaki kim?' diye sorulunca: 'Muhammed!' dedi. 'Ona davet gönderildi mi?' diye sorulunca: 'Evet!' dedi. Bunun üzerine: 'Ferahlık ve rahatlık onun üzerine olsun/merhaba ona! O ne kadar da güzel bir gelişle geldi!' denildi. Böylece İsa ve Yahya'nın yanına geldim. Her ikisi de bana: 'Merhaba sana, ey kardeş ve peygamber olan değerli zat!' dediler. Daha sonra üçüncü semaya geldik. Orada: 'Kim o?' denilince, 'Cibrîl!' dedi. 'Yanındaki kim?' diye sorulunca: 'Muhammed!' dedi. 'Ona davet gönderildi mi?' diye sorulunca: 'Evet!' dedi. Bunun üzerine: 'Ferahlık ve rahatlık onun üzerine olsun/merhaba ona! O ne kadar da güzel bir gelişle geldi!' denildi. Böylece Yusuf'un yanına vardım ve ona selam verdim. Bana: 'Merhaba sana, ey kardeş ve peygamber olan değerli zat!' dedi. Daha sonra dördüncü semaya gittik. Orada: 'Kim o?' denilince, 'Cibrîl!' dedi. 'Yanındaki kim?' diye sorulunca: 'Muhammed!' dedi. 'Ona davet gönderildi mi?' diye sorulunca: 'Evet!' dedi. Bunun üzerine: 'Ferahlık ve rahatlık onun üzerine olsun/merhaba ona! O ne kadar da güzel bir gelişle geldi!' denildi. Böylece İdris'in yanına vardım ve ona selam verdim. Bana: 'Merhaba sana, ey kardeş ve peygamber olan değerli zat!' dedi. Daha sonra beşinci semaya gittik. Orada: 'Kim o?' denilince, 'Cibrîl!' dedi. 'Yanındaki kim?' diye sorulunca: 'Muhammed!' dedi. 'Ona davet gönderildi mi?' diye sorulunca: 'Evet!' dedi. Bunun üzerine: 'Ferahlık ve rahatlık onun üzerine olsun/merhaba ona! O ne kadar da güzel bir gelişle geldi!' denildi. Böylece Harun'un yanına vardık ve ona selam verdim. Bana: 'Merhaba sana, ey kardeş ve peygamber olan değerli zat!' dedi. Daha sonra altıncı semaya vardık. Orada: 'Kim o?' denilince, 'Cibrîl!' dedi. 'Yanındaki kim?' diye sorulunca: 'Muhammed!' dedi. 'Ona davet gönderildi mi?' diye sorulunca: 'Evet!' dedi. Bunun üzerine: 'Ferahlık

CamScanner ile tarandı

ve rahatlık onun üzerine olsun/merhaba ona! O ne kadar da güzel bir gelişle geldi!' denildi. Böylece Musa'nın yanına gittim ve ona selam verdim. Bana: 'Merhaba sana, ey kardeş ve peygamber olan değerli zat!' dedi. Ben Musa'yı geçince o ağlamaya başladı. Kendisine: 'Seni ağlatan şey nedir?' diye sorulunca şöyle dedi: 'Ey Rabbim! Benden sonra gönderilen bu zatın ümmetinden cennete girecek olanlar, benim ümmetimden cennete girecek olanlardan çok daha üstündürler!' dedi. Böylece yedinci semaya vardık! Orada: 'Kim o?' denilince, 'Cibrîl!' dedi. 'Yanındaki kim?' diye sorulunca: 'Muhammed!' dedi. 'Ona davet gönderildi mi?' diye sorulunca: 'Evet!' dedi. Bunun üzerine: 'Ferahlık ve rahatlık onun üzerine olsun/merhaba ona! O ne kadar da güzel bir gelişle geldi!' denildi. Böylece İbrahim'in yanına vardım ve ona selam verdim. Bana: 'Merhaba sana, ey evlat ve peygamber olan değerli zat!' dedi. Sonra Beytü'l-Ma'mûr[293] önümde yükseltildi! Cibril'e sorunca şöyle dedi: 'Bu Beytü'l-Ma'mûr'dur! Burada her gün yetmiş bin melek ibadet ederler ve oradan çıkarıldıklarında bir daha geri dönmezler! Onların yerine başka melekler ibadete başlar! Daha sonra önümde Sidretü'l-Müntehâ[294] yükseltildi! Bir de baktım ki onun yemişleri Hecer bölgesindeki testiler gibi, yaprakları ise sanki fillerin kulakları gibiydi! Kökünden de; ikisi gizli/batın ikisi de zahir olmak üzere dört nehir çıkıyordu! Onların ne olduğunu Cibrîl'e sorunca şöyle dedi: 'Batın/gizli olan iki tanesi cennette akan iki nehirdir. Açık/zahir olan iki tanesi ise Fırat ve Nil nehirleridir!' Sonra elli vakit namaz üzerime farz kılındı. Geri dönerken Musa'nın yanına kadar gitmiştim ki o bana: 'Ne yaptın?' diye sordu. Ben de: 'Elli vakit namaz üzerime farz kılındı!' dedim. Bunun üzerine Musa: 'Ben, insanları senden daha iyi bilirim! Daha önce İsrailoğullarını doğru yola getirmek için çok uğraştım, çaba sarf ettim! Bu sebeple senin ümmetin buna güç yetiremez! Rabbine geri dön ve ondan hafifletmesini iste!' dedi. Ben de geri döndüm ve yüce Allah'tan istedim! Bunun üzerine yüce Allah, kırk vakit namaza indirdi! Sonra tekrar aynı olayı yaşadım ve bu sefer otuz vakte indirdi. Sonra tekrar aynısını yaşadım ve yirmi vakte indirdi. Sonra yine aynısı oldu ve bu sefer on vakte indirdi. Tekrar Musa'ya geldim. Yine aynı şeyleri söyledi. Bunun üzerine yüce Allah beş vakit namaza indir-

293 Gökte, Kâbe'nin hizasında bulunan, içerisinde sürekli olarak meleklerin ibadet ettiği ve bu sayede mamur olan yer, semadaki mabed. (Çevirenin Notu)

294 Fizik âlemin sonu kabul edilen ve Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında ilahi lütuflara mazhar olduğu ağaç. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

di. Tekrar Musa'nın yanına geldiğimde o bana: 'Ne yaptın?' diye sordu. Ben de: 'Yüce Allah namazı beş vakte indirdi!' dedim. Musa tekrar aynı sözleri söyleyince ben: 'Artık yüce Allah'a teslim oldum! Buna razıyım!' dedim. O zaman bir nida şöyle seslendi: 'Hiç şüpheniz olmasın ki Ben kesinlikle hükmümü verdim ve farzlarımı belirledim! Kullarım hakkındaki ibadetlerini de hafiflettim! Her iyiliklerine de on sevap verdim!'[295]

417. Urve'nin naklettiğine göre Âişe annemiz (r.anhâ) şöyle demiştir: "Bir keresinde Rasûlullah'a (s.a.v): 'Uhud Savaşı'nda başına gelenlerden daha şiddetli ve daha kötü bir durumla karşılaştığın başka bir gün oldu mu?' diye sorunca şöyle buyurdu: *'Kavminden gördüğüm eza, o günden daha şiddetli idi! Akabe (zorluk/engel) gününde onlardan çok daha çetin bir eziyetle karşılaştım! Peygamberliğimi kabul edip beni koruması için kendimi Abdü Yâlîl b. Abdü Külâl'in oğluna teklifte bulundum ancak o istediğim şekilde bana cevap vermedi! Bunun üzerine yüzümde hüzün olduğu bir halde geri döndüm! Bu şekilde Karnü's-Seâlib denilen yere kadar geldim! Başımı kaldırınca bir de baktım ki bir bulut beni gölgeliyor! Ona dikkatlice bakınca gördüm ki içerisinde Cibrîl var! Bana seslendi ve şöyle dedi: 'Yüceler yücesi Allah, kavminin sana olan sözlerini ve seni nasıl geri çevirdiklerini işitti! Bundan dolayı, onlar hakkında dilediğin emri vermen için sana dağlardan sorumlu olan meleği gönderdi!' Daha sonra dağlar meleği bana seslendi, selam verdi ve şöyle dedi: 'Ey Muhammed! Ne istersen emret! Dilersen şu iki yalçın, çetin dağı onların üzerlerine yıkayım!' Ben ise şöyle dedim: 'Hayır! Tam aksine, yaşamalarını istiyorum! Ben yüceler yücesi Allah'ın, onların nesillerinden, yüce Allah'ı bir kabul ederek O'na ibadet eden ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmayan nesiller çıkarmasını ümit ediyorum!'*"[296]

418. Ebû Sâlih'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ben ve benden önceki peygamberlerin misali şu örneğe benzemektedir: Bir adam çok güzel bir bina yapar. Onu o kadar güzel yapmış olmasına rağmen bir tarafındaki bir kerpiç yerini boş bırakır! İnsanlar o evin etrafını dolaşmaya başlarlar ve onu çok beğenirler. Sonra da şöyle derler: 'Şu kerpiç de yerine konulsaydı da bina tamam olsaydı ya!' İşte ben, o eksik olan kerpiçim ve ben peygamberlerin sonuncusuyum!'*[297]

---

295 Buhârî (3207); Müslim (164).
296 Buhârî (3231); Müslim (1795).
297 Buhârî (3535); Müslim (2286).

CamScanner ile tarandı

419. Ebû Recâ'nın, İmrân b. Husayn'dan (r.anhumâ) naklettiğine göre onlar bir keresinde Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte bir yolculukta idiler. Gecenin sonuna çok yaklaşmışlardı. Hatta neredeyse sabahın yüzü gözükecekti. Ancak çok tatlı bir uyku bastırınca gözleri onlara galip geldi ve uyuyakaldılar. Böylece güneş yükselip yüzlerine değdi. Bunun üzerine uykusundan ilk uyanan Ebû Bekir (r.a) oldu. Rasûlullah (s.a.v) kendiliğinden uyanıncaya kadar asla uykusundan uyandırılmazdı. Daha sonra Ömer (r.a) kalktı. Ebû Bekir, Rasûlullah'ın (s.a.v) yanı başına oturdu ve tekbir getirerek sesini yükseltmeye başladı. İmrân şöyle demiştir: "Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) uyandı ve bize sabah namazını kıldırdı. Bu arada bir adam yanımızdan ayrıldı ve bizimle birlikte namaz kılmadı. Rasûlullah (s.a.v) namazı bitirince adama: *'Ey filanca! Seni, bizimle birlikte namaz kılmaktan alıkoyan şey nedir?'* diye sordu. Adam: 'Cünüp (ihtilam) oldum!' deyince ona temiz toprak ile teyemmüm abdesti almasını emretti. Böylece adam namazını kıldı. Rasûlullah (s.a.v) beni su aramak için önden gönderdi. Biz gerçekten çok fazla susamıştık. Bu halde giderken aniden, iki su kırbasının önünde ayaklarını sarkıtan bir kadınla karşılaştık! Ona: 'Su nerede?' diye sorunca bize: 'Buralarda su kaynağı yok!' dedi. Biz: 'Ailenle su kaynağının arası ne kadar?' diye sorunca da: 'Bir gün ve bir gecelik mesafede!' dedi. Biz: 'Öyleyse Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına git!' deyince de: 'Rasûlullah da kim?' dedi. Biz o kadın hakkında herhangi bir şey yapmadık ve sulara el koymadık. Ta ki sonunda onu Rasûlullah'ın (s.a.v) huzuruna çıkarttık. Bize anlattıklarının aynısını ona da anlattı. Farklı olarak sadece kendisinin yetimlerinin olduğunu bildirdi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) onun su kırbalarının getirilmesini emretti. Her iki kırbanın da ağzını meshetti. Böylece biz yani kırk susuz kalmış adam o sudan kana kana içtik! Sonra da kırbaları ve yanımızdaki kapları su ile doldurduk! Ancak develeri suvarmadık. Kaplarımız neredeyse su ile dolup taşıyordu! Daha sonra Rasûlullah (s.a.v): *'Yanınızda olan şeyleri getirin!'* buyurdu. O kadın için sahâbe, yanlarında bulunan yiyecek parçalarını ve hurmaları topladı. Böylece kadın ailesinin yanına vardı. Onlara şöyle dedi: 'Ya insanların en büyük büyücüsüyle karşılaştım ya da iddia ettikleri gibi o gerçek bir peygamberdir!' Yüce Allah, bu kadın hürmetine oradaki insanlara hidayet etti. Böylece hem o kadın hem de çevresindeki insanlar Müslüman oldular!"[298]

298 Buhârî (3571); Müslim (682).

CamScanner ile tarandı

420. Humeyd'in naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Bir keresinde namaz vakti geldi. Evi mescide yakın olan biri kalktı ve abdest almaya gitti. Diğer insanlar ise kaldılar. Rasûlullah'a (s.a.v) içerisinde su bulunan taştan bir kap getirildi ve elini içerisine koydu. Ancak kap o kadar dardı ki içerisinde avucunu açıp elini yayamıyordu. Bunun üzerine parmaklarını birleştirdi ve elini o şekilde kabın içerisine koydu. Böylece orada bulunanların hepsi abdest alabildiler!" Humeyd kendisine bu insanların kaç kişi olduklarını sorunca şöyle demiştir: "Seksen kişiydiler!"[299]

421. İshâk b. Abdullah b. Ebû Talha'nın naklettiğine göre Enes b. Malik (r.a) şöyle demiştir: "Ebû Talha, Ümmü Süleym'e (r.anhumâ): 'Hakikaten açlıktan dolayı Rasûlullah'ın (s.a.v) sesinin çok zayıf çıktığını işittim! Yanında ona yedirebileceğimiz bir şeyler var mı?' dedi. Ümmü Süleym: 'Evet!' diyerek bir parça arpa ekmeği çıkardı. Sonra kendisine ait bir örtüyü aldı ve onun bir kısmıyla ekmeği sardı. Ardından da onu elimin altına gizledi. Örtünün diğer kısmını da üzerime sardı. Beni bu halde Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına gönderdi. Ben ekmek üzerime sarılıp gizlenmiş bir halde gittim ve Rasûlullah'ı (s.a.v) mescitte insanlarla birlikte iken buldum. Onlara selam verince Rasûlullah (s.a.v) bana: *'Seni Ebû Talha mı gönderdi?'* dedi. Ben de: 'Evet.' Deyince: *'Yemek için mi?'* buyurdu. Ben yine: 'Evet.' deyince Rasûlullah (s.a.v) yanında bulunanlara: *'Kalkın!'* buyurdu. Böylece yola koyuldular. Ben de onların önlerinden gidip Ebû Talha'nın yanına vardım. Ona olan biteni haber verdim. Ebû Talha: 'Ey Ümmü Süleym! Rasûlullah (s.a.v) insanlarla birlikte geldi! Halbuki bizim yanımızda onların hepsini doyuracak kadar yiyecek yok!' dedi. Ümmü Süleym ise: 'Allah ve Rasûlü daha iyi bilir!' dedi. Ebû Talha gitti ve Rasûlullah'ı (s.a.v) karşıladı. Böylece Rasûlullah (s.a.v) ve Ebû Talha eve geldiler. Rasûlullah (s.a.v): *'Ey Ümmü Süleym! Yanında yemek olarak ne varsa getir!'* buyurdu. Böylece o yanındaki ekmeği getirdi. Rasûlullah (s.a.v) ekmeğin parçalanmasını emredince onu küçük lokmalara ayırdılar. Sonra Ümmü Süleym bir yağ tulumunu sıktı ve katık olsun diye ekmeğin yanına yağ koydu. Rasûlullah (s.a.v) bu yemek hakkında yüce Allah'ın söylemesini dilediği kadar şeyi söyledi ve ardından da şöyle dedi: *'On kişinin içeri girip yemek yemesi için izin verin!'* Onlara izin verilince içeri girdiler ve bu yemeği doyasıya kadar yediler! Sonra da çıktılar. Ardından tek-

299 Buhârî (3575); Müslim (2279).

CamScanner ile tarandı

rar: *'On kişinin içeri girip yemek yemesi için izin verin!'* buyurdu. Onlara izin verilince içeri girdiler ve bu yemeği doyasıya kadar yediler! Sonra da çıktılar. Sonra tekrar: *'On kişinin içeri girip yemek yemesi için izin verin!'* buyurdu. Onlara izin verilince içeri girdiler ve bu yemeği doyasıya kadar yediler! Sonra da çıktılar. Bu şekilde hepsi de yemeklerini yediler ve doydular! O insanlar yetmiş veya seksen kişiydiler!"[300]

422. İbrahim b. en-Nehaî'nin, Alkame'den naklettiğine göre Abdullah b. Mes'ûd[301] (r.a) şöyle demiştir: "Biz mucizeleri büyük bir bereket olarak kabul ediyorduk! Siz ise onları korkutucu şeyler olarak kabul ediyorsunuz! Biz bir seferde, Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte yolculuk yapıyorduk. Yanımızda bulunan su azalınca Rasûlullah (s.a.v): *'Bana kalan suyu getirin!'* buyurdu. Ona bir kap içerisinde az bir su getirdiler. Elini kabın içerisine soktu ve sonra şöyle buyurdu: *'Haydi! Temiz ve bereketli olan bu suya gelin! Bu bereket yüceler yücesi Allah'tandır!'* Gerçekten ben suyun, Rasûlullah'ın (s.a.v) parmakları arasından fışkırdığını gördüm! Rasûlullah (s.a.v) yemek yerken, biz yemeğin tesbihini/zikrini işitirdik!"

423. Ebû Ma'mer'in naklettiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Biz, Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte iken ay iki parçaya ayrıldı! Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Şahit olun!'* buyurdu. Ayın bir parçası dağın arka tarafında diğer parçası ise ön tarafında kaldı!"[302]

424. Katâde'nin naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbından olan iki zat zifiri karanlık bir gecede onun yanından ayrıldılar. Her ikisinin de önünde yollarını aydınlatan ve kandile benzer iki nur vardı! Ayrıldıklarında ise evlerine varıncaya kadar her birinin önünde bir nur yollarını aydınlatmaya devam etti!"[303]

425. Şa'bî'nin, Câbir b. Abdullah'tan (r.anhumâ) naklettiğine göre onun babası Uhud Savaşı'nda şehit oldu. Arkasında ise çok fazla borç ve altı kız çocuğu bıraktı. Câbir b. Abdullah olayı şöyle anlatmıştır: "Hurmaları devşir-

300 Buhârî (3578); Müslim (2040).

301 Metnin aslında Abdullah b. Abbas (r.a) yazmaktadır. Ancak bu bir hatadır. Bu hadisin ravisi Abdullah b. Mes'ûd'tur (r.a) Nitekim Buhârî'nin Sahîh isimli eserinde de (3579) bu şekilde geçmektedir.

302 Buhârî (2095).

303 Buhârî (465,3639,3805).

CamScanner ile tarandı

me zamanı gelince Rasûlullah'a (s.a.v) gittim ve: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Biliyorsun ki babam Uhud Savaşı'nda şehit oldu. Arkasında ise büyük bir borç bıraktı. Ben, alacaklılarla senin görüşmeni istiyorum!' dedim. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *"Git ve harman yerinde hurmaları çeşidine göre ayırıp ser!'* buyurdu. Dediğini yaptım ve daha sonra onu çağırdım. Alacaklılar hurmaları görünce hemen o anda başıma toplandılar. Rasûlullah (s.a.v) onların yaptıklarını görünce harman yerindeki sergilerin en büyüğünün etrafında üç defa dolaştı. Sonra da yanına oturdu ve şöyle buyurdu: *'Senden alacağı olan arkadaşlarını çağır!'* Rasûlullah (s.a.v), yüce Allah babamın borçlarını ödeyinceye kadar alacaklılar için hurmaları tartıp vermeye devam etti! Ben ise yüce Allah'ın, babamın borçlarını ödemesi karşılığında kız kardeşlerime tek bir hurma kalmamasına dahi razı idim! Ancak yüce Allah, harman yerindeki bütün sergileri olduğu gibi bıraktı! Sanki, Rasûlullah (s.a.v) serginin başına oturduğunda hurmalar ne kadarsa aynı şekilde durduğunu görüyordum! Sanki o hurmalardan tek bir tane bile eksilmemişti!"[304]

426. Sa'd b. Ebû Vakkâs (r.a) şöyle demiştir: "Uhud Savaşı esnasında Rasûlullah'ı (s.a.v) gördüm. Onunla birlikte iki adam vardı ve onu savunuyorlardı! Üzerlerinde de bembeyaz bir elbise vardı. Onlar son derece şiddetli bir şekilde savaşıyorlardı! Onları ne daha önce ne de daha sonra gördüm!"[305]

427. Saîd b. Mînâ ve Eymen'in naklettiğine göre -ki bu ravilerin rivayetleri birbirlerine dahil edilmiştir- Câbir b. Abdullah (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Biz, Hendek Savaşı öncesinde kazı yapıyorken karşımıza çok sert bir kaya/toprak parçası çıktı! Bunun üzerine insanlar Rasûlullah'a (s.a.v) gittiler ve: 'Bu sert kaya, hendeğin içerisinde karşımıza çıktı!' dediler. Rasûlullah (s.a.v): *'Hendeğe ben ineceğim!'* buyurdu. Ayağa kalktı, karnına taş bağlamış bir vaziyetteydi. Üç gündür ağzımızdan tek bir lokma dahi geçmemişti! Rasûlullah (s.a.v) kazmayı aldı ve o sert kayaya vurdu! Bunun üzerine kaya un ufak oldu ve kum yığını haline geldi! Ben: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bana eve gitmem için izin verir misin?' diye sorup izin aldım. Eve gidip karıma: 'Rasûlullah'ın (s.a.v) dayanılmayacak kadar şiddetli bir açlık içerisinde olduğunu gördüm! Yanında yiyecek bir şey var mı?' dedim. Bunun üzerine o içerisinde az bir miktar arpa bulunan bir torba çıkardı. Bizim bir oğlağımız vardı, ben onu

304 Buhârî (2781).
305 Buhârî (4054); Müslim (2306).

CamScanner ile tarandı

kestim, hanım da arpayı öğüttü. İşimizi bitirdik, eti parçalayıp tencereye koydum, hanım da ekmeği tandıra yerleştirdi. Sonra ben Rasûlullah'a (s.a.v) gitmek için geri döneceğim esnada karım: 'Sakın beni Rasûlullah'a (s.a.v) ve yanındakilere rezil etme! Yemek az!' dedi. Ben gittim ve: 'Çok az bir yemeğimiz var! Ey Allah'ın Rasûlü ancak sen ve yanında getireceğin bir veya iki kişiye yeter! Buyurun gelin!' dedim. Rasûlullah (s.a.v): *'Yemek tam olarak ne kadar?'* diye sorunca ona anlattım. *'Çok ve güzel yemek!'* buyurdu ve sonra şöyle devam etti: *'Hanımına söyle, ben gelinceye kadar tencereyi ocaktan indirmesin, ekmeği de tandırdan çıkartmasın!'* Sonra da şöyle buyurdu: *'Ey hendek ehli! Câbir yemek yaptı! Haydi kalkın ve yemeğe gidin!'* Rasûlullah (s.a.v) insanların önüne geçip eve geldi. Ben onlardan önce eve gelip karıma: 'Rasûlullah (s.a.v) Ensar, Muhacir ve onlarla birlikte olan diğer insanlarla geldi!' dedim. Karım: 'O sana ne kadar yemek olduğunu sordu mu?' dedi. Ben de: 'Evet!' dedim. Karım hamur çıkarttı. Rasûlullah (s.a.v) da onun içine tükürdü ve bereketlenmesi için dua etti. Sonra da şöyle buyurdu: *'Yemek pişirecek bir kadın daha çağır da yanımda ekmek yapsın! Tencerenizdeki yemeği de kepçeyle koy!'* İnsanlara yöneldi ve: *'İçeri yavaş yavaş girin ve birbirinizi sıkıştırmayın!'* buyurdu. O ekmeği parçalıyor, üzerine et koyuyor ve ashâbına dağıtıyordu. Hepsi doyasıya yiyinceye kadar bu şekilde devam etti. Onlar bin kişilerdi!" Câbir şöyle devam etmiştir: "Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki onlar doyasıya ve kenara çekilesiye kadar yediler! Artık yiyecek halleri kalmadı! Ancak bizim tenceremiz ilk anda olduğu gibi hâlâ içindeki yemekle birlikte fokurdamaya devam ediyordu! Hamurumuz da ilk andaki gibiydi ve hâlâ ondan ekmek yapılıyordu! Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) karıma şöyle buyurdu: *'Bunu hem siz yiyin hem de insanlara hediye edin! Hiç şüpheniz olmasın ki açlık onları vurdu!'*"[306]

428. Sâlim b. Ebû Ca'd'ın naklettiğine göre Câbir b. Abdullah (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Hudeybiye gününde insanlar çok susamışlardı. Rasûlullah'ın (s.a.v) önünde de küçük bir su kabı vardı. Ondan abdest aldı. Sonra insanlar kendisine yönelip geldiler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Size ne oluyor/neyiniz var?'* buyurdu. Onlar: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Elimizde, abdest almak ve içmek için hiçbir su kalmadı! Sadece senin şu önündeki kapta bulunan

306 Buhârî (4101, 4102); Müslim (3070). Müellif, işaret ettiği üzere rivayetleri birbirlerine ekleyerek nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

su var!' dediler. Rasûlullah (s.a.v) elini su kabının içerisine koydu. Sular parmaklarının arasından pınarlar gibi fışkırmaya başladı! Böylece hem o sudan içtik hem de abdest aldık!" Câbir'e: "Siz o gün kaç kişiydiniz?" diye sorulunca şöyle dedi: "Eğer biz o gün yüz bin kişi olsaydık bile o su bize yeterdi! Biz o gün bin beş yüz kişiydik!"[307]

429. Abdurrahman b. Ebû Amre'nin naklettiğine göre babası (r.a) şöyle demiştir: "Biz bir gazve esnasında Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte idik. İnsanları açlık vurdu! Bunun üzerine insanlar binek olarak kullandıkları develerin bir kısmını kesip yemek için izin istediler ve şöyle dediler: 'Yüceler yücesi Allah bizi böylece doyurur ve gideceğimiz yere varmamızı sağlar!' Ömer b. Hattâb (r.a), Rasûlullah'ın (s.a.v) develerinin bir kısmını kesmeleri konusunda insanlara izin verdiğini görünce şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Biz yarın düşmanımızla karşılaştığımızda aç ve bineği olmayan insanlarla ne yapabiliriz ki?! Ey Allah'ın Rasûlü! Eğer sen de uygun görürsen insanları çağır ve yiyecek olarak ellerinde ne kaldıysa hepsini getirip önünde toplasınlar. Sonra yüceler yücesi Allah'a, bu yiyecekleri bereketlendirmesi için dua et. Hiç şüphe yok ki yüceler yücesi Allah, senin duanla bizi faydalandıracaktır!' Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) insanları, ellerinde kalan yiyecekleri getirmeleri için çağırdı. Kimisi bir avuç kimisi ise ondan daha fazla getiriyordu. En çok getiren ise en fazla bir ölçek (sa')[308] hurma getiriyordu. Rasûlullah (s.a.v) tüm bunları topladı ve ayağa kalktı. Dilediği kadar onların üzerinde dua etti. Sonra da orduya kaplarını getirmelerini ve yiyecek doldurmalarını emretti. Ordudaki herkesin kabı tastamam doldu! İlk toplandığı kadar yiyecek de geride kaldı! Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) öyle güzel güldü ki azı dişleri dahi görünüyordu! Şöyle buyurdu: *'Ben şehadet ederim ki yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Hiç şüphe yok ki gerçekten ben, Allah'ın Rasûlüyüm! Mümin bir kul, bu iki hakikat ile yüce Allah'ın huzuruna varırsa, kıyamet günü mutlaka cehennem ateşinden korunur!"*[309]

430. Rivayet edildiğine göre Yezîd b. Ebû Ubeyd şöyle demiştir: "Seleme b. Ekva'nın (r.a) baldırında bir darbe izi görünce ona: 'Ey Ebû Müs-

307 Buhârî (3576); Müslim (1856).

308 Farklı görüşler olmakla birlikte ortalama 3-4 kg'lık bir ölçü birimi. (Çevirenin Notu)

309 Sahih bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (3/417-418); İbn Hibbân (221) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (2/618-619), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

CamScanner ile tarandı

lim! Bu darbe izi de nedir?' diye sordum. Bana: 'Bu darbe izini ben Hayber Savaşı'nda aldım! İnsanlar: 'Seleme yaralandı!' diye bağırdılar. Bunun üzerine Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına götürüldüm. O, baldırıma üç defa üfledi. Şu ana kadar ondan dolayı hiçbir şikâyetim olmadı!' dedi."[310]

431. Asmaî şöyle demiştir: "Arapların sözlerindeki en güzel övücü ifadeler ve en doğruları Ka'b b. Züheyr'in (r.a), Rasûlullah'ı (s.a.v) överken söylediği satırlardır:

Başı, elbiseyle örtünmüş halde,

Bembeyaz bir deve taşır Muhammed'i!

Gecenin karanlığını delip geçmekte,

Tıpkı nuruyla parlayan bir dolunay gibi!

Onun fazileti her iki yanında görünmekte

Elbisesinin gizli kıvrımlarında dahi.

Yüce Allah'ın onda gördüğü tek şey

Dininin güzelliği ve kereminin yüceliği!

432. Bir bedevi de Rasûlullah'ı (s.a.v) zikretti/hatırladı ve şöyle dedi: "Anam babam sana feda olsun ey alemlerin Rabbi olan yüceler yücesi Allah'ın elçisi ve gönderilen bütün peygamberlerin efendisi! Dünya onunla sonlanıp mühürlendi! Ahiret de onunla açılıp güzelleşti! En güzel zikirler/sözler onda başlar ve onda sonlanır!"

433. Ka'b b. Züheyr'in (r.a), Rasûlullah (s.a.v) hakkındaki şiiri şöyledir:

Rasûlullah'ın hakkımdaki ölüm haberi

Maalesef gelip çattı ve bana iletildi!

Affa ve mağfirete ermek halbuki

Rasûlullah'ın yanında ümit edilirdi!

Sakin ol ve bana mühlet ver!

Kur'ân'ı sana hediye eden yüce Allah

Seni en doğru yola hidayet eder!

Kur'ân'dadır açıklamalar ve nasihatler!

310 Buhârî (4206).

CamScanner ile tarandı

Gammazların dedikodularından dolayı
Beni hesaba çekip de suçlama!
Hakkımdaki sözler çoğalmış olsa da
Benim bir suçum yoktur aslında!
Her iki tarafa da koşturup laf taşıyan
Bu gammaz dedikoducuların sözleri şuydu:
Ey Ebû Sülmâ'nın oğlu! Hiç şüphen olmasın ki
Rasûlullah kesinlikle senin ölüm fermanını okudu!
Kendilerinden, kurtuluş ümidi beslediğim
Bütün yakın dostlar ise şöyle diyordu:
Seni asla oyalamayacağım ve aldatmayacağım!
Benim sana faydam olmaz, var git bul kendi yolunu!
İşte o zaman ben de dedim ki onlara:
Çekilin yolumdan! Babasız kalasıcalar!
Rahman olan yüce Allah ne takdir etmişse
Olacak olan odur! Görelim kaderde ne var!
Ne kadar uzun olursa olsun
İnsanın esenlik içinde yaşaması
Her nefis için kaçınılmazdır
Bir gün tabut içerisinde taşınması!
Ben şimdi öyle bir makamda bulunuyorum
Ve öyle azametli şeyleri görüp işitiyorum ki!
Eğer bir fil olsaydı dahi dinlemeye güç yetiremez
Korkudan tir tir titrer, ürperir ve çekinirdi!
Böylesine korkunç bir durumdan
Onu kurtaracak tek sığınak ve yer
Peygamberden gelen bir af ve mağfirettir!
Ki bu ancak yüce Allah'ın izniyle iner!
Öyleyse teslim olup uzatıyorum sağ elimi

CamScanner ile tarandı

Ona karşı itiraz etmiyor, karşı gelmiyorum!
İşte şimdi onun ceza ve adalet elinin önündeyim
Hüküm onun hükmü! Söz onun sözüdür! Biliyorum!
Hiç şüphe yok ki o, kendisiyle konuştuğumda
Benim katımda en heybetli ve azametli olandır!
Eğer bana: "Suçlusun! Cezanı çekeceksin!" derse
Boynumu önünde eğik ve teslim olmuş bulacaktır!
Çünkü o, iç içe geçmiş ağaçlardan oluşan
Dehşetli ve koca bir ormanın tam ortasında,
Aslanların hükümferman olduğu bir alanda
Azametiyle bulunmaktadır aslanların başında!
Hiç şüphe yok ki o yüce Peygamber,
Kendisiyle aydınlanılan büyük bir ışıktır!
Yüceler yücesi Allah'ın kınından çıkardığı
En keskin ve sert kılıçlarından bir kılıçtır!
O, yüceler yücesi Allah'ın dinini
Parçalanmaktan kurtarıp birliğe kavuşturandır!
O, yüceler yücesi Allah'ın dininin ipini
Uçlarından tutup kavuşturan ve bağlayandır!
O, insanları cehennemin en korkunç kuyularından
Hidayetin ve nurun aydınlığına kavuşturandı!
Onun rehberliği ve hidayeti olmasaydı eğer
Bir günahkâr, günahkârların elinde doğruyu bulamazdı!

434. Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ûd'un naklettiğine göre Abdullah b. Abbas (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) hayır yapma konusunda insanların en cömerdi idi! Ramazan ayında ise normalde olduğundan çok daha fazla cömertleşirdi! Artık cömertlik konusunda sınır tanımazdı! Çünkü Cibrîl (a.s) Ramazan ayı boyunca onunla her gece görüşürdü. Ramazan ayı bitinceye kadar bu şekilde devam ederdi. Rasûlullah (s.a.v) ona Kur'ân okur, o da dinlerdi! Bu sebeple Rasûlullah, Cibrîl (aleyhimesselâm)

CamScanner ile tarandı

ile karşılaştığı zamanlarda, hayır yapma konusunda, gönderilmiş olan ve salına salına eserek engel tanımayan bir rüzgârdan çok daha cömert olurdu!"[311]

435. Câmi' b. Şeddâd şöyle demiştir: "Bizden olup kendisine Târık denilen bir adam vardı. O şöyle anlattı: 'Rasûlullah'ı (s.a.v) iki defa gördüm. İlk olarak onu Zülmecâz Panayırı'nda gördüm. Ayakları kanadığı halde şöyle diyordu: *'Ey insanlar! Yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur, deyin ve böylece kurtuluşa erin!'* Arkasından gelen bir adam da onu takip ediyor ve taşlıyordu. Bir yandan da şöyle diyordu: 'Bu, çok yalan söyleyen biridir! Sakın onu dinlemeyin!' Ben: 'Bu kim?' diye sorunca: 'Bu Muhammed'tir. Arkasından gelen de amcası Ebû Leheb'tir!' dediler. Daha sonra bir keresinde de Medine'ye geldik. Karşımıza Rasûlullah (s.a.v) çıktı. Bize: *'Siz kimsiniz?'* diye sordu. Biz: 'Muhârib kabilesiyiz!' dedik. Bize: *'Nereden geliyorsunuz?'* diye sorunca da: 'Rebeze ve civarından geliyoruz!' dedik. Bize: *'Yanınızda satacağınız bir şey var mı?'* diye sorunca: 'Evet! İşte bu deve var!' dedik. Bize: *'Kaça satarsınız?'* deyince biz de: 'Şu kadar ölçek hurmaya satarız!' dedik. Bunun üzerine o devenin yularından tuttu ve Medine'ye gitti! Biz kendi kendimize: 'Nasıl böyle bir hata yaparız! Daha kim olduğunu bile bilmediğimiz bir adama deveyi sattık!' deyip hayıflandık. Bizim yanımızda, çadırın bir kenarında bulunan ve mahfe içerisinde duran bir kadın vardı. O şöyle dedi: 'Ben o devenin parasını size tazmin ederim merak etmeyin! Ben, o adamın yüzünde, dolunay gecesinde ayın parlaması gibi bir nur gördüm! O asla sizi aldatmaz ve paranızı eksik vermez!' Sabah olunca yanımıza bir adam geldi ve hurmalar getirdi. Bize: 'Ben, Allah'ın Rasûlü'nün size gönderdiği elçisiyim! Bu hurmaları afiyetle yemenizi emretti. O, sattığınız devenin tam olarak karşılığını alıncaya kadar bu hurmaları tartarak almanızı buyurdu!' dedi. Biz de dediğini yaptık. Medine'ye girince ben Rasûlullah'ı (s.a.v) gördüm. Şöyle diyordu: *'Ey insanlar! Üstteki/veren el, alttaki/alan elden hayırlıdır! Hayır yapmaya her şeyden önce kendi ailenden başla: Annenden ve babandan, kız kardeşinden ve erkek kardeşinden, en yakınlarından başla en yakınlarından!'*"[312]

311 Buhârî (6); Müslim (2308)

312 Sahih bir hadistir. Nesâî (8/55); İbn Hibbân (6562) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (2/611-612), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir. Hadisin ravisi olan Tarık: Abdullah el-Muhâribî'nin oğludur (r.a).

CamScanner ile tarandı

436. Mâlik şöyle demiştir: "İki adam oturmuşlar ve aralarında konuşuyorlardı. Ka'b el-Ahbâr ise onlara yakın bir yerde bulunuyordu. Onlardan biri diğerine: 'Rüyamda, sanki insanların kıyamet günü için bir araya getirildiğini gördüm! Peygamberlerin ikişer nurunun olduğunu, onlara tâbi olanların ise birer nurunun olduğunu fark ettim! Sonra Rasûlullah'ı (s.a.v) gördüm! Vücudundaki ve başındaki her kıl tanesinde bir nur vardı! Ona tâbi olanlara bakınca ise her birisinin ikişer nura sahip olduklarını gördüm!' Bunun üzerine Ka'b şöyle dedi: 'Allah'tan hakkıyla sakın/kork ve ne hakkında konuştuğuna dikkat et!' Adam: 'Hiç şüphen olmasın ki bu, gerçekten bana gösterilmiş olan bir rüyadır!' deyince Ka'b şöyle dedi: 'Nefsini elinde tutan yüce Allah'a yemin ederim ki bahsettiğin bu hakikat, size indirilmiş olan yüce Allah'ın Kitabı'nda da geçmektedir!"

437. Ebû İshak es-Sebîî'nin, Sıla b. Züfer'den naklettiğine göre Huzeyfe b. Yemân (r.a) şöyle demiştir: "Yüceler yücesi Allah bütün yaratılmışları ve mahlûkatı düz bir alanda bir araya getirecek! Böylece bir seslenen onlara nida ettiğinde sesini hepsine rahatlıkla işittirebilecek ve göz, engelsiz bir şekilde onları görebilecek! Onlar ilk yaratıldıkları gibi çıplak ve yalınayak olacaklar! Sadece ve sadece yüce Allah'ın izin verdiği nefisler orada konuşabilecek! Başka hiç kimse konuşamayacak! Daha sonra: 'Muhammed nerede?' denilecek! Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Emret, buyur Rabbim! Ne emredersen başımla beraber hazırım! Bütün hayırlar yalnızca Senin elindedir! Şer ise asla sana isnat edilmez! Asla senin katından kötülük gelmez! Hidayete eren kişi yalnızca Senin hidayete erdirdiğindir! Her şey Seninledir ve yalnızca Sana döner! Senden başka hiçbir sığınak ve korunak yoktur! Senden yine yalnızca Sana sığınılır! Ey Kâbe'nin Rabbi! Sen ne yüce ve ne ulusun!'* der. İşte bu, yüceler yücesi Allah'ın Kelamı'nda zikretmiş olduğu övülmüş yüce makam'dır (makam-ı mahmûd): *'Gecenin bir kısmında da uyanarak sana mahsus fazla bir ibadet olmak üzere teheccüd namazı kıl ki, Rabbin seni Makam-ı Mahmud'a ulaştırsın.'*"[313-314]

313 İsrâ, 17/79. âyet.

314 İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (7/139); Taberî, Tefsîr-i Taberî (15/144); Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (10/377) isimli eserinde şöyle demiştir: "Bezzâr bu hadisi mevkûf olarak nakletmiştir. Onun ravileri sahihtir."

CamScanner ile tarandı

438. Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) Medine'ye girdiği gün her şey aydınlandı! Rasûlullah'ın (s.a.v) vefat ettiği gün ise her şey karanlığa büründü! Rasûlullah'ı (s.a.v) toprağa koymaya gönüllerimiz el vermiyordu ancak her ne kadar istemesek de onu defnettik! Hatta o kadar ki onun vefat haberini öğrenen kalplerimizi inkâr ediyorduk!"[315]

439. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah'ın (s.a.v) vefatından sonra Ömer b. Hattâb'ın (r.a) ağlarken şöyle dediği işitilmiştir: "Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü! Gerçekten sen bir hurma kütüğüne dayanıp da konuşma yapıyordun! İnsanlar çoğalınca onlara sesini rahatlıkla duyurabilmek için bir minber edindin. Senden ayrılmasından dolayı o hurma kütüğü bir çocuk gibi inleyip ağlamıştı! Ta ki sen gelip de elini onun üzerine koymuştun da ancak öyle sükûnete kavuşup sakinleşmişti! Ümmetinin, senden ayrıldığından dolayı inleyip göz yaşı dökmeye daha çok hakkı vardır!

Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü! Vallahi! Yüceler yücesi Allah, sana itaat etmeyi kendisine itaat etmek sayarak, Rabbinin katındaki faziletini bize öğretti. Nitekim yüce Allah bu konuda şöyle buyurdu: *'Kim peygambere itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur. Kim yüz çevirirse (bilsin ki) biz seni onlara bekçi göndermedik.'*[316]

Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü! Vallahi! Yüceler yücesi Allah, senin hatanı haber vermeden önce senin affedildiğini bildirerek O'nun katında ne kadar faziletli/yüce bir makama sahip olduğunu bize öğretti. Nitekim yüce Allah bu konuda şöyle buyurdu: *'Allah seni affetsin! Doğru söyleyenler sana iyice belli olup, yalancıları bilinceye kadar beklemeden niçin onlara izin verdin?'*[317]

Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü! Vallahi! Yüceler yücesi Allah, seni peygamberlerin sonuncusu olarak gönderdiği halde seni onların başında zikrederek O'nun katındaki faziletini bize öğretti. Nitekim yüce Allah bu konuda şöyle buyurdu: *'Hani biz peygamberlerden sağlam söz almıştık. Senden, Nûh'tan, İbrahim, Mûsâ ve Meryem oğlu İsa'dan da. Evet biz onlardan sapa sağlam bir söz almıştık.'*[318]

---

315 Sahih bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (3/221); Tirmizî (3618); İbn Mâce (1631); İbn Hibbân (6634) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

316 Nisâ, 4/80. âyet.

317 Tevbe, 9/43. âyet.

318 Ahzâb, 33/7. âyet.

CamScanner ile tarandı

Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü! Vallahi! Cehennem ehlinin, ateş tabakaları arasında azaba duçar olup yanarlarken, şöyle diyerek sana itaat etmeyi istemiş olmaları da yine senin faziletinin büyüklüğünü göstermektedir: *'Yüzlerinin ateşte bir yandan bir yana döndürüleceği gün, 'Keşke Allah'a ve Rasûl'e itaat etseydik!' diyecekler.'*[319]

Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü! Her ne kadar yüceler yücesi Allah, Musa b. İmrân'a (a.s) içerisinden sular fışkıran taş mucizesini vermiş olsa da bu hadise, senin parmaklarından su fışkırması mucizesinden daha şaşırtıcı ve yüce değildir! Salat ve selâm senin üzerine olsun! Bütün esenlikler, güzellikler, af ve mağfiret sana olsun!

Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü! Her ne kadar yüceler yücesi Allah, Süleymân b. Dâvûd'a (aleyhimesselâm) sabah gittiğinde bir aylık yolu katedebilen ve akşam döndüğünde de bir aylık yolu aşabilen rüzgârı vermişse de bu durum, Miraç'ta kendisiyle yedinci kat semaya çıkıp seyir ettiğin Burak isimli binekten ve aynı gecende geri dönüp Mekke'de sabah namazını kılmandan daha şaşırtıcı ve üstün değildir! Salat ve selâm senin üzerine olsun! Bütün esenlikler, güzellikler, af ve mağfiret sana olsun!

Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü! Her ne kadar yüceler yücesi Allah, İsâ b. Meryem'e (aleyhimesselâm) ölüleri diriltme mucizesini vermiş olsa da bu durum, yemen için pişirilmiş halde sana sunulan zehirli koyun etinin seninle konuşarak: 'Beni yeme! Çünkü ben kesinlikle zehirliyim!' demesinden daha mucizevi değildir!

Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü! Vallahi! Nuh (a.s) kavmine beddua ederek şöyle dedi: *'Ey Rabbim! Kâfirlerden hiç kimseyi yeryüzünde bırakma!'*[320] Eğer sen de bize, bunun gibi bir beddua etseydin sonuncumuza varıncaya kadar hepimiz mutlaka helak olurduk! Halbuki senin sırtın çiğnendi, yüzün kanatıldı, kanin (köpek) dişin kırıldı! Ancak sen tüm bunlara rağmen yine de kavmin hakkında sadece hayır konuştun ve şöyle dua ettin: *'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kavmimi bağışla! Çünkü onlar gerçekten bilmiyorlar!'*

---

319 Ahzâb, 33/66. âyet.

320 Nûh, 71/26. âyet.

CamScanner ile tarandı

Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü! Yüceler yücesi Allah'a yemin olsun ki, yaşının az olmasına ve ömrünün çok kısa sürmesine rağmen sana iman edenlerin sayısı, Nûh'un (a.s) yaşının çokluğuna ve ömrünün uzunluğuna rağmen ona iman edenlerden çok daha fazladır! Vallahi! Sana gerçekten çok fazla insan iman etmiştir! Ona iman edip yanında olanlar ise gerçekten çok azdı!

Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü! Eğer sen sadece sana denk olanlarla oturacak olsaydın bizimle asla oturmazdın! Eğer sen sadece sana denk olan insanlarla nikah bağı kuracak olsaydın bizimle asla nikah bağı kurmazdın! Eğer sen sadece sana denk olan kişilere güvenecek olsaydın bize asla güvenmezdin! Halbuki sen bizim gibi yünden yapılma elbise giydin, merkebe bindin ve yemek sofranı yere kurdun!"

440. Utbî (rh.) şöyle demiştir: "Ben Rasûlullah'ın (s.a.v) kabrinin başında iken bir bedevi geldi ve şöyle dedi: 'Bütün esenlikler ve güzellikler senin üzerine olsun, ey Allah'ın Peygamberi! Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: *'Biz her peygamberi sırf, Allah'ın izni ile itaat edilmek üzere gönderdik. Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah'tan günahlarının bağışlamasını dileseler ve Peygamber de onlara bağışlama dileseydi, elbette Allah'ı tövbeleri çok kabul edici ve çok merhametli bulacaklardı.'*[321] İşte ben de günahımdan dolayı bağışlanma istediğim, senin vesilenle Rabbimden şefaat dilediğim bir halde huzuruna geldim!' Sonra bu bedevi şöyle bir şiir inşad etti:

Ey toprağa gömülenlerin en hayırlısı!
Ey kabre konanların en azametli olanı!
Ne mutlu bu mezara ve üstüne atılan toprağa
İçindeki iyiliklerden ve güzelliklerden dolayı!
Canım başımla beraber feda olsun!
İçerisinde senin bulunduğun kabre
Çünkü iffet ve afiyet var onun içerisinde!
Cömertlik, yücelik ve kerem hep kendisinde!
Sonrasında dönüp gitti."

321 Nisâ, 4/64. âyet.

CamScanner ile tarandı

441. Ebu'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd şöyle demiştir: "İran kralı Kisrâ günlerini bölüştürmüştü: Rüzgârlı günlerde uyuyordu, bulutlu günlerde ava çıkıyordu, yağmurlu günlerde içiyor ve eğleniyordu, güneşli günlerde de diğer ihtiyaçlarını gideriyordu."

442. Hüseyn b. Hâleveyh şöyle demiştir: "Onlar dünya yönetimini de çok iyi bilmiyorlardı. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Onlar dünya hayatının ancak dış yönünü bilirler. Ahiret konusunda ise tamamen gaflettedirler.'*[322] Rasûlullah (s.a.v) ise gününü üçe ayırırdı: Bir parçasını yüce Allah için geçirirdi, diğer parçasını ehline ayırırdı, üçüncü parçasında ise kendi ihtiyaçlarını karşılardı. Kendisine ayırdığı bu vakti de insanlar ve kendisi arasında paylaştırırdı. Özellikle halkın isteklerinin kendisine ulaşması konusunda yardım istiyor ve şöyle buyuruyordu: *'İhtiyaçlarını bana ulaştırmaya güç yetiremeyen kişilerin ihtiyaçlarını mutlaka bana bildirin! Her kim ki güç yetiremeyen bir insanın ihtiyacını gerekli yerlere ulaştırırsa yüceler yücesi Allah, en korkunç gün olan kıyamet gününde onu güvende tutar!'*[323]

48. BÂB: RASÛLULLAH'IN (S.A.V) ASHÂBININ (R.ANHUM) FAZİLETLERİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

462. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten meneder ve Allah'a iman edersiniz. Kitap ehli de inansalardı elbette kendileri için hayırlı olurdu. Onlardan iman edenler de var. Ama pek çoğu fasık kimselerdir."*[324]

463. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Muhammed, Allah'ın Rasûlüdür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler. Onların, rükû ve secde halinde, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk istediklerini görürsün. Onların secde eseri olan alametleri yüzlerindedir. İşte*

322 Rûm, 30/7. âyet.

323 Bu hadisin benzerini el-Bezzâr, Müsned'inde, Ebu'd-Derdâ'nın rivayeti olarak naklet-mektedir. Nitekim Mecmau'z-Zevâid (5/210) isimli eserinde Heysemî şöyle demiştir: "Onun senedinde Saîd el-Berrâd vardır. Ancak geri kalan ravileri sikadır." İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ (1/423) isimli eserinde bu hadisi nakletmiştir. Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (22/155-157) isimli eserinde bu rivayeti Ebû Hâle'nin hadisi olarak nakletmiştir. Onun senedinde isimsiz bir ravi vardır.

324 Âl-i İmrân, 3/110. âyet.

CamScanner ile tarandı

bu, onların Tevrat'ta ve İncil'de anlatılan durumlarıdır: Onlar filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ziraatçıların hoşuna giden bir ekin gibidirler. Allah kendileri sebebiyle inkârcıları öfkelendirmek için onları böyle sağlam ve dirençli kılar. Allah, içlerinden iman edip sâlih amel işleyenlere bir bağışlama ve büyük bir mükâfat vaad etmiştir."[325]

464. Ebû Saîd el-Hudrî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İnsanların üzerine öyle bir zaman gelecek ki bir topluluk onlara karşı gazada bulunacak! Onlara: 'Sizin aranızda Rasûlullah'ın (s.a.v) sahâbesi var mı?' diye sorulduğunda: 'Evet var!' diyecekler. Bu sayede de onlar için fetih kapısı açılacak ve düşmanlarına galip gelebilecekler! Sonra yine bir zaman gelecek ve bir topluluk yine insanlara karşı savaşa girişecekler. Onlara: 'Aranızda Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbına yetişen ve onlarla görüşen var mı?' diye sorulacak. Onlar: 'Evet var!' dediklerinde, bu sayede onlar için fetih kapısı açılacak ve düşmanlarına galip gelebilecekler! Daha sonra da bir zaman gelecek ve bir topluluk yine insanlara saldıracak! Onlara: 'Sizin aranızda Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbına yetişip arkadaş olanlara yetişebilen ve onlarla görüşen var mı?' diye sorulunca: 'Evet var!' diyecekler. Bu sayede de onlar için fetih kapısı açılacak ve düşmanlarına galip gelebilecekler!"*[326]

465. İmrân b. Husayn'ın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimin en hayırlısı benim zamanımda yaşayanlardır! Daha sonra en hayırlı olanlar onlardan sonra gelenlerdir. Daha sonra en hayırlı olanlar ise onlardan da sonra gelenlerdir!"* İmrân şöyle demiştir: "Kendi zamanını zikrettikten sonra iki defa daha mı yoksa üç defa daha mı diğer zamanları/nesilleri söyledi bilemiyorum! Ancak daha sonra şöyle buyurdu: *'Sizden sonra öyle bir topluluk gelecek ki şahitlik yapacaklar ancak onların şahitliği istenmeyecek ve kabul edilmeyecek! Onlar ihanet edecekler ve asla kendilerine güvenilmeyecek! Onlar yemin edip nezirde bulunacaklar/adak adayacaklar ancak sözlerini yerine getirmeyecekler! Onlarda çok yemekten ve hareketsizlikten dolayı kilolu/yağlı olma sorunu baş gösterecek!"*[327]

---

325 Fetih, 48/29. âyet.
326 Buhârî (2897); Müslim (2532).
327 Buhârî (2651); Müslim (2535).

CamScanner ile tarandı

466. İkrime'nin naklettiğine göre Abdullah b. Abbas (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir keresinde Rasûlullah (s.a.v) evinden çıktı. Üzerinde omuzlarını örten bir hırka/rida vardı ve başını da yağ renginde boz bir örtüye sarmıştı. Bu şekilde giderek minbere geçti. Yüceler yücesi Allah'a hamd etti ve O'na methüsenada bulundu. Sonra da şöyle buyurdu: *'Tüm bunlardan sonra asıl konuya gelirsek... Ey insanlar! Hiç şüpheniz olmasın ki insanların sayıları çoğalıyor ancak Ensar'ın (yüce Allah'ın yardımcısı olanların) sayısı azalıyor! Hatta onlar adeta neredeyse yemekteki tuz kadar az olacaklar!"*[328]

Bu rivayete ek olarak da Enes b. Mâlik (r.a), Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu nakletmiştir: *"Ensar, benim karnım, hassas noktam ve sığınağım gibidir![329] Onlar, aleyhlerine olan şeylerin hepsinin bedelini ödediler! Geride ise sadece lehlerine olan şeyler kaldı! Onların iyiliklerini göz önünde bulundurun ve onlara iyi davranın! Hataları, kusurları olursa onları da bağışlayın ve affedin!"*[330]

467. İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana anlatıldığına göre Şam'da bulunan bir rahip, Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbını görünce şöyle söylemiştir: 'Meryem'in oğlu İsa'nın ashâbının, ilahi mesajı insanlara yaymak için tebliğde bulunmaları ve zorluklara katlanmaları, Muhammed'in ashâbının ulaştığı seviyede değildir!"[331]

468. Yine o şöyle demiştir: "İsa b. Meryem (aleyhimesselâm) şöyle söylemiştir: 'İleride hikmet ehli ve alim bir topluluk gelecek! Sanki onlar derinlemesine bilgi sahibi olmaları açısından peygamberler gibidirler!" İmam Mâlik şöyle demiştir: "Eğer o, bu sözü söylemişse ben o topluluğun, bu ümmetin başındaki alimler olduklarını düşünüyorum!"[332]

469. Rivayet edildiğine göre Ebû Bekir es-Sıddîk (r.a), kendisine Bahreyn'den gelen malları, insanlar arasında eşit bir şekilde dağıttı. Bunun üzerine Ensardan olan bazı insanlar öfkelendiler ve şöyle dediler: "Bizim fazi-

328 Buhârî (927 ve 2800).

329 Bu bir benzetmedir. Rasûlullah (s.a.v), Ensar'ın kendisi için ne kadar değerli olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda onların kendisi için çok özel olduklarını ve Ensar'ı insanlara emanet olarak bıraktığını vurgulamaktadır. (Çevirenin notu)

330 Buhârî (3799); Müslim (2510).

331 Hilyetü'l-Evliyâ (6/327).

332 Hilyetü'l-Evliyâ (6/320).

CamScanner ile tarandı

letimiz/üstünlüğümüz var!" Ebû Bekir ise şöyle dedi: "Doğru söylediniz! Eğer sizi üstün tutmamı ve size fazla mal vermemi isterseniz bu durumda bugüne kadar yaptığınız her şeyi dünyalık elde etmek için yapmış olursunuz! Eğer bundan sakınırsanız o zaman bu yaptıklarınız sadece ve sadece yüce Allah'ın rızasını kazanmak için olur!" Bunun üzerine Ensar şöyle dedi: "Yüceler yücesi Allah'a yemin olsun ki biz sadece ve sadece yüce Allah için çalışıp çabaladık!" Sonra da bu isteklerinden vazgeçtiler. Ebû Bekir (r.a) minbere çıktı, yüce Allah'a hamd etti ve O'na methüsenada bulundu. Sonra şöyle dedi: "Ey Ensar topluluğu! Dileseydiniz şöyle de diyebilirdiniz: 'Hiç şüphe yok ki sizi korunaklı gölgeliklerimizde biz saklayıp muhafaza ettik! Mallarımızı sizlerle biz paylaştık! Canlarımızla size biz yardım ettik!' İşte tüm bunları da söyleyebilirdiniz! Sizin faziletinizi/üstünlüğünüzü sonsuza kadar saymaya kalksak yine de bitiremeyiz! Sizin ve bizim durumumuz tıpkı Tufeyl el-Ganevî'nin söylediği gibidir:

Yüce Allah, bize ettiği yardımlardan dolayı
Cafer'e yağdırsın en güzel ihsanlarını!
Çünkü o, düşmanlarımız bizi ayaklar altına alıp da
Çok kötü bir durumda zelil ettiğinde yanımızdaydı!
O ve kabilesi her zaman bize yardım etti
Bizden bir an olsun bıkıp usanmadı!
Eğer bizden dolayı onun başına gelenler
Annemizin başına gelseydi gerçekten bıkardı!
Onlar bizi evlerine yerleştirdiler ve
Gölgesinde bizi koruyup kolladılar!
Onların evlerinin gölgesi kışın soğukta ısıtır
Yazın sıcakta da serin bir sığınak sağlar!

470. Muhammed b. Ziyâd'ın, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer Ensar başka bir vadiden ve patika yoldan gidecek olsa mutlaka ben de Ensar'ın gittiği yerden giderim! Eğer hicret olmasaydı mutlaka Ensar'dan biri olurdum!"* Ebû Hureyre (r.a) hadisi naklettikten sonra şöyle demiştir: "Anam babam ona feda olsun! Rasûlullah (s.a.v) kimseye haksızlık etmedi! Gerçekten onlar bu cümlelere

CamScanner ile tarandı

layık insanlardı! Çünkü Ensar, onu herkesten sakındı, koruyup kolladı ve ona yardım etti."[333]

471. Adîy b. Sâbit'in, Berâ b. Âzib'ten (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ensar öyle bir topluluktur ki onları ancak ve ancak Mümin olan biri sever! Yine onlardan sadece ve sadece münâfık olan biri nefret eder! Her kim ki onları severse yüceler yücesi Allah da onu sever! Onlardan nefret edeni ise yüceler yücesi Allah sevmez ve ona buğzeder!"*[334]

472. Abdullah b. Cebr'in Enes b. Mâlik'ten (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ensar'ı sevmek imanın alametidir! Ensar'a buğzetmek münâfıklık alametidir!"*[335]

473. Yahya b. Saîd'in naklettiğine göre Enes b. Malik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) Ensar'ı çağırdı ve onlara Bahreyn gelirlerini ikta[336] olarak vermeyi teklif etti. Onlar ise: 'Muhacirlerden olan kardeşlerimize de aynısını vermezsen bunu kabul etmeyiz!' dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Madem ki istemiyorsunuz o zaman ahirette bana kavuşuncaya kadar sabırlı olun!"*[337]

Hişâm[338] bu rivayette şöyle bir ek olduğunu nakletmiştir: *"Size vâdedilen kavuşma yeri Havz-ı Kevser'dir!"*

474. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Mikdâd b. Amr'ın (r.a) öyle bir anına şahit oldum ki, onun yerinde olmak, bana güneşin üzerine doğup battığı her şeyden çok daha sevimli gelirdi! Bu olay şudur: O, Bedir Savaşı esnasında, müşrikleri diline dolamış bir halde Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına geldi ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Vallahi! Biz, Musa'nın ashâbının Musa'ya dediği gibi: *'Ey Mûsa! Onlar orada bulundukça biz oraya asla girmeyeceğiz. Sen ve Rabbin gidin onlarla savaşın. Biz burada oturacağız.'*[339] demeyiz! Tam aksine biz senin önünde, arkanda, sağında ve solunda (dört bir yanında)

---

333 Buhârî (3779)
334 Buhârî (3783); Müslim (75)
335 Buhârî (17 ve 3784); Müslim (74)
336 İkta: Toprak devlete ait olduğu halde kişiye onu kullanma hakkı verilmesi demektir. (Çevirenin Notu)
337 Buhârî (3794)
338 O, İbn Zeyd'tir. Onun rivayeti Buhârî'de (3793) geçmektedir.
339 Mâide, 5/24. âyet.

CamScanner ile tarandı

savaşacağız!" Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Bu sözlerden dolayı Rasûlullah'ın (s.a.v) yüzü aydınlandı, sevindi ve onu takdir etti!"[340]

475. Rivayet edildiğine göre Muhayyisa b. Mes'ûd (r.a), Rasûlullah'ın (s.a.v) emri üzerine Yahudi bir adamı öldürdü. Onun Huveyyisa isminde bir ağabeyi vardı. Henüz Müslüman olmamıştı. Bunun üzerine Muhayyisa'yı dövmeye başladı. Ona şöyle diyordu: "Ey Allah'ın düşmanı! Demek o Yahudi'yi öldürdün ha! Vallahi! Belki de senin karnında olan yağların birçoğu onun malı sayesindedir!" Çünkü onun ağabeyi ile bu Yahudi arasında dostluk ve dayanışma anlaşması vardı. Ancak Muhayyisa şöyle dedi: "Yüceler yücesi Allah'a yemin olsun ki, eğer onu öldürmemi emreden zat seni öldürmemi emretmiş olsaydı, senin de boynunu vururdum!" Bunun üzerine ağabeyi: "Allah sana beni öldürmeni emrederse beni öldürecek misin?" deyince Muhayyisa: "Evet! Vallahi! Eğer bana seni öldürmemi emrederse senin de boynunu vururum!" dedi. Huveyyisa buna çok şaşırdı ve şöyle dedi: "Allah Allah! Bu din ne kadar acayip bir din ki seni bu derece kesin ve kararlı bir hale getirebilmiş!" Bu durumdan etkilenen Huveyyisa, Müslüman oldu."

49. BÂB: EBÛ BEKİR ES-SIDDÎK'IN (R.A) FAZİLETİ VE HAYATI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

476. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Eğer siz ona (Peygamber'e) yardım etmezseniz, (biliyorsunuz ki) inkâr edenler onu iki kişiden biri olarak (Mekke'den) çıkardıkları zaman, ona bizzat Allah yardım etmişti. Hani onlar mağarada bulunuyorlardı. Hani o arkadaşına, 'Üzülme, çünkü Allah bizimle berâber!' diyordu. Allah da onun üzerine güven duygusu ve huzur indirmiş, sizin kendilerini görmediğiniz birtakım ordularla onu desteklemiş, böylece inkâr edenlerin sözünü alçaltmıştı. Allah'ın sözü ise en yücedir. Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir."*[341]

477. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Ebû Bekir es-Sıddîk (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte mağarada gizlendiğimiz anda ona şöyle dedim: 'Eğer bizi arayanlardan biri ayaklarının altına baksa bizi mutlaka görür!' Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Üçüncüleri*

340 Buhârî (3952).
341 Tevbe, 9/40. âyet.

CamScanner ile tarandı

Allah olan iki kişinin başına kötü bir şey gelebileceğini mi zannediyorsun! Allah bizi korur!"[342]

478. Ebû Saîd el-Hudrî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir keresinde şöyle bir konuşma yaptı: *"Yüceler yücesi Allah, bir kulunu dünyada kalma ve katına alma arasında bir tercih yapması için serbest bıraktı! Bu kul da yüce Allah'ın katında olanı tercih etti!"* Bunun üzerine Ebû Bekir (r.a) ağladı. Biz ise onun ağlamasına şaşırdık, çünkü ilk başta anlamamıştık. Rasûlullah (s.a.v) seçim yapması için serbest bırakılan bir kul hakkında bilgi verdi diye neden ağlıyordu ki? Sonra anladık ki seçim hakkı verilen kişi Rasûlullah'ın (s.a.v) kendisiydi! Ebû Bekir (r.a) hepimizden daha bilgili olduğu için hemen anlamıştı. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Arkadaşlık etme ve malını uğrumda harcama konusunda bana en çok yararı dokunan kişi Ebû Bekir'dir! Eğer Rabbimden başka bir dost edinecek olsaydım mutlaka Ebû Bekir'i kendime dost edinirdim! Ancak bunun yerine İslam kardeşliği ve yüce Allah için birbirini sevme vardır! Mescide açılan evlerin kapılarının hepsi kapatılsın! Sadece Ebû Bekir'in kapısı kalsın!"*[343]

479. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) zamanında, sahâbe arasında kimin daha hayırlı olduğuna dair tercihte bulunurduk. Bu bağlamda önce Ebû Bekir'in, sonra Ömer'in, sonra da Osman'ın (r.anhum) daha hayırlı olduğuna kanaat getirirdik!"[344]

480. Rasûlullah'ın (s.a.v) Amr b. el-Âs'ı (r.a) Zâtüsselâsil Seriyyesi'nde komutan olarak görevlendirdiği zamanı kendisi şöyle anlatmıştır: "Beni görevlendirince Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına vardım. Ona: 'En çok sevdiğin kişi kimdir?' diye sordum. Bana: *'Âişe'* diyerek cevap verdi. Bunun üzerine: 'Erkeklerden kim?' diye sordum. Bana: *'Onun babası'* diyerek cevap verdi. 'Sonra kimi daha çok seviyorsun?' diye sorunca da: *'Ondan sonra Ömer b. Hattâb'ı'* dedi ve birkaç tane daha isim saydı."[345]

481. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında oturuyordum. Birden Ebû Bekir (r.a) bize doğru gelmeye başladı. Elbisesinin bir tarafından tutmuş, alelacele bir haldeydi. Hatta bu sebeple dizleri

342 Buhârî (3653); Müslim (2381).
343 Buhârî (466 ve 3654)
344 Buhârî (3655)
345 Buhârî (3662); Müslim (2384)

CamScanner ile tarandı

açılmıştı. Rasûlullah (s.a.v): *'Arkadaşınızın sıkıntılı bir hali var!'* buyurdu. Ebû Bekir geldi ve selam verdi. Sonra da: 'Ben ve Ömer b. Hattâb arasında bir hadise oldu. Ben onun hakkında aceleci davranarak hata yaptım sonra da yaptığıma pişman oldum. Ondan beni bağışlamasını istedim ancak o benden yüz çevirdi! Bu sebeple de sana geldim!' dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) üç defa: *'Allah seni bağışlasın, sana merhamet etsin, ey Ebû Bekir!'* buyurdu. Daha sonra Ömer de onu bağışlamadığı için pişman oldu ve Ebû Bekir'in evine gitti. Onu sordu ve: 'Ebû Bekir orada mı?' dedi. Evdekiler: 'Hayır!' deyince Rasûlullah'ın yanına gitti. Rasûlullah'ın (s.a.v) ise yüzünün rengi değişti. Bu onun gazaplandığını gösteriyordu. Bunun üzerine Ebû Bekir durumun daha kötüye gideceğinden endişe ederek çekindi ve iki dizinin üzerine çökerek iki defa şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Vallahi! Ben ona haksızlık ettim!' Rasûlullah (s.a.v) ise şöyle buyurdu: *'Yüceler yücesi Allah beni size peygamber olarak gönderdiğinde siz benim hakkımda: 'Yalan söylüyor!' dediniz! Ebû Bekir ise: 'Doğru söylüyor!' dedi! Malıyla ve canıyla her zaman beni destekledi, yanımda oldu! Arkadaşımı bana bırakmayacak mısınız?! Onu rahatsız etmeyi terk etmeyecek misiniz?!'* Bu sözünü iki defa tekrarladı. Bu andan sonra bir daha Ebû Bekir'e karşı eziyette bulunulmadı."[346]

482. Abdullah b. Mübarek (rh.) şöyle demiştir: "Ebû Bekir (r.a), es-Sıddîk yani çok doğru sözlü, içi dışı bir özelliğiyle isimlendirilmiştir! Çünkü o asla ve kat'a yalan söylememiştir."

483. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her kim, yüce Allah'ın yolunda çokça mal infak ederse, ahirette cennet kapılarından çağrılır ve kendisine şöyle denilir: 'Ey Allah'ın kulu! İşte bu yaptığın gerçekten büyük bir hayırdır! Ve gerçek hayır da işte buradadır!' Namaz ehli olanlar namaz kapısından çağrılacaklar! Cihad ehli olanlar cihad kapısından çağrılacaklar! Zekât ehli olanlar zekât kapısından çağrılacaklar! Oruç ehli olanlar da Reyyân kapısından çağrılacaklar!'* Ebû Bekir (r.a): 'Belli ki bu kapılardan çağrılan birisinin üzerinde hiçbir sıkıntı olmayacak! Ey Allah'ın Rasûlü! Bütün bu kapıların hepsinden birden çağrılan bir insan olacak mı?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Evet! Senin o insanlardan biri olmanı ümit ediyorum, ey Ebû Bekir!'*"[347]

---

346 Buhârî (3661).

347 Buhârî (1897 ve 3666); Müslim (1027).

CamScanner ile tarandı

484. Muhammed b. Hanefiyye şöyle demiştir: "Babam Ali b. Ebû Tâlib'e (r.a): 'Rasûlullah'tan (s.a.v) sonra insanların en hayırlısı kimdir?' diye sorunca bana: 'Ebû Bekir!' dedi. 'Peki ya sonra kimdir?' diye sorunca da: 'Ömer!' dedi. Bir daha sorarsam Osman diyeceğinden çekindiğim için ona: 'Sonra sen mi daha hayırlısın?' diye sordum. O zaman da bana şöyle cevap verdi: 'Ben sadece Müslümanlardan olan normal bir insanım!'"[348]

485. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) yanında Ebû Bekir, Ömer ve Osman (r.anhum) bulunduğu bir halde Uhud'a çıktı. Uhud onları sarsınca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Sakin ol ey Uhud! Hiç şüphen olmasın ki senin üzerinde bir Peygamber, bir Sıddîk ve iki şehit var!'*"[349]

486. Urve b. Zübeyr (r.a) şöyle demiştir: "Ben, Abdullah b. Ömer'e (r.anhumâ), müşriklerin Rasûlullah'a (s.a.v) yaptıkları en şiddetli saldırının ne olduğunu sorunca bana şöyle dedi: 'Rasûlullah (s.a.v) namaz kılarken Ukbe b. Ebû Muayt'ın ona geldiğini ve üzerindeki elbiseyi/ridasını onun boynuna doladığını sonra da çok şiddetli bir şekilde sıkarak onu boğmaya çalıştığını gördüm! Bunun üzerine Ebû Bekir (r.a) geldi ve onu itip uzaklaştırdı! Bir yandan da şöyle diyordu: 'Rabbim Allah'tır, dediği için bir adamı öldürecek misiniz? Halbuki o, size Rabbinizden apaçık mucizeler getirdi![350]'"[351]

487. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ebû Bekir'in (r.a) vefatı yaklaşınca o: 'İnceleme yapın ve aile giderlerim için devlet malından ne kadar maaş aldığımı hesaplayın!' dedi. Hesap yaptıklarında baktılar ki iki buçuk senelik hilafeti zamanında sekiz yüz bin dirhem maaş almış. Bunun üzerine Ebû Bekir: 'Bu miktarı benim adıma kendi malımdan ödeyin!' deyince ödediler. Böylece Ebû Bekir'in üzerinde devletten aldığı maaşa dair herhangi bir borç kalmadı. Sonra şöyle dedi: 'Ey Müslüman topluluğu! Gördüğünüz üzere yüce Allah'ın hakkımda takdir etmiş olduğu ecel vakti yaklaşmış durumda! Şu hakikat kaçınılmaz olarak ortadadır ki, bir liderin sizin adınıza yönetme işini üstlenmesi, size namaz kıldırıp önderlik yapması ve düşmanlarınızla mücadelede bulunması gerekmektedir. Dilerseniz toplanın, istişare yapın ve bir

348 Buhârî (3671).
349 Buhârî (3675).
350 Mümin, 40/28. âyet.
351 Buhârî (3678).

CamScanner ile tarandı

karara varın. Dilerseniz de ben sizin adınıza bir karara varayım ve o görüşümü size ileteyim. Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki kendim ve sizin için en hayırlı olanı saklayacak değilim! En doğru olduğuna inandığım şeyi bütün samimiyetimle ve açıkça söylerim!' Bunun üzerine ağladılar ve şöyle dediler: 'Sen bizim en hayırlımız ve en bilgili olanımızsın! Sen bizim adımıza önderimizi seç!' Ebû Bekir şöyle dedi: 'Hiç şüpheniz olmasın ki sizin için seçtiğim kişi Ömer'dir!'

Ebû Bekir vefat edince Ali b. Ebû Tâlib, *'Biz Allah'ın kullarıyız ve biz O'na döneceğiz!'*[352] âyetini okudu (istircâ) ve ağlar bir halde hızlıca yanına gitti. Sonra da şöyle dedi: 'Allah sana merhamet etsin, ey Ebû Bekir! Yüceler yücesi Allah'a yemin olsun ki sen, insanlar arasında İslam'a ilk girendin! İman açısından onların en kâmil olanıydın! Kesin bir bilgiyle iman etme konusunda insanlar arasında en güçlü kişiydin! Yüceler yücesi Allah'tan hakkıyla ve en çok korkan sendin! Rasûlullah'ı (s.a.v) en çok koruyup kollayan, onu gözeten sendin! Hidayet, yaratılış, üslup, tarz ve fazilet açısından insanlar arasında Rasûlullah'a (s.a.v) en çok benzeyen sendin! Rasûlullah'ın (s.a.v) katında en değerli olan ve onun kendisine en çok güvendiği insan sendin! Yüceler yücesi Allah, senin İslam'daki bu çok değerli konumundan dolayı sana hayırla karşılık versin, lütuf ve ihsanda bulunsun! İnsanlar Rasûlullah'ı (s.a.v) yalanlarken sen onu tasdik edip doğruladın ve yanında oldun! Bundan dolayı yüceler yücesi Allah, Kur'ân'da seni es-Sıddîk olarak isimlendirerek şöyle buyurdu: *'Dosdoğru Kur'ân'ı getiren ile onu tasdik edenler var ya, işte onlar Allah'a karşı gelmekten sakınanlardır.'*[353] İnsanlar Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında yer almayıp geri durduklarında sen malını ona feda ettin ve yardımında bulundun. İnsanlar otururlarken sen onunla birlikte kalkıp koşturdun! En zor zamanlarında dahi hep onun yanında bulunup ona arkadaşlık ettin! İnsanlar etrafından kaçıp ondan uzaklaşırken sen ona yoldaş oldun! Sen Kur'ân'da geçtiği üzere ikinin ikincisi ve Rasûlullah'ın (s.a.v) mağaradaki arkadaşıydın! Hicret esnasında onun yoldaşıydın! Sen, Rasûlullah'ın sakinleşmesini ve huzur bulmasını sağlayan bir can dostuydun! Onun ardından da ümmetine en güzel şekilde halifelik yaptın! Arkadaşların zayıf düştüğünde sen güçlü davranarak onları ayağa kaldırdın! Onlar boyunlarını büküp aciz kaldıklarında

352 Bakara, 2/156. âyet.
353 Zümer, 39/33. âyet.

CamScanner ile tarandı

sen öne çıkıp başlarını kaldırdın! Onlar korkup çekindiklerinde sen emniyeti/güvenliği sağladın! Onlar durduklarında sen güçlü bir şekilde yürüdün! Sen insanların en çok susanı, en güzel konuşanı, kalbi en cesur olanı, kesin bir bilgiyle iman etme konusunda en güçlü olanı, amel etme açısından da en güzel şekilde ibadet edeniydin! Sen; Rasûlullah'ın (s.a.v) senin hakkında buyurduğu gibi, beden açısından zayıf görünümlü olsan da Rabbinin emirlerine uyma konusunda güçlü olandın! Nefsin konusunda mütevazı davranan ancak yüce Allah katında azametli olandın! Sen, yeryüzünde ve göklerde bulunan bütün mahlukata en sevgili olandın! Yüceler yücesi Allah bizim için ve İslam için yaptıklarından dolayı sana hayırla karşılık versin, lütuf ve ihsanda bulunsun!"

488. Hişâm b. Urve'nin babasından naklettiğine göre Ebû Bekir (r.a) Müslüman olduğunda yanında kırk bin dirhem vardı. O bu parayı, yüce Allah'ın yolunda harcayarak Rasûlullah'a (s.a.v) feda etti!

489. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ebû Bekir'in malından daha çok bana fayda sağlayan hiçbir mal yoktur!"*[354]

50. BÂB: ÖMER EL-FÂRÛK'UN (R.A) FAZİLETLERİ VE HAYATI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

490. Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Biz Rasûlullah'ın (s.a.v) yanındayken o şöyle buyurdu: *'Rüyamda kendimi cennette gördüm. Bir de baktım ki bir kadın, bir sarayın köşesinde abdest alıyor! Ona: 'Bu saray kimin?' diye sorunca bana: 'Ömer'in!' dedi. İçeriye girip ona bakmak istedim. Ancak Ömer'in kıskançlığını ve hassasiyetini hatırladım, gerisin geri döndüm!'* Ömer bunları işitince ağladı ve şöyle dedi: 'Sana karşı hiç kıskanç bir tavır sergiler miyim, ey Allah'ın Rasûlü!"[355]

491. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ), Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu nakletmiştir: *"Rüyamda bana süt dolu bir bardak getirildi. O bardaktan o kadar çok ve doya doya içtim ki sonunda tırnaklarımın uçlarına kadar kandım! Benden kalan kısmını Ömer b. Hattâb'a verdim!'* Onlar: 'Sütü ne

354 Bu hadisi Ebû Hureyre (r.a) nakletmiştir. Ahmed b. Hanbel (2/253); Tirmizî (3661); İbn Hibbân (3658) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

355 Buhârî (3242 ve 3680); Müslim (2395).

CamScanner ile tarandı

olarak yorumladın, ey Allah'ın Rasûlü?' diye sorduklarında da şöyle buyurdu: *'İlim!'*[356]

492. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Ömer (r.a) Müslüman olduğundan beri hep güçlüyüz!"[357]

493. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Rüyamda bir kuyu başında, genç bir devenin derisinden yapılma bir kovayla su çektiğimi gördüm! Ebû Bekir yanıma geldi, bir veya iki defa kovayı kuyudan çekti ancak zayıf bir şekilde yaptı! Allah ona merhamet etsin! Sonra Ömer b. Hattâb geldi! O kova, inek derisinden yapılma büyük bir kovaya dönüştü! Kovayı onun kadar muhteşem çeken hiç kimseyi görmedim! Böylece insanlar suya doyasıya kandılar ve develerini dinlenme yerlerine çekerek rahata kavuştular!"*[358]

494. Sa'd b. Ebû Vakkâs (r.a) şöyle demiştir: "Bir keresinde Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında onunla konuşan ve çok üzerine giden Kureyşli kadınlar vardı. Seslerini de Rasûlullah'ın (s.a.v) sesinin üzerine çıkarıyorlardı. Tam da bu sırada Ömer b. Hattâb, onların yanına girmek için izin istedi. Ömer izin isteyince kadınlar hemen örtülerini düzelttiler ve ondan çekindiler! Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) içeri girmesi için ona izin verdi. Ömer içeri girince bir de baktı ki Rasûlullah (s.a.v) gülüyor! Ömer: 'Yüceler yücesi Allah, seni her daim güldürsün, ey Allah'ın Rasûlü!' deyince Rasûlullah (s.a.v): *'Şu yanımda olan kadınların haline şaşırdığım için gülüyorum! Senin sesini duyunca hemen örtülerini düzelttiler ve senden çekindiler!'* buyurdu. Ömer ise: 'Halbuki sen, kendisinden çekinilmeye ve heybeti karşısında saygı duyulmaya daha layık olansın, ey Allah'ın Rasûlü!' dedi ve sonra şöyle devam etti: 'Ey nefislerinin düşmanı olanlar! Benden çekinip korkuyorsunuz da Rasûlullah'tan (s.a.v) çekinip korkmuyor musunuz?!' Kadınlar bunu duyunca şöyle dediler: 'Evet!

---

356 Buhârî (82 ve 3681); Müslim (2391).

357 Buhârî (3684).

358 Buhârî (3633 ve 3682); Müslim (2393); İbnü'l-Esîr, Câmiu'l-Usûl isimli eserinde (8/616-617) şöyle demiştir: "Bu hadisede Rasûlullah'a (s.a.v), Ebû Bekir ve Ömer'in (r.anhumâ) hilafet günleri bir misalle gösterilmiştir. Nitekim Ebû Bekir'in (r.a) hilafet süresi az olmuştur. Bu süreçte de sürekli dinden dönenlerle mücadele etmiştir ve ülkeleri fethetme fırsatı bulamamıştır. Ömer (r.a) ise uzun bir hilafet dönemi geçirmiştir ve böylece birçok fetih ona nasip ve müyesser olmuştur. Yüceler yücesi Allah, ganimetleri ve kralların hazinelerini ona ihsan etmiştir."

CamScanner ile tarandı

Çünkü sen Rasûlullah'tan (s.a.v) daha katı ve daha kaba birisin!' Rasûlullah (s.a.v) ise şöyle buyurdu: *'Bu kadar yeterli, ey Hattâb'ın oğlu! Nefsimi elinde tutan yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, eğer şeytan seninle bir dağ yolunda karşılaşsa senden korkup çekindiği için mutlaka senin gittiğin yoldan değil de başka bir yoldan gider!"*[359]

495. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Vallahi sizden önceki ümmetler arasında, peygamber olmadıkları halde kendileriyle konuşulan/ilhama mazhar olan insanlar vardı! Eğer benim ümmetimden böyle biri olacaksa o kişi mutlaka Ömer olur!"*[360]

496. Ebû Saîd el-Hudrî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ben uykuda iken insanların bana arz edildiklerini/huzuruma çıkarıldıklarını gördüm! Onların üzerlerinde gömlekler vardı. Kimisinin gömleği göğsüne kadar uzanırken kimisinin gömleği ise daha da kısa kalıyordu! Sonra huzuruma Ömer b. Hattâb getirildi! Onun üzerindeki gömlek ise o kadar büyüktü ki yerlerde sürünüyordu!'* Sahâbe: 'Gömleği ne olarak yorumladın, ey Allah'ın Rasûlü!' deyince şöyle buyurdu: *'Din!"*[361]

497. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmâm Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb, Şam'a gittiğinde onu bir rahip karşıladı! Bundan dolayı Ömer çok şaşırdı ve şöyle dedi: 'Daha önce burada yaşayan bir rahiple hiç karşılaşmamıştım!"[362]

498. İbn Kâsım şöyle demiştir: "Bana anlatıldığına göre Ömer b. Hattâb'a un, hurma ve yağla yapılan tatlı bir yiyecek (habîs) getirildi. Ömer onu ağzına attıktan sonra çıkardı ve şöyle dedi: 'Midesine böyle yiyecekler giren bir kişinin iyilikleri ebedi olarak kalmaz!"

499. Eşheb'in naklettiğine göre Saîd b. Abdullah şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb'a (r.a) güzel bir koku (misk) getirildi. O, miski insanlar arasında bölüştürmeye başladı. Bu sırada da eliyle burnunu kapatıyor ve kokusunu

359 Buhârî (3293 ve 3683); Müslim (2396).
360 Buhârî (3469 ve 3689).
361 Buhârî (23 ve 3691); Müslim (2390).
362 Sanırım Ömer'in (r.a) ne kadar temiz kaldığını, aklının Hristiyanlıktan etkilenmediğini ifade etmek için nakledilen bir rivayet. Her şeyin en doğrusunu yüceler yücesi Allah bilir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

almamaya çalışıyordu. Kendisine: 'Ey Müminlerin Emiri! Bunun sana ne zararı olabilir ki?!' diye sorulunca şöyle cevap verdi: 'Miskten faydalanmanın tek yolu onun kokusudur!"[363]

500. Asbağ'ın, Eşheb'ten naklettiğine göre Ömer b. Abdulaziz, dedesi Ömer b. Hattâb (r.a) hakkında ne öğrenirse onu yapmayı ve dedesi gibi davranmayı çok severdi! Hatta ona ulaşan bilgilere göre Ömer b. Hattâb kendisinin ölmesi için dua etmiştir. O bu duayı etmeye başladığı haftadaki Cuma günü gelmeden önce vefat etmiştir.

501. Mâlik şöyle demiştir: "Elbette Ömer b. Hattâb da (r.a) diğer insanlar gibi dünyada kalmayı, malı ve kadınları seviyordu! Ancak o fitneye düşmekten korkuyordu. Bu sebeple yüceler yücesi Allah'a şöyle dua etmiştir: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Aşırıya kaçmadan, haddimi aşmadan, fitneye maruz kalmadan ve acze düşmeden önce beni katına al!"

502. Asbağ'ın, Eşheb'ten naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a), Mekke yolunda giderken bir çobanın hayvanlarını çorak bir yerde yaydığını gördü! Bunun üzerine ona seslendi ve şöyle dedi: 'Ben bir yer gördüm ki orası senin bulunduğun yerden çok daha verimlidir. Sen şimdi hayvanlarını oraya götür ve orada otlat!' Bu sözlerinin ardından da şöyle dedi: 'Her çoban/sorumlu kişi, güttüğü şeylerden/sorumlu olduğu kişilerden dolayı hesaba çekilecektir!"

503. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a) bir adamı görevlendirmek üzere yanına çağırdı. Bu sırada da yanına küçük bir çocuk geldi. Ömer onu sevip öpmeye başladı. Çağırdığı adam bunu görünce: 'Ey Müminlerin Emiri! Sen onu sevip öpüyor musun?!' diye şaşırarak sordu. Ömer: 'Evet!' deyince de: 'Benim birçok evladım var ancak onlardan hiçbirini asla öpmedim!' dedi. Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: 'Eğer sen evladına bile merhamet etmiyorsan o zaman insanlara hiç merhamet etmezsin!' Daha sonra o adamı bıraktı ve onu görevlendirmekten vazgeçti!"

504. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a) bir keresinde yüksekçe yapılmış bir binanın yanına uğ-

363 "Yani bundan faydalanırsam sahibinin hakkına girmiş olurum!" demek istiyor. (Çevirenin notu)

CamScanner ile tarandı

radı. Binanın uzunluğunu görünce gölgesine oturdu ve sahibinin gelmesini bekledi. Adam gelince ona: 'Neden böylesine yüksek bir bina yaptın?' diye sordu. Adam: 'Ey Müminlerin Emiri! Ben bu binayı kibirlenmek ve gösteriş için böyle yüksek yapmadım! Bunun dışında olarak ben binaların yüksek yapıldığı bir yerde yaşıyordum. Bu sebeple onlar gibi yüksek bir bina yaptım!' dedi. Ömer ise: 'Durumun söylediğin gibi olduğunu düşünüyorum! Ancak sen yine de bu binayı alçalt! Böylece diğer insanların yapmış oldukları binalarla aynı seviyede olsun! Bu sayede de hiç kimse seni örnek almaya kalkmasın!"

505. Rivayet edildiğine göre Ömer (r.a), Cuma günü insanların huzuruna çıkıp da namazı kıldırmakta gecikti. Sonra çıktı ve insanlara mazeret bildirerek şöyle dedi: "Beni Cuma'ya çıkmaktan alıkoyan tek şey elbisemi yıkamış olmamdır!"[364] Elbise derken gömleğini kast ediyordu.

506. Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Bir keresinde Ömer b. Hattâb'ın (r.a) üzerindeki elbisede, iki omuzu arasına üç tane yama yaptığını gördüm! Elbisesinin yırtık olan yerlerini birbirlerinin üzerine yapıştırarak dikmişti!"[365]

507. Yine onun naklettiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Unu elemeyin! Çünkü onun tamamı yiyecektir!"

508. Tâvus (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a) zamanında insanları kıtlık vurdu! İnsanlar yağ ve etli yemek yiyinceye kadar o da yemedi!"

509. Ömer b. Hattâb (r.a) elini ateşe yaklaştırır ve kendi kendine şöyle derdi: "Ey Hattâb'ın oğlu! Bu ateşe gösterebilecek bir sabrın var mı?!"

510. Rivayet edildiğine göre o (r.a), Şam'a geldiğinde kendisini askerler karşıladı. Ömer'in üzerinde ise normal bir elbise, bir sarık ve iki ayakkabı vardı. Bineğinin başını yani yularını da kendisi tutuyordu. Ayakkabılarını çıkarttı, koltuğunun altına sıkıştırdı ve o halde suya girdi. Kendisine: "Ey Müminlerin Emiri! Şu anda seni koca koca askerler ve Şam'ın din adamları karşılıyorlar! Halbuki sen bu halde onların karşısına çıkıyorsun!" denilince şöyle dedi: "Hiç şüpheniz olmasın ki biz, sadece ve sadece yüceler yücesi

364 Tek gömleği olduğu için onun kurumasını bekliyor, bu sebeple geç kalıyor. Allâhu Ekber! (Çevirenin notu)

365 İmâm Mâlik, Muvatta (2/918)

CamScanner ile tarandı

Allah'ın izzetli ve şerefli kılmasıyla değerli bir hale gelen insanlarız! Yüceler yücesi Allah'tan başkasıyla izzetli ve şerefli bir hale gelecek, bunun peşine düşecek değiliz!"

511. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Bir keresinde Ömer b. Hattâb'ın acele ederek bir yere gitmeye çalıştığını gördüm. Ona: 'Ey Müminlerin Emiri! Nereye gidiyorsun?' diye sorunca bana şöyle dedi: 'Zekât mallarından olan bir devenin kaçtığını öğrendim şimdi onu bulmaya gidiyorum!' Bunun üzerine ben: 'Senden sonra gelecek halifeleri zor duruma sokuyorsun, onlara ulaşılması zor bir seviye bırakıyorsun, ey Müminlerin Emiri!' dedim. Bana şöyle cevap verdi: 'Beni kınama, ey Ebu'l-Hasan! Muhammed'i peygamber olarak gönderen yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, Fırat nehrinin kenarında bir kuzu kaybolsa dahi kıyamet günü bundan dolayı Ömer hesaba çekilir! Dikkat et! Müslümanları zayi eden, onların haklarına zarar veren bir yöneticinin hiçbir saygınlığı yoktur!"

512. Ömer b. Hattâb (r.a), Muâviye b. Hudeyc'e (r.a) şöyle demiştir: "Eğer gündüz uyursam mutlaka halkı zayi ederim/onların zararına sebebiyet veririm! Eğer gece uyursam mutlaka nefsimi zayi ederim! Şimdi ben bu ikisiyle birlikte nasıl uyuyabilirim, ey Muâviye!"

513. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb'a (r.a), üzerindeki elbisesi/izarı yırtık pırtık olan bir çocuk geldi. Ömer ona: "Bu elbiseyi kes ve dikip yeniden kullan! Yüce Allah'ın kendilerine verdiği rızkın hepsini midesine ve üzerine harcayan kimselerden olmaktan da sakın!" dedi.

514. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) bir gece dolaşıyordu. Bir de baktı ki kadının biri evinin içinde durmuş tenceresinin altındaki ateşi yakmaya çalışıyor, etrafındaki çocuklar da hüngür hüngür ağlıyorlar! Bunun üzerine Ömer, evin kapısına yaklaştı ve: "Ey Allah'ın kadın kulu! Bu çocuklar niçin ağlıyorlar?" dedi. Kadın: "Açlıktan dolayı!" diye cevap verince: "Bu tencerede ne var?" diye sordu. Kadın: "Aslında tencerenin içinde sadece su var! Çocuklar içerisinde bir şey var zannetsinler diye böyle yapıyorum! Böylece onları oyalıyorum ki uyuyabilsinler!" dedi. Ömer ise yere çöktü ve ağlamaya başladı! Sonra da zekât mallarının olduğu yere gitti. Bir çuval aldı ve içerisine un, sıvı yağ, iç yağı, hurma, elbise, para koydu. Böylece çuval tıka basa doldu. Sonra da şöyle dedi: "Ey Eslem! Bunu sırtıma koymama

CamScanner ile tarandı

yardım et!" Yardımcısı Eslem ise: "Ey Müminlerin Emiri! Ben onu senin yerine taşırım!" dedi. Ömer buna şöyle cevap verdi: "Hay anasız kalasıca! Ey Eslem! Ben taşıyacağım! Çünkü ahirette onlardan dolayı hesaba çekilecek olan kesinlikle benim!" Daha sonra kadının evine gelinceye kadar bu çuvalı sırtında taşıdı! Tencereyi aldı, içerisine unu döktü. Hurma ve iç yağdan da biraz ekledi. Bir yandan onları karıştırıyor diğer yandan da tencerenin altındaki ateşi üfleyerek harlıyordu. Eslem şöyle demiştir: "Ömer'in sakalı uzun ve çoktu. Baktım ki ateşin dumanı onun sakalının arasından girip çıkıyordu. Sonunda yemek pişti. Ömer eliyle yemeği alıyor ve çocuklara yediriyordu. Çocuklar doyuncaya kadar onlara yedirdi. Sonra çıktı ve onların karşısına geçip yerde beklemeye başladı. Adeta yırtıcı bir canavarın avını izlediği gibi onları seyrediyordu! Onunla konuşmaya çekiniyordum. Bu şekilde beklemeye devam etti. Ta ki sonunda çocuklar oynamaya ve gülmeye başladılar. Bunun üzerine Ömer: 'Ey Eslem! Neden onların karşısına geçip de beklediğimi biliyor musun?' dedi. Ben: 'Bilmiyorum, ey Müminlerin Emiri!' deyince şöyle dedi: 'Onları ilk gördüğümde ağlıyorlardı. Onların güldüğünü görmeden yanlarından uzaklaşmayı ve onları o halde terk etmeyi istemedim. Gülüp oynadıklarında ise gönlüm ferahladı, rahatladım!"

515. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre Mâlik şöyle demiştir: "Ebû Bekir'in (r.a) zamanında bir adam rüyasında insanların mahşer meydanında toplandığını gördü. Ömer'in boyu diğer insanlara göre üç zira veya üç kat daha büyük idi. Adam: 'Ömer'i diğer insanlardan üstün kılan şey nedir?' diye sorunca ona şöyle cevap verildi: 'Şehitlik, hilafet ve Allah'ın emirlerini uygulama konusunda kınayıcıların ayıplamalarından, kınamalarından korkmaması!' Adam daha sonra Ömer'in yanına gitti. Ebû Bekir de yanında iken ona bu rüyayı anlattı. Ömer ona: 'Sadece uyuyanın gördüğü bir rüya!' diyerek geri gönderdi. Ömer hilafet makamına geçince o adamı yanına çağırdı ve ona: 'Bana gördüğün rüyayı anlat!' dedi. Adam: 'Ben sana rüyayı anlattığım zaman beni umursamadan geri göndermiştin!' deyince Ömer: 'Subhânallâh! Ebû Bekir (r.a) hayatta iken o rüyayı anlatmaya utanmıyor musun?!' dedi. Bunun üzerine adam rüyasını ona anlattı. Adam: 'Bunlardan birincisi işte bu hilafet!' dedi ve devam etti: 'İkincisi ise şehitlik!' Ömer ise şöyle cevap verdi: 'Etrafımda bu kadar Arap varken ben nasıl şehitlik makamına ulaşabilirim ki?!' Sonra da şöyle dedi: 'Ancak hiç şüphe yok ki yüceler yücesi Allah bunu yapmaya mutlak kadirdir!' Adam şöyle devam etti: 'Üçüncüsü de yüce

CamScanner ile tarandı

Allah'ın emirlerini uygulama konusunda kınayıcıların ayıplamalarından, kınamalarından korkmamasıdır!' Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: 'Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, iki davalı karşıma geçip oturduğunda onların konumunu, kim olduklarını hiç umursamam! Hangisi haklıysa mutlaka ona hakkını teslim ederim!"

516. Rivayet edildiğine göre vefat anı yaklaşınca Ömer b. Hattâb (r.a), başı onun kucağındayken evladına şöyle dedi: "Benim yanağımı yere koy!" Evladı: "Ey babacığım! Senin yanağın zaten yere çok yakın!" deyince: "Yanağımı yere koy, hay anasız kalasıca!" dedi. Bunun üzerine evladı, onun yanağını yere koydu. Ömer sonra şöyle dedi: "Eğer yüceler yücesi Allah, seni af ve mağfiret etmezse/seni bağışlamazsa vay haline Ömer! Vay haline Ömer!" Bunu üç defa tekrarladı. Etrafında olan adamlardan biri kalktı: "Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, seni saadete ulaştıracak amelleri ve gözünü aydın edecek şeyleri sen zaten önden gönderdin, ey Müminlerin Emiri!" dedi. Ömer ise: "Sana yazıklar olsun! Sen bunları nereden bileceksin?!" dedi. Bunun üzerine Abdullah b. Abbas (r.anhumâ) kalktı ve şöyle dedi: "Sana ne oluyor da kendinden şüphe ediyorsun! Gerçekten sen övgüye değer bir hayat yaşadın! Mala mülke meyletmeyip yokluk içerisinde hareket ettin! Hak ile amel ettin!" Ömer bunları duyunca insanlara yöneldi ve: "Abdullah b. Abbas'ın ne dediğini anladınız ve onayladınız mı?" diye sordu. Onlar: "Evet anladık! Onun dediği gibidir!" dediklerinde şöyle dedi: "Yüceler yücesi Rabbimin katında sizin, hakkımdaki şahitliğinizi delil olarak getirmek istersem, onun sözleriyle bana şahitlikte bulunur musunuz?" Onlar yine: "Evet!" dediler. Ömer ellerini kaldırdı ve şöyle dedi: "Allâhu Ekber! Allâhu Ekber! Allâhu Ekber!" Devamında da şunları söyledi: "Ey Abdullah! Âişe'ye (r.anhâ) git! Ona: 'Ömer[366] sana selam söylüyor ve şöyle diyor: Biz kadınların evlerine ancak onların izin vermesi sûretiyle girebiliriz! Aksi halde giremeyiz![367] Senin evine gömülmem için bana izin verir misin?' de!" dedi. Abdullah şöyle anlatmıştır: "Ona gittim ve durumu kendisine bildirdim. Hün-

366 İsmini söylemesini, halife dememesini özellikle vurguluyor. (Çevirenin Notu)

367 Peygamber Efendimizin (s.a.v) ve Ebû Bekir'in (r.a) kabirleri Âişe (r.anhâ) annemizin evindeydi/hücresindeydi. Ömer (r.a) oraya gömülmek istediği için ev sahibinden izin istiyor. Ev de zahirde küçük bir oda zaten. Maneviyatta cennet bahçesi. (Çevirenin notu)

CamScanner ile tarandı

gür hüngür ağlamaya başladı. Hatta ağlama sesi dahi yükseldi. Sonra şöyle dedi: 'Evet! Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, ben hücremdeki o yeri kesinlikle kendi mezarım için ayırmıştım! Ancak Ömer'i kendi nefsime tercih ediyorum ve bu yeri ona veriyorum!' Bunun üzerine babam Ömer'e gittim ve ona durumu haber verdim. Bana şöyle dedi: 'Ey oğulcuğum! Bana, Âişe'nin izin vermesinin sebebi, benim iyileşeceğim ve yaşamaya devam edeceğim düşüncesinde olmasıdır! Ben öldüğümde, beni yıkayın ve kefenleyin. Sonra beni taşıyın ve onun kapısına gelince kendisine: 'İşte bu Ömer'dir! Kapında durmuş içeri gömülmek için senden izin istiyor?' deyin. Eğer benim için izin verirse beni iki arkadaşımın yanına defnedin. Eğer izin vermezse beni Bakî' Mezarlığı'na götürüp oraya defnedin!"

517. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Ömer'in Müslüman olması bir fetihtir! Onun hicret etmesi bir zaferdir! Hilafeti ise rahmettir!"

518. Rivayet edildiğine göre bir adam Ömer'e (r.a): "Yüceler yücesi Allah, İslam vesilesiyle sana birçok hayır lütfetsin!" diyerek dua edince Ömer şöyle demiştir: "Tam aksine! Yüceler yücesi Allah, benim vesilemle, beni kullanarak İslam'a birçok hayırlar lütfetsin!"[368]

519. Birisi Abdullah b. Abbas'a (r.anhumâ): "Bana Ömer b. Hattâb'ın (r.a) özelliklerini anlat!" deyince o şöyle demiştir: "Ömer, son derece dikkatli yaşayan bir kuş gibiydi. Sanki her yönde tuzaklar kurulmuş da onu her an yakalayacaklarmış gibi ihtiyatlı hareket ederdi. Bu halde her gün çok çalışırdı. Sanki bir yarış alanındaymış gibi yarışırcasına koştururdu."

Yine ona: "Osman hakkında ne dersin?" denilince şöyle cevap verdi: "Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki o sürekli oruç tutar ve namaz kılardı! Uykusu asla onu aldatıp da uyanık kalmaktan alıkoyamazdı!"

Sonra da: "Ebû Bekir'in özelliklerini anlat?" denildi. Bunun üzerine Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle dedi: "Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki o, ilimle ve hilimle/yumuşak huyla dopdolu biriydi!"

368 Yani asıl olan ben, İslam bir araç değil! Asıl olan İslam ve ben onun için bir araçım, demek istiyor. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

51. BÂB: İKİ NUR SAHİBİ (ZİNNÛREYN) OSMAN'IN (R.A) FAZİLETİ VE HAYATI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

520. Ebû Mûsâ el-Eşarî (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bir hurma bahçesine girdi ve bana bahçenin kapısında muhafızlık yapmamı emretti. Sonra bir adam geldi ve izin istedi. Rasûlullah (s.a.v): *'Girmesi için ona izin ver ve onu cennetle müjdele/muştula!'* buyurdu. Bir de baktım ki gelen Ebû Bekir (r.a)! Sonra başka biri geldi ve o da izin istedi. Rasûlullah (s.a.v): *'Girmesi için ona izin ver ve onu cennetle müjdele/muştula!"* buyurdu. Bir de baktım ki gelen Ömer (r.a)! Sonra başka biri daha geldi ve izin istedi. Rasûlullah (s.a.v) bir an sustu ve sonra şöyle buyurdu: *'Girmesi için ona izin ver, onu cennetle müjdele/muştula ve başına bela ve musibetlerin geleceğini söyle!'* Bir de baktım ki gelen Osman b. Affân (r.a)! Allah hepsinden razı olsun!"[369]

521. Katâde'nin naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) onlara şöyle anlatmıştır: "Rasûlullah (s.a.v); Ebû Bekir, Ömer ve Osman ile birlikte Uhud'a çıktı! Bunun üzerine dağ onları sarstı. Rasûlullah (s.a.v): *'Sakin ol ey Uhud!'* buyurdu. Zannediyorum ona ayağıyla da vurdu. Sonra da şöyle devam etti: *'Hiç şüphen olmasın ki senin üzerinde bir Peygamber, bir Sıddîk ve iki şehit var!'*"[370]

522. Nâfi' nakletmiştir ki Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) zamanında biz hiç kimseyi Ebû Bekir'e denk olarak kabul etmezdik! Ondan sonra Ömer, sonra da Osman (r.anhumâ) gelirdi. Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbının geri kalanı hakkında ise konuşmazdık ve onları birbirlerine üstün tutmazdık!"[371]

523. Rivayet edildiğine göre Osman b. Mevheb şöyle demiştir: "Mısır ehlinden olan bir adam geldi ve Kâbe'yi tavaf edip haccını yaptı. O sırada oturan bir topluluk gördü. 'Bunlar kim?' diye sorunca kendisine: 'Onlar Kureyş Kabilesi!' dendi. 'İçlerinde en bilgili olanı hangisi?' diye sorunca da: 'Abdullah b. Ömer (r.anhumâ)!' dediler. Bunun üzerine adam ona gitti ve: 'Ey Abdullah b. Ömer! Sana bir şey hakkında soracağım sen de bana cevap

369 Buhârî (3695); Müslim (2403)
370 Buhârî (3675).
371 Buhârî (3697)

CamScanner ile tarandı

ver! Osman b. Affân'ın, Uhud Savaşı esnasında kaçtığını biliyor musun?' dedi. Abdullah: 'Evet!' diye cevap verdi. Adam: 'Osman'ın Bedir Savaşı'nda olmadığını ve bu savaşa şahitlik etmediğini biliyor musun?' deyince de Abdullah: 'Evet!' dedi. Adam: 'Sen onun, Rıdvân Beyatı esnasında da orada olmadığını ve buna şahitlik etmediğini biliyor musun?' diye sorunca da Abdullah: 'Evet!' dedi. Bunun üzerine adam zafer kazanmış gibi: 'Allâhu Ekber!' diyerek sevindi. Abdullah b. Ömer ise şöyle devam etti: 'Şöyle gel de sana bunların neden olduğunu açıklayayım; Uhud Savaşı esnasında kaçması meselesine gelirsek, ben şehadet ederim ki yüceler yücesi Allah, kesinlikle onu bağışlamıştır ve affetmiştir![372] Bedir Savaşı'nda olmamasının nedeni ise, Rasûlullah'ın (s.a.v) kızıyla evli olması ve onun tam da bu sırada rahatsızlanmasıdır! Nitekim Rasûlullah (s.a.v) ona: *'Kesinlikle sana, Bedir Savaşı'na katılan bir adamın sevabı ve payı vardır!'* buyurmuştur. Rıdvan Beyatı'nda bulunmamasının nedeni ise şudur: Eğer Mekke'nin içinde Osman'dan daha izzetli/güçlü biri olsaydı Rasûlullah (s.a.v) Osman yerine o kişiyi gönderirdi! Rasûlullah (s.a.v) onu Mekke'ye elçi olarak gönderdi! Biat ise Osman, Mekke'ye gittikten sonra gerçekleşti! Bu sebeple Rasûlullah (s.a.v) sağ elini kaldırıp, *'Bu, Osman'ın elidir!'* buyurdu ve diğer elinin üzerine koydu. Sonra da şöyle buyurdu: *'Bu Osman'ın biatıdır!'* Şimdi bu cevapları al ve onlarla birlikte git!"[373]

524. Âlimlerden biri şöyle demiştir: "Denilir ki: 'Osman b. Affân'dan başka hiç kimse Rasûlullah'ın (s.a.v) iki kızıyla evlenme şerefine nail olmamıştır! Hiç şüphesiz Rasûlullah (s.a.v) iki kızını; Rukıyye'yi ve Ümmü Gülsüm'ü, Osman ile evlendirmiştir! Bu sebeple o iki nur sahibi (zinnûreyn) olarak isimlendirilmiştir!"

52. BÂB: ALİ B. EBÛ TÂLİB'İN (R.A) FAZİLETLERİ VE HAYATI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

525. Sehl b. Sa'd'ın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yarın sabah sancağı öyle bir yiğide vereceğim ki o, Allah'ı ve*

372 Uhud Savaşı'nda bozguna uğrayınca herkes kaçışmıştır sonra Rasûlullah'ın (s.a.v) etrafında toplanmışlardır ancak savaş kaybedilmiştir. Dolayısıyla bu sadece Osman efendimize (r.a) has bir durum değildi. (Çevirenin notu)

373 Buhârî (3698).

CamScanner ile tarandı

Rasûlü'nü sever!" veya *"Allah ve Rasûlü onu sever! Yüceler yücesi Allah, fethi onun eliyle gerçekleştirecek!"* buyurdu. İnsanlar bütün geceyi uyumadan geçirdiler ve tüm gece sancağın kime verileceğini konuştular! İnsanlar sabahladıklarında erkenden Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına gittiler. Her biri sancağın kendisine verilmesini ümit ediyordu. Rasûlullah (s.a.v) ise: *'Ali b. Ebû Tâlib nerede?'* buyurdu. Onlar: 'Gözlerinden rahatsız, ey Allah'ın Rasûlü!' dediler. Rasûlullah (s.a.v): *'Onu bana getirin!'* buyurunca hemen getirdiler. Rasûlullah (s.a.v) onun gözlerine tükürüğünü sürdü ve onun için dua etti. Bunun üzerine Ali (r.a) hemen iyileşti ve sanki daha önce hiç ağrısı, acısı yokmuş gibi oldu! Rasûlullah (s.a.v) ona sancağı verdi. Ali b. Ebû Tâlib: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Onlar bizim gibi Müslüman oluncaya kadar onlarla savaşacağım!' deyince Rasûlullah (s.a.v): *'Onların alanlarına girinceye kadar ağır ol! Yavaş ve dikkatli nüfuz et! Sonra onları İslam'a davet et! Ve yüceler yücesi Allah'ın onlar üzerindeki haklarını, kendilerinden neler istediğini onlara haber ver! Vallahi! Senin vesilenle bir insanın hidayete ermesi (Araplar için çok kıymetli olan) kızıl develerin senin olmasından çok daha hayırlıdır!'* buyurdu."[374]

526. Sa'd b. Ebû Vakkâs'ın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ey Ali! Musa için Harun ne ise sen de benim için o konumdasın! Buna razı olmaz mısın?!"*[375]

527. Bir adam, Sehl b. Sa'd'a (r.a): "Medine'nin emiri olan şu filanca adam, Ali'yi minberin yanında diline doluyor!" deyince Sehl: "Ne diyor?" diye sordu. Adam: "Ebû Turâb!"[376] deyince Sehl güldü ve şöyle dedi: "Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki ona bu ismi veren Rasûlullah'ın (s.a.v) ta kendisidir! Ali'ye ondan daha çok sevimli gelen başka bir isim de yoktur! Bir keresinde Ali, eşi Fatıma'nın yanına gitti ve sonra çıkıp mescitte yattı. Rasûlullah (s.a.v) onların evine gidince kızına: *'Amcanın oğlu (kocan) nerede?'* diye sordu. Fatıma annemiz de: 'Mescitte!' dedi. Rasûlullah (s.a.v) mescide gidince onu gördü. Ridası/üst elbisesi sırtından düşmüş bir vaziyetteydi. Bu sebeple de sırtına toprak gelmişti. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) onun

374 Buhârî (2943, 3009, 3701); Müslim (2406).

375 Buhârî (3706); Müslim (2404).

376 Toprak babası, toprağa bulanmış manalarına gelen bu ifadenin neden söylendiğini bilmediği için adam ilk başta bunu hakaret zannediyor. (Çevirenin notu)

CamScanner ile tarandı

sırtındaki toprağı silkeledi ve ona iki kere şöyle buyurdu: *'Otur, ey Ebû Turâb! Otur, ey Ebû Turâb!"*[377]

528. İbn Sîrîn'in, Abîde es-Selmânî'den naklettiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Siz daha önce nasıl hüküm veriyorsanız aynı şekilde adaletle hüküm vermeye devam edin! Nasıl yaşıyorsanız aynı şekilde devam edin! Ben ihtilaftan/ayrılığa düşmekten hoşlanmam! Çünkü insanların birlik olması için böyle davranmak gerekir! Ben de diğer arkadaşlarımın öldüğü gibi öleceğim!" İbn Sîrîn, Ali'den nakledilen rivayetlerin genelinin yalan, uydurma[378] olduğu görüşündedir.[379]

529. Rivayet edildiğine göre Dırâr b. Damre, Muâviye b. Ebû Süfyân'ın yanına girdi. Dırâr, Ali b. Ebû Tâlib'in sancaktarı idi. Muâviye kendisine: "Bana Ali b. Ebû Tâlib'in özelliklerini anlat?" deyince Dırâr: "Beni mazur görün, anlatmayayım, ey Müminlerin Emiri!" dedi. Muâviye: "Kesinlikle anlatman gerekir, kaçışın yok!" deyince de şöyle dedi: "Madem ki başka çarem yok o zaman şunu bil ki o; kesinlikle ileri görüşlü, çok kuvvetli, sözün özünü söyleyen, adaletle hükmeden, her yanından ilim fışkıran, dilinden hikmet incileri dökülen, dünya ve içindeki güzelliklerden elini eteğini çeken, geceyle ve gecenin yalnızlığıyla ünsiyet peyda eden biriydi! Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki o; çokça gözyaşı döker, uzun uzun düşünür, elini evirip çevirir ve kendi kendine konuşurdu, elbisesini kısa tutmayı sever, uzatıp yerlerde sürüklemezdi. Yemeğin de kolay yapılanını, katık olanı severdi. O aynı zamanda bizden biri gibi yaşardı; onu davet ettiğimizde icabet ederdi, ondan istediğimizde bize verirdi, biz ona gittiğimizde o da bize gelirdi. Vallahi biz, onun bizi kendisine yakınlaştırmasına ve bizim ona yakın bir makamda bulunmamıza rağmen yine de heybetinden dolayı neredeyse onunla hiç konuşmaya cesaret edemezdik! Azametinden dolayı konuşmaya önce biz başlayamazdık! O, din ehli olan insanlara değer verir, onları yüceltirdi! Fakir fukarayı severdi. Batıl konularda, haksızlık durumlarında güçlülere itaat etmezdi! Zayıf kimseler onun adaletinden asla ümit kesmezdi! Yüceler yücesi

377 Buhârî (441, 3703); Müslim (2409).

378 İbn Sîrîn'in kast ettiği rivayetler Râfizîlerin, Ali efendimiz hakkında uydurdukları rivayetlerdir. Bunlar da Ebû Bekir ve Ömer'e (r.anhumâ) muhalefet eden ifadeler vardır ki aslı astarı yoktur! (Çevirenin notu)

379 Buhârî (3707).

CamScanner ile tarandı

Allah'a yemin ederim ki gerçekten ben onun şu hallerini de gördüm; gece örtüsünü örtüp her yanı kararttığı, yıldızlar batıp gittiği ve zifiri karanlık etrafı sardığı halde o, namaz kıldığı yerde sakalını tutmuş adeta yılan sokmuş biri gibi kıvranıp duruyor ve hüznü bitmez bir insanın mahzunluğuyla hüngür hüngür ağlıyordu! Bir yandan da şöyle diyordu: 'Ey dünya! Benden uzak dur! Git başkasını aldat! Benim sana ihtiyacım yok! Bana saldırıp önüme mi çıkacaksın yoksa benden bir beklenti içerisinde yollarımı mı gözleyeceksin?! Heyhât ki heyhât! Ben kesin bir karar vererek seni üç talakla boşadım! Artık sana geri dönme gibi bir durumum da kalmadı! Senin ömrün kısadır! Senin için önemli olan şey aslında çok değersiz, hor ve hakirdir! Senin yolun ve yiyeceğin kolaydır! Rızkın azlığından, yolculuğun uzunluğundan ve yolun korkunçluğundan dolayı ah ki ne ah!'

Bunları işitince Muâviye'nin gözlerinden yaşlar geldi ve şöyle dedi: 'Allah sana merhamet etsin, ey Ebu'l-Hasan! Vallahi o işte böyle biriydi! Peki senin ona olan üzüntünü ifade edebilir misin ey Dırâr?' Dırâr ise şöyle cevap verdi: 'Biricik yavrusu hem de kucağındayken kesilerek öldürüldüğü için gözündeki yaş hiç eksik olmayan ve evladına olan hasreti hiç dinmeyen bir annenin hüznü gibi!"[380]

53. BÂB: SAHÂBENİN (R.ANHUM) FAZİLETLERİ, ONLARIN REHBERLİKLERİ VE YAŞAMLARI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

530. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) naklettiğine göre Ebû Bekir es-Sıddîk (r.a) şöyle demiştir: "Ehli beyti konusunda Muhammed'in emirlerini yerine getirin, onun hatırına ailesini gözetin!"[381]

531. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ), Cafer'in oğluna selam vereceği zaman şöyle derdi: "Esselâmü aleyke (bütün esenlikler ve güzellikler üzerine olsun) ey zülcenâheyn (iki kanatlı) Cafer'in oğlu!"[382]

532. Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Fakirlere yardım etme konusunda insanların en hayırlısı Cafer b. Ebû Tâlib'tir (r.a). O sürekli bizi evin-

380 Hilyetü'l-Evliyâ, 1/84-85.
381 Buhârî (3713).
382 Buhârî (3709).

CamScanner ile tarandı

de ağırlayıp yemek yedirirdi! Hatta o kadar ki bazen yemek bulamayınca önümüze bitmiş olan küçük bir yağ kabı çıkarırdı! Biz de onu açar ve kabın üstünde kalan yağı yalardık!"[383]

533. Mervân şöyle demiştir: "Burun kanaması yılında[384] Kureyş'ten bir adam onun yanına geldiğinde Osman'ın (r.a) yanında idim.[385] Adam ona: 'Yerine halife bırak!' deyince Osman: 'Bunu mu söylüyorlar?' dedi. Adam: 'Evet!' deyince de: 'Peki kimi?' diye sordu. Adam sustu ve cevap vermedi. Bunun üzerine Osman: 'Belki de onlar Zübeyr'i halife olarak bırakmamı istiyorlardır!' dedi. Adam: 'Evet!' deyince de şöyle dedi: 'Nefsimi elinde tutan yüce Allah'a yemin ederim ki Zübeyr, bildiğim kadarıyla onların içindeki en hayırlı insandır! Vallahi Zübeyr, onların içerisinde Rasûlullah'a (s.a.v) en sevgili olanıdır!"[386]

534. Câbir'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç şüphe yok ki her peygamberin mutlaka bir havârisi (yardımcısı) vardır! Benim havârim ise Zübeyr'dir!"*[387]

535. Abdullah b. Zübeyr (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Hendek Savaşı esnasında ben ve Ömer b. Ebû Seleme kadınları korumakla görevlendirildik! Bir de baktım ki babam Zübeyr b. Avvâm atının üzerinde iki veya üç defa Kureyzaoğulları tarafına gidip geldi! Döndüğünde ona: 'Ey babacığım! Senin gidip geldiğini gördüm!' deyince bana: 'Beni gerçekten gördün mü oğulcuğum?!' dedi. Ben: 'Evet!' deyince de şöyle dedi: 'Rasûlullah (s.a.v): *'Her kim Kureyzaoğulları tarafına giderse mutlaka bana onlar hakkında haberler getirsin!'* buyurdu. Bunun üzerine ben de gidip onlar hakkında bilgi topladım! Döndüğümde ise Rasûlullah (s.a.v) benim için anne ve babasını aynı anda zikrederek şöyle buyurdu: *'Anam babam sana feda olsun!"*[388]

---

383 Buhârî (3708, 5432).

384 Osman'ın (r.a) o sene çok burnu kanadı, bu sebeple vasiyetini yaptı ve hacca gidemedi. Bu sebeple o yıla burun kanaması yılı manasına gelen "senetü'r-ruâf" dendi. (Çevirenin notu)

385 Osman'ın (r.a) halifeliğine karşı başkaldıran bir grup onu görevden azletmeye çalışıyorlar. (Çevirenin notu)

386 Buhârî (3717).

387 Buhârî (2846, 3719); Müslim (2415).

388 Buhârî (3720); Müslim (2416).

CamScanner ile tarandı

536. Urve b. Zübeyr (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbı Yermûk Savaşı esnasında Zübeyr'e: 'Saldırıya geç de biz de seninle birlikte saldıralım!' dediler. Zübeyr ise: 'Ben saldırdığımda sizin arkamdan gelmeyeceğinizden çekiniyorum!' deyince onlar: 'Öyle bir şey yapmayız!' dediler. Bunun üzerine Zübeyr düşmanın arasına saldırdı ve onların saflarını yardı! İçlerine kadar ilerledi ancak kimse onunla birlikte gitmedi! Sonra gerisin geri dönmeye başladı! Bunun üzerine düşman askerleri atının gemini tuttular ve onun omuzuna iki kılıç darbesi vurdular! Bir kılıç darbesini de Bedir Savaşı'nda almıştı! Ben küçükken parmaklarımı o kılıç yaralarının arasına sokar ve onlarla oynardım!"[389]

537. Hişâm b. Urve'nin naklettiğine göre babası şöyle demiştir: "Abdullah b. Zübeyr (r.anhumâ) öldürülünce Abdulmelik b. Mervân bana şöyle dedi: 'Ey Urve! Zübeyr'in kılıcının hangisi olduğunu biliyor musun?' Ben: 'Evet!' deyince: 'O kılıçta ne var?' diye sordu. Ben: 'Bedir Savaşı'nda aldığı bir darbe sonucu o kılıçta çentik oluştu!' dedim. Bunun üzerine o: 'Doğru söyledin!' dedi.

O yiğitlerin işledikleri tek kusur,
Kılıçlarına aldıkları darbelerde!
Düşman birlikleriyle çarpışırken
Kılıçlarında açılan çentiklerde!

Sonra o kılıcı Urve'ye geri verdi." Hişâm şöyle demiştir: "Biz ona kendi aramızda üç bin dirhemlik bir kıymet biçtik. Onu da içimizden biri aldı. Onu almayı gerçekten çok isterdim!"[390]

538. Kays b. Ebû Hâzim şöyle demiştir: "Rasûlullah'ı (s.a.v) korumaya çalışırken Ebû Talha'nın (r.a) elinin felç olduğunu gördüm!"[391]

539. Sa'd b. Ebû Vakkâs (r.a) şöyle demiştir: "Benim Müslüman olduğum zamanda kimse Müslüman olmamıştı. Yedi gün boyunca ben İslam'ın üçte biri olarak kaldım! Hiç şüpheniz olmasın ki, Allah yolunda ok atan ilk Arap benim!"[392]

---

389 Buhârî (3721)
390 Buhârî (3973).
391 Buhârî (3724).
392 Buhârî (3727).

CamScanner ile tarandı

540. Sıla'nın naklettiğine göre Huzeyfe (r.a) şöyle demiştir: "Necrân heyeti içerisinde bulunan el-Âkıb ve es-Seyyid[393], Rasûlullah'a (s.a.v) geldiler. Onlar, Rasûlullah (s.a.v) ile lanetleşmek istiyorlardı. Ancak daha sonra biri diğerine: 'Bunu yapma! Vallahi! Eğer bu adam gerçekten peygamberse ve biz onunla karşılıklı lanetleşirsek o saatten sonra ne biz kurtuluşa erebiliriz ne de bizden sonra gelen neslimiz felah bulabilir!' dedi. Bunun üzerine Rasûlullah'a (s.a.v) şöyle dediler: 'Biz sana bizden istediğin şeyi vereceğiz! Bizimle birlikte güvenilir bir adam gönder! Bizimle birlikte gerçekten çok güvenilir birini gönder!' Rasûlullah (s.a.v) ise şöyle buyurdu: *'Mutlaka sizinle birlikte güvenilir olmanın hakkını veren emin bir adam göndereceğim!'* Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbının hepsi bu şerefe nail olmak istedi ancak Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Kalk, ey Ebû Ubeyde b. Cerrah!'* O kalkınca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'İşte bu adam, bu ümmetin eminidir/güvenilir insanıdır!'*"[394]

541. Ebû Seleme b. Abdurrahmân'ın, Âişe'den (r.anhâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ey Âişe! İşte bu Cibril'dir! Sana selam söylüyor!"* Bunun üzerine Âişe annemiz de şöyle cevap vermiştir: "Yüceler yücesi Allah'ın selamı ve rahmeti onun üzerine olsun! Sen, benim göremediklerimi görüyorsun!" O, bu sözüyle Rasûlullah'ı (s.a.v) kast ediyordu.[395]

542. İbn Vehb'in Mâlik'ten naklettiğine göre Yahyâ b. Saîd, Abdullah b. Âmir b. Rebîa'yı şöyle derken işitmiştir: "İnsanlar Osman'ın (r.a) üzerine gidip onun kusurlarını araştırırlarken, Âmir b. Rebîa gece kalkıp namaz kılıyordu. Sonra bir keresinde gece namazını kıldı ve uyudu. Uykusundayken kendisine gelindi ve ona: 'Kalk! Sâlih kulların yüce Allah'a sığındığı fitneye düşmemek için Allah'tan korunma talep et!' denildi. O da kalktı ve namaz kılıp dua etti. Sonra rahatsızlandı. Bu şekilde kalıp dışarı da çıkamadı. En sonunda cenazesi çıktı!"[396]

---

393 el-Âkıb: "Necranlıların emirlerinden biri ve halk meclisinin başkanı olarak kabul edilmektedir." Es-Seyyid ise: "Ticaret ve seyahat işlerinden sorumlu kimsedir." Her iki sıfat sahibi de onlar için yönetici konumunda önemli kişilerdir. (Çevirenin notu)

394 Buhârî (4380); Müslim (2420).

395 Buhârî (2217); Müslim (2447).

396 Bu rivayeti Taberânî, ondan da Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (1/178) isimli eserinde nakletmiştir. Yine bu rivayeti Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (9/301) isimli eserinde nakletmiş ve şöyle demiştir: "Onun senedindeki isimler sahih adamlardır."

CamScanner ile tarandı

543. Zübeyr'in (r.a) naklettiğine göre İkrime b. Ebû Cehil (r.a) Müslüman olunca şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Senin bildiklerinin en hayırlısı olan şeyi bana öğret ki bu sayede ben de o sözü söyleyeyim!" Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, O'nun bir ve tek olduğuna, ortağının bulunmadığına, Muhammed'in de O'nun kulu ve elçisi olduğuna şehadet etmektir!"* İkrime de şöyle dedi: "Ben buna şehadet ediyorum! Beni burada hazır bulunduran yüce Zat'ı da şahit tutuyorum! Ey Allah'ın Rasûlü! Senden, benim bağışlanmam için duada bulunmanı talep ediyorum!" Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) onun için af ve mağfiret talebinde bulundu. Sonra İkrime şöyle dedi: "Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, bugüne kadar insanları yüce Allah'ın yolundan alıkoyabilmek için ne kadar çok mal harcadıysam şimdi mutlaka onun iki katı daha çok malı Allah yolunda harcayacağım! Yüce Allah'a karşı ne kadar çok savaş verdiysem şimdi mutlaka onun iki katı Allah yolunda mücadele edeceğim!" Daha sonraki hayatında ibadet etme konusunda çok çalıştı ve sözünü yerine getirdi. Sonunda da Ömer b. Hattâb (r.a) zamanında, Şam'da şehit edildi."[397]

544. Ebû Bekre şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) minberin üzerindeydi ve yanında da torunu Hasan vardı. Rasûlullah (s.a.v) bir torununa bakıyor bir de insanlara bakıyordu ve sonra da şöyle buyurdu: *"Benim işte bu evladım seyyid/efendidir! Belki de yüceler yücesi Allah, iki Müslüman topluluğunu onunla barışa kavuşturur, onun vesilesiyle aralarında anlaşmalarını sağlar!"*[398]

545. Üsâme b. Zeyd'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) onu ve Hasan'ı yanına alır sonra da şöyle buyururdu: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kesinlikle ben bu ikisini seviyorum! Sen de onları sev!"* Veya buna benzer bir ifade kullandı.[399]

546. Berâ b. Âzib (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ı (s.a.v) gördüm; Hasan b. Ali omuzlarına çıkmıştı ve o şöyle dua ediyordu: *"Ey yüceler yücesi Allah'ım! Kesinlikle ben onu seviyorum! Sen de onu sev!"*[400]

---

397 Buna benzer bir rivayeti İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (4/227) isimli eserinde naklet-miştir; Hâkim, el-Müstedrek (3/270); Ebû Nuaym, Ma'rifetü's-Sahâbe (4/2172); Tirmizî (2735), Muhtasar.

398 Buhârî (2704).

399 Buhârî (3735).

400 Buhârî (3749); Müslim (2422).

CamScanner ile tarandı

547. Ukbe b. Haris şöyle demiştir: "Ebû Bekir'i gördüm; sırtında Hüseyin'i taşıyor ve bir yandan da şöyle diyordu: 'Babam ona feda olsun! Gerçekten o, Rasûlullah'a (s.a.v) benziyor! Ali'ye benzemiyor!' O bunları söylerken Ali de gülüyordu."[401]

548. Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'a (s.a.v), Hasan b. Ali'den daha çok benzeyen hiç kimse yoktur!"[402]

549. İbn Ebû Nuaym şöyle demiştir: "Irak ehlinden olan bir adam, Abdullah b. Ömer'e (r.anhumâ), ihramlı kişinin sinek öldürmesi hakkında sorunca onun şöyle cevap verdiğini işittim: 'Irak ehli, Rasûlullah'ın (s.a.v) torununu öldürdüğü halde kalkıp da sineğin kanı hakkında mı soru soruyorlar! Rasûlullah (s.a.v) Hasan ve Hüseyin hakkında kesinlikle şöyle buyurmuştur: *"O ikisi dünya nimetlerinden olan benim reyhânım/güzel kokulu iki çiçeğimdir!"*[403]

550. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Ebû Bekir bizim efendimizdi! Yine o, diğer efendimizi kölelikten kurtarıp azat etti!" O bu sözüyle Bilal (r.a) efendimizi kast ediyordu.[404]

551. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Hiç şüphe yok ki Kureyş gençleri arasında, nefsini dünya nimetlerinden en iyi şekilde alıkoymayı becerebilen, nefsine en çok sahip olan genç Abdullah b. Ömer'dir (r.anhumâ)!"[405]

552. Cabir b. Abdullah (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Dünyayı elde eden herkes mutlaka ona meyletmiştir! Dünya da ona meyletmiştir! Ancak dünya önüne serildiği halde Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) asla böyle bir duruma düşmemiştir!"[406]

---

401 Buhârî (3742, 3750).
402 Buhârî (3752).
403 Buhârî (3753).
404 Buhârî (3754).
405 İbn Sa'd, Tabakât (4/144); Hilyetü'l-Evliyâ (1/294).
406 Tehzîbü'l-Kemâl (15/339); el-İsâbe (4/107); Hâkim, el-Müstedrek (3/645) isimli eserinde şöyle demiştir: "Buhârî ve Müslim'in (şeyhayn) şartlarına uygun olarak sahih bir rivayettir."

CamScanner ile tarandı

553. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) hayatta iken bir insan rüya gördüğünde ona anlatırdı. Ben de bir rüya görmeyi ve Rasûlullah'a (s.a.v) anlatmayı çok istiyordum. O zamanlar bekâr ve genç bir erkek idim. Rasûlullah'ın (s.a.v) zamanında mescidde yatıp uyurdum. Rüyamda sanki iki meleğin beni aldığını ve cehennem ateşine götürdüğünü gördüm. Bir de baktım ki sanki o, duvarlarla örülmüş bir kuyu gibi büklüm büklümdü! Kuyunun üzerindeki direklere benzer boynuzları vardı! İçerisinde tanıdığım bazı insanları da gördüm! Bunun üzerine: 'Cehennem ateşinden Allah'a sığınırım! Cehennem ateşinden Allah'a sığınırım!' demeye başladım! Sonra o iki meleği başka bir melek karşıladı ve bana şöyle dedi: 'Asla korkma!' Ben bu rüyamı Hafsa'ya anlattım. Hafsa da Rasûlullah'a (s.a.v) anlatınca o şöyle buyurdu: *'Abdullah ne kadar da iyi bir insandır! Keşke gece namazını da kılsaydı!"* Sâlim şöyle demiştir: "O günden sonra Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) geceleyin çok az uyur, büyük bir kısmını ibadetle geçirirdi."[407]

554. Târık b. Şihâb'ın rivayet ettiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Mikdâd b. Esved'in (r.a) öyle bir anına şahit oldum ki, onun yerinde olmak, bana o konuma denk olan diğer her şeyden çok daha sevimli gelirdi! Bu olay şudur: O, Bedir Savaşı esnasında, müşrikleri diline dolamış, onlara beddua eder bir halde Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına geldi ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Vallahi! Biz, Musa'nın ashâbının Musa'ya dediği gibi: 'Ey Mûsa! Onlar orada bulundukça biz oraya asla girmeyeceğiz. Sen ve Rabbin gidin onlarla savaşın. Biz burada oturacağız.'[408] demeyiz! Tam aksine biz senin önünde, arkanda, sağında ve solunda (dört bir yanında) savaşacağız!" Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Bu sözlerden dolayı Rasûlullah'ın (s.a.v) yüzü aydınlandı, sevindi ve onu takdir etti!"[409]

555. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) beni kucağına alır ve şöyle dua ederdi: *'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ona Kur'ân'ı öğret!"*[410]

---

407 Buhârî (3738, 3739); Müslim (2748).
408 Mâide, 5/24. âyet.
409 Buhârî (3952).
410 Buhârî (175); Müslim (2477).

CamScanner ile tarandı

556. İbrahim b. Abdurrahman b. Avf'ın naklettiğine göre babası (r.a) şöyle demiştir: "Bedir Savaşı esnasında ordu safında beklerken sağıma soluma bakındım. Bir de gördüm ki Ensar'dan olan iki genç çocuğun arasında duruyordum. Yaşları da küçüktü. Bunun üzerinde ben de kaburga kemiği gibi o ikisini korumak istedim. Onlardan biri bana göz işareti yapıp şöyle dedi: 'Ey amca! Ebû Cehil'in hangisi olduğunu biliyor musun?' Ben: 'Evet! Sen onu ne yapacaksın yeğenim!' deyince şöyle dedi: 'Bana haber verildiğine göre o Rasûlullah'a (s.a.v) hakaret ediyormuş! Nefsimi elinde tutan yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, eğer onu görürsem benim gölgemle onun gölgesi birbirine girecek ve asla ayrılmayacak! Bir gölge gibi onu takip edeceğim! Ta ki sonunda hangimizin eceli önce gelirse o ölecek!' Ben bu cevaba gerçekten çok şaşırdım! Sonra diğeri bana yandan baktı ve diğerinin söylediği cümlelere benzer şeyler söyledi. Sonra düşman tarafına baktım ve Ebû Cehil'in insanlar arasında gezindiğini gördüm. Savaş esnasında çocuklara: 'İşte bana sorduğunuz kişi şu!' dedim. Bunun üzerine çocuklar hemen kılıçlarıyla atıldılar ve onu öldürünceye kadar kılıç darbelerini üzerine indirdiler. Sonra dönüp Rasûlullah'a (s.a.v) geldiler ve ona yaptıklarını haber verdiler. Rasûlullah (s.a.v): *'Onu hanginiz öldürdü?'* diye sorunca her biri: 'Ben öldürdüm!' dedi. Rasûlullah (s.a.v): *'Kılıçlarınızı sildiniz mi?'* diye sorunca onlar: 'Hayır!' dediler. Bunun üzerine onların kılıçlarına baktı ve şöyle buyurdu: *'Her ikiniz de onu öldürmüşsünüz! Onun (Ebû Cehil'in) üzerindekiler Muâz b. Amr b. el-Cemûh'a aittir.'* O iki genç sahâbî: Muâz b. Afrâ ve Muâz b. Amr b. el-Cemûh idi."[411]

557. Şakîk b. Seleme'nin naklettiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) bir konuşmasında şöyle demiştir: "Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki gerçekten ben Rasûlullah'ın (s.a.v) bizzat kendi ağzından yetmiş küsur sûre öğrenip ezberledim! Vallahi Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbı gayet iyi bilir ki onların en hayırlıları olmadığım halde, içlerinde Allah'ın Kitabı Kur'ân'ı en iyi bileni kesinlikle benimdir!" Şakîk şöyle demiştir: "Onun bu sözlerini dinleyen halkaların arasına oturdum. Onun bu sözlerine karşı gelen ve bunlar dışında başka bir söz söyleyen hiç kimseyi görmedim!"[412]

411 Buhârî (3141, 3988); Müslim (1752).
412 Buhârî (5000); Müslim (2462).

CamScanner ile tarandı

558. Mesrûk'un naklettiğine göre Abdullah (r.a) şöyle demiştir: "Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan yüceler yücesi Zat'a yemin olsun ki, yüce Allah'ın Kitabı'ndan inen bütün sûrelerin nerede nazil olduğunu ben mutlaka bilirim! Yüce Allah'ın Kitabı'ndan inen bütün âyetlerin ne hakkında nazil olduğunu ben mutlaka bilirim! Eğer yüce Allah'ın Kitabı'nı benden daha iyi bilen birisinin var olduğunu öğrenirsem ve o kişi de deveyle gidilebilecek bir uzaklıkta ise mutlaka onun ayağına giderim!"[413]

559. Ubeydullah b. Ebû Râfi' nakletmiştir ki Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) beni, Zübeyr b. Avvâm'ı, Mikdâd'ı görevlendirdi ve şöyle buyurdu: *'Hah Bahçesi'ne*[414] *kadar hızlıca gidin! Orada hevdec içerisinde yolculuk eden bir kadın bulacaksınız! Onun yanında bir mektup var! Mutlaka o mektubu ondan alıp getirin!'* Bunun üzerine hemen yola çıktık. Atlarımızı süratle sürdük ve Hah Bahçesi denilen yere gelinceye kadar hiç durmadık! Bir de baktık ki orada Hevdec içerisinde yolculuk yapan bir kadın var! Ona: 'Mektubu çıkar!' dedik ancak o: 'Benim yanımda mektup yok!' dedi. Biz: 'Mutlaka o mektubu çıkartıp vereceksin yoksa elbiselerini çıkartır zorla biz alırız!' deyince mektubu saç örgülerinin arasından çıkartıp verdi. Biz o mektubu Rasûlullah'a (s.a.v) getirdik. Bir de baktık ki bu mektup Hâtıb b. Ebû Beltea tarafından Mekke ehlinden bazı müşriklere yazılmış! Onlara, Rasûlullah'ın (s.a.v) emirlerinden bazı planlar hakkındaki bilgileri haber veriyor! Daha sonra Rasûlullah (s.a.v) ona: *'Ey Hâtıb! Bu ne?!'* buyurunca o şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Hakkımda acele hüküm verme! Gerçekten ben Kureyş'e sonradan dahil olan bir adamım! Kureyş'in içinden ve onlardan olan bir insan değilim! Senin yanındaki muhacirlerin Mekke'de akrabaları var ve onlar bu sayede hem ailelerini hem de mallarını koruyabiliyorlar! Ben de nesep yoluyla elde etme fırsatını kaçırdığım bu fırsatı onlara senin hakkında bilgi vermek sûretiyle elde etmek istedim. Bu sayede onların katında bir güç elde edecektim ve böylece akrabalarımı koruyabilecektim! Ben bunu küfre girdiğim, dinden çıktığım ve Müslüman olduktan sonra küfre rıza gösterdiğim için yapmadım! Mekke'deki yakınlarımı korumak için yaptım!' Rasûlullah (s.a.v): *'O size doğruyu söyledi!'* deyince Ömer b. Hattâb (r.a): 'Ey Allah'ın Rasûlü! Beni bırak da şu münâfığın boynunu vurayım!' dedi.

413 Buhârî (5002); Müslim (2463).

414 Mekke ile Medine arasında bulunan ancak Medine'ye yakın olan bir yer. (Çevirenin notu)

CamScanner ile tarandı

Rasûlullah (s.a.v) ise şöyle buyurdu: *'Hiç şüphe yok ki o, Bedir Savaşı'na katıldı! Bilemezsin! Belki de yüceler yücesi Allah, Bedir Savaşı'na katılanların her haline muttali olduğu halde onlar hakkında şöyle buyurmuştur: 'Artık dilediğinizi yapın! Kesinlikle sizi bağışladım!'"*[415]

560. Ebû Hâzim'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve yiyecek bir şeyler istedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v), yemek versinler diye onu hanımlarına gönderdi. Ancak Peygamber hanımları: 'Bizim yanımızda sadece su var! Başka hiçbir şey yok!' dediler. Rasûlullah (s.a.v): *'Bu adamı kim yanında alıp götürecek veya onu misafir edip yemek yedirecek?'* diye sorunca Ensar'dan bir adam kalktı ve: 'Ben!' dedi. Ensar'dan olan sahâbî, adamı da alıp hanımının yanına gitti. Karısına: 'Rasûlullah'ın (s.a.v) misafirine ikramda bulun!' dedi. Kadın ise: 'Yanımızda sadece çocukların yiyeceği var! Başka yiyecek kalmadı!' dedi. Bunun üzerine adam: 'Sen yemeği hazırla! Sonra da kandili söndür! Çocuklar akşam yemeği istediklerinde onları da uyut!' dedi. Kadın yemeği hazırladı ve çocukları uyuttu. Sonra da kalktı ve sanki kandili düzeltiyormuş gibi yapıp söndürdü. Misafirin yanında sanki yemek yiyorlarmış gibi yaparak onun rahatça karnını doyurmasını sağladılar. Ancak her ikisi de açlıktan kıvranır bir halde sabahladılar. Misafiri ağırlayan adam sabah olunca erkenden Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına vardı. Rasûlullah (s.a.v) ona şöyle buyurdu: *'Yüceler yücesi Allah sizin geceleyin yaptığınızdan dolayı hoşnut oldu ve memnun kaldı!'* Bunun üzerine Allah Teâlâ şu âyeti indirdi: *'Onlardan (muhacirlerden) önce o yurda (Medine'ye) yerleşmiş ve imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.'"*[416]

561. Rivayet edildiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbından olan iki zat, zifiri karanlık bir gecede onun yanından ayrıldılar. Her ikisinin de önünde yollarını aydınlatan ve kandile benzer iki nur vardı! Ayrıldıklarında ise evlerine varıncaya kadar her birinin önünde bir nur yollarını aydınlatmaya devam etti!" Yine rivayet

415 Buhârî (3007); Müslim (2494).

416 Haşr, 59/9. âyet.

CamScanner ile tarandı

edildiğine göre onlardan biri Abbâd b. Bişr, diğeri ise Üseyd b. Hudayr idi (r.anhumâ). [417]

562. Ebû İshâk'ın naklettiğine göre Berâ b. Âzib (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'a (s.a.v) ipek bir elbise hediye edildi. Sahâbe ona dokunmaya başladılar ve ipeğin yumuşaklığından dolayı elbiseden çok hoşlandılar. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Bundan hoşlandınız mı? Kesinlikle Sa'd b. Muâz'ın cennetteki mendilleri dahi bundan daha hayırlı ve daha yumuşak olacak!'*"[418]

563. Ebû Süfyân'ın naklettiğine göre Câbir b. Abdullah (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ı (s.a.v) şöyle buyururken işittim: *'Sa'd b. Muâz'ın vefatından dolayı arş sarsıldı!'*"[419]

564. İbn Şihâb'ın Humeyd b. Abdurrahmân'dan naklettiğine göre Misver b. Mahreme, Muâviye'ye giden heyetin içindeydi. O bu durumu şöyle anlatmıştır: "Yanına alınıp da huzuruna çıkınca Muâviye'ye selam verdim. Bana: 'Önderleri tan edip ayıplamandaki sebep nedir?' diye sorunca ona: 'Şimdi bunları bırakalım! Sana gelme sebebimiz olan mesele hakkında bize ihsanda bulun!' dedim. Muâviye: 'Bana içinde gizlediğin şeyleri mutlaka anlatacaksın!' deyince ben de onda ayıp/kusur olarak gördüğüm her şeyi tek tek sayıp döktüm ve geriye hiçbir şey bırakmadım!' Bunun üzerine bana: 'Senin de eğer yüceler yücesi Allah bağışlamazsa helak olmaktan korktuğun günahların yok mu?' deyince ben: 'Evet var!' dedim. O: 'Öyleyse ne demeye, bağışlanma ümidi beslemeye, benden daha çok hak sahibi olduğunu düşünüyorsun?! Ben öyle bir dine iman ettim ki, yüceler yücesi Allah o dine iman edenlerin iyiliklerini kabul ediyor, onların kötülüklerini de bağışlıyor! Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, her ne zaman ben yüce Allah ile O'nun dışındaki herhangi bir şey arasında seçim yapmak zorunda kalsam mutlaka yüce Allah'ı O'ndan gayrısına tercih ederim!' dedi. Sonra ben onun sözleri üzerinde derinlemesine düşündüm ve anladım ki o, bu tartışmada bana galip geldi!" Humeyd şöyle demiştir: "Misver, bu olaydan sonra, her ne zaman Muâviye'yi hatırlasa onun için hayır duada bulunurdu."[420]

---

417 Buhârî (465,3639,3805).

418 Buhârî (3249, 3802); Müslim (2468).

419 Buhârî (3803); Müslim (2466).

420 Abdurrezzâk, el-Musannef (11/344-345) Bu rivayetin senedi sahihtir.

CamScanner ile tarandı

54. BÂB: TABİÎN TOPLULUĞUNUN FAZİLETİ, ONLARIN FAZİLETLERİ VE ZÜHDLERİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

565. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Hüseyin fazilet ve ilim ehli birisidir. O, çok ibadet eden bir insandır. Bana bir adamın haber verdiğine göre o, Ömer b. Hüseyin'in, Ramazan ayında her fırsat bulduğunda Kur'ân okumaya başladığını işitmiştir. Ona: 'Hatim eder miydi?' diye sorulunca da şöyle demiştir: 'Evet! Her gün ve gecede hatim yapardı!' O yatsı namazını kılınca kenara çekilir ve kendini ibadete verirdi. Yirmi üçüncü gece olunca o geceyi insanlarla birlikte kalarak ibadetle geçirirdi. Bu gece dışında insanlarla birlikte kalmazdı." İmam Mâlik'e: "Hadım edilmiş bir adam her gece Kur'ân'ı hatim ediyor! Sen bu konuda ne düşünüyorsun?" diye sorduklarında şöyle demiştir: "Bu ne kadar da güzel bir ibadet! Çünkü Kur'ân bütün hayırların başıdır!"

566. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmâm Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Abdulvehhâb b. Buht fazilet ve iyilik sahibi bir insandı. O, başkalarını imrendirecek kadar güzel ve büyük bir malın yanından geçecek olursa ellerini kaldırır ve şöyle dua ederdi: 'Seni, benim için yaratmayan yüceler yücesi Allah'a hamd olsun!' O, yolculuk sırasında kendi malı hususunda dahi, kendisinin yol arkadaşlarından daha çok hak sahibi olduğunu düşünmezdi! Elinde ne varsa, o maldan faydalanma konusunda, tüm yol arkadaşlarıyla birlikte aynı hakka sahip olduğu kanaatindeydi!"

567. İmâm Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana iletildiğine göre o gazaya çıktığında bineği onu ileriye sevk etmişti. Bunun üzerine o: 'Belki de yüceler yücesi Rabbim beni en doğru yola iletir!' diye dua ederek savaştı ve sonunda da şehit düştü."

568. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmâm Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bizim beldemizde İbn Müseyyeb'ten sonra en bilgili kişi Süleymân b. Yesâr'dır. O ikisi de zaten birçok görüşte hemfikirdirler. Eğer onun meclisinde bir ses yükselirse veya insanlar tartışmaya başlarlarsa hemen ayakkabılarını alır ve kalkıp giderdi."

569. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmâm Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana anlatıldığına göre Saîd b. Müseyyeb'in yanına bir adam geldi ve ona

CamScanner ile tarandı

bir hadis hakkında sordu. İbn Müseyyeb o anda uzanmış bir haldeydi. Adam hadis hakkında sorunca oturdu ve onlarla bu hadis hakkında konuşmaya başladı. Adam ona: 'Senin rahat olmanı ve sıkıntıya girmemeni isterdim, neden rahatını bozdun?' deyince Saîd şöyle dedi: 'Ben Rasûlullah'ın (s.a.v) hadisine ikramda bulundum ve ona değer verdiğim için kalktım. Uzanmış bir halde sana o hadis hakkında konuşmaktan sakındım!"

570. Hasan-ı Basrî'ye, Âmir b. Abdukays'ın: "Mızrakların bedenimi delik deşik etmesi, insanların bahsettiği dünyalık şeylerin namaz kılarken aklıma gelmesinden daha iyidir!" şeklindeki görüşü hakkında sorulunca şöyle demiştir: "Yüceler yücesi Allah, bizde böyle bir hal yaratmadı!"[421]

571. Rivayet edildiğine göre Katâde (rh.) şöyle demiştir: "Bana haber verildiğine göre Âmir b. Abdukays, kalbinden, kadınlara karşı şehvet hissiyatını almasını Rabbinden dilemiştir. Bu sebeple o, bir erkekle mi karşılaşıyor yoksa bir kadınla mı karşılaşıyor hiç umursamazdı. Yine o, kış günlerinde abdest almanın kendisine kolay gelmesini de Rabbinden istedi. Bundan dolayı da kendisine buharı üzerinde olan sıcak su verilirdi. O, Rabbinden, namaz kılarken kalbini şeytanın vesveselerinden korumasını da talep etti. Bu sebeple şeytan ona güç yetiremiyordu."

572. Bilâl b. Sad'ın naklettiğine göre Âmir, gaza etmek için yola çıkacağı zaman yol arkadaşlığına uygun kişileri araştırırdı. Eğer kendisine uygun bir grup arkadaş görürse onlara şöyle derdi: "Ey insanlar! Sizinle birlikte yol arkadaşı olmak istiyorum ancak size de ait olan üç meselede bana açıkça söz vermenizi, bu konularda bana karışmamanızı şart koşacağım!" Onlar: "Bu üç şart ne?" diye sorduklarında şöyle derdi: "Ben sizin hizmetçiniz olacağım! Aranızda hiç kimse hizmet etme konusunda benimle çekişmeyecek! Müezzin ben olacağım! Aranızda hiç kimse ezan okuma konusunda benimle mücadele etmeye kalkışmayacak! Gücümün yettiği ölçüde size malımdan infakta bulunacağım! Hiç kimse bana bu konularda karşı çıkmayacak!" Onlar eğer: "Tamam kabul ediyoruz!" derlerse onlara dahil olur ve beraber yolculuk ederdi. Eğer onlardan herhangi birisi itiraz ederse ve onunla bu meselelerde tartışmaya kalkarsa hemen onlardan ayrılırdı ve başka bir yolcu grubuna dahil olurdu.

421 Yani onun halini anlayamayız, demek istiyor. (Çevirenin notu)

CamScanner ile tarandı

573. Rivayet edildiğine göre Muhammed b. Ka'b el-Kurazî'nin (rh.) çok büyük bir mal varlığı oldu. Herkes onun miras olarak kalacağını düşünüyordu. Ancak o, hepsini Allah yolunda tasadduk etti. Kendisine: "Keşke bu malı evlatların için biriktirip saklasaydın!" denilince şöyle dedi: "Aksine! Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki ben, Rabbimin katında bana faydası olsun diye tüm malımı önceden gönderdim! Evlatlarım için de onlara Rabbimin rızasını biriktirip saklıyorum!"

55. BÂB: ÖMER B. ABDULAZÎZ'İN (RH.) FAZİLETİ VE HAYATI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

574. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Abdulazîz insanlara farz bir namaz kıldırıyordu. Namazda Leyl Sûresi'ni okurken *'Sizi alevler saçan ateşe karşı uyardım.'*[422] âyetine gelince gözyaşlarına boğuldu. Ağlamaktan dolayı âyeti okuyamıyor, bu sebeple de diğer âyete geçemiyordu. Sonra geriden alarak yeniden okumaya başladı. Ancak aynı âyete gelince yine gözyaşlarına boğuldu ve okuyamadı. Sonra tekrar geriden aldı ancak yine aynı yere gelince gözyaşlarına boğuldu. Her ne zaman bu âyete gelse kendini ağlamaktan alıkoyamıyordu. Sonunda bu âyeti okumaktan vazgeçti ve Târık Sûresi'ni okumaya başladı."

575. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Abdulazîz kendisine hizmet edilmemesini istemişti. O, akşam namazından sonra yemek yenilecek yere gider ve orada bir sofra, sofranın üzerinde de mendillerle örtülmüş yiyecekler bulurdu. Yemek için sofraya oturur, yiyecekleri kendisine yaklaştırır ve sonra da örtülerini kaldırıp yemekleri yerdi. Etrafında bulunanları da yemeğe davet ederdi."

576. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Abdulazîz bir adama: 'Ölmem için bana dua et!' deyince adam ona: 'Benim ölmem için de sen dua et!' dedi. Bunun üzerine Ömer: 'Niçin ölümü istiyorsun?! Sen derdi tasası olmayan, kafası rahat bir adamsın!' dedi. O adam şöyle derdi: 'Ömer bu konuda gerçekten doğru sözlü ve haklı bir insandı. Ben ise haklı değildim!"

422 Leyl, 92/14. âyet.

CamScanner ile tarandı

577. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Abdulazîz, yönetiminde olan bir adama, henüz hilafet vazifesine geçmeden önce kendisine bir elbise satın almasını söyledi. Adam, Ömer için altı yüz dirhemlik bir elbise aldı. Ömer ise bunu ucuz bularak adama çok öfkelendi. Ömer hilafet makamına geçtikten sonra ise aynı adam ona bu sefer yedi dirhemlik bir elbise satın aldı. Onu Ömer'e getirdiğinde ise hiç itiraz etmeden aldı ve giydi. Sonra da elbisenin güzelliğine şaşırdı ve çok hoşuna gitti. Bunun üzerine adam gülmeye başladı. Ömer ona: 'Zannediyorum sen gerçek bir ahmaksın! Şaşırılacak bir durum mu var?! Ne demeye gülüyorsun?!' deyince adam şöyle dedi: 'Bir keresinde sen bana elbise almamı emretmiştin, altı yüz dirhemlik pahalı bir elbise almıştım da onu bile değersiz bulup kötülemiştin! Şimdi ise şu yedi dirhemlik elbisenin bile güzel olduğunu düşünüyorsun! İşte buna gülüyorum!' Bunun üzerine Ömer bir süre sustu ve cevap vermedi. Sonra şöyle dedi: 'Tedirginim! Yüceler yücesi Allah'tan korkan bir insan, bir elbiseye altı yüz dirhem verip de onu satın almaya kalkmaz!"

578. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Abdulazîz (rh.) şöyle demiştir: "Nefsim doymak bilmez bir özlem ve istek halinde! Önce hilafeti arzuluyordu! Onu elde ettiğinde ise artık cennete yöneliyor ve onun özlemini iliklerime kadar hissediyorum!"

579. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Abdulazîz, babası Abdulazîz'e bir mektup yazdı. Çünkü kendisine ulaşan haberlere göre babası, Medine'de doğup büyümüş olmasına rağmen giyim kuşam konusunda aşırıya gidiyordu. O mektupta şöyle yazıyordu: 'Alicenap, yiğit, cömert (mürüvvet) olmayan birinin dini de yoktur! Eskisi olmayan biri için yeni bir şey de yoktur! Yumuşak huylu, halim selim olmayan birinin de hiçbir şekilde malı yoktur!' Evladının mektubundan sonra gerçekten onun değiştiği görüldü. Artık o yamalı elbise giyiyordu!"

580. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Mesleme b. Abdulmelik, Ömer b. Abdulazîz'in huzuruna girmek için izin istedi ancak o hasta olduğu için kendisine izin verilmedi. Bunun üzerine Mesleme kendini yere attı ve şöyle dedi: 'Bana izin verilinceye kadar buradan ayrılmayacağım!' Ömer'in huzuruna girince şöyle dedi: 'Allah sana merha-

CamScanner ile tarandı

met etsin! Vallahi sen, bizim aramızda kalbi sert olanları bile yumuşattın ve onları halim-selim bir hale getirdin! Sâlih insanlar arasında bizim namımızı yükselttin ve bizi değerli bir konuma getirdin!"

581. Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana haber verildiğine göre Hişâm b. Abdulmelik, Ömer b. Abdulazîz'e şöyle demiştir: 'Biz atalarımızın kusurlarını sayıp dökmeyiz ve kavmimizin içindeki şerefimizi, itibarımızı zayi etmeyiz!' Ömer ise ona şöyle cevap vermiştir: 'Kur'ân'ın ayıpladığı ve kınadığı bir insandan daha kusurlu kim olabilir ki?!"

582. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre Ömer b. Abdulazîz, Süleyman b. Abdulmelik ile birlikte çok şiddetli bir sıcağın altında hac yolculuğuna çıktı. Daha sonra onunla birlikte Taif'e gitti. Yolda giderken yağmura yakalandılar. Gök gürlüdüyor, yıldırımlar düşüyor ve yağmur şiddetini arttırıyordu. Süleyman yağmurun şiddetinden dolayı, bineğine ve eyerine sıkıca tutundu. Göğsü bir ileri bir geri gidiyor ve sallanıyordu. Yağmur bitince ve ortalık sakinleşince Ömer b. Abdulazîz'e: 'İşte bu, içinde bizim hiçbir hükmümüzün olmadığı yüce bir otorite, mülk ve saltanat!' dedi. Ömer b. Abdulazîz de ona şöyle dedi: 'Bir de bu, rahmetinde gerçekleşen bir hadise! Peki ya gazabı nasıl olur?!'

583. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana anlatıldığına göre Ömer b. Abdulazîz, insanların işleriyle ilgili yazılar yazacağı zaman devlete ait mumu kullanırdı. Ancak şahsi bir şey yazacağı zaman ise kendisine ait olan kandilini getirtirdi."

584. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre Ömer b. Abdulazîz, vefat edeceği hastalığa yakalanınca zorlanarak dahi olsa gidip abdest aldı. Sonra da sürüne sürüne mescide gitti ve namaz kıldı. Burada kardeşi Sehl'in, evladı Abdulmelik'in ve azatlı kölesi (mevla) Müzâhim'in vefatlarını hatırlayıp andı. Sonra da şöyle dedi: 'Sevdiklerimin canını alarak sadece Sana olan sevgimi arttırdın! Böylece Sana olan rağbetimi, iştiyakımı çoğalttın! Artık beni katına al!"

585. Muğîre'nin naklettiğine göre İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Abdulazîz: 'Yapmak zorunda kaldığım şu hilafet göreviyle, benim gibi layık olmadığı halde meşgul olan her insan mutlaka benim yaptığım şeyleri yapardı ve benim işlediğim kusurları işlerdi. Bununla birlikte ne kadar hayırlı şey

CamScanner ile tarandı

varsa ben onlara gittim ve elimden geldiğince yapmaya gayret ettim. Bu da yüceler yücesi Allah'ın yardımı ve yol göstermesiyle oldu. Bu işlerin bereketi konusunda da yüce Allah'a rağbet ediyorum ve O'ndan ihsanını bekliyorum. Bunun dışında olan şeylerde ise günahımdan dolayı yüceler yücesi Allah'tan bağışlanma diliyorum!"

586. İsâ'nın naklettiğine göre İbn Kâsım şöyle demiştir: "Rivayet edildiğine göre Ömer b. Abdulazîz henüz aklı ermediği çocukluk dönemindeyken Abdullah b. Ömer'e (r.anhumâ) getirildi. Ömer b. Abdulazîz tekrar annesine dönünce: 'Ey anneciğim! Ben dayım gibi olmak istiyorum!' dedi. Bunun üzerine annesi şöyle dedi: 'Ey evladım! Sen nerde Abdullah b. Ömer'e benzemek nerde!"

587. Anlatıldığına göre Ömer b. Abdulazîz'in bir kölesi ve bir de beygiri vardı. Odun ve su taşıma işini bu beygirle yapardı. Geceleri çıkacağı ve ihtiyacı olduğu zaman da ona binerdi. Bir keresinde köle, Ömer'in yanına girdi. Ömer ona: "Bu sabah nasılsın?" diye sorunca köle: "Bu sabah bütün insanlar hayır içerisindeler ancak ben, sen ve bu beygir hariç!" diye cevap verdi. Bunun üzerine Ömer ona şöyle dedi: "Git! Artık sen hürsün!" Ve onu azat edip özgürlüğüne kavuşturdu.

588. Ömer b. Abdulazîz azatlı kölesi Sehl b. Sadaka'nın naklettiğine göre Ömer'in yakın adamlarından biri kendisine şöyle anlatmıştır: "Hilafet görevi Ömer'in üzerine kalınca onun evinden yüksek seste ağlama sesleri duyuldu. Bu ağlamanın sebebi sorulunca da anlaşıldı ki Ömer evindeki kadınlara seçme hakkı vermiş ve şöyle demişti: 'Benim başıma öyle bir meşguliyet geldi ki artık sizinle asla ilgilenecek vakit bulamayacağım! Kendisini özgür bırakmamı isteyen söylesin onu bırakayım! Benimle kalmak isteyen ise bilsin ki artık ona benden yana bir nasip yok!' Kadınlar ondaki bu ciddiyeti gördükleri ve ondan ümit kestikleri için ağlıyorlardı."

589. Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Abdulazîz (rh.), Şam'a giderken hevdecte bulunan karısı Fatıma'nın yanına gitti. Ona göz ucuyla bakınca fark etti ki başındaki örtü yıpranmış! Sonra elini onun baldırlarına hafifçe vurdu ve şöyle dedi: 'Ey Fatıma! Bizim seninle birlikte geçirdiğimiz öyle geceler vardı ki o zamanlar biz bugünden çok daha büyük nimetler içerisin-

CamScanner ile tarandı

deydik!' Böylece karısına unutmuş olduğu önceki zengin ve şatafatlı hayatını hatırlattı. Bunun üzerine Fatıma huysuzluk etmeye başladı ve Ömer'in eline vurdu. Sonra da onu kendisinden uzaklaştırdı ve şöyle dedi: 'Ömrüme yemin olsun ki sen şu anda o gün olduğundan çok daha güçlüsün ve her şeyi çok daha rahat bir şekilde elde edebilirsin!' Fatıma böyle yaparak Ömer'e el açıyor ve eski günlerde olduğu gibi nimet içerisinde yüzmeyi istiyordu. Ömer kalktı ve başka bir hevdece gitmeye yöneldi. Bir yandan da hüzünlü bir sesle şöyle diyordu: 'Ey Fatıma! Ben cehennem ateşinden korkuyorum! Ey Fatıma! *'Ben Rabbime isyan edersem gerçekten, büyük bir günün (kıyamet gününün) azabından korkarım.'*[423] Bunun üzerine Fatıma da ağlamaya başladı ve şöyle dua etti: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onu cehennem ateşinin azabından koru!"

590. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Abdulazîz (rh.) hasta yatağında yatarken Mesleme ona şöyle dedi: "Senin yaptığını hiç kimse yapmaz! Evlatlarının işlerine yarayacak hiçbir şey bırakmadın!" Bunun üzerine Ömer oturur hale getirtilmesini emretti. Oturunca, öfkelenmiş gibi bir hali vardı ve şöyle dedi: "Eğer benim evlatlarım Allah'tan korkar ve ona göre yaşarlarsa yüceler yücesi Allah asla onları zayi etmez. Hiç şüphe yok ki O, sâlih kullarının işlerini üstlenir! Eğer Allah'tan sakınmazlarsa vallahi yüceler yücesi Allah'ın onlara ne yapacağını hiç umursamam!"

591. Şair Ahvas, Ömer b. Abdulazîz'in yanına vardı ve ona şöyle dedi:

Ey Ebû Hafs! Benim kıymetli dostum!

Sen benim ağır bir imtihanım mısın?!

Yaptığın şey hak mı, bana reva mı bu?!

İbn Eslem'i yakınlaştırırken beni uzaklara atmaktasın!

Bunun üzerine Ömer b. Abdulazîz şöyle dedi: "Bu doğru bir söz!"[424]

---

423 En'âm, 6/15. âyet.

424 Zeyd b. Eslem'den bahsediliyor. İbn Eslem âlim bir zat idi. Ömer b. Abdulaziz yalaka şairleri yanından uzaklaştırıyor ve hakiki âlimleri kendisine yakınlaştırıyordu. Çünkü gerçek bir devlet başkanı böyle hareket ederdi. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

56. BÂB: TEHECCÜD NAMAZI VE GECE KALKMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

592. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey örtünüp bürünen (Peygamber)! Kalk, birazı hariç olmak üzere geceyi; yarısını ibadetle geçir. Yahut bundan biraz eksilt. Yahut buna biraz ekle. Kur'ân'ı ağır ağır, tane tane oku."*[425]

593. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Gecenin bir kısmında da uyanarak sana mahsus fazla bir ibadet olmak üzere teheccüd namazı kıl ki, Rabbin seni Makam-ı Mahmud'a ulaştırsın."*[426]

594. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onlar, Rabblerine secde ederek ve kıyamda durarak geceleyenlerdir."*[427]

595. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onlar, korkarak ve ümid ederek Rablerine ibadet etmek için yataklarından kalkarlar. Kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden de Allah için harcarlar."*[428]

596. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer bir insan her gece namaza kalkmayı adet edinmişse ancak uyku kendisine galip geldiği için kalkamamışsa, yüceler yücesi Allah mutlaka ona sanki o namazı kılmış gibi sevap yazar! Uykusu da onun için bir sadaka olur!"*[429]

597. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), bir gece beni ve kızı Fatıma'yı kaldırmak için kapımızı çaldı ve bize şöyle seslendi: *'Namaz kılmıyor musunuz?!'* Bunun üzerine ben: 'Canlarımız, yüceler yücesi Allah'ın elindedir! Eğer bizim kalkmamızı murad ederse biz de kalkar ve namazımızı kılarız!' dedim. Ben bu sözü söyleyince Rasûlullah (s.a.v) dönüp gitti ve bana hiçbir şekilde cevap vermedi. O dönüp gittiğinde baldırlarına vurduğunu ve bir yandan da şöyle dediğini işittim: *'İnsan tartışmaya her şeyden daha çok düşkündür."*[430]

---

425 Müzzemmil, 73/1-4. âyetler.

426 İsrâ, 17/79. âyet.

427 Furkân, 25/64. âyet.

428 Secde, 32/16. âyet.

429 Hasen bir hadistir. Bu hadis Âişe (r.anhâ) annemizin bir rivayeti olarak nakledilmiştir: Mâlik, Muvatta (1/117); Ahmed b. Hanbel (6/180); Ebû Dâvûd (1314); Nesâî (3/257). Bu hadisi Ebû'd-Derdâ'nın (r.a) rivayeti olarak nakledenler ise şunlardır: İbn Huzeyme (1173); İbn Hibbân (2588).

430 Buhârî (1127); Müslim (775).

CamScanner ile tarandı

598. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüphe yok ki bir insanın günah işlemesi, onun gece namazına kalkmaktan mahrum kalmasına sebebiyet verir!"

599. Fudayl (rh.) şöyle demiştir: "Gündüz oruç tutmaya, gece de namaz kılmaya güç yetiremiyorsan şunu iyice anla ki sen, günahlarının çokluğundan dolayı mahrum kalmış, ibadete layık görülmemiş birisin!"

600. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Geceyi ibadetle geçirmeye güç yetirebilmek için yemek yemeyi azaltman gerekir!"

601. Ebû Zer (r.a) şöyle demiştir: "Yüceler yücesi Allah, üç kişinin halinden memnun olur ve onları müjdeler:

Bunlardan birincisi, geceleyin sıcacık yatağını terk eder ve namaz için kalkar. Sonra güzel bir şekilde ve düzgünce abdestini alır. Ardından da namaza durur. Yüce Allah, meleklerine: 'Benim kulumun bunu yapma sebebi nedir?' diye sorar. Melekler: 'Sen bu sorunun cevabını en iyi bilensin!' diye cevap verirler. Yüceler yücesi Allah: 'Evet! Ben onu gayet iyi bilirim! Ancak yine de siz bana söyleyin!'[431] deyince melekler: 'Ey Rabbimiz! Sen onu bazı şeylerle korkuttun! Bu sebeple de o korktu! Yine Sen onu bazı şeylere karşı ümitvâr kıldın! Bu sayede de o ümit içerisinde ibadete koyuldu!' derler. Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurur: 'Öyleyse sizi şahit tutarak söylüyorum ki kesinlikle Ben o kulumu, korktuğu şeyden güvende kıldım ve ümit ettiği şeyi de ona tastamam verdim!'

Bunlardan ikincisi, bir harekât esnasında savaşçılar arasında bulunan ve düşmanla karşılaşan kişidir. Arkadaşları hezimete uğradığı halde sabitkadem durmaya devam eder ve öldürülünceye veya yüce Allah ona fetih nasip edinceye kadar savaşmaya devam eder! Yüceler yücesi Allah işte bu kul için de aynı cümleleri meleklerine söyler.

Bunlardan üçüncüsü ise, geceleyin arkadaşlarıyla birlikte yolculuk yapar. Gecenin sonunda bir yerde konaklar. Arkadaşları yatar ancak o uyumaz ve namaza durur. Yüceler yücesi Allah işte bu kul için de aynı cümleleri meleklerine söyler."[432]

---

431 Kulunun şanını ve şerefini yüceltmek, bilmeyenlere de öğretmek, takdirini açıkça dile getirmek için soruyor. (Çevirenin Notu)

432 İbn Mübarek, ez-Zühd (1212).

CamScanner ile tarandı

602. Ebû Vâil'in naklettiğine göre Abdullah (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında bir adamdan bahsedildi ve onun hakkında şöyle denildi: 'Bu adam sabaha kadar uyumaya devam eder ve namaz için kalkmaz!' Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Şeytan onun kulağına bevl (idrar) etmiştir!'*"[433]

603. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Amr b. el-Âs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bana şöyle buyurdu: *'Ey Abdullah! Sakın filanca gibi olma! O gece namazlarına kalkardı ancak sonradan gece namazını terk etti!'*"[434]

604. İmâm Mâlik'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre, Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Şeytan geceleyin uyumaya başladığınızda kafanızın arka tarafına (ensenize) üç düğüm atar. Her düğümü atınca oraya vurur ve şöyle der: 'Şimdi senin önünde upuzun bir gece var! Tadına vara vara uyuman lazım! Yat ve mışıl mışıl uyu!' Eğer bu kul gece uyanırsa ve yüceler yücesi Allah'ı anarsa düğümlerden biri çözülür. Eğer abdest alırsa ikinci düğüm de çözülür. Eğer namaz kılarsa üçüncü düğüm de çözülür. Böylece hem dinç olarak hem de gönül rahatlığı içerisinde sabaha varır. Ancak bunları yapmazsa o zaman da tembel, uyuşuk ve içi daralmış bir halde sabahlar!"*[435]

605. Ebû Sâlih es-Semmân'ın, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Haset kesinlikle yasaklanmıştır ancak sadece şu iki kişiye gıpta edilebilir: Yüceler yücesi Allah bir insana Kur'ân öğrenme nimeti bahşeder. Bu insan da gece gündüz sürekli Kur'ân okur. Komşusu onun okuyuşunu işitir ve şöyle der: 'Keşke filancaya verilen Kur'ân okuma nimeti bana da verilmiş olsaydı da ben de onun yaptığı gibi ibadet edebilseydim!' İkinci olarak da yüce Allah bir insana bolca mal ihsan eder. Bu kişi de malını Hak yolda infak edip harcar. Bunun üzerine başka biri şöyle der: 'Keşke filancaya verilen bu nimet bana da verilmiş olsaydı da ben de onun yaptığı şekilde amel edebilseydim!'"*[436]

---

433 Buhârî (1144); Müslim (774).
434 Buhârî (1152); Müslim (1159).
435 Muvatta, (1/176); Buhârî (1142); Müslim (776).
436 Buhârî (5026).

CamScanner ile tarandı

606. Rebî' b. Huseym'in kızı, babasına: "Görüyorum ki insanlar uyuduğu halde sen uyumuyorsun! Bunun sebebi nedir?" diye sorunca Rebî' şöyle demiştir: "Hiç şüphen olmasın ki senin baban geceleyin sabaha kadar uyuyup kalmaktan ve ibadet edememekten korkuyor!"

57. BÂB: GECE NAMAZININ MİKTARI VE EN KIYMETLİ VAKTİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

607. Amr b. Evs'in, Abdullah b. Amr b. el-Âs'tan (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüceler yücesi Allah'ın katında en makbul ve sevimli olan namaz Dâvûd'un namazıdır! Yüceler yücesi Allah'ın katında en makbul ve sevimli olan oruç da Dâvûd'un orucudur! Dâvûd (a.s), gece yarısına kadar uyur sonra kalkar ve gecenin üçte birini ibadetle geçirirdi. Geri kalan altıda birinde ise tekrar uyurdu. O, bir gün oruç tutar, diğer gün ise oruç tutmaz ve yerdi."*[437]

608. Mesrûk şöyle demiştir: "Ben, Âişe (r.anhâ) annemize: 'Rasûlullah'ın (s.a.v) katında en sevgili olan amel hangisiydi?' diye sordum. Bana şöyle dedi: 'Devamlı olan ibadet!' Daha sonra: 'Ne zaman ibadet için kalkardı?' diye sorunca da şöyle cevap verdi: 'Horozun ötüşünü işitince namaz için kalkardı!"[438]

609. Esved b. Yezîd şöyle demiştir: "Âişe (r.anhâ) annemize, Rasûlullah'ın (s.a.v) geceleyin nasıl namaz kıldığını sorunca bana şöyle dedi: 'Gecenin başında uyur, sonunda da kalkardı. Namazını kılar sonra tekrar yatağına dönerdi. Müezzinin ezanını işitince yatağından sıçrayıp kalkardı. Eğer ihtiyacı varsa gusül abdesti alırdı. Eğer ihtiyacı yoksa abdest alır ve çıkardı."[439]

610. Humeyd'in naklettiğine göre Enes (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bazı zamanlar o kadar çok oruç tutmazdı ki sonunda biz şöyle derdik: 'Herhalde bu ayın hiçbir gününde oruç tutmayacak!' Sonra da öyle bir oruç tutmaya başlardı ki biz sonunda o ay boyunca hep oruç tutacak zannederdik! Eğer sen onun geceleyin namaza kalktığını görmek istersen mutlaka onun

437 Buhârî (1131); Müslim (1159).
438 Buhârî (1132); Müslim (741).
439 Buhârî (1146); Müslim (739).

CamScanner ile tarandı

namaza kalktığını görürdün. Eğer uyuduğunu görmek istersen mutlaka onun uyuduğunu da görürdün!"[440]

Rivayet edilen bu nakil, söz konusu duruma güç yetirebilen kişiler için uygundur. Böyle bir şeyi yapmaya güç yetiremeyen kişiler ise ancak kudretleri oranında ibadet etmelidirler. Buna güç yetirme konusunda herkes aynı kuvvet ve kudrete sahip değildir. Bu sebeple insanın, güç yetiremeyeceği şeylerden dolayı sorumlu tutulmaması gerekir.

611. İmâm Mâlik'in Hişâm b. Urve'den, onun da babasından naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Esedoğulları kabilesinden bir kadın yanımda iken Rasûlullah (s.a.v) çıkageldi. Daha sonra bana: *'Bu kadın kimdir?'* diye sorunca: 'O filancadır. Geceleri uyumaz!' diyerek namazı hakkında konuştum. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Bırak bunları! Sizin üzerinize düşen vazife güç yetirebildiğiniz kadarıyla ibadet etmektir! Siz bıkıp usanıncaya kadar yüceler yücesi Allah asla bıkıp usanmaz!'*"[441]

Belki de Rasûlullah (s.a.v) o kadının halinin iç yüzünü biliyordu ve onun böyle bir ibadete devamlı olarak güç yetiremeyeceğinin farkındaydı. Bu sebeple de öyle buyurdu. Başka bir açıdan da Rasûlullah (s.a.v) o kadının yaptıklarını güzel ve doğru kabul eden kişinin aslında hatalı davrandığını ortaya koymak istemiş olabilir. Çünkü bunu güzel gören kişi, o ibadeti yapmaya güç yetiremeyen insanları da bu kadını örnek almaya ve onun gibi amel etmeye davet edebilir. Bu da hüsranla sonuçlanır ve fitneye sebebiyet verir. Tüm bu sebeplerden dolayı Rasûlullah (s.a.v) uyarma ve düzeltme girişiminde bulunmuştur.

612. Rivayet edildiğine göre Ebû Cühayfe (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) Selmân ile Ebu'd-Derdâ'yı (r.anhumâ) kardeş ilan etti. Bir keresinde Selmân, kardeşi Ebu'd-Derdâ'yı ziyaret edince fark etti ki kardeşinin hanımı olan Ümmü'd-Derdâ üstü başı perişan bir halde duruyor! Bunun üzerine ona: 'Senin bu halin ne?' diye sordu. Kadın: 'Senin kardeşin Ebu'd-Derdâ'nın dünyaya hiçbir şekilde ihtiyacı yok! Dünya ile işi de yok!' deyince Selmân, Ebu'd-Derdâ'nın yanına gitti. Ebu'd-Derdâ kardeşi Selmân için yemek ha-

440 Buhârî (1141); Müslim (1158).
441 Muvatta (1/118); Buhârî (1151); Müslim (785).

CamScanner ile tarandı

zırladı ancak ona: 'Sen ye! Ben oruçluyum!' dedi. Selmân ise: 'Sen yiyinceye kadar ben de yemeyeceğim!' dedi. Bunun üzerine Ebu'd-Derdâ yemek zorunda kaldı. Gece olup da uyuduklarında Ebu'd-Derdâ ibadet etmek için kalktı ancak Selmân ona: 'Uyu!' dedi. Bunun üzerine o da uyudu. Daha sonra Ebu'd-Derdâ tekrar kalkmak istedi ancak Selmân ona yine: 'Uyu!' dedi. Gecenin sonuna vardıklarında ise Selmân: 'İşte şimdi kalkabilirsin!' dedi ve ikisi birlikte kalkıp namaz kıldılar. Selmân ona şöyle dedi: 'Hiç şüphen olmasın ki kesinlikle Rabbinin senin üzerinde hakkı vardır! Nefsinin de senin üzerinde hakkı vardır! Ailenin de senin üzerinde hakkı vardır! Her hak sahibine hakkını mutlaka ver!' Daha sonra Ebu'd-Derdâ, Rasûlullah'ın (s.a.v) huzuruna geldi ve olup biteni anlattı. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Selmân'ın söyledikleri doğrudur!'*[442]

613. İbnü'l-Kâsım şöyle demiştir: "Süleyman b. Kâsım'dan ve kendisine güvendiğim başka birinden işittiğime göre onlar şöyle demişlerdir: 'Bana ulaşan bilgiye göre bir adam ibadetlerden birini çokça yapmak ister. Ancak yüce Allah, ona nazar ettiği ve halini bildiği için onu bu şekilde ibadet etmekten men eder. Çünkü bu kişinin o şekilde ibadet etmesi kendisinin helak olmasına sebebiyet verir. İşte bundan dolayı yüce Allah ona engel olur!"

614. İbnü'l-Kâsım şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre Amr b. el-Âs (r.a), bir keresinde Mısır'da, minberden insanlara hitap ediyor ve şöyle diyordu: 'Ey insanlar! Hiç şüpheniz olmasın ki bu din sapasağlamdır ve çok güçlüdür! Yumuşak huylulukla ve merhametle davranarak bu dine kendinizi tastamam verin! Onun derinlerine dalın! Yarın öleceğini düşünen birinin korkusuyla yüce Allah'tan korkun! Ancak yaşlanınca öleceğini zanneden genç bir insanın çalışması gibi amel edip koşturun! Bununla birlikte şunu unutmayın ki kendini zorlayan ve sınırlarını aşmaya kalkan biri ne uzak mesafeleri kat edebilir ne de kendisinde ve bineğinde bir adım olsun ilerleyebilecek güç bulabilir!"

615. Rivayet edildiğine göre evlatları Yakûb'a (a.s) gelip de kendilerinin bağışlanmaları için af dilemesini istediklerinde o: *"Rabbimden sizin bağışlanmanızı dileyeceğim."*[443] dedi. Bağışlama istemeyi seher vaktine kadar erte-

442 Buhârî (1968).
443 Yûsuf, 12/98. âyet.

CamScanner ile tarandı

ledi. Çünkü o, duaların kabul edildiği vakitte dua etmek istiyordu. Başka bir rivayete göre de o, bu duasını Cuma gününe kadar ertelemiştir.

Bundan dolayı kişinin nefsini, meşakkate katlanmak ve zarara uğramak zorunda kalmaksızın devamlı olarak güç yetirebileceğini bildiği bir ibadet hayatına hazırlaması gerekir. Çünkü o nefsini, güç yetirebileceğinden daha fazlasına mecbur ederse, bu sefer de bıkabilir ve ibadeti temelli terk edebilir! İşte bu duruma düşmemek için dikkatli davranması gerekir.

616. Abdulazîz b. Suheyb'in naklettiğine göre Enes (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) mescide girince iki direk arasına uzatılmış bir ip gördü. *'Bu ip de neyin nesi?'* diye sorunca: 'Bu ip, Zeynep içindir. İbadet ederken yorulduğu zaman ona tutunuyor!' dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'O ipi çözün! Sizler dinç olduğunuz zaman namaz kılın! Yorulduğunuzda ise oturun ve dinlenin!'*"[444]

617. Ebu'l-Abbâs el-Âşir'in naklettiğine göre Abdullah b. Amr (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bana şöyle buyurdu: *'Bana haber verildiğine göre sen gecelerini namazla, gündüzlerini de oruçla geçiriyormuşsun!'* Ben de: 'Evet, ben bunu yapıyorum!' dedim. Bunun üzerine bana şöyle buyurdu: *'Bu şekilde ibadet edersen gözlerine zarar verirsin ve nefsini yorarsın! Hiç şüphen olmasın ki nefsinin senin üzerinde hakkı vardır! Ailenin senin üzerinde hakkı vardır! Bazı günler oruç tut, bazı günler de tutma! Gecenin bir kısmında kalkıp ibadet et, bir kısmında da yat uyu!'*"[445]

618. Rivayetlere göre sâlih insanlardan bazıları bütün geceyi ibadetle geçirirlerdi ancak bunların sayısı son derece azdır.

619. Rivayet edildiğine göre Fudayl b. Iyâz (rh.) şöyle demiştir: "Geceleyin uyumak için yatağa yöneldiğimde gecenin uzunluğu beni korkutur! Bunun üzerine gecemi Kur'ân ve namazla geçiririm. Böylece nefsimi, yaptığım ibadetlerle doyururum!"

620. Rivayet edildiğine göre Yezîd er-Rakkâşî (rh.) şöyle demiştir: "Uyuduktan sonra kalkarım. Sonra tekrar uyurum. Bundan sonra ise artık gözlerim uyku görmez!"

---

444 Buhârî (1150); Müslim (784).
445 Buhârî (1153); Müslim (1159).

CamScanner ile tarandı

621. Abede b. Hilâl es-Sekafî (rh.) şöyle demiştir: "Hiçbir gece uyuduğuma, hiçbir gündüz de oruç tutmadığıma şahitlik etmemiştir!" Bu durum Ömer'e ulaşınca, bayram günlerinde oruç tutmayacağına dair ondan söz almıştır.

622. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Habîb (rh.) ailesine şöyle derdi: "Ey kıymetli ailem! Gecenin son anları! Gecenin son anları! Haydi kalkın ve ibadet edin! Kesinlikle durum şu ki suya ulaşamayan ve başkaları tarafından geçilen kişi susuz kalır! Ey kıymetli ailem! Gecenin son anları! Gecenin son anları! Haydi kalkın ve ibadet edin! Kesinlikle durum şu ki gölgeyi yakalayamayan ve başkaları tarafından geçilen kişi güneşin altında kavrulur!"

623. Ebû Süleymân ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "Geceleyin ibadet etmenin zevkine varan gece ehlinin geceden aldığı lezzet, zevkusefaya dalan eğlence düşkünlerinin dünya hazlarından aldığı lezzetten çok daha fazladır! Eğer gece olmasaydı dünyada kalmayı, yaşamaya devam etmeyi istemezdim!"

624. Rivayet edildiğine göre hikmet ehli biri de şöyle demiştir: "Geceleyin namaz kılmayı çoğaltan birinin gündüz yüzü güzelleşir!"

625. Hasan-ı Basrî'ye (rh.): "Gece teheccüd namazına kalkanlara ne oluyor da onlar insanların en güzel yüzlüleri haline geliyorlar?" diye sorulunca şöyle cevap verdi: "Onlar Rableriyle baş başa kalıyorlar! Bunun üzerine yüceler yücesi Allah onlara kendi nurundan bir nur giydiriyor!"

626. Abdullah b. Dâvûd (rh.) şöyle demiştir: "Eskiden yaşayan sâlih insanlar kırk yaşına geldiklerinde artık yataklarını katlayıp bir kenara bırakırlar ve kendilerini gece ibadetine verirlerdi!"

627. Onlardan bazıları gecenin bütününü ihya ederlerdi. Fecri gördüklerinde ise şöyle derlerdi: "Sabaha varıldığında, geceyi ibadetle geçiren bir kavim methüsena edilir!"

58. BÂB: GECE NAMAZININ KAÇ REKÂT OLDUĞU HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

628. Ebû Cemre'nin naklettiğine göre Abdullah b. Abbas (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) namazı on üç rekâttı." Gece kıldığı namazı kast ediyor.[446]

446 Buhârî (1138); Müslim (764).

CamScanner ile tarandı

629. Mesrûk şöyle demiştir: "Âişe (r.anhâ) annemize Rasûlullah'ın (s.a.v) gece namazı hakkında sorunca bana şöyle dedi: 'Onun gece namazı, sabah namazının iki rekâtı hariç yedi, dokuz ve on bir rekât olurdu."[447]

Uykusu ağır basan ve kendisine galip gelen kişi, devamlı olarak yapmayı âdet edindiği ibadetini tamamlayamayacağını anlayınca yatıp uyusun. Uykusu hafifleyince ve ibadetini tamamlama gücünü kendinde bulunca kalkıp tamamlasın. Böylece namaz kılması da kolaylaşır.

630. İmâm Mâlik'in *Muvatta*'sında, Hişâm b. Urve'den, onun babasından, onun da Rasûlullah'ın (s.a.v) eşi Âişe annemizden naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer sizden biri namaz kılarken uyuklamaya başlarsa uykulu hali geçinceye kadar uyusun! Sizden biri uykulu bir halde namaz kılmaya kalkarsa ne dediğini bilmez! Belki de af diliyorum, istiğfar ediyorum zannederken kendisine hakaret eder!"*[448]

Uyursa tekrar kalkamayacağından endişe ettiği ve âdet haline getirdiği ibadetini tamamlamaya çok istekli olduğu için, uykusu olduğu halde ısrarla ibadetine devam eden kişi de bu amelinden dolayı sevap kazanır. Eğer âdet haline getirdiği bu gece ibadetini, sabah namazıyla öğle namazı arasında yapma imkânı bulursa bu da güzeldir.

631. Humeyd b. Abdurrahman b. Avf'ın naklettiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Geceleyin okumayı âdet edindiği virdini kaçıran/yapamayan kişi bu ibadetini öğle namazından önce yapsın. Çünkü bu ibadet de gece ibadetine denk gelir!"[449]

59. BÂB: GECELEYİN OKUNACAK KUR'AN'IN NE KADAR OLACAĞI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

632. Ebû Seleme b. Abdurrahman'ın naklettiğine göre Abdullah b. Amr (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bana: *'Kur'ân'ı ayda bir kez hatim et!'* buyurunca ben: 'Bundan daha fazlasını yapabilirim!' dedim. Bu-

447 Buhârî (1139).

448 Muvatta (1/118); Buhârî (212); Müslim (786).

449 Nesâî, es-Sünenü'l-Kübrâ isimli eserinde bu rivayeti Ömer b. Hattâb'ın (r.a) sözü olarak (mevkûf) nakletmiştir. Müslim (747) ise bu rivayeti Rasûlullah'a (s.a.v) atfen merfu olarak nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

nun üzerine bana: *'Öyleyse yedi günde bir kez hatim et! Bundan daha fazlasını yapma!'* buyurdu."[450]

Rasûlullah'ın (s.a.v) bu sözü söylemesinin nedeni, genel manada sözün özü olarak en faziletli durumun bu olması olabilir. Yine böyle buyurmasındaki sebep, özel olarak Abdullah b. Amr (r.anhumâ) hakkında en faziletli durumun bu olması da olabilir. Çünkü Rasûlullah (s.a.v) onun Kur'ân okurken yavaş ve tane tane okuduğunu bilmekteydi. Bundan dolayı da söz konusu ibadete devam etmekten aciz kalacağının farkında idi. Bu da Abdullah b. Amr'ın gücünün sınırının üstünde bir durumdu. Bu sebeple öyle buyurmuş olabilir. Gerçekte ise bundan daha fazlasını yapmaya güç yetirebilen bir insan, daha fazla ibadet etmek konusunda men edilmez.

633. Nitekim İmâm Mâlik'e: "Hadım edilmiş bir adam her gece Kur'ân'ı hatim ediyor! Sen bu konuda ne düşünüyorsun?" diye sorduklarında şöyle demiştir: "Bu ne kadar da güzel bir ibadet! Çünkü Kur'ân bütün hayırların başıdır!"

634. Bişr b. es-Serî (rh.) şöyle demiştir: "İslam ümmeti hurmanın durumu gibidir. Hurmayı çiğnedikçe tatlılığı ortaya çıkar. Ümmet de Kur'ân okudukça böyle olur!" Bu söz Ebû Süleyman'a söylenince şöyle demiştir: "Çok doğru! Çünkü onlardan biri Kur'ân'dan bir sûre okumaya başlayınca bir an önce onu bitirip diğer sûreye başlamak ister! Böylece Kur'ân okumaya doymaz!"

635. Ebû Süleymân ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "Namaza duran biri Kur'ân okumaya başlar ve okuduğu Kur'ân'dan müthiş bir zevk alır. Bunu tadınca artık rükûa ve secdeye varmak istemez. Rükû edince o zevki tattığında ise artık ayakta durup kıraat etmek ve secdeye varmak istemez. Secde halindeyken o zevki tattığında ise bu sefer de ayakta durup kıraat etmek ve rükûa varmak istemez. Namaz esnasında onun için açılan bu rahmet yönü sıkı sıkıya yapışır ve onu bırakmaz." Ona: "Peki ya bu insanın kendisine âdet edindiği bir ibadeti varsa ve o halden çıkamadığı için bunu yapamazsa ne olacak?" diye sorulunca da şöyle cevap vermiştir: "Gündüz yapar!" Sonra da şöyle devam etmiştir: "Kendisine böyle bir halin açıldığı kul nasıl olur da içinde bulunduğu hali bırakıp âdetini yerine getirmeye kalkar! Sen bir şeyi

450 Buhârî (5054); Müslim (1159).

CamScanner ile tarandı

çok isteyip de onu bulunca bırakıp başka şeyle uğraşan sonra da tekrar onu talep etmeye geri dönen birini gördün mü?! Kişi çok istediği bir şeyi bulunca ona yapışır ve asla bırakmaz!"

60. BÂB: GECE NAMAZININ DIŞINDA OLAN MÜSTEHAP VE NAFİLE NAMAZLAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

636. Rivayet edildiğine göre İbrahim b. Abdurrahman b. Avf şöyle demiştir: "Abdurrahman b. Avf (r.a) öğle namazından önce uzunca bir namaz kılardı. Ezanın sesini duyunca da elbisesini iyice giyinir, kuşağını bağlar ve çıkardı."

637. Humeyd'in naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Bizim arkadaşlarımızın en çok sevdiği namaz gün ortasında, öğle sıcağında kıldıkları namazdı!"

638. Mansûr'un naklettiğine göre İbrahim (rh.) şöyle demiştir: "Onlar eğer öğle namazından önce kıldıkları dört rekâtlık nafile namazı kaçırırlarsa öğle namazının farzından sonra kıldıkları iki rekâtın ardından bu dört rekâtlık nafileyi kılarlardı."

639. Zühre b. Ma'bed'in naklettiğine göre Ebû Abdurrahman el-Hubulî (rh.) şöyle demiştir: "Akşam namazını kıldığında kalk ve sanki o gece namaz kılmayı murad etmeyen bir insanmışçasına yani gece ibadeti yerine namaz kıl. Eğer sana gece namaz için kalkma nimeti bahşedilirse bu senin için daha hayırlı olur. Ancak gece kalkma nimetiyle rızıklandırılmazsan zaten gecenin başında namazını kıldığın için sorun olmaz ve nimete ermiş olursun."

640. Rivayet edildiğine göre Muhammed b. el-Münkedir (rh.) şöyle demiştir: "Akşam ile yatsı arasında kılınan namaz evvâbîn'dir yani Allah'a yönelen sâlih kulların ve çokça tövbe edenlerin namazıdır."

641. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Amr b. el-Âs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Evvâbîn namazı, insanlar tekrar dönüp de namaza gelinceye kadar akşam ile yatsı arasındaki yalnızlık/halvet halinde kılınan namazdır."

CamScanner ile tarandı

642. Rivayet edildiğine göre İbrahim en-Nehaî (rh.), yüce Allah'ın: *"Onların içinde gece saatlerinde ayakta duran, secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okuyan bir topluluk da vardır."*[451] âyeti hakkında şöyle demiştir: "Bizim işittiğimize göre bu âyette kast edilen namaz, akşam ile yatsı arasında kılınan namazdır."

643. Sâbit el-Bünânî'nin naklettiğine göre bir adam, Abdullah b. Revâha'nın geçmişte hanımı olan bir kadınla evlendi. Ona: "Niçin seninle evlendiğimi biliyor musun? Bana Abdullah b. Revâha'nın evinde neler yaptığını, nasıl ibadet ettiğini anlat!" deyince kadın şöyle cevap verdi: "O evden çıkmak istediğinde iki rekât namaz kılar öyle çıkardı. Tekrar eve döndüğü zaman da iki rekât namaz kılardı. Bunu asla terk etmezdi!"

Sâbit de Abdullah b. Revâha'nın ailesinden birinin naklettiği bu konuda söz konusu namazı asla terk etmezdi.

61. BÂB: KIRAATIN/KUR'AN OKUMANIN NASIL OLACAĞI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

644. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Kur'ân'ı ağır ağır, tane tane oku."*[452]

645. Katâde'nin naklettiğine göre Enes b. Mâlik'e (r.a): "Rasûlullah'ın (s.a.v) Kur'ân okuması/kıraati nasıldı?" diye sorulunca şöyle demiştir: "O çekilmesi gereken yerleri uzatarak okurdu." Sonra da besmeleyi okudu. Bismillâh derken uzatıyordu, Rahmân derken uzatıyordu, Rahîm derken de uzatıyordu.[453]

646. Muhammed b. Ka'b el-Kurazî (rh.) şöyle demiştir: "Ben gecem boyu sabaha varıncaya kadar Zilzâl ve Kâria sûrelerini okurum. Bu ikisinden fazlasını okumam. Onları tekrar tekrar okur, üzerlerinde dururum ve haklarında derinlemesine düşünürüm. Bu şekilde okumak bana, Kur'ân'ı gece boyunca acele ederek hızlı bir şekilde okumaktan veya dağınık bir şekilde saçıp savurarak, karıştırarak okumaktan çok daha hoş ve tatlı gelir."

---

451 Âl-i İmrân, 3/113. âyet.
452 Müzzemmil, 73/4. âyet.
453 Buhârî (5046).

CamScanner ile tarandı

647. İkrime'nin naklettiğinde göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Tefekkür içerisinde kılınan iki rekâtlık namaz, kalbin dağınık ve dalgın olduğu bir halde bütün gece boyunca kılınan namazdan çok daha hayırlıdır!"

648. İmâm Mâlik'in (rh.) naklettiğine göre Yahyâ b. Saîd şöyle demiştir: "Ben ve Muhammed b. Yahyâ b. Hibbân beraber oturuyorduk. O bir adamı çağırdı ve ona: 'Babandan işittiğin şeyleri bize haber ver!' dedi. Bunun üzerine adam: 'Babamın bana bildirdiğine göre o bir keresinde Zeyd b. Sâbit'in (r.a) yanına gitti ve ona: 'Kur'ân'ı yedi günde hatim etmek konusunda ne düşünüyorsun?' diye sordu. Zeyd: 'Bu güzeldir ancak ben Kur'ân'ı ayın yarısında veya yirmi günde hatim etmeyi daha çok seviyorum! Neden böyle yaptığımı sor!' deyince babam: 'Ben sana bunun nedenini soruyorum?' dedi. Bunun üzerine Zeyd şöyle dedi: 'Çünkü bu sayede Kur'ân üzerinde derinlemesine düşünebiliyorum ve onun üzerinde durarak tane tane, özen göstererek, anlamaya çalışarak okuyabiliyorum!'"[454]

649. İbn Mübârek'in, Süfyân b. Uyeyne'den naklettiğine göre Mücahid (rh.) şöyle demiştir: "Ben bir keresinde Abdullah b. Abbas'a (r.anhumâ) şöyle sordum: 'Bir insan tek rekâtta Bakara ve Âl-i İmrân Sûresi'ni okusa, diğer bir insan ise tek rekâtta sadece Bakara Sûresi'ni okusa ancak bununla birlikte her ikisinin de kıyamları, rükuları, secdeleri ve oturmaları aynı olsa, bunlardan hangisi daha üstün/faziletli olur?' Bunun üzerine bana: 'Sadece Bakara Sûresi'ni okuyan!'[455] dedi ve şu âyeti okudu: *'Biz Kur'ân'ı, insanlara dura dura okuyasın diye âyet âyet ayırdık ve onu peyderpey indirdik.*[456]"[457]

62. BÂB: GECELEYİN KILINACAK NAMAZIN ÖZELLİKLERİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

650. Ziyâd'ın naklettiğine göre Muğîre (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) geceleyin namaza dursa ayakları ve baldırları ağrıyıp şişinceye ka-

454 Muvatta (1/200).

455 Çünkü biri, iki sûreyi aynı vakit içerisinde okumaktadır. Bu da hızlı okumasını gerektirir. Diğeri ise aynı zaman zarfı içerisinde tek bir sûre okur. Bu sayede tane tane ve anlayarak okuyabilme fırsatına erer. İşte bu daha faziletlidir. (Çevirenin notu)

456 İsrâ, 17/106. âyet.

457 Kitâbü'z-Zühd (1285).

CamScanner ile tarandı

dar namaz kılardı. Hatta bundan dolayı ayaklarında çatlaklıklar oluşurdu. Kendisini neden bu kadar yorduğu konusunda sitem edilince ise şöyle buyururdu: *'Çokça şükreden bir kul olmayayım mı?!'*"[458]

651. Abdullah b. Büreyde'nin naklettiğine göre İmrân b. Husayn (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'a (s.a.v) oturarak namaz kılan kişinin durumu hakkında sorunca bana şöyle buyurdu: *'Ayakta namaz kılan kişinin yaptığı şey en faziletli olandır. Oturarak namaz kılan kişi, ayakta namaz kılanın aldığı sevabın yarısını alır. Yatarak*[459] *namaz kılan kişi ise oturarak namaz kılanın aldığı sevabın yarısını alır.'*"[460]

652. Âlimler bu konuda şöyle demişlerdir: "Bu fazilet, ayakta namaz kılmaya güç yetirebilen kişi içindir. Bu kişi nafile ibadetleri oturarak kılsa dahi caizdir. Çünkü nafile ibadetlerde ayakta durmak yani kıyam farz değildir. Ancak böyle yaparak faziletli olanı terk etmiş olur. Oturarak namaz kılmaya da güç yetiremeyen kişi ise namazını uzanarak kılar. Ancak oturarak namaz kılmaya güç yetirebilen bir insanın uzanarak namaz kılması caiz değildir. Çünkü uzanmak namazın şekli hareketleri içerisinde yer almaz. Oturmak ise namazın şekli hareketleri arasında yer alır. Gücü yettiği halde ayakta durmak kendisine meşakkatli/zor gelen biri ise namaz esnasındaki kıraatini oturarak yapsın. Rekâtındaki Kur'ân okumasını tamamlamaya yaklaşınca ise ayağa kalksın ve kıraatini ayakta tamamlasın. Sonra da rükûa gitsin. İşte bunu tüm rekâtlarda yapabilir."

653. Ebû Seleme b. Abdurrahmân'ın naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) oturarak da namaz kılardı. Oturur halde iken kıraatini de uzun uzun okurdu. Kur'ân okumasından otuz veya kırk âyete yakın bir kısım kalınca kalkardı ve kalan kısmı ayakta okurdu. Sonra rükûa ve secdeye giderdi. İkinci rekâtta da bunun aynısını yapardı. Namazını bitirince de bana bakardı. Eğer ben uyanık isem benimle muhabbet ederdi. Eğer uyuyorsam o da yatardı."[461]

---

458 Buhârî (1130); Müslim (2819).

459 Nafile ibadetlerde oturarak namaz kılınabilir ancak farzlarda oturarak ve yatarak namaz kılmalarının sebebi, rahatsızlık içerisinde olmalarıdır. Bir zaruret durumu söz konusu olursa bu şekilde kılınabilir. (Çevirenin notu)

460 Buhârî (1116).

461 Buhârî (1119); Müslim (731).

CamScanner ile tarandı

654. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir adam: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Geceleyin kılınacak namaz nasıl olmalı?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *'İkişer ikişer! Eğer sabah olacak ve vakit çıkacak diye korkarsan o zaman tek bir rekât daha kıl!"*[462]

63. BÂB: ABDESTİN VE SÜREKLİ ABDESTLİ OLMANIN FAZİLETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

655. Humrân şöyle demiştir: "Osmân b. Affân'a (r.a) abdest suyu getirdim. O bir mecliste oturuyordu. Çok güzel bir şekilde abdest aldı ve sonra şöyle dedi: 'Rasûlullah'ın (s.a.v) bu mecliste otururken abdest aldığını gördüm. O çok güzel bir şekilde abdest aldı ve sonra şöyle buyurdu: *'Her kim; bunun gibi bir abdest alır sonrasında da mescide gelir, iki rekât namaz kılar ve ardından da otururbut, daha önce işlemiş olduğu günahları bağışlanır!"*[463]

656. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İstikamet üzere yaşayın/dosdoğru olun! Her ne kadar buna güç yetiremeyecek olsanız da yüce Allah'tan bu konuda yardım dileyerek dosdoğru olmaya çalışın! Hiç şüphesiz dosdoğru olmanın sevabını saymakla bitiremezsiniz! Sizin amellerinizin en hayırlısı namazdır! Sadece ve sadece Mümin olan kul abdestini muhafaza eder!"*[464]

657. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Mümin kul abdest alırken ağzını çalkaladığında günahları ağzından çıkıp dökülür! Burnuna su çektikten sonra sümkürdüğünde günahları burnundan çıkar! Yüzünü yıkadığında günahları yüzünden akıp dökülür! Hatta göz kapaklarının altındaki günahlar bile dökülür! Ellerini yıkadığında günahlar ellerinden dökülür! Hatta el tırnaklarının altındaki günahlar bile çıkar! Başını mesh ettiğinde ise başındaki günahlar dökülür! Hatta kulaklarındaki günahlar bile çıkar! Ayaklarını yıkadığında günahlar ayaklarından çıkıp dökülür!*

---

462 Buhârî (472, 1137); Müslim (749).

463 Buhârî (159, 6433); Müslim (229).

464 Sahih bir hadistir. Bu metni/lafzı İmâm Mâlik, Muvatta 66 (1/34) isimli eserinde naklet-miştir. Bu hadisi merfu olarak nakledenler: Ahmed b. Hanbel (5/276-277); İbn Mâce (277); Hâkim, Müstedrek (1/130), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir. Bununla birlikte bu hadisin metni munkatıdır. Ancak başka lafızlarla gelen metin muttasıl senetle sahihtir. Bu nakilde "istegîmû" ifadesi yerine "seddidû ve gâribû" ifadesi geçmektedir. Bu senedi rivayet edenler: Ahmed b. Hanbel (5/280-282); ed-Dârimî (1/168); İbn Hibbân (1037).

CamScanner ile tarandı

Hatta ayak tırnaklarının altındaki günahlar bile çıkar! Sonrasında da onun mescide doğru yürümesi ve namaz kılması kendisi için fazladan bir sevap olarak yazılır!"[465]

658. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer bir insan güzelce abdest alır sonra da başını kaldırıp semaya bakarak: 'Ben şehadet ederim ki Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! O tektir ve O'nun hiçbir ortağı yoktur! Yine ben şehadet ederim ki Muhammed, O'nun kulu ve elçisidir!' derse Cennet'in sekiz kapısı da onun için açılır ve böylece o, dilediğinden içeri girer!"*[466]

659. Bazı âlimler abdest aldıktan sonra şöyle denmesini müstehap/güzel kabul etmişlerdir: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni çokça tövbe edenlerden kıl! Beni çokça temizlenenlerden, abdestli olanlardan kıl!"[467]

660. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Beni dikkatle dinleyin! Size, yüce Allah'ın onun vesilesiyle günahları sileceği ve onun sayesinde dereceleri yükselteceği bir şeyi haber vereyim mi? Bunlar şunlardır: Zor şartlarda ve istenmeyen durumlarda dahi olsa abdesti en güzel şekilde ve tastamam almak, mescitlere giderken atılan adımları çoğaltmak, bir namazı kıldıktan sonra diğerini beklemek! İşte ribât*[468] *budur! İşte ribât budur! İşte ribât budur!"*[469]

---

465 Sahih bir hadistir. İmâm Mâlik, Muvatta 60 (1/31); Ahmed b. Hanbel (4/349); Hâkim, Müstedrek (1/129-130) isimli eserinde Abdullah b. es-Sünâbihî'den nakletmiştir. Onun sohbetinde bulunup bulunmadığı tartışmalıdır; Bu hadisi Müslim (244), Ebû Hureyre'nin rivayeti olarak benzer lafızlarla nakletmiştir.

466 Bu rivayeti Ömer b. Hattâb (r.a) nakletmiştir: Ahmed b. Hanbel (1/19-20); Müslim (234) ise "sonra da başını kaldırıp semaya bakar" kısmı olmaksızın nakletmiştir.

467 Bu rivayeti Tirmizî (55), Ömer'in (r.a) hadisi olarak nakletmiştir ki hadisin senedi zayıftır. Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat (4895) isimli eserinde bu rivayeti Sevbân'ın hadisi olarak nakletmiştir. Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâd (9/69); Kazvinî, et-Tedvîn fî Târîh-i Kazvîn (2/342-343 ve 3/174); Bu rivayet birden fazla sahâbeden mevkûf olarak nakledilmiştir. Onlardan bir tanesi de Ali b. Ebû Tâlib'tir (r.a). Abdurrezzâk, el-Musannef (1/186); İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (1/13 ve 6/113); Yine İbn Ebû Şeybe (6/114) bu rivayeti Huzeyfe b. Yemân'dan (r.a) nakletmiştir.

468 Ribât kelimesi aslında düşman sınırlarında nöbet beklemek ve cihada hazır halde bulunmak demektir. Hadisten de anlaşılacağı üzere ibadet konusunda da aynı hassasiyeti taşımak ise gerçek ribâttır. Çünkü burada da nefse ve şeytana karşı teyakkuz halinde olan kul, çokça ibadet etmekte ve hassas bir kulluk şuuruyla vazifesini yerine getirmektedir. (Çevirenin notu)

469 Müslim (251).

CamScanner ile tarandı

64. BÂB: MİSVAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYET

661. Ebû Vâil'in naklettiğine göre Huzeyfe (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) geceleyin teheccüd namazına kalkınca dişlerini misvak ile ovalayıp temizlerdi."[470]

65. BÂB: NAMAZ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

662. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ailene namazı emret ve kendin de ona devam et. Senden rızık istemiyoruz. Sana da biz rızık veriyoruz. Güzel sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanlarındır."*[471]

663. İmâm Mâlik'in Zeyd b. Eslem'den, onun da babasından naklettiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a), geceleyin yüceler yücesi Allah'ın izin verdiği kadar namaz kılardı. Gecenin sonuna gelince ise ailesini de namaza kaldırırdı ve onlara şöyle derdi: "Namaz! Namaz!" Sonra da şu âyeti okurdu: *"Ailene namazı emret ve kendin de ona devam et. Senden rızık istemiyoruz. Sana da biz rızık veriyoruz. Güzel sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanlarındır."*[472-473]

664. İmâm Mâlik'in naklettiğine göre Âmir b. Sa'd b. Ebû Vakkâs babasının şöyle dediğini rivayet etmiştir: "İki kardeş vardı, bunlardan birincisi diğerinden kırk gece önce vefat etmişti. Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında ilk vefat edenin faziletlerini zikrettik. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Diğeri Müslüman değil miydi?'* buyurdu. Sahâbe: 'Evet! Onun herhangi bir sorunu yoktu, iyi adamdı!' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Namazının onu hangi seviyeye ulaştırdığını siz nasıl bileceksiniz?! Hiç şüpheniz olmasın ki namaz, sizin kapınızın önünden geçen, bol ve tatlı suyu olan bir nehre benzer! Böyle bir nehre günde beş defa girip temizlenen birinde kirden eser görebilir misiniz? Namazının onu hangi seviyeye/makama ulaştırdığını siz bilemezsiniz!"*[474]

665. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v), Bilâl'e (r.a) şöyle buyurdu: *"Ey Bilâl! Bana, İslam'a girdiğinden beri yaptığın ameller*

---

470 Buhârî (245); Müslim (255).
471 Tâhâ, 20/132. âyet.
472 Tâhâ, 20/132. âyet.
473 Muvatta 259 (1/119).
474 Muvatta 420 (1/174); et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat (6476).

CamScanner ile tarandı

arasında en çok ümitvâr olduğun ibadetini anlat! Zira ben senin ayakkabılarının yere vurma sesini, Cennet'teyken önümde işittim!' Bunun üzerine Bilâl (r.a) şöyle dedi: 'Benim katımda en çok ümitvâr olduğum amelim şudur: Gece olsun gündüz olsun herhangi bir vakitte abdest aldığımda mutlaka bu abdestle üzerime ne kadar namaz kılmak takdir edilmişse o oranda namaz kılarım."[475]

666. Humrân şöyle demiştir: "Osmân b. Affân'a (r.a) abdest suyu getirdim. O bir mecliste oturuyordu. Çok güzel bir şekilde abdest aldı ve sonra şöyle dedi: 'Rasûlullah'ın (s.a.v) bu mecliste otururken abdest aldığını gördüm. O çok güzel bir şekilde abdest aldı ve sonra şöyle buyurdu: *'Her kim; bunun gibi bir abdest alır sonrasında da mescide gelir, iki rekât namaz kılar ve ardından da otururbut, daha önce işlemiş olduğu günahları bağışlanır!'*"[476]

667. Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Namazlar günahlara kefarettir! Dilerseniz şu âyeti de okuyup bunu anlayabilirsiniz: *'(Ey Muhammed!) Gündüzün iki tarafında ve gecenin gündüze yakın vakitlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri giderir. Bu, öğüt alanlar için bir güzel bir nasihattir.'*[477]"

668. Ukbe b. Müslim şöyle demiştir: "Kulun, yüceler yücesi Allah'a, secdeye kapandığı andan daha yakın olduğu hiçbir vakit yoktur!"

669. Ebû Sâlih'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İnsanoğlu bir secde âyeti okuyunca hemen secdeye gider! Şeytan ise ağlayarak ondan uzaklaşır ve şöyle der: 'Yazıklar olsun! İnsanoğlu secde ile emir olundu ve hemen secdeye gitti! Bundan dolayı da onun için cennet var! Ben de secde ile emir olundum ancak isyan ettim! Bundan dolayı da benim için cehennem var!'"*[478]

670. Semure b. Cündeb (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) sık sık ashâbına: *'Sizden birisi rüya gördü mü?'* diye sorardı. Yüce Allah'ın anlatmasını dilediği biri de çıkar ve rüyasını anlatırdı. Rasûlullah (s.a.v) bir sabah bize kendi gördüğü rüyayı anlattı ve şöyle buyurdu: *'Bana bu gece iki gelen (iki melek) geldi ve beni kaldırdılar. Sonra da bana: 'Haydi yürü!' dediler. Ben de*

475 Buhârî (1149); Müslim (2458).
476 Buhârî (159, 6433); Müslim (229).
477 Hûd, 11/114. âyet.
478 Müslim (81).

CamScanner ile tarandı

o ikisiyle birlikte gittim. Uzanıp yatan bir adamın yanına geldik. Yanında ise elinde büyük bir kaya tutan bir adam ayakta dikilmiş halde duruyordu! Bir de baktım ki adam o kayayı yerde yatanın kafasına atıyor ve onun kafasını yarıyordu! Sonra taş buradan aşağıya yuvarlanıyordu. Adam taşın peşine gidiyor ve alıp getiriyordu! O dönünceye kadar yerde yatan bu adamın başı tekrar eski haline gelip düzeliyordu! Sonra tekrar onun başına geliyordu ve ilk seferde yaptığı şeyin aynını tekrar yapıp adamın kafasını kırıyordu! Bunun üzerine ben şaşırarak: 'Subhânallâh! Bu ikisinin durumu nedir?! Neden böyle yapıyorlar?!' diye sordum. Bana: 'Yürü! Yürü!' dediler.

Bunun üzerine biz yürüyüp gittik. Kafası üzere yani sırt üstü yatan bir adamın yanına geldik. Bir de baktım ki onun da yanında, elinde demirden bir çengel bulunan ve ayakta duran başka bir adam var! Bu çengelle onun yüzünün bir tarafını parçalıyordu! Ağzının bir yanından başlıyor ve kafasının arkasına kadar yarıyordu! Daha sonra burnundan başlıyor ve kafasının arkasına kadar parçalıyordu! Yine gözlerinden başlıyor ve kafasının arkasına kadar yarıp parçalıyordu! Sonra da yüzünün diğer tarafına geçiyordu ve ilk tarafa yaptığı şeylerin aynısını yüzünün diğer yanına da yapıyordu! Yüzünün bir tarafını parçalarken diğer taraf düzeliyor ve eski haline geliyordu! Sonra tekrar o tarafa geçiyordu ve ilk seferde yaptığı şeylerin aynısını tekrar yapıyordu! Bunun üzerine ben şaşırarak: 'Subhânallâh! Bu ikisinin durumu nedir?! Niçin böyle yapıyorlar?!' diye sordum. Bana: 'Yürü! Yürü!' dediler.

Yürüyüp gittik. Sonra tandır misali bir şeyin yanında geldik.' Ravi burada şöyle demiştir: 'Zannediyorum Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Bir de baktım ki orada karışık sesler ve bağrışmalar var! Onların haline muttali olduk yani onları gördük! İçerisinde çıplak erkekler ve kadınlar vardı! Alt taraflarından onların üzerlerine bir alev geliyordu! Bu alev onlara gelince çığlıklar atıyorlar, gürültülü bir şekilde bağırıp çağırıyorlardı! Bunun üzerine ben: 'Onlar kim?' diye sordum. Bana: 'Yürü! Yürü!' dediler.*

Yine yürümeye devam ettik. Bir nehrin başına geldik. Ravi burada şöyle demiştir: 'Zannediyorum Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Bu nehir kan gibi kırmızı renkteydi! Bir de baktım ki bir adam bu nehrin içerisinde yüzüyor! Nehrin kenarında ise başka bir adam var! Yanında da birçok taş bulunuyor! Bu yüzen adam yüzebileceği kadar yüzdükten sonra yanında taşlar olan bu adamın yanına geliyor ve ona doğru ağzını açıyor! Adam da ona bir taş yut-*

CamScanner ile tarandı

turuyor! Taşı yutan adam gidiyor ve yüzmeye devam ediyor! Sonra tekrar ona dönüyor! Kenardaki adamın yanına her geldiğinde ona doğru ağzını açıyor! Kenardaki adam da ona bir taş yutturuyor! Bunun üzerine ben: 'Bu nedir?' diye sordum. Bana: 'Yürü! Yürü!' dediler.

Yürüyüp gittik. Sonra, senin görüp görebileceğin bütün çirkin erkek ve kadınlardan bile daha çirkin ve kötü görünüşlü bir adamın yanına geldik! Bir de baktım ki onun yanında bir ateş var ve adam onu tutuşturmaya çalışıyor! Bir yandan da etrafında koşturuyor! Bunun üzerine ben: 'Bu nedir?' diye sordum. Bana: 'Yürü! Yürü!' dediler.

Sonra biz yürüyüp gittik. İçerisinde baharın bütün renkleri bulunan ve ağaçlarla, bitkilerle sarılıp sarmalanmış bir bahçeye geldik! Bir de baktım ki bahçenin görünen yerinin ortasında çok uzun boylu bir adam var! Adamın semaya uzanan boyunun uzunluğundan dolayı onun başını neredeyse göremiyordum! Bir de baktım ki adamın etrafında daha önce hiç görmediğim kadar çok çocuk var! Bunun üzerine ben: 'Onlar kim?' diye sordum. Bana: 'Yürü! Yürü!' dediler.

Biz de yürüyüp gittik. Sonunda çok büyük bir bahçenin yanına geldik! Ben ondan daha büyük ve daha güzel bir bahçeyi asla görmedim! Yanımda olan iki varlık bana: 'Bu bahçenin içinden yukarı doğru çık ve yüksel!' dediler. Biz de onun içerisinde yukarı doğru çıkıp yükseldik! Sonunda gümüşten ve altından tuğlalarla bina edilmiş muhteşem bir şehre geldik! Sonra da bu şehrin kapısına geldik ve açılmasını istedik. Kapı bizim için açıldı ve içeri girdik. İçeride bizi bazı adamlar karşıladı ancak bunların yaratılışlarının yarısı senin görüp görebileceğin en güzel yaratılıştaki bir haldeyken diğer yarıları ise görüp görebileceğin en kötü haldeydi! Bu iki varlık onlara: 'Gidin ve bu nehirde yıkanıp arının!' dediler. Bir de baktım ki orada yatay duran bir nehir var! İçerisinde akan su, beyazlık konusunda sanki halis muhlis bir süt gibiydi! Onlar gittiler ve o suyun içerisine girdiler. Sonra da dönüp bize geldiler. Onların yaratılışlarındaki o kötü görünüşleri kendilerinden gitmişti! Böylece dış görünüş açısından en güzel hale geldiler! Bu iki varlık bana: 'İşte bu Adn Cenneti'dir! O, senin varacağın yerdir!' dediler. Bunun üzerine benim gözlerim yukarı doğru yükseldikçe yükseldi! Bir de baktım ki gözlerimin önünde bembeyaz bir bulut gibi devasa bir saray var! Onlar bana: 'İşte senin varaca-

CamScanner ile tarandı

ğın ve ağırlanacağın yer burası!' dediler. Ben onlara: 'Allah sizi mübarek kılsın! Beni bırakın da oraya gireyim!' dedim. Onlar ise: 'Şu anda değil! Ancak sen oraya ileride mutlaka gireceksin!' dediler.

Ben, o iki varlığa: 'Gerçekten ben, bu gece boyunca çok acayip şeyler gördüm! Bu gördüğüm şeyler neydi?' diye sorunca o ikisi bana: 'Artık biz sana bunların ne olduğunu anlatacağız!' dediler ve konuşmaya başladılar:

'Yanına vardığında başı taşla kırılan birinci kişinin durumu şuydu: O Kur'ân'ı öğrendiği halde ondan yüz çeviriyor[479] *ve uyuyup gafil davranarak farz namazları kılmıyordu!*

Yanına vardığında ağzından, burnundan ve gözünden kafasına kadar demir bir çengelle yarılan kişinin durumu şuydu: O adam sabah erkenden evinden çıkar ve öyle bir yalan söylerdi ki bu yalan her tarafa yayılır adeta semayı kaplardı!

Yanlarına vardığında tandırda çıplak halde bulunan erkeklerin ve kadınların durumu ise onların zina eden erkekler ve kadınlar olmalarıydı!

Yanına vardığında nehirde yüzer halde olan ve kıyıya yaklaştıkça taş yutturulan adamın durumu şuydu: O kişi faiz yiyordu!

Ateşin yanında gördüğün, görünüşü son derece kötü olan ve ateşin harlayıp sonra da etrafında koşturan varlık ise cehennemin görevlisi Mâlik idi!

Bahçede gördüğün o uzun boylu adam İbrahim (a.s) idi! Onun etrafında olan çocukların hepsi de fıtrat üzere ölen çocuklardı!'

Tam bu sırada bazı Müslümanlar: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Peki ya müşriklerin çocukları?' diye sordular. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Müşriklerin çocukları da onlara dahil!'* buyurdu ve anlatmaya devam etti: *'Yaratılışlarının yarısı güzel diğer yarısı kötü olan kişiler ise amellerinin bir kısmı iyi diğer amelleri ise kötü olan yani iyi amelleriyle kötü amelleri birbirine karışan bir topluluktu! Yüceler yücesi Allah onların günahlarını bağışladı ve onları affetti!"*[480]

---

479 Âlimler şöyle demişlerdir: "Bu kişi en şerefli şeyi yani Kur'ân'ı terk ettiği için en şerefli azasıyla yani başıyla cezalandırıldı!" (Çevirenin notu)

480 Buhârî (7047).

CamScanner ile tarandı

671. Ubâde b. Sâmit'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüceler yücesi Allah'ın kulları üzerine farz kıldığı beş vakit namaz vardır! Bu farz namazların hakkını hafife almaksızın ve onlardan hiçbirini eksiltmeksizin yani tam anlamıyla kılan biri için yüceler yücesi Allah'ın katında onu cennetine koyacağına dair kıymetli bir söz vardır! Ancak bu farz namazları kılmayan kişi için ise yüce Allah'ın katında herhangi bir söz/ahd yoktur! Dilerse ona azap eder dilerse onu cennetine koyar!"*[481]

672. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sizi sırayla takip eden, sizin için görevlendirilmiş olan gece ve gündüz melekleri vardır! Onlar ikindi namazında ve sabah namazında bir araya gelerek nöbet değişimi yaparlar! Sonra sizin yanınızda geceleyen melekler gökyüzüne yükselir! Yüceler yücesi Allah, onlardan daha iyi bildiği halde sorar: 'Kullarımı ne halde bıraktınız?' Onlar şöyle derler: 'Biz onları terk ettiğimizde namaz kılıyorlardı! Onların yanlarına gittiğimizde de namaz kılıyorlardı!"*[482]

673. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Namazın kendisini alıkoyduğu kişi, bu hali devam ettiği sürece namazdadır! Onu ailesine dönmekten men eden tek şey sadece ve sadece namazdır! Sizden biri namaz kıldığı yerde kalmaya devam ettiği ve abdestini bozmadığı sürece melekler onun için af ve mağfiret dilerler ve şöyle dua ederler: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onu mağfiret et! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ona merhamet et!"*[483]

674. Kendisine Peygamberden (s.a.v) nakledilen rivayetler hakkında sorulunca Ebû Süleymân ed-Dârânî, Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu nakletmiştir: *"Benim göz aydınlığım namazda kılındı!"*[484] Sonra da şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) namaza durduğunda onun içerisinde gözünü aydın edecek, mutlu olmasını ve huzur bulmasını sağlayacak şeyler görürdü!"

---

481 Sahîh bir hadistir: İmâm Mâlik (1/123); Ahmed b. Hanbel (5/315-316); Ebû Dâvûd (1420); Nesâî (1/230); Sahîh-i İbn Hibbân (1731, 1732, 2417).

482 Buhârî (555); Müslim (632).

483 Buhârî (477, 647); Müslim (649).

484 Sahih bir hadistir ve Enes b. Mâlik'in (r.a) hadisi olarak nakledilir. Ahmed b. Hanbel (3/128); Nesâî (7/61, 62); Hâkim (2/160) bu hadisi sahih kabul etmiştir. İbn Hacer de Fethü'l-Bârî isimli eserinde bu hadisi sahih kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

675. Muâz b. Cebel'in (r.a) naklettiğine göre o bir keresinde Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında oturuyordu. Onun yanına bir adam geldi ve: "Ey Allah'ın Peygamberi! Kendisine helal olmayan bir kadından faydalanan bir erkek hakkında ne dersin? Bu adam karısıyla yapacağı her şeyi bu kadınla da yaptı ancak sadece onunla cinsel ilişkiye girmedi! Bu adam hakkındaki sözün nedir?" diye sordu. Rasûlullah (s.a.v) ise şöyle buyurdu: *"Tastamam ve çok güzel bir şekilde abdest alsın sonra da namaz kılsın!"* Bunun üzerine yüce Allah şu âyeti indirdi: *"(Ey Muhammed!) Gündüzün iki tarafında ve gecenin gündüze yakın vakitlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri giderir. Bu, öğüt alanlar için bir öğüttür."*[485] Muâz da şöyle sordu: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bu durum sadece bu adama özel mi yoksa bütün Müslümanları da içine alan genel bir durum mu?" Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Hayır özel değil! Bütün Müslümanları kapsayan yani herkes için geçerli genel bir durum!"*[486]

676. Rivayet edildiğine göre Ka'b b. Ahbâr şöyle demiştir: "Yahyâ b. Zekeriyyâ (aleyhimesselâm), İsrâiloğulları'na şöyle demiştir: "Size namazı emrediyorum! Siz namaza durduğunuzda başka yönlere yönelmeyin! Hiç şüpheniz olmasın ki kul namazda yüzünü başka yöne çevirmediği sürece yüceler yücesi Allah onu huzurunda kabul etmeye devam eder! O yüceler yücesi Allah'ın katında makbul bir kul olur! Bunun misali, sultanın huzuruna giren ve onunla baş başa kalan bir adamın haline benzer. Sultan ona: 'İhtiyacın nedir?' diye sorar ancak o adam sağa sola dönmeye ve sultanla ilgilenmemeye başlar! Sonra sultan: 'İhtiyacın nedir? Yüzünü bana dön de söyle!' der. Adam yine sağına soluna döner! Sultan sonunda yine bu sözleri söyler ancak adam sağına soluna döner. Böylece adam yürür ve sultanın huzurundan ihtiyacını karşılamadan çıkıp gider!"

677. Osmân b. Affân (r.a) şöyle demiştir: "Yatsı namazını cemaatle mescitte kılan kişi, gecenin yarısını ibadetle geçirmiş gibi olur! Sabah namazını mescitte cemaatle kılan kişi de bütün geceyi ibadetle geçirmiş gibi olur!"[487]

---

485 Hûd, 11/114. âyet.

486 Tirmizî (3113); İbn Cerîr et-Taberî tefsîrinde nakletmiştir (12/136); Dârekutnî, es-Sünen (1/134); Tirmizî şöyle demiştir: "Bu, senedi muttasıl olmayan bir hadistir. Abdurrahman b. Ebû Leylâ bu hadisi Muâz'dan işitmemiştir." Ben derim ki: Bu hadis başka bir senetle sahihtir. Nitekim bu hadis Abdullah b. Mes'ûd'tan (r.a) nakledilmiştir: Buhârî (526); Müslim (2763).

487 İmâm Mâlik, Muvatta (1/132).

CamScanner ile tarandı

678. Rasûlullah'tan (s.a.v) bu minvalde bir hadis nakledilmiştir. [488]

679. Yahyâ b. Saîd (rh.) şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre bir kulun amellerinden hesaba çekilecek ve kendisine bakılacak ilk şey namazdır! Eğer namazları kabul edilirse o zaman geriye kalan diğer amellerine de bakılacak! Ancak namazları kabul edilmezse diğer amellerinden hiçbirisine bakılmayacak!"[489]

680. Bekir b. Abdullah (rh.) şöyle demiştir: "Ey insanoğlu kim senin gibi olabilir?! Eğer sen efendinin, sultanının huzuruna izinsiz bir halde girmek istersen mutlaka girersin!" Etrafındakiler bu sözleri işitince: "Bu nasıl olabilir ki?" diye sorarlar. Bunun üzerine şöyle devam eder: "Tastamam ve güzelce abdestini alırsın! Sonra da namaz kıldığın yere gelirsin! Efendi'nin/ Mevlâ'nın huzuruna girince artık hiçbir tercüman ve aracı olmadan onunla konuşursun!"

681. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Müezzinin sesini işittiği halde mazeretsiz olarak ona icabet etmeyen yani mescide gidip de namazını cemaatle kılmayan kişinin kendi başına kıldığı namaz makbul değildir!"[490]

682. Hâtim el-Esam (rh.) şöyle demiştir: "Bir keresinde cemaatle namaz kılma şerefine nail olamadım! Bunun üzerine sadece Ebû İshâk el-Buhârî beni teselli etti! Halbuki benim bir evladım ölseydi on binden fazla insan gelip bana taziye verir ve teselli ederdi! Çünkü dini musibetler, insanların gözünde, dünyevi musibetlerden çok daha değersizdir!"

683. Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Bir insanın kulağının eritilmiş kurşunla doldurulması bile ezanı işittiği halde ona icabet etmemesinden yani namazı mescitte cemaatle kılmamasından daha hayırlıdır!"

---

488 Müslim (656), Osman'ın (r.a) hadisini merfu olarak nakletmiştir.

489 Bu rivayet merfu bir hadis olarak Rasûlullah'tan da (a.s) nakledilmiştir. Onu et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat isimli eserinde Abdullah b. Kurt'un (r.a) rivayeti olarak nakletmiştir. Nitekim Münzirî'nin, et-Terğîb ve't-Terhîb (1/245-246) isimli eserinde de geçmektedir. Münzirî şöyle demiştir: "Allah'ın izniyle bu hadisin senedinde herhangi bir sorun yoktur!"

490 Bu rivayet, Rasûlullah'tan (s.a.v) merfu olarak nakledilmiştir. Ebû Dâvûd (551); İbn Mâce (793); İbn Hibbân (2064) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (1/245).

CamScanner ile tarandı

684. Rivayet edildiğine göre bir keresinde Meymûn b. Mihrân (rh.) namaz için mescide geldi ancak insanlar namazlarını kılmış bir halde geri dönüyorlardı. Ona: "Ey Ebû Eyyûb! İnsanlar namazı cemaatle kıldılar!" denilince musibet zamanlarında okunan âyeti (istircâ) okuyarak şöyle cevap verdi: *'Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz!'*[491] Şu namazı cemaatle kılmanın fazileti, benim için, Irak bölgesinin valisi olup orayı yönetmekten bile daha değerli ve sevgilidir!"

685. Rebî b. Huseym (rh.) felç geçirmişti. İki kişinin kolları arasında mescide getiriliyordu. Kendisine: "Ey Ebû Yezîd! Evinde kalsaydın ya! Çünkü senin mazeretin var ve sen ruhsatlısın!" denilince şöyle cevap verdi: "Ben ezandaki 'Haydin namaza! Haydin kurtuluşa!' ifadelerini işitiyorum! Eğer siz ezanı işitirseniz emekleyerek bile olsa mutlaka ona icabet edin ve mescide gelip cemaatle namazınızı kılın!"

686. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Siz benim yönümün sadece bu tarafta olduğunu, bu sebeple de sadece önümü gördüğümü mü zannediyorsunuz?! Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, sizin huşûnuz*[492] *da rükûnuz da bana asla gizli kalmaz! Ben sırtımın ardından dahi sizi mutlaka görürüm!"*[493]

687. Saîd et-Tenûhî (rh.) namaza durduğu zaman, yanaklarından sakalları üzerine akan gözyaşları hiç durmazdı, aralıksız ağlardı!

688. Hikmet ehlinden biri, namaz esnasında çakıl taşlarıyla boş yere oynayan bir adamı görünce şöyle demiştir: "Eğer bu adamın kalbi huşû içerisinde olsaydı uzuvları da huşû içerisinde olurdu ve böyle bir şey yapamazdı!"[494]

689. Hasan-ı Basrî (rh.), namaz esnasında çakıl taşlarıyla boş yere oynayan ve sonra da: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni güzel gözlü, dilber yüzlü bir huri ile evlendir!" diye dua eden bir adamı görünce şöyle demiştir: "Sen

---

491 Bakara, 2/156. âyet.

492 Huşû: Yüce Allah'a duyulan korku ve saygı sebebiyle sakin, samimi ve mütevazı bir halde ibadetleri yerine getirmektir. (Çevirenin Notu)

493 İmâm Mâlik, Muvatta 399 (1/167); Buhârî (418); Müslim (424).

494 Hikmet ehli olan bu adam Saîd b. Müseyyeb'tir. Nitekim Abdurrezzak'ın el-Musannef (2/266) isimli eserinde de bu şekilde geçmektedir. İbn Mübarek, ez-Zühd (s. 419), Beyhakî, es-Sünen (2/285).

CamScanner ile tarandı

evlenilecek ne kadar da kötü bir adamsın! Güzel gözlü, dilber yüzlü bir huri ile evlenmek istiyorsun ancak namazda oyun oynuyorsun!"

690. İbn İdrîs (rh.) şöyle demiştir: "İbn Ebû Mâlik, yaşlanmış ve bunamış bir halde Kûfe'de yaşıyordu. İnsanları tanımıyordu ancak konuştuğu zaman mutlaka doğruyu söylüyordu. O bu haldeyken bir keresinde ben de Kûfe Mescidi'nde nafile namaz kılıyordum. Yanımdan geçtiğini fark edince bana yönelsin diye ona seslendim. Bunu da sesli bir şekilde 'subhânallah' diyerek yaptım. O da bana yöneldi ve şöyle dedi: 'Çabuk huzurunda olduğun yüce Zât'a yönel! Hiç şüphen olmasın ki kesinlikle seni kabul edecek olan O'dur! O'ndan başkasına da asla yönelme! Eğer yönelirsen O'ndan gelecek olan nasibini kaçırırsın!" İbn İdrîs şöyle devam etmiştir: 'Vallahi beni çok korkuttu! Bu kelimelerden sonra, bir sene boyunca, yalnızca kıbleye dönerek namaz kıldım! Sağa ve sola asla yönelmedim!"

691. Yüce Allah'a yakınlaştırılmış olan kullardan (mukarrabîn) biri[495] şöyle demiştir: "Bir keresinde evime hırsız girdi ancak alabilecek bir şey bulamadı. Bunun üzerine çıkmak için gitmeye koyuldu. Tam bu sırada elbisesinden tuttum ve: 'Nereye gidiyorsun?' dedim. Bana: 'Ne diye beni tutuyorsun?! Senden bir şey aldım mı?!' deyince: 'Hayır! Ama boş mu çıkacaksın?!' dedim. Bana: 'Ne yapmam gerekiyor?' diye sorunca ona: 'İşte bu ibrik! Önce namaz için güzelce abdest al ve sonra da iki rekât namaz kıl! İşte o zaman bir şey alıp da çıkmış olursun!' dedim. Bunun üzerine abdest aldı ve iki rekât namaz kıldı. Bu sefer de o beni bırakmadı ve bana Kur'ân okudu."

66. BÂB: SADAKA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

692. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) örnek vererek şöyle buyurmuştur: *"Cimri bir kişi ile sadaka veren cömert insanın durumu, üzerlerinde demirden zırh bulunan iki kişinin hali gibidir! Bu zırh onların ellerini, göğüslerine ve köprücük kemiklerine kadar sıkıştırmış durumdadır! Sadaka veren cömert kişi her sadaka verdiğinde üzerindeki bu zırh genişler ve onu rahatlatır. Hatta sonunda parmak uçlarına kadar onu örter ve ayak izlerini siler! Cimri kişi ise her sadaka vermeye niyetlendiğinde zırhı ona daha çok yapışır ve zırhındaki her halka daha çok birbirine girerek*

495 Bu kişi Mâlik b. Dînâr'dır (rh.). Bkz. Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ (5/363).

CamScanner ile tarandı

onu daraltır!" Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Hiç şüphen olmasın ki ben, Rasûlullah'ı (s.a.v) bu sözleri söylerken gördüm! O bir yandan da parmaklarını şu şekilde elbisesinin içerisine sokuyordu! Keşke onu bir görseydin! Elbisesini genişletmeye çalışıyordu ancak genişlemiyordu! (Yani zırhın genişlemediğini bu şekilde gösteriyordu)"[496]

693. Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) sahâbesine: *"Hanginiz ölüp de varislerine miras bıraktığı malı, şu anda sahip olduğu maldan daha çok sever?"* diye sorunca onlar: "Ey Allah'ın Rasûlü! Kesinlikle biz, şu anda sahip olduğumuz malı, miras bırakacağımız maldan daha çok severiz!" dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Öyleyse şundan şüpheniz olmasın ki kişinin asıl malı, önden ahirete gönderdiğidir! Mirasçılarına bırakacağı malı ise geride bırakıp sakladıklarıdır!"*[497]

694. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer bir insan helal kazancından -ki zaten yüceler yücesi Allah'a helal ve temiz olandan başka bir şey yükselmez- bir hurma değerindeki malı sadaka olarak verirse, yüceler yücesi Allah onu sağ eliyle*[498] *kabul eder. Sonra da onu sizden birinizin tayını büyüttüğü gibi sahibi için özenle büyütür! Böylece hurma kadar olan o iyiliği dağ gibi olur!"*[499]

695. İmâm Mâlik'in (rh.) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) hanımlarına: *"Sizin içinizde bana en önce dahil olacak kişi, eli en uzun olanınızdır!"* buyurunca Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Bunun üzerine hanımları hangisinin kolu daha uzun diye ölçüyorlardı! Ta ki sonunda ilk vefat edenleri Zeyneb oldu! O, becerikli bir kadındı. Para kazanır ve çokça sadaka verirdi. Vefat edince anladılar ki Rasûlullah (s.a.v) bu sözüyle aslında çokça sadaka vermeyi kast etmişti!"[500]

696. Zeyneb binti Cahş (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Zannediyorum vefat ettiğim zaman Ömer (r.a), benim için bir kefen gönderecek! Halbuki ben kefenimi hazırladım! Eğer herhangi bir şey gönderirse mutlaka onu

---

496 Buhârî (1443, 5797); Müslim (1021).

497 Buhârî (6442).

498 Yani bu sadakanın çok değerli olduğuna ve özenle kabul edildiğine işaret edilmektedir. Her şeyin en doğrusunu yüceler yücesi Allah bilir. (Çevirenin Notu)

499 Buhârî (1410, 7430); Müslim (1014).

500 Müslim (2452).

CamScanner ile tarandı

tasadduk edin!" Ömer, onun cenazesini kabre koydururken başkaları görmesin diye bir örtü çektirdi. Böylece o, kadınların cenazesi kabre konurken görünmesin diye örtü çektiren ilk kişi oldu.

697. Ebû Zür'a'nın naklettiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Bir adam, Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Sevap açısından hangi sadaka daha büyüktür?' diye sordu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Sağlıklı, cimriliğin üzerinde, fakirlikten korktuğun ve zengin olmayı hayal ettiğin bir haldeyken verdiğin sadaka en faziletli olandır! Sakın ola sadaka vermeyi, canın boğazına gelip de: 'Filancaya şu kadar! Falancaya şu kadar!' dediğin ölüm anına erteleme! Çünkü o zamana gelince zaten malın artık başkalarının olmuştur!'*"[501]

698. Ebû Mûsâ el-Eşarî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v): *"Bütün Müslümanlar sadaka vermekle mükelleftirler!'* buyurunca sâhabe: 'Eğer sadaka verecek bir mal bulamazsa ne olacak?' diye sordular. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'El emeğiyle çalışır ve böylece hem kendisine fayda sağlar hem de sadaka verir!'* buyurdu. Sahâbe: 'Eğer çalışmaya güç yetiremezse veya bunu yapamazsa ne olacak?' diye sordular. Rasûlullah (s.a.v): *'Ya iyiliği emreder ya da güzel bir söz söyler!'* buyurdu. Sahâbe: 'Eğer bunu da yapamazsa?' diye sorunca da şöyle buyurdu: *'O zaman da şerden uzak durur ve kimseye zararı dokunmaz! Bu da onun için sadaka olur!'*"[502]

699. Adîy b. Hâtim (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) cehennem ateşinden bahsedince ondan Allah'a sığındı ve yüzünü çevirdi! Sonra tekrar cehennem ateşinden bahsetti! Ardından da yüce Allah'a sığındı ve yüzünü tekrar çevirdi! Sonra da şöyle buyurdu: *'Yarım hurmayla dahi olsa cehennem ateşinden sakının! Bunu da bulamayan biri; iyi, güzel ve doğru söz söyleyerek cehennem ateşinden sakınsın!'*"[503]

700. Ammâr b. Yâsir (r.a) şöyle demiştir: "Üç şeyi kendisinde toplayan kişi imanın özelliklerini de tastamam kendisinde bir araya getirmiş olur: Fakir ve sıkıntılı bir haldeyken dahi sadaka vermek, nefsinin aleyhine dahi olsa adaletli davranmak ve herkese selam vermek!"[504]

---

501 Buhârî (1419); Müslim (1032).

502 Buhârî (1445); Müslim (1008).

503 Buhârî (6023); Müslim (1016).

504 Buhârî bu rivayeti Kitâbü'l-Îmân bölümünde, İfşâü's-Selâm mine'l-İslâm babında,

CamScanner ile tarandı

701. Ma'bed b. Hâlid'in, Hârise b. Vehb'den naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sadakalarınızı hemen verin! Sizin üzerinize öyle bir zaman gelecek ki, bir insan elinde sadakasıyla dolaşıp duracak ancak onu kabul edecek birini bulamayacak! Sadaka vermek istediği kişi: 'Eğer onu dün getirseydin kabul ederdim! Ancak bugün ona ihtiyacım kalmadı!' diyecek!"*[505]

702. Ebû Vâil'in naklettiğine göre Ebû Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Sadaka hakkındaki âyet nazil olunca biz hamallık yapıyor ve sadaka veriyorduk! Bir adam geldi ve birçok şeyi sadaka olarak verdi. Bunun üzerine bazıları: 'Riyakârlık/gösteriş yapıyor!' dediler. Sonra başka bir adam geldi ve yarım kap mal sadaka olarak verdi. Bunun üzerine de onlar: 'Yüce Allah'ın, bu kadar az şeye ihtiyacı yoktur!' dediler. İşte o zaman yüce Allah şu âyeti indirdi: *'Sadakalar hususunda gönüllü bağışta bulunan mü'minlerle, güçlerinin yettiğinden başkasını bulamayanları çekiştirip onlarla alay edenler var ya; işte Allah asıl onları maskaraya çevirmiştir. Onlar için elem dolu bir azap vardır.'*[506-507]

703. A'rec'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Adamın biri: 'Mutlaka bir sadaka vereceğim!' dedi ve geceleyin sadakasını götürüp bir hırsızın eline koydu! Sabah olunca insanlar: 'Bir hırsıza sadaka verilmiş!' diyerek konuşmaya başladılar! Adam ise: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bütün hamdler/övgüler Sanadır! Mutlaka bir sadaka daha vereceğim!' dedi. Bu sadakayı da geceleyin götürdü ve zina eden bir kadının eline koydu! Sabah olunca insanlar: 'Bu gece de zina eden bir kadına sadaka verilmiş!' diye konuştular. Adam bunları duyunca: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bütün hamdler/övgüler Sanadır! Mutlaka bir sadaka daha vereceğim!' dedi. Sonra da sadakasını, zengin bir insanın eline koydu! Sabah olunca insanlar: 'Zengin bir insana sadaka verilmiş!' diye konuştular. Bunun üzerine adam: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bütün hamdler/övgüler Sanadır!*

Ammâr'ın (r.a) sözü olarak nakletmiştir. İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (6/172); Beyhakî, Şuabü'l-İmân (1/75 ve 6/346 ve 7/532); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr isimli eserinde bu rivayeti merfu bir hadis olarak nakletmiştir. Ebû Nuaym da, Hilyetü'l-Evliyâ (1/141) isimli eserinde ondan nakletmiştir. Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (1/57) isimli eserinde bu hadisi zayıf kabul etmiştir.

505 Buhârî (1411); Müslim (1011).

506 Tevbe, 9/79. âyet.

507 Buhârî (1415); Müslim (1018).

CamScanner ile tarandı

Bir hırsıza, bir zinakâra ve bir zengine sadaka verdim!' dedi. Kendisine gelindi ve ona şöyle denildi: 'Hırsıza verdiğin sadaka, belki de onun hırsızlığından dolayı utanmasını ve hırsızlık yapmaktan vazgeçmesini sağlar! Zina eden kadına verdiğin sadaka, belki de onun utanmasını ve zinadan uzaklaşmasını sağlar! Zengine verdiğin sadaka ise belki de onun ibret almasını ve böylece yüce Allah'ın kendisine verdiği maldan sadaka vermesini sağlar!"[508]

704. Fâtıma binti Münzir'in, Esmâ binti Ebû Bekir'den (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) kendisine şöyle buyurmuştur: *"Kapların, keselerin ağzını bağlama ki bunlar da sana karşı bağlı hale gelmesin!*[509] *Sayma ki sana karşı da sayılmasın!*[510] *Az dahi olsa gücünün yettiği kadar hayır yap!"*[511]

705. Mesrûk'un, Âişe (r.anhâ) annemizden naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kadın, bozgunculuk yapmayacak, aile huzuruna zarar vermeyecek şekilde kocasının yiyeceğinden infak ederse, bu yaptığı fiilin sevabına nail olur. Kocası da çalışıp kazandığı ve sadakaya vesile olduğu için sevap kazanır. Malı koruyup kollayan, başında bekleyen kişi için de bunun benzeri bir sevap vardır!"*[512]

706. Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Ebû Talha, Medine'deki Ensar içerisinde hurma bahçeleri açısından en çok mala sahip olan kişi idi. Onun en çok sevdiği malı ise mescidin karşısında bulunan Beyruhâ isimli hurma bahçesiydi. Rasûlullah (s.a.v) o bahçeye gider, onun içerisinde bulunan tatlı ve temiz sudan içerdi. Yüceler yücesi Allah: *'Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir.'*[513] âyetini indirince Ebû Talha kalktı ve: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Yüceler yücesi Allah: *'Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz.'* buyuruyor! Benim en çok sevdiğim malım da Beyruhâ'dır!

508 Buhârî (1421); Müslim (1022).

509 Yani insanlara karşı cimri davranma ki yüce Allah da sana karşı lütuflarını bolca ihsan etsin! (Çevirenin notu)

510 Yani malını biriktirip sayıp durma, her şeyi gözüne getirip biter tükenir diye korkma! Aksi halde yüce Allah da sana darlık verir! Allah'a güven ve O'nun bitmek tükenmek bilmez hazinelerinden rızıklandırıldığının farkına var! (Çevirenin notu)

511 Buhârî (1433); Müslim (1029).

512 Buhârî (1425); Müslim (1024).

513 Âl-i İmrân, 3/92. âyet.

CamScanner ile tarandı

Hiç şüphen olmasın ki o artık Allah için verdiğim bir sadakadır! Onun sevabına nail olmayı ve benim için ahirette saklanan bir hazine olmasını ümit ediyorum! Ey Allah'ın Rasûlü! Bu hurma bahçesini yüce Allah'ın sana gösterdiği şekilde ve dilediğin yerde kullan!' dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Aferin! İşte bu çok kâr getiren bir mal! Çok kazançlı bir mal! Senin dediklerini işittim! Benim görüşüm onu akrabaların arasında paylaştırmandır!'* Ebû Talhâ da: 'Yaparım ey Allah'ın Rasûlü!' dedi. Sonra da o bahçeyi akrabaları ve amcaoğulları arasında taksim etti."[514]

707. Ebu'l-Hübâb Saîd b. Yesâr'ın, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kulların sabaha kavuştukları her günde mutlaka iki melek iner ve içlerinden biri şöyle dua eder: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! İnfak edenin malının yerine yenisi ver!' Diğeri de şöyle dua eder: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Malını infak etmeyip elinde tutana da telef ver! Malı yok olup gitsin!'"*[515]

708. Cafer b. Muhammed es-Sâdık (rh.) şöyle demiştir: "Bazen çok muhtaç durumlara düşerim ancak buna rağmen sadaka vererek yüce Allah ile ticaret yapar, karşılığını O'ndan beklerim!"

709. Ebû Hâzim (rh.), satılmak için sunulan bir cariyenin etrafında toplanan bir kalabalığa uğradı. Cariyenin üzerinde elbiseler ve süsler vardı. Ona yüzlerce dinar paha biçiliyordu. İçlerinden bir adam: "Ey Ebû Hâzim! Sen bu cariyeyi satın alırsın!" dedi. Ebû Hâzim ise: "Siz onu bana satmazsınız!" dedi. Cariyenin sahibi: "Aksine sana satarız!" deyince Ebû Hâzim: "Ben gayet iyi biliyorum ki siz onu bana kesinlikle satmazsınız!" dedi. Adam: "Satın al! Biz onu sana satacağız!" deyince Ebû Hâzim yeninden bir parça ekmek çıkardı. Bunun üzerine cariyenin sahibi: "Onu, bir parça ekmekle mi satın alacaksın!" diyerek şaşırdı ve ona kahkahalarla güldü! Ebû Hâzim ise şöyle dedi: "Niçin gülüyorsunuz ve şaşırıyorsunuz ki?! Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, ben o bir parça ekmekle çok daha hayırlı olan şeyi[516] satın alacağımı ümit ediyorum!" Bu sırada da yanından fakir ve muhtaç biri geçti. Ebû Hâzim: "İşte! Ekmeği alabilirsin!" dedi ve o bir parça ekmeği ona verdi.

514 Buhârî (1461); Müslim (998).
515 Buhârî (1442); Müslim (1010).
516 Yani Allah'ın rızasını ve cenneti kast ediyor. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

710. İbn Uyeyne'nin (rh.) naklettiğine göre bir âlim şöyle demiştir: "Yüceler yücesi Allah, dünyayı size borç olarak verdi ve sonra da yine dünyayı sizden borç olarak istedi! Eğer onun verdiği dünyayı yine kendisine gönül hoşnutluğu içerisinde verirseniz, iyilikleriniz arasında olan şeyleri on katından yedi yüz katına ve hatta çok daha fazlasına kadar arttırarak çoğaltacaktır! Eğer siz istemediğiniz ve hoş görmediğiniz halde dünyayı sizin elinizden zorla alırsa, ama buna rağmen siz de sabrederseniz ve iyilik yaparsanız o zaman da bu sizin için bir bağışlanma ve rahmet olur! Sizin hidayete ermeniz ve doğru yolu bulmanız da şart olur/mutlaka gerçekleşir!"[517]

711. Ebu'l-Hayr'ın, Ukbe b. Âmir'den naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlar arasında ayırıcı ve kesin hüküm verilinceye kadar her kişi sadakasının gölgesi/koruması altında bulunacaktır!"*

Ebü'l-Hayr (rh.) mutlaka her gün bir şeyleri sadaka olarak verirdi. Küçük bir kurabiye, kek veya ufacık bir hediye dahi olsa mutlaka sadakasız bir gün geçirmezdi.[518]

712. Ukayl'in naklettiğine göre İbn Şihâb (rh.) şöyle demiştir: "Bir kul her sadaka verdiğinde mutlaka yüceler yücesi Allah, onun terk ettiğine karşılık ona yenisini ihsan eder!"

713. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Herhangi biriniz hazinesini (iyi amellerini), hiçbir kurdun/böceğin yiyemeyeceği ve hiçbir hırsızın kendisine ulaşamayacağı semada saklayabilirse bunu mutlaka yapsın! Çünkü her kişinin kalbi, hazinesinin yanındadır! Herkesin aklı hazinesinde kalır!"

714. Bu anlatılanlardan maksat, kişinin bütün malını infak ederek kendisinin insanlara muhtaç hale gelmesi değildir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onlar, harcadıklarında ne israf ne de cimrilik edenlerdir. Onların harcamaları, bu ikisi arası dengeli bir harcamadır."*[519]

715. Şanı yüce olan yüceler yücesi Allah şöyle buyurmuştur: *"Eli sıkı olma, büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır ve çaresiz kalırsın."*[520]

---

517 İbn Mübârek, ez-Zühd (s. 226); Taberî, et-Tefsîr (2/593).

518 Sahih bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (4/174-175); İbn Huzeyme (2431); İbn Hibbân (3310); Hâkim (1/416), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

519 Furkân, 25/67. âyet.

520 İsrâ, 17/29. âyet.

CamScanner ile tarandı

716. Ka'b b. Mâlik (r.a): "Ey Allah'ın Rasûlü! Tövbemin kabulünden dolayı bütün malımı Allah'a ve Rasûlü'ne sadaka olarak vermek ve ondan tamamıyla sıyrılmak istiyorum!' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *'Malının bir kısmını elinde tut! Bu senin için çok daha hayırlı olandır!'* Bunun üzerine Ka'b da şöyle demiştir: "Öyleyse ben, Hayber'deki payımı elimde tutup gerisini bağışlıyorum!"[521]

67. BÂB: ORUÇ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

717. Mâlik b. Ebû Âmir'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ramazan ayı girince cennetin kapıları açılır, cehennemin kapıları kapanır ve şeytanlar da zincirlere vurulur!"*[522]

718. Ebû Seleme'nin, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her kim, iman ederek ve sevabını yalnızca yüce Allah'tan bekleyerek Ramazan ayında oruç tutarsa, onun geçmişte işlemiş olduğu günahları bağışlanır!"*[523]

719. A'rec'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüceler yücesi Allah şöyle buyurmuştur: 'İnsanoğlunun bütün amellerinde kendisi için bir pay vardır ancak sadece oruç tamamıyla Bana aittir! Onun mükâfatını bizzat Ben vereceğim!' Oruç bir kalkandır! Oruçlu kişi cinsel ilişkiye girmekten, kötü söz söylemekten ve oruçluya yakışmayacak cahilce davranışlar sergilemekten uzak dursun! Eğer bir kişi kendisine gelip de onunla dövüşmeye kalkarsa veya ona hakaret ederse iki kere: 'Ben oruçluyum! Ben oruçluyum!' desin. Nefsimi elinde tutan yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, oruçlunun ağız kokusu, yüce Allah'ın katında, misk kokusundan bile daha güzeldir!' Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: 'Oruç tutan kulum; yemeğini, içeceğini ve şehvetini Benim için terk eder! Oruç yalnızca Benim içindir ve onun mükâfatını mutlaka Ben vereceğim! Her iyiliğin de on katı karşılığı vardır!"*[524]

---

521 Buhârî (2757), bu hadis Ka'b b. Mâlik'e ait olan uzunca bir hadisten kesilen kısa bir kısımdır. Buhârî (4418); Müslim (2757).

522 Buhârî (1898-1899); Müslim (1079).

523 Buhârî (38); Müslim (760).

524 Buhârî (1894 ve 1904); Müslim (1151).

CamScanner ile tarandı

720. Ebû Hâzim'in, Sehl b. Sad'tan (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennet'te bulunan bir kapı vardır ki ona Reyyân denir! Oruç tutanlar, kıyamet günü o kapıdan cennete girecekler! Onlardan başka hiç kimse o kapıdan giremeyecek! Şöyle denilecek: 'Oruç tutanlar neredeler?' Bunun üzerine oruç tutanlar kalkıp o kapıdan girecekler ve onlardan başka hiç kimse o kapıdan giremeyecek! Onlar cennete girdiklerinde kapı kapanacak ve artık hiç kimse o kapıdan giriş yapamayacak!"*[525]

721. Humeyd b. Abdurrahmân'ın, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her kim, yüce Allah'ın yolunda çokça mal infak ederse, ahirette cennet kapılarından çağrılır ve kendisine şöyle denilir: 'Ey Allah'ın kulu! İşte bu yaptığın gerçekten büyük bir hayırdır! Ve gerçek hayır da işte buradadır!' Namaz ehli olanlar namaz kapısından çağrılacaklar! Cihad ehli olanlar cihad kapısından çağrılacaklar! Zekât ehli olanlar zekât kapısından çağrılacaklar! Oruç ehli olanlar da Reyyân kapısından çağrılacaklar!'* Ebû Bekir (r.a): 'Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü! Belli ki bu kapılardan çağrılan birisinin üzerinde hiçbir sıkıntı olmayacak! Ey Allah'ın Rasûlü! Bütün bu kapıların hepsinden birden çağrılan bir insan olacak mı?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Evet! Senin o insanlardan biri olmanı ümit ediyorum, ey Ebû Bekir!"*[526]

722. Süleyman b. Musa'nın naklettiğine göre Câbir b. Abdullah (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Oruç tuttuğun zaman kulağın, gözün ve dilin de oruç tutsun! Bu uzuvların da yalandan ve haramdan uzak dursun! Oruçluyken hizmetçiye, işçiye eziyet etme sakın! Oruç tuttuğun gün üzerinde bir sekînet/huzur ve vakar/ağırbaşlılık olsun! Oruç tuttuğun günle oruç tutmadığın gün arasında fark olsun! İkisi aynı olmasın!"[527]

723. Hâris b. Ubeyde (rh.) şöyle demiştir: "Her oruç tutanın bir dua hakkı vardır! Bu sebeple oruçlu bir insan iftar edeceği zaman ilk lokmayı ağzına attığında şöyle dua etsin: 'Ey af ve mağfireti geniş olan yüceler yücesi Allah'ım! Beni bağışla!"

---

525 Buhârî (1896); Müslim (1152).

526 Buhârî (1897 ve 3666); Müslim (1027).

527 İbn Mübârek, ez-Zühd (460) isimli eserinde bunu Süleymân b. Mûsâ'nın nakli olarak tahrîc etmiştir.

CamScanner ile tarandı

724. Muâz b. Cebel (r.a) şöyle demiştir: "Oruçlu bir insan iftar edeceği zaman şöyle dua etsin: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Senin rızan için oruç tuttum! Senin verdiğin rızıkla orucumu açıyorum! Geçmişte işlediğim ve gelecekte işleyeceğim tüm günahlarımı bu oruç hürmetine bağışla!"

725. Rebî b. Huseym (rh.) orucunu açacağı zaman şöyle dua ederdi: "Bütün hamdler/övgüler; bana yardım ettiği için oruç tutabildiğim ve bana rızık verdiği için orucumu açabildiğim yüceler yücesi Allah'a aittir!"

68. BÂB: HAC VE UMRE HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

726. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Hani biz İbrahim'e, Kâbe'nin yerini, 'Bana hiçbir şeyi ortak koşma; evimi, tavaf edenler, namaz kılanlar, rükû ve secde edenler için temizle' diye belirlemiştik."*[528]

727. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"İnsanlar arasında haccı ilan et ki gerek yaya olarak, gerek uzak yollardan gelen yorgun develer üzerinde sana gelsinler."*[529]

728. Ebû Hâzim el-Eşcaî'nin, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cinsel münasebet kurmadan, kötü söz söylemeden ve günaha girmeden Kâbe'yi tavaf edip haccını yapan kişi evine, anasından doğduğu günkü gibi tertemiz geri döner!"*[530]

729. Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Ben Rasûlullah'ı (s.a.v), Akîk Vadisi'nde[531] şöyle buyururken işittim: *'Bu gece Rabbimden bana bir gelen (Cebrâil) geldi ve şöyle dedi: 'Bu mübarek vadide namaz kıl ve hac ile birlikte umre yapmaya (kıran haccı) niyet et!"*[532]

---

528 Hac, 22/26. âyet.
529 Hac, 22/27. âyet.
530 Buhârî (1820); Müslim (1350).
531 Medine'nin dört mil uzaklıktaki güneybatısında bulunan bir vadinin ismi. (Çevirenin notu)
532 Buhârî (1534).

CamScanner ile tarandı

730. Ebû Sâlih es-Semmân'ın, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Umre yapmak, bir önceki umre ile arasında olan (küçük) günahlar için bir kefarettir! Yüce Allah'ın katında, makbul bir haccın karşılığı da mutlaka Cennet'tir!"*[533]

731. Atâ'nın naklettiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), Ensâr'dan olan bir kadına: *'Seni, bizimle birlikte hac yapmaktan alıkoyan şey nedir?'* diye sorunca kadın şöyle dedi: 'Bizim bir binek hayvanımız vardı ancak filancanın babası ve oğlu (yani kendi kocasıyla evladını kast ediyor) ona binip gittiler. Bize de kendisiyle su taşıdığımız şu deveyi bıraktılar.' Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Öyleyse Ramazan ayı geldiğinde, o vakit içerisinde bir umre yap! Çünkü Ramazan'da umre yapmak hac yerine geçer!"* Başka bir rivayette de şöyle geçmektedir: *"Bizimle birlikte hac yapmak yerine geçer!"*[534]

732. İkrime'nin, Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç şüpheniz olmasın ki yüceler yücesi Allah, Mekke'yi haram kılmıştır! Benden önce hiç kimse için helal kılınmadığı gibi benden sonra da hiç kimse için helal kılınmayacaktır! Yalnızca benim için gündüzün belirli bir kısmında helal kılındı ve sonra da haramlığı tekrar geri geldi! Mekke'nin kendiliğinden biten yaş nebatatı/bitkisi koparılmaz! Ağacı sökülmez! Avı ürkütülüp kaçırılmaz bile! Yerde bulunan şey sahibi bulunsun diye ilan etme maksadının dışında yerden alınmaz!'* Bu sırada Abbâs (r.a): 'İzhir otu hariç olsun! Kesinlikle o bizim dökümcülükte ve kabir yapımında kendisine muhtaç olduğumuz bir ottur!' deyince Rasûlullah (s.a.v): *'İzhir otu hariç!'* buyurdu."[535]

733. Yahyâ b. Saîd şöyle demiştir: "Bana anlatıldığına göre Ömer b. Abdulazîz (rh.), Arafat'ta insanlara hitap ederken şöyle demiştir: 'Ey insanlar! Siz yakın ve uzak yerlerden buraya geldiniz! Bineklerinizi yordunuz ve elbiselerinizi eskittiniz! Öyleyse şunu iyi bilin ki asıl bahtiyar olan kişi, devesi veya bineği öne geçen, herkesten önce gelen değildir! Asıl bahtiyar/mesûd kişi, haccı kabul edilendir!"

533 Buhârî (1773); Müslim (1349).
534 Buhârî (1782, 1863); Müslim (1256).
535 Buhârî (1833); Müslim (1353).

CamScanner ile tarandı

69. BÂB: CİHAD VE RİBAT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

734. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey iman edenler! Sizi elem dolu bir azaptan kurtaracak bir ticaret göstereyim mi size? Allah'a ve peygamberine inanır, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad edersiniz. Eğer bilirseniz, bu sizin için çok hayırlıdır."*[536]

735. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz Allah, Müminlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. Artık, onlar Allah yolunda savaşırlar, öldürürler ve ölürler. Allah bunu Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'ân'da kesin olarak va'detmiştir. Kimdir sözünü Allah'tan daha iyi yerine getiren? O halde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte asıl bu büyük başarıdır."*[537]

736. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey iman edenler! Sabredin. Sabır yarışında düşmanlarınızı geçin. (Cihad için) hazırlıklı ve uyanık olun ve Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz."*[538]

737. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'ın yolunda, O'nun rızasını kazanmak için savaşan mücahid, geri dönünceye kadar, hiçbir anında namazı ve orucu kaçırmaksızın sürekli oruç tutan ve namaz kılan kişi gibidir!"*[539]

738. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Evinden sadece ve sadece yüce Allah'ın yolunda cihad etmek için çıkan ve O'nun yüce kelimelerini tasdik ederek uğrunda savaşan kişiye yüce Allah, onu cennete sokacağına dair söz vermiştir! Ya da onu, çıkmış olduğu evine sevap kazanmış veya ganimet elde etmiş olarak döndüreceğini garanti etmiştir!"*[540]

739. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer ümmetime ağır gelecek olmasaydı, Allah yolunda cihada çıkan hiçbir seriyyenin arkasında kalmayı istemezdim! Ancak ben, onları taşıyacak bir binek bulamıyorum! Bu sebeple de cihaddan geri kalıyorlar! Onların, benim ardımda geri kalmaları*

536 Saff, 61/10-11. âyetler.
537 Tevbe, 9/111. âyet.
538 Âl-i İmrân, 3/200. âyet.
539 Buhârî (2787); Müslim (1876); İmâm Mâlik, Muvatta 965 (2/443).
540 Buhârî (3123); Müslim (1876).

CamScanner ile tarandı

da onlara ağır geliyor ve zorlarına gidiyor! Nefsimi elinde tutan yüce Allah'a yemin ederim ki; Allah yolunda cihada çıkmayı ve öldürülmeyi, sonra diriltilmeyi ve savaşıp tekrar öldürülmeyi, ardından da tekrar diriltilmeyi ve yine savaşıp öldürülmeyi gerçekten çok isterdim/severdim!"[541]

740. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Nefsimi elinde tutan yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki; Allah yolunda cihad ederken yaralanan biri -ki kendi yolunda yaralanan kişiyi de en iyi yüceler yücesi Allah bilir- kıyamet günü yarasından kan akar bir halde gelir! Yarasından akan kan, kan renginde dir ancak kokusu misk kokusudur!"*[542]

741. Ebû Sâlih'in naklettiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Bir adam, Rasûlullah'a (s.a.v) gelip de: 'Bana, cihada denk olan bir amel göster?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Böyle bir amel yok! Sen; mücahid savaşmak için evinden çıktığında mescide girip hiçbir anında fasıla vermeden namaz kılabilir ve hiç iftar etmeden oruç tutabilir misin?'* Adam bu sözleri işitince: 'Buna kim güç yetirebilir?!' dedi." Ebû Hureyre (r.a) şöyle devam etmiştir: "Mücahidin atı, ayağında ip bağlı olduğu bir halde otlasa, koşsa ve oynasa dahi tüm bunlar mücahidin hanesine sevap olarak yazılır!"[543]

742. Atâ b. Yesâr'ın, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'a ve Rasûlü'ne tastamam iman eden, namazı dosdoğru kılan ve orucu hakkıyla tutan kişiyi cennete koyması yüce Allah'ın üzerinde bir haktır! Bu kişi ister Allah yolunda cihad etmiş olsun ister doğduğu yerde vefat etmiş olsun fark etmez!'* Bunun üzerine sahâbe: 'Ey Allah'ın Rasûlü! İnsanları bununla müjdeleyelim mi?' diye sordular. Rasûlullah (s.a.v) ise şöyle buyurdu: *'Cennette, yüce Allah'ın kendi yolunda cihad eden mücahidler için hazırlamış olduğu yüz derece vardır! Bu derecelerden iki tanesinin arası, tıpkı sema ve yeryüzü arasındaki mesafe kadardır! Yüceler yücesi Allah'tan cenneti isteyeceğiniz zaman Firdevs Cenneti'ni isteyin! Çünkü o, cennetin tam ortasındaki ve en yükseğindeki yerdir!"* Ravi diyor ki: "Zannediyorum şöyle de demişti: *'Onun üstünde Rahman'ın arşı vardır ve cennetin nehirleri ondan fışkırır/kaynayıp gelir!"*[544]

---

541 Buhârî (2797); Müslim (1876).
542 Buhârî (2803); Müslim (1876).
543 Buhârî (2785).
544 Buhârî (2790).

CamScanner ile tarandı

743. Humeyd'in, Enes b. Mâlik'ten (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Allah yolunda sabah veya akşam cihad etmek, dünya ve içindeki her şeyden çok daha hayırlıdır! Dünya ve içindeki her şeye sahip olsa bile hiçbir kul, öldükten sonra yüce Allah'ın katında kendisi için hazırlanmış lütuf ve ihsanları bırakıp tekrar dünyaya geri dönmeyi istemez! Çünkü tüm bunlar onun için çok daha hayırlıdır! Ancak sadece şehit, vefat ettikten sonra şehadetin faziletinden kaynaklanan lütuf ve ihsanları görünce, dünyaya tekrar geri dönmeyi ve yine Allah yolunda öldürülmeyi canıgönülden ister!"*[545]

744. Humeyd'in naklettiğine göre Enes (r.a) şöyle demiştir: "Amcam Enes b. Nadr (r.a), Bedir Savaşı'na katılamamıştı. Bunun üzerine: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Müşriklerle yaptığın ilk savaşta yanında bulunamadım! Eğer yüce Allah, müşriklerle yapılacak yeni bir savaşa beni şahit kılarsa benim neler yapacağımı mutlaka görecektir!' dedi. Uhud Savaşı sırasında Müslümanlar dağılınca şöyle dedi: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Şu Müslüman arkadaşlarımın yaptıklarından dolayı Senden özür diliyorum! Şu müşriklerin yaptıklarından da uzak olduğumu Sana ilan ediyorum!' Sonra düşmanın üzerine ilerledi ve onu Sa'd b. Muâz karşıladı. Ona da: 'Ey Sa'd b. Muâz! Nadr'ın Rabbine yemin ederim ki Cennet! Ben, Uhud Dağı'nın ardından Cennet'in kokusunu alıyorum!' dedi. Sa'd daha sonra şöyle demiştir: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Ben onun yaptığını yapmaya güç yetiremedim!" Enes şöyle devam etmiştir: "Biz onu bulduğumuzda üzerinde ok izi, mızrak yarası ve kılıç darbesi olmak üzere seksen küsur yara vardı! Biz onun yanına vardığımızda müşriklerin ona işkence yaptığını, bu yüzden de tanınmaz hale geldiğini gördük! Onu sadece kız kardeşi parmak uçlarından tanıyabilmişti! Biz şu âyetin amcam ve onun gibi olanlar hakkında indiğini düşünüyoruz: *'Mü'minlerden öyle adamlar vardır ki, Allah'a verdikleri söze sâdık kaldılar. İçlerinden bir kısmı verdikleri sözü yerine getirmiştir (şehit olmuştur). Bir kısmı da (şehit olmayı) beklemektedir. Verdikleri sözü asla değiştirmemişlerdir.'"*[546-547]

745. Muhammed b. el-Münkedir'in naklettiğine göre Câbir (r.a) şöyle demiştir: "Babam işkence görmüş bir halde, Rasûlullah'a (s.a.v) getirildi ve

545 Buhârî (2792 ve 2795); Müslim (1877).
546 Ahzâb, 33/23. âyet.
547 Buhârî (2805).

CamScanner ile tarandı

önüne konuldu. Ben onun yüzünü açmak ve onu görmek için gittim ancak kavmim beni engelledi. Rasûlullah (s.a.v) çığlık atan bir kadının sesini duydu. Bu kadının; Amr'ın kızı veya Amr'ın kız kardeşi olduğu söylenmiştir. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Niçin ağlıyorsun?!'* veya *'Ağlama! Onun ruhu yükselinceye kadar, melekler kanatlarıyla onu sürekli gölgelendiriyorlardı!"*[548]

746. Abdullah b. Ebû Evfâ'nın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Şunu iyi bilin ki; hiç şüphesiz Cennet, kılıçların gölgesi altındadır!"*[549]

747. Kays b. Ebû Hâzim'in naklettiğine göre Hâlid b. Velîd (r.a) şöyle demiştir: "Mute Savaşı esnasında elimde dokuz tane kılıç parçalandı! Elimde sadece Yemen yapımı ağzı enli bir kılıç sağlam kalabildi!"[550]

748. Bazı ravilerin naklettiğine göre Amr b. Âs (r.a), Ömer b. Hattâb'a (r.a) bir mektup yolladı. Bu mektubunda ondan üç bin atlı ile kendisine yardım etmesini istiyordu. Ömer ise ona Zübeyr b. Avvâm'ı, Mikdâd b. Esved'i ve Hârice b. Huzâfe el-Kureşî el-Adevî'yi (r.anhum) gönderdi.[551]

749. Ebû Vâil'in naklettiğine göre Ebû Mûsâ (r.a) şöyle demiştir: "Bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve: 'Bir adam ganimet elde etmek için, diğeri şan ve şeref sahibi olmak, namını duyurmak için, başka bir diğeri ise ne kadar cesur olduğunu göstermek ve değerini ortaya koymak için savaşıyor! Bunlardan hangisi Allah yolundadır?' diye sordu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Hangisi, yüce Allah'ın kelimesi*[552] *en üstün olsun diye savaşıyorsa işte o, yüceler yücesi Allah'ın yolunda cihad etmiş demektir!"*[553]

750. İmâm Mâlik'in naklettiğine göre Yahyâ b. Saîd (rh.) şöyle demiştir: "Uhud Savaşı esnasında Rasûlullah (s.a.v): *'Sa'd b. Ebû Rebî' el-Ensârî hakkında bana kim haber getirir?'* diye sorunca bir adam kalktı ve: 'Ben haber getiririm! Ey Allah'ın Rasûlü!' dedi. Sonra da gitti ve savaş meydanında, ölü-

548 Buhârî (2816); Müslim (2471).
549 Buhârî (2818); Müslim (1742).
550 Buhârî (4265).
551 Yani buradaki her isim bin kişiye bedeldi. Bu sebeple üç büyük sahâbîyi gönderdi. (Çevirenin notu)
552 Yani Lâ ilâhe illallâh/Yüce Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur sözü. (Çevirenin notu)
553 Buhârî (2810); Müslim (1904).

CamScanner ile tarandı

lerin arasında dolaşmaya başladı. Sa'd b. Ebû Rebî' ona seslendi ve: 'Neyin var, ne bu hal?!' dedi. Adam: 'Rasûlullah (s.a.v), kendisine senin hakkında haber götürmem için beni gönderdi!' deyince Sa'd şöyle dedi: 'Git ve ona benim selamımı ilet! Benim on iki yerden yara aldığımı kendisine bildir! O yaraların hepsi de ölümcül darbeler! Kavmine de şunu bildir: Eğer onlardan bir tanesi dahi hayattayken Rasûlullah (s.a.v) öldürülürse, artık yüce Allah'ın katında hiçbir özür hakları kalmaz ve mazeret beyan edemezler!"[554]

751. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v), Bedir Savaşı gününde insanların önüne çıktı ve onları savaşa teşvik ederek şöyle buyurdu: *"Muhammed'in nefsi elinde olan yüce Allah'a yemin ederim ki bugün; arkasına dönüp kaçmaksızın düşmana yönelip onları karşılayan, sevabını yalnızca yüce Allah'tan bekleyerek savaşın zorluklarına sabredip göğüs göğüse çarpışan bütün savaşçı yiğitleri, mutlaka yüceler yücesi Allah, Cennet'e sokacaktır!"* Umeyr b. Humâm'ın elinde ise hurmalar vardı ve onları yiyordu! Bunun üzerine: "Çok iyi! Çok iyi! Demek Cennet'e girmekle benim aramda sadece şunların beni öldürmesi var!" dedi ve elindeki hurmaları attı! Sonra da kılıcını eline alıp öldürülünceye kadar müşriklerle savaştı!"[555]

752. İmâm Mâlik'in naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), Ubâde b. Sâmit'in nikahı altında bulunan akrabası Ümmü Harâm binti Milhân'ın yanına giderdi. Yine bir keresinde onun yanına gitti. Ümmü Haram ona yemek yedirdi ve saçlarını temizledi. Ardından da Rasûlullah (s.a.v) onun yanında uyudu. Sonra güler halde uyandı. Ümmü Haram: 'Seni güldüren şey nedir, ey Allah'ın Rasûlü?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Bana ümmetimden bir grup insanın, yüce Allah'ın yolunda gaza/cihad ettikleri gösterildi! Onlar şu denizin üzerinde, tahtlarına kurulmuş krallar gibi yolculuk yapıyorlardı!'* Bunun üzerine Ümmü Harâm: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Yüce Allah'a dua et de ben onlardan olayım!' dedi. Rasûlullah (s.a.v) onun için dua etti ve ardından başını koyarak tekrar uyudu. Sonra yine gülerek uyandı. Ümmü Haram: 'Seni güldüren şey nedir, ey Allah'ın Rasûlü?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) ilk seferinde buyurduğu gibi: *'Yine bana ümmetimden bir grup insanın, yüce Allah'ın yolunda gaza/cihad ettikleri gösterildi!'* dedi. Bunun üzerine Ümmü Harâm: 'Ey Allah'ın

554 Muvatta 996 (2/465); İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ (3/523).
555 Müslim (1901).

CamScanner ile tarandı

Rasûlü! Yüce Allah'a dua et de ben onlardan olayım!' dedi. Rasûlullah (s.a.v) ise: *'Sen ilk gidenlerdensin! İkincilerden değil!'* buyurdu. Ümmü Harâm, Muâviye b. Ebû Süfyân (r.anhumâ) zamanında deniz seferine katıldı. Denizden karaya çıktığında bineğinden düştü ve orada vefat etti."[556]

753. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet gününe kadar atların alınlarına/perçemlerine hayır bağlanmıştır!"* [557]

754. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"At bazı insanlar için sevap kaynağıdır! Bazı insanlar için bir örtüdür! Bazıları içinse sadece bir günah yüküdür! Atın, kendisi için sevap kaynağı olduğu kişi, atını yüce Allah'ın yolunda cihad etmesi için bağlayandır! O atını otlak bir yere veya bir bahçeye, ayağından uzun bir iple bağlayarak koyar! Atın o bahçede veya otlak yerde yediği her şey bu kişi için sevap olarak yazılır! Eğer at bu ipini koparıp da bir veya iki tepeye çıkıp koştursa, o atın bıraktığı izler ve çıkardığı gübreleri dahi o kişi için sevap olarak yazılır! O atın sahibinin, onu sulama muradı olmasa dahi o atın bir nehre gidip de oradan su içmesi de kendisi için sevap olur! İşte bu, atın kendisi için sevap kaynağı olduğu kişinin halidir! Atını kimseye muhtaç olmamak ve iffet içerisinde yaşayıp geçiminde kullanmak için bağlayan kişi içinse bu at bir örtüdür! Bu kişi atını kullanırken ve sırtına yük yüklerken yüce Allah'ın üzerindeki hakkını unutmaz ve hayvana güzel davranır! İşte bu kişi için de atı, fakirliğe karşı bir örtü olur! Atını övünmek, gösteriş yapmak ve İslam ehline karşı düşmanlık etmek için besleyen kişi içinse, bu at onun sırtında bir günah yüküdür!'* Rasûlullah'a (s.a.v) eşekler/merkepler hakkında sorulunca ise şöyle buyurmuştur: *'Bana bu konuda indirilen tek vahiy, her şeyi kapsayan şu eşsiz âyetlerdir: 'Artık kim zerre ağırlığınca bir hayır işlerse onun mükâfatını görecektir. Kim de zerre ağırlığınca bir kötülük işlerse onun cezasını görecektir.'"*[558-559]

---

556 Muvatta (2/464-465); Buhârî (2788); Müslim (1912).

557 Bu hadis birçok sahâbeden nakledilmiştir. Bunlardan biri Abdullah b. Ömer'dir (r.anhumâ): Buhârî (2749); Müslim (1871) ondan nakletmişlerdir; Bir diğer sahâbî ise Cerîr b. Abdullah el-Becelî'dir (r.a): Müslim (1872) ondan nakletmiştir; Başka bir sahâbî de Urve el-Bârikî'dir (r.a): Buhârî (2850); Müslim (1873) ondan nakletmişlerdir.

558 Zilzâl, 99/7-8. âyetler.

559 Buhârî (2371); Müslim (987).

CamScanner ile tarandı

755. Ebû Sâlih'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Dinarın kulu, dirhemin kulu, süslü püslü ve nakışlı elbisenin/kumaşın kulu olan dünya düşkünlerine yazıklar olsun! Bunlar perişan olsunlar! Bunlara dünyalık verilirse razı olurlar! Eğer bir şey verilmezse öfkelenir gazaplanırlar! Böyle menfaatperestlere yazıklar olsun! Yüzleri üstü sürünsünler! Baş aşağı yuvarlansınlar! Bedbaht ve perişan olsunlar! Vücutlarına diken batsa çıkartamasınlar! Atının yularına yapışarak Allah yolunda koşturan/cihad eden kullara ise müjdeler olsun! Onlar ne bahtiyar kullardır! Saçı-başı dağılmış, ayakları toz içerisinde kalmış nice kullar vardır ki onlara ileri atılıp nöbet görevi verilirse bunu hakkıyla yerine getirirler! Eğer geri hizmette görev verilirse bunu da en güzel şekilde yaparlar! Halbuki insanlar arasında meşhur olmadıkları için izin isteseler onlara izin verilmez! Herhangi bir işte aracı olmak isteseler aracılıkları kabul edilmez!"*[560]

756. İmâm Mâlik'in, Atâ b. Yesâr'dan naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Dikkatle dinleyin! Size insanların en hayırlısını haber vereyim mi?! O, atının yularına yapışarak yüce Allah'ın yolunda cihad eden kişidir! Dikkatle dinleyin! Size makam açısından insanların bundan sonraki en hayırlısını haber vereyim mi?! Bu kişi, bir miktar hayvanıyla birlikte insanlardan uzak bir yere çekilen, namazını hakkıyla kılan, zekâtını veren, yüceler yücesi Allah'a ibadet eden ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayandır!"*[561]

757. Ebû Abs'ın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir kulun ayağı, yüce Allah'ın yolunda koştururken toz içerisinde kalacak da sonra cehennemin ateşi o kula değecek! Böyle bir şey olmaz!"*[562]

758. Nu'mân b. Ebû Ayyâş'ın, Ebû Saîd el-Hudrî'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir insan yüce Allah'ın yolunda bir gün oruç tutarsa, yüce Allah onun yüzünü, cehennem ateşinden yetmiş yıllık mesafeye uzaklaştırarak korur!"*[563]

---

560 Buhârî (2886).

561 Muvatta (2/445) Mürsel bir hadistir. Atâ'nın, Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) muttasıl olarak naklettiği hadis ise şu eserlerde rivayet edilmiştir: Ahmed b. Hanbel (1/237); Tirmizî (1652); Nesâî (5/83); İbn Hibbân'ın Sahîh'i (604 ve 605).

562 Buhârî (2811).

563 Buhârî (2840); Müslim (1153).

CamScanner ile tarandı

759. Büsr b. Saîd'in, Zeyd b. Hâlid'ten naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir insan, yüce Allah'ın yolunda gaza edecek birinin teçhizatını karşılar, ihtiyaçlarını giderirse kendisi de gaza etmiş gibi olur! Bir insan yüce Allah'ın yolunda gazaya giden kişinin yokluğunda ardında kalan işlerini hayırla yürütürse, onun arkasında hayırlı bir arkadaş olarak kalırsa o da gaza etmiş gibi olur!"*[564]

760. Mâlik'in, Abdullah b. Ebû Katâde'den naklettiğine göre babası şöyle demiştir: "Bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Sabrederek, sevabını yalnızca yüce Allah'tan bekleyerek, düşmana yönelip geri dönmeyerek savaşsam ve yüce Allah'ın yolunda bu hal üzere öldürülsem, o zaman yüce Allah benim günahlarımı, hatalarımı bağışlar mı?' diye sordu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Evet!'* buyurdu. Adam dönüp gittiğinde ya Rasûlullah (s.a.v) onu çağırdı ya da adamın çağırılmasını emretti. Adama seslenilince geri geldi. Rasûlullah (s.a.v): *'Ne demiştin, tekrar et?'* buyurunca adam aynı sözlerini tekrar etti. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Evet! Ancak borç hariç! Onu silmez! İşte Cibrîl bana aynı bu şekilde söyledi!"*[565]

761. Mâlik'in naklettiğine göre Muâz b. Cebel (r.a) şöyle demiştir: "Gaza/savaş iki türlüdür: Birincisi; değerli malların ve canların infâk edildiği, savaş arkadaşlarına kolaylık sağlanan, emir sahiplerine itaat edilen ve fesattan uzak durulan gazadır! İşte gerçek gaza budur ve bunun tamamı hayırdır! İkincisi ise; değerli malların ve canların infâk edilmediği, savaş arkadaşlarına kolaylık sağlanmayan, emir sahiplerine itaat edilmeyen ve fesattan uzak durulmayan gazadır! Böyle bir gaza, sahibine yetecek bir hayırla geri dönmez!"[566]

762. İmâm Mâlik'in naklettiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Hayber Savaşı sırasında Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte idik. Oradan altın ve gümüş ganimeti almadık ancak elbiselerden ve eşyalardan oluşan malları ganimet olarak ele geçirdik. Rifâa b. Zeyd, Rasûlullah'a (s.a.v) siyahi bir köle hediye etti. Bu kölenin adı Mid'am idi. Daha sonra Rasûlullah (s.a.v), Vâdi'l-

564 Buhârî (2843); Müslim (1895).

565 Muvatta (2/461); Müslim (1885).

566 İmâm Mâlik, Muvatta (2/466) isimli eserinde bu rivayeti munkatı olarak nakletmiştir. Muâz'ın hadisini merfu olarak nakledenler ise şu âlimlerdir: Ahmed b. Hanbel (5/234); Ebû Dâvûd (2515); Nesâî (6/49 ve 7/155).

CamScanner ile tarandı

Kurâ denilen yere yöneldi. Biz Vadi'l-Kurâ'ya gelince Mid'am, Rasûlullah'ın (s.a.v) bineğindeki eşyalarını indiriyordu. Tam bu sırada nereden geldiği belli olmayan bir ok ona isabet etti ve Mid'am orada öldü. İnsanlar: 'Ne mutlu ona! Onun için Cennet var!' dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Nefsimi elinde bulunduran yüce Allah'a yemin ederim ki, Hayber Savaşı'ndan sonra elde edilen ganimetler henüz paylaştırılmadan önce ganimetten aldığı maşlah*[567] *onun üzerinde ateş olarak tutuşturulup yakılıyor!"* İnsanlar bunu işittikleri zaman bir adam, Rasûlullah'a (s.a.v) bir veya iki ayakkabı bağcığı getirdi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Ateşten bir veya iki ayakkabı bağcığı!"*[568]

763. İmâm Mâlik'in naklettiğine göre Zeyd b. Hâlid el-Cühenî şöyle demiştir: "Hayber Savaşı zamanında bir adam vefat etti. Sahâbe bu durumu Rasûlullah'a (s.a.v) haber verince o şöyle buyurdu: *'Arkadaşınızın namazını kılın!'* Yani kendisi kılmayacaktı. Bunun üzerine insanların suratları değişti ve kötü oldular. Rasûlullah (s.a.v) şöyle devam etti: *'Arkadaşınız, Allah yolunda elde edilen ganimet malından çaldı!'* Bunun üzerine biz onun eşyalarını açıp inceleme yaptık! Bir de baktık ki eşyalarının içerisinde iki dirhem değerinde olan birkaç Yahudi boncuğu var!"[569]

764. İmâm Mâlik'in naklettiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Eğer bir toplum içerisinde ganimet malından çalmak yaygınlaşırsa mutlaka onların kalplerine korku yerleştirilir! Eğer bir toplum içerisinde zina yaygınlaşırsa mutlaka onların arasında ölüm artar! Eğer bir toplum ölçü ve tartıda haksızlık yaparsa mutlaka onların rızıkları da kesilir! Eğer bir toplum haksızca hükümler veriyorsa mutlaka onların arasında kan davaları yaygınlaşır! Eğer bir toplum verdikleri sözlere ihanet ediyorlarsa mutlaka onların üzerlerine düşmanlar musallat edilir!"[570]

---

567 Kolsuz palto, kepenek, kolsuz üst giysisi manalarına gelmektedir. (Çevirenin Notu)

568 Muvatta (2/459); Buhârî (4234); Müslim (115).

569 Muvatta (2/458); Ebû Dâvûd (2710); İbn Hibbân (4853); Hâkim (2/127).

570 Muvatta (2/460), Mâlik bu rivayeti Yahyâ b. Saîd'ten, o da Abdullah b. Abbâs'tan (r.a) nakletmiştir. İbn Abdilberr, et-Temhîd 23/430 isimli eserinde şöyle demiştir: "Biz bu hadisi muttasıl bir senetle İbn Abbâs'tan naklettik. Her şeyin en doğrusunu Allah bilir ancak böyle bir söz asla kişinin kendi görüşüyle söyleyebileceği bir ifade değildir.

CamScanner ile tarandı

765. Mâlik'in naklettiğine göre Ömer b. Abdulazîz (rh.) görevlilerinden birisine şöyle yazmıştır: "Bize ulaşan bilgilere göre Rasûlullah (s.a.v) bir yere seriyye göndereceği zaman onlara şöyle buyururdu: *'Yüce Allah'ın yolunda, yüce Allah'ın ismiyle gaza edin! Yüce Allah'ı inkâr etme bataklığında saplanıp kalmış nankörlerle savaşın! Ganimet malından asla çalmayın! Verdiğiniz sözlere ihanet etmeyin! Savaşta öldürdüğünüz düşmanlara işkence etmeyin! Çocukları öldürmeyin!'* Yüce Allah'ın izniyle işte sen de bunları askerlerine ve gönderdiğin birliklere söyle! Bütün esenlikler ve güzellikler üzerine olsun!"[571]

766. İmâm Mâlik'in naklettiğine göre Zeyd b. Eslem şöyle demiştir: "Ebû Ubeyde b. Cerrâh (r.a), Ömer b. Hattâb'a (r.a) bir mektup yazdı. Bu mektubunda Rumların büyük bir ordu topladığını ve onlardan çekindiğini ifade ediyordu. Bunun üzerine Ömer b. Hattâb (r.a) ona şöyle bir cevap yazdı: 'Tüm bunlardan sonra! Her ne zaman Mümin bir kulun üzerine sıkıntılı bir durum gelirse, bundan sonra yüceler yücesi Allah ona mutlaka bir çıkış yolu ve ferahlık ihsan eder! Hiç şüphen olmasın ki bir zorluk iki kolaylığı yenemez! Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Ey iman edenler! Sabredin. Sabır yarışında düşmanlarınızı geçin. (Cihad için) hazırlıklı ve uyanık olun ve Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz.'*"[572-573]

767. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Müminin yüceliği takvasıdır, dini soyu/asaletidir, efendiliği ahlakıdır! Cesaret ve korkaklık, yüce Allah'ın dilediği yere yerleştirdiği iki içgüdüdür! Korkak kişi kendi anne-babasından bile kaçar! Cesur ise, ölüm büyük tehlikelerden biri olmasına rağmen, ölümü göze alır ve kim olduğuna bakmaksızın düşmanıyla savaşır! Şehit, nefsini yüce Allah'ın katına feda eden ve karşılığını yalnızca yüce Allah'tan bekleyen kişidir!"[574]

768. Rivayet edildiğine göre Mücahid (rh.) şöyle demiştir: "Yezîd b. Şecere bize anlattığı şeylerden dolayı ağladı! Onun ağlaması eylemesinden/fiillerinden daha çoktu! O şöyle diyordu: 'Ey insanlar! Yüce Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetlerini aklınızdan ve dilinizden düşürmeyin! Nankör olma-

571 Muvatta (2/448), Ömer b. Abdulaziz'in (rh.) işaret ettiği Rasûlullah'ın (s.a.v) buyruğunu ise Müslim (1731), Büreyde'nin (r.a) hadisi olarak rivayet etmiştir.

572 Âl-i İmrân, 3/200. âyet.

573 Muvatta (2/446) Senedi zayıftır.

574 Muvatta (2/463).

CamScanner ile tarandı

yın! Hiç şüpheniz olmasın ki namaz için kamet getirilince semanın, cennetin ve cehennemin kapıları açılır! İki ordu savaşmak için karşı karşıya geldiği vakit de semanın, cennetin ve cehennemin kapıları açılır! Bu anda güzel gözlü huriler süslendirilir ve hazırlanırlar! Sonra da insanların yapacaklarını izlerler. Eğer adam düşmana yönelir ve çarpışırsa huriler: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onun ayaklarını sabit kıl! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ona yardım et!' derler. Eğer adam geri döner ve kaçarsa o zaman da huriler ondan gizlenip geri dururlar ve şöyle dua ederler: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onu bağışla!' Anam babam size feda olsun! Düşmanın üstüne saldırıp onları mahvedin! Güzel gözlü hurileri mahcup edip de yalnız bırakmayın! Eğer bir kul savaş meydanında şehit edilirse, ondan dökülecek olan ilk kan damlasında dahi, bir ağacın dalındaki yaprakların dökülmesi gibi günahları dökülür ve silinir!"[575]

769. İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Yakub b. Abdullah b. el-Eşec uykusunda şöyle bir rüya gördü: O, denizde savaşırken onu cennete soktular! Ardından da orada süt içti! Uyandığında bu rüyasını arkadaşlarına anlattı. Sonra da kustu. Bir de bakıldı ki süt kusmuştu! Sahile indiklerinde ise düşmanla karşılaştılar! Yakub orada şehit oldu!"

770. Mute Savaşı sırasında Zeyd b. Harise (r.a) şehit edilince sancağı Cafer aldı. Sonra da atından indi ve atın ayaklarını kesip öldürdü.[576] Bunu ilk yapanın Cafer (r.a) olduğu söylenmiştir. Bunun üzerine savaşmaya başladı ancak sağ eli kesildi. Sonra sancağı sol eline aldı. Bu sefer de sol eli kesildi. Sancağı pazılarıyla göğsü arasına alıp ona sarıldı ve yine sancağı düşürmedi. Bu şekilde şehit edildi. Buna karşılık olarak yüceler yücesi Allah ona cennette uçabileceği iki kanat ihsan eyledi!

771. Kays b. Ebû Hâzim'in naklettiğine göre Hâlid b. Velîd (r.a) şöyle demiştir: "Mute Savaşı esnasında elimde dokuz tane kılıç parçalandı! Elimde sadece Yemen yapımı ağzı enli bir kılıç sağlam kalabildi!"[577]

---

575 Abdullah b. Mübarek, ez-Zühd (133); Hennâd b. es-Serî, ez-Zühd (162).

576 Artık geri dönüşün olmadığını fark ettiği için düşmanın eline geçmesin ve düşman faydalanmasın diye atı öldürüyor. (Çevirenin notu)

577 Buhârî (4265).

CamScanner ile tarandı

772. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Yemâme Savaşı'nda Abdullah b. Mahreme el-Âmirî el-Kureşî'nin yanına vefat etmek üzereyken gittim ve onun yanında durdum. Bana: 'Ey Abdullah b. Ömer! İftar vakti geldi mi?' diye sordu. Ben de: 'Evet!' dedim. Bunun üzerine: 'Şu kalkanın içerisine biraz su koy! Belki de onunla orucumu açarım!' dedi. Su havuzunun yanına gittim ancak orası kanla dolmuştu! Yanımdaki kalkanımla suya vurup üstündeki kanlarından temizledim. Sonra da altından avuçlayarak doldurdum. Suyu getirip ona vermek istedim ancak geldiğimde vefat etmişti!"[578]

70. BÂB: İÇERİSİNDE İBADET ETMENİN MÜSTEHAP/ GÜZEL KABUL EDİLDİĞİ GÜNLER VE GECELER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

773. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Tan yerinin ağarmasına andolsun, on geceye andolsun..."*[579]

774. Rivayet edildiğine göre âyette geçen on geceden maksat Zilhicce ayının ilk on gecesidir.[580]

775. Rasûlullah'tan (s.a.v) bu geceler hakkında rivayet vardır. [581]

776. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) yüce Allah'ın: *"Sayılı günlerde Allah'ı anın (telbiye ve tekbir getirin)."*[582] âyeti hakkında şöyle demiştir: "Bu günler âyette geçen on gecedir."

777. Saîd b. Cübeyr'in, Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İşte bu günlerdeki ibadetten*

578 İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (4/214 ve 6/546).

579 Fecr, 89/1-2. âyetler.

580 Bkz. İbn Kesîr Tefsîri (8/390-391).

581 İmâm Ahmed b. Hanbel, el-Müsned (3/327) isimli eserinde Câbir'in (r.a), Rasûlullah'tan (s.a.v) naklettiği hadisi rivayet etmiştir. Bu hadise göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "On geceden maksat Kurban zamanındaki ilk on gecedir. âyette geçen tek/vitr ifadesinden maksat Arefe günüdür. Çift/şef'ı ifadesinden maksat da Kurban günüdür." Hafız İbn Kesîr, tefsirinde (8/391) bu hadisin senedi hakkında şöyle demiştir: "Bu senetteki raviler kendilerinde sorun olmayan kişilerdir. Ancak bana göre metnin Rasûlullah'a (s.a.v) isnadı konusunda zayıflık vardır. Her şeyin en doğrusunu yüceler yücesi Allah bilir."

582 Bakara, 2/203. âyet.

CamScanner ile tarandı

daha faziletli hiçbir amel yoktur!' Sahâbe bunu işitince: 'Cihad etmek de mi değil?' diye sordular. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Evet cihad da değil! Ancak bir insan canı ve malı pahasına dahi olsa cihad için çıkar ve hiçbir şeyle geri dönmezse o zaman onun ibadeti daha faziletli olur!'* buyurdu."[583]

778. Târık b. Şihâb'ın rivayet ettiğine göre Yahudi bir adam, Ömer b. Hattâb'a (r.a) geldi ve: "Ey Müminlerin Emiri! Sizin Kitabınızda okuduğunuz öyle bir âyet var ki, eğer o âyetin Yahudi toplumuna indiğini bilmiş olsaydık o âyetin indiği günü mutlaka bayram olarak kutlardık!" dedi. Ömer: "Hangi âyet?" diye sorunca da şu âyeti okudu: *"Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Size nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı seçtim."*[584] Bunun üzerine Ömer (r.a) şöyle dedi: "Biz bu âyetin Rasûlullah'a (s.a.v) indiği günü ve mekânı gayet iyi biliriz! Bu âyet indiğinde Cuma günüydü ve Rasûlullah (s.a.v) Arafat vakfesinde idi!"[585]

779. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kadir gecesini, iman ederek ve sevabını yalnızca yüce Allah'tan bekleyerek samimi bir şekilde ibadetle ihya eden birinin geçmiş günahları bağışlanır!"*[586]

780. İmâm Mâlik'in naklettiğine göre Saîd b. Müseyyeb (rh.) şöyle demiştir: "Kadir Gecesi'ndeki yatsı namazını mescitte cemaatle kılan kişi, Kadir Gecesi'ndeki nasibini almış demektir!"[587]

781. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yatsı namazını cemaatle mescitte kılan kişi, gecenin yarısını ibadetle geçirmiş gibi olur!"*[588] Saîd b. Müseyyeb de bu görüştedir. Her şeyin en doğrusunu yüceler yücesi Allah bilir.

782. Ubâde b. Sâmit'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v), Kadir Gecesi'nin hangi gece olduğunu haber vermek için evinden çıktı ancak tam bu esnada iki Müslüman adam birbirleriyle tartışıyorlardı. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Size, Kadir Gecesi'nin ne zaman olduğu-*

583 Buhârî (969).
584 Mâide, 5/3. âyet.
585 Buhârî (3045); Müslim (3017).
586 Buhârî (35); Müslim (760).
587 Muvatta (1/321).
588 İmâm Mâlik, Muvatta (1/132).

CamScanner ile tarandı

nu haber vermek için çıktım ancak filanca ile falanca birbirleriyle tartışıyorlar, çekişiyorlardı! Bunun üzerine o bilgi benden kaldırıldı! Belki de böylesi sizin için daha hayırlı olur! Öyleyse onu son on gün içerisindeki yedinci, dokuzuncu ve beşinci gecelerde arayıp bulmaya çalışın!"[589]

Her şeyin en doğrusunu yüceler yücesi Allah bilir, *"benden kaldırıldı"* ifade ile kast edilen mana Kadir Gecesi'nin bilgisi ve hangi gece olduğudur. Bereketi ise kaldırılmamıştır. Nitekim bu sebeple Rasûlullah (s.a.v) onun aranmasını emretmiştir. Eğer Kadir Gecesi'nin bereketi de kaldırılmış olsaydı o zaman son on günü içerisindeki yedinci, dokuzuncu ve beşinci gecelerinde aranmasını emretmezdi. Nitekim Ramazan dışındaki başka aylarda aranması da söz konusu değildir.

Her şeyin en doğrusunu yüce Allah bilir, Rasûlullah'ın (s.a.v), *"Belki de böylesi sizin için daha hayırlı olur!"* ifadesinde kast ettiği mana şudur: Eğer Kadir Gecesi'nin hangi gece olduğu belirlenmiş olsaydı o zaman insanların bir çoğu buna güvenerek diğer gecelerde ibadet etmeyi ve diğer gecelerde de onu arayarak gecelerini ibadetle ihya etmeyi ihmal/terk ederlerdi. Bundan dolayı gizli bırakıldı.

71. BÂB: İLMİN VE ÂLİMLERİN FAZİLETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

783. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"(Böyle bir kimse mi Allah katında makbuldür,) yoksa gece vakitlerinde, secde halinde ve ayakta, ahiretten korkarak ve Rabbinin rahmetini umarak itaat ve kulluk eden mi? De ki: 'Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?' Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar."*[590]

784. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"İnsanlardan, (yeryüzünde) hareket eden (diğer) canlılardan ve hayvanlardan yine böyle çeşitli renklerde olanlar vardır. Allah'a karşı ancak; kulları içinden âlim olanlar derin saygı duyarlar. Şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır."*[591]

589 Buhârî (49).
590 Zümer, 39/9. âyet.
591 Fâtır, 35/28. âyet.

CamScanner ile tarandı

785. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"İşte bu temsilleri biz insanlar için getiriyoruz. Onları ancak bilginler/âlimler düşünüp anlarlar."*[592]

786. Muâviye b. Ebû Süfyân'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüceler yücesi Allah her kimin hayrını isterse onu din konusunda derin bilgi sahibi kılar! Ben sadece yüceler yücesi Allah'ın verdiklerini paylaştıran/taksim eden biriyim! Bu ümmetten bir grup insan kıyamet kopuncaya veya yüce Allah'ın emri gelinceye kadar dosdoğru yol üzerinde devam edecek ve sabit kalacaktır!"*[593]

787. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Senin vesilenle bir kişinin hidayete ererek doğru yolu bulması senin için, (Araplar için çok değerli olan) kızıl develerden bile daha hayırlıdır!"*[594]

788. Ebû Sâlih'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer bir insan ilim talibi olmak maksadıyla bir yola girerse, yüceler yücesi Allah ona Cennet'in yolunu kolaylaştırır! Eğer bir topluluk yüce Allah'ın evlerinden bir evde toplanırlar ve orada yüce Allah'ın Kitabı'nı okuyup aralarında ders yaparak anlamaya çalışırlarsa, mutlaka onların üzerlerine sekînet/huzur iner, melekler etraflarını kuşatırlar, rahmet onları sarıp sarmalar ve yüceler yücesi Allah yanında bulunanlarla onları anar!"*[595]

789. İsa'nın (a.s) şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Bir insan öğrenir, öğrendikleriyle amel eder ve öğrendiklerini öğretirse semâvâtın/göklerin hükümranlığında çok kıymetli ve değerli biri olarak anılır!"

790. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Âbbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın Peygamberi Süleyman b. Dâvûd (aleyhimesselâm) ilim ve mülk/hükümranlık arasında seçim yapması için serbest bırakıldı. Bunun üzerine o ilmi tercih etti. Böylece kendisine mülk/hükümranlık ve mal da verildi."

791. Ömer b. Abdulazîz (rh.) şöyle demiştir: "İlimsiz bir şekilde amel eden kişinin yıkıp harap ettiği şeyler, yapıp tamir ettiklerinden daha çoktur! Sözlerini amelinden saymayan kişi çokça günaha girer! Sabır, kesin olarak iman etmenin gereklerindendir!"

---

592 Ankebût, 29/43. âyet.
593 Buhârî (71 ve 7312); Müslim (1037).
594 Buhârî (2942); Müslim (2406), Sehl b. Sa'd'ın rivayeti olarak nakledilmiştir.
595 Müslim (2699).

CamScanner ile tarandı

792. Rivayet edildiğine göre Ebû Bekir b. Abdurrahmân (rh.) şöyle demiştir: "Başka bir muradı olmaksızın, hayırlı bir şey öğrenmek veya öğretmek maksadıyla, sabah veya akşam mescide gidip sonra evine dönen kişi, yüceler yücesi Allah'ın yolunda cihada çıkan, sonra da ganimetle evine dönen mücahid gibi olur!"

793. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki bir adam, üzerinde Tihâme Dağı kadar günah olduğu halde evinden çıkar. İlim işitince korkar ve günahlarından dolayı pişman olup tövbe eder. Bu günahlara bir daha asla yönelmemeye azmeder. Böylece evine hiçbir günahı olmadığı halde geri döner. Öyleyse âlimlerin meclislerinden sakın ola ayrılmayın!"

794. Alkame b. Kays (rh.) şöyle demiştir: "Sabah erkenden yola çıkıp, kendilerine yüce Allah hakkında sorular sorduğum, onların da bana yüce Allah hakkında sorular sordukları bir topluluğun yanına gitmem bana, yüce Allah'ın yolunda at sırtında gazaya gitmemden bile daha sevgilidir!"

795. Müberred'in naklettiğine göre Halîl b. Ahmed (rh.) şöyle demiştir: "Ben her işittiğim bilgiyi mutlaka yazdım! Her yazdığımı mutlaka ezberledim! Yüce Allah her ezberlediğim bilgiden de kesinlikle beni faydalandırdı!"

796. Saîd b. Cübeyr (rh.) şöyle demiştir: "Ben, Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) yanında olurdum. Sürekli ondan hadis dinlerdim. Bineğimin üstündeyken dahi ondan işittiklerimi hayvanın semerine yazardım! Binekten inip de bir yerde konaklayınca da onları temize çekerdim!"

797. Yezîd er-Rakkâşî'nin naklettiğine göre Lokman, oğluna şöyle demiştir: "Oğulcuğum! Âlimlerle otur kalk ve dizlerini iyice yanaştırarak onlara yakın ol! Hiç şüphen olmasın ki yüceler yücesi Allah semadan gelen bol yağmurla ölü toprağı dirilttiği gibi hikmetin nuruyla da ölü kalpleri diriltir!"

798. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "İki insana acıdığım kadar hiçbir kimseye acımadım: Birincisi, ilim talep ettiği halde anlayışı kıt olduğu için ilim öğrenemeyen kişidir! İkincisi ise anlayışı iyi olduğu halde ilim talep etmeyen kişidir! İlim talep etmeye gücü yettiği halde ilim öğrenmeyen kişiye gerçekten hep hayret etmişimdir!"

CamScanner ile tarandı

799. Rivayet edildiğine göre Lokman, oğluna şöyle demiştir: "Oğulcuğum! Ya âlim ya talebe ya onları dinleyen ya da ilim ehlini seven ol! Sakın beşincisi olma! Helak olursun!"

800. Rivayet edildiğine göre İsmail b. Ebû Üveys (rh.) şöyle demiştir: "Mâlik'e: 'Ey Ebû Abdullah! Kulun yaptıkları arasında hangisi en faziletli olan ameldir?' diye sorulunca şöyle dedi: 'İlim ve derin kavrayış sahibi olmayı talep etmektir! Sen yüceler yücesi Allah'ın şu âyetini işitmedin mi: *'(Ne var ki) mü'minlerin hepsi toptan seferber olacak değillerdir. Öyleyse onların her kesiminden bir grup da, din konusunda köklü ve derin bilgi sahibi olmak ve döndükleri zaman kavimlerini uyarmak için geri kalsa ya! Umulur ki sakınırlar.'*"[596]

801. Bir adam Ebû Hureyre'ye (r.a) geldi ve: "Ben ilim öğrenmek istiyorum ancak onu zayi/ziyan etmekten korkuyorum!" dedi. Bunun üzerine o şöyle cevap verdi: "İlmi talep etmeyi terk etmen, onu zayi/ziyan etmiş olman için zaten yeterlidir!"

802. Rivayet edildiğine göre Süfyân b. Uyeyne (rh.) şöyle demiştir: "Biz ilmi, yüce Allah'ın rızası dışındaki başka maksatlar için talep ettik! Ancak ilim, yüce Allah için olma dışındaki her şeyi kesinlikle reddetti! Sadece ve sadece yüce Allah'ın rızası için olmayı kabul etti!"

803. Atâ'nın naklettiğine göre Musa (a.s): "Ey Rabbim! Kulların arasında hangileri Senden daha çok korkuyor ve Sana karşı haşyet besliyor?" diye sorunca Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Onların en bilgili olanları!"

804. Ebû Müslim'in naklettiğine göre Lokman'a: "İnsanların en hayırlısı hangisidir?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Zengin olan Mümin!" Lokman'a: "Mal açısından mı zengin?" diye sorulunca da şöyle demiştir: "Hayır! İlim açısından zengin olan! Eğer mala ihtiyaç duyulursa ilim sayesinde mal elde edilir! Eğer mala ihtiyaç duyulmazsa ilmin bizzat kendisi zaten yeterli gelir!"

805. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Peygamberlere en layık ümmet olma şerefine eren kişiler, onların getirdikleri bilgileri en iyi bilenler ve bu bilgilerle en iyi şekilde amel edenlerdir!" Sonra

596 Tevbe, 9/122. âyet.

CamScanner ile tarandı

da şu âyeti okudu: *"Şüphesiz, insanların İbrahim'e en yakın olanı, elbette ona uyanlar, bir de bu peygamber (Muhammed) ve mü'minlerdir. Allah da mü'minlerin dostudur."*[597]

806. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Keşke anlayabilseydim! İlmi kaybeden kişi neyi bulmuş?! İlmi bulan kişi de neyi kaybetmiş?!

807. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Âlimlerin mürekkepleri, kıyamet gününde, şehitlerin kanlarıyla tartılacak!"

808. Şöyle denmiştir: "Âlimler tüm zamanların kandilleridir! Her âlim zamanının parlayan ışığıdır ve çağının insanları onunla aydınlanır!"

809. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Âlim, Yüce Allah ile yaratılmışlar arasındaki bir elçidir! Öyleyse nasıl biri olduğunu çok iyi incelemeli ve bu makama yakışmayacak şeylerden uzak durmalıdır!"

810. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Eğer âlimler olmasaydı insanlar hayvanlar gibi olurlardı!"

811. Sâlim b. Ebû'l-Ca'd (rh.) şöyle demiştir: "Efendim beni üç yüz dirheme satın aldı ve ardından da azat etti. Bunun üzerine ben: 'Hangi meslekle ilgilensem?' diye düşünürken ilim talibi olmayı seçtim. İlim yolunda daha bir seneyi bile tamamlamamışken Müminlerin emiri beni ziyaret etmek için geldi! Ancak ben ona izin vermedim!"

812. Lokman, evladına şöyle demiştir: "Oğulcuğum! Hiç şüphen olmasın ki hikmet, miskin fakirlerin bile kralların meclislerinde ağırlanmalarını sağlar!"

813. Zübeyr şöyle demiştir: "Babam bana Irak'tan şöyle bir mektup yazdı: 'Oğulcuğum! Mutlaka ilim öğrenmelisin! Hiç şüphen olmasın ki eğer fakir duruma düşersen ilim sana mal kazandırır ve geçimini sağlarsın! Eğer mala ihtiyacın olmazsa ilim senin için bir güzellik olur!"

814. Abdullah b. Mübârek'in naklettiğine göre Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Yüceler yücesi Allah'tan ilim talebinde bulunmaktan daha faziletli bir istek yoktur! İlim talep etme konusunda da bugünden daha faziletli bir zaman yoktur!"[598]

---

597 Âl-i İmrân, 3/68. âyet.

598 Öyleyse hemen ilim talibi ol! (Çevirenin notu)

CamScanner ile tarandı

815. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Hiçbir şey ilim gibi olamaz! İlim, maldan dahi daha hayırlıdır! Malı sen koruduğun halde, ilim seni korur! İlim hâkimdir! Mal ise mahkûmdur! Malı vermek onu eksiltirken ilmi infak edip paylaşmak onun artmasını sağlar!"

816. Büzürcmihr'e (rh.): "Hangisi daha üstündür: Zenginler mi? Âlimler mi?" diye sorulunca: "Âlimler!" diyerek cevap vermiştir. Kendisine: "Öyleyse âlimlere ne oluyor da sürekli zenginlerin kapılarına gidiyorlar?!" diye sorulunca da şöyle cevap vermiştir: "Âlimlerin, zenginlerde olan şeyin (malın) kadir kıymetini bilmeleri, zenginlerin ise âlimlerde olan şeyin (ilmin) faziletini bilmemelerinden dolayı böyle oluyor!"

817. Ebu'l-Esved (rh.) şöyle demiştir: "İlimden daha izzetli ve şerefli hiçbir şey yoktur! Sultanlar/krallar insanlar üzerinde hüküm sahibidirler! Âlimler ise sultanlar/krallar üzerinde hüküm sahibidirler!"

818. Abdullah b. Mübârek'e (rh.): "Gerçek insanlar kimlerdir?" diye sorulunca: "Âlimlerdir!" diye cevap verdi. Ona: "Gerçek sultanlar kimlerdir?" diye sorulunca da: "Zahidlerdir!" diye cevap verdi. "En aşağılık kişiler kimlerdir?" diye sorulunca ise: "Dinini satarak geçinen kişilerdir!" dedi!

819. Abdullah b. Mübârek (rh.) şöyle demiştir: "İlim talep etmeyen kişinin haline çok şaşırıyorum! Acaba nefsi onu, onurlu ve şerefli bir şeye nasıl davet ediyor?!"[599]

820. Abdullah b. Mübârek'e (rh.): "Ne zamana kadar ilim talep etmeye devam edeceksin?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın izniyle ölünceye kadar! Belki de bana faydası dokunacak olan kelimeyi henüz yazmamışımdır!"

821. Süfyân b. Uyeyne (rh.) şöyle demiştir: "İnsanlar arasında ilme en çok muhtaç olan kişiler onların en bilgili olanlarıdır! Çünkü onların yapacağı bir hata çok daha çirkin ve çok daha kötü olacaktır!"

822. Katâde (rh.) şöyle demiştir: "Eğer bir insana ilmin bir kısmı yeterli olsaydı Musa'ya (a.s) verilen ilim kendisine yeterli gelirdi! Ancak o fazlasını

599 İlim gibi en üstün olan bir şerefe davet etmiyorsa başka üstün bir şeye de davet etmez, demek istiyor. (Çevirenin notu)

CamScanner ile tarandı

istedi ve şöyle dedi: *'Sana öğretilen bilgilerden bana, doğruya iletici bir bilgi öğretmen için sana tâbi olayım mı?'"*[600]

823. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Bir insan kardeşine, hikmetli bir sözden daha faziletli hiçbir şey hediye edemez! Çünkü yüceler yücesi Allah, bu hikmetli sözle onun hidayetini arttırır veya ondaki kötü bir hasleti bu hikmetli sözle giderir ve onu helak olmaktan kurtarır!"

824. Süfyân es-Sevrî (rh.), bir grup insana şöyle demiştir: "İlim talep edin! Hiç şüpheniz olmasın ki ben ilmin, sizin yanınızdan çıkıp gitmesinden ve zelil duruma düşmenizden korkuyorum! İlim talep edin! Hiç şüpheniz olmasın ki ilim, dünyada da ahirette de çok büyük bir şereftir!"

825. İbn Ebû Müleyke (rh.) şöyle demiştir: "Ben, Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) gibisini görmedim! Ona baktığında yüz güzelliği açısından insanların en güzelini görmüş olursun! O konuştuğunda, dil açısından insanların en güzel konuşanıdır! O bir konuda fetva verdiğinde, ilim açısından insanların en çok bilgili olanıdır!"

826. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Sen fakihleri/derin bilgi sahipleri çok, manayı kaçırıp sadece lafızlara dikkat kesilerek Kur'ân okuyanları az olan bir zamanda yaşıyorsun! Bu çağda Kur'ân'ın koyduğu sınırlara riayet edilir ancak harflerinin okunuşlarına çok dikkat edilmez! Bu zamanda dilenen azdır ancak veren/hayır yapan çoktur! Bu insanlar namazlarını uzatırlar ve hutbelerini/konuşmalarını kısa tutarlar! Onlar hevâ ve hevesleriyle boşa zaman kaybetmeden önce amel etmeye girişirler! Ancak öyle bir zaman gelecek ki, bu dönemde fakihler az olacak ve sadece lafızlara dikkat eden Kur'ân okuyucuları çok olacak! Onlar Kur'ân'ın harflerini okurken son derece dikkat kesilecekler ancak onun koyduğu sınırları zayi edecekler! Bu zamanda dilenen çok olacak ancak veren/hayır yapan az olacak! Bunlar namazlarını kısaltacaklar ancak hutbelerini/konuşmalarını uzatacaklar! Amel/ibadet etmeden önce de hevâ ve heveslerine takılıp kalacaklar!"

827. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) vefat edince Ebû Hureyre (r.a) çarşıya gitti ve şöyle dedi: "Görüyorum ki Muhammed'in mirası mescitte dağıtılırken siz hâlâ buradasınız!" Bunun üzerine insanlar mescide

600 Kehf, 18/66. âyet.

CamScanner ile tarandı

gittiler ve çarşıyı terk ettiler ancak hiçbir şey göremediler. O zaman da: "Ey Ebû Hureyre! Biz paylaştırılan bir miras göremiyoruz!" dediler. Ebû Hureyre ise: "Ne görüyorsunuz?" diye sordu. Onlar da: "Biz, yüceler yücesi Allah'ı zikreden ve Kur'ân okuyan bir topluluk görüyoruz!" dediler. Bunun üzerine Ebû Hureyre şöyle cevap verdi: "Muhammed'in (s.a.v) mirası işte budur!"

828. Saîd b. Müseyyeb'in naklettiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Âlimin hakları şunlardır: Onun yanına gittiğinde etrafındaki topluluğa genel olarak selam versen de özel olarak ona selam vermelisin! Ona çok fazla soru sormamalı ve cevap vermesi konusunda onu sıkıştırıp ısrar etmemelisin! Uzanıp dinlenmek istediğinde üstüne giderek rahatsız etmemelisin ve kalkıp gitmek istediğinde de elbisesine yapışmamalısın! Hiçbir sırrı ona asla ifşa etmemelisin! Onun yanında hiç kimsenin gıybetini yapmamalısın! Onun tökezleyip hata yapmasını kesinlikle istememelisin! Eğer ayağı kayar da bir hata yaparsa mazeretini kabul etmelisin! O, yüce Allah'ın emirlerini muhafaza ettiği sürece Allah için onun saygınlığını korumalısın! Onu tazim etmeli, kendisine saygı göstermeli ve değerli olduğunu hissettirmelisin! Sadece ve sadece onun önünde otur! Elinle onu işaret etme! Kaş göz işaretiyle onu rahatsız etme! Ona asla şöyle deme: 'Filanca kişi senin görüşünün aksini söyledi!' Eğer onun bir ihtiyacı olursa herkesten önce sen hizmetine koşmalısın! Âlimin faziletlerinden biri de bilmediği şey konusunda şöyle demesidir: 'Bilmiyorum!"

829. İbn Kuteybe'nin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Yalakalık çekmek/yaltaklanmak Müminin ahlakında yoktur! Ancak ilim talebi konusunda bunu yapabilir!"[601]

830. Rivayet edildiğine göre Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Eğer bir âlim 'Bilmiyorum' sözünü yeri gelince söylemezse onun mücahidliği zedelenir ve yara alır!"

831. Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "Kendim gibisini görmedim! Her ne zaman benden daha âlim birisini görmek istediysem mutlaka böyle birisini buldum!"

---

601 Uyûnü'l-Ahbâr (2/122). Zikredilen bu hadis zayıftır. Hatta İbnü'l-Cevzî bu hadisin uydurma olduğuna hükmetmiştir. Beyhakî, Şuabü'l-İmân (4/224); Kudâî, Müsnedü'ş-Şihâb (2/203) 1188, Muâz b. Cebel'in (r.a) rivayeti. Beyhakî, Şuabü'l-İmân (4/224-225), Ebû Hureyre'nin (r.a) rivayeti. Bkz: Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ (2/226)

CamScanner ile tarandı

832. Bir başkası da şöyle demiştir: "Bazı şeyleri öğrendik, bazı şeyler konusunda ise cahil kaldık! İlmimiz, bilmediğimiz şeyleri boşa çıkartıp da gereksiz hale getiremedi!"

833. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a): "Kadınların mehirleri konusunda kırk dirhemden fazlasını istemeyin! Eğer birisi bundan daha fazlasını talep etmeye kalkarsa fazla kısmını ondan alır devlet hazinesine (beytülmal) katarım!" deyince, kadınların safında bulunan bir kadın kalktı ve: "Buna sen karışamazsın!" dedi. Ömer: "Niçin?" diye sorunca da şöyle cevap verdi: "Çünkü yüceler yücesi Allah şöyle buyurmuştur: *'Eğer bir eşin yerine başka bir eş almak isterseniz, öbürüne (mehir olarak) yüklerle mal vermiş olsanız dahi ondan hiçbir şeyi geri almayın. İftira ederek ve açık günaha girerek mi verdiğinizi geri alacaksınız?'*[602]" Ömer de şöyle dedi: "Yönetici/emir hata yaptığı halde kadın doğru söyledi!"[603]

834. Rivayet edildiğine göre Muhammed b. Ka'b el-Kurazî şöyle demiştir: "Bir adam Ali b. Ebû Tâlib'e (r.a) geldi ve ona bir mesele hakkında sordu. Ali de ona o konu hakkındaki görüşünü söyledi. Sonra adam: 'Öyle değil ey Müminlerin Emiri! Ancak mesele şöyle şöyledir!' diyerek açıklama yaptı. Bunun üzerine Ali b. Ebû Tâlib (r.a): 'Sen doğru söyledin, ben ise hata yaptım! Her ilim sahibinin üzerinde olan daha bilgili bir âlim vardır!' dedi."

835. Abdurrahman b. Kâsım, Mâlik b. Enes'e şöyle dedi: "Alışveriş/ticaret meselelerini Mısır ehlinden daha iyi bilen hiç kimse yoktur!" Bunun üzerine Mâlik: "Bunu nasıl iddia edebiliyorsun?" diye sorunca da şöyle dedi: "Senden dolayı böyle diyorum!" Mâlik ise şöyle cevap verdi: "Ben alışveriş meselelerini bilmiyorum! Onlar bana bu meseleleri nasıl öğretebilirler?"

836. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) ilminin genelini ben Ensâr'ın bu mahallesinde buldum! Ben onların kapısın-

602 Nisâ, 4/20. âyet.

603 Abdurrezzâk, el-Musannef (10420); Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ (7/233) isimli eserinde şöyle demiştir: "Bu hadis munkatıdır." Şeyhimiz el-Elbânî, İrvâü'l-Ğalîl (6/348) isimli eserinde bu rivayetin senedinin zayıf olduğunu iki yönden açıklamıştır: Birincisi bu metnin senedi munkatıdır. İkincisi ise ravilerinden biri zayıftır. Bu sebeple şöyle der: "Bu rivayetin metni münkerdir! Çünkü âyet, Ömer'in kadınların mehirlerinde aşırıya gidilmesini terk etmeleri meselesindeki yönlendirmesine zıt bir şey ifade etmemekte, bunu yasaklamamaktadır!"

CamScanner ile tarandı

da kaylûle yaparak dinlenirdim. Eğer eve girmek için izin isteseydim mutlaka bana izin verilirdi. Ancak gönülleri hoşnut olsun ve rahatsız olmasınlar diye bu şekilde davranmayı isterdim."

837. İbn Uyeyne (rh.) şöyle demiştir: "Âlim, öğrettiği zaman kırıp dökmeden, azarlayıp hakaret etmeden öğretmelidir! Kendisine öğretildiği zaman da kibirlenip burun kıvırmamalıdır!"

838. Lokmân şöyle demiştir: "Yumuşak huylu, halim-selim olan gerçek bir âlim susarak ve ağırbaşlılığıyla insanları kendi ilmine davet eder! Ahmak olan âlim ise gevezeliğiyle ve saçmalıklarıyla insanların onun ilminden kaçmalarına neden olur!"

839. Ömer b. Abdulazîz (rh.), Ebû Bekir b. Hazm'e şöyle yazmıştır: "Rasûlullah'ın (s.a.v) hadislerini iyice araştır ve onları yaz! Ben ilmi çalışmaların yok olup gitmesinden ve âlimlerin vefat etmelerinden korkuyorum! Rasûlullah'ın (s.a.v) hadislerinden başka bir şeyi kabul etme! İlmi yayın! İlim meclisleri kurun ki böylece bilmeyenler de öğrensin! Hiç şüpheniz olmasın ki ilim sır haline gelip de gizlenmedikçe yok olup gitmez!"[604]

840. Rivayet edildiğine göre Süfyân es-Sevrî (rh.), Askalân şehrine geldi ve orada üç gün kaldı. Ancak hiçbir insan ona herhangi bir konuda soru sormadı. Bunun üzerine şöyle dedi: "Bana kiralayacak bir binek bulun da bu beldeden çıkıp gideyim! Bu belde ilmin öldüğü bir yer!"

841. Atâ (rh.) şöyle demiştir: "Saîd b. Müseyyeb'in yanına varınca gördüm ki ağlıyor! Kendisine: 'Niçin ağlıyorsun?' diye sorulunca şöyle cevap verdi: 'Bana herhangi bir şey hakkında soru soran hiç kimse yok!"

842. Şöyle denmiştir: "Bilmeyen kişiye ilmini öğret! Bilenden de ilim öğren! Eğer böyle yaparsan hem bilmediğin şeyi öğrenmiş olursun hem de bildiğin şeyi muhafaza etmiş olursun!"

843. Birisi de şöyle demiştir: "İlmi saklamak felakettir! Ameli saklamak ise kurtuluştur!"

---

604 Buhârî bu hadisi Kitâbü'l-İlim bahsinde, Âlimler Nasıl Kabzedilir başlığında zikreder. Yine bu hadisi muttasıl olarak İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ (2/387) isimli eserinde ve Dârimî (1/137) zikretmiştir.

CamScanner ile tarandı

844. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Cehalet üzereyken konuşmakta hiçbir hayır olmadığı gibi ilim üzereyken susmakta da hiçbir hayır yoktur!"[605]

845. İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Hikmeti, ehli olandan esirgemeyin! Onlara zulmetmiş olursunuz! Hikmeti, ehli olmayana da vermeyin! Bu sefer de ilme zulmetmiş olursunuz!"

846. Kûfe ehlinden bir adam, Ebû Hâzim'e (rh.) bir mesele hakkında sordu. Ebû Hâzim ise adama baktı ve sonrasında da şöyle dedi: "İlmi, layık olmayan birisine vermek, ölünün başında yüksek sesli hoş nağmeler söylemek gibidir!"

847. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "İnsanlara anlayacakları dilden konuşun ve onlara alışık oldukları ifadelerle anlatın! Onlara yabancı gelecek anlatımlarda bulunarak Allah'ı ve Rasûlü'nü yalanlamalarını mı istiyorsunuz?!"[606]

848. Asbağ'ın rivayet ettiğine göre İbn Kâsım şöyle demiştir: "Muhammed b. İbrahim b. Dînâr henüz genç bir delikanlıyken, İbn Hürmüz'ün yanına gidip gelirdi. Mâlik ve Abdulazîz b. Ebû Seleme de onun yanına gelirler, kendisine sorular sorarlardı. O da cevap verirdi. Bazen de İbn Dînâr kendisine soru sorardı ancak o cevap vermezdi. İbn Dînâr bundan dolayı kendi içerisinde bir rahatsızlık hissetti. Bir gün o mescide giderken yolunu kesti. Yanına gelip de bineğinin yularını tutunca ona şöyle dedi: 'Ey Ebû Bekir! Mâlik'in ve İbn Ebû Seleme'nin sorduğu sorular konusunda onlara cevap vermek için nefsine izin veriyorsun! Ancak ben soru sorduğumda bana cevap vermiyorsun! Neden böyle yapıyorsun?!' İbn Hürmüz: 'Yeğenim! Gerçekten böyle mi oldu?' diye sorunca o: 'Evet! Böyle oldu!' dedi. Bunun üzerine İbn Hürmüz şöyle dedi: 'Ben yaşlı bir adamım! Yaşlandıkça bedenimde eksiklikler meydana geldiği gibi aklımda da noksanlıklar oluşmasından korkuyorum! O ikisi ise âlim kişilerdir! Taşıdıkları yükün ne olduğunu gayet iyi bilirler! Eğer benden iyi bir şey öğrenirlerse gidip bunu anlatırlar!"[607]

---

605 Demek ki cahiller susacak, âlimler konuşacak. (Çevirenin Notu)

606 Buhârî (127).

607 Yani yanlış bir şey olursa her yerde söylemezler veya düzeltirler. Sen ise âlim değilsin, o yüzden benden ne duysan her yerde anlatırsın ve yanlışın yayılmasına sebebiyet verirsin. (Çevirenin notu)

CamScanner ile tarandı

849. Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Eğer yüceler yücesi Allah'ın Kitabı'ndaki bir âyet olmasaydı asla insanlar için oturup onlara bir şeyler anlatmazdım! Yüceler yücesi Allah şöyle buyurmuştur: *'İndirdiğimiz apaçık delilleri ve hidayeti Kitap'ta açıklamamızdan sonra onları gizleyenler var ya işte onlara hem Allah lanet eder hem de bütün lanet etme konumunda olanlar lanet eder.'"*[608]

850. İbrahim b. el-Münzir el-Hizâmî (rh.) şöyle demiştir: "Her ne zaman hiddetli ve sinirli bir yapıya sahip olduğu halde ilim talep etmeyen bir genç görürsem mutlaka ona acırım!"

851. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "İlim talibi olarak çok zor şartlarda yaşadım! Ancak sonunda aranan bir insan olarak şerefli ve izzetli bir konuma geldim!"

852. Birisi şöyle demiştir: "İlmin zorluğuna bir süre katlanmayan kişi cehaletin zilletine ebediyen katlanmak zorunda kalır!"

853. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Âlim kişi, cahil birisiyle tartışmamalıdır! Çünkü cahil, âlimle yaptığı tartışmayı, teşekkür etmeksizin ondan ilim öğrenme vesilesi haline getirir!"

854. Sahnûn (rh.) şöyle demiştir: "İlim; doyuncaya kadar tıka basa yiyen ve elbisesini temizleme konusunda aşırı titizlik gösteren kişilere yaramaz, onları ıslah etmez!"

855. Yunus (rh.) şöyle demiştir: "İbn Şihâb bana şöyle dedi: 'Ey Yunus! Bu ilme karşı sakın kibirlenme! Hiç şüphen olmasın ki ilim konusunda gidilecek birçok yol vardır! Hangi yolu tutarsan tut, daha o yolda ilerleyemeden mutlaka yolun kesilir! Ancak sen yine de geceler ve gündüzler boyunca ilimle ilgilenmeye devam et!"

856. Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "İlim, rivayetlerin çokluğuyla alakalı bir şey değildir! Gerçek ilim, yüceler yücesi Allah'ın kalbe koyduğu çok değerli bir nurdur!"

857. Halîl b. Ahmed (rh.) şöyle demiştir: "Kitaplarında olan bilgileri kamu hizmetine ada! Evinde olan dünyalık malları da infâk et!"

---

608 Bakara, 2/159. âyet.

CamScanner ile tarandı

858. Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "İlmin hepsi şereflidir! En şerefli ilim ise: Kur'ân, Sünnet, helal ve haramdır! Sonra da âdâbımuâşeret ve bütün işlerin başı olan Arapça gelir!"

859. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "İlim iki çeşittir: Din ilimleri, beden ilimleri!"

860. Şöyle denmiştir: "Nahiv/gramer ilmiyle çokça meşgul olan kişi aptallaşır! Hesap/matematikle çokça uğraşan kişi de zındık olur!"[609]

861. Saîd b. Müseyyeb'e (rh.): "Burada kendilerini ibadete veren bazı zahidler var, şiir inşâd etmeyi kınıyorlar!" denilince şöyle cevap vermiştir: "Onlar yabancıların kendilerini ibadete adadıkları gibi adıyorlar!"[610]

862. Şöyle denilmiştir: "Dört şey, dört şeyden müstağni olamaz, bunlar mutlaka birbirleriyle iç içedirler: Göz bakıştan, kulak haberden, yer yağmurdan, âlim de eser bırakmaktan!"

863. İbn Şihâb (rh.) şöyle demiştir: "İlim bir hatırlama, ezberleme meselesidir. Bu sebeple ilmi ancak ezberi kuvvetli olan insanlar severler!"

864. İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Eğer unutkanlık olmasaydı insanların pek çoğu âlim olurlardı!"

865. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Riya/gösteriş olsun diye ilim talep etme! Hayâ edip sıkılarak da ilmi terk etme!"

866. Ebu'z-Zinâd (rh.) şöyle demiştir: "Biz sadece helal ve haram olanları yazardık. İbn Şihâb ise her işittiği şeyi yazardı. Ona muhtaç olunduğunda da şöyle denilirdi: 'Hiç şüphesiz o, insanların en bilgilisi olanıdır!"

867. Hişâm b. Urve (rh.) şöyle demiştir: "Babam bana: 'Ey oğulcuğum! Yazdın mı?' diye sordu. Ben de: 'Evet!' dedim. "Peki, yazdığını karşındakine arz edip okudun mu?' diye sorunca: 'Hayır!' dedim. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Hayır! Aslında sen yazmadın!"

---

609 Burada kast edilen mana, sadece dünyevi ilimlerle ilgilenip manevi hakikatlerden yoksun kalan kişilerle alakalıdır. Tek bir şeye yoğunlaşarak diğerlerini terk eden kişi zararlı bir yola girmiş demektir. (Çevirenin Notu)

610 Yani bu İslam'a uygun bir tavır değildir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

868. Kasım'ın (rh.) üzerine gelinerek meseleler hakkında kendisine çok soru sorulunca şöyle derdi: "Arapların sözleri için de insanların sözleri için de tartışmaktan bir pay/nasip vardır! Öyleyse bizim üzerimize çok gelmeyin!"

869. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Kalpleri bıktırıp usandırmayın! İlgi çekici hikmetli şeylerle kalpleri rahatlatın! Hiç şüpheniz olmasın ki kalpler de bedenlerin yorulup bıktığı gibi usanır!"

870. Yunus'un naklettiğine göre Zührî (rh.) şöyle derdi: "Haydi sözlerinizi sarf edin! Haydi şiirlerinizi ortaya dökün bakalım! Hiç şüphesiz kulak paslanır ve nefis ekşir! Bunları rahatlatmak gerekir!"

871. Ebû Amr b. el-Alâ (rh.) şöyle demiştir: "İlim, koparıp aldığın bir tutam kadardır!"

872. Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "İlim, ihata edilip alınandan çok daha fazladır! Öyleyse her şeyin en güzelini alın! Çünkü hepsini alamazsınız!"

873. Şöyle denmiştir: "İlim, derecelerin en şereflisidir! Sevgi bağlılığı ise soyluluğun en şereflisidir!"

874. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "İlim, gizlenemeyecek bir güzelliktir ve cefası olmayan bir soyluluktur!"

875. Ahnef (rh.) şöyle demiştir: "Neredeyse âlimler, efendiler/hükümdarlar olacaklardı! Çünkü ilimle desteklenmeyen, bilgi ile kuvvetlenmeyen bütün izzet ve şerefler sonunda zillete dönüşür!"

876. İbn Kuteybe (rh.) şöyle demiştir: "Bir adam, başka birisinin kendisinin naklettiği şeylerin bir kısmını yazdığını, diğer bir kısmını ise yazmadığını fark etti. Bunun üzerine ona şöyle dedi: 'Yeğenim! İşittiğin her şeyi yaz! Çünkü işittiklerinin en değersiz olanı dahi üzerine yazılmadığı için kâğıdın beyaz kalmış kısımlarından çok daha hayırlıdır!"

877. Yahyâ b. Hâlid (rh.) şöyle demiştir: "İnsanlar işittiklerinin en güzellerini yazıyorlar! Yazdıklarının da en güzellerini ezberliyorlar! Ezberlediklerinin de en güzelleriyle konuşuyorlar!"

878. Bir adam başka birini anlatırken şöyle demiştir: "Onun ilminde dört açıdan hata vardır: O; söylenen şeyden başkasını anlardı, dinlediği şe-

CamScanner ile tarandı

yin dışında bir manayı ezberlerdi, ezberlediğinden başka bir şeyi yazardı ve yazdığı şeyden de başka manaları söylerdi!"

879. Abdulmelik b. el-Mâcişûn (rh.) şöyle demiştir: "Ben küçük yaşlardayken el-Harâmiyye'nin yanına gittim. Bendeki açık ve net konuşma yeteneğini fark edince bana: 'Sen kimsin?' dedi. Ben de: 'Abdulmelik b. Abdulazîz b. el-Mâcişûn.' dedim. Bunun üzerine bana şöyle dedi: 'Sen ilim talebinde bulun! Ayakkabın ve su kabın da her daim yanında olsun!'"[611]

880. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Küçük yaşlarda ilim talibi olmak taşa nakşetmek gibidir! Yaşlanınca ilim talibi olmak ise suya nokta koymak gibidir!"

881. Büzürcmihr (rh.) şöyle demiştir: "Hayatı güzel olan kişiyi, eğitim öğretim güzelleştirmiş demektir!"

882. Hikmet ehlinden birine: "Yaşlı bir insan ilim talibi olsa güzelleşir mi?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Cehalet onu kötü bir hale sokmuş olsa dahi eğitim-öğretim hayatı onu güzelleştirir!"

883. Zührî (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki ilmin çeşitli afetleri/tehlikeleri vardır! Âlimin ölünceye kadar konuşmayı terk etmesi bu felaketlerden biridir! İlmin felaketlerinden biri de unutkanlıktır! İlim konusunda yalancı olmak da onun felaketlerindendir! Ve bu ilmin felaketlerinin en şerlisidir!"

884. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "İlmin felaketi unutkanlık ve tekrar yapıp çalışmayı (müzakereyi) terk etmektir!"

885. Abdullah b. el-Muhtâr (rh.) şöyle demiştir: "Kasvetli ve sıkıntılı konuşmalar, içerisinde yalan olduğunu gösterir! İlmin afeti unutkanlıktır! İlmin zayi olması ise ehil olmayan kişilerin ilmi meselelerde konuşmasıdır!"

886. Abdullah b. Mübârek (rh.) şöyle demiştir: "İlmin başı niyettir! Sonra da sırasıyla iyi dinlemek, anlamak, ezberlemek, amel etmek ve yaymaktır!"

887. Ebû Hanîfe (rh.) şöyle demiştir: "Âlimlerle oturup kalkmak ve onlar hakkındaki hikayeleri dinlemek benim için fıkhın birçoğundan çok daha iyidir! Çünkü bunlarda insanların adâbımuâşereti (görgü kuralları) ve güzel ahlakları vardır!"

---

611 Çünkü ilim elde etmek için uzun yolculuklar yapması gerekecek. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

888. Şafiî (rh.) şöyle demiştir: "Kur'ân'ı ezberleyen kişi, saygınlığını da yüceltmiş olur! Fıkıh talibi olan kişi, kadir kıymetini arttırmış olur! Hadisi öğrenen kişi, delillerini güçlendirmiş olur! Gramer konuları üzerinde dikkat kesilen kişi, tabiatını inceltir, daha nazik ve latif bir karaktere sahip olur! Nefsini korumayan kişiyi ilim de korumaz!"

889. İskender'e: "Neden babana gösterdiğin saygıdan çok daha fazlasını hocana gösteriyorsun?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Çünkü babam geçici/fani hayatımın vesilesidir! Hocam ise ebedi hayatımın vesilesi!"

890. Vâsık'ın hocası Muhammed b. Ziyâd yanına girince Vâsık, ona olan hürmetini açıkça ortaya koydu ve değerinin yüceliğini anlatan hareketlerde, ifadelerde bulundu. Bunun üzerine kendisine: "Bu kim, ey Müminlerin Emiri!" denilince de şöyle dedi: "O, benim dilimi ilk defa yüce Allah'ın zikriyle açan ve beni yüceler yücesi Allah'ın rahmetine yakınlaştırandır!"

891. Şöyle denilmiştir: "Çok şerefli bir konumda da olsa yönetici de olsa mutlaka herkesin yapması ve asla bunlara burun kıvırmaması gereken dört mesele vardır: Babası için oturduğu yerden kalkmalıdır, misafirine hizmet etmelidir, bineği üzerinde dik ve sağlam durmalıdır, âlime hizmet etmelidir!"

72. BÂB: İLİM TALEBİ UĞRUNDA YOLCULUK ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

892. Saîd b. Cübeyr, Abdullah b. Mes'ûd'a (r.a): "Nevf el-Bikâlî, Hızır'ın yanına giden Musa'nın, İsrailoğulları'na peygamber olarak gönderilen Musa değil de başka bir Musa olduğunu iddia ediyor!" diye sorunca Abdullah b. Mes'ûd (r.a) ona şöyle demiştir: "O yalan söylüyor! Bana Übey b. Ka'b'ın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *'Bir keresinde Musa peygamber (a.s) kavminin arasında onlara konuşma yapıyordu. Kendisine: 'En bilgili olan insan kimdir?' diye sorulunca: 'En bilgili olan kişi benim!' diye cevap verdi. Bunun üzerine yüceler yücesi Allah onu uyardı. Çünkü ilmi kendisine nispet edip yüce Allah'ın sonsuz ilmine işaret etmedi! Yüce Allah ona şöyle vahyetti: 'İki denizin birleştiği yerde kullarımdan bir kul var ki o senden daha bilgilidir!' Musa: 'Ey Rabbim! Onu nasıl bulup tanıyacağım?' diye sorunca kendisine: 'Yanındaki bir zembilin içerisinde bir balık taşı! Onu kaybettiğinde anla ki o kulum da oradadır!' Böylece Musa yanındaki Yûşa b.*

CamScanner ile tarandı

Nûn ismindeki gençle birlikte yola çıktı. Yanlarındaki zembilde de bir balık taşıyorlardı. Bir kayanın yanına varıncaya kadar ilerlediler ve her ikisi de başlarını koyarak uyudular. Tam bu sırada balık zembilden kurtulup kaçtı! Balığın denize düştüğü yerde bir boşluk oluştu! Yüce Allah bunu şöyle anlatmıştır: 'Onlar iki denizin birleştiği yere varınca balıklarını unuttular. Balık denizde yolunu tutup kayıp gitti.'[612] Musa'nın yanındaki genç buna şaşırdı! Gecenin kalan kısmında ve gündüzleyin yürümeye devam ettiler. Sonra sabah olunca Musa, yanındaki gence: 'Öğle yemeğimizi getir, bu yolculuğumuzdan dolayı çok yorgun düştük!'[613] dedi. Halbuki Musa kendisine emrolunan buluşma yerini geçmedikçe yorgunluk hissetmemiş, yürümeye devam etmişti. Yanındaki genç ona: 'Gördün mü! Kayaya sığındığımız sırada balığı unutmuşum. –Doğrusu onu sana söylememi bana ancak şeytan unutturdu- Balık şaşılacak bir şekilde denizde yolunu tutup gitmişti!'[614] dedi. Musa da ona: 'İşte aradığımız bu idi!' dedi. Bunun üzerine tekrar izlerini takip ederek gerisin geri döndüler.[615] Tekrar geri dönüp de kayanın yanına geldiklerinde bir baktılar ki orada elbisesine bürünmüş bir adam var! Bunun üzerine Musa ona selam verdi. Hızır: 'Senin bulunduğun yerde selam ne gezer!' dedi. Musa: 'Ben Musa'yım!' deyince Hızır: 'İsrailoğulları'na gönderilen Musa mı?' diye sordu. Musa: 'Evet!' dedi ve şöyle devam etti: 'Sana öğretilen bilgilerden bana, doğruya iletici bir bilgi öğretmen için sana tâbi olayım mı?'[616] dedi. Hızır ise: 'Doğrusu sen benimle beraberliğe asla sabredemezsin.'[617] diyerek cevap verdi ve şöyle devam etti: 'Ey Musa! Ben, yüceler yücesi Allah'ın kendi ilminden bana öğrettiği bir ilim üzereyim ki sen bu ilmi bilmiyorsun! Sen yüceler yücesi Allah'ın sana öğrettiği bir ilim üzeresin ki ben de o ilmi bilmiyorum!' Musa ise: 'İnşallah beni sabırlı bulacaksın. Hiçbir işte de sana karşı gelmeyeceğim!'[618] dedi. Böylece her ikisi de denizin kenarında yürümeye başladılar.[619] Onların bir gemileri yoktu. Yanlarına bir gemi gelince onları ta-

612 Kehf, 18/61. âyet.
613 Kehf, 18/62. âyet.
614 Kehf, 18/63. âyet.
615 Kehf, 18/64. âyet.
616 Kehf, 18/66. âyet.
617 Kehf, 18/67. âyet.
618 Kehf, 18/69. âyet.
619 Burada Yûşa (a.s), Hızır'la yolculuğa katlanamayacağı söyleyerek yanlarından ayrılıyor. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

şısın diye gemidekilerle konuştular. Gemidekiler, Hızırı tanıdıkları için hiçbir ücret almadan onları gemiye aldılar. Bu sırada bir serçe geldi ve geminin bir kenarına konarak denizden bir veya iki yudum su aldı. Bunun üzerine Hızır, Musa'ya: 'Benim ve senin ilminin, yüce Allah'ın ilminden eksiltebileceği şey ancak ve ancak şu serçenin denizden aldığı bir yudum su kadardır!' dedi. Sonra da geminin tahtalarından birine yöneldi ve onu yerinden söktü! Musa: 'Bu adamlar bizi ücretsiz bir şekilde taşıdıkları halde sen bile isteye onların gemilerine zarar vermek için harekete geçiyor ve içindekiler boğulsunlar diye gemiyi mi deliyorsun?!' dedi. Hızır: 'Sen benimle beraberliğe asla sabredemezsin, demedim mi?'[620] *deyince de Musa: 'Unuttuğum için bana çıkışma ve bu işimde bana güçlük çıkarma!'*[621] *dedi. Bu birincisi, Musa'nın unutmasından dolayı oldu. Tekrar yürümeye devam ettiler. Diğer çocuklarla birlikte oynayan bir çocuk gördüler. Hızır çocuğu yakaladı ve kafasının üst kısmından tuttu. Sonra da eliyle kafasını kopardı! Bunun üzerine Musa: 'Bir cana karşılık olmaksızın suçsuz birini mi öldürdün? Andolsun çok kötü bir iş yaptın!'*[622] *dedi. Hızır ise: 'Sana, benimle beraberliğe asla sabredemezsin demedim mi?'*[623] *dedi. 'Yine yola koyuldular. Nihayet bir şehir halkına varıp onlardan yiyecek istediler. Halk onları konuk etmek istemedi. Derken orada yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar gördüler. Adam hemen o duvarı doğrulttu.'*[624] *Hızır eliyle işaret etti ve duvar düzeldi. Bunun üzerine Musa: 'İsteseydin bu iş için bir ücret alırdın!'*[625] *dedi. Hızır ise şöyle dedi: 'İşte bu birbirimizden ayrılmamız demektir!'"*[626] Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ne olurdu Musa sabretseydi de o ikisi hakkındaki olaylar bize anlatılsaydı! Gerçekten bunu çok isterdim!"*[627]

893. Câbir b. Abdullah (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bana Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbından bir adamın rivayet ettiği bir hadis ulaşınca bir deve satın aldım ve eşyalarımı üzerine yükledikten sonra yola çıktım. Bir ay boyunca

620 Kehf, 18/72. âyet.
621 Kehf, 18/73. âyet.
622 Kehf, 18/74. âyet.
623 Kehf, 18/75. âyet.
624 Kehf, 18/77. âyet.
625 Kehf, 18/77. âyet.
626 Kehf, 18/78. âyet.
627 Buhârî (120); Müslim (2380).

CamScanner ile tarandı

yolculuk ettikten sonra bu sahâbînin bulunduğu yer olan Şam'a geldim. Bir de baktım ki Abdullah b. Üneys el-Ensârî (r.a) karşımda! Onun evinin önüne geldim ve kapısında Câbir'in beklediğini haber vermesi için içeriye haberci gönderdim. Kapıcı bana dönünce: 'Sen Câbir b. Abdullah mısın?' diye sordu. Ben: 'Evet!' deyince bu sefer Abdullah b. Üneys yanıma geldi. O bana sarıldı, ben de ona sarıldım! Sonra ona: 'Bana ulaşan bilgilere göre sen, Rasûlullah'tan (s.a.v), insanların birbirleri üzerlerindeki haklar konusunda bir hadis işitmişsin! Ben onu senden bizzat dinlemedim!' dedim. Bunun üzerine bana şöyle dedi: 'Rasûlullah (s.a.v): *'Yüceler yücesi Allah insanları; çıplak, sünnetsiz ve bühmen bir halde tekrar diriltecek!'* buyurunca kendisine: 'Bühmen ne demektir?' diye soruldu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Bühmen; yanında hiçbir şey olmayan demektir! Daha sonra yüce Allah, uzak olsun yakın olsun herkesin rahatça duyabileceği bir şekilde nida ederek şöyle buyuracak: 'Ben hükümdarım! Ben hesaba çeken ve herkese yaptıklarının karşılığını verenim!' Cennet ehlinden biri bir tokatlık hakkı dahi olsa o hakkını almadan cennete girmeyecek! Yine cehennem ehlinden biri de tek tokatlık bir hakkı dahi olsa hakkını almadan cehenneme girmeyecek!'* Bunun üzerine ben: 'Biz yüce Allah'ın huzuruna çıplak, sünnetsiz ve yanımızda hiçbir şey yokken çıkacaksak, insanlar bizden haklarını nasıl alacaklar?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'İyilikler ve kötülükler*[628] *konusunda hesaplaşacaklar!'*"[629]

894. Mâlik'in naklettiğine göre Saîd b. Müseyyeb (rh.) şöyle demiştir: "Sadece bir hadisi öğrenebilmek için günlerce ve gecelerce yolculuk ederim!"

895. Şa'bi (rh.) şöyle demiştir: "Eğer bir insan, sadece tek bir hikmetli cümle öğrenmek için Şam'ın en uç noktasından Yemen'in en uzak noktasına kadar yolculuk etse, ben onun bu seferini zayi olmuş/boşa gitmiş olarak görmem!"

896. Mâlik b. Dînâr (rh.) şöyle demiştir: "Yüceler yücesi Allah, Musa peygambere (a.s) şöyle buyurdu: 'Ey Musa! Demirden bir çift ayakkabı ve

628 Yani hakkını alacak olan kişi kendisine zulmedenin sevaplarını alacak, eğer sevapları yoksa kendi günahları zulmeden kişiye yüklenecek, böylece hakkını almış olacak! (Çevirenin Notu)

629 Ahmed b. Hanbel (3/495); Hâkim, el-Müstedrek (2/437) bu hadisi sahih kabul etmiştir. Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

CamScanner ile tarandı

demirden bir asa edin! Bu demirden ayakkabıların parçalanıp eskiyinceye ve o demirden asan kırılıncaya kadar ilim talep etmeye, derinlemesine ilim sahibi olmak için çalışmaya devam et!"

897. Abdullah b. Mübârek (rh.) şöyle demiştir: "Ey hadis ehli! Kitaplarınıza gidip çalışın!"

898. İmâm Mâlik'e (rh.): "Ey Ebû Abdullah! Bu fıkhı ve ilmi elde etmek için yola çıkan kişinin hayra nail olacağını ümit eder misin?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Evet! Niyeti güzel olan ve iyiye yönlendirilen kişi hayra da nail olur! İlim talep etmekten daha faziletli ne vardır ki?! Nitekim yüceler yücesi Allah şöyle buyurmuştur: *'(Ne var ki) mü'minlerin hepsi toptan seferber olacak değillerdir. Öyleyse onların her kesiminden bir grup da din konusunda köklü ve derin bilgi sahibi olmak ve döndükleri zaman kavimlerini uyarmak için geri kalsa ya! Umulur ki sakınırlar.'*[630] Ancak insanlar bu hakikati görmüyorlar ve meseleleri karıştırıyorlar!"

73. BÂB: İLİMLE ÂMİL OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

899. Muâz b. Cebel (r.a) şöyle demiştir: "İstediğiniz kadar ilim öğrenin! İlminizle amel etmediğiniz sürece yüceler yücesi Allah size öğrendiğiniz ilmin ecir ve sevabını vermeyecektir!"

900. Ebû Zer (r.a) kendisine soru soran birine şöyle demiştir: "Bana ne sorduğuna dikkat et! İyice düşün! Hiç şüphen olmasın ki bana her ne sorarsan sor mutlaka yüceler yücesi Allah bundan dolayı üzerindeki imtihanı ve belaları arttıracaktır!"

901. Bir adam Hasan-ı Basrî'ye (rh.) bir mesele hakkında sordu. Hasan da ona cevap verdi. Bunun üzerine adam: "Ey Ebû Saîd! Ben fakihlerden olan bir adama da sordum. Ancak o şöyle şöyle cevap verdi!" dedi. Hasan ise şöyle cevap verdi: "Fakihler derken kimleri kast ediyorsun?! Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, kesinlikle ben senin gözlerinin içinde bir fakih göremiyorum! Sen gerçekten fakih olan kişinin kim olduğunu biliyor musun?! Gerçek fakih: Yüce Allah'ın katında olana rağbet eden bir âlim ve dünyaya

630 Tevbe, 9/122. âyet.

CamScanner ile tarandı

tenezzül etmeyen bir zahiddir! Sen böyle birini gördün mü?!" Bunun üzerine adam sustu!

902. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Kur'ân'ı okuyan insanlar üç çeşittir: Birinci gruptakiler Kur'ân'ı bir sermaye aracı olarak görürler ve bundan dolayı tekrar tekrar okurlar! Bunlar şehir şehir dolaşarak Kur'ân okumaları karşılığında insanların yanında bulunan dünyalık şeyleri talep ederler! Diğer bir grup ise Kur'ân'ı okurlar ancak onlar aynı demirden bir kadehin veya okun dövülerek zorla eğildiği gibi onu zorlaya zorlaya öğrenirler! Harflerin mahreçlerine son derece dikkat ederler ancak Kur'ân'ın koymuş olduğu sınırları çiğneyip emirlerine riayet etmezler! Kur'ân'ı kullanarak yöneticilerin yanında fayda sağlamaya çalışırlar! Kendi beldelerindeki insanlara karşı ise Kur'ân'ı en iyi şekilde okudukları iddiasıyla küstahça kibirlenirler! Kur'ân hafızları arasında böyleleri ne yazık ki çok fazladır! Yüceler yücesi Allah bunların daha da çoğalmasına engel olsun! Başka bir grup ise Kur'ân taliminde kendisine şifa olacak şeylerle başlar! Kur'ân'ı kalbinin hastalığına deva kılar! Kur'ân okurken gözlerinden yaşlar boşalır, gece boyu sabaha kadar okumaya devam eder, adeta hüzne bürünür, tevazu elbisesini giyer ve hiç çıkarmaz! Yüceler yücesi Allah, böyle olanlar vesilesiyle bolca yağmur yağdırır, düşmandan korur, belaları defeder! Yüceler yücesi Allah'a yemin ederim ki, insanlar arasındaki Kur'ân hafızlarından böyle olanları, kibrit-i ahmer[631] cevherinden bile daha nadir bulunurlar!"

903. İbn Vehb şöyle demiştir: "Mâlik'e (rh.): 'İlimde derinleşenler kimlerdir?' diye sordum. Bana şöyle cevap verdi: 'Onlar ilimle amil olanlar/bilgiyi davranışa dönüştürenler ve ilme tâbi bir hayat sürenlerdir!"

904. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Âlimlerden ilim öğrenen ve hikmet ehlinden nadir bilgiler edinen sonra da gidip ahmaklar gibi hayat süren kişilerden olmaktan sakın!"

905. İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Ağaçlar pek çok! Ama hepsi de meyveli değil! Hurmalar pek çok! Ancak hepsinin tadı güzel değil! İlim pek çok! Ancak hepsi faydalı değil!"

631 Cisimleri altına çevirdiği iddia edilen iksir, kırmızı kibrit. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

906. Ömer b. Hattâb (r.a): "Benim bu ümmet için en çok korktuğum şey münâfık bilgindir!" deyince etrafındakiler: "Münâfık bilgin nasıl olur?" diye sordular. Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: "O konuşmasıyla bilgin havası verir ancak kalp ve amel açısından tam bir cahildir!"

907. İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Kendiniz şaşırıp yerinizde kalakaldığınız halde, ne zamana kadar gece boyu yol gidenler için yol tarifinde bulunmaya devam edeceksiniz?!"

908. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "İlmini tenha yerlerde yaşamayan, onunla anlaşmaya varmayan kişi, ilmini kodamanların arasında göstermeye çalışır!"

909. Fudayl b. Iyâz (rh.) şöyle demiştir: "Eğer âlimlerde biraz sabır olsaydı, dünyalık şeyler için yöneticilerin kapılarında mendil açıp yalvarmazlardı!"

910. Yahyâ b. Muâz'a (rh.): "İlmin ve hikmetin parlayan güzelliği ne zaman yok olup gider?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "İlim ve hikmetle dünyalık şeyler talep edildiğinde!"

911. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Âlimlerin cezası kalbin ölümüdür! Kalbin ölümü de ahiret ameliyle dünyalık talep etmek demektir!"

912. Mâlik b. Dînâr (rh.) şöyle demiştir: "Bazı kitaplarda okuduğuma göre Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: 'Bir âlim dünyayı sevdiğinde, ona yaptığım en hafif şey; imanın tadını kalbinden söküp almak olur!"

913. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Eğer dünyayı seven bir âlim görürseniz dininiz konusunda onu suçlayarak kendisini sevmediğinizi gösterin! Çünkü her seven, sevdiği şeye dalar ve onda kaybolur!"

914. Bir adam kardeşine şöyle yazdı: "Ey kardeşim! Sen kendisine ilim verilmiş bir insansın! Sakın ola ilminin nurunu, günahlarının karanlığıyla söndürme! Yoksa ilim ehlinin ilimlerinin nuruyla koşa koşa cennete gideceği kıyamet günü karanlıklar içerisinde öylece kalakalırsın!"

915. İbn Vehb şöyle demiştir: "Mâlik bana yüce Allah'ın, Yahya (a.s) hakkındaki şu sözünü: *'Biz ona daha çocuk iken hikmet ve katımızdan kalp yumuşaklığı ve ruh temizliği vermiştik.'*[632] ve İsa'nın (a.s) şu sözünü: *'Ben*

632 Meryem, 19/12. âyet.

CamScanner ile tarandı

size hikmeti getirdim'[633] zikrettikten sonra şöyle dedi: 'Bu âyetlerde geçen hikmet; yüce Allah'a itaat etmek, onun gereklerine göre hareket etmek, yüce Allah'ın dininde derin bilgi sahibi olmak ve onunla amel etmektir!"

916. Şöyle denmiştir: "Gerçek âlimler ilim öğrendiklerinde amel ederler! Amel ettiklerinde çok meşgul olurlar! Çok meşgul olunca ortalıkta görünmez hale gelirler! Kayıp olduklarından dolayı aranırlar ve talep edilirler! Aranır olduklarında ise kaçarlar!"

917. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "İlim, 'amel' diye bağırır! Eğer ona icabet edilirse ne ala! Eğer icabet edilmezse ilim göçüp gider!"

918. Fudayl (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki ben üç kişiye çok acırım: Kavminin önde geleniyken zelil duruma düşene, zenginken muhtaç hale gelene ve dünyanın kendisiyle oynadığı âlime!"

919. Birisi şöyle demiştir: "Amelsiz ilim meyvesiz ağaç gibidir!"

920. Şöyle denmiştir: "Her kim ilmiyle yükselmeye çalışırsa yüce Allah onu ameliyle alçaltır!"

921. Bir zahid şöyle demiştir: "İbn Mes'ûd'un (r.a) bir sözü beni tam yirmi sene suskunluğa sürükledi: 'Sözleri, davranışlarıyla uyumluluk göstermeyen kişi, adeta kendisini azarlayıp kınıyormuş gibi olur!"

922. Hubeyb b. Hucr'un naklettiğine göre şöyle denmiştir: "İlmin kendisini süslediği bir iman ne kadar da güzel! Amelin kendisini süslediği bir ilim ne kadar da güzel! Zarafetin süslediği bir amel ne kadar da güzel! Birbirine izafe olunan (eklenen) hiçbir şey, yumuşak huyluluğun ilme izafe olunmasından daha güzel değildir!"

923. Nakledildiğine göre Yûnus b. Ubeyd şöyle demiştir: "Sa'd b. Muâz (r.a) sahrada bulunan teyzelerini ziyaret etmek için Rasûlullah'tan (s.a.v) izin istedi. Döndüğünde ise şaşkınlığını ifade eden el hareketleriyle konuşmaya başladı. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Sa'd kesinlikle acayip şeyler gördü!'* buyurunca Sa'd: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Öyle bir kavmin yanından geliyorum ki bunların tek derdi hayvanların derdi olan yeme-içme ve cinsel ilişki! Bunlardan başka şeyi düşünmüyorlar!' dedi. Rasûlullah (s.a.v) ise şöyle

633 Zuhruf, 43/63. âyet.

CamScanner ile tarandı

buyurdu: *'Senin bu gördüğün şeyden daha acayibini haber vereyim mi? Bir insan cahilce şeyleri bilir, bunların cehaletten kaynaklandığını anlar sonra da gider onların yaptıkları gibi davranır!"*[634]

924. Ebû Kebşe es-Selûlî'nin naklettiğine göre Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Kıyamet günü bulunduğu konum açısından en şerli olan kişi, ilminin kendisine fayda vermediği âlim olacaktır!"

925. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Kıyamet günü hesaba çekileceğim zaman durdurulduğumda, başıma gelecek şeyler arasında en çok korktuğum şey bana şöyle denilmesi olacaktır: 'Sen kesinlikle ilim öğrendin! Peki ya bu ilminle ne amel işledin?!"

926. Rivayet edildiğine göre İsa b. Meryem (aleyhimesselâm) günlerden bir gün şöyle demiştir: "Ey kötü âlimler size yazıklar olsun! Helak olasınız! Siz tıpkı ağu/zakkum ağacı gibisiniz! Onun dış görünüşü kendisine bakanlar için son derece güzel bir görünüm arz eder ve herkesin hoşuna gider! Kendisini yiyeni ise öldürür! Sizin sözleriniz hastalıktan kurtaran bir şifadır! Ancak amelleriniz deva kabul etmeyen bir hastalık, dermanı olmayan bir derttir! Sizin amelleriniz sizden dolayı hüngür hüngür ağlıyor! Siz ise amellerinize şefkat gösterip de onlar için ağlamıyorsunuz! Dünyayı başınızın üstüne aldınız! İlmi ise ayaklarınızın altına koydunuz! Siz asıl borcu ödemeden önce hediye alma telaşına düştünüz! Hikmet gönüllerinizden çıkıp gitmişken sözümün size fayda vermesini nasıl ümit edebilirim?! Sizin kulaklarınızla gönülleriniz arasında sadece bir karış var! Ama buna rağmen işittiğiniz hikmetler gönüllerinize girmiyor! En doğrusu size şöyle dememdir: Siz dünyayı da ahireti de istemiyorsunuz! Eğer ahireti istiyor olsaydınız ahiretin ancak onunla elde edilebileceği ilme değer verirdiniz! Eğer dünyayı istiyor olsaydınız yine aynı şekilde dünyanın ancak onunla elde edileceği ilme değer verirdiniz! Böyle davranarak ne dindar köleler olabildiniz ne de şerefli özgürler!"

927. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "İki kişi belimi bükmüştür: Cahil âbid ve fasık âlim! Bu, yaptığı ibadetlerle insanları cehalete davet eder! Diğeri ise fasıklığı/günahkârlığı sebebiyle insanları ilminden nefret ettirir!"

---

634 İbn Mübârek, ez-Zühd (144); Hennâd, ez-Zühd (2/406) 786, her iki rivayetin de senedi munkatıdır.

CamScanner ile tarandı

928. Saîd b. Mürcâne'nin Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her kim Müslüman bir köleyi azat ederse, yüce Allah azat ettiği o kölenin her azasına karşılık onun bir azasını cehennem ateşinden azat eder!"* Saîd b. Mürcâne şöyle demiştir: "Bu hadisi Alî b. Hüseyin'e aktarınca, kendisine on bin dirhem veya bin dinar teklif edilen bir kölesinin yanına gitti ve onu beş kuruş almaksızın kölelikten azat etti!"[635]

929. Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "İnsanlar ilim konusunda dört gruptur:

Birinci gruptakiler bir ilim öğrenirler, bu ilimleriyle amel ederler ve sonra da onu insanlara öğretirler. İşte bunlar yüce Allah'ın şu âyetinde buyurduğu gibidirler: *'Allah'a karşı ancak; kulları içinden âlim olanlar derin saygı duyarlar.'*[636]

İkinci gruptakiler bir ilim öğrenirler, onunla amel de ederler ancak bu ilmi kimseye öğretmezler. Bunlar yüce Allah'ın şu âyetinde buyurduğu gibidirler: *'İndirdiğimiz apaçık delilleri ve hidayeti Kitap'ta açıklamamızdan sonra onları gizleyenler var ya, işte onlara hem Allah lanet eder hem de bütün lanet etme konumunda olanlar lanet eder.'*[637]

Üçüncü gruptakiler bir ilim öğrenirler, onu insanlara öğretirler, bunu emrederler ancak ilimleriyle amel etmezler. Bunların hali de yüce Allah'ın şu âyetinde buyurduğu gibidir: *'Siz Kitabı okuyup durduğunuz halde, kendinizi unutup başkalarına iyiliği mi emrediyorsunuz? (Yaptığınızın çirkinliğini) anlamıyor musunuz?'*[638]

Dördüncü gruptakiler ise ilim öğrenmezler ve ilimle hareket etmezler! İşte bunların hali de yüce Allah'ın şu âyetinde buyurduğu gibidir: *'Yoksa sen onların çoğunun (söz) dinleyeceklerini yahut akıllarını kullanacaklarını mı sanıyorsun? Onlar hayvanlar gibidirler, belki yolca onlardan daha da şaşkındırlar.'"*[639]

635 Buhârî (2517); Müslim (1509).
636 Fâtır, 35/28. âyet.
637 Bakara, 2/159. âyet.
638 Bakara, 2/44. âyet.
639 Furkân, 25/44. âyet.

CamScanner ile tarandı

74. BÂB: SÖZ VE AMEL HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

930. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında büyük gazap gerektiren bir iştir."*[640]

931. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Siz Kitabı okuyup durduğunuz halde, kendinizi unutup başkalarına iyiliği mi emrediyorsunuz? (Yaptığınızın çirkinliğini) anlamıyor musunuz?"*[641]

932. Allah Teâlâ, Şuayb'ın (a.s) kıssasında onun ağzından şöyle buyurmuştur: *"Ben size yasakladığımı kendim yapmak istemiyorum."*[642]

933. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki insanlar bütün sözlerini güzelleştirdiler! Ancak her kimin sözü davranışlarıyla uyum içerisinde olursa o, bu hayattan nasibini almış demektir! Sözü davranışlarıyla tenakuz gösteren/uyumlu olmayan kişi ise sanki kendisini kınayarak azarlamış gibi olur!"

934. Mansûr b. Müzâhim, yüce Allah'ın: *"Güzel sözler ancak O'na yükselir. Güzel sözleri de yüce Allah'a sâlih amel yükseltir."*[643] âyeti hakkında şöyle demiştir: "Sâlih amel, güzel sözü yüce Allah'a yükseltir! Eğer söz güzel ancak amel kötü olursa o zaman söz, amel sebebiyle geri çevrilir! Çünkü kişinin ameli, sözünden daha muteber ve daha çok hak sahibidir!"

935. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Hayret! Kalpler biliyor, diller anlatıyor ancak ameller bunlara muhalefet ediyor! Gerçekten şaşılacak şey!"

936. Rivayet edildiğine göre Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "Cennet ehlinden olan bir topluluk, cehennemde olan bir grubun haline muttali olurlar ve onlara şöyle derler: 'Nasıl oldu da siz cehenneme girdiniz?! Halbuki yüce Allah, sizin bize öğretmeniz ve terbiye etmeniz sebebiyle bizi cennete koydu!' Bunun üzerine onlar şöyle derler: 'Biz hayrı (iyi, doğru ve güzeli) emrederdik ancak kendimiz uygulamazdık!"

---

640 Saff, 61/3. âyet.
641 Bakara, 2/44. âyet.
642 Hûd, 11/88. âyet.
643 Fâtır, 35/10. âyet.

CamScanner ile tarandı

937. Hâtim el-Esam (rh.) şöyle demiştir: "Kıyamet günü, insanlara ilim öğretip onların bu ilimle amel etmesini sağladığı halde kendisi o ilimle amel etmeyen kişinin yaşayacağı hüsranı hiçbir insan yaşamayacak! Çünkü onun sebebiyle insanlar cenneti kazanırken kendisi helak olup cehenneme gidecek!"

938. Şöyle denmiştir: "İnsanlara ilim öğretip de kendisi bu ilimle amel etmeyen kişi, kendini yakıp yok ederek etrafını aydınlatan kandil ışığına benzer!"

939. İbnü's-Semmâk (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ı insanlara hatırlatan nice insan vardır ki kendileri yüce Allah'ı unutmuşlardır! Yüce Allah'ın azabından korkutan nice insanlar vardır ki kendileri yüce Allah'a karşı cüretkâr davranırlar! İnsanları yüce Allah'a yakınlaştıran nice insanlar vardır ki kendileri yüce Allah'tan uzaktırlar! Yaratılmışları yüce Allah'a davet eden nice insanlar vardır ki kendileri O'ndan kaçmaktadırlar! Yüce Allah'ın Kitabı'nı okuyan nice insanlar vardır ki kendileri yüce Allah'ın âyetlerinden sıyrılıp çıkarak onları terk etmişlerdir!"

940. İbrahim b. Edhem (rh.) şöyle demiştir: "Vallahi söz söylemedeki bütün kaidelere harfiyen uyduk ve hiçbir hata yapmaksızın muhteşem konuşmalar sergiledik! Ancak amellerimizde hatalar yaptık ve davranışlarımıza dikkat ederek yanlış hareket etmemeye özen göstermedik!"

941. Evzâî (rh.) şöyle demiştir: "Söz kaidelerine dikkat etmeye aşırı özen gösterilirse huşû gider!"

942. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Davranışlarının kendisini bozmadığı/ifsat etmediği bir bilgisi olmadığı sürece kul, hayır üzeredir!"

943. Kays b. Râfi şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbından bir grup insan Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) yanında toplandı. Cennet hakkında konuştular ve kalpleri yumuşadı/rikkate geldiler. Vâkıt b. Hâris ise susuyordu. Bunun üzerine ona: 'Ey Ebu'l-Hâris! Bir şeyler söylemek istemez misin?' diye sordular. O ise: 'Siz yeteri kadar konuştunuz!' dedi. Onlar: 'Mutlaka konuş! Vallahi sen yaş olarak bizim en küçüğümüz değilsin!' dediler. Bunun üzerine Vâkıt şöyle dedi: 'Konuşulduğunda Allah'tan korkan insanların sözlerini işitiyorum ancak tavırlara bakınca ahiretini garantilemiş ve kendini güvende hisseden insanların davranışlarını görüyorum!"

CamScanner ile tarandı

944. Fudayl (rh.) şöyle demiştir: "Mümin sözü az, ameli çok olandır! Münâfık ise sözü çok, ameli az olandır!"

945. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Mümin bütün himmetini/gayretini namaz kılmak, oruç tutmak ve ibadet etmekte kullanır! Münâfığın bütün derdi ise hayvanlar gibi yemek ve içmektir!"

946. Ömer b. Abdulazîz (rh.) şöyle demiştir: "Müminin kuvveti kalbindedir! Münâfığın kuvveti ise bedenindedir!"

947. Ziyâd b. Alâ (rh.) şöyle demiştir: "Mutlaka her biriniz, ölüm kendisine gelip çattığı zaman, yüce Allah'tan nefsini bağışlamasını, onu sorumlu tutmamasını ve bunun gerçekleşmesini isteyecek! Öyleyse yüce Allah'a itaat etmek sûretiyle amel edin!"

948. Saîd b. Müseyyeb (rh.) şöyle demiştir: "İnsanın üzerine gelen her gece mutlaka ona şöyle nida eder: 'Ben yeni bir geceyim! Bir daha asla sana gelmeyeceğim! Henüz de üzerinden geçip gitmiş değilim! Öyleyse benim anlarımda hayırlı ameller işle! Hiç şüphen olmasın ki sen, bende yaptığın amellerden hesaba çekileceksin!' Gündüz geldiği zaman da bunun benzeri cümlelerle ona seslenir! Dünya sürekli bu minval üzere devam eder!"

949. Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Ahirette seninle birlikte olmasından hoşlanacağın şeyleri iyice düşün! Bunları öncele ve onları hemen elde etmek için çabala! Ahirette seninle birlikte olmasından hoşlanmayacağın şeyler üzerinde de iyice düşün! Bunları da hemen ve ebediyen terk et!"

950. Yine Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Kendisinden dolayı ölümden hoşlanmaz hale geldiğin bütün amelleri terk et! Öleceğin zaman bunlar sana zarar vermesin!"

951. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "İnsanın üzerine gelen her günde mutlaka onun ameli ve hevâsı bir araya gelir! Eğer hevâsı, ameline tâbi oluyorsa o zaman onun günü güzel bir gündür ve içerisinde sâlih ameller işlenen hayırlı bir zaman dilimidir! Eğer onun ameli, hevâ ve hevesine tâbi oluyorsa o zaman onun günü kötü bir gündür ve içerisinde kötü ameller işlenen şerli bir zaman dilimidir!"

952. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'a yemin olsun ki Haccâc b. Yûsuf'tan dinlediğim bir cümle beni çok şiddetli bir şekilde çarptı!

CamScanner ile tarandı

Onu şu sözü söylerken işittim: 'Bir insan, ömrünün sadece bir anında bile yaratılış amacının dışında bir şey için vakit geçirirse, kıyamet günü hüsranın bu an üzerinde uzayıp gitmesine layık bir hale gelmiş olur!"

953. Rivayet edildiğine göre Şuayb (a.s) şöyle demiştir: "Ey İsrailoğulları! Sözümü iyi dinleyin! Hikmeti söyleyen ve işiten aynı seviyededir! Bu hikmetli sözü amele dönüştürerek gerçekleştiren kişi ise içlerindeki en üstün kişidir!"

954. Rivayet edildiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Güzel ameller işleyerek uzunca bir ömür geçiren kişiye müjdeler olsun!"[644]

75. BÂB: İTAAT VE MASİYET HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

955. Saîd b. Cübeyr (rh.), yüce Allah'ın: *"Artık siz beni anın ki ben de sizi anayım."*[645] âyeti hakkında şöyle demiştir: "Yani: 'Siz beni itaat ederek anın ki ben de sizi mağfiretimle, bağışlamamla anayım!"

956. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v): *"Sizden birinizi ameli asla ve kat'a kurtaramaz!'* buyurunca sahâbe: 'Seni de mi, ey Allah'ın Rasûlü!' diye sordu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Evet beni de! Ancak yüce Allah beni rahmetiyle sarıp sarmalayarak kuşattı! Dosdoğru yolu tutun! Sabahın erken saatlerinde, gündüzün ikinci yarısının başında ve gecenin bir kısmında seyir edin! Siz orta ve mutedil bir yol tutun! Eğer böyle yaparsanız maksadınıza ulaşırsınız!"*[646]

957. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Allah Teâlâ şöyle buyurur: 'Kulum bir kötülük işlemeye niyet ettiğinde o kötülüğü yapıncaya kadar ona günah yazmam! Eğer o kötülüğü işlerse o zaman ne yapmışsa o kadar günah yazarım! Eğer o günahı benim*

644 Abdullah b. Mübârek, ez-Zühd (s. 472) 1340, isimli eserinde bu rivayeti merfu olarak aynı lafızlarla nakletmiştir. Aynı mana farklı lafızlarla da merfu olarak nakledilmiştir. Ahmed b. Hanbel (2/235); İbn Hibbân (484) bu rivayeti sahih kabul etmiştir. Ebû Bekre Nüfey' b. Hâris'in nakli olarak rivayet etmiştir. Tirmizî (2330) bu rivayet için: "Hasen sahih bir hadistir!" demiştir.

645 Bakara, 2/152. âyet.

646 Buhârî (6463); Müslim (2816).

CamScanner ile tarandı

için terk ederse ona bir iyilik yazarım! Eğer bir iyiliğe niyet eder ancak bunu yapamazsa o zaman dahi ona bir iyilik yazarım! Eğer niyet ettiği iyiliği yaparsa o zaman ona (işlediği iyiliğin oranına göre) on katından yedi yüz katına kadar katbekat arttırarak sevap yazarım!"[647]

958. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "İslam üzere sabahlayan ve akşamlayan bir kula, dünyalık musibetler hiçbir zarar veremez!"

959. Şöyle denmiştir: "Senin asıl ömrün, yüce Allah'a itaat ederek geçirdiğin vakitlerdir! Yüce Allah'a isyan ederek geçirdiğin vakitleri ise ömürden sayma!"

960. Süfyân es-Sevrî ve Cafer b. Muhammed karşılaşınca Cafer ona şöyle dedi: "Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah üç şeyde üç şeyi gizlemiştir: Muhabbetini yaratılmışlar içerisinde gizlemiştir! Bundan dolayı mahlukattan hiçbir varlığı asla hor ve hakir görmeye kalkışma, hiç kimsenin de yüce Allah'ın dostu olduğuna kesin olarak kanaat getirme! Rızasını kendisine olan itaatlerde gizledi! Bundan dolayı O'nun itaati kapsamına giren en küçük şeyi dahi hor görerek yapmamazlık etme! Belki de yüce Allah'ın rızası senin küçük ve önemsiz zannettiğin şeydedir! Gazabını da O'na karşı işlenen günahlarda gizledi! Bundan dolayı yüce Allah'a karşı işlenecek günahlardan hiçbir şeyi küçük görmeye kalkışma! Belki de gazabı senin küçük ve önemsiz gördüğün bir günahta saklıdır!"

961. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Her kim, mal olmaksızın bir zenginlik ve aşiret/akraba olmaksızın bir şeref isterse günahın (masiyetin) zilletinden yüz çevirerek itaatin izzetine koşsun!"

962. Salim b. Abdullah'ın, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Mücâhirler (açığa vuranlar) hariç herkes bağışlanmıştır! Mücâhirlik şudur: Bir adam geceleyin bir günah işler ve sabahlar. Yüce Allah ise onun günahını örtmüştür ve kimse bu olaya muttali olmamıştır. Ancak adam şöyle der: 'Ey filan! Ben dün gece şöyle şöyle şeyler yaptım!' Böyle davranarak, Rabbinin örtmüş olduğu şeyi açığa vurur! Yüce Allah'ın onun hakkında geceleyin gizlemiş olduğu kötülüğünü gündüzün ifşa ederek ortaya dökmüş olur!"*[648]

---

647 Buhârî (7501); Müslim (128).

648 Buhârî (6096); Müslim (2990).

CamScanner ile tarandı

963. Ebû Zer (r.a) şöyle demiştir: "İtaatle birlikte olduktan sonra yapılacak duanın, yemeğin içerisine katılan tuz kadar olması dahi yeterli gelir!"

964. Allah'ın laneti üzerine olsun İblis şöyle demiştir: "Hayret doğrusu! Bu insanların hali gerçekten çok ilginç! Allah'a isyan ettikleri halde O'nu seviyorlar! Bana itaat ettikleri halde yine bana gazaplanıp kızıyorlar!"

965. Ukbe b. Müslim (rh.) şöyle demiştir: "Bir kul yüce Allah'a karşı günah üzere yaşadığı halde yüce Allah ona, sevdiği dünyevi şeylerden bol bol veriyorsa şunu iyice anla ki bu kesinlikle bir istidraçtır![649]"

966. Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Dünya ve İblîs nedir? Dünya bir rüyadır ve gelip geçen bir şeydir! Kalıcı değildir ve birtakım emellerden ibarettir! İblîs'e gelirsek, yüce Allah'a yemin olsun ki ona itaat etmekte hiçbir fayda yoktur! Vallahi ona isyan etmekte de hiçbir zarar yoktur!"

967. Abdullah b. Ebû Nûh (rh.) şöyle demiştir: "Ne kadar da şaşılacak bir durum! Adam, iyilik sahibinin kendisine olan ihsanını bildiği halde devamında gidip ona isyan ediyor! İsyankârın azgınlığını bildiği halde de gidip o lanetlik varlığa itaat ediyor! Gerçekten çok ilginç!"

968. Abdulaziz b. Ebû Recâ'nın naklettiğine göre Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Ey insan! Rabbine itaat et ki bu sayede akıllı bir insan olarak isimlendirilesin! O'na isyan etme! Eğer isyan edersen cahil olarak isimlendirilirsin!"

969. Adamın biri hikmet ehlinden birine: "Ben gece namazına kalkma konusunda zayıf kalıyorum!" deyince, hikmet ehli olan zat ona şöyle demiştir: "Gündüz yüce Allah'a isyan etme! Gece namaza kalkmasan da olur! Bir insan yüce Allah'a isyan ederek günah işlediği için ibadet konusunda acze düşmekle cezalandırılır!"

970. Mutarrif b. Abdullah (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüphen olmasın ki iyilik senin onu işlediğin anda olduğundan çok daha ağır ve değerlidir! Bu iyiliği bitirince artık onu bir daha asla anma! Hatırlarsan o seni mutlu eder. Yüce Allah'a yemin ederim ki, eğer bu iyiliği kıyamet günü, yüce Allah'ın ka-

649 İstidrâc: Bir insanı adım adım tuzağa çekerek başına daha büyük felaketlerin gelmesini sağlamaktır! Yüce Allah, bazı isyankârlara bol nimet vererek onların küfür ve azgınlıklarını daha da arttırır. Sonunda da hem dünyada hem de ahirette daha büyük azaplara duçar olurlar. Firavun bu durumun en tipik örneğidir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

tında, senin hasenatın arasında görürsen çok daha fazla mutlu olursun! Günah ise senin onu işlediğin haldeki durumdan çok daha hafif ve değersizdir! Eğer o günahı terk edersen bir daha asla onu anma! Eğer onu hatırlarsan bu seni üzer! Yüce Allah'a yemin ederim ki, onu yüce Allah'ın katındaki günahların arasında görünce bu durum senin için çok daha kötü olacaktır!

971. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Kesinlikle benim düşüncem şu ki; bir insan, işlediği bir günahtan dolayı öğrendiği ilmi unutur!"

972. Ali b. Ebû Tâlib'in (r.a) naklettiğinde göre Rasûlullah (s.a.v) askeri bir birlik gönderdi ve başlarına da bir adamı görevlendirdi. Sonra adam yanındakilerle bazı sorunlar yaşadığı için bir ateş yakılmasını emretti ve şöyle dedi: "Bu ateşe girin!" İçlerinden bazıları görevli kişiye itaat etmek için ateşe girmeye niyetlendiler. Ancak diğerleri: "Biz zaten bu ateşten kaçtık!" dediler. Sonra da olayı Rasûlullah'a (s.a.v) anlattılar. Rasûlullah (s.a.v) ateşe girmek isteyenlere hitaben şöyle buyurdu: *"Eğer ateşe girmiş olsalardı kıyamet gününe kadar orada kalırlardı! Günah ve isyan olan meselelerde hiçbir şekilde kimseye itaat edilmez! İtaat ancak ve ancak iyi, güzel ve doğru işlerdedir!"*[650]

76. BÂB: AKIL KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

973. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Akıl kalptedir! Rahmet karaciğerdedir! Nefes ise akciğerdedir!"

974. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Cahilin irtibatı koparak uzaklaşması, akıllının irtibat kurarak yaklaşmasına denktir!"

975. Hasan b. Ali (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Yüce Allah'a en sevimsiz gelenler konuşmaktan aciz kalanlardır! Çünkü yüce Allah onları, kendisine en sevimli gelen şeyden mahrum etmiştir!" Şöyle de demiş olabilir: "Çünkü yüce Allah onları, kendisini onunla tanıyacakları şeyden mahrum etmiştir!"[651]

976. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ahmaktan uzaklaşmak yüce Allah'a yakınlaşmaktır! Akıllı kişinin yanında olmak yüce Allah'ın dinini ayakta tutmak, ihya etmektir! Mümine ikramda bulunmak yüce Allah'a hizmet etmektir!"

---

650 Buhârî (7257); Müslim (1840).

651 Burada konuşmakla düşünmek aynı şey olarak düşünülüyor. Dolayısıyla konuşamayan/düşünemeyen ahmak kişi kast ediliyor. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

977. İbnü'l-Mu'tez (rh.) şöyle demiştir: "Akılların elleriyle, nefislerin gemleri tutulur! Böylece onların hevâ ve heveslere dalmaları engellenir!"

978. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Akıllı kişi nefsiyle uğraşmaktan dolayı bitkinlik içerisinde olur! İnsanlar ise onunla beraberken rahatlık içerisinde olurlar! Ahmak kişi nefsinden dolayı sürekli rahattır! İnsanlar ise onun bu halinden dolayı sürekli bir bıkkınlık içerisinde olurlar!"

979. Hikmet ehlinden birine akıl hakkında sorulunca şöyle dedi: "Akıl iyi kullanılırsa zanla dahi doğruya isabet edilebilir ve kesin olarak gerçekleşen şey vesilesiyle henüz gerçekleşmemiş olan şey bilinebilir!"

980. Bişr b. Yahyâ (rh.) şöyle demiştir: "Akıllı düşman, ahmak dosttan çok daha hayırlıdır!"

981. Abdullah b. Mübarek'e (rh.): "Akıllı kişi kimdir?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Hakkı batıl, batılı da hak haline getirmeyendir!"

982. Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "Her şeyin kullandığı bir aleti vardır! Müminin aleti ise akıldır! Her şeyin bir vasıtası vardır! Er kişinin vasıtası ise akıldır! Her şeyin bir amacı vardır! Kulların gayesi akıldır! Her kavmin bir gözeticisi vardır! Âbidlerin gözeticisi ise akıldır!"

983. Süleyman b. İsa'nın naklettiğine göre İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Akla danışın ki doğru yolu bulabilesiniz! Sakın akla karşı gelmeyin! Eğer böyle yaparsanız çok pişman olursunuz!"

984. Abdulazîz b. Ebû Hâzim'in naklettiğine göre İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Her şeyin bir dayanağı vardır! Müminin dayanağı ise aklıdır! Bir Mümin ancak akıl yetisinin el verdiği kadar yüce Allah'a ibadet eder!"

985. Şâfiî'ye (rh.), "Bize akıl hakkında bilgi verir misin? Kişi dünyaya bununla mı gelir?" diye sorduklarında, "Hayır, kişi aklını, aklı başında insanlarla oturup kalkarak ve insanlarla münazaralar yaparak geliştirir" diye cevap vermiştir.[652]

986. Abdullah b. Abdulazîz el-Ömerî ez-Zâhid, İmâm Mâlik'e, İbn Ebû Zi'b'e ve Medine ulemasından olan bazı zatlara bir mektup yazdı. Bu mektubunda onları çok ağır bir şekilde kınıyor ve şöyle diyordu: "Sizler dünyaya

652 Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (9/121)

CamScanner ile tarandı

meyleden âlimlersiniz! Rengarenk elbiseler giyiniyorsunuz ancak bir yandan da zahid hayatı yaşadığınızı iddia ediyorsunuz! İnsanlar tüm bu yaptıklarınızı görüyorlar ve onlar da sizi taklit ediyorlar!" Bunun üzerine o âlimler ona şiddetli bir cevap verdiler ve şöyle yazdılar: "Hiç şüphen olmasın ki sen, hicret yurdu olan Medine'den gittin ve çöl bedevilerine dönüştün!" İmâm Mâlik ise ona şöyle yazdı: "Senin sözlerini gayet iyi anladım! Ben, hayır kapılarını, yüceler yücesi Allah'ın kulları arasında taksim ederek gönderdiği lütuflar olarak görüyorum! Yüce Allah, bir kuluna oruçtan ve namazdan pay verirken ona ilimden bir pay vermemiş olabilir! Ömrüme yemin olsun ki, eğer bir insan oruç ve namaz konularında gayretli olduğu gibi ilim konusunda da gayretli olursa elbette bu daha faziletlidir! Yüce Allah bir insana cihad konusunda lütufta bulunmuşken oruç ve namazda gayretli olması konusunda ihsanda bulunmamış olabilir! Elbette bir kul, oruç ve namazda gayretli olmakla birlikte cihad konusunda da gayretliyse bu daha faziletlidir! Ben tüm bunları Allah Teâlâ'dan gelen birer lütuf olarak görüyorum! Yüce Allah bir insana, hayır kapılarından birini açıp lütufta bulunurken, bunun dışındaki diğer iyilik kapılarından ihsanda bulunmamış olabilir!" Abdullah b. Abdulazîz el-Ömerî ez-Zâhid onlardan gelen mektupları okudu. İnsanlar yanına gelince bu mektupları onlara da okudu ve şöyle dedi: "Mâlik'in benden üstün olmasının tek nedeni aklı ve faziletidir! Mâlik hakkında asla kötü bir şey söylemeyeceğim!"

987. Şöyle denmiştir: "Hasan'ın fıkhı, İbn Sîrîn'in takvası, Mutarrif'in aklı, Katâde'nin ezberi!"[653]

77. BÂB: GİZLİ VE AÇIK DURUMLAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

988. Ka'b'ın naklettiğine göre Musa (a.s) şöyle demiştir: "Ey İsrailoğulları! Ruhbân kıyafetleri giyinip dindar görünüyorsunuz ancak kalpleriniz domuzların, kurtların ve yırtıcı yaratıkların kalpleri gibi! Eğer göklerin hükümranlığına ulaşmak isterseniz kalplerinizi yüce Allah'a yönlendirerek tövbe edin!"

653 Yani söz konusu özellikler bu isimlerde zirveye ulaşmıştır denmek isteniyor! (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

989. Arkadaşları yanına girince Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle derdi: "Merhaba sizlere! Hoş geldiniz! Safalar getirdiniz! Yüce Allah sizi, esenlikler ve güzelliklerle karşılasın! Yüce Allah bizi selamet yurdu olan cennete kavuştursun ve bizi ondan mahrum etmesin! İşte bu, açıktan yapılan bir iyiliktir! Eğer doğru olursanız, sabırlı davranırsanız ve hassas bir kulluk şuuruyla (takva) yaşarsanız ne âlâ! Aksi halde tüm bu hayırlardan hiçbir pay elde edemezsiniz! Yüce Allah size merhamet etsin! Eğer sadece kulaklarla dinlerseniz, anlatılanlar yine kulaklardan çıkıp gider!"

990. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Her kim ahireti için çalışırsa, yüce Allah ona dünya işlerinde yeter! Her kim yüce Allah ile arasını ıslah ederse/düzeltirse, yüce Allah onunla insanlar arasını düzeltir! Her kim gizli hallerini düzeltirse, yüce Allah onun alenî/açık hallerini düzeltir!"

991. Yahyâ b. Muâz'a (rh.): "Bir Müslüman niçin, yüce Allah'ın günahına muttali olmasını/günahını görmesini insanların görmesinden daha çok ister ve aleni yerlerde günah işlemezken gizli yerlerde günah işler!" diye sorulunca şöyle demiştir: "Çünkü kul, yüce Allah'ın keremini, cömertliğini ve günahını gizleyeceğini bilir de ondan!"

992. Mutarrif b. Abdullah (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın, Mâlik'in değerini yükseltmesinin tek nedeni, yüce Allah ile onun arasında olan gizli halleridir! Ben onu bir keresinde şöyle derken işittim: 'Şöyle derler: Bir kulun yüce Allah ile arasında yakası açılmamış sır bir amelinin olması güzel bir şeydir! Yüce Allah yakası açılmamış bu sır amelinin vesilesiyle o kulun kalbini nurlandırır!"

993. Medine kadısı olan Muhammed b. İmrân et-Teymî (rh.) şöyle demiştir: "Mürüvvet (yiğitlik, saygınlık) her şeyden daha ağır ve daha değerlidir! Çünkü mürüvvet, aleni olarak yapmaktan utanacağın bir şeyi gizli hallerinde de yapmamandır!"

78. BÂB: RİYA VE GÖSTERİŞ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

994. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ve bunlar Allah'a ve âhiret gününe inanmadıkları halde mallarını, insanlara gösteriş için sarf edenlerdir. Bir kimsenin arkadaşı şeytan olursa o ne kötü bir arkadaştır!"*[654]

654 Nisâ, 4/38. âyet.

CamScanner ile tarandı

995. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Münâfıklar Allah'a oyun etmeye kalkışıyorlar. Hâlbuki Allah onların oyunlarını kendi başlarına çevirmektedir. Onlar namaza kalktıklarında üşenerek kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar, Allah'ı da pek az hatıra getirirler."*[655]

996. Ebû Seleme b. Abdurrahmân'ın naklettiğine göre bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Dört seneden beri hiçbir günümü oruçsuz geçirmedim!" Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Sen ne oruç tuttun ne de gün içerisinde yemek yedin!"*[656] Çünkü adam yaptığı şeyi anlattı.[657]

997. Bana ulaşan bilgilere göre Muhammed b. Vâsi' nakletmiştir ki, Lokman, oğluna şöyle demiştir: "Allah'tan hakkıyla kork ve insanlara gösteriş yapmaya kalkma! Kalbin günah bataklığında iken, insanlar sana değer versinler diye, Allah'tan korkuyormuş gibi davranarak gösteriş ve riyakârlık yapma!"

998. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Öyle insanlar vardır ki, gizli bir şekilde amel ederek Kur'ân'ı baştan sona okurlar da komşuları hiçbir şekilde bunun farkına varamazlar! Yine öyle insanlar vardır ki, birçok fıkhı meselede derinlemesine bilgi sahibi olurlar ancak gösteriş yapmadıkları için komşuları dahi bunun farkına varamazlar! Biz öyle insanlar gördük ki onlar, eğer yeryüzünde yapılacak bir ameli gizli yapmaya güç yetirebilirlerse mutlaka onu gizlerler ve asla açıktan yapmazlardı! Vallahi Müslümanlar çok gayretli bir şekilde dua ettikleri halde onlardan hiçbir şekilde yüksek ses duyulmazdı! Sadece Rableriyle kendileri arasında bir fısıldaşma sesi olurdu! Bundan dolayı yüce Allah, Kur'ân'da şöyle buyurmuştur: *'Rabbinize yalvara yakara ve gizlice dua edin. Bilesiniz ki O, haddi aşanları sevmez.'*[658] Yüce Allah, sâlih bir kul olan Zekeriyya'yı (a.s) andı ve onun sözünden razı oldu. Bundan dolayı Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Hani o, alçak sesle Rabbine yalvarmıştı.'"*[659]

---

655 Nisâ, 4/142. âyet.

656 Rasûlullah (s.a.v), adamın bunu riya için yaptığını tespit ettiği için böyle buyurmuştur. Bir de İslam'da her gün oruç tutmak yoktur. En faziletli oruç Dâvûd (a.s) gibi bir gün tutup bir gün tutmamaktır. (Çevirenin Notu)

657 Mürsel bir hadistir. İbn Mübarek, ez-Zühd isimli eserinde bunu nakletmiştir, s. 49-50. Rakam (153)

658 A'râf, 7/55. âyet.

659 Meryem, 19/3. âyet.

CamScanner ile tarandı

999. Amr b. Mürre'nin naklettiğine göre Abdullah b. Amr, Abdullah b. Ömer'e (r.anhum), Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu söyledi: *"Her kim, yaptığı ameli insanlara duyurup da gösteriş yapmaya kalkarsa, yüce Allah onun asıl halini cümle âleme duyurur, onu rezil rüsva ederek küçük düşürür!"* Bunun üzerine Abdullah b. Ömer ağladı.[660]

1000. Ebu'd-Derdâ'dan ve Ebû Hureyre'den (r.anhumâ) nakledildiğine göre her ikisi de şöyle demişlerdir: "Münâfıklık huşûsundan yüce Allah'a sığınırız!" Kendilerine: "O nedir?" diye sorulunca da şöyle demişlerdir: "Bedenin huşû yani tevazu ve huzur içerisindeymiş gibi görünmesi ancak kalbin huşû içerisinde olmamasıdır!"

1001. Muhammed b. Ziyâd'ın (rh.) naklettiğine göre bir keresinde Ebû Ümâme, mescidde namaz kılan bir adamın yanından geçti. Adam secdede ağlıyor ve Rabbine yalvara yakara dua ediyordu! Bunun üzerine Ebû Ümâme ona şöyle dedi: "Sen! Sen! Şunu evinde yapsaydın ya!"

1002. Rivayet edildiğine göre Ebu'l-Alâ (rh.) şöyle demiştir: "Bana şu anlatılmıştır: Eğer bir kul, kimsenin görmediği gizli bir yerde namaz kılarsa ve namazını güzelce eda ederse mutlaka Allah Teâlâ şöyle buyurur: 'İşte bu namaz benim içindir! Bu kul öyle bir namaz kıldı ki, onu da Beni de gören olmadı!"

1003. Şüfey b. Mâti' nakletmiştir ki Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Kıyamet günü vuku bulunca yüce Allah, kullarının arasında hüküm vermek için lütufta bulunarak onların seviyesinde tecelli eder ve onları huzuruna alır. O gün bütün insanlar toplu ve diz çökmüş bir haldedirler. İlk çağrılacak kişi Kur'ân hafızı olan bir adamdır. Yüceler yücesi Allah ona: 'Rasûlü'me indirdiğim vahyi sana öğretmedim mi?' buyurunca kul: 'Evet ya Rabbi! Öğrettin! Ben de gece-gündüz onunla amel edip, ibadette bulundum!' der. Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurur: 'Yalan söylüyorsun! Aksine sen hakkında şöyle denmesi için bunu yaptın: 'Filanca çok iyi Kur'ân okur! O, Kur'ân hafızıdır!' Nitekim bu da hakkında söylendi! Şimdi defol! Bugün bizim katımızdan hiçbir hayra nail olamayacaksın!'

660 Sahih bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (2/162 ve 195).

CamScanner ile tarandı

Daha sonra mal sahibi olan biri çağrılır. Yüce Allah ona: 'Ey kulum! Ben sana nimet ihsan etmedim mi?! Sana genişlik vermedim mi?! Sana lütuflarda bulunmadım mı?!' vb. cümleler buyurur. Kul ise: 'Evet, ey Rabbim! Hepsi de buyurduğun gibi oldu!' der. Yüce Allah: 'Öyleyse sana verdiklerimle ne amel işledin?' diye sorunca kul: 'Ey Rabbim! Ben akraba bağını gözettim ve sadaka verdim! Şöyle şöyle hayırlar yaptım!' der. Bunun üzerine yüce Allah: 'Yalan söylüyorsun!' buyurur. Melekler de adama: 'Yalan söylüyorsun! Aksine sen, hakkında şöyle denmesini istedin: 'Filanca adam ne kadar da cömert!' Nitekim bu cümle de senin hakkında söylendi! Şimdi defolup git! Bugün bizim katımızda senin hayrına olacak hiçbir şey yok!'

Daha sonra da savaş meydanında öldürülen biri huzura çağrılır. Yüce Allah ona: 'Ey kulum! Ne için öldürüldün?' diye sorunca adam: 'Ey Rabbim! Senin yolunda ve Senin rızanı kazanmak için!' der. Yüce Allah ise: 'Yalan söylüyorsun!' buyurur. Melekler de adama: 'Yalan söylüyorsun! Aksine sen, hakkında şöyle denmesini istedin: 'Filanca ne kadar da cesur bir adam!' Nitekim bu da senin hakkında söylendi! Şimdi defolup git! Bugün bizim katımızda senin hayrına olacak hiçbir şey yok!'

Yüce Allah'ın yarattıklarından işte bu üçü, kıyamet günü cehennem ateşinin kendileriyle tutuşturulacakları ilk varlıklar olacaklardır!"

Şüfey b. Mâti içeri girdi ve Muâviye'ye (r.a) bu hadisi haber verdi. Bunun üzerine Muâviye çok şiddetli bir şekilde ağladı. Sonra da şöyle dedi: 'Doğru söyledi! Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Kim dünya hayatı ve onun ziynetini istiyorsa, orada onlara işlerinin karşılığını eksiksiz veririz; orada onlar hiçbir zarara uğratılmazlar. Onlar, âhirette paylarına ateşten başka bir şey düşmeyen kimselerdir. Dünyada ürettikleri boşa gitmiştir; yapıp ettikleri de geçersizdir.'*"[661-662]

1004. Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "Şanı yüce olan Allah, İsrailoğulları'nın âlimlerini kınarken şöyle buyurmuştur: 'Allah'ın dışında başka amaçlar için derinlemesine bilgi sahibi oluyorsunuz! Amel etmenin

661 Hûd, 11/15-16. âyetler.

662 Sahîh bir hadistir. Bu lafızla rivayet eden Abdullah b. Mübarek'tir, ez-Zühd (469); Tirmizî (2382); İbn Hibbân (408); Müslim (1905).

CamScanner ile tarandı

dışındaki maksatlarla ilim öğreniyorsunuz! Ahiret amelleriyle dünyayı satın alıyorsunuz! Koyun postu giyiniyorsunuz ama kurt nefislerinizi gizliyorsunuz! Namazları uzata uzata kılıyorsunuz, hatta elbiseleri beyazlatıp eskitiyorsunuz ancak bunları yapmak sûretiyle kendilerini kandırıp yetimlerin ve dulların mallarını haksız yere alıyorsunuz! İzzetime yemin olsun ki sizi çok ağır fitnelere maruz bırakacağım! Sizi çok büyük imtihanlarla yerden yere çarpacağım! Öyle kötü belalara maruz kalacaksınız ki koca bilgelerin görüşleri, hikmet ehlinin hikmetleri dahi bunlar karşısında yolunu sapıtacak ve hiçbir işe yaramayacak!"[663]

1005. Rivayet edildiğine göre Hubeyb b. Ubeyd (rh.) şöyle demiştir: "İlim öğrenin ve öğrendiğiniz ilimden nasiplenin! Sadece süslenip güzel görünmek için ilim öğrenmeyin! Bir erkeğin elbisesiyle süslenip püslenmesi gibi bazı insanlar da neredeyse ilmi sadece dışlarını süslemek ve başkalarına güzel görünmek için öğrenir hale geldiler!"

1006. İbn En'um (rh.) şöyle demiştir: "Muhakkak ki her şey için onu mahveden bir afet vardır! İbadetin afeti de riyadır!"

1007. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Birinci gün verilen düğün yemeği haktır! İkinci gün verilen düğün yemeği iyiliktir! Üçüncü gün verilen düğün yemeği ise artık riya ve gösteriştir! Her kim, kendini duyurmak için gösteriş yapmaya kalkarsa, yüce Allah onu herkese rezil ederek duyurur!"[664]

1008. Saîd b. Müseyyeb (rh.) bir düğüne çağrılınca icabet ederdi. Ancak bir sünnet törenine çağrılırsa kendisini davet edeni azarlar veya ona taş atarak kovardı! Şöyle derdi: "Riya ve gösteriş ehlinin davetine icabet etmeyiz!"[665]

1009. Ezher b. Abdullah (rh.) şöyle demiştir: "Her kim, gösteriş ve riya için bir yemek daveti yaparsa, yüce Allah, o kişi için dua edenin sözlerine icabet etmez ve bu kişinin harcadığı malın yenisini ona ihsan etmez!"

---

663 İbn Mübarek, ez-Zühd (470); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (4/39).

664 Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (8967) bu rivayeti Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) sözü olarak nakletmiştir. Ahmed b. Hanbel (5/28); Ebû Dâvûd (3745) ise Züheyr b. Osman'ın rivayetiyle merfu bir hadis olarak nakletmişlerdir. Bu rivayetin isnadı zayıftır.

665 Çünkü yapılan sünnet törenlerinin gösteriş ve riya için yapıldığını düşünüyordu. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

1010. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Riyakârın üç alameti vardır: Yalnız olduğunda tembelleşir, insanlar arasında olunca dinçleşir, övüldüğünde de yaptığı işi arttırır!"

1011. Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre bir keresinde Sa'd b. Ebû Vakkâs (r.a) alnında secde izi olan bir adam gördü. Ona: 'Ne zaman Müslüman oldun?' diye sorunca adam yakın zamanı gösteren bir şeyler söyledi. Bunun üzerine Sa'd şöyle dedi: 'Ben şu şu zamanlardan beri Müslümanım! Buna rağmen alnımda hiçbir şey yok!"

79. BÂB: İYİLİĞİ EMRETMEK, KÖTÜLÜKTEN SAKINDIRMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1012. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"(Lokman, oğluna şöyle dedi): 'Yavrucuğum, namazını özenle kıl, iyi olanı emret, kötü olana karşı koy, başına gelene sabret. İşte bunlar, kararlılık gerektiren işlerdendir."*[666]

1013. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onlar öyle kimselerdir ki, kendilerine bir yerde egemenlik versek, namazı kılarlar, zekâtı verirler, iyiliği emrederler ve kötülükten alıkoymaya çalışırlar. İşlerin sonu Allah'a varır."*[667]

1014. Atâ b. Yesâr'ın, Ebû Saîd el-Hudrî'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yolların üzerine oturmaktan uzak durun!'* Sahâbe: 'Biz bu konuda mecburuz! Biz yollar üzerinde meclisler kurarız ve orada muhabbet ederiz!' deyince Rasûlullah (s.a.v): *'Madem mecbursunuz o halde meclislerinizi kurun ancak yolun hakkını mutlaka verin!'* buyurdu. Bunun üzerine sahâbe: 'Yolun hakkı nedir?' diye sordular. Rasûlullah (s.a.v) ise şöyle buyurdu: *'Gözleri kısarak çevreyi gözetlememek, etrafa eziyet vermemek, selamı alarak karşılık vermek, iyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamak!"*[668]

1015. Âmir eş-Şa'bî'nin, Nu'mân b. Beşîr'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'ın hükümlerini gözetip uygulayanlarla, bu kanunları çiğneyenlerin durumu bir gemide kura yöntemiyle yolculuk yapan kişilerin haline benzer! Bunlardan bir kısmı geminin*

---

666 Lokmân, 31/17. âyet.
667 Hac, 22/41. âyet.
668 Buhârî (2465); Müslim (2121).

CamScanner ile tarandı

üst tarafında diğer bir kısmı ise geminin alt tarafında yolculuk yapmaktadırlar. Geminin altında bulunanlar suya ihtiyaç duyduklarında geminin üstünde bulunanların yanından geçerler. Bunun üzerine aralarında şöyle derler: 'Keşke şu alt taraftan bir delik açsak da üsttekilere eziyet vermesek!' Eğer üsttekiler onları kendi hallerine bırakırlar ve istediklerini yapmalarına izin verirlerse hepsi birlikte helak olurlar! Eğer onların ellerini tutarlar ve her istediklerini yapmalarına engel olurlarsa bu sayede hem onlar hem de kendileri kurtulurlar!"[669]

1016. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Ya kesin olarak iyiliği emredeceksiniz ve kötülükten sakındıracaksınız ya da yüce Allah üzerinize öyle zalim bir güç musallat edecek ki bu zalim güç ne büyüklerinize saygı duyacak ne de küçüklerinize merhamet edecektir! Siz bu haldeyken en hayırlılarınız dua etse dahi onlara asla icabet olunmaz! Bu sebeple mutlaka iyiliği emredip kötülükten sakındırın!"[670]

1017. Bilal b. Sa'd (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki günah gizlendiğinde sadece sahibine zarar verir! Eğer aleni hale getirildiği halde engellenmezse ve düzeltilmezse toplumun hepsine zarar verir!"

1018. Ka'b el-Ahbâr, Ebû Müslim el-Havlânî'ye: "Kavmin arasında konumun nasıl?" diye sorunca o: "İyi!" dedi. Bunun üzerine Ka'b: "Ancak Tevrât öyle söylemiyor!" dedi. Ebû Müslim: "Ne diyor?" diye sorunca Ka'b şöyle cevap verdi: "Diyor ki: 'Eğer bir insan iyiliği emreder ve kötülüğü yasaklarsa o, kavminin katında kötü bir konumda olur!" Bunu işitince Ebû Müslim şöyle dedi: "Tevrât doğru söyledi! Ebû Müslim ise yalan!"

1019. İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak şu iki şartla caiz olur:

Birincisi: İyiliği kötülükten ayırt etmeyi bilme yetisine sahip kişilerden olmaktır.

İkincisi ise: İyiliği emretmek sûretiyle karşıdaki kişiyi istenmeyen kötü bir hale veya daha problemli bir duruma sokmayacağından emin olmak gerekir. Mesela içki içen birini içkiden uzaklaştırmak için iyiliği emredeyim der-

669 Buhârî (2493).

670 Ahmed b. Hanbel (5/288 ve 291) bu rivayeti Huzeyfe b. Yemân'dan (r.a) merfu bir hadis olarak nakletmiştir; Tirmizî (2169) bu rivayet için: "Hasen hadistir!" demiştir.

CamScanner ile tarandı

ken onun veya başkasının ölümüne sebep olmaktan, günahını gizleyen bir perdeyi yırtarak kişiyi rezil rüsva hale getirmekten ve yüzünü kızartmaktan sakınmak gerekir.

Eğer bu iki şarttan bir tanesi dahi olmazsa o zaman kişinin diliyle iyiliği emretmesi ve kötülükten sakındırması uygun/caiz değildir. Bu durumda kişi kalbiyle buğzeder ve söz konusu günaha karşı olduğunu ortaya koyar. Eğer güvendeyse günaha karşı koyduğu bu tavrı açıkça da söylemelidir. Böylece içerisinde bulunduğu kötü duruma rıza gösterdiği gibi bir algı oluşmasına da engel olur.

1020. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) yöneticilerin bulunduğu bir yere geldi ancak onlardan uzakta bir yere oturdu. Kendisine: "Eğer onların yanında otursaydın kendilerini daha değerli hissederlerdi!" denilince şöyle demiştir: "Eğer onların yanında konuşursam bende gördükleri şeyin aslında içimde olmamasından korkarım! Eğer susarsam bu sefer de günaha girmekten korkarım!"[671]

1021. Rivayet edildiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Muâviye'nin yanında bir şeylerden bahsettiler. Herkes konuşuyordu ancak Ahnef susuyordu. Bunun üzerine Muâviye: 'Ey Ebû Bahr! Niçin susuyorsun?' dedi. Ahnef ise şöyle cevap verdi: 'Yalan konuşacak olsam yüce Allah'tan korkuyorum! Doğru konuşacak olsam sizden korkuyorum! Bu yüzden susuyorum!"

Her kim ki, bir kötülüğü engellemeye güç yetiremiyorsa, o zaman bu kişinin üzerine düşen vazife orada bulunmamak ve Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) yaptığı üzere o ortamdan uzaklaşmaktır.

1022. Fudayl b. Iyâz'a: "İyiliği emredip kötülükten sakındırma görevini niye yerine getirmiyorsun?" diye sorduklarında şöyle demiştir: "Eğer böyle bir kavme iyiliği emredip kötülükten sakındırırsan kâfir olurlar! Çünkü onlar başlarına gelen bela ve musibetlere sabır göstermiyorlar!"

Böylece söz konusu edilen iki şarta, bir şart daha eklenmiş oldu. Eğer üçü de bulunursa o zaman iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak zorunlu olur. Bu üçüncü şart şudur: Bunu yapacak kişinin, emrinin dinlenece-

671 İbn Mübârek, ez-Zühd, s. 477, rakam: 1355.

CamScanner ile tarandı

ğinden ve engellemesinin işe yarayacağından kesin olarak bilgi sahibi olması veya galip zannının bu yönde ağır basması gerekir.

1023. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Münâfıklara karşı bütün gücünüzle mücadele edin! Eğer onlara karşı yapabileceğiniz tek şey yüzlerine karşı somurtmak ise mutlaka bunu yapın!"

Bunun manası şudur: Her kim bir kötülük görürse ona gerekli olan şey mutlaka bunu engellemesidir. Eğer bunu yapmaya güç yetiremiyorsa, söz konusu şeyin de mutlaka uyarılması gereken bir kötülük olduğunu kesin olarak biliyorsa ve güvenemediği bir konumdaysa o zaman bunu içinde gizlemelidir. Ancak bu da imanın en zayıf halidir. Eğer kişinin galip zannı, karşısındakinin bunu kabul etmeyeceği yönünde ise o zaman onu uyarması zorunlu değildir. İyiliği emretmenin hakkı olarak bu kişinin yapması gereken şey, insanlar bunun caiz olduğunu zannetmesinler diye söz konusu durumun bir kötülük olduğunu insanlara bildirmektir.

1024. İmâm Mâlik'e: "Kendisine itaat etmeyeceklerini bildiği halde bir adam, komşusu ve kardeşi gibi kendilerinden korkulmayacak birilerine iyiliği emretse doğru hareket etmiş olur mu?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Bunda sorun yok, yapabilir!"

1025. Sevrî'ye: "İyiliği emredip kötülükten sakındırma görevini niye yerine getirmiyorsun?" diye sorduklarında şöyle demiştir: "Günahlar volkan gibi patlayıp fışkırdığında ve etrafa yayıldığında kim onları sakinleştirip dizginlemeye güç yetirebilir?!"

1026. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "İyiliği emredin ve kötülükten sakındırın! Ancak cimriliğe itaat etmiş bir pinti ve nefsi isteklerinin kölesi olmuş bir hevâperest görürseniz durum farklı olur! Çünkü her görüş sahibi kendi görüşünü beğenir! Öyleyse senin üzerine düşen vazife özellikle kendi nefsini terbiye etmendir!"

Günahlardan sakınan biri olmak, iyiliği emreden kişinin sahip olması gereken şartlardan biri değildir. Çünkü eğer sadece günah işlemeyenler günahlardan sakındıracak olursa o zaman bu kişilerin sayısı son derece az olur! Hatta belki de hiç olmaz! Bu sebeple en faziletli olanı bu işi din ehli olan ve günahlardan mümkün mertebe kaçınan insanların yapmasıdır. Böyle olursa insanların onun emirlerini kabul etmesi mümkün olur. Nitekim Şuayb (a.s)

CamScanner ile tarandı

da kavmine şöyle demiştir: *"Ey kavmim! Bir de şöyle düşünün: Ya benim, Rabbimden açık bir delilim varsa ve O bana tarafından güzel bir nasip vermişse! Size yasakladığımı kendim yapmak niyetinde değilim. Ben sadece gücümün yettiği kadar ıslah etmek istiyorum. Fakat başarmam Allah'ın yardımına bağlıdır. Yalnız O'na dayanıyor ve O'na yöneliyorum."*[672]

İnadından dolayı anlamayan ve sakınmayan kişiye karşı yumuşak huylulukla muamele etmek, iyiliği emredecek ve kötülükten sakındıracak olan kişinin özelliklerindendir.

1027. Rivayet edildiğine göre iyiliği emredip kötülükten sakındıranlardan biri, Halife Me'mûn'un çok fazla üzerine gitti ve ağır ifadeler kullandı. Bunun üzerine Me'mûn ona şöyle dedi: "Ağır ol! Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah, senden daha hayırlısını benden daha şerlisine gönderdi de ona bile yumuşak bir üslupla hitap etmesini emretti![673] Musa ve Harun'a (aleyhimesselâm) şöyle buyurdu: *'Yine de ona söyleyeceklerinizi yumuşak bir üslûpla söyleyin, ola ki aklını başına toplar veya içine bir korku düşer.'"*[674]

1028. İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre bir topluluk bir koyunu aldılar ve onu kestiler. İçlerinden bir adam ise bu koyunu almamaları konusunda onlara engel oldu. Buna rağmen ondan yüz çevirdiler ve yapacaklarını yaptılar. Koyunu kestiklerinde ise tembellik gösterdiler ve parçalayıp yemek haline getirmeden öylece bıraktılar. Bunun üzerine adam: 'Ben sizi onu kesmekten alıkoymaya çalıştım ancak siz beni dinlemediniz! Şimdi de bozulup çürüsün diye öylece bırakıyorsunuz ha!' dedi ve kalkıp kesilen koyunu parçalarına ayırarak yemek haline getirdi. İşini bitirince de onlara: 'Haydi yiyin!' dedi ancak kendisi onlarla birlikte hiçbir şey yemek istemedi. Ona: 'Gel! Bizimle birlikte ye!' dediler ancak bunu yapmaktan yüz çevirdi. Sonra bir ağacın altında uyudu. Uyandığında ise bulunduğu yerde hurma olmamasına rağmen yanında Rum diyarına ait hurmalar vardı!"[675]

---

672 Hûd, 11/88. âyet.

673 Yani senden daha hayırlı olan Musa'yı (a.s), benden daha şerli olan Firavun'a gönderdi, demek istiyor. (Çevirenin Notu)

674 Tâhâ, 20/44. âyet.

675 Adam onların işi yarım bırakacağını ve tembelliklerini bildiği için engel olmak istiyor. Sonra da nimet bozulmasın diye onların işini görüyor. Onların tembelliklerine ve sorunlu olmalarına rağmen yumuşak huylu hareket ediyor. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

1029. Fudayl b. Iyâz'a: "Süfyân es-Sevrî, sultanın verdiği hediyeleri kabul ediyor!" denilince: "Onlardan aldığı şeyler Süfyân'ın hak ettiği değerin altındadır!" dedi. Sonra da onun yanına gitti. Onunla yalnız kaldıklarında ise Süfyân'ı azarladı ve kınadı. Ona şöyle diyordu: "Sen şunu şunu yaptın!" Bunun üzerine Süfyân şöyle cevap verdi: "Ey Ebû Ali! Eğer sâlihlerden değilsek bile hiç şüphen olmasın ki biz sâlihleri seviyoruz!"

1030. Yahya b. Muâz, yüce Allah'ın: *"Yine de ona söyleyeceklerinizi yumuşak bir üslûpla söyleyin, ola ki aklını başına toplar veya içine bir korku düşer."*[676] âyetini okudu ve ardından şöyle dedi: "Bu âyet, kendisinin ilah olduğunu iddia eden ve 'Ben İlahım!' diyen Firavun'a karşı bile ne kadar yumuşak davranılması gerektiğini ifade ediyor! Öyleyse yüce Allah'ın ilahlığını kabul eden ve 'Sen İlahsın!' diyene nasıl davranılmalı?!"

1031. Hammâd b. Seleme şöyle demiştir: "Sıla b. Üşeym'in yanından, elbisesini sarkıttığı için yerde sürüyen bir adam geçti. Arkadaşları adamı şiddetli bir şekilde yakalayıp hesaba çekmek istediklerinde onlara: 'Onu bırakın! Ben hallederim!' dedi ve o adama şöyle dedi: 'Yeğenim! Benim senden bir ricam olacak!' Adam: 'İhtiyacın nedir, ey amca?' deyince ona: 'Şu elbiseni toplamanı ve sürüklememeni istiyorum!' dedi. Bunun üzerine adam: 'Tamam! Senin canın sağ olsun! Gözün aydın olsun diye yapıyorum!' dedi ve elbisesini topladı. Sıla b. Üşeym arkadaşlarına dönüp onlara: 'Eğer adamı sert bir şekilde azarlasaydınız size: 'Hayır! Gözümde hiçbir değeriniz yok! Size saygı duymuyorum!' derdi ve ardından da size hakaret ederdi!' dedi."

80. BÂB: VASİYET ETMEK VE TAVSİYE/NASİHAT VERMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1032. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"İbrâhim de bu dini oğullarına vasiyet etti, Yakub da: 'Oğullarım! Allah sizin için bu dini seçti; öyleyse yalnız O'na teslim olmuş Müminler olarak can verin!' (dediler). Yoksa Yakub son nefesini verirken siz orada mıydınız? O sırada Yakub oğullarına, 'Benden sonra kime kulluk edeceksiniz?' demiş; onlar da 'Senin, ataların İbrâhim, İsmâil ve İshak'ın ilâhı olan tek ilâh'a kulluk edeceğiz; biz sadece O'na teslim olduk' demişlerdi."*[677]

676 Tâhâ, 20/44. âyet.
677 Bakara, 2/132-133. âyetler.

CamScanner ile tarandı

1033. Hâlid b. Ebû Kerîme'nin naklettiğine göre Abdullah b. Misver şöyle demiştir: "Bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve: 'Yüce Allah, bütün Müslümanları seninle bereketli kıldı!' dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Elhamdulillah!'* dedi. Adam: 'Bana, senden gelecek özel bir hayır lütfeyle!' deyince Rasûlullah (s.a.v): *'Sana vereceğim tavsiyeyi kabul edecek misin?'* diye sordu. Adam: 'Allah ne dilerse öyle olur!' dedi. Rasûlullah (s.a.v) aynı soruyu üç defa sordu ve şöyle buyurdu: *'Bir iş yapacağın zaman sonu hakkında iyice düşün! Eğer doğru bir iş ise onu yap! Eğer doğru bir iş değilse ondan uzaklaş!'*"[678]

1034. Rivayet olunduğuna göre Humeyd b. Abdurrahman şöyle demiştir: "Bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bana bazı şeyler öğret ki onlarla yaşayayım! Ancak çok fazla şey söyleme! Çünkü ben unuturum!' Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Öfkelenme!'*"[679]

1035. Atâ b. Yesâr'ın naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v), Muâz b. Cebel'i (r.a) Yemen'e gönderdi. Muâz ona: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bana tavsiyede bulun, nasihat et!" deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Gücünün yettiği kadar yüce Allah'tan kork ve sakın! Her taşın ve ağacın yanında yüce Allah'ı an! Eğer bir kötülük yaparsan mutlaka onu tövbe ile düzelt! Gizli yaptığın günahı gizli tövbeyle, açıktan işlediğin günahı da açıktan tövbeyle düzelt!'*"[680]

1036. Rivayet edildiğine göre Muâviye (r.a), Âişe (r.anhâ) annemize bir mektup yazarak şöyle dedi: "Bana tavsiyelerde bulunduğun bir mektup yaz ancak kısa tut!" Bunun üzerine Âişe annemiz, Muâviye'ye bir mektup yazarak şöyle dedi: "Bütün esenlik ve güzellikler üzerine olsun! Sözün özü şudur: Hiç şüphen olmasın ki ben Rasûlullah'ı (s.a.v) şöyle buyururken işittim: *'Her kim ki, yüce Allah'ın gazabını kazanacağı bir şeyle insanların rızasını kazan-*

678 Merfu bir hadistir. Abdullah b. Mübarek, Kitâbü'z-Zühd (41); Hennâd b. es-Serî, Kitâbü'z-Zühd (531). Senedinde bulunan Abdullah b. Misver, İbn Avn b. Cafer b. Ebû Tâlib'tir. Hadis uydurmakla itham olunmuştur.

679 Mürsel bir hadistir: Mâlik, Muvatta (2/905); Ebû Hureyre'den (r.a) merfu olarak nakledilen hadis de sahihtir: Buhârî (6116).

680 Ahmed, ez-Zühd, s. 26: Mürsel bir hadistir. Atâ'nın Muâz'dan (r.a) naklettiği rivayet ise merfudur: Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebir (20/159); El-Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (10/74), bu rivayetin senedi hasendir.

CamScanner ile tarandı

maya çalışırsa, yüce Allah onun bütün işini ve sorumluluğu insanlara bırakır!' Vesselâm!"[681]

1037. Ebû Bekir (r.a) vefat edeceği esnada Ömer b. Hattâb'a (r.a) şöyle demiştir: "Vefatımın ardından arkamda halife olarak seni bırakıyorum! Sana yüce Allah'a karşı hassas bir kulluk şuuruyla hareket etmeni, takvalı olmanı vasiyet ediyorum! Bazı ameller vardır ki bunları ancak gece yaparsan yüceler yücesi Allah kabul eder! Bunların gündüz yapılmaması gerekir! Bazı ameller de vardır ki bunların mutlaka gündüz yapılması gerekir! Eğer bunları gece yaparsan yüce Allah kabul etmez! Dikkat et! Farzlar eda edilmedikçe yüce Allah nafile ibadetleri kabul buyurmaz! Kıyamet günü amel tartısı ağır basan kişinin böyle olmasının nedeni, hakka tâbi olması ve hakkın mizanda ağır gelmesidir! Çünkü mizana koyulanlar arasında ağır gelmeye layık olan tek şey haktır/hakikattir! Bunun dışındaki şeylerin mizanda ağır gelmesi yakışık almaz! Kıyamet günü amel tartısı hafif kalan kişinin böyle olmasının nedeni dünyada batıla tâbi olması ve batılın da onun amel defterini hafifletmesidir! Çünkü mizana koyulanlar arasında hafif kalmaya layık olan tek şey batıldır! Batıl dışındaki şeyler mizanda hafif gelmez! Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah, cennet ehlini zikretti! Ve onları amellerinin en güzelleriyle andı! Sonra da onların günahlarını bağışladı! Onları işittiğinde şöyle dersin: 'Onlardan biri olamamaktan korkarım!' Yüce Allah, cehennem ehlini de amellerinin en kötüleriyle andı! Onların iyiliklerini de engelledi ve sonunda onların bu iyiliklerini kendilerinden kabul buyurmadı! Onları işittiğin zaman da şöyle dersin: 'Ben bunlardan çok daha hayırlıyım!' Yüce Allah, kulu hem korksun hem de rağbeti olsun diye azap âyetiyle birlikte rahmet âyetini de zikretti! Yüce Allah hakkında, haktan başka bir şeyi düşünmeye kalkma! Eğer bu vasiyetimi gözetirsen gaib olan meseleler arasında sana ölümden daha sevgili gelen olmaz! Eğer sana olan bu vasiyetimi zayi edersen o zaman da gaib olan şeyler arasında sana ölümden daha kötü gelen başka bir şey olmaz! Halbuki sen ölümden kurtulamazsın!"[682]

1038. Bir keresinde Semure b. Cündeb'e (r.a): "Bize tavsiyelerde bulun!" denilince şöyle demiştir: "İnsanın ilk çürüyecek ve kokacak yeri karnı-

681 İbn Mübarek, ez-Zühd, s. 66, rakam: 199; Tirmizî (2414), bu senette meçhul bir ravi vardır ancak rivayetin merfu kısmı sahihtir: İbn Hibbân (276 ve 277)

682 İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (7/434); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (1/36-37).

CamScanner ile tarandı

dır! Öyleyse insan mutlaka helal ve temiz olanlardan yemeye güç yetirebildiği kadarını yesin! Eğer insan, cennetle arasına haksız yere akıtacağı bir avuç kanın girmesine engel olabiliyorsa mutlaka bunu yapsın!"

1039. Rivayet edildiğine göre Selmân, Ebû Bekir'e (r.anhumâ): "Bana tavsiyede bulun!" deyince Ebû Bekir (r.a) şöyle demiştir: "Allah'tan kork ve sakın! Şunu kesinlikle anla ki büyük fetihler ve emirlikler olacak! Sakın bunlardan alacağın pay, karnına doldurdukların ve sırtına yüklediklerin olmasın!"

1040. İbn Mülcem, Ali'yi (r.a) yaralayınca o evine götürüldü. Sonra ayılınca evlatları Hasan ve Hüseyin'i çağırdı. Ardından da onlara şöyle dedi: "Size, Allah'tan korkmanızı ve sakınmanızı vasiyet ediyorum! Ahirete karşı rağbetli olun! Dünyaya ise tenezzül etmeyin! Kaçırdığınız şeylere karşı üzüntü duymayın! Hayırlı işlerle amel edin! Zalimin karşısında hasım olarak durun, mazluma ise yardımcı olun!"

Sonra da diğer bir oğlu Muhammed'i[683] çağırdı ve ona şöyle dedi: "Kardeşine söylediklerimi işittin mi?" Muhammed: "Evet!" deyince Ali (r.a) şöyle devam etti: "Aynılarını sana da vasiyet ediyorum! Bunun yanında senin üzerine düşen vazife kardeşlerine karşı iyi davranmak, onların kadir kıymetlerini bilerek onlara hürmet göstermek ve onların üstünlüklerini tanımandır! Sakın ola onlardan habersiz herhangi bir iş yapma!"

Sonra Hasan ve Hüseyin'e döndü ve onlara şöyle dedi: "Size, Muhammed'e iyi davranmanızı vasiyet ediyorum! Hiç şüpheniz olmasın ki o, sizin kılıcınız ve babanızın oğludur! Şunu hiç aklınızdan çıkarmayın ki babanız onu seviyor! Öyleyse siz de onu sevin!"

1041. Zübeyr b. Bekkâr şöyle demiştir: "Ali (r.a) oğlu Hasan'a vasiyet ederken şöyle dedi: 'Oğulcuğum! Görünür görünmez bütün hallerinde yüce Allah'tan kork ve sakın! Razı olduğun ve gazaplandığın tüm hallerinde haktan ayrılma! Zenginlikte ve fakirlikte iktisatlı ve dengeli ol! Dostuna da düşmanına da adaletle davran! Dinç olduğun zamanlarda ve tembelleştiğin anlarda ibadeti asla terk etme! Zor anlarında da rahat hallerinde de yüce Allah'tan razı ol!"

683 Muhammed b. Ali b. Ebû Tâlib; Muhammed b. el-Hanefiyye ismiyle bilinir.

CamScanner ile tarandı

Oğulcuğum! Sonrasında cennet olan bir şer aslında kötü değildir! Sonrasında cehennem olan bir iyi de aslında hayır değildir! Cennet dışındaki bütün nimetler hor ve hakirdir! Cehennem dışındaki bütün belalar da afiyettir!

Şunu iyice anla oğulcuğum! Kendi nefsinin ayıplarıyla uğraşan kişi başkasının kusurlarıyla meşgul olmaz! Yüce Allah'ın taksimine razı olan insan kaçırdıklarından dolayı hüzünlenmez! Her kim haksız yere kılıcını kınından sıyırırsa o uğurda öldürülür! Her kim kardeşinin arkasından kuyusunu kazarsa onun içine kendisi düşer! Kardeşinin örterek gizlediğini yırtıp açığa vuranın ailesindeki ayıplar da ortaya dökülür! Kendi hatalarını unutan kişi başkalarının hatalarını gözünde büyütür! Her kim görüşünü beğenir hale gelirse hak yoldan sapar! Aklına güvenip başkasına muhtaç olmadığını düşünenin ise ayağı kayar! Her kim insanlara karşı kibirlenirse rezil olur! Alçak ve adi kişilerle birlikte olan kişi hor ve hakir bir hale gelir! Kötülüklerin işlendiği mekânlara giren kişi itham altında kalır! Âlimlerle oturup kalkan ise değerli olur ve saygı görür! Komiklik yapan kişi hafife alınır! Her kim bir şeyi çok fazla yaparsa onunla bilinir hale gelir! Çok konuşanın günahı da çok olur! Çok günah işleyenin de hayası azalır! Hayası azalanın takvası da gider! Takvası yok olanın da kalbi ölür! Kalbi ölen de cehenneme girer!

Oğulcuğum! Edeb, mirasların en hayırlısıdır! Güzel ahlak da arkadaşların en hayırlısıdır!

Oğulcuğum! Afiyet/sıhhat on parçadan oluşur! Bunun dokuz tanesi susmak ve sadece yüce Allah'ı zikretmektir! Bir tanesi ise insanlarla boş yere oturup kalkmayı terk etmektir.

Oğulcuğum! Fakirliğin süsü sabretmektir! Zenginliğin süsü ise şükretmektir!

Oğulcuğum! İslam'dan daha büyük bir şeref söz konusu değildir! Takvadan daha izzetli bir yücelik de yoktur! Takvadan daha korunaklı bir kale mevcut değildir! Tövbeden daha çok kurtuluşa vesile olacak bir şefaat söz konusu değildir! Afiyet/sıhhat elbisesinden daha güzeli yoktur! Hırs düşmanlığın anahtarı, bitkinliğin de sevk edicisidir! Bir davranış sergilemeden önce tedbirli davranmak seni pişmanlığa düşmekten muhafaza eder! Kullara karşı düşmanlık etmek ve düşmana yardımda bulunmak ne kadar da kötüdür! İlmini ve amelini, sevgisini ve nefretini, almasını ve bırakmasını, konuşması-

CamScanner ile tarandı

nı ve susmasını, sözünü ve fiillerini sadece ve sadece yüce Allah'a has kılan kullara muştular/müjdeler olsun!"

1042. Kesîr b. Ziyâd'ın (rh.) vefat anı yaklaşınca insanlar etrafına toplandılar ve ailesinden olan biri ona: "Ey Ebû Sehl! Bize vasiyette bulun!" dedi. Bunun üzerine o şöyle cevap verdi: "Ahiretinize karşılık dünyayı satmayın! Böylece her ikisinde de kâr elde eder, kazançlı çıkarsınız! Dünyanıza karşılık da ahiretinizi satmayın! Böyle yaparsanız her ikisinde de hüsrana uğrarsınız!"

1043. Davud et-Tâî'nin (rh.) akrabalarından olan biri ona: "Hiç şüphe yok ki sen bilgili bir insansın, bize tavsiyelerde bulun!" deyince Davud'un gözlerinden yaşlar aktı ve sonrasında da şöyle dedi: "Ey kardeşim! Gece ve gündüz, insanların sürekli olarak kendilerinde merhale merhale ilerledikleri birer zaman dilimidir! Ta ki insanlar yolculuklarının sonuna gelinceye kadar bu şekilde devam edeceklerdir! Öyleyse bu merhalelerin daha başındayken ileride karşılaşacağın şeyler için azık toplamaya güç yetirebiliyorsan mutlaka bunu yap! Çünkü seferin sonlanması yakındır! Başa gelecek işler bundan çok daha acil ve önemlidir! Öyleyse mutlaka seferin/yolculuğun için azık edin! Üzerinde hüküm sahibi olduğun meselelerde bir an önce kesin kararını ver! Çünkü başa gelecek işler ansızın üzerine çökebilir! Bunları sana söylüyorum ancak söylediklerimi benden daha çok zayi eden ve bunların hakkını benden daha çok veremeyen birisini de tanımıyorum!" Bunun üzerine Davud'un akrabası şöyle demiştir: "Sonra kalktı ve beni o halde bırakıp gitti!"

1044. Ensar'dan bir adam oğluna şöyle vasiyet etmiştir: "Evladım! Sana vasiyette bulunacağım! Sen de bu vasiyetimi mutlaka gözet! Eğer benim vasiyetimi de gözetmeyeceksen vay haline! Senin için vasiyetini gözetmeye benden daha layık kim olabilir?! Öyleyse yüce Allah'tan kork ve sakın! Eğer senin için bugünün dünden, yarının da bugünden daha hayırlı olmasına güç yetirebiliyorsan bunu mutlaka yap! Tamahkâr ve açgözlü olmaktan sakın! Hiç şüphen olmasın ki bu, karşında duran apaçık bir düşmandır! Beklenti içerisinde yaşamaktan sakın! Ancak bir şeye muhtaç olmaktan kurtulduğunda o şeyden ümidini kes! Hata yapan biri tökezlediğinde onun gibi olmadığın için (sessizce) yüce Allah'a hamd et! Özür dilemek zorunda kalacağın ve mazeret beyan edeceğin her şeyden uzak dur! Çünkü sen iyiliklerden dolayı özür dilemek zorunda kalmazsın! Ölmeden önceki son namazını kılan bir in-

CamScanner ile tarandı

san gibi namazını kıl! Namazını kılarken bundan sonra bir daha asla namaz kılamayacağını düşünür bir halde ol!"

1045. Eş'as b. Kays (r.a), evlatlarına şöyle vasiyet etmiştir: "Evlatlarım! Karınlarınızı başkalarının mallarıyla doldurmaktan ve sırtlarınıza başkalarının kan diyetlerini yüklemekten sakının! Hiç şüpheniz olmasın ki herkesin kendine göre sorumlulukları vardır! Öyleyse özür dilemek zorunda kalacağınız ve utanacağız şeyleri yapmaktan uzak durun! Hiç şüphesiz insan günahlardan dolayı mazeret beyan etmek zorunda kalır ve kötü/çirkin işlerden dolayı da utanılacak duruma düşer! Talepte bulunduğunuz zaman da bunu en güzel şekilde yapın! Ta ki bu sayede rızık size yetecek miktarda ve en güzel şekilde gelsin!"

1046. İbn Vehb'in naklettiğine göre bir adam İmâm Mâlik'e: "Bana tavsiyede bulun!" deyince o şöyle demiştir: "Sana sâlih (iyi, doğru ve güzel) amel etmeni, helal ve temiz olanı yemeni tavsiye ediyorum!"

1047. Bir adam hac yapmaya niyet edince Şu'be b. Haccâc vedalaşmak için onun yanına vardı ve şöyle dedi: "Eğer yumuşak huyluluğu (hilm) zillet, ahmaklığı da kibir, büyüklük taslamak[684] olarak görmezsen haccın tamam olur/kemale erer!"

1048. Hikmet ehli olan iki zat karşılaşınca aralarında şöyle bir konuşma geçti:

- Zaman hakkındaki görüşün nedir?

- Zaman bedenleri yıpratır, emelleri yeniler, ölüme yaklaştırır ve emniyetten uzaklaştırır!

- Zaman ehlinin hali nedir?

- Zaman konusunda kazançlı çıkanlar sonunda yorulurlar! Zamanı israf edenler ise yorgun ve bitkin bir hale gelirler!

- Zamandan kurtulmanın yolu nedir?

- Ondan ümidi kesmektir!

---

684 Yani gördüğün yumuşak huylu kişiler bunu zillet içerisinde oldukları için yapmıyor, tevazu ehli olduklarını düşün. Kibir olarak gördüğün davranışların da ahmaklıktan kaynaklandığını bil. Her şeyin en doğrusunu yüceler yücesi Allah bilir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

- Arkadaşın en vefalısı hangisidir?

- Sâlih amel ve takvadır!

- En zararlı ve en çok helak eden arkadaş hangisidir?

- Nefis ve hevâdır!

- Çare nedir?

- Bir usûl üzere yolda ilerlemektir!

- O usûl nedir?

- Bütün gayretini sarf ederek çok çalışmak, rahatı terk etmek, sürekli ve derinlemesine düşüncelere dalmaktır (tefekkür)!

- Tamam doğru!

1049. Ali (r.a) şöyle demiştir: "Size kısa ve öz olan öyle kıymetli tavsiyelerde bulunacağım ki şayet bunları elde etmek için uzunca ve meşakkatli bir yolculuğa çıksanız dahi tüm bunlara değer! Sizden biri Rabbinden başka hiç kimseden ümitvâr olmasın! Günahlarından başka hiçbir şeyden de korkmasın! Sizden biri bilmediği bir konu kendisine sorulunca, 'Bilmiyorum!' demekten kesinlikle utanmasın! Hiç kimse bilmediği bir şeyi öğrenme konusunda da hayâ edip geri durmasın!"

1050. Amr b. Utbe şöyle demiştir: "On beş yaşıma gelince babam bana şöyle dedi: 'Evladım! Artık çocukluğa dair hakların bitti! Genç oldun! İyi işlerle uğraş ve hayır ehli bir insan ol! Asla bunu terk etme ve iyilikten geri durma! Seni Allah ile aldatmaya kalkanın aldatmasına kanma! Nefsinin hilafına olduğunu bildiğin şeylerle seni övenin sözlerine aldanma! Bilmediği şeye rıza gösteren kişinin senin hakkında hayır konuşmasına ve bilmediği şeye öfkelenen kişinin senin hakkında kötü konuşmasına aldırış etme! Kötülerle oturup kalkmaktansa yalnız kalmaya alıştır kendini! Böylece onların kötü sonlarının zararından kurtulmuş olursun!"

1051. Halid b. Hıdâş şöyle demiştir: "Mâlik b. Enes'e veda ederken ona: 'Ey Ebû Abdullah! Bana tavsiyede bulun!' deyince bana şöyle dedi: 'Açık ve gizli hallerinin hepsinde yüce Allah'tan kork ve sakın! Takvalı ol! Bütün Müslümanlara karşı samimi ol! İlim ehlinin yanında öğrendiklerini yaz!"

CamScanner ile tarandı

1052. Bir adam, hikmet ehli birinin yanından ayrıldığında, kendisine son tavsiye olarak şunları söylediğini nakletmiştir: "İnsanların senin için çokça hayır dua etmesini sağla! Çünkü kul, merhamet olunan veya duasına icabet edilen hangi insanın dili vesilesiyle kurtuluşa ereceğini bilemez! Bundan dolayı yüce Allah, Müslümanları birbirlerine şefaatçi kılmıştır!"

1053. İfrîkıye kadısı Uleym b. İmrân'ın naklettiğine göre Esed b. Furât şöyle demiştir: "Ben ve bir arkadaşım, Mâlik b. Enes'e vardık. Daha sonra onun yanından ayrılmak isteyince vedalaşmak için yanına gittik ve ona: 'Bize tavsiyede bulun!' dedik. Bunun üzerine Mâlik, arkadaşıma döndü ve: 'Sana hayır üzere kalarak Kur'ân ile ilgilenmeni tavsiye ediyorum!' dedi. Sonra bana döndü ve: 'Sana da hayır üzere kalarak bu ümmetin işleriyle ilgilenmeni tavsiye ediyorum!' dedi. Arkadaşım vefat edinceye kadar ibadetle ve Kur'ân'la yaşadı! Esed de (kendisini kast ediyor) kadılık görevini üstlendi!"

81. BÂB: YAZIŞMALAR/MEKTUPLAŞMALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1054. İbn Mübarek'in, Mâlik b. Enes'ten naklettiğine göre Vehb b. Keysân şöyle demiştir: "Bir adam, Abdullah b. Zübeyr'e (r.a) nasihatte bulunduğu bir mektubunda şöyle yazdı: 'Sözün özüne gelirsek... Kesin bir bilgiyle iman eden yakîn ehli için, kendi nefislerini tanımalarını sağlayan birtakım alametler vardır. Bunlar: Belaya sabretmek, yüce Allah'ın takdir ettiği kadere rıza göstermek, nimete şükretmek ve Kur'ân'ın hükümlerine boyun eğmektir! Önder, çarşı/pazar gibidir! Orada ne infak edilirse kendisi de ona yönlendirilir! Eğer önder bir insanın yanında hak infak edilirse, insanlar onu hakka yönlendirirler ve onun yanına da hak ehli olan kişiler gelir! Eğer önder olan kişinin yanında batıl infak edilirse, insanlar onu batıla teşvik ederler ve onun yanına da batıl ehli olanlar gelir!"

1055. Bir adam, kardeşine şöyle yazmıştır: "Ey kardeşim! Sen kendisine ilim bahşedilen birisin! Sakın ilminin nurunu, günahlarının karanlığıyla söndürme! Yoksa ilim ehlinin, bilgilerinin nuruyla koşturarak cennete gidecekleri kıyamet gününde karanlıklar içerisinde öylece kalakalırsın!"

1056. Sâlim b. Abdullah, Ömer b. Abdulazîz'e şöyle yazmıştır: "Sözün özüne gelirsek, ey Müminlerin Emiri! Bu yurt, göçüp gitme yeridir! Baki ola-

CamScanner ile tarandı

rak kalınacak bir yer değildir! Âdem (a.s) dahi bu dünyaya işlemiş olduğu suçun cezası olarak gönderilmiştir! Yüce Allah'ın hakiki mükâfatlarını bilmeyen kişi bu diyarı cennet zanneder! Yüce Allah'ın hakiki cezalarını bilmeyen kişi de bu diyarı bir ceza yeri zanneder! Dünyadan sakın ey Müminlerin Emiri! Hiç şüphen olmasın ki dünyadan elde edeceğin rızık onu terk etmektir! Dünya hayatındaki asıl zenginlik, onun fakirliğidir! Fazilet ehlinin dünyaya karşı tutum sergilerken giydiği elbise iktisatlı ve dengeli olmaktır. Onların sığınakları/meskenleri tevazudur, yiyecekleri ise doğruluktur! Onların gözleri harama karşı kapalıdır! Eğer onlar hakkında takdir edilen ecel vakti olmasaydı, cennete olan iştiyakları ve cehennemden duydukları korku nedeniyle bedenlerindeki ruhları gün yüzü görmezdi, asla ferahlığa kavuşamazdı! Selametle!"

1057. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Abdulazîz, Yezîd b. Abdulmelik'e şöyle yazmıştır: "Gaflet anında yenilginin seni ele geçirmesinden, tökezlemenin her şeyi ifsat etmesinden ve geriye dönerek hataya imkân vermekten kaçın! Bıraktığın şeylerle yerine atadığın kişinin seni methüsena etmesinden, bir sorumluluk vererek iş yüklediğin ve öne geçirdiğin kişinin beceriksizliğinden dolayı sana mazeret beyan etmesinden sakın! Selametle!"

1058. Valinin biri halkına şöyle yazmıştır: "Öfke ve kin ile dolmayın! O zaman düşman size galip gelir! Tekelleşmeyi istemeyin! O zaman kıtlık sizi sarıp sarmalar! Garibanlar için sığınak olun! Böylece yarın kıyamet gününde de siz sığınak bulabilesiniz! Sizden olan kişilerle evlenin! Hiç şüphe yok ki bu akrabalık bağını daha iyi korumanızı ve nesebin daha iyi tespit edilmesini sağlar! Bu dünyayı bir şey olarak kabul etmeyin! Çünkü dünya hiç kimseye kalmayacak! Bununla birlikte dünyayı tamamen terk etmeyin! Çünkü ahiret ancak dünya ile elde edilebilir!"

1059. Hikmet ehlinden biri, yine hikmet ehlinden olan başka birine şöyle yazmıştır: "Sözün özüne gelirsek... Sabahladığımda yanımda, günahlarımın çokluğuna rağmen yüce Allah'ın sayamayacağım kadar çok nimeti olduğunu gördüm! Hangi nimetine şükredeceğimi şaşırdım! Yaydığı güzelliklere mi şükredeyim yoksa örttüğü kötülüklere mi!"

Hikmet ehli olan diğer zat ise kendisine şöyle cevap vermiştir: "Sözün özüne gelirsek... Üzerindeki nimetlerin farkında olan kişiye yakışan şey, söz konusu bu nimetleri kendisine bahşeden Zat'ın rızasına uygun olarak O'nun

CamScanner ile tarandı

yolunda sarf etmektir! Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah cömertliği ve ihsanıyla, şükreden kuluna daha fazlasını vereceğini, günahkârların kusurlarını örteceğini ve kötülük işleyenleri kurtaracağını vâdetmiştir! Öyleyse ey kardeşim! Yüce Allah'ın seni bağışlayarak lütufta bulunmasını, seni en doğru yola ulaştırmasını O'ndan iste! Hiç şüphen olmasın ki O, yakındır ve dualara icabet edendir! Selametle!"

1060. Ali b. Ebû Tâlib (r.a), Selmân'a (r.a) şöyle yazmıştır: "Hiç şüphen olmasın ki dünya yılana benzer! Dokunduğun zaman yumuşaklık hissedersin ancak zehri seni öldürür! Öyleyse ondan ve hoşuna giden dünyalık şeylerden uzaklaş! Dünyadan sana arkadaşlık edecek şeyler az olsun! Kesin olarak ondan ayrılacağını bilmenden dolayı dünyanın kederini, kaygısını terk et! Dünya hayatında içinde bulunduğun halden razı ol ve dünya için yaşar hale gelmekten sakın! Çünkü dünya için yaşayan kişi onunla tatmin olup mutluluğa kavuştukça dünyadan çıkartılıp kötü bir yere götürülür! Selametle!"

1061. Ömer b. Hattâb (r.a), Basra valisi olan Utbe b. Gazvân'a şöyle yazmıştır: "Sözün özüne gelirsek... Artık yönetici oldun! Bir söz söylüyorsun ve sözün dinleniyor! Bir emir veriyorsun ve emrin hemen yerine getiriliyor! Seni kadir ve kıymetinin üstünde bir konuma yükselten ve senden aşağıda olanların üzerine baskın gelmeni sağlayan bu nimet ne kadar da yücedir! Günah bataklığına batmaktan korktuğundan daha şiddetli bir tedbirle bu nimetin tuzağına düşmekten sakın! Tekrar doğrulamayacağın bir düşüşle yerle yeksan olmaktan ve sonrasında hayır dua alamayacağın bir sürçmeyle tökezlemekten kendini koru! Selametle!"

1062. Hasan-ı Basrî, Ömer b. Abdulazîz'e şöyle yazmıştır: "Sözün özüne gelirsek... Hiç şüphen olmasın ki nefsini hesaba çeken kişi kesinlikle bu işten kârlı çıkar! Nefsi konusunda gaflete düşen ise hüsrana uğrar! Sonuçta başa gelecek cezaları derinlemesine düşünen kişi kurtuluşa kavuşur! Hevâ ve hevesine itaat eden kişi de dalâlete/sapkınlığa duçar olur! Yumuşak huylu/halim-selim olan kişi büyük bir kazanç elde eder! İbret alan da hakikati görür! Gören anlar ve anlayan da bilir! Bir hata yaptığın zaman hemen geri dön! Pişman olduğun zaman da hemen o yaptığın şeyi kökünden söküp at! Bilmediğin konularda sorup öğren! Öfkelendiğin zaman kendini tut ve kontrol et! Şunu iyice anla ki amellerin en faziletlileri, nefislerin yapmaktan hoşlanmadığı şeylerdir!"

CamScanner ile tarandı

1063. Ali b. Ebû Tâlib (r.a), oğlu Hasan'a (r.a) şöyle yazmıştır: "Sözün özüne gelirsek evladım! Şunu iyice anladım ki dünya benden kaçıp gitmekte, ahiret ise yönelip bana doğru gelmektedir! Zaman ise kendim dışındaki her şeyi anmaktan beni alıkoyacak ve ardımda olanlara özen göstermemi engelleyecek şekilde ve şefkat göstermeksizin üzerime gelmektedir! O kadar ki içerisinde bulunduğum durumda insanların dertlerini bir kenara atıp kendi derdimle baş başa kalacak bir hale geldim! Sonunda hevâmın dahi beni doğruladığı ve görüşümün bana açıkça ortaya koyduğu üzere bu hakikat beni, içerisinde hiçbir oyunun alçaltmadığı bir ciddiyete ve hiçbir yalanın karışmadığı bir doğruluğa sürükledi! Evladım! Ben seni kendimden bir parça olarak görüyorum! Hatta seni tamamen ben kabul ediyorum! Bundan dolayı sana bir musibet gelse bana da çarpmış olur! Şayet sana ölüm gelse bana da gelmiş olur! Böylece seninle ilgili meseleler benim için nefsimle ilgili meselelerden daha önemli bir hal aldı. Bu sebeple, ölecek olsam da yaşamaya devam edeceksem de sana bu vasiyeti yazmaya karar verdim evladım! Hiç şüphen olmasın ki ben sana, yüce Allah'a karşı takvalı olmanı, hassas bir kulluk şuuruyla yaşamanı vasiyet ediyorum! Yüce Allah'ın zikriyle kalbini bayındır hale getirmeni ve O'nun ipine yani Kur'ân'a sımsıkı sarılmanı emrediyorum! Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı yapışın; bölünüp parçalanmayın. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani siz birbirinize düşman idiniz de Allah gönüllerinizi birleştirdi ve O'nun nimeti sayesinde kardeş oldunuz. Siz bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan da sizi Allah kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle açıklıyor ki doğru yolu bulasınız.'*[685]

Yüce Allah ile aranızda olan bağdan daha kuvvetli bir irtibat olabilir mi?! Elbette olamaz! Öyleyse nasihatlerle kalbini dirilt! Hikmetle kalbini nurlandır! Zühd hayatıyla da onu güçlendir! Gönlünü ölümle alçalt, ahirete göçeceği hakikatiyle yüzleştir ve bunda karar kılmasını sağla! Sonra da onu, dönüp duran günler ve gecelerle geçen zamanın felaketlerine karşı uyar ve sakındır! Geçmişte yaşayanların kötü akıbetlerini anlatarak kalbinin bunlardan yüz çevirmesini sağla! Onların diyarlarında gez ve izlerini gör! Yapıp ettiklerine bir bak! Bunlar nereye gittiler! Bunun üzerinde derinlemesine düşününce göreceğin şey şudur: Kesinlikle onlar gururlanıp aldandıkları bu yerden gurbet ve

685 Âl-i İmrân, 3/103. âyet.

CamScanner ile tarandı

ceza diyarı olan başka bir yere gittiler! Evladım! Şunu iyi bil ki çok kısa bir zaman sonra sen de onlardan birisinin olduğu gibi olacaksın! Öyleyse ahiretine karşılık dünyanı sat! Ancak dünyana karşılık ahiretini satma! Bilmediğin konularda konuşmayı, görüş bildirmeyi terk et! Sorumlu olmadığın, seni ilgilendirmeyen işlere girişme! Elinle ve dilinle iyiliği emret! İyilik ehli bir insan ol! Elinle ve dilinle kötülükten de sakındır! Her kim kötülük veya hata işlerse ona gerekli açıklamaları yaparak, onu günahtan alıkoy! Her türlü durumu iyiye ve hakka yönlendir! Kınayıcının kınaması seni Allah yolundan alıkoymasın! Sana olan vasiyetimi muhafaza et! Bağışlanma ve affedilme lütfunu kaçırma! Faydası olmayan ilimde hiçbir hayır yoktur, bunu iyice anla! Sana yetecek yeterli azığını elde ettikten sonra senin için temkinli davranmanın güzelliğinden daha büyük bir zenginlik yoktur! Eğer yoksul insanlardan biri haline gelirsen o zaman da senin adına rızkını karşılamayı taahhüt eden ve yaşadığın süre boyunca sana bu konuda yeterli gelen kişiyi ganimet bil! Çünkü senin önünde çok büyük ve zor engeller vardır ki bunları ancak çok hafif yükleri olan insanlar aşabilirler! Bundan dolayı isteklerinde de güzel bir yol tut, kazanımlarını güzelleştir! Nice talepler vardır ki meseleyi savaşa ve yağmaya dahi götürebilir! Nitekim asıl malı yağmalanan kişi dinini kaybedendir! Asıl soyulan kişi de kesin bilgiye sahip olduğu imanını yitirendir! Şunu iyi bil ki, cennetin benzeri olabilecek hiçbir zenginlik yoktur! Cehennemin dengi olabilecek de hiçbir fakirlik söz konusu değildir!"

1064. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) oğlu Muhammed b. Hanefiyye'ye (r.a) şöyle yazmıştır: "Din konusunda derin bilgi sahibi olmak için çalış! Kötü ve istenmeyen durumlara karşı nefsini, sabırlı olma konusunda hazırla! Bütün işlerinde yüce Allah'ı nefsine vekil kıl! O zaman çok sağlam bir koruyucuya sığınmış ve çok yüce bir faile dayanmış olursun! İsteme konusunda bütün samimiyetinle sadece yüce Allah'a yönel! Çünkü zenginlik de mahrumiyet de yalnızca O'nun elindedir! Yüce Allah'ın seni hayra yönlendirmesini, O'ndan yardım dilemeyi ve O'na sığınmayı çokça iste! Şunu iyi bil ki, bineği gece-gündüz çalışmak olan kişi, hiç adım atmasa dahi ilerletilir ve yücelir! Şanı yüce olan Allah ancak dünyanın ikinci plana itilmesi ve ahiretin öne alınmasıyla, dünyanın önemsenmeyip ahiretin bayındır hale getirilmesiyle kuldan yüz çevirmez! Eğer bütün gücünle dünyadan yüz çevirmeyi ve ona tenezzül etmemeyi başarabilirsen mutlaka bu dindarlığı yap ve dünyadan sakın! Eğer

CamScanner ile tarandı

sana olan nasihatlerimi kabul etmemeye meyledersen böyle bir şeyi yapmaktan sakın! Şunu kesin bir bilgiyle anla ki, sen asla emellerine tam manasıyla ulaşamayacaksın! Ecel vaktini de aşıp geçemeyeceksin! Nitekim sen, senden önce gelip geçenlerin bulunduğu yerdesin! Öyleyse bütün aşağılık şeylerden nefsini kurtar ve onu yücelt! Eğer nefsin seni bu aşağılık şeylere rağbet ettirirse o zaman şunu anla ki, nefsine uyarak yaptığın bu alçakça şeylerden dolayı hiçbir hayır göremeyecek, hiçbir lütfa nail olamayacaksın! Tamahkârlık bineğinin seni harekete geçirmesine izin verme! Açgözlülük yaparak, 'Ne zaman geriye bırakılırsam, mahrum kalırsam o zaman vazgeçerim!' deme! Çünkü böyle davranmak senden öncekileri helak etmiştir! Dilini, aleyhine olan şeyleri söylemekten koru! Çünkü susmandan kaynaklanan hatalarını telafi etmek, konuşman sebebiyle kaçırdığın şeyleri elde etmekten çok daha kolaydır! Kabında olanı koru, kesenin ağzını bağla! Çünkü iktisatlı/dengeli bir hayat sürerek güzel bir şekilde tedbirli davranmak senin için ifsat olan birçok şeye sahip olmaktan daha faydalı ve daha kalıcıdır! Elindeki bir meslekle iffetli halde yaşaman, facir bir günahkâr olarak mutluluk ve lüks içerisinde yaşamandan çok daha hayırlıdır! Kişi sırrını en iyi şekilde muhafaza etmelidir! Çünkü kişinin sırrı, onun büyük zararlar görmesine de sebebiyet verebilir! Boş hayallere ve zehaplara kapılarak bunlara güvenmekten sakın! Çünkü bunlar ahmakların malıdır ve kişiyi hem ahireti hem de dünyayı kazanmaktan alıkoyar! En hayırlı nasip sâlih bir dosttur! Bundan dolayı hayır ehli olan insanlarla dostluk kur ve onlardan biri ol! Şer ehli olan kötü kişilerden de uzak dur ve onlardan biri olma! Kötü zan ve yanlış düşünceler sakın sende galip gelmesin! Çünkü bu, seninle dostların arasında hiçbir güzel ve iyi şey bırakmaz! Ateşin odunla yanıp tutuştuğu gibi sen de kalbini edeple yanıp tutuştur! Şunu asla unutma ki nimete nankörlük etmek alçakça bir davranıştır! Ahmak ile yakınlık kurmak felakettir! Haramların men edilmesi kıymetli ve değerli şeylerdendir! Yumuşak huylu olan kişi efendi olur! Anlayışlı kişi de yücelir! İyi ya da kötü, her ne olursa olsun kardeşine samimi nasihatlerde bulun! Bir şüpheden ve zandan dolayı kardeşini yolda bırakma! Hatasından dolayı onu azarlayıp kınamadan hemen irtibatı kesme! Seni sevindiren kişiye vermen gereken karşılık onu üzmek ve kötülemek değildir! Rızık iki türlüdür: Senin istediğin rızık ve seni talep eden rızık! Seni talep eden, sen ona gitmesen dahi mutlaka sana gelir!

CamScanner ile tarandı

Şunu iyice anla evladım! Senin dünya hayatından elde edeceğin malın, kendisiyle yurdunu ıslah ettiğin ve faydasını gördüğün şeylerdir! Öyleyse malını bolca infak et! Başkaları için hayırlı olup da kendisini unutan biri olma! Eğer elinden kaçırıp da telef ettiğin şeyler için endişe duyarsan o zaman sana gelmeyen her şey için de endişe duy ve acı çek! Belki de gören biri asıl amacını görme konusunda hata yaparken, kör/âmâ olan biri doğruyu görebilir! İktisatlı/dengeli davranan insan helak olmaz! Dünyaya tenezzül etmeyen bir zahid de fakirlik görmez! Her kim zamana dayanıp güvenirse zaman ona ihanet eder! Zamanı gözünde büyütüp yüceltirse zaman onu hafife alıp değersizleştirir! Dinin başı kesin bir bilgiyle iman etmektir! İhlasın kemali de günahlardan uzak durmak, sakınmaktır! Sözün en güzeli fiillerin/davranışların doğruladığıdır! Yoldan önce hayırlı yoldaş hakkında, evden önce de hayırlı komşu hakkında araştırma yap! Senden yardım isteyen arkadaşına yardımcı ol! Sana mazeret beyan edenin özrünü kabul et! Gücünün yettiği ölçüde şerri/kötülüğü ötele! Çünkü dilersen o kötülük konusunda aceleci davranabilirsin! Kardeşin seninle olan irtibatını kesme konusunda, senin onunla bağ kurmak istemenden daha güçlü olmasın! Kötülük yapmak konusunda da iyiliğe karşı senden daha güçlü olmasın! Kadını nefsinin kaldırabileceğinden daha ağır yüklerin altına sokma! Çünkü kadın güzel kokulu bir çiçektir! Yiğit bir kahraman değil! Bu onun halinin devamlı olması ve durumunun daha ümitli olması açısından çok daha uygun olandır! Tesettürün olan göz kapaklarınla kadının bakışlarından sakın, örtün ve hâyânla ona karşı tedbirli ol! İnsanların en değerlileri sıla-i rahim yaptığın akrabalarındır! Eğer bunu çokça yapacaksan onlara karşı yap!

Yüce Allah'tan seni doğruya ulaştırmasını, bütün güzel meselelerde amel etmen için seni kuvvetlendirmesini ve haramları senden uzaklaştırmasını dile! Bütün esenlikler, güzellikler, yüce Allah'ın rahmeti ve bereketi senin üzerine olsun!"

1065. Hasan-ı Basrî, Ömer b. Abdulazîz'e şöyle yazmıştır: "Sözün özüne gelecek olursak... Say ki bu dünyada hiç olmadın ve sürekli ahirette yaşıyorsun! İşte buna göre yaşa!"

Süleyman b. Erkam şöyle demiştir: "Bu mektubu Ömer'e getirdim. Vereceği cevabı almak için yanında bekliyordum. Sonra Cuma günü olmayan bir günde çıktı ve camiye gidip minbere geçti! İnsanlar etrafında toplandılar!

CamScanner ile tarandı

Çoğaldıklarında ayağa kalktı, yüce Allah'a hamd ve sena etti. Sonra da şöyle dedi: 'Ey insanlar! Siz, kendinizden önce gelenlerin mallarını miras olarak aldınız, tüm bunları kendinizden sonra gelecek olanlar da sizden miras olarak alacaklar! Böylece varislerin en hayırlısına[686] geçinceye kadar bu böyle devam edip gidecek! Gece-gündüz yüce Allah'a varmak için her gün hazırlanıyorsunuz! Onun ecel vakti geldi ve amel defteri kapandı! Sonra da onu düzelttiğiniz mezara koyup kendisine dua ederek veda edeceksiniz!' Bunun üzerine ellerini yüzüne kapattı ve hüngür hüngür ağladı. Ardından da ellerini yukarıya kaldırdı! Tüm bunlardan sonra indi ve beni yanına çağırdı. Yanına varınca şöyle yazdı: 'Rahmeti sonsuz merhameti sınırsız yüce Allah'ın adıyla! Sözün özüne gelirsek... Say ki sen ölümün üzerine yazıldığı kişilerin ilkisin ve öldün! İşte buna göre yaşa! Selametle!"

82. BÂB: KONUŞMA YAPMAK (HUTBE) KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1066. Rivayet edildiğine göre Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "Muâz b. Cebel (r.a), Yemen'e gidince, oradaki insanlara bir konuşma yaptı ve onlara şöyle hitap etti: 'Hiç şüpheniz olmasın ki ben, yüce Allah'ın, yalnızca O'na ibadet edesiniz, O'na hiçbir şeyi şirk koşmayasınız, namazı kılasınız ve zekâtı veresiniz diye size gönderdiği elçisinin elçisiyim! Öyleyse bana itaat edin ki sizi en doğru yola götürebileyim! Kesinlikle yüce Allah tektir ve biriciktir! Cennet ve cehennem ise geçiciliği ve göçülüp gidilmesi söz konusu olmayan yerlerdir! Orada ölümsüz olarak sonsuza kadar kalınacaktır!"

1067. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) insanlara bir konuşma yaptı. Önce yüce Allah'a hamd ederek O'na methüsenada bulundu. Rasûlullah'a (s.a.v) salat ve selam getirdikten sonra da şöyle dedi: 'Tüm bunlardan sonra sözün özüne gelirsek... Hiç şüpheniz olmasın ki ben sizi dünyaya karşı uyarıyor ve sakındırıyorum! Çünkü o yeşildir ve çok tatlıdır! Etrafı şehevi istek ve arzularla donatılmıştır! O, acelecilikten dolayı kişiye güzel görünür! Emel ve arzularla sürekli onarılır! Dünyanın süsü gururlanmak, kibirlenmek ve aldanmaktır! Onun hayrı asla devamlı olmaz ve felaketleri

686 En hayırlı varis, kendisine kalan malı hak yolunda infak eden, yüce Allah'ın rızasını kazanmak için harcayan kişidir. Böylece malın aktarımı onda son bulmuş olur. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

konusunda güven duyulmaz! Uzak kaldığında dünyaya rağbet edenlerin ve ona rıza gösterenlerin güven içerisinde oldukları zehabına kapılma! Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Onlara dünya hayatına dair şu örneği de ver: O, gökten indirdiğimiz su gibidir; o su sayesinde yerdeki bitkiler gelişip birbirine karışır, sonra da bu bitkiler rüzgârın savurduğu çerçöp haline gelir. Allah her şeye muktedirdir.'*[687] Bununla birlikte bir insan ancak ibret olacak şekilde dünya tarafından cezalandırıldıktan sonra ondan bir hayır elde edebilir! Onun gizli olan mutluluklarına ancak zahir olan zararlarıyla imtihan olduktan sonra erebilir! Dünyanın sakince yağan ümit yağmurlarının altındaki huzuruna ancak bela yağmurlarının üzerine sağanak sağanak ve gürültüyle yağmasından sonra ulaşabilir! Eğer o seni elde etmek için sabaha kadar başında bekliyorsa seni tanımaz ve inkâr eder bir halde akşamlaması son derece uygun bir durumdur! Tüm bunların da ötesinde ölümün sarhoşluğu, ecelin iniltisi, kıyamet gününün korkunçluğu ve adil bir hükümdar olan yüce Allah'ın huzurunda hesaba çekilme vardır! İşte o gün; kötülük yapanlar işledikleri suçlar nedeniyle cezalandırılacaklar! İyilik yapanlar da ettikleri ihsanlar sebebiyle sevaplarla mükâfatlandırılacaklar!"

1068. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Abdulazîz (rh.) insanları etrafına topladı ve onlara bir konuşma yaptı. Önce yüce Allah'a hamd ederek O'na methüsenada bulundu. Rasûlullah'a (s.a.v) salat ve selam getirdikten sonra da şöyle dedi: 'Ey insanlar! Hiç şüpheniz olmasın ki ben sizi, hakkınızda konuşmam gereken bir mesele olduğu için toplamadım! Eninde sonunda varacağınız yer olan ahiret hakkında derinlemesine düşündüm! Sizin bütün işlerinizin sonunda varacağı yer olan burası hakkında tefekkür ettim! Ve kesin olarak anladım ki, ahireti tasdik ettiği halde gereğince yaşamayan ahmaktır! Onu yalanlayan ise helak olmuştur! Selametle!"

1069. Rivayet edildiğine göre Ebû Bekir (r.a) şöyle bir konuşma yapmıştır: "Kimlerin yollarında yürüdüğünüze bakın! Kimlerin evlerinde oturduğunuz üzerinde derinlemesine düşünün! Zevkten zevke, süsten süse yolculuk eden krallar nerede?! Onlar savaş meydanlarında galibiyetten galibiyete koşuyorlardı! Şehirler inşa eden ve çevresini sağlam kalelerle çeviren sultanlar nerede?! Nimetler içerisinde eğlenen gençler nerede?! Hepsi de yerin içinde değil mi?! *'Biz, onlardan önce nice nesilleri helâk ettik. Sen, onların*

687 Kehf, 18/45. âyet.

CamScanner ile tarandı

herhangi birinden (bir varlık emâresi) hissediyor veya cılız da olsa bir ses işitiyor musun?'"[688]

1070. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) insanlara bir konuşma yaptı ve şöyle dedi: "Ey insanlar! Konuştuğunuz zaman sizi işiten ve sakladığınız her şeyi bilen yüce Allah'tan korkun ve sakının! O'na karşı hassas kulluk şuuruyla hareket edin! Kaçsanız dahi sizi yakalayacak ve yerinizde dursanız da sizi ele geçirecek olan ölüm konusunda elinizi çabuk tutun ve ona hazırlanın!"

1071. Utbe b. Gazvân (r.a) insanlara bir konuşma yaptı. Önce yüce Allah'a hamd ederek O'na methüsenada bulundu. Rasûlullah'a (s.a.v) salat ve selam getirdikten sonra da şöyle dedi: 'Ey insanlar! Tüm bunlardan sonra sözün özüne gelirsek... Hiç şüpheniz olmasın ki bu dünya açık bir şekilde sizden ayrılıp gideceğini ve yok olacağını haykırıp durmaktadır! Çok hızlı bir şekilde sizinle irtibatını kesip sizden kaçacağını bildirmektedir! Dünyadan geriye kalan tek şey, kabın sonunda kalan ve sahibinin onu döktüğü içeceğin artığı gibi kötü bir kısımdır! Ve sizler geçici olan bu dünyadan hiçbir zevalin söz konusu olmadığı ebediyet yurduna gidiyorsunuz! Öyleyse oraya, kazandıklarınızın en hayırlılarını götürün!"[689]

1072. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) insanlara bir konuşma yaptı ve şöyle dedi: "Beni dikkatle dinleyin! Hiç şüpheniz olmasın ki dünya arkasını dönüp gitmekte ve sizden ayrıldığını ilan etmektedir! Ahiret de size yönelmektedir ve doğup geleceğini ilan etmektedir! Dikkatli olun! Hiç şüpheniz olmasın ki bugün sakin olan bu meydanda yarın canhıraş mücadeleler olacak! Dikkat kesilin! Hiç şüpheniz olmasın ki zahmet içerisinde koşturup mücadele etmek cennettir! İşin sonunda ise yakıcı cehennem azabı vardır! Dikkatle dinleyin! Hiç şüpheniz olmasın ki siz, ardındaki acelenin teşvik ettiği bir ecel vaktinin mühleti içerisinde yaşıyorsunuz! Her kim ki, ecel vakti gelmeden önce kendisine tanınan bu mühlet zarfı içerisinde iyi ameller işlerse, işte bu yaptıkları ona fayda verir! Böylece emellerinin zararı da ona dokunmaz! Her kim ki, ecel vakti gelmeden önce kendisine tanınan bu mühlet zarfı içerisinde iyi ameller işlemezse, o zaman emelleri ona zarar verir ve yapıp ettiği kötülükler de ona ceza olarak geri döner!"

---

688 Meryem, 19/98. âyet.
689 Müslim (2967).

CamScanner ile tarandı

1073. Şeddâd b. Evs (r.a), Kudüs'te yaşayan insanlara bir konuşma yaptı. Önce yüce Allah'a hamd ederek O'na methüsenada bulundu. Sonra da şöyle dedi: 'Tüm bunlardan sonra sözün özüne gelirsek... Hiç şüpheniz olmasın ki dünya, günahkârın da iyi insanların da kendisinden yediği hazır bir maldır! Ahiret ise geleceği muhakkak doğru olan ilerideki bir vakittir! Her şeye güç yetiren hükümdar olan yüce Allah, onun hakkındaki kesin hükmünü vermiştir! Hayır ve hasenat bütün yönleriyle ve tastamam cennettedir! Şer/kötülük de bütün yönleriyle ve tastamam cehennemdedir! Sözüm ve görüşüm işte budur! Hem kendim hem de sizin için yüce Allah'tan bağışlanma diliyorum!"

1074. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) bir konuşma yaptı ve şöyle dedi: "Dünya arkasını dönüp gitmekte! Ahiret ise koşarak üzerinize gelmekte! Bunlardan her birisinin de kendisine göre çocukları vardır! Siz ahiretin evlatlarından olun! Sakın ola dünyanın evlatlarından olmayın! Hiç şüpheniz olmasın ki bugün amel var ancak hesap yok! Yarın ise hesap olacak ancak amel etme imkânı olmayacak!"

1075. Muhammed b. Harb el-Hilâliyye şöyle demiştir: "Ben, Medine'de Cafer b. Süleyman'ın görevlisiydim. O görevden azledilince Basra'ya gittik. Bir Cuma günü bir yerde konakladık. Bunun üzerine ben, mescide gitmek için ondan izin istedim. İzin verince de gittim. Bir de baktım ki çamurdan yapılmış üç basamaklı bir minber var! Daha sonra üzerinde bir cübbe ve elinde asa olan bir bedevi geldi! Bu şekilde çıkarak minbere oturdu. Sonra da şöyle dedi: 'Bütün hamdler/övgüler azamet ve ululuk sahibi yüce Allah'a aittir! Yüce Allah'ın salat ve selamı bütün peygamberlerin üzerine olsun! Özellikle de en çoğu yüce Allah'ın peygamberi olan Muhammed'in üzerine olsun! Tüm bunlardan sonra sözün özüne gelecek olursak... Hiç şüpheniz olmasın ki dünya hayatı bela yurdudur! Sonra da geçicilik ve göçebelik yeridir! Ahiret ise ebedi kalınacak olan yurttur! Sonrasında da yapılanların karşılığının alınacağı yerdir! Demek ki yapıp ettiklerinizden dolayı hesaba çekileceksiniz ve karşılığını alacaksınız! Öyleyse ebedi olarak kalacağınız ahiret yurdu için gerekli olan faydaları, geçici olarak bulunduğunuz bu yerden alın! Hiçbir sırrınızın kendisine gizli kalmadığı yüceler yücesi Zât'ın katında örtülerinizi parçalamaya kalkmayın! Evet siz dünyada hayat sürüyorsunuz ancak ondan

CamScanner ile tarandı

başka bir şey için yaratıldınız! İşte sözüm budur! Halife Harun ve yönetici Cafer de buna çağırdılar! Yüce Allah'tan bağışlanma diliyorum! Haydi! Şimdi namazınızı kılmak için kalkın! Yüce Allah size merhamet etsin!"

1076. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Abdulkays heyeti yanına gelince Rasûlullah (s.a.v) onlara: *'İçinizde Kus b. Sâide'yi tanıyan var mı?'* diye sordu. Onlar: 'Hepimiz onu tanırız, ey Allah'ın Rasûlü!' dediklerinde Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Onu asla unutmuyorum! Ukâz panayırında kızıl bir devenin üzerindeydi ve insanlara hitap ediyordu. Şöyle diyordu: 'Ey insanlar toplanın! Toplandığınız zaman da iyi dinleyin! Dinlediğiniz zaman iyi algılayın! İyi algıladığınızda konuşun! Konuştuğunuz zaman da doğru ve güvenilir olun! Yaşayan herkes ölecektir! Ölen herkes de unutulup gidecektir! Gelecek olan her şey mutlaka gelecektir! Hiç şüpheniz olmasın ki göklerde önemli haberler vardır! Yeryüzünde de büyük ibretler vardır! Aşağıya konulmuş koca bir yatak! Yükseltilmiş koskoca bir çatı! Gelip geçen yıldızlar! Ucu bucağı görünmeyen deniz! Kus, içerisinde hiçbir kötülüğün ve yalanın olmadığı bir yeminle yüce Allah adına kasem eder ki, her kim yeryüzündeki hayatına razı olursa bu mutlaka öfkeye dönüşecektir! Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah'ın katında, sizin şu anda içerisinde bulunduğunuz dinden çok daha sevimli olan bir din vardır! Bana ne oluyor da insanların göçüp gittiklerini ancak geri dönmediklerini görüyorum! Gittikleri yerden memnun kalıyorlar da o yüzden mi geri gelmiyorlar! Yoksa terk edilip bırakılıyorlar da bu sebeple uyuyup kalıyorlar mı?'*

Sonra bir adam şöyle dedi: 'Ben onunla alakalı acayip bir durum gördüm! Bir keresinde bir vadiye girdim. Bir de baktım ki akan bir pınar, siyaha çalan yeşillikte rengi olan bir bahçe ve sıradan ağaçlar var! Kus b. Sâide de bir ağacın altına, elinde asa ile oturmuş duruyor! Bir yandan da yırtıcı hayvanlar gelip o su pınarından içiyor! Yırtıcı bir hayvan geldiğinde ve diğeri daha su içmesini bitirmeden üzerine saldırdığında Kus b Sâide elindeki asayla ona vuruyor ve şöyle diyor: 'Senden önce gelen su içmesini bitirene kadar kenara çekil!' Tüm bunları görünce gerçekten çok şiddetli bir şekilde dehşete düştüm! Sonra bana döndü ve şöyle dedi: 'Korkma!' Sonra dönüp baktım ki ne göreyim! İki tane kabir var ve aralarında da bir mescid! Bunun üzerine: 'Bu kabirler de ne?' diye sordum. Bana: 'Bunlar iki kardeşin kabirleridir! On-

CamScanner ile tarandı

lar bulundukları yerde tevazu içerisinde yüce Allah'a ibadet ederlerdi! Ben de o ikisinin arasındaki mescitte yüce Allah'a ibadet ediyorum! Ta ki böylece onlar gibi olup onlara kavuşabileyim!' dedi. Ben: 'Neden kavmine dahil olup da onların arasında seçkin bir yere sahip olmuyorsun?' diye sorunca şöyle dedi: 'Hay anan seni yitirsin! O nasıl söz! Bilmiyor musun ki İsmailoğulları, atalarının asıl dinini terk ettiler, düşmanlara tâbi oldular ve putları yücelttiler!' Sonra benden yüz çevirdi."

1077. Ömer b. Abdulazîz (rh.), Hunâsıra denilen yerde bir konuşma yaptı. Bundan sonra da insanlara konuşma yapmadı. Yüce Allah'a hamdüsenada bulundu ve şöyle dedi: "Ey insanlar! Yüce Allah, sizi boş yere yaratmadı! Yine siz başıboş da kalmayacaksınız! Sizin dönüp varacağınız öyle bir yer vardır ki orada sizin hakkınızda verilecek bütün hükümler yüce Allah'a aittir! Yüce Allah ahirette, aranızdaki meseleler hakkında kesin yargıyı verecektir! Yüce Allah'ın her şeyi kuşatan rahmetinden uzaklaştırılanlar hüsrana uğrayacaklar ve bitap düşerek kaybedeceklerdir! Genişliği gökler ve yerler kadar olan cennetten mahrum edileceklerdir! Şunu iyice anlayın ki yarın ahiret gününde güvende olmak, bugün yüce Allah'tan sakınanlar ve korkanlar, çoğu satarak azı alanlar, geçicilik yerine kalıcılığı tercih edenler ve korkuyu vererek güveni isteyenler içindir! Görmüyor musunuz ki siz, kendinizden önce ölüp gidenlerin ardından onların yerinde yaşıyorsunuz! Sizden sonra da başkaları gelip sizin yerinize geçecek! Bu şekilde devam edip gidecek! Ta ki sonunda tüm bu imkânlar varislerin en hayırlılarına[690] kalıncaya kadar! Sonra siz, sabah-akşam olmak üzere her gece ve her gündüzde yüce Allah'a gidiyorsunuz! Aranızdan birinin ölüm vakti geliyor ve eceli son buluyor! Sonra da onu topraktan yararak açtığınız kabrin içine koyuyorsunuz! Ardından da toprağını düzelterek ona duada bulunup veda ediyorsunuz! Böylece sebepler yok olup gidiyor! Sevenler ayrılıyor! Kişi hesaba yönlendiriliyor! Bu kişinin artık geride bıraktıklarına ihtiyacı yok! Ancak o artık önden ahirete gönderdiklerine muhtaç!"

690 En hayırlı varis, kendisine kalan malı hak yolunda infak eden, yüce Allah'ın rızasını kazanmak için harcayan kişidir. Böylece malın aktarımı onda son bulmuş olur. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

1078. Yine başka bir konuşmasında da şöyle demiştir: "Ey insanlar! Hiç şüpheniz olmasın ki dünya bitip tüketen ve yokluğa götüren boş bir emel, vakti gelip geçen bir ecel, başka bir diyara gidileceğini haber veren bir ihbar, kendisinden hiçbir kurtuluşun olmadığı ölüme götüren bir göçme yeridir! Yüce Allah; onunla ilgili meselelerde derinlemesine düşünerek tefekkür edenlere, nefislerine samimi bir şekilde nasihat edenlere, Rabbinin rızasını gözetenlere ve günahlarını terk edip affını talep edenlere merhamet etsin!

Ey insanlar! Gayet iyi biliyorsunuz ki babanız sadece tek bir günahından dolayı cennetten çıkartıldı! Hiç şüpheniz olmasın ki Rabbiniz tövbe etmeye karşılık hayırla mukabelede bulunacağını vâdetmiştir! Sizler günahlarınızdan dolayı korku ve endişe üzere olun! Yüce Allah'a yemin ederim ki, hiçbirinizi kendimden daha iyi tanımadığım, sizde olanların bende olanlardan daha çok olduğunu düşünmediğim halde işte size bu sözleri söylüyorum! Yüce Allah'tan hem kendim için hem de sizin için bağışlanma diliyorum!"

1079. Onun konuşmalarından biri de şudur: "Her yolcunun mutlaka yanına yiyecek alması gerekir! Bundan başka çaresi yoktur! Öyleyse siz de dünyadan ahirete giderken takva azığıyla erzağınızı temin edin! Yüce Allah'ın hazırlamış olduğu mükâfatlarını ve cezalarını iyice gözden geçirip üzerinde derinlemesine düşünün! Mükâfatlarını talep edin, cezalarından da korkun! Ecel vaktinin sizin için çok uzun olacağı zehabına kapılmayın! Böyle düşünürseniz kalbiniz katılaşır ve düşmanlarınıza boyun eğersiniz! Şunu iyi bilin ki, ahirette yüce Allah'ın azabından kesin olarak kurtulacağını düşünen kişi dünya ile tatmin olur ve burada mutluluk duyar! Halbuki daha bir yarası doğru düzgün iyileşmeden başka bir yerinden yara alan biri nasıl olur da dünya ile tatmin olup burada mutluluk duyar! Kendi nefsimi nehyettiğim şeyleri uygulamanız için size emretmekten yüce Allah'a sığınırım! Aksi halde sadece hakkın ve doğruluğun fayda vereceği mahşer gününde dünyada yaptığım alışverişten zarara uğramış, yoksulluğum görünür olmuş ve miskinliğim ortaya dökülmüş bir halde mahvolurum!" Bu konuşma üzerine mescid gözyaşlarına boğuldu ve herkes sarsıldı! Ömer de ağladı! Hatta o kadar ağladı ki elbisesi bile ıslandı! Neredeyse son nefesini vereceğini ve vefat edeceğini zannettik!

CamScanner ile tarandı

83. BÂB: ZAHİDLERİN VE HAK EHLİNİN, YÖNETİCİLERİN YANINDA YAPTIKLARI KONUŞMALAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1080. Ahnef b. Kays (rh.) yünden bir elbise giyinmiş ve kepenek benzeri bir paltoyla örtünerek tanınmayacak halde, Muâviye b. Ebû Süfyân'ın (r.anhumâ) yanına girdi. Muâviye'nin huzuruna bu halde dikilince, gözleri ona çarptı ve kendisine yönelerek: "Bu da ne!" dedi. Bunun üzerine Ahnef şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri! Basra ehlinin sayısı azaldı ve kemikleri zayıfladı! Bununla birlikte birbiri ardına verimsizlikler çoğaldı ve hileye, aldatmaya yönelim arttı! Basra ehlinin zengini başını önüne eğip sustu, fakiri ise yalakalık etmeye başladı! Bundan dolayı artık can boğaza gelip dayandı! Eğer Müminlerin Emiri isterse fakiri daha iyi yaşatabilir, kırıkları iyileştirebilir, zoru kolaylaştırıp hile ve aldatmaları bitirebilir, verimsizliği gidererek hastalıkları tedavi edebilir, belaların kalkması ve şiddetin yok olması için yardım edilmesini emredebilir! Zaten efendi, sadece özel bir grubu değil herkesi kuşatan ve herkese ikramda bulunan kişi değil midir?! Gerçek bir efendi insanların bütününü yemeğe davet eder! Sadece belirli kişileri davet etmekle kalmaz! Eğer insanlar ona iyilikle davranırlarsa şükreder! Eğer ona kötülük ederlerse affeder! Tüm bunların da ötesinde efendi, başlarındaki felaketlerden kurtulsunlar ve sıkıntıları giderilsin diye halkına destek olan, her daim yardımlarına koşan kişidir!" Bunun üzerine Muâviye: "İşte bu, ey Ebû Bahr!" dedi ve şu âyeti okudu: *"Kuşkusuz konuşma tarzlarından sen onları bileceksin."*[691]

1081. Süleyman b. Abdulmelik, Ebû Hâzim'e: "Bana kısa ve özlü (veciz) bir şekilde nasihat et!" deyince Ebû Hâzim şöyle dedi: "Tamam, ey Müminlerin Emiri! Yüce Allah'ın seni, sana yasakladığı şeylerin içerisinde görmesinden ve sana emrettiği meselelerde de görmemesinden sakın! İşte böyle davranarak Rabbini bütün noksan sıfatlardan tenzih et ve O'nu her daim yücelterek tazimini göster!" Bunun üzerine Süleyman sarsıldı ve çok şiddetli bir şekilde ağlamaya başladı. Etrafında oturan adamlardan biri: "Müminlerin Emirine kötü davrandın!" deyince Ebû Hâzim şöyle dedi: "Sus! Yüce Allah, âlimlerden şu şekilde söz aldı: *'Onu insanlara mutlaka açıklayacaksınız, onu gizlemeyeceksiniz'"*[692] Sonra da halifenin yanından ayrıldı. Evine gidince ar-

691 Muhammed, 47/30. âyet.
692 Âl-i İmrân, 3/187. âyet.

CamScanner ile tarandı

dından kendisine bir miktar mal hediye edildi. Ancak o, bu hediyeyi geri çevirdi ve elçiye şöyle dedi: "Halifeye şöyle de: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki ey Müminlerin Emiri! Ben bu malın senin olmasına dahi razı değilim! Nasıl olur da ona kendim için rıza gösteririm!"

1082. Süleyman b. Abdulmelik hac için Mekke'ye gittikten sonra Medine'ye geldi ve Ebû Hâzim'e bir haberci gönderdi. Huzuruna gelince ona: "Ebû Hâzim! Konuş!" dedi. Ebû Hâzim: "Ne hakkında konuşayım ey Müminlerin Emiri?" deyince: "Bu işin içinden nasıl çıkılacak?" dedi. Ebû Hâzim: "Eğer yaparsan çok kolay bir çaresi var!" deyince halife: "O nedir?" diye sordu. Bunun üzerine Ebû Hâzim şöyle dedi: "Ancak helal olan bir şeyi alacaksın, o şeyi de yalnızca hak eden kişiler için ve yerli yerinde kullanacaksın!" Süleyman: "Bunu yapmaya kimin gücü yetebilir?" deyince Ebû Hâzim: "Yüce Allah'ın, seni göreve getirdiği işler konusunda sorumlu tuttuğu kişi!" dedi. Halife: "Bana nasihat et ey Ebû Hâzim!" deyince de şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri! Bu görev sana ancak senden önce gelip geçenlerin vefat etmesiyle ulaştı! Sen de onlar gibi olunca elinden çıkıp gidecek!" Süleyman: "Ey Ebû Hâzim! Bana yol göster?" deyince şöyle dedi: "Hiç şüphen olmasın ki sen çarşı yeri gibisin! Senin yanında ne infak edilirse o şey seni hayra veya şerre sevk edecektir! Öyleyse hangisini dilersen onu seç!" Süleyman: "Sana ne oluyor da bizi ziyarete gelmiyorsun?" deyince Ebû Hâzim: "Sana gelip de ne yapacağım?! Eğer beni kendine yakınlaştırırsan beni kirletip bozarsın! Eğer beni kendinden uzaklaştırırsan o zaman da beni üzersin! Benim malım yok ki ondan dolayı senden korkayım! Senin yanında da benim ümit edip beklenti içerisine girebileceğim bir şey yok!" dedi. Süleyman: "Bana ihtiyacın olan şeyi ilet, hacetini gidereyim!" deyince Ebû Hâzim: "Ben ihtiyacımı, onu yerine getirmeye senden çok daha güçlü olan bir Zât'a ilettim! Bana ihtiyaçlarım konusunda ne verdiyse hepsini kabul ettim! Beni bu konuda neyden mahrum ettiyse hepsine de razı oldum! Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Rabbinin rahmetini paylaştırmak onlara mı düşmüş? Dünya hayatında onların geçimliklerini biz paylaştırdık. Bir kısmı diğerini istihdam etsin diye kimini kiminden derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdiklerinden daha hayırlıdır.'*[693] Kim, bir insana takdir edilen çok şeyi azaltmaya güç yetirebilir veya ona takdir edilen az şeyi çoğaltabilir?!"

693 Zuhruf, 43/32. âyet.

CamScanner ile tarandı

1083. Rivayet edildiğine göre Ravh b. Zinba' arkadaşlarıyla birlikte Mekke yolunun bir kısmında ilerlemişti. O gün çok şiddetli bir sıcak vardı. Bundan dolayı konakladılar ve çadır kurup gölgelik yerler hazırladılar. Onlara yemek ve soğuk su getirildi. Tam bu esnada bir de baktılar ki ileride bir çoban var. Hemen onu da davet ettiler ve kendisine yiyecek-içecek ikram ettiler. Ancak çoban yemeği kabul etmedi ve şöyle dedi: "Ben oruçluyum!" Bunun üzerine Ravh: "Böylesine sıcak bir günde oruç mu tutuyorsun?" dedi. Çoban: "Boşa geçsinler diye günlerimi kendi haline mi terk edeyim?!" deyince de Ravh şöyle dedi: "Demek böyle yapmazsan günlerini zayi edeceğini düşünüyorsun ey çoban! Vah ki ne vah! Öyleyse Ravh b. Zinba' günlerini bol keseden israf edercesine boşa harcadı!"

1084. Rivayet edildiğine göre bir çöl bedevisi, Süleyman b. Abdulmelik'in yanına vardı ve ona: "Ey Müminlerin emiri! Şimdi sana bazı sözler söyleyeceğim. Eğer bunlardan hoşlanmazsan tahammül göster. Ancak sözlerimi kabul eder ve değerlendirirsen sonunda hoşlanacağın güzel şeyler bulacaksın!" dedi. Süleyman: "Söyle." deyince bedevi şöyle devam etti: "Ey Müminlerin emiri! Durum şu ki; etrafını, senin dünyanı satın alabilmek için kendi dinlerini satan, senin rızanı kazanabilmek için Allah'ın öfkesini üzerlerine çeken insanlar kuşatmış! Allah hakkındaki meselelerde senden korkuyorlar! Ancak seninle ilgili konularda Allah'tan korkmuyorlar! Onlar dünyalarını imar ederken ahiretlerini harap ediyorlar. Onlar dünyaya teslim olurken ahirete savaş açıyorlar! Yüce Allah'ın sana bir emanet olarak teslim ettiği bu yöneticilik konusunda, sakın onlara güven duyma! Çünkü bunlar, emanetin zayi/yok olmasına aldırış etmezler ve ümmetin zulme uğrayarak mahvolmasını umursamazlar! Sen, onların açtıkları yaralardan, yaptıkları haksızlıklardan sorumlusun! Onlar ise senin açtığın yaralardan, yaptığın haksızlıklardan sorumlu değiller! Ahiretini mahvederek onların dünyalarını güzelleştirmeye kalkma! Çünkü insanların en ahmak olanı, başkasının dünyası için kendi ahiretini satandır!" Bunun üzerine Süleyman: "Dilini adeta kınından çıkarıp saldın! Hem de dilin kılıcından daha keskin olduğu halde!" dedi. Bedevi ise: "Evet, ey Müminlerin emiri! Ancak bu senin lehinedir/ iyiliğin içindir, aleyhine/zararına değil." dedi.

1085. İbn Ebû Arûbe şöyle demiştir: "Haccâc haccını yaptıktan sonra Mekke ve Medine arasında bulunan bir su kenarında konakladı. Yemek istedi

CamScanner ile tarandı

ve yanındaki görevlisine: 'Bak bakalım benimle yemek yiyecek biri var mı? Ona bazı meseleler hakkında da sorular sor!' dedi. Görevli dağ tarafına baktı ve birden kıldan yapılma örtüler arasında uyuyan bir çöl bedevisi gördü. Ona ayağıyla vurdu ve: 'Emirin yanına yürü!' dedi. Adam gelince Haccâc ona: 'Elini yıka ve benimle yemek ye!' dedi. Bedevi ise: 'Beni senden daha hayırlı olan bir Zât davet etti ve ben ona icabet ettim!' dedi. Haccâc: 'Kimmiş o?' deyince bedevi: 'Yüce Allah! Beni oruç tutmaya davet etti! Ben de onun davetine icabet ederek oruç tuttum!' dedi. Haccâc şaşırdı ve: 'Böylesine sıcak bir günde mi?' dedi. Bedevi ise: 'Evet! Bugünden çok daha fazla sıcak olacak tehlikeli bir günden kurtulmak için oruç tuttum!' dedi. Haccâc: 'Orucunu boz ve benimle yemek ye! Orucunu yarın tutarsın!' deyince bedevi: 'Bana yarına kadar yaşayacağımın garantisini verirsen olur?!' dedi. Haccâc: 'Bu benim elimde olan bir şey değil!' deyince de bedevi: 'Öyleyse nasıl oluyor da ecel vaktini ilerletmeye gücün yetmediği halde hemen orucumu bozup yarın tutmamı isteyebiliyorsun?!' dedi. Haccâc: 'Çünkü bu yemek temiz ve helaldir!' deyince de adam şöyle dedi: 'Bir yemeği ne sen ne de pişirmek temiz ve helal hale getirebilir! Bir yemeği ancak ruh ve beden sağlığını yerine getiren bereketin adı olan afiyet temiz ve helal hale getirir!"

1086. Süfyân b. Uyeyne (rh.) şöyle demiştir: "Muhammed b. Ka'b, halifelik görevine getirildiği gün Ömer b. Abdulaziz'in huzuruna çıktı ve ona şöyle dedi: 'Ey Müminlerin Emiri! Hiç şüphen olmasın ki dünya, çarşılardan bir çarşı, pazarlardan bir pazardır! Bazı insanlar bu çarşıdan, ahiretleri konusunda kârlı ticaretler yaparak çıkarlarken bazı insanlar ise ahiretleri konusunda zarar ederek çıkarlar! Bizim içerisinde bulunduğumuz şu haller nice insanların ölünceye kadar aldanarak helak olup gitmesine sebebiyet vermiştir! Nice toplumlar dünyadan hiçbir verim alamadan göçüp gittiler de ahiretleri için şu dünya hayatından hiçbir fayda sağlayamadılar! Artlarından da malları, kendilerine teşekkür bile etmeyenler arasında dağıtıldı ve onlardan asla özür dilemeyenlerin ellerine geçti! Öyleyse seninle olan şeylerden hoşuna gidenleri iyice incele ve bunları önden gönder ki sen ölmeden önce elinden çıksın! Seninle olan şeylerden hoşuna gitmeyenleri de vereceğin zaman iyi incele! Karşılığın caiz olduğu bir durumda o verdiğin şeyin bedelini iste! Sakın başkalarının üzerinde hak sahibi olduğu bir malı, affedileceğini ümit ederek ele geçirmeye kalkma! Ey Müminlerin Emiri! Sana ulaşmak isteyenler için kapılarını aç! Engelleri kolaylaştır! Mazlumlara yardım et!"

CamScanner ile tarandı

1087. Rivayet edildiğine göre, Ömer b. Abdulaziz (rh.) hilafet görevine getirilince, bütün şehirlerden kendisine heyetler geldi. Huzuruna hicaz ehlinden bir heyet gelince, konuşmak için içlerinden genç bir oğlan öne çıktı. Bu gencin yaşı diğerlerine göre daha küçüktü. Bunun üzerine Ömer ona: "Yaşı senden daha büyük olan biri konuşsun!" dedi. Çocuk ise: "Yüce Allah seni ıslah edip doğruya sevk etsin ey Müminlerin Emiri! Hiç şüphen olmasın ki bir insan ancak kalbinin ve dilinin küçüklüğüyle küçük olur! Eğer yüce Allah bir kuluna düzgün konuşan bir dil ve hafızası güçlü bir kalp bahşetmişse o zaman bu genç konuşmayı hak etmiş olur! Onun hitabını dinleyenler de onun faziletini anlar ve kabul ederler! Eğer her şey yaşın büyük olmasıyla gerçekleşmiş olsaydı ey Müminlerin Emiri, o zaman ümmetin içerisinde senin oturduğun bu makamda senden daha çok hak sahibi olan başka biri olurdu!" dedi. Ömer: "Doğru söyledin! Şimdi istediğin kadar konuş!" deyince genç şöyle dedi: "Yüce Allah seni ıslah edip doğruya sevk etsin ey Müminlerin Emiri! Biz kutlama ve tebrik heyetiyiz! Bela ve musibet heyeti değiliz! Biz, seni üzerimize halife kılarak lütufta bulunan yüce Allah'a karşı minnettarlığımızı göstermek için huzuruna geldik! Herhangi bir korkudan veya istekten dolayı sana gelmedik! Biz zaten senden ayrılıp tekrar beldemize döneceğiz! Bundan dolayı senden dünyalık bir beklentimiz yok! Senin adaletinin zulmüne engel olacağını kesin olarak bildiğimiz için de korku konusunda güvendeyiz!" Ömer: "Bana nasihatte bulun ey genç!" deyince çocuk şöyle devam etti: "Yüce Allah seni ıslah edip doğruya sevk etsin ey Müminlerin Emiri! Hiç şüphen olmasın ki bazı insanları; yüce Allah'ın onlara yumuşak davranacağını zannetmeleri, uzun emellere dalmaları ve insanların onları çokça methüsena etmeleri aldattı! Böylece ayakları hak yoldan kaydı ve hevâlarına kapılıp cehennemin dibini boyladılar! Sakın ola yüce Allah'ın yumuşak davranacak olması, uzun emellere dalman ve insanların çokça methüsena etmeleri seni aldatmasın! Eğer böyle olursa ayağın hak yoldan kayar ve sen de o insanlara dahil olursun! Yüceler yücesi Allah seni bunlara dahil eylemesin! Yüce Allah seni bu ümmetin sâlihleri zümresine dahil kılsın!" Daha sonra çocuk sustu. Ömer b. Abdulaziz yaşını sorunca bir de öğrendi ki bu çocuk henüz on bir yaşında idi! Sonra onun hakkında sorular sorunca öğrendi ki o aslında Hüseyin b. Ali (r.anhum) evladından olan bir gençti! Bunun üzerine Ömer şöyle bir şiir okudu:

CamScanner ile tarandı

Şunu iyice anla ki hiçbir insan
Âlim olarak doğmaz anasından
İlmin yoldaşı olan kişiyle
Denk değildir cahil olan!
Hiç şüphen olmasın ki
Bir kavmin büyüğünde ilim yoksa
Meclis kendisine yönelip de baktığında
Küçülür ve cehaleti çıkar ortaya!

1088. Harun Reşit hac yaptığında İmâm Mâlik'e içerisinde beş yüz dinar olan bir kese gönderdi. Hac ibadetlerini tamamlayıp da dönünce Medine'ye geldi ve İmâm Mâlik'e bir elçi gönderdi. Elçi, Müminlerin Emirinin onunla birlikte selamet yurduna gitmekten hoşnut olacağını kendisine ifade etti. İmâm Mâlik ise elçiye şöyle dedi: "Ona de ki: 'Kese mührüyle birlikte duruyor! Rasûlullah (s.a.v) da şöyle buyurmuştur: *'Medine, onlar için çok daha hayırlıdır! Keşke bunu bilebilselerdi!*[694]"

1089. İbnü's-Semmâk (rh.) şöyle demiştir: "Ramazan ayının ilk gecesinde Harun'un huzuruna girdim. Uzunca ve düz bir saçı vardır, üzerinde de beyaz bir elbise bulunuyordu. Bana işaret etti ve oturdum. Yanında da yalnızca Yahya b. Halid b. Bermek vardı. Uzunca bir zaman orada kaldım. Sonra bana şöyle dedi: 'Ey İbnü's-Semmâk! Hiç şüphen olmasın ki Müminlerin Emiri bütün Müslümanların yöneticisi olduğu zaman sürekli seni anıyordu! Hilafet görevine getirilince de senin faziletinin ona ulaşmasından ve halk arasındaki şanından dolayı, bu ayda, senin ona yakın olmanı gerçekten çok istiyordu!' Bunun üzerine ben: 'Yüce Allah, Müminlerin Emiri'ni değerli kılıp yüceltsin ve ona lütuflarda bulunup faydalandırsın! Müminlerin Emiri'ne bizim nefislerimizin fazileti konusunda ulaşan bilgiler yüce Allah'ın, Müminlerin Emiri'ne karşı bizim hakkımızda örtüp gizlediği şeyler sebebiyledir! Eğer insanlar bizim tek bir günahımızın dahi ne kadar büyük olduğunu bilseydi bizi methüsena edecek hiçbir dil kalmazdı! Vallahi övgü ifade eden sözlerin beni fitneye düşürmesinden, günahlarımın örtülmesinin beni gurura ve aldanmaya sürüklemesinden korktum! Bu ikisi arasındayken helak olup gitmekten ve

694 Buhârî (1875); Müslim (1388), Süfyân b. Ebû Züheyr'in (r.a) hadisidir.

CamScanner ile tarandı

bu iki nimete şükretmez bir haldeyken hesaba çekilmekten ürperdim!' deyince bana: 'Konuş ey İbnü's-Semmâk!' dedi. Ben onu güzel ve başka söze hacet bırakmayacak kadar dolu bir cümleyle ziyaret etmiştim. Ancak o cümle benden gitti ve aklıma gelmedi! Söylenecek sözü bulamadım ve şöyle dedim: 'Ey Müminlerin Emiri! Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah, halkının başına halife olarak geçmesi konusunda senden başkasından razı olmadı! Öyleyse sen de nefsin konusunda ancak yüce Allah'ın senden razı olacağı şeylere rıza göster! Çünkü sen Rasûlullah'ın (s.a.v) amcasının oğlusun! Bundan dolayı da insanlar arasında buna en çok riayet etmesi gereken kişisin!

Ey Müminlerin Emiri! Ecel vaktinin mühleti içerisinde kölelik zincirlerinin sökülmesini talep eden kişi, nefsinin boyunduruğundan kurtulmaya da layıktır!

Ey Müminlerin Emiri! Dünya her kimi kendisine yönlendirerek zevke daldırırsa ahiret de ondan nefret edip kaçarak acısını tattırır!

Ey Müminlerin Emiri! Genişliği gökler ve yeryüzü kadar olan cenneti elde etmek için var gücünle koştur! Çünkü senin ondan bir payın olmadığı halde sen ona davet edildin!

Ey Müminlerin Emiri! Hiç şüphen olmasın ki sen yalnız öleceksin! Yalnız hesaba çekileceksin! Eğer sürekli bir meşguliyet ve pişmanlık üzere olursan ancak o zaman öne geçebilirsin! Fitneye düşmüş ve gururuna kapılarak aldanmış bir hal üzere olursan da geride kalırsın! Bu yolculuk diyarında ve koruyup kollaman gereken gelip geçici sorumluluklarında bize karşı dikkatli davran!"

1090. Rivayet edildiğine göre Süleyman b. Abdulmelik, en çok göze gelip böbürlenebileceği elbisesini giydi, en güzel kokusunu süründü, aynaya baktı ve nefsi ona son derece hoş geldi! Sonra da cariyesine döndü ve: "Nasılım?" diye sordu. Bunun üzerine cariye şöyle bir şiir okudu:

Sen nimetler içerisinde yüzmektesin!
Keşke ebedi olarak da kalabilseydin!
Ancak ne var ki böyle bir şey mümkün değil!
Ebedi kalmak diye bir şey yok insan için!
Bize senden görünen şeyler hakkında

CamScanner ile tarandı

Ayıplayabileceği bir şey yok insanların!

Tek bir kusurun var aslında

O da baki kalmaman ve faniliğin!

Bunun üzerine Süleyman yüzünü aynadan çevirdi! Bu olayın üzerinden bir Cuma daha geçmedi ki Süleyman vefat edip kabre girdi.

1091. Rivayet edildiğine göre İbnü's-Semmâk, Halife Mansûr'a şöyle demiştir: "Ey Müminlerin Emiri! Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah sana dünyanın en mutluluk verici zevklerini bahşetti! Öyleyse sen de onların bir kısmını Allah için feda et ve nefsini satın alarak kurtar!"

1092. Fadl b. Rebî' şöyle demiştir: "Harun Reşid'in hac yaptığı bir gece ben uyuyordum. Sonra birden kapının çalındığını fark ettim. 'Kim o?' diye sorunca kapıdaki: 'Müminlerin Emiri'ne icabet et!' dedi. Hızlı bir şekilde çıktım ve ona: 'Ey Müminlerin Emiri! Eğer bir haberci gönderseydin ben sana gelirdim! Niye zahmet ettin!' dedim. Bunun üzerine bana: 'Sana yazıklar olsun! Böyle söyleme! Benim içimi tırmalayan bir şey var! Bana bir adam göster de gidip ona bu durumu sorayım!' dedi. Ben de: 'İşte o adam Süfyân b. Uyeyne'dir!' dedim. Harun Reşid: 'Bizi ona götür!' deyince de Süfyân'a gittik ve kapısını çaldık. Süfyân: 'Kim o?' diye sorunca ben: 'Müminlerin Emiri'ne icabet et!' dedim. Hızlı bir şekilde çıktı ve ona: 'Ey Müminlerin Emiri! Eğer bir haberci gönderseydin ben sana gelirdim! Niye zahmet ettin!' dedi. Halife ise: 'Sana gelme sebebimizi dikkatle dinle! Yüce Allah sana merhamet etsin!' dedi ve bir süre onunla konuştu. Sonra da: 'Borcun var mı?' dedi. Süfyân: 'Var!' deyince: 'Ey Ebû Abbâs! Onun borcunu öde!' dedi ve dönüp geldik. Halife bana: 'Arkadaşın benim derdime derman olamadı! Bana başka bir adam göster de gidip ona sorayım!' dedi. Ben de: 'İşte o adam Abdurrezzâk b. Hemmâm'dır!' dedim. Harun Reşid: 'Bizi ona götür!' deyince de ona gittik ve kapısını çaldık. Abdurrezzâk: 'Kim o?' diye sorunca ben: 'Müminlerin Emiri'ne icabet et!' dedim. Hızlı bir şekilde çıktı ve ona: 'Ey Müminlerin Emiri! Eğer bir haberci gönderseydin ben sana gelirdim! Niye zahmet ettin!' dedi. Halife ise: 'Sana gelme sebebimizi dikkatle dinle! Yüce Allah sana merhamet etsin!' dedi ve bir süre onunla konuştu. Sonra da: 'Borcun var mı?' dedi. Abdurrezzâk: 'Var!' deyince: 'Ey Ebû Abbâs! Onun borcunu öde!' dedi ve dönüp geldik. Halife bana: 'Arkadaşın benim

CamScanner ile tarandı

derdime derman olamadı! Bana başka bir adam göster de gidip ona sorayım!' dedi. Ben de: 'İşte o adam Fudayl b. Iyâz'dır!' dedim. Bunun üzerine Harun Reşid: 'Bizi ona götür!' dedi. Fudayl'ın yanına vardığımızda o ayaktaydı ve namaz kılıyordu. Yüce Allah'ın Kitabı'ndan bir âyeti sürekli namazda tekrar ediyordu. Sonra Halife bana: 'Kapıyı çal!' dedi. Kapıyı çalınca Fudayl: 'Kim o?' diye sordu. Ben: Müminlerin Emiri'ne icabet et!' deyince Fudayl: 'Benim ne işim olur Müminlerin Emiri'yle! Bana ne ondan!' dedi. Ben: 'Subhânallâh! Senin ona itaat etme zorunluluğun yok mu? Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmadı mı: *'Bir Müminin nefsini zelil durumlara düşürmesi söz konusu olamaz!'*[695] Bunun üzerine aşağıya indi ve kapıyı açtı. Sonra tekrar odasına çıktı ve kandilini söndürdü. Ardından da odanın bir köşesine çekilip oturdu. Ellerimizle odanın içerisinde onu aramaya başladık. Harun Reşid'in eli benden önce onu buldu. Bunun üzerine Fudayl: 'Vah vah şu yumuşacık ellere ne kadar da yazık olacak! Keşke yarın yüce Allah'ın azabından kurtulabilse!' dedi. Ben de içimden şöyle dedim: 'Gerçekten bu gece onunla tertemiz bir kalpten gelen arı duru cümlelerle konuşuyor!' Harun Reşid ise ona: 'Sana gelme sebebimizi dikkatle dinle! Yüce Allah sana merhamet etsin!' deyince Fudayl şöyle dedi:

'Ömer b. Abdulazîz hilafet görevini üstlenince Sâlim b. Abdullah'ı, Muhammed b. Ka'b el-Kurazî'yi ve Recâ b. Hayve'yi yanına çağırdı. Sonra da onlara: 'Hiç şüpheniz olmasın ki ben bu bela ile ağır bir imtihana duçar oldum! Öyleyse şimdi bana yol gösterin! Akıl verin!' dedi. Ömer hilafeti ağır bir bela olarak görüyordu sen ve arkadaşların ise bunu büyük bir nimet olarak görüyorsunuz!

Sâlim b. Abdullah ona: 'Eğer bu hilafet makamının azabından kurtulmak istersen dünyaya karşı oruçlu ol ve kendini tut! Bu konudaki iftar vaktin ise ancak ölüm olsun!' dedi.

---

695 Hadisin devamı şöyle: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bir mümin nefsini nasıl zillete duçar eder?" diye sorulunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Güç yetiremeyeceği belalara maruz kalacağı zorlu durumların altına girerek!" İbn Ömer et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat (5357) ve el-Mu'cemü'l-Kebîr (13507); Hafız Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (7/274) isimli eserinde şöyle demiştir: "Bu hadisin senedi sahihtir." Aynı şekilde Hafız el-Irâkî, İhyâu Ulûmi'd-Dîn'deki (1/152) hadislerin tahricinde aynı şeyi söylemiştir. Huzeyfe'nin (r.a) naklettiği hadis ise zayıf bir senetle rivayet edilmiştir: Ahmed b. Hanbel (5/405); et-Tirmizî (2254); İbn Mâce (4016).

CamScanner ile tarandı

Muhammed b. Ka'b el-Kurazî: 'Yarın mahşerde yüce Allah'ın azabından kurtulmak istersen Müslümanların büyüklerini baban, orta yaşta olanlarını kardeşin, küçüklerini ise evladın olarak gör! Sonrasında da babana saygı göster, kardeşine merhamet et ve evladına yakınlık duyarak ona yumuşak davran!' dedi.

Recâ b. Hayve ise şöyle dedi: 'Yarın mahşerde yüce Allah'ın azabından kurtulmak istersen nefsin için sevdiğin ve olmasını istediğin şeyleri Müslümanlar için de sev ve iste! Nefsin için hoşuna gitmeyen şeyleri Müslümanlar için de sevme! Bundan sonra ise artık istediğin zaman ölebilirsin!'

İşte ben de sana bunları söylüyorum! Hiç şüphen olmasın ki ben, ayakların kaydığı o çetin günde senin başına gelecek olanlardan dolayı çok şiddetli bir şekilde korkuyorum ve sana acıyorum! Allah sana merhamet etsin! Senin yanında, sana böyle şeyleri emreden insanlar var mı? Ömer'in yanında bulunan âlimlerin benzerleri senin etrafında da var mı?' Tüm bunları işitince Harun çok şiddetli bir şekilde hüngür hüngür ağlamaya başladı ve sonunda bayıldı! Ben ona: 'Müminlerin Emiri'ne yumuşak davran! Merhamet et!' deyince bana: 'Ey İbn Rebî'! Sen ve arkadaşların onu öldürdünüz! Ona asıl merhametle davranan benim!' dedi. Harun daha sonra ayıldı ve: 'Bana daha çok nasihat et!' dedi. Bunun üzerine Fudayl şöyle devam etti: 'Ey Müminlerin Emiri! Bana ulaşan bilgilere göre Ömer b. Abdulazîz'in bir görevlisi ona şikâyette bulundu. Bunun üzerine Ömer ona şöyle yazdı: 'Ey kardeşim! Cehennem ehlinin nasıl geceler boyu işkence gördüğünü ve bedenlerinin sonsuza kadar yanacağını düşün! İşte bu düşünce seni uyurken ve uyanıkken sürekli olarak Rabbine yönlendirir! Ayağının hak yoldan kaymasından sakın! Eğer böyle yapmazsan bu seninle yapılan son anlaşma olur ve artık senden ümit kesilir!' Görevli, Ömer'in mektubunu okuyunca şehrini terk etti ve onun huzuruna geldi. Ömer ona: 'Neden geldin?' diye sorunca görevlisi: 'Kalbimi yerinden söktün! Yüce Allah'a kavuşuncaya kadar artık senden herhangi bir yöneticilik görevi istemeyeceğim!' dedi.'

Bunun üzerine Harun hüngür hüngür ağladı! Sonra da şöyle dedi: 'Bana daha çok nasihat et! Allah sana merhamet etsin!' Fudayl şöyle devam etti: 'Ey Müminlerin Emiri! Bir keresinde Rasûlullah'ın (s.a.v) amcası Abbas onun yanına geldi ve ona: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bana bir yöneticilik görevi ver!' dedi. Rasûlullah (s.a.v) ise ona şöyle buyurdu: *'Ey Abbas! Ey peygamberin*

CamScanner ile tarandı

amcası! İhya edeceğin bir nefis, güç yetiremeyeceğin ve hesabını veremeyeceğin bir yöneticilikten çok daha hayırlıdır!'[696] Hiç şüphen olmasın ki yöneticilik, kıyamet gününde büyük bir hüsran ve pişmanlık olacaktır! Eğer yönetici olmamaya güç yetirebilirsen bunu mutlaka yap!'

Bunun üzerine Harun hüngür hüngür ağladı! Sonra da şöyle dedi: 'Bana daha çok nasihat et! Allah sana merhamet etsin!' Fudayl şöyle devam etti: 'Ey güzel yüzlü! Kıyamet günü yüce Allah seni, bu halk hakkında hesaba çekecek! Bu güzel yüzünü cehennemden korumaya güç yetirebilirsen mutlaka bunu yap! Sakın ola halkına karşı kalbinde bir aldatma ve sahtekârlık olduğu halde akşamlayıp sabahlama! Çünkü Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *'Her kim, halkı aldatan bir sahtekâr haline gelirse, cennetin kokusunu dahi alamaz!'*[697]

Bunun üzerine Harun zangır zangır titreyerek ağladı ve ardından da: 'Borcun var mı?' diye sordu. Fudayl ise şöyle cevap verdi: 'Evet! Rabbime öyle bir borcum var ki henüz beni ondan dolayı hesaba çekmedi! Eğer beni sorguya çekerse bana yazık olur! Eğer benimle bu konuda çekişirse halim çok kötü olur! Eğer bana öne süreceğim delilleri ilham etmezse perişan olurum ve mahvolurum!' Harun: 'Ben, insanlara olan borcundan bahsediyorum!' deyince de şöyle cevap verdi: 'Yüce Rabbim bana böyle bir şey emretmedi! Bana, onun vaadini tasdik etmemi ve emrine itaat etmemi emretti! Allah Teâlâ şöyle buyurdu: *'Ben cinleri ve insanları, başka değil, sırf bana kulluk etsinler diye yarattım. Onlardan bir rızık istemiyorum, beni doyurmalarını da istiyor değilim. Şüphesiz rızkı veren, sarsılmaz gücün sahibi olan yalnızca Allah'tır.'*[698]

Harun ona: 'Bu bin dinar para! Bunu al ve ailen için harca! Rabbine ibadet konusunda da onunla güç kuvvet kazan!' deyince Fudayl şöyle dedi:

---

696 İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (6/419) isimli eserinde bu hadisi merfu olarak nakletmiştir; Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ (10/96) isimli eserinde bu hadisi Muhammed b. el-Münkedir'den Mürsel olarak nakletmiştir. Beyhakî, İbnü'l-Münkedir'den o da Câbir b. Abdullah'tan (r.a) nakletmiştir ancak ilki daha sahihtir. Bunun bir benzerini Ahmed b. Hanbel, Müsned (2/175) isimli eserinde Abdullah b. Amr b. el-Âs'tan (r.anhumâ) nakletmiştir. Onun senedi zayıftır. Onun rivayetinde yöneticilik talep eden kişi Hamza'dır (r.a).

697 Buhârî (7150); Müslim (142) bu hadisi Ma'kıl b. Yesâr'dan nakletmiştir.

698 Zâriyât, 51/56-58. âyetler.

CamScanner ile tarandı

'Subhânallâh! Ben sana kurtuluşun yolunu gösteriyorum! Sen ise beni böyle bir şeyle mi ödüllendiriyorsun! Allah sana selamet versin ve seni muvaffak kılsın!' Daha sonra sustu ve bizimle konuşmadı. Yanından çıktık. Kapıya geldiğimizde Harun bana şöyle dedi: 'Bana bir adam göstereceğin zaman işte böyle yiğit adamları göster! Bu adam bugün Müslümanların efendisidir!"

1093. Rivayet edildiğine göre Fudayl'ın hanımı onun yanına girdi ve şöyle dedi: "Hey! Baksana bana! Bizim içerisinde bulunduğumuz şu sıkıntılı hali, darlık içerisinde kıvrandığımız şu kötü durumu görüyorsun değil mi?! Eğer o malı kabul etseydin bu sayede biz de bir ferahlık bulur, bu sıkıntıdan kurtulurduk!" Bunun üzerine Fudayl şöyle dedi: "Sizinle benim aramdaki durumu anlatan en güzel örnek şudur: Bir kavmin devesi vardır. Onun kazandıklarını yerler. Yaşlandığı zaman ise o deveyi keserler ve onun etini de yerler!" Harun Reşîd bunları işitince İbn Rebî'ye: "İçeri gir! Belki şimdi o parayı kabul eder!" dedi. İbn Rebî' durumu şöyle anlatmıştır: "İçeri girdik. Fudayl bizim geldiğimizi anlayınca yukarı çıktı ve çatıdaki toprağın üzerine oturdu. Harun geldi ve onun yanına oturdu. Onunla konuşmaya başladı ancak Fudayl ona cevap vermedi. Biz bu haldeyken siyahi bir hizmetli kadın geldi ve Harun'a şöyle dedi: "Hey! Baksana bana! Gerçekten sen geceden beri efendiye eziyet ettin! Ona sıkıntı verdin! Yürü git işine bak! Allah sana merhamet etsin!"

1094. Vehb b. Münebbih'in naklettiğine göre zamanındaki insanların en faziletlilerinden olan bir adam, insanları fitneye düşürerek başlarına bela olan bir kralın huzuruna çağırıldı. Bu kral insanların önüne domuz eti getirtiyor ve zorla yediriyordu. Önlerine domuz eti gelince kralın makamı, insanların gözünde büyüyor ve onun emirleri kendilerini korkutuyordu. Bundan dolayı de emrini yerine getiriyorlardı! Kralın askerlerinin başında olan kişi, bu faziletli zata yaklaştı ve kimse fark etmeden: "Ben bir oğlak getirttim ve kral domuz eti istediğinde onu kestirip önüne koyacağım! O domuz eti değil, yemesi sana helal olan bir yiyecek olacak, gönül rahatlığıyla yiyebilirsin!" dedi. Dediği gibi de yaptı. Sonra bu adam kralın huzuruna çıkartıldı. Kral domuz etini istediğinde askerlerin başındaki görevli söz konusu olan bu oğlağı getirtti. Kral, o faziletli zata getirilen eti yemesini emretti ancak bu zat yemekten yüz çevirdi! Askerlerin başındaki görevli ona kaş göz işareti yaptı ve yemesini emretti. Bir yandan da ona önüne koyduğu eti gösteriyordu. Ancak bu zat

CamScanner ile tarandı

yine de yemekten yüz çevirdi. Bunun üzerine kral, askerlerin başındaki görevliye onu öldürmesini emretti. Kral gidince görevli ona: "Neden yemedin? Geri çevirdiğin bu et sana bahsettiğim oğlak etiydi! Yoksa sana domuz eti getirdiğimi mi zannettin?!" diye sordu. Adam ise şöyle cevap verdi: "Hayır! Senin oğlak eti getirdiğini anladım! Ancak insanların benim yüzümden fitneye düşmesine sebebiyet vermekten korktum! Onlar benim ne eti yediğimi bilmedikleri için domuz eti yemeğe zorlandıkları zaman: 'Filanca zat dahi bunu yedi siz de yiyin!' derler de beni örnek almaya kalkarlar ve yolumdan giderler! İşte ben de o zaman onlar için büyük bir fitne olmuş olurum!" Daha sonra da öldürüldü.

84. BÂB: NASİHATLER KONUSUNDA GELEN NAKİLLER

1095. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Lokmân oğluna öğüt verirken ona şöyle dedi: 'Sevgili oğlum! Allah'a ortak koşma; çünkü O'na ortak koşmak kesinlikle çok büyük bir haksızlıktır."*[699]

1096. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Lokmân, 'Sevgili oğlum!' (dedi), 'Yaptığın iş bir hardal tanesi ağırlığında bile olsa, bir kayanın içinde saklansa veya göklerde yahut yerin dibinde bulunsa yine de Allah onu açığa çıkarır. Kuşkusuz Allah her şeyi bütün gizlilikleriyle bilir, O her şeyden haberdardır. Yavrucuğum, namazını özenle kıl, iyi olanı emret, kötü olana karşı koy, başına gelene sabret. İşte bunlar, kararlılık gerektiren işlerdendir. Gurura kapılarak insanlara burun kıvırma, ortalıkta çalım satarak yürüme; unutma ki Allah gurura kapılıp kendini beğenen hiç kimseyi sevmez. Yürüyüşünde ölçülü ol, sesini yükseltme; çünkü seslerin en çirkini eşeğin anırmasıdır."*[700]

1097. Hasan-ı Basri (rh.) şöyle demiştir: "Ferezdak'ın amcası olan Sa'saa, Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına geldi ve onu şu âyetleri okurken işitti: *'Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu (karşılığını) görür. Kim de zerre miktarı şer işlemişse onu (karşılığını) görür.'*[701] Bunun üzerine şöyle dedi: 'Bana yeterli! Gerçekten bunlar bana yeterli! Artık bu âyetlerden başkasını dinlemesem dahi umurumda olmaz!"

699 Lokmân, 31/13. âyet.
700 Lokmân, 31/16-19. âyetler.
701 Zilzâl, 99/7-8. âyetler.

CamScanner ile tarandı

1098. Şübrüme (rh.) şöyle demiştir: "Beden hasta olunca artık yemek ona fayda vermez! Kalp dünya sevgisine meftun olunca da artık nasihat ona fayda vermez!"

1099. Mesleme b. Abdulmelik'in azatlı kölesinin naklettiğine göre bir keresinde Mesleme, sabah namazından sonra Ömer b. Abdulazîz'in evine gitti. O, sabah namazından sonra evinde yalnız kalır ve yanına kimse girmezdi. O bu haldeyken bir hizmetli Medine hurmalarından bir çeşit hurmayı tabağa doldurup getirdi. Ömer, hurmayı severdi. Ondan bir avuç alıp şöyle dedi: "Ey Mesleme! Bir insan bu kadar hurma yese sonra da bunun üzerine su içse -ki zaten hurmayla birlikte içilen su çok lezzetlidir- sence geceye kadar ona yeterli olur mu?' Bunun üzerine Mesleme: "Bilmiyorum!" dedi. Ömer daha fazlasını gösterip de: "Peki ya bu kadarı yeterli olur mu?" diye sorunca: "Evet yeterli olur, ey Müminlerin Emiri! Bu diğerine göre daha çok yeterli gelir! Hatta bir insan bundan başka bir şey yemese dahi artık umursamaz!" dedi. Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: "Öyleyse insan niçin cehenneme girer!" Mesleme şöyle demiştir: "İçimde bundan daha çok yer eden ve beni etkileyen başka bir nasihat olmamıştır!"

1100. Bir keresinde İbnü's-Semmâk, su içtiği bir haldeyken Harun Reşid'in huzuruna girdi. Harun ona: "Ey İbnü's-Semmâk! Bana nasihat et!" deyince şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri! Ne dersin? Şayet su içmekten mahrum bırakılsan bir bardak su için sahip olduğun her şeyi feda eder miydin?" Harun: "Evet!" deyince şöyle devam etti: "Ey Müminlerin Emiri! Peki ya o suyun vücudundan çıkmasına mâni olunsaydı o zaman da bunu yapabilmek için sahip olduğun her şeyi feda eder miydin?" Harun: "Evet!" deyince de şöyle dedi: "Öyleyse bir bardak suya ve onun çıkmasına bile denk olmayan bir mülkün ne hayrı olacak!"

1101. Birisi şöyle demiştir: "Her kimin kendi nefsi üzerinde bir nasihatçisi varsa, o kişinin üzerinde yüce Allah katından gelen bir koruyucu da var demektir!"

1102. Bir adam, İbnü's-Semmâk'a: "Bana nasihat et!" deyince o şöyle dedi: "Yüce Allah seni ıslah etsin! Sana ne diye nasihatte bulunayım! Hiç şüphen olmasın ki insanlar zaten zahid, sabırlı ve rağbet eden olmak üzere üç kısımdadırlar:

CamScanner ile tarandı

Zahid; dünyanın kalbinden çıktığı, kaybettiği şeyden dolayı ümitsizliğe düşmeyen ve kendisine verilen şeyden dolayı da sevinip şımarmayan kişidir!

Sabırlı insan; kalbiyle bir şeyi çok ve iştahlı bir şekilde istediği halde, o şeyden dolayı içine düşeceği ayıplı ve kusurlu halleri, rezil durumları hatırladığında ondan uzak durmayı başarabilen kişidir!

Rağbet eden/dünyaya düşkün kişi ise; dünya malının kendisine nereden geldiğini umursamadan almak isteyendir! Bu halinden dolayı dini ifsat olur (bozulur) veya namusu kirlenir!

Şimdi sen bu üçünden hangisisin?" Adam: "Rağbet edenlerdenim!" deyince İbnü's-Semmâk şöyle dedi: "Yuh olsun! Yazıklar olsun sana ve arkadaşlarına! Nehirler ve setler sizin önünüzde barikat oluşturmadığı sürece siz ıslah olmazsınız!"

1103. Yezîd er-Rakkâşî, Ömer b. Abdulazîz'in huzuruna girince Ömer ona: "Bana nasihat et, ey Yezîd!" dedi. Bunun üzerine Yezîd şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri! Sen benden önce ölecek olan ilk halifesin!" Ömer: "Bana daha çok nasihat et, ey Yezîd!" deyince de şöyle devam etti: "Ey Müminlerin Emiri! Seninle Âdem arasında sadece ölü olan bir baba var!" Bunun üzerine Ömer ağladı ve: "Bana daha çok nasihat et, ey Yezîd!" deyince de şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri! Cennet ve cehennem arasında herhangi bir konak yeri yoktur!" Bunun üzerine Ömer baygınlık geçirerek düştü!

1104. Süleyman b. Abdulmelik, Humeyd et-Tavîl'e: "Bana nasihat et!" deyince o şöyle dedi: "Yüce Allah'ın seni gördüğünü bildiğin halde eğer O'na isyan edersen gerçekten çok büyük bir işe cüret ettin demektir! Eğer yüce Allah'ın seni görmediğini zannediyorsan o zaman da gerçekten yüceler yücesi Rabbini inkâr ediyorsun demektir!"

1105. Şebîb b. Şeybe, halife Mansûr'a nasihat ederken şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri! Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah, hiç kimseyi senin üstünde kılmadı! Öyleyse sen de O'na şükretmenin üstüne başka hiçbir teşekkürü koyma!"

1106. Rivayet edildiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki Müminler, kendilerine söz konusu bu davet gelince onu tasdik ettiler. Böylece imanın tohumları onların kalplerinde, bedenlerinde ve

CamScanner ile tarandı

bakışlarında bitmeye başladı, dalları onları sarıp sarmaladı. Yüce Allah'a yemin ederim ki, eğer sen onları görmüş olsaydın öyle bir kavimle karşılaşmış olacaktın ki sanki onların her şeyi gözleriyle gördüklerini ve adeta ahirette yaşadıklarını düşünürdün! Vallahi onlar gereksiz tartışmalara girecek ve boş işlere dalacak insanlardan değillerdi! Olan tek şey şuydu: Yüce Allah'tan onlara çok önemli bir haber geldi, onlar da bu bilgiyi doğruladılar! Bundan dolayı yüce Allah, Kur'ân'ında onları en güzel şekilde vasıflandırarak şöyle buyurdu: *'Rahmân'ın has kulları yeryüzünde vakarla yürüyen, cahiller onlara laf attığı zaman, "selâm" deyip geçen kullardır.'"*[702]

1107. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Yukarıdaki âyette geçen 'hevn' kelimesi Arapların dilinde yumuşaklık, sakinlik (sekînet) ve ağırbaşlılık (vakar) manalarına gelir. Âyette geçen: 'cahiller onlara laf attığı zaman, 'selâm' deyip geçen' ifadesi de şu manaya gelir: 'Onlar halim-selim yani yumuşak davranışlı ve sükûnet sahibidirler. Cahilce hareket etmezler. Eğer birileri onlara cahilce davranacak olsa dahi yumuşak huyluluğu ve sakince bir tutum sergilemeyi elden bırakmazlar. Gündüz vakitlerinde yüce Allah'ın kullarına dostluk ederler sonra da geceleri yüce Allah'ı en güzel şekilde zikrederler. Bundan dolayı Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Gecelerini Rablerine secde ederek, huzurunda durarak geçirirler.'*[703] Sadece Allah'ın rızasını kazanabilmek için ayakları üzere dikilip namaz kılarlar ve Rableri için yüzlerini yere koyarak secdelere kapanırlar! Rablerinden ayrı düştüklerinden dolayı da gözyaşları yanaklarından süzülüp akar gider! İşte bundan dolayı sabaha kadar ibadet ederlerdi!"

1108. Abdulvâhid b. Zeyd şöyle demiştir: "Bir keresinde bana, Basra yakınlarındaki Übülle denilen yerin harabelerinde yaşayan ve hikmetle konuşan meczup bir kadından bahsedildi. Bunun üzerine gidip onu aradım ve sonunda bir kayanın üzerinde otururken buldum. Bana: 'Niçin buraya geldin?' diye sorunca: 'Bana nasihat etmen için geldim!' dedim. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Bak sen şu işe! Şaşılacak şey yahu! Demek nasihat edilen bir vaiz ha!' Sonra da şöyle devam etti: 'Ey Abdulvâhid! Şunu iyice anla ki, eğer bir kul ona yetecek kadar dini hayatını yaşadığı halde sonradan dünyaya meylederse yüce Allah ibadetin tatlılığını onun kalbinden söküp alır ve bundan

---

702 Furkân, 25/23. âyet.

703 Furkân, 25/24. âyet.

CamScanner ile tarandı

dolayı büyük bir hüsrana duçar olarak şaşkın bir halde kalakalır! Eğer yüce Allah'ın katında, onun ilminin daha önce yaptıklarından dolayı bir kıymeti harbiyesi varsa bu sefer de yüce Allah onu azarlayarak şöyle buyurur: 'Ey kulum! Ben; meleklerimin ve arşı taşıyanların nazarında senin kadir ve kıymetini yüceltmek istedim! Seni dostlarım ve yeryüzünde bana ibadet edenler için bir önder haline getirmeyi murad ettim ancak sen gidip de dünyaya meylettin ve beni terk ettin! Bundan dolayı sana, yakınlıktan sonra yalnızlığı ve uzaklığı, izzet ve şereften sonra zillet ve rezilliği, zenginlikten sonra da fakirliği bırakıyorum! Öyleyse ey kulum! Daha önce içerisinde bulunduğun o izzetli hale geri dön! Böylece ben de seni, nefsinin içerisinde bulunduğu o şerefli lütuflara geri döndüreyim!' Sonra bu meczup kadın benimle konuşmayı bıraktı ve benden yüz çevirdi."

1109. Asmaî (rh.) şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki ben birçok günahı olmasına rağmen size nasihatte bulunan biriyim! Nefsime karşı aşırıya gittim! Ona sadakatsiz de değilim ve yüce Allah'a itaat etme konusunda onu çirkin şeylere sevk etmiyorum! Ancak ben nefsimi imtihan ettim ve onu mutlu zamanlarda şükrederken, sıkıntılı durumlarda da sabrederken bulamadım! Keşke insan kardeşine hiç nasihat etmese! Hatta o kadar ki iyiliği emredip kötülükten sakındırma işini terk etmesi için nefsine kesin bir hüküm verse! Bununla birlikte kardeşlerin birbirleriyle konuşmaları kalplerin dirilmesini, nefislerin yücelmesini sağlar ve unutkanlığı gidererek hatırlamaya yardımcı olur! Öyleyse şunu iyice anlayın ki dünya hayatının mutluluğu aslında tam bir hüzündür! Onun size dönüp gelmesi aslında tam bir kaçıştır! Dünya hayatının sonu ise ölümdür! Gelecekte olacak şeyleri ümit eden niceleri vardır ki asla bu amaçlarını gerçekleştiremezler! Yarını bekleyen niceleri vardır ki asla ona ulaşamazlar!"

1110. Ebû Vâil şöyle demiştir: "Abdullah b. Mes'ûd[704] (r.a) insanlara her Perşembe günü sohbet veriyordu. Sonra bir adam ona: 'Ey Ebû Abdurrahmân! Senin bize her gün konuşmanı gerçekten çok isterdim!' dedi. Bunun üzerine Abdullah şöyle dedi: 'Hiç şüpheniz olmasın ki beni bunu yapmaktan alıkoyan tek şey, sizi bıktırmayı ve usandırmayı istememedir! Gerçekten ben sizin nasihate hazır hale geldiğiniz durumları kolluyorum! Nitekim

704 Onun naklettiği hadis: Buhârî (68 ve 70); Müslim (2821).

CamScanner ile tarandı

Rasûlullah (s.a.v) da bize usanç vermekten çekindiği için bu şekilde davranır, bizim nasihate uygun durumlarımızı kollar ve ona göre konuşurdu!"

1111. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ey insan! İnsanlara davranışlarınla nasihat ver! Onlara sadece sözlerinle nasihat etme!"

1112. Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Ben nasihat etmeye layık bir konumda olmadığım halde insanlara nasihat ediyorum! Ancak ben söz konusu nasihatlerimle aslında kendi nefsimi kast ediyorum!"

1113. Hasan-ı Basrî, Mutarrif'e şöyle dedi: "Arkadaşlarına nasihatte bulun!" Bunun üzerine Mutarrif şöyle cevap verdi: "Yapmadığım şeyleri söylemekten korkuyorum!" Hasan ise: "Allah sana merhamet etsin! Hangimiz her söylediğini yapmaya güç yetirebilir ki?! İşte şeytan böyle vesveseler vererek size galebe çalmak ister! Böylece hiç kimse iyiliği emretmez ve kötülükten sakındırmaz!" dedi.

85. BÂB: HİKÂYE ANLATICILARI (KUSSÂS) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1114. Abdullah b. Şevzeb şöyle demiştir: "Basra'da insanların etrafına toplandığı bir hikâye anlatıcısı vardır. Bir gün insanlar toplanmış bir haldeyken onların yanına geldi ve şöyle dedi: 'Ey kardeşlerim! Yirmi seneden beri size hikâye anlatıp vaaz ediyorum! Ancak bundan hiçbir fayda görmedim! Görüyorum ki bunun size de herhangi bir faydası söz konusu değil! Bundan sonra, yüce Allah benim hikâye anlattığımı asla ve kat'a görmeyecek!' Sonra da hikâye anlatmayı bıraktı."

1115. Rivayet edildiğine göre insanlardan bir grup, Ebû Hureyre'den (r.a) kendileriyle birlikte oturmasını istediklerinde o şöyle demiştir: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, ben sizi kendileriyle konuşulmaya layık insanlar olarak görmüyorum! Kendi nefsimi de ondan bir şey dinlemenize layık birisi olarak görmüyorum! Benim ve sizin durumunuzu anlatan örnek, şu cümlede geçtiği gibidir: 'Rezillik ve aşağılanma konusunda yarışın sonra da bundan hoşlanma konusunda anlaşın!"

1116. Hâtim el-Esam'a (rh.): "Cemaatin toplanıp konuştuğu mescitte bizimle birlikte oturup muhabbet etmez misin?" diye sorulunca şöyle cevap

CamScanner ile tarandı

vermiştir: "Bir mecliste ancak bilgili veya cahil kişiler oturup sohbet ederler! Ben bilgili ve donanımlı biri değilim! Cahillerden biri olmayı da asla istemem!"

1117. Hikâye anlatıcılarından birinin naklettiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) ona, konuşmasına Kur'ân ile başlamasını sonra helali ve haramı anlatmasını ardından da geçmiş zamanlarda yaşanmış olan hikâyeleri anlatmasını emretmiştir. Toplantının sonunda da yüce Allah'tan bağışlanma dileyerek konuşmasını sonlandırmasını söylemiştir.

86. BÂB: YÖNETİCİLER, KADILAR, ADİLLER VE ZALİMLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1118. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey Dâvûd! Biz seni yeryüzünde halife yaptık; onun için insanlar arasında adaletle hükmet; nefsin isteklerine uyma, sonra seni Allah yolundan saptırır. Kuşkusuz, Allah yolundan sapanlara, hesap verme gününü unutmaları yüzünden çok ağır bir azap vardır."*[705]

1119. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her biriniz yönetici/gözeticisiniz ve her biriniz sorumluluğunuzda bulunan kişilerden mesul tutulacaksınız! Bir adam ailesi üzerinde yönetici/gözeticidir ve o ailesinden dolayı sorumlu tutulacaktır! Bir kadın kocasının ev halkı ve evlatları üzerinde yönetici/gözeticidir! O da onlardan sorumludur ve hesaba çekilecektir! Hür bir adamın kölesi dahi efendisinin malı üzerinde yönetici/gözeticidir!"*[706]

1120. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sizler yöneticilik makamı elde edebilmek için hırsla saldırıyorsunuz ancak bu, kıyamet gününde çok büyük bir pişmanlık olacak! O, kendisinden fayda gördüğünüz sürece size çok güzel ve lezzetli gelir ancak ondan alıkonulduğunuzda ise çok kötü olursunuz!"*[707]

1121. Abdurrahman b. Semure'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ey Abdurrahman b. Semure! Sakın ola yöneticilik isteme! Eğer istediğin bir yöneticilik görevi sana verilirse o zaman yalnız*

705 Sâd, 38/26. âyet.
706 Buhârî (893); Müslim (1829) Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) rivayet ettiği bir hadistir.
707 Buhârî (7148).

CamScanner ile tarandı

kalırsın ve yardıma mazhar olamazsın! Ancak herhangi bir istekte bulunmadan sana böyle bir görev verilirse o zaman bu konuda sana yardım edilir!"[708]

1122. Ebû Seleme'nin, Ebû Saîd el-Hudrî'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'ın gönderdiği her peygamberin ve vazifelendirdiği her halifenin mutlaka iki gizli dostu olur! Bunlardan biri ona iyiliği emreder ve sürekli onu iyiliğe teşvik eder! Diğeri ise ona kötülüğü emreder ve onu sürekli şerre teşvik eder! Masum kişi yüce Allah'ın kendisini muhafaza buyurduğudur!"*[709]

1123. Hasan-ı Basrî'nin yanında Rasûlullah'tan (s.a.v) bahsedilince şöyle dedi: "Hayır hayır! Yüce Allah'a yemin ederim ki, o gerçekten perdeler ardına gizlenip de saklanmazdı! Göz kapakları onu ne sabah ne de akşam gözlerden gizleyemezdi! Aksine o her daim göz önündeydi! Her kim Rasûlullah (s.a.v) ile karşılaşmak isterse mutlaka onunla karşılaşırdı. O yere oturur, yemeğini yere koyar, ince işçiliği olmayan kaba elbiseler giyinir, merkebe biner, kölesini ardına alır ve yüce Allah'a yemin ederim ki, yemekten sonra parmaklarını yalardı! Ve o şöyle buyururdu: *'Her kim, benim sünnetimden/yolumdan yüz çevirirse o benden değildir!"*[710]

Hasan-ı Basrî şöyle devam etmiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) sünnetinden yüz çevirenlerin ve onun yolunu terk edenlerin niceleri günahkâr birer fasık olup hak yoldan çıktılar! Faiz yiyerek ve ihanet ederek insanları aldattılar! Bundan dolayı yüceler yücesi Rabbim onlara buğzetti ve onları dermansız hastalıklara duçar kıldı! Onlar yaşadıkları haram hayatın içerisinde; yediklerinde, içtiklerinde ve evlerindeki süslerinde hiçbir beis olmadığını iddia ettiler! Şu âyeti de bu şekilde yorumladılar: *'De ki: Allah'ın kulları için yarattığı süsü, temiz ve iyi rızıkları kim haram kıldı?"*[711-712]

---

708 Buhârî (6622); Müslim (1652).

709 Buhârî (6611) Bu merfu bir hadistir.

710 Buhârî (5063); Müslim (1401) Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiği bir hadistir.

711 A'râf, 7/32. âyet.

712 Halbuki âyetin devamı şöyledir: "De ki: Allah'ın kulları için yarattığı süsü, temiz ve iyi rızıkları kim haram kıldı?' De ki: 'Onlar dünya hayatında müminlere yaraşır; kıyamet gününde ise yalnız onlara mahsus olacaktır.' İşte anlayan bir topluluk için âyetleri böyle açıklıyoruz." (A'râf, 7/32. âyet.)

CamScanner ile tarandı

1124. Mikdâd b. Esved (r.a) şöyle demiştir: "Açlıktan gözlerimiz görmez, kulaklarımız işitmez olduğu halde ben ve iki arkadaşım yardım istemek için insanlara yöneldik. Kendimizi, Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbına sunuyor ve bize yiyecek bir şeyler vermelerini istiyorduk ancak onlarda da bir şey olmadığı için bizi kabul edemiyorlardı. Sonra Rasûlullah'a (s.a.v) geldik. O da bizi evine götürdü. Bir de baktık ki üç tane keçi var! Rasûlullah (s.a.v): *'Şu sütleri sağın ve aramızda bölüştürün!'* buyurdu. Biz de denileni yapıyorduk ve Rasûlullah'ın (s.a.v) nasibini de ona veriyorduk. Rasûlullah (s.a.v) yanımıza uğruyor ve uyanık olanın işitebileceği, uyuyanı ise uyandırmayacak şekilde selam veriyordu. Sonra mescide gidiyor ve namaz kılıyordu. Ardından da sütünü içmek için geliyor ve onu içiyordu. Bir gece şeytan bana gelip vesvese verdi ve şöyle dedi: 'Muhammed (s.a.v), Ensar'a gidiyor ve onlar da kendisine ikramlarda bulunuyorlar! Onun şu bir yudum süte mi ihtiyacı var sanki?!' Bana o kadar çok bu şekilde vesvese verdi ki sonunda onun payı olan sütü de içtim! Süt mideme ulaştıktan sonra artık onu geri getirmenin imkânı olmadığını anladım ve bu beni çok pişman etti! Bunun üzerine şeytan bana: 'Sana yazıklar olsun! Mahvoldun! Sen ne yaptın! Şimdi Muhammed gelecek ve içeceğini bulamayacak! Ardından da sana beddua edecek ve hem dünyada hem de ahirette helak olacaksın!' dedi. Böylece beni uyku tutmaz oldu! Üzerimde bir örtü vardı ancak başıma doğru çeksem ayaklarım boşta kalıyordu, ayaklarımı örtsem bu sefer de başım açıkta kalıyordu! O iki arkadaşım uyudular. Onlar benim yaptığımı yapmamışlardı. Nitekim Rasûlullah (s.a.v) geldi ve her zaman yaptığı gibi namazını kıldı sonra da içeceğini içmek için bize doğru yöneldi. Kabın kapağını açtı ancak içecek bir şey bulamadı! Sonra başını semaya kaldırdı. Ben o an: 'İşte şimdi bana beddua edecek ve ben helak olacağım!' dedim. Ancak Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni doyuranı sen de doyur! Bana içecek verene sen de kana kana içir!'* Bunun üzerine üzerimdeki örtüyü üstüme aldım ve elbise gibi kullanarak onu sıkıca bağladım. Sonra elime bir bıçak aldım ve keçilerin yanına gittim. Onları elimle yoklamaya ve hangisinin daha semiz olduğuna bakmaya başladım. Rasûlullah (s.a.v) için onlardan birini kesmek istiyordum. Elimi onlardan birine atınca bir de baktım ki sütle dolu! Sonra baktım ki hepsi de sütle dolular! Bunun üzerine Muhammed (s.a.v) ailesinin, içinin sütle dolacağını hiç düşünmeyecekleri bir kap aldım ve onu sütle doldurmaya başladım. Hatta sonunda sütün köpüğü üstüne çıktı! Sonra Rasûlullah'a

CamScanner ile tarandı

(s.a.v) geldim. Bana: *'Siz bu gecekî sütünüzü içmediniz!'* buyurdu. Ben: *'Ey* Allah'ın Peygamberi! İç!' dedim. İçti ve sonra bana sundu. Ancak ben yine: 'Ey Allah'ın Peygamberi! İç!' dedim. İçti ve sonra bana sundu. Kabın geri kalanındakini de ben içtim. Rasûlullah'ın (s.a.v) kana kana içerek doyduğunu ve onun duasına nail olduğumu fark ettiğimde gülmeye başladım. Hatta o kadar ki gülmekten yere düştüm! Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Bu senin yaramazlıklarından biri ey Mikdâd!'* buyurunca ben: 'Ey Allah'ın Peygamberi! Şöyle şöyle yaptım!' diyerek olayı anlattım. Rasûlullah (s.a.v): *'Bu ancak yüce Allah'tan gelen bir rahmettir! Bana müsaade etsen de şu iki arkadaşını da uyandırsak ve onlar da bu rahmetten nasiplerini alsalar!'* buyurunca şöyle dedim: 'Seni hak ile gönderen yüce Allah'a yemin ederim ki, sen ve ben o rahmetten nasibimizi aldıktan sonra insanlardan kimin bu rahmetten nasipleneceğini pek umursamam! Artık dileyen içebilir!"[713]

1125. Yusuf'a (a.s): "Sen yeryüzü hazinelerinin başındaki yönetici olduğun halde niçin aç kalıyorsun?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Doymaktan ve açların halini unutmaktan korkuyorum!"

1126. Abâye b. Rifâa şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb'a (r.a), Sa'd b. Ebû Vakkâs'ın (r.a) bir saray yaptırdığı ve önüne bir kapı çektirdiği sonra da: 'Artık en küçük ses dahi bana ulaşamaz!' dediği haberi gelince Ömer, Muhammed b. Mesleme'yi ona gönderdi. Nitekim Ömer, emrinin istediği gibi yerine getirilmesini murad edince onu gönderirdi! Bundan dolayı ona şöyle dedi: 'Sad'a git ve o yaptırdığı kapıyı yak!' Böylece o Kûfe'ye geldi ve kapının yanına varınca bir çıra çıkartıp ateşle tutuşturdu. Sonra da kapıyı yaktı. Hemen Sad'a gidildi, haber verildi ve gelen kişinin vasıfları ona anlatıldı. Sa'd geleni tanıdı ve onun yanına gitti. Muhammed ona: 'Müminlerin Emiri'ne senin şöyle dediğin haberi geldi: 'Artık en küçük ses dahi bana ulaşamaz!' Sa'd yüce Allah'a yemin ederek kendisinin asla böyle bir şey söylemediğini bildirdi. Muhammed ise: 'Biz emrolunduğumuz şeyi yapıyoruz! Senin söylediğin sözleri de aynı şekilde ileteceğiz!' dedi ve ardından da bineğine binip yola çıktı. Rumme Vadisi'nin ortasına gelince ancak yüce Allah'ın bildiği bir şiddetle midesinin boşluğunu hissetti ve acıktı. Sonra bir koyun sürüsü gördü ve yanındaki hizmetçiyi sarığıyla birlikte gönderdi. Ona: 'Git ve bu sarıkla bir tane koyun al!' dedi. Hizmetçi genç gidip bir koyun aldı ve ge-

713 Müslim (2055).

CamScanner ile tarandı

tavdi. Bu sırada Muhammed namaz kılıyordu. Hizmetçi onu kesmek isteyince ona yapmaması gerektiğini işaret etti. Namazını bitirince şöyle dedi: 'Git ve ona bak! Eğer o kişi görevlendirilmiş bir köle ise koyunu geri ver ve sarığı da geri al! Eğer sahibiyse o zaman koyunu geri getir!' Hizmetli gidince öğrendi ki o bir köleymiş. Bunun üzerine koyunu geri verdi ve sarığı da aldı. Daha sonra Muhammed devesinin yularını tuttu ve geçtiği yerlerde bulunan yenecek sebzevatları yedi. Sonunda gece vakti bir kavmin yanına sığınınca onlar kendisine ekmek ve süt getirdiler sonra da şöyle dediler: 'Eğer yanımızda bunlardan daha güzel şeyler olsaydı onları da getirirdik ancak sadece bunlar var!' Muhammed: 'Yüce Allah'ın adıyla! Açlığı gideren helal yiyecek, haram olan kötü yiyeceklerden çok daha hayırlıdır!' dedi. Böylece Medine'ye geldi. Önce ailesinin yanına gitti ve soğuk su hazırlamalarını istedi. Sonra da yola çıktı. Ömer onu görünce: 'Eğer senin hakkındaki hüsnüzan/iyi kanaat olmasaydı verdiğim görevi yerine getirmediğini düşünürdüm!' dedi. Bunun üzerine Ömer'e onun çok hızlı bir şekilde gidip geldiğini anlattılar. Muhammed: 'Görevimi yerine getirdim! Sa'd asla böyle bir şey söylemediği konusunda yemin ediyor ve sana mazeretini beyan ediyor!' dedi. Ömer: 'Senin için bir şey emrettim mi?' diye sorunca da şöyle dedi: 'Eğer benim için bir şey emretmiş olsaydın onu yerinde görürdüm!' Ömer de şöyle cevap verdi: 'Hiç şüphen olmasın ki Irak toprakları ince ve bereketli topraklardır! Halbuki benim etrafımda bulunan Medine ehli açlıktan ölüyorlar! Bundan dolayı, eğer senin lehine olacak bir şey emredersem tadını sen çıkartırsın da azabını ben çekerim diye korktum!"[714]

1127. Ömer b. Ebû Akreb'in naklettiğine göre Attâb b. Esîd (r.a) şöyle demiştir: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, Rasûlullah'ın (s.a.v) beni görevlendirmiş olduğu vazifeden kazandığımla sadece işlemeli iki elbise alabildim! Onları da azatlı köleme giydirdim!"

1128. Eslem'in naklettiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) azatlı kölesi olan ve kendisine Hüney denilen bir adamı kamu yararına tahsis edilen devlet arazilerini yönetmesi için görevlendirdi ve ona şöyle dedi: "Ey Hüney! Müslümanların üzerine şefkat kanatlarını ört ve onları merhametle kucakla! Mazlumun beddüasını almaktan sakın! Hiç şüphen olmasın ki mazlumun

714 Abdullah b. Mübârek, ez-Zühd (513).

CamScanner ile tarandı

duasına mutlaka icabet edilir! Deve ve koyun sürüleri az olanların araziye girip otlamasına ve suvarmalarına izin ver! Ancak İbn Avf'ın ve İbn Affân'ın sürülerini sokma! Çünkü o ikisinin hayvanları helak olsa da kendi ekinlerine ve hurmalıklarına gidip ihtiyaçlarını karşılayabilirler! Ancak deve ve koyun sürüleri az olanların hayvanları ölürse hemen çoluk çocuklarını da toplayıp bana gelirler ve: 'Ey Müminlerin Emiri! Ey Müminlerin Emiri!' diyerek başıma üşüşürler! Hay babasız kalasıca! Ben onları kendi hallerine terk eder miyim hiç! Su ve otlak yer bulmak benim için altın ve gümüş bulmaktan çok daha kolaydır! Yüce Allah'a yemin ederim ki, böyle bir şey olursa onlar mutlaka benim onlara zulmettiğimi düşünürler! Çünkü bu araziler onlara aitti ve cahiliye döneminde bunlar için savaşırlardı! İslam döneminde de Müslüman olarak bu araziler üzerinde devletle anlaşmaya vardılar. Nefsimi elinde tutan yüceler yücesi Zât'a yemin ederim ki, eğer yüce Allah'ın yolunda sevk etmem gereken mallar söz konusu olmasaydı, onların beldelerindeki topraklardan bir karışını dahi mera olarak belirlemezdim!"[715]

1129. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Osman b. Affân'ı (r.a), Rasûlullah'ın (s.a.v) mescidinde, başının yanına çakıl taşlarını bir araya getirmiş ve elbisesinin bir tarafını onların üzerinde toplamış halde gördüm! Halbuki o bu zamanda Medine'nin yöneticisiydi ve yanında da hiç kimse yoktu! Kamçısı da ellerinin arasındaydı!"

1130. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki Ömer b. Hattâb (r.a) bir gece devriye gezerken su kırbasını taşıyan Ensar'dan bir kadının yanına geldi ve ona durumunu sordu. Kadın bir ailesinin olduğunu ancak hizmetçilerinin bulunmadığını bu yüzden de bu işi kendisinin yaptığını bildirdi. Ailesinin su ihtiyacını karşılamak için geceleri çıktığını, gündüz çıkmaktan hoşlanmadığını haber verdi. Bunun üzerine Ömer, kadının kırbasını aldı ve evine kadar taşıdı. Sonrasında da ona: 'Yarın sabah erkenden Ömer'e git! Sana bir hizmetçi versin!' dedi. Kadın: 'Ben ona ulaşamam!' deyince de Ömer: 'Yüce Allah'ın izniyle sen onu orada bulacaksın!' dedi. Kadın sabah erkenden gidince bir de baktı ki o aynı kişi! O zaman kırbasını taşıyan kişinin halife olduğunu anladı! Bunun üzerine kadın arkasını dönüp gitti! Ömer peşine haberci gönderdi ve ona bir hizmetliyle nafaka verilmesini emretti!"

---

715 Buhârî (3059).

CamScanner ile tarandı

1131. Muâviye (r.a), Sa'saa b. Sûhân'a: "Bana Ömer b. Hattâb'ı (r.a) anlat!" deyince o şöyle dedi: "Ömer; halkını çok iyi bilir, hükümlerinde çok adaletli, kibirden arınmış, mazeretleri kabul eden, kendisine rahatça ulaşılsın diye engelleri kolaylaştıran, kapıyı koruyan, doğruyu araştıran, zayıfın yanında ve yardımcısı olan, yakınlarını kayırmayan ve yabancılara sert-kaba davranmayan çok büyük bir adamdı!"

1132. Humus'un görevlilerinden biri Ömer b. Abdulazîz'e şöyle bir mektup yazdı: "Tüm bunlardan sonra sözün özüne gelirsek... Humus'un şehirleri harap olmuş durumda! Buraların bayındır hale getirilmeye ihtiyaçları var!" Bunun üzerine Ömer b. Abdulazîz ona şöyle cevap verdi: "O şehirleri adaletle korunaklı hale getir ve yollarını da zulümden arındır! Selametle!"

1133. Rivayet edildiğine göre Ebû Bekir es-Sıddîk'ın (r.a) yanında kral-lardan bahsedilince şöyle dedi: "Hiç şüpheniz olmasın ki bir kral mal-mülk sahibi olunca, yüce Allah kendi malı konusunda onun rağbetini kırar ancak başkalarının malına olan rağbetini arttırır! Onun kalbinden de şefkat ve merhamet giderilir! Artık o birçok şeye öfkelenir ve çok az şeye imrenir! Dışı şen şakrak görünür ancak içi daima hüzünlüdür! Böylece kendisine ölüm vakti gelir, ömrü azalır ve beli bükülür! Sonunda yüce Allah onu çok şiddetli bir hesaba çeker ve onu bağışlamaz!"

1134. Huzeyfe (r.a) şöyle demiştir: "Yöneticilerin facir birer günahkâr, vezirlerin yalancı, güvenilir olması gerekenlerin hain, âlimlerin doğru yoldan sapan birer suçlu ve âriflerin zalim olması, kıyamet saatinin yaklaştığını gösteren birer alamettir!"

1135. Ubeyd b. Umeyr şöyle demiştir: "Sultana/hükümdara yakınlığı artan bir insanın mutlaka yüce Allah'a olan uzaklığı da artar! Kendisine tâbi olanların çoğaldığı bir kimsenin mutlaka şeytanları da çoğalır! Malı çoğalan birinin kesinlikle hesap vermesi gereken durumlar da artar!"

1136. Kabîsa b. Züeyb (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a), Humus ehlinin üzerinde yönetici olan Abdullah b. Sa'dî'yi yanına çağırdı ve ona: 'Şam ehli niçin seni seviyor?' diye sordu. Abdullah: 'Hiç şüphen olmasın ki ben onları seviyorum, bundan dolayı onlar da beni seviyorlar!' dedi. Ömer: 'Şu anda mal olarak neyin var?' diye sorunca da şöyle dedi: 'Bir kölem, bir yayım, bir çift ayakkabım ve bir hizmetlim var!' Ömer: 'Kış aylarında ne

CamScanner ile tarandı

giyiyorsun?' diye sorunca da şöyle cevap verdi: 'Onunla başımı sardığım bir örtü ve giysi olarak kullandığım bir cübbe!' Ömer: 'Peki ya yazın ne giyiyorsun?' diye sorunca şöyle dedi: 'Bir gömlek ve tek bir parçadan oluşan ince bir elbise!' Bunun üzerine Ömer ona bin dinar verdi ve şöyle dedi: 'Bunu al! Ondan kendine harca ve etrafına da hayır olarak dağıt!' Ancak Abdullah şöyle dedi: 'Benim buna ihtiyacım yok! Bu yüzden almak istemiyorum! Sen mutlaka bu paraya benden daha çok ihtiyacı olan birisini bulursun!' Ömer de şöyle dedi: 'Bunu al! Hiç şüphen olmasın ki Rasûlullah (s.a.v) da bana mal vermişti ancak o para benim sana verdiğimden daha azdı. Bunun üzerine ben de senin bana söylediklerini söyledim. Ancak Rasûlullah (s.a.v) bana şöyle buyurdu: *'Ey Ömer! Eğer bir mal sana, göz dikmediğin, elde etmek için saldırmadığın ve arzulamadığın halde verilirse onu kabul et ve al!'*[716] Abdullah parayı aldı ve onu hanımına götürdü. Sonra da ona: 'Sence bu kadar malı olan bir adam fakir muhacirlerden mi olur yoksa zenginlerden mi?' diye sordu. Hanımı: 'Elbette zenginlerden olur!' deyince kendisine az bir miktar kalıncaya kadar altınları karısına verdi. Zannediyorum otuz veya benzeri bir miktar altın kaldı. Karısı ona: 'O da benim hakkım değil mi?' deyince de elinde kalanları da ona verdi."

1137. Mâlik ed-Dâr şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a) dört yüz dinar aldı ve onları bir keseye koydu. Sonra da hizmetlisini çağırarak ona: 'Al bu keseyi Ebû Ubeyde b. Cerrah'a (r.a) götür! Sonra da bir süre evinin önünde bir şeylerle meşgul ol ve onun parayı ne yapacağına bak!' dedi. Hizmetli parayı ona götürdü ve: 'Müminlerin Emiri şöyle diyor: 'Bu parayı bazı ihtiyaçların için kullan!' dedi. Bunun üzerine Ebu Ubeyde: 'Yüce Allah onun yardımcısı olsun ve ona merhamet etsin!' diyerek keseyi aldı. Sonra kendi hizmetlisine dönerek şöyle dedi: 'Ey kızım! Al bu yedi dinarı filancaya götür! Al bu beş dinarı falancaya götür!' Bu şekilde bütün keseyi infak ederek bitirdi. Görevli genç, Ömer'e geri geldi ve durumu ona haber verdi. Bir de baktı ki Ömer, yine aynı şekilde Muaz b. Cebel (r.a) için bir kese hazırlamıştı. Hizmetli gence: 'Al bu keseyi Muaz b. Cebel'e (r.a) götür! Sonra da bir süre evinin önünde bir şeylerle meşgul ol ve onun parayı ne yapacağına bak!' dedi. Hizmetli parayı ona götürdü ve: 'Müminlerin Emiri şöyle diyor: 'Bu parayı bazı ihtiyaçların için kullan!' dedi. Bunun üzerine Muaz b. Cebel (r.a):

716 Buhârî (7163); Müslim (1045).

CamScanner ile tarandı

'Yüce Allah onun yardımcısı olsun ve ona merhamet etsin!' diyerek keseyi aldı. Sonra kendi hizmetlisine dönerek şöyle dedi: 'Ey kızım! Şu parayla filancanın evine git! Bu kadar parayla falancanın evine git!' Bu şekilde tüm parayı dağıtıyordu ki karısı geldi ve: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, biz fakir ve muhtacız! Öyleyse bize de ver!' dedi. Halbuki kesede sadece iki dinar kalmıştı. Bunun üzerine o iki dinarı da karısına verdi. Genç hizmetli geri döndü ve Ömer'e olan biteni anlattı. Ömer de şöyle dedi: 'Hiç şüphesiz onlar birbirlerinin kardeşleridir!"[717]

1138. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a), Humus için, kendisine Umeyr b. Sa'd denilen bir adamı görevlendirdi. Bir sene geçince Ömer ona gelmesini emrettiği bir mektup yolladı. Ömer onun yalınayak yürüyüp geldiğini fark etmedi! Bir de baktı ki asası, kırbası, erzak çıkını ve kabı sırtında geliyor! Ömer onu görünce: "Ey Umeyr! Çok mu borç verdin yoksa şehir çok kötü bir halde mi?" dedi. Umeyr ise şöyle cevap verdi: "Ey Müminlerin Emiri! Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah, kötü düşüncelere kapılıp da kötü sözler söylemeni yasaklamıştır! Benim halimin kötü olduğunu düşünüyorsun ancak ben sana, ihtiyaç giderecek olan dünyalık şeyleri yanımda sürükleyerek geldim!" Ömer: "Senin yanında dünyalık olarak ne var?" diye sorunca da şöyle dedi: "Kendisine dayandığım ve karşılaştığım düşmanları onunla defettiğim bir asa, içeriğinde yemeğimi taşıdığım erzak çıkınım, içmek ve abdest almak için içerisinde su taşıdığım kırbam, onunla abdest aldığım, içerisinde başımı yıkadığım ve onda yemeğimi yediğim bir kabım var! Yüce Allah'a yemin ederim ki ey Müminlerin Emiri! Bu yanımdakiler olduktan sonra artık dünyalık bir şey istememe gerek yoktur!" Bunun üzerine Ömer bulunduğu yerden kalktı ve Rasûlullah (s.a.v) ile Ebû Bekir'in (r.a) kabrinin olduğu yere gitti! Orada ağladı ve sonra şöyle dedi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni rezil rüsva olmadan ve değişip de hak yoldan çıkmadan iki dostuma kavuştur!" Tekrar oturduğu yere geri döndü ve şöyle dedi: "Ey Umeyr! Görevin sırasında neler yaptın?" Umeyr şöyle dedi: "Parayla uğraşanlardan para, deveyle uğraşanlardan deve aldım! Tâbi olan zimmet ehlinden de onları koruma karşılığında cizye aldım! Sonra bunları fakirler, garibanlar ve yolda kalmışlar arasında paylaştırdım! Vallahi ey Müminlerin Emiri! Eğer tüm bu topladıkla-

717 İbn Mübarek, ez-Zühd (509); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (20/33); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (1/3237).

CamScanner ile tarandı

rımdan en küçük bir şey dahi yanımda kalmış olsaydı veya onlardan çok az bir miktar dahi artsaydı mutlaka onu sana getirirdim!" Bunun üzerine Ömer: "Artık işine geri dön!" deyince Umeyr: "Allah hakkı için beni görevime geri gönderme! Ben bu iş konusunda kendimi güvende hissetmiyorum! Çünkü bir zimmi için: 'Allah onu yalnız bırakıp rezil rüsva etsin!' dedim. Bundan dolayı Rasûlullah'ın (s.a.v) kıyamet günü bana hasım olmasından korkuyorum! Çünkü o şöyle buyurmuştur: *'Ben mazlumun yardımcısı ve zalimin hasmıyım! Her kim bir mazluma zulmederse, onunla ben davalaşırım!'*[718] Ancak bana izin ver de ailemin yanına gideyim." dedi. Ömer ona izin verdi ve ailesinin yanına gitti. Ömer, kendisine Hubeyb denilen bir adamı yüz dinarla onun ardından gönderdi ve ona: "Umeyr'e git ve üç gün boyunca onun yanında kal! Eğer o hain ise bu sana gizli kalmayacaktır! Onun yaşamını ve ailesinin durumunu incele! Eğer hain değilse bu da sana gizli kalmayacaktır! O zaman da bu yüz dinarı ona ver!" dedi. Hubeyb ona gitti ve yanında üç gün kaldı. Onun sadece arpa ekmeği ve zeytinle yaşamını sürdürdüğünü gördü. Üç gün geçince ona: "Ey Hubeyb! Eğer komşularımıza gitmek istersen bunu yapabilirsin. Belki de onlar sana bizden daha güzel ikramlarda bulunabilirler. Yüce Allah'a yemin ederim ki, bizim durumumuz bu! Eğer yanımızda bunlardan başka bir şey olsaydı mutlaka onu sana ikram ederek seni kendimize tercih ederdik!" dedi. Bunun üzerine Hubeyb yanındaki yüz dinarı çıkardı ve şöyle dedi: "İşte bu, Müminlerin Emiri'nin benimle sana gönderdiğidir!" O ise karısının eski ve yırtılmış bir elbisesini getirtip parçaladı ve içlerine beşer, altışar, yedişer dinar koyarak onları taksim edip dağıttı. Hubeyb, Ömer'in yanına gelince ona: "Ey Müminlerin Emiri! Ben senin yanına insanların en zahidinin

718 Bu sened üzerinden nakledilen böyle bir hadis bulamadım. Ebû Dâvûd'un, es-Sünen (3052) isimli eserinde Safvân b. Süleym'den, onun da Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbının çocuklarının bazılarından, onların da babalarından naklettikleri bir hadiste şöyle geçmektedir: "Dikkatle dinleyin! Her kim anlaşmalı bir zimmiye zulmederse, onun hakkını kısarsa, ona kaldıramayacağı yüklerle sorumlu tutarsa veya gönül rızası olmadığı halde ondan bir şey alırsa kıyamet günü onun hasmı ben olurum!" Bu hadisin senedinde meçhul raviler vardır. Sehâvî, el-Makâsıdü'l-Hasene isimli eserinde şöyle demiştir: "Bu hadisin senedinde herhangi bir beis yoktur! Sahâbenin çocuklarının isminin geçmemesinden kaynaklı olarak ravilerin meçhul olması hadise zarar vermez. Çünkü onların bilinmez oluşları normal karşılanacak sayıdadırlar. Bundan dolayı Ebû Dâvûd bu hadisi naklederken susmuştur. Beyhakî ise, es-Sünen isimli eserinde bu açıdan değerlendirmiştir ve Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbının çocuklarından otuz tanesinden, onların da babalarından naklettiğini söylemiştir.

CamScanner ile tarandı

yanından geliyorum! Onun yanında dünyalık olarak az veya çok hiçbir şey yok!" dedi. Ömer ona bir haberci gönderip çağırttı ve: "Yüz dinarı ne yaptın ey Umeyr?" diye sordu. Umeyr ise: "Bana onun hakkında bir şey sorma!" dedi. Ömer: "Mutlaka söyleyeceksin!" diye ısrar edince Umeyr: "Ensar'dan ve Muhacirler'den olan kardeşlerimin arasında paylaştırdım!" dedi. Bunun üzerine Ömer ona iki vesk[719] ağırlığında yiyecek ve iki elbise verilmesini emretti. Umeyr ise: "Ey Müminlerin Emiri! Elbiseleri kabul edebilirim ancak iki vesk yemeğe ihtiyacım yoktur! Ailemin yanında bir sa'[720] buğday var. Ben onlara geri dönünceye kadar bu yiyecek onlara yeter!" dedi.[721]

1139. Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a) zamanında yiyecekler çok pahalılaştı! Bundan dolayı Ömer arpa ekmeği yedi. Bundan önce ise onu hiç yememişti. Bu sefer de karnı onu beğenmedi ve guruldamaya başladı! Bunun üzerine karnına vurdu ve şöyle dedi: 'Vallahi yüce Allah, Müslümanların üzerine bir genişlik verip de onları rahatlatmadığı sürece bundan başka bir şey göremeyeceksin!"

1140. Atâ b. Sâib şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a), Sâib b. Akra'yı Medâin'e vali olarak atadı. Sâib, Kisrâ'nın saraylarından birine girince baktı ki bir put var ve parmağıyla yeri işaret ediyor! Onu inceledi ve sonra şöyle dedi: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, bunun yeri işaret etmesinin tek nedeni mutlaka orada bir şey olmasıdır!' Bunun üzerine orayı kazdılar ve içerisi mücevher dolu bir sandık çıkardılar! Sâib, Ömer b. Hattâb'a bir mektup yazdı ve şöyle dedi: 'Tüm bunlardan sonra sözün özüne gelirsek... Hiç şüphen olmasın ki ben bir saraya girdim ve içerisinde şöyle şöyle şeyler gördüm! Sonunda orayı kazdırdım ve içerisi mücevher dolu bir sandık çıkarttım! Buna senden daha layık kimsenin olamayacağını düşündüm ey Müminlerin Emiri! Bu, Müslümanların ganimet mallarından değil! Dolayısıyla gönül rahatlığıyla onu Müslümanlar arasında paylaştırabilirsin! Hiç şüphen olmasın ki biz bu hazineyi yerin altında bulduk!' İçi mücevher dolu sandık, üzerinde Sâib'in mührü olduğu halde Medine'ye gelince Ömer, uyuyan bir insanın rüya gör-

719 Bu tür ağırlık ölçüleri hakkında farklı rivayetler olmakla birlikte bir vesk yaklaşık 200 kg'dır. (Çevirenin notu)

720 Bu tür ağırlık ölçüleri hakkında farklı rivayetler olmakla birlikte bir sa' ortalama 3-4 kg'dır. (Çevirenin Notu)

721 Hilyetü'l-Evliyâ (1/247-250).

CamScanner ile tarandı

mesi gibi bir hale girdi ve sanki bir ateşin tutuşturulduğunu, kendisinin de o ateşe atılmak istendiğini gördü! Hemen Sâib'e bir mektup yazdı ve şöyle dedi: 'Bana gel!' Sâib şöyle demiştir: 'Onun yanına gittiğimde zekât develeriyle ilgileniyordu. Ben de gündüzün yarısına kadar onunla birlikte develerin etrafında dolaşıp durdum. Sonra Ömer bir su istedi ve onunla yıkandı. Sonra da benim için bir su istedi ve o suyla da ben yıkandım. Evine gittik. Önümüze sert bir et ve sert bir ekmek getirildi. Sonra: 'Kapıda kim var bak?' dedi. Bir de baktık ki Suffe[722] ehlinden olan siyahiler var! Onların gelmesine izin verdi ve onlarla birlikte yemeğe başladı. Ben bu sert eti yemekte zorlandım ve onun boğazımdan geçmesini sağlayamadım. Çünkü ben yumuşak ve lezzetli yiyeceklere alışmıştım! Ağzıma koyduğum anda boğazımdan akıp mideme giren yiyecekler yiyordum! Sonra bana şöyle dedi: 'Öğle namazını kılınca yanıma gel!' Dediği gibi yaptım ve huzuruna gittim. Sandığı istedi ve: 'Mührünü tanıdın mı?' dedi. Ben: 'Evet!' deyince: 'Sen beni yumuşatacak ifadelerle mektup yazdın ve buna benim en çok hak sahibi olduğumu iddia ettin! Bunu nereden buldun?' dedi. Ben de durumu ona haber verdim. Bunun üzerine bana şöyle dedi: 'Git ve onu Müslümanlara ait olan devlet hazinesinin (beytülmâl) içerisine koy! Böylece onu Müslümanlar arasında bölüştüreyim!"

1141. İbrahim en-Nehaî şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a), zekât toplayan memurlarını gönderdi ancak onlar geri gelmekte geciktiler. İnsanlar da çok büyük bir ihtiyaç içerisindeydiler. Daha sonra tahsildarlar zekât mallarını toplayıp getirdiler. İki ayrı parça kumaşın birleşiminden olan abasına sarınmış bir halde hemen bu malların başına geçti ve 'şu filancanın, bu falancanın' diyerek dağıtmaya başladı. Öğlene kadar bu işle ilgilendi ve sonunda kendisi aç kaldı. Yiyecek yemek bulabilirse diye yiyebilmek için evine girdi ve sonra da şöyle dedi: 'Her kimi midesi cehenneme sokarsa, yüce Allah onu rahmetinden uzaklaştırmış demektir!"

1142. Rivayet edildiğine göre Katâde şöyle demiştir: "Ömer (r.a), Şam'a gelince ona öyle bir yemek hazırlandı ki Ömer daha önce böylesine güzel bir yemek görmemişti. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Şimdi bu bizim için öyle mi?! Peki ya arpa ekmeğiyle karınlarını doyuramadıkları halde vefat eden Müslü-

722 Mescid-i Nebî'nin bitişiğinde yoksul sahâbîlerin hem kaldığı hem de eğitim gördüğü yer. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

insanların fakirleri için ne var?!' Hâlid b. Velîd ise şöyle cevap verdi: 'Onlar için Cennet var!' Ömer'in gözleri doldu ve şöyle dedi: 'Eğer bizim payımız bu kırıntılar, onlarınki de Cennet ise o zaman aramızda çok büyük uzaklıklar var demektir!"

1143. Abdullah b. Ömer el-Ömerî şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a), Şam'a geldiği zaman Ebû Ubeyde b. Cerrâh'a (r.a) şöyle dedi: 'Bizi evine götür!' Ebû Ubeyde: 'Sen gözünü bana dikip araştırma yapmak istiyorsun!' dedi ve onu evine götürdü. Ancak Ömer evde hiçbir şey göremedi! Bunun üzerine: 'Eşyaların nerede?! Burada gördüğüm tek şey kıldan yapılma bir keçe, küçük eski bir kırba ve bir kap! Halbuki sen buranın yöneticisisin! Yanında yiyecek yok mu?' diye sorunca Ebû Ubeyde kalktı, küçük bir sepetin yanına gitti ve ondan ekmek kırıntıları alıp getirdi. Ömer bunları görünce ağladı. Ebû Ubeyde şöyle dedi: 'Ben sana, gözünü bana dikip sürekli bizi araştırıyorsun, demiştim ey Müminlerin Emiri! Bir dinlenme yerinde sana yetecek kadar dünyalık şey elbette kâfidir!' Ömer ise şöyle cevap verdi: 'Dünya hepimizi aldattı ancak seni aldatamadı ey Ebû Ubeyde!"

1144. Ebû Osman en-Nehdî şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb'ı (r.a), Kâbe'yi tavaf ederken gördüm. Üzerindeki elbisesinde on iki yama vardı! Onlardan bir tanesi kırmızı bir deriden yapılmıştı."

1145. Saîd b. Cübeyr şöyle demiştir: "Ali b. Ebû Tâlib (r.a) halife iken Kûfe'ye geldi. Üzerinde Katvan yapımı iki parça elbise vardı. Bu elbise de Katvan yapımı olmayan bez parçalarıyla yamanmış bir haldeydi. Bir bedevi geldi ve onun üzerindeki yamalara bakmaya başladı. Ali onu tersleyince şöyle dedi: 'Ey Müminlerin Emiri! Şu yemeği ye! Bu elbiseyi giy ve bir bineğe bin! Sen bu haldeyken ölürsün veya öldürülürsün!' Bunun üzerine Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle dedi: 'Bu durum namaz konusunda benim için en hayırlı olandır! Kalbim için en doğrusudur! Benden önceki sâlih insanların yolundan gitmem için en güzel yoldur! Benden sonra gelecek olanlar için de benim örnekliğime en uygun olanıdır!"

1146. Tâvus şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a) zamanında insanlar kıtlık yaşamışlardı. Ömer ise kıtlık geçinceye ve insanlar yemek yiyinceye kadar yağlı ve güzel et yemeklerini yemedi! Sadece zeytin yağı ve kuru ekmek parçası yedi!"

CamScanner ile tarandı

1147. Hasan-ı Basrî şöyle demiştir: "Müminlerin Emiri Ömer b. Hattâb'ın (r.a) yanına, Ebû Musa el-Eşarî (r.a) ile birlikte Basra ehlinden oluşan bir heyet geldi. Ebû Musa el-Eşarî (r.a) şöyle dedi: 'Biz onun yanına giriyorduk ve o, her gün birkaç parça ekmek yiyordu. Ekmekle birlikte bazen iç yağı, bazen zeytin yağı yiyor bazen de süt içiyordu. Yanına girdiğimiz bazı zamanlarda ezilmiş ve sonrasında da suyla kaynatılmış kupkuru bir et yiyordu. Bazen de taze et yiyordu ancak bu çok az oluyordu. Bir gün bize şöyle dedi: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, yemeğim konusunda sizin yüzünüzdeki hoşnutsuzluğu ve benim yanlış davrandığıma dair kanaatinizi açıkça görebiliyorum! Ancak şundan hiç şüpheniz olmasın ki, eğer ben isteseydim en güzel yemekleri yiyebilir ve çok daha güzel bir hayat yaşayabilirdim! Vallahi ben hayvanın gerdanından, hörgücünden, kebaptan, hardaldan ve yumuşak, ince ekmekten habersiz değilim! Ancak yüce Allah'ın şu fiili işleyen insanları kınadığını işittim: *"İnkâr edenler ateşin başına getirilince, 'Size ait iyi ve güzel şeyleri dünya hayatınızda tükettiniz ve onlardan yararlandınız, şimdi ise yeryüzünde haksız olarak büyüklük taslamanıza ve yoldan çıkmanıza karşılık olarak aşağılayıcı cezayı çekeceksiniz!' denilecektir."*[723] Bazıları Ebû Musa ile konuştu ve ona şöyle dedi: "Eğer Müminlerin Emiri ile bu meseleyi görüşseydiniz sizin için devlet malından yemek verilmesini emrederdi de bu sayede siz de yemek yiyebilirdiniz!" Ebû Mûsâ şöyle devam etmiştir: "Biz onunla bu meseleyi görüşünce Ömer şöyle dedi: 'Ey emirler topluluğu! Siz, benim kendi nefsim için razı olmadığım şeye kendi nefsiniz adına razı mı geliyorsunuz?' Biz ise şöyle dedik: 'Ey Müminlerin Emiri! Hiç şüphen olmasın ki Medine şehri, yaşaması zor bir yer! Senin yediklerin doyurucu değil ve bize yetmiyor! Zaten yemeklerin yenilecek şeyler değil!' Bunun üzerine bir süre başını eğip bekledi ve sonra başını kaldırıp şöyle dedi: 'Sizin için devlet malından iki koyun ve iki ölçek buğday verilmesini emrediyorum! Sabah olunca o koyunlardan birini buğdayların üzerine koyup götür! Sen ve arkadaşların onu yiyin! Sonra da içecek iste! Önce sağındakine sonra da solundakine içir! Sonra da kendi ihtiyacını gider! Akşam olunca diğer koyunu da öteki buğdayın üzerine koy! Sen ve arkadaşların ondan yiyin! İnsanların evlerinde doymalarını ve ailelerinin onlardan yemelerini sağlayın! Yüce Allah'a yemin ederim ki, zannediyorum eğer bir yerde her gün iki koyun ve iki ölçek buğday yenirse oranın harap olması çabuk gerçekleşir!"

723 Ahkâf, 46/20. âyet.

CamScanner ile tarandı

1148. Âsım b. Behdele şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a) birisini yönetici olarak görevlendireceği zaman ondan; beygire binmeyeceğine, ince ve pahalı elbiseler giymeyeceğine, lüks yemekler yemeyeceğine, insanların ihtiyaçlarının karşılanması ve onların düzeltilmeleri konusunda asla kapılarını kapatmayacağına dair söz alırdı. Görevlilerine şöyle derdi: 'Hiç şüpheniz olmasın ki ben kesinlikle sizi onların vücutlarına hükmedesiniz, namuslarına göz dikesiniz, davranışlarını takip edesiniz diye görevlendirmiyorum! Kesinlikle ben sizi onlara namaz kıldırasınız, aralarında adaletle hükmedesiniz ve ganimet mallarını aralarında adil olarak dağıtasınız diye görevlendiriyorum!"

1149. Saîd b. Müseyyeb şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a) kocaları savaşmak için giden ailelerin yanlarına gelir, onlara kapılarından selam verir ve şöyle derdi: 'Herhangi bir ihtiyacınız var mı? Alınmasını istediğiniz herhangi bir şey var mı?' Onlar da ihtiyaçlarını Ömer'e iletirlerdi. Bu sayede o, kimin neye ihtiyacı varsa yanındaki para ile onlar için satın alırdı. Sınır bölgelerinden bir mektup gelirse onu bizzat kendisi, mektubu gönderen mücahidin evine kadar götürür ve şöyle derdi: 'Hiç şüpheniz olmasın ki eşleriniz Allah yolunda cihad etmektedirler! Sizler de Rasûlullah'ın (s.a.v) şehrindesiniz! Eğer yanınızda okuma bilen biri varsa bu mektubu okusun! Eğer yoksa kapıya doğru yaklaşın da ben sizin için eşlerinizin mektubunu okuyayım!' Sonra da şöyle devam ederdi: 'Görevli şu şu günlerde çıkıp dolaşır! Siz mektup yazdığınızda ona verin ki sizin mektuplarınızı eşlerinize gönderebilelim!' Ömer bununla da yetinmez o aileleri elinde kâğıt ve kalemle dolaşır ve şöyle derdi: 'İşte kâğıt ve kalem! Kapıya yaklaşın ve söyleyin ki bu sayede dediklerinizi sizin için kâğıda yazabileyim!' İşte bu şekilde eşleri yanlarında olmayan aileleri dolaşırdı ve onların mektuplarını toplardı. Sonra da onlar adına eşlerine gönderirdi!"

1150. Rebi' b. Ziyâd el-Hârisî şöyle demiştir: "Ebû Musa el-Eşarî (r.a), Bahreyn valisi iken ben onun yanında bulunan bir hizmetliydim. Ömer b. Hattâb (r.a) ona yanındaki görevlilerle birlikte huzuruna gelmesini, geride de kendileri adına yetkililer bırakmalarını emrettiği bir haber gönderdi. Biz, Medine'ye gelince Ömer'in azatlı hizmetlisi olan Yerfâ'ya gittim ve ona: 'Ey Yerfâ! Biz uzak yoldan geldik! Bize bir yol yordam göster! Müminlerin Emiri'nin görevlilerinde görmek istediği hal nedir? Hangi görünüş onun ho-

CamScanner ile tarandı

şuna gider?' dedim. Bana yanaştı ve: 'Sert ve kaba elbiseler!' dedi. Bunun üzerine üst üste geçmiş derilerden yapılma sert bir ayakkabı edindim ve yünden yapılma kalın bir cübbe giyindim! Sarığımı da başıma sardım! Bu halde Ömer'in huzuruna girdik ve önünde oturduk. Bizi iyice inceledi ve halimize bakıp soruşturmaya başladı. Gözlerini benden başkasına çevirmiyordu. Sonra beni yanına çağırdı ve sordu: 'Sen kimsin?' Ben de: 'Rebi' b. Ziyâd el-Hârisî!' dedim. 'Bizim görev verdiğimiz yerlerden hangisinde çalışıyorsun?' deyince: 'Bahreyn!' dedim. 'Ne kadar maaş alıyorsun?' deyince de: 'Bin dirhem!' dedim. Bana: 'Çok fazla! Bu kadar parayı ne yapıyorsun?' diye sorunca: 'Onun bir kısmıyla geçimimi sağlıyorum! Bir kısmını da akrabalarım için harcıyorum! Onlardan arta kalan kısmını da Müslümanların fakirlerine veriyorum!' dedim. Bunun üzerine: 'Öyleyse sorun yok! Yerine geri dön!' dedi. Ben de saftaki yerime geri döndüm. Yine bizi inceliyor ve hakkımızda soruşturuyordu. Yine gözleri sadece benim üzerimdeydi. Tekrar yanına çağırdı ve bana: 'Yaşın kaç?' diye sordu. Ben: 'Kırk beş yaşındayım!' deyince: 'Artık reşit oldun!' dedi. Arkadaşlarım yaşamın kolaylaştığı zamanlar hakkında konuşurken yemek getirilmesini emretti. Benim yüzümden aç kalmıştı. Ekmek ve bir devenin organları (sakatat) getirildi. Arkadaşlarım bunu yemek istemediler ve ondan tiksindiler ancak ben yemeğe başladım. Bir yandan da ona bakıyordum ki herkesin arasında dikkatle beni izlediğini gördüm. Sonra ağzımdan öyle bir laf çıktı ki, bu sözü söylemektense yerin dibine girmeyi tercih ederdim! Ben: 'Ey Müminlerin Emiri! İnsanların senin iyi ve afiyette olmalarına ihtiyaçları var! Keşke şu yemekten daha güzellerini yesen!' deyince beni azarladı ve: 'Ne dedin?' dedi. Ben: 'Ey Müminlerin Emiri! Sen bir gün undan yapılan yemeğine bakarsın. Bu bakışın bir işarettir ve senin emrin olmadan senin için ekmek yapılır, et pişirilir. Sonra da huzuruna yumuşacık bir ekmek ve lezzetli bir et getirilir!' deyince öfkesi geçti ve sakinleşti. Sonra bana: 'İşte bu senin bir aldanmadır!' dedi. Ben de: 'Evet!' dedim. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Ey Rebî' hiç şüphen olmasın ki biz eğer isteseydik bu alanı yumuşacık ekmeklerle, hardallarla, altın ve gümüş kütleleriyle donatırdık! Ancak ben yüce Allah'ın, şehevi istek ve arzularına göre yaşayan toplulukları ayıpladığını gördüm! Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'İnkâr edenler ateşin başına getirilince, 'Size ait iyi ve güzel şeyleri dünya hayatınızda tükettiniz ve onlardan yararlandınız, şimdi ise yeryüzünde haksız olarak büyüklük tasla-*

CamScanner ile tarandı

manıza ve yoldan çıkmanıza karşılık olarak aşağılayıcı cezayı çekeceksiniz!' denilecektir.'[724] Sonra da Ebû Musa'ya benim görevimde kalmamı diğer arkadaşlarımı ise değiştirmesini emretti."

1151. Ömer b. Hattâb (r.a), Mısır valisi olan Amr b. Âs'a (r.a) şöyle yazdı: "Yöneticinin sana karşı nasıl davranmasından hoşlanacaksan aynı şekilde halkına karşı öyle güzel davran!"

1152. Ömer b. Abdulazîz'in (rh.), Mısır'dan Medine'ye yiyecek taşıyarak ticaret yaptığı bir gemisi vardı. Muhammed b. Ka'b el-Kurazî ona şöyle dedi: "Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: 'Eğer bir yönetici halkı arasında ticaretle uğraşırsa mutlaka onun halkı helak olur!" Bunun üzerine Ömer, o gemiyi hibe etti!

1153. Muhammed b. Ka'b, Ömer b. Abdulazîz'e (rh.) şöyle demiştir: "Sakın ola liyakat sahibi olan yetkin bir insandan başkasını yardımcı edinme! Güzelliğiyle bilinen ve iyiliğiyle tanınan güvenilir bir insandan başkasını da yanında tutma! Çünkü bu kişiler üzerine yüklenmiş olan bu hilafet görevinde senin ortağındırlar! Eğer onlar iyi olurlarsa her şeyi düzeltirler ve ıslah ederler! Eğer onlar kötü olurlarsa her şeyi bozarlar ve ifsat ederler!"

1154. Ömer b. Abdulazîz (rh.) kendisine gelen bir heyete, geride bıraktıkları insanların durumlarını sorunca başlarındaki görevli şöyle dedi: "Onların zenginlerini doymuş, fakirlerini ihtiyaçları giderilmiş, zalimlerini belleri kırılıp kahredilmiş ve mazlumlarını da kendilerine yardım olunmuş bir halde bırakıp geldim!" Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: "Bütün övgüler ve hamdler yüce Allah'a aittir! Eğer sadece organlarımdan birini feda edince bu sayılan hasletlerden/özelliklerden bir tanesi tamamlanıyor olsaydı bile mutlaka onu feda ederdim! Onu feda etmek benim için çok kolay olurdu!"

1155. Rivayet edildiğine göre Mâlik b. Dînâr (rh.) bir kitapta şöyle yazıldığını görmüştür: Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: Hiç şüpheniz olmasın ki ben hükümdarların hükümdarı, sultanları sultanı yüce Allah'ım! Bütün hükümdarların kalpleri benim elimdedir! Her kim bana itaat ederse bütün bu sultanları onun için rahmet haline getiririm! Her kim de bana isyan ederse bütün bu hükümdarları onun için bir azap haline getiririm! Öyleyse nefisleri-

724 Ahkâf, 46/20. âyet.

CamScanner ile tarandı

nizi hükümdarlara küfür ve hakaret etmekle boşuna meşgul etmeyin! Ancak siz yalnızca bana yönelip tövbe edin ki, bu sayede ben onları size karşı şefkatli ve merhametli birer sultan haline getireyim!"

1156. Halife Me'mûn, Amr b. Mes'ade'ye zulüm sebebiyle gelen şikayetlerin anlatıldığı hikayelerde şöyle bir yazıya denk geldi: "Ey Amr! Üzerindeki nimetleri adaletle bayındır hale getir! Çünkü zulüm tüm bu nimetleri yerle yeksan eder!"

1157. Yahya b. Yahya el-Gassânî Musul'dan Müminlerin Emiri'ne bir mektup yazdı ve şöyle dedi: "Kötülük çoğaldı! Şüpheyle dahi olsa insanları alıkoyayım mı yoksa illa delille mi hareket edeyim?" Bunun üzerine Müminlerin Emiri ona şöyle cevap verdi: "Onları mutlaka delille tutukla! Zanla hareket etme! Eğer hak ve adalet onları düzeltmezse yüce Allah artık onları ıslah etmez!" Nitekim Yahya denileni yaptı ve böylece beldenin düzeni sağlandı, o yer ıslah oldu.

1158. Tâvus (rh.) bir gün Halife Süleyman'ın yanına gitti ve ona: "Ey Müminlerin Emiri! Kıyamet günü insanlar arasında en çok azaba duçar olacak kişinin kim olduğunu biliyor musun?" diye sordu. Süleyman ona: "Sen söyle!" deyince Tâvus şöyle dedi: "Kıyamet günü insanlar arasında en çok azaba uğrayacak kişi, yüce Allah'ın mülkünde O'na ortak olmaya kalkışan ve hükümlerinde zalimce davranandır!" dedi. Bunun üzerine Süleyman sırt üstü düştü ve hüngür hüngür ağlamaya başladı! O kadar çok ağladı ki sonunda etrafında bulunanlar endişe ettikleri için kalkıp onunla ilgilendiler!

1159. Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "Eğer bir yönetici zalimliğe veya zalimce bir amel etmeye girişirse, yüce Allah onun memleketinde bulunan insanların arasına noksanlık sokar! Böylece çarşıda, pazarda, tarlada, hayvanlarda ve her şeyde kusur meydana gelir! Eğer bir yönetici hayra ve adaletle amel etmeye girişirse, yüce Allah onun memleketinde bulunan insanların arasına bereket indirir! Aynı şekilde her şeyde bereket meydana gelir!"

1160. Bir bedevinin yanında hükümdardan bahsedilince şöyle dedi: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, eğer hükümdarlar dünya hayatında zulmederek izzetli konumlara gelirlerse, ahiret hayatında adalete yakalanırlar ve kalıcı olan çok şeyi terk edip geçici olan az şeye razı oldukları için zelil

CamScanner ile tarandı

duruma düşerler! Artık pişmanlığın fayda vermediği bir yerde sadece yokluk vardır!"

1161. Amr b. el-Âsî (rh.) şöyle demiştir: "Saldırgan ve vahşi bir aslan dahi zalim bir sultandan daha hayırlıdır! Bununla birlikte zalim ve acımasız bir sultan da bitmek bilmeyen fitneden daha hayırlıdır!"

1162. Fudayl (rh.) şöyle demiştir: "Zulümle geçen altmış sene dahi bir anlık kargaşadan, kaostan daha hayırlıdır!"

1163. Muhammed b. Yusuf'un kardeşi ona yöneticilerden şikâyet ettiği bir mektup yazınca Muhammed b. Yusuf (rh.) şöyle cevap verdi: "İçinizde bulunduğunuz durumu anlattığın mektubun bana geldi! Günah işleyen birisinin cezayı hoş görmeme ve inkâr etme hakkı yoktur! Benim sizde gördüğüm tek şey günahların uğursuzluğudur! Selametle!"

1164. Ebû Bekir b. Abdurrahman b. Hâris b. Hişâm (rh.) şöyle demiştir: "İlim, üç çeşit insan içindir: Bir kişi ya asalet sahibidir ve ilimle daha da güzel hale gelir ya dindârdır ki ilim sayesinde dinini daha iyi yaşar ve hüküm verir ya da yöneticilerle oturup kalkan biridir ki ilmi sayesinde ona hediye verilir ve ilminin faydasını görür. Tüm bu hasletleri kendisinde topladığını gördüğüm sadece iki kişi var: Urve b. Zübeyr ve Ömer b. Abdulazîz. Her ikisi de hem asalet sahibi hem dindâr hem de sultanlarla oturup kalkıyorlar ve ilim sahibi insanlar!"

1165. İmam Mâlik'in arkadaşlarından olan Abdulmüteâlî b. Sâlih, Mâlik'e: "Biz tam zulmettikleri ve haksızlık yaptıkları bir esnada sultanların yanlarına giriyoruz!" deyince İmam Mâlik şöyle dedi: "Allah sana merhamet etsin! Hak sözü başka hangi zamanda söyleyeceksin?!"[725]

1166. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Abbas (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir keresinde Uyeyne b. Hısn, Ömer b. Hattâb'ın (r.a) yanında bulundurduğu değerli insanlardan biri olan yeğeni Hür b. Kays'ın yanına geldi. Hür b. Kays, Kur'ân ve tefsirde otorite (kurra) kabul edilirdi. Ömer'in etrafında bulunan ve kendine yakınlaştırdığı kişiler onun devlet meselelerinde istişare yaptığı değerli insanlardı. Bu kişiler orta yaşlılardan ve gençlerden oluşmaktaydılar. Uyeyne b. Hısn yeğenine: 'Ey kardeşimin oğlu! Şu adamın

725 Yani doğruyu söylemenin tam yeri ve zamanı! (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

yanında senin bir değerin var! Benim için izin iste de onun yanına gireyim!' deyince Hür, onun için Ömer'den izin istedi. Ömer de ona izin verdi. Uyeyne içeri girince: 'İşte! Ey İbn Hattâb! Vallahi sen bize bol bol vermiyorsun ve aramızda adaletle hükmetmiyorsun!' dedi. Bunun üzerine Ömer gazaplandı ve onun üstüne saldırmaya niyetlendi! Tam bu esnada Hür ona şöyle dedi: 'Ey Müminlerin Emiri! Yüce Allah, Peygamberine şöyle buyurdu: *'Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir.'*[726] Hiç şüphen olmasın ki işte bu da cahillerdendir!' Yüce Allah'a yemin ederim ki, çok öfkeli olmasına rağmen Ömer, bu âyet okunduktan sonra asla hareket etmedi! Ömer'in yanında, yüce Allah'ın Kitabı okundu mu akan sular dururdu! Kesinlikle o, âyetlere karşı çok hassas bir kulluk şuuruyla hareket ederdi!"[727]

1167. İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana haber verildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) bir gün Mekke yolu üzerinde bulunan bir ağacın altında konakladı. Güneş etrafı kavurmaya başlayınca bir elbise çıkardı ve onunla gölgelendi. Bu esnada bir adam ona şöyle seslendi: 'Ey Müminlerin Emiri! İhtiyacı giderilmesi gereken ve beklemesi uzamış olan bir insan hakkında senin lehine/faydana bir durum yok mu?' Ömer: 'Kim onun ihtiyacını giderecek?' diye sorunca adam: 'Sen!' dedi. Adam ihtiyacını anlatmaya devam ederken ve ona müracaat ederken Ömer adama kırbacıyla vurdu. Bunun üzerine adam Ömer'in elbisesini tuttu ve: 'Bana karşı acele davrandın ve halimi iyice araştırmadan karar verdin! Eğer ben mazlumsam o halde bana insaflı davran ve yardım et! Eğer ben zalim biriysem o zaman da beni hakka yönlendir!' dedi. Ömer: 'Doğru söyledin!' dedi ve adamın elbisesinden tutup ona kırbacını verdi. Sonra da: 'Hakkını al!' dedi. Adam: 'Yapmam!' deyince de: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, kesinlikle ya bunu yapacaksın ya da hakkından vazgeçerek hakkını helal eden kişinin yaptığını yapacaksın!' dedi. Bunun üzerine adam: 'Gerçekten seni affediyorum!' dedi. Ömer, yanında bulunan adama şöyle dedi: 'Yarın ahirette hiç istemediğim ve hoşnut olmayacağım bir halde bana karşı adaletli davranılıp da üzerimdeki hakların benden zorla alınmasından önce kendi nefsime adaletli ve insaflı davrandım!' Eğer Mekke'de bulunan Erak'ta olsaydın dahi Ömer'in iniltilerini ve ağlamasını işitirdin!"

---

726 A'râf, 7/199.

727 Buhârî (4642 ve 7286).

CamScanner ile tarandı

1168. İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre Ömer b. Hattâb (r.a) bir adama kırbacıyla vurdu. Sonra Ömer, o adama: 'Benim için yüce Allah'tan bağışlanma dile!' dedi. Ancak adam: 'Aksine! Sen benim için bağışlanma dile! Çünkü ben zalimim!' dedi. Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: 'Sen yöneticiliğin ve saltanatın kaprislerini, aşırılığını bilmiyor musun?!"

1169. Eyyûb şöyle demiştir: "Hüküm verme konusunda insanların en bilgili olanlarının, aynı konuda en çok geri duranlar ve hüküm vermekten en çok sakınanlar olduklarını gördüm!"

1170. Sevrî'ye (rh.), "Şerîk, hüküm vereceği bir makama getirilmek isteniyor!" denilince şöyle demiştir: "Nerede gerçek manada bir adam bulsalar hemen onu ifsad edip bozuyorlar!"

1171. Muhammed b. Vâsi' şöyle demiştir: "Kıyamet günü hesaba çekilmek için çağrılacak ilk insanlar, kadılar/hakimlerdir!"

1172. İsmail b. İshâk el-Kâdî'ya, "Kadıların/hakimlerin adabı hakkında bir kitap telif etmez misin?" diye sorduklarında şöyle demiştir: "Bir kadı için İslam edebinden başka bir edebe ihtiyaç var mı?!" Ve sonra da şöyle devam etmiştir: "Bir hâkim adaletle hüküm verdikten sonra meclisinde dilediği gibi oturabilir ve eğer isterse ayaklarını dahi uzatabilir! Yeter ki hak ile hüküm versin!"

1173. Ömer b. Abdulazîz (rh.) şöyle demiştir: "Eğer bir hâkimde şu beş haslet varsa o kemale ermiş demektir: Önceden olan davaların bilgisine sahip olmak, tamahkârlığa tenezzül etmemek, hasmın yanında yumuşak huylu ve halim-selim kalabilmek, mezhep imamlarını örnek almak ve görüş ehli olan bilge insanlarla istişare etmek!"

1174. Fudayl b. Iyâz (rh.) şöyle demiştir: "Her kim, hüküm verme işini üzerine alırsa, bıçak olmaksızın boğazı kesilmiş demektir![728] Bu sebeple hâkimin yapması gereken şey, kendisine hüküm vermek için bir gün, ağlamak içinse başka bir gün tahsis etmesidir! Hiç şüphe yok ki o, yüce Allah'ın huzurunda durdurulacak ve verdiği kararlardan dolayı hesaba çekilecektir!"

---

728 Bu ifade sahih bir rivayet olarak Peygamberimizden (a.s), Ebû Hureyre'nin (r.a) nakli olarak rivayet edilmiştir: Ahmed b. Hanbel (2/230); Ebû Dâvûd (3571); Tirmizî (1325); Hâkim (4/91) bu hadisi sahih kabul etmiştir ve Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

CamScanner ile tarandı

1175. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a), Şüreyh'i kadı olarak tayin edeceği zaman kendisine şöyle demiştir: "Sevindirileceğin veya zarara maruz kalacağın bir durumun içerisine girme! Satın alma ve satma! Ticaretle uğraşma!"

87. BÂB: YETİMLER VE KÜÇÜKLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1176. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler, ancak ve ancak karınlarını doldurasıya ateş yemiş olurlar ve zaten onlar çılgın bir ateşe (cehenneme) gireceklerdir."*[729]

1177. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onlar, yiyeceği seve seve yoksula, yetime ve esire yedirirler. (Yedirdikleri kimselere şöyle derler:) Biz size sırf Allah rızası için yediriyoruz. Sizden bir karşılık ve bir teşekkür beklemiyoruz. Çünkü biz, asık suratlı, çetin bir günden (o günün azabından dolayı) Rabbimizden korkarız. Allah da onları o günün kötülüğünden korur ve yüzlerine bir aydınlık ve içlerine bir sevinç verir."*[730]

1178. Bakıyye b. Velîd'in naklettiğine göre Sâbit b. Aclân şöyle demiştir: "Eğer bir insan elini, şefkat ve merhametle bir yetimin başına koyarsa, elinin değdiği her bir saç teli için bir sevap kazanır!"

1179. Yezîd b. Ebû Attâb'ın, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Müslümanların evleri arasında en hayırlı olanı, içerisinde kendisine iyi davranılan bir yetimin bulunduğu evdir! Müslümanların evleri arasında en şerli olanı ise, içerisinde kendisine kötü davranılan bir yetimin bulunduğu evdir!"*[731]

1180. İmâm Mâlik'in, Safvân b. Süleym'den naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ben ve yetimin sorumluluğunu üzerine alan kişi Cennet'te işte böyle olacağız!"* Rasûlullah (s.a.v) konuşurken orta parmağıyla işaret parmağını yan yana gösteriyordu.[732]

---

729 Nisâ, 4/10. âyet.

730 İnsân, 76/8-11. âyetler.

731 Zayıf bir hadistir. İbn Mübârek, ez-Zühd (654); Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (136); İbn Mâce (3679); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat (4785).

732 Muvatta (2/948), Mürsel bir hadistir; Sehl b. Sa'd (r.a) tarafından nakledilen hadis ise

CamScanner ile tarandı

1181. Utbe b. Umeyr şöyle demiştir: "Nuh kavmi, tufana yakalanıp da boğulmaya başlayınca içlerinde, yanında küçük çocuğu olan bir kadın da vardı. Su yükselmeye başlayınca çocuğu kucağına aldı. Su çoğalınca bu sefer de çocuğu göğsüne kaldırdı. Artık su iyice yükselince çocuğu elleriyle kaldırıp başının üzerine koydu. Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurdu: 'Eğer ben onların içerisinden herhangi birisine merhamet edecek olsaydım çocuğuna olan merhametinden dolayı işte bu kadına merhamet ederdim!"

88. BÂB: ANNE-BABAYA İYİLİK ETME KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1182. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"İnsana da, anne babasına iyi davranmasını emrettik. Annesi onu her gün biraz daha güçsüz düşerek karnında taşımıştır. Onun sütten kesilmesi de iki yıl içinde olur. (İşte onun için) insana şöyle emrettik: 'Bana ve anne babana şükret. Dönüş banadır."*[733]

1183. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın onlara 'öf!' bile deme; onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle. Onlara merhamet ederek tevazu kanadını indir ve de ki: 'Rabbim! Tıpkı beni küçükken koruyup yetiştirdikleri gibi sen de onlara acı."*[734]

1184. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'a (s.a.v) hangi amelin daha faziletli/üstün olduğunu sorduğumda bana şöyle buyurdu: *'Vaktinde kılınan namaz!'* Ben: 'Sonra hangisidir?' diye sorunca: *'Anne-babaya iyilik!'* buyurdu. Ben: 'Peki ya sonra hangisidir?' diye sorunca da: *'Allah yolunda cihad etmek!'* İşte bana bunları söyledi. Eğer daha fazlasını sorsaydım o daha fazlasını da söylerdi."[735]

1185. Enes'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında büyük günahlardan bahsedildi ve onların ne oldukları hakkında soruldu. Bunun

---

sahihtir ve bu hadise ihtiyaç bırakmaz: Buhârî (5304); Müslim (2983), Ebû Hureyre'den (r.a) nakletmiştir.

733 Lokmân, 31/14. âyet.

734 İsrâ, 17/23-24. âyetler.

735 Buhârî (527); Müslim (85).

CamScanner ile tarandı

üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Yüce Allah'a şirk koşmak, haksız yere bir cana kıymak ve anne-babaya karşı isyankâr olmak, onlara kötü davranmak!"*[736]

1186. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir evlat, babasının üzerindeki hakkını asla ödeyemez! Ancak onu köle olarak bulup da satın alarak özgürlüğüne kavuşturursa o zaman hakkını ödemiş olur!"*[737]

1187. Ömer b. Zer şöyle demiştir: "Biz, Kûfe ehlinden on iki kişi olarak Ömer b. Abdulazîz'in huzuruna girdik. Ömer şöyle dedi: 'Yusuf'un (a.s) kardeşleri Yusuf'un huzuruna girdiğinde kardeşi Bünyamin'i yanında tuttu. Onu özel olarak ağırladı ve onunla muhabbet etti. Yusuf ona: 'Tüm bunların hepsi senin kardeşin mi?' diye sorunca o: 'Evet!' dedi. 'Babanızın bir olduğu başka kardeşin var mı?' diye sorunca o: 'Hayır! Ancak benim, İsmi Yusuf olan bir kardeşim daha vardı!' dedi. Yusuf: 'Ona ne oldu?' diye sorunca Bünyamin: 'Onu kurt yedi!' dedi. Yusuf: 'Onun babası Yakub, evladı için çok üzüldü mü?' diye sorunca o: 'Evet! Hem de çok büyük bir hüzne gark oldu!' dedi. Yusuf: 'Hüznü ne raddeye vardı?' diye sorunca o: 'Hüznü sebebiyle gözlerinin feri söndü ve görmez oldu! O hâlâ çok gamlı ve kederli!' dedi. Yusuf: 'Peki sen kardeşin için üzüldün mü?' diye sorunca o: 'Evet! Hem de çok fazla üzüldüm!' dedi. Yusuf: 'Evlendin mi?' diye sorunca: 'Evet!' dedi. Yusuf: 'Hiç mahzun bir insan evlenir mi?' deyince o: 'Babam ve büyüğümüz Yakub bunu yapmamı bana emretti! Bana şöyle dedi: 'Evladım! Evlen! Umulur ki yüce Allah'ı zikrederek yeryüzünü ağırlığıyla dolduran bir evladın olur!"

1188. Ali b. Hüseyin, evladına şöyle demiştir: "Evladım! Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah, seni razı etmem için beni sorumlu tutmadı! Bundan dolayı sana, bana iyi davranmanı emretti! Benim razı olmam için seni sorumlu tuttu ve beni sana karşı dikkatli davranmam konusunda uyardı! Şunu iyi bil ki çocukları için babaların en hayırlıları, evlatlarına karşı duydukları sevginin, kendilerini kusur işlemeye sürüklemediği kişilerdir! Babaları açısından çocukların en hayırlıları da kusurlarının kendilerini isyana ve ailesine karşı saygısızlığa itmediği kişilerdir!"

736 Buhârî (5977); Müslim (88).
737 Müslim (1510).

CamScanner ile tarandı

1189. Nâfi' rivayet etmiştir ki Abdullah b. Ömer (r.anhumâ), Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu nakletmiştir: *"Üç adam yürüyüşe çıkmışlardı. Tam bu esnada bir yağmura yakalandılar ve bir dağdaki mağaranın içerisine saklandılar. Üzerlerine bir kaya düştü ve mağaranın girişi kapandı. Birbirlerine: 'İşlediğiniz en faziletli amellerle yüce Allah'a dua edin de giriş açılsın!' dediler.*

İçlerinden biri: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Benim, yaşları iyice ilerlemiş bulunan bir annem ve babam vardı! Ben çıkar, hayvanlarımı otlatır sonra da gelir ve süt sağardım. Sağılan bu sütle birlikte gelir onu önce anne-babama götürürdüm. Böylece önce onlar içerlerdi. Sonra çocuklara, aileme ve hanımıma içirirdim. Bir gece geç kaldım. Geldiğimde bir de baktım ki anne-babam uyumuşlar! Onları uyandırıp rahatsız etmek istemedim! Çocuklar ise açlıklarından dolayı ayaklarımın dibinde ağlaşıp duruyorlardı ancak yine de anne-babama içirmeden önce çocuklara süt vermedim! Onların haliyle benim durumum bu şekilde gün ağarıncaya kadar devam etti. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer benim yapmış olduğum bu amelimin gerçekten Senin rızan için yapıldığı bilgisi üzere isen şu kayadan bizim için bir boşluk aç da bu sayede semayı görebilelim!' dedi ve kaya biraz açıldı.

Öteki şöyle dedi: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Gerçekten ben, amcamın kızlarından bir kadını, erkeklerin kadınları çok şiddetli bir şekilde arzuladıkları şekilde çok seviyordum! O kadın bana: 'Yüz dinar vermediğin sürece istediğin şeyi benden alamayacaksın!' deyince hemen bu konuda koşturup çalıştım ve o parayı topladım. Sonunda onu elde ettim ve tam bacaklarının arasına oturup da cinsel ilişkiye gireceğim esnada bana: 'Allah'tan kork! Nikah akdi olmaksızın haksız yere bu mührü açma!' deyince kalktım ve onu bıraktım! Parayı da ona verdim! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer benim yapmış olduğum bu amelimin gerçekten Senin rızan için yapıldığı bilgisi üzere isen bizim için şu kayadan bir boşluk daha aç!' dedi ve kaya biraz daha açıldı.

Üçüncü kişi ise şöyle dedi: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ben bir ölçek ekin karşılığında çalışacak bir işçi tuttum. Sonra ona ücretini vermek istedim ancak o almadı ve gitti. Bunun üzerine ben, onun ekinini daha da çoğalttım ve oradan gelen parayla büyükbaş hayvanlardan oluşan bir sürü satın aldım. Sonra adam geri geldi ve bana: 'Ey Allah'ın kulu! Bana hakkımı ver!' dedi. Bunun üzerine ona: 'İşte tüm bu gördüğün sürüyü ve çobanlarını al götür!' dedim. Adam şaşırdı ve: 'Benimle alay mı ediyorsun?!' dedi. Ben ise: 'Se-

CamScanner ile tarandı

ninle alay etmiyorum! Dediğim gibi tüm bunların hepsi senin!' dedim. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer benim yapmış olduğum bu amelimin gerçekten Senin rızan için yapıldığı bilgisi üzere isen bizim için şu kayayı aç!' dedi ve kaya açıldı. Böylece oradan çıkabildiler."[738]

1190. Ebu'l-Abbâs eş-Şâir'in naklettiğine göre Abdullah b. Amr (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve cihada çıkmak için ondan izin istedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Anne-baban sağ mı?'* diye sordu. Adam: 'Evet!' deyince: *'Git ve o ikisini razı etmek için bütün gayretinle çalış!'* buyurdu."[739]

1191. A'rec'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir kadın, evladı manastırda ibadet halindeyken ona seslendi ve: 'Ey Cüreyc!' dedi. Evladı ise: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Annem mi ibadetim mi?' diyerek ikisi arasında kaldı lakin ibadetini tercih ederek annesine cevap vermedi. Bunun üzerine kadın: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Zina eden fahişelerin yüzüne bakar hale gelmedikçe onun canını alma!' diyerek çocuğuna beddua etti. Onun manastırına girip çıkan ve koyunlarını güden kadın bir çoban vardı. Sonra o başka bir çobandan hamile kaldı ve doğurdu. Ona: 'Bu çocuk kimden?' diye sorduklarında ise: 'Cüreyc'ten!' dedi. Bunun üzerine Cüreyc manastırından indi!"*[740]

1192. Rivayet edildiğine göre Esmâ binti Ebû Bekir (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Annem müşrik olduğu, Kureyş'e bağlı bulunduğu ve onların koruması altında olduğu halde bana geldi. O dönemde Kureyş, Rasûlullah (s.a.v) ile anlaşma yapmıştı. Bunun üzerine Rasûlullah'a (s.a.v) danıştım ve ona: 'Annem ziyaretime geldi ve benimle görüşmek istiyor! Akrabalık bağı gereği onu kabul edip iyi davranayım mı?' diye sordum. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Evet! Anneni kabul et ve ona akrabalık bağının gereği olarak iyi davran!'*"[741]

---

738 Buhârî (2215); Müslim (2743).

739 Buhârî (3004); Müslim (2549).

740 Buhârî (1206); Müslim (2550); Hikâyenin devamında halk bundan dolayı Cüreyc'in manastırının bir kısmını yıkıyor ve ardından Cüreyc beşikteki bebeği konuşturup asıl babasının kim olduğunu söyletiyor. Böylece halk kadının, Cüreyc'e iftira attığını anlıyor ve ondan af diliyor. (Çevirenin Notu)

741 Buhârî (2620); Müslim (1003).

CamScanner ile tarandı

1193. Humeyd b. Abdurrahmân'ın Abdullah b. Amr'dan (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç şüpheniz olmasın ki en büyük günahlardan biri de bir insanın anne-babasına lanet etmesidir!'* Kendisine: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bir insan nasıl olur da anne-babasına lanet eder?!' diye sorduklarında da şöyle buyurmuştur: *'Bir kişi gider başkasının babasına hakaret eder! Bunun üzerine o da kalkar ve onun hem babasına hem de annesine söver!"*[742]

1194. Rivayet edildiğine göre Yusuf (a.s), babası Yakub (a.s) onun huzuruna girince ayağa kalkmadı! Bunun üzerine yüce Allah, Yusuf'a şöyle vahyetti: "Babana hürmet etmek için ayağa kalkmadın! İzzetime ve yüceliğime yemin ederim ki, senin soyundan asla peygamber çıkartmayacağım!"

1195. Bir âlim şöyle demiştir: "Sizden birisi sadaka vereceği zaman mutlaka bunu eğer Müslüman iseler anne-babası adına vermelidir! Böylece söz konusu sadakanın sevabını hem anne-babası alır hem de onların almış olduğu sevaptan hiçbir şey eksilmeden bir o kadar daha sevap kendisine yazılır!"

89. BÂB: AİLEYE HÂLİM SELİM DAVRANMAK VE ONLARIN RAHAT BİR HAYAT SÜRMESİNİ SAĞLAMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1196. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"De ki: 'Şüphesiz, Rabbim rızkı kullarından dilediğine bol bol verir ve (dilediğine) kısar. Allah yolunda her ne harcarsanız Allah onun yerine başkasını verir. O rızık verenlerin en hayırlısıdır."*[743]

1197. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir insanın ailesinin geçimi için yaptığı masraf sadakadır!"*[744]

1198. Ebû Katâde es-Sülemî'nin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) namaz kılarken, damadı Ebu'l-Âs b. er-Rebî' ve kızı Zeyneb'in kızı olan toru-

742 Buhârî (5973); Müslim (90).

743 Sebe' 34/39. âyet.

744 Buhârî (55); Müslim (1002) bu hadisi Ebû Mes'ûd el-Bedrî'nin nakli olarak şu lafızlarla rivayet etmiştir: "Bir insanın, sevabını yalnızca yüce Allah'tan bekleyerek, ailesinin geçimi için yaptığı masraf kendisi için sadaka olur!"

CamScanner ile tarandı

nu Ümâme'yi kucağında taşırdı. Secdeye varacağı zaman onu yere koyardı, ayağa kalktığında ise tekrar kucağına alırdı."[745]

1199. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her biriniz yönetici/gözeticisiniz ve her biriniz sorumluluğunuzda bulunan kişilerden mesul (sorumlu) tutulacaksınız! Bir adam ailesi üzerinde yönetici/gözeticidir ve o ailesinden dolayı sorumlu tutulacaktır! Bir kadın kocasının ev halkı ve evlatları üzerinde yönetici/gözeticidir! O da onlardan sorumludur ve hesaba çekilecektir! Hür bir adamın kölesi dahi efendisinin malı üzerinde yönetici/gözeticidir!"*[746]

1200. Urve'nin (r.a) naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Bir keresinde Habeşli siyahiler kalkanlarla ve mızraklarla gösteri yapıyorlardı. Ya ben istedim ya da Rasûlullah (s.a.v) bana: *'Oyunlarını gösterenlere bakmak ister misin?'* diye sordu. Ben: 'Evet!' deyince beni arkasına aldı. Yanağım yanağına değer bir halde oyunları izledim. Rasûlullah (s.a.v) onlara: *'Haydi! Ey Benî Erfide!*[747] *Göreyim sizi!'* diyerek onları daha iyi gösteri yapmaya teşvik etti. Ben sıkılıncaya kadar böyle devam etti. Sonra Rasûlullah (s.a.v): *'Yeterli mi?'* diye sorunca ben: 'Evet!' dedim. Bunun üzerine: *'Öyleyse gidebilirsin.'* buyurdu."

Âişe (r.anhâ) annemiz devamında şöyle demiştir: "Yaşı genç olan bir kızın oyuna karşı ne kadar istekli olacağını varın siz takdir edin!"[748]

1201. İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bir insan kendisini, ailesine sevdirmek için elinden gelen her şeyi yapmalıdır. Ta ki o, ailesi için bütün insanlardan daha sevgili hale gelesiye kadar uğraşmalıdır."

1202. İmam Mâlik'e: "Bir insanın; ailesinin ve kölelerinin benzerini yiyemediği yemekleri yemesi, ailesinin ve kölelerinin benzerini giyemediği elbiseleri giymesi kendisi için uygun mudur?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Ben böyle bir kişinin genişlik ve zenginlik içerisinde olduğunu

---

745 Buhârî (516); Müslim (543).

746 Buhârî (893); Müslim (1829). Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) rivayet ettiği bir hadistir.

747 Erfide, Habeşlilerin lakabıdır. Kimisine göre dedelerinin ismidir kimisine göre ise içlerinde raks etmekle meşhur bir kabilenin ismidir. Her şeyin en doğrusunu yüce Allah bilir. (Çevirenin Notu)

748 Hadisin ilk kısmı: Buhârî (950); Müslim (892). Hadisin ikinci kısmı: Buhârî (5236).

CamScanner ile tarandı

görüyorum! Öyleyse bu insan ailesine iyilik yapsın ve onlara geniş, rahat bir hayat sunsun!"

1203. Bir adam karısını boşamak isteyince Ömer b. Hattâb (r.a) ona gitti ve: "Karını niçin boşamaya kalkıyorsun?" diye sordu. Adam: "Onu sevmiyorum!" deyince şöyle dedi: "Bütün evler sevgi üzerine mi kuruluyor?! Öyleyse evlilik hakkının gözetilmesi ve verilen sözlerin tutulması nerede kaldı?!"

1204. Rivayet edildiğine göre Süleyman (a.s) kendisi arpa ekmeği yerken ailesine daha kaliteli olan buğday ununda yapılma ekmek yediriyordu. Fakirlere ve muhtaçlara ise ondan da iyi olan pürüzsüz ve yumuşak undan yapılma ekmek veriyordu.

1205. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Yüce Allah size genişlik ve bolluk verirse siz de başkalarına genişlik ve bolluk verin!"

1206. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "İktisat eden/tutumlu olan kişi fakirlik görmez!"

1207. Ömer b. Hattâb (r.a) bir adama: "Aile geçimini nasıl gerçekleştiriyorsun?" diye sorunca adam: "İki kötü arasında bir iyilik olarak!" dedi. Ömer: "Bu nasıl oluyor?" deyince adam şöyle dedi: "Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Onlar, harcadıklarında ne israf ne de cimrilik edenlerdir. Onların harcamaları, bu ikisi arası dengeli bir harcamadır.'*[749] İşte bu âyette olduğu gibi israf bir kötülüktür ve cimrilik de bir kötülüktür. İkisi arasında dengeli olmak ise bir iyiliktir."

1208. Denilmiştir ki yüce Allah'ın: *"Eli sıkı olma, büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır ve çaresiz kalırsın."*[750] âyetinde kast edilen mana şudur: "İnsanlar tarafından kınanır, ayıplanırsın ve mal açısından da çaresiz kalırsın!"

1209. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Ailenize karşı bolca infakta bulunun! Çünkü siz, onlardan hangisinin hürmetine rızıklandırıldığınızı bilemezsiniz!"

1210. Ebû Hâzim (rh.) bir adama: "Ailen kaç kişi?" diye sorunca adam: "Çok!" dedi. Bunun üzerine Ebû Hâzim: "Öyleyse onlara bol miktarda in-

749 Furkân, 25/67. âyet.
750 İsrâ, 17/29. âyet.

CamScanner ile tarandı

fakta bulunman senin açından çok daha hayırlı olacaktır!" dedi. Adam ise: "Ben bunu yapmaya güç yetiremem, ey Ebû Hâzim!" deyince Ebû Hâzim şöyle dedi: "Onları sen mi rızıklandırıyorsun?! Eğer bu senin elinde olsaydı sen onlara bir damla su vermezdin! Onların rızıklarını veren senden başka bir Zât'tır! Halbuki sevabını sen alıyorsun! Keşke bütün insanlar benim ailem olsalardı! Bunu gerçekten çok isterdim! Çünkü onların hepsinin rızkı benden başka bir Zât'ın elinde olduğu halde onların sevabına ben nail olurdum!"

1211. Hakîm b. Hizâm, Muâviye b. Ebû Süfyân'a (r.a) kırk beş bin dirheme bir ev sattı. Bunun üzerine kendisine: "Artık zengin oldun!" denildiğinde ise şöyle dedi: "Altı kişilik bir ailem varken nasıl zengin olabilirim ki?!"

1212. Hasan-ı Basrî (rh.) her gün ailesi için yarım dirheme bir et satın alırdı. Eğer et pahalanırsa onlar için daha çok satın alırdı.

1213. Bekir b. Abdullah el-Müzenî (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki ben, kardeşlerimden olan birinin iyi bir halde, güzel bir görünüşte, ailesine ve komşularına karşı cömert, onları rahata kavuşturan biri olmasını isterim! Vefat edeceği zaman arkasında hiçbir mal bırakmadığı halde, görünüşü güzel olduğu için dışarıdan biri kendisine baktığında onun malının olduğunu zannetmesinden de hoşnut olurum! Yine ben, kötü bir görünüşle kemerleri sıkıp çok az harcayan, kendisine ve ailesine karşı cimrilik ederek onları sıkan bir insanı sevmem! Vefat edeceği zaman arkasında birçok mal bıraktığı halde kötü görünümünden dolayı dışarıdan kendisine bakan birisinin onu fakir zannetmesinden de hiç hoşnut olmam!"

1214. Evzâî (rh.) şöyle demiştir: "Ailesini yüzüstü bırakıp da onlardan kaçan kişi, efendisinden kaçan köle gibidir! Tekrar ailesine dönünceye kadar onun namazı ve orucu kabul edilmez!"

1215. İbrahim b. Edhem (rh.) şöyle demiştir: "Sizden birinizin, ailesinin unu azaldığındaki korkusu ve endişesi; bizim ömrümüzü bu sahilde rahatlık içerisinde geçirmemizden çok daha hayırlıdır!"

1216. Bakıyye b. Velîd (rh.) şöyle demiştir: "Şam köylerinden birinde İbrahim ile birlikteydik. Onun yanında da bir arkadaşı vardı. Birlikte yürümeye başladık. Sonunda suyu ve yeşilliği olan bir yere vardık. İbrahim arkadaşına: 'Yanımızda yiyecek bir şey var mı?' diye sorunca o: 'Evet. Torbada ekmek parçaları var.' dedi. Bunun üzerine oturdu ve ekmek parçalarını biraz

CamScanner ile tarandı

daha ufaladı. Sonra da yemeğe başladı. Bana: 'Ey Bakıyye! Yaklaş ve ye!' deyince ben de onunla birlikte yemeğe başladım. Ardından bir yudum su içti. Sonra da elbisesini uzatıp yattı. Bana: 'Ey Bakıyye! İnsanlar, İbrahim'in içerisinde bulunduğu nimetlerden ne kadar da habersizler! Biz nimet içerisindeyiz onların haberleri bile yok! Birisi ölecek olsa bana ne! Artık hiç kimseye önem vermem!' dedi. Bunun üzerine benim yüzüm değişti! Bana: 'Senin ailen var mı?' diye sorunca: 'Evet!' dedim. O zaman: 'Belki de aile sahibi olan birinin korkusu ve endişesi, benim içerisinde bulunduğum şu halden çok daha faziletlidir!' dedi. Sonra kalktı ve bana şöyle dedi: 'Gerekirse günahkâr ol! Ancak sakın baş/reis olma! Çünkü günahkâr kurtulur ama baş olan helak olur! Her kim yolculuğunu bitirdikten sonra ailesine dönerse, onlar için bir hediye götürsün! Hiçbir şey bulamasa dahi torbasına bir taş koysun veya odun toplayıp götürsün! Bu dahi onların hoşuna gider!"

1217. Rivayet edildiğine göre sâlihlerden biri, karısını boşayacağı zaman kendisine: "Ondan şüphelendiğin bir durum mu var? Niçin karını boşamak istiyorsun?" denildi. Sâlih adam ise: "Akıllı kişi karısının sırrını ifşa etmez!" diyerek cevap verdi. Karısını boşadıktan sonra kendisine: "Artık karın değil! Şimdi söyle niçin boşadığını?" diye sorduklarında ise şöyle dedi: "Başkasının hanımı olan bir kadın artık beni ilgilendirmez!"

1218. Rivayet edildiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Yanında iki tane kız evladı olan bir kadın bana geldi. Yiyecek bir şeyler istedi. Ancak ona verebilecek bir yiyecek olarak sadece bir hurma bulabildim ve verdim. Kadın bu hurmayı ikiye böldü ve çocuklarına yedirdi. Kendisi ise o hurmadan hiç yemedi. Sonra kalktı ve çıktı. Daha sonra Rasûlullah (s.a.v) geldi. Ona olan biteni anlatınca şöyle buyurdu: *'Her kim, işte şu kız çocukları sebebiyle bir sıkıntıyla imtihan olursa, bu kız çocukları onu cehennemden koruyan birer siper/engel olurlar!'*"[751]

1219. Hâtim el-Esam (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki ben evde, bağlı bulunan bir binek hayvanı gibiyimdir! Eğer önüme bir şey koyulursa yerim! Aksi durumda ise susarım!"

1220. Arap bedevilerinden bir adam vefat edince karısına: "Kocan nasıl bir insandı?" diye sordular. Bunun üzerine kadın şöyle dedi: "Yüce Allah'a

751 Buhârî (1418); Müslim (2629).

CamScanner ile tarandı

yemin ederim ki, o eve girdiği zaman güler yüzlüydü, evden çıktığı zaman da kazanç sağlardı, bulduğu şeyi yerdi, kaybettiği şeyler hakkında ise sormaz ve onları tekrar istemezdi!"

90. BÂB: KÖLELERE HÂLİM SELİM DAVRANMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1221. Rivayet edildiğine göre Ebû Mes'ûd el-Ensârî (r.a) şöyle demiştir: "Ben bir keresinde kölemi dövüyordum! Tam bu esnada arkamdan şöyle bir ses işittim: *'Şunu iyice belle ey Ebû Mes'ûd! Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah, senin ona güç yetirdiğinden çok daha güçlü bir şekilde sana güç yetirir!'* Bunun üzerine arkamı döndüm! Bir de baktım ki Rasûlullah (s.a.v) karşımda! Ben: 'Ey Allah'ın Rasûlü! O artık hür!' deyince şöyle buyurdu: *'Eğer böyle yapmasaydın mutlaka cehennem ateşi sana dokunurdu!'* ya da şöyle buyurdu: *'Cehennem ateşi üzerine püskürürdü!'*"[752]

1222. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) son sözü şu oldu: *'Namaza dikkat edin! Namaza dikkat edin! Ellerinizin altında bulunanlar ve yönettikleriniz konusunda yüce Allah'tan hakkıyla sakınmaya çalışın!'*"[753]

1223. Ma'rûr şöyle demiştir: "Rebeze'de Ebû Zer (r.a) ile karşılaştım. Onun üzerinde bir elbise olduğu gibi kölesinin de üzerinde bir elbise vardı. Bunun hakkında sorunca bana şöyle dedi: 'Ben bir adama hakaret etmiş ve onu annesi sebebiyle ayıplamıştım! Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) bana: *'Ey Ebû Zer! Onu annesi sebebiyle ayıpladın mı?! Hiç şüphen olmasın ki sen içinde cahiliye olan bir kişisin! Kardeşleriniz, yüce Allah'ın size vermiş olduğu birer nimettirler! Yüce Allah onları sizin hükmünüz altına verdi! Her kimin elinin altında köle olarak bir kardeşi bulunursa ona yediğinden yedirsin, giydiğinden giydirsin, sırtlarına ağır gelecek yükleri onlara yüklemesin, kaldıramayacakları sorumluluklarla onları ezmesin! Eğer böyle bir yük yüklerlerse mutlaka onlara yardım etsin!'*"[754]

---

752 Müslim (1659).

753 Sahih bir hadistir. Ahmed (1/78); Ebû Dâvûd (5156); İbn Mâce (2698).

754 Buhârî (30); Müslim 1661): Ebû Zer'in (r.a) burada kınadığı kişi Bilal'dir (r.a). Ona şöyle demiştir: "Ey siyah kadının oğlu!" Nitekim Bilal'in (r.a) annesi Arap olmayan onlara göre yabancı bir kadındır ve Habeşlidir.

CamScanner ile tarandı

1224. Hilâl b. Yesâf şöyle demiştir: "Biz, Süveyd b. Mukarrin'in yurdun- ı kumaş satıyorduk. Kadın bir hizmetli çıkageldi ve bizden bir adama bir yler söyledi. Bunun üzerine adam ona bir tokat attı! Bunu gören Süveyd .a) gazaplandı ve şöyle dedi: 'Onun suratına mı vuruyorsun?! Biz bir kere- nde Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında bulunan yedi kardeştik ve ben de onların edincileriydim! Bizim sadece bir tane hizmetçimiz olduğu halde içimizden biri ona tokat atmıştı! Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) bize onu özgürlüğüne kavuşturmamızı emretti ve biz de onu kölelikten azat ettik!"[755]

1225. Meymûn b. Ebû Şebîb'in naklettiğine göre Ammâr b. Yesâr (r.a) şöyle demiştir: "Kölesini haksız yere/ona zulmederek döven her kim olursa olsun mutlaka kıyamet günü ona kısas yapılır ve kölenin hakkı ondan alınır!"[756]

1226. Ebû Hureyre (r.a) bir adamın binekte giderken kölesinin arkasından yürüyerek geldiğini gördü. Bunun üzerine ona şöyle dedi: "Ey Allah'ın kulu! Allah'tan hakkıyla sakınmaya çalış! Takvalı ol! Hiç şüphen olmasın ki o senin kardeşindir! Senin canın varsa onun da canı var! Onu da bineğe bindir!" Adam bunları işitince kölesini bineğine bindirdi.

1227. Ömer b. Hattâb (r.a) her Cumartesi Medine'nin doğusunda ve biraz uzakta bulunan köylere (avâlî) giderdi. Orada güç yetiremeyeceği bir işle meşgul olan bir köle görürse onu o işten alıkoyardı ve ona gücünün yetmeyeceği bir iş yaptırmazdı![757]

1228. Avn b. Abdullah (rh.), kölesi kendisine isyan edince şöyle derdi: "Efendine ne kadar da çok benziyorsun! Senin efendin kendi Efendi'sine[758] isyan ediyor! Sen de efendine isyan ediyorsun!"

---

755 Müslim (1658)

756 Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (181); Abdurrezzâk, el-Musannef (9/445); İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (5/223), bu hadisi Ammâr'dan (r.a) mevkuf olarak nakletmiştir. Bezzâr (4/237); et-Tergîb ve't-Terhîb (3/211); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (4/278); Münzirî: "Onun senedindeki raviler sikadır!" demiştir. Heysemî de Mecmau'z-Zevâid (10/353) isimli eserinde Bezzâr'ın naklettiği senetteki raviler hakkında aynı şeyi söylemiştir.
Buhârî (6858); Müslim (1660) şu hadisi rivayet etmişlerdir: Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Her kim masum olduğu halde kölesine iftira atarsa buna karşılık kıyamet günü kırbaçlanır! Ancak kölesi dediği gibiyse o zaman başka!"

757 Mâlik, Muvatta (2/980).

758 Yani Allah'a. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

1229. Hâris b. Râfi' (rh.) şöyle demiştir: "Efendinin güzel ahlaklı olması bereket ve rahmettir! Efendinin kötü ahlaklı olması ise bahtsızlık ve felakettir!"

1230. Muâviye (r.a) şöyle demiştir: "Kölelere musallat olarak başlarına bela olmanın sebebi, gücün/kudretin kötülüğü ve efendinin çirkinliğidir!"

1231. Talha b. Ubeydullah bir keresinde Ebû Bekir'i, Ömer'i ve Osman'ı (r.anhum) evine davet etti. Kölesi bir şeyden dolayı gecikince ona: "Ey köle!" diye seslendi. Hizmetli ona: "Buyur efendim emret (lebbeyk)!" diye cevap verince: "Yok! Ne hazır olması!" diyerek kızdı. Bunun üzerine Ebû Bekir: "Bütün dünya benim olsa dahi şu sözü söylemiş olmam beni asla mutlu etmezdi!" dedi. Ömer ise: "(Araplar için çok kıymetli olan) bütün kızıl develer benim olsaydı dahi şu sözü söylemiş olmam beni asla mutlu etmezdi!" dedi. Talha ise sustu. Sonra bir arazisini on beş bin dirheme sattı ve yaptığı hataya kefaret olsun diye tüm parayı sadaka olarak dağıttı!

1232. Ali (r.a) bir kölesini çağırdı ancak köle onun çağrısına icabet etmedi. Onu aramak için çıkınca bir de baktı ki köle onu dinliyor! Ona: "Niçin bana cevap vermedin?" diye sorunca köle şöyle dedi: "Senin beni cezalandırmayacağından emin olduğum için tembellik ettim!" Bunun üzerine Ali (r.a) şöyle dedi: "Bütün hamdler/övgüler beni, yaratılmışların kendisine güvendiği insanlardan kılan yüce Allah'a aittir!"

1233. Ömer b. Zer'in (rh.) naklettiği bir söze göre insanlar şöyle demişlerdir: 'Hizmetliye/köleye iyi davranmak; düşmanı üzer ve kaygıya sevk eder, sıkıntıyı ve felaketi ise giderir!"

1234. Şöyle denmiştir: "Büyüyüp kendi işlerini yapabilecek konuma gelinceye kadar küçükleri yanınızda görevlendirin! Yabancılar da dili iyice öğrenip güzel konuşuncaya kadar onları yanınızda görevlendirin!"

1235. Mâlik b. Enes (rh.) şöyle demiştir: "Rasûlullah'a (s.a.v) kölelerin durumu hakkında sorulunca şöyle buyurmuştur: *'Kıyamet günü, onlar hakkında size kısas yapılacak ve haklarını sizlerden alacaklar!'*"[759]

759 Bkz: et-Ta'lîk ale'l-Eser (1316).

CamScanner ile tarandı

91. BÂB: HAYVANLARA İYİ DAVRANMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1236. Ebû Meryem'in Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bineklerinizin sırtlarını sürekli üzerinde oturulan minber haline getirmekten sakının! Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah, yürüyerek çok zor şartlarda ulaşabileceğiz beldelere bineklerinizin üzerinde daha rahat ulaşabilesiniz diye onları sizin emrinize verdi! Yeryüzünü de sizin için yarattı! Öyleyse onun üzerinde dolaşın ve ihtiyaçlarınızı giderin!"*[760]

1237. Nâfi'in, Abdullah b. Ömer'den (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir kadın, bir kediyi açlıktan ölünceye kadar hapsettiği ve ona yemek vermediği için azaba duçar oldu! O bundan dolayı cehenneme girdi ve kendisine şöyle dendi: -Her şeyin en doğrusunu yüce Allah bilir!- 'Sen o kediyi hapsettiğin zaman ona yedirmedin ve onu içirmedin! Kediyi kendi haline de bırakmadın ki gidip yeryüzündeki haşeratlardan yiyip karnını doyurabilsin! Buna dahi izin vermedin!"*[761]

1238. İmam Mâlik'in (rh.) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir adam yolda giderken çok şiddetli bir şekilde susadı. Bunun üzerine bir kuyu buldu ve içine inip suyundan içti. Sonra da çıktı. Bir de baktı dilini çıkartıp soluyan bir köpek! Susuzluktan toprak yiyor! Adam: 'Bu köpek de benim gibi susuzluktan çatlayacak hale gelmiş!' dedi ve tekrar kuyuya indi. Ayakkabısını su ile doldurdu ve onu ağzıyla tuttu. Böylece köpeğe su içirdi. Yüce Allah onun bu yaptığından razı oldu ve o adamı bağışladı!"* İnsanlar: "Ey Allah'ın Rasûlü! Hayvanlar konusunda dahi bizim için sevap kazanma imkânı var mı?" diye sorduklarında da şöyle buyurdu: *"Her yaş ciğer sahibi varlık hakkında sizin için sevap kazanma imkânı var!"*[762]

1239. Ömer b. Hattâb (r.a) bir gün şöyle dedi: "Kalbime bir düşünce düştü ve canım balık çekti!" Bunun üzerine Yerfee[763] bineğine bindi, Câr[764]

760 Hasen bir hadistir. Ebû Dâvûd (2567).

761 Buhârî (2365); Müslim (2242).

762 Muvatta (2/929); Bu hadisi Ebû Hureyre'den (r.a) merfu olarak nakletmiştir. Buhârî (3663); Müslim (2244).

763 Ömer'in azatlı kölesi/mevlası.

764 Kızıldeniz sahili üzerinde bulunan bir şehir. Onunla Medine arasında bir gün ve gecelik mesafe vardır. Bkz: Mu'cemü'l-Büldân (2/92).

CamScanner ile tarandı

denilen yere gitti ve ona balık getirdi. Ömer bineği görünce: "Sırf Ömer'in canı istedi diye hayvanlardan birine eziyet ettin! Yüce Allah'a yemin ederim ki, Ömer o balığın tadına dahi bakmayacak!" dedi.

1240. Mâlik şöyle demiştir: "Bir keresinde Ömer'in (r.a) yanından, üzerinde kerpiç taşıyan bir merkep/eşek geçti. Bunun üzerine Ömer hayvanın üzerindeki kerpiçleri aldı ve attı! Çünkü bu yükün çok olduğunu, ona ağır geldiğini ve hayvanın taşıyamayacağı bir yükün altına sokulduğunu düşünüyordu!"

92. BÂB: KOMŞU HAKKINDA NAKLEDİLER RİVAYETLER

1241. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz, Allah kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez."*[765]

1242. Ebû Seleme'nin Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'a ve ahiret gününe iman eden kişi mutlaka ya hayırlı bir söz söylesin ya da sussun! Yüce Allah'a ve ahiret gününe iman eden kişi asla komşusuna eziyet etmesin! Yüce Allah'a ve ahiret gününe iman eden kişi mutlaka misafirine ikramda bulunsun!"*[766]

1243. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cibrîl bana o kadar çok komşu hakkı konusunda emirlerde ve tavsiyelerde bulundu ki, sonunda komşuyu komşuya mirasçı kılacak zannettim!"*[767]

1244. Rivayet edildiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Ben: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Benim iki tane komşum var. Önce hangisine ikramda bulunayım?' diye sordum. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Kapı olarak hangisi sana daha yakınsa ondan başla!'*"[768]

1245. Ebû Şüreyh'in naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Vallahi iman etmemiştir! Vallahi iman etmemiştir! Vallahi iman*

765 Nisâ, 4/36. âyet.
766 Buhârî (6018); Müslim (47).
767 Buhârî (6015); Müslim (2625).
768 Buhârî (2259).

CamScanner ile tarandı

etmemiştir!" Bunun üzerine ona: "Ey Allah'ın Rasûlü! Kim?" diye sorduklarında ise şöyle buyurmuştur: *"Komşusunun, şerrinden güvende olmadığı kimse!"*[769]

1246. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Komşu komşusunun, kendi duvarına bir tahta koymasını engellemesin!"* Sonra Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Bana ne oluyor da sizin bunu uygulamaktan yüz çevirdiğinizi görüyorum! Yüce Allah'a yemin ederim ki, omuzlarınızın arasına gelecek olsa dahi o tahtayı oraya mutlaka koyarım!"[770]

1247. Rivayet edildiğine göre Lokman Hekim, evladına şöyle demiştir: "Evladım! Gerçekten ben, sırtımda taş ve demir taşıdım! Ancak kötü komşunun yükünden daha ağır gelecek bir yük asla taşımadım! Kötü komşu eğer senden bir iyilik görürse onu gizler ve kimseye söylemez! Ancak senden bir kötülük görürse hemen onu ifşa eder ve yayar!"

1248. Mâlik'in naklettiğine göre şöyle dua edilmiştir: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Oturduğumuz evlerin yanlarında bulunan kötü komşulardan sana sığınıyoruz!"

1249. Kâsım b. Muhammed'in naklettiğine göre Ebû Bekir (r.a) evladı Abdurrahman b. Ebû Bekir'in yanına uğradı. Bir de baktı ki evladı komşusuyla şiddetli bir şekilde tartışıyor ve çekişiyordu. Bunun üzerine ona şöyle dedi: "Ey Abdurrahman! Komşuyla cedelleşme! Çünkü diğer insanlar gittikleri halde o daima yanında kalır!"[771]

1250. Şöyle denmiştir: "Komşuluğun güzelliği, eziyetin hiç olmaması değildir! İyi komşuluk, eziyete sabretmek demektir!"

1251. Bir adam Abdullah b. Mes'ûd'a (r.a): "Bana eziyet eden, hakarette bulunan ve beni darlayarak rahatsız eden bir komşum var!" deyince şöyle demiştir: "O senin hakların konusunda yüce Allah'a isyan etmiş olsa da sen, onun hakları konusunda yüce Allah'a itaat et!"

---

769 Buhârî (6016).
770 Buhârî (2463); Müslim (1609).
771 İbn Mübarek, ez-Zühd (699).

CamScanner ile tarandı

1252. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Komşu üç türlüdür: Bir hakkı olan komşu, iki hakkı olan komşu ve üç hakkı olan komşu! Üç hakkı olan komşu hem Müslüman hem de akrabalık bağı olan komşudur. Çünkü onun hem komşuluk hem Müslümanlık hem de akrabalık hakkı vardır! İki hakkı olan komşu Müslüman olan komşudur. Zira onun hem komşuluk hakkı hem de Müslümanlık hakkı vardır! Tek bir hakkı olan komşu ise müşrik olan komşudur! Onun sadece komşuluk hakkı vardır!"[772]

93. BÂB: MİSAFİRE İKRAMDA BULUNMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1253. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"(Ey Muhammed!) İbrahim'in ağırlanan misafirlerinin haberi sana geldi mi? Hani onlar, İbrahim'in yanına varmışlar ve 'Selâm olsun sana!' demişlerdi. O da: 'Size de selâm olsun.' demiş, 'Bunlar tanınmamış (yabancı) kimseler!' (diye düşünmüştü)."*[773]

1254. Rivayet edildiğine göre İbrahim (a.s) beraber yemek yiyebilmek için misafir aramaya çıkardı. Bir mil veya iki mil bu niyetle yürüyüp etrafta misafir arardı. Bundan dolayı ona "misafir babası" künyesi/lakabı verildi. İbrahim (a.s) kendisine uğrayan herkesi misafir ederdi. Nitekim bir keresinde de ona Lût kavmini helak edecek olan melekler geldi. Bunun üzerine İbrahim: "Onlara benden başkası hizmet edemez!" diyerek kızartılmış bir dana eti getirdi. Melekler ise: "Biz bu eti ancak parasını verirsek yiyebiliriz!" dediler. İbrahim: "Onun bir ücreti var!" deyince melekler: "Ücreti ne?" diye sordular. Bunun üzerine İbrahim şöyle dedi: "Yemeğe başlamadan önce yüce Allah'ın adını zikredeceksiniz! Sonunda da O'na hamd edeceksiniz!" Bunu işiten Cibril de şöyle dedi: "İşte! Yüce Allah'ın onu kendisine halil/dost edinmesine layık olmasının nedeni bu!"

1255. Ebû Şüreyh el-Adevî (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) konuştuğunda kulaklarım işitti ve gözlerim gördü! O şöyle buyurdu: *'Yüce Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimse, misafirine hediyesini vererek ona ikramda bulunsun!'* Bunun üzerine sahâbe: 'Onun hediyesi nedir, ey

772 Bu rivayet, Câbir'in nakli olarak zayıf bir senetle merfu seviyesinde nakledilmiştir: Bezzâr (1896); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (5/207); Beyhakî, Şuabü'l-Îmân (7/84).

773 Zâriyât, 51/24-25. âyetler.

CamScanner ile tarandı

Allah'ın Rasûlü!' dediler. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Misafirin hediyesi onu bir gün ve bir gece ağırlamaktır! Misafirliğin hak olan süresi en fazla üç gündür! Artık bundan sonrası ev sahibi için sadaka hükmündedir. Bir misafirin, ev sahibini bıktırıncaya kadar onun yanında kalarak eziyet etmesi helal değildir!"*[774]

1256. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Misafire yapmacık davranmayın ve ona zorluk çıkartmayın! Çünkü böyle yaparsanız onu öfkelendirirsiniz!"

1257. Enes (r.a) şöyle demiştir: "Eğer bir eve misafir girmiyorsa o eve melekler de girmez!"

1258. Evzâî'ye (rh.): "Misafire değer verilmesi, ikramda bulunulması nasıl olur?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Güler yüzlü olmakla!"

1259. Hâtim el-Esam (rh.) şöyle demiştir: "Acele şeytandandır ancak beş durumda acele etmek bunun haricindedir. Çünkü bunlar sünnettir: Misafir geldiğinde yemek yedirmek, öldüğü zaman meyyitin defin işlemlerini yapmak, yaşı geldiğinde bekârı evlendirmek, vakti geldiğinde borcu ödemek, günah işlendiğinde de günahtan dolayı tövbe etmek!"

1260. Yüce Allah onun yüzünü pak eylesin Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Bir grup arkadaşımı bir veya iki ölçek yiyeceğin etrafında toplayarak misafir etmiş olmam benim için, sizin çarşınıza çıkıp bir köle aldıktan sonra onu azat etmemden dahi daha güzel ve hoştur!"

1261. Abdulazîz b. Ömer b. Abdulazîz şöyle demiştir: "Bana Recâ b. Hayve şöyle dedi: 'Ben, mürüvvet/yiğitlik ve cömertlik açısından senin babandan daha üstün bir insan görmedim! Kandilin aydınlattığı bir gecede babanla birlikte sohbet ediyordum. Sonra bir anda kandil söndü! Baban: 'Ey Recâ! Gördün mü bak! Kandil söndü!' dedi. Hizmetçisi de yanı başında uyuyordu. Ben: 'Hizmetçiyi uyandırayım da baksın!' dedim. Ancak o: 'Artık uyudu elleme!' dedi. Bunun üzerine: 'Öyleyse ben kalkıp yakayım!' dedim. O ise şöyle dedi: 'Bir adamın, misafirini kendisine hizmet ettirmesi yiğitliğine ve cömertliğine yakışmaz!' Sarığını taktı, içerisinde yağ bulunan bir kabın

774 Buhârî (6019 ve 6476); Müslim (48)

CamScanner ile tarandı

yanına gitti ve onu açtı. Aldığı yağı kandile döktü ve onu uyandırdı.[775] Böylece kandil etrafı aydınlattı. Ardından da geri döndü ve şöyle dedi: 'Kalktığım zaman da Ömer b. Abdulazîz'dim! Geri döndüğüm zaman da Ömer b. Abdulazîz'im! Değişen bir şey yok!"

1262. Şöyle denmiştir: "Misafire yapmacık davranmayın ve ona zorluk çıkarmayın! Çünkü onu öfkelendirirsiniz! Her kim misafirini öfkelendirirse yüce Allah da ona gazaplanır!"

94. BÂB: FAKİRLERİ VE İHTİYAÇ SAHİPLERİNİ SEVME, ONLARI TESELLİ ETME KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1263. Safiyye binti Ebû Ubeyd şöyle demiştir: "Ben Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) tok olduğunu hiç görmedim![776] Tam tok olduğunu düşündüğüm bir seferinde yanında iki tane yetim vardı. Ben onun için bir şeyler hazırlayıp getirince o iki yetimi çağırdı ve onlarla birlikte yedi. Yetimler uyuyunca yiyecek bir şey daha getirdim. Bana: 'Filanca erkek ile falanca kadını davet et!' dedi. Ben: 'Her ikisi de uyudular ve zaten ben onları doyurmuştum!' deyince ise: 'Suffe[777] ehlinden olan bazılarını çağır!' dedi. Bunun üzerine onun için bazı fakirler davet edildi. Böylece fakirler onunla birlikte yemek yediler."

1264. Mis'ar (rh.) şöyle demiştir: "Ali b. Hüseyin (r.anhumâ) bazı fakir insanların yanlarına uğradı. Onlar için bir örtü serilmişti ve kendileri için üzerlerine konulan ekmek parçalarını yiyorlardı. Bu insanlar ona: 'Ey Ebû Abdullah! Buyur gel!' dediler. Bunun üzerine bineğinin üzerinde hareketlendi ve aşağıya indi. Sonra da onlarla birlikte oturup şu âyeti okudu: *'Şüphe yok ki Allah, onların gizlediklerini de açığa vurduklarını da bilir. O, büyüklük tas-*

---

775 Eskiden "yakmak" kelimesi yerine "uyandırmak" ifadesini kullanırlardı ki bu çok güzel bir incelikti. Çünkü yakmak kötü manaları çağrıştırmaktadır. Yine "söndürmek" yerine de "dinlendirmek" ifadesini kullanırlardı. Ne büyük zarafet ne büyük asalet! (Çevirenin Notu)

776 Çünkü sürekli misafir ağırlamak istiyordu ve misafirlerin rahat yemesi için de onlarla birlikte sofraya oturuyordu. Tabii ki büyük ihtimalle misafir rahat etsin diye sanki yiyormuş gibi yapıyordu. (Çevirenin Notu)

777 Mescid-i Nebî'nin bitişiğinde yoksul sahâbîlerin hem kaldığı hem de eğitim gördüğü yer. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

kayanları hiç sevmez."[778] Önlerindeki bir ekmek parçasını aldı ve yedi. Sonra da şöyle dedi: 'Ben sizin davetinize icabet ettim! Şimdi de siz benim davetime icabet edin!' Onlar da bu daveti kabul ettiler ve evine gittiler. Ali evine girince şöyle dedi: 'Ey Rebâb! Biriktirip depoladığın şeyleri şimdi getir!"

1265. Rivayet edildiğine göre yüce Allah, Musa'ya (a.s) şöyle buyurmuştur: "Ey Musa! Fakirlerin yanına uğradığın zaman zenginlere selam verdiğin gibi onlara da selam ver!" Rivayete göre Musa'nın (a.s), fakirlerin elbiselerini temizleyen yirmi tane kadın hizmetlisi vardı.

1266. İmam Mâlik'in Safvân b. Süleym'den naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Dulların ve fakirlerin ihtiyaçlarını karşılamak için koşturan kişiler yüce Allah'ın yolunda cihad eden mücahidler gibidirler! Ya da gündüz oruç tutup geceyi ibadetle geçirenler gibidirler!"*[779]

1267. er-Rebî' (rh.): "Benim için habîs[780] yapın!" dedi ve daha sonra akli bozukluğu olan bir adamı yemeğe çağırdı. Ona yemeği yedirdi ve akan tükürüklerini, salyalarını sildi. Adam gidince ailesi ona: 'Bize zahmet verdirip şu yemeği yaptırdın! Biz de zahmet edip yaptık! Sonra da gidip şu deliyi çağırdın! Halbuki o daha ne yediğini bile bilmiyor!' dediler. Bunun üzerine er-Rebî' şöyle dedi: 'O bilmese de yüce Allah biliyor!"

1268. er-Rebî'in yanına bir dilenci gelince: "Ona şeker yedirin! Çünkü er-Rebî' şekeri sever!" derdi.

1269. İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Tâvus sofrasına koymak için havuç satın alırdı ve onu fakirlere verirdi. Kendisi çok güzel yemek yapardı ve sofrasına fakirleri davet ederdi. Ona: 'Keşke böyle güzel bir sofraya insanların en şereflilerini davet etseydin?' dediklerinde ise şöyle derdi: 'Kesinlikle hayır! Onlar için fakirler hakkında verilecek olan büyük mükâfatlar söz konusu değildir!' Bu ne kadar da güzel! Ve onun bu davranışı ne kadar da hoş!"

---

778 Nahl, 16/23. âyet.

779 Hafız İbn Hacer el-Askalânî'nin, Fethu'l-Bârî isimli eserinde işaret ettiği üzere bu hadis mürseldir. Buhârî (5353) ve Müslim (2982) ise bu hadisi Ebû Hureyre'den (r.a) merfu olarak nakletmişlerdir.

780 Un, hurma ve yağ ile yapılan bir çeşit tatlı. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

95. BÂB: MÜMİN VE MÜSLÜMAN HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1270. Nu'mân b. Beşîr'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Müminlerin birbirlerine merhamet etme, şefkat gösterme ve birbirlerini sevme konusunda tek bir beden gibi olduklarını görürsün! Bu bedenden herhangi bir uzuv rahatsızlandığında, uykusuz kalmak ve ateşlenmek sûretiyle bedenin diğer uzuvları da harekete geçer, birbirlerini buna davet ederler!"*[781]

1271. Ebû Musa'nın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Müminler kendi aralarında, parçaları birbirine sıkıca kenetlenmiş bir bina gibidirler!"* Sonra da Rasûlullah (s.a.v) parmaklarını birbirine geçirerek bağladı![782]

1272. Sâlim'in, Abdullah b. Ömer'den (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Müslüman Müslümanın kardeşidir! Ona zulmetmez ve onu zalimin eline, sıkıntılı süreçlere teslim etmez! Her kim kardeşinin ihtiyacını giderme uğraşında olursa, yüce Allah da onun ihtiyacını giderir! Her kim bir Müslümanı sıkıntısından kurtarırsa, yüce Allah da kıyamet günü onu sıkıntısından kurtarır! Her kim bir Müslümanın ayıbını, kusurunu örterse, yüce Allah da kıyamet günü onun ayıbını, kusurunu örter!"*[783]

1273. İsmail b. Beşîr'in naklettiğine göre Ebû Talha ve Câbir b. Abdullah (r.anhumâ) şöyle demişlerdir: "Eğer bir kişi Müslüman bir insanı, saygınlığının ayaklar altına alındığı ve namusunun saldırıya uğradığı bir yerde yalnız ve yüzüstü bırakırsa, kendisine yardım edilmesini çok isteyeceği ve seveceği bir yerde de yüce Allah mutlaka onu yüzüstü ve yapayalnız bırakır! Eğer bir Müslüman diğer Müslümana, saygınlığının ayaklar altına alındığı ve namusunun saldırıya uğradığı bir yerde yardım ederse, kendisine yardım edilmesini çok isteyeceği ve seveceği bir yerde de yüce Allah mutlaka ona yardım eder!"[784]

---

781 Buhârî (6011); Müslim (2586).

782 Buhârî (481); Müslim (2585).

783 Buhârî (2442); Müslim (2580).

784 Zayıf bir hadistir: Ahmed b. Hanbel (4/30); Ebû Dâvûd (4884), Câbir'den ve Ebû Talha'dan (r.anhumâ) merfu olarak nakletmişlerdir.

CamScanner ile tarandı

1274. Rivayet edildiğine göre Sehl b. İbrahim şöyle demiştir: "Biz, İsa b. Miskîn'in evindeydik ve onu dinliyorduk. Onun yanına her gün, kendisine Havlânî denilen ve gramer bilgisine sahip bir âlim gelirdi. Çocukluk döneminden beri onunla arkadaşlık ettiğini söylediler. İsa da yemek yemeden çıkmazdı. Yine bir gün İsa çıkmadan önce bu âlim onun yanına uğramak istedi. Kendisine onun geldiğini bildirdiler. Bunun üzerine onu yemeğe davet etti. Fakat Havlânî elçiye şöyle dedi: 'Ona benim adıma de ki: Ben oruçluyum!' Elçi gitti ve geri döndü. Havlânî'ye: 'Sana şöyle soruyor: Bu tuttuğun oruç farz mı yoksa nafile mi?' deyince Havlânî: 'Nafile bir oruç!' dedi. Bunun üzerine İsa şöyle dedi: 'Öyleyse gel ve benimle birlikte yemek ye!' Havlânî gidip de yanımıza geri dönünce ona ne olduğunu sorduk. Bize şöyle dedi: 'İsa'nın yanına gidince bana: 'Yanında yemek sûretiyle Müslüman bir kardeşinin kalbini mutlu ve mesut etmenin sevabı, bugünü oruçlu bir şekilde geçirmenin sevabından çok daha faziletlidir! dedi. Ben de onunla birlikte yemek yedim.' Ben Havlânî'ye: 'Sana bozduğun bu orucu kaza etmen gerektiğini söyledi mi?' diye sorunca da şöyle dedi: 'Hayır! Bana böyle bir şeyden bahsetmedi!"

1275. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle anlatmıştır: "Bedir Savaşı'nın olacağı zaman her üç kişiye bir deve düşüyordu. Benim yoldaşlarım da Rasûlullah (s.a.v) ve Ebû Lübâbe idi (r.a). Engebeli bir yere, tepeye geldiğimiz zaman biz ikimiz Rasûlullah'a (s.a.v): "Ey Allah'ın Rasûlü! Deveye sen bin! Biz de arkandan yürüyelim!" dedik. Rasûlullah (s.a.v) ise şöyle buyurdu: *'Siz ikiniz benden daha güçlü ve kuvvetli değilsiniz! Ben de sizin ikinizin kazanacağı sevaptan müstağni değilim! Bu sevaba elbette ben de muhtacım!'*"[785]

1276. Yahya b. Muhtâr'ın naklettiğine göre Hasan şöyle demiştir: "Mümin Müminin parçasıdır! Onun ihtiyacıyla ilgilenir, fakirliğini gidermeye çalışır ve hastalığında yardımcısı olur! Onun sevinciyle sevinip ferahlar, onun hüznüyle dertlenip kederlenir! Eğer onda hoşuna gitmeyen bir şey görürse bunu örter ve onu düzeltmeye çalışır! Gizli ve açık bütün durumlarda Mümin kardeşini gözetir!"

1277. Ebû Hâzim'in, Sehl b. Sa'd kanalıyla naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Mümin bir insan iman ehli olanlar için bedendeki*

785 Ahmed b. Hanbel (1/411); İbn Hibbân (4733) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (3/20).

CamScanner ile tarandı

baş konumundadır! Bedende olan bir şeyden dolayı başın acı çekmesi gibi, iman ehlinin çektiği bir sıkıntıdan dolayı da Mümin kişi elem duyar!"[786]

1278. Abdullah b. Ömer'e (r.anhumâ): "Müslümanın Müslüman üzerindeki hakkı nedir?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Müslüman kardeşi açken tok olmaz! Onun elbisesi yok iken sadece kendisini giyindirmekle yetinmez! İyi gününde de kötü gününde de onun yanında olur ve onu teselli eder! Müslüman kardeşini hakka yönlendirir!"

96. BÂB: BİRBİRLERİNİ YALNIZCA ALLAH İÇİN SEVENLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1279. Mâlik'in Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet günü Allah Teâlâ şöyle buyuracaktır: 'Birbirlerini yalnızca Benim şanımın yüceliğinden dolayı sevenler nerede?! Benim korumamdan başka hiçbir korumanın olmadığı bugünde onları gölgemin altında gözeteceğim!"*[787]

1280. Mâlik'in Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'ın gölgesinden/korumasından başka hiçbir korumanın olmadığı kıyamet gününde yüce Allah yedi sınıf insanı koruması altında gözetecektir: Adil yönetici, Allah'a ibadet içerisinde yetişen genç, kalbi mescitlere bağlı bulunan insan, birbirlerini yalnızca Allah için seven ve toplanmaları da ayrılmaları da bu niyet üzere olan iki insan, güzel ve makam sahibi bir kadının haram olan daveti karşısında: 'Gerçekten ben Allah'tan korkarım!' diyen kişi, sağ elinin verdiğini sol elinden gizleyecek kadar hassas bir kulluk şuuruyla gizli sadaka veren insan, yalnız kaldığında ve tenha yerlerde Allah'ı zikreden, bundan dolayı da gözlerinden yaşlar akan kişi!"*[788]

1281. Abdullah b. Ebû Hüzeyl şöyle demiştir: "Bir keresinde Ammâr b. Yâsir (r.a) kendisini bekleyen arkadaşlarının yanına geç çıkınca onlar: 'Geç kaldın ve bizi beklettin ey Emir!' dediler. Bunun üzerine o şöyle dedi: 'Size daha önce bir olayı anlatmamış mıydım?! Sizden önceki kardeşlerinizden biri

786 Ahmed b. Hanbel (5/340) bu hadisi merfu olarak nakletmiştir; Hâfız İbn Kesîr, tefsirinde şöyle demiştir: "Bu rivayetin senedinde sorun yoktur."

787 Muvatta (2/952); Müslim (2566).

788 Buhârî (660)); Müslim (1031).

CamScanner ile tarandı

olan Musa b. İmrân (a.s) bir gün şöyle dedi: 'Ey Rabbim! Bana en çok sevdiğin kulunu anlat!' Yüce Allah: 'Niçin?' buyurunca da şöyle dedi: 'Ben de onu senin için seveyim diye!' Bunun üzerine yüce Allah şöyle buyurdu: 'Yeryüzünün diğer ucunda Bana ibadet eden bir adam var! Yeryüzünün diğer ucunda ise onu tanımadığı halde onu seven, eğer başına bir musibet gelirse sanki kendisine isabet etmiş gibi üzülen, ona bir diken batsa kendisine batmış gibi kahrolan ve ona sadece Benim için muhabbet besleyen bir adam daha var! İşte bu adam yarattıklarım arasında bana en sevgili gelendir!' Musa: 'Ey Rabbim! Sen mahlukatı yarattın ve sonra da onlardan bazılarını cehennemlik kıldın! Bu nasıl iş?!' deyince yüce Allah ona ekin ekmesini vahyetti. Musa ekini ekti, onu suladı ve ekinler biçilecek hale geldi. Daha sonra onları hasat etti ve öğüttü. Yüce Allah: 'Ekinlerini ne yaptın ey Musa?' buyurunca: 'Ekini kaldırdım!' dedi. Yüce Allah: 'Ekinin hangi kısmını bıraktın?' buyurunca da: 'Hiçbir işe yaramayan, içerisinde hayır olmayan kısmını bıraktım!' dedi. Bunun üzerine yüce Allah şöyle buyurdu: 'Hiç şüphen olmasın ki Ben cehenneme yalnızca, içerisinde hiçbir hayır olmayanları sokacağım!"[789]

1282. Tâvus'un naklettiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Nimete karşı nankörlük edildiği ve akrabalık bağları koparıldığı halde yüce Allah kalpleri birbirine ısındırır! Yüce Allah kalplerini birbirine yakınlaştırınca artık hiçbir şey ebediyen onları yerinden oynatamaz!" Sonra da şu âyeti okudu: *"Ve (Allah), onların kalplerini birleştirmiştir. Sen yeryüzünde bulunan her şeyi verseydin, yine onların gönüllerini birleştiremezdin, fakat Allah onların aralarını bulup kaynaştırdı. Çünkü O, mutlak galiptir, hikmet sahibidir."*[790]

1283. Rivayet edildiğine göre Sa'd et-Tâî (rh.) şöyle demiştir: "Bir insan, kardeşini, onunla karşılaşmayı canıgönülden isteyerek sırf Allah rızası için ziyaret ederse, mutlaka bir melek arkasından şöyle nida eder: 'Ne mutlu sana! Cennet müjdesiyle sevin!"[791]

---

789 Hilyetü'l-Evliyâ (5/94).

790 Enfâl, 8/63. âyet.

791 Tirmizî (2008); İbn Hibbân'ın (2961) Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Her kim sırf Allah rızası için bir hastayı veya kardeşini ziyaret ederse, bir münadi şöyle seslenir: Sana müjdeler olsun! Ne mutlu bir yürüyüş! Cennetten kendine varılacak bir yer edindin!" Tirmizî şöyle demiştir: "Hasen ve sahih bir hadistir."

CamScanner ile tarandı

1284. Ebû Râfi'in Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir adam, başka bir köyde olan kardeşini ziyarete gidiyordu. Yüce Allah, yolu üzerinde karşısına çıkması için ona bir melek gönderdi. Melek ona geldi ve: 'Nereye gitmek istiyorsun?' diye sordu. Adam: 'Şu köyde bulunan kardeşimi ziyaret etmek istiyorum!' deyince melek: 'Aranızda senin menfaatine olan ve gözettiğin bir fayda mı var?' diye sordu. Adam: 'Hayır! Ben onu yalnızca yüce Allah için seviyorum!' dedi. Bunun üzerine melek şöyle devam etti: 'Hiç şüphen olmasın ki ben yüce Allah'ın sana gönderdiği bir elçiyim! Senin onu sevdiğin gibi şanı pek yüce olan Allah da seni seviyor!'"*[792]

1285. Muhammed b. Sûka'nın naklettiğine göre Talha b. Ubeydullah b. Küreyz şöyle demiştir: "Birbirini seven iki kişiden en faziletli olanı, arkadaşını daha çok sevendir! Şunlar da reddolunmayan dualardandır: Bir insan, kardeşinin gıyabında ve onun hayrına yaptığı her duada mutlaka bir melek kendisine şöyle der: 'Ettiğin duanın aynısı senin için de olsun!'"[793]

1286. Bir âlim şöyle demiştir: "Bir kul, kardeşini Allah için sevdiği sürece yüce Allah mutlaka onun için cennette bir derece daha ihdas eder!"[794]

1287. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: *"Kardeşlerinizi gözetmelisiniz! Çünkü onlar hem dünyada hem de ahirette yararlı bir vesiledirler! Siz, cehennem ehlinin şu sözünü işitmediniz mi: 'Şimdi artık bizim ne şefaatçilerimiz var ne de yakın bir dostumuz.'"*[795]

1288. Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Eğer senin Allah için sevdiğin bir kardeşin olursa, onu sakın dünyana ait işler için kullanma!"

1289. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir keresinde sinekler kardeşimin üzerine kondu! Bu dahi bana çok ağır geldi ve beni üzdü!"

---

792 Müslim (2567), merfu bir hadistir.

793 Bu hadis merfudur. Hadisin ilk kısmını, Enes'in (r.a) nakli olarak Buhârî, Edebü'l-Müfred (544) isimli eserinde nakletmiştir; İbn Hibbân (544); Hâkim (4/171): Hadisin ikinci kısmını ise Ebu'd-Derdâ'nın (r.a) nakli olarak Müslim (2732) nakletmiştir.

794 Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs (6190) isimli eserinde Enes'ten (r.a) nakletmiştir.

795 Şuarâ, 26/100-101. âyetler.

CamScanner ile tarandı

1290. Rivayet edildiğine göre Süfyân es-Sevrî'yi kardeşleri ziyaret etmek istediler ancak onu evinde bulamadılar. Bir de baktılar ki ortada bir sofra var! Üzerinde de ekmek ve peynir bulunuyor! Bunun üzerine oturdular ve yediler! Sevrî geri dönüp de onları yemek yerken görünce ağladı. Kendisine: "Niçin ağlıyorsun, ey Ebû Abdullah?" denilince şöyle dedi: "Bana, selefin/geçmişte yaşayan sâlih insanların kardeşlerini hatırlattınız! Onlardan olmadığım halde bana karşı kardeşlerinin sâlih insanlara davrandıkları gibi davrandınız!"

1291. Yahyâ b. Muâz şöyle demiştir: "Kendisine: 'Duanda beni de an!' deme ihtiyacı duyduğun kişi, gerçek bir arkadaş/dost değildir!"[796]

1292. Süfyân es-Sevrî'ye, yüce Allah için birbirini sevme kardeşliği hakkında sorulunca şöyle demiştir: "Ey kardeşim! Bu, üzerinde dikenler biten bir yoldur!"

1293. Rivayet edildiğine göre Ebû İdrîs el-Havlânî şöyle demiştir: "Dımaşk mescidine girince bir de baktım ki güler yüzlü ve çehresi ışıl ışıl parlayan bir genç! İnsanlar etrafında onunla birlikte oturuyorlar! Bir meselede ihtilaf ettiklerinde ona soruyorlar. Söylediklerini kabul edip onun görüşüne göre hareket ediyorlar! Onun kim olduğunu sorunca bana: 'Muâz b. Cebel (r.a)!' dediler. Ertesi gün sıcak vakitte mescide gittim! Bir de baktım ki benden önce mescide gitmiş! Onu namaz kılarken buldum! Namazını bitirinceye kadar bekledim. Sonra karşısına geçtim ve ona selam verdim. Sonra da: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, seni Allah için seviyorum!' dedim. Bana: 'Allah için mi?' diye sordu. Ben de: 'Evet Allah için!' dedim. Sonra yine: 'Allah için mi?' diye sordu. Ben de yine: 'Evet Allah için!' dedim. Bunun üzerine elbisemden tuttu ve beni kendisine doğru çekerek şöyle dedi: 'Sana müjdeler/muştular olsun! Hiç şüphen olmasın ki ben Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu işittim: *'Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: Benim muhabbetim kesinlikle; birbirlerini Benim için sevenlerin, Benim için birlikte oturup kalkanların, Benim için birbirlerini ziyaret edenlerin ve Benim için birbirlerine bolca infakta bulunanların üzerine yağar!'*"[797]

---

796 Yani sen daha demeden senin için dua ediyor olmalıdır. (Çevirenin Notu)

797 Mâlik (2/953-864); Ahmed b. Hanbel (5/233); İbn Hibbân (575) bu rivayeti sahih kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

97. BÂB: GÜZEL AHLAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1294. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ve sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin."*[798]

1295. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"O vakit Allah'tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın! Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp giderlerdi. Şu hâlde onları affet; bağışlanmaları için dua et; iş hakkında onlara danış. Kararını verdiğin zaman da artık Allah'a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever."*[799]

1296. Mâlik'in naklettiğine göre Muâz b. Cebel (r.a) şöyle demiştir: "Ayağımı üzengiye koyup da yola çıkacağım zaman Rasûlullah'ın (s.a.v) bana verdiği en son emir şu oldu: *'İnsanlara davranışlarında güzel ahlaklı ol, ey Muâz b. Cebel!"*[800]

1297. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) ne kötü söz söyler ne kötü sözleri yayar ne de kibirlenirdi! Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *'Hiç şüpheniz olmasın ki sizin en hayırlınız, ahlakı en güzel olanınızdır!"*[801]

1298. Rivayet edildiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bir adamla karşılaşınca onunla musafaha ederdi (tokalaşırdı) ve adam onun elini bırakıncaya kadar elini onun elinden çekmezdi! Adam yüzünü dönünceye kadar da yüzünü o adamın yüzünden başka yere çevirmezdi! Rasûlullah'ın (s.a.v), önünde oturan bir insana karşı ayaklarını uzattığı da görülmüş değildir!"[802]

1299. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "İnsanların kendisinden gizlediği şeyleri soruşturarak bunları ortaya çıkartmak istemesi, yaptığı şeylerle

---

798 Kalem, 68/4. âyet.

799 Âl-i İmrân, 3/159. âyet.

800 Muvatta (2/902); Ahmed b. Hanbel (5/228); Tirmizî'nin (1987) Muâz b. Cebel'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Ey Muâz! Bir kötülüğün ardından mutlaka bir iyilik yap ki onu silip temizlesin! İnsanlara da güzel ahlakla davran!"

801 Buhârî (3559); Müslim (2321).

802 Zayıf bir hadistir. Abdullah b. Mübârek, ez-Zühd (392); Tirmizî (2490) şöyle demiştir: "Zayıf bir hadistir."

CamScanner ile tarandı

insanları ayıplayıp kınaması ve kendisini ilgilendirmeyen şeylerle etrafında oturan kişilere eziyet etmesi, bir kişinin hak yoldan sapması konusunda yeterli nedenlerdir!"

1300. Amr b. Şürahbîl'in naklettiğine göre Selmân b. Rebîa, Şüreyh'ten önceki kadı idi. Bir keresinde ona farz bir mesele hakkında soruldu ancak o, hatalı bir görüş söyledi. Bunun üzerine Amr b. Şürahbîl: "Bu meseledeki hüküm şöyle şöyledir!" diyerek doğrusunu ifade etti. Selmân buna öfkelenir gibi oldu ve bunu Kûfe valisi olan Ebû Musa el-Eşarî'ye taşıdı. Ebû Musa (r.a) onlara şöyle dedi: "Ey Selmân! Senin öfkelenmemen gerekir! Ey Amr! Senin üzerine düşen de bunu onun kulağına gizlice söylemendir!"

1301. Yahyâ b. Muâz (rh.) şöyle demiştir: "Ferahlatan ve genişleten güzel ahlakta rızık hazineleri vardır!"

1302. Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "Kötü ahlaklı kişi kırık çömlek gibidir! Ne yama yapılıp işe yarar hale gelir ne de çamura dönüşüp eski haline getirilebilir!"

1303. Fudayl (rh.) şöyle demiştir: "Güzel ahlaklı bir günahkârın bana arkadaşlık etmesi, kötü ahlaklı olan bir abidin arkadaşlık etmesinden daha iyidir!"

1304. Bir yolculukta kötü ahlaklı bir adam Abdullah b. Mübarek'e arkadaşlık etti. İbn Mübarek ona tahammül ediyor ve onu idare ediyordu. Ondan ayrıldığı zaman ise ağladı. Kendisine neden ağladığı sorulunca da şöyle dedi: "Ona olan merhametimden ve şefkatimden dolayı ağlıyorum! Ben ondan ayrıldım ancak kötü ahlakı hâlâ ondan ayrılmadı!"

1305. Mâlik'in naklettiğine göre Yahyâ b. Saîd şöyle demiştir: "Bir insan güzel ahlakı vesilesiyle gecelerini ibadetle, sıcak gündüzlerini de susuz kalarak oruçla geçiren kişinin derecesini elde eder!"[803]

1306. Mâlik'in naklettiğine göre Saîd b. Müseyyeb: "Size, birçok namazdan ve oruçtan çok daha hayırlı olan bir şeyi haber vereyim mi?" deyince et-

803 Muvatta (2/904); Bu hadisin bir benzeri Âişe (r.anhâ) kanalıyla merfu olarak nakledilmiştir. Bu rivayete göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Mümin, güzel ahlakı sayesinde gecesini ibadetle, gündüzünü de oruçla geçiren kişinin sevabını elde eder!" : Ahmed b. Hanbel (6/64); Ebû Dâvûd (4798); İbn Hibbân (480).

CamScanner ile tarandı

rafındakiler: "Evet haber ver!" dediler. Bunun üzerine o: "Müminlerin arasının sulh edilmesidir! Birbirinize öfkelenmekten ve buğzetmekten sakının! Çünkü o yakıp yıkan ve yok eden bir hastalıktır! Bu hastalık dini yok eder!"[804]

1307. Mâlik'in naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ben güzel ahlakı tamama/kemale erdirmek için gönderildim!"*[805]

1308. Hakîm, kardeşine tavsiyede bulunurken şöyle demiştir: "Güzel ahlaklı olmalısın!" Kardeşi ona: "Güzel ahlak nedir?" diye sorunca da şöyle devam etmiştir: "Seninle irtibatı koparanla alakanı/irtibatını devam ettirmen, gelmeyene gitmen, seni mahrum edene vermen ve sana zulmedeni affetmendir!"

1309. Ali (r.a) şöyle demiştir: "Her kimin sözleri yumuşak ve tatlı olursa onu sevmek vacip/zorunlu olur!"

98. BÂB: SEVİNÇ VE ÜLFET/YAKINLIK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1310. Hişâm b. Urve'nin naklettiğine göre babası hikmet dolu bir mektup yazarak şöyle demiştir: "Evladım! Sözün güzel olsun! Yüzün güler halde ve aydınlık olsun! Böylece insanların katında onlara hediyeler bahşeden kişilerden dahi daha sevgili hale gelirsin! Kötü arkadaşla dostluk kuran kişi kurtuluşa eremez! Sâlih arkadaşla dostluk kuran kişi ise (maddi-manevi) zengin olur!"

---

804 Muvatta (2/904); Bu hadisin benzeri Ebu'd-Derdâ'nın (r.a) sahih bir rivayeti olarak da nakledilmiştir. Bu rivayete göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Size gece boyu ibadet etmek ve gündüzü oruçla geçirmek derecesinden daha faziletlisini haber vereyim mi?" Sahâbe: "Evet haber ver, ey Allah'ın Rasûlü!" deyince de şöyle buyurmuştur: "Müslümanların arasının sulh/ıslah edilmesidir! Çünkü onların arasının bozulması yakıp yıkar ve yok eder!" Ahmed b. Hanbel (6/444-445); Ebû Dâvûd (4919); Tirmizî (2509); İbn Hibbân (5092) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Bu hadisin bir benzeri de Zübeyr b. Avvâm (r.a) kanalıyla nakledilmiştir: Ahmed b. Hanbel (1/165); Tirmizî (2510); Hâfız Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb (3/548) isimli eserinde bu hadisin senedinin sahih olduğunu söylemiştir; Aynı şekilde Hâfız Heysemî de, Mecmau'z-Zevâid (8/30) isimli eserinde böyle demiştir.

805 Muvatta (2/904); Ebû Hureyre'nin (r.a) hadisi olarak merfu derecesinde de nakledilmiştir: Ahmed b. Hanbel (2/381); Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (273); Hâkim (2/613) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

1311. İbn Vehb'in naklettiğine göre Mâlik şöyle demiştir: "Şöyle denilir: 'Mümin kişi yardımı güzel, zahmeti az olandır! Ahlaksız kişi ise zahmeti çok, yardımı ise kötü olandır!"

1312. Eyyûb b. el-Kıriyye şöyle demiştir: "Saygınlığı ve hürmeti en çok hak eden insanlar şu üç gruptur: Âlimler, sultanlar ve kardeşler! Âlimleri hafife alan kişi, dinini ifsat eder! Sultanları hafife alan kişi, dünyasını berbat eder! Kardeşlerini hafife alan kişi ise, mertliğine ve yiğitliğine yakışık almaz bir hale düşer! Akıllı insan, bunlardan hiçbirini hafife almaz!"

99. BÂB: YARDIMLAŞMA VE İHTİYAÇLARI GİDERME KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1313. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kardeşin zalim de olsa mazlum da olsa ona yardım et!"* Sahâbe: "Ey Allah'ın Rasûlü! Mazluma yapacağımız yardım bellidir! Peki ya zalime nasıl yardım edeceğiz?" diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Onun elini tutar ve zulmetmesine engel olursun!"*[806]

1314. Süfyân es-Sevrî'nin Kufe'de dokuma işiyle ilgilenen bir kardeşi vardı. Süfyân ona: "Ey kardeşim!" diye seslenirdi. O ise Süfyân'a: "Ey muallim/hoca!" derdi. Bir gün Süfyân ona: "Hacca gittin mi?" diye sordu. Adam: "Hayır!" deyince Süfyân gitti ve bir arkadaşıyla onun hakkında konuştu. Durumunu anlatınca adam ona iki yüz dirhem verilmesini emretti. Süfyân bu parayı getirdi ve ona: "Ey kardeşim! Yüce Allah senin hacca gitmeni kolaylaştırdı!" dedi. Kardeşi: "Ey hoca! Bunu nereden aldın!" diye sorunca ona olan biteni haber verdi. Adam: "Ben elimde senden daha çok şey olduğunu zannediyordum! Yüce Allah bana haccı farz kılmadığı halde şimdi ben kendi üzerime haccı zorunlu hale mi getireceğim?"[807] dedi. Bunun üzerine Süfyân utandı.

1315. Ubeydullah b. el-Velîd er-Rusâfî'nin naklettiğine göre Ebû Cafer şöyle demiştir: "Bir adam Hüseyin b. Ali'nin (r.anhumâ) yanına gitti ve bir ihtiyacı konusunda ondan yardım istedi. Ancak Hüseyin itikaftaydı. Bundan

806 Buhârî (2443 ve 2444), Enes b. Mâlik'in (r.a) rivayetidir.

807 Başkasının parasıyla hacca gitmek istemiyor. İmkânı olursa kendi emeğiyle gitmek istiyor ki en güzeli de zaten budur. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

dolayı ona: 'Eğer itikâfta olmasaydım seninle beraber gelir ve ihtiyacını giderirdim!' dedi. Adam onun yanından çıktı ve Hasan b. Ali'nin (r.anhumâ) yanına gitti. Ona ihtiyacını anlatırken şöyle dedi: "Kendi ihtiyacım konusunda senden yardım istemeyi hoş görmüyorum! Çünkü ben ilk başta Hüseyin b. Ali'nin yanına gittim ve bana şöyle dedi: 'Eğer itikafta olmasaydım mutlaka seninle beraber gelir ve ihtiyacını giderirdim!' Hasan b. Ali ise şöyle cevap verdi: 'Allah için bir kardeşimin ihtiyacını gidermem bana bir ay itikâfta kalmamdan çok daha sevimli gelir!"

1316. Humeyd et-Tavîl'in naklettiğine göre bir keresinde Hasan (r.a), bir adamın ihtiyacını gidermesi için Sâbit el-Bünânî'nin yanına gitti. Ancak Sâbit: "Ben itikâftayım!" dedi. Bunun üzerine Hasan şöyle dedi: "Müslüman bir insanın ihtiyacını gidermem bana bir sene itikâfta kalmamdan çok daha sevimli gelir!"

100. BÂB: EŞİT PAYLAŞIM VE BAŞKASINI KİŞİNİN KENDİSİNE TERCİH ETMESİ KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1317. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık hissetmezler. Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir."*[808]

1318. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onlar, kendi canları çekmesine rağmen yemeği yoksula, yetime ve esire yedirirler. 'Biz sizi Allah rızası için doyuruyoruz; sizden ne bir karşılık ne de bir teşekkür bekliyoruz. Biz, çetin ve belâlı bir günde Rabbimizden (O'nun azabına uğramaktan) korkarız!' (derler). İşte bu yüzden Allah onları o günün fenalığından esirger; (yüzlerine) parlaklık, (gönüllerine) sevinç verir."*[809]

1319. Mâlik'e yukarıdaki âyette geçen esir hakkında: "O, Müslüman esir mi yoksa müşrik esir mi?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Müşrik esir!"

---

808 Haşr, 59/9. âyet.
809 İnsân, 76/8-11. âyetler.

CamScanner ile tarandı

1320. Ebû Bürde'nin Ebû Musa el-Eşarî'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eşarî kabilesinin eğer savaş esnasında yiyecekleri tükenirse veya beldelerindeyken ailelerinin yiyecekleri azalırsa yanlarında kalan her şeyi bir bez üzerinde toplarlar sonra da tüm bunları aralarında eşit bir şekilde paylaşırlar! İşte bu sebeple onlar bendendir! Ben de onlardanım!"*[810]

1321. Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe'nin Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir tacir insanlara borç verirdi. Eğer borç verdiği kişinin zorda olduğunu görürse çalışanlarına: 'Onun borçlarını silin! Umulur ki yüce Allah da bizim günahlarımızı siler!' derdi. Bundan dolayı yüce Allah onun günahlarını bağışladı!"*[811]

1322. Mâlik'in naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Ebû Talha, Ümmü Süleym'e: 'Rasûlullah'ın sesi çok zayıf geliyordu! Anladım ki onun karnı aç! Yanında yiyecek bir şey var mı?' deyince o: 'Evet!' dedi ve arpadan yapılma ekmekler çıkardı. Ardından da bir bez çıkardı ve onun bir kısmıyla ekmeği sardı. Beni Rasûlullah'a (s.a.v) gönderdi. Ben gidince Rasûlullah'ı (s.a.v) mescitte buldum. Yanında da insanlar vardı. Onların arasında ayakta bekleyince Rasûlullah (s.a.v) bana: *'Seni Ebû Talha gönderdi, değil mi?'* buyurdu. Ben de: 'Evet!' dedim. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) yanında bulunanlara: *'Kalkın!'* dedi ve hep beraber geldiler. Ben de önlerinde bulunuyordum. Hemen eve gittim ve Ebû Talha'ya olan biteni haber verdim. Ebû Talha: 'Ey Ümmü Süleym! Rasûlullah (s.a.v) geldi ancak bizim yanımızda onların hepsini doyurabilecek kadar yiyecek yok!' deyince Ümmü Süleym: 'Allah ve Rasûlü daha iyi bilir!' dedi. Bunun üzerine Ebû Talha gitti ve Rasûlullah'ı (s.a.v) karşıladı. İkisi birlikte geldiler ve eve girdiler. Rasûlullah (s.a.v): *'Ey Ümmü Süleym! Yanında yiyecek olarak ne varsa getir!'* buyurunca o bu ekmeği getirdi. Rasûlullah (s.a.v) ekmeğin parçalanmasını emretti. Ümmü Süleym ekmeğin yanına katık yapsınlar diye bir yağ tulumunu sıkarak içinde kalanları da koydu. Sonra Rasûlullah (s.a.v), yüce Allah ne dilerse onları söyledi. Ardından da: *'On kişiye izin ver, içeri girsin!'* buyurdu. Onlara izin verilince içeri girdiler ve doyasıya kadar yediler. Sonra da çıktılar. Sonra Rasûlullah (s.a.v): *'On kişiye izin ver, içeri girsin!'* buyurdu. Onlara izin ve-

810 Buhârî (2486); Müslim (2500).
811 Buhârî (2078); Müslim (1562).

CamScanner ile tarandı

rilince içeri girdiler ve doyasıya kadar yediler. Sonra Rasûlullah (s.a.v) yine: *'On kişiye izin ver, içeri girsin!'* buyurdu. Böylece bütün kavim yemeklerini yediler ve doydular. O insanlar yetmiş veya seksen kişiydiler!"[812]

1323. Ebû Sâlih es-Semmân'ın Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Üç çeşit insan vardır ki yüce Allah kıyamet gününde onlarla konuşmayacak ve onların yüzlerine dahi bakmayacaktır: Bunlardan birincisi, satacağı malın üzerine yemin eder ve ona verilen paradan çok daha fazlasının başkası tarafından teklif edildiğini söyler! Halbuki o yalancıdır! İkincisi, Müslüman bir insanın malını haksız yere ele geçirebilmek için ikindi vaktinden sonra yalan yere yemin eden kişidir. Üçüncüsü de elindeki fazla suyu esirgeyen ve vermeyen kimsedir! Yüce Allah ona şöyle diyecektir: 'Sen, kendi elinle yapmadığın şeyin fazlasını başkalarına vermediğin gibi bugün de Ben fazl-ı keremimden seni mahrum bırakıyorum!"*[813]

1324. Rivayet edildiğine göre Câbir b. Abdullah (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Kardeşinin evine girince, ev sahibinin orada kendisine ikram ettiği şeyleri küçük gören kişi helak olmuştur! Önlerine sunulan ikramları beğenmeyip tahkir eden bir topluluk da helak olmuştur!"[814]

1325. Dâvûd b. Abdullah el-Ca'ferî'nin naklettiğine göre Mâlik şöyle demiştir: "İbn Şihâb insanların en cömerdi idi. Zenginliğine musibet gelince azatlı kölesi ona şöyle dedi: 'Başına gelen darlık ve sıkıntıyı net bir şekilde gördün! Artık haline dikkat et, ne olacağını iyice incele ve elindekini tut, dağıtma!' İbn Şihâb ise şöyle cevap verdi: 'Hiç şüphen olmasın ki cömert kişi yaşadığı sıkıntılardan dolayı cimrilik etmeye başlamayandır!"

1326. İshâk b. İsa'nın Mâlik b. Enes'ten naklettiğine göre Zührî şöyle demiştir: "Gördüm ki cömert kişiye, yaşadığı sıkıntıların herhangi bir etkisi olmaz! O cömert olmaya devam eder!"

1327. Rivayet edildiğine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ey insan! Senin yiyip bitirdiğinden, giyip eskittiğinden ve hayır olarak verip ahirete gönderdiğinden başka malın yok!"*[815]

---

812 Buhârî (3578); Müslim (2040).

813 Buhârî (2369); Müslim (108).

814 Ahmed b. Hanbel (3/371); Ebû Ya'lâ, el-Müsned (1981 ve 2201); Hâfız el-Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb (3/374)

815 Müslim (2985).

CamScanner ile tarandı

1328. Ömer b. Hattâb'a (r.a): "Efendi/seyyid kimdir?" diye sorulunca şöyle demiştir: "İstenildiğinde cömert olan, cehaletle suçlandığında ve cahilane davranışlara maruz kaldığında hâlim-selim davranmaya devam edebilen, arkadaşlarının meclisinde onlara değer veren, komşusuna karşı güzel ahlakla davranan kişidir!"

1329. İbn Ebû Revvâd'ın naklettiğine göre Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) bir yolculukta iken konakladı ancak önüne yiyecek gelmedi. Yol arkadaşları bunu görünce kendi yemeklerinden ona da gönderdiler. İbn Ömer ve arkadaşları yemeğe oturunca ona bazı ihtiyaç sahibi kişiler de geldi. Bunun üzerine İbn Ömer, yiyecek olarak kendisine gönderilenlerin en güzellerini inceledi. Gördü ki içerisinde tirit yemeği olan bir kap var! O kabı alıp ihtiyaç sahiplerine uzattı. Bunun üzerine oğlu kabı tuttu ve şöyle dedi: "Bu, sana gönderilen yemeğin en güzel kısmıdır! Bunu bize bırak! Bizim onları yedireceğimiz yemekler ise işte şunlardır!" Böylece kabı aralarında çekiştirip durdular. Bunun üzerine İbn Ömer şöyle dedi: "Ben o yemeği vererek boynumu kölelik zincirinden kurtarıyorum!"

1330. Haccâc şöyle demiştir: "Yemek konusunda cimrilik etmek, bedendeki cüzzam hastalığından dahi daha kötü ve çirkindir!"

1331. Rivayet edildiğine göre Nâfi şöyle demiştir: "Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) rahatsızlandı. Bunun üzerine onun için bir dirheme bir salkım üzüm aldılar. Fakir biri gelip de istekte bulununca Abdullah şöyle dedi: 'O üzümü ona verin!' İnsanlar ona ilk başta karşı geldiler ancak sonra onu fakire verdiler. Ardından da gidip yine bir dirheme bir salkım üzüm aldılar. Tekrar ona getirdiler. Aynı fakir tekrar geldi ve yine yiyecek istedi. Abdullah: 'O üzümü ona verin!' deyince insanlar ona yine karşı geldiler ancak üzümü fakire verdiler. Sonra da gidip yine bir dirheme bir salkım üzüm aldılar. Fakir olan kişi tekrar gelmek istedi ancak bu sefer onu fark ettirmeden engellediler. Eğer Abdullah b. Ömer (r.a), fakirin engellenerek kendisine üzüm salkımı getirildiğini biliyor olsaydı asla o üzümden tatmazdı!"[816]

1332. Hâris b. Süveyd'in Abdullah b. Mes'ûd'dan (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v): *"Hanginiz mirasçılarına bıraktığı malını kendisine ait olan maldan daha çok sever?"* diye sorunca sahâbe: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bize

816 İbn Mübârek, ez-Zühd (782); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (12/266), rakam: 13067.

CamScanner ile tarandı

ancak kendi malımız daha sevimli gelir!" dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Öyleyse şunu iyi anlayın ki kişinin gerçek malı, önden ahirete gönderdiğidir! Varislerinin olan mal ise geride bıraktığı ve biriktirip harcamadıklarıdır!"*[817]

1333. Hanımı, Ebû Müslim'e: "Al şu iki dirhemi de onlarla bize un al!" deyince Ebû Müslim hizmetlisine: "Unu koymak için bir çuval al ve gel!" dedi. Beraber çıktılar ve Ebû Müslim'in sıkça yanlarına uğradığı, kendilerinden de doğruluktan başka bir şey görmediği bir topluluğun yanına vardılar. Onlar: "Ey Ebû Müslim! Bugün yaşadığımız açlıktan dolayı yüce Allah'a ve sana yakınıyoruz!" deyince dirhemlerden birini onlara verdi. Sonra başka bir grubun yanına uğradılar. Onlar da diğerlerinin benzeri şeyler söylediler. Bunun üzerine diğer dirhemi de onlara verdi. Hizmetlisine de: "Geri dön!" dedi. Hizmetli eve geri dönünce ona: "Un nerede?" diye soruldu. Hizmetli: "Bilmiyorum!" dedi. Ebû Müslim eve gelince hanımı: "Babam sana feda olsun! Un nerede?" diye sordu. O ise: "Bana olan ihsanının çokluğundan dolayı asla kendisini reddedemeyeceğim, böyle bir şeye güç yetiremeyeceğim yüce bir Zât benden borç istedi ben de verdim!" dedi. Kadın: "Ancak biz gerçekten çok zor durumdayız!" deyince Ebû Müslim: "Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah bizi terk etmez!" dedi. Sonra namaz için çıktı. Bir adam elinde bir keseyle çıkageldi ve ona: "Bununla ihtiyaçlarını gör, ey Ebû Müslim!" dedi. Adam gidince Ebû Müslim bir de baktı ki kesenin içinde üç yüz dinar var! Gidip un ve bazı ihtiyaçlarını aldı. Sonra da hamal tutup tüm bunları eve taşıttırdı. Hanımı: "Bunlar nereden geldi?" deyince Ebû Müslim: "İki dirhemin asıl sahibinden! Ben o iki dirhemi yüce Allah'a borç olarak vermiştim!" dedi. Hanımı: "Ey Ebû Müslim! Gerçekten bunun hakkı çok büyük ve azametlidir! Senin üzerine yemin ediyorum ki elinde hiçbir şey kalmayıncaya kadar her şeyini yüce Allah'a borç olarak vermelisin!" deyince Ebû Müslim şöyle dedi: "Ebû Müslim de kendi nefsinin üzerine, senin yemin ettiğin gibi yemin ediyor! Yüce Allah izin verirse (inşallah) bunu kesinlikle yapacak!"

1334. Asmaî'nin (rh.) naklettiğine göre çölde bir savaş meydana geldi ve Basra'ya kadar ulaştı. Sonra iş büyüdü ve daha da kötüleşti. Bunun üzerine savaşanlar arasında barış yapmak için harekete geçildi. Bundan dolayı da büyük bir mescitte toplandılar. Asmaî şöyle anlatır: "Ben genç olduğum hal-

817 Buhârî (6442).

CamScanner ile tarandı

de Dırâr b. el-Ka'kâ'ya gönderildim. Yanına girmek için izin isteyince bana izin verdi. Bir de baktım ki bir örtünün içerisinde sütlü olan keçisi için bir hırka dikiyor! Ona insanların toplantısını haber verdim ancak o keçi yemeğini yiyinceye kadar beni geçiştirdi. Sonra çanağı yıkadı ve şöyle bağırdı: 'Ey hizmetli! Yemeğimizi getir!' Hizmetli zeytin yağı ve hurma getirdi. Beni de davet etti ancak ben onunla birlikte yeme konusunda mazeret beyan ettim. Yemeğini bitirip de ihtiyacını giderince evin önünde atılmış olan bir çamurun içine sıçradı ve onunla elini yıkadı! Sonra da şöyle bağırdı: 'Ey hizmetli! Bize su getir!' Hizmetli ona su getirince içti. Fazlasını da yüzüne sürdü. Ardından da şöyle dedi: 'Elhamdulillah! Fırat'ın tatlı suyu, Basra'nın güzel hurması, Şam'ın zeytin yağı! Tüm bu nimetlerin şükrünü nasıl eda edeceğiz!' Sonra şöyle devam etti: 'Bana abam lazım!' Bunun üzerine hizmetli Aden yapımı bir aba getirdi. O elbisenin üzerine de bunu giydi." Asmaî şöyle devam etti: "Ben onun giyinişinden dolayı tiksindim! Mescide girince iki rekât namaz kıldı. Sonra da insanlara doğru yürüdü. Ona saygıdan ve tazimden dolayı dizlerinin bağı çözülmeyen hiç kimse kalmadı! Sonra gidip oturdu. Bunun üzerine bütün kavimler arasında bulunan sorunları malıyla çözdü ve ardından da dönüp gitti."

1335. İbrahim b. Edhem'in (rh.) arkadaşlarından biri şöyle demiştir: "Bir gün İbrahim b. Edhem ile birlikte oturuyordum. Onun arkadaşlarından biri yanımıza uğradı ancak selam vermedi. Bunun üzerine İbrahim: 'Filanca bizim arkadaşımız değil mi?' diye sorunca ona: 'Evet!' denildi. İbrahim yanında olanlardan birine: 'Onu yakala ve durumunu sor! Niçin selam vermediğini öğren!' dedi. Adam onu yakalayıp da sorunca şöyle dedi: 'Bu gece karım doğum yaptı ancak benim hiçbir şeyim yok! Şaşkın bir halde dışarı çıktım ve sizi hiç fark etmedim bile!' İbrahim ise şöyle dedi: 'Hiç şüpheniz olmasın ki Allah'tan geldik! Yine Allah'a döneceğiz! Bu nasıl olur! Nasıl oldu da arkadaşımızın bu halini fark edemedik!' Sonra yanında bulunanlardan birine: 'Filancaya git ve ona benim şöyle dediğimi ilet: Bize iki dinar borç ver!' O iki dinarı al ve bir tanesiyle arkadaşımızın ihtiyacını giderecek şeyleri al! Diğer dinarı da ona ver!' İbrahim'in gönderdiği kişi şöyle anlattı: 'Çarşıya çıktım ve arkadaşımızın ihtiyacı olan şeyleri bir dinarla satın aldım. Sonra da onun evine gittim. Kapısını çalınca beni bir kadın karşıladı. Yanımda bulunanları evin avlusuna bıraktım ve tüm bunları İbrahim'in sizin için gönderdiğini ona haber verdim. Bunun üzerine kadın şöyle dua etti: 'Ey yüceler

CamScanner ile tarandı

yücesi Allah'ım! İbrahim'in bugün yaptıklarını unutulanlardan kılma! Ecrini ona ihsan et!' Dönüp İbrahim'e geldim ve olan biteni haber ettim. İbrahim'in daha önce o günkü kadar sevindiğini hiç görmemiştim!"

1336. İbn Huseym şöyle demiştir: "Bu hayattaki geçim ne tarımla olur ne de hayvancılıkla! Asıl geçim kardeşlerin aranıp sorulmasıdır! Yaşamın asıl tadı kardeşlerin ihtiyaçlarının giderilmesindedir!"

1337. Eşheb'in naklettiğine göre Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Biz öyle bir zamanda yaşıyorduk ki bizden birinin malı, altınları Müslüman kardeşinden daha değerliydi! Sonra bu hal gitti ve eşit olmaya başladı. Ardından bu eşit görme hali de gitti ve Müslüman kardeşi öne geçti! Sonra bu hal de gitti ve bizden biri için en hayırlı şey Müslüman kardeşi oldu!"

1338. İbn Sâbıt'ın naklettiğine göre Ebû Cehm b. Huzeyfe el-Adeviyye şöyle demiştir: "Yermük Savaşı esnasında amcaoğlumu arıyordum, yanımda da eski bir kırbada su vardı. Kendi kendime: 'Eğer o son nefesini vermek üzere ise ona su içiririm ve yüzünü suyla silerim!' diye düşünüyordum. Onu bulunca bir de baktım ki ölüm sıkıntısı içerisinde! Ben: 'Sana su vereyim mi?' deyince 'Evet!' anlamına gelen bir işaret yaptı. Sonra birden baktım ki başka biri: 'Âh!' diye inliyor! Bunun üzerine amcaoğlum onun yanına gitmem konusunda bana işaret etti! Baktım ki o kişi Amr b. Âs'ın kardeşi olan Hişâm b. Âs! Ben: 'Sana su vereyim mi?' diye sorunca başka bir adam: 'Âh!' diye inledi! Bunun üzerine Hişâm da ona gitmemi işaret etti. O adamın yanına gidince bir de baktım ki vefat etmiş! Sonra tekrar Hişâm'a döndüm ancak o da vefat etmişti! Ardından amcaoğlumun yanına koştum! Baktım ki o da vefat etmiş!"[818]

1339. Zübeyr b. Bekkâr şöyle demiştir: "Yermûk Savaşı'nda Hâris b. Hişâm, İkrime b. Ebû Cehl ve Süheyl b. Amr şehit oldular. Onlar ölüm sıkıntısı içerisinde ve son nefeslerini verecek olmalarına rağmen kendilerine getirilen suyu diğer kardeşlerine gönderiyorlardı! Onlardan her biri kendisine su verilince: 'Suyu filancaya içir!' diyordu! Ta ki sonunda sunulan sudan bir yudum bile içemeden vefat ettiler! İkrime suyu istediğinde bir de baktı ki Süheyl kendisine bakıyor! Bunun üzerine: 'Suyu ona ver!' dedi. Süheyl suyu

818 İbn Mübârek, ez-Zühd (525), el-Cihâd (116); Beyhakî, Şuabü'l-Îmân (3/260).

CamScanner ile tarandı

içeceği zaman bir de baktı ki Hâris ona bakıyor! Bunun üzerine: 'Suyu ona ver!' dedi. Su ona ulaşmadan da Hâris vefat etti."

1340. Bühlûl b. Râşid el-Karaviyyü hapsedilince gardiyana her gün bir dinar veriyordu! Arkadaşları ona: "Ey Ebû Amr! Her gün bir dinar veriyorsun! Şaşılacak şey!" dediklerinde: "Bunda ne var?!" derdi. Hafs b. Umâre: "Süfyân es-Sevrî'nin şöyle dediğini işittim: 'Gerçekten dosdoğru olan bir insanın bu sadakati kemale erince artık elinde olan hiçbir şeye malik olmaz!" deyince Bühlûl onun ellerine kapandı ve öpmeye başladı! Bir yandan da şöyle diyordu: "Allah hakkı için soruyorum, sen gerçekten onun bu sözü söylediğini işittin mi? Buna yemin eder misin?" Bunun üzerine Hafs, bu sözü gerçekten Süfyân'ın söylediğine ve kendisinin de işittiğine dair Allah adına yemin etti!

1341. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Cömertlikle hayayı kendisinde toplayan kişi, üstlü altlı olarak son derece uyumlu ve güzel bir elbise giyinmiş olur!"

1342. Ziyâd b. Hüdayr şöyle demiştir: "Talha b. Ubeydullah'ı (r.a) sadece bir oturuşta yüz bin dirhem dağıtırken gördüm! Halbuki o, elbisesini kendi eliyle dikerdi!"

1343. el-Münkedir, Âişe (r.anhâ) annemizin yanına girdi ve: "Muhtaç bir hale düştüm!" dedi. Bunun üzerine Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle dedi: "Yanımızda sana verebileceğimiz hiçbir şey yok! Eğer yanımda on bin dirhem olsaydı dahi hepsini seninle birlikte gönderirdim!" el-Münkedir onun yanından çıkınca Âişe (r.anhâ) annemize, Hâlid b. Üseyd tarafından on bin dirhem gönderildi. Bunun üzerine bu parayı onun peşinden gönderdi. el-Münkedir bu parayla çarşıya gitti ve bin dirheme kendisine bir cariye aldı. O cariyeden üç tane çocuğu oldu. Bunlar Medine'de ibadet ehli insanlar oldular. Münkedir'in oğullarının isimleri şunlardı: Muhammed, Ebû Bekir ve Ömer.

1344. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Her kim, size bir iyilik yaparsa siz de ona denk gelecek bir karşılık verin! Eğer ona verebilecek bir şey bulamazsanız o zaman onun için hayır dua edin!"[819]

819 Aslında bu söz Rasûlullah'a (s.a.v) ait bir hadistir: Ahmed b. Hanbel (2/99); Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (216); İbn Hibbân (3408) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (1/412).

CamScanner ile tarandı

1345. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir iyilik şu üç şeyle kemale erer/tamam olur: Acele olması, büyütülmemesi ve örtülmesi! Kul iyiliği hemen yaptığında yüce Allah onu mübarek kılar! Kul iyiliğini küçük gördüğünde yüce Allah onu yüceltir! Kul iyiliğini örttüğünde yüce Allah onu kemale erdirir!"

1346. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Müslümanların en hayırlısı insanları arayıp soran, yardım eden ve faydalı olandır!"

1347. Mâlik şöyle demiştir: "Anlatıldığına göre Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: 'Eğer benim üç tane elbisem olur da Allah için onlardan hiçbirini ödünç olarak vermemişsem kesinlikle ben cimri biri olmuşum demektir!"

1348. Hasan şöyle demiştir: "Onlardan biri elbisesini keser ve kardeşi için iki tane elbise yapardı!"

1349. Meymûn b. Meymûn şöyle demiştir: "Bir insan hiçbir karşılık olmadan kardeşlerinin rızasını kazanmak için gayret gösterirse, yiğitlik ve mertlik ehlinin iddialarını tasdik etmiş, onlara yakışır bir şekilde hareket etmiş olur!"

1350. Rivayet edildiğine göre Bühlûl b. Râşid'in yanında bir miktar buğday vardı. Fiyatlar yükselince o buğdayın ucuza satılmasını emretti. Sonra da o parayla aynı yiyeceğin, bir ölçeğin sekizde biri oranında alınmasını emretti. Ona: "Buğday zaten elindeyken ucuza satıyorsun! Sonra da o parayla aynı yiyeceğin çok azını alabiliyorsun! Bu nasıl bir iş?" denilince şöyle dedi: "İnsanlar sevindiğinde ben de seviniyorum! İnsanlar üzülünce de üzülüyorum!"

1351. Mâlik şöyle demiştir: "Bir adamın yanında çokça buğday vardı. Sonra buğday fiyatları yükseldi. İnsanlar onun bu durumuna imrenerek yanına geldiler. Adam ise şöyle dedi: 'Benim satın aldığım tüm bu yiyecekler insanlar içindir! Hiç şüpheniz olmasın ki sizi buna şahit tutuyorum! Hepsini onlara vereceğim! İnsanlar açken siz benim bu halime mi gıpta ediyorsunuz?!"

1352. Muğîre b. Şu'be (r.a) şöyle demiştir: "Her şeyde israf vardır ancak sadece iyilikte israf yoktur!"

CamScanner ile tarandı

1353. Hasan b. Sehl'e: "İsrafta hayır yoktur!" denilince şöyle demiştir: "Hayır yapma konusunda israf olmaz!" Böylece cümleyi ters çevirmiş, manayı tam olarak yerine oturtmuş ve hükmü açıklamıştır.

1354. Abdullah b. Cafer (r.a) çok fazla ihsanda bulunup iyilik yaptığı için kınandı. Bunun üzerine şöyle dedi: "Yüce Allah, üzerime lütuflarda bulunarak beni alıştırdı! Ben de O'nun kullarına iyilik yapmaya alıştım! Bu âdeti kesintiye uğratmaktan ve üzerimdeki nimetlerin kesilmesinden hiç hoşlanmam!"

1355. Rivayet edildiğine göre yüce Allah, Musa'ya (a.s) şöyle vahyetti: "Sâmirî'yi öldürme! Çünkü o cömert biridir!"

101. BÂB: TEVAZU HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1356. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Cibrîl, yanında İsrafil ile birlikte Rasûlullah'ın (aleyhimüsselâm) yanına indi. İsrafil daha önce yeryüzüne hiç inmemişti. İsrafil, Rasûlullah'a (s.a.v): 'Ey Muhammed! Hiç şüphen olmasın ki Rabbin beni sana gönderdi ve kul bir peygamber mi yoksa kral bir peygamber mi olmak istediğin konusundaki seçim hakkını sana verdiğini haber etmemi istedi!' dedi. Bunun üzerine yüce Allah'ın Peygamberi, onunla istişare etmek istercesine Cibrîl'e baktı. Çünkü o, kendisine samimi bir şekilde nasihat ederdi. Cibrîl ona tevazuyu işaret etti. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Öyleyse ben kesinlikle kul bir peygamber olmayı seçiyorum!'* İsrâfîl şöyle dedi: 'Ey Muhammed! Hiç şüphen olmasın ki bu tevazuundan dolayı yüce Allah sana lütuf ve ihsanlarda bulundu! Kesinlikle sen kıyamet günü bütün insanların efendisi, yeryüzünden ilk diriltilen ve ilk şefaat eden olacaksın!"[820]

820 Bu Mürsel bir hadistir. Hammâd b. İsmail el-Bağdâdî, Tereketü'n-Nebî isimli eserinde s. 48-49'da nakletmiştir; İbn Mübârek, ez-Zühd (446) isimli eserinde bu hadisin bir benzerini, Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) nakli olarak merfu seviyesinde nakletmiştir; Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (10/288); el-Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb (4/196) isimli eserinde bu hadisi hasen kabul etmiştir; Ebû Ya'lâ (4920) bu rivayeti Âişe (r.anhâ) annemizin hadisi olarak nakletmiştir; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (9/19) isimli eserinde şöyle demiştir: "Bu hadis hasendir!" ; Ahmed b. Hanbel (2/131), Ebû Hureyre'nin (r.a) rivayetini kısaltarak bu hadisi nakletmiştir; İbn Hibbân (6365) bu hadisin sahih olduğu görüşündedir.

CamScanner ile tarandı

1357. Humeyd et-Tavîl'in naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Şayet Medine'nin köle kadınlarından biri bile Rasûlullah'ın (s.a.v) elinden tutup onu bir yere götürmek isterse[821] bunu rahatlıkla yapabilirdi!"[822]

1358. Mâlik şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), fetih zamanı Mekke'ye girerken ve ordu önünde ilerlerken bineğinin ortasına doğru başını eğdi ve kapandı! Sonra da şöyle buyurdu: *'Bütün mülk, saltanat, otorite yalnızca tek ve yegâne kudret sahibi olan yüce Allah'a aittir!'* Bunun üzerine Ebû Süfyân, Abbas'a (r.anhumâ): 'Yeğenin için çok büyük bir saltanat/mülk gerçekleşti!' deyince Abbâs ona şöyle cevap vermiştir: 'Bu büyüklük saltanatla/mülkle değil nübüvvetle/peygamberlikle gerçekleşti!"[823]

1359. Selmân b. Âmir (r.a) şöyle demiştir: "Süleyman'ı ve kendisine verilen mülkü/saltanatı hiç düşündünüz mü?! Tüm bu büyüklüğüne rağmen Süleyman (a.s.), yüce Allah'a karşı tevazu içerisinde boyun eğerek yaşadı ve gözlerini semaya dikerek asla kibirlenmedi!"

1360. Atâ (rh.) şöyle demiştir: "Eğer İsrailoğullarından yaşlı ve muhtaç biri Davud'un oğlu Süleyman'ın (aleyhimüsselâm) karşısına çıkar halini dile getirirse, Süleyman rüzgârın üzerinde ve koca bir orduyla savaşa gidiyor olsa dahi rüzgâra durmasını emrederdi. Sonra da o yaşlının ihtiyacını giderir ve öyle yoluna devam ederdi."

1361. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah'ın (s.a.v) yemeği getirilir ve yere koyulurdu. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyururdu: *"Hiç şüpheniz olmasın ki ben bir kulum/köleyim! Yemeğimi kulların/kölelerin yediği gibi yerim!"*[824]

---

821 Ona bir işini gördürmek veya bir ihtiyacını gidermek için manasındadır. Nitekim Rasûlullah (s.a.v) işte böylesine büyük bir tevazu içerisinde hareket etmektedir. O, kendisinden yardım isteyenlerin makamına, zenginliğine, şöhretine bakmaksızın onların yardımlarına koşmaktadır. (Çevirenin Notu)

822 Sahih bir hadistir. Buhârî (6072), Muallak bir hadistir; Ahmed b. Hanbel (3/98); İbn Mâce (4177).

823 Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (7264), Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) rivayetidir; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (6/167), onun senedindeki isimler sahihtir; Taberânî, el-Mu'cemü's-Sağîr (968); el-Mu'cemü'l-Kebîr (23/433-434), Meymûne'nin (r.anhâ) rivayetidir. Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (6/163-164) isimli eserinde bu hadisi zayıf kabul etmiştir.

824 Hasen bir hadistir. Âişe (r.anhâ) annemiz rivayet etmiştir; İbn Sa'd, et-Tabakât (1/318); Ebû Ya'lâ (4920).

CamScanner ile tarandı

1362. Târık b. Şihâb şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a), Şam'a geldiği zaman kendisine gösterişli bir beygir getirildi. Ömer ona bindi. Hayvan onu sarsınca Ömer ona binmeyi hoş görmedi ve beygirden indi. Sonra da kendi devesine bindi. İlerlerken karşısına bir nehir çıkınca devesinden indi, ayakkabılarını çıkardı ve onları eline aldı. Ömer, devesinin yularından tutmuş bir halde suyu geçti. Bunun üzerine Ebû Ubeyde (r.a) ona şöyle dedi: 'Gerçekten bugün yeryüzü ehlinin katında çok önemli ve büyük olan bir iş yaptın!' Ömer ise onun göğsüne vurdu ve: 'Eyvah! Eyvaaah! Yazık sana! Keşke bu sözü senden başkası söyleseydi ey Ebû Ubeyde! Sana hiç yakışmadı! Hiç şüpheniz olmasın ki siz; insanların en azı, en hakir konumunda bulunanları ve en zelil halde olanlarıydınız! Yüce Allah sizi, İslam ile izzetli ve şerefli kıldı! Bundan dolayı siz, İslam dışındaki herhangi bir şeyle izzet talebinde bulunmaya her kalkıştığınızda yüce Allah sizi zelil ve hakir kılacaktır!"

1363. Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki gerçekten siz bu konuda gaflet halindesiniz! Şunu iyice anlayın ki ibadetlerin en faziletlisi tevazudur!"[825]

1364. İsa b. Meryem (aleyhimesselâm) şöyle demiştir: "Şu dört özelliğin bir insanda toplu halde bulunması çok zor ve şaşılacak bir durumdur: Susmak ki bu ibadetlerin başıdır! Yüce Allah için tevazu sahibi olmak, dünya konusunda tenezzülsüz olmak (zühd) ve her şeyin azıyla yetinmek (kanaat)!"[826]

1365. Rivayet edildiğine göre Habeşistan kralı Necâşî bir gün Cafer ve arkadaşlarına haber gönderip huzuruna çağırdı. Onlar içeri girdiklerinde bir de baktılar ki kral yerde oturuyor ve üzerinde de eski elbiseler bulunuyor! Müslümanlar şöyle anlatmışlardır: "Biz onu bu halde görünce ona acıdık! Bizim yüzümüzdeki hali fark edince şöyle dedi: 'Sizi sevindirecek bir haberi size iletiyorum (muştulamak)! Sizin durumunuz hakkında araştırma yapan bir casusum bana geldi ve yüce Allah'ın, Peygamberine yardımda bulunduğunu, düşmanını da helak ettiğini haber verdi!' Filancaya ve falancaya misvak/erak ağacı çok olan ve Bedir denilen yere gitmelerini emretti. Orası gözlerimin önüne geldi! Damreoğullarından bir adam olan efendimin develerini orada otlatırdım! Sonra Cafer, Necâşî'ye: 'Niçin toprağın üzerinde

825 İbn Mübârek, ez-Zühd (393); İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (7/131).

826 İbn Mübârek, ez-Zühd (393); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (8/157); Hâkim, Müstedrek (4/236), Enes b. Mâlik'ten merfu hadis olarak nakletmiştir, sahih değildir.

CamScanner ile tarandı

oturuyor ve üzerindeki eski elbiselerle birlikte altına herhangi bir yaygı, kilim koymadan duruyorsun?' diye sorunca o şöyle cevap verdi: 'Hiç şüpheniz olmasın ki biz yüce Allah'ın, İsa'ya indirdiği vahiyde şunu okuduk: 'Hiç şüphesiz yüce Allah, kulları için herhangi bir nimet ortaya koyduğu ve çıkardığı zaman, Allah'ın kullarının O'nun için tevazu içerisinde bir hal ortaya koymaları zaruri bir haktır!' Yüce Allah, Peygamberine yardım etmek sûretiyle bu nimetini ortaya çıkardığı için ben de Allah'ın rızasına uygun hareket etmek doğrultusunda işte bu tevazu halini ortaya koydum!"[827]

1366. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Abdulazîz (rh.), evladı Abdulmelik vefat edince elbisesinin altında kıldan yapılma bir elbise olduğu halde çok duygulandı ve çok büyük bir hüzünle doldu. Bunun üzerine yanına Kasım b. Muhammed girdi ki o şakalar yapar ve onu güldürürdü. Kasım şöyle dedi: "Sen bilmez misin ki bizden önce gelip geçen büyük insanlar nimete tevazu ile, bela ve musibetlere de süslenerek, güzelleşerek mukabele etmeyi severlerdi!' Bunun üzerine o, Ömer'in yanından, sekiz yüz dinar kıymetinde işlemeli ve güzel bir elbise içerisinde çıkıp gitti.

1367. Kâsım b. Muhammed şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb'ın (r.a) azatlı kölesi/mevlası olan Eslem'den dinledim. O, Şam'a giderken Ömer ile birlikte olduğunu ve Şam'a yaklaşınca Ömer'in, ihtiyacını gidermek için deveyi çöktürüp indiğini anlatıyordu. Eslem şöyle anlatmıştır: "Bunun üzerine ben de deri postumu bineğin iki yanına sarkacak şekilde attım! Ömer işini bitirip de gelince Eslem'in devesine yöneldi ve deri postun üzerine oturdu. Eslem de Ömer'in devesine bindi. Bu şekilde yola çıktık ve o bölgenin insanlarıyla karşılaşıncaya kadar ilerledik. İnsanlar bineğimden dolayı bana doğru yaklaşmaya başlayınca onlara Ömer'e gitmeleri gerektiğini işaret ettim! Bunun üzerine kendi aralarında ileri geri konuşmaya başladılar. Ömer ise şöyle dedi: 'Onların gözleri, değersiz bineklere tamah ediyor!"

1368. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Bir insan imanın zirvesine ulaşıncaya kadar onun tadını tam manasıyla alamaz! Fakirlik onun için zenginlikten daha sevgili olmadıkça imanın zirvesine ulaşamaz! Tevazu onun için şan ve şeref sahibi olmaktan daha sevgili olmadıkça imanın zirvesine ulaşamaz! Kendisini öven biriyle onu yeren birisi gözünde aynı se-

827 İbn Mübârek, ez-Zühd (192).

CamScanner ile tarandı

viyede olmadıkça imanın zirvesine ulaşamaz!" Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) arkadaşları onun bu sözünü şöyle açıklamışlardır: "Helal dairede yaşadığı bir fakirlik onun için haram içerisinde yaşanan bir zenginlikten çok daha sevgili olmadıkça imanın zirvesine ulaşamaz! Yüce Allah'a itaat içerisinde olduğu bir tevazu hali onun için yüce Allah'a isyan içerisinde olan şan ve şeref halinden daha sevgili olmadıkça imanın zirvesine ulaşamaz! Hak konusunda kendisini övenle yeren gözünde aynı seviyede olmadıkça imanın zirvesine ulaşamaz!"[828]

1369. Muâz b. Cebel (r.a) şöyle demiştir: "Kendisi için tevazu, şan ve şeref sahibi olmaktan çok daha sevgili ve değerli olmadığı sürece bir kulun imanı zirveye ulaşamaz! Dünyadan aldığı az şey onun için dünyalık olan çok şeyden daha sevgili ve değerli olmadıkça bir kulun imanı zirve noktaya ulaşamaz! Hak konusunda kendisini sevenle ona öfkelenen kişi gözünde aynı seviyede olmadıkça, insanlar hakkında hüküm verdiği zaman da kendisi ve ailesi hakkında hüküm verdiği gibi hüküm vermedikçe o kulun imanı kemale eremez!"

1370. Hasan-ı Basrî'nin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlar birbirlerine karşı hadlerini aşıp da zulmetmeyinceye ve hiçbir insan başkasına karşı kibirlenip övünç duymayıncaya kadar size tevazu içerisinde yaşamanızı emretmem bana emrolundu!"*[829]

1371. Rivayet edildiğine göre bir keresinde Ömer b. Hattâb (r.a) dışarı çıkınca bir de baktı ki kapısının önünde Uyeyne b. Hısn, Akra b. Hâbis, Süheyl b. Amr gibi Arapların liderlerinden olan bazı insanlar var. Bunun üzerine Ömer: "Bilâl nerede? Suheyb nerede? Ammâr nerede?" diyerek cahiliye döneminde köle olan ancak önceden iman edenler arasında bulunan isimleri saydı. Onlar ise bundan rahatsız oldular ve yüzleri karardı! Süheyl ise şöyle dedi: "Niçin suratlarınızı asıp, yüzlerinizi karartıyorsunuz?! Onlar da hakikate davet edildiler biz de davet edildik! Onlar hızlı bir şekilde hak davete icabet edip koştular! Biz ise geride kaldık ve yavaş davrandık! Eğer siz şimdi Ömer'in kapısında onların gördüğü muameleye haset ediyorsanız şunu iyi bilin ki yüce Allah'ın, ahirette onlar için hazırladığı şeylere daha çok haset etmeniz gerekir!"

828 Hilyetü'l-Evliyâ (1/132).

829 Mürsel bir hadistir. Müslim (2865), İyâz b. Himâr'ın (r.a) rivayeti olarak, mevsul/muttasıl bir senetle nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

1372. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki bir kul tevazu içerisinde yaşadığında yüce Allah onun izzet ve şerefini yükseltir ve şöyle buyurur: 'Tevazu içerisinde yaşa ancak dinç görün ki yüce Allah seni yükseltsin!' Çünkü o gizli olarak tevazu içerisinde yaşar, kendini hakir görür ancak o, insanların gözünde büyük ve yüce bir insandır! Kibirlendiğinde ve haddini aştığında ise yüce Allah onu kırıp geçirir ve yerle bir eder! Ve şöyle buyurur: 'Yıkıl! Allah seni kahretsin!' Çünkü o, insanların gözünde tevazu içerisindeymiş gibi görünür ancak kendi içinde ise kibirli biridir!"[830]

1373. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Kusursuz bir şekilde tevazu içerisinde yaşayana, yoksul bir hale düşmeden nefsini hor ve hakir hale getirene, harama bulaşmadan topladığı helal malını infak edene, âlimlerle ve hikmet ehliyle oturup kalkana ve fakir fukaraya, garip gurabaya merhamet edene müjdeler/muştular olsun!"

1374. Katâde (rh.), yüce Allah'ın: *"Rahmân'ın kulları, yeryüzünde 'hevnen' ile yürüyen kimselerdir. Cahiller onlara laf attıkları zaman, "selâm!" der (geçer)ler."*[831] âyetinde geçen 'hevnen' ifadesinin tevazu olduğunu söylemiştir."

1375. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Tevazuun başı; karşılaştığın kimseye önce senin selam vermen, meclislerde arka taraflarda oturmaya razı olman, iyiliğine karşılık övülmekten, iyiliğinin duyulmasından ve gösterişten uzak durman, bunlardan hoşlanmamandır!"

1376. Yunus b. Ubeyd şöyle demiştir: "Ben ve Eyyûb, Hasan-ı Basrî'nin yanında tevazu hakkında konuşuyorduk. Hasan bunu duyunca bize yöneldi ve şöyle dedi: 'Tevazuun ne olduğunu biliyor musunuz? Tevazu, evinden çıktığın zaman karşılaştığın tüm Müslümanların senden daha faziletli ve üstün olduğunu düşünmendir!"

1377. Ebû Süleymân ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki ben evimden çıktığım zaman ister Müslüman olsun ister kâfir olsun karşılaştığım herkesin kıyamet günü benden çok daha hayırlı bir konumda olabileceğini, işin aslının ne olacağını bilemeyeceğimi düşünürüm!" Bunun

830 İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (7/96)

831 Furkân, 25/63. âyet.

CamScanner ile tarandı

üzerine kendisine: "Kâfiri gördüğün zaman da mı?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Belki de yüce Allah onu hidayete erdirir ve ölüm anında İslam üzere vefat etmesini sağlar!"

1378. Ömer b. Abdulazîz'e: "İslam'a hizmetinden dolayı yüce Allah seni hayırla, iyilikle mükâfatlandırsın!" denilince o şöyle demiştir: "Hayır! Böyle söyleme! Yüce Allah beni kullanarak İslam'a iyilikler ve hayırlar versin! Çünkü biz ne yaparsak yapalım İslam'ın hakkını ifa edemeyiz!"[832]

1379. İbrahim b. Edhem (rh.) şöyle demiştir: "Bir adam, yüce Allah'a tam kırk sene ibadet etti! Sonra da: 'Ey Rabbim! Yaptığım amelimin sevabını bana göster!' dedi. Ardından nefsine döndü ve: 'Yüce Allah'ın bana vermiş olduğu nimetlerin, üzerime yağdırmış olduğu lütufların yanında benim amelimin ne sevabı olabilir ki?!' diyerek yaptığından pişman oldu ve gözünü, kulağını vb. üzerindeki nimetleri sayıp kendini kınadı. Bunun üzerine yüce Allah, Peygamberlerinden birine, ona bildirmesi için şöyle vahyetti: 'Senin o anda kendini kınayıp azarlaman, kırk senelik amelinin sevabından çok daha faziletlidir!"

1380. Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "İsrailoğullarından bir adam yüce Allah'a bir adak kurban etti ancak bu ibadeti kabul edilmedi. Bunun üzerine o nefsine döndü ve: 'Senin yüzünden bana böyle karşılık verildi!' diyerek kendini kınayıp azarladı. Kendisine şöyle nida edildi: 'Nefsini hor ve hakir görüp kendini kınaman, yüz sene ibadet etmenden çok daha hayırlıdır!"

1381. Şöyle denmiştir: "Her kim, yüce Allah'ın zatının yüceliği karşısında nefsinden hoşlanmaz, onu hor ve hakir görürse, yüce Allah onu azabından ve öfkesinden güvende kılar!"

1382. Muğîre şöyle demiştir: "Arap olmayan bir yabancı Selman'ın[833] önünde başını eğip de secde edince o şöyle derdi: 'Ben yalnızca yüce Allah'ın önünde boyun eğerim! Ben yalnızca yüce Allah'ın önünde boyun eğerim! O'ndan başkasının önünde eğilmek doğru değildir!"

---

832 İlk cümlede vurgu kendisine olduğu ve İslam geriye itildiği için yanlış buluyor. Asıl olanın İslam, kendisinin ise ikinci plana itilmesi gerektiğine vurgu yapıyor. Muhteşem. (Çevirenin Notu)

833 Selmân-ı Fârisî (r.a). (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

1383. Recâ b. Hayve, Ömer b. Abdulazîz'i methüsena edince o şöyle demiştir: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, kesinlikle ben nefsimi çok daha iyi bilirim! Eğer nefsimde olan şeylerin sende de olduğunu bilseydim gerçekten o zaman senden tiksinir ve nefret ederdim!"

1384. İbn Muğîre şöyle demiştir: "Tevazu; şeref ve izzetin yükselme basamağıdır!"

1385. Kendi nefsi konusunda tevazu sahibi olmayan biri başkalarının katında yükselemez!"

1386. Abdurrahman b. Ebû Bekre (rh.) şöyle demiştir: "Ali b. Ebû Tâlib (r.a), Basra'ya gelince bana Ziyad'ın durumunu sordu. Ben: 'Rahatsızlandı!' deyince: 'Beni ona götür!' dedi. Bunun üzerine bineğimi hazırladım ve ona: 'Öne bin!' dedim. Ali ise: 'Kişi, hayvanının önüne binmeye daha layıktır!'[834] dedi. Böylece ben bineğimin önüne bindim, o da arkaya[835] bindi."

1387. Şöyle denilmiştir: "Tevazu ile birlikte olan cahillik ve cimrilik, kibirle birlikte olan ilim ve cömertlikten daha faziletlidir!"

1388. Ahnef şöyle demiştir: "Şerefli ve izzetli kişi güçlendiğinde tevazu sahibi olur! Alçak ve adi kişi güçlendiğinde ise kibirlenip böbürlenir!"

1389. Birisi de şöyle demiştir: "Şerefli ve izzetli kişi zühd hayatı yaşadığında tevazu sahibi olur! Alçak ve adi kişi zühd hayatı yaşamaya kalkıştığında ise kibirlenip böbürlenir!"

102. BÂB: NİMETE ŞÜKRETMEK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1390. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin."*[836]

1391. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Böylece insanların bazısını bazısı ile denedik ki, 'Allah aramızdan şu adamları mı iman nimetine layık gördü?' desinler. Allah şükreden kullarını daha iyi bilen değil mi?"*[837]

---

834 Bu sözü Büreyde b. Husayb (r.a) merfu bir hadis olarak nakletmiştir: Tirmizî (2773) bu hadisin hasen ve garîb olduğunu söylemiştir; Hâkim (2/73) de hadisi sahih kabul etmiştir.

835 Bu kısma terki ve sağrı da denmektedir. (Çevirenin Notu)

836 Bakara, 2/152. âyet.

837 En'âm, 6/53. âyet.

CamScanner ile tarandı

1392. Mücâhid (rh.) yukarıdaki âyet hakkında: "Tevhid nimetine şükredenler!" demiştir.

1393. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın: *'Göklerde, yerde ne varsa hepsini Allah'ın sizin hizmetinize verdiğini ve açıkça yahut gizlice üzerinizdeki nimetlerini tamamladığını görmediniz mi?'*[838] âyetinde geçen 'açıkça' ifadesi İslam nimeti, sende bulunan ve güzel olan ahlaki değerler, rızık olarak sana verilen lütuflar, ihsanlardır. 'Gizlice' ifadesi ise senin kusurlarını ve günahlarını örtmesidir!"

1394. Bir adam: "Bütün hamdler/övgüler, İslam nimetinden dolayı yüce Allah'a aittir!" deyince bunu duyan başka biri de şöyle dedi: "Hiç şüphen olmasın ki sen gerçekten çok büyük bir nimete şükrettin!"

1395. Süfyân (rh.) şöyle demiştir: "Müjdeci (beşîr), Yakub'a (a.s) gelip de ona: "Aileni hangi din üzere bıraktın?" diye sorunca Yakub: "İslam dini üzere!" dedi. Bunun üzerine o şöyle dedi: "Bütün hamdler/övgüler yalnızca yüce Allah'a aittir! İşte şimdi nimet tamama/kemale erdi!"

1396. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Kendisine verilen şeylere şükürden aciz kalan, elinde kalanlar konusunda daha fazlasını isteyen, uzak durmadığı şeylerden insanları men eden, yapmadığı şeyleri insanlara emreden, sâlihlerin amellerini işlemediği halde onları sevmeye kalkan, onlardan olduğu halde kötülerden nefret eden, günahlarının çokluğundan dolayı ölümden hoşlanmayan ve ömrünün uzunluğuna rağmen günahları terk etmeyen kişilerden olmaktan sakın!"

1397. Muğîre b. Şu'be (r.a) şöyle demiştir: "Sana nimet verene şükret! Sana teşekkür edene ihsanda bulun! Şunu iyi bil ki nankörlük edildiği zaman nimetin devamlılığı söz konusu olmaz! Şükredildiği zaman da nimete zeval gelmez! Çünkü şükür; nimetin artmasını sağlar ve fakirliğe karşı bir korumadır!"

1398. Vehb b. Münebbih'in naklettiğine göre Davud (a.s) şöyle demiştir: "Ey Rabbim! İnsanların her bir kılının altında ve üstünde mutlaka Senden gelen bir nimet vardır! Senin vermiş olduğun bunca nimete karşılık insanlar nasıl karşılık verecekler? Bunca nimete yetecek olan şey nedir?" Bunun üze-

838 Lokmân, 31/20. âyet.

CamScanner ile tarandı

rine yüce Allah ona şöyle vahyetti: "Ey Davud! Ben çok şey lütfederim ancak az bir şeye razı olurum! Hiç şüphen olmasın ki bunun şükrü, sende olan bütün nimetlerin Benden geldiğinin farkında olmandır!"

1399. Sadaka b. Yesâr şöyle demiştir: "Davud (a.s) ibadet mekânında bulunurken yanından bir kurtçuk geçti. Davud onun yaratılışı hakkında düşüncelere daldı ve şöyle dedi: 'Yüce Allah şu küçücük şeyi yaratmakla neye dikkat çekiyor? Bunun Allah katında ne önemi olabilir ki?' Bunun üzerine yüce Allah o kurtçuğu konuşturdu ve o şöyle dedi: 'Ey Davud! Senin nefsin sana hoş mu görünüyor?! Hiç şüphen olmasın ki ben, yüce Allah'ın bana bahşetmiş olduğu kadir ve kıymet üzere yaşıyorum! Yüce Allah'ın sana bahşettiği şeylere senin şükretmenden daha çok bana verilenler için yüce Allah'a şükrediyorum ve senden daha çok O'nu zikrediyorum!"

1400. Rivayet edildiğine göre Hasan b. Ali (r.anhumâ), Kâbe'nin bir köşesine yapışmış bir halde şöyle dua etmiştir: "İlâhî! Bana bolca ihsanda bulundun ancak beni şükreden bir kul olarak görmedin! Beni imtihan ettin ancak beni sabırlı bir kul olarak bulmadın! Şükrü terk etmemden dolayı üzerimdeki nimetlerini benden almadın! Sabrı terk etmeme rağmen üzerimdeki bela ve musibetleri devam ettirmedin! İlâhî! Hiç şüphe yok ki kerim ve yüce bir zattan ancak cömertlik ve yücelik ortaya çıkar! Cefa ehli kötü birinden de ancak cefa ve kötülük ortaya çıkar!"

1401. Urve b. Ruveym şöyle demiştir: "İbn Kurt, bir gün minbere oturmuş haldeydi. Daha sonra insanların, Kudaa ve Yemen'de bulunan çok değerli kokuları üzerlerine bolca sürdüklerini gördü. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Ey insan! Sana açıkça verilen ne büyük lütuflar ve ihsanlar var! Sana bolca verilen ne büyük nimetler söz konusu! Ey insanlar! Şunu iyice bilin ki, kendisine nimet bahşedilen birinin üzerindeki lütuflara hakkıyla karşılık vermek ve onların devamını sağlamak ancak ona nimeti bahşeden yüce Allah'a şükretmesiyle olur!"

1402. Ebû Harun şöyle demiştir: "Ebû Hâzim'in yanına girdim ve ona: 'Allah sana merhamet etsin! İki gözün şükrü nedir?' diye sordum. Bana: 'O iki gözünle bir hayır gördüğün zaman onu yayman, bir kötülük gördüğün zaman da onu örtmendir!' dedi. Ben: 'İki kulağın şükrü nedir?' diye sorunca da: 'O iki kulağınla iyi bir şey duyunca onu ezberlemen, o ikisiyle kötü bir şey duyunca ise unutmandır!' dedi. Ben: 'İki elin şükrü nedir?' diye so-

CamScanner ile tarandı

runca: 'O ikisine ait olmayan şeyleri onlarla almaman ve o ikisi konusunda yüce Allah'ın hakkı olanı da men etmemendir!' dedi. Ben: 'Karnın şükrü nedir?' diye sorunca: 'Onun altının sabırla, üstünün ise ilimle dolmasıdır!'[839] dedi. Ben: 'Tenasül uzvunun şükrü nedir?' diye sorunca da şöyle dedi: 'Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Onlar ki, ırzlarını korurlar. Ancak eşleri ve ellerinin altında bulunan cariyeleri bunun dışındadır. Onlarla ilişkilerinden dolayı kınanmazlar.'*[840] Bunun üzerine ben şöyle dedim: 'Sen gerçekten şükrün hakkını vererek şükreden hakiki bir kulsun!"

1403. Ömer b. Abdulazîz (rh.) şöyle demiştir: "Üzerinizdeki nimetleri birbirinize bolca hatırlatın! Çünkü nimetleri zikretmek ve hatırlatmak onun şükrüdür!"

1404. Sehl b. Abdullah (rh.) şöyle demiştir: "Şükrün en alt derecesi yüce Allah'ın nimetleriyle O'na isyan etmemektir! Çünkü senin organlarının tamamı yüce Allah'tan sana bahşedilen birer nimettir! Onlarla yüce Allah'a karşı isyan etme!"

1405. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ey insan! Sen üzerindeki nimetlere bağımlı olduğun halde nasıl olur da nimete şükürden ayrılabilirsin?! Nimete her şükrettiğinde bu sayede ondan çok daha büyük nimetlerin üzerinde olduğunu göreceksin! Hiç şüphen olmasın ki sen her nimete şükrettiğinde mutlaka ondan çok daha büyüğüne erişeceksin!"

1406. Mutarrif b. Abdullah (rh.) şöyle demiştir: "İlâhî! Hiç şüphe yok ki nimet yalnızca Senden gelir! Onu tamama erdirecek olan da Sensin! Sen, nimetin şükrüne karşı çok zengin ve lütufkârsın! Bunun sevabını bahşedecek olan da yine Sensin!"

1407. Hâtim el-Esam (rh.) şöyle demiştir: "Her gün insanlar üç farklı grup halinde sabaha kavuşurlar: Birinci grup, Yaratanın kapısından kovulmuş olanlardır. İkinci grup, Yaratanın kapısından kovulmadıkları halde O'nun hizmetinden kovulmuş olanlardır. Üçüncü grup ise, yüce Allah'a hizmet etmek sûretiyle değerli kılınanlardır. Şükredenlerin şöyle demeleri gere-

839 Alt derken tenasül uzvunu kast ediyor ve harama karşı sabırlı olması gerektiğini vurguluyor. Üst derken de kalbi kast ediyor ve onun da ilimle dolması gerektiğini vurguluyor. Veciz bir ifade! (Çevirenin Notu)

840 Müminûn, 23/5-6. âyetler.

CamScanner ile tarandı

kir: Bütün hamdler/övgüler bizi; kapısından kovulmuş kâfirlerden kılmayan, hizmetinden kovulmuş fasık günahkârlardan eylemeyen ve Kendisine hizmet ettirmek sûretiyle bizi değerli kulları olan secde ehli Müslümanlardan kılan yüce Allah'a aittir!"

1408. Süfyân es-Sevrî'nin naklettiğine göre Cafer b. Muhammed kendisine şöyle demiştir: "Sevdiğin bir şey sana lütfedilirse hamd etmeni çoğalt! Başına sevmediğin bir şey geldiğinde ise: 'Yüce Allah'tan başka hiçbir güç ve kudret sahibi yoktur (lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh)!' cümlesini çokça söyle! Eğer rızkın sana geç geliyorsa bağışlanma dilemeyi (istiğfar) çoğalt!" Süfyân şöyle demiştir: "Ben bu nasihatten çok faydalandım!"

1409. Abdullah b. Ebû Nuh (rh.) şöyle demiştir: "Bir adam, bir sahil kenarında bana: 'Yüce Allah'ın rızasına uygun olmayacak şekilde kaç kere günah işledin ve yüce Allah sana, senin hoşuna gidecek şekilde ne kadar zaman muamele etti?' deyince ben: 'Sayamayacağım kadar çok!' dedim. Adam: 'Hiç başına gelen bir işte yüce Allah'ı kaybettiğin ve seni yapayalnız bıraktığı oldu mu?' deyince ben: 'Vallahi hayır! Aksine yüce Allah hep bana yardım etti ve bana ihsanda bulundu!' dedim. Adam: 'Yüce Allah'tan bir şey istediğin zaman sana verdi mi?' diye sorunca da: 'Her ne zaman bir şey istesem mutlaka bana verdi! Her ne zaman yardım istesem mutlaka bana iyilik yaptı!' dedim. Adam: 'Ne dersin? Şayet bazı insanlar şu günahları, kusurları sana karşı işleselerdi o zaman onlara nasıl bir ceza vermeyi düşünürdün?' deyince: 'Ben suç işleyen birine ceza vermeye güç yetirebilecek biri değilim!' dedim. Bunun üzerine adam şöyle dedi: 'Öyleyse şunu iyi bil ki üzerine nimetler bahşeden yüce Allah'a şükretmenin hakkını vermek için nefsini kurban etmen çok daha uygun ve çok daha güzel bir davranıştır! Çünkü O, geçmişte de gelecekte de sana ihsanda bulunan Zât'tır! Yüce Allah'a yemin ederim ki, O'nun nimetlerine şükretmek, yüce Allah'ın kullarına olan mükâfatlarından çok daha basit ve az bir şeydir!"

1410. Basra valisi olan Adîy b. Ertât, Basra'da Ömer Nehri denilen bir nehir yolu açtırınca Ömer b. Abdulaziz'e bir mektup yazarak şöyle dedi: "Hiç şüphen olmasın ki ben, Basra halkı için içimi tatlı ve kolay olan bir nehir yolu açtırdım! Böylece onların malları çoğaldı ve kaliteli hale geldiler! Ancak bundan dolayı hiçbirinin bana teşekkür ettiğini görmedim! Eğer bana izin verirsen bu nehir için yapmış olduğum masrafı onların arasında paylaştırayım ve

CamScanner ile tarandı

onlardan alayım!' Bunun üzerine Ömer b. Abdulaziz ona şöyle cevap verdi: "Hiç şüphen olmasın ki sen bu nehir yolunu açınca mutlaka Basra halkından biri: 'Bütün hamdler yalnızca Allah'a aittir (elhamdulillah!)' demiştir! Bundan hiçbir kaygın olmasın! Yüce Allah bile, Cenneti konusunda bu şekilde şükredilmesinden razı geldiğine göre sen de açtırmış olduğun nehir konusunda onların bu şekilde şükretmesinden dolayı razı ol! Selametle!"

1411. Haccâc, Hasan'a yirmi bin dirhem gönderince o şöyle demiştir: "Bütün hamdler, beni ona hatırlatan yüce Allah'a aittir!"

1412. Bir bedevi başka bir adamdan bir şeyler istedi. O da kendisine yardımcı oldu. Bunun üzerine bedevi şöyle dedi: "Bütün hamdler beni rızka ulaştıran, seni de sevaba nail eden yüce Allah'a aittir!"

1413. Bir bedevi kendisine iyilik yapma sözü veren başka bir adama şöyle demiştir: "Senin vesilenle beni rahmete erdiren yüce Zât'ın, benim vesilemle de sana merhamet etmesini dilerim!"

1414. Birisi şöyle demiştir: "Şükür; nimetin şartı, artmasının anahtarı ve Cennetin karşılığıdır!"

1415. Şöyle denmiştir: "Şükrün nimetin yanındaki konumu, misafirperverliğin misafirin katındaki konumu gibidir! Eğer misafir, iyi ağırlandığını görürse oradan gitmek istemez ve kalır! Ancak misafir, konukseverlik görmezse asla orada durmaz! İşte nimet de böyledir!"

1416. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Kendisine dört şey verilen bir kişi şu dört şeyden mahrum kalmaz: Her kime şükür verilmişse o, daha fazla nimete ermekten mahrum edilmez! Her kime tövbe verilmişse o, dualarının kabul edilmesinden mahrum edilmez! Her kime hayırlısını isteme (istihare) verilirse o, hayıra ermekten mahrum kılınmaz! Her kime istişare etme (meşveret) verilmişse o, doğruya ulaşmaktan mahrum edilmez!"

1417. Şöyle denmiştir: "Nimet, şükürle gözetilip himaye edildiğinde o nimet son derece güzel bir gerdanlıktır! Nimete, nankörlükle karşılık verildiğinde ise o nimet son derece kötü bir tasma olur!"

1418. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Eğer sabır ve şükür iki deve olsalardı onlardan hangisine bineceğimi hiç umursamaz, herhangi birine binerdim!"

CamScanner ile tarandı

1419. İshâk b. İbrahim el-Mevsılî şöyle demiştir: "Bir kadın yanımızda durdu ve bize şöyle dedi: 'Ey insanlar! Zaman bizi çok değiştirdi! Çünkü artık bizden şükredenler çok az kaldı! Zenginlik ve kanaat bizden ayrıldı, fakirlik ve miskinlik yakamıza yapıştı! Allah, anlayışlı olan ve amel eden, elindekinin fazlasını hayır yolunda harcayan ve yeterli miktardaki malını paylaşan, iffetli ve namuslu olanlara yardımda bulunan kişilere merhamet etsin!"

103. BÂB: AKRABA BAĞINI GÖZETMEK (SILA-İ RAHİM) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1420. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Demek, yüz çevirdiğinizde yeryüzünde bozgunculuk çıkaracak ve akrabalık bağlarını koparacaksınız, öyle mi?"*[841]

1421. Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin (r.a) naklettiğine göre bir adam ısrarla şunu sordu: "Ey Allah'ın Rasûlü! Beni Cennete sokacak bir ameli bana haber ver!" Bunun üzerine oradaki sahâbe: "Ona ne oluyor? Ona ne oluyor?" dediler. Rasûlullah (s.a.v) ise: *"Onu buraya ihtiyacı getirdi!"* dedi ve devamında da şöyle buyurdu: *"Allah'a hiçbir şeyi ortak koşma! Namazı kıl! Zekâtı ver! Akraba bağını gözet!"*[842]

1422. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Rahim/akrabalık bağı, yüce Allah'ın ismi olan er-Rahmân'dan gelir ve bir ağacın birbirine giren köklerine benzer! Bundan dolayı her kim akrabalık bağını gözetirse yüce Allah da onu gözetir! Her kim onu koparırsa yüce Allah da onu koparıp atar!"*[843]

1423. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Rızkının genişletilmesinden ve ecelinin geciktirilerek ömrünün uzamasından memnun olan, bunlarla sevinen bir kişi mutlaka akrabalık bağlarını koruyup gözetsin!"*[844]

---

841 Muhammed, 47/22. âyet.

842 Buhârî (1396); Müslim (13).

843 Buhârî (5988) numaralı rivayetini Ebû Hureyre'nin (r.a) hadisi olarak nakletmiştir, (5989) numaralı rivayetini de Enes b. Mâlik'in (r.a) hadisi olarak nakletmiştir.

844 Buhârî (5985), (2067 ve 5986); Müslim (2557), Enes b. Mâlik'in (r.a) rivayeti olarak bu hadisi nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

1424. Abdullah b. Abbas'ın (r.anhumâ) azatlı kölesi Küreyb'in naklettiğine göre Meymûne bintî Hâris, Abdullah'a, Rasûlullah'tan (s.a.v) izin almadan cariyesini/hizmetlisini azat ettiğini bildirmiştir. Bu rivayete göre o Rasûlullah'ın (s.a.v) onun yanında geceleyeceği gün gelince kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü! Fark ettin mi? Cariyemi azat ettim!" dedi. Rasûlullah (s.a.v): *"Gerçekten bunu yaptın mı?"* diye sorunca: "Evet!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Eğer o cariyeni dayılarına verseydin bu senin için çok daha büyük bir sevap kazanma vesilesi olurdu!"*[845]

1425. Saîd b. Yesâr'ın Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah, mahlukatı yarattı! Yaratma işlemi bitince rahim/akrabalık bağı kalktı ve Rahman'a tutundu! Yüce Allah: 'Neyin var?' buyurunca: 'Bu, akrabalık bağını koparıp atmaktan Sana sığınan birinin kalkıp Sana tutunmasıdır!' dedi. Bunun üzerine yüce Allah: 'Seni gözetip kollayanı koruyup gözetmem ve seni koparıp atanı koparıp atmamdan razı olmaz mısın?' buyurdu. Rahim: 'Evet! Razıyım ey Rabbim!' deyince de yüce Allah: 'İşte böyle olacak!' buyurdu."* Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Dilerseniz şu âyeti okuyabilirsiniz: *'Demek, yüz çevirdiğinizde yeryüzünde bozgunculuk çıkaracak ve akrabalık bağlarını koparacaksınız, öyle mi?*[846]"[847]

1426. Rivayet edildiğine göre Cübeyr b. Mut'im (r.a), Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu işitmiştir: *"Akrabalık bağını kesen kişi Cennet'e giremez!"*[848]

1427. Rivayet edildiğine göre Esmâ binti Ebû Bekir (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Annem müşrik olduğu, Kureyş'e bağlı bulunduğu ve onların koruması altında olduğu halde bana geldi. O dönemde Kureyş, Rasûlullah (s.a.v) ile anlaşma yapmıştı. Bunun üzerine Rasûlullah'a (s.a.v) danıştım ve ona: 'Annem ziyaretime geldi ve benimle görüşmek istiyor! Akrabalık bağı gereği onu kabul edip iyi davranayım mı?' diye sordum. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Evet! Anneni kabul et ve ona akrabalık bağının gereği olarak iyi davran!"*[849]

---

845 Buhârî (2592); Müslim (999).
846 Muhammed, 47/22. âyet.
847 Buhârî (4830); Müslim (2554).
848 Buhârî (5984); Müslim (2556).
849 Buhârî (2620); Müslim (1003).

CamScanner ile tarandı

1428. Dürre binti Ebû Leheb (r.a) şöyle demiştir: "Ben: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Hangi insan daha üstündür?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'En faziletli insanlar; Allah'tan en çok sakınanlar, iyiliği en çok emredenler, kötülükten en çok sakındıranlar ve akrabalık bağını en iyi şekilde koruyup gözetenlerdir!"*[850]

1429. Abdullah b. Amr'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kendisine gelene giden, karşılığa göre hareket eden kişi akrabalık bağını koruyup gözeten biri değildir! Asıl akrabalık bağını koruyup gözeten kişi, kendisiyle olan ilişik/irtibat kesildiği halde giden, sorulmadığı halde soran, irtibat koparıldığı halde irtibat kuran kişidir!"*[851]

104. BÂB: SELAMI YAYMA KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1430. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere, geldiğinizi hissettirip (izin alıp) ev sahiplerine selam vermeden girmeyin. Bu davranış sizin için daha hayırlıdır. Düşünüp anlayasınız diye size böyle öğüt veriliyor."*[852]

1431. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Evlere girdiğiniz zaman birbirinize, Allah katından mübarek ve hoş bir esenlik dileği olarak, selam verin. İşte Allah, düşünesiniz diye âyetleri size böyle açıklar."*[853]

1432. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Size bir selam verildiği zaman, ondan daha güzeliyle veya aynı selamla karşılık verin. Şüphesiz Allah her şeyin hesabını gereği gibi yapandır."*[854]

Âlimler şöyle demişlerdir: "Selamı vermek sünnettir. Selamı almak ise farzdır!"

1433. Hemmâm'ın Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah, Âdem'i kendisine has bir sûret üzere yarattı! Onun boyu altmış zira idi! Yüce Allah onu yaratınca şöyle buyurdu:*

---

850 Zayıf bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (6/432) nakletmiştir.
851 Buhârî (5991).
852 Nûr, 24/27. âyet.
853 Nûr, 24/61. âyet.
854 Nisâ, 4/86. âyet.

CamScanner ile tarandı

Şimdi git ve şu oturan melek grubuna selam ver! Sonra da sana nasıl selam verdiklerini iyi dinle! Çünkü bu selamlaşma senin ve zürriyetinin/neslinin selamlaşması olacak!' Bunun üzerine Âdem gitti ve onlara: 'es-Selâmu Aleykum!' dedi. Onlar da: 'es-Selâmu aleyke ve rahmetullahi!' dediler. Onun selamının üzerine: 've rahmetullahi' ifadesini eklediler. Artık her kim Cennete girerse Âdem'in sûreti üzere girecektir! İnsanların yaratılışı şu ana kadar sürekli eksilmeye devam etmektedir!"[855]

1434. Abdullah b. Amr'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre bir adam Rasûlullah'a (s.a.v): "İslam'da hangi amel daha hayırlıdır?" diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yemek yedirmen ve tanıdığın tanımadığın herkese selam vermendir!"*[856]

1435. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Küçük büyüğe selam verir! Yürüyen oturana ve az olan çok olana selam verir!"*[857]

1436. Ebû Eyyûb'un (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir Müslümanın, diğer Müslüman kardeşiyle üç günden fazla dargın/küs durması helal değildir! İkisi karşılaşınca biri bir tarafa, diğeri de öbür tarafa yönelir! Halbuki o ikisinin en hayırlı olanı selamı ilk verendir!"*[858]

1437. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) selam vereceği zaman üç defa selam verirdi![859] Konuştuğu zaman da sözünü üç defa[860] tekrar ederdi!"[861]

1438. Rivayet edildiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) bir çocuk grubunun yanına uğradı ve onlara selam verdi. Sonra da şöyle dedi: "Rasûlullah (s.a.v) da böyle yapardı!"[862]

---

855 Buhârî (3326); Müslim (2841).

856 Buhârî (12); Müslim (39).

857 Buhârî (6231); Müslim (2160).

858 Buhârî (6077); Müslim (2560).

859 Rasûlullah (s.a.v) bir yere girmek için izin istediği zamanlarda ve duyulmadığını düşündüğü durumlarda selam vermeyi üç defa tekrar ederdi. Ancak normal durumlarda bir kere selam verirdi. (Çevirenin Notu)

860 Elbette her cümlesini üç defa tekrar etmiyordu. Konuşma yaptığı esnada vurgulamak istediği cümlenin önemini ortaya koymak için böyle yapıyordu. (Çevirenin Notu)

861 Buhârî (94) .

862 Buhârî (6247); Müslim (2168).

CamScanner ile tarandı

1439. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Her yeni gelen şaşırır ve korkuya kapılır! Selam vermek sûretiyle onu alıştırın ve ünsiyet kurmasını sağlayın!"

105. BÂB: HAPŞIRAN KİŞİYE 'ALLAH SANA MERHAMET ETSİN !' DİYEREK HAYIR DUA ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1440. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında iki adam hapşırdı. Rasûlullah (s.a.v) onlardan birine hayır dua etti ancak diğerine etmedi! Kendisine bunun sebebi sorulunca da Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"O, yüce Allah'a hamd etti! Öteki ise yüce Allah'a hamd etmedi!"*[863]

1441. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sizden biri hapşırdığı/aksırdığı zaman: 'Bütün hamdler yalnızca yüce Allah'a aittir (elhamdulillâh)!' desin! Yanında bulunan arkadaşı veya kardeşi de ona: 'Allah sana merhamet etsin (yerhamukellâh)!'*[864] *desin! Kardeşi böyle deyince hapşıran kişi de şöyle desin: 'Allah sizi en doğru yola ulaştırsın ve halinizi en güzel şekilde düzeltsin (yehdîkumullâh ve yuslihu bâlekum)!"*[865]

1442. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç şüpheniz olmasın ki, yüce Allah hapşırığı sever ancak esnemeyi kerih görür! Sizden biri hapşırdığı zaman yüce Allah'a hamd eder! Bunu işiten her Müslümanın mutlaka hapşıran kişiye hayır dua etmeleri gerekir! Esnemek ise kesinlikle şeytandandır!*[866] *Kişi elinden geldiği ölçüde bunu geri çevirmeye çalışsın! Çünkü sizden biri esnediği zaman şeytan ona kahkahalarla güler!"*[867]

---

863 Buhârî (6225); Müslim (2991).

864 Eğer hapşıran kişi kadınsa o zaman "yerhamukillah" denmelidir. (Çevirenin Notu)

865 Buhârî (6224).

866 Buradaki kasıt esnemenin; uyuşukluk, tembellik, çok yemekten kaynaklanan gaflet hali vb. durumları ifade etmesidir. Yüce Allah bu hallerden razı olmamaktadır. Hastalıktan kaynaklanmayan aksırık/hapşırık ise dinçliği ifade etmektedir. Bundan dolayı da yüce Allah tarafından hoşnutluk ile karşılanmaktadır. (Çevirenin Notu)

867 Buhârî (6223).

CamScanner ile tarandı

106. BÂB: İNSANLARIN ARASINI DÜZELTMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1443. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Bir sadaka vermeyi yahut iyilik yapmayı, yahut da insanların arasını düzeltmeyi emredenleri hariç, onların aralarındaki gizli konuşmaların çoğunda hiçbir hayır yoktur. Kim bunları sırf Allah'ın rızasını kazanmak için yaparsa, biz ona büyük bir mükâfât vereceğiz."*[868]

1444. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Eğer inananlardan iki grup birbirleriyle savaşırlarsa aralarını düzeltin. Eğer biri ötekine karşı haddi aşarsa, Allah'ın buyruğuna dönünceye kadar haddi aşan tarafa karşı savaşın. Eğer (Allah'ın emrine) dönerse, artık aralarını adaletle düzeltin ve (onlara) adaletli davranın. Çünkü Allah, adaletli davrananları sever."*[869]

1445. Ka'b b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre bir keresinde o, Rasûlullah (s.a.v) zamanındayken mescitte, alacağı bulunduğu İbn Ebû Hadred ile karşılaştı. Aralarında tartışma oldu. Sesleri yükselince Rasûlullah (s.a.v) evinden onları işitti. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) odasının örtüsünü açtı ve Ka'b b. Mâlik'e seslenerek: *"Ey Ka'b!"* buyurdu. Ka'b: "Emret ey Allah'ın Rasûlü! Hazırım!" deyince eliyle de işaret ederek: *"Borcunun yarısını bırak, alma!"* buyurdu. Ka'b: "Yaptım!" deyince Rasûlullah (s.a.v), İbn Ebû Hadred'e yöneldi ve: *"Şimdi kalk ve borcunu öde!"* buyurdu.[870]

1446. Humeyd b. Abdurrahman b. Avf'ın, annesi Ümmü Gülsüm binti Ukbe b. Ebû Muayt'tan naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İnsanların arasını düzeltmek amacıyla hayırlı sözler aktaran veya hayırlı söz söyleyen kişi yalancı sayılmaz!"*[871]

1447. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Her yalan, insana günah olarak yazılır! Yalnız, iki insanın arasını düzeltmek amacıyla yalan söyleyen kişi bundan istisna tutulmuştur!"

---

868 Nisâ, 4/114. âyet.
869 Hucurât, 49/9. âyet.
870 Buhârî (457); Müslim (1558).
871 Buhârî (2692); Müslim (2605).

CamScanner ile tarandı

107. BÂB: NASİHAT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1448. Câbir b. Abdullah (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Ben, Rasûlullah'a (s.a.v) onu dinlemek ve ona itaat etmek üzere biat ettim! O, bana şunu söylememi de telkin etti: *'Gücümün yettiği ölçüde!'* Ayrıca her Müslümana karşı samimi olmak ve nasihat etmek üzere biat ettim!"[872]

1449. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ubeydullah b. Ziyâd, sonunda vefat edeceği hastalığa yakalanan Ma'kıl b. Yesâr'ı (r.a) ziyaret etti. Ma'kıl ona şöyle dedi: 'Hiç şüphen olmasın ki sana, Rasûlullah'tan (s.a.v) işittiğim bir hadisi aktaracağım! Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *'Yüce Allah, herhangi bir kulunu insanlardan sorumlu hale getirdiği, yöneticilik makamına oturttuğu halde eğer o kişi insanları samimi nasihatleriyle gözetmezse, ahirette Cennetin kokusunu bile alamaz!"*[873]

1450. Evzâî'nin naklettiğine göre Hasan b. Atıyye şöyle demiştir: "Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: 'Üzerine farz kıldığım ibadetleri eda etmediği/yerine getirmediği sürece kulum Benden kurtulamaz! Kulum Bana, nafile ibadetlerle yaklaşmaya devam eder ve sonunda da Ben onu severim! Kulumun Bana, yaklaşmasını sağlayan en faziletli ibadet samimi olması ve samimi bir şekilde nasihatte bulunmasıdır! Kulum bunu yaptığı zaman Ben artık onun düşünen kalbi, konuşan dili, gören gözü olurum! Bana dua ettiğinde ona icabet ederim! Benden istediğinde ona veririm! Benden bağışlanma dilediği zaman da onu bağışlarım!"

1451. İbn Vehb şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın arzında nasihatte bulunmak, yüce Allah'ın peygamberlerini onun için gönderdiği bir görevi yerine getirmek demektir!"

1452. İbn Vehb şöyle demiştir: "Doğruya yönlendirmek, samimi yaşamak ve yüce Allah'ın kulları için, onlara ait işlerinde samimi bir şekilde nasihatte bulunmak hiç şüphesiz İslam'ın emirlerinden ve önemli meselelerindendir!"

---

872 Buhârî (57 ve 7204); Müslim (56).

873 Buhârî (7150); Müslim (142).

CamScanner ile tarandı

1453. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir insan, kendisi için istediği/sevdiği şeyi kardeşi için de istemedikçe tam manasıyla iman etmiş olmaz!"*[874]

1454. Mâlik şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a) arkadaşlarıyla istişare yaptığı zaman onlara şöyle derdi: 'Evlerinize dönün ve gecenizi evinizde geçirin! Böylece rahatlamaya imkân bulursunuz ve huzura erersiniz! Hiç şüpheniz olmasın ki bir insanın gecesini yatağında geçirmesi, onun için çok daha rahat ve çok daha iyi bir durumdur!"

1455. Mâlik şöyle demiştir: "Bana, şöyle bir söz söylendiği nakledilmiştir: 'Temkinli hareket etmek Allah'tandır! Acele davranmak ise şeytandandır! Bir insan acele edip de doğruyu bulsa, diğeri ise temkinli hareket ettikten sonra doğruyu bulsa yine de temkinli hareket eden kişinin görüşü mutlaka daha doğru ve daha iyi olur! Bir insan acele ederek hata etse, diğeri de temkinli hareket ettikten sonra hataya düşse yine de temkinli davranan kişinin hatası acele edene göre daha küçük ve daha basit olur!"

108. BÂB: SIRRI GİZLEMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1456. Utbî'nin naklettiğine göre Muâviye b. Ebû Süfyân (r.anhumâ), Osman b. Anbese'ye bir sır verdi. Daha sonrasını Osman şöyle anlatır: 'Babama gittim ve ona: 'Hiç şüphen olmasın ki Müminlerin Emiri bana bir sır verdi! Onu sana anlatayım mı?' dedim. Babam ise: 'Hayır! Muâviye'nin sırrını gizlemek kişinin yararına bir hareket olur! Onun sırrını izhar etmek ise kişinin aleyhine/zararına bir durum ortaya çıkartır! Sen böyle bir sırra sahip olup sultan olduktan sonra kalkıp da kendini köle haline getirme!' dedi. Ben: 'Bu sır, baba ile oğlunun arasında bile gizli kalmak zorunda mı?' deyince babam: 'Hayır! Ancak ben, sırrı ifşa etmek sûretiyle dilini alıştırmanı ve rezil bir duruma düşmeni istemiyorum!' dedi. Daha sonra Muâviye'nin yanına gittim ve ona olan biteni anlattım. Muâviye şöyle dedi: 'Kardeşim seni hataya düşme köleliğinden kurtarıp özgürlüğüne kavuşturdu!"

874 Buhârî (13); Müslim (45).

CamScanner ile tarandı

1457. Şöyle denmiştir: "İnsanların en sabırlısı, sırrını saklamaya sabreden kişidir! Onu arkadaşına bile açıklamaz! Bundan dolayı arkadaşı neredeyse onun düşmanı haline gelir ve ona eziyet etmeye başlar!"

1458. Birisi şöyle demiştir: "Hür ve iyi insanların kalpleri, sırların kabirleridir!"

1459. Yabancıların krallarından biri, iki veziriyle istişare etmek isteyince vezirlerinden biri şöyle dedi: "Kral, bizden biriyle istişare yapmak istediğinde mutlaka bunu yalnız kaldığında yapmalıdır! Çünkü yalnızca ikisinin kalması sırrın daha iyi gizlenmesini, görüşün daha keskin ve net olmasını sağlar! Bu durum selamete kavuşmak için en uygun yoldur ve bizim birbirimize karşı kötülük yapmaya kalkışmamızdan kurtulmamızı daha iyi sağlar! Çünkü bir sırrın sadece bir kişiye ifşa edilmesi, o sırrın bir topluluğa ifşa edilmesinden daha sağlıklı ve daha sağlam bir yöntemdir! Nitekim kendisine sır ifşa edilen kişi bununla artık bir rehin konumunda olur! Onun için en iyi yol, canıgönülden isteyerek ve kraldan sakınarak onu korumak ve gözetmektir! Çünkü kral güvenilir bir insanın yanında bulunsa dahi şüphe üzere olur!"

109. BÂB: EMANETİ EHLİNE VERMEK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1460. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Allah size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor. Doğrusu Allah, bununla size ne güzel öğüt veriyor! Şüphesiz ki Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir."*[875]

1461. A'rec'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v), İsrailoğullarından bir adamın başından geçen bir hadiseyi şöyle anlatmıştır: *"İsrailoğullarından biri, diğerinden kendisine bin dinar borç vermesini istedi. Borç verecek olan adam: 'Bana şahitler getir ki onları bu borca şahit kılayım!' deyince diğeri: 'Şahit olarak Allah yeter!' dedi. Borç verecek olan kişi: 'Öyleyse bana kefil getir!' deyince de diğeri: 'Kefil olarak da Allah yeter!' dedi. Bunun üzerine borç verecek kişi: 'Doğru söyledin!' dedi ve ona ödenme zamanını belirledikleri bir tarihe kadar geri getirmesi şartıyla söz konusu parayı borç olarak verdi.*

875 Nisâ, 4/58. âyet.

CamScanner ile tarandı

Borcu alan adam bir deniz yolculuğuna çıktı ve ihtiyaçlarını giderdi. Sonra aralarında anlaştıkları vakit yaklaştığı için geri dönüp borcunu ödemek üzere bir ulaşım aracı aradı ancak bir türlü bulamadı! Bunun üzerine bir odun parçasını aldı ve oydu. İçine de bin dinar ve borç sahibine yazdığı bir mektup koydu. Oyduğu yeri düzeltip kapattı ve deniz kenarına geldi. Adam: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Biliyorsun ki ben filancadan borç istedim ve benden kefil istedi. Ben de ona: 'Kefil olarak Allah yeter!' dedim. Bunun üzerine o Senin kefil olmana razı oldu! Benden şahit istediği zaman da ben ona: 'Şahit olarak Allah yeter!' dedim ve o Senin şahit olmana razı oldu! Ben bir ulaşım aracı bulup onun yanına gitmek ve borcunu ödemek için çok uğraştım ancak buna güç yetiremedim! Şimdi bu parayı Sana emanet ediyorum!' dedi ve o tahta parçasını denize attı! Tahta denizde kaybolup gidinceye kadar bekledi ve ardından dönüp gitti. O, memleketine geri dönebilmek için bir gemi aramaya devam etti. Borç veren adam ise deniz kenarına çıktı ve borç verdiği kişi belki de bir gemiyle gelip borcunu öder diye bekledi. Bir de baktı ki önünde, içinde bin dinarın konulduğu odun parçası var! Adam onu, yaksınlar da ailesi faydalansın diye alıp evine götürdü. Kırınca bir de baktı ki içinde para ve mektup var!

Daha sonra borç alan adam bir gemi bulup döndü ve bin dinar borcunu getirdi. Borç alan kişi: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, bir gemi bulup da sana borcunu getirebilmek için çok uğraştım ancak şu an sana gelmemi sağlayan gemiden başka hiçbir ulaşım aracı bulamadım!' deyince borç veren adam: 'Sen daha önce bana herhangi bir şey gönderdin mi?' diye sordu. Borç alan kişi: 'Sana geldiğim şu gemiden başka bir ulaşım aracı bulamadım! Nasıl göndereyim?' deyince de borç veren adam şöyle dedi: 'Hiç şüphen olmasın ki tahta parçasının içerisinde gönderdiğin borcunu yüce Allah bana ulaştırarak senin adına borcunu ödedi! Şimdi bin dinarını al ve gönül rahatlığıyla geri dön!"[876]

1462. Semure b. Cündeb'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç şüpheniz olmasın ki bu ümmetten ilk kaldırılacak olan şeyler güvenilirlik (emanet) ve iç huzurla dolu saygı halidir (huşû)! Hatta o kadar ki neredeyse huşû ile namaz kılan hiç kimseyi göremez olursunuz!"*[877]

---

876 Buhârî (2291).

877 Bu rivayeti, Semure'nin (r.a) nakli olarak bulamadım. Ancak bu lafızlara benzer bir

CamScanner ile tarandı

1463. Huzeyfe (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bize iki şey söyledi! Ben bunlardan birinin gerçekleştiğini gördüm! Artık ikincisinin olmasını bekliyorum! Rasûlullah (s.a.v) bize emanetin/güvenilirliğin sâlih insanların kalplerinin köküne indiğini, sonra da onların Kur'ân'dan ilim öğrendiklerini, ardından da sünnetten öğrendiklerini anlattı. Rasûlullah (s.a.v) bu emanetin kaldırılacağını ifade etti ve şöyle buyurdu: *'Bir adam derince bir uykuya dalar ve emanet onun kalbinden sökülüp alınır! Artık bu emanetin izi, bir nokta kadar küçük kalır! Sonra adam bir daha uyur ve geri kalan emanetin izi de alınır! Artık orada, ayağına bir ateş parçası yuvarladığında derinde oluşan kabarcık gibi bir iz kalır! Orada su toplar ve sen onu şişkin bir halde görürsün! Halbuki onun içi boştur! Böylece insanlar birbirleriyle alışveriş yaparlar ancak neredeyse emaneti hakkıyla yerine getirecek, güvenilir olacak hiçbir kimseyi bulamaz hale gelirler! Hatta şöyle denir: 'Hiç şüpheniz olmasın ki falanca oğullarında güvenilir bir adam var!' Yine başka bir kişi için: 'O; ne akıllı, ne zarafet sahibi, ne yiğit bir adamdır!' denir! Halbuki o adamın kalbinde hardal tanesi kadar bile iman yoktur!'* Ben öyle bir zamanda yaşadım ki kiminle alışveriş yaptığımı hiç umursamazdım! Eğer alışveriş yaptığım kişi Müslümansa, İslam onu hainlik etmekten alıkoyardı! Eğer Hristiyan ise yöneticisi onu ihanet etmekten alıkoyardı ve böylece hakkımı rahatlıkla alırdım! Bugün ise ben filanca ve falanca dışında hiç kimse ile alışveriş yapmamaktayım!"[878]

---

rivayet Şeddâd b. Evs'ten (r.a) merfu olarak nakledilmiştir: Ahmed, ez-Zühd, s. 395; Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, 7/295 (7182 ve 7183). Bu lafızlara benzer bir rivayet Şeddâd b. Evs'ten (r.a) mevkuf olarak ve sadece "huşu" ifadesiyle de nakledilmiştir: Ahmed (6/26-27); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, 18/43; İbn Hibbân (4572) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (1/98-99); el-Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb (1/351) isimli eserinde her iki rivayete de işaret ettikten sonra şöyle demiştir: "Mevkuf olan rivayet daha sahihtir!" ; Ebu'd-Derdâ (r.a) bu hadisi sadece "huşu" ifadesiyle rivayet etmiştir: Taberânî, el-Mu'cemü's-Sağîr (1/238) ve el-Müsnedü'ş-Şâmiyyîn (1579); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (2/174); el-Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb (1/351) isimli eserinde bu hadisi hasen kabul etmiştir; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (2/136).

878 Buhârî (6497); Müslim (143).

CamScanner ile tarandı

110. BÂB: VERİLEN SÖZÜ TUTMA (AHDE VEFA) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1464. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Antlaşma yaptığınız zaman, Allah'a karşı verdiğiniz sözü yerine getirin. Allah'ı kendinize kefil kılarak pekiştirdikten sonra yeminlerinizi bozmayın. Şüphesiz Allah yaptıklarınızı bilir."*[879]

1465. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Üç grup insan vardır ki yüce Allah kıyamet günü onlarla konuşmayacak ve onları arındırmayacaktır! Onlar için elem verici bir azap vardır! Bunlardan birisi, yolculuk esnasında fazladan suyu olduğu halde yanında bulunan bu suyu ihtiyacı olan diğer yolculara vermeyen kimsedir! Bir diğeri ise başındaki yöneticiye sadece dünyalık menfaati için biat eden kimsedir! Eğer başındaki yönetici ona istediği şeyi verirse ona karşı vefalı olur! Ancak istediği şeyi alamazsa sözünü tutmaz ve vefa göstermez! Üçüncü gruptaki kişi ise ikindi vaktinden sonra bir müşteriye malını satar! Ancak satarken, söz konusu mal için şu kadar para verildiğini söyleyerek yüce Allah üzerine yemin eder! Müşteri de ona inanır ve o malı alır! Halbuki söz konusu mala o kadar fiyat verilmemiştir!"*[880]

1466. Medâinî şöyle demiştir: "Haccâc bir adamın yakalanması için yüz bin dirhem ödül ortaya koydu. Bunun üzerine o adam yakalandı ve Haccâc'a getirildi. Haccâc, Kuteybe'ye: 'Bu gece bu adamı yanında tut ve koru! Sonra da sabah erken vakit onu bana getir!' dedi. Böylece Kuteybe onunla birlikte evine döndü. Kuteybe ona akşam yemeği getirince adam yemekten imtina etti. Bunun üzerine Kuteybe: 'Neyin var? Neden yemiyorsun?' diye sordu. Adam: 'Allah seni belalardan ve huzursuzluktan korusun! Yok olmaktan kurtarmak için üzerine sorumlu olarak bırakıldığım bazı şeyler var! Bundan dolayı içimde bir sıkıntım söz konusu! Hiç şüphen olmasın ki benim bir kardeşim vardı. Vefat etti ve bana vasiyette bulundu. Şimdi ben onun bıraktığı şeylerin zayi olması konusunda emin değilim. Bundan dolayı da sorumlu kılındığım şeyleri yerine getirmeye ihtiyacım var!' deyince Kuteybe ona: 'Bana güvenilir bir kefil veya garanti verebilseydin seni, evine gidip işlerini halletmen için serbest bırakırdım! Bu sayede işlerini yoluna koyabilirdin!' dedi. Adam bunun

879 Nahl, 16/91. âyet.
880 Buhârî (2358 ve 7212); Müslim (108).

CamScanner ile tarandı

üzerine: 'Benim kefilim Allah'tır!' dedi. Kuteybe bunu duyunca: 'Kefil olarak Allah yeter!' dedi ve adamı bıraktı. Adam gidince Kuteybe bundan dolayı başının belaya girmesinden korktu! Böylece bütün gece yerinde duramadı. Bakması gereken üç esir daha vardı. Sabaha kadar onların arasında dönüp dolaştı! Sabah olunca adam geldi. Kuteybe ona: 'Bu vakte kadar neden geç kaldın?' diye sorunca adam: 'Ölüm için hazırlanmak beni geciktirdi!' dedi. Kuteybe bineğine atladığı gibi Haccâc'ın yanına gitti. Haccâc ona: 'Yanına verdiğim adam nerede?' diye sorunca o: 'Onu size getirdim, ey vali!' dedi ve olup biteni ona anlattı. Haccâc olanları öğrenince: 'Hiç şüphen olmasın ki onu sana hibe ettim!' dedi. Kuteybe dışarı çıktı ve adama: 'Hiç şüphen olmasın ki vali seni, bana hibe etti! Ben de seni Allah için serbest bırakıyorum!' dedi. Bunun üzerine adam: 'Yüce Allah ne kadar da büyük ve kudretlidir!' dedi ancak bundan dolayı Kuteybe'ye teşekkür edip onu methüsena etmedi. Hemen mescide gitti ve iki rekât namaz kıldı. Sonra Kuteybe'ye döndü. Kuteybe ona: 'Gerçekten ben sana büyük bir iyilik yaptım ve seni azat ettim! Minnet etmen gerekirken benden sana gelen iyiliğe yakışır bir teşekkürde bulunmadın!' deyince adam: 'Öncelikle yüce Allah'a şükrederek başlamak ve sadece O'na dönerek samimi bir şekilde hamdetmek istedim! Hiç kimseyi O'na ortak koşmak istemedim! Bundan dolayı da işittiğin şeyleri söyledim! Mescide gittim ve iki rekât namaz kıldım! Senin hakkında da yüce Allah'a hamdettim! Beni, seninle karşılaştırdığı için yüce Allah'a şükrettim!' dedi. Bunun üzerine Kuteybe yüzüğünün kaşına şöyle yazdırdı: 'Yüce Allah ne kadar da büyük ve kudretlidir!"

111. BÂB: İNSAFLI/ADİL OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1467. Mâlik şöyle demiştir: "İnsanlar arasında insaflı olup adaletle davrananlar gerçekten çok azlar! Eğer insanlar gerçekten insaflı olup hakkaniyetli davranabilselerdi hakimlere ve yöneticilere ihtiyaç kalmazdı!"

1468. Abdulmelik şöyle demiştir: "İnsanların en faziletlileri; yüksek bir konumda oldukları halde tevazu ile yaşayanlar, kudretli oldukları halde affedenler ve kuvvetli oldukları halde insaflı/adil davranabilenlerdir!"

1469. Birisi de şöyle demiştir: "Eğer birisi, yakın olduğunda sana adil davranmıyorsa ondan uzak durmak sûretiyle sen kendi nefsine adil davran!

CamScanner ile tarandı

Senin ona hak olarak gördüğün meselelerde sana karşı hakkaniyetli davranmayan birisinin arkadaşlığında senin için hiçbir hayır yoktur!"

1470. Ömer b. Hattâb (r.a), Ebû Musa'ya (r.a) şöyle yazmıştır: "Her daim insanların ihtiyaçlarını kendilerine iletebilecekleri söz sahibi önderler olmalıdır! Bu önderlerden senin tarafında ve yanında olanlara ikramda bulun, onlara değer ver! Zayıf Müslümanı ise mal taksiminde ve hüküm verme konularında güçlü olanlarla aynı kefeye koyup ona eşit davranmaktan sakın!"

1471. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Gerçek bir Mümin öfkelendiği kişiye karşı aşırı gidip de zulmetmez! Sevdiği biri hakkında da günaha girmez! Eğer kendisine karşı haksızlık edilirse yüce Allah ona yardım edinceye kadar sabreder!"

112. BÂB: HİLİM/YUMUŞAK HUYLU OLMAK VE ÖFKE ANINDA KİŞİNİN KENDİSİNE HÂKİM OLMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1472. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onlar bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları affedenlerdir. Allah iyilik edenleri sever."*[881]

1473. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"İçinizden varlık ve servet sahibi kimseler yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere (kendi mallarından bir şey) vermeyeceklerine yemin etmesinler. Onlar affetsinler, vazgeçip iyi muamelede bulunsunlar. Allah'ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz? Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."*[882]

1474. İmâm Mâlik'in naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Ben, Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte yürüyordum. Onun üzerinde Necrân yapımı kalın ve sert bir aba/hırka vardı. Bir Arap bedevisi geldi ve çok şiddetli bir şekilde onun üzerindeki elbiseyi çekti! Rasûlullah'ın (s.a.v) boynuna bakınca gördüm ki adamın şiddetli bir şekilde çekmesinden dolayı sert hırka orada iz yapmıştı! Bedevi sonra da şöyle dedi: 'Ey Muhammed! Yanında bulunan Allah'ın malından bana verilmesini emret!' Rasûlullah (s.a.v) ise ona döndü ve tebessüm etti. Sonra da ona mal verilmesini emretti!"[883]

881 Âl-i İmrân, 3/134. âyet.
882 Nûr, 24/22. âyet.
883 Buhârî (3149); Müslim (1057).

CamScanner ile tarandı

1475. Enes b. Mâlik (r.a) ailesinden olan bir kadına: "Filanca kadını tanıyor musun?" diye sorunca kadın: "Evet!" dedi. Bunun üzerine Enes şöyle anlatmaya başladı: "Hiç şüphen olmasın ki Rasûlullah (s.a.v), o kadın bir kabrin başında ağlarken onun yanına uğradı ve kendisine: *'Allah'tan sakın ve sabırlı ol!'* buyurdu. Kadın ise: 'Git başımdan! Benim başıma gelen musibet senin başına gelmedi!' dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) onu bıraktı ve yürüyüp gitti. Daha sonra o kadının yanına bir adam uğradı ve ona: 'Rasûlullah (s.a.v) sana ne buyurdu?' diye sordu. Kadın ise: 'Ben onu tanıyamadım!' dedi. Adam: 'Hiç şüphen olmasın ki o Rasûlullah (s.a.v) idi!' deyince kadın hemen onun kapısına gitti ve: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Ben seni tanıyamadım!' dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Gerçek sabır, musibetin vurduğu ilk anda olandır!'*"[884]

1476. Ebû Seleme'nin Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre bir adam Rasûlullah'ın (s.a.v) kendisine olan borcunu almak için geldi ancak ona karşı aşırıya giden davranışlarda bulundu ve ağır sözler söyledi! Bunun üzerine sahâbe adamın üstüne yürümek istediler. Rasûlullah (s.a.v) ise: *"Onu rahat bırakın! Hiç şüpheniz olmasın ki kesinlikle hak sahibinin konuşma hakkı vardır! Onun için bir deve satın alın ve ona verin!"* buyurdu. Sahâbe: "Onun hakkı olan deveden daha üstün olanını bulabiliyoruz! Borcuna denk olacak bir deve bulamıyoruz!" deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Öyleyse daha üstün olanı satın alın ve ona verin! Hiç şüpheniz olmasın ki sizin en hayırlınız, borcunu en güzel şekilde ödeyendir!"*[885]

1477. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Abbas (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir keresinde Uyeyne b. Hısn, Ömer b. Hattâb'ın (r.a) yanında bulundurduğu değerli insanlardan biri olan yeğeni Hür b. Kays'ın yanına geldi. Hür b. Kays, Kur'ân ve tefsirde otorite (kurra) kabul edilirdi. Ömer'in etrafında bulunan ve kendisine yakınlaştırdığı kişiler onun devlet meselelerinde istişare yaptığı değerli insanlardı. Bu kişiler orta yaşlılardan ve gençlerden oluşmaktaydılar. Uyeyne b. Hısn yeğenine: 'Ey kardeşimin oğlu! Şu adamın yanında senin bir değerin var! Benim için izin iste de onun yanına gireyim!' deyince Hür, onun için Ömer'den izin istedi. Ömer de ona izin verdi. Uyeyne

884 Buhârî (7154); Müslim (926).
885 Buhârî (2305); Müslim (1601).

CamScanner ile tarandı

içeri girince: 'İşte! Ey İbn Hattâb! Vallahi sen bize bol bol vermiyorsun ve aramızda adaletle hükmetmiyorsun!' dedi. Bunun üzerine Ömer gazaplandı ve onun üstüne saldırmaya niyetlendi! Tam bu esnada Hür ona şöyle dedi: 'Ey Müminlerin Emiri! Yüce Allah, Peygamberine şöyle buyurdu: *'Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir.'*[886] Hiç şüphen olmasın ki işte bu da cahillerdendir!' Yüce Allah'a yemin ederim ki, çok öfkeli olmasına rağmen Ömer, bu âyet okunduktan sonra asla hareket etmedi! Ömer'in yanında, yüce Allah'ın Kitabı okundu mu akan sular dururdu! Kesinlikle o, âyetlere karşı çok hassas bir kulluk şuuruyla hareket ederdi!"[887]

1478. Mâlik'in Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Gerçek manada güçlü bir kişi, karşısındaki kişinin sırtını yere çalan değildir! Gerçekten güçlü olan insan, öfke anında kendisini kontrol edebilen/nefsine hâkim olabilen kişidir!"*[888]

1479. Rivayet edildiğine göre bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bana, kendileriyle hayatımı sürdürebileceğim bazı bilgiler öğret! Ancak kısa olsun! Çok şey söyleme ki unutmayayım!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Öfkelenme!"*[889]

1480. Ebû Süleymân ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "İnsanlara hazır ve güzel cevap verme konusunda en iyi durumda olan kişi, öfkelenmeyendir!"

1481. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Öfke; sarısabır bitkisinin balı bozması gibi imanı bozar!"

1482. Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "Bir Kur'ân hafızı öfkelendiği zaman Kur'ân ona şöyle der: 'Utanmıyor musun böyle davranmaya?! Ben gece gündüz seninle iken nasıl olur da beni kendine örnek alıp bana uymuyorsun?! Dünya hayatında bana değer ver ve ikramda bulun ki, ben de ahiret hayatında sana değer verip ikramda bulunayım!"

---

886 A'râf, 7/199. âyet.

887 Buhârî (4642 ve 7286).

888 Buhârî (6114); Müslim (2609).

889 Bu rivayeti İmâm Mâlik, Muvatta (2/905) isimli eserinde Humeyd b. Abdurrahman b. Avf'tan nakletmiştir ki Mürsel bir hadistir. Ebû Hureyre'nin (r.a) rivayeti ise merfudur: Buhârî (6116).

CamScanner ile tarandı

1483. Bir adam, hikmet ehlinden birine hakaret etti. Bunun üzerine hikmet ehlinden olan zat şöyle dedi: "Galibin mağluptan daha şerli olduğu bir harbe girecek değilim!"[890]

1484. Bir adam, Ebû Zer'e (r.a): "Görüyorum ki Muâviye seni Şam'dan sürmüş! Eğer sende bir hayır olsaydı o seni sürmezdi!" deyince Ebû Zer (r.a) şöyle dedi: "Yeğenim! Benim iç dünyamın derinliklerinde aşılmaz engeller, çetin zorluklar var! Eğer bunlardan kurtulabilirsem senin bu söylediklerinin bana hiçbir zararı dokunmaz! Ancak bunlardan kurtulamazsam ben senin söylediklerinden çok daha şerli/kötü birisi olurum!"

1485. Bir adam, Ahnef'e: "Eğer bana bir kötü kelime dahi söylersen mutlaka benden on katı şey duyacaksın!" deyince Ahnef şöyle demiştir: "Halbuki sen bana on tane kötü söz söylesen dahi kesinlikle benden bir kötü söz dahi işitemeyeceksin!"

1486. İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Ahmaktan gelen kötü bir söze tahammül edin ki bu sayede onlarcasını işitmekten kurtulun!"

1487. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Allah'tan korkan insan öfkesinin esiri olmaz! Allah'tan sakınan insan her istediğini yapmaz! Eğer kıyamet günü olmasaydı siz kesinlikle gördüklerinizin dışında çok farklı şeyler görürdünüz!"

1488. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Bir kulun, yüce Allah'ın gazabına en çok yaklaştığı an, öfkelendiği andır!"

1489. İsâ (a.s), bir Yahudi topluluğun yanına uğrayınca, Yahudiler ona kötü sözler sarf ettiler. İsa ise onlara iyi ve güzel şeyler söyledi. Bunun üzerine ona: "Onlar sana kötü sözler söylüyorlar! Sen ise onlara iyi şeyler söylüyorsun?! Bu nasıl iş?!" denildi. İsâ (a.s) ise şöyle cevap verdi: "Her insan yanında bulunan şeyi infâk eder!"

1490. Bir adam, Ahnef'e: "Hilm/yumuşak huyluluk nedir?" diye sorunca Ahnef şöyle cevap vermiştir: "O, kendisine sabretmen gereken bir zillet halidir!"

---

890 Başka bir ifadeyle: "Yenenin, yenilenden daha kötü olduğu bir savaşa girecek değilim!" (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

1491. Yine Ahnef (rh.) şöyle demiştir: "Ben hâlim-selim bir insan değilim! Ben çok sabırlı biriyim!"

1492. Rivayet edildiğine göre bir adam, Kanber'e hakaret edince Ali b. Ebû Tâlib (r.a) onu yanına çağırdı ve şöyle dedi: "Ey Kanber! Sana hakaret edeni kendi haline bırak! Onunla meşgul olma ki bu sayede Rahmân senden razı olsun ve şeytan sana öfkelensin! Sana hakaret edeni cezalandırma! Çünkü ahmak birine karşı, susmaktan daha iyi bir ceza yoktur!"

1493. Attâbî (rh.) şöyle demiştir: "Yumuşak huylu hâlim-selim olmak, selamete ermeye yardımcı olur ve kınanmaktan da kurtarır!"

1494. İsa b. Dînâr (rh.) şöyle demiştir: "İlim ehlinden biri, kardeşlerinden birine şöyle yazmıştır: 'Şunu iyi bil ki halim-selim olmak ilmin elbisesidir! Sakın ondan soyunma!"

1495. Lokmân Hekîm oğluna şöyle demiştir: "Üç şey ancak üç şey anında belli olup tanınır: Hâlim-selim olan biri öfke anında tanınır! Cesur olan biri savaş meydanında belli olur! Gerçek kardeşin de ancak ona muhtaç olduğun zaman ortaya çıkar!"

1496. Bir adam başka birine hakaret edince, hakaret edilen kişi ondan yüz çevirip gitti. Diğer adamın: "Seni kast ediyorum! Sana diyorum!" demesine rağmen o şöyle cevap verdi: "Ben de senden yüz çevirip seninle muhatap olmuyorum!"

1497. Bir adam, Şa'bî'ye nesebini kötüleyen bir dille hakaret etti. Bunun üzerine Şa'bî ona şöyle dedi: "Eğer yalan söylüyorsan yüce Allah seni bağışlasın! Eğer doğru söylüyorsan yüce Allah beni bağışlasın!"

1498. Bir adam, Ebû Bekir'e (r.a): "Sana öyle bir hakaret ederim ki bu küfür ta kabre kadar seninle birlikte girer!" deyince Ebû Bekir (r.a) şöyle dedi: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, o hakaret benimle birlikte değil, kesinlikle seninle birlikte mezara girer!"

1499. İbn Abdûs el-Kâdî şöyle demiştir: "Ebû Abdurrahman Abdullah b. Ömer b. Gânim hâlim-selim bir insandı. Bana ulaşan bilgilere göre o bir keresinde İbn Zür'a ile karşılaştı. İbn Zür'a ona: 'Ey şöyle şöyle kötü şeyler yapan! Ey şöyle şöyle kötü şeyler yapanın çocuğu!' gibi ağır ve çirkin sözler söyledi. O ise tüm bunlara rağmen ne harekete geçti ne de ona karşı herhan-

CamScanner ile tarandı

gi bir şey söyledi! Bir müddet sonra İbn Gânim, kendisine ait olan bir araziye gitti ve orada daha önce kendisine hakaret eden İbn Zür'a ile karşılaştı. İbn Gânim ona selam verdi ve kendisine iyilikte bulundu. Sonra da ona: 'Birlikte yürüyelim!' dedi. Böylece onu, birlikte yemek yiyebilecekleri güzel bir yere götürdü. Orada kendisine yemek hazırladı ve birlikte yediler. Akşama kadar birlikte kaldılar ve sonra da kalkıp evlerine gitmeye yöneldiler. İbn Gânim kalkıp gideceği zaman İbn Zür'a ona şöyle dedi: 'Ey Ebû Abdurrahmân! Beni bağışla! Gerçekten ben sana karşı büyük bir hata ettim!' İbn Gânim ise şöyle cevap verdi: 'Bu meseleye gelirsek, yüce Allah'ın huzurunda davalaşıp hesaplaşıncaya kadar seni affedecek değilim! Dünya hayatında benden kötü bir hakaret veya davranış görme konusunda ise hiç şüphen olmasın ki sen güvendesin!"[891]

1500. Me'mûn şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki benim affetmekten aldığım zevk, intikam almaktan aldığım zevkten çok daha büyük ve fazladır!"

1501. Rivayet edildiğine göre bir adam, Ahnef'e dil uzattı ve ağır şeyler söyledi! Bunun üzerine Ahnef şöyle dedi: "Yüce Allah'ın bizim hakkımızda örtüp gizlediği şeyler, senin söylediklerinden çok daha fazladır!"

1502. Sâlihlerden birine, "Filanca senin hakkında ağır ve kötü şeyler söylüyor!" denilince şöyle demiştir: "Ben ona değil, ona bu kötülüğü emredene çok öfkelenip kızıyorum! Yüce Allah beni ve onu bağışlasın!" Kendisine: "Ona bu kötülüğü emreden kim?" diye sorulunca da şöyle demiştir: "Şeytan!"

1503. Bir adam kardeşine: "Ben filancanın yanına vardığımda o sana hakaret ediyordu ve ağır şeyler söylüyordu! Bunun üzerine ben de sana acıdım!" deyince şöyle dedi: "Benim onun hakkında kötü bir şey söylediğimi işittin mi?" Adam: "Hayır!" deyince de şöyle devam etti: "Öyleyse sadece onun haline acı!"

1504. Fudayl (rh.) şöyle demiştir: "Üç kişi vardır ki bunlar öfkelenseler dahi kınanmazlar: Hasta, oruçlu ve yolcu!"

---

891 Yani dünyada sana hiçbir şey yapmayacağım ama ahirette hakkımı sonuna kadar alacağım! (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

113. BÂB: SABIR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1505. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"(Ey Muhammed!) Bizim adımıza de ki, 'Ey iman eden kullarım! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Bu dünyada iyilik yapanlar için (ahirette) bir iyilik vardır. Allah'ın arzı geniştir. Sabredenlere mükâfatları elbette hesapsız olarak verilir."*[892]

1506. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Sabretmelerine karşılık da onları cennet ve ipek(ten giysiler) ile mükâfatlandırır."*[893]

1507. Ebû Hilâl er-Râsibî'nin naklettiğine göre yüce Allah'ın: *"Bir zaman Rabbi İbrahim'i birtakım emirlerle sınamış, İbrahim onların hepsini yerine getirmiş de Rabbi şöyle buyurmuştu: 'Ben seni insanlara önder yapacağım."*[894] âyeti hakkında Hasan-ı Basrî şöyle demiştir: "Yüce Allah, İbrahim'i (a.s) yıldızlarla imtihan etti ve o sabretti! Daha sonra ay ile imtihan etti ve o yine sabretti. Oğlunu kesmekle bile imtihan etti ve İbrahim (a.s) yine sabretti!"

1508. Hubeyb b. Ebû Hubeyb şu âyeti okuyunca ağladı: *"Gerçekten biz Eyyûb'u sabreden bir kimse olarak bulduk. O ne güzel bir kuldu! O, Allah'a çok yönelen bir kimse idi."*[895] Sonra da şöyle dedi: "Gerçekten şaşılacak bir durum! Yüce Allah hem ona sabır ihsan etti hem de onu bu vasfından dolayı övdü!"

1509. Mâlik b. Enes'in, Ebû Saîd el-Hudrî'den (r.a) naklettiğine göre Ensar'dan olan bir grup insan Rasûlullah'tan (s.a.v) bir şeyler istediler ve Rasûlullah da onlara verdi. Sonra tekrar istediler ve tekrar verdi. Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında bulunan şeyler bitip tükeninceye kadar bu durum böyle devam etti. Sonunda Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Yanımda size verebileceğim hiçbir mal kalmadı! Asla sizden bir şeyleri saklayıp biriktirmiyorum! Her kim iffetli olup hayâ eder ve kimseye yüzsuyu dökmezse yüce Allah onu iffetli kılar ve kimseye muhtaç olmayacak hale getirir! Her kim müstağni olur başkasına el açmazsa yüce Allah onu kendisinden başkasına el açtırmaz! Her kim sabırlı olmak isterse yüce Allah onu sabırlı kılar! Hiçbir insana sabırdan daha büyük ve daha değerli bir hayır verilmemiştir!"*[896]

---

892 Zümer, 39/10. âyet.
893 İnsân, 76/12. âyet.
894 Bakara, 2/124. âyet.
895 Sâd, 38/44. âyet.
896 Mâlik, Muvatta (2/997); Buhârî (1469); Müslim (1053).

CamScanner ile tarandı

1510. Şakîk'in naklettiğine göre Abdullah (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) her zaman yaptığı taksimlerde olduğu gibi yine bir taksim yaptı ve malları insanlar arasında paylaştırdı. Ancak Ensar'dan bir adam ayağa kalktı ve: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, bu mal taksiminde yüce Allah'ın rızası gözetilmemiştir!' dedi. Bunun üzerine ben de: 'Bu söylediklerini mutlaka Rasûlullah'a (s.a.v) söyleyeceğim!' dedim ve onun yanına geldim. Rasûlullah (s.a.v) arkadaşlarının arasındaydı. Ona gizlice yanaşıp söyledim. Bu sözler Rasûlullah'a (s.a.v) çok ağır geldi ve yüzü değişti. O kadar öfkelendi ki keşke ona bu sözleri haber vermeseydim diye düşündüm! Sonra Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Musa bundan çok daha fazla eziyet gördü ancak yine de sabretti!"*[897]

1511. Abdulvâhid b. Zeyd şöyle demiştir: "Bir insan, yüce Allah'a itaat etme konusunda sabretmeye ciddi bir şekilde niyet ederse, yüce Allah onu bu konuda sabırlı kılar ve onu bu meselede kuvvetlendirir! Bir insan, yüce Allah'a isyan olan şeylere karşı sabırlı olma konusunda kesin ve kararlı olursa, yüce Allah bu konuda ona yardım eder ve onu söz konusu günahlardan korur!"

1512. Mâlik'in naklettiğine göre Kâsım b. Muhammed ile Ömer b. Abdulazîz hac veya umre esnasında karşılaştılar. Ömer ona: "Bana nasihatte bulun!" deyince Kâsım şöyle dedi: "Sabır gereken yerlerde ve durumlarda sabırlı olmalısın!" Ömer b. Abdulazîz: "Bizim yanımızda bolca yiyecek var! Dilersen o yemeklerden sana da verilmesini emredelim." deyince de Kâsım şöyle dedi: "Ben hiç kimseden bir şey istemeyen ve almayan bir insanım!"

1513. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Belanın, sabırlı insanı rahata; rahatın ise günahkâr fâciri belaya götüreceği neredeyse kesindir!"

1514. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Mümin beş şiddetli zorluk arasındadır: Ona haset eden başka bir Mümin, kendisine öfkelenen bir münâfık, onunla savaşan bir kâfir, onu dalalete sokmak/hak yoldan saptırmak isteyen bir şeytan ve sürekli onunla çekişen bir nefis! Sabır ise tüm bunlara karşı bir kalkandır! Onu korur ve ona yeter!"

---

897 Buhârî (6100); Müslim (1062).

CamScanner ile tarandı

1515. Ömer b. Abdulazîz bir hutbesinde/konuşmasında şöyle demiştir: "Yüce Allah, bir kulunun üzerindeki nimeti ondan aldığında ve ardından da ona başka bir nimet verdiğinde eğer kul sabır gösterirse mutlaka eskisiyle değiştirdiği bu yeni nimet, diğerinden çok daha faziletli ve büyük olur!" Sonra da şu âyeti okudu: *"(Ey Muhammed!) Bizim adımıza de ki: 'Ey iman eden kullarım! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Bu dünyada iyilik yapanlar için (ahirette) bir iyilik vardır. Allah'ın arzı geniştir. Sabredenlere mükâfatları elbette hesapsız olarak verilir."*[898]

1516. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Sabır, başarının kefili/garantisidir! Yüce Allah'a güvenip dayanan (tevekkül) zannında hüsrana uğramaz! Akıllı insan ise felaketin ilk anında hemen tökezleyip dalalete düşmez, sevinçli durumların başında da hemen refaha kapılıp aldanmaz!"

1517. Şöyle denmiştir: "Sabır selamettir! Sabırsızlık ise pişmanlıktır!"

1518. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Sabır iki çeşittir: Musibet anında olan sabır ve yüce Allah'ın yasakladığı meselelere karşı sabır! Birinci çeşit sabır çok daha faziletli ve üstündür!"

1519. Dâvûd, Süleyman'a (aleyhimesselâm) şöyle dedi: "Müminin takvası üç durumla ortaya çıkar: Elde edemediği şeyler konusunda güzelce tevekkül etmesi, elde ettiği şeyler konusunda güzelce rıza göstermesi ve elinden kaçırdığı şeyler konusunda da sabırlı olması!"

114. BÂB: GÖZLERİ HARAMDAN SAKINMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1520. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onlardan bazı kesimlere, kendilerini sınamak için dünya hayatının süsü olarak verdiğimiz şeylere gözünü dikme! Rabbinin rızkı daha hayırlı ve daha kalıcıdır."*[899]

1521. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Mü'min erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihtir. Şüphe yok ki, Allah onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır. Mü'min kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını koru-*

898 Zümer, 39/10. âyet.
899 Tâhâ, 20/131. âyet.

CamScanner ile tarandı

sunlar. (Yüz ve el gibi) görünen kısımlar müstesna, zînet (yer)lerini göstermesinler. Başörtülerini ta yakalarının üzerine kadar salsınlar. Ziynetlerini, kocalarından, yahut babalarından, yahut, kocalarının babalarından yahut oğullarından, yahut üvey oğullarından, yahut erkek kardeşlerinden, yahut erkek kardeşlerinin oğullarından, yahut kız kardeşlerinin oğullarından, yahut Müslüman kadınlardan, yahut sahip oldukları kölelerden, yahut erkekliği kalmamış hizmetçilerden, yahut da henüz kadınların mahrem yerlerine vakıf olmayan erkek çocuklardan başkalarına göstermesinler. Gizledikleri ziynetler bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar. Ey Müminler, hep birlikte tövbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz!"[900]

1522. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Gördüğüm kadarıyla küçük günahları en güzel şekilde ifade eden hadis, Ebû Hureyre'nin (r.a) Rasûlullah'tan (s.a.v) naklettiği şu hadistir: *"Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah, insanın üzerine zina hakkındaki payını zorunlu kıldı! Bundan dolayı kaçınılmaz olarak o mutlaka zinaya bulaşacaktır! Gözün zinası harama bakmaktır! Dilin zinası haramı konuşmaktır! Nefis temenni eder ve şehvetli bir şekilde ister! Tenasül uzvu ise onun bu arzusunu doğrulayıp yerine getirir veya onu yalanlayıp sakınır!"*[901]

1523. Yahya b. Zekeriya'ya: "Zinanın başlangıcı nedir?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Bakmak ve arzu etmektir!"

1524. Gazvân er-Rakkâşî (rh.) bir savaş meydanındaydı. Sonra bir cariye geldi ve önünde soyundu! Gazvân da ona baktı! Bunun üzerine elini kaldırdı ve kendi gözlerine tokat attı! Sonra da gözlerine şöyle dedi: "Gerçekten siz, size zararı olan ve faydası olmayan şeye bakış atıyorsunuz!"

1525. Rebî' b. Huseym'in (rh.) gözlerini haramdan sakınarak kısması sürekli yaptığı bir davranıştı. Bundan dolayı kadınlar onu görünce şöyle derlerdi: "Ne kadar da güzel bir adam ancak gözleri görmüyor!"

1526. İbn Sîrîn (rh.) şöyle demiştir: "Üç kadından başka hiçbir kadının yüzüne asla dikkatlice bakmadım: Annem, kız kardeşim ve eşim!"

---

900 Nûr, 24/30-31. âyetler.

901 Buhârî (6243); Müslim (2657).

CamScanner ile tarandı

1527. Fudayl b. Iyâz (rh.) şöyle demiştir: "Erkeğin güzel bir kadına bakması, şeytanın zehirli bir okudur! Her kim böyle bir durumda, yüce Allah'tan sevabını ümit ederek gözlerini haramdan sakınırsa, yüce Allah ona söz konusu zevkin de lezzetini tadacağı bir ibadet zevki bahşeder!"

1528. Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "Rebî' b. Huseym, yolda bir meclis olduğu zaman asla yolun ortasına oturmazdı ve şöyle derdi: 'Ya bir adam zulmedilir de ona yardım edemezsem! Ya bir adam başka birine iftira eder de onun için şahitlikte bulunup sorumluluğu üzerime alamazsam! Ya gözümü haramdan sakınamazsam! Ya doğru yolu gösteremezsem! Ya bir adam eşyasını düşürür de onu kendisine ulaştıramazsam! Ya bana selam verilir de selama cevap veremezsem! İşte bunlardan korktuğum için yola oturmuyorum!' Biz de onu ziyarete gittiğimiz zaman evine girer ve orada ziyaret ederdik."

1529. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Harama bakmaktan sakının! Çünkü bu, kalbe şehvet tohumlarını eker ve hüsrana uğramak için yeterli olur!"

1530. Muallâ es-Sûfî şöyle demiştir: "Zahid bir zata kalbimde gördüğüm bir fesattan dolayı şikâyette bulundum. Bunun üzerine bana: 'Haram bir şeye bakıp da nefsinin ona arzu duyduğunu hissettin mi?' diye sordu. Ben: 'Evet!' deyince de şöyle dedi: 'Gözlerine sahip çık! Harama bakma! Eğer onları başıboş bırakırsan seni kötü ve çirkin şeylere düşürürler! Eğer onlara sahip çıkarsan diğer bütün organlarına da sahip çıkarsın ve bedeninde hüküm sürebilirsin!"

1531. Zahidlerden biri, güzel bir oğlana şehvetle bakan bir sûfî görünce ona şöyle dedi: "Ey kalbi harap sefil! Ey bakışları rezil herif! Sen hiç; yapıp ettiklerini yazan, amellerini kayda geçiren, seni her daim izleyen ve aleyhine şahitlik edecek olan Kirâmen Kâtibîn'den ve değerli meleklerden de mi utanmıyorsun?!"

115. BÂB: KULAĞI HARAMDAN SAKINMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1532. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Oysa Allah size Kitapta (Kur'ân'da): 'Allah'ın âyetlerinin inkâr edildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, başka bir söze geçmedikleri müddetçe, onlarla oturmayın, aksi*

CamScanner ile tarandı

halde siz de onlar gibi olursunuz!' diye hüküm indirmiştir. Şüphesiz Allah, münâfıkların ve kâfirlerin hepsini cehennemde toplayacaktır."[902]

1533. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Boş sözü işittikleri vakit ondan yüz çevirirler ve: 'Bizim işlerimiz bize, sizin işleriniz de size. Selam olsun size (bizden size zarar gelmez). Biz cahilleri istemeyiz!' derler."*[903]

1534. Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer bir insan, onlar kendisinden hoşlanmadıkları veya ondan kaçındıkları halde gidip de bir topluluğun konuşmalarını dinlerse yüce Allah, kıyamet günü onun her iki kulağına da erimiş kurşun döker!"*[904]

1535. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Her kim, dinlemesi kendisine caiz olmayan bir konuşmayı dinlerse artık o hırsızlıktan payını almış demektir!"

1536. Bundan dolayı da şöyle denmiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki o, kulak hırsızıdır!" Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ancak kulak hırsızlığı eden olursa, onu da parlak bir ateş takip etmektedir."*[905]

1537. Birisi de şöyle demiştir: "Gözlerini haramdan sakınan ve kulağını haramı dinlemekten koruyan bir insan, kesinlikle kalbinde fitne yolunun açılmasına engel olmuş demektir!"

1538. Ebû Vâil'in naklettiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Şarkı dinlemek, kalpte nifakın bitmesine/yeşermesine sebebiyet verir!"[906]

1539. Nâfi' şöyle demiştir: "Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) kaval/zurna sesi duyunca parmaklarını kulaklarına koydu ve dinlemedi! Yoldan uzaklaştıktan sonra İbn Ömer: 'Ey Nâfi'! Herhangi bir çalgı sesi işitiyor musun?' diye

---

902 Nisâ, 4/140. âyet.

903 Kasas, 28/55. âyet.

904 Buhârî (7042).

905 Hicr, 15/18. âyet.

906 Ebû Dâvûd (4927); Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ (10/223) ve Şuabü'l-Îmân (4/278); Beyhakî, Şuabü'l-Îmân (4/279) isimli eserinde şöyle demiştir: "Bu rivayet güçlü olmayan bir senetle nakledilmiştir!" Sonra da merfu bir rivayette bulunmuştur. Aynı şekilde bu rivayet es-Sünenü'l-Kübrâ'da da geçmektedir. İbn Mülakkın, Hulâsatü'l-Bedri'l-Münîr (2/440) isimli eserinde bu merfu rivayeti zayıf kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

sordu. Ben: 'Hayır!' deyince parmaklarını kulaklarından çekti. Daha sonra da şöyle dedi: 'Ben bir keresinde Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte idim. O da bunun gibi bir çalgı sesi işitti ve aynı bu şekilde davrandı!"[907]

1540. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "İnsan uzuvlarının her birinin kendisiyle gıdalandığı bir azığı vardır! Eğer bu azık faydalı ise onunla bedeni güzelleşir ve gelişir! Eğer bu azık hastalıklı ise onunla bedeni de rahatsızlanır ve onu bozar! Kulağın gıdası kelamdır! Eğer sözün en güzeliyle gıdalanırsa onun kalbi de düzelir ve güzelleşir! Eğer sözün kötü olanıyla gıdalanırsa o zaman da kalbi hastalanır ve hatta bazen ölümüne bile sebebiyet verebilir! Bundan dolayı Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Sözü dinleyip de onun en güzeline uyanlar var ya, işte onlar Allah'ın hidayete erdirdiği kimselerdir. İşte onlar akıl sahiplerinin ta kendileridir.'*[908]"

116. BÂB: DİLİ HARAMDAN KORUMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1541. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"İnsan hiçbir söz söylemez ki onun yanında (yaptıklarını) gözetleyen (ve kaydeden) hazır bir melek bulunmasın."* [909]

1542. Sehl b. Sa'd'ın naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her kim bana iki çenesi arasındaki şeyi (dilini) ve iki bacağı arasındaki şeyi (tenasül uzvunu) koruma taahhüdünde bulunursa, ben de ona Cennet'i garanti ederim!"*[910]

1543. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç şüpheniz olmasın ki bazen kul, çok da önemsemeden, yüce Allah'ın rızasını kazanacağı bir kelam eder! Bunun üzerine yüce Allah bu sözü sayesinde onun derecesini yükseltir! Kul bazen de hiç umursamadan yüce Allah'ın gazabını gerektirecek bir kelam eder! Bu sözü sebebiyle de yüce Allah onu cehennem ateşine atar!"*[911]

---

907 Ahmed b. Hanbel (2/8 ve 38); Ebû Dâvûd (4924); İbn Hibbân (693) bu hadisi sahih kabul etmiştir.
908 Zümer, 39/18. âyet.
909 Kâf, 50/18. âyet.
910 Buhârî (6474).
911 Buhârî (6477); Müslim (2988).

CamScanner ile tarandı

1544. Ebû Seleme'nin Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'a ve ahiret gününe iman eden kişi mutlaka ya hayırlı bir söz söylesin ya da sussun!"*[912]

Rasûlullah (s.a.v) burada susmanın hayırlı sözden daha üstün olduğunu buyurmadı! Hiç şüpheniz olmasın ki o, susmanın hayırsız ve kötü sözden daha üstün olduğunu buyurdu!

1545. Süleyman b. Abdulmelik şöyle demiştir: "Güzel bir şekilde susmaya güç yetirebilen birinin konuşması çok daha güzel ve çok daha iyidir! Güzel bir şekilde konuşmaya güç yetirebilen birinin susması ise daha güzel ve daha iyi bir şey değildir!"

1546. Ebû Müshir şöyle demiştir: "Hiç şüphen olmasın ki sen kelamla susmayı methüsena edebilirsin ancak susmakla kelamı methüsena edemezsin!"

1547. Hâtim el-Esam şöyle demiştir: "Sadece üç gün konuşmayı terk ettim! Onda da amelimde kusur ortaya çıktı!"

1548. Ahnef şöyle demiştir: "Kelam/konuşmak, susmaktan daha faziletlidir! Çünkü susmanın fazileti sahibinden başkasına yaramaz! Halbuki birçok varlık kelamdan faydalanır!"

1549. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Susmak nasıl olur da konuşmaktan daha faydalı olur?! Raviler rivayetlerini, susanların susmasıyla nakletmediler! Konuşanların kelamıyla rivayetleri naklettiler! Peygamberler (aleyhimüsselâm) kelam ile gönderildiler! Susmakla değil!"

1550. Rivayet edildiğine göre bir adam Ebû Saîd el-Hudrî'nin (r.a) yanına geldi ve ona: "Bana tavsiyede bulun!" dedi. Bunun üzerine Ebû Saîd ona şöyle dedi: "Senden önce ben de bu şekilde tavsiye istemiştim! O zaman da bana şöyle denilmişti: 'Sana Allah'tan korkmanı ve sakınmanı tavsiye ediyorum! Çünkü bu, her şeyin başıdır! Ve cihad etmen gerekir! Çünkü o, bir anlamda İslam'ın ruhbanlığı yani kişinin kendisini ibadete adaması gibidir! Yine senin; yüce Allah'ı zikretmen ve Kur'ân okuman gerekir! Çünkü bu; sema ehlinin arasında senin ruhundur, yeryüzü ehlinin arasında da senin şanındır!

912 Buhârî (6018); Müslim (47).

CamScanner ile tarandı

Senin susman da gerekir! Ancak hak konusunda susmamalısın! Çünkü sen bu sayede şeytana galip gelirsin!"[913]

1551. Ebû Necîh, Tâvus'a: "Ey Ebû Abdurrahmân! Rivayet edildiğine göre Lokman şöyle demiştir: 'Hiç şüphen olmasın ki hikmet, susmak sayesinde elde edilir! Bunu yapan da çok azdır!" deyince Tâvus ona şöyle cevap vermiştir: "Ey Ebû Necîh! Konuşan ve Allah'tan sakınan takva ehli olan bir kul, susan ve Allah'tan sakınan birinden daha hayırlıdır!"[914]

1552. er-Rebî' (rh.) şöyle demiştir: "Dokuz şey dışında konuşup da ne yapacaksın! Bunlar şunlardır: Subhânallah, elhamdulillah, lâ ilâhe illallâh, Allâhu Ekber demek, Kur'ân okumak, iyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak, hayrı istemek, kötülükten de Allah'a sığınmak!"

1553. Hüseyin b. Alî (r.anhumâ) şehit edilince er-Rebî'ye: "Hüseyin öldürüldü! Biz bunu söylediğimiz halde siz hâlâ konuşmaya devam ediyorsunuz!" denildi. Bunun üzerine o: "Hüseyin'i öldürdüler!" dedi ve bunu sesini uzatarak söyledi. Sonra da şu âyeti okudu: *"De ki: 'Ey göklerin ve yerin yaratıcısı olan, gaybı da görünen âlemi de bilen Allah'ım! Ayrılığa düştükleri şeyler konusunda kulların arasında sen hükmedersin."*[915]

1554. Rivayet edildiğine göre Süfyân b. Abdullah es-Sekafî (r.a): "Ey Allah'ın Rasûlü! Bana bir şey söyle de ona sımsıkı sarılayım!" deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Rabbim Allah'tır!' de ve sonra da dosdoğru ol!"* Bunun üzerine Süfyân: "Ey Allah'ın Rasûlü! Benim için korkunç olan şeyler konusunda en çok korkmam ve en çok üzerinde durmam gereken şey ne?" diye sordu. Rasûlullah (s.a.v) da kendi mübarek dilini eliyle tuttu ve şöyle buyurdu: *"İşte bu!"*[916]

1555. Zeyd b. Eslem'in babasından naklettiğine göre Ömer b. Hattâb, Ebû Bekir'in (r.anhumâ) yanına girdi. Bir de baktı ki Ebû Bekir dilini çekiştiriyor! Bunun üzerine Ömer ona: "Dur! Yapma! Allah seni bağışlasın!" dedi. Ebû Bekir es-Sıddîk ise şöyle dedi: "İşte bu beni tehlikelere sürükleyen şey!"[917]

---

913 İbn Mübârek, ez-Zühd (840).
914 İbn Mübârek, ez-Zühd (841).
915 Zümer, 39/46. âyet.
916 Müslim (38); Bu hadisin şerhi için bkz: Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem (1/506-512).
917 Mâlik, Muvatta (2/988); Ebû Ya'lâ, el-Müsned (5).

CamScanner ile tarandı

1556. Saîd b. İyâs el-Cüreyrî'nin naklettiğine göre bir adam şöyle demiştir: "Ben, Abdullah b. Abbâs'ı (r.anhumâ), Kâbe'nin köşesiyle Makam-ı İbrahim arasındayken ayakta bir halde gördüm! Dilini ucundan tutmuş şöyle diyordu: 'Sana yazıklar olsun! Hayrı söyle ki bu sayede zengin olasın! Kötüyü söylemekten sakın ki kurtuluşa eresin!' Ona: 'Ey İbn Abbâs! Neyin var?! Niçin dilini ucundan tutuyorsun?' denilince de şöyle dedi: 'Bana ulaşan bilgilere göre, kıyamet günü bir kulun, vücudundan en çok öfkeleneceği organı, kesinlikle dili olacaktır!'"[918]

1557. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Üç konudaki şu üç hal size yeter: Konuşmak, susmak ve bakmak! İçeriği Allah'ı zikretmek ve hatırla/t/mak olmayan bütün kelamlar lafügüzaf/boş sözdür! Tefekkürün eşlik etmediği her susma eylemi gaflettir! İbret almaksızın yapılan her bakma oyalanma ve avuntudur! Öyleyse konuşması zikir, susması tefekkür, bakışı ibret almak olan kişiye muştular/müjdeler olsun!"

1558. Muğîre b. Şu'be'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) dedikoduyu, boş ve gereksiz sözlerle meşgul olmayı, çokça ve manasız sorular sormayı, malı saçıp savurarak israf etmeyi yasaklamıştır!"[919]

1559. Rivayet edildiğine göre Mansûr b. Mu'temir, yirmi seneden bu yana yatsı namazından sonra asla konuşmamıştır!

1560. Rebî' b. Huseym sabah kalkınca yanına bir kalem ve kağıt alırdı. Sonra da gün içerisinde her ne konuşursa mutlaka onu yazardı! Akşam olunca da nefsini muhasebeye çekerdi!

1561. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Ben; söylemediğim bir sözü geri almaya, söylediğim bir sözü geri almaktan daha çok güç yetiririm!"

1562. Zahidlerden biri şöyle demiştir: "Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) bir sözü, beni yirmi seneden beri susmaya sevk etti! O şudur: 'Her kimin sözü, davranışlarıyla uyum içerisinde değilse o aslında kendisini kınıyor/ayıplıyor demektir!"

---

918 Ahmed, ez-Zühd (s. 189); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (1/327-328); Beyhakî, Şuabü'l-Îmân (4/242).

919 Buhârî (1477); Müslim (593).

CamScanner ile tarandı

1563. Bir adam başkasının müstehcen sözler sarf ettiğini duyunca şöyle dedi: "Hiç şüphen olmasın ki sen üzerinde bulunan iki koruyucu meleğe, Rabbine ulaştıracakları bir kitap yazdırıyorsun!"

1564. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Uzunca hapsedilmeye en çok ihtiyaç duyulan şey dildir!"

1565. Şöyle denmiştir: "Her gün mutlaka bütün azalar dile şöyle yalvarırlar: 'Allah hakkı için sana yalvarıyoruz! Allah aşkına bizi helak edecek bir cinayet/suç işleme!"

1566. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Kendisini salmadığım sürece dilim benim mahkûmumdur! Onu saldığım zaman ise artık ben onun mahkûmuyum!"

1567. Tâvus (rh.) şöyle demiştir: "Dilim yırtıcı bir hayvandır! Eğer onu serbest bırakırsam beni parçalayıp yer!"

1568. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki ibadet on cüzdür! Bunların dokuzu susmanın içerisindedir! Bir tanesi de insanlardan kaçmaktadır!"

1569. Hayseme b. Abdurrahmân'ın naklettiğine göre Adîy b. Hâtim şöyle demiştir: "Bir kişinin kurtuluşu da felaketi de iki çenesinin arasındadır!" Dilini kast etmektedir.

1570. Rivayet edildiğine göre Mâlik b. Dînâr (rh.) şöyle demiştir: "Kalbinde katılık, bedeninde acziyet ve rızkın konusunda da mahrumiyet hissediyorsan şunu iyi bil ki, kesinlikle sen malayani ile uğraşıyorsun yani seni ilgilendirmeyen meseleler hakkında konuşuyorsun demektir!"

1571. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "İnsanların konuşmaya: 'İddialarına/zanlarına göre!'[920] diyerek başlamaları kendileri için ne kötü bir binektir!"[921]

---

920 Yani kesin bir bilgiye dayanarak değil de ortalıkta dönen dedikoduya göre konuşmak. (Çevirenin Notu)

921 Ahmed b. Hanbel (4/119 ve 5/401); Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (762); İbn Ebû Şeybe (5/252); Ebû Dâvûd (4972); İbn Hacer, el-İsâbe (7/133) bu hadisin sahih olduğunu söylemiştir. Bununla birlikte o Fethü'l-Bârî'de (10/551) bu hadisin senedinin munkatı olduğuna da işaret etmiştir.

CamScanner ile tarandı

1572. Ömer b. Abdulazîz (rh.) şöyle demiştir: "Her kim, sözünü de kaydedilen bir ameli olarak görmeye başlarsa artık onun konuşması azalır!"

1573. Hasan-ı Basrî'nin naklettiğine göre eskiler şöyle derlerdi: "Bilge insanın dili, kalbinin ardındadır! Bir şey söyleyeceği zaman bu söz önce kalbine gider! Eğer onun lehine ise söyler, aleyhine ise susar! Cahilin kalbi ise dilinin ucundadır ve asla kalbine dönmez! Ağzına her ne gelirse söyler!"

1574. Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Kıyamet günü insanların en çok hata yapmış ve suç işlemiş olanları; kendilerini ilgilendirmeyen meselelerde (malayani) en çok konuşanlarıdır!"

1575. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Kulaklarının hakkını ağzından al ve onlara karşı adil ol! Çünkü sana, konuştuğun şeylerden daha fazlasını dinleyesin diye iki kulak ve bir ağız verildi!"

1576. Bir keresinde Kuşeyrî, Arap meclislerinden birine gelip oturdu ancak konuşmadı. Bunun üzerine içlerinden biri: "Gerçekten siz Arapların dilsizleri olarak isimlendirilmeyi hak ediyorsunuz!" deyince Kuşeyrî şöyle dedi: "Ey kardeşim! Hiç şüphen olmasın ki kişinin kulaklarındaki payı kendisi içindir! Dilindeki payı ise başkaları içindir!"

117. BÂB: YALANDAN SAKINDIRMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1577. İbn Ebû Müleyke'nin naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) en çok buğz ettiği ve sevmediği kötü ahlak özelliği yalandır! Eğer birisi Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında yalan söylerse, o kişi tövbe edip de bu huyundan vazgeçmediği sürece Rasûlullah (s.a.v) ona karşı hep buğzeder ve kızgın olurdu!"[922]

1578. Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç şüpheniz olmasın ki yalan kişiyi günahlara ve ahlaksızlığa götürür! Günahlar da kişiyi cehennem ateşine sokar! İnsan bu şekilde yalan söyleyemeye devam ettikçe sonunda Allah katında yalancı olarak yazılır! Hiç şüpheniz olmasın ki doğruluk da kişiyi iyiliğe götürür! İyilik ise insanı*

922 Sahih bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (6/152); İbn Hibbân (5736); Hâkim (4/98).

CamScanner ile tarandı

cennete götürür! İnsan bu şekilde doğru söylemeye devam ettikçe sonunda Allah katında dosdoğru bir kişi olarak yazılır!"[923]

1579. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Münâfığın alameti üçtür: Konuştuğu zaman yalan söyler, söz verdiğinde sözünden döner, güvenildiğinde ve kendisine bir şey emanet edildiğinde ise ihanet eder!"*[924]

1580. Rivayet edildiğine göre Esmâ binti Ebû Bekir (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir kadın, Rasûlullah'a (s.a.v): 'Benim bir kumam var! Kocam bana yapmadığı halde sanki bana birçok ihsanda bulunuyormuş gibi yapıp övünsem ve böylece kumamı rahatsız etsem bundan dolayı bana günah yazılır mı?' diye sordu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Kendisine hiçbir şey verilmediği halde sanki verilmiş de doymuş gibi yapan kişi, iki yalan elbise*[925] *giyinmiş gibi kötü ahlaklı olur!"*[926]

1581. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Kul, yalan söylemeye devam ettiği sürece kalbinde kapkara bir leke ortaya çıkar ve sonunda kalbi tamamen kararır! Böylece yüce Allah'ın katında da yalancılardan yazılır!"[927]

1582. Lokmân Hekîm evladına şöyle demiştir: "Evladım! Helak olacağını bilsen dahi doğru sözlü ol! Hiç şüphen olmasın ki kurtuluş, dosdoğru olmaktadır! Evladım! Kurtuluşa ereceğini bilsen dahi yalandan sakın! Hiç şüphen olmasın ki helak, yalandadır!"

---

923 Buhârî (6094); Müslim (2607).

924 Buhârî (33); Müslim (59).

925 Büyük ihtimalle bu ifade ile kast edilen mana, böyle bir insanın yalan ve iftira gibi iki çirkin elbiseyi giyinmesidir. Yalan söylemiş olur çünkü böyle bir şey yok, kocasına da iftira atmış olur çünkü kocası ona böyle bir şey vermedi. Ayrıca Araplar elbise kelimesini kullandıkları deyimlerde nefsin pisliğinden veya temizliğinden bahsederler. Bendeniz fakirin aklına düşen bir manaya göre belki burada elbisesiz kalmak kast edilmiş de olabilir. Çünkü Araplar genelde üst ve alt olmak üzere iki parça elbise giyinirler. Yalan iki elbise ise elbisenin hiç olmadığına dolayısıyla da çıplak kalmaya işarettir. Bu mana hadiste geçen ve kocası hiçbir şey vermediği halde vermiş gibi yapmak isteyen kadının haline de uygundur. Sanki üzerinde elbise varmış, kocası ona hediye etmiş gibi yapıyor ancak yok. Demek ki gösteriş budalası olan bir riyakâr işte böylesine kötü bir duruma düşmektedir. Her şeyin en doğrusunu yüce Allah bilir. (Çevirenin Notu)

926 Buhârî (5219); Müslim (2130).

927 Mâlik, Muvatta (2/990).

CamScanner ile tarandı

1583. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Muhammed b. el-Münkedir şöyle demiştir: "Bir adam Mina'da iken yalan yere yemin ederek bir şey aldı. Yaşlı bir adam karşısına çıktı ve ona: 'Ey filanca! Onu sat ancak yalan yere yemin etme!' dedi. Adam döndü ve yine yalan yere yemin etti. Yaşlı adam ona aynı şeyi söyledi. Bunun üzerine o: 'Seni ilgilendirmeyen şeylere karışma!' dedi. Yaşlı adam ise: 'Gerçekten bu beni ilgilendiren bir mesele!' dedi. Yalan yere yemin eden adam, bu yaşlının elinden kurtulamayacağını anlayınca ondan özür diledi. Yaşlı adam ise ona şöyle dedi: 'Sana faydası dokunacak meselelerde yalan söylemek yerine, sana zararı olsa dahi yine de doğruluğu tercih et! Nefsini, başkalarının sana söylediğinden daha fazla yalan söylemekle suçla ve sadece doğruyu konuş! Bilginin bittiği noktada da artık sus!"

1584. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Yalancı ve ölü aynıdır! Çünkü yaşayanın fazileti/üstünlüğü doğru konuşmasıdır! Bir insanın sözüne güven duyulmuyorsa artık onun hayatı yok olmuş demektir!"

1585. Rivayet edildiğine göre Ümmü Gülsûm binti Ukbe şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) savaş anı dışında[928], yalan olacak herhangi bir şeye ruhsat verdiğini hiç görmedim!"[929]

1586. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Size Rasûlullah'tan (s.a.v) bir şey nakledeceğim zaman, ona yalan isnat etmektense gökten yere düşmeyi yeğlerim! Ancak size aramızda olan bir şey söyleyeceğim zaman şundan şüphe etmeyin ki savaş hiledir (aldatmadır)![930-931]

1587. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki yalan ister ciddi olsun ister şaka, kendisinde hiçbir fayda olmayan bir şeydir! İsterseniz bu konu hakkında şu âyeti okuyabilirsi-

---

928 Buradaki yalan da, ya savaş esnasında söylenen ya da bir savaş stratejisi olarak daha fazla kan akmadan ve insanlar daha çok zarar görmeden zafer kazanılmasını sağlayacak yalanlardır. Yoksa yapılan anlaşmanın bozulması, verilen sözlerin tutulmaması bağlamında değildir. Müslüman düşmanına karşı dahi mert ve doğru sözlü olmalıdır. (Çevirenin Notu)

929 Ahmed b. Hanbel (6/403 ve 404); Ebû Dâvûd (4921); Müslim (2605) bu hadisi Muhammed b. Şihâb ez-Zührî'nin sözü olarak nakletmiştir.

930 Daha önce de not ettiğimiz gibi buradaki hileden kasıt, savaş stratejisi ve taktikleridir. Yoksa verilen bir sözün bozulması veya antlaşmanın ihlali değildir. (Çevirenin Notu)

931 Buhârî (3611); Müslim (1066).

CamScanner ile tarandı

niz: *'Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun.'*[932] Siz yalan konusunda herhangi bir ruhsat[933] gördünüz mü?!"[934]

1588. Kays b. Ebû Hâzim şöyle demiştir: "Ebû Bekir'i şöyle derken işittim: 'Yalandan sakının! Çünkü yalan imanın dışındadır!"[935]

1589. İbnü'l-Mu'tez şöyle demiştir: "Yalancıyla dostluk kurmaktan sakın! Eğer ona maruz kalırsan onun söylediklerini tasdik etme! Onu yalancılıkla suçladığını da kendisine belli etme! Çünkü böyle biri dostluğundan ve sevgisinden döner ancak huyundan vazgeçmez!"

1590. İbnü'l-Mu'tez şöyle demiştir: "Yalan, haset ve münâfıklık; zilletin en aşağılık halidir ve en büyük musibettir!"

1591. Hasan b. Sehl (rh.) şöyle demiştir: "Yalancı hırsızdır! Tek farkla ki hırsız malını çalar, yalancı ise aklını çalar/çeler!"

1592. Fudayl (rh.) şöyle demiştir: "Yalancı olduğu zaman, yüce Allah'ın dilden daha çok buğzettiği başka hiçbir uzuv yoktur! Dosdoğru olduğu zaman da yüce Allah'ın dilden daha çok sevdiği başka hiçbir uzuv yoktur!"

1593. Ahnef (rh.) şöyle demiştir: "Arkadaşının dahi yalancıyı yalan söylemekle suçlaması yalancının aşağılık olmasından kaynaklanır! Düşmanının dahi doğru olan kişinin doğruluğunu tasdik etmesi ise dosdoğru olan kişinin şerefinden kaynaklanır!"

1594. Lokmân'a: "Sence bu fazilete nasıl ulaştın?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Doğru sözlü olmakla, emanetin hakkını eda etmekle ve beni ilgilendirmeyen şeylerden uzak durmakla!"

1595. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Dosdoğru olan kişiye üç özellik bahşedilmiştir: Saygınlık, güzellik ve muhabbet!"

---

932 Tevbe, 9/119. âyet.

933 Burada normal şartlar altında yalana ruhsat verilmediği kast ediliyor. Yoksa rivayetlerde geçtiği üzere bazı zaruri durumlarda, kimsenin zarar görmediği aksine faydasının dokunduğu bazı hallerde yalana ruhsat verilmiştir. Nitekim bunlar: Savaş esnasında düşmanı alt edebilmek, hastaya moral vermek ve dargın karı-kocayı barıştırmak içindir. (Çevirenin Notu)

934 İbn Mübârek, ez-Zühd (1400); Taberî Tefsîri (11/63).

935 Ahmed b. Hanbel (1/5); İbn Mübârek, ez-Zühd (736).

CamScanner ile tarandı

1596. Fudayl (rh.) şöyle demiştir: "İnsan doğruluktan daha güzel bir şeyle süslenmemiştir! Nitekim yüce Allah, dosdoğru olanları doğrulukları konusunda hesaba çeker ve böylece onların şanını yüceltir. İsa b. Meryem de (a.s) onlardan biridir. Öyleyse acınası yalancıların durumu nasıl olur?!"

1597. Hikmet ehlinden birine: "Doğruluk/sıdk nedir?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Seni sadece yalanın kurtarabileceği bir yerde ve zamanda doğruyu söylemendir!"

1598. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Tariz/kinayeli[936] anlatımda yalandan kurtulmaya imkân vardır!"[937]

1599. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Mazeret beyan edip durmaktan sakının! Çünkü onların birçoğunda yalan vardır!"

1600. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Avn (rh.) şöyle demiştir: "Çarşıdan bir elbise aldım ve giydim. Sonra bir adam benimle karşılaştı ve bana: 'Bu elbiseyi sana sultan mı giydirdi?' dedi. Ben ise sustum. Çünkü bu elbiseyi bana sultanın giydirdiğini zannetmesini istedim. Bunun üzerine babam: 'Evladım! Görüyorum ki sana elbisen hakkında soruluyor! Sen ise ne yalan söylüyorsun ne de onu satın aldığını bildiriyorsun?' dedi. Ben: 'Yalan söylemek istemediğim için susuyorum!' deyince de şöyle dedi: 'Sakın yalan söyleme! Sakın yalana benzeyecek söz ve hareketlerde de bulunma!"

1601. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Her işittiğini başkalarına aktarması, kişinin yalan söylemiş olması için yeterli bir durumdur!"[938]

---

936 Böyle bir anlatımda siz bir cümle kurar ve farklı şeyi kast edersiniz, muhatabınız ise başka bir şeyi anlar. Böylece içinde bulunduğunuz zor durumdan kurtulursunuz. Örnek olarak İbrahim'in (a.s) cümlesine bakabiliriz. O kendisini ve karısı Sara'yı alıkoymak isteyen kralın eline düşünce kral ona: "Yanındaki bu kadın kim?" diye sorar. İbrahim (a.s): "Kardeşim!" cevabını verir. Onun burada kast ettiği din kardeşliğidir. Halbuki kral soy bağlamında gerçek kardeş zanneder. İşte bu tarizdir. Çünkü karısı olduğunu söyleseydi kral, Sara ile evlenebilmek için onu öldürmeye kalkışabilirdi. Nitekim sonrasında da hem kolaylıkla hem de hediyelerle bu zalim kralın elinden kurtuldular. (Çevirenin Notu)

937 İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (5/282); Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (884).

938 Müslim, Sahîh isimli eserinin mukaddimesinde nakletmiştir (5); İbn Mübârek, ez-Zühd (379); Bu rivayet Ebû Hureyre'den (r.a) merfu bir hadis olarak da nakledilmiştir: Müslim (5); Ebû Dâvûd (4992); İbn Hibbân (30); Hâkim (1/112).

CamScanner ile tarandı

1602. Rivayet edildiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Şöyle iddia ettiler! Böyle diyorlar!' ifadesi yalanın takma adıdır!"

1603. Hakîm b. Hizâm'ın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Alıcı ve satıcı birbirlerinden ayrılmadıkları sürece seçim hakkına sahiptirler! Eğer doğru sözlü olurlar ve gerekli açıklamaları yaparlarsa bu alışveriş onlar için bereketli olur. Ancak bazı şeyleri gizlerlerse ve yalan söylerlerse aralarındaki bereket yok olup gider!"*[939]

1604. Rivayet edildiğine göre Ka'b b. Mâlik (r.a), Rasûlullah'ın (s.a.v) savaşa gitmesinin ardından geride kalarak ona yetişemeyen ve daha sonra tövbesi kabul edilen üç kişiden biriydi. O şöyle demiştir: "Ey Allah'ın Rasûlü! Hiç şüphesiz yüce Allah beni doğru olmam vesilesiyle kurtuluşa erdirdi! Bu tövbemin bir gereği olarak artık hayatta kaldığım sürece doğru sözden başka bir şey söylemeyeceğim!' Vallahi! Kesinlikle yüce Allah'ın üzerimdeki en büyük nimeti beni İslam'a hidayet etmiş olmasıdır! Bundan sonra ise benim için en büyük nimet Rasûlullah'a (s.a.v) olan sadakatim ve ona karşı kendi meselem hususunda asla yalan söylememiş olmamdır! Eğer yalan söyleseydim ben de diğer yalan söyleyenler gibi helak olurdum! Bu olay üzerine yüce Allah şu âyetleri indirmiştir: *'Andolsun Allah; Peygamber ile içlerinden bir kısmının kalpleri eğrilmeye yüz tuttuktan sonra, sıkıntılı bir zamanda ona uyan muhacirlerle ensarın tövbelerini kabul etmiştir. Evet, onların tövbelerini kabul etmiştir. Şüphesiz O, onlara çok şefkatli ve çok merhametlidir. Savaştan geri kalan üç kişinin de tövbelerini kabul etti. Yeryüzü bütün genişliğine rağmen onlara dar gelmiş, vicdanları da kendilerini sıktıkça sıkmış, böylece Allah(ın azabın)dan yine O'na sığınmaktan başka çare olmadığını anlamışlardı. Sonra (eski hallerine) dönsünler diye, onların tövbelerini de kabul etti. Şüphesiz Allah, tövbeyi çok kabul eden ve çok merhamet edendir. Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun.'*[940] Yüce Allah vahiy indirdiği zaman, yalan söyleyenler hakkında da bir insan için söylenebilecek en kötü sözleri ifade ederek şöyle buyurdu: *'Yanlarına döndüğünüz zaman, kendilerini rahat bırakmanız için size Allah adıyla yemin edeceklerdir. Artık onların peşini bırakın. Çünkü onlar pistir. Kazandıklarının karşılığı olarak, varacakları yer de cehennemdir. Kendilerinden razı olasınız*

939 Buhârî (2079); Müslim (1532).
940 Tevbe, 9/117-119. âyetler.

CamScanner ile tarandı

diye, size yemin edeceklerdir. Siz onlardan razı olsanız bile, Allah o fasıklar topluluğundan asla razı olmaz."[941-942]

1605. Hâris b. Muhammed şöyle demiştir: "Ömer bana şöyle dedi: 'Eğer doğruluğun seni helak edeceği zannına kapılırsan yine de doğru sözlü ol! Çünkü doğruluk seni mutlaka kurtaracaktır!"

1606. Şöyle denmiştir: "Doğruluğu az olanın dostu da az olur! Sözü doğru olanın delili de dosdoğru olur! Doğruluğuyla bilinen kişinin yalanı dahi yerinde ve geçerli olur! Ancak yalancılığıyla bilinen birinin de doğruluğu asla kabul olmaz!"

1607. Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana, şöyle dendiği nakledilmiştir: 'Doğru olan bir adamın mutlaka aklına değer verilir ve o takip edilir! Nitekim onun aklına, başkalarının başına gelen bunaklık ve zafiyet musibetleri isabet etmez!"

118. BÂB: İNSANLARI YÜZLERİNE KARŞI POHPOHLAMAK VE AŞIRI ÖVMEK (DALKAVUKLUK) KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1608. Ebû Bürde'nin Ebû Musa'dan naklettiğine göre onun babası şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bir adamın başka birini çok fazla övdüğünü ve onu methetme konusunda aşırıya gittiğini işitince şöyle buyurdu: *'Adamı helak ettiniz!'* veya *'Adamın belini kırdınız!'*"[943]

1609. Hemmâm şöyle demiştir: "Bir adam geldi ve Osman'ın (r.a) yüzüne karşı onu övdü! Bunun üzerine Mikdâd b. Esved eline toprak aldı ve o adamın yüzüne savurdu! Sonrasında da şöyle dedi: 'Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *'Dalkavukça methüsena edenleri görürseniz onların yüzlerine toprak savurun!'*"[944]

1610. Ebû Bekir es-Sıddîk (r.a) şöyle derdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sen beni, benim kendimi bildiğimden daha iyi biliyorsun! Ben de nefsimi

941 Tevbe, 9/95-96. âyetler.
942 Buhârî (4418); Müslim (2769).
943 Buhârî (2663); Müslim (3001).
944 Müslim (3002); Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (339).

CamScanner ile tarandı

insanların bildiğinden daha iyi biliyorum! Beni onların zannettiklerinden çok daha hayırlı eyle! Onların benim hakkımda bilmedikleri şeyleri de rahmetinle mağfiret eyle! Onların söyledikleri şeyler sebebiyle beni zor bir hesaba çekme!"

1611. Sâbit'in naklettiğine göre Mutarrif şöyle demiştir: "Mezûr ile birlikte oturuyorduk. Bir adam yanımızdan geçti ve şöyle dedi: 'Cennet ehlinden iki adam görüp de sevinmek isteyen, işte bu iki adama baksın!' Mezûr'un suratı değişti ve bu sözden hoşlanmadığı belli oldu. Başını semaya kaldırdı ve şöyle dedi: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sen bizi biliyorsun! O ise bizi bilmiyor!'"[945]

1612. Ka'nebî'nin naklettiğine göre Mâlik şöyle demiştir: "Bir insan kendisini övdüğü zaman heybeti ve zarafeti yok olup gider!"

1613. Bir bedeviye: "İnsanların seni methüsena etmeleri ne kadar da güzel!" denilince şöyle demiştir: "Benim katımda yüce Allah'ın belaları, beni çok güzel bir şekilde methüsena etseler dahi dalkavukların övmesinden çok daha iyidir! Beni yerenler ne kadar çok kınarlarsa kınasınlar yine de benim günahlarım onların ayıplamasından daha fazladır! Ah ki ne ah! Yazıklar olsun! Ne kadar da çok şey kaçırdım! Aaah! Ah! Ne kadar da çok hata edip önden kötü ameller gönderdim!"

119. BÂB: İKİYÜZLÜ OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1614. Ebû Sâlih'in Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet günü, yüce Allah'ın katında insanların en şerlileri olarak göreceğimiz kişiler ikiyüzlüler olacaklardır: Bunlar bir grup insanın yanına bir yüzle yanaşırlar, diğer bir grup insanın yanına ise başka bir yüzle yanaşırlar!"*[946]

1615. Şöyle rivayet edilmiştir: "Her kimin dünya hayatında iki yüzü olursa kıyamet günü onun ateşten iki dili olur!"[947]

---

945 İbn Mübârek, ez-Zühd (1510)

946 Buhârî (3493 ve 6058); Müslim (2526)

947 Bu nakil Ammâr b. Yâsir'in (r.a) hadisi olarak nakledilmiştir: Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (1310); Ebû Dâvûd (4873); İbn Hibbân (5756) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

1616. Şöyle denmiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki ikiyüzlü olan biri, hakikatte yüce Allah'ın katında yüzsüzdür!"

1617. Muhammed b. Zeyd şöyle nakletmiştir: "Bir grup insan, Abdullah b. Ömer'e (r.anhumâ): 'Biz sultanımızın/yöneticimizin yanına gidiyoruz ancak yanından çıktığımız zamanlarda konuştuğumuz şeylerin aksini ona söylüyoruz!' deyince Abdullah şöyle dedi: 'Biz Rasûlullah (s.a.v) zamanında bunu münâfıklık olarak kabul ederdik!"[948]

1618. Saîd b. Ebû Arûbe şöyle demiştir: "Benim için; kötü görünüşü olan yarım yüzlü ve derdini anlatmaktan aciz olan yarım dilli biri olmak[949], ikiyüzlü ve iki farklı görüşlü/sözlü olmaktan çok daha iyidir!"

120. BÂB: ALDATMAKTAN SAKINDIRMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1619. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bizi aldatan bizden değildir!"*[950]

1620. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ubeydullah b. Ziyâd, sonunda vefat edeceği hastalığa yakalanan Ma'kıl b. Yesâr'ı (r.a) ziyaret etti. Biz de Ma'kıl'ın yanındaydık. Ma'kıl ona şöyle dedi: 'Hiç şüphen olmasın ki sana, Rasûlullah'tan (s.a.v) işittiğim bir hadisi aktaracağım! Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *'Yüce Allah, herhangi bir kulunu insanlardan sorumlu hale getirdiği, yöneticilik makamına oturttuğu halde eğer o kişi insanları samimi nasihatleriyle gözetmezse, ahirette Cennetin kokusunu bile alamaz!"*[951]

121. BÂB: İHANET HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1621. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Kendilerine hainlik edenleri savunma. Zira Allah, hiçbir haini, hiçbir günahkârı sevmez."*[952]

---

948 Buhârî (7178)

949 Yani felçli ve engelli olmak münâfık olmaktan iyidir, demek istiyor. (Çevirenin Notu)

950 Müslim (101) bu rivayeti Ebû Hureyre'nin (r.a) hadisi olarak nakletmiştir.

951 Buhârî (7151); Müslim (142).

952 Nisâ, 4/107. âyet.

CamScanner ile tarandı

1622. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"(Antlaşma yaptığın) bir kavmin hainlik etmesinden korkarsan, sen de antlaşmayı bozduğunu aynı şekilde onlara bildir. Çünkü Allah hainleri sevmez."*[953]

1623. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"(Yûsuf:) Benim böyle yapmam, Aziz'in; yokluğunda, benim kendisine hainlik etmediğimi ve Allah'ın, hainlerin tuzaklarını başarıya ulaştırmayacağını bilmesi içindi!' dedi."*[954]

1624. Süfyân b. Üseyd el-Hadramî'den nakledildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Senin sözlerini doğrulayan bir kardeşine karşı yalan söylemen, gerçekten çok büyük bir ihanettir!"*[955]

1625. Rivayet edildiğine göre Mus'ab b. Sa'd, babasının şöyle dediğini nakletmiştir: "Müminin bütün hataları örtülür ancak ihanetinin ve yalanının üstü asla kapatılmaz!"[956]

122. BÂB: VERİLEN SÖZDE DURMAMAK (VEFASIZLIK) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1626. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet günü sözünde durmayıp vefasızlık eden hain için bir sancak dikilecektir ve şöyle denecektir: İşte bu filanca oğlu filancanın ihanetidir!"*[957]

1627. Saîd el-Makbürî'nin, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: 'Kıyamet günü şu üç kişinin hasmı bizzat ben olacağım: Benim adıma söz verip/*

---

953 Enfâl, 8/58. âyet.

954 Yûsuf, 12/52. âyet.

955 Zayıf bir hadistir. Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (393) isimli eserinde bu hadisi merfu olarak nakletmiştir; Ebû Dâvûd (4971). Bu rivayetin en-Nevvâs b. Sem'ân'ın (r.a) hadisiyle şahidi vardır. Bu hadisi de: Ahmed b. Hanbel (4/183); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (6/99) nakletmiştir. Bu hadisin senedi aynı şekilde zayıftır.

956 İbn Mübârek, ez-Zühd (828) isimli eserinde bu rivayeti merfu olarak Sa'd b. Ebû Vakkâs'tan (r.a) nakletmiştir. İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (5/236); Bezzâr da (102) bu rivayeti merfu olarak nakletmiştir; Ebû Ya'lâ (711); Kudâî, Müsnedü'ş-Şihâb (589 ve 591); Bu hadisin Sa'd (r.a) üzerinde kalmış olması yani mevkuf bir hadis olması sahihtir.

957 Buhârî (3186 ve 6177); Müslim (1735 ve 1736).

CamScanner ile tarandı

yemin eden ve sonra da ahdine vefa göstermeyen kişi, hür bir insanı satan ve sonra da onun parasını yiyen kişi, ücretiyle bir işçi tutan, ondan istifade eden ancak ücretini vermeyen kişi!"[958]

1628. Rivayet edildiğine göre Zeyd b. Erkam (r.a) şöyle demiştir: "Niyetinde, verdiği sözü yerine getirmek olan bir insanın elinde olmayan sebeplerle sözünde duramamış olması vefasızlık/ihanet değildir! Sözünde durmamak ve ihanet etmek, bir insanın niyetinde, verdiği sözü yerine getirmemek olduğu halde bir başkasına ahitte bulunmasıdır!"

123. BÂB: İYİLİĞE NANKÖRLÜK ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1629. Atâ b. Yesâr'ın Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v), güneş tutulması esnasında husuf namazını kıldıktan sonra şöyle buyurmuştur: *"Cehennemi gördüm! Görünüş açısından böyle bir gün gibisini hiçbir zaman görmedim ve cehennemin çoğunluğunun da kadınlar olduklarını gördüm!'* Sahâbe: 'Niçin ey Allah'ın Rasûlü?' diye sorunca da şöyle buyurmuştur: *'Onların inkâr/nankörlük etmelerinden dolayıdır!'* Ona: 'Allah'ı mı inkâr ediyorlar?' diye sorulunca şöyle buyurmuştur: *'Onlar kocalarına karşı nankörlük ederler ve iyilikleri inkâr ederler! Sen onlardan birine uzunca bir zaman boyunca hep iyilikte bulunsan, sonrasında senden küçük bir şey görse dahi hemen şöyle der: 'Gerçekten senden hiçbir hayır görmedim!*[959-960]

1630. Abdurrahman b. Ebû Amre'nin Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İsrailoğulları arasında üç kişi vardı. Bunlardan biri abraş (vitiligo)*[961] *hastası, biri kel, diğeri ise âmâ (kör) idi. Yüce Allah onları imtihan etmeyi murad etti ve onlara bir melek gönderdi. Melek abraşa geldi ve ona: 'En çok sevdiğin ve istediğin şey ne?' diye*

---

958 Buhârî (2227).

959 Hadiste açıkça ifade edildiği üzere kadınların çoğunun cehenneme gitme sebebi kadın olmaları değil nankörlük etmeleridir. Eğer bir kadın nankörlük etmez ve kulluğunun hakkını vermeye gayret ederse elbette bu hadisin kapsamına girmez. Her şeyin en doğrusunu yüce Allah bilir. (Çevirenin Notu)

960 Buhârî (29); Müslim (907) .

961 Bir deri hastalığıdır. Ciltte oluşur ve yama benzeri beyaz şekiller oluşturur. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

sordu. Abraş: 'Güzel bir cilt ve güzel bir renk! Gerçekten insanlar benden iğreniyorlar!' dedi. Bunun üzerine melek onu meshetti ve ona çok güzel bir ten rengi ihsan edildi. Melek: 'En çok hangi malı seversin ve istersin?' diye sorunca da abraş: 'Deve veya inek!'[962] *dedi. Bunun üzerine ona gebe bir deve verildi. Melek: 'Bu mal sana hayırlı, bereketli olsun!' dedi. Sonra melek kel olan kişiye gitti ve ona: 'En çok sevdiğin ve istediğin şey ne?' diye sordu. Kel adam: 'Bu kelliğin benden giderilmesi ve güzel saçlarımın olması! Gerçekten insanlar benden iğreniyorlar!' deyince melek onu meshetti. Böylece onun bu hali gitti ve ona çok güzel bir saç bahşedildi. Melek: 'En çok hangi malı seversin ve istersin?' diye sorunca da adam: 'İnek!' dedi. Bunun üzerine ona hamile bir inek verildi. Melek: 'Bu mal sana hayırlı, bereketli olsun!' dedi. Sonra melek âmâya geldi ve ona: 'En çok sevdiğin ve istediğin şey ne?' diye sordu. Âmâ adam: 'Yüce Allah'ın görmemi geri vermesi ve bu sayede insanları görebiliyor olmam!' dedi. Bunun üzerine melek onu meshetti ve böylece yüce Allah onu yeniden görür hale getirdi! Melek: 'En çok hangi malı seversin ve istersin?' diye sorunca da adam: 'Koyun!' dedi. Böylece ona gebe bir koyun verildi. Deve ve inek yavruladığı gibi bu koyun da doğurdu. Sonuçta abraşın bir vadi dolusu devesi, kelin bir vadi dolusu ineği, âmânın da bir vadi dolusu koyunu oldu.*

Daha sonra melek eskiden abraş hastası olan kişiye onun eski haline bürünerek gitti ve şöyle dedi: 'Ben fakir ve zavallı bir adamım! Yolculuğum esnasında bütün çarelerim tükendi ve muhtaç bir hale geldim! Bugün bana ulaşacak bir hayır önce yüce Allah'ın sonra da senin vesilenle olabilir! Sana bu güzel rengi, bu güzel cildi ve bu kadar malı verenin hürmetine senden, yolcuğum da kullanabileceğim ve ulaşımımı sağlayacak bir deve istiyorum!' Eskiden abraş olan adam ise: 'Haklar çoktur! Her isteyene verirsek yandık!' dedi. Bunun üzerine melek: 'Sanki ben seni bir yerden tanıyor gibiyim! Sen eskiden insanların tiksindiği bir abraş hastası değil miydin?! Yüce Allah sana tüm bunları daha sonra bahşetmemiş miydi?!' dedi. Adam ise: 'Gerçekten ben tüm bunları atalarımdan miras olarak aldım!' dedi. Melek: 'Eğer sen yalan söylüyorsan yüce Allah seni eski haline geri döndürsün!' dedi.

Melek daha sonra eskiden kel olan adamın yanına da onun eski sûretinde gitti. Diğerine söylediklerinin aynısını buna da söyledi. Bu adam da diğerinin

962 Buradaki şüphe raviden kaynaklanmaktadır. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

verdiği cevapların aynılarını verdi. Bunun üzerine ona da aynı şeyi söyledi: 'Eğer sen yalan söylüyorsan yüce Allah seni eski haline geri döndürsün!'

Melek son olarak da eskiden âmâ olan zatın yanına onun eski haline dönüşerek gitti ve: 'Ben yolcu olan zavallı bir adamım! Yolculuğum esnasında bütün çarelerim tükendi ve muhtaç bir hale geldim!' dedi. Bunun üzerine adam: 'Ben eskiden âmâ ve fakir idim ancak yüce Allah beni yeniden görür hale getirdi ve zengin kıldı! İstediğin kadar al! Yüce Allah'a yemin ederim ki, bugün Allah adına alacağın hiçbir şey için seninle mücadeleye girişmeyeceğim!' dedi. Melek ise şöyle cevap verdi: 'Malını elinde tut! Hiç şüphen olmasın ki ben sizi imtihan etmek için gönderildim! Ancak sadece senden razı olundu! Diğer iki arkadaşına ise gazap edildi!'"[963]

1631. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "İyiliği inkâr eden kişinin nankörlüğü, iyilik etmek konusundaki rağbetini kırmasın! Hiç şüphen olmasın ki bu iyiliğinden dolayı, kendileri için hiçbir şey yapmadığın kişiler dahi sana teşekkür ederler!"

1632. Âmir b. Kurt es-Sümâlî şöyle demiştir: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, bir nimet bir kavmin diyarını terk edip gittiğinde, onlara şükrünü eda etmekten aciz kaldıkları ve geri getirmeye de güç yetiremedikleri bu nimeti ellerinden kaçırmaktan daha ağır gelen hiçbir şey yoktur!"

1633. Birisi de şöyle demiştir: "Âlimin, cahil ve inatçı kişilerle tartışmaya girişmemesi gerekir! Çünkü onlar bunu, senden teşekkürsüz bir şekilde ilim öğrenme vesilesi yaparlar!"

124. BÂB: KANAAT VE İNSANLARIN ELİNDEKİ ŞEYLERDEN ÜMİDİ KESMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1634. Urve b. Zübeyr'in babası Zübeyr b. Avvâm'dan (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sizden birisinin urganlarını alıp bir odun demetini yüklenmesi ve satması, bu sayede de yüce Allah'ın onu başkalarına yüz suyu dökmekten kurtarması, versinler veya vermesinler fark etmez, insanlardan dilenmesinden çok daha hayırlıdır!"*[964]

963 Buhârî (3464); Müslim (2964).

964 Buhârî (1471 ve 2373).

CamScanner ile tarandı

1635. Hişâm b. Urve'nin babasından naklettiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Şunu iyi bilin ki tamahkârlık (aç gözlülük) gerçek bir fakirliktir! İnsanların elindekiler konusunda ümidi kesmek ise gerçek bir zenginliktir (müstağni olmak)! Herhangi bir şeyden ümidini kesen kişi artık ona muhtaçlık hissetmez!"[965]

1636. Şöyle denmiştir: "Beş huy, beş sınıf insanı çirkinleştirir: Kur'ân ehli olanlarda hırs, yaşlılarda gençlik arzusu, hesap-kitap işleriyle uğraşanlarda hayasızlık, mal sahibi olanlarda cimrilik ve yöneticilerde hiddet!"

1637. Abdullah b. Selâm, K'ab'a: "Siz ona öğrettikten sonra bir insanın kalbinden ilmi sürgün eden şey nedir?" diye sorunca şöyle cevap vermiştir: "Tamahkârlık!"

1638. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "İstediğine ver! Çünkü sen artık onun emirisin! İstediğinden dilen! Çünkü sen artık onun hor ve hakir gördüğü birisin! İstediğin kişiden de müstağni ol! Çünkü sen artık onunla denk birisin!"

1639. Sâlim b. Abdullah, Arefe günü dilenen birini görünce şöyle demiştir: "Ey zavallı! Böyle bir günde Allah'tan başkasından bir şey istenir mi?!"

1640. Birisi şöyle demiştir: "Tamahkârlık helak olmak ise insanların elindekinden ümit kesmek de elde etmenin ta kendisidir!"

1641. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Yüce Allah'tan istemek, seni O'na yakınlaştırır! İnsanlardan istemeyi terk etmek seni insanlara yakınlaştırır!"

1642. Müberred şöyle demiştir: "Muâviye'nin yanına, Hadramût'tan üç yüz yetmiş yaşında bir adam getirildi. Muâviye ona: 'Mesleğin ne?' deyince adam: 'Ticaret! Ayıplı mal almam, çok kâr da istemem!' dedi. Muâviye: 'İhtiyacın olan şeyi benden iste!' deyince adam: 'Beni cennete sokmanı istiyorum!' dedi. Muâviye: 'Bu benim elimde değil!' deyince de: 'O zaman gençliğimi bana geri ver!' dedi. Muâviye: 'Bu da benim elimde değil!' deyince ise: 'Görüyorum ki dünya da ahiret de senin elinde değil!' dedi."

---

965 İbn Mübarek, ez-Zühd (631 ve 998); Ahmed, ez-Zühd (s. 117); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (1/50).

CamScanner ile tarandı

125. BÂB: ZAN/SANI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1643. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey iman edenler! Zannın bir çoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın. Herhangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz! Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah tövbeyi çok kabul edendir, çok merhamet edendir."*[966]

1644. Ebû Hureyre'den (r.a) nakledildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Zandan sakının! Hiç şüpheniz olmasın ki zan üzere konuşmak sözün en yalan olanıdır! Gizlice birbirinizin kusurlarını araştırmayın! Sizi ilgilendirmeyen gizli konuşmaları dinlemeyin! Almayacağınız halde sırf malın fiyatı artsın diye pazarlığı kızıştırmaya kalkışmayın! Birbirinize haset etmeyin! Birbirine buğzedip nefret etmeyin! Birbirinize sırtınızı dönmeyin! Ey Allah'ın kulları! Kardeş olun!"*[967]

1645. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Arkadaşın hakkındaki kesin bilgin senin faydana olduğu halde ona karşı zan üzere hareket etmek seni kötülüğe sevk edip mahvetmesin!"

1646. Eşheb şöyle demiştir: "Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: 'Müslüman bir kişi, Mümin kardeşinin bir sözünü işittiğinde onun bu sözünde en ufak bir hayır dahi görebiliyorsa hemen o manaya hamletmelidir. Müslüman bir kişinin böyle bir söz üzerinde suizan/kötü düşünce beslemesi uygun değildir!"

126. BÂB: YILDIZLARI VE KAHİNLERİ TASDİK ETMEK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1647. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"De ki: 'Göktekiler ve yerdekiler gaybı bilemezler, ancak Allah bilir. Onlar öldükten sonra ne zaman diriltileceklerinin de farkında değildirler."*[968]

---

966 Hucurât, 49/12. âyet.
967 Buhârî (6064); Müslim (2563).
968 Neml, 27/65. âyet.

CamScanner ile tarandı

1648. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"O gaybı bilendir. Hiç kimseye gaybını bildirmez. Ancak seçtiği rasûller başka. (Onlara bildirir.) Fakat O, rasûlün önünde ve arkasında gözetleyici (melek)ler yürütür ki rasûllerin, Rablerinin vahiylerini tebliğ ettiklerini bilsin. Allah onların her halini kuşatmış ve her şeyi inceden inceye sayıp dökmüştür."*[969]

1649. Mâlik'in naklettiğine göre Muâviye b. Hakem es-Sülemî (r.a) şöyle demiştir: "Ben: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Biz cahiliye dönemindeyken bazı şeyler yapıyorduk! Biz o zamanlar kahinlere gidiyorduk!' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Siz kahinlere sakın gitmeyin!'* Ben: 'Biz o dönemde bazı şeyleri uğursuzluk diye kabul ediyorduk!' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Bu sizin kendi nefsinizde hissettiğiniz bir şey! Sakın o sizi hak yoldan saptırmasın!'*"[970]

1650. Âişe (r.anhâ) annemizin naklettiğine göre insanlar Rasûlullah'a (s.a.v) gelip kahinler hakkında sordular. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Onlar önemli bir şey değiller!"* İnsanlar: "Ey Allah'ın Rasûlü! Gerçekten onlar bazen bazı şeyler hakkında konuşuyorlar ve dedikleri şeyler hakikat olarak ortaya çıkıyor!" dediklerinde ise Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Bu, bir cinin yakaladığı bir bilgidir. Ancak o dostunun (kâhinin) kulağına bunu söylerken o bilgiye yüz tane yalan karıştırır!"*[971]

1651. Mâlik'in naklettiğine göre Zeyd b. Hâlid (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bize, geceleyin semadan yağan yağmurun izleri varken Hudeybiye'de sabah namazını kıldırdı. Namaz bitince insanlara yöneldi ve: *'Rabbinizin ne buyurduğunu biliyor musunuz?'* dedi. Biz: 'Allah ve Rasûlü daha iyi bilir!' deyince şöyle buyurdu: *'Kullarımdan kimisi bana iman etmiş olarak kimisi ise beni inkâr etmiş olarak sabahladı! Her kim: 'Yüce Allah'ın fazlı ve rahmeti vesilesiyle yağmur nimetine erdik!' dediyse işte o, Bana iman etmiştir ve yıldızları inkâr etmiştir! Her kim de: 'Şu şu yıldızın doğması/batması sayesinde yağmura kavuştuk!' dediyse o, Beni inkâr etmiştir ve yıldızlara iman etmiştir!'*"[972]

---

969 Cin, 72/26-28. âyetler.
970 Müslim (537).
971 Buhârî (5762); Müslim (2228).
972 Muvatta (1/192, rakam: 451); Buhârî (846); Müslim (1038).

CamScanner ile tarandı

Her şeyin en doğrusunu Allah bilir, bu hadisin manası şudur: Bu durum etkiyi yıldızlara nispet eden veya yağmurun yağmasının yıldızların bir konumdan başka bir konuma geçmesinden kaynaklandığını iddia eden kişi için geçerlidir. Yağmuru yüce Allah'ın dilediği saatte gönderdiğini, dilediği saatte de tuttuğunu ifade eden, yıldızların veya başkasının yağmur yağdırma konusunda tesirinin ve etkisinin olmadığını söyleyen birinin yağmurun yağmasının âdet üzere herhangi bir vakitte yağacağını ve yine âdet üzere herhangi bir vakitte de yağmayacağını iddia etmesinde sorun yoktur. Çünkü bu, yüce Allah'ın kâinatta cereyan ettirdiği âdet üzere, çoğunlukla gerçekleşen durumlardan biridir. Elbette bu durum âdeti eksik/kusurlu bir hale getirir. Çünkü o mutlak ve kesin olan biri durum değildir. O sadece çoğunlukla gerçekleşen bir durumdur. İşte yıldızların doğma ve batma vakitlerinde yağmurun yağması da bunun gibidir.

1652. İmâm Mâlik'in (rh.), *Muvatta* isimli eserinde bu hadisin ardından tahrîc ettiği şu sözü bunu açıklığa kavuşturmaktadır: "Bana ulaşan habere göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *'Deniz tarafından bir bulut çıkar da sonrasında Şam tarafına yönelirse işte bu bulut, bol yağmur bırakan bir pınardır!'*"[973]

Burada da olduğu gibi bir bulut bol yağmur verme özelliğine sahip olduğunda o zaman onun hakkında bu şekilde hüküm verilir. Çünkü söz konusu durum açısından genelde âdet böyle gerçekleşmektedir. Yoksa deniz tarafından gelmiş olmasının; yağmurun yağmasında, az veya çok olmasında herhangi bir tesiri yoktur! Yağmur bu tesirden kaynaklı olarak yağmış değildir. Genelde böyle olmaktadır. (Her şeyi yapan eden mutlak fail sadece yüce Allah'tır.)

1653. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Gaybın anahtarları beştir ve bunları yüce Allah'tan başka hiç kimse bilemez! Hiç kimse yarın ne olacağını bilemez! Hiç kimse rahimlerde ne olacağını bilemez! Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilemez! Hiçbir nefis hangi yerde vefat edeceğini bilemez! Hiç kimse yağmurun ne zaman yağacağını bilemez!"*[974]

---

973 Muvatta (1/192, rakam: 452).

974 Buhârî (1039).

CamScanner ile tarandı

1654. İmâm Mâlik'e yıldızlara bakan ve sonrasında da: "Güneş yarın tutulacak!" vb. cümleler kuran, buna benzer şeyler iddia eden bir adam hakkında sorulunca şöyle demiştir: "Bana göre bu adam azarlanarak bundan vazgeçirilmelidir! Eğer vazgeçmezse o zaman da cezalandırılarak terbiye edilmelidir!"

127. BÂB: UĞURSUZLUK VE HASTALIĞIN BULAŞMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1655. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onlar: 'Sen ve beraberindekiler yüzünden uğursuzluğa uğradık!' dediler. Sâlih: 'Sizin uğursuzluğunuzun sebebi Allah katında(yazılı)dır. Aslında siz imtihan edilmekte olan bir kavimsiniz!' dedi."*[975]

1656. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ne hastalığın bulaşması vardır ne de uğursuzluk! İyi bir şekilde hayra yormak, iyimser olmak ise benim hoşuma gider!"*[976]

1657. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hastalığın bulaşması yoktur! Uğursuzluk yoktur! Baykuşa*[977] *uğursuzluk atfetmek yoktur! Safer*[978] *diye bir şey yoktur! Cüzzam hastalığına yakalanan birinden aslandan kaçar gibi kaçın!"*[979-980]

---

975 Neml, 27/47. âyet.

976 Buhârî (5756); Müslim (2224).

977 İbnü'l-Esîr, en-Nihâye fî Garîbi'l-Hadîs (5/282) isimli eserinde hadiste geçen "el-Hâmmetü" kelimesini açıklarken şöyle demiştir: "Burada kast edilen bir kuş ismidir. Araplar bu kuşun uğursuzluk getireceğini iddia ediyorlardı. Bu, gece kuşlarından biriydi." Onun baykuş olabileceği de söylenmiştir. Şöyle denmiştir: "Araplar, öldürüldüğü halde intikamı alınmayan kişinin ruhunun baykuşa dönüştüğünü ve 'intikamımı alın' manasında: 'Beni sulayın!' dediğini, intikamı alınınca da uçup gideceğini iddia ederlerdi." Başka bir görüşe göre de Araplar ölünün kemiklerinin uğursuzluk getireceğini iddia ediyorlardı. İslam bunların hepsini yasaklamış ve boş iddialar olduğunu ortaya koymuştur.

978 İbnü'l-Esîr, en-Nihâye fî Garîbi'l-Hadîs (3/35) isimli eserinde Safer kelimesini açıklarken şöyle demiştir: "Araplar midede küçük bir yılan veya böcek olduğunu ona da Safer dendiğini iddia ederlerdi. Açlık zamanında bu böceğin onlara bulaştığını ve kendilerine zarar verdiğini söylerlerdi. İslam bunun boş ve asılsız bir iddia olduğunu ortaya koydu." Başka bir görüşe göre de şöyle denmiştir: "Burada kast edilen şey Arapların cahiliye döneminde yaptıkları nesî uygulamasıdır. Buna göre Muharrem ayını Safer ayına erteliyorlar ve böylece Safer ayını haram aylardan sayıyorlardı. İslam bu uygulamayı da kaldırdı."

CamScanner ile tarandı

1658. Bir bedevi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Öyleyse nasıl oluyor da develer çölde ceylanlar gibi dolaşırken içlerine uyuz bir deve karışınca bu deve onlara da uyuz hastalığını bulaştırıyor?" diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Öyleyse ilk kez bu hastalığı kim bulaştırdı!"*[981-982]

1659. Rivayet edildiğine göre Amr b. Dînâr şöyle demiştir: "Burada ismi Nevvâs olan bir adam vardı. Onun suya kanmama hastalığı olan bir devesi vardı. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) gitti ve onun ortağından bu deveyi aldı. Nevvâs gelince ortağı ona: 'Deveyi sattım!' dedi. Nevvâs: 'Onu kime sattın?' diye sorunca ortağı: 'Şöyle şöyle bir adama!' diye anlattı. Nevvâs ise: 'Sana yazıklar olsun! Vallahi o Abdullah b. Ömer'dir!' dedi. Hemen onun yanına geldi ve: 'Ortağım sana suya kanmama hastalığı olan bir deve satmış! Seni tanıyamamış!' dedi. Bunun üzerine Abdullah b. Ömer: 'Öyleyse al götür!' dedi. Adam deveyi önüne koyup giderken Abdullah ona şöyle dedi: 'Onu bırak! Biz Rasûlullah'ın (s.a.v) şu sözüne razı olduk: *'Bulaşıcı hastalık yoktur!'*"[983]

1660. Şam ile Hicâz arasında bulunan Serğ bölgesindeyken, Şam'daki veba/taun hastalığından dolayı geri dönen Ömer b. Hattâb'ın (r.a) şöyle dediği nakledilmiştir: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Serğ bölgesinden geri döndüğüm için beni bağışla!"[984]

---

979 Aslında bu ifade her şeyi açıklıyor. Hem hastalık kendi kendine bulaşmaz buyurulurken hem de karantina yöntemine vurgu yapılarak hasta kişiden uzaklaşılması gerektiği ifade ediliyor. Demek ki hastalık kendi kendine bulaşmaz ama yüce Allah o hastalığı ondan alıp size bulaştırabilir veya yüce Allah onda var ettiği hastalığı ona yaklaşmanız sebebiyle sizde de yaratabilir. İşte bu yüzden o hastadan uzak durmak gerekir. Yani temelde hastalık kişiden kişiye, hayvandan hayvana geçerken yüce Allah'ın izni ve yaratması olmadan geçmez. Burada mesele yüce Allah'ı devre dışı bırakarak sanki her şey sebepler dairesinde gidiyor da yüce Allah'ın hiç müdahalesi olmuyor gibi algılamak ve konuşmaktır. İşte bu yanlıştır. Her şeyi yapan eden mutlak kudret ve hikmet sahibi yüce Allah'tır. (Çevirenin Notu)

980 Buhârî (5707) bu hadisi muallak olarak nakletmiştir; Hadisin ilk kısmını Buhârî (5717) ve Müslim (2223) nakletmiştir.

981 Buhârî (5717); Müslim (2220).

982 Bu ifade de yine her şeyi var edenin yüce Allah olduğuna işaret etmektedir. (Çevirenin Notu)

983 Buhârî (2099).

984 Bu rivayeti İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (7/10) isimli eserinde nakletmiştir. Olayla ilgili bkz: Buhârî (6973); Müslim (2219).

CamScanner ile tarandı

1661. Ebû Musa, Kufe'de veba hastalığının ateşi etrafı sarınca şöyle demiştir: "Veba kalkıncaya kadar bu köyden uzak durmak zorunda değilsiniz! Size hoşlanmadığım bir şeyi haber vereyim: Şehirden çıkan birisinin şayet orada kalsaydı öleceğinin zannedilmesi ve yine şehirde kalan birisinin şayet oradan çıksaydı ona bir şey olmayacağının zannedilmesi! Eğer bir Müslüman bu tür zanlar içerisinde değilse o zaman yaptıklarında onun aleyhine bir durum söz konusu yoktur. Ben Amvâs'taki veba hastalığı döneminde Ebû Ubeyde (r.a) ile birlikte idim. Hastalığın şiddeti artınca Ömer (r.a), Ebû Ubeyde'ye o bölgeden çıkmasını istediği bir mektup yazdı ve şöyle dedi: 'Benim sana ihtiyacım var! Kesin olarak yanıma gelmeni istiyorum! Mektubumu gördüğün zaman onu yere koymadan önce hemen bana yönelip gel!' Ebû Ubeyde onun neyi kast ettiğini gayet iyi anladı ve ona şöyle yazdı: 'Ben senin ihtiyacının ne olduğunu anladım! Ben, kendilerinden ayrılmak istemediğim bir ordunun içerisindeyim! Beni, bu kesin kararlılığından azat et ve bırak! Bana izin ver de gelmeyeyim!' Bunun üzerine Ömer ona şöyle yazdı: 'Ürdün'den çıkın! Çünkü orası aşağıda ve derin bir yerdir! Câbiye tarafına gidin! Orası temiz ve havadar bir yerdir!"

1662. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hastaları, sağlıklı olanların yanına yanaştırmayın!"* [985]

Burada ihtimal dahilinde olan iki durum söz konusudur: Yüce Allah âdetini; sağlıklı biri, hasta birinin yanına geldiği zaman, ona da benzeri bir hastalık vermek sûretiyle cereyan ettirmiş olabilir. Başka bir açıdan ise buradaki durum sağlıklı birinin dokunmasıyla gerçekleşecek olan kaygı ve korku halidir. Yoksa ona hastalık bulaştırması ve eziyet vermesi değildir. Her şeyin en doğrusunu yüce Allah bilir.

1663. İshâk el-Husarî (rh.) şöyle demiştir: "Maharetli ve bilge kişiler nazar ehlini ikiye ayırırlar: Uğursuzlar ve uğurlular! Şöyle derler: 'Araplar uğursuzluğa dair geçmişteki şeylere bakarlar ve bunu yapacakları şeyler üzerinde cereyan ettirirlerdi. Bir kişi bir şeyi yapmaya niyet edince eğer onda uğursuzluk görürse onu yapmaktan vazgeçerdi. Uğurlu olanda ise bir şeyi yapmak isteyen kişi onu yapardı. Bu sadece onun kuvvetini, metanetini arttırırdı ve gönlünü hoş ederdi."

985 Buhârî (5771); Müslim (2221).

CamScanner ile tarandı

1664. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Şu üç şeyden hiç kimse kurtulamaz: Haset, zan ve uğursuz saymak! Haset ettiğin zaman haddini aşıp kimseye zarar vermeye kalkışma! Bir şeyi yapmayı uğursuz saydığın zaman onu yapmaktan geri durma! Başkaları hakkında kötü zan üzere olduğun zaman da bunun gerçekliğini araştırmaya kalkma!"

128. BÂB: İSİMLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1665. Mâlik'in naklettiğine göre Yahyâ b. Saîd şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), sağmal bir devenin sağılması konusunda: *'Bunu kim sağar?'* diye sorunca bir adam ayağa kalktı. Rasûlullah (s.a.v) ona: *'İsmin ne?'* diye sorunca adam: 'Mürre!'[986] dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) ona: *'Sen otur!'* buyurdu. Sonra tekrar: *'Bunu kim sağar?'* diye sorunca bir adam ayağa kalktı. Rasûlullah (s.a.v) ona: *'İsmin ne?'* diye sorunca adam: 'Harb!'[987] dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) ona: *'Sen otur!'* buyurdu. Sonra tekrar: *'Bunu kim sağar?'* diye sorunca bir adam ayağa kalktı. Rasûlullah (s.a.v) ona: *'İsmin ne?'* diye sorunca adam: 'Yaîş!'[988] dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) ona: *'Sen sağ!'* buyurdu."[989]

1666. İmâm Mâlik'in naklettiğine göre Yahyâ b. Saîd şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a) bir adama: 'Adın ne?' diye sorunca adam: 'Cemre!'[990] dedi. 'Kimin oğlusun?' diye sorunca adam: 'Şihâb'ın[991] oğluyum!' dedi. 'Kimlerdensin?' diye sorunca adam: 'Huraka'danım!'[992] dedi. Ömer: 'Evin nerede?' diye sorunca adam: 'Harratü'n-Nâr!'[993] diye cevap verdi. Ömer: 'Hangi yerinde?' diye sorunca adam: 'Zâti lezâ!'[994] dedi. Bunun üzerine Ömer: 'Ailene yetiş! Çünkü onlar yandılar!' dedi. Nitekim Ömer b. Hattâb'ın (r.a) dediği gibi oldu!"[995]

---

986 Acı manasına gelmektedir. (Çevirenin Notu)
987 Savaş manasına gelmektedir. (Çevirenin Notu)
988 Yaşar manasına gelmektedir. (Çevirenin Notu)
989 Mürsel bir hadistir. Mâlik, Muvatta (2/973) Rakam: 1753.
990 Kor parçası demektir. (Çevirenin Notu)
991 Ateş parçası demektir. (Çevirenin Notu)
992 Yanık demektir. (Çevirenin Notu)
993 Ateşin sıcaklığı demektir. (Çevirenin Notu)
994 Tutuşturulmuş ateş sahibi demektir. (Çevirenin Notu)
995 Mürsel bir hadistir. Mâlik, Muvatta (2/973) Rakam: 1753.

CamScanner ile tarandı

1667. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'ın en çok sevdiği isimler Abdullah ve Abdurrahman'dır!"*[996]

1668. Sahâbî olan Ebû Vehb el-Cüşemî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Çocuklarınıza peygamberlerin isimlerini verin! Yüce Allah'ın en çok sevdiği isimler Abdullah ve Abdurrahman'dır! İsimlerin en doğrusu Hâris ve Hemmâm'dır!*[997] *Onların en kötüsü ise Harb ve Mürre'dir!"*[998]

1669. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'ın katında, kıyamet günü en alçak ve aşağılık isim: Bir insanın Meliki'l-Emlâk şeklinde isimlendirilmesidir!"* Süfyân şöyle demiştir: "Bunun manası şahların şahı, sultanların sultanı, kralların kralı demektir!"[999]

1670. Enes b. Mâlik'e (r.a), bir çocuğa "ufaklık" diye lakap takılması hakkında sorulunca şöyle demiştir: "Bunda herhangi bir sakınca yoktur! Nitekim insanlardan bazılarının ismi aslında onların künyeleridir (lakapları/takma adlarıdır)." Ona: "Rasûlullah (s.a.v) da ziyaret ettiği bir çocuğa: *'Ey Ebu Umeyr!*[1000] *Küçük kuşun nasıl oldu?'* diye sorardı?" denilince şöyle demiştir: "Evet! Bu hadisi işittim!"[1001]

1671. Semure b. Cündeb'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sakın ola çocuklarınıza Yesâr (zenginlik, kolaylık), Rebâh (kâr, kazanç), Necîh (başarı), Eflah (kurtuluş, rahatlık) isimlerini koymayın! Çocuklarınızı aramak maksadıyla: 'O orada mı?' diye sorarsınız. Karşılık olarak da: 'Yok!' denir!"*[1002] Ravi şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki bu isimler dört tanedir! Bunlardan fazlasını söylediğimi iddia etmeyin sakın!"[1003]

---

996 Müslim (2132).

997 Hâris çiftçi/rençber demektir. İnsanlar çalışıp kazansınlar diye teşvik edilen bir isimdir. Hemmâm ise gayretli ve atılgan demektir. (Çevirenin Notu)

998 Harb savaş demektir. Mürre ise acı. (Çevirenin Notu)

999 Buhârî (6205 ve 6206); Müslim (2143).

1000 Çocuk olduğu için ufaklık manasına gelen Arapça ifadeler kullanıyor. (Çevirenin Notu)

1001 Bu şekilde bir rivayet bulamadım. Ancak hadiste geçen söz Rasûlullah'tan (s.a.v) merfu olarak nakledilmiştir: Buhârî (6129); Müslim (2150).

1002 Bu meyanda, "Bereket, kazanç, kurtuluş orada mı?" diye sorulunca, "Hayır yok!" denmiş oluyor ki söz hayatı etkilediği için istenmeyen durumlar ortaya çıkabiliyor. (Çevirenin Notu)

1003 Müslim (2137).

CamScanner ile tarandı

1672. Muhammed b. Sîrîn'in Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Çocuklarınıza benim ismimi verin! Ancak benim künyemle*[1004] *künyelenmeyin!"*[1005]

1673. Fıtr'ın Münzir'den, onun da Muhammed b. Hanefiyye'den naklettiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Ben: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Senin vefatından sonra bir evladım olursa ona senin ismini verebilir miyim ve onu senin künyenle künyelendirebilir miyim?'[1006] diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Evet!"*[1007]

1674. Hemmâm b. Münebbih'in Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sizden birisi sakın ola efendiler konusunda, 'Rabbine yemek getir! Rabbinin abdest suyunu hazırla! Rabbine su getir!' ifadelerini kullanmasın! Bunun yerine şöyle desin: 'Efendim! Beyim!' Efendi olanlar da sakın: 'Erkek kölem! Kadın kölem!' demesin. Bunun yerine şöyle desin: 'Oğlum! Kızım! Evladım!"*[1008]

1675. Saîd b. Müseyyeb b. Hazn'in babasından naklettiğine göre onun babası Rasûlullah'a (s.a.v) geldi. Rasûlullah (s.a.v) onun hüzün manasına gelen Hazn ismini değiştirmek istedi ve ona: *"Senin adın Sehl (kolaylık) olsun!"* buyurdu. Ancak o: "Babamın koyduğu bir ismi değiştirmeyeceğim!" dedi. İbn Müseyyeb şöyle demiştir: "Bundan dolayı bizim ailede hüzün hiçbir zaman bitmemiştir!"[1009]

1004 Rasûlullah'ın (s.a.v) künyesi Ebû Kâsım idi. Bu da Kâsım'ın babası manasına geliyor. Eğer bir adam, çocuğuna Kâsım ismini verirse o zaman onun künyesi de Ebû Kâsım olur. İşte bu yasaklanmıştır. (Çevirenin Notu)

1005 Buhârî (3539); Müslim (2134).

1006 Çünkü o çocuk ve adeta Rasûlullah'ı (s.a.v) hatırlatması için böyle yapılıyor. Demek ki Rasûlullah (s.a.v) hayatta iken bu yapılamaz ancak onun vefatından sonra yapılabilir demektir. (Çevirenin Notu)

1007 Ebû Dâvûd (4967); Tirmizî (2843) bu hadisin sahih olduğunu söylemiştir.

1008 Buhârî (2551); Müslim (2249).

1009 Buhârî (6190).

CamScanner ile tarandı

129. BÂB: ÜÇ ŞEYDE UĞURSUZLUK OLMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1676. Sâlim'in, Abdullah b. Ömer'den (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Şu üç şeyde uğursuzluk vardır: 'Kadın, çocuk ve binek hayvanı!*[1010-1011]

Bu konudaki bir görüş şöyledir: "Bunun manası insanların bunlar sebebiyle uğursuzluğa maruz kalabileceklerini düşünmeleridir. Yüce Allah, âdetinin icrası gereği bir evde oturulunca malın orada telef olmasını murad edebilir. Veya o evde oturanın ölmesi de yine yüce Allah'ın âdeti gereği gerçekleşebilir. Ancak bu ecel vaktinin dolmasıyla alakalıdır ve bu evin bizzat kendisinin herhangi bir tesiri söz konusu değildir. Sallanıp devrileceği vakitte gemiye binmiş olmak, savaşa katılmak vb. durumlar da buna örnek verilebilir."

Şöyle de denmiştir: "Bunun manası, onların bu üç şeyi uğursuz saymalarıdır. Yani size göre bu üç şeyde uğursuzluk vardır!"

1677. Ebû Hâzim'in Sehl b. Sa'd'dan naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Şayet uğursuzluk diye bir şey olsaydı o; at, kadın ve evde olurdu!"*[1012]

1678. Mâlik'e bu konu hakkında sorulunca şöyle demiştir: "Benim bu konudaki görüşüm şudur: İçlerinde başkalarının oturduğu nice evler vardır ki onların hepsi helak olmuşlardır! İşte benim bu konudaki açıklamam budur! Her şeyin en doğrusunu yüce Allah bilir!"

1679. Mâlik'in naklettiğine göre Yahyâ b. Saîd şöyle demiştir: "Bir kadın Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bizim sayımız çok, malımız da bol iken bir eve taşındık! Sonra sayımız azaldı ve malımız helak oldu!'

1010 Bazı insanlar sürekli bir şeylerde uğursuzluk ararlar. Diğer hadisler de incelendiğinde açıkça anlaşılıyor ki Rasûlullah (s.a.v) uğursuzluğun olmadığını, eğer olsaydı kişinin sürekli iç içe olduğu karısında, çocuğunda, evinde veya bineğinde olacağını vurgulamıştır. Yani aslında bunlarda dahi uğursuzluk yok, dolayısıyla uğursuzluk diye bir şey yok, sizin kendi uydurmanız ve hissetmeniz bu şekilde denmek istenmiştir. (Çevirenin Notu)

1011 Buhârî (2858); Müslim (2225).

1012 Buhârî (2859); Müslim (2226).

CamScanner ile tarandı

dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Orayı terk edin! Orası kötü bir yerdir!"*[1013]

130. BÂB: BÜYÜ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1680. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Süleyman'ın hükümranlığı hakkında şeytanların (ve şeytan tıynetli insanların) uydurdukları yalanların ardına düştüler. Oysa Süleyman (büyü yaparak) küfre girmedi. Fakat şeytanlar, insanlara sihri ve (özellikle de) Babil'deki Hârût ve Mârût adlı iki meleğe ilham edilen (sihr)i öğretmek sûretiyle küfre girdiler. Halbuki o iki melek, "Biz ancak imtihan için gönderilmiş birer meleğiz. (Sihri caiz görüp de) sakın küfre girme" demedikçe, kimseye (sihir) öğretmiyorlardı. Böylece (insanlar) onlardan kişi ile karısını birbirinden ayıracakları sihri öğreniyorlardı. Halbuki onlar, Allah'ın izni olmadıkça o sihirle hiç kimseye zarar veremezlerdi. (Onlar böyle yaparak) kendilerine zarar veren, fayda getirmeyen şeyleri öğreniyorlardı. Andolsun, onu satın alanın ahirette bir nasibi olmadığını biliyorlardı. Kendilerini karşılığında sattıkları şey ne kötüdür! Keşke bilselerdi."*[1014]

1681. Ebu'l-Gays'ın Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Helak eden günahlardan sakının! Bunlar yüce Allah'a şirk koşmak ve büyüdür!"*[1015]

1682. Hişâm b. Urve'nin babasından naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah'a (s.a.v) büyü yapıldı. Öyle bir hale geldi ki hayal görmeye başladı. O, hiçbir şey yapmadığı halde bir şey yaptığını zannediyordu. Nitekim bir keresinde yüce Allah'a dua etti ve O'ndan yardım diledi. Sonra şöyle buyurdu: *'Fark ettin mi ey Âişe! Yüce Allah kendisinden*

1013 Gerçekte evde uğursuzluk yoktur. Kadın evde uğursuzluk olduğuna inandığı için Rasûlullah (s.a.v) ona bir çözüm yolu olarak evi terk etmesini söylemiştir. Çünkü bu batıl inanç o kişiyi sürekli rahatsız edecektir. Bundan dolayı oradan ayrılması en doğru hareket olacaktır. (Çevirenin Notu)

1014 Bakara, 2/102. âyet.

1015 Buhârî (2766 ve 5764); Müslim (89): Bu rivayetin tamamı şu şekildedir: "Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: 'Helak eden yedi şeyden sakının!' Sahâbe: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Onlar nelerdir?' diye sorunca da şöyle buyurmuştur: 'Yüce Allah'a şirk koşmak, yüce Allah'ın haram kıldığı bir cana kıymak ancak bir hak sebebiyle öldürülmesi hariç, faiz yemek, yetim malı yemek, savaşın kızıştığı bir anda gerisin geri kaçmak, hiçbir şeyden haberi olmayan evli ve masum kadınlara iftira atmak!"

CamScanner ile tarandı

yardım dilediğim konuda bana çaremi bildirdi.' Ben: 'O neymiş, ey Allah'ın Rasûlü!' dedim. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Bana iki melek geldi. Birisi başımın yanına diğeri ise ayaklarımın yan tarafına oturdu. Yanı başımda oturan melek: 'Bu adamın neyi var?' diye sordu. Diğer melek: 'Hasta.' dedi. 'Neden hastalandı?' diye sorunca da: 'Büyüden dolayı.' dedi. Beriki: 'Ona büyü yapan kim?' diye sorunca diğeri: 'Yahudi Lebîd b. A'sam.' dedi. 'Ona ne ile büyü yaptılar?' diye sorunca: 'Tarağıyla, dökülen saçlarıyla ve hurma çiçeğinin kurumuş kabuğuyla.' dedi. 'Bu büyü nerede?' diye sorunca da: 'Zervân Kuyusu'nda saklı.' dedi.'* Zervân, Benî Züreyk'te bulunan bir kuyudur. Rasûlullah (s.a.v) oraya gitti ve sonra bana geri döndü. Şöyle buyurdu: *'Yüce Allah'a yemin ederim ki, onun suyu kına boyası gibi kıpkırmızı idi! Hurma ağaçları da şeytanların başları gibiydi!'* Rasûlullah (s.a.v) bana kuyu hakkında bilgi verdi. Bunun üzerine ben: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Onu çıkartmayacak mısın?' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Yüce Allah bana şifa verdi! Ben onu çıkartıp da insanların zararına olacak bir şerri tercih etmek istemiyorum!'*"[1016]

1683. Katâde, Saîd b. Müseyyeb'e: "Kendisine büyü yapılan veya hanımına yaklaşması büyü ile engellenen bir adam var. Bu adamın üzerinden büyü kalkması için çalışılması ve onun engelinin kaldırılması uygun mu?" diye sorulunca Saîd şöyle demiştir: "Bunda herhangi bir sakınca yok! Çünkü onlar bu adamın kurtulması ve tedavi olması için çalışıyorlar! Faydalarına olan meseleler konusunda insanlar engellenmezler!"[1017]

131. BÂB: RUKYE[1018] VE MUSKA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1684. Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbından bir grup insan bir su kenarına uğradılar. Orada içlerinde yılan soktuğu için zehirlenen bir insanın bulunduğu bir grup insanla karşılaş-

1016 Buhârî (6391); Müslim (2189).

1017 Buhârî, Kitâbü't-Tıb babında bu rivayeti muallak olarak nakletmiştir; Esrem, Kitâbü's-Sünen isimli eserinde bu rivayeti muttasıl olarak nakletmiştir; İbn Abdilberr, et-Temhîd (5/281 ve 6/244) isimli eserinde bu rivayeti nakletmiştir.

1018 Tedavi maksadıyla tesirli sözler söylemek, dua edip üflemek yöntemiyle kötülüklerden korunmak. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

tılar. Su kenarında olanlar bu adamı, Rasûlullah'ın ashâbına gösterdiler ve: "İçinizde rukye yaparak tedavi etmeyi bilen var mı? Su kenarında zehirlenmiş bir hasta var!" diye sordular. Bunun üzerine içlerinden bir adam onun yanına gitti ve ona Fatiha Sûresi'ni okumaya başladı. Tükürüğü ağzında topladı ve yaranın olduğu yere tükürdü. Böylece adam iyileşti. Buna karşılık olarak da onlardan birkaç koyun aldı. Sahâbe: "Biz Rasûlullah'a (s.a.v) sormadıkça bu koyunlardan almayız!" dediler ve gelince Rasûlullah'a (s.a.v) durumu anlattılar. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) tebessüm etti ve şöyle buyurdu: *"Fatiha'nın rukye/şifa olacağını nasıl bildin? Doğru yaptınız! O koyunları alın ve bana da bir pay ayırın! Karşılığında ücret aldığınız şeyler arasında en çok layık olanı yüce Allah'ın Kitabı'dır!"*[1019]

1685. Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bana, nazar değmesine karşı tedavi maksatlı rukye yapılmasını emir buyururdu!"[1020]

1686. Ümmü Seleme'nin (r.anhâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) onun evinde, yüzünde güneş yanığı gibi siyah bir leke bulunan kadın bir hizmetli gördü. Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Ona rukye yaparak tedavi edin! Çünkü ona nazar değmiş!"*[1021]

1687. Mâlik'in naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v), Cafer b. Ebû Tâlib'in çocuklarını görünce onların dadısına şöyle buyurdu: *"Niçin onları böyle cılız ve çelimsiz bir halde görüyorum?!"* Çocukların dadısı: "Ey Allah'ın Rasûlü! Durum şu ki onlara nazar değiyor! Bizi onlara rukye yapıp tedavi etmekten alıkoyan tek şey, bunun senin rızana uygun olup olmayacağını bilemeyişimizdir!" deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Onlara rukye yaparak tedavide bulun! Hiç şüpheniz olmasın ki eğer bir şey kaderi geçebilecek olsaydı bu mutlaka nazar olurdu!"*[1022]

1019 Buhârî (5737); Buhârî'de bu ifadelerle bir hadis yok. Müellif, Buhârî'nin (5736) ve Müslim'in (2201) nakletmiş olduğu Ebû Saîd el-Hudrî'nin (r.a) rivayetine yakın bir hadis rivayet etmiştir.

1020 Buhârî (5378); Müslim (2195).

1021 Buhârî (5739); Müslim (2197).

1022 Muvatta (2/939-940), bu hadisin isnadı mu'dal yani birbiri ardınca iki veya daha fazla ravinin düştüğü bir hadistir. Esmâ binti Ümeys'in hadisini ise: Ahmed b. Hanbel (6/348); İbn Mâce (3510); Tirmizî (2059) nakletmiştir. Tirmizî bu hadisin hasen ve sahih olduğunu söylemiştir. Müslim (2198), Câbir b. Abdullah'ın (r.a) hadisi olarak nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

1688. Mâlik'in naklettiğine göre Ebû Bekir (r.a), Âişe (r.anhâ) annemizin yanına gitti. O rahatsızlanmıştı ve Yahudi bir kadın da ona rukye yapıyordu. Bunun üzerine Ebû Bekir (r.a) kadına şöyle dedi: "Ona, yüce Allah'ın Kitabı'ndan okuyarak rukye yap!"[1023]

1689. Sâbit şöyle anlatmıştır: "Ben rahatsızlığımdan dolayı şikâyetlenince Enes (r.a) bana: 'Rasûlullah'ın (s.a.v) rukye yaptığı gibi sana da yapayım mı?' diye sordu. Ben: 'Elbette yap!' deyince şöyle dedi: *"Ey insanların Rabbi olan ve ağrıyı, acıyı gideren Rabbim! Şifa ver! Elbette Sen şifa verensin! Senden başka şifa verecek hiç kimse yoktur! Öyle bir şifa ver ki geriye hastalıktan hiçbir eser kalmasın!"*[1024]

1690. Âişe (r.anhâ) annemizin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) hasta olan kişiye şöyle buyururdu: *"Bismillâh (Allah'ın ismiyle)! Bu arzımızın, tükürüğümüzle karışmış olan toprağıdır! Yüce Rabbimizin izniyle hastalarımıza şifa olunur!"*[1025]

1691. Âişe (r.anhâ) annemizin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) yatağına girdiği zaman İhlas, Nas ve Felak (muavvizeteyn) sûrelerinin hepsini okuyup avuçlarının içine üfler sonra da avuçlarını yüzüne ve vücudundan ulaşabildiği yere kadar sürerdi. Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) rahatsızlandığı zaman benim de ona bu şekilde yapmamı emrederdi."[1026]

1692. Mâlik'in naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz elinde küçük bir kist gördü. Israrla onun üzerine okumaya ve üflemeye devam etti. Kendisine: "O küçücük bir şey! Çok da önemli değil!" denildiğinde ise şöyle dedi: "Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah küçük olan şeylerden dilediğini büyütür! Büyük olan şeylerden de dilediğini küçültür!"

1693. Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Zeyd b. Eslem, Ma'din'i Benî Süleym denilen yere yönetici olarak görevlendirildi. Ma'din, sürekli olarak cinlerin insanlara musallat olduğu bir yerdi. Bundan dolayı insanlar Zeyd b. Eslem'e şikâyette bulundular. Zeyd b. Eslem ezan okumalarını ve bunu yaparken

---

1023 Muvatta (2/943).
1024 Buhârî (5742).
1025 Buhârî (5745); Müslim (2194).
1026 Buhârî (5747); Müslim (2192).

CamScanner ile tarandı

seslerini yükseltmelerini emretti. Onlar da yaptılar. Böylece başlarındaki bela kalktı. Onlar hâlâ bu hal üzere devam etmektedirler. Zeyd b. Eslem'in bu görüşü benim hoşuma gitmiştir!"

132. BÂB: TEDAVİ VE DAĞLAMA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1694. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"O, beni yaratan ve bana doğru yolu gösterendir. O, bana yediren ve içirendir. Hastalandığımda da O bana şifa verir."*[1027]

1695. Mâlik'in naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) zamanında bir adam yaralandı. Sonra da yarası kan topladı ve rahatsızlandı. Bunun üzerine adam, ona bakmaları için Benî Enmâr kabilesinden iki kişiyi çağırdı. Onların anlattıklarına göre Rasûlullah (s.a.v) kendilerine: *"Tedavi konusunda hanginiz daha bilgilisiniz?"* diye sorunca onlar: "Tedavi etmek konusunda herhangi bir hayır var mıdır, bu işe yarar mı ey Allah'ın Rasûlü?" dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Hastalığı indiren tedavisini de indirmiştir!"*[1028]

1696. Saîd b. Zeyd'in naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Beyaz mantar, kudret helvası gibi yüce Allah'ın minnet edilmesi gereken bir nimetidir. Onun suyu da göz için şifadır!"*[1029]

1697. Sehl b. Sa'd'a (r.a): "Rasûlullah'ın (s.a.v) yarası ne ile tedavi edildi?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) başındaki miğfer kırılınca yüzü kanadı ve kanin/rebâiye[1030] dişi kırıldı. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) kalkanla su getirip götürüyordu. Fatıma (r.anhâ) annemiz de Rasûlullah'ın (s.a.v) yüzündeki kanı yıkayarak temizliyordu. Fatıma annemiz kanın su vur-

---

1027 Şuarâ, 26/78-80. âyetler.

1028 Zeyd b. Eslem'den nakledilen Mürsel bir hadistir. İmâm Mâlik, Muvatta (2/943); İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (5/31)

1029 Buhârî (4478); Müslim (2049): İbn Esîr bu hadisin açıklamasında şöyle demiştir: "Bu nimet vesilesiyle yüce Allah'a minnet edilmesi gerekir. Çünkü o, insan çabası gerekmeden ve tohumu ekilmeden ortaya çıkar!" Şöyle de denmiştir: "Beyaz mantar, İsrailoğulları'na yüce Allah'ın indirdiği ve hiçbir zahmete girmeden önlerinde buldukları kudret helvasına benzetilmiştir."

1030 Sağ alt çenede bulunun öndeki dört diş ile azı dişleri arasındaki diş. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

dukça daha da çoğaldığını görünce bir hasır parçasına yöneldi. Onu yaktı ve külünü Rasûlullah'ın (s.a.v) yarasına yapıştırdı. Böylece kan akması durdu."[1031]

1698. Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) hastalığı ağırlaşınca ve ağrısı şiddetlenince, hastalık sürecini benim odamda geçirmek için diğer hanımlarından izin istedi. Onlar da izin verdiler. Ayakları yerde sürünür bir halde ve iki adamın kolları arasında odadan çıktı. Daha sonra tekrar odaya girdi ve ağrısı şiddetlendi. Bunun üzerine şöyle buyurdu: *'Üzerime ağzı açılmamış yedi kırba su dökün! Belki iyi gelir de çıkıp insanlara nasihatte bulunabilirim!"* Böylece onu, eşi Hafsa'ya ait olan bir leğenin içerisine oturttuk. Sonra da bu kırbalardan onun üzerine su dökmeye başladık. Bize yeteri kadar yaptığımıza dair işaret verinceye değin devam ettik. Böylece Rasûlullah (s.a.v) insanların karşısına çıktı, onlara namaz kıldırdı ve konuşma yaptı."[1032]

1699. Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetler önümden geçirilerek bana arz olundular. Bazı peygamberlerin yanında küçük bir topluluk vardı. Bazı peygamberlerin yanında ise hiç kimse yoktu! Sonra bana büyük bir kalabalık gösterildi. Ben: 'Bunlar da kim? Yoksa benim ümmetim mi?' deyince bana: 'Bunlar Musa ve kavmi! Sen ufka bak!' denildi. Bir de baktım ki ufku kaplayan büyük bir kalabalık! Sonra bana: 'İşte semanın ufuklarındaki şuraya ve şuraya da bak!' denildi. Bir de baktım ki ufku dolduran koca bir kalabalık! O zaman bana: 'İşte bu senin ümmetin! Onlarla birlikte bulunan yetmiş bin kişi hesapsız bir şekilde Cennet'e girecek!' denildi."* Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle devam etmiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bize bunların kimler olduğunu açıklamadan evine gitti. Bunun üzerine insanlar aralarında konuşmaya daldılar ve şöyle dediler: 'Onlar yüce Allah'a iman eden ve Rasûlü'ne tâbi olan bizleriz!' Kimisi de şöyle dedi: 'Biz cahiliye döneminde doğduk! Onlar İslam döneminde doğan çocuklarımızdır!' Bu haber Rasûlullah'a (s.a.v) ulaştı ve çıkıp yanımıza geldi. Sonra da şöyle buyurdu: *'Onlar büyü yaptırmayanlar, uğursuzluğa inanmayanlar, vücutlarını dağlamayanlar ve sadece Rable-*

1031 Buhârî (243, 2903); Müslim (1790).
1032 Buhârî (198, 4442).

CamScanner ile tarandı

rine güvenip dayananlardır!' Bunun üzerine Ukkâşe b. Mihsan (r.a) kalktı: 'Ben onlardan mıyım ey Allah'ın Rasûlü!' dedi. Rasûlullah (s.a.v) da: *'Evet!'* buyurdu. Sonra başka biri daha kalktı ve: 'Ben de onlardan mıyım?' dedi. Rasûlullah (s.a.v) ise ona: *'Bu konuda Ukkâşe seni geçti!'* buyurdu."[1033]

1700. Enes (r.a) şöyle demiştir: "Ben, Rasûlullah (s.a.v) hayatta iken zatülcenp hastalığından dolayı dağlanarak tedavi edildim! Bana yapılan bu işleme Ebû Talha, Enes b. Nadr, Zeyd b. Sâbit de şahit oldu. Beni dağlayan da Ebû Talha idi!"[1034]

1701. Mâlik'in naklettiğine göre Sa'd b. Zürâre (r.a), Rasûlullah (s.a.v) zamanında difteri/kuşpalazı hastalığından dolayı vücudunu dağladı ve öldü![1035]

1702. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) yüz felcinden dolayı tedavi maksadıyla dağlama yöntemini kullandı ve akrep sokmasından kaynaklı olarak da kendisine rukye yapıldı.[1036]

İhtimaldir ki, Rasûlullah (s.a.v) bu yöntemleri kullanmasını ona has kılmış olabilir. Belki de bunun yapılmasına, kendisine vahyedilen bir vahiy nedeniyle izin vermiş de olabilir. Bunu yaptığı takdirde kurtulacağı bilgisi gelmiş olabilir. Bundan dolayı insanlara yapmasını tavsiye etme imkânı da vardır. O, Rasûlullah'ın (s.a.v) tebliğ etmekle emrolunduğu şeyi insanlara bildirmiştir. Böylece diğer insanlar da kesin ve net olmasa dahi kurtulacaklarını ümit etmek sûretiyle tedavi maksatlı bu tür şeyleri yapabilirler. Nitekim dinde bunun yeri vardır. Yüce Allah, zaruret durumunda leş etinin dahi yenebilmesini mübah kılmıştır. Çünkü o, açlıktan kaynaklanan elemi gideren kesin bir yöntemdir. İmâm Mâlik, susuzluktan ve tedavi maksatlı olarak şarap içilmesine engel olmuştur. Çünkü bu, hastalığı kesin olarak tedavi eden bir yöntem değildir. Her şeyin en doğrusunu yüce Allah bilir.

1033 Buhârî (5705); Müslim (220).

1034 Buhârî (5721).

1035 Muvatta (2/944), bu hadisin senedi munkatıdır. İbn Mâce (3494), Câbir b. Abdullah'tan (r.a) muttasıl bir senetle rivayet etmiştir; Ahmed b. Hanbel (4/65) ve (5/378), Rasûlullah'ın (s.a.v) bazı sahâbîlerinden bu hadisi nakletmiştir. Onun senedi hasendir.

1036 Muvatta (2/944); İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (5/52); Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ (9/343).

CamScanner ile tarandı

1703. Hastalığın kendini bitirip tükettiği bir doktora: "Niçin ilaç alıp da tedavi olmuyorsun?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Hastalık semadan olduğunda artık tedavi etmek boşunadır! Yüce Allah bir şeyi takdir buyurduğunda artık kulların uyarıları boşunadır! Ümitvâr olmak ne güzel bir ilaçtır! Ecel de ne kötü bir hastalıktır!"

1704. Ebû Bekir'e (r.a) hastalığı esnasında: "Senin için bir doktor çağıralım mı?" diye sorulunca: "Ben onu çağırdım!" dedi. "Sana ne dedi?" diye sorduklarında ise şöyle cevap verdi: "Hiç şüphen olmasın ki kesinlikle ben istediğimi yaparım!"[1037]

1705. Muâviye b. Kurre şöyle demiştir: "Ebu'd-Derdâ (r.a) hastalandı. Arkadaşları ona gelip de: 'Rahatsızlığın ne?' diye sorduklarında: 'Günahlarımdan dolayı rahatsızım!' dedi. Onlar: 'Canının istediği bir şey var mı?' diye sorduklarında ise: 'Cenneti istiyorum!' dedi. Arkadaşları: 'Senin için doktor çağıralım mı?' diye sorduklarında da: 'Beni yere seren zaten O!' dedi."

1706. Rebi' b. Huseym'e hastalığı esnasında: "Senin için doktor çağıralım mı?" diye sorulduğunda: "Bana biraz mühlet verin!" dedi ve sonra da derinlemesine düşünmeye (tefekkür) başladı. Ardından şu âyetleri okudu: *'Âd ve Semûd kavimlerini, Ress halkını ve bunların arasında pek çok nesilleri de helak ettik. Bunların her birine misaller getirdik, (öğüt almadıkları için) hepsini kırıp geçirdik.'*[1038] Sonra bu kavimlerin dünyaya olan hırslarını ve düşkünlüklerini zikretti. Nitekim onların içlerinde de doktorlar ve hastalar vardı. Ne tedavi edenler hayatta kaldı ne de tedavi olanlar! Övenler de övülenler de helak oldular! Sonra da şöyle dedi: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, asla benim için herhangi bir doktor çağırmayacaksınız!"

1707. Saîd b. Cübeyr'in Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Şu üç şeyde şifa vardır: Bal şerbetinden bir yudum içmek, hacamat için neşterle kesik atmak, ateşle dağlamak! Ben ümmetime ateşle dağlama yapmayı yasakladım!"*[1039]

1708. Katâde'nin Câbir b. Abdullah'tan (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer sizin tedavi yöntemlerinizden*

1037 Ebû Bekir (r.a) yüce Allah'ı kast etmektedir. (Çevirenin Notu)

1038 Furkân, 25/38-39. âyetler.

1039 Buhârî (5680).

CamScanner ile tarandı

herhangi birinde hayır varsa/böyle bir şeyin imkânı söz konusuysa bunlar hacamat için neşterle kesik atmak veya bal şerbetinden bir yudum içmek veya hastalığın üstüne yapılan ateşle dağlamadır. Ancak ben ateşle dağlama yöntemini sevmem!"[1040]

1709. Ebu'l-Mütevekkil'in Ebû Saîd el-Hudrî'den (r.a) naklettiğine göre bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve: "Kardeşim karnından rahatsızlandı!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *"Ona bal içir!"* buyurdu. Adam tekrar gelince yine: *"Ona bal içir!"* buyurdu. Adam üçüncü defa geldiğinde de: *"Ona bal içir!"* buyurdu. Adam tekrar geldi ve: "Yaptım ancak iyileşmedi!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *"Yüce Allah doğru söyledi, senin kardeşinin karnı ise yalanladı! Ona bal içir!"* buyurdu. Adam kardeşine tekrar bal içirince kardeşi iyileşti.[1041]

1710. Urve'nin naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz, ölecek kadar hüzünlenenlere ve hastalara süt, bal, kepekten yapılan ve adına telbîne denilen çorbanın içirilmesini emrederdi. O şöyle derdi: "Ben Rasûlullah'ı (s.a.v) şöyle derken işittim: *'Hiç şüpheniz olmasın ki telbîne çorbası hastanın kalbini toparlayıp rahatlatır ve hüznün bir kısmını da giderir!"*[1042]

1711. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Çörek otunda ölüm hariç bütün hastalıklara karşı şifa vardır!"*[1043]

1712. Ebû Kılâbe'nin naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), Ensar'dan olan bir ev halkının zehirlenme ve kulak ağrısı sebebiyle rukye yapmasına izin vermiştir."[1044]

1713. Bazı insanlar şöyle dediler: "İlacın ancak hastalık gerçekleştiğinde ve hastada bulunduğunda içilmesi caizdir. Gerçekleşmemiş bir hastalığı defetmek için ilaç içmek ise yasaklanmıştır." Bu bana göre yasak değildir. Aksine yapılıp yapılmaması kişiye bırakılmıştır (mübah). Mesela hacamat ve kan aldırmak da bunun gibidir. Nitekim bu ikisi, henüz gerçekleşmediği halde hastalığın gelebilme ihtimaline karşılık yaptırılır.

1040 Buhârî (5683); Müslim (2205).
1041 Buhârî (5684); Müslim (2217).
1042 Buhârî (5617 ve 5689); Müslim (2216).
1043 Buhârî (5688); Müslim (2215).
1044 Buhârî (5720).

CamScanner ile tarandı

1714. Enes'e (r.a) hacamat yapan kişinin ücret alıp alamayacağı konusunda sorulunca o şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) da hacamat yaptırdı ki ona Ebû Taybe hacamat yaptı. Rasûlullah (s.a.v) ona iki sa'[1045] ağırlığında buğday verdi ve onun efendileriyle görüştü. Bu sayede onun yükünü hafiflettiler, işlerini kolaylaştırdılar. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Tedavi olarak kullandığınız yöntemlerden en iyisi hacamat ve el-kustu'l-bahrî'dir!*[1046-1047]

1715. İnsan ekin yerini; sulamak, çalışmak ve bayındır hale getirmek sûretiyle ihya eder. Eğer bunları yapmayı bırakırsa o yerin fesada uğrayarak bozulma ihtimali olur. İşte bunu defetmek için bunları yapar. Yine aynı şekilde meyveler de bundan dolayı aşılanır. Çünkü böylece bozulmaktan kaynaklanan şeylerin defedilmesi sağlanır.[1048]

1716. Haccâc, doktorunu hastalığı esnasında ziyaret edince doktoru ona şöyle dedi: "Gerçekten beni onurlandırdın! Şimdi sana söyleyeceklerimi iyi belle! İhtiyacın olmadığı sürece ilaç içme! Midende yemek varken asla yemek yeme! Eğer yersen kırk adım atarak yürü! Yumuşamış meyveleri yeme! Yalnızca kuzu eti ye! Yaşlı kadınlarla nikahlanma! Misvak kullan!"

1717. Nakkâş şöyle demiştir: "Hiç kimsenin boğazına süt kaçmaz! Asla! Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Kuşkusuz sizin için hayvanlarda da büyük bir ibret vardır. Zira size, onların karınlarındaki fışkı ile kan arasından (gelen), içenlerin boğazından kolayca geçen hâlis bir süt içiriyoruz.'"*[1049]

1718. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Yemekleri hafifletin/az yiyin ki bu sayede hastalıklardan güvende olun!"

1719. Bir başkası da şöyle demiştir: "Her kim, yeteri kadar yemeye ve uyumaya kararlılıkla yönelirse kan aldırarak tedavi olmaya ihtiyacı kalmaz!"

1045 Bu tür ağırlık ölçüleri hakkında farklı rivayetler olmakla birlikte bir sa' ortalama 3-4 kg'dır. (Çevirenin Notu)

1046 Hintlilere ve Araplara ait olan bir tür ot. Birçok hastalığa şifadır.

1047 Buhârî (5696); Müslim (1577).

1048 Yani demek istiyor ki insan da kendisine bakar ve gerekli tedbirleri alırsa hasta olmaktan ve zayıf duruma düşmekten mümkün mertebe kurtulur. (Çevirenin Notu)

1049 Nahl, 16/66. âyet.

CamScanner ile tarandı

133. BÂB: SÛRETLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1720. Zeyd b. Hâlid'in, Ebû Talhâ'dan (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İçerisinde sûret bulunan bir eve melekler girmez!"* Hadisin ravilerinden olan Büsr b. Saîd şöyle demiştir: "Zeyd b. Hâlid hastalanınca onu ziyarete gittik. Bir de baktık ki evinin içinde, üzerinde resim olan bir örtü var! Bunun üzerine Ubeydullah'a: 'Zeyd bize sûretlerle ilgili hadis nakletmemiş miydi? Bu da ne?!' diye sordum. Ubeydullah bana: 'Zeyd o hadiste şunun da var olduğunu söyledi: *'Elbise üzerinde süs olarak bulunan işlemeler hariç!'* Sen hadisin bu kısmını işitmedin mi?' dedi. Ben: 'Hayır! İşitmedim!' deyince de: 'Evet! O bunu zikretti!' dedi."[1050]

1721. Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), içerisinde resim/sûret bulunan bir perdenin/örtünün olduğu odama girince yüzünün rengi değişti! Sonra onu aldı ve yırttı! Daha sonra da şöyle buyurdu: *'Kıyamet günü en şiddetli şekilde azaba uğrayacak olanlar işte böyle sûretler yapanlar olacaklar!'*"[1051]

1722. Kâsım b. Muhammed'in, Müminlerin annesi Âişe'den (r.anhâ) haber verdiğine göre o bir keresinde üzerinde resimler olan küçük yastıklar/kırlent satın aldı. Rasûlullah (s.a.v) onları görünce kapıda durdu ve içeri girmedi. Âişe annemiz (r.anhâ) onun yüzündeki hoşnutsuzluğu fark edince olanları şöyle anlattı: "Ben: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Ne günah işlediysem söyle Allah'a ve Rasûlü'ne dönüp tövbe edeyim!' deyince Rasûlullah (s.a.v): *'Bu yastıklar da neyin nesi?'* buyurdu. Ben: 'Üzerlerine oturasın ve onlara yaslanasın diye senin için aldım!' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Bu sûretleri yapanlar kıyamet günü azaba duçar olacaklar! Onlara: 'Yarattığınız şeylere şimdi hayat verin bakalım!' denilecek!'* Daha sonra da şöyle buyurdu: *"Hiç şüpheniz olmasın ki içerisinde sûret bulunan bir eve melekler girmez!"*[1052]

1723. Âişe (r.anhâ) annemizin naklettiğine göre Ümmü Habîbe ve Ümmü Seleme (r.anhumâ) annelerimiz Habeşistan'da görmüş oldukları ve

---

1050 Buhârî (3226); Müslim (2106).
1051 Buhârî (6109); Müslim (2108).
1052 Buhârî (2105); Müslim (2107).

CamScanner ile tarandı

içerisinde resim bulunan bir kiliseden bahsettiler. Bunu Rasûlullah'a (s.a.v) anlattıklarında Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Onlar, içlerinden sâlih bir adam vefat edince onun kabrinin üzerine bir ibadet yeri inşa ederler. İçerisine de işte öyle resimler yaparlar. Kıyamet günü yüce Allah'ın katındaki yaratıkların en şerlileri işte onlardır!"*[1053]

1724. İmâm Mâlik (rh.); içerisinde resim ve heykel bulunduğu için kiliselerde namaz kılmayı hoş karşılamamıştır.

1725. İbnü'l-Kâsım (rh.) şöyle demiştir: "Mâlik, kıble yönünde resim veya heykel bulunduğu halde namaz kılanları ise hiç hoş karşılamazdı."

1726. Mâlik şöyle demiştir: "Tahtlar, kubbeler, minberler vb. yerlerdeki sûretler mekruhtur. Çünkü bunlar canlı bir varlık şeklinde bir çeşit yaratma gibi oluyor. Ancak elbise, yaygı ve yastıkların üzerindeki sûretler ise onlara göre daha düşük seviyede oluyor. Bundan dolayı onların daha hafif olacağını ümit ediyorum. Haram olmaksızın bunların terk edilmesi ise bana göre çok daha iyi ve güzeldir!"

1727. İmâm Mâlik'in sözünün manası Ebû Talha'nın (r.a) nakletmiş olduğu şu hadis ile bağlantılıdır: *"Elbise üzerinde süs olarak bulunan işlemeler hariç!"* Âişe (r.anhâ) annemizin Rasûlullah'tan (s.a.v) naklettiği: *"Bu sûretleri yapanlar kıyamet günü azaba duçar olacaklar!"* hadisinde geçen mana da resim ve heykel yapanlar için olabilir. Bu sûretlerle kast edilen mana canlı bir varlık yapılması da olabilir. Rasûlullah (s.a.v) perdelerde ve örtülerde canlıya benzeyen resimleri bu sebeple hoş karşılamamıştır. Veya kendisi önder olduğu ve örnek alınacağı için böyle davranmıştır. Çünkü önder olan kişinin haram olmasa dahi harama benzeyen şeylerden de kaçınması gerekir. Bu mübah olsa dahi o, bu konuda yeterli bilgiye sahip olmayanlar onu örnek alıp taklit ederek yanlışa düşmesinler diye bunlardan uzak durur. Çünkü harama benzeyen şeyler bilgisi olmayanları harama sürükleyebilir. Nitekim rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a), Talha b. Ubeydullah'ın (r.a) ihramlı iken sertleşmiş çamurla boyalı bir elbise giydiğini görünce ona şöyle demiştir: "Ey topluluk! Siz insanların kendilerini örnek aldığı kimselersiniz! Böyle olsa dahi boyanmış herhangi bir elbise giymeyin! Çünkü cahil biri bu elbiseyi görür, onun çamurla boyalı olduğunu anlamaz ve şöyle der: 'Talha b. Ubeydullah,

1053 Buhârî (427); Müslim (528).

CamScanner ile tarandı

ihramlı iken boyalı elbise giyerdi!"[1054] İşte sûretlere karşı gösterilen hassasiyet ve hoşnutsuzluk da bunun gibi önder olmakla alakalıdır.

"Hiç şüpheniz olmasın ki içerisinde sûret bulunan bir eve melekler girmez!" sözünün manasıyla yaratılmışların sûretleri/şekiller kast edilmiş olabilir. Ya da bununla tüm sûretler kast edilmiş de olabilir. İçerisinde nakşedilmiş sûretlerin bulunduğu eve girmenin men edilmesi ise vahiy melekleri[1055] için geçerlidir. Böyle yapmalarının nedeni de Allah'ın elçilerini en faziletli bir duruma sevk etmek içindir. Veya meleklerin haram kılınanlara benzeyen sûretlerden uzak durmaları nedeniyle evlere girmemişlerdir.

1728. İbnü'l-Kâsım (rh.) şöyle demiştir: "Üzerinde resim bulunan bir yüzük takılmaz ve onunla namaz kılınmaz! Canlı bir sûret şeklinde yapılan heykeller hakkındaki âlimlerin meşhur görüşü ise onun yasak olduğudur!"

1729. Mâlik'e kadınların ve küçük kızların oynadığı oyuncak sûretler hakkında sorulunca şöyle demiştir: "Bunlar basit ve kırılgan oyuncaklar olduğu sürece sorun yok. Ancak sağlam ve kalıcı olurlarsa caiz değildir. Eğer bunlar pişirilmiş çamurdan veya tahtadan yapılır da kırılan ve çürüyen bir yapıya sahip olurlarsa olur. Bunların daha basit kabul edileceğini ümit ediyorum. Nitekim elbiselere nakşedilen işleme sûretler de bunun gibidir ve herhangi bir beis yoktur. Çünkü bunlar çürürler ve değersizdirler." Bunun üzerine ben ona: "Âişe (r.anhâ) annemiz hakkında nakledilen ve onun oyuncaklarla oynadığına dair bir hadis yok mu?"[1056] deyince şöyle dedi: "Evet var!" Ona: "Onunla oynamakta ve onun alım-satımında bir sakınca görüyor musun?" diye sorulunca da şöyle dedi: "Oynanmasına cevaz veriyorsam bana göre onun alım-satımında da herhangi bir beis yok demektir."

Bu açıdan söz konusu yasaklama demir, bakır ve taş gibi kalıcı ve sağlam olan sûretler içindir. Mâlik'in sözü en doğru görüştür.

1730. Saîd b. Ebu'l-Hasan şöyle demiştir: "Ben Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) yanında idim. Bir adam ona geldi ve: 'Ey Abdullah b. Abbâs! Ben hayatını kendi eliyle yaptığı ürünleri satarak geçindiren bir adamım! Ben işte bu sûretleri yapıyorum!' dedi. Bunun üzerine İbn Abbâs ona şöyle cevap

---

1054 Muvatta (1/326).

1055 Ölüm Meleği (Azrail) ve azap melekleri ise her yere girerler. (Çevirenin Notu)

1056 Bkz: Buhârî (6130); Müslim (2440).

CamScanner ile tarandı

verdi: 'Sana sadece Rasûlullah'tan (s.a.v) duyduğum şu sözü nakledeceğim: *'Her kim bir sûret yaparsa, yüce Allah o yaptığı şeye ruh üfleyinceye kadar ona azap eder! Halbuki o, yaptığı şeye ebediyen ruh üfleyemez!'* Bunu işitince adam çok şiddetli bir şekilde sıkılıp bunaldı ve yüzü sarardı. Abdullah b. Abbâs (r.a) ona şöyle dedi: 'Sana yazıklar olsun! İlla sûret yapacaksan işte ruhu olmayan şu ağacı yap!"[1057]

134. BÂB: ŞARKI VE İNLEYİP SIZLAMAK, AĞIT YAKMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1731. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"İnsanlardan öylesi var ki, herhangi bir ilmî delile dayanmadan Allah yolundan saptırmak ve sonra da onunla alay etmek için boş lafı satın alır. İşte onlara rüsvay edici bir azap vardır."*[1058]

1732. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) âyette geçen boş lafın şarkı olduğunu söylemiştir.

1733. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) da aynısı söylemiştir.

1734. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan yüce Allah'a yemin ederim ki, âyette geçen boş laf şarkıdır!" O bu sözü üç defa tekrarlamıştır.

1735. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Âyette bahsedilen kişi kendisine gece gündüz şarkı söylesin diye şarkıcı bir cariye alan insandır!"

1736. Katâde (rh.) şöyle demiştir: "Âyette geçen kişi, şarkıyı tercih eden ve onu güzel bulan insandır."

1737. Mâlik'in naklettiğine göre İbnü'l-Münkedir şöyle demiştir: "Yüce Allah kıyamet günü şöyle buyurur: 'Kulaklarını ve nefislerini boş eğlencelerden ve şeytanın çalgı aletlerinden uzak tutanlar nerede?! Onları misk bahçelerine girdirin!' Sonra da meleklere şöyle buyurur: 'Bana yapılan hamdi ve üzerime yapılan methüsenaları onlara dinlettirin. Onlara artık hiçbir korkunun olmadığını, onların asla mahzun olmayacaklarını haber verin!"[1059]

1057 Buhârî (2225); Müslim (2110).

1058 Lokmân, 31/6. âyet.

1059 Ali b. Ca'd, Müsned (1684); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (3/151).

CamScanner ile tarandı

1738. Mekhûl'ün naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Her kim, yanında çalgıcı bir cariye olduğu halde ölürse onun cenaze namazı kılınmaz!"[1060]

1739. Cüveybir'in naklettiğine göre Dahhâk (rh.) şöyle demiştir: "Şarkı malı helak eder, Rabbi öfkelendirir ve kalbi katılaştırır!"

1740. Kâsım b. Muhammed'e bu mesele hakkında sorulunca şöyle demiştir: "Şarkı batıldır! Batıl da cehennemdedir!"

1741. İbn Cüreyc'in naklettiğine göre Mücahid (rh.) şöyle demiştir: "Boş sözden maksat davuldur!"

1742. Mâlik şöyle demiştir: "Şarkıcıya sahip olan birinin şahitliği kabul edilmez! Herhangi bir kişinin şarkıcı satın alması caiz değildir! Çünkü bu, haram olan bir şarkıya para vermektir!"

1743. Mâlik'e: "Medine ehlinin de şarkı söylediğine dair rivayetler var!" diye sorulunca şöyle demiştir: "Bunu rivayet eden yalan söylüyor! Bize göre bunu sadece günahkâr fasıklar yapar!"

1744. Âlimlerden biri şöyle demiştir: "Her kim, bir şarkıcının sesini bile isteye dinlerse, yüce Allah kıyamet günü onun kulağına eritilmiş kurşun madeni dökecektir!"[1061]

1745. Nâfi' şöyle demiştir: "Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) kaval/zurna sesi duyunca parmaklarını kulaklarına koydu ve dinlemedi! Yoldan uzaklaştıktan sonra İbn Ömer: 'Ey Nâfi'! Herhangi bir çalgı sesi işitiyor musun?' diye sordu. Ben: 'Hayır!' deyince parmaklarını kulaklarından çekti. Daha sonra da şöyle dedi: 'Ben bir keresinde Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte idim. O da bunun gibi bir çalgı sesi işitti ve aynı bu şekilde davrandı!"[1062]

1060 İbn Hazm, el-Muhallâ (9/57): Mekhûl'un Âişe'den (r.anhâ), onun da Rasûlullah'tan (s.a.v) naklettiği bir hadistir. Ancak o mürsel ve zayıf bir hadistir.

1061 Bu hadisi Dârekutnî, Garâib-ü Mâlik isimli eserinde Mâlik b. Enes'in (r.a) rivayeti olarak merfu seviyede nakletmiştir ve şöyle demiştir: "Senedi sahih değildir!" İbn Hazm, Muhallâ (9/57) isimli eserinde bu hadisi nakletmiştir ve onun hükmü de bu hadisin uydurma olduğudur.

1062 Ahmed b. Hanbel (2/8 ve 38); Ebû Dâvûd (4924); İbn Hibbân (693) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

1746. Şarkı haram kılınmıştır. Çünkü o boş bir eğlencedir. Nitekim içki de insanı yüce Allah'ı zikretmekten alıkoyduğu ve namaz kılmasına mâni olduğu zaman haram kılınmıştır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Şeytan içki ve kumar yoluyla ancak aranıza düşmanlık ve kin sokmak; sizi, Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık (bunlardan) vazgeçtiniz değil mi?"*[1063]

1747. Şarkıda bu manada çok fazla şey var! Şarkıyla çalgı aleti bir araya gelince bunlar insanı daha çok boş eğlencelere düşürür! Bu sebeple onun haram olması daha da kesinleşir. Çünkü artık bunun boş bir eğlence olduğunda herhangi bir şüphe kalmaz. Yüce Allah, Kitabı'nda her ne zaman boş eğlencelerden bahsetse mutlaka onu yermiştir. Nitekim şöyle buyurmuştur: *"O kâfirler ki, dinlerini bir eğlence ve oyun edindiler de dünya hayatı onları aldattı. Onlar, bu günleri ile karşılaşacaklarını unuttukları ve âyetlerimizi bile bile inkâr ettikleri gibi biz de bugün onları unuturuz."*[1064]

1748. Şarkı hata yapma sebebi, oyun ve eğlencenin kaynağı, boş ve gereksiz şeylerin sevk edicisidir. İşte bunların hepsi de batıl şeylerdir! Haktan alıkoyan batıl da sapkınlıktır ve o cehennemde yok olup gidecektir!

1749. Ubeydullah'ın Abdullah b. Abbas'tan (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Şunlar cahiliye dönemine ait özellikler arasındadır: Nesep üzerinden başkasını kötülemek, ölünün arkasından ağıt yakıp feryat figan etmek, yağmurun yağmasını yıldızların doğup batmasından kaynaklandığını zannetmek!"*[1065]

1750. Ebû Bekir el-Hezelî şöyle demiştir: "Hasan-ı Basrî'ye, 'Muhacirlerin kadınları, bugün yapılan şeyleri yapıyorlar mıydı?' diye sordum. Bana şöyle dedi: 'Allah korusun! Asla! Burada bir nimete erildiğinde veya belaya maruz kalınca yaka paçasını yırtarak, saçını başını dağıtarak, yanaklarını tokatlayarak, yüzünü tırmalayarak, kötü ve günahkâr iki lanetlinin sesleriyle ağıtlar yakılıyor, homurdanıp sesler çıkartılıyor! Yüce Allah, Müminler hakkında şöyle buyurmuştur: *'Mallarında, isteyene ve (isteyemediği için) mahrum kalmışa belli bir hak tanıyanlar...'*[1066] Siz ise mallarınızda musibet anında

---

1063 Mâide, 5/91. âyet.
1064 Â'râf, 7/51. âyet.
1065 Buhârî (3850).
1066 Meâric, 70/24-25. âyetler.

CamScanner ile tarandı

ağıt yakan günahkârlara ve nimete erince sizi eğlendiren şarkıcılara bir hak tanıyorsunuz! Sizden bir adam evlendiği zaman yakınlarına: 'Kutlama yapın! Kutlama yapın!' der! Bunun üzerine o kadını bir atın üzerine bindirirler. Arkasında ise elinde şeytanın çalgı aletleri olan iki dinsiz yürür! Onlarla birlikte de yüce Allah'ın ve Rasûlü'nün lanet ettiği kişiler vardır! Çünkü Rasûlullah (s.a.v) erkeklere benzemeye çalışan kadınlara ve kadınlara benzemeye çalışan erkeklere lanet etmiştir!"[1067]

Huzeyfe (r.a) şöyle demiştir: "Erkeklerinizi kadın elbiseleri içerisinde, kadınlarınızı da erkek elbiseleri içerisinde dışarı çıkarmayın! Siz erkeklerinizi kadın elbisesi içerisinde, kadınlarınızı da erkek elbisesi içerisinde dışarı çıkartıyorsunuz! Sonra da onlarla meclislerin ve mescitlerin yanlarından geçiyorsunuz! Orada olanlar: 'Bu kim?' diye sorunca başka birisi: 'Filancanın karısı! Filancanın kızı!' diyor. Onu bazen babasına bazen de kocasına nispet ediyorlar! Bu iyi bir şey değil! Burada hayâ yok! Kıskançlık yok! Takva yok! Eğer bir adamın ailesi yoksa yüce Allah ona aile verir! Yüce Allah'tan görmüş olduğunuz nimetleri şükrederek karşılayın!

Bu, nimet olduğu zaman yapmanız gerekenler. Musibet olduğu zaman ise şöyle olur: Sizden birisi vasiyetiyle, yanında bulunan emanetle ve boynundaki borçla öldüğü zaman şeytan ailesine gelir ve şöyle der: 'Vallahi onun malındaki benim hakkımı ödemekle başlamadıkça vasiyetini yerine getiremezsiniz, emanetini teslim edemezsiniz ve borcunu ödeyemezsiniz! Önce benim hakkım!' Bunun üzerine ailesi yepyeni elbiseler alırlar. Onlara bembeyaz elbiseler getirilir. Onları siyaha boyarlar. Sonra da bilerek onları yırtarlar! Ardından da kiralanmış bir cariye getirtip ağıt yaktırırlar. O cariye hiçbir hüznü olmadığı hatta öleni tanımadığı halde ağlar! Gözyaşlarını onların parasına karşılık satar! Her kim onu çağırırsa kendilerinden olmasa bile onlar için ağlar! Aslında bu ağıt yakan kadın onlara şöyle demektedir: 'Dikkat edin! Ben, yüce Allah'ın size emrettiği şeyleri size yasaklıyorum! Yüce Allah'ın size yasakladığı şeyleri de yapmanızı emrediyorum! Dikkatle dinleyin! Yüce Allah size acılarınız karşısında isyan etmeyi yasaklıyor! Ancak ben size ağlayıp sızlanmanızı ve isyan etmenizi emrediyorum! Dikkatle dinleyin! Yüce Allah size sabrı emrediyor! Ben ise sizi sabretmekten men ediyorum!' Bunun üzerine

1067 Buhârî (5886) bu hadisi, Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) merfu olarak rivayet etmiştir.

CamScanner ile tarandı

şöyle deniyor: 'Onun hakkını tastamam tanıyın!' Böylece onun için içecekler soğutulur, elbiseler seçilir ve binek üzerinde taşınır! Ben, hali böyle olan bir kavmin çok fazla yaşayamayacağını ve helak olacağını düşünüyorum!"[1068]

135. BÂB: GÜNAHLARIN KÜÇÜK VE ÖNEMSİZ GÖRÜLMESİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1751. Ebû İmrân et-Tücîbî'nin naklettiğine göre Ebû Eyyûb şöyle demiştir: "Bir adam bazı iyilikler yapar ve bunlara güvenip dayanarak hafife aldığı bazı günahlar işler! Bundan dolayı yüce Allah'ın huzuruna günahları onu çepeçevre kuşatmış bir halde çıkar! Başka bir adam da bazı günahlar işler ancak onlardan tövbe ederek ayrılır. Böylece yüce Allah'ın huzuruna bu halde getirilir."

1752. Ebû Katâde'den nakledildiğine göre Ubâde (r.a) şöyle demiştir: "Siz günümüzde bazı günahlar işliyorsunuz ve bunları içinizde, kıldan daha ince kabul ediyor, onları hafife alıyorsunuz! Halbuki biz bunları Rasûlullah (s.a.v) zamanında kişiyi helak eden günahlardan sayardık!" Katâde şöyle demiştir: "Eğer bizim zamanımızı görseydi acaba ne derdi! Bu devir o söze çok daha layıktır!"[1069]

1753. Mutarrif b. Abdullah şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın azamet ve kudreti kalbinizde hep yüce ve ulu olsun! Yüce Allah'ı, içinizden bazılarının köpeğine, eşeğine veya koyununa: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onu kahret!' demesinde olduğu gibi basit ve değersiz şeylerde zikretmeyin!"

1754. Hunâs b. Sühaym (rh.) şöyle demiştir: "Ziyâd b. Hudayr ile çöplük bir yerden geliyordum. Sözümün arasında: 'Güvenilirlik de kalmadı!' dedim. Bunun üzerine Ziyâd hüngür hüngür ağlamaya başladı! Ağladı! Ağladı! Çok kötü bir şey yaptığımı düşünmeye başladım! Ona: 'Hoşa gitmeyecek bir şey mi söyledim!' deyince bana şöyle dedi: 'Evet! Ömer böyle konuşmayı yasaklamıştı!"

1068 Hâris b. Ebû Üsâme, Müsned isimli eserinde bunu nakletmiştir. Nitekim Heysemî, Büğyetü'l-Bâhis an Zevâidi'l-Hâris (265 ve 889) isimli eserinde bu hadisi nakletmiştir. Bu rivayet Mürsel ve zayıftır.

1069 Sahih bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (3/470) ve (5/79); Buhârî (6492), Enes b. Mâlik'ten (r.a) nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

1755. Ka'b şöyle demiştir: "Peygamberlerden biri bir yerde konakladı. Kavminin yiyeceği tükendi. Yakıp ısınacak bir odun da bulamadılar. Bunun üzerine peygamberleriyle beraber çıkıp araştırma yaptılar ve yaprak, deri, tezek ne bulurlarsa küçümsemeden toplayıp getirdiler. Bunlar da ancak kendilerine yetecek kadar oldu. Peygamber bundan dolayı yüce Allah'a hamd etti ve O'na methüsenada bulundu. Sonra da şöyle dedi: 'Hiç şüpheniz olmasın ki yüceler yücesi Allah (hakkı açıklamak için) sivrisinek ve onun da ötesinde bir varlığı misal getirmekten çekinmez! Nitekim bu da yüce Allah'ın bir imtihanı ve örnek getirmesidir! Yaptığınız amellerden hiçbirini sakın ola küçük görmeye kalkmayın! Tohum kadar küçük bir hayır olsa dahi mutlaka yapın! Küçücük bir şer olsa dahi ondan mutlaka sakının! Aynı şekilde bunlardan gelen o küçük şeyler sonunda birleşir ve çok olur! Hayırlı bir şey yaptığınız zaman bundan dolayı yüce Allah'a şükredin ve hamd edin! Küçük bir şer işlediğiniz zaman bile hemen yüce Allah'a dönün ve tövbe edin! Yüce Allah'tan bağışlanma dileyin! Çünkü O, çokça affedendir! Günahlara ısrarla devam etmekten sakının! Kibirlenip de tövbeden yüz çevirme hadsizliğine kalkışmayın!"

136. BÂB: GÜNAHLARIN ZİLLETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1756. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Dünya ehli olanlar binekler üzerinde caka satarak gitseler de ayakları ökçelerine vurarak kibirli bir halde yürüseler de hiç şüpheniz olmasın ki günahın zilleti onların kalplerindedir. Yüce Allah, kendisine isyan edeni mutlaka zillete duçar eder!"[1070]

1757. Dâvûd et-Tâî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah eğer bir kulu günahın zilletinden itaatin izzetine yükseltirse, mutlaka onu malsız bir şekilde zengin kılmış, hiçbir dost olmaksızın ona yakınlık kurmuş ve akrabaları olmaksızın onu şerefli kılmış demektir!"

1070 Hilyetü'l-Evliyâ (2/149).

CamScanner ile tarandı

137. BÂB: KALP KATILIĞI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1758. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Hiç olmazsa, onlara bu şekilde azabımız geldiği zaman boyun eğselerdi ya! Fakat kalpleri iyice katılaştı ve şeytan da onlara yaptıklarını câzip gösterdi."*[1071]

1759. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"(Ne var ki) bunlardan sonra yine kalpleriniz katılaştı. Artık kalpleriniz taş gibi yahut daha da katıdır. Çünkü taşlardan öylesi var ki, içinden ırmaklar kaynar. Öylesi de var ki, çatlar da ondan su fışkırır. Taşlardan bir kısmı da Allah korkusuyla yukardan aşağı yuvarlanır. Allah yapmakta olduklarınızdan gafil değildir."*[1072]

1760. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Allah kimin gönlünü İslâm'a açmışsa o, Rabbinden bir nûr üzerinde değil midir? Allah'ı anmak hususunda kalpleri katılaşmış olanlara yazıklar olsun! İşte bunlar apaçık bir sapkınlık içindedirler."*[1073]

1761. Rivayet edildiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.): *"Şimdi siz bu söze (Kur'ân'a) mı şaşıyorsunuz? Gülüyorsunuz da ağlamıyorsunuz!"*[1074] âyetlerini okudu ve şöyle dedi: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, bu meselede kavmin en akıllı olanı ağlayan kişidir! Öyleyse bu kalplere ağlayın! Bu amellere ağlayın! Hiç şüpheniz olmasın ki bir insan, her ne kadar katı kalpli olsa dahi mutlaka ağlar!"

1762. Ebu'd-Derdâ'nın (r.a) naklettiğine göre bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve kalbinin katılığı sebebiyle şikâyette bulundu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) ona şöyle buyurdu: *"Yetime yakın ol! Ona lütuf ve ihsanda bulun! Onun başını okşa! Ona yemeğinden yedir! İşte tüm bunlar kalbini yumuşatır ve senin ihtiyacını giderir!"*[1075]

1071 En'âm, 6/43. âyet.

1072 Bakara, 2/74. âyet.

1073 Zümer, 39/22. âyet.

1074 Necm, 53/59-60. âyetler.

1075 Zayıf bir hadistir. Abdurrezzâk, el-Musannef (11/96-97); Beyhakî, Şuabü'l-Îmân (7/472); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (1/214) Hadisin senedinde meçhul bir ravi vardır. Ebû Hureyre'nin (r.a) hadisi bu rivayetin şahididir: Ahmed b. Hanbel (2/263 ve 387); Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ (4/60) ve Şuabü'l-Îmân (7/472), bu hadisin senedi de aynı şekilde zayıftır.

CamScanner ile tarandı

1763. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) ashâbına şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın zikri olmaksınız çok konuşmayın! Yoksa kalbiniz katılaşır! Hiç şüpheniz olmasın ki katı kalp sizi yüce Allah'tan uzaklaştırır da hiç farkına bile varamazsınız! İnsanların ayıplarını, kusurlarını araştırmayın! Sanki yöneticiymişsiniz, sultanmışsınız gibi davranmayın! Siz köleymişsiniz gibi davranın ve sadece kendi kusurlarınıza ve ayıplarınıza bakın!"

1764. Rivayet edildiğine göre İşaya, İsrailoğulları'na şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki binek hayvanları eğitildikçe yumuşar ve baş eğmesi kolaylaşır! Kalpleriniz ise çok fazla nasihat aldıkça sadece katılığı artar! Çünkü beden sağlıklı olursa ona az bir yemek yeterli olur! Kalp sağlıklı ve sıhhatli olduğunda da ona az bir hikmet dahi yeterli olur! Nice kandiller vardır ki rüzgâr onu söndürür! Yine nice kullar vardır ki kendini beğenmek (ucb) onu helak eder!"

1765. Bir adam, Âişe (r.anhâ) annemize: "Ey Müminlerin annesi! Benim bir hastalığım var! Sende şifası var mı?" diye sorunca Âişe (r.anhâ) annemiz: "Hastalığın ne?" diye sordu. Adam: "Katılık!" deyince de şöyle buyurdu: "Senin hastalığın çok kötü bir hastalık! Hastayı ziyaret et! Cenazeye katıl! Ölüme hazırlıklı ol!"

1766. Bir adam, Mâlik b. Dînâr'a geldi ve kalbinin katılığından dolayı şikâyette bulundu. Mâlik (rh.) adama şöyle dedi: "Uzun zaman oruç tut! Eğer hâlâ kalbinde katılık görüyorsan yemeği iyice azalt! Eğer hâlâ kalbindeki katılık devam ediyorsa o zaman da günler arasındaki açlık süreni arttır!"

1767. Rivayet edildiğine göre İsmail b. Üveys (rh.) şöyle demiştir: "Mâlik b. Enes'in şöyle dediğini işittim: 'Ben kalbimde katılık buldukça Muhammed b. el-Münkedir'e gelirim ve ona bakarım! Böylece nefsime günlerce yetecek kadar nasihat ve öğüt elde etmiş olurum!"

1768. Ahmed b. Ebû Süleymân şöyle demiştir: "Bir gün kendisine kalp inceliğinden ve katılığından bahsedilince Sahnûn bize şöyle dedi: 'Şunu kesin olarak bilin ki, kalbi katı olan birisinin kalbinde Allah korkusuna dair hiçbir şey yoktur!"

CamScanner ile tarandı

138. BÂB: TARTIŞMA VE MİRÂ (MÜNAKAŞA) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1769. Bu noktada mirâ; hakikati sözle reddetmek, ondan sadır olan şeylere boğun eğmeyi terk etmek demektir. Bu kelime çoğunlukla haram ve yasak olan şeyler hakkında kullanılır. Bazen de münakaşa (cedel) ve tartışma (münazara) etmek hakkında kullanılır. Bu da iki kişi arasında söz dalaşı demektir. Bunlardan her biri sözlü olarak diğerine galip gelmeye ve hasmının sözünü boşa çıkarmaya çalışır. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Ben şu delili getiririm, arkadaşım ise bu delili getirir! Böylece tartışırız!" Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Haydi siz dünya hayatında onlara taraf çıkıp savundunuz, ya kıyamet günü Allah'a karşı onları kim savunacak yahut onlara kim vekil olacak?"*[1076] Başka bir âyette de şöyle buyurmuştur: *"(Rasûlüm!) Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et! Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir ve O, hidayete erenleri de çok iyi bilir."*[1077]

Bunun altına haram, vacip ve mübah olan meseleler girer. Bir kişi batıl galip gelsin diye veya ilimsiz olarak tartışmaya girerse onun bu cedeli/münakaşası yasaklanmıştır. Bundan dolayı o kınanır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Biz, her ümmete, uygulamakta oldukları bir ibadet tarzı gösterdik. Öyle ise onlar (ehl-i kitap) bu işte seninle çekişmesinler. Sen, Rabbine davet et. Zira sen, hakikaten dosdoğru bir yoldasın. Eğer seninle münakaşa ve mücadeleye girişirlerse: 'Allah yaptığınızı çok iyi bilmektedir!' de. Allah kıyamet gününde, ihtilâf etmekte olduğunuz konulara dair aranızda hüküm verecektir."*[1078] Onlardan gelen bir tartışma söz konusu olmadığı sürece onlarla münakaşa girişmemek gerekir. Çünkü müfâale babı en az iki kişi arasında olur. Onların münakaşaya girişme nedeni batıl ve küfürdür. Çünkü onlar bu sayede küfrün galip gelmesini isterler. Rasûlullah'ın (s.a.v) tartışmaya girişmesi ise hak ve cihaddır. Çünkü o, bu sayede imanın galip gelmesini ister. Nitekim yüce Allah, ona bunu emretmiş ve şöyle buyurmuştur: *"(Rasûlüm!) Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et!*

1076 Nisâ, 4/109. âyet.
1077 Nahl, 16/125. âyet.
1078 Hac, 22/67-69. âyetler.

CamScanner ile tarandı

Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir ve O, hidayete erenleri de çok iyi bilir."[1079]

Seleften, tartışmayı kınayanların bu görüşte olmalarının iki nedeni var: Ya batıla yardım eden kişinin tartışmasını ve dalalete davet etmesini kınamaktadırlar ya da bu konuda herhangi bir ilmi olmadığı halde tartışmaya giren kişiyi kınamaktadırlar. Böyle birisinin münakaşaya kalkışması ve bidat ehli ile münazara etmesi uygun değildir. Çünkü o iki yasak durumdan birine maruz kalır. Belki de o her ikisine de maruz kalabilir. Bunlardan birincisi: Bu tartışma sebebiyle onların batıl düşünceleri hakka galip gelmiş gibi görünür. İkincisi ise şudur: Belki de bundan dolayı kişinin kendi nefsinde bir şüphe meydana gelir. Bu şüpheyi def edecek ilmi de olmadığı için sonunda bu şüpheden dolayı dalalete sapabilir.

1770. Meymûn b. Mihrân (rh.) şöyle demiştir: "Senden daha bilgili olan birisiyle tartışmaya girişme! Eğer böyle yaparsan ona hiçbir zarar veremeyeceğin halde o kendi ilmini senden sakınır!"

1771. Ebû Seleme şöyle demiştir: "Eğer Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) ile dostluk kursaydım sorular sorarak ve onunla tartışarak bildiklerinin ortaya çıkmasını sağlardım. Bu sayede de ondan birçok ilim öğrenirdim!"

1772. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Üç şey zamanı mahveder: Âlimin sapması veya ayağının kayması, münâfığın Kur'ân'ı kullanarak tartışmaya girişmesi, dalalete götüren önderler!"

1773. Lokman, evladına şöyle demiştir: "Diline sahip çıkmayan pişman olur! Her kim çokça münakaşaya girerse hakarete maruz kalır! Kötü yerlere girip çıkan itham altında kalır! Ey evladım! Âlimlerle münakaşa etme! Eğer böyle yaparsan senden hiç haz etmezler ve senden hoşlanmazlar!"

1774. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Münakaşa etmekten sakının! Çünkü onun hikmeti anlaşılacak bir şey değildir ve fitnesinden de güvende olunmaz!"

1775. Mâlik b. Enes (rh.) şöyle demiştir: "Münakaşaya girişmek kalbi katılaştırır ve geride kini, nefret bırakır!"

1079 Nahl, 16/125. âyet.

CamScanner ile tarandı

1776. Bilâl b. Sa'd (rh.) şöyle demiştir: "Bir insanın; inatçı, tartışmacı ve kendi görüşünü beğenen birisi olduğunu görürsen anla ki o, tam bir hüsran ve zarar içerisindedir!"

FASIL

1777. Hakkı ortaya çıkartmak için mücadele etmek ve delillerle tartışmak meselesi ise yasak değildir. Aksine ilim ehli olanlar için bu doğru bir davranıştır. Zaruretin buna davet ettiği nice durum vardır ve Müslümanlar böyle şeylere muhtaçtırlar. Nitekim bu, yüce Allah adına hakkı ayakta tutma kabilinden olan bir meseledir.

1778. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Kavmi onunla tartışmaya girişti. Onlara dedi ki: 'Beni doğru yola iletmişken, Allah hakkında benimle tartışıyor musunuz? Ben sizin O'na ortak koştuğunuz şeylerden korkmam. Ancak, Rabbim'in bir şey dilemesi hariç. Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Hâlâ ibret almıyor musunuz? Siz, Allah'ın size haklarında hiçbir hüküm indirmediği şeyleri O'na ortak koşmaktan korkmazken, ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden nasıl korkarım! Şimdi biliyorsanız (söyleyin), iki gruptan hangisi güvende olmaya daha lâyıktır?' İnanıp da imanlarına herhangi bir haksızlık bulaştırmayanlar var ya, işte güven onlarındır ve onlar doğru yolu bulanlardır."*[1080]

1779. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"İşte bu, kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz delillerimizdir. Biz dilediğimiz kimselerin derecelerini yükseltiriz. Şüphesiz ki senin Rabbin hikmet sahibidir, hakkıyla bilendir."*[1081]

139. BÂB: BİDAT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1780. Mürre el-Hemedânî'nin naklettiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki sözlerin en güzeli yüce Allah'ın Kitabı'dır! Hidayetin en güzeli Muhammed'in (s.a.v) hidayetidir. İşlerin en şerlisi sonradan türetilenlerdir! Size her ne vaad edildiyse o mutlaka gelecektir! Siz bunların olmasına engel olamazsınız!"[1082]

1080 En'âm, 6/80-82. âyetler.
1081 En'âm, 6/83. âyet.
1082 Buhârî (6089 ve 7277).

CamScanner ile tarandı

1781. Ebû Seleme b. Abdurrahman'ın naklettiğine göre Ebû Saîd el-Hudrî (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) mal taksiminde bulunurken bizim aramızdaydı. Bu sırada Benî Temîm kabilesinden olan ve Zü'l-Huveysıra denilen bir adam geldi. Rasûlullah'a (s.a.v): 'Adaletli ol!' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Sana yazıklar olsun! Ben de adil olmayacaksam başka kim adil olacak! Eğer ben adil olmazsam gerçek bir hüsran ve ziyanda olurum!'* Bunun üzerine Ömer b. Hattâb (r.a): 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bana izin ver de şunun boynunu vurayım!' dedi. Rasûlullah (s.a.v) ise ona şöyle buyurdu: *'Onu bırak! Onun öyle arkadaşları var ki sizden birisi onların namazıyla kendi namazını ve onların orucuyla kendi orucunu kıyaslasa kendi ibadetlerini aşağıda görür! Ancak bunların okudukları Kur'ân boğazlarından/köprücük kemiklerinden aşağıya geçmez! Bunlar okun hedefini delip geçtiği gibi dini delip geçerler! Böyle biri okun demir ucuna bakar ancak herhangi bir şey bulamaz! Sonra demir ucun okun tahtasına bağlandığı yere bakar yine herhangi bir şey göremez! Ardından okun tahtasına bakar yine herhangi bir şey göremez! Daha sonra okun tüylü kısmına bakar ama yine de herhangi bir şey göremez!*[1083] *Gerçekten o kanı ve pisliği geride bırakmıştır! Bunların alametleri şudur: İçlerindeki siyahi bir adamın pazılarından biri kadının göğsü gibidir veya sarkıp sallanan bir et parçası gibidir! Bunlar, insanlar fırkalara ayrıldığı zaman (fitne zamanında) ortaya çıkarlar!"* Ebû Saîd şöyle demiştir: "Ben şehadet ederim ki, bu hadisi kesinlikle Rasûlullah'tan (s.a.v) dinledim! Ve yine ben şehadet ederim ki, Ali b. Ebû Tâlib (r.a) hadiste ifade edilen bu kişilerle savaştı! Ben de onunla birlikte idim! Hatta o, savaşta özellikle bu şekilde tasvir edilen adamın aranıp bulunmasını emretti. Adam bulunup getirilince ben onu inceledim. Tıpkı Rasûlullah'ın (s.a.v) tarif ettiği gibiydi!"[1084]

1782. Süveyd b. Gafele'nin naklettiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Size Rasûlullah'tan (s.a.v) bir şey nakledeceğim zaman, ona yalan isnat etmektense gökten yere düşmeyi yeğlerim! Ancak size aramızda olan bir şey söyleyeceğim zaman şundan şüphe etmeyin ki savaş/harp hiledir/aldatmadır![1085]" Ben Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu işittim: *'Kıya-*

1083 Yani din namına da bunlarda hiçbir şey kalmaz. Yaptıkları ibadetlerin onlarda hiçbir etkisi görünmez. (Çevirenin Notu)

1084 Buhârî (3610); Müslim (1066).

1085 Buradaki hileden kasıt, savaş stratejisi ve taktikleridir. Yoksa verilen bir sözün bozulması veya antlaşmanın ihlali değildir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

mete yakın zamanda yaşları küçük akılları kıt bir kavim gelecektir! Bunlar yaratılmışların en hayırlıları gibi konuşurlar ancak okun hedefini delip geçtiği gibi İslam'dan çıkarlar! Bunların imanları boğazlarından aşağıya inmez! Bunlarla karşılaşırsanız mutlaka onları öldürün! Bunları öldüren kişiye bu ameli sebebiyle kıyamet günü büyük bir sevap/ecir vardır!" [1086]

1783. Hâlid er-Rabî (rh.) şöyle demiştir: "İsrailoğulları içinde bir genç vardı. Bu genç çokça kitap okurdu ancak onların arasında pek tanınmış biri değildi. O ise mal elde etmek, şan ve şeref sahibi olmak istiyordu. Bu sebeple dinin aslında olmayan yeni şeyler türetti ve böylece mal kazandı, şan sahibi oldu. Çok geçmeden de takipçileri çoğaldı. O bir keresinde makamındayken şöyle dedi: 'İnsanlar benim uydurduğum şeyleri bilmiyorlar ancak yüce Allah da mı bilmiyor?! Gerçekten ben Rabbime tövbe ettim!' Daha sonra kalktı ve yakasını yırtıp kendisine zincirlerle vurdu! Devamında da kendisini ibadet yerinin sütunlarından birine bağladı ve şöyle dedi: 'Yüce Allah kurtuluşuma izin vermediği sürece kendimi buradan çözmeyeceğim!' O, İsrailoğulları içerisinde kendisine vahyedilen biri olacağını düşünmüyordu. Ancak yüce Allah, peygamberlerinden birine onun durumu hakkında vahyetti. Buna göre o şöyle buyurmuştu: 'Eğer günahın sadece seninle benim aramda olsa idi bu yaptıklarından dolayı seni bağışlardım! Ancak kullarımdan saptırdıklarının durumu ne olacak?! Onlar öldüler ve cehenneme girdiler! Bundan dolayı senin tövbeni kabul etmiyorum!"

1784. Amr b. Mürre'nin naklettiğine göre Mücahid (rh.) şöyle demiştir: "Her amelin bir hırsı/teşviki vardır! Her hırsın/teşvikin de bir dönemi vardır! Her kimin bu dönemi onu Rasûlullah'ın (s.a.v) sünnetine yöneltirse o hidayeti bulur! Her kimin de bu dönemi onu sünnetin dışına çıkartırsa o, dalalete saplanmış olur!" [1087]

1785. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç şüpheniz olmasın ki ben; bazen oruç tutarım bazen oruç tutmam! Gecenin bir kısmında namaz kılarım bir kısmında da uyurum! Her kim benim yolumdan giderse o bendendir! Her kim benim sünnetimden/yolumdan yüz çevirirse o benden değildir!"* [1088]

1086 Buhârî (3611); Müslim (1066).

1087 Bu rivayet Abdullah b. Amr b. Âs (r.anhumâ) hadisi olarak merfu seviyede nakledilmiştir: Ahmed b. Hanbel (2/158); İbn Hibbân (11).

1088 Enes b. Mâlik'in (r.a) rivayeti olarak nakledilmiştir: Buhârî (5063); Müslim (1401).

CamScanner ile tarandı

1786. Sahnûn'un naklettiğine göre Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Ümmet bidat üzere olmadığı sürece din hep sapasağlam olur! Eğer ümmet bidat üzere hareket etmeye başlarsa o zaman işler karışır, düzen bozulur!"

1787. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Her geçen yılda mutlaka bir sünnet ölür ve onun yerine bir bidat türer!"

1788. Fudayl b. Iyâz (rh.) şöyle demiştir: "Bir bidat ehlini yücelten kişi İslam'ın yıkılmasına yardım etmiş demektir! Her kim bidat ehlini severse, yüce Allah onun amelini yok eder, emeğini boşa çıkartır ve kalbinden de imanın nurunu söküp alır!"

1789. Yahyâ b. Muâz (rh.) şöyle demiştir: "Müminin dünyada başına gelecek musibetler üç tanedir: Namaz kılmaması -ki başka bir deyişle namazın onu adam yerine koymayıp kendini kıldırtmaması-, Allah için sevdiği kardeşinin vefatı, İslam hakkında sonradan türettiği bidat!"

1790. Eyyûb es-Sahtiyânî (rh.), bidat ehlinin hepsini hariciler/İslam'dan çıkanlar olarak isimlendirirdi ve şöyle derdi: "Onlar isim konusunda ihtilaf ettiler ancak ayıp ve kusur konusunda birleştiler!"[1089]

140. BÂB: FİTNELER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1791. Zührî'nin Saîd b. Müseyyeb'ten, onun da Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Zaman yakınlaşır, amel eksilir, cimrilik yerleşir, fitneler ortaya çıkar ve 'herc' çoğalır!"* Kendisine: "Ey Allah'ın Rasûlü! 'Herc' nedir?" diye sorulunca da şöyle buyurmuştur: *"Öldürmek! Öldürmek!"*[1090]

1792. Ebû Saîd el-Hudrî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İnsanların üzerine öyle bir zaman gelecek ki, Müslümanın malının en hayırlısı koyun olacak! Onları ıssız dağ başlarında ve suyun bulunduğu yerlerde gezdirecek! Bu sayede dinini fitnelerden kaçırmış ve korumuş olacak!"*[1091]

1089 Bu şekilde dinden çıkanlara her ne kadar farklı farklı isimler verilmiş olsa da onların hepsi dinden çıkma konusunda aynı konumdadırlar. (Çevirenin Notu)

1090 Buhârî (7061); Müslim (4/2057), rakam 157.

1091 Buhârî (19).

CamScanner ile tarandı

1793. Rivayet edildiğine göre Zeyneb binti Cahş (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) suratı kıpkırmızı olmuş bir halde uykusundan uyandı ve şöyle buyurdu: *'Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur (lâ ilâhe illallâh)! Yaklaşan büyük şerden dolayı vay Arabın haline! Bugün Yecûc ve Mecûc seddinden işte bu kadar bir delik açıldı!'* Rasûlullah (s.a.v) baş parmağıyla işaret parmağını birleştirerek bir halka yaptı. Ona: 'İçimizde sâlih insanlar olduğu halde helak olur muyuz?' diye sorulunca da şöyle buyurdu: *'Evet! Kötülük çoğaldığında helak olursunuz!'*"[1092]

1794. Üsâme b. Zeyd (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), Medine'nin yüksek binalarına yaklaşınca: *'Benim gördüğümü görüyor musunuz?'* buyurdu. İnsanlar: 'Hayır!' deyince de şöyle buyurdu: *'Hiç şüpheniz olmasın ben, su bölgelerine yağmurun yağdığı gibi evlerinizin etrafına fitnelerin düşüyor olduğunu görüyorum!'*"[1093]

1795. Rivayet edildiğine göre Ümmü Seleme (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bir gece dehşet içerisinde uyandı! Şöyle buyuruyordu: *'Yüce Allah'ı bütün eksikliklerden tenzih ederim (subhânallâh)! Yüce Allah ne hazineler indirdi! Ne fitneler yağdırdı! Evlerinde/odalarında yatanları kim kaldırır?!'* O, bu ifadesiyle namaz kılmaları için hanımlarının kaldırılmasını kast ediyordu. *'Dünya hayatında nice giyinikler vardır ki onlar ahirette çıplak olacaklar!'*"[1094]

1796. Kürz b. Alkame el-Huzâî'nin (r.a) naklettiğine göre bir adam geldi ve: "Ey Allah'ın Rasûlü! İslam'ın sonunda varacağı bir yer var mı?' diye sordu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Evet! Yüce Allah'ın hakkında hayır murad ettiği Araplardan ve yabancılardan her kim varsa İslam hepsinin kalbine girecek!'* buyurdu. Adam: 'Sonra ne olacak?' diye sorunca da şöyle buyurdu: *'Sonra gölgeler/zifiri karanlıklar misali fitneler yağacak!'* Bunun üzerine adam: 'Hayır! Vallahi olmaz! Allah dilerse o ayrı!' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Evet! Nefsimi elinde tutan yüce Allah'a yemin ederim ki üzerinize, birbirinizin boynunu vuracağınız kara belalar yağacak!'*"[1095]

1092 Buhârî (3346 ve 7095); Müslim (2880).

1093 Buhârî (1878); Müslim (2885).

1094 Buhârî (115).

1095 Ahmed b. Hanbel (3/477); İbn Hibbân (5956) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (1/34).

CamScanner ile tarandı

1797. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İleride büyük fitneler gerçekleşecek! O zaman oturan, ayakta durandan hayırlı olacak! Ayakta duran, yürüyenden hayırlı olacak! Yürüyen, koşturandan hayırlı olacak! Her kim, bu fitnelerin meydana gelmesini gözlerse fitneler onu helaka sürükler! Böyle bir durumda bir sığınak veya korunak bulan kişi mutlaka onunla korunsun!"*[1096]

1798. Huzeyfe (r.a) şöyle demiştir: "İnsanlar Rasûlullah'a (s.a.v) hep hayır hakkında sorarlardı. Ben ise ona, zamanıma yetişir de beni ele geçirir diye korkarak şer hakkında sorardım. Ona: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Gerçekten biz cahiliye dönemindeyken şerrin içindeydik! Sonra yüce Allah bize bu hayrı gönderdi! Peki ya bu hayırdan sonra şerden bir şey gelir mi?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v): *'Evet!'* buyurdu. Ben: 'Peki, o şerden sonra tekrar hayır gelecek mi?' diye sorunca: *'Evet ama o hayrın içinde bir duman/bulanıklık olacak!'* buyurdu. Ben: 'Onun dumanı/bulanıklığı ne?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v): *'Benim hidayetim/yolum olmaksızın iman eden bazı insanlar olacak! Sen onların bazı yaptıklarını maruf/iyi görürken bazı yaptıklarını ise münker/kötü kabul edeceksin!'* buyurdu. Ben: 'Peki, bu hayırdan sonra tekrar şerden bir şey gelecek mi?' diye sorunca: *'Evet! Cehennemin kapılarına davet eden kişiler olacak! Her kim onlara icabet ederse onu tutup cehenneme atacaklar!'* buyurdu. Ben: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Onları bize anlat!' deyince şöyle buyurdu: *'Onlar bizim soydaşımızdırlar ve bizim dilimizle konuşurlar!'* Ben: 'Eğer böyle durumlara maruz kalırsam ne yapmamı emredersin?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Müslüman topluluğuna/cemaatine ve onların önderlerine sımsıkı sarıl!'* Ben: 'Eğer Müslümanların bir cemaati veya önderi olmazsa ne yapayım?' diye sorunca şöyle buyurdu: *'Bütün bu fırkalardan uzak durarak kenara çekil! Şayet açlıktan dolayı bir bitki kökünü ısıracak hale gelsen ve ölüm seni bu halde yakalasa dahi hepsinden uzak dur!"*[1097]

1799. Rivayet edildiğine göre Huzeyfe (r.a) şöyle demiştir: "Öyle bir zaman gelecek ki, insanların arasından yalnızca dua etmek konusunda kemale erenler ve duası kesin olarak kabul edilenler kurtulabilecekler!"[1098]

1096 Buhârî (3601); Müslim (2886).
1097 Buhârî (3606); Müslim (1847).
1098 İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (6/22 ve 7/451); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (1/274).

CamScanner ile tarandı

1800. Huzeyfe'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kalpler fitnelere maruz kalacaklar! Hangi kalp bu fitneleri kabul ederse onda siyah bir nokta oluşur! Hangi kalp de bu fitneleri kabul etmezse onda beyaz bir nokta oluşur! Fitnenin kendisine isabet edip etmediğini öğrenmek isteyen kişi, daha önce haram kabul ettiği bir şeyi sonra helal görüp görmediğine veya daha önce helal kabul ettiği bir şeyi sonra haram görüp görmediğine baksın!"*[1099]

1801. Huzeyfe'ye (r.a) fitneler hakkında sorulunca şöyle demiştir: "Hak ve batıl birbirine benzer hale gelir! Her kim hakkı tanırsa, artık fitneler ona zarar veremez!"

1802. Adîy b. Adîy el-Kindî'nin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İleride bazı büyük işler ve büyük fitneler olacaktır! Bunları gören ve onları kötü kabul eden kişi sanki onları hiç görmemiş biri gibi olacaktır! Onları hiç görmediği halde bunlardan razı olan ve kabul eden ise sanki ona şahit olmuş gibi olacaktır!"*[1100]

1803. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Bu fitneler, zifiri karanlık gecenin parçaları gibi gerçekten geldiler! Onların her biri yavaş yavaş geldikçe ardından diğeri geldi! Bir insan Mümin olarak sabahladığı halde kâfir olarak akşamlar! Bazı insanlar az bir dünya malı karşılığında dinlerini satıyorlar!" Ona: "Bundan kurtulmanın yolu ne?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, benim ve sizin için tek kurtuluş yolu Rasûlullah'a (s.a.v) iman ettiğimiz zamanda dine girdiğimiz gibi yaşamaktır!"

1804. Huzeyfe (r.a) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb'ın (r.a) yanında otururken o bize: 'Hanginiz, Rasûlullah'tan (s.a.v) fitneler hakkında bir şey ezberledi?' diye sordu. Ben: 'İnsanın fitnesi ehlinde, malında, evladında ve komşusunda olur! Namaz, sadaka, iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak bunlara kefaret olur!' dedim. Ömer: 'Ben bunun hakkında sormadım! Deniz dalgası gibi dalga dalga gelecek olan fitneler hakkında sordum!' deyince ben: 'Bu konuda sana zarar gelecek bir durum yok ey Müminlerin Emiri! Hiç şüphen olmasın ki seninle onun arasında kapalı bir kapı var!' dedim.

1099 Müslim (144).

1100 Hasen bir hadistir. Ebû Dâvûd (4346, 4345); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (17/139) rakam (145).

CamScanner ile tarandı

Ömer: 'O kapı kırılacak mı yoksa açılacak mı?' diye sorunca ben: 'Aksine kırılacak!' dedim. Ömer: 'Öyleyse bir daha asla kapanmayacak!' dedi. Ben de: 'Evet!' dedim." Etrafındakiler Huzeyfe'ye: "Ömer kapının ne olduğunu biliyor muydu?" diye sorunca şöyle demiştir: "Evet! Yarının öncesinde gecenin geleceğini bildiği gibi kesin olarak biliyordu! Benim ona konuştuğum şeyler arasında hiçbir yalan yoktur!' dedi." Biz ona bu kapının kim olduğu hakkında sormaktan çekindik. Bunun üzerine Mesrûk'a söyledik ve o: "Kapı kim?" diye sordu. Huzeyfe (r.a) şöyle cevap verdi: "Kapı Ömer'in kendisiydi!"[1101]

1805. Abdurrahman b. Ebû Bekre'nin naklettiğine göre babası şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) veda haccında insanlara hitap etti ve şöyle buyurdu: *'Bugünün hangi gün olduğunu biliyor musunuz?'* Bunun üzerine insanlar: 'Allah ve Rasûlü daha iyi bilir!' dediler. Rasûlullah (s.a.v) o kadar sustu ki biz o güne başka bir isim verecek zannettik. Rasûlullah (s.a.v): *'Kurban/nahr günü değil mi?'* buyurdu. Biz: 'Evet ey Allah'ın Rasûlü!' dedik. Rasûlullah (s.a.v) *'Bu belde hangi beldedir biliyor musunuz? Harem olan Mekke değil midir?'* diye sorunca biz: 'Evet ey Allah'ın Rasûlü!' dedik. Rasûlullah (s.a.v): *'Hiç şüpheniz olmasın ki kanlarınız, mallarınız, namuslarınız ve ciltleriniz de aynı bugününüzün, bu ayınızın ve bu beldenizin haram olduğu gibi haramdır! Tebliğ ettim mi?'* buyurunca biz: 'Evet!' dedik. Rasûlullah (s.a.v): *'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Sen şahit ol! Burada bulunanlar bulunmayanlara ulaştırsın! Haberin/mesajın ulaştırıldığı niceleri vardır ki onlar, anlama konusunda bizzat işitenlerden çok daha iyi durumdadırlar! Benden sonra küfre dönüp de birbirinizin boynunu vurmayın!'* buyurdu. Câriye b. Kudâme, İbnü'l-Hadramî'yi yaktığı zaman: 'Ebû Bekre'yi gözleyin o ne yapıyor?' dedi. Ona: 'İşte bu Ebû Bekre! Seni izliyor ama sesini çıkarmıyor!' dediler. Ebû Bekre ise şöyle dedi: 'Eğer onlar benim yanıma girmiş olsalardı bir kamışla bile kendimi savunmaya[1102] kalkışmazdım!"[1103]

1806. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "İslam'a göre, öldürülenlerin en kötüsü; dünyayı isteyen iki kralın uğruna savaşırken öldürülen kişidir!"[1104]

1101 Buhârî (525 ve 7096); Müslim (144).

1102 Peygamber Efendimiz "birbirinizin boynunu vurmaya kalkışmayın" buyurduğu için böyle davrandığına işaret ediyor. Müslümanlarla çarpışmak istemediğine değiniyor. (Çevirenin Notu)

1103 Buhârî (7078); Müslim (1769).

1104 Câbir b. Abdullah (r.anhumâ) bu hadisi merfu olarak nakletmiştir: Taberânî, el-

CamScanner ile tarandı

1807. Şöyle denmiştir: "Yüce Allah bir kavmi imtihan edeceği zaman onların akıllarını başlarından alır! Fitnenin onların üzerinden kaldırılmasını murad ettiği zaman da içinde bulundukları durumun çirkinliğini anlasınlar diye akıllarını başlarına geri verir!"

1808. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki fitneler, sultanların kapısı önünde devenin çöktüğü gibi çökerler! Nefsimi elinde tutana yemin ederim ki, onların maddi dünyalarından herhangi bir şey elde ettiğinizde mutlaka onlar da sizin manevi dünyanızdan benzeri bir şey alırlar!"[1105]

1809. Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "Mal biriktirmek ve sultanlara düşkünlük kişide hiçbir iyilik bırakmaz! İçinde koyun bulunan bir ağıla aç ve saldırgan iki kurt düştüğünde sabaha kadar hırsla saldırıp da içeride sağ koyun bırakmadıkları gibi böyle bir kişinin de iyiliği kalmaz!"

1810. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "İnsanların en hayırlıları ve onların en şereflileri, yöneticilere karşı ayakta duranlardır! Onlara iyiliği emrederler ve onları kötülükten sakındırırlar! Diğerleri ise evlerine kapanırlar! Yöneticilere ne bir faydaları dokunur ne de onlara öğüt verirler! Şimdi ise yöneticilerin ayağına giden ve onlara emirler verenler insanların en şerlileri oldu! Evlerine kapananlar ise insanların en hayırlıları!"

1811. Katâde (rh.) şöyle demiştir: "Âlimler tuz gibidirler! Bir şey bozulduğu zaman o tuzla ıslah olur/düzelir! Ancak tuz bozulunca artık o hiçbir şeyle ıslah olmaz!"

1812. Muhammed b. Sahnûn (rh.) şöyle demiştir: "İlim ehlinden birinin, kadının/hâkimin ve yöneticinin yanına geceleyin gidip onlara selam veren bir kardeşi vardı. Bu haber ona ulaşınca kardeşine şöyle yazdı: 'Sözün özüne gelirsek... Hiç şüphen olmasın ki seni geceleyin gören gündüz de görüyor! İşte bu sana yazdığım son mektup!' Bunu Sahnûn'a anlattığım zaman hoşuna gitti ve şöyle dedi: 'Bir âlimin yanına gidildiğinde onun yerinde olmaması ve hakkında: 'O yöneticinin yanındadır!' denmesi ne kadar da kötü ve çirkin bir durumdur!"

Mu'cemü'l-Evsat; Mecmau'z-Zevâid (7/292), Heysemî şöyle demiştir: "Senedindeki ravilerden biri olan Ebû Nuaym'ı tanımıyorum. Geri kalan raviler güvenilirdir."

1105 Abdurrezzâk, el-Musannef (11/317).

CamScanner ile tarandı

1813. Sahnûn (rh.) şöyle demiştir: "Bir kadının/hâkimin meclisine hiçbir ihtiyacı olmadığı halde aralıksız bir şekilde üç gün boyunca gelen bir adamın şehadetinin kabul edilmemesi gerekir!"

1814. Rivayet edildiğine göre Ömer (r.a) şöyle demiştir: "Anladım ki ilmi hakikatler küçükler tarafından söylenir de büyükler buna isyan edip hakikatlerden kaçınırlarsa insanlar helak olurlar! İlmi hakikatler büyükler tarafından söylenir de küçükler de onlara itaat ederlerse her iki kısım da hidayete erer/doğru yolu bulur!"

1815. Abdullah b. Mesud (r.a) şöyle demiştir: "İnsanlar ilmi büyüklerinden/değerli kişilerden aldıkları sürece hayır üzeredirler! İlmi küçüklerinden ve kötülerinden aldıkları zaman ise helak olurlar!"

1816. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mübârek (rh.) şöyle demiştir: "Küçükler olarak bahsedilen kişiler aslında bidat ehli olanlardır!"

1817. Bana göre burada bahsedilen küçüklerin, ilmi olmayan kişiler olması da ihtimal dahilindedir. Çünkü Ömer b. Hattâb (r.a) küçük ama bilgili kişilerle de istişare ederdi. İster yetişkin olsun ister genç, Ömer'in istişare ettiği kişiler arasında Kur'ân'ı iyi bilen kurralar vardı.

Yine burada küçükler ifadesiyle kast edilen kişiler, hiçbir kadir kıymeti olmayan ve iyi bir hal üzere bulunmayan kişiler de olabilir. Bu da ancak dini veya yiğitliği reddetmek, bunları kenara atmakla olur. Bu ikisine sıkı sıkıya sarılan birisi hakkında ise kaçınılmaz olarak onun durumuna değer vermek ve halini yüceltmek gerekir.

1818. Rivayet edildiğine göre Mekhûl (rh.) şöyle demiştir: "Ayak takımının dinde derin bilgi sahibiymiş gibi görünmesi dünyayı ifsat eder! Aşağılık, ahmak kişilerin dinde derin bilgi sahibiymiş gibi görünmesi dini ifsat eder!"

1819. Fâryâbî (rh.) şöyle demiştir: "Süfyân es-Sevrî hor görülen aşağılık kişilerin ilimle uğraştıklarını görünce yüzü değişti! Ben ona: 'Ey Ebû Abdullah! Şunların ilimle uğraştığını görünce bu sana ağır geldi!' deyince şöyle dedi: 'İlim Arapların ve değerli insanların arasında olmalıdır! Eğer onlardan çıkar da işte şu hor görülen aşağılık kişilerin eline düşerse din değişir!"

1820. Süfyân (rh.) şöyle demiştir: "Eskiler, âlimin fitnesinden ve cahil abidin fitnesinden yüce Allah'a sığınırlardı! Çünkü bu ikisinin fitnesi, fitneye maruz kalanlar (meftûn) için büyük bir imtihandır!"

CamScanner ile tarandı

141. BÂB: ZAMANIN FESADI/BOZULMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1821. Zübeyr b. Adîy (rh.) şöyle demiştir: "Biz Enes b. Mâlik'e (r.a) gittik ve ona bazı şikayetlerde bulunduk. Bunun üzerine o bize: 'Sabredin!' dedi ve Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu nakletti: *'Hiç şüpheniz olmasın ki, sizin üzerinize gelen her vaktin/dönemin ardından daha şerlisi gelecek! Ta ki Rabbinize varıncaya kadar bu böyle devam edecek!'* Sonra da şöyle dedi: 'Ben bunu Peygamberinizden (s.a.v) işittim!"[1106]

1822. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kesinlikle durum gittikçe zorlaşacak, çetinleşecek! Mutlaka dünya arkasını dönüp kaçacak! İnsanların sadece cimriliği çoğalacak! Kıyamet de ancak insanların en şerlilerinin üzerine kopacak!"*[1107]

1823. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "İnsanların üzerine öyle bir zaman gelecek ki, İslam'ın yalnızca adı kalacak! Kur'ân'ın ise sadece lafızları kalacak! O gün onların mescitleri mamur bir halde olacak ancak hidayet konusunda hepsi harap halde bulunacaklar! Onların âlimleri, gökyüzünün altındaki en şerli kişiler olacaklar! Fitne onlardan çıkacak ve yine onların arasında dönüp duracak!"

1824. Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Nefsimi elinde tutana yemin ederim! İnsanların üzerine öyle bir zaman gelecek ki, âlimlerin katında ölüm, altından ve yakuttan çok daha değerli hale gelecek! Hatta o kadar ki bir insan vefat eden kardeşinin kabrine gelip şöyle diyecek: 'Keşke senin yerinde ben olsaydım!"[1108]

1825. Bir gün Fudayl b. Iyâz (rh.) çok şiddetli bir şekilde ağladı. Ona: "Ey Ebû Âli! Niçin bu kadar ağlıyorsun?" dediklerinde şöyle dedi: "Niçin ağlamayayım! Eğer Kâbe gözlerimizin önünde kaldırılıp yok edilseydi içimiz-

---

1106 Buhârî (7068).

1107 İbn Mâce (4039); Hâkim, Müstedrek (4/441); Bu hadisin Muâviye b. Ebû Süfyân'dan (r.anhumâ) nakledilen bir şahidi de vardır: Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (19/357) rakam: 830, onun ravileri güvenilirdir. Nitekim Heysemî de, Mecmau'z-Zevâid (8/14) isimli eserinde böyle demiştir; Yine bu hadis Ebû Ümâme el-Bâhilî (r.a) tarafından da nakledilmiştir: Taberânî (8/182, rakam: 7757); Hâkim de bu rivayeti sahih kabul etmiştir.

1108 Bkz: Buhârî (7115); Müslim (4/2231, rakam: 53).

CamScanner ile tarandı

de ağlamayan hiç kimse kalmazdı! Halbuki Allah'ın kanunları olan âyetler ve Rasûlü'nün sünneti uygulanmayarak gözlerimizin önünde kaldırılıp yok edildi!"

1826. Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Geçmiş zamandaki gerçek âlimler kendilerinden üstün bir âlimle karşılaştıkları zaman ondan ilim öğrenmeyi büyük bir nimet olarak kabul ederlerdi! Kendilerine denk bir âlimle karşılaştıkları zaman ise onunla müzakere eder görüş alışverişinde bulunurlardı! Kendilerinden aşağı bir âlim gördüklerinde ise ona karşı böbürlenmezler, övünmezlerdi! Ta ki şimdiye kadar! Bu zamanda ise âlimler, önünü kesmek için kendilerinden üstün gördükleri kişilerin ayıplarını ve kusurlarını ortaya döküyorlar! Böylece insanların sadece kendilerine muhtaç olmalarını istiyorlar! Kendilerine denk birini görünce onunla müzakere etmiyorlar! Kendilerinden aşağı birini görünce ise ona karşı övünüyorlar! Bundan dolayı insanlar helak oluyorlar!"

142. BÂB: UZLET VE HALVET HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1827. Husayn b. Abdurrahman'ın Sâlim b. Ebû Ca'd'dan naklettiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a), Numân b. Mukarrin'i Kesker'e yönetici olarak görevlendirdi. Daha sonra ona bir mektup yazdı. Bu mektubunda Allah için yemin vererek mutlaka Kesker'den çıkmasını ifade etti. Onun yanına da Müslümanlardan bir ordu gönderdi. Onunla Kesker arasındaki durum, her gün onun için süslenen kötü bir kadının durumu gibiydi. Ömer onun gitgide Kesker'e meftun olmasından korkuyordu. Bu sebeple onu oradan çıkardı ve Nihavend'e yolladı.

1828. Urve b. Zübeyr (r.a), Medine'den çıktı ve dar bir geçidin olduğu yerde konaklamaya başladı. İnsanlar ona gelince: "Sizden kaçtım!" dedi. İnsanlar: "Niçin?" diye sorduklarında ise şöyle dedi: "Meclislerinizde boş konuşmalar, çarşı-pazarlarınızda da batıl eğlenceler, kenar yerlerinizde de açıktan işlenen kötülükler, günahlar gördüm! Bunun üzerine belanın sizin üzerinize hak olmasından ve sizinle birlikte bana da isabet etmesinden korktum! Bundan dolayı sizden kaçtım!"

CamScanner ile tarandı

1829. Süfyân es-Sevrî (rh.) çöle gitti ve selam vererek Ebû Habîb el-Bedevî'nin yanına girdi. Bir de baktı ki o namaz kılıyor. Ebû Habîb onu fark edince namazını hafif tuttu ve bitirip ona dönerek: "Sen kimsin?" dedi. O da: "Süfyân es-Sevrî." dedi. Ebû Habîb: "Sen bu köy halkının kendisi için: 'Sen onların en hayırlısısın!' dedikleri kişisin değil mi?" deyince Süfyân: "Evet! Onların dedikleri şeyin bereketine nail olmayı yüce Allah'tan niyaz ediyorum!" dedi. Ebû Habîb daha sonra ona şöyle dedi: "Ey Süfyân! Yüce Allah'ın men ettiği her şey bir hediye ve ikramdır! Çünkü o cimriliğinden dolayı men etmiş ve vermemiş değildir! Ancak O, böylece kulunun ne yapacağına bakar ve onu imtihan eder!" Sonra tekrar Süfyân'a döndü ve şöyle dedi: "Ey Süfyân! Seninle sohbet etmek gerçekten çok güzel! Ancak namaz beni, senin sohbetinden alıkoymaktadır!" Ardından namaz için tekbir aldı ve namaza durdu. Sevrî de böylece Kûfe'ye geri döndü.

1830. Cüneyd'e (rh.): "Bir kul, kalbinin selametini/kurtuluşa ermesini nasıl elde eder?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Uzlet, susmak, insanların dalıp gittikleri boş konuşmaları dinlemeyi terk etmek, kalbini günahlara ve kine bağlamamakla!"

1831. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Bir insan yüce Allah'ın Kitabı'na sımsıkı yapışmadıkça halvete imkân bulamaz! Şanı yüce olan Allah'ın Kitabı'na sımsıkı sarılanlar ise kesinlikle dünyadan kurtulmuşlardır, ondan yana selamete kavuşmuşlardır!"

1832. Muhammed b. Hüseyin (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir adam, ibadet ehli olan birinin (âbid) yanına geldi. Âbid ona: 'Ne istiyorsun?' deyince adam: 'Seninle birlikte ibadet etmek için geldim!' dedi. Âbid ise şöyle dedi: 'Ey kardeşim! Hiç şüphen olmasın ki ibadette ortak olmaz! Durum şu ki, yüce Allah ile ünsiyet/yakınlık kuramayan biri, hiçbir şeyle ünsiyet kuramaz!"

1833. Abdullah b. Mübarek'in naklettiğine göre Vüheyb b. el-Verd şöyle demiştir: "Elli yıldır dünya ehli ile birlikte yaşıyor, yapıp ettiklerini gözlemliyorum! Onlardan hiçbirinin aramızda olan günahları affettiğini, bir ayıbımı örttüğünü, irtibatı kesince gelip halimi hatırımı sorduğunu görmedim! Öfkelendikleri zaman da onlardan güvende olmadım! Bunlarla ilgilenmek ve meşgul olmak gerçekten büyük bir ahmaklık! Öyleyse bunlardan yüz çevir

CamScanner ile tarandı

ve gizli-açık bütün hallerini bağışlayan ve günahlarından dolayı seni helak etmeyen yüce Zât'a ver kendini!"

1834. Mekhûl ed-Dımaşkî (rh.) şöyle demiştir: "Her ne kadar insanların meclislerinde hayır varsa da uzlete çekilmek daha güvenilir bir kurtuluş yoludur."

1835. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Bu vakit; susma zamanı ve evlere sıkı sıkıya sarılma dönemidir!"

1836. Zübeyr b. Avvâm (r.a) şöyle demiştir: "Bir insan evine sıkı sıkıya sarılmadıkça yükselemez, asalet sahibi olamaz!"

1837. Rivayet edildiğine göre Ebû Musa el-Eşarî (r.a) şöyle demiştir: "Dosdoğru biriyle oturmak yalnız oturmaktan iyidir. Yalnız oturmak da kötü biriyle oturmaktan hayırlıdır. Dosdoğru biriyle oturmak koku satan biriyle oturmak gibidir. Onun kokusundan sürünmesen bile kokusu üstüne siner. Kötü biriyle oturmak ise demirciyle oturmak gibidir. Ateşi seni yakmasa dahi üzerine kıvılcımı sıçrar!"

1838. Hammâd b. Vâkıd es-Saffâr şöyle demiştir: "Mâlik b. Dînâr'ın (rh.) yanına gidip vardığımda o yalnız oturuyordu. Bir de baktım ki bir köpek! Çenesini onun dizlerini koymuş öylece yatıyor! Hemen onu kovmak için hareketlendim. Bunun üzerine Mâlik bana şöyle dedi: 'Onu rahat bırak! Ne zararı var ne de eziyeti! Gerçekten o, kötü biriyle oturmaktan çok daha hayırlıdır!"

1839. Anlatıldığına göre Fudayl b. Iyâz (rh.) bir keresinde Mescid-i Harâm'da tek başına oturuyordu. Bir kardeşi onu gördü ve kalkıp yanına gitti. Fudayl ona: "Ne istiyorsun?" diye sorunca adam: "Seninle yakınlık kurmak ey Ebû Âli!" dedi. Bunun üzerine Fudayl şöyle dedi: "Vallahi bu daha çok, korkunç bir ıssızlığa benziyor! Senin istediğin tek şey senin benimle benim de seninle süslenip bezenmemiz! Senin bana yalan söylemen! Benim de sana yalan söylemem! Başka istediğin bir şey yok! Şimdi ya sen benim yanımdan kalkıp git ya da ben senin yanından kalkıp gideceğim!"

1840. Süfyân b. Uyeyne şöyle demiştir: "Süfyân es-Sevrî (rh.) hem hayattayken canlı olarak hem de vefat ettiğinde rüyamda bana şunu söyledi: 'Mümkün mertebe insanları tanımaktan uzak dur! Çünkü onlardan kurtul-

CamScanner ile tarandı

mak gerçekten çok zordur! Zannediyorum yalnızca tanıdığın kişilerden hoşuna gitmeyen şeyler görürsün!"[1109]

1841. Abdullah b. Mübârek (rh.), Massîsa'ya (Misis) gelince Muhammed b. Yûsuf'u sordu ancak tanınmadığını gördü. Bunun üzerine şöyle dedi: "O, faziletinden dolayı tanınmıyor!"

1842. Anlatıldığına göre Hasan-ı Basrî (rh.) haccetmeye niyet edince Sâbit el-Bünânî ona: "Duydum ki hacca gitmek istiyormuşsun! Seninle yolculuk etmeyi çok isterim!" dedi. Bunun üzerine Hasan-ı Basrî şöyle dedi: "Sana yazıklar olsun! Bizi bırak da yüce Allah'ın kusurlarımızı örtmesi sayesinde samimi bir şekilde yaşamaya devam edelim! Gerçekten ben beraber yolculuk ederek birbirimizden nefret edeceğimiz hallerimizi görmemizden korkuyorum!"

1843. Fudayl b. Iyâz (rh.) şöyle demiştir: "Âhir zamanda aslandan kaçar gibi insanlardan kaç! Ancak bunu cemaatle namaz kılmayı ve toplumda yaşamayı terk etmeden yap!"

1844. Yine o şöyle demiştir: "İnsanlardan sakının! Çünkü onlar, dermanı olmayan birer derttirler!"

1845. Sa'd b. Ebû Vakkâs ve Saîd b. Zeyd vadideki evlerine kapanmışlardı.

1846. Yûsuf b. Esbât, Sevrî'nin (rh.) şöyle dediğini nakletmiştir: "Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan yüce Allah'a yemin ederim ki, çare uzlettir!"

1847. Gazvân er-Rakkâşî'ye (rh.): "Hiç gülmüyorsun! Seni kardeşlerinle oturmaktan alıkoyan şey ne?" diye sorduklarında şöyle demiştir: "Ben kalbimin rahatını, muhtaçlığımın sadece kendisine olduğu yüce Zât ile oturmakta buldum!"

1848. Hasan-ı Basrî'ye (rh.): "Ey Ebû Saîd! Burada bir adam var! Onu ne zaman görsek sütunun arkasında yalnız başına oturuyor!" denilince şöyle dedi: "Onu gördüğünüz zaman bana haber verin." Bir gün yine onu tek

1109 Yani yabancı olsa zaten yanına yaklaştırmazsın ancak böyleleriyle aranda tanışıklık olduğu için onlar sana hoşuna gitmeyecek şekilde davranabilme imkânı bulurlar. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

başına gördüklerinde Hasan'a haber verdiler ve: "İşte bu, sana bahsettiğimiz kişi!" dediler. Hasan adamın yanına gitti ve ona: "Ey Allah'ın kulu! Görüyorum ki sana uzlet/yalnızlık sevdirilmiş! Niçin insanlarla birlikte oturmaktan kaçınıyorsun?" dedi. Adam: "Beni insanlardan alıkoyan büyük bir mesele var!" deyince Hasan kendisini tanımayan adama: "Şu kendisine Hasan denilen adamın yanına gitmekten ve onunla oturmaktan seni alıkoyan şey ne?" diye sordu. Adam: "Beni insanlardan ve Hasan'dan alıkoyan büyük bir mesele var!" deyince Hasan: "Allah sana merhamet etsin! Seni alıkoyan bu büyük mesele ne?" diye sordu. Adam: "Gerçekten ben her gün nimet ve günah arasında sabahlayıp akşamlıyorum! Nimeti sebebiyle yüce Allah'a şükretmek ve günahlarımdan dolayı da bağışlanma dilemek sûretiyle nefsimi insanlardan alıkoymayı daha uygun görüyorum!" deyince Hasan-ı Basrî şöyle dedi: "Ey Allah'ın kulu! Bana göre sen Hasan'dan daha bilgili birisin! Olduğun hal üzere yaşamaya devam et! Bu haline sımsıkı sarıl!"

1849. Hâtim el-Esam (rh.) şöyle demiştir: "İnsanların yanında olmayı ateşe yaklaşmak olarak kabul et! Ona ancak ihtiyacın olduğu zaman yaklaş! İhtiyacın olduğu kadarını da ondan, sakınarak ve uzaktan al!"

1850. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Allah'tan korkun ve insanlardan sakının! Çünkü insanlar her ne zaman bir devenin sırtına binseler onu yolundan alıkoyar, istedikleri yöne çevirirler! İyi bir atın sırtına binseler mutlaka ona zarar verirler! Bir Müminin kalbine yerleştikleri zaman da kesinlikle orayı harap ederler!"

1851. Rebî b. Huseym (rh.) şöyle demiştir: "Önce derinlemesine ilim sahibi olun! Sonra da uzlete çekilip kendinizi ibadete verin!"

1852. Ömer b. Zer (rh.) sadece şu üç şeyden dolayı evinden çıkardı: Cemaatle namaz kılmak, hastayı ziyaret etmek ve cenazede hazır bulunmak! O kendini tamamıyla ibadete vermişti!"

1853. İbrahim b. Edhem'e (rh.): "İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak hakkında ne düşünüyorsun?" diye sorduklarında şöyle demiştir: "Size ne oluyor da dünya ehli ile sarmaş dolaş oluyorsunuz?! Bu size farz mı?! Dünyayı onun ehli olanlara bırakın!"

1854. Vüheyb b. Verd şöyle demiştir: "Bir adam Vehb b. Münebbih'e: 'Gerçekten insanlar içinde bulundukları dünyalık hallere kapılıp gittiler ve

CamScanner ile tarandı

boğuldular! Ben de bu yüzden nefsimle, insanlarla bir araya gelmemesi üzere anlaştım!' deyince Vehb (rh.) ona şöyle demiştir: 'Böyle yapma! Çünkü kaçınılmaz olarak insanların senden alacağı şeyler vardır! Senin de insanlardan alacağın şeyler vardır! Mutlaka onların sana ihtiyacı olur! Senin de onlara ihtiyacın olur! Ancak sen onların içinde işiten bir sağır, gören bir kör ve konuşan bir dilsiz ol!"[1110]

1855. Mâlik b. Dînâr (rh.) şöyle demiştir: "Bir yere girdim ve bir de baktım ki bir ses duyuyorum ancak etrafta hiç kimseyi göremiyorum! O ses şöyle diyordu: 'Ey zikriyle beni kendisine dost kılan! Ey yarattıklarından beni uzaklaştırıp ıssız yerlere çektiren! Çok zor bir durumdayım! Bugün şu yalnızlığıma, garipliğime merhamet et! Ey dostlarına iyilik edenlerin en yücesi! Bugün beni kesin bir bilgiyle sana iman eden hakiki dostlarından kıl!' Sesin geldiği yere doğru gittim ve sonunda bir gencin başında durdum. O beni görünce şöyle dedi: 'Sizden kaçtım!' Ben: 'Allah sana merhamet etsin! Bana doğru yolu göster!' deyince eliyle semayı işaret etti ve şöyle dedi: 'İşte sana rehber! Sana O gerekir!"

1856. Attâbî'ye (rh.): "Bugün kimlerle oturup kalktın?" diye sorulunca: "Yüzüne tükürülse bile öfkelenmeyen biriyle!" dedi. "O kim?" diye sorulunca ise şöyle dedi: "Duvar!"

143. BÂB: KİŞİNİN KENDİ AYIP VE KUSURLARIYLA MEŞGUL OLMASI

1857. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Ey dünyanın kulları! Siz başka insanların günahları konusunda yüce Allah'ın gazabından korktunuz ancak kendi nefisleriniz konusunda yüce Allah'a karşı bir güven duygusu içerisine girdiniz! Nasıl oluyor da kardeşiniz hakkında zan üzere olduğunuz halde ona karşı öfkeleniyorsunuz da kendi nefsinizin ne olduğunu kesin bir şekilde bildiğiniz halde onu kendi haline bırakıyor ve ona karşı öfkelenmiyorsunuz?! Ya da şöyle diyeyim: Nasıl oluyor da günahlarınızdan biri dile getirilince hemen öfkeleniyorsunuz ama sizde olmayan bir şeyle methüsena edildiğinizde seviniyorsunuz?!"[1111]

1110 Yani az dinle, az gör ve az konuş. (Çevirenin Notu)

1111 Nasıl oluyor da doğruya öfkeleniyor, yalana seviniyorsunuz! (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

1858. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ey insan! Kardeşinin gözüne kaçan küçücük tozu görüyorsun da görmene engel olan, gözündeki koca ağaç kökünü neden kendi haline bırakıyorsun!"

1859. Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "Sadece kendi ayıpları ve kusurlarıyla ilgilenip başkalarının kusurlarından sarf-ı nazar eden kişiye müjdeler/muştular olsun! Allah'a karşı saygı içeren bir korkuyla tevazu içerisinde yaşayan, fakir ve garibanlarla oturup kalkan, günahsız bir şekilde kazandığı malından infak eden, sünnetin kendisini kuşattığı ve bidate sürüklenmeyen kişiye müjdeler/muştular olsun!"

1860. Şöyle denilmiştir: "Dört özellik vardır ki bunlar, âlimi çirkinleştirir ve helak eder: İnsanları ayıplayıp kınaması, nefsini beğenip böbürlenmesi, soran kişiyi bilgiden men etmesi ve bildiğiyle amel etmeyi terk etmesi!"

1861. Hikmet ehlinden biri[1112] şöyle demiştir: "Müslümanların ayıplarının peşine düşmeyin! Hiç şüpheniz olmasın ki her kim, Müslüman kardeşinin ayıp ve kusurlarını araştırırsa yüce Allah da onun ayıplarının peşine düşer ve onu rezil rüsva eder!"

1862. Râbia (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki bir kul, yüce Allah'a olan muhabbetin tadına varınca, yüce Allah onu amellerindeki kusurlarından haberdar eder. Bu durum da onu insanların kötü yanlarını görmekten ve bunlarla meşgul olmaktan alıkoyar!"

1863. Ebu'l-Kâsım ed-Dımaşkî bana şöyle demiştir: "Rebî b. Huseym'in (rh.) yanında bir adamın kötü yanlarından bahsedilince o şöyle dedi: 'Ben kendi nefsimin yapıp ettiklerinden razı değilim! Nefsimin günahlarına bakmayı bırakıp da başka insanların günahlarına bakacak değilim! Kendimle uğraşmayı bırakıp başkalarıyla uğraşmam! İnsanlar, başka kulların günahları yüzünden yüce Allah'tan korkuyorlar ancak kendi günahları konusunda yüce Allah'a karşı bir güven/emniyet içindeler! Hayret!"

1112 Aksine bu söz Rasûlullah'tan (s.a.v) nakledilen merfu bir hadistir. Birçok sahâbî bu hadisi nakletmiştir. Onlardan biri de Abdullah b. Ömer'dir (r.anhumâ): Tirmizî (2032); İbn Hibbân (5763) bu hadisi sahih kabul etmiştir. Ebû Berze el-Eslemî de (r.a) bu hadisi nakletmiştir: Ahmed b. Hanbel (4/420-421); Ebû Dâvûd (4880). Sevbân da (r.a) nakletmiştir: Ahmed b. Hanbel (5/279).

CamScanner ile tarandı

1864. Bişr b. Hâris (rh.) şöyle demiştir: "Kendi ayıplarıma yoğunlaşmış olmam beni, başka insanların ayıplarıyla meşgul olmaktan alıkoydu! Günahlarım sebebiyle ağlamalarım da beni helal ve temiz olan şeyleri yemekten bile alıkoydu!"

144. BÂB: DÜNYA EHLİNDEN UZAK DURMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1865. İbn Vehb'in naklettiğine göre Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki batıl ehline yaklaşmak ve batıl sözler söylemek kişiyi hak yoldan alıkoyar! Kişinin saadeti, hayır konusunda muvaffak/başarılı kılınmasındadır!"

1866. Ebû Hâzim Seleme b. Dînâr (rh.) şöyle demiştir: "Şayet âlimler ilimleriyle yetinip dünyaya tenezzül etmeselerdi, dünya ehli de onları görüp dünyadan yüz çevirirlerdi! Ancak âlimler, dünya ehline tâbi oldular! Dünya ehli de bunu görünce onların ilimlerinden yüz çevirdiler ve onlara saygı göstermediler! Dünyaya sıkıca tutunup iyice cimrileştiler! Dünyada sadece sizden önce de onların ehli bulunan dünyalık şeyler kalır! Öyleyse ey yiğit! Evladına nasihat olacak şeyler konusunda önce kendi nefsini tercih et! Çünkü sen, sana teşekkür bile etmeyen, senden dolayı şükretmeyen kişilere malını terk edip gideceksin ve mazeretlerini, bahanelerini kabul etmeyecek olan bir Zât'a döneceksin! Şunu iyi bil ki, sema ehli ve yeryüzü halkı bir araya gelip de yüce Allah'ın sana takdir etmiş olduğu rızkın miktarını arttırmak isteseler yine de buna güç yetiremezler! Yine onlar bir araya gelseler ve yüce Allah'ın sana takdir etmiş olduğu rızkı azaltmak isteseler, buna da güç yetiremezler! Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Rabbinin rahmetini onlar mı paylaştırıyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için kimini ötekine derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdikleri şeylerden daha hayırlıdır.'"*[1113]

1867. Mâlik b. Miğvel şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre İsa b. Meryem (aleyhimesselâm) şöyle demiştir: 'Ey yardımcılar topluluğu (havariler)! Günahkâr isyankârlara buğzetmek sûretiyle yüce Allah'a olan sevginizi gösterin! Onlardan uzak durmanız sûretiyle yüce Allah'a yakınlaşın! Onlara

1113 Zuhruf, 43/32. âyet.

CamScanner ile tarandı

öfkelenmek sûretiyle de yüce Allah'ın rızasına sıkıca yapışın!' Etrafındakiler: 'Ey Allah'ın ruhu! Kimlerle oturup kalkalım?' diye sorduklarında şöyle demiştir: 'Göründüğü zaman size yüce Allah'ı hatırlatan, konuştuğu zaman amellerinizi arttırmanızı sağlayan, amel ettiğinde de sizi ahirete rağbet ettiren/teşvik eden kişilerle oturup kalkın!"

1868. Muhammed b. Ebû Mâlik el-Ganevî şöyle demiştir: "Halife Mehdî bütün hal ve şartlarda Süfyân es-Sevrî'nin kendisine gelmesini ve onu sürekli ziyaret etmesini istedi ancak Süfyân bunu kabul etmekten yüz çevirdi. Bundan dolayı da gizli bir şekilde Kûfe'den kaçtı ve Basra'ya gitti. Yanında da arkadaşı İbn Ebû Ebcer et-Tabîb vardı. Onunla birlikte Basra'ya gitmişti. O: 'Biz bilinmez bir yere geldik! Süfyân es-Sevrî de hasta oldu!' deyince ben çıktım ve onun ihtiyacı olan şeyleri aldım. Geri dönünce bir de baktım ki önünde duvara koyulmuş üç tane mektup var! 'Ey Ebû Abdullah! Bu tomarlar da neyin nesi?' diye sorunca Süfyân: 'İşte bu kişi buranın sahibi. Allah bizi ve onu bağışlasın! Bunları bize o getirdi!' dedi. Ben: 'Bunlar kimden geldi?' diye sorunca da: 'Bilmiyorum!' dedi. Bunun üzerine mektupları inceledim. Bir de baktım ki bir mektup halife Mehdî'den ona gelmişti. Diğeri ise Basra valisi olan Muhammed b. Süleyman'dan gelmişti. Bir diğeri ise Mehdî'nin veziri olan Yakub b. Dâvûd'dandı. Ben: 'Ey Ebû Abdullah! En azından şunları bir oku! Böylece bunların hangi sebepten dolayı geldiğini ve bize ne hakkında yazıldığını öğrenmiş olursun!' deyince Süfyân: 'Bunları okuyup da ne yapacağız?!' dedi. Ben: 'Bunda ne sakınca var ki?' deyince de: 'Sen daha iyi biliyorsun!' dedi. Bunun üzerine ben Mehdî'nin mektubunu okudum. İçinde şöyle yazıyordu: 'Müminlerin Emiri Abdullah b. Muhammed'den Süfyân b. Saîd'e! Sonsuz rahmet ve merhamet sahibi yüce Allah'ın adıyla! Sözün özüne gelirsek... Gerçekten biz seni yanımıza davet ettik ki bu sayede bize doğruyu gösteresin, işaret edesin ve bize öğretesin! Sen kesinlikle benim yol ve yöntemlerimi, adalete olan sevgimi biliyorsun! Şimdi sen bizi terk edip gittiğinden dolayı sıkıntı içerisindesin! Tüm bunların günahı da senin boynunadır!'

Ben: 'Ey Ebû Abdullah! Yüce Allah'a yemin ederim ki, ben bunda herhangi bir beis/sakınca görmüyorum! Bu insanlar seni sadece hayra davet ediyorlar ve hem kendin hem de halk için iyi şeyler yapmaya teşvik ediyorlar! Allah hakkı için bunu yapma!' deyince Süfyân bana döndü ve şöyle

CamScanner ile tarandı

dedi: 'Onlara de ki, anladıkları kadarıyla amel etsinler! Eğer bilmedikleri bir mesele olursa ben gelip onlara bilgisini veririm!' Sonra tekrar yüzünü duvara çevirdi. Akşam namazını kılınca şöyle dedi: 'Beni bu yerden başka bir yere götürün!' Böylece yerimizi değiştirdik!"

1869. Abdullah b. Mübarek (rh.) şöyle demiştir: "Zenginlere karşı şerefli ve izzetli bir duruş sergilemek tevazudur!"

145. BÂB: ALLAH İÇİN SEVMEK VE ALLAH İÇİN ÖFKELENMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1870. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her kimde şu üç şey olursa o imanın tadını alır: Allah'ın ve Rasûlü'nün ona, bu ikisi dışındaki her şeyden çok daha sevgili ve değerli olması, bir insanı yalnızca Allah için sevmesi ve tekrar küfre dönmeyi ateşe atılmaktan hoşlanmadığı gibi kötü ve kerih görmesi!"*[1114]

1871. Sâlim b. Ebû Ca'd'ın naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Kıyametin vakti ne zaman?' diye sordu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Sen kıyamet için ne hazırladın?'*[1115] buyurdu. Adam: 'Onun için çok fazla namaz, oruç ve sadaka hazırlayamadım! Ancak ben Allah ve Rasûlü'nü gerçekten seviyorum!' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Sen sevdiğinle berabersin!'*"[1116]

1872. Mücâhid'in naklettiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Sadece Allah için sev ve yalnızca Allah için öfkelen! Allah için geri dön ve Allah için ilerle! Çünkü yüce Allah'ın yakınlığı ancak bu sayede elde edilir! Bir insan her ne kadar çokça namaz kılmış ve çokça oruç tutmuş olsa dahi yine de bu özelliklere sahip olmadıkça imanın tadını alamaz!"

Bugün dünya hayatında insanların dünyevi amaçlarla kardeş haline gelmeleri, yarın kıyamet gününde onlara hiçbir yarar sağlamayacak!

1114 Buhârî (16); Müslim (43).

1115 Buna belagatte "üslûbü'l-hakîm" denir. Muhataba kendisini ilgilendirmeyen, bilemeyeceği veya bilse de işine yaramayacağı konular yerine asıl sorulması gereken soruyu, asıl dikkat etmesi gereken meseleyi öğretir. (Çevirenin Notu)

1116 Buhârî (3688); Müslim (2639)

CamScanner ile tarandı

1873. Ebu'd-Derdâ'ya (r.a): "Günah işleyen bir insana öfkelenir misin?" diye sorduklarında şöyle demiştir: "Ben ona değil işlediği günaha öfkelenirim! Tövbe ettiği zaman ise artık o benim kardeşimdir!"

1874. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Dengeli bir şekilde sevin! Dengeli bir şekilde öfkelenin! Bazı insanlar başkalarını sevme konusunda aşırıya gittiler ve bundan dolayı da helak oldular! Yine bazı insanlar da başkalarına karşı duydukları öfke konusunda aşırıya gittiler ve bundan dolayı helak oldular! Öyleyse sevgin konusunda aşırıya gitme! Öfken konusunda da aşırıya gitme! Kardeşinin arkasından onun bir sırrını bulan kişi bunu, o dahil, hiç kimseye haber etmesin![1117] Kardeşinin gizli hallerini araştırma! Çünkü sen gizli halleri araştırmaktan men edildin! Kardeşine karşı haddini aşma, aşırıya gitme!"

1875. Rivayet edildiğine göre Mücahid (rh.) şöyle demiştir: "İnsanları bize yaptıkları iyilikler sebebiyle seviyoruz, bize yaptıkları kötülükler ve bozgunculuklar sebebiyle de onlara öfkeleniyoruz! Onların içlerinde ne beslediklerini bilmek ve gerçek manada onları hesaba çekmek ise yalnızca yüce Allah'ın yapabileceği bir iştir!"

146. BÂB: DÜNYAYA TENEZZÜL ETMEMEK (ZÜHD) VE ONDAN AZ BİR ŞEYLE YETİNMEK (KANAAT)

1876. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a), şeritlerden yapılma bir hasırın üzerinde uyuyan Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına girdi. Yanına oturunca gördü ki, hasırın şeritleri onun yan tarafında izler bırakmış! Bunun üzerine ağlamaya başladı. Rasûlullah (s.a.v) ona: *'Niçin ağlıyorsun ey Hattâb'ın oğlu!'* buyurunca Ömer: 'Hükümdar olan Kisra'yı ve Kayser'i, onların içlerinde bulundukları saltanatı hatırladım! Sonra da Allah'ın Rasûlü olduğun halde senin şeritlerden yapılma bir hasırın üzerinde uyumanı düşündüm!' dedi. Rasûlullah (s.a.v): *'Ahiretin bizim olmasını istemez misin?!'* buyurunca Ömer: 'Elbette isterim!' dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v)

1117 Eğer düzelteceğini ve ıslah olacağını düşünüyorsan onu kırmadan ve incitmeden söyleyebilirsin. Tabii bu konudaki kanaatin kesin veya kesine yakın bir netlikte olmalı. Söyleyince durumun daha da kötüleşeceği kanaati ağır basıyorsa söylemeden düzeltmeye çalışmak daha iyidir. Belki tavırlarla ve işaretlerle, hatta kıssadan hisse içeren hikayelerle onu doğru yola getirmek için çalışmak lazım gelir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

şöyle buyurdu: *'Ey Ömer! Benimle dünyanın durumunu anlatan örneği bilir misin?! Sıcak bir günde yolculuk eden bir yolcunun durumu gibi! Bu yolcu bir ağacın altına girer ve onun gölgesinden istifade eder! Sonra kalkıp gider ve orayı terk eder! İşte benimle dünyanın durumu da böyledir!"*[1118]

1877. Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) vefat edinceye kadar hiçbir zaman yemek masasında yemedi! Vefat edinceye kadar hiçbir zaman inceltilmiş undan yapılan yenmesi kolay bir ekmek de yemedi!"[1119]

1878. Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) vefat ettiği zaman benim rafımda sadece bir ciğer sahibinin yiyebileceği yarım ölçek arpa vardı. Ben ondan yedim ancak uzunca bir süredir bitmediğini fark ettim! Sonra onu ölçtüm ve ne kadar olduğuna baktım.[1120] Ondan sonra bitti!"[1121]

1879. Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Muhammed'in ailesi Medine'ye geldikten sonra, Rasûlullah'ın (s.a.v) vefatına kadarki süreçte üç gece ardı ardına buğday ekmeğinden yiyip de karnını doyuramadı!"[1122]

1880. Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Muhammed (s.a.v) eğer bir günde iki öğün yerse mutlaka onlardan bir öğünü sadece hurma olurdu!"[1123]

1881. Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Gerçekten bizim üzerimizden bir ay geçerdi de yine de o ay içinde yemek pişirmek için ateş yakmazdık! Bazen bir parça et verilmesi hariç sadece hurma ve su ile yetinirdik!"[1124]

1882. Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) yatağı tabaklanmış deriden yapılmaydı. İçi de hurma lifiyle doldurulmuştu."[1125]

1883. Urve'nin naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz ona şöyle demiştir: "Ey yeğenim! Biz hilali tekrar tekrar görürdük. Böylece iki ay geçerdi

---

1118 Bu hadis mürseldir. Hennâd b. Serî, Kitâbü'z-Zühd (472) isimli eserinde bu hadisi nakletmiştir. Bunun benzerini Hasan, Mâlik b. Enes'ten merfu olarak aktarmıştır: Ahmed b. Hanbel (3/139-140); İbn Hibbân (6362) bu hadisi sahih kabul etmiştir. Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) rivayeti olarak da Buhârî (4913) nakletmiştir.

1119 Buhârî (5421)

1120 Ölçüp tarttığında bereketi de gidiyor ve yiyecek hemen bitiyor. (Çevirenin Notu)

1121 Buhârî (6451); Müslim (2973).

1122 Buhârî (6454); Müslim (2970).

1123 Buhârî (6455); Müslim (2971).

1124 Buhârî (6457); Müslim (2972).

1125 Buhârî (6456); Müslim (2082).

CamScanner ile tarandı

de Rasûlullah'ın (s.a.v) evlerinde yemek pişirmek için ateş yanmazdı.' Ben: 'Ey teyze! Yaşamınızı ne ile sürdürüyordunuz?' diye sorunca şöyle dedi: 'İki siyahla: Hurma ve su! Bunun haricinde de Rasûlullah'ın (s.a.v), Ensar'dan olan komşuları vardı. Onların sağmal hayvanları bulunuyordu. Bu hayvanların sütlerinden arada Rasûlullah'a (s.a.v) hediye olarak getirirlerdi. Rasûlullah (s.a.v) da o sütleri bize içirirdi."[1126]

1884. Sa'd, hastalandığı için Selmân'ı (r.anhumâ) ziyaret etti. Bir de baktı ki Selmân ağlıyor! Bunun üzerine ona: "Niçin ağlıyorsun? Vefat edersen dostlarına kavuşursun! Rasûlullah (s.a.v), Kevser Havuzu'ndan sana kana kana içirir! Rasûlullah (s.a.v) vefat ettiği zaman senden razı idi!' dedi. Selmân ise şöyle cevap verdi: "Ölümden korktuğum ve dünyaya karşı hırslı olduğum için ağlamıyorum! Rasûlullah (s.a.v) bizi sorumlu tutmuş ve şöyle buyurmuştu: *'Sizden birinin dünyalık olarak alacağı en çok şey bir yolcunun azığı kadar olsun!'* İşte etrafımda bu dünyalık şeyler var!" Onun etrafında ise içinde elbise yıkanan bir kap ve bir ibrik veya bardak vardı! Sa'd: "Ey Ebû Abdullah! Bize tavsiyelerde bulun ki senden sonra onlara sıkıca tutunalım!" deyince Selmân şöyle cevap verdi: "Ey Sa'd! Niyet ettiğin zaman niyetinde, taksim edeceğin zaman dağıtımında ve hüküm vereceğin zaman hükmünde yüce Allah'ı hatırla!"[1127]

1885. Rivayet edildiğine göre Fatıma annemiz ve Ali efendimiz (r.anhumâ) bir hizmetçi istediklerinde Rasûlullah (s.a.v) onlara şöyle buyurmuştur: *"Size, kendinize hizmetçi edinmenizden çok daha hayırlı olan bir şeyi öğreteyim mi? Yatağınıza uyumak için gittiğinizde şöyle deyin; otuz üç kere yüce Allah'ı tesbih edin (subhânallâh), otuz üç kere O'na hamd edin (elhamdulillâh), otuz dört kere de O'nu noksansız olarak yüceltin (Allâhu Ekber)!"*[1128]

1886. Atâ b. Yesâr'ın Ebû Saîd el-Hudrî'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hakkınızda en çok korktuğum şey yüce Allah'ın, yeryüzünün bereketlerini sizler için çıkarıp önünüze sermesidir!'*

1126 Buhârî (6456); Müslim (2972).

1127 Sahih bir hadistir. İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (7/76); Hâkim, el-Müstedrek (4/317); Beyhakî, Şuabü'l-Îmân (7/305); İbn Mübârek, ez-Zühd (966); İbn Mâce (4104); İbn Hibbân (706) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

1128 Buhârî (3113); Müslim (2727).

CamScanner ile tarandı

Bunun üzerine: 'Yeryüzünün bereketleri nelerdir?' diye sorulunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Dünyanın çiçekleri/süsleridir!'* Bir adam: 'Hayır, şer (kötülük) getirir mi?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) o kadar uzun sustu ki biz vahiy geldiğini düşünmeye başladık. Daha sonra Rasûlullah (s.a.v) terleyen alnını silmeye başladı ve över bir tavırla: *'Soru soran nerede?'* buyurdu. Biz bu hadisenin böyle gelişmesinden dolayı hamd ettik. Rasûlullah (s.a.v) şöyle devam etti: *'Hayır ancak hayrı getirir! Ama hiç şüpheniz olmasın ki bu mal yeşil ve tatlı olan otlar gibidir! Bahar bu otları bitirdiğinde onu çokça yiyip şişen hayvanları ya öldürür ya da onlara elem (acı) verir! Bu hayvanlar iyice yerler ve sonunda yanlarına uzanıp yatarlar! Güneşe dönerler ve geviş getirirler! Sonra da büyük ve küçük tuvaletlerini yaparlar! Tekrar dönerler ve yine yerler! Gerçekten bu mal tatlı ve lezzetlidir! Onu hakkıyla elde eden ve hak olan yerlere harcayan kişi ne güzel bir yardıma ermiştir ve ne güzel bir hal üzeredir! Onu haksız bir şekilde elde eden yiyip yiyip doymayan gibidir!'*"[1129]

1887. Ebû Müslim el-Havlânî'nin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bana; mal biriktirmem ve tacirlerden olmam için vahiy gelmedi! Bana; Rabbimi hamd ile tesbih etmem, secde edenlerden olmam ve ölünceye kadar yüce Rabbime ibadet etmem için vahiy geldi!"*[1130]

1888. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) kendisinden uzakta olan bir topluluğun yanına gitti. Bir de baktılar ki kenarda atılmış ve ölü (leş) olan bir keçi yavrusu (oğlak) var! Rasûlullah (s.a.v): *'Bu hayvanın sahipleri için olan değersizliğini gördünüz mü?'* buyurunca etrafındakiler: 'Onlara değersiz geldiği için onu atmışlar!' dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Muhammed'in nefsini elinde tutan yüce Allah'a yemin ederim ki, gerçekten Allah'ın katında dünya, bu hayvanın sahiplerinin gözündeki değersizliğinden çok daha değersiz bir konumdadır!'*"[1131]

1129 Buhârî (1465 ve 6427); Müslim (1052).

1130 Mürsel bir hadistir: Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (2/131); Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) rivayeti olarak merfu seviyede de nakledilmiştir: Cürcânî, Târîhü'l-Cürcân (1/342); İbn Adî, el-Kâmil fi'd-Duafâ (5/257). Bu rivayetin senedi zayıftır.

1131 Mürsel bir hadistir: Câbir b. Abdullah'tan (r.a) nakledilen ve bu rivayetin bir benzeri olan hadis ise merfu seviyesindedir: Müslim (2957).

CamScanner ile tarandı

1889. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Nefsimi elinde tutan yüce Allah'a yemin ederim ki, eğer dünya malı yüce Allah'ın katında bir sivrisineğin kanadı kadar dahi değerli olsaydı, kâfire ondan hiçbir şey vermezdi!"*[1132]

1890. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) omuzumdan tuttu ve bana: *'Ey Abdullah! Dünyada yabancı bir garîb veya bir yolcu gibi ol! Nefsini ölüme hazırla!'* buyurdu."[1133]

1891. Ebû Bürde şöyle demiştir: "Âişe (r.anhâ) annemizin yanına vardım. Bana Yemen yapımı kalın bir izar[1134] ve Katar yapımı[1135] olarak isimlendirilen yamalı iki elbise çıkartıp gösterdi. Sonra da yüce Allah'a yemin ederek bize, Rasûlullah'ın (s.a.v) işte bu elbiseler içerisinde vefat ettiğini haber verdi."[1136]

1892. Rivayet edildiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "İsa b. Meryem (aleyhimesselâm) şöyle derdi: 'Mescitleri mesken (ev), evleri varış noktası (menzil) edinin! Toprağın bitirdiği baklagillerden yiyin ve temiz akarsulardan için! Böylece dünyadan selametle kurtulun!"[1137]

1893. Süleyman b. Dâvûd (aleyhimesselâm) şöyle demiştir: "Zor olsun kolay olsun yaşamın bütün hallerini tecrübe ettik! Ve sonunda gördük ki dünya yaşamında çok az bir geçimlik dahi yeterli oluyor!"[1138]

1894. Bir adam, Muâviye'nin neslinden olan bir adamı, devesinin sırtına binmiş çalışıyor halde görünce şöyle dedi: "Siz tüm bu dünyalık nimetler içinde yaşadıktan sonra bu hale mi geldiniz!" O ise şöyle cevap verdi: "Allah sana merhamet etsin! Biz sadece yaşamın üstün taraflarını kaybettik!"

1132 Sahih bir hadistir: Sehl b. Sa'd (r.a) bu hadisin bir benzerini nakletmiştir: Tirmizî (2320); İbn Mâce (4110).

1133 Buhârî (6416) bu hadisi "Nefsini ölüme hazırla!" kısmı olmaksızın nakletmiştir. Bu kısmı: Ahmed b. Hanbel (2/24 ve 41); Tirmizî (2333); İbn Mâce (4114) nakletmiştir.

1134 Belden aşağısını kapatan bir tür elbise. (Çevirenin Notu)

1135 Kaynaklarda Katar yapımı diye bir ifade yok ancak metinde ve dipnotta bu şekilde geçiyor. Her şeyin en doğrusunu yüce Allah bilir. (Çevirenin Notu)

1136 Buhârî (3108 ve 5818); Müslim (2080).

1137 İbn Mübârek, ez-Zühd (563); İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (6/340).

1138 İbn Mübârek, ez-Zühd (573); İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (7/70); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (4/118).

CamScanner ile tarandı

1895. Eşheb'in naklettiğine göre İmâm Mâlik, yüce Allah'ın: *"Bir zamanlar Musa, kavmine şöyle demişti: 'Ey kavmim! Allah'ın size (lütfettiği) nimetini hatırlayın; zira O, içinizden peygamberler çıkardı ve sizi hükümdarlar kıldı. Âlemlerde hiçbir kimseye vermediğini size verdi."*[1139] âyetinde geçen "hükümdarlar" ifadesinin yorumu hakkında şöyle demiştir: "Her kimin kendisine sığınan bir garibanı, evlendiği bir hanımı ve işlerini gören bir hizmetlisi varsa gerçekten o, yüce Allah'ın âyette zikrettiği hükümdarlardandır!"

1896. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah; fakir kaldığı ve yoksullaştığı bir zamanda malından güzel bir yiyecek ihsan eden ve azla yetinerek bunu hazmedebilen kişiye merhamet etsin! Hiç şüpheniz olmasın ki Rasûlullah (s.a.v) kapılar ardına saklanmazdı! Arkasında perdedarlar durmazdı! Göz kapakları ne sabah ne de akşam onu görmeye engel olabilirdi! O apaçık ortada olurdu! Her kim Rasûlullah (s.a.v) ile karşılaşmak isterse mutlaka onunla görüşebilirdi! O yere oturur, yemeğini yere koyar, kalın ve sert elbiseler giyer, merkebe biner, terekesine azatlı kölesini oturturdu! Yüce Allah'a yemin ederim ki, o eliyle yer ve parmaklarını yalardı!"

1897. İmam Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a), Rasûlullah'ın (s.a.v) hanımlarının her biri için on iki bin dirhem ayırdı. Bu para Zeyneb binti Cahş (r.anhâ) annemize gelince o: 'Ömer, Rasûlullah'ın (s.a.v) diğer hanımlarına göndereceğine bana gönderdi!' dedi. Ona: 'Aksine! Bu senindir!' denilince de şöyle dedi: 'Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ömer'in bu taksimini bir daha bana ulaştırma!' Bu sözü söylemesinden sonra bir sene geçmeden vefat etti!"

1898. Rivayet edildiğine göre İsa b. Meryem (aleyhimesselâm) şöyle demiştir: "Ey yardımcılar topluluğu (havariler)! Çokça yiyip içmekten sakının! Nefsinizi aç ve susuz bırakın! Nefsinizi yoksun bırakın ve onu sürekli bir işle meşgul edin! Ey yardımcılar topluluğu (havariler)! Altın ve gümüş biriktirmeyin! Hiç şüpheniz olmasın ki bunları dünya ehli olanlar biriktirirler! Evini harap, karısını dul, çocuklarını yetim bir halde bırakıp terk edemeyen (ölmeyen) kişi, gökyüzünün saltanatına dahil olamaz!"

1899. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki yüceler yücesi Allah dünyayı az bir şey kılmıştır!

1139 Mâide, 5/20. âyet.

CamScanner ile tarandı

Dünyadan geriye kalan ise bu azın da azıdır! Dünya, vadideki dere yatağı gibidir. Onun temiz yanından içilir, geriye kalan kısmı ise bulanık ve çamurludur! Dünya; hiçbir evi olmayanların evi, hiçbir malı olmayanların malıdır! Aklı olmayan kişi dünyalık toplayıp biriktirir!"

1900. Rivayet edildiğine göre Saîd b. Ebû Hilâl (rh.) şöyle demiştir: "Ben, dünyaya çok önem veren kişiye şu üç şeyi garanti ederim: Hiçbir ihtiyacını gideremediği bir muhtaçlık, hiçbir zaman bitmek bilmeyen bir emel ve sürekli devam edegelen bir hüzün, bir gam!"

1901. Rivayet edildiğine göre İbrahim et-Teymî (rh.) şöyle demiştir: "Sizinle hakiki kullar arasında nice büyük farklar var! Dünya onlara koşarak geldiği halde onlar dünyadan kaçıp uzaklaştılar! Siz ise, dünya arkasını dönüp sizden kaçtığı halde ona tâbi olup peşinden koştunuz!"

1902. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Her ne kadar yüce Allah kullarından birine dünyalık herhangi bir şey vermekten yüz çevirse de ya hemen ya da sonra mutlaka ona belanın benzeri olan tehlikeli bir mal verir!"

1903. Rivayet edildiğine göre bir adam, yolda giderlerken Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbından bir grup insanın karşısına çıktı ve onlara: "Bana nasihat edin!" dedi. Bunun üzerine onlar kendisiyle konuşmaya ve herkes ona öğütler vermeye başladı. Muâz b. Cebel (r.a) ise şöyle dedi: "Onlar sana çok fazla öğüt verdiler! Sana verilen tavsiyelerin hepsini aklında tutabileceğini düşünmüyorum! Dünyadaki nasibin senin asıl ihtiyacını gidermez! Sen ahiret nasibine çok daha fazla muhtaçsın! Öyleyse işe ahiret nasibinden başla! Çünkü bu sana dünyadaki nasibin üzere gelir! Seni düzgün bir düzene koyar ve sen nereye gidersen seninle birlikte olur!"

1904. Rivayet edildiğine göre Nevf el-Bekkâlî şöyle demiştir: "Ali b. Ebû Tâlib'in (r.a) evine çokça girip çıktığını ve semaya baktığını gördüm. Sonra bana: 'Uyudun mu ey Nevf?' diye seslendi. Ben: 'Hayır! Aksine geceden beri gözlerimle seni izliyorum ey Müminleri Emiri!' dedim. Bana: 'Ey Nevf! Dünyaya tenezzül etmeyen zahidlere ve ahirete yüzünü dönüp ona rağbet edenlere müjdeler olsun! Onlar; yüce Allah'ın yeryüzünü yaygı, toprağını yatak, suyunu ziynet, Kitabı'nı şiar (alamet), duayı da örtü edindiler! İsa Mesih'in yöntemi üzere dünyayı bir borç olarak verdiler! Ey Nevf! Şanı yüce olan Allah, kulu İsa'ya (a.s) şöyle buyurdu: 'İsrailoğulları'na şöyle de: Mutlaka

CamScanner ile tarandı

evlerinize; tertemiz kalplerle, saygıyı içeren bir korkuyla yani haşyetle bakan gözlerle ve helal olan bir avuç ihtiyacınızla girin! Onlara şunu bildir: Ben hem onlar hem de yarattıklarım arasında olup da zulmedenlerden, haksızlık yapanlardan hiçbirisinin duasına icabet etmem!"

1905. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Dünya isteğinden (talebinden) dolayı kendinizi tehlikeye atmayın! Dünya ve içindekileri terk etmek konusunda nefislerinize galebe çalın! Çıplak olarak dünyaya geldiniz! Yine çıplak olarak dünyadan çıkacaksınız! Yüce Allah'tan sadece günbegün size yetecek miktarda rızık isteyin!"

1906. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Dünya için var gücüyle çalışan ahiretine zarar verir! Ahiret için var gücüyle çalışan da dünyasına zarar verir! Ey insanlar! Fani (geçici olana) karşılık baki (kalıcı olanı) tercih edin! Hiçbir şey olmayan dünyadan sadece az bir şey alın!"

1907. Rivayet edildiğine göre Şam ehlinden olan bir adam Ebû Zer'in (r.a) yanına gittiğinde o tencerenin altına, yağmurdan ıslanmış bir odun koymuş yakmaya çalışıyordu. Dumanından dolayı da gözlerinden yaşlar gelmişti. Karısı ona: "Gerçekten senin bu çileyi çekmek yerine daha rahat yaşama imkânın var! İstesen bunu yapmaya ihtiyaç duymazsın!" deyince Ebû Zer şöyle dedi: "Bu benim yaşamım! Eğer razıysan ne mutlu! Aksi halde yüce Allah'ın yardımına sığınırım!" Adam şöyle anlattı: "Sanki tencerenin içine taş gibi bir yiyecek attı! Tencerenin içindeki iyice pişesiye kadar uğraştı. Sonra ona ait olan bir kap getirdi. Çok sert olan birkaç parça ekmek kırıp içine koydu. Tencerede pişen yiyeceği onun üstüne döküp karıştırdı. Bu yiyeceği karısına götürdü ve beni de çağırdı. Hep birlikte oturup yedik. Sonra hizmetlisine bize içecek getirmesini emretti. Böylece dişi bir keçinin sütünden az bir miktar tattık. Ben: 'Ey Ebû Zer! Keşke evinde daha güzel yaşayacak bir imkân edinsen!' deyince şöyle dedi: 'Ey Allah'ın kulu! Benim bundan daha fazlasının hesabını vermemi mi istiyorsun?! Üzerinde yattığımız bir yatak, serdiğimiz bir örtü, giyindiğimiz bir elbise, içinde yemek pişirdiğimiz çömlek, içinde yemek yediğimiz ve başımızı yıkadığımız bir kap, su içtiğimiz bir bardak, içinde zeytin yağı olan bir kırba ve içinde un olan bir çuval yeterli değil mi?! Sen bunlardan daha fazlasının hesabını vermemi mi istiyorsun?!' Ben: 'Sana dört yüz dinar hediye verildi! Ki sen bundan çok daha fazlasına

CamScanner ile tarandı

layık bir insansın! Bu kadar para nereye gitti?!' deyince şöyle dedi: 'Sizi görmezden gelmeyeceğim! Benim şu beldede -bunu derken Şam'ı gösteriyordu- otuz atım var! Bana bu dinarlar verilince onları nakit paraya çevirdim. Sonra da bunları burada bulunan bir Nebatî'nin yanına bıraktım. Ailemin ete ihtiyacı olunca gidip ondan alırlar, başka bir şeye ihtiyaçları olunca da ondan alırlar. Söz konusu bu atları da Allah yolunda cihad için kullanıyorum! Ebû Zer'in yanında ne bir dinar ne de bir dirhem var!"[1140]

1908. Rivayet edildiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz bir günde seksen bin dirhem tasadduk etti! Akşamında ise az bir ekmek, zeytin ve tuzla iftar yaptı! Ona: "Ey Müminlerin annesi! Bir dirhemle et alsaydın da onunla iftar etseydin olmaz mıydı?" denilince şöyle dedi: "Eğer bunu bana hatırlatsaydınız yapardım!"

1909. Rivayet edildiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Helal kazanan, iyi niyetle hayır yapan, fakir ve yoksul olduğu zaman da elindekinin fazlasını verebilen kula Allah merhamet etsin! Hiç şüpheniz olmasın ki dünya sizden önce nicelerini rezil rüsva etti! Dikkat edin sizi de rezil rüsva etmesin! Dünyadan yeterli ve az olanı alın! Ondan çok fazlasını almaktan ve sizi oyalamasından sakının! Size namazınız gereklidir namazınız! Zekâtınız gereklidir zekâtınız! Rükularınızı ve secdelerinizi tam yapın! Çünkü bu ikisi namazın tamamlayıcı unsurlarıdır! Eğer siz bunları tam ve eksiksiz yerine getirirseniz artık diğer yapıp ettiklerinizden dolayı hesaba çekilmezsiniz!"

1910. Ebû Vâkıt el-Leysî (rh.) şöyle demiştir: "Amellerin peşine düştük! Ahiret amelleri konusunda, dünyaya tenezzül etmeyerek ondan yüz çevirmekten (zahidlik) daha büyük bir amel göremedik!"

1911. Rivayet edildiğine göre yüce Allah, Musa'ya (a.s) vahyederek şöyle buyurmuştur: "Ey Musa! Hiçbir kul dünyaya tenezzül etmeyerek ondan yüz çeviren zahidler kadar güzel ibadet etmemiştir!" Bunun üzerine Musa: "Ey Rabbim! Onların karşılığı nedir?" diye sorunca Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Dünyaya tenezzül etmeyerek yüz çeviren zahid kullarıma cennetimi bahşedeceğim! Onlar orada diledikleri yerde mülk edinip diledikleri yerde yaşayacaklar!"

1140 İbn Mübârek, ez-Zühd (589); Abdurrezzâk, el-Musannef (11/312) rakam: 20629.

CamScanner ile tarandı

1912. Urve şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a), Şam'a geldi. Bölgenin ileri gelenleri ve ordu komutanları onu karşıladılar. Ömer: 'Kardeşim nerede?' diye sorunca onlar: 'Kim?' diye sordular. Ömer: 'Ebû Ubeyde!' deyince de: 'Şimdi gelir!' dediler. Ebû Ubeyde ağzı yularlı bir deve üzerinde çıkageldi. Ömer ona selam verdi ve halini sordu. Daha sonra insanlara: 'Siz gidin!' dedi. Ömer onunla birlikte ilerledi ve onun evine gitti. Evinde sadece kılıcını, kalkanını ve bineğini görünce Ömer şöyle dedi: 'Dünyalık bir şeyler edinseydin ya!' Ebû Ubeyde ise şöyle cevap verdi: 'Ey Müminlerin Emiri! Bunlar bizi asıl dinlenme yerine ulaştırmaya yeter!"[1141]

1913. Rivayet edildiğine göre Abdurrahman b. Avf (r.a) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a) İslam'a bizden önce girmedi, bizden önce hicret etmedi, düşmana bizden daha çok zarar vermedi, bizden daha çok oruç tutmadı, bizden daha çok namaz kılmadı! Sonra biz onun dünyaya karşı tenezzül etmemesini ve dünyadan yüz çevirmesini düşündük! İşte o zaman anladık ki bizden daha faziletli olmasının nedeni buydu!"

1914. Rivayet edildiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Şu dünyayı aşağılık ve değersiz görün! Yüce Allah'a yemin ederim ki, dünya aşağılandığı zaman sizin içinde bulunacağınız hali tebrik ederim! Vallahi eğer bir topluluk dünyayı hor ve hakir görürse, kesinlikle yüce Allah onları dünya konusunda korur ve mutluluğa ulaştırır! Onları dünyada mübarek kılar! Eğer bir topluluk dünyaya değer verir, onu şerefli kabul ederse yüce Allah bundan dolayı onları, azabı çok uzun olan çok kötü bir yere sürükleyip boğar!"

1915. Yesâr b. Nümeyr şöyle demiştir: "Her ne zaman Ömer b. Hattâb (r.a) için un elesem mutlaka ona isyan etmiş olurdum!"[1142]

1916. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah, Musa'yı (a.s) Firavun'a göndereceği zaman ona şöyle buyurdu: 'Kulumun benim katımdaki en güzel ve en mükemmel süsü; dünyaya tenezzül etmeyerek ondan yüz çevirmesi, ahirete rağbet etmesidir! Gerçekten o iyi kullarımın süsüdür! Bu süs bir elbise gibi onların üzerine giyinir ve hemen tanınırlar! Onlar sakinliğin, vakarın, sararıp solmanın ve zayıflığın etkisiyle görünür hale gelirler! İşte onlar benim hakiki kullarımdır, hakiki!"

1141 İbn Mübarek, ez-Zühd (586).

1142 Unu eleyip onun için daha güzel ve yumuşak bir ekmek yapacağı için Ömer'in (r.a) istemediği bir şeyi yapmış oluyor. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

1917. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ben öyle insanlar gördüm ki, onların üzerinden kırk sene geçmiş olmasına rağmen başlarının altına bir yastık dahi almamışlardı! Hiçbir zaman yemek yeme iştahıyla evlerine gitmemişlerdi! Eğer onlardan biri böyle bir iştahla bir lokma yemek yiyecek olsa bunun karnında taşlaşmasını gerçekten çok isterdi!"

1918. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Gerçekten ben Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbından bazı insanlarla tanıştım ve onlardan bir grubuyla dostlukta bulundum. Onlar mutlu olacakları dünyalık şeylerin peşinden hiç koşturmadılar! Üzülecekleri dünyalık şeylerden de hiç kaçmadılar! Oyun ve eğlence onlar için şu ayaklarınızla çiğnediğiniz topraktan dahi daha değersizdi! Onlardan hiçbiri, bütün ömrü boyunca elbisesinin katlanmasına izin vermezdi, ailesine kendisi için yemek yapmasını emretmezdi ve toprakla aralarına hiçbir şey koymadan yerde otururlardı! Onları hep yüce Allah'ın Kitabı'yla ve Peygamberlerinin sünnetiyle amel ederken buldum! Gece üzerlerine çöktüğü zaman uzuvları üzere ayağa kalkarlar, yüzlerini secdeye kaparlar, gözlerindeki yaşlar yanaklarını ıslatır ve boyunlarındaki zincirlerden kurtulmak konusunda yüce Allah'a yalvarıp yakarırlardı! Bir iyilik yaptıkları zaman bundan dolayı ferahlık duyarlardı! Sürekli bundan dolayı şükrederlerdi! Yüce Allah'tan bu amellerini kabul etmesini dilerlerdi! Eğer bir kötülük yaparlarsa bundan dolayı hüzünlenirler ve yüce Allah'ın bu günahlarını bağışlamasını talep ederlerdi! Yüceler yücesi olan Allah'a yemin ederim ki, işte onlar hep böyleydiler ve sürekli bu hal üzereydiler! Onlar günahlardan selamete kavuşmanın ve kurtuluşa ermenin ancak af ve mağfiretle olacağını bilirlerdi!"

1919. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah, sevdiği kulunu; tıpkı sizin daha kötü olmasından korkmanızdan dolayı hastanızı yemekten ve içmekten koruduğunuz gibi koruyup muhafaza eder!"*[1143]

1920. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Dünya Müminin zindanı, kabir onun sarayı, cennet de konak yeridir! Kâfir için ise dünya onun cenneti, kabir zindanı, cehennem de atılacağı yerdir!"

1143 Katâde b. Nu'mân'ın (r.a) rivayeti olan bir hadis olarak nakledilmiştir: Ahmed b. Hanbel (5/427 ve 428); Tirmizî (2036) bu hadisi hasen kabul etmiştir; İbn Hibbân (669) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (4/207 ve 209), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

CamScanner ile tarandı

1921. Rivayet edildiğine göre Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle derdi: "Din konusunda güzel ahlaklı olmaya en çok yardım edecek şey dünyaya tenezzül etmemek ve ondan yüz çevirmektir! Dini mahvetmeye en çok yaklaştıran şey ise hevâ ve heveslere tâbi olmaktır! Dünyaya rağbet etmek ve ona karşı istekli olmak hevâya tâbi olmaktan kaynaklanır! Mal ve şeref sevgisi de dünyaya rağbet etmekten kaynaklanır! Yüce Allah'ın gazabına sebebiyet verecek bir durum olan haramları helal kabul etmek de mal ve şeref sevgisinden kaynaklanır! Yüce Allah'ın gazabı ise dermanı olmayan bir derttir! Yüce Allah'ın razı olması ise onunla birlikte olunca hiçbir derdin zarar veremeyeceği bir dermandır! Her kim yüce Allah'ın razı olmasını istiyorsa nefsini öfkelendirsin! Nefsini öfkelendirmeyen kişi Rabbini razı edemez! Eğer insan dini konusunda her hoşuna gitmeyen şeyi terk etmeye kalksaydı neredeyse elinde dini namına hiçbir şey kalmazdı!"

1922. Süfyân es-Sevrî'ye ulaşan bilgilere göre Zührî şöyle demiştir: "Zühd; saçı başı dağınık olmak, pis kokmak, kalın elbiseler giyinip sert yiyecekler yemek değildir! Gerçek zühd; nefsi, şehevi istek ve arzulardan men etmektir!"

1923. Mansûr b. Ammâr (rh.) şöyle demiştir: "İbadeti meslek, fakirliği hedef, yalnızlığı (uzleti) istek ve arzu, ahireti tek dert, ölümü düşünce, dünyalık şeylerden talebi kendisine yetecek miktarda tutmak, sadece zühdle meşgul olmayı hakiki niyet, zayıf bir halde vefat etmeyi izzet ve şeref, yüce Allah'tan uzak kalmayı tek şikâyet, tövbesinin kabul edilmesini rahmete gark olmak gören kişiye müjdeler olsun! İşte bu sıfatlarla donanan kişiye muştular olsun!"

1924. Muhammed b. Ka'b el-Kurazî (rh.) eski elbiseler içerisindeyken halife Süleyman b. Abdulmelik'in huzuruna girdi. Bunun üzerine Süleyman ona: "Böyle eski elbiseler giymene sebebiyet veren şey ne?" diye sorunca Muhammed şöyle cevap verdi: "Zühd demeyi sevmiyorum! Çünkü o zaman nefsimi övmüş olacağım! Fakirlik demeyi de sevmiyorum! Çünkü o zaman da Rabbime şikâyette bulunmuş olacağım!"

1925. Süfyân es-Sevrî, Râbia el-Adeviyye'yi eski elbiseler içerisinde görünce ona: "Keşke şu halini Basralı dostlarından bazılarına bildirseydin de sana yardımcı olsalardı! Görüyorum ki eski elbiseler içerisindesin!" dedi.

CamScanner ile tarandı

Râbia ise şöyle cevap verdi: "Ey Süfyân! Beni eski elbiseler içerisindeki bir halde görüyorsun! Peki ya ben, İslam üzere yaşayan bir Müslüman değil miyim?! İslam öyle büyük bir şereftir ki onunla birlikteyken hiçbir zillet söz konusu olamaz! Yüce Allah'a yemin ederim ki ey Süfyân! Ben dünyanın sahibi olan yüce Zât'tan dahi dünyalık bir şey istemekten hayâ ediyorum! Nasıl olur da dünyanın sahibi olmayanlardan dünyalık şeyler isterim?!"

1926. İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Sizin haliniz gerçekten çok şaşılacak bir durum! Dünyada çalışmadan da rızıklandırıldığınız halde dünya için çalışıyorsunuz! Ahirette ise amel etmeden rızıklandırılmayacağınız halde ahiret için çalışmıyorsunuz!"

1927. Ahmed b. Sâlih şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre Mâlik; çok az bir şeyle geçinirdi ve çok zor durumda yaşardı. Buna rağmen süslenir, güzel giyinirdi ve zor durumda olduğunu göstermezdi. Onun hiç evi olmadı! Bunun yerine vefat edinceye kadar kirada yaşadı!"

1928. Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a), Şam'a veya Irak'a uğurladığı insanlarla birlikte yola çıkardı ve onlara şöyle derdi: 'Size yüce Allah'tan sakınmayı (takvayı) ve insanları güler yüzle karşılamayı çok yapmanızı tavsiye ediyorum!"

1929. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Dünyaya tenezzül etmemek ve ondan yüz çevirmek (zühd); kalbin ve bedenin rahatıdır!"

1930. Yahyâ b. Muâz (rh.) şöyle demiştir: "Dünya hayatında kazanmak için koşturmak nefisler için bir zillettir! Cenneti kazanmak için koşturmak ise nefisler için çok büyük bir şereftir (izzettir)! Baki (kalıcı) olanı talep edip de izzet içerisinde yaşamaktansa fani (geçici) olanı isteyip zillet içerisinde yaşamayı seçen kişinin hali ne kadar da şaşılacak bir durumdur!"

1931. Ubeyd b. Umeyr (rh.) şöyle demiştir: "Dünya kısacık bir süredir! Ahiret ise ebedidir!"

1932. Zührî (rh.) şöyle demiştir: "Dünya hayatındaki gerçek zahid; helalin kendisini şükürden alıkoymadığı, haramın da sabrına galip gelemediği kişidir!" Onun bu sözünün manası şudur: "Gerçek zahid; haramı terk eden, helale de şükreden kişidir!"

CamScanner ile tarandı

1933. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Kabul olunmuş hac şu demektir: Kişinin hacdan; dünyadan yüz çevirmiş ve ahirete yönelmiş bir halde dönmesidir!"

1934. Sâlihlerden biri şöyle demiştir: "Zühd; haramı ve helalin fazlasını terk etmektir! İnsanların katındaki konumunu da hesaba katmamak, umursamamaktır!"

1935. Sahnûn (rh.), "haramı terk etmek" ifadesini doğru bulmadı ve şöyle dedi: "Haramı terk etmek zaten farz! Asıl zühd; kişinin gücü yettiği halde helal olanın fazlasını terk etmesidir! Konum/statü sevgisinde ise hiçbir hayır yoktur!"

1936. Sahnûn (rh.) şöyle demiştir: "Zenginin zühdü, terk etmekle olur! Fakirin zühdü ise niyet etmekle olur! Dünyadan yüz çevirerek (zühd içerisinde) terk etmek onu talep etmekten ve iyilik konusunda hayır yapmak için kullanmaktan çok daha faziletlidir!"

1937. İbrahim b. Edhem (rh.) şöyle demiştir: "Zühd üç çeşittir: Farz olan zühd, fazilet olan zühd ve selamet (kurtuluş) olan zühd. Farz olan zühd, haramlardan uzak durmaktır. Fazilet olan zühd, helalin fazlasından uzak durmaktır. Selamet (kurtuluş) olan zühd ise şüpheli şeylerden uzak durmaktır."

1938. Rivayet edildiğine göre bazı kitaplarda şöyle yazılmaktadır: "Yüce Allah, dünyaya şöyle vahyetti: 'Her kim bana hizmet ederse, seni ona hizmetçi kılacağım! Her kim sana hizmet ederse, senin onu hizmetçin olarak kullanmana müsaade edeceğim!"

1939. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Dünya bir köprüdür! Onun üzerinden geçip gidin! Onu imar etmeye kalkıp oyalanmayın!"

1940. Yahyâ b. Hâlid (rh.) şöyle demiştir: "Dünyaya, bizi ondan çıkaracak olan bir girişle girdik!"

1941. Süfyân b. Uyeyne (rh.) şöyle demiştir: "Kralların, hikmeti sizlere terk edip bıraktığı gibi sizler de dünyayı onlara bırakıp terk edin!"[1144]

1144 İbn Mübârek, ez-Zühd (284); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (5/74); Süfyân b. Uyeyne'den naklettiğine göre Halef b. Havşeb şöyle demiştir: "İsâ (a.s) havarilerine şöyle dedi:" yukarıdaki rivayeti nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

1942. Muhammed b. Vâsi'ye (rh.): "Sen aşağılık bir hale razı oldun!" denilince şöyle demiştir: "Asıl sadece dünyaya razı olan biri aşağılık bir hale razı olmuş demektir!"

1943. İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Dünya sevgisi bütün günahların temelidir! Dünya malında çok büyük bir hastalık vardır!" Kendisine: "O hastalık nedir?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Böbürlenme ve kibir! Kişi bundan kurtuluşa erse dahi dünya malı onu yüce Allah'ı zikretmekten (anmaktan) alıkoyar!"

1944. Fudayl b. Iyâz (rh.) şöyle demiştir: "Şayet dünya altından olsa dahi geçicidir! Ahiret ise pişirilmiş çamurdan olsa dahi kalıcıdır! Öyleyse bizim, pişirilmiş çamurdan yapılan kalıcı olanı, altından yapılan geçici olana tercih etmemiz gerekir! Nasıl olur da altından yapılan geçici bir şeyi, pişirilmiş çamurdan yapılan kalıcı olana tercih edebiliriz?!"

1945. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah, dünyayı bir emanet olarak gören insanlara merhamet etsin! Bu kişiler dünyayı, dünya hakkında kendilerine güvendikleri kişilere emanet ederler ve sonra da sessiz, sade bir şekilde çekip giderler!"

1946. Rivayet edildiğine göre Dâvûd (a.s) şöyle demiştir: "İlâhım! Ahiretin tatlılığı sebebiyle dünyanın acılığını tatmak bana, dünyanın tatlılığı sebebiyle ahiretin acılığını tatmaktan çok daha sevgili ve değerlidir!"

1947. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) uyuyan bir adamın yanından geçerken ona: "Ey Allah'ın kulu! Kalkıp da Rabbine ibadet etmez misin?!" dedi. Bunun üzerine adam: "Ben Rabbime, O'na ibadet etmenin en sevgili haliyle ibadet ettim zaten!" dedi. İsa: "O nedir?" diye sorunca adam şöyle dedi: "Dünyayı ehline terk ettim!" Bunun üzerine İsa şöyle cevap verdi: "Uyumaya devam et! Gerçekten sen ibadet edenleri geçtin!"

1948. Süfyân b. Uyeyne (rh.) şöyle demiştir: "Dünyaya tenezzül etmemek ve ondan yüz çevirmek (zühd) üç harftir: Z, H ve D. Z harfinden maksat; dünyanın ziynetini/süsünü terk etmektir. H harfinden maksat; dünyalık hevâ ve istekleri terk etmektir. D harfinden maksat ise; dünyayı sırlı/gizli halleriyle tamamen terk etmektir. Eğer tüm bunlar gerçekleşirse o zaman zühd de tam olur!"

CamScanner ile tarandı

1949. Mâlik b. Enes'e (rh.): "Zühd nedir?" diye sorulunca şöyle demiştir: "O takvadır! Hikmetin kendi dili üzerinde konuşmadığı biri dünyadan yüz çevirmiş bir zahid olamaz!"

1950. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Zühd iki çeşittir: Dünyadan yüz çevirmek ve reislikten (baş olmaktan) yüz çevirmek. Dünyadan yüz çevirdiği halde baş olma konusunda zahid olmayan birinin dünyadaki bu zühdü ona fayda vermez. Kişi baş olmak konusunda yüz çevirirse ve reis olmayı istemezse işte o, dünya konusunda daha zahid olur!"

1951. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Baş (reis) olma konusundaki zahidlik, altın ve gümüşe karşı zahid olmaktan çok daha zordur! Çünkü insan, altın ve gümüşü sırf baş (reis) olabilmek için feda eder!"

1952. Ebû Süleymân ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "Gerçek zahid, dünya endişesini üzerinden atan ve ondan rahata kavuşan kişi değildir! Gerçek zahid, dünyadan yüz çeviren ve dünya hayatında ahiret için çalışıp yorulan, bitap düşen kişidir!"

1953. Ebû Süleymân (rh.) şöyle demiştir: "Kişinin ailesini, zahid olmaları için zorlamaması gerekir! Bunun yerine onları buna davet eder. Eğer icabet ederlerse ne ala! Ancak icabet etmezlerse o zaman onların ıslahını ve yararını sağlayacak ihtiyaçlarını satın almalıdır. Kendi nefsi konusunda ise dilediği şekilde amel eder!"

1954. Vekî', Süfyân es-Sevrî'ye: "İnsanlara zahid olmalarını emrediyorsun ancak kendin kebap mı yiyorsun?!" deyince Süfyân şöyle demiştir: "Ben onları yemekten men etmiyorum! Ye! Ancak yemeğin nereden geldiğini incele! Gir! Ancak kimin yanına girdiğine bir bak! Konuş! Ancak nasıl konuştuğuna dikkat et! Zira yüce Allah tüm konuşanların dilinin hareketinden haberdardır! Hiç şüphen olmasın ki insan, sadaka vermek ve helal rızık talebinde bulunmaktan daha faziletli bir şeyle süslenmemiştir!"

1955. Yahyâ b. Muâz'a (rh.): "Bir insan ne zaman zahid olur?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Onun dünyayı terk etme konusundaki hırsı, çok hırslı birisinin dünyayı talep ederken son noktaya ulaşan hırsı gibi zirveye ulaştığında!"

CamScanner ile tarandı

1956. Ebû Hâzim'in karısı ona: "Gerçekten bu kış bütün şiddetiyle üzerimize hücum etti! Bizim kaçınılmaz olarak yemeğe, elbiseye ve oduna ihtiyacımız var!" deyince Ebû Hâzim şöyle demiştir: "Tüm bunların hepsinin bir başka çaresi de vardır! Bizim için asıl kaçınılmaz olan şey ölmek, sonra dirilmek ve ardından da yüce Allah'ın huzurunda durmaktır! Bunlardan sonra da cennet veya cehennem vardır!"

1957. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Gerçek zahidin; dünyaya bakışında ibret, kelamında hikmet, sükûtunda tefekkür vardır! O; bela zamanında sabreder, rahata kavuşunca şükreder, kaderin tüm hükümlerine de rıza gösterir!"

1958. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Dünya sevgisi, tüm günahların başıdır! Kadın, İblis'in tuzağıdır! İçki de tüm kötülüklerin kaynağıdır!"

1959. Rivayet edildiğine göre Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Dünya sevgisinden dolayı istiğfar edilmemiş (af dilenmemiş) olması kişiye günah olarak yeter!"

1960. Rasûlullah'ın (s.a.v) azatlı kölesi (mevlâ) Sevbân, Şürahbîl b. Müslim'e: "Kılıcını bile!" deyince Şürahbîl: "Bunu neden yapayım ey Allah'ın kulu!" dedi. Sevbân: "Çünkü sizin kalplerinize ölüm korkusu atıldı, düşmanlarınızdan da korku giderildi!" deyince Şürahbîl: "Bu neden oldu?" diye sordu. O zaman da Sevbân şöyle dedi: "Dünyayı sevmeniz, ölümü kerih görmeniz yani ondan hoşlanmamanız nedeniyle!"

1961. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s), ashâbına şöyle derdi: "Size hakikatle söylüyorum: Sizin ibadet açısından en şerliniz dünyayı seven âlimlerinizdir! Halbuki o, amel etmesi konusunda bütün insanların da kendisi gibi olmalarını ister! Mazeretleri olsa dahi dünyaya kul olanları hiç sevmem! Onlar bunu fark etmekten ne kadar da uzaktırlar!"

1962. Rivayet edildiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki dünya çekici ve tatlıdır! Yüce Allah, dünyayı sizden öncekilerden alıp size verdi! Şimdi de ne amel işlediğinize bakıyor! Kadınlardan uzak durun! Dünyadan sakının! Nefsimi elinde tutana yemin ederim ki dünya, Hârût ve Mârût'tan dahi daha büyük bir büyücüdür!"[1145]

1145 Bu rivayet Ebû Saîd el-Hudrî'nin (r.a) naklettiği merfu bir hadistir: Müslim (2742),

CamScanner ile tarandı

1963. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Seleme (rh.) şöyle demiştir: "Üç kişi dünyayı zemmetmek (kötülemek) üzere toplandılar. Bunun üzerine dünya, şeytana: 'Duyuyor musun neler söylüyorlar?!' dedi. Şeytan ise şöyle cevap verdi: 'Onları kendi hallerine bırak! Ayrıldıkları zaman onları senin sevginle bağlayacağım! İşte o zaman bütün varlıklarıyla seni kucaklayıp saracaklar!"

1964. Yezîd b. Ebû Yezîd şöyle demiştir: "Basra'da büyük bir yangın çıktı. Bunun üzerine Mâlik b. Dînâr (rh.), Mushaf'ı boynuna astı ve dışarı çıktı. Sonra da şöyle dedi: 'İşte kıyamet günü de böyle olacak!"

1965. Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Benimle krallar arasında sadece bir gün var! Düne gelirsek artık onun zevkine varamazlar, geçti! Ben ve onlar yarın hakkında ise endişeliyiz! İşte o, bugündür! Bugün de ne olabilir ki?!"

147. BÂB: DÜNYANIN ÖZELLİKLERİ VE KÖTÜLENMESİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1966. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Bilin ki dünya hayatı ancak bir oyun, eğlence, bir süs, aranızda bir övünme ve daha çok mal ve evlât sahibi olma isteğinden ibarettir. Tıpkı bir yağmur gibidir ki, bitirdiği ziraatçıların hoşuna gider. Sonra kurur da sen onun sapsarı olduğunu görürsün; sonra da çer çöp olur. Ahirette ise çetin bir azap vardır. Yine orada Allah'ın mağfireti ve rızası vardır. Dünya hayatı aldatıcı bir geçimlikten başka bir şey değildir."*[1146]

1967. Rivayet edildiğine göre hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Dünya, yeri yurdu olmayanların yurdu, malı mülkü olmayanların malıdır! Aklı olmayan dünyalık şeyleri toplayıp biriktirir, ilmi olmayan dünya konusunda haddini aşar ve ona düşmanlık eder, derin bilgi sahibi olmayan anlayışsız kişi ona haset eder, ölüm düşüncesinde olmayan kişi de dünya için koşar durur!"

---

ancak şu lafız hariç: "Dünya, Hârût ve Mârût'tan dahi daha büyük bir büyücüdür!" Bu lafzı Beyhakî, Şuabü'l-Îmân (7/339) isimli eserinde nakletmiştir. Hâfız b. Hâcer, Lisânü'l-Mîzân (7/44) isimli eserinde bu lafız hakkında şöyle demiştir: "Bu lafız sahih olmayan (münker) bir haberdir!"

1146 Hadîd, 57/20. âyet.

CamScanner ile tarandı

1968. Ebû Abdullah es-Sanâbihî (rh.) şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Benim dünya hakkında gördüğüm tek şey eziyet veren bir sıcaklık veya acı veren bir soğukluk! Beni bir an önce bundan kurtarıp ondan daha hayırlı olana kavuşturarak rahata erdir!"

1969. İbn Semmâk (rh.) şöyle demiştir: "Dünya ehli, dünya konusunda zahid olsalardı dahi yine de insanlar dünya konusunda çok büyük bir tehlike içerisinde olurlardı: Geçici bir nimet, inen bir bela, başa gelen bir musibet ya da vakti gelen bir ölüm! Eğer bir insanın aklı varsa tüm bunlar onu yaşam konusunda kesinlikle kedere sürükler! Çünkü o; çok tehlikeli bir durumdayken nimet içerisindedir, riskli bir haldeyken belaya hazır durumdadır ve kesin olarak başına gelecek bir ölümle burun burunadır! Şayet yüce Yaratıcı ona hiçbir haber vermemiş, zahidlik konusunda hiçbir örnekte bulunmamış olsaydı dahi yine de dünya musibeti başlı başına uyuyanı uyandırmaya, gafili uyarmaya yeterli olurdu! Yüce Allah, dünya hakkında caydırıcı uyarılarda bulunmuş ve onun hakkında nasihatler vermiş olduğu halde nasıl olur da ondan sakınılmaz! Yüce Allah'ın katında, dünyanın hiçbir değeri ve hiçbir ağırlığı yoktur! Yüce Allah, ondan daha çok sevmediği hiçbir şey yaratmamıştır! Bana ulaşan bilgilere göre yüce Allah, dünyaya buğzettiğinden dolayı, onu yarattığından beri asla ona bakmamıştır![1147] Nitekim Rasûlullah'a (s.a.v), dünyanın anahtarları ve mühürleri sunulduğu halde -ki tüm bunlar yüce Allah'ın katından hiçbir şey eksiltmemiştir- Rasûlullah (s.a.v) onları kabul etmemiştir! Böylece Rasûlullah (s.a.v), yüce Allah'ın buğzettiğine (sevmediğine) buğzetmeyi, küçük gördüğünü küçük görmeyi ve aşağıladığını aşağılamayı öğretti! Şayet onun anahtarlarını ve mühürlerini kabul etseydi o zaman bu kabulü yüce Allah'ın da onu sevdiğine delil olurdu. Halbuki o, yüce Allah'ın emrine muhalefet etmeyi kerih görür, bundan asla hoşlanmazdı! Başka bir deyişle Rasûlullah (s.a.v), yüce Allah'ın buğzettiğine, sevgi göstermekten hoşlanmaz, her şeyin sahibi olan yüce Allah'ın aşağıladığını yükseltmeyi kerih görürdü!"

1147 Böyle belagatlı anlatımlar meselenin ciddiyetini ortaya koymak ve aşırı dünyaya düşkün olanları orta bir çizgiye getirebilmek içindir. Özellikle dünya düşkünü kişiler ibret alsınlar da biraz daha kendilerini düzeltsinler diye üst seviye bir anlatım tercih edilir ve keskin bir dil kullanılır. Yoksa dünya tamamen değersiz değildir. Yüce Allah'ın dünyaya tecellide bulunması, isimlerinin burada inkişaf etmesi, yine ahiretin tarlası olması açısından dünya değerli ve kıymetlidir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

1970. Ali b. Ebû Tâlib'e (r.a): "Bize dünyayı anlat." diye sorulunca şöyle demiştir: "Sana bu diyarı anlatayım: Dünyada sağlıklı olan hasta olur! Hasta olan sıkıntı çeker! Onda fakir olan üzülür! Zengin olan ise fitneye düşer! Dünyanın helalinde hesap, haramında ise azap vardır!"

1971. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Dünya, İblîs'in ekim yeridir! Dünya ehli olanlar da İblîs için çalışan çiftçilerdir!"

1972. İbnü'l-Mu'tez (rh.) şöyle demiştir: "Dünyanın vaadi bozulmaya, ondan geri kalanlar da telef olmaya doğru gitmektedir! Dünya hem bir ölüm yatağı hem de tedavi edici mahir bir doktordur! Dünya, gölgesinde uzanan nicelerini uyandırmıştır ve kendisine güvenen nicelerine de ihanet etmiştir!"

1973. Mübârek b. Fadâle'nin rivayet ettiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.), *"Ey İnsanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Babanın evlâdı, evlâdın da babası için hiçbir şey ödeyemeyeceği günden çekinin. Bilin ki, Allah'ın verdiği söz gerçektir. Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın ve şeytan, Allah'ın affına güvendirerek sizi kandırmasın."*[1148] âyetini tilavet edince şöyle demiştir: "İşte bu, dünyayı yaratanın sözüdür! O, dünyayı en iyi bilendir!"

1974. Süfyân es-Sevrî'nin anlattığına göre Lokmân oğluna şöyle demiştir: "Ey evladım! Hiç şüphen olmasın ki dünya çok derin bir denizdir! Gerçekten onda birçok insan boğulmuştur! Bu dünya denizindeki gemin, yüce Allah'tan sakınmak ve takva ehli olmaktır! Bu geminin içini yüce Allah'a iman etmekle doldur! Onun yelkeni yüce Allah'a tevekkül etmektir! Umulur ki böylece kurtuluşa erersin! Aksi halde senin için başka bir kurtuluş yolu göremiyorum!"

1975. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın dostları, üzerlerinden hiçbir korkunun olmadığı kişilerdir ve onlar mahzun da olmayacaklar! İnsanlar dünyanın zahirine (dış yüzüne) bakarlarken onlar dünyanın batınına (iç yüzüne) bakarlar! İnsanlar dünyanın hemen elde edilen nimetlerine göz diktikleri halde onlar ahirette elde edecekleri sevapları kazanmaya gayret ederler! İnsanlar ölümden korkarken onlar ölüme koşarlar! İnsanların ileride terk edeceklerini bildikleri şeyleri hemen terk ederler! Onlar insanların barış yaptıkları şeylere düşman olurlar, insanların düşman

1148 Lokmân, 31/33. âyet.

CamScanner ile tarandı

oldukları şeylerle ise barış yolunu tutarlar! Onların çok acayip ve hoş bir durumları vardır! Onlar için de çok acayip ve hoş durumlar vardır! Kur'ân onlar hakkında konuşur, onlar da Kur'ân'la konuşurlar! Doğru yol onlarla bilinir, onlar da hidayetle bilinirler! Onlar ümit ettikleri şeyin ardında bir güven görmezler ve bulacakları şeyin ardında da herhangi bir korku hissetmezler!"

1976. Bir adam, Ali b. Ebû Tâlib'in (r.a) yanında dünyayı kınayınca Ali (r.a) şöyle dedi: "Dünya; içerisinde dosdoğru yaşayan için bir sadakat yurdu, onun hakkında bilgili olan için bir kurtuluş yeri, helal rızkını ondan elde eden için bir zenginlik evidir! Dünya; yüce Allah'ın vahyinin iniş yeri, O'nun meleklerinin namazgahı, peygamberlerinin mescidi, dostlarının çarşısıdır! Onlar dünyada kâr elde ederler ve onda cenneti kazanırlar! Her kim dünyayı kınarsa, istese de istemese de onunla arasında bir şey olduğunu ilan etmiş, ondan ayrılacağına üzülmüş, onun mutluluğuyla kötülüklerini hatırlatmış, belasıyla da belalarını zikretmiş olur! Ey dünyayı kınadığı halde onun aldatmasıyla nefsini hasta eden kişi! Babalarını ölümün kucağında çürüten, analarını toprakta yatıran dünya seni ne zamana kadar aldatmaya devam edecek?!"

1977. Hüseyin b. Ali (r.anhumâ), şehit olacağı günün sabahında verdiği hutbede, yüce Allah'ı methüsena ettikten sonra şöyle dedi: "Ey Allah'ın kulları! Allah'tan sakının! Dünya konusunda son derece dikkatli olun! Eğer bu dünya birisine kalacak olsaydı, eğer onun içerisinde birisi ebediyen kalacak olsaydı hiç şüphe yok ki buna en layık kişiler, kadere en çok rıza gösteren ve rızaya daha uygun olan peygamberler olurlardı! Ancak yüce Allah, dünyayı sonunda yok olacak şekilde yarattı! Evler mükemmel, yurtlar kale olsa dahi; onun yenisi çürüyüp gidecek, nimeti kaybolacak, mutluluğu karanlığa gömülecektir! Yanınıza rızık alın! Hiç şüpheniz olmasın ki rızıkların en hayırlısı takvadır (hassas kulluk şuurudur)!"

1978. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Nefsimi elinde tutan yüce Allah'a yemin ederim ki, eğer dünya malı yüce Allah'ın katında bir sivrisineğin kanadı kadar dahi değerli olsaydı, kâfire ondan hiçbir şey vermezdi!"*[1149]

1149 Sahih bir hadistir: Sehl b. Sa'd (r.a) bu hadisin bir benzerini nakletmiştir: Tirmizî (2320); İbn Mâce (4110).

CamScanner ile tarandı

1979. Yüce Allah, yeryüzüne indirildiğinde Âdem'e (a.s) şöyle vahyetmiştir: "Sonunda harap olacak binalar yap! Sonunda ölmek üzere doğ!"

1980. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Dünya, Müminin zindanı, kâfirin cennetidir!"*[1150]

1981. Hikmet ehlinden birine: "Dünya hakkında ne düşünüyorsun?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Bedenleri eskitir, emel ve arzuları yeniler, ölümü yakınlaştırır, emniyeti uzaklaştırır!" Ona: "Dünya ehlinin hali nedir?" diye sorulunca da şöyle demiştir: "Dünyayı kazanan bu konuda çok yorulur! Onu elinden kaçıran ise bitkin düşer!"

1982. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ): "Yüce Allah, dünyayı üç parçaya ayırdı: Bir parçasını Mümine, bir parçasını münâfığa, bir parçasını da kâfire verdi. Mümin dünyayı rızkını elde etmek için kullanır, münâfık onu süslenip bezenmek için kullanır, kâfir ise eğlenmek için kullanır!"

1983. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Dünya, yüce Allah'ın katında çok değersizdir! Çünkü sadece onda yüce Allah'a isyan edilir! Yüce Allah'ın katında büyük nimetler de ancak dünyayı terk etmekle elde edilir!"

1984. Ebû Hâzim'e (rh.): "Dünya nedir?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Dünyadan gelip geçen şey sadece bir rüya olarak kalır! Dünyadan kalan şey ise boş bir arzu ve istektir!"

1985. Bir adam, Ebû Osman ed-Debbâğ ile giderken bir tuvaletin yanından geçtiler. Bunun üzerine o şöyle dedi: "İnsanların dünyasının son bulduğu yer işte bu!"

1986. Bir adam, hikmet ehlinden biriyle karşılaşınca ona: "Zaman hakkında ne düşünüyorsun?" diye sordu. Bunun üzerine hakîm kişi şöyle dedi: "O; bedenleri eskitir, emel ve arzuları yeniler, ölümü yakınlaştırır, emniyeti uzaklaştırır!" Ona: "Dünya ehlinin hali nedir?" diye sorulunca da şöyle dedi: "Dünyayı kazanan bu konuda çok yorulur! Onu elinden kaçıran ise bitkin düşer!" Daha sonra da aralarında şöyle bir konuşma geçti:

- Dünyadan nasıl kurtulabiliriz?

- Ondan ümidinizi keserek!

1150 Müslim (2956), Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiği bir hadistir.

CamScanner ile tarandı

- Hangi arkadaş en vefalı, en iyi arkadaştır?

- Sâlih amel ve takva!

- En zararlı ve en adi olanı hangisidir?

- Nefis ve hevâ!

- Çıkış nerede?

- Bir usûl (yöntem) üzere gitmekte!

- O nedir?

- Canını dişine takarak bütün gayretini sarfetmek, rahatı terk etmek, sürekli tefekkür etmek!

- Bana nasihat et!

- Zaten ettim!

148. BÂB: DÜNYA FİTNESİNDEN SAKINMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1987. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Nefsanî arzulara, (özellikle) kadınlara, oğullara, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüşe, salma atlara, sağmal hayvanlara ve ekinlere karşı düşkünlük insanlara çekici kılındı. Bunlar, dünya hayatının geçici menfaatleridir. Halbuki varılacak güzel yer, Allah'ın katındadır."*[1151]

1988. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Sakın, kendilerini denemek için onlardan bir kesimi faydalandırdığımız dünya hayatının çekiciliğine gözlerini dikme! Rabbinin nimeti hem daha hayırlı hem de daha süreklidir."*[1152]

1989. Ebû Musa'nın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'ın ben ve benimle gönderdiği hakikatin örneği şudur: Bir insan bir kavme gelir ve onlara: 'Ey insanlar! Hiç şüpheniz olmasın ki gerçekten ben gözlerimle bir ordu gördüm! Ben her şeyi apaçık söyleyen hakiki bir uyarıcıyım! Acele edin! Kurtulmaya çalışın! Kurtulmaya çalışın!' der. Kavmin bir kısmı ona itaat eder ve böylece geceden yola çıkarlar. Sakin sakin giderler ve kurtuluşa ererler! Diğer kısmı ise onu yalanlar ve yerlerinde sabah-*

1151 Âl-i İmrân, 3/14. âyet.
1152 Tâhâ, 20/131. âyet.

CamScanner ile tarandı

larlar! Ordu da sabah erkenden onlara baskın yapar, hücum eder ve hepsini helak eder! İşte bana itaat edip getirdiğim hakikate tâbi olanla, bana isyan edip getirdiğim hakikati yalanlayan kişilerin durumları da bunun gibidir!"[1153]

1990. Hasan-ı Basrî'nin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Benimle sizin durumunuzu anlatan misal (örnek) şudur: Bir topluluk ıssız ve kurak bir çölde ilerlemektedirler. Yolun çoğunu gidip gitmediklerini veya ne kadar yol aldıklarını bilmemektedirler. Bundan dolayı takatleri kalmaz ve yiyecekleri de tükenir. Sonunda çölün ortasına yığılıp kalırlar ve artık kesin olarak ölüp gideceklerine ikna olurlar! Onlar bu haldeyken karşılarına birden güzel elbiseler içerisinde ve başından su damlayan bir adam çıkar! Onlar: 'Bu olay yeni olmuş! Bu adam vardığı köyden yeni dönüyor!' derler. Adam onlara: 'Neyiniz var ey insanlar?' deyince onlar: 'Gördüğün üzere belimiz büküldü, takatimiz kalmadı, yiyeceğimiz bitti ve çölün ortasına yığılıp öylece kalakaldık! Yolun çoğunu mu gittik ya da geriye ne kadar yol kaldı hiç bilmiyoruz!' derler. Adam: 'Size kanacağınız kadar taze su ve yemyeşil bahçeler verirsem benim için ne yapabilirsiniz?' deyince onlar: 'Seni liderimiz yaparız, hükmüne razı oluruz!' derler. Adam: 'Öyleyse bana asla karşı gelmeyeceğinize dair sapasağlam bir söz verin!' deyince onlar kendisine asla isyan etmeyeceklerine dair sapasağlam bir söz verirler. Bunun üzerine adam onlara merhamet eder ve onları yemyeşil bahçelerin, taptaze suların olduğu bir yere götürür. Orada biraz kaldıktan sonra adam onlara: 'Haydi! Şimdi de bahçesi sizin bahçenizden çok daha yeşil ve çimenlikli, suyu da sizin suyunuzdan çok daha taze ve tatlı olan başka bir yere gidelim!' deyince kavmin çoğu: 'Buraya gelmeye bile zar zor güç yetirdik! Neredeyse buraya da gelemeyecektik!' diyerek karşı gelirler. Diğer bir grup ise: 'Siz bu adama asla isyan etmeyeceğinize dair sapasağlam bir söz vermediniz mi?! Yeminler etmediniz mi?! İlk söylediği sözleri doğru çıktı! Şimdi söylediği de önceki söylediği gibi doğru çıkacaktır!' derler. Böylece hem o adam hem de diğer grup yola çıkarlar. Nitekim dediği gibi de yemyeşil bahçeli bir yere ve taptaze suların olduğu daha güzel bir alana varırlar. Gecenin sonuna doğru ise yerinde kalanların bulunduğu yere düşman saldırır. Böylece onlar sabaha varınca ya öldürülmüş ya da esir edilmiş olarak hüsrana uğrarlar!"*[1154]

1153 Buhârî (7283); Müslim (2283).

1154 Mürsel bir hadistir: Abdullah b. Mübârek, ez-Zühd (507).

CamScanner ile tarandı

1991. Rivayet edildiğine göre Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "Âbidlerden bir adam arkadaşının yanına uğradı. Onu, başını önüne eğmiş düşünceli bir halde buldu. Bunun üzerine ona: 'Neyin var? Seni düşünceli gördüm?' dedi. Arkadaşı: 'Filanca adamın haline şaşırıyorum! İbadet konusunda ulaşılabilecek son noktaya ulaştı! Ancak sonra dünya ehlinden biri haline geldi!' deyince âbid şöyle dedi: 'Sen o hale dönen kişiye şaşırma! Asıl sen istikamet üzere kalabilen kişiye şaşır!"

1992. İbrahim b. Abdurrahman b. Avf'ın naklettiğine göre Ömer b. Hattâb'a (r.a), Kisrâ'nın hazineleri getirildi. Bunun üzerine Abdullah b. Erkam: "Onu dağıtıncaya kadar devlet hazinesine koy!" dedi. Ömer ise: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, onu dağıtıncaya kadar hiçbir çatının altında gecelemesine izin vermeyeceğim!" dedi ve hazineyi mescidin orta yerine koydu. Sabaha kadar o hazinenin başında beklediler. Sabah olunca da dağıldılar. Ömer neredeyse parıldayacak olan kırmızı ve beyaz hazineleri gördü. Sonra da ağladı. Abdurrahman b. Avf: "Niçin ağlıyorsun ey Müminlerin Emiri? Vallahi bugün şükür günüdür! Bugün sevinme günüdür! Bugün ferahlık günüdür!" diye sorunca Ömer b. Hattâb şöyle dedi: "Hangi kavme bu verilirse kesinlikle onların arasına düşmanlık, kin ve öfke de atılır!"[1155]

1993. Zeyd b. Eslem'in naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz bir keresinde yeni bir elbise giydiğini ve sürekli ona baktığını anlatmıştır. Ebû Bekir (r.a) onu bu halde görünce şöyle demiştir: "Bunu yapma! Yüce Allah'ın seni her daim izlediğini bilmiyor musun?!"

1994. Süfyân'ın naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v), Âişe (r.anhâ) annemizin yanına girdi ve oranın kapısında, üzerinde kuş resmi bulunan bir örtü gördü. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Ey Âişe! Bunu kaldır! Onu gördüğüm zaman dünyayı hatırlıyorum!"[1156]

1995. Mâlik'in naklettiğine göre Rasûlullah'ın (s.a.v) eşi Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Ebû Cehm b. Huzeyfe, Rasûlullah'a (s.a.v) üzerinde çizgiler/şeritler bulunan Şam yapımı nakışlı bir elbise hediye etti. Rasûlullah (s.a.v) namazda onun nakışlarına baktı. Namazını bitirdiği zaman döndü ve

1155 İbn Mübârek, ez-Zühd (768).

1156 İbn Mübârek, ez-Zühd (399); Müslim (2107) başka bir senetle nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

şöyle buyurdu: *'Bu nakışlı elbiseyi Ebû Cehm'e geri verin! Ben namazdayken onun üzerindeki nakışlara baktım! Neredeyse beni fitneye düşürecekti!"*[1157]

1996. Mâlik'in, Abdullah b. Ebû Bekir'den naklettiğine göre Ebû Talha el-Ensârî (r.a) bir keresinde bahçesinde namaz kılıyordu. Küçük bir kuş etrafında uçmaya, sağa sola gitmeye ve bir çıkış yolu bulmaya çalışıyordu. Ebû Talha bunu görünce çok hoşuna gitti ve bir müddet gözleriyle onu takip etti. Sonra tekrar namazına döndü ancak birden kaçıncı rekâtta olduğunu ve ne kadar kıldığını şaşırdı! Bunun üzerine şöyle dedi: "Malımdaki bu fitne bana musallat oldu!" Daha sonra Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve bahçesinde kendisine musallat olan fitne hakkında ona bilgi verdi. Ardından da şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bu bahçeyi Allah için bağışlıyorum! Onu istediğin şekilde kullan!"[1158]

1997. Mâlik'in, Abdullah b. Ebû Bekir'den naklettiğine göre Ensar'dan bir adam, Medine vadilerinden bir vadi olan Kuf'taki bahçesinde hurmaların devşirilme zamanında namaz kılıyordu. Hurmalar ağaçlardan sarkıyordu ve etraf meyvelerle doluydu. Adam ona baktı ve gördüğü bu meyveler hoşuna gitti. Daha sonra tekrar namazına döndü ancak ne kadar kıldığını, kaçıncı rekâtta olduğunu karıştırdı. Bunun üzerine şöyle dedi: "Malımdaki bu fitne bana musallat oldu!" Daha sonra o dönemde halife olan Osman b. Affân'a (r.a) geldi. Durumu ona anlattı ve şöyle dedi: "Bu bahçeyi bağışlıyorum! Onu hayır yolunda kullan!" Osman b. Affân o bahçeyi elli bin dirheme sattı. Bu sebeple bu bahçe elli manasına gelen el-Hamîs ismini aldı.[1159]

1998. Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın bizden gizlediği nimetler, bize verdiklerinden çok daha fazla ve değerlidir! Hiç şüpheniz olmasın ki ben, kendisine dünyalık verilen bir topluluk gördüm! Onlar helak oldular!"

1157 Muvatta (1/97); Buhârî (373) ve Müslim (556) benzerini nakletmiştir.
1158 Muvatta (1/98), senedi munkatıdır.
1159 Muvatta (1/99); İbn Mübârek, ez-Zühd (527).

CamScanner ile tarandı

149. BÂB: ŞEHEVÎ İSTEK VE ARZULARDAN SAKINMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

1999. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Nihayet onların peşinden öyle bir nesil geldi ki, bunlar namazı bıraktılar; nefislerinin arzularına uydular. Bu yüzden ileride sapkınlıklarının cezasını çekecekler."*[1160]

2000. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Âyette geçen 'el-Ğayyü' kelimesi cehennem ateşinin içinde bulunan bir nehirdir. Şehevî istek ve arzularına tâbi olanlar orada azaba duçar olacaklardır!"

2001. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Allah'ın Rasûlü'nün yanında seslerini alçaltanlar var ya, işte onlar, Allah'ın kalplerini takvâ hususunda sınadığı kimselerdir. Onlar için büyük bağışlanma ve büyük bir ödül vardır."*[1161]

2002. Şöyle denilmiştir: "Âyette geçen 'yüce Allah'ın kalplerini sınaması' ifadesinin manası; şehevi istek ve arzuların sevgisini yüce Allah'ın onların kalplerinden söküp almasıdır!"

2003. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Sabretmelerine karşılık onları cennetle ve ipekli giysilerle ödüllendirir."*[1162]

2004. Ebû Süleymân ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "Âyette geçen kişiler, şehevi istek ve arzularına karşı sabredenlerdir."

2005. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennet hoşa gitmeyen şeylerle çepeçevre kuşatılmıştır! Cehennem de şehevi istek ve arzularla çepeçevre kuşatılmıştır!"*[1163]

2006. Sâlim b. Ebû Ca'd şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *'Bana yeryüzü hazinelerinin anahtarları verildi!'* Sizin Peygamberiniz en hayırlı yol üzere gitti! Sizin yediğiniz kırmızı, sarı, beyaz rengarenk tatlıları size bıraktı! Halbuki un, yağ ve baldan yapılan helva da yeterlidir! Ancak siz şehevi istek ve arzularınıza tâbi oldunuz!"[1164]

1160 Meryem, 19/59. âyet.

1161 Hucurât, 49/3. âyet.

1162 İnsân, 76/12. âyet.

1163 Buhârî (6487); Müslim (2823), Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiği bir hadistir.

1164 Bu haberi İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ (2/194) isimli eserinde nakletmiştir. Hadis olan kısmı da Buhârî (1344) ve Müslim (2296), Ukbe b. Âmir (r.a) hadisi olarak merfu sevi-

CamScanner ile tarandı

2007. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a) oğlunun yanına varınca bir de baktı ki o, et yiyor! Bunun üzerine ona: 'Bu ne?' diye sordu. Oğlu: 'Et! Canımız çekti, biz de onu satın aldık!' deyince Ömer şöyle dedi: 'Sen her canının çektiğini alıyor musun?! Halbuki Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'İnkâr edenler ateşin başına getirilince onlara, 'Size ait iyi ve güzel şeyleri dünya hayatınızda tükettiniz ve onlardan yararlandınız, şimdi ise yeryüzünde haksız olarak büyüklük taslamanıza ve yoldan çıkmanıza karşılık olarak aşağılayıcı cezayı çekeceksiniz!' denilecektir.'"*[1165]

2008. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Canının çektiği her şeyi yemesi, kişiye israf olarak yeter! Gerçekten benim, çok ucuz olduğu halde, canımın çektiği şeyleri bir sene boyunca hiç yemediğim olur!"

2009. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Ette de şarapta olduğu gibi bir saldırganlık ve açgözlülük vardır! Bu sebeple sizin zeytin yağı yemeniz gerekir. Eğer onun sıcaklık vermesinden korkarsanız pişirmek sûretiyle onun hararetini alabilirsiniz!"

2010. Rivayet edildiğine göre bir keresinde Ömer b. Hattâb (r.a) susadı ve içecek istedi. Bunun üzerine ona içinde bal şerbeti olan bir kap getirildi. Bu kabı avucunda evirip çevirdi ve şöyle dedi: "Bunu içeceğim! Sonra da tatlılığı gidecek ancak geriye hesabı kalacak!" Onu yanında bulunan başka bir adama verdi ve adam onu içti.

2011. Nâfi' şöyle demiştir: "Hastalıktan yeni kurtulduğu bir zamanda Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) canı balık çekti. Bunun üzerine Medine'de onun için balık aradılar ancak bulamadılar. Uzun bir müddet araştırdıktan sonra bulabildiler ve bir buçuk dirheme satın aldılar. Güzelce pişirip ekmekle birlikte getirdiler. Ve sonunda onun önüne koydular. Tam yiyecekken kapıda bir dilenci belirdi. Abdullah hizmetlisine: 'Ekmekle birlikte balığı sar ve ona ver!' deyince hizmetli: 'Allah seni ıslah etsin! Şu kadar zamandır canın bu balığı çekmişti! Uzunca bir süre aradığımız halde bulamadık! Sonra bulduk ve bir buçuk dirheme satın aldık! Biz balığı değil de balığın parasını verelim ona!' dedi. Abdullah ise: 'Ekmekle birlikte balığı sar ve ona ver!' dedi. Hiz-

---

yede nakletmişlerdir.

1165 Ahkâf, 46/20. âyet.

CamScanner ile tarandı

metli balığı, dilenciye verdikten sonra ona: 'İstersen bu elindeki balığı bir dirheme bana sat ve onu bana geri ver!' dedi. Dilenci de: 'Tamam!' dedi ve bir dirhem karşılığında balığı geri verdi. Hizmetli balığı tekrar getirip Abdullah'ın önüne koydu ve: 'Ye! Afiyet olsun ey Ebû Abdurrahmân! Ben ona bir dirhem verdim ve balığı satın aldım!' dedi. Abdullah ise: 'Ekmekle birlikte balığı sar ve ona ver! Karşılığında dirhem de alma! Her kimin bir şey canı çeker de sonra canı çektiği o şeyi geri çevirirse bunun hürmetine bağışlanır!' dedi."

2012. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Gerçekten hak, insanları sıkıştırıp zorlar! Onlarla şehevi istek ve arzularının arasına girer! Buna ancak hakkın faziletini bilen ve onun mükâfatını ümit eden kişi sabreder!"

2013. Âmir b. Abdullah (rh.) şöyle derdi: "İnsanların yaşamlarında dört şeyin olduğunu gördüm: Yemek, uyku, giyim ve kadınlar! Elbise konusuna gelirsek, yüce Allah'a yemin ederim ki, helal olduktan sonra mahrem yerlerimi ne ile örttüğüm umurumda olmaz! Sırtıma yünden mi yoksa başka bir şeyden mi elbise attığımı umursamam! Kadınlar konusuna gelirsek, vallahi bu konu da umurumda değil! Ha bir kadına bakmışım ha bir duvara! Hiç farkı yok benim için! Yemek ve uyku konusunda ise illa onlardan hakkımı almam konusunda bana galip geldiler! Ancak yüce Allah'a yemin ederim ki, ben bütün gayretimle onların da hakkından gelmeye çalışıyor ve onlara baskı yapıyorum!"

2014. Kadınlardan biri, Ömer b. Abdulazîz'in eşi olan Fâtıma'nın yanına girdi. Bir de baktı ki o, eski püskü elbiseler içerisinde! Bunun üzerine ona: "Müminlerin Emirinin karısı! Kocan için süslenip hazırlanman gerekmiyor mu?!" dedi ve bu konuda çok fazla üstüne gitti. Sonunda Fatıma: "Ey Allah'ın kadın kulu! Bir kadın ancak kocasının istediği ve sevdiği şekilde süslenip hazırlanır değil mi?" dedi. Kadın da: "Evet!" deyince Fatıma şöyle devam etti: "İşte Ömer b. Abdulazîz de beni bu halde görmeyi seviyor!"

2015. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İnsanların cehenneme girmesine en çok sebebiyet veren iki organ şunlardır: Tenasül uzvu ve ağız!"*[1166]

1166 Merfu bir hadistir: Ahmed b. Hanbel (2/291); Tirmizî (2004); İbn Mâce (4246); İbn Hibbân (746) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (4/324), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

CamScanner ile tarandı

2016. İmrân b. Süleymân'ın naklettiğine göre İsâ (a.s), ashâbına şöyle demiştir: "Eğer siz benim kardeşlerim ve dostlarım iseniz, nefislerinizi insanlardan gelecek olan düşmanlıklara ve öfkelere karşı alıştırın! Gerçekten siz şehevi istek ve arzularınızı terk etmediğiniz sürece istediğiniz şeylere ulaşamayacaksınız! Sevmediğiniz şeylere sabretmediğiniz sürece sevdiğiniz şeyleri elde edemeyeceksiniz! Kalbi gözünde olan değil, gözü kalbinde olan kişiye muştular/müjdeler olsun!"

2017. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Hak, ağırdır (zordur) ancak sıhhat verir! Batıl ise hafiftir (kolaydır) ancak hastalıktır! Bir anlık olan nice şehevi istek ve arzu vardır ki uzun süren hüzünleri miras bırakır!"

2018. Rivayet edildiğine göre lanetlik İblîs üzerinde çengeller, kancalar olduğu halde Yahyâ b. Zekeriya'ya (a.s) göründü. Yahyâ: "Bunlar ne?" diye sorunca İblîs: "İnsanları avladığım şehevi istek ve arzular!" dedi. Yahyâ: "Peki orada benim için de bir şey var mı?" diye sorunca İblîs: "Yok! Ancak sen bir gece doyasıya yedin ve bundan dolayı namaz ve zikir sana ağır geldi!" dedi. Yahyâ b. Zekeriya ise: "Kesinlikle öyle! Bir daha asla doyasıya yemeyeceğim!" dedi. İblîs de şöyle dedi: "Gerçekten bir daha asla hiç kimseye nasihat etmeyeceğim!"

2019. Rivayet edildiğine göre yüce Allah, Dâvûd'a (a.s) şöyle vahyetmiştir: "Ey Dâvûd! Ashâbını, şehvetlerine düşkün olmak konusunda uyar ve sakındır! Gerçekten dünyevi şehvetleri tüketmekle meşgul olan kalpler ve akıllar perdelenir (engellenir)!"

2020. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Görmediği halde gaib olan bir vaat sebebiyle önünde hazır bulunan bir şehveti terk eden kişiye muştular/müjdeler olsun!"

2021. Yahyâ b. Muâz (rh.) şöyle demiştir: "İnsanın düşmanları üç tanedir: Dünyası, şeytanı ve nefsi. Dünyaya tenezzül etmeyerek ve ondan yüz çevirerek dünyadan sakın! Ona karşı gelerek şeytandan uzaklaş! Şehevi istek ve arzuları terk ederek de nefsinden korun!"

2022. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Nefsin ayarttığı ve üzerine galip geldiği kişi, şehevi istek ve arzularının esiri haline gelir! Hevâsının zindanında da mahsur kalır!"

CamScanner ile tarandı

2023. Rivayet edildiğine göre Mâlik b. Dînâr (rh.) hasta iken komşusu ona geldi ve: "Ey Ebû Yahyâ! Canın bir şey çekiyor mu?" diye sordu. Bunun üzerine Mâlik: "Kırk seneden beri nefsim bir şey konusunda benimle mücadele ediyor!" dedi. Adam: "O ne?" diye sorunca Mâlik: "Beyaz ekmek ve süt!" dedi. Bu ikisi getirilince Mâlik onlara bakmaya başladı ve şöyle dedi: "Ömrüm boyunca bu şehevi isteğimi nefsimden defettim! Şimdi ömrümden az bir zaman kala mı bunu yiyeceğim?! Alın bunu filancanın yetim kalan çocuğuna verin!" O, bu şehevi arzusuna muhalefet ettiği bir haldeyken vefat etti!

2024. Yahyâ b. Muâz (rh.) şöyle demiştir: "Karnını çok fazla doyuranın kilosu artar. Kilosu artanın şehveti artar. Şehveti artanın günahı çoğalır. Günahı çoğalan kişinin kalbi katılaşır. Kalbi katılaşan kişi de felaketler içerisinde boğulur gider!"

2025. Yahyâ b. Muâz (rh.) şöyle demiştir: "İyilik sahibi kişi mutludur ve yüce Allah'a yakınlaştırılan hayırlı kullardan olur! Günah sahibi kişi ise mutsuzdur ve azaba duçar olur! Şehevi istek ve arzu sahibi ise hem yorulup bitkin düşer hem de çetin bir hesaba çekilir!"

2026. Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "İhtiyaç üstüne arttırılan her şey, şehevi istek ve arzudur!"

2027. Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "Dünya şehvetlerini isteyen kişi, zelil ve rezil bir duruma düşmeye kendisini hazırlasın!"

2028. Rivayet edildiğine göre Azîz'in karısı (Züleyha), devlet hazinelerinin yöneticisi olduktan sonra Yusuf'a (a.s) şöyle dedi: "Ey Yusuf! Hırs ve şehvet, kralları dahi köle haline getirir! Sabır ve takva ise köleleri dahi kral konumuna yükseltir!" Yusuf da ona şöyle cevap verdi: "Hiç şüphen olmasın ki bu, takva ehli olan ve sabredenler içindir! Çünkü yüce Allah, ihsan sahibi olanların mükâfatlarını zayi etmez!"

2029. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Nefislerin şehvetleri kişiyi yakan birer ateştir! Dünya lezzetleri bu ateşin odunudur! Açlık ise onu söndüren sudur!"

2030. Ebû Hâzim (rh.), bir meyveye bakınca şöyle dedi: "Vallahi gerçekten canım seni yemeyi çok istiyor! Ancak seni asıl yiyeceğim yer cennettir!"

CamScanner ile tarandı

150. BÂB: BOLLUK İÇERİSİNDE YAŞAYARAK ZEVKÜSEFAYA DALMAK VE NİMETLERDEN HESABA ÇEKİLMEK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2031. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Nihayet o gün nimetlerden elbette sorguya çekileceksiniz."*[1167]

2032. Mekhûl (rh.) hesaba çekilecek bu nimetler hakkında şöyle demiştir: "Soğuk içecekler, gölgelikli evler, tok karınlar, yaratılış güzelliği ve uykunun zevki."

2033. Rivayet edildiğine göre Hafsa (r.anhâ) annemiz, Ömer b. Hattâb'a (r.a): "Yüce Allah sana yeryüzünü fethetme imkânı verdiği ve senin üzerindeki rızkı genişlettiği halde şu giydiğin elbiseden daha rahat ve yumuşak bir elbise giyemez misin? Şu yediğin yemekten daha lezzetli bir yemek yiyemez misin?" deyince Ömer: "Seninle tartışacağım ve sana kendi hayatından delil getireceğim!" dedi ve devamında da Rasûlullah'ın (s.a.v) durumunu anlattı. Onun nasıl zorluklar içerisinde yaşadığından bahsetti. Onların halini o kadar andı ki sonunda Hafsa ağladı. Daha sonra aynı şekilde Ebû Bekir'in (r.a) halini anlattı. Ardından da şöyle dedi: "Ben de o ikisinin çetin yaşamına mutlaka ortak olacağım! Ümit ediyorum ki böylece ben de onların rahat ettikleri ahiret hayatında onlarla birlikte olurum!"[1168]

2034. İbrahim b. Abdurrahman b. Avf'ın naklettiğine göre babası Abdurrahman b. Avf (r.a) oruçlu iken kendisine bir yiyecek getirildi. Bunun üzerine o şöyle dedi: "Benden daha hayırlı olan Musab b. Umeyr (r.a) şehit edildiğinde bir hırka ile kefenlendi. Ayakları örtüldüğünde başı açıkta kalıyordu, başı örtüldüğünde ise ayakları açıkta kalıyordu. Hamza da benden daha hayırlı olduğu halde şehit edildi. Sonra da dünya serilebildiği kadar önümüze serildi/verileceği kadar çok bize verildi. Gerçekten iyiliklerimizin karşılığının bize hemen verilmiş olmasından ve ahirete bir şey kalmamasından çok korkuyorum!" Sonra da ağlamaya başladı ve yemeği de yemeden öylece bıraktı.[1169]

1167 Tekâsür, 102/8. âyet.
1168 İbn Mübârek, ez-Zühd (574); İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (7/97).
1169 Buhârî (1274, 1275, 4045).

CamScanner ile tarandı

2035. Ebû Cühayfe (r.a) şöyle demiştir: "Tirit, yağlı bir et ve buğday ekmeği yedim. Sonra da Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına geldim ve geğirdim. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Geğirmeyi bırakman gerekir! Çünkü dünyada karnını tıka basa doyuran birçok insan, kıyamet günü uzun süren bir açlık çekecekler!"* Ebû Cühayfe bu hadiseden sonra dünyadan ayrılıncaya kadar asla karnını tıka basa doldurmadı. O, sabah yemek yerse akşam yemezdi. Akşam yemek yerse sabah yemezdi.[1170]

2036. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Onlar bir insanın sabah akşam yemek yemesini dünya hayatında nimete ermek sayıyorlar. Halbuki eski insanlar sabah yerlerse akşam yemezlerdi, akşam yerlerse sabah yemezlerdi. Bazen de hem sabah hem de akşam yemek bulamazlardı. Buna da sabrederlerdi."

2037. Yüce Allah, cennet ehli için şöyle buyurmuştur: *"Orada boş söz işitmezler, kendilerine yalnız esenlikler dilenir. Orada, sabah akşam rızıkları hazırdır."*[1171]

2038. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İnsan, asla midesinden daha şerli bir kap doldurmamıştır! İnsana, belini doğrultacak birkaç lokma yeterli gelir! Eğer illa yemek zorunda ise o zaman da midesinin üçte birini yemekle, üçte birini içecekle doldurmalı, üçte birini de nefes almak için boş bırakmalıdır!"*[1172]

2039. Harun b. İbrahim şöyle demiştir: "Hasan-ı Basrî bana: 'Oruç tut ancak orucun konusunda haddini aşıp da zulmetme!' deyince ona: 'Oruçta haddi aşıp zulmetmek nasıl olur?' diye soruldu. Bunun üzerine o şöyle dedi: 'Bir insanın şöyle demesidir: Beni şu vakitte kaldırın, bana şöyle şöyle sofralar kurun! Çünkü gerçekten ben yarın oruç tutmak istiyorum!"

1170 Bu rivayet kendisine şahit olan diğer rivayetlerin desteğiyle hasen bir hadistir: Hâkim (4/121); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (22/132), onun senedi zayıftır; Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) naklettiği hadis ona şahit olur: Tirmizî (2478); İbn Mâce (3350), aynı şekilde hadisin senedi zayıftır.

1171 Meryem, 19/62. âyet.

1172 Bu hadis Mikdâd b. Ma'dîkerib (r.a) tarafından nakledilmiştir: Ahmed b. Hanbel (4/132); Tirmizî (2380); Hâkim (4/121) bu rivayeti sahih kabul etmiştir; İbn Mâce (674, 5236); Hadise şerhiyle birlikte bkz: Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem (2/467-479).

CamScanner ile tarandı

2040. Zührî şöyle demiştir: "Sâlim b. Abdullah bir yemek yediğinde elini ayakkabılarına veya ayaklarının altına siler sonra da şöyle derdi: 'İşte bunlar Ömer ailesinin mendilleridir!"

2041. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ), Saîd b. Cübeyr'e şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb'a (r.a), Yezîd b. Ebû Süfyân'ın çeşit çeşit yemek yediği haberi ulaşınca, Ömer, azatlı kölesi Yerfe'ye şöyle dedi: 'Onun akşam yemeğinin hazır olduğunu öğrenince bana haber ver!' Yezîd'in akşam yemeği hazır olunca Yerfe hemen Ömer'e haber verdi. Ömer b. Hattâb, Yezîd'in yanına gitti ve ona selam verip izin istedi. Yezîd izin verince yanına girdi ve akşam yemeği olarak bir tirit getirildi. Ömer de onunla birlikte yedi. Sonra da kızarmış et (kebap) getirildi. Yezîd elini yemeğe uzatınca Ömer ona engel oldu ve şöyle dedi: 'Allah! Allah! Ey Yezîd b. Ebû Süfyân! Yemek üstüne yemek mi yiyorsun! Canımı elinde tutana yemin ederim ki, eğer siz sahâbenin sünnetine muhalefet ederseniz yüce Allah mutlaka sizi onların hak yolundan ayırır!"[1173]

2042. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Ey yardımcılar topluluğu (havariler)! Ufalanmış tuzla birlikte arpa ekmeği yiyin! Ancak karnınız iyice acıktığında ve canınız çektiğinde yiyin! Kıldan yapılma çul elbiseler giyinin! Böylece dünyadan, sağ salim ve güvenilir bir şekilde kurtulun! Size hakikati söylüyorum: Hiç şüpheniz olmasın ki dünyanın tatlılığı ahirette acılıktır! Dünyanın acılığı ise ahirette tatlılıktır! Yüce Allah'ın hakiki kulları bolluk ve zevkusefa içerisinde yaşamazlar!"

2043. Ömer b. Hattâb'ın (r.a) azatlı kölesi Eslem şöyle demiştir: "İnsanların en nazik yapılısı ve en güzeli olarak süslendiği bir halde Muâviye b. Ebû Süfyân, Ömer b. Hattâb'ın yanına geldi. Ömer'le birlikte hacca çıktılar. Ömer ona bakıyor ve haline şaşırıyordu. Sonra elini sırtına koydu ve ardından da elini hızlıca çekti. Ömer: 'Aferin aferin! Çok iyi! Dünya ve ahiret hayırlarının hepsi bizim için bir araya gelirse ancak o zaman biz insanların en hayırlısı oluruz!' deyince Muâviye: 'Ey Müminlerin Emiri! Durumu sana anlatacağım! Hiç şüphen olmasın ki biz hamamların ve şehirlerin olduğu bir yerde yaşıyoruz!" dedi. Ömer ise şöyle cevap verdi: 'Ben sana ne olduğunu anlatayım! Sen en güzel yiyecekler ile nefsine iltifat ediyor ve ona yöneliyorsun! Güneş

1173 İbn Mübârek, ez-Zühd (578), bu hadisin isnadı zayıftır.

CamScanner ile tarandı

sırtını yakıncaya kadar uyumaya devam ediyorsun! İhtiyaç sahipleri ise kapının ardından seni bekleyip duruyorlar!' Zîtuvâ denilen yere geldiğimizde Muâviye güzel bir elbise çıkardı ve onu giydi. Ömer ondan güzel bir koku geldiğini fark etti. Bunun üzerine Ömer: 'Sizden biri haccetmeye niyetleniyor ve kokusuz bir şekilde haccetmek için yola çıkıyor! Yüce Allah'ın beldelerinin en büyüğüne geldiği zaman ise ona hürmeten iki elbise çıkartıyor! Halbuki bu elbiseler sanki güzel kokuya batırılmış gibi! Sonra da o iki elbiseyi giyiyor!' deyince Muâviye: 'Bu elbiseleri giydim! Çünkü akrabalarımın karşısına bu elbiseler içerisinde çıkmak istiyorum!' dedi. Ömer ise şöyle dedi: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, senin burada ve Şam'da yapıp ettiklerinin haberi bana ulaşıyor!' Bunun üzerine Muâviye bu iki elbiseyi çıkardı ve iki parça bezden oluşan ihram örtüsüne büründü."[1174]

2044. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Çokça hamama gidip durmaktan, çeşit çeşit ve rengarenk süslenmekten, yatağın üzerinde çok fazla vakit geçirmekten sakının! Çünkü yüce Allah'ın has kulları bolluk içerisinde yaşayarak zevkusefaya dalmazlar!"

2045. Selâm b. Ziyâd (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın en çok gazap ettiği bedenler, bolluk içerisinde yaşayıp zevkusefaya dalan bedenlerdir!"

2046. Yezîd b. Ebû Habîb (rh.), yüce Allah'ın, *"Yine o iyi kullar, harcama yaptıkları zaman ne saçıp savururlar ne de cimrilik ederler; harcamaları bu ikisi arasında mâkul bir dengeye göre olur."*[1175] âyeti hakkında şöyle demiştir: "Âyette geçen kişiler Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbıdır. Onlar bolluk ve zevkusefa içerisinde yaşamayı isteyerek yemek yemezler, süslenip püslenmek arzusuyla elbise giyinmezlerdi. Onların kalpleri tek bir kalp üzere olur, hepsi de aynı hal üzere yaşarlardı!"

2047. Sa'd b. Ebû Vakkâs (r.a), Abdullah b. Âmir'e şöyle demiştir: "Sen. yüce Allah'ın: *'Size ait iyi ve güzel şeyleri dünya hayatınızda tükettiniz ve onlardan yararlandınız.'*[1176] âyetinde buyurduğu kişilerden olmasaydın aslında çok iyi bir adamsın ey Abdullah b. Âmir!"

1174 İbn Mübârek, ez-Zühd (576); Hâfız İbn Hacer, el-İsâbe (6/112) isimli eserinde bu rivayetin senedinin güçlü olduğunu söylemiştir.

1175 Furkân, 25/67. âyet.

1176 Ahkâf, 46/20. âyet.

CamScanner ile tarandı

2048. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Gerçekten ben güzel yiyecekleri terk ediyorum ve onları yemiyorum. Güzel içecekleri terk ediyorum ve onları içmiyorum. Çünkü ben dünya hayatında bolluk içerisinde yaşayıp zevkusefa sürerek nimetlerden hemen faydalanmayı sevmiyorum!"

2049. Muhammed b. Ubeydullah el-Mekkî, Ömer b. Hattâb (r.a) hakkında şöyle demiştir: "Ömer bir gün oruç tuttu ve akşamında şeker kamışından yapılan bir bal şerbetiyle orucunu açtı. Sonra da şöyle dedi: 'Vallahi bu içeceğin, bugünkü sevabımı gidermesinden korktum!"

2050. İbn Şihâb, Ömer b. Hattâb (r.a) hakkında şöyle demiştir: "Ben bir içecek içsem veya bir öğün yemek yesem kalbim, üç gün boyunca anlatmaya güç yetiremeyeceğim şekilde katılaşır!"

2051. Nâfi' şöyle demiştir: "Bir adam, Abdullah b. Ömer'e (r.anhumâ) içerisinde ilaç bulunan bir testi hediye etti. Abdullah: 'Bu ne?' diye sorunca adam: 'İlaç!' dedi. Abdullah: 'Ne ilacı?' deyince adam: 'Bu ilaç, çok yemek yediğinde hazmı kolaylaştırır, mideyi güçlendirir!' dedi. Abdullah ise şöyle cevap verdi: 'Ben şu kadar zamandır karnımı doldurarak yemek yemedim!' Sonra da ona ilacı geri verdi."

2052. Abdullah b. Mutî', Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) yanına girdi ve onun eşine: "Bu yaşlı adam belini doğrultsun diye ona yemek yapmaktan seni alıkoyan şey nedir?" diye sordu. Bunun üzerine Abdullah b. Ömer şöyle dedi: "Ömrümden çok az bir şey kaldığı halde şimdi bana yemek yapılmasını emrediyorsun! Halbuki ben on seneden beri karnımı doyurarak yemek yemedim!"

2053. İbn Şihâb şöyle demiştir: "Bir gün Ebû İdrîs el-Havlânî'nin meclisine gittim. O: 'Size yemek konusunda insanların en iyisinin kim olduğunu haber vereyim mi?' diye sordu. İnsanlar ona bakmaya başlayınca da şöyle dedi: 'Yahyâ b. Zekeriyyâ yemek açısından insanların en iyisiydi. Çünkü o, insanların yaşamında onlarla birlikte olmayı sevmediği için vahşi hayvanlarla birlikte yemek yer ve şöyle derdi: 'Yemeğin çekirge ve bitki kökleri olduğu halde senden daha çok nimete gark olan kim var ey Yahyâ b. Zekeriyyâ!"

2054. Hilâl b. Yesâf şöyle demiştir: "İsâ (a.s) kıldan yapılma çul giyerdi, ağaçlardan yer, geceyi de akşamladığı yerde geçirirdi. Onun harap olacak bir

CamScanner ile tarandı

evi, ölecek bir evladı yoktu. Sabah yemeğini akşama, akşam yemeğini ertesi sabaha saklamazdı ve şöyle derdi: 'Her gün, rızkıyla birlikte gelir!"

2055. Rivayet edildiğine göre yüce Allah'ın peygamberi İsmail (a.s) bir gece doyasıya kadar yedi. O kadar çok uyudu ki sabah namazı kılındı ancak o yetişemedi. Bunun üzerine sadece vahşi hayvanların yediği şeyleri yiyeceğine dair yemin etti. Yeryüzünü dolaşmak için çıkıyordu ve binek hayvanlarıyla vahşi hayvanların yediği şeylerden başka bir şey yemiyordu.

2056. İbnü'l-Mâcişûn (rh.) şöyle demiştir: "Bir keresinde bizim için yemek yapılmıştı. Biz de yemeğin başına toplandık ve yanımızda Talk b. Habîb de vardı. İlk tabaktan yedi ve sonra elini çekti. Biz ise önümüze ne konursa hepsini yedik. Bize baktı ve şöyle dedi: 'Bu arkadaşlarımızın gece namaza kalkmak istemediklerini görüyorum!"

2057. Avn b. Abdullah (rh.) şöyle demiştir: "İsrâiloğulları akşamladıkları zaman biri çıkar ve şöyle nida ederdi: 'Çok fazla yemeyin! Eğer siz çok yerseniz çok fazla uyursunuz! Çok fazla uyursanız çok az namaz kılarsınız!"

2058. İbrahim b. Meysere (rh.) şöyle demiştir: "Tâvûs ile birlikte bir yolculuğa çıktık. Ancak ona bir rahatsızlık musallat oldu. Bunun üzerine bir yerde konakladık. Onun oğlu benim yemek yemem için ısrar etti. Ben ise bu teklifi reddettim. Durumu babasına anlatınca o, evladına şöyle dedi: 'Onu rahat bırak! Açlık hem sıhhatli olan için hem de hasta kişi için en hayırlı olandır!' Gerçekten ben Tâvûs'un çokça yemek yediğini ve karnını tıka basa doyurduğunu hiç görmedim!"

2059. Semure b. Cündeb'e (r.a): "Senin oğlun dün akşam çok yemekten neredeyse çatlayıp ölecekti!" denilince şöyle demiştir: "Eğer çok yemekten ölseydi onun cenaze namazını kılmazdım!"

2060. Ömer b. Hattâb (r.a), bir adama şöyle demiştir: "Şişmanlıktan ve çok kahkaha atmaktan sakın! Çünkü bu ikisi kalbi katılaştırır!"

2061. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "İman ehlinden olan biri yüce Allah'ı zikrederek sağına yatar! Dünya ehlinden olan biri ise yediklerinden rahatsız olur ve hazmedebilmek için sol tarafına yatar."

CamScanner ile tarandı

2062. Humeyd b. Hilâl el-Adevî şöyle demiştir: "Ömer yağ ve etin bir arada yenmesini yasakladı. Ubeydullah b. Ömer de Abdullah b. Ömer'in yanına vardı. Onun önüne et ve ekmek getirildi. Ubeydullah: 'Ben bu yemeğin yanında yağ olmadığı sürece senin yemeğini yemem!' dedi. Abdullah ise: 'Sen Müminlerin Emiri'nin yasağını işitmedin mi?' diye sordu. Ubeydullah: 'Ben o yasağı uygulamam!' dedi. Bunun üzerine Safiyye binti Ebû Ubeyd: 'Kardeşini yemekten alıkoyma!' dedi ve yağ getirip sofrasına koydu. Onlar bu durumdayken başlarına bir şey gelmedi ancak Ömer kapıda belirince işler değişti. Ömer: 'Sizin ve yiyeceğinizin durumu ne?' diye sordu ve eliyle işaret etti. Bir de baktı ki sofrada yağ var! Bunun üzerine hizmetliyi dövmeye niyetlendi ancak hizmetli: 'Benim günahım ne?! Ben sadece bana emredilen şeyi yapıyorum!' dedi. Bunun üzerine onu bıraktı ve Safiyye'ye yönelip onu azarladı. Sonra Abdullah'ın başına dikilip bu meseleye olan öfkesini gösterdi. Ardından da çekip gitti."

2063. Hafs b. Ebu'l-Âs şöyle demiştir: "Biz, Ömer b. Hattâb (r.a) ile sabah yemek yiyorduk. O şöyle dedi: 'Unu elemeyin! Çünkü onun hepsi yemektir. Esmer buğday elenmez!"

2064. Hasan b. Nuaym es-Seksekî şöyle demiştir: "Biz, Ebû Hureyre'nin (r.a), Filistin'deki bir köyde bulunan çocuklarının yanında konakladık. O köyün adı Yebnâ idi. Bize katışıksız (elekte elenmiş) buğdaydan yapılma bir ekmek yedirdiler. Ben: 'Ebû Hureyre buraya size geldi mi?' diye sorunca onlar: 'Evet! Bize geldi. Size sunduğumuz ekmekten ona da sunduk. Ekmeğe baktı ve şöyle dedi: 'Sizin yemeğiniz bu mu?' Biz: 'Evet!' deyince şöyle dedi: 'Yüce Allah bana, dostum Ebu'l-Kâsım'a kavuşuncaya kadar bu ekmeği yemeyi haram kıldı!' Ardından da ağladı ve bize kendisinin yiyeceği ekmek için buğdayı olduğu gibi öğütmeyi, eleme yapmamamızı, onu kalburdan geçirmememizi emretti. O bundan yapılan ekmeği yerdi, biz de işte bu ekmekten yerdik."

2065. Sâlim b. Abdullah, halife Süleymân b. Abdulmelik'in huzuruna girdi. Onun dış görünüşünün ve uzuvlarının güzelliğine baktı. Bunun üzerine ona: 'Ne yiyorsun?' diye sordu. Süleymân: 'Sirke ve zeytin yağı!' deyince ona: 'Canın çektiği için mi bunları yiyorsun?' dedi. Bunun üzerine Süleymân şöyle dedi: 'Onları canım çekinceye kadar yemiyorum!"

CamScanner ile tarandı

2066. Lokmân oğluna şöyle demiştir: "Evladım! İnsan şu üç oran üzere yaratılmıştır: Onun üçte biri Allah içindir, üçte biri nefsi içindir, üçte biri de kurtlar ve toprak içindir. Allah için olan ruhudur. Nefsi için olan amelidir. Kurtlar ve toprak için olan ise cesedidir. Evladım! Hüsrana uğrayan aciz kişi, kurtlar ve toprak için yaratılan ceset için koşturur, uğraşır!"

2067. Ömer b. Yezîd şöyle demiştir: "Abdullah b. Dînâr'a: 'Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) yemeği neydi?' diye sordum. Bana şöyle dedi: 'O bize tirit yemeği yedirirdi. Eğer doymazsak tirit yemeğini arttırırdı."

2068. Hikmet ehlinden birine: "Yemek için en faziletli vakit hangisi?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Rahatlıkla yemek yeme imkânı bulan kişi acıktığında yemelidir. Yemek bulamayan kişi ise bulduğunda yemelidir!"

2069. Mâlik'e: "Yemek için en faziletli vakit hangisi?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Yüce Allah, onun vaktini cennet ehline anlatmış ve şöyle buyurmuştur: *'Orada boş söz işitmezler, kendilerine yalnız esenlikler dilenir. Orada, sabah akşam rızıkları hazırdır.'*"[1177]

2070. İbn Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Mümin kişi ailesinin istek ve arzusu sebebiyle yer. Münâfık ise kendi istek ve arzusu sebebiyle yer."

151. BÂB: ELBİSELER KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2071. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir adam elbisesini kibirlenerek sürüyorken yerin dibine geçirildi! O, kıyamet gününe kadar yerin dibine doğru batmaya devam etmektedir!"*[1178]

2072. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah kıyamet günü, elbisesini kibirlenerek yerde sürüyen kişinin suratına bile bakmaz!"*[1179]

2073. Mâlik'in Alâ b. Abdurrahmân'dan naklettiğine göre onun babası şöyle demiştir: "Ben Ebû Saîd el-Hudrî'ye bel altını kapatmak için giyilen

---

1177 Meryem, 19/62. âyet.

1178 Buhârî (3485, 5790), Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) hadisidir. Buhârî (5789); Müslim (2088), Ebû Hureyre'nin (r.a) hadisidir.

1179 Buhârî (5788); Müslim (2087).

CamScanner ile tarandı

elbise (izâr) hakkında sorunca bana şöyle dedi: 'Sana, Rasûlullah'tan (s.a.v) işittiğim bir bilgiyi haber vereyim! Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir Müslümanın izârı bacağının yarısına kadar uzanmalıdır. Diziyle topukları arasında kalan kısımda ise herhangi bir beis yoktur! Topuktan aşağıya sarkan kısım ise cehennemdedir! Topuktan aşağıya sarkan kısım ise cehennemdedir! Yüce Allah kıyamet günü, elbisesini kibirlenerek yerde sürüyen kişinin suratına bile bakmaz!"*[1180]

2074. Safiyye binti Ebû Ubeyd'in naklettiğine göre Rasûlullah'ın (s.a.v) zevcesi Ümmü Seleme annemizin (r.anhâ) yanında izârın ne kadar uzunlukta olması gerektiğinden bahsedilince o: "Peki ya kadının durumu ne olacak ey Allah'ın Rasûlü!" diye sormuştur. Rasûlullah (s.a.v): *"Bir karış daha fazla uzatır!"* buyurunca Ümmü Seleme annemiz: "O zaman onun bacakları açılır!" demiştir. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Öyleyse bir zira (orta parmak ucu ile dirsek arasındaki mesafe) uzatır! Bundan daha fazla uzatmaz!"*[1181]

2075. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) naklettiğine göre Ebû Bekir (r.a): "Ey Allah'ın Rasûlü! Eğer dikkat etmezsem ve toparlamazsam elbisemin iki ucundan bir yanı aşağıya sarkıp yerde sürüklenebiliyor!" deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sen bunu kibirlenerek yapan birisi değilsin!"*[1182]

2076. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) izârı dizlerine kadar olurdu. Gömleği ondan daha kısa, hırkası ise ondan da kısa olurdu.

2077. Ebû Süleymân ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah, İbrahim'i dost edinince ona şöyle vahyetti: 'Yeryüzünde avret mahalini ört!' Bu sebeple o, her şeyden sadece bir tane edinirken yalnızca avretini örtecek iç çamaşırlarından iki tane edinirdi. Birisini yıkadığı zaman diğerini giyerdi. Böylece başına bir hal gelir de üstü açılırsa avret mahali mutlaka örtülü olurdu."

2078. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a), bir adamın gömleğinin yeninin uzun olduğunu gördü. Keskin bir bıçak istedi. Adamın yenini topladı ve elinin bittiği yerin hizasından gömleğin kolunu kesti. Kestiği yeri de adama geri verdi.

1180 Muvatta (2/914-915), bu sahih bir hadistir.

1181 Sahih bir hadistir. Mâlik, Muvatta (2/915); Ebû Dâvûd (4117); İbn Hibbân (5451).

1182 Buhârî (3665, 5784); Müslim (2085).

CamScanner ile tarandı

2079. Cafer b. Muhammed şöyle demiştir: "Ali b. Ebû Tâlib (r.a) elini uzatırdı ve elbisesinin elini geçen kısmını keserdi. O şöyle derdi: 'Yen, elden daha uzun olmamalıdır!"

2080. Ebû Ümâme şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb'a (r.a) pamuktan yapılma bir gömlek getirilince Ömer onu giydi. Sonra: 'Ey Abdullah b. Ömer! Keskin bir bıçak getir!' dedi. Elini, gömleğin içinden uzattı. Parmaklarının üzerinde gömleğin fazla kısmını görünce: 'Bu kısmı kes!' dedi. Avuç içi hizasına kadar kesti. Ben: 'Ey Müminlerin Emiri! Senin için bir terzi çağıralım da bu gömleğin kesilen kısmını güzelce diksin? Ne dersin?' diye sorunca Ömer: 'Asla!' dedi. Gerçekten ben, Ömer Medine sokaklarında dolaşırken, bu gömleğin kenar kısmını avucuna kadar kestiği haliyle aynı şekilde durduğunu gördüm!"

2081. İlim ehli, ortalama elbise cinsinden giyinmeyi severdi. Mübah olduktan sonra bu elbise çeşitlerinin farklı olması konusunda halk için herhangi bir beis yoktur. Ancak israf mekruhtur!

2082. Zeyd b. Eslem şöyle demiştir: "Ben, Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) yanında oturuyordum. Onun yanına, gömleği üzerinden sarkar bir halde oğlu girdi. Bunun üzerine Abdullah b. Ömer şöyle dedi: 'Evladım! Sakın yüce Allah'ın rızkını sadece midesine ve sırtına verdiklerinden olma!"

2083. Yezîd b. Ebû Habîb, yüce Allah'ın: *"Yine o iyi kullar, harcama yaptıkları zaman ne saçıp savururlar ne de cimrilik ederler; harcamaları bu ikisi arasında mâkul bir dengeye göre olur."*[1183] âyeti hakkında şöyle demiştir: "Onlar; sırf zevk almak için yemek yemezler ve sadece güzel görünmek için elbise giyinmezler!"

2084. Bana göre bu âyet hakkındaki en doğru mana şudur: "Gerçekten onlar harcama yaptıkları zaman aşırıya gitmezler ve israfta bulunmazlar. Bu konuda cimrilik edip de sıkıntıya sebebiyet vermezler." Bu manayı benim dışımda tefsir ehlinden de söyleyenler vardır.

2085. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her kim, dünya hayatında şöhret elbisesini gi-*

1183 Furkân, 25/67. âyet.

CamScanner ile tarandı

yinirse, kıyamet günü ona zillet elbisesi giydirilir. Sonra da onun üzerinde cehennem ateşi tutuşturulur!"[1184]

2086. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Size amel açısından hüsrana uğrayanlar hakkında bilgi vereyim mi?! Onlar; meşhurluk elbisesini giyinenler, dilden dile anlatılma yatağında uyuyanlar ve dönülüp kendilerine bakılan bineklere binenlerdir! Onlar canları ne çekerse yerler ancak hizmetlilerinin (kölelerinin) canları çeken şeyleri onlardan men ederler!"

2087. Atâ b. Ebû Rebâh (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın sevdiği bir genç var olur. Daha sonra bu genç meşhur bir elbise giyinir. Bunun üzerine yüce Allah, o elbiseyi çıkarıp kenara koyana kadar ondan yüz çevirir!"

2088. Selmân el-Fârisî'ye (r.a): "Niçin güzel elbiseler giyinmiyorsun?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Bir köle için güzel elbise giyinmek diye bir şey yoktur! Köle azat olduğunda ve kurtuluşa erdiğinde ise yüce Allah'a yemin ederim ki, artık onun eskimez ve çürümez muhteşem bir elbisesi vardır!"[1185]

2089. Elbise olmasa da şöhret hoş karşılanmamıştır. Elbisesi olsa da insanın layık olmadığı bir elbiseyi giyerek şöhret elde etmek istemesi de hoş karşılanmamıştır.

2090. İbrahim en-Nehaî (rh.) şöyle demiştir: "Âlimlerin seni meşhur ve ünlü biri sanacağı elbiseleri de ahmakların aşağılayıp küçük göreceği elbiseleri de sakın ola giyme!"

2091. Saîd b. Abdulmâlik şöyle demiştir: "Ömer b. Abdulazîz'in karısı olan kız kardeşim Fatıma binti Abdulmelik'in evinde bir gece kaldım. Akşam olunca Ömer b. Abdulazîz bir odaya girdi. Odada bir sandık vardı. Onu açtı ve içinden kıldan yapılma iki elbise çıkardı. Elbisesini kenara koydu ve onları giydi. Sonra kalktı ve namaza durdu."

2092. Mâlik b. Enes'in, Zeyd b. Eslem'den naklettiğine göre Câbir b. Abdullah (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte Enmâr Gazvesi için yola çıktık. Ben bir ağacın altında konaklamışken birden Rasûlullah'ı

1184 Merfu bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (2/92 ve 139); Ebû Dâvûd (4029); İbn Mâce (3606 ve 3607), bu nakil hasen bir hadistir.

1185 Köle olarak insanın kendisini ve kurtuluşa ermek olarak da cennete gitmeyi kast ediyor. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

(s.a.v) gördüm. Ona: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Buyur, gölgenin altına gel!' dedim. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) orada konakladı. Hemen kalktım ve erzakları koyduğumuz torbanın içini karıştırmaya başladım. Orada küçük bir salatalık buldum. Onu doğradım ve Rasûlullah'ın (s.a.v) önüne koydum. Rasûlullah (s.a.v): *'Bunu nereden aldınız?'* diye sorunca: 'Medine'den çıkarken yanımızda getirmiştik.' dedim. Yanımızda da hayvanlarımızı otlatması için hazırlığını yaptığımız bir arkadaşımız vardı. Ben onun hazırlığını yaptım. O da ardından dönüp hayvanları otlatmak için gitti. Onun üzerinde eski püskü iki elbise vardı. Rasûlullah (s.a.v) ona baktı ve: *'Onun şu iki elbiseden başka giyeceği yok mu?'* buyurdu. Ben: 'Evet var ey Allah'ın Rasûlü! Onun çantasında kendisine ait iki elbisesi daha var!' deyince Rasûlullah (s.a.v): *'Öyleyse onu çağır ve ona bu iki elbisesini giymesi gerektiğini emret!'* buyurdu. Bunun üzerine onu çağırdım ve o da elbiselerini giyindi. Sonra arkasını döndü ve gitmeye başladı. Rasûlullah (s.a.v): *'Hay Allah canını alasıca! Böylesi daha hayırlı ve güzel değil mi?!'* buyurdu. Adam bunu işitince: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Allah yolunda cihad ederken de mi yeni elbiseler giyinmeliyiz?' diye sordu. Rasûlullah (s.a.v) da şöyle buyurdu: *'Evet! Allah yolunda cihad ederken de!'* O adam Allah yolunda cihad ederken şehit oldu!"[1186]

2093. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v), bir adamı eski püskü elbiseler içerisinde gördü. Bunun üzerine ona: "*Senin malın var mı?*" diye sordu. Adam: "Evet! Yüce Allah bana bütün mal çeşitlerinden grup grup verdi!" deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: "*Öyleyse malın üzerinde görünsün!*"[1187]

2094. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Gerçekten ben, beyaz elbise içerisinde bulunan bir Kur'ân okuyucusuna bakmayı çok severim!"

2095. Yine Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Yüce Allah size genişlik ve zenginlik verdiğinde siz de zenginliğinizi gösterin ve insanlara genişlik verin!"

1186 Muvatta, Mâlik (2/910-911); İbn Hibbân (5418); Hâkim (4/183)

1187 Bu rivayetin benzerini Ahmed b. Hanbel (3/473); Ebû Dâvûd (4063); Tirmizî (2007) nakletmiştir; İbn Hibbân (5416) ve Hâkim (4/181) bu rivayeti sahih kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

2096. Rivayet edildiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah sizden birisine genişlik ve zenginlik verdiği zaman o bunu güzel yemeklerde, hayatın devamını sağlayacak şeylerde veya bunlara benzer nimetlerde kullansın. Bu malı elbiseye harcamasın! Çünkü elbisede riya, gösteriş, övünme ve kibir vardır!"

2097. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Elbisenin iyisini giyinmek, kalbin kibrinden kaynaklanmaktadır!"

2098. Bana göre bu sözün manası şöyle olabilir: "Kişinin genelde giydiğinden farklı elbise giyinerek veya kendisi gibi olanların giydiklerinden farklı giyinmesiyle meşhur olmasıdır." Ömer b. Hattâb da: "Yüce Allah size genişlik ve zenginlik verdiğinde siz de zenginliğinizi gösterin ve insanlara genişlik verin!" sözüyle: "Darlık ve eski elbiseler giyinme halinden, genişlik ve güzel elbiseler giyinme haline yükselin!" manasını kast etmektedir.

2099. Bir adam, Hasan-ı Basrî'ye: "En çok hoşuna giden elbise hangisi?" diye sorunca o: "İnsanların katında en sert, en değersiz, en kötü olanı!" demiştir. Adam: "Ey Ebû Saîd! Şöyle denmemiş midir: *'Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah güzeldir ve O, güzeli sever!'*"[1188] deyince Hasan-ı Basrî şöyle demiştir: "Ey dazlak! Doğru yoldan başka bir yere gittin! Yüce Allah güzeldir ve O, O'na itaat etmek sûretiyle oluşan güzelliği sever!"

2100. Daha önce naklettiğimiz rivayetlerden dolayı bu tür manaların çıkmama ihtimali vardır. Yani doğru yol derken aslında kendi yolunu murad etmesidir. Onun burada kast ettiği mana, kendisi gibi olanların giyindiği ve ona layık olan elbiselerin en sertlerini sevmesidir. Burada onun seçtiği yolun elbiseyle bir alakası da olmayabilir. Nitekim Sâlim, sert elbiseler giyerdi ancak Kâsım b. Muhammed güzel elbiseler giyerdi. Her biri de itaat üzere bir yolda giderlerdi. Her şeyin en doğrusunu yüce Allah bilir ve en doğru hükmü O verir!

2101. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Erkeğin güzelliği sarığındadır! Kadının güzelliği ise ayakkabısındadır!"

2102. Ahnef (rh.) şöyle demiştir: "Ayakkabılarınızı yenileyin ve güzel ayakkabılar giyinin! Çünkü ayakkabı, erkeğin halhalıdır!"

1188 Bu söz merfu bir hadistir: Müslim (91), Abdullah b. Mes'ûd'dan (r.a) nakledilmiştir.

CamScanner ile tarandı

2103. Anlatıldığına göre Ebû Süleymân ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "Kıldan yapılma elbiseleri, bu ümmetten ancak riyakâr ve ahmak olanlar giyer!"[1189]

2104. Evzâî (rh.) şöyle demiştir: "Kaba ve yün elbise (sufi elbisesi) giymek yolculuk esnasında sünnettir ancak kişinin devamlı yaşadığı yerde bu şekilde giyinmesi bidattir!"

2105. İbrahim b. Edhem'in (rh.) yanında bir adamdan bahsedildi ve övüldü. Bunun üzerine İbrahim b. Edhem ise onu kınayarak şöyle dedi: "Ben onu, yün ve kaba elbiseler içerisindeyken yabancıların ibadet ettiği gibi ibadet ettiğini gördüm!"

2106. Rivayet edildiğine göre Ebû Osman en-Nehdî şöyle demiştir: "Ben Ömer b. Hattâb'ı (r.a) tavaf ederken gördüm. Üzerinde on iki yamalı bir elbise vardı. O yamalardan biri de deridendi." Onun böyle davranmasının nedeni o zamandaki yoksulluktan dolayı olabilir. Çünkü o, devlet malından kazanç sağlamak istemiyordu. Onun böyle davranmasının nedeni fakirlerin kendisini örnek almasını murad etmesi de olabilir. Böylece onların da gönüllerinin rahatlamasını sağlıyordu. Bu sayede o, fakirlerden sorumlu ve onların bakıcısı olduğu için onların en fakir ve en zayıf halde olanıyla kendisini aynı seviyeye getiriyordu. Rivayet edildiğine göre bundan dolayı o, insanlar kıtlık çektiği zaman, bulsa dahi, yağlı yemek yemiyordu! Çünkü halkının en zayıf durumunda olanıyla kendisini bir tutmak istiyordu. Giyim ve yiyecek konusunda kendisini onlardan üstün tutmuyordu!

2107. Hişâm b. Urve'nin babasından naklettiğine göre Ömer b. Hattâb'ın (r.a), Ezriât'a görevlendirdiği valisi şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb bize geldi. Bir de baktık ki üzerinde pamuklu kumaştan yapılma bir gömlek

---

1189 Rivayetler birbirleriyle çelişkili gibi görünse de aslında bu rivayetlerde önemli olanın elbise değil kişinin onu ne niyetle giydiği anlatılmak istenmektedir. Eğer güzel elbiseler giyinmek sizi kibre sürüklüyorsa bundan sakınmak gerekir. Nitekim bazen de eski püskü elbiseler giyen kişi bununla insanların gözünde bir değer elde etmek ister. Yine bu niyet de riyadır ve yasaklanmıştır. İşte bu yüzden kişi çağına ve toplumuna uygun olan temiz, güzel elbiseleri kibre kapılmamak şartıyla giyebilir ve hatta böyle giyinmelidir. Adeti ve imkânı eski elbiseler giyinmek olan ve bunu başka şeyleri elde etmeye vesile kılmayan kişinin hali de normaldir ve kabul edilir. Her şeyin en doğrusunu yüceler yücesi Allah bilir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

var. Onu bana verdi ve: 'Bunu yıka ve yama!' dedi. Ben de onu yıkadım ve yamadım. Sonra onun için Mısır kumaşından bir gömlek kesip diktim. Her ikisini de ona getirdim ve: 'İşte bu senin gömleğin! Bu da giyesin diye senin için yaptığım gömlek!' dedim. Eliyle ona dokundu ve yumuşak olduğunu fark edince şöyle dedi: 'Bizim buna ihtiyacımız yok! Bu, damarı, diğerinden daha çabuk kurutur!"

2108. Ömer b. Hattâb'ın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her kim, dünyada ipek giyinirse, ahirette ipek giyinemez! Dünyada ipeği ancak ahirette hiçbir nasibi olmayan biri giyer!"*[1190]

2109. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a), mescidin kapısının yanında ipekten yapılma güzel bir elbise görünce şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Keşke şu elbiseyi satın alsan da Cuma günleri ve heyetler seninle görüşmeye geldikleri zaman onu giysen!" Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Bunu ancak ahirette hiçbir nasibi olmayan biri giyer!"* Daha sonra Rasûlullah'a (s.a.v) ipekten yapılma güzel bir elbise getirildi. Rasûlullah (s.a.v) o güzel elbiseyi Ömer b. Hattâb'a verdi. Ömer: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bana bunu giymem için mi veriyorsunuz?! Halbuki daha önce almanızı istediğim Utârid b. Hâcib'e ait ipek elbise hakkında başka şeyler söylemiştiniz!" deyince Rasûlullah (s.a.v): *"Ben onu sana giyesin diye vermiyorum!"* buyurdu. Bunun üzerine Ömer b. Hattâb onu müşrik olan kardeşine hediye etti.[1191]

2110. Huzeyfe'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Altın ve gümüş kaplardan içmeyin! Atlas ve ipek giyinmeyin! Hiç şüpheniz olmasın ki bunlar dünya hayatında onlar (Müslüman olmayanlar) için, ahiret hayatında ise sizler içindir!"* Huzeyfe (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bunların üzerine oturmamızı da yasaklamıştır."[1192]

2111. Urve'nin naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) yatağı tabaklanmış derinden yapılmaydı. İçi de hurma lifiyle doldurulmuştu."[1193]

1190 İlk kısmı: Buhârî (5830)'da nakletmiştir; İkinci kısmı: Buhârî (5835); Müslim (2068)'de nakletmiştir.

1191 Buhârî (886); Müslim (2068).

1192 Buhârî (5426, 5837); Müslim (2067).

1193 Buhârî (6456); Müslim (2082).

CamScanner ile tarandı

2112. Tâvûs şöyle demiştir: "Abdullah b. Zübeyr (r.a) evine girince bir de baktı ki dört tane yatak var! Bunun üzerine şöyle dedi: 'Bu benim için, şu oğlum Hüseyin için, şu misafir için, şu ise şeytan içindir! Bu yatağı evden çıkarın!"

2113. Abdullah b. Ebû Hüzeyl şöyle demiştir: "Üzerinde yatılmayan bütün yastıklara şeytan yaslanır!"

2114. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Mücâşi' es-Sülemî, kendisine Hadrâ denilen bir kadınla evlendi. O, bu kadını çok seviyordu. Bundan dolayı kadın ona galip geliyordu. Bu sayede evini dayayıp döşedi ve güzel örtülerle süsledi. Bu haber Ömer b. Hattâb'a (r.a) ulaşınca o çok öfkelendi. Hemen Mücâşi'ye bir mektup yazdı. Mektubunda şöyle diyordu: 'Sözün özüne gelirsek... Bana ulaşan bilgilere göre Hadrâ senin aklını başından almış ve evini güzelce dayayıp döşemiş! Ben sana karşı çok ciddiyim! Bu mektubum sana ulaştığında, onu elinden yere koymadan önce hemen yanındakilerle birlikte eve git ve orada çekip yırtılmamış hiçbir örtü bırakma!' Mücâşi' mektubu okuyunca bu sözler ona çok ağır geldi. Yanındakilere: 'Benimle birlikte kalkın!' dedi. Hep birlikte kalktılar ve evine gittiler. Onları Hadrâ karşılayınca Mücâşi': 'Çekil önümden!' dedi. Yanındakilere izin verdi ve onlar da içeriye girdiler. Onlara döndü ve şöyle dedi: 'Sizden her biriniz önüne gelen şeyi mutlaka yırtıp parçalasın!' Hemen o anda evdeki örtüleri paramparça ettiler!"

2115. Nâfi' şöyle demiştir: "Safiyye, kapısına bir çeşit örtü taktı. Bu haber Ömer'e ulaşınca o şöyle dedi: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, onu bulunduğu yerde yakacağım!' Bu haber Safiyye'ye ulaşınca hemen onu söküp çıkardı. Ömer geldi ancak hiçbir şey göremedi. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Bu adamlara ne oluyor da bana olmayan şeyleri haber veriyorlar!"

2116. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) hanımlarından birinin evine girdi. Bir de baktı ki ev dayanıp döşenmiş ve örtülerle süslenmiş! Bunun üzerine: "Leylâ! Bunlar da ne?!" dedi. Leylâ: "Ey Müminlerin Emiri! Amcamın kızları evimin eski püskü olduğunu gördüler. Bunun üzerine bana bu eşyaları gönderdiler." deyince Ali, örtüleri ve eşyaları eliyle yıkıp parçalamaya başladı. Bir yandan da şöyle diyordu: "Ali'nin ailesine içinde bulundukları durum yeterlidir! Başka şeylere ihtiyaçları yok!"

CamScanner ile tarandı

2117. Sâbit el-Bünânî şöyle demiştir: "Ebu'd-Derdâ (r.a) kızını evlendireceği zaman çeyiz olarak eski ve değersiz eşyalar götürdü. Kızını damadının yanına getirdi ve ona şöyle dedi: 'Biz kızımızı edepli yetiştirdik! Onu güzel bir şekilde terbiye ettik! Sakın onun ahlakını bize karşı bozma!"

2118. İbn Sîrîn şöyle demiştir: "Bir adam, Huzeyfe (r.a) için bir yemek hazırladı. Huzeyfe adamın evine gitti ve orada Müslüman olmayanların elbiselerine dair bazı şeyler gördü. Bunun üzerine şöyle diyerek oradan çıktı: 'Her kim, bir kavme benzerse onlardandır! Her kim, bir kavme benzerse onlardandır! Sizler, hiç fark etmediğiniz halde sizi Hristiyan veya Yahudi yapacak durumlardan sakının!"

152. BÂB: FITRAT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2119. Ebû Seleme'nin Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Her doğan mutlaka fıtrat üzere doğar! Daha sonra anası-babası onu Yahudi, Hristiyan ya da Mecusi yapar! Aynı hayvanın organları tastamam ve derli toplu bir yavru doğurması gibi! Siz onda herhangi bir organın eksik olduğunu görüyor musunuz?!"* Daha sonra da şu âyeti okudu: *"(Rasûlüm!) Sen yüzünü hanîf olarak dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler."*[1194-1195]

2120. İbn Şihâb (rh.) şöyle demiştir: "Ölü doğan her çocuğun cenaze namazı kılınır! Zina mahsulü olsa dahi yine de kılınır. Çünkü o, İslam fıtratı üzere doğmuştur! Sadece babası Müslüman, annesi ise Müslüman olmasa da namazı kılınır. Nitekim Ebû Hureyre (r.a), Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu nakletmiştir: *'Her doğan mutlaka fıtrat üzere doğar!"*[1196]

2121. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Beş şeyi yapmak fıtrat gereğidir: Sünnet olmak, etek tıraşı yapmak, koltuk altını temizlemek, bıyıkları kısaltmak ve tırnakları kesmek!"*[1197]

1194 Rûm, 30/30. âyet.
1195 Buhârî (1358); Müslim (2658).
1196 Buhârî (1358).
1197 Buhârî (5889); Müslim (257).

CamScanner ile tarandı

2122. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İbrahim (a.s) seksen yaşından sonra Kadûm'da*[1198] *sünnet oldu!"*[1199]

2123. Abdullah b. Abbâs'a (r.anhumâ): "Rasûlullah (s.a.v) vefat ettiğinde sen ne kadardın?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "O zamanda ben sünnetli haldeydim." Araplar akıl baliğ olmadıkça bir erkeği sünnet etmezlerdi.[1200]

2124. Yahyâ b. Saîd'in naklettiğine göre Saîd b. Müseyyeb şöyle demiştir: "İbrahim (a.s) ilk defa misafire ikramda bulunan kişidir! O; ilk sünnet olan, ilk defa bıyığını kısaltan, ilk etek tıraşını yapan, ilk defa tırnaklarını kesen ve ilk defa saçında beyazlık görendir![1201] Bunun üzerine o: 'Ey Rabbim! Başımdaki bu beyazlık da ne?' diye sorunca ona: 'Bu vakardır (olgunluk/saygınlık)!' diye cevap verilmiştir. İbrahim de şöyle demiştir: 'Ey Rabbim! Vakarımı arttır!'"[1202]

2125. Rivayet edildiğine göre İkrime (r.a) şöyle demiştir: "İbrahim (a.s) seksen yaşında iken sünnet oldu. Yüce Allah ona şöyle vahyetti: 'Gerçekten sen imanını kemale erdirdin! Ancak sadece bedeninde bir fazlalık kaldı! Ondan kurtul!' Bunun üzerine İbrahim (a.s) kendisini balta ile sünnet etti. O günden sonra İbrahim'in ümmeti Kâbe'yi asla sünnetsiz tavaf etmedi!"

153. BÂB: YAPILAR (BİNA) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2126. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kıyametin şartlarından (alametlerinden) biri de şudur: O zaman geldiğinde davar çobanları yüksek bina yapma yarışına girişirler!"*[1203]

1198 Şam yakınındaki bir köy. Bir başka görüşe göre ise bu ifade "kaddûm" şeklinde şeddeli gelmiştir ve o devirde kullanılan keskin bir alet olan keserin ismidir. Dolayısıyla o zaman mana şöyle olur: "İbrahim kesici bir aletle sünnet oldu." Her ne kadar müellif, metni ilk görüşe göre yazmış olsa da ağırlıklı görüşün bu ikincisi olduğu nakledilmiştir. (Çevirenin Notu)

1199 Buhârî (3356); Müslim (2370).

1200 Buhârî (6300).

1201 Elbette bunları ilk defa yapan İbrahim (a.s) değildir. Ancak bu temizlikleri düzenli olarak yapması, tavsiye etmesi ve insanlara örnek bir peygamber olması açısından temsil haline geldiği için tüm bu ilkler ona atfedilmektedir. (Çevirenin Notu)

1202 Buhârî, Edebü'l-Müfred (1250).

1203 Buhârî bu lafzı, Binâ konusunda gelen nakiller babında muallak olarak nakletmiştir. Muttasıl bir senetle ise 50. numaralı hadiste nakletmiştir; Müslim (9)

CamScanner ile tarandı

2127. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Gerçekten ben kendimi, Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte, ellerimle; beni yağmurdan koruyacak ve güneşte gölgelenmemi sağlayacak evimi yaparken görüyorum! Yüce Allah'ın yaratmış olduklarından hiçbiri bana bu işte yardım etmemişti!"[1204]

2128. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) vefat ettiğinden bu yana ne bir kerpici başka bir kerpicin üzerine koydum ne de bir hurma fidanı diktim!"

2129. Kays b. Ebû Hâzim şöyle demiştir: "Habbâb b. Eret'in (r.a) yanına gittik. Hasta olduğu için onu ziyaret ediyorduk. O yedi defa vücudunu dağlamıştı. Bize şöyle dedi: 'Eski arkadaşlarımız göçüp gittiler ve dünya onların ahiretlerinden hiçbir şeyi eksiltemedi! Biz ise topraktan başka koyacak yer bulamadığımız kadar çok mal edindik! Eğer Rasûlullah (s.a.v) bizi ölümü talep etmek konusunda nehyetmemiş olsaydı mutlaka ölümü istediğim dualar ederdim!' Daha sonra onun yanına yine gittik. O kendisine ait bir duvar inşa ediyordu ve bize şöyle dedi: 'Hiç şüpheniz olmasın ki bir Müslüman için, yaptığı bütün harcamalarda (infaklarda) sevap vardır! Ancak şu toprağa yaptığı harcamalarda sevap yoktur!"[1205]

2130. Rebî b. Süleymân şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre bir Müminin harcadığı her şeyde kendisine sevap vardır. Ancak kamıştan yapılar hariç toprak, kerpiç benzerinden yapılan binalardan sevap kazanamaz!"[1206]

2131. Rivayet edildiğine göre Ebû Kılâbe şöyle demiştir: "Kul, yüce Allah'ın malındaki hakkını fakirlere vermeyince yüce Allah onu çamura[1207] musallat eder!"

2132. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbından bir adam[1208] bir kardeşinin yanına uğradı. Bir de baktı ki o paralarıyla ilgileni-

---

1204 Buhârî (6302)

1205 Buhârî (5672); Müslim (2681)

1206 Çünkü kamıştan bina onlar için yeterliydi ve diğerleri ise lüks oluyordu. Tabii bu ona göre böyleydi. Bir insanın zaruri olarak yaptığı ve sığındığı evde eğer çok fazla lükse, şatafata kaçmıyorsa ve bu eviyle kibirlenip böbürlenmiyorsa bunda herhangi bir beis yoktur. (Çevirenin Notu)

1207 Yani bina yapmaya. (Çevirenin Notu)

1208 O Ebû Zer el-Gıfârî'dir (r.a). Nitekim Hilyetü'l-Evliyâ (1/163) ve Şuabü'l-Îmân (7/793) isimli eserlerde böyle geçmektedir.

CamScanner ile tarandı

yor. Bunun üzerine ona: 'Ne yapıyorsun?' diye sordu. Kardeşi: 'Bu yaptığım işte bir sakınca mı görüyorsun?' deyince o şöyle dedi: 'Evet! Eğer sana geldiğimde ailenin tuvalet pisliklerini temizlemekle uğraştığını görseydim dahi bu benim için şu yaptığın şeyden çok daha sevimli ve değerli olurdu!"

2133. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a), Kûfe yöneticisi olan Sa'd b. Ebû Vakkâs'a (r.a) şöyle bir mektup yazdı: "Bütün esenlikler ve güzellikler üzerine olsun! Sözün özüne gelirsek... Bana ulaşan bilgilere göre Abdullah b. Mesrû' el-Eşcaî kendisine bir saray yaptırmış! Eğer bu doğruysa o sarayı yık! Müslümanlara ne oluyor da kendilerine saraylar inşa ediyorlar?! Müslümanların sarayla ne işi olur?!" Sa'd bu mektubu okuyunca yürümeye başladı ve Eşcaî'nin meclisine kadar geldi. Orada bulunanlara selam verdi, onlar da selamını aldılar. Sa'd: "Abdullah b. Mesrû'a ait saray nerede?" diye sorunca onlar: "İşte şu bina! Allah yöneticiyi ıslah etsin!" dediler. Bunun üzerine Sa'd: "Allah yöneticiye merhamet etsin!" dedi ve dönüp gitti.[1209]

2134. Süfyân b. Uyeyne şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb'a (r.a), bir adamın tuğladan ev yaptığı haberi ulaşınca o şöyle demiştir: "Bu ümmetten olan birisinin Firavun'a benzediğini görmez olaydım!"

2135. İbn Ebû'l-Hüzeyl şöyle demiştir: "Abdullah b. Mes'ûd (r.a) toprağının üzerine bir bina yaptı. Daha sonra da Ammâr'ı (r.a) çağırdı ve ona: 'Ne düşünüyorsun?' diye sordu. Ammâr şöyle dedi: 'Yakında ölecek olduğun halde sağlam bir ev yaptın ve emelini uzattın!"

2136. İbn Şevzeb şöyle demiştir: "Muâviye, güzel bir saray yaptırdı. Ebû Zer'i (r.a) oraya sokunca ona: 'Bu yapı hakkında ne düşünüyorsun ey Ebû Zer?' diye sordu. O ise şöyle cevap verdi: 'Eğer sen bunu yüce Allah'ın malından (devlet hazinesinden) yaptırdıysan o zaman gerçekten sen yüce Allah'ın katında bir hainsin! Eğer sen bunu kendi malından yaptırdıysan o zaman da gerçekten sen yüce Allah'ın katında bir müsrifsin!"

2137. Mâlik şöyle demiştir: "Ebu'd-Derdâ'nın (r.a) Humus'ta bir ev yaptığından bahsedildi. Bu haber Ömer b. Hattâb'a (r.a) ulaşınca ona şöyle bir mektup yazdı: 'Rumların ve İranlıların yaptıkları binalar sana yeterli gelmedi mi?!' Daha sonra onu Humus'tan çıkarttı ve Dımaşk'a gönderdi."

1209 Metinde devamı yazmıyor ancak büyük ihtimalle o bina yıkılmıştır. Ömer'in (r.a) emri mutlaka yerine getirilir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

2138. Sâbit el-Bünânî şöyle demiştir: "Safvân b. Muhriz'in bir barakası vardı. Üst tarafında da bir kütük bulunuyordu. Bu kütük kırıldı. Ona: 'Kırılan kütüğü düzelt!' denilince şöyle cevap verdi: 'Onu bırakın! Ben belki yarın belki de yarından sonra vefat edeceğim! Böyle dünyalıklarla uğraşırken nice insanlar vefat ettiler!"

2139. Âsım b. Behdele şöyle demiştir: "Ebû Vâil'in kamıştan yapılma bir barakası vardı. Kendisi ve bineği onun içinde yaşardı. Gazaya çıkacağı zaman onu bozardı. Geri dönünce tekrar aynı şekilde barakasını inşa ederdi."

2140. Kavminin efendisi olduğu halde Ahnef b. Kays'a: "Sana bir otağ yapalım mı?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Otağ hakkında işittiğim tek şey onun cehennemde olduğudur! Yüce Allah'a yemin ederim ki, asla kendim için otağ yaptırmam!" Onun evi kamıştan yapılma bir baraka idi. Yüce Allah'a kavuşuncaya kadar bu şekilde yaşadı!

2141. Ebû Yahyâ en-Neşşâr şöyle demiştir: "Hasan-ı Basrî'nin yanına geldik. Evinin kapısına kadar yaklaşınca bir de baktık ki duvarın bir kenarı düşmeye meyletmiş durumda. Bunun üzerine arkadaşlarımızdan biri: 'Ey Ebû Saîd! Keşke yıkılmadan önce şu duvarı düzeltsen!' deyince o şöyle dedi: 'Heyhât ki heyhât! Asıl mesele bundan çok daha acil ve önemlidir!"

2142. İbn Rüstem şöyle demiştir: "Biz Hasan-ı Basrî'nin yanında idik. Bir adam geldi ve: 'Ey Ebû Saîd! Ben bir bina yaptım! İçerisine girmeni ve bereket için dua etmeni gerçekten çok isterim!' dedi. Bunun üzerine o kalktı. Biz de onunla birlikte kalktık. Adamın yaptığı binaya girdi, ona baktı ve şöyle dedi: 'Yeryüzünde yaşayanlar seni aldatıp kandırdı! Semada olanlar ise sana gazaplanıp öfkelendi! Kendi evini harap ettin de başkasının evini imar ettin!' Sonra geri döndük ve Hasan'ın evine kadar gittik. Evinin kapısına kadar yaklaşınca bir de baktık ki duvarın bir kenarı düşmeye meyletmiş durumda. Bunun üzerine arkadaşlarımızdan biri: 'Ey Ebû Saîd! Keşke yıkılmadan önce şu duvarı düzeltsen!' deyince o şöyle dedi: 'Heyhât ki heyhât! Asıl mesele bundan çok daha acil ve önemlidir!"

2143. Vüheyb b. Verd (rh.) şöyle demiştir: "Aşırıya gidilmeyen ve israf olmayan ev; güneşten koruyan, yağmura karşı barınak olan yapıdır. Aşırıya gidilmeyen ve israf olmayan elbise; avret mahalini örten ve soğuktan mu-

CamScanner ile tarandı

hafaza eden giysidir. Aşırıya gidilmeyen ve israf olmayan yiyecek; tıka basa doymaksızın açlığı giderendir."

2144. Süfyân b. Uyeyne şöyle demiştir: "Sa'd b. Ebû Vakkâs (r.a), Kûfe valisi iken, Ömer b. Hattâb'a (r.a) bir mektup yazdı. Ondan, içinde oturacağı bir ev yapmak için izin istiyordu. Ömer buna şu şartlarla izin vererek mektubunu bitirdi: 'Seni güneşten koruyacak, yağmurdan muhafaza edecek bir ev yap! Hiç şüphen olmasın ki dünya sökülüp çıkarılma diyarıdır!"

2145. Rivayet edildiğine göre Yezîd şöyle demiştir: "Bir ev satın aldım ancak onun durumunu Fudayl b. Iyâz'a anlatmayı hoş karşılamadım. Bu haber ona ulaşınca bana: 'Yezîd! Sana yazıklar olsun! Bana, senin ev aldığın haberi ulaştı!' deyince ben: 'Evet, öyle oldu!' dedim. Bunun üzerine bana: 'Senden başkasının malına harcama yapmaktan sakın!' dedi. Ben: 'Bütün hamdler Allah'a aittir!' dedim. O, bana: 'Sen adaletin bu olduğuna mı şehadet ettin?' diye sorunca: 'Evet, öyle oldu!' dedim. O ise şöyle dedi: 'Sana yazıklar olsun ey Yezîd! Yüce Allah'a yemin ederim ki seni o evden; boynu bükük, zelil, aşağılanmış ve çıplak olarak çıkartacak biri mutlaka sana gelecek! Delillerin hakkında hiçbir soru sormayacak! Keşke o evi satın aldığında anlaşmaya şöyle yazsaydın: 'Rahman Rahim olan yüce Allah'ın adıyla! Bu, kendisine yolcu denilen zelil bir kulun, ruhu rehin tutulan kabirdeki bir ölüden satın aldığı şeydir. Çok kısa bir zaman sonra oradan da göçüp gidecek olduğu halde bu ölüden aldanma yurdunu satın aldı!' Bu yurdun dört sınırı vardır: Birinci sınırı felaketler diyarında biter! İkinci sınırı zaaflar diyarında biter! Üçüncü sınırı helak edenler diyarında biter! Dördüncü sınırı ise ölümler diyarında biter! Bu diyarda haddi aşan sapkın şeytanın ve helak eden nefsin girdiği bir giriş yeri vardır! Bu satıcının elde ettiği aşağılık şeyler bağırsakları bozan ve ölülerin ruhlarını rahatsız eden şeylerdir! Öyleyse ey zavallı! Ey aldanmış! Sen mal üzerine mal yığıyorsun ve evlatlarına baktığını iddia ediyorsun! Sen neredesin bu iş nerede ey zavallı! Ey aldanmış! Bir çağıran işinizi bitirmek, hakkınızdaki hükmü vermek için seni ve aileni çağırdığında mazlumlar zalimlerin yakasına yapışacak! İşte o zaman yüce Allah'a yemin ederim ki, sen evini de evlatlarını da unutacaksın! Bu evin alınmasına fani dünya ehli ve dünyanın aldattığı kişiler şahitlik ettiler! Siz rızık olarak sâlih ameller biriktirin! Allah size merhamet etsin! Ecel vakti gelmeden önce he-

CamScanner ile tarandı

men ahiret için çalışmaya girişin! Çünkü yolculuk ve zeval vakti gerçekten çok yaklaştı!"

2146. Fudayl b. Iyâz (rh.) şöyle demiştir: "Ben içerisinde oturmadıkları evler inşa edenlere şaşırmıyorum! Ben asıl bunu yapanlara bakıp da ibret almayanlara şaşırıyorum!"

2147. Yahyâ b. Muâz (rh.) güzel evlere ve güzel yapılara bakıp şöyle derdi: "İşte bu, geçici olan bir yapının güzelliği! Öyleyse ebedi olan binaların güzelliği nasıl olacak?!"

154. BÂB: ÖVÜNMEK, BÖBÜRLENMEK VE GÖSTERİŞ MERAKLISI OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2148. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, O'ndan en çok korkanınızdır. Şüphesiz Allah bilendir, her şeyden haberdardır."*[1210]

2149. Yahyâ b. Ca'de şöyle nakletmiştir: "Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ), Abdullah b. Safvân b. Ümeyye'nin ve İbn Zübeyr'in yanına varınca baktı ki onlar Arap kavimleri hakkında konuşup övünüyorlar! Bunun üzerine onlara yüce Allah'ın şu âyetini okudu: *'Kitap'ta İbrahim'i an.*[1211] *Zira o, sıdkı bütün bir peygamberdi.'*[1212] Daha sonra bir kere Kâbe'nin etrafında döndü ve şu âyeti okudu: *'(Rasûlüm!) Kitap'ta Musa'yı da an. Gerçekten o ihlâs sahibi idi ve hem rasûl hem de nebî idi.'*[1213] Kâbe'nin etrafında bir kere daha döndü ve gelip şu âyeti okudu: *'(Rasûlüm!) Kitap'ta İsmail'i de an. Gerçekten o, sözüne sâdıktı, rasûl ve nebî idi.'*[1214] Daha sonra bir kere Kâbe'nin etrafında döndü ve şu âyetleri okudu: *'Kitapta İdris'i de an. Hakikaten o, pek doğru bir insan, bir peygamberdi. Onu üstün bir makama yücelttik. İşte bunlar, Allah'ın*

1210 Hucurât, 49/13. âyet.
1211 Yani Arapların kavimleri hakkında değil peygamberler hakkında konuşun. (Çevirenin Notu)
1212 Meryem, 19/41. âyet.
1213 Meryem, 19/51. âyet.
1214 Meryem, 19/54. âyet.

CamScanner ile tarandı

kendilerine nimetler verdiği peygamberlerden, Âdem'in soyundan, Nuh ile birlikte (gemide) taşıdıklarımızdan, İbrahim ve İsrail'in (Yakub) soyundan, doğruya ulaştırdığımız ve seçkin kıldığımız kimselerdendir. Onlara, çok merhametli olan Allah'ın âyetleri okunduğunda ağlayarak secdeye kapanırlardı.'[1215] Daha sonra da şöyle dedi: 'Binaları ve soylarınızı hatırladığınızda siz bu peygamberleri anın!"

2150. İbn Müseyyeb şöyle demiştir: "Bir grup insan soylarından bahsetmeye başladılar ve onların içlerinde Selmân (r.a) da vardı. Sıra ona gelince: 'Ey Selmân! Soyunu sopunu say!' dediler. Selmân ise şöyle dedi: 'Ben İslâm'ın oğlu Selmân'ım!' Ömer b. Hattâb (r.a) onlara bir haberci gönderdi ve yanına çağırdı. Önce Selmân'a izin verdi ve yanına oturttu. Sonra da diğerlerine izin verdi. Onlara: 'Soyunuzu sopunuzu sayın!' dedi. Onlar ise: 'Allah'tan bağışlanma dileriz ve O'na tövbe ederiz, ey Müminlerin Emiri!' dediler. Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: 'Siz kendisine intisap ettiğiniz/soyunuzu dayandırdığınız kişiler ile berabersiniz! Ben ve Selmân ise İslam'ın çocuklarıyız!"

2151. Ebû Ubeyde b. Cerrâh (r.a) şöyle demiştir: "İnsanlar arasında ister kızıl tenli olsun ister siyah, ister dilsiz olsun ister güzel konuşan, ister köle olsun ister hür hiç fark etmez eğer takva açısından onun benden daha üstün olduğunu bilirsem onun koruması olmayı gerçekten çok isterim!"

2152. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Ben genç iken baş (lider) olmak istiyordum! Direğin yanında fetva veren bir adam gördüm ve ona imrendim. Yaşım ilerleyip de o makama gelince bunun ne demek olduğunu gayet iyi anladım!"[1216]

2153. Rivayet edildiğine göre bir gün Ali b. Ebû Tâlib (r.a) mescitten çıktı. İnsanlar da onu takip etmeye başladılar. Bunun üzerine onlara döndü ve: "Hangi kalp böyle bir şey yapmanızı uygun görüyor?!" dedi. Sonra da şöyle dedi: "Ayakkabıların yere vurma sesleri, insanların kalpleri için bir bozulma sebebidir!"

1215 Meryem, 19/56-58. âyetler.

1216 Yani bu işler hem zor hem de çok tehlikeli olduğu için imrenilecek ve herkesin haddine olacak şeyler değil, demek istiyor. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

2154. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Bu durum tâbi olanlar için bir zillet, tâbi olunan içinse bir bozulma nedenidir!"

155. BÂB: DÜNYA HAYATINDA REKABET ETMEYİ YASAKLAMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2155. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"İyiler kesinlikle cennettedir. Onlar orada koltuklar üzerinde etrafa bakarlar. Onların yüzünde nimetlerin sevincini görürsün. Kendilerine mühürlü hâlis bir içecek sunulur. Onun içiminin sonunda misk kokusu vardır. İşte yarışanlar ancak onda yarışsınlar."*[1217]

2156. Rivayet edildiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "İnsanların dünya hayatı için yarıştıklarını gördüğünüzde siz ahiret için yarışın! Hiç şüpheniz olmasın ki dünya fanidir (geçicidir)! Ahiret ise bakidir (kalıcıdır)!"

2157. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Her kim, seninle dinin konusunda yarışa girişirse sen de onunla yarışa giriş! Ancak seninle dünya hayatı hakkında yarışa girişen olursa dünyayı onun boğazına/hançeresine at!"

2158. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Kralların zevkusefa içerisinde yaşayarak zenginliğe dalmalarına ve lüks eşyalar içerisindeki rahatlıklarına bakarak onlarla yarışmaya kalkışmayın! Siz asıl onların hızlıca bu dünyadan göçüp gitmelerine ve ahiretteki kötü akıbetlerine bakın!"

156. BÂB: MÜSLÜMANLARIN BİRBİRLERİNE ÖFKELENMESİNİN VE BİRBİRLERİNE HASET ETMESİNİN YASAKLANMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2159. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Yahudiler "Allah'ın eli bağlanmış!" dediler. Asıl kendi elleri bağlanmıştır ve söyledikleri yüzünden lânetlenmişlerdir. Aksine O'nun iki eli de açıktır, dilediği gibi verir. Rabbinden sana indirilen, onlardan birçoğunun azgınlığını ve inkârcılığını kuşkusuz arttıracaktır. Onların arasına kıyamete kadar sürecek düşmanlığı ve kini saldık. Ne zaman savaş ateşini tutuşturmuşlarsa Allah onu söndürmüştür. Onlar yeryüzünde bozgunculuk için çaba harcarlar; Allah ise bozguncuları sevmez."*[1218]

1217 Mutaffifîn, 83/22. âyet.
1218 Mâide, 5/64. âyet.

CamScanner ile tarandı

2160. Mâlik'in ez-Zührî'den, onun da Enes'ten (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Birbirinize buğzedip öfkelenmeyin, birbirinize haset etmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin! Ey Allah'ın kulları kardeş olun!"*[1219]

2161. Mâlik'in, Süheyl b. Ebû Sâlih'ten, onun babasından, onun da Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Pazartesi ve Perşembe günleri Cennet'in kapıları açılır! Yüce Allah'a şirk koşmayan her Müslüman kul bağışlanır! Ancak sadece kardeşiyle arasında kin ve düşmanlık olan kişi bağışlanmaz! Şöyle denir: 'Bu ikisini aralarında sulh sağlanıncaya kadar bekletin!'"*[1220]

2162. Zührî'nin naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Biz Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında otururken o: *'Şimdi yanınıza Cennet ehlinden bir adam çıkıp gelecek!'* buyurdu. Bunun üzerine Ensar'dan bir adam çıkageldi. Onun sakalından abdest suyu damlıyordu ve ayakkabılarını da sol elinde taşıyordu. Ertesi gün olunca Rasûlullah (s.a.v): *'Şimdi yanınıza Cennet ehlinden bir adam çıkıp gelecek!'* buyurdu. Adam ilk günkü haliyle tekrar çıkageldi. Ertesi gün olunca Rasûlullah (s.a.v) yine: *'Şimdi yanınıza Cennet ehlinden bir adam çıkıp gelecek!'* buyurdu. Adam yine ilk günkü haliyle çıkageldi. Rasûlullah (s.a.v) kalkıp gidince Abdullah b. Amr b. Âs (r.anhumâ) o adamın peşine takıldı. Ona: 'Ben babama birden parladım ve onunla tartıştım. Sonra da onun evine üç gece girmeyeceğime dair yemin ettim! Eğer yeminimi yerine getirinceye kadar beni yanında ağırlarsan çok iyi olur!' deyince adam: 'Tamam, olur!' dedi. Abdullah b. Amr b. Âs'ın anlattığına göre o üç gece boyunca bu adamla birlikte kaldı ancak onun hiç gece namazına kalktığını görmedi! Sadece geceleyin arada uyanınca ve yatağında sağa-sola dönünce yüce Allah'ı zikrettiğini ve tekbir getirdiğini işitti. Sonunda bu halde sabah namazı için kalktı ve güzelce abdest aldı. Abdullah şöyle dedi: 'Gerçekten ben onun ağzından hayırdan başka hiçbir şey işitmedim! Üç gece geçince neredeyse onun ibadetlerini hor ve hakir görecek hale geldim! Sonunda ona: 'Ey Allah'ın kulu! Aslında babamla aramda herhangi bir öfke veya terk etme olayı yaşanmadı! Ancak ben Rasûlullah'ın (s.a.v) meclisinde, senin hakkında

1219 Muvatta (2/907); Buhârî (6065); Müslim (2559).
1220 Muvatta (2/908); Müslim (2565).

CamScanner ile tarandı

üç kere şöyle dediğini işittim: *'Şimdi yanınıza Cennet ehlinden bir adam çıkıp gelecek!'* Bu üç seferde de karşımıza sen çıkıp geldin! Senin yanında kalmayı ve amellerini incelemeyi istedim. Böylece seni örnek alabilecektim! Ancak senin çok büyük bir amel işlediğini göremedim! Öyleyse Rasûlullah'ın (s.a.v) söylediği bu şerefe nail olmanı sağlayan şey ne?' dedim. Adam şöyle cevap verdi: 'Benim bütün yaptıklarım işte bu gördüklerindir! Bunların dışında ben, içimde hiçbir Müslümana karşı kin beslemem! Yüce Allah'ın kendisine verdiği hayırlardan ve mallardan dolayı hiç kimseye haset etmem!' Bunun üzerine Abdullah b. Amr şöyle dedi: 'İşte seni bu makama ulaştıran ve bizim yapmaya güç yetiremediğimiz şey bu!"[1221]

2163. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Haset; ateşin odunu yiyip tükettiği gibi iyilikleri yiyip bitirir!"[1222]

2164. Abdullah b. Hakem'in naklettiğine göre Mâlik şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki ilk günah: Kibir, haset ve tamahkârlıktır (açgözlülük)! İblis, Âdem'e haset etti ve kibirlendi! Bunun üzerine: *'(İblis): Ben ondan daha üstünüm. Çünkü beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın, dedi.'*[1223] ve böylece hem kibri hem de hasedi kendinde birleştirdi. Allah Teâlâ şöyle buyurdu: *'Ey Âdem! Sen ve eşin cennette yerleşip dilediğiniz yerden yiyin. Ancak şu ağaca yaklaşmayın! Sonra zalimlerden olursunuz.'*[1224] Buna rağmen onlar tamahkârlık ettiler ve gidip o ağaçtan yediler!"

2165. İbn Vehb'in naklettiğine göre Mâlik şöyle demiştir: "Hased en eski günahtır! Âdem'in oğlu, verdiği mallar yüce Allah tarafından kabul edilmeyince kardeşine haset etti. Sonra da onu öldürdü!"

2166. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Nimet, sahibi olan kişi için bir lütuftur. O nimete hased eden içinse bir öfke ve felakettir!"

1221 Sahih bir hadistir: İbn Mübârek, ez-Zühd (694); Abdurrezzâk, el-Musannef (20559); Ahmed b. Hanbel (166/3)

1222 Bu rivayet merfu olarak ancak zayıf bir senetle Ebû Hureyre'den (r.a) şu lafızlarla nakledilmiştir: "Hasetten sakının! Çünkü haset ateşin odunu yiyip tükettiği gibi iyilikleri yiyip bitirir!" Bu hadisi: Ebû Dâvûd (4903) nakletmiştir. İbn Mâce (4210), Enes b. Mâlik'ten (r.a) aynı şekilde zayıf bir senetle nakletmiştir.

1223 A'râf, 7/12. âyet.

1224 A'râf, 7/19. âyet.

CamScanner ile tarandı

2167. Ebû Sâlih'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sadece şu iki durumda haset (gıpta) edilir: Yüce Allah'ın kendisine Kur'ân bahşettiği bir insan vardır. O gece ve gündüz vakitlerinde Kur'ân okur. Bunun üzerine onu gören biri: 'Keşke ona verilen nimet bana da bahşedilseydi de ben de onun gibi amel edebilseydim!' der. Diğer gıpta edilecek kişi de yüce Allah'ın kendisine mal verdiği insandır. Bu kişi o malı hakkı olan yere infak eder. Böylece onu gören biri: 'Keşke ona verilen nimet bana da bahşedilseydi de ben de onun gibi amel edebilseydim!' der."*[1225]

2168. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "İhtiyaçlarınız konusunda gizli bir şekilde yardım isteyin! Çünkü her nimet sahibinin hased edilen bir durumu vardır!"[1226]

2169. Abdurrahman b. Kâsım el-Mısrî'nin naklettiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın nimet bahşetmiş olduğu her kişi için mutlaka ona haset eden birisi vardır! Eğer bir insan oktan daha düzgün yaşasa dahi mutlaka ona olan hasedinden dolayı onu kınayıp hakkında şöyle diyen biri çıkar: 'Keşke şöyle olmasaydı, böyle yapsaydı!"

2170. Süfyân b. Uyeyne (rh.) şöyle demiştir: "Semada, yüce Allah'a isyan edilen ilk günah hasettir! Yani İblîs'in Âdem'e haset etmesidir! Yeryüzünde yüce Allah'a isyan edilen ilk günah ise Âdem'in oğlunun kardeşine haset etmesi ve ardından da onu öldürmesidir!"

2171. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Üç şey vardır ki, Mümin bunlardan tamamen kurtuluşa eremez ancak Mümin için bunlardan bir çıkış yolu vardır. Bunlar: Zan (kuşku), uğursuzluk düşüncesi ve haset etmektir! Öyleyse her kim bir zanda bulunursa onun gerçekliğini araştırmak için peşine düşmesin! Uğursuzluk düşüncesine kapılan kişi bunu terk etsin ve ondan uzaklaşsın! Hased eden kişi ise haddini aşarak günah işlemeye kalkışmasın!"[1227]

1225 Buhârî (5026 ve 7232); Müslim (815).

1226 Muâz b. Cebel (r.a) bu rivayeti merfu bir hadis olarak nakletmiştir. Onun senedi zayıftır: Taberânî, el-Mu'cemü's-Sağîr (1186); el-Mu'cemü'l-Kebîr (3/228); Beyhakî, Şuabü'l-Îmân (5/277)

1227 Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (3/228) rakam: 3227, isimli eserinde bu rivayeti merfu bir hadis olarak Hârise b. Nu'mân'dan nakletmiştir. Senedi zayıftır.

CamScanner ile tarandı

2172. Farkad es-Sabahî (rh.) şöyle demiştir: "Hased bir hastalıktır ve onun tedavisi zühd içerisinde yaşamaktır! Her kim dünya hakkında zühd ehli olur, ona tenezzül etmez ve yüz çevirirse hasede arkadaşlık etmez!"

2173. Muâviye (r.a) şöyle demiştir: "İnsanların hepsini razı etmeyi başardım ancak nimete haset edeni razı edemedim! Çünkü onu razı edecek tek şey eldeki nimetin yok olmasıdır!"

2174. Muâviye çocuğuna şöyle demiştir: "Evladım! Hasetten sakın! Çünkü o düşmanından önce sana zarar verir!"

2175. Bir adam, Hasan-ı Basrî'ye: "Mümin hased eder mi?" diye sorunca şöyle cevap vermiştir: "Hay babasız kalasıca! Yakub oğullarının durumunu sana kim unutturdu?"

2176. İbn Semmâk (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüphen olmasın ki hasetçi, sırf haset ettiği kişinin elindeki bir nimet yok olup gitsin diye kendisinin elindeki bin nimetin mahvolmasından hoşlanan, bu durumu bile sevebilen kişidir!"

2177. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Gözleri sürekli başka insanların elindeki şeyleri takip eden kişinin hüznü artar! Öfkesine de şifa bulamaz!"

2178. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Hasetçi, kötülüğün inceliklerini fark ettiği gözlerle, sabahın güzelliklerine karşı kör olur!"

157. BÂB: KÜS (DARGIN) DURMANIN YASAKLANMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2179. Atâ b. Yezîd'in Ebû Eyyûb el-Ensârî'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir Müslümanın, üç geceden fazla Müslüman kardeşine küs durması helal değildir! Onlar birbirleriyle karşılaştıkları zaman biri bir yana diğeri öbür tarafa yüzlerini çevirirler! Halbuki onların en hayırlısı ilk olarak selam vermeye başlayandır!"*[1228]

1228 Buhârî (6077); Müslim (2560).

CamScanner ile tarandı

2180. Ebû Hâzim'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Üç günden fazla dargın kalmak helal değildir! Her kim, üç günden fazla küs kalır da bu hal üzere vefat ederse cehenneme girer!"*[1229]

2181. Mâlik'in (rh.) Atâ b. Abdullah el-Horâsânî'den naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Birbirinizle el sıkışıp kucaklaşın (musafaha)! Böylece aranızdaki kin ve nefretler gider! Birbirinizle hediyeleşin ve birbirinizi sevin! Böylece aranızdaki düşmanlıklar gider!"*[1230]

158. BÂB: HADDİ AŞMAYI VE HAKSIZLIK ETMEYİ YASAKLAMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2182. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Böyledir; her kim kendisine yapılana misliyle karşılık verir, sonra yine haksız bir saldırıya uğrarsa Allah ona mutlaka yardım eder. Allah çok bağışlayıcı ve mağfiret edicidir."*[1231]

2183. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ancak insanlara zulmedenlere ve yeryüzünde haksız yere taşkınlık edenlere ceza vardır. İşte acıklı azap bunlaradır."*[1232]

2184. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Fakat Allah onları kurtarınca bir de bakarsın ki onlar, yine haksız yere taşkınlık ediyorlar. Ey insanlar! Sizin taşkınlığınız ancak kendi aleyhinizedir; (bununla) sadece fâni dünya hayatının menfaatini elde edersiniz; sonunda dönüşünüz yine bizedir. O zaman yapmakta olduklarınızı size haber vereceğiz."*[1233]

2185. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Her kimde şu üç özellik olursa onun üzeri bunlarla sarılıp sarmalanır: Zulüm, bozgunculuk ve hilekârlık!"

2186. İkrime'nin naklettiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Câhiliye döneminde kasâmenin[1234] ilk defa uygulanması biz Haşi-

1229 Ahmed b. Hanbel (2/392); Ebû Dâvûd (4914).

1230 Muvatta, (2/908), Mürsel bir hadistir.

1231 Hac, 22/60. âyet.

1232 Şûrâ, 42/42. âyet.

1233 Yûnus, 10/23. âyet.

1234 Kasâme: Faili meçhul bir cinayet işlendiğinde, suçlu olduğu iddia edilen ancak hakkında yeterli kanıt bulunamayan kişinin yakın akrabalarından elli kişi, onun bu suçu işlemediğine dair yemin eder. İşte bu olaya, yemin eden topluluk manasına gelen kasâme denir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

moğulları içerisinde gerçekleşti! Haşimoğullarından olan bir adamı, Kureyş'in başka kolundan olan bir adam ücretli işçi olarak tuttu. Bu işçi, işvereni ve onun develeriyle birlikte yola koyuldu. Bu sırada onun yanından Haşimoğullarından olan ve heybelerinin bağı kopmuş başka bir adam geçti. Ona: 'Bana bir ip vererek yardıma koş ki bu sayede heybelerimin ağzını bağlayayım! Böylece develer de korkup kaçmasın!' deyince bu ücretli işçi ona bir ip verdi. Bu sayede adam heybelerini bağladı. Onlar konakladıklarında tüm develeri bağladılar ancak işçi ipin birini yoldan geçen adama verdiğinden dolayı tek bir deve açıkta kaldı. İşveren kişi: 'Bu deve niçin diğer develerin arasında bağlanmamış bir halde duruyor?' diye sorunca işçi: 'Onun bağlanmasını sağlayacak bir ipi yok!' dedi. Adam sinirlenip: 'Onun ipi nerede?' diye sordu ve ardından da ona bir sopayla vurdu. Bu olay onun ecelinin gelmesine sebebiyet verdi. Daha sonra Yemen ehlinden olan bir adam onun yanından geçti. İşçi ölmek üzereyken ona: 'Hac mevsiminde Mekke'de olur musun?' deyince Yemenli adam: 'Her zaman gitmem ancak bazen gidebilirim!' dedi. Bunun üzerine işçi: 'Herhangi bir zamanda ulaştırmak üzere benden bir mesajı taşır mısın?' diye sorunca adam: 'Tamam!' dedi. İşçi: 'Hac mevsiminde Mekke'ye gidince, 'Ey Kureyş ehli!' diye bağır. Eğer sana icabet ederlerse, 'Ey Hâşimoğulları!' diye bağır. Eğer yine sana icabet ederlerse onlara Ebû Tâlib'i sor. Ebû Tâlib'e, filancanın beni bir ip sebebiyle öldürdüğünü haber ver!' dedi. Daha sonra bu işçi öldü. Onu işçi olarak tutan ve öldüren kişi ise Ebû Tâlib'in yanına gelince Ebû Tâlib ona: 'Arkadaşımız nerede?' diye sordu. İşveren adam: 'Hasta oldu ve vefat etti. Onun bakımını gayet güzel yaptım ve güzelce defnettim!' dedi. Ebû Tâlib: 'Sana yakışan da buydu. Kendinden bekleneni yaptın!' dedi. Bir süre sonra öldürülen işçinin vasiyette bulunduğu ve mesajını iletmesini söylediği Yemenli adam Hac zamanında çıkageldi. Yemenli adam: 'Ey Kureyş ehli!' deyince ona: 'İşte Kureyş burada!' dediler. Adam: 'Ey Hâşimoğulları!' deyince de ona: 'İşte Hâşimoğulları burada!' dediler. Adam: 'Ebû Tâlib nerede?' diye sorunca onlar: 'İşte Ebû Tâlib bu!' dediler. Adam ona: 'Filanca kişi bana, bir ip sebebiyle falanca kişinin kendisini öldürdüğü haberini sana iletmemi istedi!' deyince Ebû Tâlib işveren kişinin yanına gitti ve ona: 'Bizden sana teklif edilen şu üç şeyden birini seç! İstersen bize yüz deve kan parasını ödemeyi seç! Çünkü sen bizim arkadaşımızı öldürdün! Dilersen kavminden elli kişi, senin onu öldürmediğine dair yemin etsin! Eğer bu ikisini de yapmazsan o zaman arkadaşımız sebebiyle biz seni

CamScanner ile tarandı

öldürürüz!' dedi. Adam bunun üzerine kavmine geldi ve onlardan yardım istedi. Onlar da: 'Senin onu öldürmediğine dair yemin ederiz!' dediler. Hâşim oğullarından olduğu halde o kabileden biriyle evli olan ve yemin edecekler arasında çocuğu da bulunan bir kadın Ebû Tâlib'e geldi. Ona: 'Ey Ebû Tâlib! Şu elli adamdan biri olan evladıma izin ver! Yeminlerin yapıldığı yerde benim evladımın yemin etmesini isteme!' deyince Ebû Tâlib kadının dediğini yaptı. Daha sonra onlardan başka bir adam daha geldi ve: 'Ey Ebû Tâlib! Sen yüz deve karşılığında elli tane adamın yemin etmesini istedin. Öyleyse her bir adama iki deve düşüyor demektir. İşte bunlar iki deve! Onları benim adıma kabul et ve yeminlerin edildiği yerde benim yemin etmemi isteme!' dedi. Ebû Tâlib bu teklifi de kabul etti. Kırk sekiz adam geldiler ve yemin ettiler." Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle devam etti: "Canımı elinde tutana yemin ederim ki, bu kırk sekiz kişinin yeminlerinin üzerinden daha bir sene bile geçmemişti ki onlarda gözünü açabilen kimse kalmadı!"[1235]

2187. Rivayet edildiğine göre Mâlik şöyle demiştir: "Üç şey vardır ki bunlar bir insanda olduğunda artık ona hiçbir şey fayda vermez: Zulüm, hilekârlık ve ahdi bozmak! Üç şey de vardır ki bunlar bir insanda olduğunda artık ona hiçbir şey zarar veremez: Bela anında dua etmek, günah işlediğinde af dilemek ve nimete erdiğinde şükretmek!"

2188. Kays b. Âsım oğluna şöyle demiştir: "Evladım! Zulmetmekten sakın! Zulmedip haksızlık eden her topluluk mutlaka zillete düşer ve yok olur!"

2189. Sayfî b. Rebâh et-Temîmî oğluna şöyle demiştir: "Evladım! Şunları iyice belle: En çabuk cezalandırılan günah, zulüm ve haksızlık etmektir! Yardımın en şerlisi haddi aşmaktır! Ahlakın en kötüsü baskı yapmaktır! Edebin en çirkini de çok kınamaktır!"

2190. Saîd b. Cübeyr'in naklettiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Krallardan biri, tahtında otururken zulüm olan bir cümle kurdu. Bunun üzerine yüce Allah onu başka bir yaratığa dönüştürdü. Onun sineğe mi yoksa başka bir şeye mi dönüştürüldüğünü kimse anlamadı. O bir anda kayboldu ve bir daha da görülmedi."

1235 Buhârî (3845).

CamScanner ile tarandı

159. BÂB: ZULMÜ YASAKLAMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2191. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Zulüm*[1236]*, kıyamet günü katbekat karanlıklara sebebiyet verecektir!"*[1237]

2192. Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) azatlı kölesi (mevlâsı) olan Ebû Ma'bed'in Abdullah b. Abbas'tan naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Mazlumun bedduasından korkun ve sakının! Hiç şüpheniz olmasın ki onun bedduasıyla yüce Allah arasında hiçbir engel yoktur!"*[1238]

2193. Makbürî'nin, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Irzı/namusu veya herhangi bir şeyi konusunda kardeşinin hakkı üzerinde olan ve ona zulmeden kişi, hiçbir altının ve gümüşün olmadığı gün gelmeden önce mutlaka o kardeşiyle helalleşsin! Eğer helalleşmeden ölürse ve sâlih ameli varsa zulmettiği oranda ondan sâlih amelleri alınır ve o mazluma verilir! Eğer sâlih ameli yoksa o zaman da zulmettiği arkadaşının günahları alınır ve onun sırtına yüklenir!"*[1239]

2194. Abdurrahman b. Amr b. Sehl'in, Saîd b. Zeyd'ten naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Toprak konusunda bir karış zulmeden kişinin boynuna o toprağın yedi katı*[1240] *geçirilir!"*[1241]

2195. Zeyneb binti Ebû Seleme'nin, Ümmü Seleme'den naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) odasının kapısında bir davalaşma/tartışma olduğunu işitti. Bunun üzerine onların yanına çıktı ve şöyle buyurdu: *"Hiç şüpheniz olmasın ki ben bir insanım! Böyle olduğu halde sizler bana davalarınızı getiriyorsunuz! Bazen içinizden biri güzel konuşarak delillerini çok daha iyi sunabilir! Ben de bu sebeple onun doğru söylediğini düşünebilirim ve o davada onun lehine karar verebilirim! Her kime bu şekilde hüküm verirsem ve*

1236 Zulüm kelime olarak da karanlık manasına gelir. (Çevirenin Notu)
1237 Buhârî (2447); Müslim (2579).
1238 Buhârî (1496); Müslim (19).
1239 Buhârî (2449).
1240 Çünkü zulmederek ele geçirdiği bir karış toprağın altı yedi kat aşağıya kadar gidiyor. (Çevirenin Notu)
1241 Buhârî (2452); Müslim (1610).

CamScanner ile tarandı

Müslüman kardeşinin hakkına girerse bilsin ki, aldığı şey aslında cehennem ateşinden bir parçadır! Artık onu ister alsın ister bıraksın!"[1242]

2196. Vehb b. Münebbih'in Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Zenginin, borcunu ödemeyi geciktirmesi zulümdür!"*[1243]

2197. Humeyd'in, Enes'ten (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Zalim de olsa mazlum da olsa kardeşine yardım et!"* Sahâbe bu sözü işitince: "Ey Allah'ın Rasûlü! Mazluma yardım etmemiz gerektiğini anlıyoruz! Bu tamam! Peki ya zalime nasıl yardım edeceğiz?" diye sordular. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Onun elini tutar ve zulüm etmesine engel olursunuz!"*[1244]

2198. Ebû Bürde'nin, Ebû Mûsâ'dan onun da babasından naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v): *"Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah, zalime süre verir! Ta ki onu tutup yakalayacağı vakte kadar! İşte o zaman onu elinden kaçırmaz!"* buyurdu ve ardından şu âyeti okudu: *"Rabbin, haksızlık eden memleketleri (onların halkını) yakaladığında, onun yakalayışı işte böyle (şiddetlidir). Şüphesiz onun yakalaması pek elem vericidir, pek çetindir!"*[1245-1246]

2199. Rivayet edildiğine göre Ebû Ümâme (r.a) şöyle demiştir: "Kıyamet günü zalim, cehennem köprüsünün üstüne varıncaya kadar gelir ve zulmettiği mazlum ile karşılaşır! Ona nasıl ve ne ile zulmettiğini anlar. Zulme uğrayanlar, kendilerine zulmedenlerin yakasını bırakmazlar! Böylece zulmedenlerin elinde iyilik olarak ne varsa hepsini onlardan söküp alırlar! Eğer onların iyiliklerini bulamazlarsa zulme uğrayanların günahları alınır ve zulmettikleri oranda zalimlerin sırtına yüklenir! Böylece onlar cehennem ateşinin en aşağılık ve alçak yerlerine atılırlar!"

2200. Ehli kitaptan bir adam, Abdullah b. Abbâs'a (r.anhumâ): "Hiç şüphen olmasın ki Tevrat'ta: 'Zulmeden kişi evini harap eder!' yazan bir ifade var!" deyince Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle dedi: "Bu da Kur'ân'da

1242 Buhârî (2458); Müslim (1713).
1243 Buhârî (2287); Müslim (1564).
1244 Buhârî (2443).
1245 Hûd, 11/102. âyet.
1246 Buhârî (4686); Müslim (2583).

CamScanner ile tarandı

geçen bir ifadedir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'İşte haksızlıkları/zulümleri yüzünden çökmüş evleri! Anlayan bir kavim için elbette bunda bir ibret vardır. İman edip Allah'a karşı gelmekten sakınanları ise kurtardık.'"*[1247]

2201. Sahnûn b. Saîd'in naklettiğine göre Yezîd b. Hâtim (rh.) şöyle derdi: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, zulmettiğim kişiden korktuğum kadar hiçbir şeyden korkmam! Bilirim ki onun Allah'tan başka yardımcısı yoktur! O bana şöyle der: 'Seni hesaba Allah çekecek! Seninle benim aramda Allah var!"

2202. Mâlik b. Dînâr (rh.) şöyle demiştir: "Bir kitapta yüce Allah'ın şöyle vahyettiğini okudum: 'Ey zalimler topluluğu! Zikir ehli ile birlikte oturmayın! Çünkü onlar Beni zikrettikleri zaman Ben de onları rahmetimle anarım! Siz Beni zikrettiğiniz zaman ise Ben sizi lanetimle anarım!"

2203. Bilâl b. Sa'd (rh.) şöyle demiştir: "Allah'tan başka hiçbir yardımcısı olmayan kişi hakkında Allah'tan korkun ve sakının!"

2204. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Zalim birinin yüzüne tebessüm eden veya bir mecliste zalime yer veren kişi kesinlikle İslam bağını koparmıştır! Bu kişi artık zalimin yardımcılarından biri olur!"

2205. Ebû Süleymân ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "Yusuf'un (a.s) kardeşleri onun yanına girince Yusuf onları tanıdı ancak onlar Yusuf'u tanımadılar. Çünkü onun yüzünde örtü (peçe) vardı. Onların en büyükleri olan teyzesinin çocuğuyla baş başa kalınca ona: 'Baban sana ne emretti?' diye sordu. En büyük kardeşi: 'Dört şey!' deyince: 'Onlar neler?' diye sordu. Bunun üzerine o, babasının şöyle dediğini nakletti: 'Evladım! Hevâ ve hevesine tâbi olma! Yoksa imanından olursun! Hiç şüphen olmasın ki iman cennete çağırır! Hevâ ve heves ise cehenneme çağırır! Seni ilgilendirmeyen konularda dilini çok hareket ettirme! Yoksa gözden düşersin! Rabbin hakkında kötü zan besleme! Yoksa sana icabet etmez! Sakın zalim olma! Çünkü cennet zalimler için yaratılmamıştır!"

2206. Ali b. Fudayl bir gün ağladı. Ona: "Seni ağlatan şey ne?" diye sorulunca şöyle dedi: "Bana zulmeden kişinin durumuna ağlıyorum! Yarın kıyamet günü yüce Allah'ın huzurunda durduğunda onun hiçbir delili olmayacak!"

1247 Neml, 27/52. âyet.

CamScanner ile tarandı

2207. Muâviye b. Ebû Süfyân (r.anhumâ) şöyle demiştir: "İnsanların en faziletlisi, cezalandırmaya güç yetirdiği halde affetmeyi seçendir! İnsanların akıl açısından en eksik olanı ise kendisinden aşağıda olan birisine zulmedendir!"

2208. Şöyle denmiştir: "Nimetin elden çıkmasına ve gazabın hemen inmesine sebebiyet veren en etkili şey zulmetmektir!"

2209. Bir adam şöyle demiştir: "Ben Ömer b. Abdulazîz (rh.) ile birlikte oturuyordum. O Haccâc'tan bahsedince ben ona hakaret ettim ve hakkında kötü konuştum. Bunun üzerine Ömer b. Abdulazîz şöyle dedi: 'Hiç şüphen olmasın ki bir adam haksızlık ederek zulmeder. Mazlum ise hakkını tastamam alıncaya kadar bu zalime küfreder ve hakarette bulunur. O küfretmeye devam ettikçe zalimin onun üzerinde fazladan hakkı oluşmaya başlar."[1248]

2210. Rivayet olunduğuna göre bir adam, Muhammed b. Sîrîn'e: "Haccâc'a lanet etmek helal mi?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Yeğenim! Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah adildir! Zulmettiği mazlumların hakkını Haccâc'tan alacağı gibi, Haccâc'ın hakkını da ona zulmedenlerden alır!"

2211. İsmail b. Ebû Hakîm'in naklettiğine göre Hakîm b. Câbir şöyle demiştir: "Ebu'd-Derdâ (r.a) arkadaşlarının arasında uzanmış uyuyordu. Elbisesiyle de yüzünü örtmüştü. Onun yanından bir rahip geçti. Onlar rahibin görünüşüne şaşırınca içlerinden birisi: 'Ey Allah'ım! Ona lanet et! Ne kadar da kocaman! Ne kadar da şişman!' dedi. Bunun üzerine Ebu'd-Derdâ yüzündeki örtüyü açtı ve: 'Biraz önce neye lanet ettiniz?' dedi. Onlar: 'Yanımızdan bir rahip geçti!' deyince şöyle dedi: 'Hiç kimseye lanet etmeyin! Çünkü çokça lanet edenler, kıyamet günü yüce Allah'ın katında doğru sözlü bir sıddîk olamazlar!"

2212. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Zulüm üç çeşittir: Allah'ın asla affetmeyeceği zulüm, Allah'ın peşini bırakmayacağı zulüm ve Allah'ın pek önemsemeyip affedebileceği zulüm! Allah'ın asla affetmeyeceği zulüm, Allah'a ortak koşmaktır (şirk)! Allah'ın peşini bırakmayacağı zulüm, kulların

1248 Çünkü o da ona küfrederek zulmetmiş oluyor. Demek ki bunu yaptıkça aslında ahirette alacağını eksiltiyor. Eğer uğradığı zulümden daha fazla ve daha uzun süre hakaret ederse o zaman zalim alacaklı konuma geçiyor. Her durumda dili terbiye edip kötü ifadelerden arındırmak ve mükâfatını yalnızca yüce Allah'tan bilmek en doğru yoldur. Her şeyin en doğrusunu yüce Allah bilir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

birbirlerine yapmış oldukları zulümlerdir! Allah'ın pek önemsemeyip affedebileceği zulüm ise kul ile noksan sıfatlardan münezzeh olan Rabbi arasında gerçekleşen ufak günahlardır!"[1249]

2213. Meymûn (rh.) şöyle demiştir: "Bir insana zulmettikten sonra ondan helallik isteme fırsatı kalmayan kişi, her namazından sonra zulmettiği kişi için bağışlanma dilesin! Böylece ona yaptığı zulmünün cezasından kurtulmuş olur!"

160. BÂB: DÜNYA HAYATINDA İNSANLARA AZAP EDENLER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2214. Ebû Zıbyân'ın, Cerîr b. Abdullah el-Becelî'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlara merhamet etmeyene yüce Allah merhamet etmez!"*[1250]

2215. Zührî (rh.) uykusunda kendisini sanki kabirde gömülüymüş gibi gördü! Avucu da kınalı bir haldeydi ve kabrinden dışarı çıkmıştı! Saîd b. Müseyyeb'e onun bu rüyası hakkında sorulunca o şöyle dedi: "Bu sâlih bir adamdır ancak hatalı olarak bir suç işlemiştir! Zührî, Uzre kabilesinin zekât malları üzerinde görevlendirilmişti. Salt b. Abdullah b. Nevfel b. Hâris b. Abdulmuttalib'in azatlı kölesini (mevlâ) de yanında çalışsın diye tutmuştu. Bu adam ihanet edince Zührî ona sopayla vurdu. Bu darbe, onun sırtında olan ve daha önce iyileşmiş bulunan bir yaraya geldi. Bu darbeyi yiyince adam mahvoldu ve bundan dolayı da vefat etti. Zührî korkup endişelendi ve pişman oldu. Şöyle dedi: 'Hiçbir kadına yaklaşmayacağım! Artık hiçbir evin çatısı beni gölgelendirmeyecek!' Sonra da insanlardan uzakta öylece yapayalnız yaşamaya başladı. Bir süre sonra Zeyd b. Ali b. Hüseyin onun yanına uğradı ve: 'Ey İbn Şihâb! Allah'tan kork ve sakın! Vallahi, yüce Allah'ın rahmetinin senin hakkında aciz kalmasından korkmuyorum! Ancak senin yüce Allah'ın rahmetinden ümit kesmenden dolayı helak olmandan korkuyorum!

1249 Bu rivayet zayıf bir senetle ve merfu seviyede Enes b. Mâlik'in (r.a) hadisi olarak nakledilmiştir: Bezzâr (2439); Tayâlisî (2109); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (6/309). Âişe annemizin (r.anhâ) hadisi bu rivayete şahitlik ederek destek olur: Ahmed b. Hanbel (6/240); Hâkim (4/575).

1250 Buhârî (6013); Müslim (2319).

CamScanner ile tarandı

Yüce Allah'a tövbe et ve o adamın ailesine diyetini öde! Ailene ve evine dön!' dedi. Zührî hep şöyle derdi: 'İnsanlar arasında en çok minnet borçlu olduğum kişi Zeyd b. Ali b. Hüseyin'dir!"

2216. Muhammed b. Recâ şöyle demiştir: "Nüfuslu bir adam, Horasan valisi Esed b. Abdullah'ın yanına geldi. O sırada da onun hapsettirmek istediği bir adam yanından geçti. Bunun üzerine o, valiye şöyle dedi: 'Eğer merhamet edeceğin kişiye lütufta bulunuyorsan zulmedeceğin kişiye de merhamet et! Hiç şüphen olmasın ki mazlumun bedduasından dolayı gökler yarılır! Allah'tan başka hiçbir yardımcısı olmayan, her şeyi değiştirebildiğine güvenilen yüce Zat'tan başka sığınağı bulunmayan ve hiçbir şeyin kendisini aciz bırakamadığı Zat'a dua etmekten başka silahı olmayan kişiden sakın! Hiç şüphe etmiyorum ki haddi aşıp suç işlemek en çok da bu işin ehli olanların başına bela olur! Günahkâr zalimlerin sonu çok kötüdür! Yardım etmeyi istediği zaman yardım eden Zât'ın yardımı geciktirmiş olmasıyla hiçbir şey değişmez! Çünkü O, insanların günahları daha da artsın diye onlara mühlet verir! Saadet ehlinin hepsi ise ya günahlarından arınmış bir halde bırakılırlar ya da ısrarla ibadetlerine devam etsinler diye bırakılırlar. Her kim günah işlemekten yüz çevirirse bu iki saadetten birisine nail olur! Saadet ehli olmaktan çıkan kişinin ulaşacağı son nokta ise bahtsız bir mutsuzluğa ulaşmaktan başka bir şey değildir."

2217. Mâlik'in naklettiğine göre Hişâm b. Hakîm (r.a), vergilerini vermedikleri sebebiyle güneşte işkence edilen bir grup insan görünce Şâm yöneticilerinden birine şöyle demiştir: "Ben Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğuna şahidim: *'Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah, dünyada insanlara azap eden kişilere ahirette kesinlikle azap edecektir!'*"[1251]

161. BÂB: EZİYET VE HAKARET ETMENİN YASAKLANMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2218. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Mümin erkeklere ve Mümin kadınlara, yapmadıkları bir şeyden dolayı eziyet edenler, şüphesiz bir iftira ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir."*[1252]

1251 Müslim (2613).

1252 Ahzâb, 33/58. âyet.

CamScanner ile tarandı

2219. Hilâl b. Ali'nin naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) küfür eden kötü ve çirkef biri değildi! O, bizden birini azarlayacağı zaman şöyle derdi: *'Ona ne oluyor da böyle yapıyor! Alnı toprağa değesice!'*"[1253]

2220. Mâlik b. Enes (rh.) şöyle demiştir: "Ben Medine'de öyle insanlar tanıdım ki, onların kendilerine ait kusurları ve ayıpları vardı. Yine onlar başka insanların ayıpları ve kusurları hakkında da susarlardı. Bu sebeple insanlar da onların ayıpları ve kusurları hakkında susarlardı. Medine'de kusuru yokmuş gibi görünen ancak başka insanların kusurları hakkında konuşan insanlar da tanıdım. Bu sebeple insanlar da onlara iftira atıyorlar ve onlar hakkında yeni kusurlar ortaya çıkartıyorlardı!"

2221. Fudayl'ın (rh.) naklettiğine göre şöyle denmiştir: "Allah seni rezil etsin' veya 'Allah sana lanet etsin' diyerek hayvan olsun başka bir şey olsun dünyadan herhangi bir şeye hakaret eden birine, o lanet ettiği şey mutlaka şöyle der: 'Aksine! Allah seni rezil etsin! İnsan, yüce Rabbine bizden daha çok isyan etti! Gerçekten en çok isyan eden ve en zalim olan insandır!"

162. BÂB: İNSANLARIN ARASINI BOZMAK İÇİN LAF TAŞIMANIN (KOĞUCULUK YAPMAK) YASAKLANMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2222. Hemmâm şöyle demiştir: "Biz Huzeyfe b. Yemân (r.a) ile birlikte idik. Ona: 'Osman'a laf taşıyan bir adam var!' denilince o şöyle dedi: 'Rasûlullah'ı (s.a.v) şöyle derken işittim: *'Laf taşıyan (koğuculuk yapan) kişi cennete giremez!'*"[1254]

2223. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) iki kabre (mezar) uğradı ve şöyle buyurdu: *'Bu ikisi gerçekten azaba duçar oldular! Halbuki çok büyük bir günah olarak düşünülmeyen meseleler sebebiyle azaba uğradılar! Onlardan biri idrarından sakınmaz ve üstüne gelmesine engel olmazdı! Diğeri ise insanların arasını bozmak için laf getirip götürür, gammazlık ederdi!'* Sonra yaş bir dal aldı ve onu ikiye ayırdı. Her bir kabre bunlardan birer tane ekti. Sahâbe: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bunu niçin yaptın?'

1253 Buhârî (6031).
1254 Buhârî (6056); Müslim (105).

CamScanner ile tarandı

diye sorunca şöyle buyurdu: *'Umulur ki bu iki dal kuruyuncaya kadar onların üzerindeki azap hafifletilir!"*[1255]

2224. Ka'b el-Ahbâr şöyle demiştir: "Musa (a.s) zamanında insanları çok şiddetli bir kıtlık vurdu. Musa da İsrailoğulları ile birlikte yağmur duası için yüksek bir yere çıktı. Ancak yağmur yağmadı. Sonra tekrar çıktı ancak yine yağmur yağmadı. Üçüncü sefer de yağmayınca yüce Allah, Musa'ya şöyle vahyetti: 'Ben sana ve senin yanında bulunanlara icabet etmem! Çünkü sizin aranızda laf taşıyan bir koğucu (gammaz) var!' Bunun üzerine Musa: 'Ey Rabbim! Onun kim olduğunu bana söyle ki onu aramızdan çıkartalım!' deyince yüce Allah ona şöyle vahyetti: 'Ey Musa! Size gammazlığı yasakladığım halde onu kendim mi yapayım!' Bu şekilde gecelediler ve yüce Allah onların üzerlerine yağmur gönderdi!"

2225. Fudayl (rh.) şöyle demiştir: "Üç şey vardır ki bunlar, sâlih ameli yok eder, oruçlunun orucunu ve abdesti bozar: Koğuculuk (gammazlık), gıybet ve yalan!"

2226. Yahyâ b. Eksem (rh.) şöyle demiştir: "Gammaz, büyücüden daha şerlidir! Koğuculuk yapan kişi bir saat içinde, büyücünün bir ayda yapamayacağı kadar çok zarara sebebiyet verir!"

2227. Bir adam, Mehdî'ye (rh.): "Benim yanımda önemli bir nasihat/tavsiye var ey Müminlerin Emiri!" deyince Mehdî: "Bu nasihat kimin için: Bizim mi, Müslüman halkın mı yoksa kendi nefsin için mi?"[1256] diye sordu. Adam: "Senin için ey Müminlerin Emiri!" deyince Mehdî şöyle dedi: "İnsanlar arasında laf taşımak için koşturan kişi, en az onun bu koğuculuğunu kabul eden kişi kadar kötü bir halde ve büyük bir ayıp içerisindedir! Sakın nimete haset edenlerden olmayın! Çünkü bunu yaparsanız ne öfkenize şifa olabilirsiniz ne de düşmanınızdan intikam alabilirsiniz! Senin için düşmanını cezalandırmayacağız!" Sonra insanlara döndü ve şöyle dedi: "Bize nasihat eden kişi yalnızca; içerisinde yüce Allah'ın rızasının ve Müslümanların yararının bulunduğu şeylerle nasihat etsin!"

1255 Buhârî (216); Müslim (292).

1256 Halife, adamın tavsiye verme niyetiyle yaklaşıp ona kendi işini gördürme, birini gammazlama çabasında olduğunu fark etmiş olacak ki böyle cevap veriyor. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

2228. Bir bedevi, evladına şöyle nasihat etti: "Koğuculuktan sakın! Çünkü o, insanlar arasında kin ve nefret eker! İnsanların ayıp ve kusurlarına saldırmaktan sakın! Kendini hedef haline getirme! Çünkü çok fazla oka hedef olan şey ayakta kalamaz!"

163. BÂB: GIYBET ETMENİN YASAKLANMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2229. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey iman edenler! Zannın çoğundan kaçının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin (gıybet). Biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz. O halde Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah, tevbeyi çok kabul edendir, çok esirgeyicidir."*[1257]

2230. İkrime'nin, Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) Kurban Bayramı günü hac esnasında insanlara hitap etti ve onlara: *"Bugünün hangi gün olduğunu biliyor musunuz?"* buyurdu. İnsanlar: 'Harem[1258] gündür!" deyince Rasûlullah (s.a.v) *"Bu belde hangi beldedir biliyor musunuz?"* diye sorunca insanlar: "Harem beldedir!" dediler. Rasûlullah (s.a.v) *"Bu ay hangi aydır biliyor musunuz?"* diye sorunca insanlar: "Harem aydır!" dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *"Hiç şüpheniz olmasın ki kanlarınız, mallarınız ve namuslarınız da aynı bugününüzün, bu ayınızın ve bu beldenizin haram olduğu gibi haramdır!"* buyurdu ve bunu tekrar tekrar söyledi. Sonra başını semaya kaldırdı ve şöyle dedi: *"Ey yüce Allah'ım! Tebliğ ettim mi? Ey yüce Allah'ım! Tebliğ ettim mi?"* Abdullah b. Abbâs şöyle demiştir: "Canımı elinde tutana yemin ederim ki Rasûlullah (s.a.v), ümmetine şöyle vasiyet etti: *"Burada bulunanlar bulunmayanlara söylediklerimi ulaştırsın! Benden sonra küfre dönüp de birbirinizin boynunu vurmayın!"*[1259]

2231. Mâlik b. Enes'in naklettiğine göre Muttalib b. Hantab (r.a) şöyle demiştir: "Bir adam, Rasûlullah'a (s.a.v) gıybetin ne olduğu hakkında sorunca o şöyle buyurdu: *'Bir insanı, doğru bir söz olsa bile, onun hoşlanmayacağı*

1257 Hucurât, 49/12. âyet.

1258 Buradaki kullanımında kutsal, dokunulmaz, korunmuş manasına gelmektedir. (Çevirenin Notu)

1259 Buhârî (1739).

CamScanner ile tarandı

şekilde anmandır!' Adam: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Söylediğim söz doğru olsa bile mi?' diye tekrar sorunca da Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Eğer yalan olursa o zaman bu iftira olur!"*[1260]

2232. Vehb ez-Zimârî'nin naklettiğine göre Fedâle b. Ubeyd şöyle demiştir: "Dâvûd (a.s), Rabbine, hangi amelin O'na en sevgili geldiğini kendisine bildirmesini istedi. Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle vahyetti: 'Eğer yapmaya güç yetirebilirsen şu on şey ey Dâvûd: Yarattıklarımdan herkesi mutlaka hayırlı sözlerle an! Yarattıklarımdan hiç kimseyi çekiştirip gıybetini yapma! Yarattıklarımdan hiç kimseye haset etme!' Dâvûd bunları işitince şöyle dedi: 'Ey Rabbim! Ben daha bu üç tanesini yapmaya bile güç yetiremem!"

2233. Ali b. Rebâh'ın naklettiğine göre Amr b. Âs (r.a) şöyle demiştir: "Üç kişi hakkında hayretim zirveye ulaşmıştır: Her ne yaparsa yapsın mutlaka onunla karşılaşacağı halde kaderinden kaçan insan! Kendisini ilgilendirmediği halde kardeşinin gözündeki çapağa dikkat kesilen ve kendi gözündeki koca kütüğü görmeyen kişi! Hayvanında bir eğrilik ve sorun olduğunda bütün gayretiyle onu düzeltmek için çalıştığı halde kendisinde eğrilik ve sorun olduğunda nefsini düzeltmek için gayret göstermeyen kişi!"[1261]

2234. Ebû Umâme el-Bâhilî (r.a) şöyle demiştir: "Bir kula kıyamet günü, amellerinin yazılı olduğu kitabı (amel defteri) verilir. Bir de bakar ki onun içerisinde kendisinin işlemediği iyilikler (sevaplar) de var! Bunun üzerine o: 'Ey Rabbim! Bunlar bana nereden geldi?' diye sorar. Yüce Allah ise şöyle buyurur: 'Bunlar, sen fark etmediğin halde insanların senin arkandan konuşması ve gıybetini yapması sebebiyle kazandığın sevaplardır!"

2235. Saîd b. Cübeyr (rh.) şöyle demiştir: "Kıyamet günü kul yüce Allah'ın huzuruna getirilir ve ona amellerinin yazılı olduğu kitabı (amel defteri) verilir. Kul ise, kitabında; kıldığı namazları, tuttuğu oruçları ve sair amellerini göremez! Bunun üzerine kul: 'Ey Rabbim! Bu benim değil, başkasının kitabı! Benim yaptığım ibadetler vardı, onlar burada yok!' der. Kendisine şöyle denir: 'Hiç şüphen olmasın ki yüce Rabbin yanılmaz ve unutmaz! İnsanların gıybetini yapman sebebiyle amellerinin hepsi senin elinden çıkıp gitti!"

1260 Muvatta (2/987), bu Mürsel bir hadistir. Hadisi muttasıl bir senetle, Ebû Hureyre'nin (r.a) rivayeti olarak Müslim (2589) nakletmiştir.

1261 ez-Zühd, Abdullah b. Mübârek (1448).

CamScanner ile tarandı

2236. Mekhûl'ün (rh.) naklettiğine göre hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Çok ayıplayıp kınayan, çokça dalkavukluk eden, çok tan edip başkalarına dil uzatan ve çok ibadet ettiğini göstermek için ölü gibi davranan biri olmayın!"

2237. Sehl b. Muâz b. Enes el-Cühenî'nin babasından naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her kim bir Mümini, onu ayıplayan bir münâfık karşısında savunursa yüce Allah, onun bedenini cehennem ateşinden koruyan bir melek gönderir. Her kim de bir Müslümanın arkasından onu ayıplayıp kınamayı murad ettiği bir söz söylerse, bu sözün hesabını verinceye kadar yüce Allah onu cehennemin üzerindeki sırat köprüsünde hapseder!"*[1262]

2238. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın kulları arasında O'nun en çok buğzettiği, kendisine öfkelendiği kulları; çokça tan edip ayıplayan ve çok lanet edenlerdir!"

2239. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Senin olmadığın yerlerde kardeşinin seni nasıl anmasını istiyorsan aynı şekilde sen de kardeşinin olmadığı yerlerde onu güzel bir şekilde an!"

2240. İbn Ebû Zekeriyyâ (rh.) şöyle derdi: "Yüce Allah'ı anarsanız biz de size yardım ederiz! İnsanlar hakkında konuşursanız sizi bırakır gideriz!"

2241. İbnü'l-Mu'tez (rh.) şöyle demiştir: "Ölüyü kötülükleriyle anma! Nitekim yeryüzü onu senden çok daha iyi gizlemektedir!"

2242. Mâlik b. Dînâr (rh.) şöyle demiştir: "Sâlih biri olmaması ve sâlihler hakkında kötü şeyler söylemesi kişiye kötülük olarak yeter!"

2243. Bir kitapta şöyle yazdığını okudum: "Yüce Allah, Musa'ya (a.s) şöyle vahyetti: 'İşlediği gıybet günahına tövbe ederek ölen kişi, cennete en son giren olacaktır! Gıybet günahını ısrarla işler halde ölen kişi ise cehenneme ilk giren olacaktır!"

2244. Hasan-ı Basrî'ye: "Bir adam senin gıybetini yaptı!" denilince o kişiye içerisinde taze meyveler bulunan bir tabak göndererek şöyle dedi: "Bana iyiliklerini hediye ettiğin haberini aldım! Buna karşılık olarak da sana bu ikramda bulunmak istedim!"

1262 Merfu bir hadistir: Ahmed b. Hanbel (3/441); Ebû Dâvûd (4883), onun senedi zayıftır.

CamScanner ile tarandı

2245. Abdullah b. Mübârek (rh.) şöyle demiştir: "Eğer ben herhangi birisinin gıybetini yapacak olsaydım kendi anne-babamın gıybetini yapardım! Çünkü onlar benim iyiliklerimi almaya en çok layık olan kişilerdir!"

2246. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sizler, Ebû Damdam gibi olmaktan aciz misiniz?! O evinden çıkarken şöyle derdi: Ey yüceler yücesi olan Allah'ım! Ben gerçekten namusum ve şerefim konusunda beni ayıplayan kullarına hakkımı helal ediyorum!"*[1263]

2247. Vehb b. Münebbih'in naklettiğine göre İsrailoğullarından bir adam şöyle dedi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Benim sadaka olarak verebileceğim herhangi bir malım yok! Bu sebeple benim namusuma ve şerefime dil uzatan hangi Müslüman olursa olsun sadaka olarak ona hakkımı bağışlıyorum!" Bunun üzerine yüce Allah, zamanın peygamberine şöyle vahyetti: "Hiç şüphesi olmasın ki o, kesinlikle bağışlanmıştır!"

2248. Hâtim el-Esam (rh.) şöyle demiştir: "Üç şey bir mecliste bulunduğunda rahmet oradan çekip gider: Dünyadan bahsetmek, kahkaha atmak ve gıybet etmek!"

2249. Yahyâ b. Muâz (rh.) şöyle demiştir: "Bir Müminin senden göreceği şey, senin iyilerden olduğunu gösteren şu üç özelliğin olsun: Eğer ona fayda veremiyorsan en azından ona zarar verme! Eğer onu mutlu edemiyorsan en azından onu üzme! Eğer onu övmüyorsan en azından onu yerme!"

2250. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Gıybet; çokça okuyanların meyvesi, fasık günahkârların ziyafeti, kralların bahçesi, kadınların ise otlağıdır!"

2251. Muhammed b. Sîrîn (rh.), bir adamın Haccâc'a küfür ettiğini işitince şöyle dedi: "Ey adam! Ahirete gittiğin zaman, dünyada işlemiş olduğun en küçük günah bile senin için, Haccâc'ın işlemiş olduğu en büyük günahtan daha büyük bir günah olacaktır![1264] Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah son de-

1263 Zayıf bir hadistir: Ebû Dâvûd (4886), Katâde'den Mürsel olarak nakletmiştir; Bezzâr (3387), Enes b. Mâlik'ten (r.a) nakletmiştir.

1264 Yani Haccâc'ın günahı kendisini, senin günahın ise seni ilgilendirir. Senin en küçük günahın bile senin için, onun en büyük günahından daha önemli olacaktır. Sonuçta onun en büyük günahının bile sana etkisi olmayacak ama senin en küçük günahın dahi sana etki edecek! (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

rece adil bir hükümdardır! Zulmettiği kişilerin hakkını Haccâc'tan alacağı gibi Haccâc'ın hakkını da ona zulmedenlerden alacaktır! Sen nefsini herhangi bir insana küfür etmekle boşa meşgul etme!"

2252. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Başkası hakkında sana yalan söyleyen kişiye asla güvenme! Çünkü o, senin hakkında da yalan söyleyebilir! Senin yanında başkasının gıybetini yapana da asla güvenme! Çünkü o başkasının yanında da senin gıybetini yapabilir!"

2253. İsa b. Dînâr (rh.) şöyle demiştir: "Üç kişi hakkında gıybet olmaz: Zorba yönetici, bidat ehli olan kişi ve günahını açıktan işleyen fasık!"

164. BÂB: HARAMIN SINIRLARINDAN UZAK DURMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2254. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"De ki: Rabbim ancak açık ve gizli kötülükleri, günahı ve haksız yere sınırı aşmayı, hakkında hiçbir delil indirmediği bir şeyi, Allah'a ortak koşmanızı ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır."*[1265]

2255. Ebû Musa el-Eşârî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'ın ben ve benimle gönderdiği hakikatin örneği şudur: Bir insan bir kavme gelir ve onlara: 'Ey insanlar! Hiç şüpheniz olmasın ki gerçekten ben gözlerimle bir ordu gördüm! Ben her şeyi apaçık söyleyen hakiki bir uyarıcıyım! Acele edin! Kurtulmaya çalışın! Kurtulmaya çalışın!' der. Kavmin bir kısmı ona itaat eder ve böylece geceden yola çıkar. Sakin sakin giderler ve kurtuluşa ererler! Diğer kısmı ise onu yalanlar ve yerlerinde sabahlarlar! Ordu da sabah erkenden onlara baskın yapar, hücum eder ve hepsini helak ederler! İşte bana itaat edip getirdiğim hakikate tâbi olanla, bana isyan edip getirdiğim hakikati yalanlayan kişinin durumu da bunun gibidir!"*[1266]

2256. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Benimle insanlar arasındaki durumu anlatan örnek şudur: Bir adam ateş yakar. Ateş etrafı aydınlatınca kelebekler ve şu ateşe atlayan*

1265 A'râf, 7/33. âyet.
1266 Buhârî (6482); Müslim (2283).

CamScanner ile tarandı

hayvanlar onun içine düşmeye başlarlar! Adam onları çekip çıkarmaya ve uzaklaştırmaya çalışır ancak onlar adama galip gelirler, ateşin içine hücum ederler! İşte ben de bu adam gibi sizi ateşe girmekten alıkoymaya ve engellemeye çalışıyorum! Siz ise o ateşin içine atlıyorsunuz!"[1267]

2257. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ey insan! Yüce Allah'ın haram kıldığı sınırlardan uzak dur ki bu sayede hakiki bir kul olabilesin! Yüce Allah'ın sana taksim ettiği rızka rıza göster ki gerçek bir zengin olabilesin! Yanında bulunan komşuna iyi davran ki gerçek bir Müslüman olabilesin! İnsanların sana nasıl arkadaşlık etmesinden hoşlanıyorsan sen de aynı şekilde onlarla güzel bir şekilde geçin ki bu sayede gerçekten adil bir insan olabilesin!"

2258. Mâlik'in Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennet hoşa gitmeyen şeylerle çepeçevre kuşatılmıştır! Cehennem de şehevi istek ve arzularla çepeçevre kuşatılmıştır!"*[1268]

2259. Tâvûs'un naklettiğine göre Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "İnsan çokça hata eden bir varlık olarak yaratılmıştır! Yüce Allah'ın koruduğu masumların durumu ise bunun istisnasıdır!"

2260. Ebû Hâzim (rh.): "Her kim bana şu iki şeyin garantisini verirse ben de yüce Allah'ın kendisini cennete sokacağının garantisini veririm!" deyince etrafındaki biri: "O iki şey nedir?" diye sordu. Bunun üzerine Ebû Hâzim şöyle dedi: "Sen sevdiğin halde yüce Allah o şeyi sevmiyorsa onu terk et! Sen sevmediğin halde yüce Allah o şeyi seviyorsa o ameli yap!"

165. BÂB: KİŞİNİN NEFSİNİ HESABA ÇEKMESİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2261. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Hesaba çekilmeden önce siz kendi nefsinizi hesaba çekin! Amelleriniz tartılmadan önce siz nefsinizi iyice tartın! En büyük arz/sunulma günü için kendinizi güzelce hazırlayın! Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'(Ey insanlar!) O gün (hesap için) huzura alınırsınız; size ait hiçbir sır gizli kalmaz.'"*[1269]

1267 Buhârî (6483); Müslim (2284).
1268 Buhârî (6487); Müslim (2823).
1269 Hâkka, 69/18. âyet.

CamScanner ile tarandı

2262. Rivayet edildiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Allah size merhamet etsin! Şunu iyice anlayın! Kıyamet günü hesabı en kolay olacak kişi, dünya hayatındayken nefsini hesaba çekenler olacaktır! Onlar amellerinin ve önem verdikleri durumların yanında duracaklar! Eğer onların önem verdikleri şeyler Allah'ın rızasını kazanmak içinse geçip gideceklerdir! Eğer nefisleri içinse o zaman alıkonulacaklar! Kıyamet günü hesabı zor olacaklar ise dünyalık işlere umarsızca girişerek kendilerini tehlikeye atanlar ve hiç muhasebesini yapmadan dünyalık elde eden kişilerdir! Onlar yüce Allah'ın zerre miktarındaki amellerini bile saydığını ve karşılarına çıkardığını görecekler! Yüce Allah onlar hakkında şöyle buyurmuştur: *'Kitap ortaya konmuştur: Suçluların, onda yazılı olanlardan korkmuş olduklarını görürsün. 'Vay halimize!' derler, 'Bu nasıl kitapmış! Küçük büyük hiçbir şey bırakmaksızın (yaptıklarımızın) hepsini sayıp dökmüş!' Böylece yaptıklarını karşılarında bulmuşlardır. Senin Rabbin hiç kimseye zulmetmez.'"*[1270]

2263. Rivayet edildiğine göre Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "Dâvûd ailesinin hikmetleri arasında şu vardı: 'Akıllı kişinin şu dört andan gafil olmaması onun üzerinde bir haktır: Rabbine dua edip yalvaracağı vakit, nefsini hesaba çekeceği vakit, kendisine ayıplarını haber veren ve nefsi hakkında ona doğruları söyleyen kardeşlerine ayıracağı vakit, nefsi ve kendisine helal, temiz olan zevklerle baş başa kaldığı vakit! Bu anlar, diğer vakitlerin daha iyi geçirilmesi ve kalplerin toparlanması için birer yardımcıdır. Müminin üzerine de zamanını iyi değerlendirmesi, dilini koruması, kendi durumuna özen göstermesi haktır! O bunlardan sadece şu üç durumdan biri söz konusu olunca ayrılır: Ahireti için rızık edinmek, maişetini karşılamak için çalışmak veya haram olmayan zevklerden istifade etmek!"

2264. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbı şöyle derlerdi: 'Kendisi için yüce Allah'ın katında ne olduğunu bilmek kimi mutlu edecekse o kişi yüce Allah için olan şeyin kendisi katındaki değerine dikkat kesilsin!"

Yine Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Vallahi, evet! Gerçekten onlar doğru söylediler: 'Yüce Allah'ın sana farz kıldığı şeyleri dikkatle incele! Eğer sen bunları Allah için tam olarak yerine getirebiliyorsan bu vefanın karşılığını

1270 Kehf, 18/49. âyet.

CamScanner ile tarandı

da yüce Allah'ın katında alacaksın demektir! Durum böyle değilse kork ve sakın! Şeytanın kendisinde ne kadar etkili olduğunu bilmek isteyen kişi amelindeki/ibadetlerindeki kötü durumları dikkatlice incelesin!"

2265. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Gerçek Mümin, nefsi üzerinde etkili bir otoritedir ve nefsini hesaba çeker! Bazen Müminin karşısına onun çok hoşlandığı bir şey aniden çıkar ama o şöyle der: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, gerçekten seni canım çok çekiyor! Sen benim çok ihtiyacım olan bir şeysin! Ancak vallahi sana helal yoldan ulaşmamın imkânı yok! Heyhât ki heyhât! Seninle benim aramda engeller var!' Böylece o şey kaçıp gider! Bunun üzerine o, nefsine döner ve şöyle der: 'Ne diye bunu istiyorsun?! Onunla benim ne alakam var?! Yüce Allah'a yemin ederim ki, bunun hakkında herhangi bir mazeret/bahane bulmayacağım! Yüce Allah izin verirse, vallahi, buna bir daha asla dönmeyeceğim!' Hiç şüpheniz olmasın ki Müminler, onların en güvenli sığınağı Kur'ân olan bir toplulukturlar! Kur'ân onlarla şehevi isteklerinin arasına girer! Gerçekten Mümin dünyada, boynunu cehennem ateşinden kurtarmak için koşturan bir esirdir! Yüce Allah'a kavuşuncaya kadar hiçbir şey konusunda emin ve güvende olmaz! O bilir ki kulağından, dilinden, gözünden ve sair organlarından dolayı hesaba çekilecektir! O tüm bunların hepsi hakkında hesaba çekileceğini ve alıkonulacağını gayet iyi bilir!"

2266. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ey insan! Gece gündüz Rabbini an! Hangi azaptan kaçtığını, hangi nimeti istediğini ve hangi nimete şükrettiğini iyi incele! Bunu uyguladığın zaman günahlar hoşuna gitmemeye başlayacak ve ağır gelecek, ibadetler ise sana kolaylaşacak!"

2267. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ey insan! Senin için iki değerli yazıcı melek görevlendirildi ve senin hakkında bir sayfa açıldı! Artık dilediğin gibi onu doldurt! Ta ki sonunda sen dünyayı terk ettiğin zaman artık bu sayfan boynuna asılır!" Sonra da şu âyeti okudu: *"Her insanın amelini (veya kaderini) boynuna bağladık. İnsan için kıyamet gününde, açılmış olarak önüne konacak bir kitap çıkarırız. Kitabını oku! Bugün sana hesap sorucu olarak kendi nefsin yeter."*[1271]

1271 İsrâ, 17/13-14. âyetler.

CamScanner ile tarandı

2268. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Her kim, nimetin şükrünü zayi ederse bundan dolayı başına bela gelir! Her kim, kıyamet günü gelmeden önce nefsini hesaba çekmezse bundan dolayı çok pişman olur!"

2269. Süleymân b. Abdulmelik: "Keşke yüce Allah'ın katında bizim için ne olduğunu bilebilseydim!" deyince Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Amelini yüce Allah'ın kitabına arz et/sun! O zaman yüce Allah'ın katında senin için ne olduğunu bilirsin!" Süleymân b. Abdulmelik: "Onu hangi âyette bulacağım?" diye sorunca Ebû Hâzim şu âyeti okumuştur: *"İyiler muhakkak cennette, kötüler de cehennemdedirler."*[1272]

166. BÂB: YEME-İÇME KONUSUNDA DİKKATLİ OLMAKLA İLGİLİ NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2270. Ebu'z-Zâhiriyye şöyle demiştir: "Dâvûd (a.s), kendi elinin emeğinden kazandığını yerdi. O sepet yapar ve satardı."

2271. Saîd b. Müseyyeb şöyle demiştir: "Lokman terzi idi!"

2272. Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Zekeriyyâ (a.s) marangoz idi!"

2273. Mis'ar şöyle demiştir: "Selmân (r.a) hasır yapardı ve ondan kazandığı gelirini üç şey için harcardı: Üçte birini tasadduk etmekte, üçte birini maişeti için, üçte birini de hasır yapmak için kullanacağı malzemeleri almakta kullanırdı."

2274. Yahyâ b. Meymûn'un naklettiğine göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Ben; elinin emeğiyle geçinen, parmaklarını kulaklarına tıkayarak boş sözleri dinlemeyen, günahkârların yoluna gitmeyen ve dalgacı kişilerle oturup kalkmayan kişileri severim! Ben, onların ahirette güzel bir hayat içerisinde olacaklarına kefilim!"

2275. Hâlid b. Ma'dân (rh.) şöyle demiştir: "Hiç kimse kendisi için, elinin emeğiyle kazandığı rızıktan daha hayırlısını asla yememiştir!"

2276. Mesleme b. Abdulmelik yemek konusunda çok iştahlı idi ve açlığa çok zor sabrediyordu. Bu sebeple de en güzel yemekleri tercih ediyordu. Ömer b. Abdulazîz bir keresinde onu olduğu yerde meşgul etti. Bulundu-

1272 İnfitâr, 82/13-14. âyetler.

CamScanner ile tarandı

ğu yerden ise sadece namaz için kalktı. Bu sebeple o, hiçbir şey yiyemedi. Mesleme akşama ulaştığında, açlığının şiddeti sebebiyle neredeyse toprak yiyecek hale geldi. Oruçlu da değildi. Halbuki Ömer b. Abdulaziz oruçluydu. İftar vakti gelince Ömer b. Abdulazîz'e katı bir ekmek ve mercimek çorbası getirildi. Ömer, Mesleme'ye: "Ey Ebû Saîd! Haydi! Bu yemeğimize buyur!" deyince Mesleme, içinde bulunduğu şiddetli açlık halinden dolayı tıka basa doyuncaya kadar onunla birlikte yedi. Sonra diğer insanların önüne yumuşak ve güzel bir ekmek, nefis ve güzel yemekler konuldu. Bunun üzerine Ömer b. Abdulazîz, Mesleme'ye: "İnsanlarla birlikte onların yemeklerinden ye! Çünkü o yemekler bizim yediklerimizden çok daha güzel!" dedi. Mesleme ise: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, tıka basa doydum! Bundan başkasını yemeye de gücüm yok!" dedi. Zaten Ömer de onu bu konuda terbiye etmek istediği için böyle yapmıştı ve şöyle dedi: "Sana yazıklar olsun ey Mesleme! Bu şekilde yaşamak yeterli ise ne diye cehennemde kömürleşmeye rıza gösteriyorsun?!"

2277. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Canının çektiği her şeyi satın alıp yemen, senin müsrif biri olduğunu göstermesi açısından yeterlidir!"

2278. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) bir yemeğe davet edildiği zaman Fâtıma'nın yanına gitti ve şöyle dedi: "Bana birkaç parça ekmek ver de bu sayede açlığımı gidereyim! Böylece orada yemeğimi edepli bir şekilde yiyebileyim!"

2279. Bir adam, yemek yediği esnada Abdulmelik b. Mervân'ın yanına girince Abdulmelik ona: "Haydi! Yemeğe gel!" dedi. Adam: "Fazla kilom var!" veya "İçinde bulunduğum hal daha iyi!" deyince Abdulmelik: "Bir erkeğin, hiç kilosu olmayacak kadar az yemesi ne kadar da kötü bir şey!" dedi. Bunun üzerine adam şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri! Ben çok daha fazlasını yerim! Ancak yemek yerken Müminlerin Emiri'nin iğreneceği bir hale dönüşmekten hoşlanmıyorum!"

2280. Yusuf (a.s) asla doyasıya yemezdi. Ona: "Yeryüzü hazineleri elinin altında olduğu halde niçin doyasıya yemiyorsun?!" denilince şöyle demiştir: "Gerçekten ben, doyarsam aç kalanları unuturum diye korkuyorum!"

2281. Lokman, oğluna şöyle demiştir: "Evladım! Doyduktan sonra yemeğe devam etme! Geriye kalan yemeği köpeğe atman dahi doyduktan sonra yemenden çok daha hayırlıdır!"

CamScanner ile tarandı

2282. Ebû Hâzim'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç şüpheniz olmasın ki Allah Teâlâ, peygamberlerine emrettiğini Müminlere de emretmiştir! Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: 'Ey Peygamberler! Temiz olan şeylerden yiyin; güzel işler yapın. Ben sizin yaptıklarınızı hakkıyla bilmekteyim.'*[1273] *Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: 'Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyin, eğer siz yalnız Allah'a kulluk ediyorsanız O'na şükredin."*[1274] Sonra şunu anlatmıştır: *"Bir adam saçı başı dağılmış, toza toprağa bulanmış bir halde uzun bir yolculuktadır!*[1275] *Böyle olduğu halde ellerini semaya kaldırır ve: 'Ey Rabbim! Ey Rabbim!' diyerek dua eder. Halbuki onun yediği haram, içtiği haram, giydiği haramdır! Öyleyse nasıl olur da bu kişiye icabet edilir!"*[1276]

2283. İsa b. Dînâr şöyle demiştir: "Ensar'dan olan genç bir adam Ömer b. Hattâb'ın (r.a) yanında oturuyordu. Ömer ona: "Günlük harcaman ne kadar oluyor ey filanca?' diye sorunca o genç şöyle dedi: 'Ey Müminlerin Emiri! İki kötülük arasında bir iyilik şeklinde oluyor!' Bunun üzerine Ömer ona: 'Bu ne demek?' diye sorunca genç şöyle dedi: 'Yüce Allah şöyle buyurmuştur: *'(O kullar), harcadıklarında ne israf ne de cimrilik ederler; ikisi arasında orta bir yol tutarlar.'*[1277] İsraf bir kötülüktür, cimrilik de bir kötülüktür. Bu ikisi arasında orta bir yol tutturmak ise iyiliktir.' Ömer b. Hattâb (r.a) yüce Allah'a kavuşuncaya kadar bu gencin aklına hayret eder ve onun aklını beğenirdi."

2284. Bakiyye b. Velîd şöyle demiştir: "İbrahim b. Edhem'in bir yol arkadaşına: 'Onunla birlikteyken sana en çok zor gelen şeyi bana anlat!' deyince o şöyle dedi: 'Bir keresinde oruçlu olduğumuz halde güne başladık. Akşam olduğunda ise yiyip de iftarımızı açmak için herhangi bir şey bulamadık. Tekrar sabaha vardığımızda ben: 'Ey Ebû İshâk! Keşke benimle birlikte şehrin kapısına gelsen de orada dünyalık bir işte çalışmak için kendimizi ücretli olarak tutmalarına izin versek!' dedim. Bunun üzerine o: 'Sen bilirsin!' dedi. Böylece ben ve o, şehrin kapısına gittik. Bir adam geldi ve

---

1273 Mü'minûn, 23/51. âyet.

1274 Bakara, 2/172. âyet.

1275 Duasının kabul edilmesine çok müsait olduğu halde haramla meşgul bulunduğu için duasının kabul edilmeyeceğine dikkat çekilmektedir. (Çevirenin Notu)

1276 Müslim (1015) Merfu bir hadistir.

1277 Furkân, 25/67. âyet.

CamScanner ile tarandı

bizi ücretli olarak tuttu. Biz akşama kadar o paraya çalıştık. Sonra o parayı aldım ve ihtiyacımız olan şeylere harcadım. Geri kalan parayı da tasadduk ettim. İhtiyaçlarımızı İbrahim'e getirdim ve önüne koydum. Onları görünce ağlamaya başladı. Ben: 'Neden ağlıyorsun?' deyince: 'Şimdi biz ücretimizi tastamam aldık! Keşke bize iş veren kişinin de hakkını tastamam ödediğimizi ve paramızı helal ettirdiğimizi bilebilseydim!' dedi. Bunun üzerine o yiyecekleri topladım ve tasadduk ettim. Bu sebeple karnımız sırtımıza yapışmış, belimiz bükülmüş halde geceledik. İşte bu, onunla birlikteyken bana en çok ağır gelen olaydı."

2285. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Hakiki bir kul, dünya hayatında hasta gibi olmalıdır. Evet o kaçınılmaz olarak yemek zorundadır ancak her yiyecek ona iyi gelmez!"

2286. Mâlik'in naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle demiştir: *"Her kim dünyada şarap içer ve tövbe etmezse, ahiretteki şarabı (lezzetli helal içeceği) içmek ona haram olur!"*[1278]

2287. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cehaletin ortaya çıkıp çoğalması, ilmin azalması, zinanın aleni bir şekilde çoğalması, şarabın içilmesi, erkeklerin azalması ve kadınların çoğalması kıyamet alametlerindendir!"*[1279]

2288. Ebû Musa el-Eşarî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kesinlikle ümmetim içerisinde; zinayı, ipeği, şarabı ve çalgı aletlerini helal kabul eden bir topluluk olacaktır! Kesinlikle bir kavim, bir dağın yanında konaklayacak! Çobanları, onlara ait hayvanlarla yanlarına gelecek. Sonra bir fakir gelip de onlardan ihtiyacı olan şeyleri isteyecek. Onun ihtiyacını gidermek yerine ona: 'Yanımıza yarın gel!' diyecekler. Bunun üzerine yüce Allah, o gece onları helak edecek ve dağı üzerlerine yığacak! Geride kalanları ise kıyamete kadar ibret olsunlar diye maymuna ve domuza dönüştürecek!"*[1280]

1278 Muvatta (2/846), Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) hadisidir; Buhârî (5557); Müslim (2003) de bu hadisi nakletmiştir.

1279 Buhârî (80 ve 5577).

1280 Buhârî (5590).

CamScanner ile tarandı

2289. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir keresinde Ömer minberde ayağa kalktı ve şöyle dedi: 'Sözün özüne gelirsek... İçkinin haram olduğu konusunda âyet indi! O beş şeyden yapılır: Üzüm, hurma, bal, buğday, arpa! İçki, aklı örten şeydir!"[1281]

167. BÂB: KAZANÇ KONUSUNDA DİKKATLİ (TAKVALI) OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2290. Ebû Zür'a'nın naklettiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) aramızdayken ayağa kalktı ve ganimet malından çalma hakkında konuştu. Bu meselenin ne kadar önemli ve tehlikeli olduğundan, hadisenin büyüklüğünden bahsetti ve şöyle buyurdu: *'Sakın sizden birini, kıyamet günü, boynunda meleyen bir koyunla, boynunda kişneyen bir atla karşıma çıkmış halde bulmayayım! O bana: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bana yardım et!' der ancak ben ona şöyle derim: 'Senin için hiçbir şey yapamam! Ben sana dünyada iken tebliğde bulundum!' Kiminizi de boynunda böğüren bir deve ile karşıma çıkmış halde bulmayayım! O bana: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bana yardım et!' der ancak ben ona şöyle derim: 'Senin için hiçbir şey yapamam! Ben sana dünyada iken tebliğde bulundum!' Kiminizi de boynunda altın, gümüş ve değerli eşyalar ile karşıma çıkmış halde bulmayayım! O bana: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bana yardım et!' der ancak ben ona şöyle derim: 'Senin için hiçbir şey yapamam! Ben sana dünyada iken tebliğde bulundum!' Kiminizi de boynunda ganimet malından çaldığı sarkan elbiseler ile karşıma çıkmış halde bulmayayım! O bana: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bana yardım et!' der ancak ben ona şöyle derim: 'Senin için hiçbir şey yapamam! Ben sana dünyada iken tebliğde bulundum!'"*[1282]

2291. Nu'mân b. Ayyâş'ın, Havle el-Ensâriyye'den naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bazı insanlar, yüce Allah'ın malını (ganimet malı) hakları olmadığı halde alıp kullanıyorlar! Bundan dolayı kıyamet günü onlar için cehennem ateşi vardır!"*[1283]

1281 Buhârî (4619); Müslim (3032).
1282 Buhârî (3073); Müslim (1831).
1283 Buhârî (3118).

CamScanner ile tarandı

2292. Hemmâm b. Münebbih'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir keresinde Peygamberlerden biri savaş için çıktı. Bunun üzerine kavmine şöyle dedi: 'Hanımıyla cinsel ilişkiye girip çocuk sahibi olmak istediği halde henüz ilişkiye girmemiş olan bir erkek peşimden gelmesin! Henüz çatısını yapmayı bitirmediği bir ev inşa etmiş olan hiç kimse beni takip etmesin! Koyun sürüsü veya hamile develer satın alıp bunların doğurmasını bekleyen hiç kimse de peşimden gelmesin!' Daha sonra yanındakilerle birlikte savaşa çıktı. İkindi namazı vaktinde veya buna yakın bir zamanda bir bölgeye yaklaştı. Güneşe döndü ve: 'Sen de yüce Allah'ın emriyle hareket ediyorsun ben de! Ey yüce Allah'ım! Onu tut ki batmasın!' dedi. Bunun üzerine onlar, bu yeri fethedinceye kadar güneş hareket ettirilmedi. Daha sonra ganimet malları toplandı ve yakması için güneş yaklaştı! Ancak güneş onları yakıp kül etmedi! Bunun üzerine Peygamber: 'İçinizde ganimet malından çalan birileri var! Her kabileden bir adam gelip bana biat etsin!' dedi. Huzuruna gelen adamlardan birinin eli onun eline yapıştı! Peygamber: 'Ganimet malından çalanlar sizin aranızda! Kabilen gelsin ve bana biat etsin!' dedi. O kabileden iki veya üç kişinin eli Peygamber'in eline yapıştı. Peygamber: 'Çalınan ganimet malları sizde!' dedi. Onlar altından yapılmış olan ve inek başına benzer bir mal getirdiler. Daha sonra bu mal da ganimetin içerisine koyuldu. Böylece güneş yaklaştı ve onu yakıp kül etti. Daha sonra yüce Allah, ganimet malını bize helal kıldı. Bizim bu konudaki acziyetimizi ve zaafımızı gördü de böylece bunları bize helal kıldı."*[1284]

2293. Mâlik'in naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v), Huneyn Savaşı'ndan döndüğü zaman Ci'rane denilen yere gitmek ve ganimet mallarını orada dağıtmak istiyordu. Ancak insanlar ganimet malının bir an önce dağıtılması için ısrar ediyorlardı. Bu sebeple onu sıkıştırdılar ve devesi bir ağacın yanına yaklaştı. Daha sonra da üst elbisesi (rida) ağaca takıldı ve sırtından çıktı! Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Elbisemi/ridamı bana geri verin! Yüce Allah'ın size bahşetmiş olduğu ganimet malını aranızda taksim etmeyeceğim diye mi korkuyorsunuz?! Canımı elinde tutana yemin ederim ki, yüce Allah size Tihâme bölgesindeki ağaçlar kadar çok ganimet malı bahşetseydi kesinlikle onları da aranızda adaletli bir şekilde taksim/pay ederdim! Bunu*

1284 Buhârî (3124); Müslim (1747).

CamScanner ile tarandı

yaptıktan sonra da benim cimri, korkak ve yalancı olduğumu asla göremezdiniz!' Rasûlullah (s.a.v) konakladığı zaman insanların arasında ayağa kalktı ve şöyle buyurdu: *'İğneden ipliğe ne varsa hepsini buraya getirin! Hiç şüpheniz olmasın ki ganimet malından çalmak, kıyamet günü bunu yapanın namusu için kara bir leke, onun için cehennem ateşi ve utanç verici rezil bir durum olacaktır!'* Sonra yerden bir deve tüyü veya buna benzer bir şey aldı ve şöyle buyurdu: *'Canımı elinde tutana yemin ederim ki, yüce Allah'ın size ganimet olarak bahşettiği mallardan şu kadarcığı bile bana ait değildir! Bana yalnızca beşte biri ayrılır ancak o beşte bir de yine size döner ve sizin için harcanır!'*"[1285]

2294. Mâlik'in, Abdullah b. Muğîre'den naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v), insanlara kabileleri arasındayken geliyor ve onlara dua ediyordu. Ancak o, kabilelerden birine dua etmedi. Bunun üzerine o kabileyi araştırdılar, onların içindeki adamların birinin atının eyerinde, ganimet malından çalınmış olan küçük bir kolye buldular. Rasûlullah (s.a.v) onlara geldi ve ölünün üzerine tekbir getirir gibi onların üzerine tekbir getirdi!"[1286]

2295. Rivayet edildiğine göre Ebû Humeyd es-Sâidî (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) zekât malını toplaması için birini görevlendirdi. Adam gidip de işini bitirdikten sonra geldi ve: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bunlar sizin için. Şunlar da bana hediye edildi!' dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Sen ananın-babanın evinde oturup bekliyor olsaydın da acaba sana bunlar hediye edilir miydi yoksa edilmez miydi?!'* Rasûlullah (s.a.v) namazdan sonraki akşam saatlerinde ayağa kalktı. Kelime-i şehadet getirdi ve yüce Allah'a layığıyla methüsenada bulundu. Ardından da şöyle buyurdu: *'Sözün özüne gelirsek... Bizim görevlendirdiğimiz zekât memuruna ne oluyor da bize gelip: 'Bu, sizin görevlendirmeniz sebebiyle getirdiğim mal, şu da bana hediye edilen mal!' diyor! O, anasının-babasının evinde oturup bekliyor olsaydı yine bunlar ona hediye edilecek miydi yoksa edilmeyecek miydi?! Canımı elinde tutana yemin ederim ki, sizden biri zekât malından herhangi bir şey çalarsa, mutlaka kıyamet günü o çaldığı şey boynuna yüklenmiş bir vaziyette hesaba çekilmek için gelir! Eğer bu deve ise anırarak gelir! Eğer bu*

1285 Muvatta (2/457-458), Amr b. Şuayb'tan nakletmiştir, Mürsel bir hadistir. Bu hadisin bir benzerini de Buhârî (2821), Cübeyr b. Mut'im'den nakletmiştir.

1286 Muvatta (2/458). Hadisin senedi munkatıdır.

CamScanner ile tarandı

bir inek/düve ise de böğürerek gelir! Eğer bu bir koyun ise meleyerek gelir!' Sonra ellerini havaya kaldırdı. Hatta o kadar ki koltuk altını görebiliyorduk. Şöyle buyurdu: *'Dikkatle dinleyin! Tebliğ ettim mi?"*[1287]

2296. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Rüşvet, hikmet ehli olan bilgili birinin bile gözlerini kör eder! Rüşvet karşısında kim bilir cahilin hali nasıl olur?!"

2297. Rivayet edildiğine göre Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "Gerçekten ben, yüce Allah'ın indirmiş olduğu kitaplardan birinde şöyle yazdığını okudum: Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: Kendisine helal olmayan bir malı elde eden kişinin durumu hiç de hoş değildir! O, bu maldan infakta bulunsa da onda bereket olmaz! O bu maldan tasaddukta bulunsa da yüce Allah bunu kabul buyurmaz! Geriye kalan mal ise cehennem ateşinde onun için odun olur! Bir nimet sahibinin elindeki nimete de haset edilmez! Çünkü sen, öldükten sonra onun nereye gideceğini bilemezsin!"

2298. Evzaî'nin naklettiğine göre Kâsım b. Muhaymira şöyle demiştir: "Her kim, günah/haram yolla bir mal elde ederse, sonrasında bu malı sıla-i rahim yaparak akrabalarına dağıtsa, o malı tasadduk etse veya Allah yolunda harcasa dahi yine de tüm bu yapılanlar toplanır ve haram yolla elde edildiklerinden dolayı cehenneme atılır!"[1288]

2299. Hasan-ı Basrî (rh.) bir düğün yemeğine davet edildi ve yanında kardeşi Saîd de vardı. O ikisi evin son derece güzel bir şekilde hazırlandığını, zenginlikle dayanıp döşendiğini gördüler. Hayvanlar boğazlanıyor, etler asılıyor, her şey göz kamaştırıyordu. Saîd gitti ve konuşmaya başladı. Bunun üzerine Hasan-ı Basrî ona: "Sus!" dedi. Oradan çıktıkları zaman Hasan kardeşine şöyle dedi: "Sizden biri azmediyor, hırsızlık yapıyor ve bina inşa ediyor! Sonra da: 'Haydi gelin de evime bakın!' diyor. Evet! Gerçekten gördük! Ey seni günahkâr! Ey hainlerin kardeşi! Yeryüzü ehli seni aldattı! Sema ehli ise sana öfkelendi!"

1287 Buhârî (6636); Müslim (1832).

1288 Yani bu kişi haram yolla elde ettiği tüm malı akrabalarına dağıtsa dahi yine de ondan hiçbir sevap elde edemez. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

2300. Ca'vene b. Hâris'ten rivayet edildiğine göre Ömer b. Abdulazîz onu körfezdeki bir bölgeye görevlendirdiği zaman şöyle dedi: "Ey Ca'vene! Ailenin senin hakkında ne istediğini biliyor musun?" Ca'vene: "Evet! Onlar benim hayatta kalmamı ve faydamı isterler!" deyince Ömer: "Hayır! Senin bütün gayretinin yalnızca onlar için olmasını, giriştiğin tehlikeli işler sayesinde yemek yiyebilmeyi ve senin sırtından geçinmeyi isterler! Allah'tan kork ve sakın! Onlara helal ve temiz olmayan hiçbir şey yedirme!"

2301. Mâlik şöyle demiştir: "İbn Rûmân, yüce Allah'ın: *'Onlara, deniz kıyısında bulunan şehir halkının durumunu sor. Hani onlar Cumartesi gününe saygısızlık gösterip haddi aşıyorlardı. Çünkü Cumartesi tatili yaptıkları gün, balıklar meydana çıkarak akın akın onlara gelirdi, Cumartesi tatili yapmadıkları gün de gelmezlerdi. İşte böylece biz, yoldan çıkmalarından dolayı onları imtihan ediyorduk.'*[1289] âyeti hakkında şöyle bir iddiada/görüşte bulunmuştur: 'Cumartesi günü akşam olunca balıklar giderdi ve onlar diğer Cumartesi gününe kadar hiçbir balık göremezlerdi. Bunun üzerine onlardan bir adam, iğne ve çiviyle bir tuzak hazırladı. Cumartesi günü gelen balıklardan birini suda bağlı halde bıraktı. Pazar akşamı olduğunda ise gidip onu aldı ve pişirip yedi. İnsanlar onun kokusunu alınca geldiler ve ona bunu nasıl yaptığını sordular. O ise onlarla tartıştı ve inkâr etti. O kadar çok ısrar ettiler ki sonunda sadece şunu demekle yetindi: 'O bir balık derisiydi, yolda buldum!' Diğer Cumartesi olunca aynısı tekrar yaptı. Pazar akşamı olunca yine gitti, onu aldı ve pişirip yedi. İnsanlar onun kokusunu alınca tekrar geldiler ve bunu nasıl yaptığını sordular. Bunun üzerine adam onlara: 'Dilerseniz siz de benim yaptığımı yapabilirsiniz!' dedi. Onlar: 'Sen ne yaptın?' diye sorduklarında da yaptığı şeyi haber verdi. Bunun üzerine onlar da yaptılar ve gitgide bunu yapanların sayısı çoğaldı. Şehirde gizlice bu işi yaptıkları kapalı bir yer vardı. Sonra onların hepsi lanete uğradılar ve maymun oldular. Ertesi gün komşuları ve etraflarında olan insanlar onları aradılar ve sonunda onların kapalı kaldıkları yeri buldular. Yaklaşıp seslendiler ancak hiçbir cevap gelmedi. Bunun üzerine oraya tırmanıp içeri girdiler. Bir de baktılar ki hepsi maymun olmuş! Maymunlar ise daha önceden tanıdıkları kişilere yaklaştılar ve onlara dokundular!"

1289 A'râf, 7/163. âyet.

CamScanner ile tarandı

2302. Zeyd b. Dâvûd el-Ensârî'nin naklettiğine göre Mâlik'e, dünyadan yüz çevirmek (zühd) hakkında sorulunca o şöyle demiştir: "Zühd; helal ve temiz mal kazanmak, kısa zamanda öleceğini bilerek dünyaya kapılmadan yaşamaktır!"

2303. Rivayet edildiğine göre Zeyd b. Ebû Habîb şöyle demiştir: "Bu ümmet üç tabaka halindedir: Birinci tabakadakiler malın çoğunu sevmezler, az olsun çok olsun asla mal biriktirmezler. Onlar sadece kendilerini ahirete, harama bulaşmadan ulaştıracak kadarıyla yetinirler. İkinci tabakadakiler malın çokluğunu ve mal biriktirmeyi severler ancak onlar bu mallarla akrabalarına yardımcı olurlar, yakınlarının yetimlerine ve fakirlerine bakarlar. Bu mallarla haccederler ve onu Allah yolunda harcarlar. Onlar haram bir mal kazanmaktansa taş yemeyi seve seve tercih ederler! Üçüncü tabaka ise malın çokluğunu da mal biriktirmeyi de sever. Kazançlarının nereden geldiğini de umursamazlar! Harama helale dikkat etmezler! İç dünyalarında da kendilerini hiç kınamazlar!"

2304. Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bizim şehrimizde öyle fazilet ve ibadet ehli olan kişiler var ki, onlara hediye verilse dahi bunu reddederler!" Kendisine: "Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *'Eğer sana istemediğin halde bir mal gelirse hiç şüphen olmasın ki o, yüce Allah'ın sana verdiği rızıklardan bir rızıktır!'*[1290] Bu hadise göre bunda ruhsat yok mu? Niçin almıyorlar?" diye sorulunca Mâlik şöyle demiştir: "Evet var. Bu hadiste onun mübah olduğu kast edilmektedir. Dilerse bunu almayı terk edebilir."

2305. İşte bu sebeple Hakîm b. Hizâm, insanlardan hiçbir şey almazdı.

2306. Mâlik'e (rh.) : "Kendisine bir şey verilen veya ona hayır yapılan kişi ne yapmalı?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Eğer ihtiyacı yoksa o şeyi almaması daha faziletlidir. Ancak muhtaç bir durumdaysa o zaman alabilir."

2307. Yusuf b. Esbât'ın naklettiğine göre Süfyân es-Sevrî (rh.) kendisine şöyle demiştir: "Öldükten sonra arkamda, yüce Allah'ın beni ondan dolayı hesaba çekeceği on bin dirhem bırakmak benim için, insanlara muhtaç olmaktan çok daha iyidir!"

1290 Ahmed b. Hanbel (4/320-321), Hâlid b. Adîy el-Cühenî'den (r.a) nakledilen bir hadistir. İbn Hibbân (3404), Hâkim (2/62) bu hadisi sahih kabul etmiştir. Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

CamScanner ile tarandı

2308. Behlûl b. Ubeyd şöyle demiştir: "Mâlik b. Enes'i (rh.) şöyle derken işittim: 'Şüpheli olan bir rızık için çabalamak bile insanlara muhtaç olmaktan çok daha iyidir.' Ben: 'Ey Ebû Abdullah! Hangi şüphe?' diye sorunca şöyle dedi: 'İlim ehlinin bazıları o mal hakkında 'haram' der. Diğer bazıları ise o mal hakkında 'helal' der. İşte bu şüphelidir."

2309. Mâlik, Ömer b. Hattâb'ın (r.a) şu sözünü nakletmiştir: "Düşük seviyedeki işlerde çalışarak mal kazanmak benim için, insanların elinde olan şeyleri dilenmekten çok daha iyidir!"

2310. Ömer b. Hattâb (r.a), ordu komutanlarına askerlerinin ekip biçmemesini ve hiçbirinin ziraat ile uğraşmamasını emretti. Çünkü zaten onlara yeterli miktarda maaş veriliyordu. Şerîk b. Sümeyye, Amr b. Âs'a (r.a) geldi ve ona: "Siz bize yeterli miktarda mal vermiyorsunuz! Bana ziraat ile uğraşmam için izin verir misin?" dedi. Amr: "Hayır!" dedi ancak Şerîk onun izni olmadan ekip biçmeye başladı. Bunun üzerine Amr, Ömer'e durumu haber verdi. Ömer ona: "Şerîk'i bana gönder!" dedi. Şerîk, Amr'a: "Beni mahvettin! Bana izin ver de yanıma hiçbir mektup almadan çıkayım!" dedi ve dediği gibi de yaptı. Ömer'e gelince, Ömer ona: "Seni fena bir şekilde cezalandıracağım!" dedi. Bunun üzerine Şerîk: "Yüce Allah'ın kullarından kabul ettiği şeyi benden kabul etmeyecek misin?" deyince Ömer: "Bunu yapacak mısın?" dedi. Şerîk: "Evet!" deyince Ömer, Amr'a şöyle yazdı: "Şerîk tövbe ederek bana geldi! Ben de onun bu hatasından dönmesini kabul ettim!"

168. BÂB: ZENGİNLİK VE MAL FİTNESİ (İMTİHANI) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2311. Rivayet olunduğuna göre Ebû Ubeyde b. Cerrâh (r.a) Huneyn'den topladığı malları getirdi. Ensar bu haberi işitince Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte sabah namazını kılmak için mescide geldiler. Rasûlullah (s.a.v), namazı bitirip de gideceği zaman onun önüne geçtiler. Onların bu halini görünce Rasûlullah (s.a.v) tebessüm etti ve şöyle buyurdu: *"Sanıyorum siz, Ebû Ubeyde'nin geldiğini ve bazı şeyler getirdiğini haber aldınız!"* Onlar: "Evet! Ey Allah'ın Rasûlü!" deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Size müjdeler olsun! Sizi sevindirecek şeyleri bekleyebilir, ümit edebilirsiniz! Yüce Allah'a yemin ederim ki, sizin için korktuğum şey fakirlik değildir! Sizin için*

CamScanner ile tarandı

asıl korktuğum şey, dünyanın sizden öncekilerin önüne serildiği gibi sizin de önünüze serilmesidir! Onların dünya için nefes nefese yarıştıkları gibi siz de yarışırsınız da bundan dolayı dünya onları helak ettiği gibi sizi de helak eder diye korkuyorum!"[1291]

2312. Ebû Saîd el-Hudrî (r.a) şöyle nakletmiştir: Rasûlullah (s.a.v): *"Sizin hakkınızda en çok korktuğum şey, yüce Allah'ın yeryüzünün bereketlerini sizler için çıkartıp önünüze sermesidir!'* buyurunca ona: 'Yeryüzünün bereketleri nelerdir?' diye soruldu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Dünyanın çiçekleri/süsleridir!'* Bir adam: 'Hayır, şer/kötülük getirir mi?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) o kadar uzun sustu ki biz vahiy geldiğini düşünmeye başladık. Daha sonra Rasûlullah (s.a.v) terleyen alnını silmeye başladı ve över bir tavırla: *'Soru soran nerede?'* buyurdu. Biz bu hadisenin böyle gelişmesinden dolayı hamd ettik. Sonrasında Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Hayır ancak hayrı getirir! Ama hiç şüpheniz olmasın ki bu mal, yeşil ve tatlı olan otlar gibidir! Bahar bu otları bitirdiğinde onu çokça yiyip şişen hayvanları ya öldürür ya da onlara elem/acı verir! Bu hayvanlar çok fazla yerler ve sonunda yanlarına uzanıp yatarlar! Güneşe dönerler ve geviş getirirler! Sonra da büyük ve küçük tuvaletlerini yaparlar! Tekrar dönerler ve yine yerler! Gerçekten bu mal tatlı ve lezzetlidir! Onu hakkıyla elde eden ve hak olan yerlere harcayan kişi ne güzel bir yardıma ermiştir ve ne güzel bir hal üzeredir! Onu haksız bir şekilde elde eden yiyip yiyip doymayan gibidir!"*[1292]

2313. Rivayet olunduğuna göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Gerçekten biz, bizim için süslenmiş, güzelleştirilmiş olan şeylerle sevinip ferahlayabiliyoruz! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ben, bu şeyleri hakkı olan yerlerde infak etmeyi Senden diliyorum!"

2314. Ebû Zer (r.a) şöyle demiştir: "Ben bir keresinde, Medine'nin Harre denilen yerinde Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte yürüyordum. Karşımıza Uhud Dağı çıkınca Rasûlullah (s.a.v): *'Ey Ebû Zer!'* buyurdu. Ben: 'Lebbeyk (buyur, emret)! Ey Allah'ın Rasûlü!' deyince şöyle buyurdu: *'Yanımda Uhud Dağı kadar altının olması ve bu durumdayken üzerimden üç gün geçtiği hal-*

1291 Buhârî (3158, 4015); Müslim (2691).
1292 Buhârî (1465 ve 6427); Müslim (1052).

CamScanner ile tarandı

de hâlâ yanımda ondan bir şeyler bulunması beni asla sevindirmez! Ancak borç olarak bıraktıklarım bu durumdan istisnadır. Bu haldeyken beni sevindirecek tek şey, bu altınları yüce Allah'ın kullarına şöyle şöyle dağıtmamdır!' Rasûlullah (s.a.v) bunu söylerken sağına, soluna ve arkasına sanki bir şeyler dağıtıyormuş gibi hareket ediyordu. Sonra şöyle buyurdu: *'Hiç şüpheniz olmasın ki dünyada malı çok olanların kıyamet günü hiçbir şeyleri olmayacak! Ancak şöyle şöyle dağıtanlar bu durumdan istisnadır!'* Rasûlullah (s.a.v) bunu söylerken sağına, soluna ve arkasına sanki bir şeyler dağıtıyormuş gibi hareket ediyordu. Sonra şöyle devam etti: *'Bu kullar ne kadar da azdırlar!'*"[1293]

2315. Mâlik'in, Abdullah b. Ebû Bekir'den naklettiğine göre Ebû Talha el-Ensârî (r.a) bir keresinde bahçesinde namaz kılıyordu. Bu esnada da küçük bir kuş etrafında uçmaya, sağa sola gitmeye ve bir çıkış yolu bulmaya çalışıyordu. Ebû Talha bunu görünce çok hoşuna gitti ve bir müddet gözleriyle onu takip etti. Sonra tekrar namazına döndü ancak birden kaçıncı rekâtta olduğunu ve ne kadar kıldığını şaşırdı! Bunun üzerine şöyle dedi: "Malımdaki bu fitne bana musallat oldu!" Daha sonra Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve bahçesinde kendisine musallat olan fitne hakkında ona bilgi verdi. Ardından da şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bu bahçeyi Allah için bağışlıyorum! Onu istediğin şekilde kullan!"[1294]

2316. Mâlik'in, Abdullah b. Ebû Bekir'den naklettiğine göre Ensar'dan bir adam, Medine vadilerinden bir vadi olan Kuf'taki bahçesinde ve hurmaların devşirilme zamanında namaz kılıyordu. Hurmalar ağaçlardan sarkıyordu ve etraf meyvelerle doluydu. Adam ona baktı ve gördüğü bu meyveler hoşuna gitti. Daha sonra tekrar namazına döndü ancak ne kadar kıldığını, kaçıncı rekâtta olduğunu karıştırdı. Bunun üzerine şöyle dedi: "Malımdaki bu fitne bana musallat oldu!" Daha sonra o dönemde halife olan Osman b. Affân'a (r.a) geldi. Durumu ona anlattı ve şöyle dedi: "Bu bahçeyi bağışlıyorum! Onu hayır yolunda kullan!" Osman b. Affân o bahçeyi elli bin dirheme sattı. Bu sebeple bu bahçe elli manasına gelen el-Hamîs ismini aldı.[1295]

1293 Buhârî (6444).

1294 Muvatta (1/98), senedi munkatıdır.

1295 Muvatta (1/99); İbn Mübârek, ez-Zühd (527).

CamScanner ile tarandı

2317. Rivayet edildiğine göre Zührî (rh.) şöyle demiştir: "Şam ehlinden olan bir adam: 'Mutlaka Medine'ye gideceğim, Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbıyla karşılaşacağım, onlara sorular soracağım ve imanımı yenileyeceğim!' dedi ve Medine'ye geldi. Tek tek herkes hakkında bilgi aldı ve sonunda Abdurrahman b. Avf (r.a) hakkında sordu. Ona: 'Sarp bir yerde ona ait bir arazi var, orada!' denilince yanına gitti. Bir de baktı ki Abdurrahman b. Avf, üst elbisesini kenara koymuş, elinde bir çapa ile arazisi için su yolu açıyor. Yanına gitti ve ona selam verdi. Abdurrahman onun yanında çalışmaktan hayâ etti ve çapayı yanına bırakıp elbisesini üzerine aldı. Adam şöyle dedi: 'Sana önemli bir iş için geldim ancak çok şaşırdığım bir manzarayla karşılaştım! Bize ne oluyor da cihad konusunda korkuya kapılıyoruz, siz de ondan geride kalıyorsunuz! Halbuki biz dünyadan yüz çeviriyoruz, siz ise Peygamberimiz'in ashâbı olduğunuz ve bizim aramızda çok daha faziletli bulunduğunuz halde dünyaya rağbet ediyorsunuz! Yoksa siz, bizim okuduklarımızdan başka bir şey mi okuyorsunuz ya da size, bize ulaşan bilgilerden başka bir bilgi mi ulaştı?!' Bunun üzerine Abdurrahman b. Avf şöyle dedi: 'Biz de sizin okuduğunuz şeyleri okuyoruz ve bize de size ulaşan bilgilerin benzerleri ulaştı! Ancak biz zorlukla imtihan edildik ve sabırlı davrandık. Zenginlikle ve rahatlıkla imtihan edildiğimizde ise sabırlı davranamadık!"[1296]

Bu, Abdurrahman b. Avf'ın mübah bir mesele hakkındaki bir itirafı ve bir mazeret beyanıdır. Nitekim bu, onun için mendup bir hadise de olabilir. Çünkü arazisine su yolu açması onun için haram bir şey değil aksine menduptur. Çünkü bu; onun malını ıslah etmek, arazisini kullanılır hale getirebilmek için yaptığı normal bir davranıştır. Bununla birlikte bu şekilde cevap vermesi onun tevazuundan ve kibirden uzak oluşundan kaynaklanmaktadır.

2318. Rasûlullah (s.a.v), Ebu'l-Heysem b. Teyyihân'ın (r.a) evine vardıklarında o, arazisinden tatlı su getirmeye gitmişti. Nitekim Rasûlullah (s.a.v) bunu öğrendiğinde onun bu davranışından dolayı onu kınamadı.[1297]

2319. Rasûlullah (s.a.v) evindeyken ailesinin işleriyle meşgul olurdu.[1298]

1296 Bir kısmını Tirmizî (2464) nakletmiştir ve bu rivayet hakkında: "Hasen bir hadistir." demiştir.

1297 Müslim (2038); Tirmizî (2369).

1298 Buhârî (676).

CamScanner ile tarandı

Demek ki dünyaya karşı çok hırslı olmamak ve zahidlik yapıyorum diye dünyada yapılması gerekli işleri terk etmemek lazımdır.

2320. Dünya hayatında zahid olan ve dünyadan yüz çevirenler üç çeşittir:

Birinci grup, dünyalık bir şey kazanmaya hiç yanaşmamış, mal toplamaktan uzak kalmışlardır. Nitekim peygamberlerden bazıları bu yol üzere hareket etmişlerdir: İsa b. Meryem, Yahyâ b. Zekeriya ve peygamberlerden bazıları. Salat ve selam üzerlerine olsun. Sahâbeden de bu yolu seçenler vardır: Ebû Bekir es-Sıddîk, Ali b. Ebû Tâlib, Hişâm b. Hakîm, Selmân, Ebû Zer, Ebu'd-Derdâ, Muâz b. Cebel, Ebû Ubeyde b. Cerrâh. Allah hepsinden razı olsun.

İkinci grup, dünyalık malı kazanırlar ancak sonra bütün kazandıklarını iyilik yolunda infak ederler. O maldan hiçbir şeyi yanlarında tutmazlar. Peygamberlerden bu yol üzere hareket eden kişi Peygamberimiz Muhammed (s.a.v) ve sahâbeden de bir gruptur. Onlardan biri de Ömer b. Hattâb'tır. Allah hepsinden razı olsun.

2321. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Allah yolunda cihad edip öldükten sonra diriltilip tekrar ölmek benim için yeryüzünde dolaşarak yüce Allah'ın fazl-ı keremini ararken bineğimin iki yakasının önünde ölmemden daha iyi ve daha değerli değildir![1299] Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Allah bilmektedir ki içinizde hastalar bulunacak, bir kısmınız Allah'ın lütfundan (rızık) aramak üzere yeryüzünde yol tepecekler, diğer bir kısmınız da Allah yolunda çarpışacaklardır.'"*[1300]

2322. Onun böyle bir düşünceye sahip olmasının nedeni, Mâlik'in rivayet ettiği şu hadisedir: Rasûlullah (s.a.v), Ömer b. Hattâb'a (r.a) bir hediye gönderdi ancak Ömer onu geri çevirdi. Rasûlullah (s.a.v): *"Niçin onu geri çevirdin?"* diye sorunca Ömer şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bizden birisinin hiç kimseden herhangi bir şey almaması çok daha hayırlı değil mi?" Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Bu dediğin istemekle alakalı bir durum. Herhangi bir istekte bulunmadan gelen şeyler ise yüce Allah'ın kulu-*

1299 Yani her ikisi de kıymetli ve değerlidir. (Çevirenin Notu)
1300 Müzzemmil, 73/20. âyet.

CamScanner ile tarandı

na rızık olarak verdiği bir lütuftur!" Ömer b. Hattâb da şöyle dedi: "Canımı elinde tutana yemin ederim ki, hiç kimseden herhangi bir şey istemem! Herhangi bir istekte bulunmadığım halde bana gelen şeyi ise mutlaka alırım!"[1301]

Üçüncü grupta olanlar ise mal kazanırlar ancak onun çoğu kısmını Allah yolunda infak ederler. Diğer kısmını ise yanlarında tutarlar. Onlar bu malın tamamını yemek, içmek, giyinmek veya zevkleri uğruna harcamazlar. Aksine onların bu malda bir payları vardır ve nefislerine harcadıkları şey Allah yolunda harcadıklarından çok daha azdır. Bazı peygamberler de bu hal üzere yaşamışlardır: Yusuf, Süleyman gibi. Salat ve selam üzerlerine olsun.

2323. Rivayet edildiğine göre Yusuf (a.s) aç kalırdı. Kendisine: "Şu toprakların hazineleri senin elinde olduğu halde aç mı kalıyorsun?" diye sorulunca şöyle cevap verirdi: "Doymaktan ve açların halini unutmaktan korkuyorum!"

2324. Süleyman (a.s) kendisi arpa ekmeği yerdi. Ailesine de daha iyisi olan elenmemiş buğday ekmek yedirirdi. Diğer insanlara ise daha da iyisi olan ve elenmiş ince undan (unun özünden) yapılan yumuşak ekmek yedirirdi.

Sahâbeden de bu hal üzere olanlar vardır: Osman b. Affân, Abdurrahman b. Avf, Talha, Zübeyr (r.anhum). Onlar zenginliklerini tamamen; yemede, içmede, giymede veya başka bir şeyde harcayarak zevklerine düşkün hareket etmezlerdi. Aksine onlar bu malı tasadduk ederlerdi. Onlar mal biriktirirler ancak çoğunu da Allah yolunda infak ederlerdi. Bu da aynı şekilde iyi amellerden biridir ve bu gruptakiler de zühd ehli olanların arasındadırlar.

2325. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v), maldan bahsetti ve sonra da şöyle buyurdu: *"O, sâlih bir insan için ne kadar da güzel bir yardımcıdır."*[1302]

Rasûlullah'ın (s.a.v), Medine'de kalması ve cihad etmekten geri durması ömrünün son zamanlarında yaşı ilerlediği için gerçekleşen bir hadisedir. Aynı zamanda Müslümanların işleri ve onların hükümleriyle ilgili meselelerde dev-

1301 Muvatta, 2/998, Atâ b. Yesâr'dan nakledilmiştir. Mürsel bir rivayettir. Buhârî (1473) onu muttasıl bir senetle rivayet etmiştir.

1302 "Ne kadar da iyi bir maldır" lafzıyla nakletmişlerdir: Ahmed b. Hanbel (4/197); İbn Hibbân (3210, 3211); Hâkim (2/2) ve (2/236), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

CamScanner ile tarandı

let liderinin görüşlerine ihtiyaç duyulduğu için Medine'de kalması gerekiyordu. Artık o vakitte Rasûlullah (s.a.v) ve onun gibi olan kişiler savaşmak konusunda zayıf kalıyordu. Onun dışındaki gençler ve kuvvetli kişiler buna daha çok güç yetirebiliyordu. Liderlerden birinin öldürülmesinde İslam için büyük bir zayıflık söz konusu olur! Bu sebeplerle Rasûlullah (s.a.v), Medine'de kaldı. Nitekim Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali ve sahâbenin diğer önde gelenleri de bu şekilde davranmışlardır. Allah hepsinden razı olsun.

Abdurrahman b. Avf (r.a) şöyle demiştir: "Biz rahatlıkla, zenginlikle imtihan olduk ancak sabırlı davranamadık!" O bu sözüyle kendisi dışında olup -elbette her şeyin en doğrusunu Allah bilir- yaşı cihad etmek için uygun olduğu halde geri kalan kişileri kast ediyordu. İnsanların onun Medine'de kalmasına çok büyük bir ihtiyaçları yoktu. Nitekim genel kabul de bu yöndedir. Ona soru soran kişi ise dünya hayatındaki zühdünü, cihada hızla atılmasını örnek almak, yakınlığını ve zenginliğini gösteren durumunu ve malını göstermeyi terk etmesini görmek için onu tanımaya muhtaçtı. Bu sebeple böyle davrandı ki niyeti düzgün olmayan kişi öyle davranmasın ve onun bu halini örnek almaya kalkışmasın.

İhtimal dahilindedir ki Abdurrahman b. Avf, ilk iki yoldan herhangi birini tercih etmeyerek üçüncü bir yolu seçti. Nitekim bu yola da caizliğinden dolayı kolaylık sağlanmış ve izin verilmişti. Bununla birlikte o, daha faziletli olanı terk ettiğinin de farkındaydı. Kendisinden başkası daha faziletli olanın yoluna yapışsın diye mazeretini dile getirerek bu şekilde davrandı. Her şeyin en doğrusunu yüce Allah bilir! O en doğru hükmü verendir!

2326. İbrahim b. Abdurrahman b. Avf'ın naklettiğine göre babası Abdurrahman b. Avf (r.a) oruçlu iken kendisine bir yiyecek getirildi. Bunun üzerine o şöyle dedi: "Benden daha hayırlı olan Musab b. Umeyr (r.a) şehit edildiğinde bir hırka ile kefenlendi. Ayakları örtüldüğünde başı açıkta kalıyordu, başı örtüldüğünde ise ayakları açıkta kalıyordu. Hamza (r.a) da benden daha hayırlı olduğu halde şehit edildi. Sonra da dünya serilebildiği kadar önümüze serildi/verileceği kadar çok bize verildi. Gerçekten iyiliklerimizin karşılığının bize hemen verilmesinden ve ahirete bir şey kalmamasından çok korkuyorum!" Sonra da ağlamaya başladı ve yemeği de öylece bıraktı.[1303]

1303 Buhârî (1274, 1275, 4045).

CamScanner ile tarandı

2327. Hâtim el-Esam şöyle demiştir: "Yüce Allah kıyamet günü mahşer meydanında dört gruba karşılık dört kişiyi göstererek onlara mazeretlerinin olamayacağına dair delil getirecek: Zenginlere karşı Süleyman ile, fakirlere karşı İsa ile, kölelere karşı Yusuf ile, hastalara karşı da Eyyûb ile! Salat ve selam Peygamberimizin ve diğer tüm peygamberlerin üzerine olsun.

2328. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer insanın iki vadi dolusu altını olsaydı bile o gider altınla dolu üçüncü vadinin peşine düşerdi! İnsanın açgözlülüğünü topraktan başka hiçbir şey doyurmaz! Bununla birlikte yüce Allah tövbe eden kulunun tövbesini kabul eder!"*[1304]

2329. Rivayet edildiğine göre Hakîm b. Hizâm (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'tan (s.a.v) bir şeyler istedim o da bana verdi. Sonra tekrar istedim yine verdi. Sonra tekrar istedim yine verdi. Ardından da bana şöyle buyurdu: *'Bu dünya malı gösterişli, çekici ve tatlıdır! Her kim onu gönül hoşnutluğuyla ve açgözlülük etmeden alırsa bu mal onun için bereketli olur! Tamahkârlık ederek onu alan ise bu malda bereket göremez! O aynı yiyip yiyip doymayan gibi olur! Veren el, alan elden üstündür!"*[1305]

2330. Rivayet edildiğine göre İsâ (a.s) yanındaki bir arkadaşıyla yolculuk ediyordu. Sonra her ikisi de acıktılar ve bir köye vardılar. İsâ (a.s), arkadaşına: "Git ve bizim için şu köy halkından yemek iste!" dedi. Arkadaşı giderken İsâ (a.s) kalktı ve namaza durdu. Arkadaşı ise üç somun ekmekle geldi. İsa'nın namazı uzayıp da yemek için gelmesi gecikince adam bir somun ekmeği yedi. İsa namazı bitirip de gelince: "Üçüncü ekmek nerede?" diye sordu. Adam: "Sadece iki ekmek vardı!" deyince İsâ (a.s) üstelemedi ve aynı yönde ilerlemeye devam ettiler. Yanlarından bir geyik geçince İsa onu çağırdı. Geyik geldi, onu kestiler ve bir kısmını yediler. Sonra İsâ (a.s) geyiğe: "Allah'ın izniyle diril ve kalk!" dedi. Bir de baktılar ki geyik yeniden dirilip kalktı! Bunun üzerine yanındaki adam şaşırarak: "Subhanallah!" dedi. İsa: "Sana bu delili gösteren yüce Allah'ın adını vererek soruyorum, ekmeği

---

1304 Buhârî (6436) ve Müslim (1049) bu hadisi Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) nakletmiştir; Abdullah b. Zübeyr'in (r.anhumâ) nakli: Buhârî (6438); Enes b. Mâlik'in (r.a) nakli: Buhârî (6439); Müslim (1048); Ebû Musa el-Eşarî'nin (r.a) nakli: Müslim (1051).

1305 Buhârî (1472).

CamScanner ile tarandı

kim yedi?" deyince adam yine: "Sadece iki ekmek vardı!" dedi. Tekrar aynı yönde yürümeye devam ettiler. Yol üzerinde çağlayan koca bir nehrin yanına vardılar. İsâ (a.s) yanındaki adamın elini tuttu ve her ikisi birden suyun üzerinde yürüyerek karşı tarafa geçtiler. Adam: "Subhanallah!" diyerek hayretini gösterdi. İsa: "Sana bu delili gösteren yüce Allah'ın adını vererek soruyorum, ekmeği kim yedi?" deyince adam yine: "Sadece iki ekmek vardı!" dedi. Tekrar aynı yönde yürümeye devam ettiler. Sonunda harap olmuş koca bir köye vardılar. Bir de baktılar ki onlara yakın bir yerde altından yapılma büyükçe bir tuğla var! Adam: "Bu değerli bir mal!" deyince İsa: "Evet bu değerli bir mal! Üçte biri benim için, üçte biri senin için, üçte biri ise üçüncü ekmeği yiyen için!" dedi. Bunun üzerine adam: "Üçüncü ekmeği ben yedim!" dedi. İsa bunu duyunca: "Hepsi senin olsun!" diyerek ondan ayrıldı. Adam ise altının başında kaldı. Çünkü onu taşıyabileceği bir bineği yoktu. Daha sonra üç asker onun yanına geldi ve onu öldürüp tuğlayı aldılar. Daha sonra içlerindeki ikisi üçüncü kişiye: "Köye git ve bize yemek getir!" dediler. Adam gidince kalanlardan biri diğerine: "Bu köye giden gelince onu öldürelim! Böylece altını ikimiz aramızda bölüşelim!" dedi. Diğeri de: "Tamam!" dedi. Köye giden ise kendi kendine: "Yemeğin içine zehir koy! Böylece her ikisi de ölsün! Sen de bu sayede tek başına altını al!" dedi. Adam yemekle birlikte geri dönünce kalan iki kişi onu öldürdüler ve sonra getirdiği yemeği yediler. Böylece onlar da öldüler! İsâ (a.s) onların yanından geçerken hepsi de yığılmış bir halde can çekişiyorlardı. Bunun üzerine İsâ (a.s) şöyle dedi: "İşte dünya böyle yapar!"

2331. Bilâl b. Saîd'in naklettiğine göre Ebu'd-Derdâ (r.a): "Kalbin parçalanmasından yüce Allah'a sığınırım!" deyince ona: "Kalbi parçalayan şey nedir, ey Ebu'd-Derdâ?!" dediler. Bunun üzerine o şöyle dedi: "Her vadiye benim için bir mal koyulmasıdır!"

2332. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Altının, gümüşün, kadifenin ve işlemeli kumaşların kulu kölesi olanlara yazıklar olsun! Kahrolup perişan olsunlar! Eğer böyle birine bir şey verirsen memnun olur sevinir! Ancak bir şey vermezsen razı olmaz!"*[1306]

1306 Buhârî (2886); Müslim (1046).

CamScanner ile tarandı

2333. Rivayet edildiğine göre Ebû Musa el-Eşarî (r.a) şöyle demiştir: "Altın ve gümüş sizden öncekileri helak etmiştir! Zannediyorum bu ikisi sizi de helak edecek!"

2334. Ziyâd b. Heysem'in naklettiğine göre Mâlik şöyle demiştir: "Altın hem bir borç hem de cehennem ateşidir!"

2335. Rivayet olunduğuna göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Her ümmet için bir fitne vardır! Bu ümmetin fitnesi ise paradır!"

2336. Ahnef b. Kays şöyle demiştir: "Ben, Medine mescidinde Kureyş'in önde gelenleriyle birlikte otururken aniden saçı başı dağınık ve elbisesi sert bir adam çıkageldi. Sonra aramızda dikildi ve şöyle dedi: 'Altın-gümüş biriktirenlere, cehennem ateşinde kızdırılmış olan taşları müjdele! Bu taşlar onların göğüslerine konur da sırtından çıkar! Sırtına konulduğunda ise göğsünden çıkar!' Sonra dönüp gitti ve direğin yanına oturdu. Ben kalktım ve onun yanına oturdum. Kendisine: 'Allah sana merhamet etsin! Sen söylediklerinle kardeşlerine ağır cümleler kurmuş oldun!' dedim. O ise: 'Onlar gerçekten hiçbir şey bilmiyorlar! Benim dostum Ebu'l-Kâsım (s.a.v) bana şöyle buyurdu: *'Ey Ebû Zer! Şu Uhud Dağı'na bak!'* Ben de güneşin onun üstünden yükselişine baktım. Bir ihtiyaçtan dolayı beni oraya göndereceğini düşündüm. Sonra şöyle buyurdu: *'Uhud Dağı kadar altınım olsa sonra bunların hepsini infak etsem ancak öleceğim gün bu altından iki ukıyye*[1307] *yanımda kalmış olsa bile bundan dolayı mutlu olmam!'* Şimdi şunlara bak! Onların tek derdi dünyalık toplamak!' dedi. Ben: 'Ey Ebû Zer! Allah sana merhamet etsin! Seni alıkoyan şey nedir? Niçin Kureyş'ten olan kardeşlerinin yanına gitmiyorsun ve onların elindeki dünyalık şeylerden nasiplenmiyorsun?!' deyince şöyle dedi: 'Hayır! Rabbine yemin olsun ki hayır! Yüce Allah'a ve Rasûlü'ne kavuşuncaya kadar onlardan dünyalık bir şey dilenmem ve din hakkında onlardan fetva istemem!"[1308]

1307 Eski bir ağırlık birimidir. Yaklaşık 25-26 grama tekabül eder. (Çevirenin Notu)

1308 Buhârî (1407); Müslim (992).

CamScanner ile tarandı

169. BÂB: FAKİRLİĞE KARŞI SABIR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2337. Ebû Saîd el-Hudrî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her kim, iffetli olmayı gerçekten isterse ve bu yönde çabalarsa, Allah da onun iffetli olmasını sağlar! Her kim, insanlara yüz suyu dökmez ve sadece Allah'a yönelirse, Allah da onu kimseye muhtaç etmez! Her kim, sabırlı olmak için gerekli şeyleri yerine getirirse, Allah da onu sabırlı kılar! Hiç kimseye sabırdan daha büyük ve daha hayırlı bir lütufta bulunulmamıştır!"*[1309]

2338. Rivayet edildiğine göre Sehl b. Sa'd (r.a) şöyle demiştir: "Bir keresinde Rasûlullah'ın (s.a.v) yanından bir adam geçti. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) yanında oturan başka bir adama: *'Bu adam hakkındaki görüşün ne?'* diye sordu. Yanında oturan kişi şöyle cevap verdi: 'Bu adam insanların önde gelenlerinden ve çok değerli birisidir. Yüce Allah'a yemin ederim ki o; bir kıza talip olsa mutlaka evlilik teklifinin hemen kabul edilmesine, bir duruma aracılık etmek istese hemen itibar görmeye layık birisidir!' Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) sustu. Daha sonra başka bir adam daha yanlarından geçti. Rasûlullah (s.a.v) yanında oturan kişiye: *'Bu adam hakkındaki görüşün ne?'* diye sordu. Yanında oturan kişi şöyle cevap verdi: 'Bu adam, Müslümanların fakirlerindendir! Bu adam; bir kıza talip olsa evlendirilmeye, bir duruma aracılık etmek istese itibar görmeye, konuşunca sözünün dinlenilmesine layık biri değildir!' Rasûlullah (s.a.v) ise şöyle buyurdu: *'Bu adam, biraz önce geçen kişi gibi olan yeryüzü dolusu insandan çok daha hayırlıdır!"*[1310]

2339. Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Ben bazen açlıktan dolayı karnımı yere yapıştırırdım! Bazen de açlıktan dolayı karnıma taş bağlardım. Bir keresinde insanların gelip geçtikleri bir yolun üzerine oturup beklemeye başladım. Yanımdan Ebû Bekir (r.a) geçince ona yüce Allah'ın Kitabı'ndan bir âyet hakkında sordum ancak bunu sormamın tek sebebi halimi anlaması ve beni doyurmasıydı. O ise yanımdan gitti ve bunu yapmadı. Daha sonra Ömer b. Hattâb (r.a) yanımdan geçti. Ona da yüce Allah'ın Kitabı'ndan bir âyet sordum ancak bunu sormamın tek nedeni halimi anlaması ve karnımı

1309 Buhârî (1469); Müslim (1053).
1310 Buhârî (5091 ve 6447)

CamScanner ile tarandı

doyurmasıydı. O da geçip gitti ve bunu yapmadı. Arkasından ise Ebu'l-Kâsım (s.a.v) yanımdan geçti. Beni gördüğü zaman tebessüm etti. İçinde bulunduğum hali ve yüzümdeki ifadeyi anladı. Sonra şöyle buyurdu: *'Ey Ebû Hir!'*[1311] Ben: 'Lebbeyk (buyur, emret, başımla birlikte hazırım)!' deyince de şöyle buyurdu: *'Peşimden gel!'* O gidince ben de onu takip ettim. Evine girdi. Ardından girmek için izin istedim ve izin verilince girdim. Rasûlullah (s.a.v) bir bardak süt buldu ve: *'Bu süt nereden geldi?'* diye sordu. 'Onu sana filanca erkek ve filanca kadın hediye ettiler!' dediler. Rasûlullah (s.a.v): *'Ey Ebû Hir!'* buyurdu. Ben: 'Lebbeyk (buyur, emret, başımla birlikte hazırım)!' deyince de şöyle buyurdu: *'Suffe*[1312] *ehlinin yanına git ve onları yanıma davet et!'* Suffe ehli İslam'ın misafirleriydiler. Onların sığınacakları bir aileleri, malları ve hiç kimseleri yoktu! Bir sadaka gelince Rasûlullah (s.a.v) onu Suffe ehline gönderirdi ve ondan hiçbir şey almazdı. Bir hediye geldiğinde ise bunu hem onlara gönderir hem de kendisi o şeyden nasibini alırdı. Bu son durum beni üzdü. Kendi kendime: 'Bu kadarcık süt Suffe ehlinin neyine yetecek?! Bu bir yudum sütü içmeye ve onunla güç kazanmaya ben daha çok hak sahibiyim! Onlar geldiği zaman Rasûlullah (s.a.v), bu sütü onlara vermemi emredecek! Ben onlara verdiğimde bu sütten bana ne kalacak ki?!' dedim. Ancak Allah'a ve Rasûlü'ne itaat etmekten başka hiçbir çarem yoktu! Onlara gittim ve suffe ehlini davet ettim. Onlar da çıkıp geldiler ve eve girmek için izin istediler. Rasûlullah (s.a.v) onlara izin verdi ve evin içinde bir yerler bulup oturmaya başladılar. Rasûlullah (s.a.v): *'Ey Ebû Hir!'* buyurunca ben: 'Lebbeyk yâ Rasûlallah!' dedim. Rasûlullah (s.a.v): *'Bunu al ve onlara ver!'* buyurunca bardağı aldım ve gelen adamlara sırayla vermeye başladım. Her verdiğim kişi sütü doyasıya içti ve bardağı bana geri verdi. Bu şekilde herkes içip kandıktan sonra sıra Rasûlullah'a (s.a.v) geldi. Bütün hepsi o bir bardak sütten içmiş ve doymuştu! Rasûlullah (s.a.v) bardağı aldı ve elinin üzerine

---

1311 Rasûlullah (s.a.v) cahiliye döneminde kötü manası olan asıl ismini Abdurrahman veya Abdullah olarak değiştirmiştir. Künyesi olan Ebû Hureyre kedicik babası, Ebû Hir ise kedi babası manasına gelmektedir. Rivayetlere göre koyun otlatırken bulduğu kedi yavrularını elbisesinin üzerine koyup onlarla oynadığı için Rasûlullah (s.a.v) ona bu şekilde hitap etmiştir. O da kendisine bu şekilde hitap edilmesinden çok hoşlandığı için Ebû Hureyre olarak anılagelmiştir. Allah ondan razı olsun. (Çevirenin Notu)

1312 Mescid-i Nebî'nin bitişiğinde yoksul sahâbîlerin hem kaldığı hem de eğitim gördüğü yer. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

koydu. Sonra bana baktı ve tebessüm etti. Ardından da: *'Ey Ebû Hir!'* buyurunca ben: 'Lebbeyk yâ Rasûlallah!' dedim. Rasûlullah (s.a.v): *'Ben ve sen kaldık!'* buyurdu. Ben: 'Doğru söyledin ey Allah'ın Rasûlü!' deyince de şöyle buyurdu: *'Otur ve iç!'* Ben de oturdum ve içtim. Rasûlullah (s.a.v): *'İçmeye devam et!'* buyurdu. Bunun üzerine daha çok içtim. Rasûlullah (s.a.v) sürekli içmemi söylüyordu. Sonunda: 'Hayır! Seni hak ile gönderene yemin ederim ki artık içecek bir yanım kalmadı!' dedim. Rasûlullah (s.a.v): *'Onu bana ver!'* buyurunca bardağı ona verdim. Yüce Allah'a hamd etti, besmele çekti ve geri kalanı içip bitirdi."[1313]

2340. Üsâme b. Zeyd'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennetin kapısında durdum ve gördüm ki oraya girenlerin geneli fakirler idi. Zenginler ise alıkonulmuşlar ve bekletiliyorlardı. Bunların dışında kalan cehennem ehli için de onların ateşe götürülmelerine dair kesin emir verildi!"*[1314]

2341. Hişâm b. Urve şöyle demiştir: "Babam bize şöyle dedi: 'Sizden biri, dünyanın çekici ve göz kamaştırıcı bir güzelliğini gördüğü zaman hemen ailesinin yanına gelsin! Onlara namazı ve dünyevi güzelliklere karşı sabırlı olmayı emretsin! Nitekim Allah şöyle buyurmuştur: *'Sakın, kendilerini denemek için onlardan bir kesimi faydalandırdığımız dünya hayatının çekiciliğine gözlerini dikme! Rabbinin nimeti hem daha hayırlı hem de daha süreklidir. Ailene namazı emret; kendin de ona sabırla devam et. Senden rızık istemiyoruz; (aksine) biz seni rızıklandırıyoruz. Güzel sonuç, takvâ iledir.'"*[1315]

2342. Hasan-ı Basrî'nin rivayet ettiğine göre bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve: "Ben seni gerçekten çok seviyorum!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Eğer beni gerçekten seviyorsan fakirliğe karşı bir koruma edin! Canımı elinde tutan yüce Zât'a yemin ederim ki bela bir Müminin başına, selin son durağına hızla gitmesinden çok daha hızlı bir şekilde gelir!"*[1316]

1313 Buhârî (6452).

1314 Buhârî (5196 ve 6547); Müslim (2736).

1315 Tâhâ, 20/131-132. âyetler.

1316 Bu hadis mürseldir. Bunun benzerini Abdullah b. Muğaffel (r.a) merfu olarak nakletmiştir: Tirmizî (2350) bu hadis için Hasen ve Garîb demiştir.

CamScanner ile tarandı

2343. Ma'mer şöyle demiştir: "Sâlih b. Mismâr'ı şöyle derken işittim: 'Yüce Allah'ın üzerime yağdırdığı ve önüme serdiği nimetleri mi daha faziletli yoksa benden saklayıp gizlediği nimetleri mi daha faziletli bilmiyorum!"

2344. Avvâm b. Havşeb (rh.) şöyle demiştir: "Muâviye b. Ebû Süfyân (r.anhumâ), sahâbeden bir adama bir miktar mal gönderdi. Bu adam muhtaç haldeydi ve dünyaya yüz vermeyen zühd ehli bir insandı. Gönderilen elçi onu evinde bulamadı ancak malı evine bıraktı. Daha sonra onunla karşılaşan biri, sahâbîye: 'Ey filanca! Müminlerin Emiri'nden sana gelen şeyi elde et! Bu fırsatı kaçırma!' deyince o evine mahzun bir şekilde gitti. Ailesine: 'Bu ne?' deyince onlar: 'Bu, Müminlerin Emiri'nin sana gönderdiği şey!' dediler. Bunun üzerine o: 'Yerinizde kalın ve o mala dokunmayın! Yüce Allah'a yemin ederim ki, Müminlerin Emiri'nden gelen şeyi o elçi, bu maldan hiçbir şey kalmayıncaya kadar fakirler, yetimler ve dullar arasında parça parça dağıtmış olsaydı çok daha hayırlı olurdu!' dedi. Başka biri ise: 'Ey filanca! Yüce Allah'a yemin ederim ki, senin içinde bulunduğun fakirlik halini gayet iyi biliyoruz!' deyince o şöyle dedi: 'Siz ne zannediyorsunuz?! Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan yüce Allah'a yemin ederim ki, güneşin üzerine doğduğu her şey benim olsa dahi, cennete ilk giren öncü kişilerin arasında bulunmaktan alıkonulmuş olmak beni asla sevindirmez!"

2345. Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "Müslüman fakirlerden öyleleri vardır ki ihtiyaçları göğüslerinde çınlarken vefat ederler! Onlar birçok dünyalık ihtiyaçlarını karşılayamamışlardır: Evlenmek isterler ancak imkân bulamazlar, elbise isterler ama bulamazlar, binek isterler ancak temin edemezler, ihtiyaçları sebebiyle yöneticinin kapısına giderler ancak onlara içeri girmeleri için dahi izin verilmez! Halbuki onların nurları yeryüzü ahalisinin arasında taksim edilse bu nur hepsini kuşatır!"

2346. Nevf el-Bikâlî şöyle rivayet etmiştir: "Kâfir bir balıkçı ile Mümin bir balıkçı avlanmak için çıktılar. Kâfir ağını attı ve hemen balıkları yakaladı. Mümin ağını attı ancak akşama kadar hiçbir balık yakalayamadı. Sonra tekrar ağını attı ve sadece bir balık yakalayabildi. Hemen onu aldı ve ailesine götürmek istedi ancak bu sefer de elinden kaçırdı! Bunun üzerine Musa (a.s): 'Ey Rabbim! Şu kâfir her ne zaman ağ atsa hemen balıkları yakalıyor! Senin kulun olan şu Mümin ise sabahtan beri ağ atıyor ancak hiç balık yakala-

CamScanner ile tarandı

yamadı! Sonunda bir tane balık yakaladı ve hemen onu ailesine götürmek istedi. Ancak o da elinden kaçtı!' deyince Allah Teâlâ şöyle buyurdu: 'Kulum için cennette hazırladığım şeylerden dolayı onu rahat bırakın!' Daha sonra cennete baktı ve şöyle devam etti: 'Onun varacağı yer cennet olduktan sonra ondan alıkoyduğum dünyalık şeylerin hiçbiri kuluma zarar vermez!' Sonra şöyle buyurdu: 'Kâfir kulum için cehennemde hazırladığım şeylerden dolayı onu serbest bırakın!' Daha sonra cehenneme baktı ve şöyle devam etti: 'Onun varacağı yer cehennem olduktan sonra dünyada kuluma verdiğim şeylerin hiçbir faydası olmaz!' Bunun üzerine Musa (a.s) şöyle dedi: 'Evet ya Rabbi! Doğru!"

170. BÂB: KANAAT ETMEK VE RIZA GÖSTERMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2347. Ebu's-Sahbâ Sıla b. Üşeym şöyle demiştir: "Yüce Allah'tan çok rızık talep ettim. Bu istek beni o kadar çok yormasına rağmen yine de sadece günlük rızkımı elde edebiliyordum. Daha sonra anladım ki aslında bu durum benim için en hayırlı olanıydı!"

2348. Rivayet edildiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Günlük yiyeceği kendisine rızık olarak verilen bir Müslüman eğer bu durumun kendisi için en hayırlı şey olduğunun farkında değilse, o ya zavallı bir acizdir ya da görüşü zayıf ahmak bir kimsedir!"

2349. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ey insan! Senin yanında sana yetecek olan varken sürekli seni hak yoldan saptıracak olanı istiyorsun! Ey insan! Az ile kanaat etmiyorsun, çoğu elde etsen de doymuyorsun! Ey insan! Bedeninde sağlıkla, evinde ve iç dünyanda güven içerisinde, günlük yemeğin de yanında olarak sabaha vardıysan dünya nimetleri sana bağışlanmış demektir!"*[1317]

1317 Mürsel bir hadistir. Ömer b. Hattâb'ın (r.a) nakli ise merfu bir rivayettir: Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat (8875); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (6/98); Beyhakî, Şuabü'l-Îmân (7/294); Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdâd (12/71), bu hadisin senedindeki raviler arasında Ebû Bekir ed-Dâhirî var ve o hadis uydurmakla itham edilmiştir. Ancak bu hadisin manası sahihtir. Nitekim Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ (1/31) isimli eserinde böyle söyler. Şu hadis de ona şahitlik eder yani başka bir senetle gelerek onun manasını destekler: "Her kim bedeninde sağlıkla, evinde ve iç dünyasında güven içerisinde, günlük yemeği

CamScanner ile tarandı

2350. Rivayet olunduğuna göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Zenginlik malın çok olması demek değildir! Asıl zenginlik gönül zenginliğidir!"* [1318-1319]

2351. Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Eğer dünyadan sana yetecek olan kadarını istersen, dünyada olan şeylerin en azı ve en değersizi bile sana yeter! Eğer sana yetecek olan miktar gözünü doyurmuyorsa o zaman şunu iyi bil ki dünyada olan hiçbir şey senin gözünü doyurmaz ve seni müstağni (gözü gönlü tok, kanaatkâr) hale getirmez!"

2352. Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Eşyanın bir kısmının benim için olduğunu bir kısmının ise benim için olmadığını gördüm! Benim için olan kısmı rüzgârın üstünde uçuyor olsa bile mutlaka onu yakalar ve elde ederim! Benim için olmayan kısmı ise bütün yaratılmış varlıklar bir araya gelip de bana vermeye kalkışsa yine de buna güç yetiremezler! Öyleyse bu keder, endişe, gam niye?!"

2353. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Ey yüce Allah'ım bizi bağışla! Ey yüce Allah'ım bizi bağışla! Ey yüce Allah'ım bizi bağışla! Herkesin yediği gibi yiyoruz! Herkesin içecek içtiği gibi içiyoruz! Herkesin evlendiği gibi evleniyoruz! Onların ise fazla malları ve fazla nimetleri var! Biz de onların baktığı gibi bu mallara bakıyoruz! Biz onların mallarından dolayı hesaba çekilmeyeceğimiz halde onlar tüm bunların hesabını vermek zorunda kalacaklar!"

2354. Safvân b. Süleym'in naklettiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) bir keresinde: "Zenginlik nedir?" diye sordu. Bunun üzerine bir adam: "Kişinin tarlası olur ve onun ürünlerinden yer. Ona da gözü gibi bakar!" deyince Ömer: "Hayır!" dedi. Oradakiler: "Kişinin bir yeri olur ve onun meyvesini yer!" deyince Ömer yine: "Hayır!" dedi. Başka bir adam: "Kişinin ticaret yaptığı malı vardır ve onun kârını yer!" deyince Ömer: "Hayır! Ancak bir insanın kendisini iffetli kılan bir eşi, ona yeten bir hizmetlisi, sığınacağı bir evi

---

de yanında olarak sabaha vardıysa dünya nimetleri her yönüyle onun için toplanıp kendisine bağışlanmış demektir!" Bu hadisi Ebu'd-Derdâ (r.a) nakletmiştir: İbn Hibbân (671); Ubeydullah b. Mıhsan'ın rivayetini ise: Tirmizî (2346); İbn Mâce (4141) naklet-miştir.

1318 Yani kişinin yüce Allah'tan başkasına muhtaç olmaması, O'ndan başkasına el açmaması, dünya konusunda kendisine yeterli olan miktarla yetinmesidir. (Çevirenin Notu)

1319 Buhârî (6446); Müslim (1051).

CamScanner ile tarandı

olursa o kişi tastamam bir zengin olur! Yüce Allah kulunu her gün dilediği şekilde rızıklandırır!" dedi.

2355. Hasan-ı Basrî'nin naklettiğine göre Amr b. Tağlib (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'a (s.a.v) birtakım mallar geldi. Bunun üzerine o, bu malları bazı insanlara verdi ancak bazılarına da vermedi. Sonra vermediği kişilerin ona sitem ettiği haberi gelince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Ben bir adama mal veririm diğerine ise vermem! Halbuki mal vermediğim kişi bana mal verdiğim kişiden daha sevgili, daha değerlidir! Bazı insanların kalplerinde sabırsızlık, kaygı, hırs olduğu için onlara mal veririm ki gözleri doysun! Bazı insanların kalpleri ise gönül zenginliği ve hayır ile dolu olduğu için onlara mal vermeye gerek duymam! Amr b. Tağlib de onlardan biridir!"* Amr b. Tağlib şöyle devam etmiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) bu sözü benim için (Araplar için çok değerli olan) kızıl develerden bile daha değerli ve daha kıymetlidir!"[1320]

2356. Ebû Ubeyd b. Yesâr (rh.) şöyle demiştir: "Bir nefes bile çok maldan daha üstündür! Kişiye her ne kadar mal verilmemiş olsa da o kesinlikle takva nimetinden mahrum bırakılmamıştır. Yiyeceklerle karnı tıka basa doymuş niceleri vardır ki onlar değerli ve kıymetli bir insan olmaları açısından açlardır!"

2357. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Bir erkek; hangi elbiseyi giyindiğini ve açlık patlamalarını/krizlerini ne ile bastırdığını önemsemez hale gelmedikçe ailesinin efendisi olamaz!"

171. BÂB: MALI ZAYİ ETMEK VE SAÇIP SAVURMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2358. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"(O kullar), harcadıklarında ne israf ne de cimrilik ederler; ikisi arasında orta bir yol tutarlar."*[1321]

2359. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Eli sıkı olma; büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır, (kaybettiklerinin) hasretini çeker durursun."*[1322]

1320 Buhârî (7535).
1321 Furkân, 25/67. âyet.
1322 İsrâ, 17/29. âyet.

CamScanner ile tarandı

2360. Rasûlullah (s.a.v), Sa'd b. Ebû Vakkâs'a (r.a) şöyle buyurmuştur: *"Mirasçılarını zengin ve kimseye muhtaç olmaz bir halde bırakman onları insanlarına avuç açıp dilendikleri bir halde fakir/muhtaç bırakmandan çok daha hayırlıdır!"*[1323]

2361. Rivayet edildiğine göre Ka'b b. Mâlik (r.a), Rasûlullah'a (s.a.v): "Ben tövbemin kabul edilmesinden dolayı malımın tamamını Allah'a ve Rasûlü'ne vermek istiyorum!" deyince Rasûlullah (s.a.v) ona şöyle buyurdu: *"Malının bir kısmını tut! Hepsini sadaka olarak verme! Bu senin için daha hayırlıdır!"*[1324]

2362. Muğîre, Muâviye b. Ebû Süfyân'a (r.anhum) şöyle yazmıştır: "Rasûlullah (s.a.v); dedikoduyu, gereksiz yere çok soru sormayı, malı zayi etmeyi yasaklardı! Yine o; annelere karşı gelmeyi, kız çocuklarını gömmeyi ve dilenmeyi de yasak ederdi!"[1325]

2363. Mâlik'e (rh.) malı zayi etmek hakkında gelen hadisin manası sorulunca şöyle demiştir: "Bu; malı hakkı olan yere harcamamak, hakkı olmayan yere harcamak demektir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Bir de akrabaya, yoksula, yolcuya hakkını ver. Gereksiz yere de saçıp savurma!'"*[1326]

2364. Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe b. Mes'ûd'un naklettiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), hanımı Meymûne'nin azatlı kölesi olan bir kadına zekât malından verilen koyunun öldüğünü gördü. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Onun derisinden faydalansanız ya!'* buyurdu. Onlar ise: 'O ölü (leş)!' dediler. Rasûlullah (s.a.v) ise şöyle buyurdu: *'Haram olan şey onun yenmesidir!"*[1327]

2365. Rivayet edildiğine göre Abdurrahman b. Şüreyh ve Amr b. Hâris bir araya geldiler. İbn Şüreyh, Amr b. Hâris'e: "Ey Ebû Ümeyye! Helal bir mala varis olmuş bir adam var ve bu kişi dünyaya tenezzül etmeyen biri. Yüce Allah'ın katında olan sevabı elde etmek için bütün malını yüce Allah'a vermek istiyor! Bu konu hakkında ne düşünüyorsun?" deyince Amr şöyle

---

1323 Buhârî (1295 ve 2742); Müslim (1628).
1324 Buhârî (4418); Müslim (2769).
1325 Buhârî (7292); Müslim (593).
1326 İsrâ, 17/26. âyet.
1327 Buhârî (1492); Müslim (363).

CamScanner ile tarandı

dedi: "Sakın yapma!" İbn Şüreyh ona: "Subhânallah! Yapma mı?! Yani sen bana diyorsun ki: 'Dünyadan yüz çevirme!" Bunun üzerine Amr b. Hâris şöyle dedi: "Yüce Allah'ın Peygamberi'ni terbiye ettiği şey, söylediklerinden çok daha faziletlidir! Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Eli sıkı olma; büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır, (kaybettiklerinin) hasretini çeker durursun.'*[1328] Sen malının bir kısmını sadaka olarak ver, bir kısmını ise tut!"

2366. Eyyûb es-Sahtiyânî (rh.) şöyle demiştir: "Ebû Kılâbe bana şöyle demiştir: "Ey Eyyûb! Çarşı-pazardaki ticaretine önem ver! Çünkü onda insanlara muhtaç olmamak ve din konusunda da kurtuluşa ermek vardır!"

2367. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Geçimin (maişet) iyi olmasının kaynağı, dini yaşamın iyi olmasıdır! Dini yaşamın iyi olmasının kaynağı ise aklın iyi olmasıdır!"[1329]

2368. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) oğlu Muhammed'e şöyle yazmıştır: "Kabında olanı koru, kırbanı iyi bağla! İktisatlı yaşayarak güzel bir tedbir ile hareket etmen senin için fesada sebebiyet verecek çok maldan daha hayırlıdır ve sana daha çok yeterli gelir!"

2369. İbn Kâsım şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre Saîd b. Müseyyeb'in onlarla ticaret yaptığı az bir altını vardı. Vefat zamanı yaklaşınca şöyle dedi: 'Evladım! İşte bu, onun vesilesiyle insanlara yüz suyu dökmek[1330]ten kurtulduğum ve kendisiyle Rabbime ibadet ederken güç kuvvet sağladığım nafakamdır!"

172. BÂB: MALI KORUMANIN VE ONU ÇOĞALTMANIN EMREDİLMİŞ OLMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2370. Enes b. Mâlik'in naklettiğine göre annesi Ümmü Süleym (r.anhum), onu Rasûlullah'a (s.a.v) getirdi ve şöyle dedi: "Enes sizin hizmetinizde olsun! Ona dua buyurun!" Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle dua

1328 İsrâ, 17/29. âyet.

1329 Yani akıllı kişi dinini güzel bir şekilde yaşar. Bu sayede de yüce Allah ona hayırlı rızık kapılarını açar. (Çevirenin Notu)

1330 Yüz suyu dökmek: Onurunu sarsacak kadar çok yalvarmak (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

etti: *"Ey yüce Allah'ım! Onun malını ve evladını çoğalt! Ona verdiğin şeyleri onun için bereketli kıl!"*[1331]

2371. Rivayet edildiğine göre hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Dünya ne güzel bir binektir (vasıta/araç)! Onunla yolculuk ederseniz sizi ahirete ulaştırır!"

2372. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Allah yolunda cihad edip öldükten sonra diriltilip tekrar ölmek benim için yeryüzünde dolaşarak yüce Allah'ın fazl-ı keremini ararken bineğimin iki yakasının önünde ölmemden daha iyi ve daha değerli değildir! Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Allah bilmektedir ki, içinizde hastalar bulunacak, bir kısmınız Allah'ın lütfundan (rızık) aramak üzere yeryüzünde yol tepecekler, diğer bir kısmınız da Allah yolunda çarpışacaklardır.'"*[1332]

2373. Abdullah b. es-Sa'dî'nin naklettiğine göre kendisi, hilafeti esnasında Ömer b. Hattâb'ın (r.a) yanına gitti. Bunun üzerine Ömer kendisine: "Sen insanların birtakım işlerini yapıyormuşsun sonra sana ücret verdiklerinde ise bunu istemiyormuşsun, doğru mu?" diye sorunca o: "Evet!" dedi. Ömer: "Neden böyle yapıyorsun?" diye sorunca da şöyle dedi: "Benim atlarım, kölelerim ve develerim var! Yani ücrete ihtiyacım yok! Bu sebeple yaptıklarımın Müminlere birer sadaka olmasını istiyorum!" Ömer ise şöyle cevap verdi: "Böyle yapma! Bir zamanlar ben de senin yaptığını yapmak istedim. Rasûlullah (s.a.v) bana bir şeyler verdi. Ben ise: 'Bunu, benden daha çok ihtiyacı olan birine ver!' dedim. Sonra bana bir kere daha mal verdi. Ben yine: 'Bunu, benden daha çok ihtiyacı olan birine ver!' dedim. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) bana şöyle buyurdu: *'Bunu al ve ihtiyaçlarını gider! Sonra da onunla hayır yap, sadaka ver! Göz dikmediğin ve istemediğin halde sana verilen malı al. Aksi durumlarda ise nefsini malların peşinde sürüklemekten sakın!'*"[1333]

2374. Urve b. Zübeyr'in naklettiğine göre Âişe (r.anhumâ) annemiz şöyle demiştir: "Ebû Bekir es-Sıddîk (r.a) halife olunca şöyle dedi: 'Kavmim bilir ki benim işim, ailemin ihtiyaçlarını gidermek konusunda yeterlidir ancak

1331 Buhârî (6378 ve 6380); Müslim (2480).
1332 Müzzemmil, 73/20. âyet.
1333 Buhârî (7163); Müslim (1045).

CamScanner ile tarandı

Müslümanların işleriyle meşgul olmak beni ailem için çalışmaktan alıkoydu. Bu sebeple artık Ebû Bekir'in ailesi devlet hazinesinden kendileri için ayrılan maaş ile geçinecek! Ben de Müslümanların işleri için çalışacağım!"[1334]

2375. Ömer b. Hattâb (r.a) alışveriş yapmak için çarşıya gitti. Kendisine: "Çarşı hakkındaki görüşün nedir, ey Müminlerin Emiri?" diye sorulunca şöyle dedi: "Çarşı halkının çoğunun kölelerden ve azatlılardan oluştuğunu görüyorum! Gördüğüm kadarıyla burada Arapların çok azı var!" Sanki o bu durumdan hoşlanmamış gibi davranıyordu. Etrafındakiler: "Ey Müminlerin Emiri! Yüce Allah, bizi zengin kılarak çarşıda çalışmaya muhtaç etmedi! Biz bu basit işleri yapmaktan hoşlanmıyoruz! Bizim kölelerimiz ve azatlılarımız yerimize bu işleri yapıyorlar ve bize ihtiyaç kalmıyor!" deyince Ömer şöyle dedi: "Eğer çarşıda ticaret yapmayı onlara bırakırsanız ileride mutlaka erkekleriniz onların erkeklerine, kadınlarınız da onların kadınlarına muhtaç hale gelir!"

2376. Huzeyfe b. Yemân (r.a) şöyle demiştir: "Sizin en hayırlınız; ahireti için dünyasını, dünyası için de ahiretini terk etmeyen kişidir!"

2377. Şuayb b. Harb, Yusuf b. Esbât'a: "Ey Ebû Muhammed! Sana; helal rızık kazanmanın farz, namazı cemaatle kılmanın ise sünnet olduğu bilgisi geldi mi?" diye sorunca o: "Evet!" dedi. Sonra: "Ey Ebû Muhammed! Bir insanın yanında bir veya iki senelik yiyeceği olduğu halde yine de helal rızık kazanmak için çalışması hakkında ne düşünüyorsun?" diye sorunca şöyle dedi: "Evet çalışmalıdır. Çünkü bu dönem çalışma zamanıdır!"

2378. Urve b. Zübeyr (r.a) şöyle demiştir: "Akıllı bir kişi rızka kavuştuğu zaman ona bakar ve bu rızkın belki de son defa kendisine bahşedildiğini, bunu asla bilemeyeceğini, bu sebeple ona göre hareket etmesi gerektiğini düşünür!"

2379. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eyyûb çıplak olarak yıkanırken üzerine bir sürü altından çekirgeler yağdı. Bunun üzerine o, elbisesiyle onları toplamaya başladı. Rabbi ona şöyle buyurdu: 'Ey Eyyûb! Ben, seni şu gördüğün şeyleri toplamaya muhtaç etmeyecek kadar zengin kılmadım mı?' Eyyûb ise şöyle cevap verdi:*

1334 Buhârî (2070).

CamScanner ile tarandı

'Elbette ey Rabbim! Ancak ben, Sen'in bereketinden müstağni kalarak hareket edecek, buna ihtiyacı yokmuş gibi davranacak biri değilim!"[1335]

2380. İbn Vehb'in naklettiğine göre Mâlik ona şöyle demiştir: "İnsanlardan öyleleri vardır ki, yüce Allah onlara mal-mülk verdiği halde onlar bu lütuf hakkında yüce Allah'tan sakınırlar ve ona göre dikkatle yaşarlar. Yine insanlardan öyleleri vardır ki, fakirlikle imtihan olurlar ancak onlar bu konuda yüce Allah'tan korkmazlar ve sakınmazlar!"

2381. Şöyle demişlerdir: "Her kim, malını helalden kazanır helale harcarsa, iki değerli özelliğini muhafaza etmiş olur: Dinini ve namusunu."

2382. Kays b. Âsım evladına şöyle demiştir: "Evladım! Söyleyeceğim şu üç şeyi iyice belleyin! Hiç kimse size benden daha samimi bir şekilde nasihatte bulunamaz! Ben vefat ettiğim zaman en büyüğünüzü başınıza önder edinin! Küçüklerinizi baş yapmayın! Eğer böyle yaparsanız insanlar sizin büyüklerinizi dahi hor-hakir görür ve onları aşağılar! Malınızı koruyun! Çünkü mal, değerli ve kıymetli insanlar için çok önemlidir! Kişi mal sayesinde kınanmaktan ve ayıplanmaktan korunur! Dilenmekten ve bir şeyler istemekten sakının! Çünkü o, kişinin kazandığı en şerli şeydir!"

2383. Mu'temir b. Süleyman (rh.) şöyle demiştir: "Dinini ıslah etmen ve düzeltmen gerekir! Çünkü o, senin dönüp dolaşıp varacağın şeydir! Malını ıslah edip düzeltmen gerekir! Çünkü maişetin/geçimin ondadır! İlim öğrenmen gerekir! Çünkü ilim, senin ziynetin/süsündür!"

2384. Mâlik'in, Yahyâ b. Saîd'den naklettiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Her kimin toprağı varsa onu imar etsin/bayındır hale getirsin! Her kimin malı varsa onu ıslah etsin/güzelce bakımını yapsın! Kişinin sadece sevdiklerine mal vereceği, başka kimsenin kimseye hiçbir şey vermeyeceği dönem neredeyse gelip çattı!"

2385. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Her kimin evinde herhangi bir malı varsa onu ıslah etsin, bakımını yapsın! Çünkü sen öyle bir zamanda yaşıyorsun ki, bir insan herhangi bir konuda insanlara muhtaç olursa bunun karşılığında onlara vereceği ilk şey dini oluyor!"

1335 Buhârî (3391).

CamScanner ile tarandı

2386. Sa'd el-Kasr şöyle demiştir: "Utbe b. Ebû Süfyân, Hicaz'daki malı için beni görevlendirdi. Ona veda edeceğim zaman bana şöyle dedi: 'Ey Sa'd! Malımın küçüğüne dahi çok iyi bakım yap ki, bu sayede büyüyüp çoğalsın! Onun büyük olanları hakkında da gaflete düşme ki, küçülüp azalmasın! Durum şu ki benim elimde bulunan malların büyüklüğü ve çokluğu, malımın az olan kısmını ıslah etmekten beni alıkoymaz! Elimde bulunan az mal da çok olanlara karşı sabırlı davranmaktan beni alıkoymaz!' Bunun üzerine ben Medine'ye gittim. Kureyş halkına onun anlattığı şeyleri aktardım. Hemen bu sözleri yazarak ilgili sorumlulara yolladılar!"

2387. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Helal rızık elde etme konusunda bütün çarelere başvurmak ve insanlara mümkün mertebe az muhtaç olmak en üstün ibadettir!"

2388. Saîd b. Müseyyeb (rh.) şöyle demiştir: "Mal biriktirmeyen, böylece insanlara yüz suyu dökmekten kendini korumayan, onunla borcunu ödemeyen, bu malla namusunu korumayan ve onunla emanetin hakkını vermeyen kişide hiçbir hayır yoktur!"

2389. Abdullah b. Yezîd b. Muâviye akıllı bir kimse idi. Bir keresinde Abdulmelik b. Mervân ona: "Sahip olduğun mallar neler?" diye sorunca şöyle dedi: "Yüce Allah'tan razı olmak ve insanlara muhtaç olmamak!" Oradan ayrıldığında ise kendisine: "Neden ona malının miktarını haber vermedin?" diye sorulunca şöyle dedi: "Böyle davranmamın tek nedeni şu: Söylediğim zaman malımın az olduğunu düşünürse beni hor-hakir görür! Eğer çok olduğunu düşünürse o zaman da bana haset eder!"

2390. Ziyâd şöyle demiştir: "Eğer benim milyonlarca altınım ve bir tane de uyuz bir devem olsaydı. Sanki hiç malım yokmuş gibi davranır ve gider o uyuz devemin bakımlarını yaparak onu tedavi ederdim! Eğer benim sadece on tane gümüş param olsaydı ve başka hiçbir mala sahip olmasaydım yine de o malın hakkını vermek beni çepeçevre kuşatırdı ve ben o mal nereye harcanması gerekiyorsa oraya harcardım!"

2391. Ebu'l-Esved'e: "Sen insanların en zarafet sahibi olanısın! Keşke şu tutumlu olma özelliğini bıraksaydın!" denilince şöyle demiştir: "İçinde olan şeyi tutamayan kapta hayır yoktur!"

CamScanner ile tarandı

2392. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Sanki yarın ölecekmişsin gibi ahiretin için çalış! Sanki ebediyen yaşayacakmışsın gibi de dünyan için çalış!"

2393. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Sürekli yeterli olanla geçinmeyi istemek acze düşmenin anahtarıdır!"

2394. Hâlid b. Safvân'a: "Sana ne oluyor da infakta bulunmuyorsun?! Halbuki sen çok mal sahibisin!" denilince şöyle demiştir: "Zaman benim malımdan çok daha uzun ve fazladır!" Bunun üzerine ona: "Sanki sen kıyamete kadar yaşayacağından eminmişsin gibi konuşuyorsun!" denilince de şöyle demiştir: "Yarına kadar yaşayacağım konusunda bile kesin bilgi sahibi değilim!"

2395. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Aile fertlerinin az olması geçim açısından iki kolaylıktan/zenginlikten biridir!"[1336]

2396. Başkası da şöyle demiştir: "Evlat malın kurdudur!"

2397. Eyyûb'un naklettiğine göre Ebû Kılâbe kendisine şöyle demiştir: "Ey Eyyûb! Söyleyeceğim şu üç vasfı iyice belle! Yöneticilerin kapısına gitmekten sakın! Hevâ ve hevesine kapılan kişilerin meclisinde bulunmaktan sakın! Ticaretine sıkı sıkıya sarıl! Çünkü zenginlik kişiye afiyet, sağlık ve kurtuluş sağlar!"

2398. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Ey kurralar (ilim ehli)! Hayır konusunda yarışın! Yüce Allah'ın fazl-ı keremini arayın! Geçiminizi sağlamak için çalışın! Böylece insanların üzerine bir yük haline gelen yiyiciler olmayın!"

2399. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Bazen bir insan görürüm ve onun dış görünüşü benim hoşuma gider. Sonra şöyle derim: 'Onun bir mesleği var mı?' Eğer bana: 'Yok!' denirse artık o benim gözümden düşer!"

2400. Hâlid b. Ma'dân'ın, Mikdâm'dan naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç kimse kendi elinin emeğiyle kazanıp da yediğinden daha hayırlı bir yemeği kesinlikle yememiştir! Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah'ın Peygamberi Dâvûd, kendi elinin emeğiyle kazandığından yerdi!"*[1337]

1336 Diğeri ise malın çok olmasıdır. (Çevirenin Notu)

1337 Buhârî (2072)

CamScanner ile tarandı

2401. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Helal rızık elde etmek için çalışmasından dolayı bitkin düşerek akşamlayan kişi, o geceyi bağışlanmış olarak geçirir!"[1338]

2402. Abdullah b. Ömer ve Sâlim (r.anhum) çarşı-pazara çıkarlar ve orada otururlardı. İbn Müseyyeb de çobanlarla veya çok çalışan insanlarla birlikte otururdu.

2403. Mâlik'e: "Fazilet sahibi biri çarşı-pazarda hazır bulunuyor ve söz konusu faziletli konumundan dolayı ona bazı şeyler sunuluyor?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Bunda herhangi bir sakınca yok!"

2404. Nitekim Ömer b. Hattâb (r.a) da çarşı-pazara gelirdi.

2405. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Çarşı-pazarlar yüce Allah'ın yeryüzündeki sofralarıdır! Her kim onlara gelirse bu sofralardan nasibini alır!"

173. BÂB: MAL-MÜLKTEN FAYDALANMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2406. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a), Basra'ya geldiği zaman insanlarla birlikte oturdu. Çiftçilere, Rebî b. Ziyâd hakkında sorunca onun daha önce kendisine isabet eden bir ok sebebiyle hasta olduğunu ve bu olayın onu sarstığını öğrendi. Bunun üzerine onu ziyaret etmek maksadıyla yanına gitti ve evinin geniş olduğunu farketti. Ali: "Kendini nasıl hissediyorsun?" deyince Rebî: "Bu hastalıktan kurtulmak için gözlerimi kaybetmem gerekseydi gerçekten bunu bile isterdim!" dedi. Bunun üzerine Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle dedi: "Canımı elinde tutan yüce Allah'a yemin ederim ki O, mutlaka seni bu dünya kadar olan bir ücretle mükâfatlandıracaktır! Eğer sana tüm dünyayı verse dahi sen yine de onunla ahireti istemelisin! Yüce Allah kuluna gücü, büyüklüğü, derdi, acısı, musibeti oranında ve hiçbir varlığa kıyas edilemeyecek şekilde lütufta bulunur. Yüce Allah'ın katında bundan

1338 Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat (7520) isimli eserinde bu rivayeti Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) merfu bir hadis olarak şu lafızlarla nakletmiştir: "Akşama kadar kendi elinin emeğiyle çalışarak yorgun düşen kişi bağışlanmış olarak akşamlar!" Bu rivayet Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) bu senet haricinde nakledilmemiştir. Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (4/63) isimli eserinde bu hadisi naklettikten sonra şöyle demiştir: "Onun senedinde kendilerini tanımadığım raviler var!"

CamScanner ile tarandı

katbekat fazlası vardır." Daha sonra gözünü evin içinde gezdirdi ve şöyle dedi: "Gördüğüm bu genişlikle neyi ümit ediyorsun?! Dönüş yerin olan ahiret işlerinde bu genişliğe ihtiyacın yok!"

Rebî ise şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri! Âsım b. Ziyâd'a karşı bana yardım et!" Âsım onun anne-baba bir kardeşiydi. Ebû Musa el-Eşarî'nin kızı ise Âsım ile evliydi. Onun annesi de Himyer krallarından biri olan er-Rûmî'nin kızı idi. O, Yemen kumaşını yatağında ve örtülerinde bolca kullanan ilk kişiydi. Âsım aba giyiyor diye karısı bundan hoşlanmadı ve ondan uzaklaştı. Bunun üzerine Ali, Âsım'ı çağırdı. Âsım onun yanına yine aba içinde geldi ve yüzü asık bir şekilde önünde durdu. Ali şöyle dedi: "Çocuğuna merhamet etmez misin?! Ailenden utanmaz mısın?! Görmüyor musun ki yüce Allah sana helal ve temiz olan şeyleri kullanman için izin verdi! Böyle kaba şeyleri kullanmandan da hoşlanmadı! Sen yüce Allah için tüm bunlardan çok daha basit bir şekilde yaratılan bir varlıksın! Görmüyor musun ki yüce Allah Kitabı'nda şöyle buyuruyor: *'Allah, yeri canlılar için yaratmıştır. Orada meyveler ve salkımlı hurma ağaçları vardır. Yapraklı daneler ve hoş kokulu bitkiler vardır. O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz? Allah insanı, pişmiş çamura benzeyen bir balçıktan yarattı. Cinleri öz ateşten yarattı. O halde, Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz? (O,) iki doğunun ve iki batının Rabbidir. Öyleyse Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlayabilirsiniz? İki denizi birbirine kavuşmak üzere salıvermiştir. Aralarında bir engel vardır, birbirine geçip karışmazlar. O halde Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlayabilirsiniz? İkisinden de inci ve mercan çıkar.'*[1339] Vallahi yüce Allah'ın nimetlerini fiillerle/davranışlarla anlatmak O'nun katında, sözlerle anlatmaktan çok daha sevimlidir! Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Ve Rabbinin nimetini minnet ve şükranla an.'"*[1340]

Âsım: "Ey Müminlerin Emiri! Öyleyse sana ne oluyor da yiyeceklerin ve giyeceklerin konusunda sert şeyler yiyip giyiniyorsun?!" deyince Ali (r.a) şöyle dedi: "Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah, yarattıklarının önderlerine, insanların en zayıflarının yaşadıkları gibi yaşamayı zorunlu kılmıştır! Ki bu sayede fakirin fakirliği ona herhangi bir engel teşkil etmesin!"

1339 Rahmân, 55/11-22. âyetler.

1340 Duhâ, 93/11. âyet.

CamScanner ile tarandı

2407. Asmaî (rh.) şöyle demiştir: "Bedevilerden biri şöyle demiştir: "İtibar gören görüş, kendisinden söz dinlenilmeyecek birinde, silah onu kullanamayacak olanın yanında, mal da kendisine infak edilmemesi gereken birinde ise bütün işler zayi olmuş, düzen bozulmuş demektir!"

2408. Bir adam Hasan-ı Basrî'ye: "Yüce Allah bana genişlik, zenginlik verdi. Biz de güzel kokular sürünmeyi ve güzel elbiseler giyinmeyi istiyoruz. Ancak keşke bundan daha azıyla yetinmeyi dileseydik diye düşünüyorum! Sen bu konu hakkında ne düşünüyorsun?" deyince Hasan-ı Basrî şöyle demiştir: "Ey adam! Yüce Allah, iman ehlini edeplendirdi ve bu edeplendirmeyi çok güzel bir şekilde yaptı! Nitekim bu sebeple şöyle buyurdu: *'İmkânı geniş olan, nafakayı imkânlarına göre versin; rızkı daralmış bulunan da Allah'ın kendisine verdiği kadarından nafaka ödesin. Allah hiç kimseyi imkânı oranında verebileceğinden fazlasıyla yükümlü kılmaz. Allah, bir güçlükten sonra bir kolaylık yaratacaktır.'*[1341] Yüce Allah, dünyayı kendilerine verdiği için şükretmekte olan kullarına azap etmez! Yüce Allah, dünyayı kendilerinden çekip aldığı halde O'na isyan etmeyen kullarına da azap etmez!"

2409. Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Sâliha hanım, geniş ev ve yararlı binek saadet/huzur sebebidir!"[1342]

2410. Mâlik'e (rh.), *"Allah'ın sana verdiğinden (O'nun yolunda harcayarak) ahiret yurdunu iste; ama dünyadan da nasibini unutma. Allah sana ihsan ettiği gibi, sen de (insanlara) iyilik et. Yeryüzünde bozgunculuğu arzulama. Şüphesiz ki Allah, bozguncuları sevmez."*[1343] âyeti hakkında sorulunca şöyle demiştir: "Bu bir görüşe göre kişinin kendisini darlığa sokmayacak, onu sıkıntıya sürüklemeyecek şekilde yaşaması, yemesi ve içmesidir."

1341 Talâk, 65/7. âyet.

1342 Bu ifade Sa'd b. Ebû Vakkâs'tan (r.a) merfu hadis olarak nakledilmiştir: Ahmed b. Hanbel (1/168); İbn Hibbân (4032) şu lafızlarla rivayet etmişlerdir: "Dört şey saadet/huzur vesilesidir: Sâliha hanım, geniş ev, iyi komşu, faydalı binek. Dört şey de mutsuzluk sebebidir: Kötü komşu, kötü hanım, dar ev, kötü binek!"

1343 Kasas, 28/77. âyet.

CamScanner ile tarandı

174. BÂB: MAL-MÜLKÜ DİNİ YAŞAMAYA YARDIMCI OLMASI İÇİN KULLANMAK VE ONUNLA AHİRETİ KAZANMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2411. Ebû Sâlih'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sadece şu iki durumda haset (gıpta) edilir: Yüce Allah'ın kendisine Kur'ân bahşettiği bir insan vardır. O gece ve gündüz vakitlerinde Kur'ân okur. Bunun üzerine onu gören biri: 'Keşke ona verilen nimet bana da bahşedilseydi de ben de onun gibi amel edebilseydim!' der. Diğer gıpta edilecek kişi de yüce Allah'ın kendisine mal verdiği insandır. Bu kişi o malı hakkı olan yere infak eder. Böylece onu gören biri: 'Keşke ona verilen nimet bana da bahşedilseydi de ben de onun gibi amel edebilseydim!' der."*[1344]

2412. Katâde'nin, Enes b. Mâlik'ten (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir Müslüman her ne zaman bir ağaç dikse veya ekin ekse sonrasında da onlardan bir kuş, bir insan veya herhangi bir hayvan yese mutlaka bu, onun için bir sadaka olur!"*[1345]

2413. Ma'mer'in, Zührî'den naklettiğine göre Abdurrahman b. Avf (r.a), Rasûlullah (s.a.v) zamanında o dönemdeki malının yarısı olan dört bin dirhemi sadaka olarak verdi. Sonra kırk bin dirhem daha tasadduk etti. Daha sonra kırk bin dinar infak etti. Bundan başka yüce Allah'ın yolunda savaşsınlar diye beş yüz at ve yine yüce Allah'ın yolunda cihad etsinler diye beş yüz yüklü deve tasadduk etti. O, malının büyük çoğunluğunu ticaret yaparak kazandı."[1346]

2414. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v): *"Bu zor durumda olan orduyu her kim donatırsa ona cennet vardır!"* buyurunca onu Osman b. Affân (r.a) donatmıştır. Yine Rasûlullah (s.a.v): *"Rûme Kuyusu'nu kim satın alıp da onun kovasını Müslümanların kovası haline getirirse*[1347] *ona cennet var!"* buyurunca Osman b. Affân (r.a) o kuyuyu satın almıştır.[1348]

1344 Buhârî (5026 ve 7232 ve 7528); Müslim (815).

1345 Buhârî (2320); Müslim (1552).

1346 İbn Mübârek, ez-Zühd (520); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (1/99).

1347 Yani o kuyuyu Müslümanların hizmetine sunarsa, demektir. (Çevirenin Notu)

1348 Buhârî (2778); Bkz. Tirmizî (3704); Nesâî (6/230).

CamScanner ile tarandı

2415. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah; unutarak, hata ile, istemediğiniz halde mecbur kalarak yaptığınız ve güç yetiremediğiniz şeyler konusunda sizi sorumlu tutmadı! Zaruret durumlarında da normalde size haram olan şeyleri helal kıldı! O size beş şey verdi:

Birincisi: Size borç olarak dünyayı verdi ve onu sizden tekrar borç olarak kendisine vermenizi istedi. Her kim elindeki dünyalıkları O'na gönül hoşnutluğuyla verirse, yüce Allah bu yaptığının on katından yedi yüz katına ve hatta hiç kimsenin sayamayacağı kadar katbekat fazlasını ona verecektir! Nitekim yüce Allah şöyle buyurmuştur: *'Verdiğinin kat kat fazlasını kendisine ödemesi için Allah'a güzel bir borç (isteyene faizsiz ödünç) verecek yok mu? Darlık veren de bolluk veren de Allah'tır. Sadece O'na döndürüleceksiniz.'*[1349]

İkincisi: Eğer dünyalık malı sizden zorla alır ve imtihan ederse, siz de buna karşılık güzelce sabreder ve bunun sevabını yalnızca yüce Allah'tan beklerseniz sizin bu sabrınız ve samimiyetinize karşılık size merhamet eder, sizi destekler ve imanınızı kuvvetlendirir, böylece hakiki bir imana ulaşmanızı sağlar. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmuştur: *'O sabredenler, kendilerine bir belâ geldiği zaman: Biz Allah'ın kullarıyız ve biz O'na döneceğiz, derler. İşte Rablerinden bağışlamalar ve rahmet hep onlaradır. Ve doğru yolu bulanlar da onlardır.'*[1350]

Üçüncüsü: Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Hatırlayın ki Rabbiniz size: Eğer şükrederseniz, elbette size (nimetimi) artıracağım ve eğer nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir! diye bildirmişti.'*[1351]

Dördüncüsü: Eğer bir Müslüman kötülük işlese ve hatta onun bu kötülüğü kendisini küfre kadar götürse bile sonra tövbe ederse, yüce Allah onun tövbesini kabul eder ve onu sever! Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Şunu iyi bilin ki, Allah tövbe edenleri de sever, temizlenenleri de sever.'*[1352]

Beşincisi: Eğer bütün dünyayı Cibril'e ve Mikail'e vermiş olsaydı bile onlara bu verdiğinden katbekat fazla olarak vermiş olacağı şey şu âyette bu-

1349 Bakara, 2/245. âyet.
1350 Bakara, 2/156-157. âyetler.
1351 İbrâhîm, 14/7. âyet.
1352 Bakara, 2/222. âyet.

CamScanner ile tarandı

yurduğu olurdu: *'Rabbiniz şöyle buyurdu: Bana dua edin, kabul edeyim. Çünkü bana ibadeti bırakıp büyüklük taslayanlar aşağılanarak cehenneme gireceklerdir.'"*[1353]

2416. Saîd b. Cübeyr (rh.) şöyle demiştir: "Aldatan dünyalık; seni ahiret peşinde koşma konusunda oyalayan şeydir. Eğer seni ahiretten alıkoymuyorsa o, aldatan bir dünyalık değildir. Seni kendisinden daha hayırlı olana ulaştıran dünyalık ise iyidir."

2417. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Dünya için ahireti veya ahiret için dünyayı terk eden kişi, sizin en hayırlınız değildir. Ancak sizin en hayırlınız, dünyadan ahiretin hakkını alan ve dünyayı da tamamen terk etmeyen kişidir!"

175. BÂB: AMELLERİN NİYETLERE GÖRE OLMASI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2418. Ömer b. Hattâb'ın (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç şüpheniz olmasın ki ameller niyetlere göredir. Her kişi için niyetinin karşılığı vardır. Her kimin hicret etme niyeti Allah'a ve Rasûlü'ne ise onun hicreti Allah'a ve Rasûlü'ne olarak kabul edilir ve sevabına nail olur! Her kimin hicret etme niyeti de elde edeceği bir dünyalığa veya evlenmek istediği bir kadına ise onun hicreti de niyet ettiği şeyedir!"*[1354]

2419. Süfyân'ın naklettiğine göre Zübeyd el-Yâmî şöyle demiştir: "Yiyip içmeye ve uyumaya varıncaya kadar her şeyde yüce Allah'ın rızasını kazanmaya niyet etmek beni çok sevindirir!"

2420. Irak ehlinin naklettiğine göre onlar Ebû Zer'e (r.a) bazı şeyler sordular. Ebû Zer de onlara bazı hadisler aktardı. Daha sonra da şöyle dedi: "Biliyorsunuz ki yüce Allah'ın rızasını kazanmak amacını taşıyan bu hadisleri, onlarla dünyalık mal elde etmek isteyen hiç kimse öğrenemez. Böyle biri cennetin kokusunu bile ebediyen koklayamaz!"

1353 Mü'min, 40/60. âyet.

1354 Buhârî (1); Müslim (1907). Açıklamasıyla birlikte bu hadise bkz: İbn Receb el-Hanbelî, Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem (1/59-92).

CamScanner ile tarandı

2421. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Kişinin niyeti, amelinden daha hayırlıdır!"[1355]

2422. Bunun manası şudur: Bir insanın amel etmediği halde niyet etmesi ona caizdir. Ancak niyetsiz bir şekilde amel etmesi ona caiz değildir.

176. BÂB: TEFEKKÜR VE İBRET ALMA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2423. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ehl-i kitaptan inkâr edenleri, ilk sürgünde yurtlarından çıkaran O'dur. Siz onların çıkacaklarını sanmamıştınız. Onlar da kalelerinin, kendilerini Allah'tan koruyacağını sanmışlardı. Ama Allah (O'nun azabı), onlara beklemedikleri yerden geliverdi. O, yüreklerine korku düşürdü; öyle ki evlerini hem kendi elleriyle hem de Müminlerin elleriyle harap ediyorlardı. Ey akıl sahipleri! İbret alın."*[1356]

2424. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde aklıselim sahipleri için gerçekten açık ibretler vardır. Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken (her vakit) Allah'ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler (ve şöyle derler:) Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru!"*[1357]

2425. Ebu'd-Derdâ'nın annesine: "Ebu'd-Derdâ'nın (r.a) en büyük ve üstün ibadeti ne idi?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Tefekkür etmek/derinlemesine düşünmek!"

2426. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Bir süre/saat tefekkür etmek bütün geceyi ibadetle geçirmekten daha hayırlıdır!"

2427. Mâlik'e (rh.), "Tefekkür etmeyi bir ibadet olarak görüyor musun?" diye sorulunca o şöyle demiştir: "Evet! O yakîn/kesin bir bilgiyle iman etmeyi sağlar! Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Onlar, ayakta dururken,*

1355 Bu ifade, Sehl b. Sa'd es-Sâıdî'den (r.a) merfu bir hadis olarak da nakledilmiştir: Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (5942); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (3/255) isimli eserinde şöyle demiştir: "Bu hadis gariptir." Hâfız İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî (4/219) bu hadisi zayıf kabul etmiştir. Bkz: el-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ (2/430).

1356 Haşr, 59/2. âyet.

1357 Âl-i İmrân, 3/190-191.

CamScanner ile tarandı

otururken, yanları üzerine yatarken (her vakit) Allah'ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler (ve şöyle derler:) Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru!'"[1358]

2428. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "İlim ehli sürekli olarak ilmi müzakerelerinin üzerine tefekkürlerini, tefekkür üzerine de ilmi müzakerelerini döndürüp dururlar. Kalpler konuşuncaya kadar da kalplerine seslenirler. Sonra bir de bakarlar ki kalplerin kulakları ve gözleri var! Ve onlar hikmetle konuşuyorlar, muhteşem örnekler veriyorlar, hakiki ilmi aktarıyorlar!"

2429. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre Mâlik şöyle demiştir: "Âmir b. Abdukays harap olan bir yerden geçti ve şöyle seslendi: 'Ey harabe! Ahalin nerede?!' Bunu birkaç kere söyledi ve sonra şöyle dedi: 'Onlar gittiler! Âmir de geride bıraktıkları izler üzerinde kaldı!"

2430. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Her kim, kalbini tefekkür etmekle irtibatlı hale getirirse, yüce Allah onun kalbini nur ve hikmetle doldurur!"

2431. Ebû Müslim el-Havlânî (rh.) harabe bir yerden geçerken şöyle dedi: "Ey harabe! Ahalin nerede?! Onlar gittiler ve geride amelleri kaldı! Şehevi istek ve arzuları bitip tükendi ama günahları baki kaldı! Ey insan! Günahları terk etmek tövbe etmeyi istemekten daha kolaydır!"

2432. Mücahid (rh.) şöyle demiştir: "Ben, Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) ile birlikte harabe bir yerden geçiyordum. O bana: 'Ey Mücahid! Şöyle seslen: 'Ey harabe! Ahalin nerede?! Ahalin neler yaptı?!' Bunun üzerine ben de öyle seslendim. İbn Ömer şöyle dedi: 'Onlar gittiler ve geride amelleri kaldı! Şehevi istek ve arzuları bitip tükendi ama günahları baki kaldı!"

177. BÂB: YAKÎN/KESİN BİLGİYLE İMAN ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2433. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın, sanki cennet ehlini cennette ebedi bir halde yaşarken cehennem ehlini de cehennemde

1358 Âl-i İmrân, 3/191.

CamScanner ile tarandı

azap çekerken görmüş gibi hayat süren has kulları vardır. Onların; kalpleri mahzun, elleri ve dilleri güvenilir, nefisleri iffetli, ihtiyaçları da azdır! Az olan bu dünya günlerinde sabrederler böylece sonunda ebedi bir rahata ererler! Geceleri ise ayağa kalkar ve namaz kılarlar! Gözyaşları sel olur yanaklarından akar! Rableri için secdelere kapanırlar ve şöyle yalvarırlar: Rabbimiz! Rabbimiz! Gündüzleri ise onlar; ilim ehlidirler, yumuşak huylu halim-selim insanlardır, sürekli iyilik yaparlar ve takva ehli kişilerdir! Sanki onlar soluk renkli bir cam gibidirler. Onlara bakan biri onların hasta olduklarını zanneder. Halbuki hasta değildirler. Çok ibadet etmekten dolayı öyle görünürler. Sanki hep insanlar arasındaymış gibidirler. Halbuki onlar yalnızca çok büyük bir işleri olursa insanlar arasına karışırlar."

2434. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki huzur ve kurtuluş; yakîn/kesin bilgide ve rıza göstermektedir! Keder ve hüzün ise şüphede ve rıza göstermeyerek öfkelenmektedir!"

178. BÂB: TAKVA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2435. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Hac, bilinen aylardadır. Kim o aylarda hacca niyet ederse (ihramını giyerse), hac esnasında kadına yaklaşmak, günah sayılan davranışlara yönelmek, kavga etmek yoktur. Ne hayır işlerseniz Allah onu bilir. (Ey müminler! Ahiret için) azık edinin. Bilin ki azığın en hayırlısı takvâdır. Ey akıl sahipleri! Benden (emirlerime muhalefetten) sakının."*[1359]

2436. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, O'ndan en çok korkanınızdır. Şüphesiz Allah bilendir, her şeyden haberdardır."*[1360]

2437. Zübeyd'in naklettiğine göre Mürre (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın: *'Ey iman edenler! Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslümanlar olarak can verin.'*[1361] âyeti hakkında Abdullah şöyle demiştir:

1359 Bakara, 2/197. âyet.
1360 Hucurât, 49/13. âyet.
1361 Âl-i İmrân, 3/102. âyet.

CamScanner ile tarandı

'Âyette geçen, O'na yaraşır şekilde korkun, ifadesinin manası yüce Allah'a; itaat edilmesi, isyan edilmemesi, şükredilmesi, nankörlük ederek küfre düşülmemesi, O'nun zikredilmesi ve unutulmamasıdır."

2438. Rivayet edildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Takva kıyamet günü, boyun eğici bir binek olarak gelir; sahibi ona biner, dizginini onun eline verirler ve böylece gölgesi bol ve serin bir yere gider. Takva ehli olanlar orada konaklar ve muhabbet ederler. Daha sonra cennetin kapıları açılır. Cennetin çiçeklerinin, güzelliğinin ve nimetlerinin kokusu etrafa yayılır. Onlara: 'Selametle ve güvenlik içerisinde girin!' denir. Dikkat edin! Günahlar da alevli birer binek olurlar! Günahkârlar da onların üzerine bindirilir! Dizginleri ellerinden alınır ve cehenneme atılıncaya kadar bu binekler onları yakar!"

2439. Sâlihlerden biri şöyle demiştir: "Ben öyle bir âyet biliyorum ki eğer bütün insanlar sadece bu âyete sarılsalardı onlara yeterli gelirdi: *'Kim Allah'tan korkarsa, Allah ona bir çıkış yolu ihsan eder. Ve ona beklemediği yerden rızık verir. Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter. Şüphesiz Allah, emrini yerine getirendir. Allah her şey için bir ölçü koymuştur.'"*[1362]

2440. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Allah'tan korkan kişi öfkesine yenik düşmez ve nefretini tatmin etmez! Allah'tan sakınan ve korkan kişi her istediği şeyi yapmaz! Eğer kıyamet günü olmasaydı siz gördüklerinizden çok daha farklı şeylerle karşılaşırdınız!"

2441. Âişe (r.anhâ) annemiz, Muâviye'ye (r.a) şöyle yazmıştır: "Sözün özüne gelirsek... Allah'tan kork ve O'ndan sakın! Eğer sen yüce Allah'a karşı takvalı olursan O senin adına insanlara yeterli gelir! Ancak sen insanlardan sakınırsan o zaman yüce Allah'a karşı sana hiçbir şey fayda sağlayamaz!"

2442. A'meş (rh.) şöyle demiştir: "Her kimin ana sermayesi takva olursa onun ne kadar çok kâr elde ettiğini anlatmak konusunda bütün canlar yorgunluktan bitkin düşerler!"

2443. Sâlihlerden bir adam şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah takva ehli olanları ve kendisinden sakınanları, korkanları sever!

1362 Talak, 65/2-3. âyetler.

CamScanner ile tarandı

Onlar kaybolsalar aranmazlar, hazır bulunsalar tanınmazlar, onların kalpleri hidayet kandilleridir, bütün fitnelerden de körler gibi yani hiçbirini görmeyip etkilenmeyerek çıkarlar!"

2444. Ömer b. Abdulazîz (rh.) şöyle demiştir: "Her şeyin bir kaynağı vardır! Takvanın kaynağı ise ariflerin kalpleridir. Öyleyse takva hakkında derinlemesine düşünün! Onun emirleri ve yasakları konusunda da son derece hassas bir kulluk şuuruyla hareket edin!"

2445. İbnü'l-Mu'tez (rh.) şöyle demiştir: "Takva; kalıcı bir teçhizat, korunaklı bir kalkandır! Takvanın zahiri (dışı) dünyada şereftir, batını (içi) ise ahirette şereftir!"

2446. Mücâhid (rh.) şöyle demiştir: "Lokman özgür olmadan önce; belalara maruz kalan, çok sıkıntı çeken, dayak yiyen siyahi bir köleydi. Ona: 'Sen filanca oğullarının kölesi değil miydin?' diye sorulunca: 'Evet!' dedi. 'Öyleyse nasıl bu kadar değerli bir seviyeye ulaştın?' diye sorulunca da şöyle cevap verdi: 'Yüce Allah'a karşı hassas bir kulluk şuuruyla hareket etmek (takva), uzun süre susmak ve beni ilgilendirmeyen şeyleri (malayani) terk etmekle!"

2447. İbn Vehb'in naklettiğine göre Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Zeyd b. Eslem şöyle derdi: 'Ey insan! Eğer sen yüce Allah'a karşı takvalı olursan insanlar bunu yapmaktan hoşlanmasalar bile seni severler!"

2448. İbn Ebû Üveys'in naklettiğine göre Mâlik b. Enes (rh.) şöyle demiştir: "Vehb b. Keysân bizimle otururdu ve şöyle demedikçe kalkmazdı: 'Bu zamanın başı ıslah olmadığı/düzelmediği sürece sonu ıslah olmaz/düzelmez!' Bir keresinde ona: 'Bununla ne kast ediyorsun?' diye sorduğumda ise şöyle dedi: 'Takvayı!"

2449. Abdullah b. Şeddâd'ın (rh.) vefat zamanı yaklaşınca oğlu Muhammed'i çağırdı ve ona şöyle dedi: "Evladım! Görüyorum ki ölümün çağrısından kurtulmak mümkün değil! Gidenlerin hiçbiri de geri dönmüyor! Geride kalanlar ise ona doğru gidiyor! Evladım! İşlerinin en önemlisi gizli ve açık bütün hallerinde yüce Allah'tan korkmak ve sakınmak (takva), yüce Allah'a şükretmek ve doğru sözlülük olsun! Çünkü çokça şükreden kişi bolca rızıklandırılır! Rızıkların en hayırlısı ise takvadır!"

CamScanner ile tarandı

2450. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Takva ehlinin bazı alametleri vardır ki bunlarla hemen tanınırlar: Doğru sözlülük, sözünü/ahdini yerine getirmek, akrabalarını arayıp sormak ve koruyup kollamak, zayıf/güçsüz kişilere merhamet etmek, kibirden ve övünmekten mümkün mertebe uzak durmak, bolca iyilik yapmak, güzel ahlaklı olmak, son derece yumuşak huylu ve hâlim-selim davranmak, yüce Allah'a yakınlaşmayı sağlayacak konularda bilginin peşinde koşmak."

179. BÂB: İBADET HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2451. Hikmet ehlinden birisi şöyle demiştir: "İbadet kendini her şeyinle yüce Allah'a adamaktır!"

2452. Bir başkası da şöyle demiştir: "Kulun, Rabbine yönelmesi ve sürekli O'nun zikriyle meşgul olmasıdır."

2453. Bana göre ibadet; farzları ifa etmek, haramlardan uzak durmak, nafilelerden de nasip olan kısmını/payını almaktır.

2454. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşa, yolcuya, ellerinizin altında bulunanlara (köle, cariye, hizmetçi ve benzerlerine) iyi davranın; Allah kendini beğenen ve daima böbürlenip duran kimseyi sevmez."*[1363]

2455. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ve sana yakîn (ölüm) gelinceye kadar Rabbine ibadet et!"*[1364]

2456. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Asıl hayır; malının ve çocuklarının çok olması değildir. Asıl hayır; hâlim-selim vasfının ve ilminin çok olması, yüce Allah'a ibadet etme konusunda insanlardan uzak durmandır! Eğer bir iyilik yaparsan Rabbin olan Allah'a hamd et! Kötülük edersen günahından dolayı yüce Allah'tan bağışlanma dile!"

2457. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Gençlik yıllarında Rabbine güzel bir şekilde ibadet eden kula, yaşı ilerleyince, yüce Allah hikmet verir.

1363 Nisâ, 4/36. âyet.
1364 Hicr, 15/99. âyet.

CamScanner ile tarandı

Nitekim yüce Allah bu konuda şöyle buyurmuştur: *'(Yusuf) ergenlik çağına erişince, ona (isabetle) hükmetme (yeteneği) ve ilim verdik. İşte güzel davrananları biz böyle mükâfatlandırırız.'"*[1365]

2458. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Bir adam, bir işveren için çalışan kişilere baktı ve onların yanlarına gitti. İşçiler, çalışmalarının karşılığı olarak ücretlerini istiyorlardı. O da onların arasına girdi ve işveren adama: 'Bunlara verdiğin ücret gibi bana da ücret ver!' dedi. İşveren ise: 'Sen hiçbir şey yapmadığın halde nasıl olur da sana ücret verebilirim?! Git başımdan!' dedi. Bunun üzerine ona: 'Sen sadece senin için çalışanlara mı ücret veriyorsun?' dedi. Adam da: 'Evet' deyince nefsine döndü ve şöyle dedi: 'Ey nefis! Bu konuda derinlemesine düşün! Eğer amel edersen ücret alırsın! Eğer amel etmezsen sana hiçbir şey verilmez!"

2459. Ümmü Mâlik b. Dînâr evladına: "Evladım! Keşke sadece bir gün azıcık da olsa gözümün aydınlığı olacak bir şey yapsaydın!" deyince Mâlik şöyle demiştir: "Anneciğim! Bize bir hedef belirlendi ve biz o hedefe doğru yarışmakla emrolunduk. Ben bugün nefsimi bu yolda yoruyorum! Belki yarın ileriye geçerim!"

2460. Vehb b. Münebbih'in naklettiğine göre hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Ben, sevap kazanma ümidiyle Rabbime ibadet etmekten hayâ ederim! O zaman sanki ücretle çalışan biri gibi olurum! Çünkü böyle birine ücret verilirse çalışır, ücret verilmezse çalışmaz! Yine ben, cehennem korkusuyla Rabbime ibadet etmekten de hayâ ederim! O zaman da sanki kötü bir köle gibi olurum. Çünkü böyle biri korkarsa çalışır, korkmazsa amel etmez! Ancak ben O'na, ibadet edilmeye layık yüce Allah olduğu için ibadet ederim!"[1366]

1365 Yûsuf, 12/22. âyet.

1366 Bizim, yüceler yücesi Rabbimize olan ibadetimizin sebebi, O'nun buna layık olmasıdır. Bu doğru ancak yapılan ibadetlere karşı O'ndan sevap beklemek ve yüce Allah'ın cezalandırmasından korkmak bununla çelişmez. Gerçek Müslüman korku ve ümit arasında olur. İşte bu, peygamberlerin yoludur. Nitekim yüce Allah onlar hakkında şöyle buyurmuştur: "Onlar (bütün bu peygamberler), hayır işlerinde koşuşurlar, umarak ve korkarak bize yalvarırlardı; onlar, bize karşı derin saygı içindeydiler." Enbiya, 21/90. âyet. Bkz: İbnü'l-Cevzî, Bahru'd-Dümu' (s. 39).

CamScanner ile tarandı

2461. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Eğer şu üç şey olmasaydı tek bir gün bile yaşamayı istemezdim: En sıcak zamanlarda Allah için oruç tutarak susuz kalmak, gecenin yarısında kalkıp secdeye varmak ve sizden birisinin meyvelerin en iyilerini seçtiği gibi kelamın en güzellerini öğrenip, birbirlerine aktaran insanlarla birlikte oturmak!"

2462. Ebû Süleymân ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "Kur'ân okumanın zevkine varınca rükû veya secdeye gitme! Secdenin zevkine vardığın zaman da kıraate ve rükûa geçme! Sana bir hal açıldığında ve zevkine vardığında ona sımsıkı yapış! Bir şeyi çok isteyen birinin onu bulduğu zaman terk ettiğini gördün mü?!"

2463. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah, bütün işlerinde yumuşak huylu/hâlim-selim olan insanı sever!"*[1367]

2464. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir kadının gece boyunca namaz kıldığını işitince: *"O kim?"* buyurdu. Kendisine onun Havle binti Tüveyt olduğu ve gece boyunca uyumadan ibadet ettiği söylenince Rasûlullah (s.a.v) bunu hoş görmedi. Hatta hoşlanmadığı yüzünden rahatlıkla anlaşılabiliyordu. Daha sonra Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah asla usanmaz! Ta ki sonunda siz usanır ve bıkarsınız! Gücünüzün yettiği kadar amel etme sorumluluğun altına girin!"*[1368]

2465. Âişe annemiz (r.anhâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) en çok sevdiği amel, kişinin devamlı olarak yaptığı ameldi!"[1369]

2466. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Gerçekten bu din, daimî bir ibadet gerektirir! Gerçekten hak ağırdır! İnsan ise zayıftır."

2467. Şöyle denmiştir: "Sizler güç yetiremeyeceğiniz, altından kalkamayacağınız amellere girişmeyin! Çünkü siz ecelin ne vakit geleceğini bilemezsiniz! Hiç şüpheniz olmasın ki kul, nefsini zora koştuğunda ve kendini güç yetiremeyeceği amellerin altına soktuğunda, o kadar çok usanır ki sonunda bütün amelleri terk eder. Hatta farz olanları bile yerine getirmez. Halbuki nef-

1367 Buhârî (6024); Müslim (2165), Âişe annemizin (r.anhâ) rivayetidir.
1368 Buhârî (43); Müslim (785).
1369 Buhârî (6462); Müslim (783).

CamScanner ile tarandı

sini kolay olana alıştırarak başlasaydı, ibadetlerini hafif tutsaydı ve gücünün yeteceği kadar amelin sorumluluğunu üstlenseydi o zaman da en çok ibadet eden kişilerden olurdu!"

2468. Şöyle denmiştir: "En şerli yürüyüş hızlı ve yorucu olanıdır!"[1370]

2469. Fudayl b. Iyâz (rh.) şöyle demiştir: "Kul, yüce Allah'a, üzerine farz olan ibadetlerden daha faziletli bir şeyle yaklaşamaz! Yüce Allah, farzlar yerine getirilinceye kadar nafileleri kabul etmez! Hiç şüpheniz olmasın ki farz ibadetler ana sermayedir! Nafileler ise bu ana sermaye üzerinden elde edilen kâr gibidir!"

2470. Yine Fudayl b. Iyâz şöyle demiştir: "Farz ibadetlerinize zarar vermesinden korkar hale geldiğiniz zamanlarda nafile ibadetleri terk edin!"

2471. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Yüce Allah: *'O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratandır. O, mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır.'*[1371] buyurdu ancak 'O, hanginizin daha çok amel yapacağını sınamak için...' buyurmadı!"

2472. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın sana farz kıldığı ibadetleri yerine getir! O zaman insanların en çok ibadet edeni olursun! Yüce Allah'ın seni nehyettiği günahlardan uzak dur! O zaman insanların en takvalısı olursun! Yüce Allah'ın sana taksim ettiği rızka rıza göster! O zaman insanların en kanaatkârı olursun!"

180. BÂB: HAYÂ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2473. Rivayet olunduğuna göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her dinin kendine has ve daha çok görünür olan bir ahlakı vardır. İslam dininin ahlakı hayâdır!"*[1372]

1370 İbn Mübârek, ez-Zühd (1329); Burada temsili bir anlatım var. Hızlı ve yorucu yürüyüş takatten fazla ibadet edilmesine ve sonra da yorgunluktan hiç ibadet edemez hale gelmeye benzetilmiştir. Tabii bazen hızlı yürüyen kişinin kısa sürede takatten düşüp hiç yürüyemez hale gelmesi de bir hakikattir. (Çevirenin Notu)

1371 Mülk, 67/2. âyet.

1372 Hasen bir hadistir. İbn Mâce (4181); Ebû Ya'lâ (3573), Enes b. Mâlik'ten (r.a) nakletmiştir; İbn Mâce (4182), Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) nakletmiştir; İbn Abdilberr, et-Temhîd (21/42), Muâz b. Cebel'den (r.a) nakletmiştir ve hadisi hasen kabul etmiştir; İmâm Mâlik, Muvatta (2/905), Zeyd b. Talha b. Rükâne'den Mürsel olarak nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

2474. Rivayet olunduğuna göre Ebû Saîd el-Hudrî (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) örtüler içerisinde bulunan bakire bir kızdan bile daha çok hayâlı idi! O bir şeyden hoşlanmadığı zaman biz bunu onun yüzünden hemen anlardık!"[1373]

2475. Rivayet edildiğine göre Ebû Mes'ûd el-Bedrî (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *'Peygamberliğin ilk döneminden itibaren insanların peygamberlerden öğrendikleri cümlelerden biri de şudur: 'Utanmadıktan sonra dilediğini yap!'"*[1374]

2476. İmrân b. Husayn'dan (r.a) nakledildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hayâ, hayırdan başka bir şey getirmez!"* Beşîr b. Ka'b bunu işitince şöyle dedi: "Hikmetli yazılardan birinde şöyle yazılmıştır: 'Hiç şüpheniz olmasın ki vakar/saygınlık hayâdandır! Gerçekten sekînet/huzur hayâdandır!" Bunun üzerine İmrân b. Husayn şöyle demiştir: "Ben sana Rasûlullah'tan (s.a.v) bir hadis aktarıyorum sen ise bana kendi kitabından bir söz söylüyorsun!"[1375]

2477. Abdullah b. Ömer'den (r.anhumâ) nakledildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) Ensar'dan olan bir adamın yanından geçti. Adam hayâlı olduğu için kardeşine kızıyor ve şöyle diyordu: 'Sen çok hayâlısın!' Sanki şöyle demeye getiriyordu: 'Bu sana zarar veriyor!' Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) ona şöyle buyurdu: *'Onu bırak! Çünkü hayâ imandandır!'*[1376]

2478. Nakledildiğine göre Ebû Abdullah el-Cedelî şöyle demiştir: "Dâvûd (a.s) Rabbine karşı olan hayâsından dolayı vefat edinceye kadar başını semaya kaldırıp da bakmadı!"[1377]

2479. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Her şeyin bir yüceliği, değeri vardır! Kalbin yüceliği de hayâdır! Her şeyin bir güzelliği vardır! Hayânın güzelliği de günahları terk etmektir. Her şeyin bir meyvesi vardır! Hayânın meyvesi de hayır, sevap kazanmaktır!"

1373 Buhârî (3562 ve 6102); Müslim (2320).

1374 Buhârî (3483).

1375 Buhârî (6117); Müslim (37).

1376 Buhârî (24 ve 6118); Müslim (36).

1377 Belki de bu durum Davud'un (a.s) kendi iç dünyasında yaşadığı bir halden meydana gelmiş olabilir. Nitekim Rasûlullah (s.a.v) en hayâlı kul olduğu halde başını semaya kaldırıp bakmış ve yüce Allah'ın rahmetini beklediği olmuştur. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

2480. Süleymân şöyle demiştir: "İmanın düzeni hayâdır! Düzen bozulduğunda onda bulunan şey de yok olup gider!"

2481. Mâlik b. Enes şöyle demiştir: "Osmân b. Affân (r.a) yolculuk esnasında çadır kurduran ilk kişiydi. O şöyle derdi: 'Ben gerçekten çok hayâlı bir insanım! Bu sebeple örtünmeyi ve ulu orta görünmemeyi istiyorum!"

2482. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Şu üç haslet/özellik yalnızca bir peygamberde veya sâlih bir insanda olur: 'Hayâ, cömertlik ve zühd."

2483. Rivayet olunduğuna göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v): *'Yüce Allah'tan hakkıyla hayâ edin!'* buyurunca sahâbe: 'Yüce Allah'a yemin ederiz ki biz gerçekten Allah'tan hayâ ediyoruz!' dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Öyle değil!*[1378] *Yüce Allah'tan hakkıyla hayâ eden kul; başını ve idrak ettiği şeyleri, karnını ve içerdiği şeyleri korusun! Bunlar konusunda dikkatli olsun! Ölümü ve çürüyüp gitmeyi düşünsün! Ahireti gerçekten isteyen kişi dünya güzelliklerini terk eder! Her kim bunları yaparsa işte o zaman yüce Allah'tan hakkıyla hayâ etmiş olur!"*[1379]

2484. Esved b. Yezîd (rh.) çokça ibadet ediyor ve bitkin düşecek kadar oruç tutuyordu. Hatta bu yüzden bedeni sararıp soluyordu. Vefat anı yaklaşınca ağlamaya başladı. Ona: "Niçin ağlıyorsun?" diye sorulunca şöyle cevap verdi: "Ağlamaya benden daha layık olan kim var ki?! Yüce Allah'a yemin ederim ki, kesin olarak bağışlanacağımı bilsem dahi yüce Allah'a karşı işlediğim günahlarımdan dolayı Rabbimden hayâ etmem beni yeteri kadar kederlendirir! Vallahi! Bir adam ile Rabbi arasında çok büyük bir günah vardır! Rabbi onu bağışlar! Kul ise hayatı boyunca Rabbinden hayâ etmeye ve mahcubiyet duymaya devam eder! Yüce Allah da bu kulunun hayâsına karşılık verme konusunda daha çok hak sahibidir!"

2485. Emrolunan hayânın manası şudur: Helal olmayan veya yiğitliği ve saygınlığı azaltan bir şey hakkında geri durmayı gerektiren bir sebep olduğunda kişinin kendisini tutmasıdır. Dinden, ilimden, Allah'ın veya insanların

---

1378 Yani sizin anladığınız gibi basit bir utanma meselesi değil, deniyor. (Çevirenin Notu)

1379 Zayıf bir hadistir. Ahmed b. Hanbel (1/387); Tirmizî (2458) şöyle demiştir: "Bu hadis gariptir." Yani zayıftır.

CamScanner ile tarandı

hakkını yerine getirmekten kaynaklı olan ve yapılması gereken bir şeyden geri durduğunda ise o kişi kınanmış olur. Onun için bitkin ve kendini ifade etmekten aciz demek daha uygun olur.

2486. Ümmü Seleme şöyle demiştir: "Ümmü Süleym, Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Yüce Allah, hakkı söylemek konusunda hayâ etmez! Bir kadın ihtilam/cenabet olduğunda gusül alması gerekir mi?' dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Evet! Suyu/meniyi gördüğü zaman gusül almalı!'*"[1380]

2487. Âişe annemiz (r.anhâ) şöyle demiştir: "Ensar'ın kadınları ne kadar iyi kadınlardır! Hayâları onları, din konusunda bilgili olmaktan alıkoymadı!"[1381]

2488. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Hayâ eden ve kibirli olan kişi ilim öğrenemez!"

181. BÂB: YÜCE ALLAH'IN DOSTLARI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2489. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına hiçbir korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir de."*[1382]

2490. Rivayet edildiğine göre Saîd b. Cübeyr'e: "Yüce Allah'ın dostları kimler?" diye soruldu. Bunun üzerine o şöyle cevap verdi: "Görüldüğü zaman yüce Allah'ın hatırlandığı kişilerdir!"

2491. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'ın öyle kulları vardır ki şayet bir konuda Allah üzerine yemin etseler, yüce Allah mutlaka onların yeminlerini yerine getirir, onları yalancı çıkarmaz!"*[1383]

2492. Ma'mer'in naklettiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.): *"Allah'a çağıran, sâlih amel işleyen ve "Kuşkusuz ben Müslümanlardanım" diyenden daha gü-*

1380 Buhârî (130); Müslim (313).

1381 Müslim (332); Buhârî, Kitâbü'l-İlim kısmında, Hayâ ve İlim Bâbı'nda bu hadisi muallak olarak nakletmiştir.

1382 Yûnus, 10/62. âyet.

1383 Buhârî (2806); Müslim (1675), Enes b. Mâlik'ten (r.a) nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

zel sözlü kimdir?"[1384] âyetini okuyunca şöyle dedi: "İşte bu kişi yüce Allah'ın sevdiğidir! İşte o yüce Allah'ın dostudur! İşte o yüce Allah'ın seçkin kuludur! İşte o yüce Allah'ın güzide kuludur! İşte o yeryüzü halkı içerisinde yüce Allah'a en sevgili gelen kuldur! Daveti konusunda kendisi de yüce Allah'a icabet eder, bu icabet konusunda da sâlih amel işler ve şöyle der: 'Kuşkusuz ben Rabbime teslim olan Müslümanlardanım!"

2493. Hasan-ı Basrî (rh.): *"Şüphesiz 'Rabbimiz Allah'tır!' deyip de sonra dosdoğru olanlar var ya onların üzerine akın akın melekler iner ve derler ki: 'Korkmayın, üzülmeyin, size (dünyada iken) vadedilmekte olan cennetle sevinin!"*[1385] âyetini okuyunca şöyle dedi: "Ey yüceler yücesi olan Allah'ım! Sen bizim Rabbimizsin! Bizi istikamet üzere dosdoğru olmakla rızıklandır!"

2494. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Eğer iyi, güzel ve doğru şekilde yaşayan (sâlih) insanlar olmasaydı yeryüzü ifsat olurdu (bozulurdu). Eğer Âlimler olmasaydı insanlar hayvanlar gibi yaşardı! Eğer sultan (yönetici) olmasaydı insanlar birbirlerini yerdi! Ahmaklık olmasaydı dünya harap olurdu! Eğer rüzgâr olmasaydı gökyüzü ile yeryüzü arasında olan her şey kötü kokardı!"

2495. Rivayet olunduğuna göre Ömer b. Hattâb'ın (r.a) hilafeti zamanında Nil Nehri geri çekildi ve uzun süre kıyılarına doğru tekrar yayılmadı. Yerel halk olan Kıptîlere bu konu sorulunca onlar: "Biz Nil Nehri'nin yayılma zamanı gelince kölelerimizden bir cariyeyi alırız ve yaşar haldeyken onun içine atıp kurban ederiz! Böylece tekrar yayılır ve uzar. Eğer böyle yapmazsak geri çekildiği gibi kalır ve uzamaz!" dediler. Müslümanlar ise böyle bir şeyi yapmaktan çekindiler. Bunun üzerine Ömer b. Hattâb'a durumu bildirdiler. Ömer de onlara şöyle yazdı: "Rahmeti sonsuz, merhameti sınırsız yüce Allah'ın adıyla! Allah'ın kulu ve Müminlerin Emiri Ömer'den Mısır'ın Nil Nehri'ne! Bütün esenlikler ve güzellikler senin üzerine olsun! Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'a hamd ettiğimi sana bildiriyorum! Sözün özüne gelirsek... Eğer sen kendi gücün ve kudretinle akıyorsan bizim sana ihtiyacımız yok! Ancak sen yüce Allah'ın gücüyle ve kudretiyle akıyorsan o zaman yüce Allah'ın bereketi üzere ak! Selametle!"

1384 Fussilet, 41/33. âyet.
1385 Fussilet, 41/30. âyet.

CamScanner ile tarandı

Ömer, o günlerde Mısır valisi olan Amr b. Âs'a, bu mektubu Nil Nehri'ne atmasını emrettiği bir mektup yazdı. Amr da denileni yaptı. Yüce Allah'ın izniyle Nil Nehri tekrar uzadı ve yayıldı.

182. BÂB: İBADETLER KONUSUNDA ÇOK GAYRETLİ OLANLAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2496. Ziyâd'ın naklettiğine göre Muğîre (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) geceleyin namaza dursa ayakları ve baldırları ağrıyıp şişinceye kadar namaz kılardı. Hatta bundan dolayı ayaklarında çatlaklıklar oluşurdu. Sahâbe: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Yüce Allah senin gelmiş-geçmiş bütün günahlarını bağışladığı halde niçin bu kadar çok ibadet ediyorsun?' diye sorunca şöyle buyurdu: *'Çokça şükreden bir kul olmayayım mı?!'*"[1386]

2497. İshak b. Abdullah b. Ebû Talha'nın naklettiğine göre bir adam şöyle dedi: "Bir keresinde: 'Kesinlikle Rasûlullah'ın (s.a.v) namazını dikkatli bir şekilde inceleyeceğim!' dedim ve onu takip ettim. Rasûlullah (s.a.v) yatsı namazını kıldı ve kısa bir süre uyudu. Sonra kalktı ve ihtiyaçlarını giderdi. Sonrasında bineğinin arkasına gidip oradan misvak aldı ve dişlerini temizledi. Sonra abdest aldı. Canımı elinde tutana yemin ederim Rasûlullah (s.a.v) öyle bir rükû yaptı ki gecenin çoğu geçti mi yoksa gecenin bitmesine ne kadar kaldı hiç anlayamadık! Hatta o kadar çok uzun durduk ki dağlar misali uyku benim sırtıma bindi!"[1387]

2498. Ubeydullah b. Abdullah'ın şöyle dediği nakledilmiştir: "Abdullah b. Mes'ûd (r.a), gözleri dinlenince kalkardı. Ben sabaha kadar ondan arıların vızıltısı gibi bir ses geldiğini duyardım."[1388]

2499. Mücâhid (rh.) şöyle demiştir: "Sizin çok gayretli olanlarınız bile onların (sahâbenin) ancak oyun oynayanları gibidir!"

2500. Ebu'd-Duhâ'nın naklettiğine göre Mesrûk şöyle demiştir: "Mekke ehlinden bir adam şöyle dedi: 'İşte burası Temîm ed-Dârî'nin (r.a) makamı-

1386 Buhârî (1130); Müslim (2819).

1387 İbn Mübârek, ez-Zühd (105 ve 1235); Müslim (760), Zeyd b. Hâlid el-Cühenî'den (r.a) nakletmiştir.

1388 İbn Mübârek, ez-Zühd (97); İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (2/73); Hâkim, el-Müstedrek (3/356).

CamScanner ile tarandı

dır! Ben onu bir gece burada sabaha kadar veya sabaha çok az bir vakit kalıncaya kadar ibadet ederken gördüm. O, yüce Allah'ın Kitabı'ndan bir âyet okuyordu. Sonra rükû ve secde ediyordu. Ardından da ağlıyordu. Şu âyeti okuyordu: *'Yoksa kötülük işleyenler, kendilerini, inanıp sâlih amel işleyenler gibi kılacağımızı; hayatlarının ve ölümlerinin bir olacağını mı sanıyorlar? Ne kötü hüküm veriyorlar!'"*[1389]

2501. Ahmed b. Harb (rh.) şöyle demiştir: "Gerçekten çok ilginç! Bir insan; üstünde cennetin süslendiğini, altında ise cehennemin tutuşturulduğunu bildiği halde nasıl olur da bu ikisinin arasında uyuyabilir!"

2502. Âmir b. Abdullah'a (rh.), "Gece boyu ibadet etmeye ve gündüzün sıcaklarında oruç tutarak susuz kalmaya nasıl dayanabiliyorsun?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Gecenin uykusunu gündüze, gündüzün yemeğini de geceye yönlendiriyorum!"

2503. Mutarrif b. Abdullah (rh.): "Yüce Allah beni gündüz yemek yerken, geceleyin de uyurken inşallah hiç görmeyecektir!" deyince ona: "Allah sana merhamet etsin! Buna kim güç yetirebilir?!" denildi. Bunun üzerine o şöyle cevap verdi: "Bundan daha kolay ne var! Ben durumu başka bir hale çevirdim. Gündüzün yemeğini geceye, gecenin uykusunu da gündüze yönlendirdim!"

2504. Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Ben öyle insanlar tanıdım ki, Ramazan ayının girmesi bile onların ibadet konusundaki gayretlerinden hiçbir şeyi arttırmıyordu! Ramazan ayının çıkması da onların ibadet konusundaki gayretlerinden hiçbir şeyi eksiltmiyordu!"[1390]

2505. Rivayet edildiğine göre Bilâl b. Sa'd (rh.) şöyle demiştir: "Sizin zahidlerinizin dünyaya rağbeti var! İbadet konusunda gayretli olanlarınızın ise eksikleri, kusurları çok! Âlimleriniz cahil! Cahilleriniz ise aldanıp kibirlenmiş durumdalar!"

1389 Câsiye, 45/21. âyet.

1390 Bu bazı kişiler için doğru olabilir ancak herkes için geçerli doğru bir davranış değildir! Biz böyle meselelerde: "Bu da doğru ancak doğru bu değil!" deriz. Bununla bazı şeylerin bazı kişiler için doğru olabileceğini ancak herkes için geçerli bir doğru olmadığını kast ederiz. Zira Rasûlullah (s.a.v), Ramazan ayında daha fazla ibadet ederdi. Hatta son on gün iyice arttırırdı. Demek ki bir farklılık olmalıdır. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

2506. Yaşlandığı ve kemikleri zayıfladığı zaman Ebû Müslim el-Havlânî'ye, "Ya yaptığın işlerde ve ibadetlerinde eksiklik olursa ne olacak?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Siz bir atı yarışa gönderdiğiniz zaman onun binicisine: 'Ata iyi davran ve onunla yolculuk et!' demiyor musunuz?! Hedefe ulaştığında ve yaşlandığında ise artık onun yarışmasını ve herhangi bir şeyi geçmesini istemiyorsunuz! Öyle değil mi?" Onlar: "Evet! Öyle." dedikleri zaman da şöyle devam etmiştir: "İşte ben de yolun sonuna vardım!"

2507. Sâbit'in naklettiğine göre Ebû Musa, secde halinde olan evladının yanına geldi. Sonra gitti ve Kâbe'yi tavaf etti (yedi kere etrafında döndü). Baktı ki oğlu hâlâ başını kaldırmamış! Bunun üzerine şöyle dedi: "Evladım! Keşke güç yetirebileceğin bir şeye niyet etseydin! Sen ömrün ne kadar olduğunu bilemezsin!" Evladı: "Benim bu hayatla ne işim olur?!" deyince şöyle dedi: "Öyleyse git ve istediğin şeyi yap!"

2508. Tâvûs (rh.) yatağını serer ve üstüne uzanırdı. Sonra da fasulyenin tavada pişmesi gibi yanar ve tutuşurdu. Dayanamayıp yataktan sıçrar ve ibadete başlardı. Sabaha kadar namaz kılar ve şöyle derdi: "Cehennem düşüncesi, ibadet ehlinin uykusunu kaçırır!"

2509. Rivayet edildiğine göre sâlihlerden bir adam yolculuktan gelince karısı onun için bir yatak hazırladı. Adam da uyudu. Bu sâlih adamın geceleyin sürekli kalktığı bir ibadet saati vardı. Ancak bu sefer uyanamadı. Sabah olunca gece ibadetine kalkamadığı için bir daha asla yatakta yatmayacağına dair yemin etti!

2510. Abdulazîz b. Ebû Revvâd (rh.), gece çökünce yatağının başına gelir ve elini onun üzerinde gezdirirdi. Sonra da: "Gerçekten sen çok yumuşaksın! Ancak Cennet ehlinin yatağı senden daha yumuşaktır!" der ve bütün gece ibadet ederdi!

2511. Amr b. Utbe b. Ferkat (rh.) geceleyin çıkardı ve mezarlığa giderek şöyle derdi: "Ey kabir ehli! Ameller kaldırıldığı halde amel defterleri yayıldı ve hesaba çekilme başladı!" Sonra ağlardı ve ayaklarını aynı hizaya getirerek bütün gece namaz kılardı. Ardından da geri dönerdi ve sabah namazına katılırdı.

CamScanner ile tarandı

2512. Fudayl b. Iyâz (rh.) şöyle demiştir: "Gecenin başına gelince gecenin uzunluğu beni korkutur! Sonra Kur'ân okumaya başlarım. Sabaha vardığım halde yine de ibadete olan istek ve iştiyakımı bitiremem!"

2513. Hasan b. Sâlih, kardeşi Ali ve annesi her gece Kur'ân'ı hatmederlerdi. Sonra Ali vefat edince Hasan bütün gece namaz kılmaya başladı!

2514. Abdurrahman b. Yezîd şöyle demiştir: "Biz Atâ el-Horasânî (rh.) ile birlikteydik. O bütün geceyi ibadetle geçirirdi ve ihya ederdi. Gecenin üçte biri veya daha fazlası geçince şöyle seslenirdi: 'Ey Abdurrahman b. Yezîd! Ey filan! Ey falanca! Kalkın ve abdest alıp namaz kılın! Hiç şüpheniz olmasın ki bu geceyi namazla ve bu gündüzü oruçla geçirmeniz, irin içmekten ve cehennem ateşinde paramparça olmaktan çok daha kolay ve iyidir! Acele edin acele! Kurtuluşa erin kurtuluşa!"

2515. Ebu'l-Cüveyriye şöyle demiştir: "Altı ay boyunca Ebû Hanîfe'ye (rh.) arkadaşlık ettim. Hiçbir gece yatıp uyuduğunu görmedim!"

2516. Şöyle anlatılmıştır: "Bir keresinde Ebû Hanîfe (rh.) bir topluluğun yanından geçti. Onlar: 'Bu adam bütün gece ibadet eder!' dediler. Ebû Hanîfe onların sözünü duydu. Halbuki o, gecenin yarısını ibadetle geçiriyordu. Bunun üzerine şöyle dedi: 'Görüyorum ki yapmadığım şeylerle vasıflanıyorum!' Bu olaydan sonra bütün geceyi ibadetle geçirmeye başladı.

2517. Muğîre b. Habîb şöyle demiştir: "Bir keresinde Mâlik b. Dînâr'ı (rh.) izledim. O yatsı namazından sonra abdest aldı ve namaz kıldığı yere gitti. Sakalını tuttu ve şöyle demeye başladı: Ey yüceler yücesi olan Allah'ım! Mâlik'in ağarmış saçını sakalını cehenneme haram kıl! Ey İlâhım! Sen kimin cennet ehli, kimin de cehennem ehli olduğunu son derece iyi bilirsin! Mâlik bunlardan hangisi?! Mâlik'in yurdu bunlardan hangisi?!' Gün doğana kadar bu şekilde yapmaya devam etti!"

2518. Mansûr b. Mu'temir (rh.) vefat ettiğinde bir adam onun annesine: "Ey Mansûr'un annesi! Mansûr nasıl ibadet ederdi?" diye sordu. Annesi de şöyle cevap verdi: "Vallahi o, sürekli oruç tutar ve hiç aksatmazdı! Geceleri ibadete kalkar ve uyumazdı!"

2519. Mansûr'un bir cariyesi ve o cariyenin de bir kızı vardı. Gece çöktüğü zaman bu kadın ve kızı çatıya çıkarlar ve seher vaktinde de inerlerdi.

CamScanner ile tarandı

Orada Mansûr'un namaz kılışına bakarlardı. Mansûr vefat edince kadın ve kızı yine çatıya çıktı. Küçük kız: "Anne! Mansûr'un çatısında bulunan direğe ne oldu?" diye sorunca annesi şöyle dedi: "Evladım! O bir direk değildi! O Mansûr'un kendisiydi!"

2520. Rivayet edildiğine göre bir grup insan yolculuğa çıktılar ancak yollarını kaybettiler. Sonunda da insanlardan uzakta tek başına yaşayan ibadet ehli bir adamla karşılaştılar. Ona seslendikleri zaman adam onlara yöneldi. Onlar: "Biz yolumuzu kaybettik! Doğru yol ne tarafta?" diye sorunca adam başıyla semayı işaret etti. Onlar, adamın ne demek istediğini anladılar ve: "Biz sana gideceğimiz yolu soranlarız, bize cevap verecek misin?" dediler. Adam bu sefer de: "Soru sorun ama çok fazla sormayın! Hiç şüpheniz olmasın ki gündüz hiçbir zaman dönmemek üzere gidiyor! Ömür de asla geri gelmeyecek! Gerçekten talip/istekli olan kişi acele eder ve çokça gayret gösterir!" dedi. Onlar: "Yaratılmış olanların, Sultanları (yüce Allah) katındaki durumları nedir?" diye sorunca adam: "Niyetlerine göredir!" dedi. Onlar: "Bize nasihat et!" deyince de adam: "Yolculuğunuzun miktarı kadar azık edinin! Azığın en hayırlısı kişiyi amacına ulaştırandır!" dedi. Daha sonra onlara doğru yolu gösterdi ve ardından da kayboldu.

2521. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Sabah olunca gece ibadet eden kullar hamd ederler! Ölüm anında ise takvalı kullar hamd ederler!"

2522. Rebî b. Huseym'in kızı: "Babacığım! Görüyorum ki insanlar uyuduğu halde sen hiç uyumuyorsun! Neden?" diye sorunca Rebî şöyle demiştir: "Ey kızcağızım! Hiç şüphen olmasın ki baban, geceleyin uyuyup kalmaktan ve ibadet edememekten korkuyor!"

2523. Habîbetü'l-Adeviyye (rh.), gece çöktüğü zaman çatısı üzerinde ibadete başlardı. Elbisesini ve örtüsünü sıkıca bağlar ve şöyle derdi: "İlahım! Yıldızlar battı, gözler uyudu, sultanlar kapılarını kapattı! İşte bu makamım yalnızca seninle benim aramda!"[1391] Ardından da kendini namaza verirdi. Seher vakti olup da fecir doğunca şöyle derdi: "İlahım! İşte bu gece dönüp gitti! İşte bu gündüz de çıkıp geldi! Bu gecedeki ibadetlerimi kabul edip et-

1391 Bazı rivayetlere göre de şöyle derdi: "Allah'ım! Şimdi herkes sevdiğiyle beraber! Ben de sevdiğim olan Seninle birlikteyim!" (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

mediğini keşke bilebilseydim! Kabul ettiysen bayram edip sevinirdim! Eğer reddettiysen o zaman da kendimi teselli eder ve taziyede bulunurdum!"

2524. Muâz (r.a) bütün geceyi ihya eder, ibadetle geçirirdi. Uyku bastırdığı zaman da ayağa kalkar ve evin içinde dolaşırdı. Şöyle derdi: "Ey nefs! Asıl uyku önünde duruyor! Eğer ölürsen ya hüsran ya da sevinç üzere uzun uzun uyuyacaksın!"

2525. Ebû Süleyman ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "Bir gece Râbia'nın yanında kaldım. Gece olunca namaz kıldığı yere geçti. Ben de evin bir köşesinde namaza durdum. Seher vaktine kadar namaz kıldı. Seher vakti girince şöyle dedi: 'Bu geceyi ibadetle geçirmemiz konusunda bize güç ve kuvvet veren yüce Zât'ın hakkı nedir?' Sonra da kendine şöyle cevap verdi: 'O'nun hakkı bu gecenin gündüzünde O'nun için oruç tutmamızdır!"

183. BÂB: KENDİNİ YÜCE ALLAH'A ADAYANLAR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2526. İbrahim b. Beşşâr er-Ramâdî şöyle demiştir: "İbrahim b. Edhem'e: 'Sen başta nasıl biriydin de sonra böylesine üstün bir makama ulaştın?' diye sorduğumda bana: 'Bu kişi senden daha üstün değildir!' dedi. Ben: 'Allah sana merhamet etsin! Anlat da belki bir gün yüce Allah beni onunla faydalandırır!' dedim ve ikinci defa sordum. İbrahim b. Edhem ise: 'Sana yazıklar olsun! Yalnızca Allah ile meşgul ol!' dedi. Üçüncü defa da sordum ve şöyle dedim: 'Allah sana merhamet etsin! Eğer bana bu durumu haber vermeyi dilersen, belki de yüce Allah beni bir gün onunla faydalandırır!' Sonunda İbrahim b. Edhem bana şöyle dedi: 'Babam Horasan'ın varlıklı/zengin kişilerinden ve önde gelenlerinden biriydi. Bana da ava çıkmak sevdirilmişti. Yine bir keresinde atıma binmiş ve ava çıkmıştım, köpeğim de yanımdaydı. Bir tilki veya tavşan izine rastladım. Bundan dolayı da atımı hareket ettirdim. Tam o sırada arkamdan bir ses işittim: 'Ey İbrahim! Sen bunun için yaratılmadın! Sen bunları yapmakla emrolunmadın!' Sesi duyunca durakladım ve etrafıma bakındım ama kimseyi göremedim! Sonra kendi kendime: 'Allah, şeytana lanet etsin!' dedim. Sonra tekrar atımı hareket ettirdim. Bu sefer birincisinden çok daha kuvvetli bir ses işittim: 'Ey İbrahim! Sen bunun için yaratılmadın! Sen bunları yapmakla emrolunmadın!' Tüylerim diken diken

CamScanner ile tarandı

oldu ve durdum. Etrafıma bakındım ama yine hiçbir şey göremedim. Yine: 'Allah, İblis'in belasını versin!' dedim. Atımı tekrar hareket ettirdim. Bu sefer de eyer çantamdan bir ses işittim: 'Ey İbrahim! Sen bunun için yaratılmadın! Sen bunları yapmakla emrolunmadın!' Durdum ve şöyle dedim: 'Heyhât ki heyhât! Âlemlerin Rabbinden bana bir uyarıcı geldi!' Yüce Allah'a yemin ederim ki, Rabbimin beni muhafaza etmesiyle bu günümden sonra hiçbir zaman Rabbime isyan etmedim! Sonra ailemin yanına gittim ve atımı bıraktım. Babamın çobanlarından birine gittim ve onun abasıyla elbiselerini aldım. Kendi elbiselerimi de ona verdim. Hiçbir yer beni alıkoyamadan ve zaafa düşüremeden Irak'a kadar gittim. Burada günlerce çalıştım. Helal olan şeyin ne olduğunu anlayamıyordum. Bunun üzerine sâlihlerden olan bir kişiye helal hakkında sordum. O bana: 'Şam bölgesine git!' dedi. Ben de Mansûra denilen (asıl ismi Massîsa/Misis) bir yere geldim. Burada da günlerce çalıştım. Helal olan şeyin ne olduğunu anlayamıyordum. Yine sâlihlerden olan başka bir kişiye helal hakkında sordum. O bana: 'Eğer helali istiyorsan Tartûs'a gitmelisin! Çünkü orada helal olan çok iş var!' dedi. Ben o halde bir kapıda otururken yanıma bir adam geldi. Onun tarlasına bakmam için beni ücretli olarak tuttu. Ben de onunla birlikte gittim. Uzun süre o tarlada çalıştım ve kaldım. Sonra bir adam ortaya çıktı ve yanında da arkadaşları vardı. Eğer bu tarlanın sahibinin o olduğunu bilseydim asla ona bakmazdım. Gitti ve bir yere oturdu. Ardından da: 'Ey bekçi! Ey bekçi!' diye bana seslendi. Ben de ona icabet ettim. Adam: 'Git ve bize bulabildiğin en iri, en güzel, en tatlı narı getir!' dedi. Ben de getirdim. Adam narı aldı ve kırdı ancak tadı çok ekşiydi! Bunun üzerine bana: 'Ey bekçi! Şu kadar zamandır tarlamızda kalıyorsun! Narlarımızdan ve meyvelerimizden yiyorsun da hangisinin tatlı hangisinin ekşi olduğunu anlayamıyor musun?!' dedi. Ben ise: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, sizin meyvelerinizden hiçbir şey yemedim! Hangisinin tatlı hangisinin ekşi olduğunu da bilmiyorum!' dedim. Adam arkadaşlarına baktı ve: 'Bu sözler şaşırtıcı değil mi?' dedi. Sonra bana döndü ve: 'Eğer sen İbrahim b. Edhem olsaydın bundan daha fazlası olmazdı!' dedi. Ertesi gün olunca insanlara beni anlatmaya başladı. İnsanlar boyunlarını eğerek tarlaya doluşmaya başladılar. İnsanların çokluğunu görünce onlardan gizlendim. İnsanlar yanıma geldikçe ben onlardan kaçıyordum. İşte bu benim durumumun ve halimin ilk dönemidir!"

CamScanner ile tarandı

2527. Abdulvâhid b. Zeyd şöyle demiştir: "Bana, harabelerin olduğu yerde yaşayan ve hikmetle konuşan deli/veli bir kadından bahsedildi. Bunun üzerine onu aramaya başladım ve bir harabede buldum. Taşın üzerine oturmuştu ve üzerinde yünden bir aba vardı. Başı da traşlıydı, saçları yoktu. Beni görünce daha ben konuşmaya başlamadan şöyle dedi: 'Merhaba sana, ey Abdulvâhid!' Ben de ona: 'Allah sana da rahatlık versin!' dedim. Daha önce beni hiç görmediği halde beni tanımasına çok şaşırdım. Sonra bana: 'Buraya gelme sebebin nedir?' diye sorunca: 'Bana nasihat etmen için geldim!' dedim. Kadın: 'Ne kadar da acayip! Kendisine nasihat edilen bir vaiz!' dedi ve şöyle devam etti: 'Ey Abdulvâhid! Kul, yüce Allah'tan gelen nimetlerle kendisine yetecek kadarını elde ettiği halde dünyaya meyledersе yüce Allah ondan zühdün zevkini söküp çıkarır! Sonra da şaşkın, üzgün ve çaresiz bir şekilde öylece kalakalır! Eğer kulun, yüce Allah katında bir nasibi varsa, yüce Allah ilham ederek onu uyarır ve ona müjdeler verir! Ona şöyle der: 'Ey kulum! Gerçekten Ben, senin kıymetini meleklerimin, arşı taşıyanların katında yükseltmek istedim! Yeryüzümde Bana itaat edenlere ve dostlarıma karşı seni yumuşak huylu kıldım! Sen ise dünyalık mallara meylettin ve Beni terk ettin! Bu sebeple Ben de seni ünsiyetten/yakınlıktan sonra uzaklığa/yalnızlığa attım! Sana izzet ve şereften sonra zillet ve rezillik verdim! Seni zenginlikten sonra fakirliğe muhtaç ettim! Ey kulum! Sen daha önce olduğun hale geri dön ki Ben de daha önce nefsin hakkında bildiğin o hale seni geri çevireyim!' Kadın sonra beni bıraktı ve yüzünü çevirdi! Ben de oradan ayrıldım. Kalbim ise onun söylediklerinden dolayı hüzün içerisindeydi."

184. BÂB: NEFİSLE MÜCADELE, NEFSİ İSTEK VE ARZULARA KARŞI GELME HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2528. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Kim de Rabbinin huzurunda duracağından korkar ve nefsini arzularından alıkoyarsa, şüphesiz, cennet onun sığınağıdır."*[1392]

2529. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ona dedik ki: 'Ey Dâvûd! Gerçekten biz seni yeryüzünde halife yaptık. İnsanlar arasında hak ile hüküm*

1392 Nâziât, 79/41. âyet.

CamScanner ile tarandı

ver. Nefis arzusuna uyma, yoksa seni Allah'ın yolundan saptırır. Allah'ın yolundan sapanlar için hesap gününü unutmaları sebebiyle şiddetli bir azap vardır."[1393]

2530. Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "Nefsi istek ve arzular 'hevâ/düşmek' diye isimlendirilmiştir. Çünkü bunlar sahibini cehenneme düşürür!"

2531. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Nefsin konusunda kendine eziyet etmeyi bırak! Yüce Allah'a isyan etme konusunda hevâ ve hevesine tâbi olma! Eğer tâbi olursan kıyamet günü nefsin sana davacı olur! Bir kısmın diğer bir kısmına lanet eder! Ancak yüce Allah'ın affetmesi ve günahlarını örtmesi elbette bu durumun dışındadır!"

2532. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Tedavi etmek ve onunla uğraşmak konusunda bana en ağır gelen şey nefsimdir! Onunla mücadelem bazen lehime sonuçlanır bazen de aleyhime!"

2533. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Nefsin, kontrol edilmesi zor asi bir bineğin dizgine olan muhtaçlığından daha çok ve daha sert bir dizgine muhtaçtır!"

2534. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Şu dört çeşit riyazet/terbiye yöntemiyle nefsinle mücadele et: Az yemek, az uyumak, az konuşmak ve bütün yaratılmışların eziyetine katlanmak! Az yemek sayesinde şehevi istek ve arzular ölür, az uyku sayesinde irade berraklaşır ve temizlenir, az konuşmak sayesinde afetlerden emin/güvende olunur, yaratılmışların ezasına katlanmak da kişiyi amacına ve en yüksek seviyeye ulaştırır! Kul için cefaya karşı yumuşak huyla davranmaktan ve eziyete karşı sabırlı olmaktan daha üstün bir özellik yoktur!"

2535. Nakledildiğine göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Dinleyen ve idrak eden, doğruya çağrıldığında ona yakınlaşan, hidayetin kemerinden tutup kurtuluşa eren, Rabbini gözeten, günahlarından korkan, samimiyetini önceleyen, sâlih amel işleyen, ebedi kalacak iyilikler yapan, haramlardan uzak duran, hevâ ve hevesine direnen, boş istek ve arzularına uymayan, ecel vaktine karşı dikkatli olan, amel etmeye girişen, sabrı hayatının temeli haline

1393 Sâd, 38/26. âyet.

CamScanner ile tarandı

getiren ve takvayı da ölümünün kalkanı/koruması yapan kula yüce Allah merhamet etsin/eder!"

2536. Abdullah b. Mevhib'in naklettiğine göre Yezîd b. Abdullah b. Kusayt şöyle demiştir: "Bazı Peygamberlerin, şehrin dışında ve kendilerine ait olan bir ibadethaneleri bulunurdu. O Peygamber, Rabbinden bir şey dileyeceği zaman ibadethanesine gider ve yüce Allah'ın ona takdir ettiği oranda namaz kılardı. Sonra da neyi dilemek istiyorsa onu Rabbinden dilerdi. Yine böyle bir Peygamber, ibadethanesinde ibadet halindeyken ona yüce Allah'ın düşmanı şeytan çıkıp geldi. Kıble ile onun arasına oturdu. Peygamber (a.s): 'Taşlanmış ve kovulmuş şeytandan yüce Allah'a sığınırım!' dedi. Bunu da üç sefer tekrarladı. Şeytan ona: 'Hangi şeyi yaparak benden kurtulduğunu bana haber ver!' deyince Peygamber: 'Aksine! Önce sen insanlara nasıl galip geldiğini bana anlat!' dedi. Bu şekilde tartışma olunca Peygamber şöyle dedi: 'Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'İşte bu bana ulaştıran dosdoğru yoldur. Azgınlardan sana uyanlar dışında, kullarım üzerinde senin hiçbir hakimiyetin yoktur!'*[1394] Bunun üzerine şeytan: 'Ben bu âyeti sen henüz doğmadığın zamanda bile işitmiştim!' dedi. Peygamber şöyle devam etti: 'Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Eğer şeytandan bir kışkırtma seni dürterse, hemen Allah'a sığın. Şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.'*[1395] Vallahi her ne zaman senin kışkırtmanı hissetsem kesinlikle hemen senden yüce Allah'a sığınırım!' Bunun üzerine Allah'ın düşmanı şeytan şöyle dedi: 'Doğru söyledin! İşte benden de bu sayede kurtuldun!' Peygamber: 'Şimdi, insanlara nasıl galip geldiğini bana anlat!' deyince şeytan şöyle dedi: 'Öfke anında ve hevâya uyma durumunda onları ele geçiririm!"

185. BÂB: YÜCE ALLAH'IN HAŞYETİNDEN (SAYGI İÇERİKLİ KORKU) DOLAYI AĞLAMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2537. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Artık kazandıklarının karşılığı olarak, az gülsünler, çok ağlasınlar."*[1396]

1394 Hicr, 15/41. âyet.
1395 A'râf, 7/200. âyet.
1396 Tevbe, 9/82. âyet.

CamScanner ile tarandı

2538. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ey Muhammed ümmeti! Yüce Allah'a yemin ederim ki, eğer benim bildiklerimi bilseydiniz gerçekten az güler, çok ağlardınız!"*[1397]

2539. Rivayet edildiğine göre Abdu'l-A'lâ et-Teymî (rh.) şöyle demiştir: "Bir insana ilim verildiği halde bu ilim onu ağlatmıyorsa, aslında ona faydalanacağı bir ilmin verilmemesi daha uygun olanıdır! Çünkü yüce Allah âlimlerin özelliklerini anlatırken şöyle buyurmuştur: *'De ki: Ona ister inanın ister inanmayın! Şüphesiz, daha önce kendilerine ilim verilenler, Kur'ân kendilerine okunduğunda derhal yüzüstü secdeye kapanırlar. Onlar, Rabbimizin şanı yücedir. Rabbimizin vaadi mutlaka gerçekleşecektir, derler. Onlar ağlayarak yüzüstü yere kapanırlar. Bu da onların derin saygılarını artırır.'"*[1398]

2540. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Amr (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, eğer benim bildiklerimi bilseydiniz beliniz kırılıncaya kadar secdelere kapanır, sesiniz kesilinceye kadar çığlık atardınız! Allah için ağlayın! Eğer ağlamaya güç yetiremiyorsanız ağlamak için kendinizi zorlayın ve ağlama haline bürünün!"

2541. Rivayet olunduğuna göre İbn Umeyr şöyle demiştir: "Dâvûd (a.s) kırk gece secdeye kapanarak ağladı ve sonra başını kaldırdı. Alnındaki etler çürümüştü!"

2542. Evzâî (rh.) şöyle demiştir: "Dâvûd'un gözleri adeta iki su kırbası gibiydi ve sürekli göz yaşı akıtıyordu! Suyun, toprakta yarık açtığı gibi gözyaşları da onun yüzünde düz bir çukur oluşturmuştu!"

2543. Rivayet olunduğuna göre Mücâhid (rh.) şöyle demiştir: "Dâvûd, kırk gün boyunca başını secdeden kaldırmadı ve sonunda gözyaşlarının aktığı yerden ot bitti! Sonra da kafasını sardı! O zaman kendisine: 'Ey Dâvûd! Karnın mı aç? Öyleyse karnın doyurulsun! Susadın mı? Öyleyse susuzluğun giderilsin! Yoksa çıplak mısın? Öyleyse sana elbise verilsin!' denildi. Ona istediği şeyin dışındaki meselelerde icabet edilmişti. Bunun üzerine öyle bir feryat etti ki üzerindeki otlar titredi ve içindeki ateşten dolayı hepsi yanıp kül oldu! Daha sonra yüce Allah onun tövbesini kabul etti ve onu bağışladı. O

1397 Buhârî (1044); Müslim (901).
1398 İsrâ, 17/107-109. âyetler.

CamScanner ile tarandı

vakit Dâvûd şöyle dedi: 'Ey Rabbim! Hatamı avuçlarımın içine koy ki hep gözümün önünde olsun!' Bu sebeple Dâvûd (a.s), avuçlarını yemek, içmek veya herhangi bir şey için asla açmaz, sadece mağfiret dilemek için açardı. Her açtığında da onu görürdü ve hatası onu ağlatırdı. Kendisine üçte ikisi suyla dolu bir bardak verilse ve onu alsa dahi mutlaka avucunda hatasını görürdü. Bardağı dudaklarına koyuncaya kadar gözyaşları gözünden akardı!"

2544. Rivayet olunduğuna göre Dâvûd (a.s), çok fazla ağlamasından dolayı kınanırdı. Bunun üzerine o şöyle derdi: "Beni bırakın da ağlama günü/kıyamet gelmeden önce ağlayayım! Bırakın beni de kemiklerin yanıp tutuşacağı, çenelerin alevle kuşatılacağı gün gelmeden önce ağlayayım! Yüce Allah'ın emirlerine harfiyen uyan ve asla O'na isyan etmeyen, emrolundukları şeyleri mutlaka yapan, çok sert ve çok çetin olan melekler benim aleyhime görevlendirilmeden önce doyasıya ağlayayım!"

2545. Rivayet olunduğuna göre Dâvûd (a.s): "Ey İlahım! Senin haşyetinden (saygı içerikli korku) dolayı gözlerindeki yaşlar yüzüne sel olup akacak kadar çok ağlayan birinin mükâfatı nedir?" diye sorunca Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Onun mükâfatı; yüzünü cehennem ateşinin alazlamasından korumam ve en büyük korkunun dehşetli sarsıntısı zamanında onu güvende kılmamdır!"

2546. Mutarrif b. Abdullah'ın naklettiğine göre babası (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına gittiğimde o namaz kılıyordu. İçinden de tencerenin fokurdayarak kaynaması gibi fokurdama sesleri geliyordu."[1399]

2547. İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Dilini tutabilen, evi kendisine geniş gelen ve hatalarına ağlayan kişiye muştular/müjdeler olsun!"

2548. Sâlim'in naklettiğine göre Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), Semûd kavminin helak olduğu Hicr bölgesinden geçerken şöyle buyurmuştur: *'Kendilerine zulmedenlerin yurduna mutlaka ağlayarak girin ki bu sayede onlara isabet eden bela ve musibetler sizi de vurmasın!'* Rasûlullah (s.a.v) sonra başını örttü ve o vadiyi geçinceye kadar hızlıca yürüdü!"[1400]

1399 Ahmed (4/25 ve 26); Ebû Dâvûd (904); Nesâî (3/13); İbn Huzeyme (900) bu hadisi sahih kabul etmiştir; İbn Hibbân (666 ve 753); Hâkim (1/264).

1400 Buhârî (3380); Müslim (2980).

CamScanner ile tarandı

2549. Ubeyde'nin naklettiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v): *'Bana Kur'ân oku!'* buyurunca ben: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Kur'ân sana indirilmişken sana Kur'ân mı okuyayım!' dedim. Bunun üzerine: *'Evet!'* buyurdu. Ben de Nisâ Sûresi'ni okumaya başladım. Okumam esnasında, *'Her ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onların üzerine bir şahit yaptığımız zaman, bakalım onların hali nice olacak!..'*[1401] âyetine gelince Rasûlullah (s.a.v): *'Bu kadarı yeterli!'* buyurdu. Ona yönelip baktığımda gördüm ki iki gözünden yaşlar boşanıyordu!"[1402]

2550. Nakledildiğine göre Kâsım b. Muhammed şöyle demiştir: "Bir gün sabah erkenden yola çıktım. Sabahları çıktığımda ilk iş olarak Âişe (r.anhâ) annemize uğrar ve ona selam verirdim. Yine onun yanına gidince bir de baktım ki kuşluk/duhâ namazını kılıyor ve şu âyeti okuyordu: *'Allah da bize lütfetti ve bizi iliklere işleyen cehennem azabından korudu.'*[1403] Ağlıyor, dua ediyor ve bu âyeti tekrar tekrar okuyordu. Ben bıkıp da yanından kalkıp gittiğim halde o hâlâ aynı şekilde devam ediyordu. Onun bu halini görünce çarşıya gittim ve ihtiyaçlarımı giderdim. Sonra dönüp geldim ancak o hâlâ aynı âyeti tekrar ediyor, dua ediyor ve ağlıyordu!"

2551. İbrahim, Perşembe günleri hanımının karşısında ağlıyor, hanımı da onun karşısında ağlıyordu. İbrahim şöyle diyordu: "İşte bugün, amellerimiz yüce Allah'a arz edilmektedir!"

2552. Rivayet olunduğuna göre Ebû Recâ şöyle demiştir: "Abdullah b. Abbas'ın (r.anhumâ) ağladığı yeri gördüm. Gözyaşlarından dolayı orası, çürümüş ayakkabı bağcığı gibi olmuştu."

2553. Urve'nin naklettiğine göre Âişe annemiz (r.anhâ) şöyle demiştir: "Bir keresinde Ebû Bekir'in (r.a) aklına bir fikir geldi ve ibadet etmek için evinin avlusunda bir yer inşa etti. Orada namaz kılar ve Kur'ân okurdu. Müşriklerin kadınları ve çocukları onun başına toplanırlar, ona hayranlık duyarlar ve onu izlerlerdi. Ebû Bekir çok ağlayan bir adamdı. Kur'ân okuduğu zaman gözyaşlarına engel olamazdı. Bu sebeple, Kureyş müşriklerinin önde gelenleri onun bu halinden çekinirler ve endişe duyarlardı."[1404]

1401 Nisâ, 4/41. âyet.
1402 Buhârî (4582); Müslim (800).
1403 Tûr, 52/27. âyet.
1404 Buhârî (476 ve 2297).

CamScanner ile tarandı

2554. İbn Ebû Müleyke'nin naklettiğine göre İbn Târık şöyle demiştir: "Bir keresinde Abdullah b. Amr b. Âs'ın (r.anhumâ) yanına uğradım. O secde halindeydi ve ağlıyordu. Başında bekledim. Başını kaldırdı ve bana şöyle dedi: 'Ağlamamdan dolayı şaşırıyor musun?!' Sonra aya baktı ve şöyle devam etti: 'Hiç şüphen olmasın ki bu dahi, yüce Allah'ın haşyetinden dolayı ağlar!"

2555. Ebû Bekir b. Ebû Üveys şöyle demiştir: "Mâlik b. Enes vefatından iki sene öncesine kadar sürekli Kur'ân'a bakardı. O çokça Kur'ân okur ve uzun uzun ağlardı."

2556. İbn Âsım şöyle demiştir: "Hasan-ı Basrî'nin elbisesinin, gözyaşlarından dolayı her gün ıslandığı görülüyordu!"

2557. Ömer b. Abdulazîz ağlar ve şöyle derdi: "Doğuda ve batıda her kim zulme uğrarsa uğrasın hepsinin sorumlusu ben olduğum halde nasıl hiçbir şey yokmuş gibi rahat rahat yiyip içebilirim?!"

2558. Mutarrif b. Abdullah bir keresinde ibadet ettiği yerde çok şiddetli bir şekilde ağladı. Kendisi bu konuda uyarılınca da şöyle dedi: "Ağlamaktan dolayı mı beni kınıyorsunuz?! Ölüm her yanımı kuşattığı, yiyeceğimi yediğim, içeceğimi bitirdiğim, bineğime yaklaştığım halde ben nasıl ağlamayayım?! Yarın yolculuğa çıkacağımı bildiren bir nida gelir! Ardından da dünyanın genişliğinden çıkar ve kabrin darlığına girerim! Sonra Rabbimin huzurunda durdurulurum! Azap göreceğim cehennem ateşine mi yoksa nimetlere gark olacağım cennete mi gireceğimi bilemem! Eğer Rabbim bana merhamet etmezse bütün felaketler başıma gelir ve bütün acılar beni bulur!"

2559. Yezîd er-Rakkâşî şöyle derdi: "Sana yazıklar olsun ey Yezîd! Kim senin yerine oruç tutacak?! Öldükten sonra kim senin yerine namaz kılacak?! Öldükten sonra senin adına Rabbini kim razı etmeye çalışacak?!" Sonra da şöyle devam ederdi: "Ey insanlar topluluğu! Hayatınızın geri kalanında nefislerinize ağlayıp feryat etmeyecek misiniz?! Kaçınılmaz sonu ölüm, evi kabir, yatağı toprak, yakın arkadaşları kurtçuklar olan ve bunlarla birlikte en büyük korkuların yaşanacağı o dehşetli günü bekleyen kişi nasıl olur da ağlamaz!" Sonunda da ağlardı.

CamScanner ile tarandı

2560. Muhammed b. el-Münkedir ağladığı zaman gözyaşlarını yüzüne ve sakalına sürerdi. Sonra da şöyle derdi: "Bana ulaşan bilgilere göre cehennem ateşi, gözyaşının değdiği yerleri yakıp kavurmaz!"

2561. Âsım şöyle demiştir: "Şakîk b. Seleme'yi secde halinde şöyle derken işittim: 'Ey Rabbim beni bağışla! Ey Rabbim beni bağışla! Eğer beni bağışlarsan bu Senin kudretinden ve rahmetindendir! Eğer bana azap edersen bu benim vazifelerimi hakkıyla yerine getiremediğim içindir!' Sonra da ağladı. Hatta o kadar feryat figan etti ki mescidin arka tarafından bile onun sesini işitebiliyordum."

2562. Abdurrahman b. Yezîd b. Câbir şöyle demiştir: "Yezîd b. Mezîd'e: 'Niçin senin gözlerinin kuru kaldığını hiç göremiyorum?' diye sorunca o: 'Bu konuyu niçin merak ediyorsun?' diye karşılık verdi. Ben: 'Belki de yüce Allah beni bundan faydalandırır ve istifade etmemi sağlar!' deyince de şöyle dedi: 'Ey kardeşim! Yüce Allah bana; eğer O'na isyan edersem beni cehennem ateşinde hapsedeceğine dair kesin bir söz verdi! Yüce Allah'a yemin ederim ki, eğer O'na isyan etmem sebebiyle beni hamama hapsedeceğine dair kesin söz vermiş olsaydı dahi yine de bana yakışan şey, gözlerimin sürekli ağlaması ve hiç kuru kalmaması olurdu!"

2563. Enes b. Mâlik (r.a), Sâbit el-Bünânî'ye: "Senin gözlerin Rasûlullah'ın (s.a.v) gözlerine ne kadar da benziyor!" deyince Sâbit hüngür hüngür ağlamaya başladı. Hatta o kadar ki sonunda ağlamaktan dolayı gözleri zayıf görmeye başladı!

2564. Anberî şöyle demiştir: "Hadis ehli âlimler Fudayl b. Iyâz'ın kapısının önünde toplandı. Fudayl küçük bir pencereden onların, kapının önünde beklediğini gördü. O ağlıyor ve çenesi titriyordu. Onlara şöyle dedi: 'Kur'ân okuyun! Namazlarınızı kılın! Size yazıklar olsun! Bu vakit boş konuşma zamanı değildir! Bu vakit; ağlama, yalvara yakara ibadet etme, boyun eğme ve son nefesini veren birinin dua etmesi gibi dua etme zamanıdır! Bu vakit; dilinizi koruyacağınız, hakkınızda korkacağınız, kalbinizi tedavi edeceğiniz, bildiğiniz iyi şeylere tutunup bilmediğiniz şüpheli şeylerden sakınacağınız zamandır!"

CamScanner ile tarandı

2565. Ka'b el-Ahbâr şöyle demiştir: "Canımı elinde tutana yemin ederim ki, yüce Allah'ın haşyetinden dolayı ağlarken gözyaşlarımın sakalımın üzerine sel olup akması, benim için bir dağ dolusu altın tasadduk etmekten çok daha değerli, çok daha iyidir!"

2566. Vehb b. Münebbih şöyle demiştir: "Bir keresinde Zekeriyyâ, oğlu Yahyâ'yı (aleyhimesselâm) kaybetti. Onu üç gün sonra bir kabrin başında yere yığılmış ağlarken buldu. Zekeriyyâ: 'Bu ne hal evladım?' deyince Yahyâ: 'Bana, Cibrîl'in sana şöyle haber verdiğini bildirdin: 'Cennet ile cehennem arasında öyle sıcak bir yer vardır ki onun ateşini yalnızca gözyaşı söndürebilir!' dedi. Bunun üzerine Zekeriyyâ şöyle dedi: 'Ağlamaya devam et oğlum!"

2567. Hikmet ehlinden birinin duası şöyle idi: "İlâhım! Beni; gözyaşları kan, azı dişleri de kor olmadan önce Senin haşyetinden dolayı hüngür hüngür ağlayan iki iri gözle rızıklandır!"

2568. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın haşyetinden dolayı bir damla gözyaşı akıtmak, benim için bin dinar tasadduk etmekten daha değerli, daha iyidir!"

2569. Mütetayyib, Sâbit'e: "Eğer bana şu üç şeyi terk edeceğine dair garanti verirsen ben de gözlerinin iyileşeceğinin garantisini veririm: Çok ağlamak, sürekli oruç tutmak ve uzun uzun secde etmek!" deyince Sâbit ağladı ve şöyle dedi: "Bu üç şeyi terk ettikten sonra hayatta ne hayır kalır ki?!"

2570. Hikmet ehlinden birine: "Çok ağlamak gözlere zarar verir!" denilince şöyle dedi: "İşte bu o kişi için Allah katında bir şahitlik olur!" Daha sonra da kör oluncaya kadar ağladı!

2571. Ğufeyra el-Âbide'ye: "Ağlamaktan bıkmıyor musun?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Hasta olan kişi içerisinde şifa bulunduğunu düşündüğü şeyi talep etmekten hiç bıkar mı?!"

2572. İbnü'l-Alâ es-Sa'dî'nin naklettiğine göre onun, kendisine Bürde denilen ve çok ibadet eden bir amca kızı vardı. O çokça Kur'ân okurdu. İçerisinde cehennem ateşinin zikredildiği âyetlere gelince hüngür hüngür ağlardı. O kadar çok ağlardı ki sonunda ağlamaktan dolayı gözleri kör oldu. Bunun üzerine amcaoğulları toplandılar ve birbirlerine: "Haydi Bürde'ye gidelim! Onu ağlamaktan vazgeçirelim!" dediler. İbnü'l-Alâ es-Sa'dî şöyle

CamScanner ile tarandı

devam etti: "Böylece gidip yanına vardık ve ona: 'Ey Bürde! Bu sabah nasılsın?' dedik. Bürde ise şöyle dedi: 'Gurbet bir diyarda dinlenen misafir yolcular olarak sabaha vardık! Ne zaman çağrılacağız da bu çağrıya cevap vereceğiz diye dört gözle bekliyoruz!' Biz: 'Niçin bu kadar ağlıyorsun? Ağlamaktan dolayı gözlerini kaybettin!' deyince de şöyle dedi: 'Eğer gözlerim yüce Allah'ın katındaysa bu benim için en hayırlı olandır! O vakit, görme özelliğini kaybetmiş olmasının gözlerime hiçbir zararı dokunmaz! Ancak durum böyle değilse... O zaman gözlerimin çok daha uzun ve daha çok ağlaması gerekir!' Bunun üzerine etrafındakiler şöyle dediler: "Kalkalım! Yüce Allah'a yemin olsun! Bürde, öyle bir halde ki biz o halin içinde olmadığımız için onu asla anlayamayız!"

2573. Ebû Âsım en-Nebîl şöyle demiştir: "Hişâm b. Hassân'ı gördüm. Rasûlullah (s.a.v), cennet veya cehennem zikredildiğinde onun gözyaşları yanaklarına akıyordu. İbn Avn'ı da gördüm. Onun ise gözleri doluyor ancak akmıyordu."

2574. Ebû Hafs el-Fellâs şöyle demiştir: "Mansûr b. Mutemir'in yanakları çökmüştü. Ağlamaktan dolayı yanakları aşınmıştı."

2575. Dahhâk her akşam ağlardı ve şöyle derdi: "Bugün hangi amelimin yüce Allah'ın katına yükseldiğini bilemem!"

186. BÂB: HÜZÜN HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2576. Hasan-ı Basrî'nin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Dünya Müminin zindanı, kâfirin ise cennetidir."*[1405] Hasan-ı Basrî şöyle demiştir: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, Mümin dünyada her sabahladığında mutlaka mahzun olur! Mümin bu durum karşısında nasıl hüzünlenmesin ki?! Çünkü yüce Allah'tan nakledilen bilgilere göre Mümin adeta dünyada cehenneme gönderilmiş gibidir ve her sabah kalktığında hâlâ bu cehennemden çıkamamıştır! Vallahi bir Mümin; hastalıklara, musibetlere, onu öfkelendirecek hadiselere, intikamını alamadığı zulümlere maruz kalırsa bunun sevabını Allah'tan beklemelidir! O, dünyadan ayrılıncaya kadar da mahzun ve kederli olmaya devam eder! Dünyadan ayrıldığında ise artık o, rahata ve değerli bir konuma kavuşur!"

1405 Müslim (2956), Ebû Hureyre'den (r.a) nakledilmiştir.

CamScanner ile tarandı

2577. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'a, uzun süre mahzun kalmak kadar güzel bir amelle ibadet edilmemiştir!"

2578. Mâlik b. Dînâr (rh.) şöyle demiştir: "Eğer bir kalpte hüzün yoksa o kalp harap olmuş demektir! Tıpkı içerisinde oturulmayan bir evin harap olması gibi!"

2579. Ebu'l-Eşheb şöyle demiştir: "Biz bir keresinde Hasan-ı Basrî'nin yanındaydık. O bize: 'Haydi kalkın! Ğufeyre el-Âbide'nin yanına uğrayalım!' deyince kalktık. Hasan-ı Basrî onun yanına girince biz de onunla birlikte girdik. Bir de baktık o, ibadet ettiği yerde oturuyor. O kadar çok namaz kılmış ki artık ayağa kalkacak hali kalmamıştı! O kadar çok ağlamıştı ki gözleri kör olmuştu! O kadar çok oruç tutmuştu ki artık rengi değişmişti! Aramızdan biri ona: 'Gören birisinin daha sonra kör olması ne kadar da kötü ve çetin bir durum!' deyince Ğufeyre onu işitti ve şöyle dedi: 'Aceleci olma ey genç! Kalbin yüce Allah'a karşı kör olması, gözlerin dünyaya karşı kör olmasından çok daha kötü ve çetin bir durumdur! Yüce Allah'ın bana hüzünden bir parça bahşetmesi karşılığında benden bütün uzuvlarımı almasını gerçekten çok isterdim!' Hasan-ı Basrî: 'Haydi kalkalım!' deyince kalktık ve onun yanından çıktı. Bunun üzerine Hasan-ı Basrî şöyle dedi: 'Bu kadın gibisini hiç görmedim!"

2580. Habîb b. Ebû Sâbit şöyle demiştir: "İki perde Yakub'a (a.s) geldi ve onun gözlerini örttü. Kendisine: 'Bu senin başına neden geldi?' diye sorulunca şöyle dedi: 'Zamanın uzunluğundan ve hüznün çokluğundan dolayı!' Bunun üzerine yüce Allah: 'Ey Yakub! Bana şikâyette mi bulunuyorsun?!' diye vahyedince Yakub (a.s) şöyle dedi: 'Ben büyük bir hata ettim! Sen onu bağışla!"

2581. Hasan-ı Basrî'nin yanında, *"Rahmân'ın kulları, yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürüyen kimselerdir. Cahiller onlara laf attıkları zaman, 'selâm!' der (geçer)ler."*[1406] âyeti zikredilince şöyle demiştir: "Müminler boyun eğen ve zayıf durumda olan kişilerdir. Yüce Allah'a yemin ederim ki, kulakları ve tüm organları o kadar zayıf görünür ki onları tanımayan cahiller gördüklerinde onları hasta zannederler! Vallahi onlar asla hasta değildirler! Gerçekten

1406 Furkân, 25/63. âyet.

CamScanner ile tarandı

onlar son derece sıhhatlidirler! Ancak onların kalplerine başkasında olmayan bir korku girmiştir! Ahiret hakkında olan bilgileri onları dünyadan alıkoyar! Onlar şöyle derler: 'Bütün hamdler, hüznü bizden gideren yüce Allah'a aittir!' Vallahi onları mahzun eden şey insanların hüzünleri değildir! Onlar insanların yüce Allah'tan talep ettikleri şeyleri gözlerinde büyütmezler ve onlara bir değer vermezler! Onları ağlatan şey cehennemden korkmalarıdır! Her kim yüce Allah'ın izzet ve kudretiyle teselli bulup da kendini rahatlatmazsa onun nefsi dünyaya karşı duyduğu üzüntüden dolayı paramparça olur! Her kim yüce Allah'ın kendisi üzerindeki nimetlerinin sadece yemekten ve içmekten ibaret olduğunu zannederse onun ilmi az, azabı da başına gelmiş demektir!"

2582. Süfyân es-Sevrî (rh.): "Ey hüzün! Senden ne kadar da çok çektik!" deyince Râbia onu işitti ve: "Ey kardeşim! Öyle deme!" dedi. Süfyân: "Öyleyse ne diyeyim?" diye sorunca da şöyle dedi: "Ey hüzün! Senden ne kadar da az çektik!"

2583. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Kulun günahları çoğaldığı halde amelleri bunlara yetecek ve kefaret gelecek kadar olmadığında onun üzerine dertler ve kederler musallat edilir! Böylece bu sıkıntılar onun günahlarına kefaret olur!"

2584. Eşheb şöyle demiştir: "Süfyân b. Uyeyne'nin naklettiğine göre bir adamın, gecenin bir yarısında şöyle dediği işitilmiştir: 'Ey Rabbim! Eğer Sen bana gazap halindeysen vah ki ne vah! Vay benim başıma gelene! Ne kadar da büyük bir kederin içerisindeyim! Eğer Sen benden razı isen o zaman da ne kadar az bir şükür halindeyim! Böylesine büyük bir nimetin şükrünü eda etmek konusunda ne kadar zayıf bir durumdayım!"

2585. Sahnûn (rh.) şöyle demiştir: "İnsan şöyle der: 'Biz aslında sema nesliyiz ancak bir hata sebebiyle oradan sürülerek dünyada esir alındık! Bizim için buradan çıkmanın tek yolu, içerisinden sürüldüğümüz ve alıkonulduğumuz asıl yurdumuza geri dönünceye kadar hüzün ve keder içerisinde olmaktır!"

CamScanner ile tarandı

187. BÂB: GÜNAHLARDAN SAKINMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2586. Hâris b. Süveyd'in naklettiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Mümin işlediği günahını, sanki koca bir dağın altında oturuyormuş da üzerine yıkılmasından korkuyormuş gibi büyük ve dehşetli görür! Günahkâr facir ise günahını, sanki burnuna konan bir sinek gibi küçük ve önemsiz görür!" Hadisin ravisi bu şekilde hadisi naklettikten sonra olayı canlandırmak için elini burnuna üstüne götürüp sanki sinek kovuyor gibi yapmıştır.[1407]

2587. Rivayet edildiğine göre Aîşe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Her kim düzenli bir şekilde cihad eden bir mücahidi hayır konusunda geçmek isterse nefsini günahlardan alıkoysun! Çünkü sizin için, yüce Allah'ın huzuruna kendisiyle çıkacağınız amellerin en hayırlısı günahlarınızın az olmasıdır."[1408]

2588. Evzâî'nin naklettiğine göre Bilâl b. Sa'd (rh.) şöyle demiştir: "Günahının küçük olmasına bakma! Sen asıl kime isyan ettiğine bak!"[1409]

2589. Nakledildiğine göre Urve b. Âmir (rh.) şöyle demiştir: "Kıyamet günü, kulun günahları kendisine sunulur! Günahlarından biri onun yanından geçerken kul şöyle der: 'Gerçekten ben senden dolayı çok üzgün ve mahzundum!' Bunun üzerine kulun o günahı bağışlanır!"

2590. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Bir kul, bir günah işler. Sonra da bu günahından dolayı sürekli mahzun ve kederli olur. Hayatı boyunca böyle devam ettiği için de sonunda cennete girer!"

2591. Bir bedeviye: "Bu sabah nasıl oldun?" diye sorulunca şöyle cevap verdi: "Nimetler içerisinde yaşayan saygın bir günahkâr ve yeniden yola çıkan bir yolcu olarak sabahladım!"

2592. İbrahim b. Edhem (rh.) şöyle demiştir: "Günahlar; kuvveti zayıflatır, kalbi karartır! İyilikler ise bedene kuvvet verir, kalbi nurlandırır!"

1407 Buhârî (6308).

1408 İbn Mübârek, ez-Zühd (67).

1409 İbn Mübârek, ez-Zühd (71); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (5/223); Beyhakî, Şuabü'l-Îmân (5/430).

CamScanner ile tarandı

2593. Evzâî (rh.), ordudan bir asker görünce şöyle derdi: "Bunlar sebebiyle üzerimize musallat olan günahlardan dolayı yüce Allah'tan bağışlanma dilerim!"

2594. Musa b. Hüzeyl şöyle demiştir: "Ordu, Beyrût'a girince onlardan bir adam Evzâî'nin yanına gitti. Ona: 'Ey hoca! Gel de şu yem torbasını taşı!' dedi. İçerisinde de arpa vardı. Evzâî taşımaya başlayınca yolda onu tanıyan bir adamla karşılaştı. Adam: 'Ey Ebû Amr! Ver de senin yerine ben taşıyayım!' deyince Evzâî şöyle dedi: 'Beni kendi halime bırak! Ben günahlarımı taşıyorum!"

2595. Süfyân es-Sevrî'ye: "Yüce Allah'a dua etsene!" denilince şöyle demiştir: "Günahları terk etmek duanın ta kendisidir!"

2596. Sâlih el-Mürrî'nin naklettiğine göre Hasan-ı Basrî şöyle demiştir: "Bir insan günah işlediği zaman bundan dolayı gece namazına kalkmaktan mahrum edilir!"

2597. Yûnus'un naklettiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Mümin kişide iyilik ve hüzün bir arada bulunur. Münâfıkta ise kötülük ve kendini garantide/emniyette görme aynı anda bulunur!" Daha sonra da şu âyetleri okumuştur: *"Rablerinin azametinden korkup titreyenler..."*[1410] *"Kârûn, 'Bunlar bana bendeki bilgi ve beceriden dolayı verilmiştir!' dedi. O, Allah'ın kendinden önceki nesillerden, ondan daha kuvvetli ve daha çok mal biriktirmiş kimseleri helak etmiş olduğunu bilmiyor muydu? Suçlulukları kesinleşmiş olanlara günahları konusunda soru sorulmaz (Çünkü Allah hepsini bilir)."*[1411]

2598. Hikmet ehlinden biri yine hikmet ehlinden olan başka biriyle karşılaşınca aralarında şöyle bir konuşma geçti:

- Gerçekten ben, Allah için seni seviyorum!

- Eğer sen, benim kendim hakkımda bildiklerimi biliyor olsaydın o zaman beni sevmez aksine Allah için bana öfkelenirdin!

- Senin kendin hakkında bildiğin şeyleri biliyor olsaydım bile benim kendim hakkımda bildiğim şeyler beni sana öfkelenmekten alıkoyar ve kendimle uğraşmamı sağlardı!

1410 Mü'minûn, 23/57. âyet.
1411 Kasas, 28/78. âyet.

CamScanner ile tarandı

2599. Rivayet olunduğuna göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Ey insan! Bir iyilik yaptığın zaman hemen onu unut! Çünkü yaptığın bu iyilik onu zayi etmeyecek bir Zât'ın yanına vardı. Bir kötülük işlediğin zaman ise onu gözünün önüne dik ve asla unutma!"

2600. Rebî' b. Huseym'e: "Bu sabah nasılsın?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Günahkâr acizler olarak sabaha vardık! Rızkımızı yiyip bitirdik! Artık ecel vaktimizi bekliyoruz!"

2601. Hasan-ı Basrî'ye: "Bu sabah nasılsın?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Bir kişinin başına gelebilecek en büyük musibetlerden olan denizin ortasında gemisinin parçalanması bile benim nefsimde olan musibetten daha kötü bir durum değildir!" Kendisine: "Niçin?" diye sorulunca da şöyle demiştir: "Çünkü ben günahlarımın ne olduğunu gayet iyi bilirim ve ibadetlerim/taatlerim konusunda da korku içerisindeyim! İbadetlerim kabul mu edilecek yoksa reddedilerek yüzüme mi çarpılacak bilmiyorum!" Ona: "Bunu sen mi söylüyorsun?!" denilince Hasan-ı Basrî ağladı ve arından şöyle dedi: "Sana yazıklar olsun! Ben bazı amellerimden dolayı yüce Allah'ın yüzüme mağfiret kapılarını kapatarak bana öfke nazarıyla bakıp bakmadığı konusunda güvende olamam! Ya bana şöyle derse: 'Ey Hasan! İstediğini yap! Artık seni asla bağışlamayacağım!"

2602. Muğîre'ye: "Ey Ebû Muhammed! Bu sabah nasılsın?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Üzerimizdeki nimetleri ikrar eder ve günahlarımızı itiraf eder bir haldeyiz! Yüce Rabbimiz bize ihtiyacı olmadığı halde kendisini bize sevdirdi! Biz ise O'na muhtaç olduğumuz halde günahlar işleyerek O'na itaatsizlik ettik ve O'ndan uzaklaştık!"

2603. Ahmed b. Ebu'l-Havârî'ye: "Bu sabah nasılsın?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Günah işleme konusunda güçlü, günahların yüklerini taşıma konusunda ise zayıf, sâlih insanların hayatlarını bilir ancak onlar gibi yaşamaktan aciz bir haldeyim!"

2604. Muhammed b. Vâsi'ye: "Bu sabah nasılsın?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Ecel vakti kısa olduğu halde dünyalık uzun emeller kurar ve günah işlemeye devam eder bir haldeyim!"

CamScanner ile tarandı

2605. Muhammed el-Lifâf'e: "Bu sabah nasılsın?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Akşama varıncaya kadar bugünün afiyetini (sağlık, huzur ve kurtuluş) arzular bir haldeyim!" Ona: "Bütün günlerde afiyet yok mu?" diye sorulunca da şöyle demiştir: "Afiyet yalnızca yüce Allah'a isyan edilmeyen gündedir!"

188. BÂB: KORKU VE ÜMİT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2606. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Rablerine dönecekleri için verdiklerini kalpleri ürpererek verenler, işte bunlar hayır işlerine koşuşurlar ve o uğurda öne geçerler."*[1412]

2607. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Bizim âyetlerimize ancak, kendilerine bu âyetlerle öğüt verildiği zaman secdeye kapanan, kibirlenmeksizin Rablerine hamd ederek tesbih edenler inanırlar. Onlar, korkarak ve ümid ederek Rablerine ibadet etmek için yataklarından kalkarlar. Kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden de Allah için harcarlar. Hiç kimse, yapmakta olduklarına karşılık olarak, onlar için saklanan göz aydınlıklarını bilemez."*[1413]

2608. Mus'ab b. Abdullah şöyle demiştir: "Bir zaman Cafer b. Muhammed'in yanına gidip geldim. Onu her ne zaman görsem ya namaz kılıyordu ya oruçluydu ya da Kur'ân okuyordu. Rasûlullah (s.a.v) hakkında ancak abdestli bir haldeyken konuşuyordu. Kendisini ilgilendirmeyen şeyler hakkında konuşmuyordu. O; yüce Allah'tan haşyet duyan zâhid, âbid ve âlim bir kul idi! Bir keresinde onunla birlikte hacca gittim. Mîkat sınırına gelince ihrama girdi. Her ne zaman telbiye getirecek olsa bayılacak gibi oluyordu. Bunun üzerine ona: 'Böyle yapmak zorunda mısın? Bundan bir kurtuluş yolun yok mu?' diye sordum. Bana şöyle cevap verdi: 'Ey Ebû Amr'ın oğlu! 'Lebbeyk Allâhümme Lebbeyk/Hazırım! Emret! Buyur! Ey Rabbim! Başım gözüm üstüne!' diyerek telbiye getirdiğim zaman yüce Allah'ın bana: 'Sen telbiye getirmeye layık değilsin!' demesinden korkuyorum!"

1412 Mü'minûn, 23/60-61. âyetler.

1413 Secde, 32/15-17. âyetler.

CamScanner ile tarandı

2609. Mâlik şöyle demiştir: "Onun dedesi Ali b. Hüseyin ihrama girdi. Telbiye getirmek istediği zaman bayıldı ve devesinden düştü. Bundan dolayı da yüzü parçalandı."

2610. Bir âlimden şöyle nakledilmiştir: "Cenneti gerçekten ümid eden kişi cennete sokulur! Cehennemden gerçekten korkan kişiyi yüce Allah, cehennemden uzaklaştırır! Merhamet eden kişiye de merhamet edilir!"

2611. Rivayet olunduğuna göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Sizden önce öyle insanlar gelip geçti ki bu hayattan, eğer onlardan biri yeryüzündeki taşlar adedince infakta bulunmuş olsaydı dahi yine de meselenin/durumun azametinden dolayı nefsinin kurtuluşa eremeyeceğinden korkardı!"

2612. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah, rahmeti yarattığı gün onu yüz parçaya ayırdı. Doksan dokuz parçasını yanında tuttu. Bütün mahlukata ise sadece bir rahmetini gönderdi. Eğer kâfir, yüce Allah'ın katındaki rahmetin tümünü bilseydi asla cennetten ümidini kesmezdi. Eğer Mümin, yüce Allah'ın katındaki azabın tümünü bilseydi o da cehenneme girip girmeyeceği konusunda emin olmazdı!"*[1414]

2613. Lokman Hekîm, oğluna: "Evladım! Allah'tan; O'nun rahmetinden ümit kesmeyecek şekilde kork ve cezalandırmasından emin olmayacak şekilde O'na karşı ümitli ol!" deyince oğlu: "Babacığım! Bu nasıl olacak? Benim sadece bir kalbim var!" dedi. Lokman şöyle devam etti: "Evladım! Eğer Müminin kalbi yarılacak olsa onun bir yarısında ümidin diğer yarısında da korkunun nuru bulunur! Eğer bu ikisi tartılsa ikisinden birisi diğerine ağır basmaz!"

2614. Rib'î b. Hırâş'ın, Huzeyfe b. Yemân'dan (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir adamın ölüm vakti gelip çattı. Adam yaşamaktan yana ümidini kesince ailesine şöyle vasiyette bulundu: 'Öldüğüm zaman benim için çokça odun toplayın. Büyükçe bir ateş yakın ve beni içine atın. Ateş etimi yok etsin ve ta kemiklerime kadar varsın. İyice*

1414 Buhârî (6469); Hadisin ilk kısmını Müslim, 2752 numaralı hadiste, ikinci kısmını ise 2755 numaralı hadiste nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

yanmış olayım. Sonra kemiklerimi alın ve onları öğüterek un ufak edin! Ardından da rüzgârlı bir günü bekleyin ve küllerimi denize savurun!' Onlar da denileni yaptılar. Yüce Allah onu tekrar bir araya getirdi ve ona: 'Niçin böyle yaptın?' diye sordu. Adam: 'Senin korkundan dolayı, ey Rabbim!' deyince yüce Allah onu bağışladı!" Ukbe b. Amr şöyle demiştir: "Bu hadisi ben işittim. O kişi nebbâş yani mezar soyguncusu idi!"[1415]

2615. Abdullah b. Âmir b. Rebîa şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb'ı (r.a) yerden bir bitkiyi alırken gördüm. Bir yandan da şöyle diyordu: 'Keşke böyle bir bitki olsaydım! Keşke hiçbir şey olmasaydım! Keşke annem beni hiç doğurmamış olsaydı! Keşke tamamen unutulup gitmiş olsaydım!"[1416]

2616. İmrân b. Husayn (r.a) şöyle demiştir: "Fırtınalı bir günde rüzgârın savurup dağıttığı kül olmayı gerçekten çok isterdim!"

2617. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "En çok korktuğum şey hesaba çekilmek için durdurulduğum zaman bana: 'Sen gerçekten ilim öğrendin! Peki bu bildiklerinle ne amel ettin?' diye sorulmasıdır!"

2618. Abdullah b. Dînâr'ın naklettiğine göre Lokmân Hekîm oğluna şöyle demiştir: "Evladım! Cehenneme doğru giden kişi nasıl olur da cehennem konusunda kendisinin güvende olduğunu düşünür?! Dünyadan ayrılacak olan kişi nasıl olur da dünyaya karşı tamahkâr olur?! Kendisi hakkında asla gaflete düşülmeyecek olan kişi nasıl olur da gaflete düşerek kendisinden bîhaber olur?! Evladım! Ölüm konusunda asla şüphen olmasın! Sen uyuduğun gibi öleceksin de! Tekrar diriltileceğin konusunda da hiç şüphen olmasın! Uykudan uyandığın gibi tekrar dirileceksin de! Evladım! İnsanda üç şey vardır. Bunlardan birincisi Allah içindir, ikincisi kulun kendisi içindir, üçüncüsü ise toprak ve kurtçuklar içindir! Allah için olan kısmı ruhudur! Kendisi için olan kısmı hayır veya şer olarak işlemiş olduğu amelleridir! Toprak ve kurtçuklar için olan üçüncü kısmı ise cesedidir!"

1415 Buhârî (3452).

1416 Bu cümleler cehennemin şiddetli azabını tasavvur edebildiğinde her Müslümanın dilinden dökülebilecek cümlelerdir. Yüce Allah'a karşı bir isyan taşımayan ifadelerdir. Aksine yüce Allah'ın azameti ve azabı karşısındaki çaresizliğin ifadesidir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

2619. Vehb b. Münebbih şöyle demiştir: "Abdullah b. Abbâs'a (r.anhumâ), Mescid-i Harâm'ın Benî Sehm tarafında oturan bir grup insanın olduğu haber edildi. Onların içerisinde Kureyş'ten insanlar da vardı ve aralarında tartışmaya başlamışlardı. Seslerini de yükseltmişlerdi. Bunun üzerine Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ): 'Haydi onların yanlarına gidelim!' dedi. Biz de onunla birlikte gittik ve oturanların başlarında durduk. İbn Abbâs bana şöyle dedi: 'Onlara, bir gencin, bela ile imtihan olduğu zaman Peygamber Eyyûb'a (a.s) söylediği cümleleri söyle! Onlara de ki, genç şöyle söylemişti: 'Yüce Allah'ın azametinde ve ölümü hatırlamakta senin dilini bitkin hale düşüren, kalbini parçalayan ve delillerini yıkıp yok eden bir durum vardır! Ey Eyyûb! Sen bilmez misin ki yüce Allah'ın bazı kulları vardır ve bunlar dilsiz olmadıkları halde yüce Allah'ın haşyeti onları susturur! Hiç şüphen olmasın ki onlar aslında seçkin, çok iyi konuşan, akıllı, Allah'ı ve zamanında neler olduğunu son derece iyi bilen kişilerdir! Ancak buna rağmen yüce Allah'ın azamet ve kudretini hatırlayınca kalpleri paramparça olur, dilleri lal kesilir! Yüce Allah'ın heybetinden korktukları ve kudretinden çekindikleri için akılları başlarından gider, hayalleri bile dağılır. Kendilerine geldiklerinde ise hemen yüce Allah'ın rızasını kazanmak için tertemiz ameller işlemeye koştururlar, yaptıkları onca şeyi çok görmezler ve Allah için az ibadet etmeye de rıza göstermezler. Nefislerini günahkâr birer zalim olarak görürler! Halbuki onlar çok şerefli, izzetli, güzel ve iyi kullardır! Onlar son derece akıllı, güçlü, sadaka veren ve hayır yolunda koşturan tam kıvamında kaliteli birer kul oldukları halde kendilerinin Allah'a karşı aşırıya kaçtıklarını ve israfa düştüklerini düşünürler!"

2620. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ey insan! Kabri ve onun darlığını, karanlığını, sıkıntısını düşün! Hiç şüphen olmasın ki onda Mümin'in kalbini hüzünlendiren ve gözlerinden yaş akıtan korkunç durumlar vardır! Allah'tan kork ey insan! Böylece şeytanın seni korkuttuğu ve ibadetten vazgeçirmek istediği konularda bu korku sana yetsin! Gerçekten ben bu ümmetin en önemli insanlarına yetiştim ve onlarla birlikte kaldım. Sonra ömrüm uzadı ve sizleri de gördüm! Kendisinden başka hiçbir ilah olmayana yemin ederim ki gerçekten onlar, sizin dünyanıza ve gözlerinize değer vermenizden daha çok dinlerine ve kalplerine önem veriyorlardı! Kendisinden başka hiçbir ilah olmayana yemin ederim ki gerçekten onlar, sizin hesaba çekileceğiniz

CamScanner ile tarandı

günahlarınızdan çekinmenizden daha çok iyiliklerinin kabul edilmeyeceğine dair çok şiddetli bir korku duyarlardı! Kendisinden başka hiçbir ilah olmayana yemin ederim ki gerçekten onlar, size haram olan şeylerdeki sakınmanızdan daha çok kendilerine helal olan mallarda zahid olurlar, dünyaya yüz vermezlerdi!"

2621. Vehb b. Münebbih şöyle demiştir: "Yüce Allah, İsâ'ya (a.s) şöyle vahyetmiştir: "Ey İsâ! Beni dünyada an ki Ben de seni ahirette anayım! Gece saatlerinde uyanık ol, mescitlerimde İncil'in güzelliğini Bana işittir, kalbin Benden haşyet duyarak çarpsın, uzuvların Benim korkumdan titresin! Mescide girdikleri zaman kavmine; ancak haşyet içerisinde titreyen kalplerle, itaatkâr gözlerle, pislikten temizlenmiş ellerle girmeleri gerektiğini söyle! Onlara, mazlumun hakkını kendisine vermedikleri sürece zalimin duasını asla kabul etmeyeceğimi haber ver! Ey İsa! Ben ancak Beni zikredeni anarım! İyilik edenlere mükâfatını veririm, zalimlere ise lanet ederim! Ey İsa! Tövbe etmedikleri sürece günahkârlarla sakın oturup kalkma!" Bunun üzerine İsa şöyle demiştir: "Ey havariler/yardımcılar topluluğu! Sakın günahkârlarla oturup kalkmayın! Hiç şüpheniz olmasın ki onlarla oturmak kalbi katılaştıran büyük bir günahtır! Böyle bir toplulukla otururseniz onların yanlarından ayrılmak sûretiyle yüce Allah'a tövbe edin ve O'na yönelin!"

2622. Bir bedevi şöyle demiştir: "Hayır olan yerden kötülük çıkmasından kork! Şer olan yerden de hayır çıkmasını ümit et! Nice hayatlar vardır ki ölüm talebi sebebiyle ortaya çıkar! Nice ölümler de vardır ki hayat talebiyle ortaya çıkar! Bunların çoğu da korkudan kaynaklanır!"

2623. Râbia'ya: "Kesinlikle kabul edileceğini düşündüğün bir amelin oldu mu?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Eğer böyle bir amelim olsa bile yüzüme geri çevrileceğinden korkarım!"

2624. İshâk b. Halef şöyle demiştir: "Korkan kişi, ağlayan ve gözlerini sıkan kişi değildir! Asıl korkan kişi, onlar sebebiyle azap göreceği şeyleri terk edendir!"

2625. Ebû Saîd b. Ziyâd şöyle demiştir: "Süfyân, zühd hayatına başlayınca biz onun hastalandığını zannettik. Onun idrarını küçük bir şişeye alarak, küçük bir evde yaşayan Hristiyan bir doktora götürdük. O bize şöyle dedi:

CamScanner ile tarandı

'Arkadaşınız hasta değil! İdrarının böyle olmasının sebebi yalnızca korkudur! Çünkü bu, kendisini Allah'a adayan rahiplerin idrarıyla aynıdır!"

2626. Mansûr b. Ammâr şöyle demiştir: "Şu üç kişinin, korkudan dolayı ciğerleri parçalanırdı: Fudayl b. Iyâz, Îsâ b. Yûnus, Abdullah b. Mübârek."

2627. Süleymân ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "Korkunun, ümitten daha ağır basması gerekir! Çünkü ümit ağır basınca kalp bozulur!"

2628. Yahyâ b. Muâz (rh.) şöyle demiştir: "Müminin ümidi, korkusundan daha çoktur! Ancak bununla birlikte Mümin sürekli bir endişe taşır. Korku, gazaba karşı bir korumadır! Ümit ise rahmet konusundaki bir beklentidir. Yüce Allah'ın hükmünde de O'nun rahmeti, gazabını geçmiştir!"[1417]

2629. Fudayl b. Iyâz (rh.) şöyle demiştir: "İnsan sağlıklı iken korku içerisinde olması onun için daha iyidir. İnsanın ölüm vakti yaklaştığı zamanda ise ümit içerisinde olması onun için daha faziletlidir!"

2630. Ömer b. Abdulazîz (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah, korkusundan ölmesinler diye, kullarının kalbine gafleti bir rahmet olarak bahşetmiştir!"

2631. Ali b. Ebû Tâlib (r.a), ashâbından bir grup insana: "Ne haldesiniz?" diye sorunca onlar: "Ümit ediyoruz ve korkuyoruz!" dediler. Bunun üzerine Ali b. Ebû Tâlib şöyle dedi: "Bir şeyi ümit eden kişi onun peşinde koşturur! Bir şeyden korkan kişi de ondan kaçar! Kendisine şehvet musallat olan biri, korktuğu şeyden dolayı onu terk etmediği halde nasıl Allah'tan korkmuş oluyor bilmiyorum?! Kendisine bela inen biri, ümit ettiği şeyden dolayı ona sabretmediği halde nasıl ümitli oluyor bunu da anlayamıyorum!"

2632. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: 'İzzetime yemin ederim ki, kuluma iki korku ve iki güven duygusunu bir arada yaşatmayacağım! Eğer dünya hayatında kendisini benden güvende hissederse onu kıyamet günü korkutacağım! Eğer dünya hayatında benden korkarsa kıyamet günü onu güvende kılacağım!"[1418]

1417 Bu rivayet sahih bir hadistir: Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Yüce Allah, mahlukatı yaratınca, arşın ötesinde bulunan katındaki Kitabı'nda şöyle yazdı: 'Hiç şüpheniz olmasın ki rahmetim gazabımı geçti!" Buhârî (3194); Müslim (2751).

1418 Abdullah b. Mübârek, ez-Zühd (157), Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiği merfu bir hadis olarak da rivayet etmiştir (158); İbn Hibbân (640) da bu hadisi sahih kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

2633. Abdurrahman b. Ebû Nu'me'ye (rh.), "Bu sabah nasılsın?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Eğer iyi bir insan olarak sabahladıysak değerli ve takvalı kişileriz demektir! Eğer günahkârlar olarak sabahladıysak aşağılık ve bahtsız kişileriz demektir!"

2634. Bir bedeviye: "Senin için yapılan en güzel övgü hangisi?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Ne kadar güzel överlerse övsünler, yüce Allah'ın bela ve musibetleri, benim için övenlerin vasıflandırmalarından çok daha iyidir! Ne kadar çok kınarlarsa kınasınlar, yüce Allah'a karşı işlemiş olduğum günahlar onların kınadıklarından çok daha fazladır! Bana yazıklar olsun! Ne kadar çok şeyi kaçırdım! Ah ah! Ne kadar çok kötü amelimi de önden gönderdim!"

2635. Rivayet olunduğuna göre Hasan-ı Basrî (rh.), yüce Allah'ın, *"Biz de onun duasını kabul ettik ve kendisine Yahya'yı bağışladık. Eşini de kendisi için, (doğurmaya) elverişli kıldık. Onlar gerçekten hayır işlerinde yarışırlar, (rahmetimizi) umarak ve (azabımızdan) korkarak bize dua ederlerdi. Onlar bize derin saygı duyan kimselerdi."*[1419] âyeti hakkında şöyle demiştir: "Daimî korku kalpte olur!"

2636. Rivayet olunduğuna göre Humeyd b. Hilâl şöyle demiştir: "Herim b. Hayyân ve Abdullah b. Âmir bineklerinin üzerinde yolculuk yapıyorlardı. Karşılarına bir bitki çıktığı zaman her iki deve de hızla o bitkiye doğru gidiyor ve ikisinden birisi onu yiyordu. Herim: 'Şu ot olmayı ve bu devenin seni yemesini, böylece yok olup gitmeyi ister miydin?' diye sorunca İbn Âmir şöyle dedi: 'Vallahi hayır! Bunu istemezdim! Gerçekten ben yüce Allah'ın beni cennetine koymasını ümit ediyorum!' Herim ise şöyle dedi: 'Vallahi! Eğer nefsime itaat eden biri olduğumun farkına varsaydım gerçekten bir ot olup deve tarafından yenilerek yok olup gitmeyi isterdim!"

2637. Rivayet edildiğine göre Ebû Bekir es-Sıddîk (r.a) bir ağaca konan bir kuş görünce şöyle demiştir: "Sana müjdeler olsun ey kuş! Ağaca konuyorsun ve meyvelerinden yiyorsun! Bu kuşun gagasıyla didiklediği bir meyve olmayı gerçekten çok isterdim!"

1419 Enbiyâ, 21/90. âyet.

CamScanner ile tarandı

2638. Abdullah b. Mübarek[1420] şöyle nakletmiştir: "Mümin; yüce Allah'ın onlara ne yapacağını bilmediği geçmiş günahlarına ve hangi helak edici musibetin başına geleceğini bilmediği kalan ömrüne karşı bu iki korku arasında yaşar!"

2639. Ebû İmrân el-Cevnî'nin naklettiğine göre Ebu'l-Celd şöyle demiştir: "İçerisinde hikmetli cümleler bulunan kitapların birinde şöyle yazdığını gördüm: 'Yüce Allah, Dâvûd'a (a.s) şöyle vahyetmiştir: Ey Dâvûd! Beni bütün azaların titrer bir halde anarsan Ben de seni anarım! Beni zikrettiğin zaman huzurlu ve huşû içerisinde ol! Huzurumda namaza durduğun zaman hakir ve zelil bir kul olarak karşımda dur! Dünyayı kına! Çünkü o, kınanmaya en layık olandır! Benden yardım istediğin zaman dosdoğru bir dille ve ürperen bir kalple münacatta bulun!"

2640. Ali b. Hüseyin (r.anhumâ) abdest alırken sararıp solardı. Ailesi ona: "Neden abdest alırken hep böyle oluyorsun?" diye sorunca şöyle cevap verdi: "Size yazıklar olsun! Karşısında namaza durmak istediğim Zât'ın huzurunun nasıl yüce ve azametli bir yer olduğunun farkında değil misiniz?!"

2641. Rivayet olunduğuna göre mahşer günü, Muhammed (s.a.v) ümmetinden olan yaşlı bir adam hesaba çekilmek üzere getirilir. Bu adamın günahları dünyadaki ince kumlar kadar çoktur. Bu halde yüce Allah'ın huzurunda durdurulur. Yüce Allah: "Onu cehenneme atın!" buyurunca kul götürülürken arkasını dönüp bakar. Yüce Allah: "Onu bana geri getirin!" buyurur ve ona: "Neden dönüp geriye bakıyorsun?" diye sorar. Kul: "Ey Rabbim! Bana, cevabını benden daha iyi bildiğin bir mesele hakkında soruyorsun! Ben dünyadan ayrıldım ve cehennemle müjdelendim! Ancak yine de Senden ümidimi kesmedim! Sonra beni cehenneme götürmelerini emrettin ancak ben hâlâ Senden ümidimi kesmedim!" deyince Allah Teâlâ şöyle buyurur: "Şahit olun ki Ben onu bağışladım!"

2642. Asmaî (rh.) şöyle demiştir: "Bir adam kıyametin korkunç hallerinden bahsediyordu. Bir bedevi de oturmuş onu dinliyordu. Sonunda bedevi:

1420 Abdullah b. Mübârek, ez-Zühd (304), bu rivayetin Rasûlullah (s.a.v) tarafından söylendiğini nakletmiştir; Beyhakî, Şuabü'l-Îmân (7/360), numara: 10581, Hasan-ı Basrî'den Mürsel olarak nakletmiştir; Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (2/132, 157-158), Hasan-ı Basrî'nin sözü olarak nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

'Hey! Baksana! Bunu kullara kim yapacak?!' deyince adam: 'Yüce Allah!' diye cevap verdi. Bunun üzerine bedevi şöyle dedi: 'Allâhu Ekber! Allah en yücedir! Hiç şüphen olmasın ki yüce ve değerli olan bir Zât, her şeyi yapmaya gücü yettiği zaman affeder ve bağışlayıcı olur!"

2643. Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Ümitli olmadığın durumlarda, ümitli olduğun zamanlardan daha çok ümitli ol! Çünkü Musa (a.s) sadece bir ateş parçası almak için gitmişti ama orada peygamberlik ile müjdelendi!"

2644. Mücahid (rh.), yüce Allah'ın: *"Rabbinin huzurunda (hesap vermek üzere) duracağından korkan kimseye iki cennet vardır."*[1421] âyeti hakkında şöyle demiştir: "Bu; bir günah işlemeye niyet eden ancak yüce Allah'ı hatırlayınca o günahı terk eden kişidir!"

2645. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Gizli hallerinde, yüce Allah'a saygısı (tazimi) olmayan kişinin kalbinde korkuya yer olmaz!"

2646. Rivayet olunduğuna göre Fudayl b. Iyâz (rh.), Arefe günü insanlar dua ederlerken görüldü. O evladını kaybettiği için ciğeri yanarak ağlayan biri gibi hüngür hüngür ağlıyordu. Neredeyse güneş batıncaya kadar bu halde ağlamaya devam etti. Sonra sakalını tuttu ve şöyle dedi: "Eğer bağışlanmazsam ne kadar da yazık! Ne kadar da kötü bir durum! Vah benim halime!" Ardından da insanlarla birlikte dönüp gitti.

2647. Abdullah b. Abbâs'a (r.anhumâ), korkan kişilerin vasıfları sorulunca şöyle dedi: "Onların kalpleri korkuyla ferahlar ve huzur bulur! Gözleri ise sürekli ağlar! Onlar şöyle derler: 'Ölüm ardımızda, kabir önümüzde, buluşma anımız kıyamet vakti yaklaşmakta, cehennem yolumuzun üzerinde olduğu ve Rabbimizin huzurunda hesaba çekilmek üzere durdurulacağımız halde nasıl rahat olabiliriz ki?!"

2648. Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah, Musa'ya (a.s): 'Ey Musa! Benden başkasından korkuyor musun?' diye sorunca Musa: 'Evet ey Rabbim! Senden korkmayandan korkuyorum!' dedi. Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurdu: 'Benden korkmayandan korkman senin için yerinde ve doğru bir davranıştır!"

1421 Rahmân, 55/46. âyet.

CamScanner ile tarandı

2649. Hastalığı esnasında Atâ es-Selîmî'ye: "Canın bir şey istiyor mu?" diye sordukları zaman şöyle demiştir: "Cehennem korkusu, kalbimde istek ve arzular için herhangi bir yer bırakmadı!"

2650. Yine o; insanlara fırtına, soğuk veya yiyecek fiyatlarının yükselmesi gibi belalar isabet edince şöyle derdi: "Bunlar hep benim günahlarımdan dolayı oluyor! Keşke Atâ ölse de insanlar rahata kavuşsalar!"

2651. Sâlihlerden biri şöyle demiştir: "Bir keresinde yanımdaki cariyemle birlikte çarşıya gittim. Onu çarşının bir kenarına bıraktım ve ihtiyaçlarımdan bazılarını karşılamak için yanından ayrıldım. Ona: 'Ben geri gelinceye kadar sakın buradan ayrılma!' diye de tembih ettim. Döndüğümde ise orada bulamadım ve eve geri geldim. Bu yaptığından dolayı ona çok öfkelenmiştim. O geldiğinde öfkeli olduğumu yüzümden anladı ve bana şöyle dedi: 'Efendim! Bana karşı aceleci davranma! Beni öyle bir yerde bıraktın ki orada yüce Allah'ı zikreden bir kişi bile göremedim! Bundan dolayı yüce Allah'ın orayı yerle bir etmesinden korktum ve oradan kaçtım!' Onun bu sözü beni çok etkiledi ve şaşırdım. Bunun üzerine ona şöyle dedim: 'Sen artık hürsün!"

189. BÂB: TÖVBE HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2652. İlim ehli şöyle demişlerdir: "Tövbenin manası, ileride onu bir daha işlememeye kesin karar vererek söz konusu günahtan dönmektir!"

2653. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Sonra (eski hallerine) dönsünler diye, onların tövbelerini de kabul etti. Şüphesiz Allah, tövbeyi çok kabul eden ve çok merhamet edendir."*[1422]

2654. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle tövbe edin (tevbeten nasûhan). Belki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter ve peygamberi ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokar. Onların nurları önlerinden ve sağlarından aydınlatır, gider. 'Ey Rabbimiz! Nûrumuzu bizim için tamamla, bizi bağışla; çünkü Senin her şeye hakkıyla gücün yeter!' derler."*[1423]

1422 Tevbe, 9/118. âyetler.
1423 Tahrîm, 66/8. âyet.

CamScanner ile tarandı

2655. Buhârî (rh.) bu âyeti naklettikten sonra âyette geçen "*tevbeten nasûhan*" ifadesinin "dosdoğru ve samimi bir tövbe" manasına geldiğini nakletmiştir. [1424]

2656. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey Mü'minler, hep birlikte tövbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz!"*[1425]

2657. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Hiç şüpheniz olmasın ki ben, günde yetmiş defadan fazla yüce Allah'tan bağışlanma diliyorum ve O'na yönelerek tövbe ediyorum!"*[1426]

2658. Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir kul helak olabileceği tehlikeli bir yerde konaklar. Tüm yiyeceği ve içeceği de yanında bulunan bineğinin üzerindedir. Bu adam başını yere koyar ve güzelce uyur. Uyanınca bir de bakar ki bineği gitmiş! Onu ararken sıcaklık, susuzluk veya yüce Allah'ın başına gelmesini murad ettiği şeyler onu zorlamaya başlar, bitkin düşer! Adam: 'En iyisi yerime geri döneyim!' diyerek gider ve yatıp uyuyarak ölümü beklemeye başlar. Sonra başını bir kaldırır ki üzerindeki yiyecek ve içecekleriyle birlikte bineğinin geri döndüğünü görür! İşte Allah Teâlâ, kulun böyle bir durumdaki sevincinden daha çok bir kulunun tövbe ederek kendisine yönelmesine sevinir!"*[1427]

2659. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir kul bir günah işler ve şöyle der: 'Ey Rabbim! Ben bir günah işledim! Beni bağışla!' Onun Rabbi de şöyle buyurur: 'Kulum, günahı bağışlayan ve onu hesaba çekecek bir Rabbi olduğunu bildi ya artık Ben o kulumu bağışladım!' Sonra yüce Allah'ın dilediği kadar bir vakit daha geçer ve o kul bir günah daha işler. Kul: 'Ey Rabbim! Ben bir günah daha işledim! Beni bağışla!' diyerek yalvarır. Bunun üzerine yüce Allah: 'Kulum, günahı bağışlayan ve onu hesaba çekecek bir Rabbi olduğunu bildi ya artık Ben o kulumu bağışladım!' buyurur."*[1428]

1424 Bu ifade Buhârî'nin kendi sözü değil, Katâde'nin sözüdür. Bkz: Buhârî, Kitâbü'd-Deavât, Bâbü't-Tevbe.

1425 Nûr, 24/31. âyet.

1426 Buhârî (6307).

1427 Buhârî (6308); Müslim (2744).

1428 Buhârî (7507); Müslim (2758).

CamScanner ile tarandı

2660. Zeyd b. Eslem'in naklettiğine göre, bir adam: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bir kimse zerre miktarı hayır işlese mutlaka karşılığını görecektir! Bir kimse zerre miktarı kötülük işlese mutlaka karşılığını görecektir! Değil mi?" deyince Rasûlullah (s.a.v): *"Evet, öyle!"* buyurdu. Adam bir yandan gidiyor bir yandan da şöyle diyordu: "Vah ki ne vah! Bana yazıklar olsun! Ne kadar da büyük bir hüsran içerisindeyim!" Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Bu adam iman etti ve kendini güvene aldı!"*[1429]

2661. Yakub b. Gadbân el-Aclî şöyle demiştir: "Günahından dolayı çok acı çeken bir adam, Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) yanına vardı ancak Abdullah b. Mes'ûd ondan başka bir yere döndü. Sonra Abdullah ona baktı ve tekrar ona doğru döndü. Bir de baktı ki adamın iki gözü iki çeşme ağlıyor. Bunun üzerine ona şöyle dedi: 'İşte bu, yaşadığın sürece dertlenmene sebebiyet verecek bir hadisedir! Hiç şüphen olmasın ki cennetin yedi kapısı vardır! Kıyamet günü onların hepsi de kimisi için açılacak kimisi içinse kapanacaktır! Ancak tövbe kapısı hariç! Onun başında görevli bir melek vardır ve o kapı kapanmaz! İbadet et ve çalış! Asla ümit kesme!"[1430]

2662. Ebû Kılâbe'nin şöyle dediği nakledilmiştir: "Yüce Allah, İblis'e lanet edince İblis O'ndan mühlet istedi. Yüce Allah ona kıyamete kadar mühlet verince İblis şöyle dedi: 'Senin yüceliğine yemin ederim ki, ruhları bedenlerinde olduğu sürece insanların kalbinden asla çıkmayacağım!' Bunun üzerine yüce Allah şöyle buyurdu: 'İzzetime yemin ederim ki, ruhları bedenlerinde olduğu sürece tövbe etmek ile onlar arasına herhangi bir engel koymayacağım!"

2663. Rivayet olunduğuna göre Ebû Osman el-Hindî şöyle demiştir: "Abdullah b. Amr (r.anhumâ) gözden uzak bir yere çekilince biz ona bir kadın gönderdik. Kadın ona: 'Allah Teâlâ'nın bağışlamayacağı günah var mı?' diye sorunca Abdullah şöyle dedi: 'Bir insan sema ve yeryüzü arasındaki bütün günahları da işlese, bütün hataları da yapsa sonra da ölmeden önce Allah'a yönelse ve tövbe etse mutlaka Allah onun tövbesini kabul eder!"[1431]

1429 Mürsel bir hadistir: Abdullah b. Mübarek, ez-Zühd (81).

1430 Abdullah b. Mübarek, ez-Zühd (1042); İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (7/62), benzerini nakletmiştir.

1431 Abdullah b. Mübarek, ez-Zühd (1046).

CamScanner ile tarandı

2664. Hemmâm b. Ka'b şöyle nakletmiştir: "Biz Allah Teâlâ'nın şöyle buyurduğunu okuduk: 'Ben, Benden başka hiçbir ilah olmayan Allah'ım! Tüm kâinatı yaratanım! Ben en yüce hükümdarım! Hüküm gününün tek sahibi ve tek hâkimiyim! Sultanların, kralların Rabbiyim! Onların kalpleri Benim elimdedir! Onları düşünmek sizi benim zikrimden alıkoymasın! Bana dua edin ve Bana tövbe edin! Ki böylece Ben de sizlere karşı onların kalplerine rahmet yerleştireyim ve onlara merhamet ihsan edeyim! Aksi halde onları öfke ile doldururum!" Sonra da o şöyle demiştir: "Allah size merhamet etsin! Allah'a dönün! Hemen tövbe edin ve bağışlanma dileyin! Hiç şüpheniz olmasın ki Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'İnsanların kendi işledikleri (kötülükler) sebebiyle karada ve denizde bozulma ortaya çıkmıştır. Dönmeleri için Allah, yaptıklarının bazı (kötü) sonuçlarını (dünyada) onlara tattıracaktır.'*[1432] Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'İman edenlerin Allah'ı zikretmekten ve inen haktan dolayı kalplerinin saygı ile ürpermesinin zamanı gelmedi mi? Daha önce kendilerine kitap verilip de üzerinden uzun zaman geçen, böylece kalpleri katılaşanlar gibi olmasınlar. Onlardan birçoğu fasık kimselerdir.'*[1433] Görüyor musun?! Yüceler yücesi Allah burada yalnızca Müminleri uyarıyor!"[1434]

2665. İbnü'l-Kâsım şöyle demiştir: "Biz Abdurrahman b. Hâlid ile birlikte otururken kâfirin iman etmesini ve İslam'a dönmesini, Allah Teâlâ'nın bu konudaki şu âyetini zikrettik: *'İnkâr edenlere, vazgeçerlerse, geçmiş günahlarının bağışlanacağını söyle. Yok geri dönerlerse kendilerinden öncekilerin hali gözlerinin önündedir!'*[1435] Bunun üzerine o, İslam ehlinin günahlarını zikretti ve şöyle dedi: 'Ben, Müslüman bir insanın şu kâfirin halinden çok daha faziletli olacağı kanaatindeyim! Kâfir tövbe ederek küfründen sonra İslam'a girer. Bana ulaşan bilgilere göre Müslümanın tövbe etmesi, İslam'dan sonra tekrar İslam'a girmesi gibidir!"

2666. Abdullah b. Amr b. Âs'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bile isteye günah işlemeye ısrarla devam edenlere yazıklar olsun! Onların vay haline!"*[1436]

1432 Rûm, 30/41. âyet.

1433 Hadîd, 57/16. âyet.

1434 Bu rivayeti Hüseyin el-Mervezî, Abdullah b. Mübârek'in, ez-Zühd isimli eserine yaptığı eklemelerde nakletmiştir (1053); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (6/19-20).

1435 Enfâl, 8/38. âyet.

1436 Merfu bir hadistir. Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (380); Ahmed b. Hanbel, Müsned (2/155,

CamScanner ile tarandı

2667. Rivayet olunduğuna göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Çokça tövbe eden kişilerle oturup kalkın! Çünkü onların kalpleri zarif ve nazik olur!"

2668. İbrahim b. Edhem (rh.) şöyle demiştir: "Sen bakışlarını sürekli olarak tövbe aynasının üzerinde tutarsan günah lekesinin çirkinliği sana ayan beyan belli olur!"

2669. Rivayet olunduğuna göre Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) Kâbe'nin Hicr kısmında oturuyordu. Bir genç, Benî Hâşim kapısından içeriye elbisesini sürerek girdi. Onun bu halini gören Abdullah ona seslendi ve: 'Sen kimsin?' diye sordu. Gencin Kureyş'ten olduğunu öğrenince Abdullah kendi kulaklarının yumuşak kısımlarını tuttu ve şöyle dedi: 'İşte bu iki kulakla, Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu işittim: *'Her kim, kibirlenmeyi murad ederek elbisesini yerde sürüye sürüye yürürse, kıyamet günü Allah Teâlâ onun yüzüne bakmayacaktır!'* Bunun üzerine genç şöyle dedi: 'Allah Teâlâ'dan bağışlanma diliyorum ve O'na yönelerek tövbe ediyorum!' Daha sonra bu genç gitti ve elbiselerini attı. Daha beyaz ve yerde sürünmeyen bir elbise giydi. Ölünceye kadar da Abdullah b. Ömer'in peşinden ayrılmadı."[1437]

2670. Rivayet olunduğuna göre Talk b. Habîb (r.a) şöyle demiştir: "Allah'ın hakkı, kulların ibadetinden çok daha yüce ve büyüktür! Allah'ın nimetleri sayılamayacak kadar çok ve fazladır! Öyleyse siz sabah-akşam tövbe edin!"

2671. Ali b. Ebû Tâlib (r.a) şöyle demiştir: "Müminin ömrünün geri kalanı paha biçilmez bir değere sahiptir: Bu vakitte kaçan şeyleri tekrar elde etmeye çalışır ve ölen şeyleri de tekrar diriltmeye/ihya etmeye gayret eder!"

2672. Rivayet olunduğuna göre Ebû Süfyân b. Hâris b. Abdulmuttalib, Rasûlullah'a (s.a.v) diliyle eziyet eden birisiydi. Onun bir de süt kardeşi vardı ki bu kişi, Mekke'nin fethedildiği yıl Müslüman oldu. Bu kişi topallayarak Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına geldi ancak Rasûlullah (s.a.v) ondan yüz çevirdi. Adam tekrar Rasûlullah'ın (s.a.v) yüzünü çevirdiği yöne geçti ve ona: *"Allah'a andolsun, gerçekten Allah seni bize üstün kıldı. Gerçekten biz suç*

---

219), senedi hasendir.

1437 Buhârî (3665); Müslim (2085).

CamScanner ile tarandı

işlemiştik."[1438] âyetini okudu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) âyetin devamını okudu: *"Bugün size kınamak yok, Allah sizi affetsin! O, merhametlilerin en merhametlisidir."*[1439]

190. BÂB: ERTELEMEYİ VE ALDANMAYI YASAKLAYAN RİVAYETLER

2673. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey insanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Hiçbir babanın çocuğuna hiçbir yarar sağlayamayacağı, hiçbir çocuğun da babasına hiçbir yarar sağlayamayacağı günden korkun! Şüphesiz Allah'ın vaadi gerçektir. Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın. O aldatıcı şeytan da Allah hakkında sizi aldatmasın."*[1440]

2674. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Azap size gelmeden önce Rabbinize dönün ve O'na teslim olun. Sonra size yardım edilmez. Farkında olmadan azap size ansızın gelmeden önce, Rabbinizden size indirilenin en güzeline uyun ki, kişi, 'Allah'ın yanında, işlediğim kusurlardan dolayı vay halime! Gerçekten ben alay edenlerden idim!' demesin. Yahut, 'Allah beni doğru yola iletseydi elbette O'na karşı gelmekten sakınanlardan olurdum!' demesin."*[1441]

2675. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onlar cehennemde, 'Ey Rabbimiz! Bizi buradan çıkar ki dünyada iken işlemekte olduğumuzdan başka ameller, sâlih ameller işleyelim!' diye bağrışırlar. (Onlara şöyle denilir:) 'Sizi, düşünüp öğüt alacak kimsenin düşünüp öğüt alabileceği kadar yaşatmadık mı? Size uyarıcı da gelmişti. Öyle ise tadın azabı. Çünkü zalimler için hiçbir yardımcı yoktur."*[1442]

2676. İbn Ebû Necîh, Allah Teâlâ'nın: *"Allah'ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma. Allah'ın sana iyilik yaptığı gibi sen de iyilik yap ve yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah bozguncuları sevmez."*[1443] âyeti hakkında Mücâhid'in şöyle dediğini naklet-

1438 Yûsuf, 12/91. âyet.
1439 Yûsuf, 12/92. âyet.
1440 Lokmân, 31/33. âyet.
1441 Zümer, 39/54-57. âyetler.
1442 Fâtır, 35/37. âyet.
1443 Kasas, 28/77. âyet.

CamScanner ile tarandı

miştir: "Kişinin Allah Teâlâ'ya itaat etmesi, ahirette sevabını alacağı dünyalık nasibidir!"

2677. Rivayet olunduğuna göre İsâ (a.s) şöyle demiştir: "Dünyada öyle zamanlar oldu ki o vakitlerde ben yoktum! Yine dünyada öyle zamanlar gelecek ki o vakitlerde de ben olmayacağım! Benim için dünyada mutlu mesut yaşayayım diye sadece çok az bir zaman dilimi belirlendi! Eğer bu vakitleri değerlendiremez ve bahtsız bir hale düşer, mendebur biri olursam o zaman gerçekten perişan ve çok kötü biri olmuşum demektir!"

2678. Lokmân, oğluna şöyle demiştir: "Evladım! Cehennemle tehdit edilen insanlardan nasıl uzaklaşılmaz?! Vaat edilen onlara yaklaşmakta ve onlar hızlı bir şekilde ölüme yaklaşmaktalar! Evladım! Sen dünyaya geldiğin günden beri ondan uzaklaşmakta ve ona arkanı dönüp ahirete doğru gitmektesin! Evladım sen, kendisinden uzaklaştığın yerden sana daha yakın olan bir yere doğru hızla yakınlaşarak gitmektesin!"

2679. Rivayet olunduğuna göre Ebû Mûsâ (r.a) şöyle demiştir: "Allah Teâlâ insanlar gündüz işledikleri günahlardan dolayı af dilesinler, tövbe etsinler diye elini geceleyin uzatır/açar! Geceleyin işledikleri günahlardan dolayı af dilesinler, tövbe etsinler diye de elini gündüz uzatır/açar! Güneş batıdan doğuncaya kadar bu böyle devam edegelecektir!"[1444]

2680. Bir adamın naklettiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ey insan! Ertelemekten sakın! Senin için bugün var ancak yarın yok! Eğer senin için yarın olursa o zaman da bugünde olman gerektiği gibi ol! Ancak senin için yarın olmazsa, bugün kaybettiğin şeylere pişman bile olamayacaksın!"

2681. Ma'n'ın naklettiğine göre Avn b. Abdullah (rh.) şöyle demiştir: "Ölümün yakasına yapıştığı herkes ertesi gün ecelinin geleceğini dahi hesaba katmıyordu! Nice insanlar gelecek günleri beklemişler, ilerideki günleri ümitle gözlemişlerdir ki o günlere asla ulaşamamışlar ve o günleri asla görememişlerdir! Eğer sen eceli ve onun nasıl bir hızla yaklaştığını görseydin ölmeyecekmiş gibi yaşamana, uzun uzun dünyalık hedefler koymana ve aldanıp gitmene kesinlikle çok öfkelenirdin!"

1444 Bu rivayet merfu bir hadistir. Bkz: Müslim (2759).

CamScanner ile tarandı

2682. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Siz dünya hayatında başınıza illa; azdırıp saptıran zenginliğin, her şeyi unutturan fakirliğin, bozup harap eden hastalığın, bunaklığa neden olan ihtiyarlığın, ansızın geliveren ölümün veya Deccâl fitnesinin gelmesini mi bekliyorsunuz?! Ki Deccâl, gelecekte başa gelmesi beklenen kötülüklerin en şerlisidir! Yoksa kıyameti mi bekliyorsunuz?! Kıyamet saati ise hepsinden çok daha kötü ve çok daha acıdır!"*[1445]

2683. Ebû İshâk es-Sebîî şöyle demiştir: "Abdulkays kabilesinden olan bir adama hastalığı esnasında: 'Bize vasiyette/nasihatte bulun!' denilince o şöyle demiştir: 'Sizi, ertelemekten sakındırıyorum!"

2684. Bazı ravilerin naklettiğine göre zamanın birinde bir sel geldi ve dağın dibinde bulunan altından yapılma bir evi ortaya çıkardı. İçerisinde bir kadın cesedi ve bu kadının üzerinde yedi değerli gerdanlık, yedi tane de altın bilezik vardı. Yan tarafındaki kayada da şöyle yazıyordu: Ben filanca kralın kızı prenses Sara! Yûsuf'un (a.s) zamanındaki kıtlık bizi de vurdu! Dirhemlerle dolu bir kap verip onun yerine bir kap buğday almak istedim ancak bunu yapmaya güç yetiremedim! Daha sonra altınlarla dolu bir kap verip bir kap buğday almak istedim ama bunu yapmaya da muktedir olamadım! Bunun üzerine incilere yöneldim ve onları ezip içmeye çalıştım! Açlığım ve susuzluğum daha da arttı! Artık hangi kadın benim bu halimi gördükten veya duyduktan sonra hâlâ dünyayı talep etmeye, altının kölesi olmaya devam ederse Allah onu beni öldürdüğü gibi öldürsün!"

191. BÂB: TEMENNİDE BULUNMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2685. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Yoksa insan (kayıtsız şartsız) her temenni ettiği şeye sahip mi olacaktır? Oysa, Ahiret de dünya da Allah'ındır."*[1446]

2686. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Faydasız ve gereksiz olan temenniler basireti köreltir, gören gözleri kör eder!"

1445 Tirmizî (2306); Hâkim (4/321), zayıf bir senetle nakletmiştir.

1446 Necm, 53/24-25 âyetler.

CamScanner ile tarandı

2687. Şöyle denilmiştir: "Temenniler seni aldatır, hakikatin karşısında da seni yalnız bırakır!"

Temenni burada ertelemek manasındadır: Bir insan iyi bir amel etmek ister, nefsi ise bu amelini sonra yapması konusunda onu ertelemeye teşvik eder. Bu sefer kişi iyilik yapacağı vakitte aksi olan kötü bir amel yapar.

2688. Kötü, faydasız ve gereksiz temenniler, yapılması caiz olmayan şeyleri istemektir.

Rivayet olunduğuna göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Düşmanlarla karşılaşmayı temenni etmeyin! Siz Allah'tan afiyet (sağlık-sıhhat) isteyin! Düşmanla karşılaştığınızda ise artık sabırlı olun!"*[1447]

2689. Rivayet olunduğuna göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sizden biri, başına bir bela (zarar) geldi diye asla ölümü temenni etmesin!"*[1448]

İkinci olarak da temenninin manası, kişinin sürekli günah işlediği halde cenneti temenni etmesi/istemesidir. Bu tür bir temenni kişiyi teslim alır ancak asla ona ulaşmaz. Bundan dolayı kişi sürekli olarak dünyalık şeylerle, dünyanın süsüyle ve ondan gelecek mal mülkle ilgilenir. Bu meşguliyet onu ibadetten alıkoyar. Ta ki sonunda hiçbir şeye ulaşamadan eceli gelip kapıyı aniden çalar!

2690. Temenni edilmesi/istenmesi caiz olan temenniler ise şudur: Alâ b. Abdurrahman'ın babasından, onun da Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kardeşlerimi görmeyi gerçekten çok isterdim."*[1449]

2691. A'rec'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Canımı elinde tutana yemin ederim ki ben; Allah yolun-*

1447 Buhârî (2965); Müslim (1742), Abdullah b. Ebû Evfâ'nın (r.a) rivayeti olarak nakletmiştir; Müslim (1741), Ebû Hureyre'nin (r.a) hadisi olarak nakletmiştir; Buhârî (3026), muallak bir hadis olarak nakletmiştir.

1448 Hadisin tamamı şöyledir: "Eğer bunu yapmak zorundaysa o zaman şöyle dua etsin: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer benim için yaşamak hayırlı ise beni yaşat! Eğer benim için ölmek hayırlı ise beni öldür!" Bu hadisi Enes b. Mâlik (r.a) nakletmiştir: Buhârî (5671, 6351); Müslim (2680).

1449 Müslim (249).

CamScanner ile tarandı

da savaşmayı ve öldürülmeyi, ardından diriltilip tekrar öldürülmeyi, sonra tekrar diriltilip tekrar öldürülmeyi gerçekten çok isterdim!"[1450]

2692. Âişe (r.anhâ) annemizin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir gece uyuyamadı. Sonra da: "Keşke ashâbımdan sâlih bir adam gelse de beni bu gece korusa!" buyurdu. Sonra kapıda kılıç sesleri işittik. Rasûlullah (s.a.v): *"Kim o?"* diye sorunca kapıdaki kişi: "Sa'd! Ey Allah'ın Rasûlü! Seni korumak için geldim!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) uyudu.[1451]

2693. Ebû Sâlih'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sadece şu iki durumda haset/gıpta edilir: Allah Teâlâ'nın kendisine Kur'ân bahşettiği bir insan vardır. O, gece ve gündüz vakitlerinde Kur'ân okur. Bunun üzerine onu gören biri: 'Keşke ona verilen nimet bana da bahşedilseydi de ben de onun gibi amel edebilseydim!' der. Diğer gıpta edilecek kişi de Allah Teâlâ'nın kendisine mal verdiği insandır. Bu kişi o malı, hakkı olan yere infak eder. Böylece onu gören biri: 'Keşke ona verilen nimet bana da bahşedilseydi de ben de onun gibi amel edebilseydim!' der."*[1452]

Bu, mendup yani yapılması iyi olan ve teşvik edilen bir temenni çeşidi-dir. Burada temenni lafzı daha önce zikrettiğimiz kusurlu temenni çeşidinin yerine kullanılmıştır.

2694. Abdulkays oğullarından bir adam, Hasan-ı Basrî'ye: "Ey Ebû Saîd! Bir adam bir deve görüyor ve şöyle diyor: 'Keşke bu deve benim olsaydı!' Onun böyle demesi uygun mu?" diye sorunca Hasan-ı Basrî: "Uygun değil!" diye cevap verdi. Adam: "Peki: 'Keşke bu devenin bir benzeri benim olsaydı!' dese uygun mu?" diye sorunca Hasan-ı Basrî: "Bu da uygun değil!" dedi. Bunun üzerine adam şöyle dedi: "Biz ikinci ifadede herhangi bir beis/sorun olduğunu düşünmüyoruz!"

Muhtemelen Hasan-ı Basrî bu meselede bir haset kokusu aldığı için böyle demiştir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Allah'ın, kiminizi kiminize üstün kılmaya vesile yaptığı şeyleri (haset ederek) arzu edip durmayın.*

1450 Buhârî (36, 7227); Müslim (1876).
1451 Buhârî (2775, 7231); Müslim (2410).
1452 Buhârî (5026 ve 7232); Müslim (815)

CamScanner ile tarandı

Erkeklere kazandıklarından bir pay vardır. Kadınlara da kazandıklarından bir pay vardır. Allah'tan, onun lütfunu isteyin. Şüphesiz Allah her şeyi hakkıyla bilendir."[1453]

192. BÂB: EMEL VE HIRS HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2695. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Bırak onları yesinler (içsinler), yararlansınlar; emelleri onları oyalayadursun. İleride (gerçeği) bilecekler."* [1454]

2696. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir keresinde Rasûlullah (s.a.v), beni tuttu ve şöyle buyurdu: *'Dünyada garip bir insan veya yolcu gibi ol!"* Abdullah b. Ömer şöyle devam etmiştir: "Akşama vardığın zaman sabahı bekleme! Sabaha vardığın zaman da akşamı bekleme! Hastalığa yakalanmadan önce sağlığının, ölmeden önce hayatının kıymetini bil! Ve bu zamanlarında ibadet ederek hazırlık yap! Yarın başına neler geleceğini asla bilemezsin ey Abdullah!"[1455]

2697. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) önce bir dikdörtgen çizdi. Sonra da ortasına bu dikdörtgenin dışına çıkan bir çizgi çizdi. Ortadaki bu çizginin diklemesine olacak şekilde yan taraflarına da küçük çizgiler çizdi. Sonra da şöyle buyurdu: *'İşte bu insan! Bu dikdörtgen de onu çepeçevre kuşatan eceli! Dışarı taşan şu çizgi onun emeli/arzuları! Bu küçük çizgiler de ona musallat olan bela ve musibetler! Bu küçük çizgilerin birinden kurtulsa diğeri onu yakalayıp parçalar!"*[1456]

2698. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir insan yaşlansa da kalbi iki meselede hep diri/genç kalır: Dünya sevgisi ve hiç ölmeyecekmiş gibi peşinden koşturduğu arzuları/emelleri!"*[1457]

2699. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Dünyada zühdün manası, hiç ölmeyecekmiş gibi peşinden koşulan emelleri/arzuları terk etmektir! Zühd; kaba saba elbiseler giymek ve sert yiyecekler yemek değildir!"

1453 Nisâ, 4/32. âyet.
1454 Hicr, 15/3. âyet.
1455 Buhârî'nin (6416) naklinde son söz yoktur. Bu lafız Tirmizî'de (2333) geçmektedir.
1456 Buhârî (6417).
1457 Buhârî (6420); Müslim (1047).

CamScanner ile tarandı

2700. İbnü'l-Mu'tez (rh.) şöyle demiştir: "Ecel vakti gelip çatınca emel ve arzular rezil rüsva olurlar!"

2701. İbnü'l-Mu'tez (rh.) şöyle demiştir: "Hırsın kendisini hareketlendirdiği kişiyi, istek ve arzular yorup perişan eder!"

2702. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Yaşlılıktan dolayı köprücük kemikleriniz birleşse dahi sizin nefisleriniz dünyalık şeyleri sevme konusunda hep diridir/gençtir! Ancak Allah Teâlâ'nın kalplerini imtihan ettiği ve onları takva üzere sabit kıldığı kullar bu durumdan istisnadır! Onlar ne kadar da azdır!"

2703. Yemen ehlinden olan bir topluluk bir kuyunun yanında konakladı. İçlerinden bir adamı kuyudan su çekip getirmesi için gönderdiler. Bir de baktılar ki kuyunun yanında bir kaya var ve üzerinde bir şeyler yazıyor. Okuma bilen birini çağırdıklarında şöyle yazdığını anladılar: "Ey insan! Bir gün hiç uyanmayacak şekilde ölü olarak sabaha ulaşacaksın! Hiç doymayacak şekilde aç olarak akşama varacaksın! Emel ve arzularının uzun olmasına rağmen günlerini kısaltıp azaltıyorsun! İhsan sahibi iyi insanları sevdiğin halde aslında sen onlardan biri değilsin! Kötü kişileri aşağıladığın halde aslında sen onlardan birisin! Zandan/şüpheden nefret ediyorsun! Halbuki sen kesin bir bilgi üzere öleceksin!"

2704. Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "Haccâc'ı şöyle derken işittim: 'Sözün özüne gelirsek... Hiç şüpheniz olmasın ki Allah Teâlâ, dünya hakkında geçicilik/fanilik ahiret hakkında ise kalıcılık/bakilik hükmü verdi! Kendisine kalıcılık hükmü verilen için geçicilik, kendisine geçicilik hükmü verilen için de kalıcılık söz konusu değildir! Önünüzde hazır olan ve dünyada şahit olduğunuz bu şeyler sizi, ahiretin gaybî meseleleri konusunda aldatmasın! Ecelin kısalığını düşünerek emel ve arzularınızı kısaltıp azaltın!"

2705. Bir bedevi, kardeşinin dünyaya karşı çok hırslı olduğunu görünce ona şöyle dedi: "Ey kardeşim! Sen hem isteyensin (tâlib) hem de istenensin (matlûb)! Sen sana yetecek kadar olan şeyi istiyorsun ve kaçırmaman gereken şeyler de seni istiyor! Kendini şöyle düşün: Sanki içinde bulunduğun zaman ellerinden kaçıp gitti ve gayb olan şeylerin ise gözlerinin önünde açıldı! İşte şimdi ona göre davran!"

CamScanner ile tarandı

2706. Asmaî (rh.) şöyle demiştir: "Bir bedeviyi şöyle derken işittim: 'Emeller ve arzular, göreni aldatan, ümidini boşa çıkaran ve helak olmasına sebebiyet veren seraplar gibi insanların boyunlarını kırar, onları yok eder! Her kim gece gündüz ibadet eder ve çok çalışırsa o hızla yol alır ve amacına ulaşır!"

2707. İbnü'l-Mu'tez (rh.) şöyle demiştir: "Emeller ve arzular, insanlar için tehlikeli birer tuzaktırlar! Her kim emellerinin dizginleri üzerinde koşturursa ecel vakti gelince tökezler!"

2708. Bir başkası da şöyle demiştir: "Hırs; kişinin kadir kıymetini azaltır, rızkını da arttırmaz!"

2709. Rivayet olunduğuna göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) insanlara hitap ederken şöyle demiştir: "Dikkatli olun! Emel ve arzular akla noksanlık getirir, hüsrana sebebiyet verir! Hiç sevmediğiniz şeylerden kaçtığınız gibi emel ve arzulardan kaçın! Çünkü bu bir aldanmadır! Emel ve arzu sahibi olan kişiler sıkıntıya düşerler ve aldanırlar! Tüm işlerinizde dininizi ciddiyetle güçlendirmek konusunda uyanık ve dikkatli olun! Bu konuda korkun! Ben; cenneti isteyip peşinden koşan veya cehennemden korkup kaçan birinin uyuyup kalabileceğini düşünmüyorum! Dünya hayatında, ahirette sizi hüzne gark etmeyecek şeyleri rızık edinin! Yalnızca hayır sunacak olanların kazanacağı o günde sevaplarına nail olabilmek için hayır işleyin, iyi güzel ve doğru işlerle uğraşın! Selametle!"

2710. Asbağ b. Ferec (rh.) şöyle demiştir: "Allah Teâlâ'nın bir meleği vardır ve insanlara şöyle seslenir: 'Ey kırk yaşına gelenler! Siz ektiniz! Şimdi de hasat zamanı! Ey elli yaşına gelenler! Nelerle rızıklandırıldınız ve neleri geride bıraktınız?! Ey altmış yaşına gelenler! Artık sizin için kulluk konusunda hiçbir mazeret kalmamıştır! Ey yetmiş yaşına gelenler! Haydi! Artık hesaba çekilme vakti! Haydi! Artık hesaba çekilme vakti!"

2711. Hâtim el-Esam (rh.) şöyle demiştir: "Mümin ibret almaya çalışır ve faydalı işlerle uğraşır! Münâfık ise hırsla ve arzularla meşgul olur! Mümin iyilik yapar ve ağlar! Münâfık ise kötülük eder ve eğlenir! Mümin yararlı olmak için emreder ve yasaklar! Nitekim faydası da dokunur, ıslah eder! Münâfık ise baş olmak için emreder ve yasaklar! Faydası olmadığı gibi ifsad edip bozar!

CamScanner ile tarandı

2712. Hâlid b. Yezîd'e: "En yakın olan şey nedir?" diye sorulunca: "Ecel!" diye cevap verdi. "Peki, en uzak şey nedir?" diye sorulunca ise: "Emel ve arzular!" dedi. "İnsana en çok yakınlık kuran şey nedir?" diye sorduklarında: "Aceleci olmayan dikkatli arkadaş!" dedi. "İnsana en korkunç gelen şey ne?" diye sorulunca da: "Ölü!" diye cevap verdi!

2713. Ebû Osman en-Nehdî (rh.) şöyle demiştir: "Yüz otuz yıldır yaşıyorum ve emelim hariç her şeyden uzaklaşıp soğudum! Emel ve arzularım ise artmaya devam ediyor!"

193. BÂB: KÖTÜ AKIBETTEN SAKINDIRMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2714. Sehl b. Sa'd es-Sâidî (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v), müşriklerle savaşan bir adama baktı. Bu kişi savaşta gösterilen kahramanlıklar açısından Müslümanlar arasındaki en yeterli kişiydi. Rasûlullah (s.a.v) ise onun hakkında şöyle buyurdu: *'Cehennem ehlinden olan birini görmek isteyen bu adama baksın!'* Tabii buna herkes şaşırdı. Bunun üzerine bir adam onu takibe başladı. Sürekli onu takip ediyordu ki adamın yaralandığını ve intihar ettiğini gördü. Adam yara alınca çabuk ölmek için kılıcının kabzasını yere koydu, keskin ucunu da göğsünün ortasına yerleştirdi. Sonra kılıcın üzerine yüklendi ve kılıç iki kürek kemiğinin arkasından, sırtından çıktı. Durum Rasûlullah'a (s.a.v) bildirilince o şöyle buyurdu: *'Bir insan amel eder ve insanlar da onun cennet ehli gibi amel ettiğini düşünür. Halbuki o aslında cehennem ehlidir! Bazen de bir insan amel eder ve insanlar onun cehennem ehli gibi amel ettiğini düşünür. Halbuki o aslında cennet ehlindendir! Hiç şüpheniz olmasın ki ameller sonuçlarına göre değerlendirilir!"*[1458]

2715. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Hem dosdoğru hem de Allah Teâlâ tarafından tasdik edilmiş olan Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Siz anne karnınızda kırk günde toparlanırsınız ve nutfe (zigot) haline gelirsiniz. Bir bu kadar daha süre içerisinde alaka'nın (cenin/embriyo) ilk aşamasına ulaşırsınız. Kırk gün sonra da mudğa (bir çiğnemlik et parçası) haline gelirsiniz. Bunun üzerine Allah Teâlâ size bir melek gönderir. Bu meleğe*

1458 Buhârî (2898, 6493); Müslim (112).

CamScanner ile tarandı

dört şey emredilir: Rızkı, eceli, said (cennetlik) mi yoksa şaki (cehennemlik) mi olacağı! Sonra ona ruh üflenir. Allah Teâlâ'ya yemin ederim ki, sizden biri ölümle arasında bir arşın gibi çok kısa bir mesafe kalıncaya kadar cehennem ehlinin yaptıklarını yapar! Sonra onun kaderinde yazılan şey önüne geçer ve bu kişi cennet ehlinin amelini işlemeye başlar! Böylece cennete girer! Yine bir adam ölümle arasında bir arşın gibi çok kısa bir mesafe kalıncaya kadar cennet ehlinin yaptıklarını yapar! Sonra onun kaderinde yazılan şey önüne geçer ve bu kişi cehennem ehlinin amelini işlemeye başlar! Böylece cehenneme girer!"[1459]

2716. Sâlihlerden biri şöyle dedi: "Son sözü 'lâ ilâhe illallâh/Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur!' olan kişi cennete girer."[1460] Sonra ağladı ve şöyle devam etti: "Son ânımın 'lâ ilâhe illallâh' cümlesi ile bitmesini benim için kim sağlayacak?! Bunu kim garanti edebilecek?!"

2717. Zeyd b. Eslem (rh.) şöyle derdi: "Eğer ölmek benim elimde olsaydı mutlaka nefsime onu tattırırdım! Ömrümün geri kalanına olan acımam, ömrümün geçen yıllarına acımamdan çok daha fazla ve şiddetlidir! Ben geçmişte nefsimin neler yaptığını biliyorum ve buna göre tedbir alabilirim ancak ömrümün geri kalanında neler olacağını bilemiyorum!"

2718. Rivayet edildiğine göre Ebû İmrân el-Cevnî (rh.) bir gece ağladı. Annesi ona: "Niçin ağlıyorsun?! Ne kadar gayret ettiğini unutuyor musun?! Yoksa işlediğin sâlih amelleri de mi hatırlamıyorsun?!" diye sorunca şöyle dedi: "Beni kendi halime bırak! Gerçekten ben sonumun nasıl olacağını bilmiyorum!"

2719. Mutarrif (rh.) şöyle demiştir: "Görüyorum ki insan, Allah ile şeytan arasında kalmış durumda! Eğer Allah Teâlâ onu sürükleyip kendi tarafına çekerse kul kurtuluşa erer! Ancak Allah Teâlâ, şeytan ile kulun arasına girmez ve çekilirse insan helak olur!"

2720. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Her kim, dini konusunda aldanır ve kendisine hiçbir şey olmayacağını düşünmeye başlarsa, mutlaka din ondan sökülüp çıkartılarak alınır!"

1459 Buhârî (3208, 3332, 6594, 7454); Müslim (2643).

1460 Bu söz, Rasûlullah'tan (s.a.v) merfu bir hadis olarak birçok senetle nakledilmiştir.

CamScanner ile tarandı

2721. Ebû Hanîfe (rh.) şöyle demiştir: "İnsanların en çok imanının sıyrılıp çıkarıldığı zaman ölüm anıdır!"

2722. Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "İbadet ehli bir adam, bir arkadaşının yanına uğradı. Onun düşünceli ve hayal kırıklığına uğramış olduğunu gördü. Kendisine: "Seni düşünceli görüyorum! Neyin var?" diye sorunca arkadaşı: "Filancanın haline şaşırıyorum! Senin de bildiğin gibi o ibadette son derece zirve noktalara ulaştı! Sonra da ibadeti terk etti ve dünya ehline döndü!" dedi. Bunun üzerine ibadet ehli adam şöyle dedi: "İbadetten dönen kişinin haline şaşırma! Asıl sen ibadette istikamet üzere devamlı kalabilen kişinin haline şaşır!"

2723. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Melek, Yakub'a (a.s) gelince ona: "Yusuf'u hangi din üzere bıraktın?" diye sordu. Yakub: "İslam üzere!" deyince melek şöyle dedi: "İşte şimdi üzerindeki nimet tamama/kemale erdi!"

194. BÂB: ŞEYTANIN VESVESELERİ VE DÜŞMANLIĞI HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2724. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"De ki: 'Cinlerden ve insanlardan; insanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin kötülüğünden, insanların Rabbine, insanların Melik'ine, insanların İlah'ına sığınırım."*[1461]

2725. Şöyle denilmiştir: "İsâ (a.s.), Beytü'l-Makdis'in çevresindeki bir yerde İblis ile karşılaştı. İblis ona: 'Ey Allah'ın üflediği ruh! Lâ ilâhe illallâh!' de!' diye emredince İsâ (a.s) şöyle dedi: 'Bu, hak bir sözdür! Ancak sen emrettiğin için şimdi onu söylemem!"

2726. Süleyman şöyle demiştir: "Şeytanın, kula karşı kullandığı en etkili silahı fakirlik korkusudur! Eğer kul bu korkuya kapılırsa artık batıla yönelir ve haktan uzaklaşır. Böylece kul, nefsi arzularına göre konuşup hareket eder ve Rabbi hakkında kötü zan besler!"

2727. Hâtim el-Esam (rh.) şöyle demiştir: "Her sabah mutlaka şeytan gelir ve beni korkutup telaşa düşürmek için şöyle vesvese verir: 'Bugün ne yiyeceksin? Ne giyeceksin? Nerede kalacaksın?' Ben de ona şöyle derim: 'Ölüm yiyeceğim! Kefen giyeceğim! Kabirde kalacağım!"

1461 Nâs, 114/1-6. âyetler.

CamScanner ile tarandı

2728. Rivayet olunduğuna göre İblis'in tahtı denizin üzerindedir. O ordularını ve askerlerini fitne salmaları için gönderir. İblis'e göre en değerli askeri, en büyük fitneyi salandır!"[1462]

2729. Muhammed b. Vâsi' (rh.) alacakaranlıkta Basra mescidine doğru gidiyordu. Bol yağmur yağan bu gecede şeytan, insan kılığında ve elinde bir kandille önünde belirdi. Bir kadın da Muhammed'e eşlik ediyordu. Onu görünce: "Bu yaşlı adamın kalbi ne kadar da katı! Kafası ne kadar da çalışmıyor! Böylesine çok yağmurun olduğu bir anda elinde kandil taşıyor!" dedi. Muhammed b. Vâsi' kadının sözlerini işitince: "Onu bırak! O bahtsız ve perişan biri! Allah Teâlâ onu cehennemlik kıldı!" dedi. Sonra kandil söndü ve bir daha onu gören olmadı.

2730. Muhammed b. Vâsi' (rh.) her sabah namazından sonra şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Üzerimize öyle bir düşman musallat ettin ki her halimizi görüp bizi sapıtıyor, mahrem hallerimize dahi muttali oluyor, o ve kabilesi bizim onları göremediğimiz açılardan bizi görüyorlar! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Onları rahmetinden ümit kestirdiğin gibi bizden de ümit kestir! Affın konusunda umutlarını yitirdikleri gibi hakkımızda da umutlarını tüket! Cennetinle aralarını uzaklaştırdığın gibi bizimle de onların aralarını uzaklaştır! Hiç şüphe yok ki Sen her şeye güç yetirensin!"

Denildiğine göre Muhammed b. Vâsi' mescide giderken karşısına lanetlik şeytan çıktı ve ona: "Ey Muhammed b. Vâsi'! Beni tanıdın mı?" diye sordu. O ise: "Sen kimsin?" dedi. Şeytan: "Lanetlenmiş olan!" dedi. Muhammed b. Vâsi': "Ne istiyorsun?" diye sorunca da şeytan: "Şu istiazeyi/korunma duasını kimseye öğretme! Ben de bundan sonra sana ebediyen musallat olmayayım!" dedi. Muhammed b. Vâsi' ise: "Allah Teâlâ'ya yemin ederim ki, her kim onu öğrenmek isterse mutlaka ona öğretirim! Bunu öğrenmekten onu alıkoymam! Şimdi dilediğini yap!" dedi. Bunun üzerine şeytan şöyle dedi: "Öyleyse şunu iyi bil ki, ben zaten insanlara karşı üç konuda zafer kazanıp onlardan payımı aldım! Artık başka bir şeye de ihtiyacım yok! Onlar kendilerini beğendiklerinde, amellerini çok gördüklerinde ve günahlarını unuttuklarında ben onlara galip gelirim!"

1462 Bu rivayet sahih ve merfu bir hadistir, Câbir b. Abdullah (r.a) nakletmiştir. Müslim (2813).

CamScanner ile tarandı

195. BÂB: KENDİNİ BEĞENMEK (UCB) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2731. İbn Kâsım'ın naklettiğine göre Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre İsa b. Meryem'e (aleyhimesselâm) arkadaşlarından biri: 'Sen su üzerinde nasıl yürüyorsun?' diye sorunca İsâ (a.s): 'Eğer hiç günah işlememişsen su üzerinde yürürsün!' dedi. Adam: 'Ben gerçekten hiçbir günah işlemedim!' deyince İsa: 'Öyleyse suyun üzerinde yürü!' dedi. Adam da hakikaten ileri geri giderek suyun üzerinde yürümeye başladı. Ancak bir yere gelince suyun içine düştü ve neredeyse boğulacaktı. Yardım isteyince İsâ (a.s) onu kurtardı ve ona: 'Ne güzel gidip geliyordun! Ne oldu da düştün?! Sen hiçbir günahının olmadığını iddia etmiyor muydun?!' dedi. Adam ise şöyle cevap verdi: 'Evet ben hiçbir günah işlemedim ancak suyun üzerinde yürürken içimden senin gibi olduğum düşüncesi geçince suya düştüm!"

2732. Müverrık el-Iclî (rh.) şöyle demiştir: "Gülüp oynayan ama günahlarını da itiraf edip af dileyen biri, ağlayıp üzülen ama Rabbine karşı kibirlenen birinden çok daha hayırlıdır!"

2733. Şöyle demişlerdir: "İbadeti terk etmek, yapılan ibadeti beğenerek övünmekten daha hayırlıdır!"

2734. Mutarrif b. Abdullah (rh.) şöyle demiştir: "Benim için geceyi uyuyarak geçirip sabahleyin kalktığımda pişman olmak, bütün geceyi ibadetle geçirip sabahleyin ibadetimle övünmemden çok daha hayırlıdır!"

2735. Rivayet olunduğuna göre Âsım (rh.) şöyle demiştir: "Ebû Ubeyde b. Cerrâh (r.a) bir keresinde bir topluluğa namaz kıldırdı. Namaz bitince şöyle dedi: 'Şeytan namazda beni çok zorladı ve nefsimin arkamda bulunanlardan daha üstün olduğu düşüncesine kapıldım! Bundan sonra hiçbirinize asla imamlık yapmayacağım!"

2736. Rivayet edildiğine göre Mesrûk (rh.) şöyle demiştir: "Kişiye ilim olarak Allah Teâlâ'dan korkması ve O'na saygı duyması yeter! Kişiye cehalet olarak da amelini beğenmesi yeter!"

2737. Abdullah b. Şakîk şöyle demiştir: "Dahhâk b. Kays'ın kıldan yapılma çok güzel bir çadırı vardı. Bir keresinde içine girdi ve onu kesip parça-

CamScanner ile tarandı

layarak çıktı. Kendisine: 'Niçin onu kestin! Halbuki o senin açından da çok güzel bir çadır idi!' denilince de şöyle dedi: 'Çok hoşuma gitti ve bende ucb meydana getirdi! Bundan dolayı ben de onu kesip parçaladım!"

2738. Rivayet olunduğuna göre Ömer b. Hattâb (r.a) bir gün hizmetli/köle gibi su kırbası taşıyordu. Arkadaşları ona: "Niçin bunu taşıyorsun ey Müminlerin Emiri!" deyince Ömer (r.a) şöyle dedi: "Kendimi beğenmeye başladım! Bundan dolayı nefsimi aşağılamak ve onun kibrini kırmak için bunu taşıyorum!"

2739. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) ehli beytten olanların haccettiği haberini aldı. Bunun üzerine onlar için bir çuval yiyecek alıp sırtında taşımaya başladı. Ona: "Biz senin yerine taşırız, ey Müminlerin Emiri!" denilince de şöyle dedi: "Peki ya benim yerime günahlarımı kim taşıyacak?!"

2740. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) minberdeki bir hutbesi esnasında şöyle demeye başladı: "Eski günlerimi hatırlıyorum! Yiyecek yemek bulamazdım! Benî Mahzûm kabilesinden olan teyzelerim için su taşırdım. Onlardan birisine su getirince bana bir avuç kuru üzüm verirdi de onu yerdim!" Daha sonra Sa'd b. Amr: "Ey Müminlerin Emiri! Bu hutbede ne yapmaya çalışıyordun? Niçin o sözleri söyledin?" dedi. Ömer (r.a) ise şöyle cevap verdi: "Nefsimin kendini beğendiğini fark ettim! Bundan dolayı onu aşağılamak ve küçük görmek istedim!"

196. BÂB: KİBİR HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2741. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Allah'ın âyetleri hakkında, kendilerine gelmiş bir delilleri olmaksızın tartışanlar var ya onların kalplerinde ancak bir büyüklük taslama vardır. Onlar, tasladıkları büyüklüğe asla ulaşmazlar. Sen Allah'a sığın. Şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir."*[1463]

2742. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onlara, 'Ebedî kalmak üzere cehennem kapılarından girin. Büyüklük taslayanların yeri ne kötüdür!' (denir)."*[1464]

1463 Mü'min, 40/56. âyet.
1464 Mü'min, 40/76. âyet.

CamScanner ile tarandı

2743. Hâris b. Vehb el-Huzâî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Dikkatle dinleyin! Size cennet ehli olanları haber vereyim mi? Onlar dışarıdan bakılınca zayıf görülen acizlerdir! Eğer Allah adına bir yemin etseler Allah Teâlâ mutlaka onların yeminlerini yerine getirir! Dikkatle dinleyin! Size cehennem ehli olanları haber vereyim mi? Onlar; düşmanlıkta aşırıya giden, kaba, sert, caka satarak, çalımla yürüyen, kibirli ve kendini beğenmiş kişilerdir!"*[1465]

2744. Ömer b. Hattâb (r.a), Übey b. Ka'b'ı ve etrafında ona tâbi olan insanları görünce asasıyla onu dürttü. Übey: "Ey Müminlerin Emiri! Ne yapıyorsun?!" diye sorunca da Ömer (r.a) şöyle dedi: "Hiç şüphen olmasın ki şu içinde bulunduğun konum; tâbi olunan için ağır bir fitnedir, tâbi olanlar için de rezil rüsva bir durumdur!"[1466]

2745. Bir keresinde Cerîr b. Abdullah el-Becelî (r.a) geldi. Arkasında da onu takip eden bir grup insan vardı. Selmân ona: "Ey Cerîr! Şu arkandakiler de ne?" deyince Cerîr: "Cemaatim!" dedi. Bunun üzerine Selmân (r.a) şöyle devam etti: "Ey Cerîr! Kibirden sakın! Hiç şüphen olmasın ki Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: 'İzzetime, azametime, kudretime, makamımın yüceliğine yemin ederim ki, kalbinde zerre miktarı kibir olan hiçbir kulumu cennete sokmayacağım! Kendini cennetten mahrum kılacak hallere girme! Sen cennetin ne olduğunu anlayabiliyor musun?" Cerîr: "Evet! Allah Teâlâ, onun özelliklerini bize Kur'ân'da anlattı!" deyince Selmân şöyle dedi: "Vallahi o cennette kuru bir dal yoktur! Cennetin meyvelerinin kökü zümrüt, yakut ve incidir! Allah Teâlâ onlardan dilediği şeyleri çıkartır! Kendini böyle bir nimetten mahrum etme!"

2746. Ebû Bekir (r.a) bir keresinde insanlara şöyle hitap etti: "Ey insanlar! Kibirden sakının! Uzak durun! Topraktan yaratılan ve tekrar toprağa dönecek olan bir varlık nasıl olur da kibirlenir?!"

2747. Ka'b el-Ahbâr şöyle demiştir: "Kibirli kişiler kıyamet günü, insan sûretinde ancak küçücük birer toz tanesi gibi haşrolunacaklar! Zillet ve aşağılanma onları her yerlerinden sarıp kuşatacak! Koca cehennem ateşinin

---

1465 Buhârî (4918, 6071, 6657); Müslim (2853).

1466 Dârimî, 1/143 (523); Beyhakî, ez-Zühd, 2/147 (303).

CamScanner ile tarandı

içerisinde sürünecekler ve onlara cehennem ehlinin içeceği olan cinnet ve ahmaklık çamurları içirilecek!"[1467]

2748. Bir adam, Selmân'a (r.a): "Allah Teâlâ'ya şirk koşmanın dışında olan ve kendisiyle birlikte olduğunda hiçbir iyiliğin fayda vermeyeceği kötülük nedir?" diye sorunca Selmân şöyle dedi: "Gerçekten bana öyle bir soru sordun ki daha önce hiçbir beşer bana böyle bir soru sormamıştı! Allah Teâlâ'ya şirk koşmanın dışında olan ve kendisiyle birlikte olduğunda hiçbir iyiliğin fayda vermeyeceği kötülük kibirdir kibir!"

2749. Cerîr b. Hâzim şöyle demiştir: "Biz Hasan-ı Basrî'nin etrafında yürüyorduk. Bunun üzerine o şöyle dedi: "Bir adamın etrafında dolaşan ayakkabı sesleri ahmakların kalplerini mahveder!"

2750. İbrahim en-Nehaî (rh.) şöyle demiştir: "Eskiden yaşayan sâlih insanlar arkalarında kendilerini takip eden insanlar olmasını hoş karşılamazlardı!"

2751. Meymûn b. Mihrân (rh.) şöyle demiştir: "Muhacirler, etrafında insanların yürüdüğü binekli bir adam gördükleri zaman şöyle derlerdi: 'Allah onu kahretsin! Bu kişi zorba!' Etrafında insanlar yürürken binekli bir şekilde onların arasında bulunma hadisesini ilk gerçekleştiren kişi Eş'as b. Kays idi!"

2752. Ebû Miclez şöyle demiştir: "Muâviye, Abdullah b. Zübeyr (r.anhumâ) ve Abdullah b. Âmir'in yanına çıkınca Abdullah b. Âmir kalktı, Abdullah b. Zübeyr ise kalkmadı. Bunun üzerine Muâviye şöyle dedi: *'İnsanların kendisi için ayakta dikilmesinden hoşlanan kişi cehennemdeki yerine hazırlansın!'*"[1468]

2753. Ka'b şöyle demiştir: "Allah Teâlâ'nın Kitabı'nda şöyle bir ifade gördüm: 'Her insanın başında melek eliyle yazılan hikmetli bir söz vardır: 'Eğer kibirlenirse onu alçaltırım! Eğer tevazu ehli olursa onu yükseltirim!"

2754. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Her kim, samimiyetsiz bir şekilde insanlar duysun, başkaları görsün diye amel ederek riyakârlık ya-

---

1467 Beyhakî, Şuabü'l-Îmân, 6/288 (8184), Abdullah b. Amr b. el-Âs (r.anhumâ) rivayetidir; İbn Mübârek, ez-Zühd (191).

1468 Muâviye (r.a) bu sözü Rasûlullah'tan (s.a.v) nakletmiştir. Ahmed b. Hanbel (4/91); Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (977); Ebû Dâvûd (5229); Tirmizî (2755), sahih bir hadistir.

CamScanner ile tarandı

parsa, Allah Teâlâ onun bu gizli halini açık eder ve rezil rüsva olur! Kendisini büyük göstermek için uğraşan kişiyi Allah Teâlâ alçaltır! Tevazu göstererek Allah Teâlâ'nın karşısında boyun eğen kişiyi ise yüce Allah yükseltir!"[1469]

2755. Ebû Reyhâne (r.a): "Ey Allah'ın Rasûlü! Gerçekten ben güzeli severim ve bundan zevk alırım! Hatta kamçımın iplerinin ve ayakkabı bağcıklarımın dahi güzel olmasını isterim!" deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Hiç şüpheniz olmasın ki Allah güzeldir ve güzelliği sever! Kibir ise arsızca hakkı inkâr etmek ve insanları küçük görmektir!"*[1470]

2756. Abdullah b. Dâvûd şöyle demiştir: "Nasıl ki güneş, bir sürü şey bir araya gelse dahi hepsine yetiyor ve onlara dar gelmiyorsa aynı şekilde Allah Teâlâ'nın rahmeti de onun içine dahil olanlara dar gelmez! Nasıl ki uğursuzluğa inanmayan kişiye uğursuzluk herhangi bir zarar veremiyorsa aynı şekilde uğursuzluğa inanan kişi de fitneden ve ağır imtihanlardan kurtulamaz! Nasıl ki kıyamet günü insanlar arasında Allah'a en yakın olacak kişiler tevazu ehli olanlar ise aynı şekilde kıyamet günü insanlar içerisinde Allah'a en uzak olacak kişiler de kibirli olanlardır!"

2757. Sâlim b. Abdullah'ın babasından naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir adam elbisesini kibirlenerek sürüyorken yerin dibine geçirildi! O, kıyamet gününe kadar yerin dibine doğru batmaya devam etmektedir!"*[1471]

2758. İbn Uyeyne (rh.) şöyle demiştir: "Eğer bir insanın kibirlenerek günah işlediğini görürsen, onun başına geleceklerden dolayı kork! Eğer bir insanın şehevi isteklerine kapılarak günah işlediğini görürsen, onun tövbe edebileceği konusunda ümitli ol! Çünkü Âdem (a.s), şehevi isteklerinden dolayı Rabbine karşı geldi ve sonra da tövbe etti! İblîs ise yüce Allah'a kibrinden dolayı isyan etti ve lanetlendi!"

1469 Abdullah b. Mübarek, ez-Zühd (74), Abdullah b. Mes'ûd'tan (r.a) mevkuf olarak nakledilmiştir. Cündeb b. Abdullah el-Becelî'den (r.a) ise sahih ve merfu bir hadis olarak da nakledilmiştir: Buhârî (6499); Müslim (2987).

1470 Ahmed b. Hanbel (4/151), Ukbe b. Âmir (r.a) rivayetidir. Bunun bir benzerini Ebû Reyhâne'den de (r.a) nakletmiştir (4/134); Müslim (91), "Allah güzeldir..." diye başlayan kısmı, Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) rivayeti olarak nakletmiştir.

1471 Buhârî (3485, 5790).

CamScanner ile tarandı

197. BÂB: SÖZ VE DAVRANIŞLARDA FİTNEYE (AĞIR İMTİHANLARA) DÜŞMEKTEN SAKINMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2759. Muhammed b. el-Münkedir'in (rh.) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bu din sağlam ve güçlüdür! Ona yumuşaklıkla ve yavaşça girin! Allah Teâlâ'ya ibadet etme konusunda nefsini bıktırıp da nefret ettirme! Çünkü verimli toprak ne yarılmış sert bir yerdir ne de sapasağlam duran kayalık bir yerdir!"*[1472]

2760. Rivayet olunduğuna göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Bu kalplerin meylettiği ve hoşlandığı istekleri, arzuları vardır. Yine kalplerin durgunluk zamanları ve istemediği şeyler vardır. Kalplerin meylettiği ve hoşlandığı istekleri, arzuları helal daire çerçevesinde yerine getirin. Yine kalplerin durgunluk zamanlarında istemediği şeyleri de helal daire içerisinde terk edin!"

2761. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Nefsim benim bineğimdir! Eğer ona merhamet etmez ve güzel davranmazsam beni hedefime ulaştırmaz!"

2762. Vehb b. Münebbih (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki malın afeti ve saptırması olduğu gibi ilmin de afeti ve saptırması vardır!"[1473]

1472 Bu rivayet şahitleriyle birlikte hasen bir hadistir. Bu senedi ise mürseldir. Vekî, ez-Zühd (234) isimli eserinde bu hadisi nakletmiştir. Hüseyin el-Mervezî, İbn Mübarek'in ez-Zühd isimli eseri üzerinde yaptığı Ziyâdât (1178) adlı eserinde bu hadisi nakletmiştir. Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ (3/18) isimli eserinde bu hadisi Muhammed b. el-Münkedir'den, o da Câbir b. Abdullah'tan (r.anhumâ) muttasıl olarak nakletmiştir. Ancak muttasıl olması sahih değildir. Yine Beyhakî (3/19), Abdullah b. Amr b. el-Âs'tan (r.anhumâ) merfu olarak nakletmiştir ancak onun senedi zayıftır. Ahmed b. Hanbel (3/199), Enes b. Mâlik'ten (r.a) merfu olarak nakletmiştir ancak onun senedi de zayıftır. Bu rivayette "Yüce Allah'a ibadet etme konusunda nefsini bıktırıp da nefret ettirme!" kısmı yoktur. Ebû Hureyre'nin (r.a), Buhârî'de (39) şu lafızlarla nakledilen hadisi de bu rivayetin şahididir: "Hiç şüpheniz olmasın ki bu din kolaylıktır! Her kim din konusunda kendisini zorlayarak ona galip gelmeye kalkarsa (dinin koyduğu sınırları aşarak nefsini bıktıracak kadar fazla ibadet etmeye kalkarsa) din ona galip gelir! Öyleyse orta yolu tutun ve doğruluktan ayrılmayın! Gücünüzün yettiği kadar ibadet ederek yüce Allah'a yakınlaşmaya çalışın! İşte o zaman size müjdeler olsun! Sevinin! Sabah, akşam ve gecenin bir kısmında ibadet ederek yüce Allah'tan yardım dileyin!"

1473 İbn Mübârek, ez-Zühd (56).

CamScanner ile tarandı

2763. Tâvûs'a (rh.), "Dua cümleleriyle dua et!" denilince şöyle demiştir: "Bunun için yeterli haşyet ve korkuya sahip olmadığımı görüyorum!"[1474]

2764. Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbından birine: "Niçin filanca ve falanca gibi sen de hadis nakletmiyorsun?" diye sorulunca o şöyle cevap vermiştir: "Onların işittiklerini ben de işittim! Onların hazır bulundukları yerde ben de hazır bulundum! Ancak meseleler üzerinde çalışmalar yapılıyor ve insanlar sımsıkı bu işlere tutunuyorlar! Ben ise kendime yetecek kadarını biliyorum. Rasûlullah'ın (s.a.v) hadisleri konusunda fazla veya eksik bir şeyler söylemek istemiyorum! Allah Teâlâ'ya yemin ederim ki, bazen bir adam bana bir soru soruyor ve o sorunun cevabını vermek bana yakıcı susuzluk anında soğuk su içmekten bile daha tatlı geliyor! Ancak Rasûlullah'ın (s.a.v) sözlerine bir şey eklerim korkusuyla ona cevap vermeyi terk ediyorum!"[1475]

2765. İsmail b. Ebû Hâlid'in naklettiğine göre Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "Cennet ehlinden bir grup, cehennem ehli olan başka bir grupla görüşür ve onlara: 'Sizi cehenneme sokan şey ne?! Allah Teâlâ, sizin öğrettikleriniz ve eğitiminiz sayesinde bizi cennete koymuşken siz nasıl cehennemde olursunuz?!' derler. Bunun üzerine cehennem ehli olanlar şöyle cevap verirler: 'Biz hayrı (iyi, doğru ve güzeli) anlatırdık ancak kendimiz uygulamazdık!"[1476]

198. BÂB: AİLE VE EVLADIN FİTNESİNDEN (AĞIR İMTİHANLARINDAN) SAKINMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2766. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey iman edenler! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşman olabilecekler vardır. Onlardan sakının. Ama affeder, hoş görüp vazgeçer ve bağışlarsanız şüphe yok ki Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir. Mallarınız ve çocuklarınız ancak birer imtihandır; Allah katında ise büyük bir mükâfat vardır."*[1477]

2767. Sâlihlerden birine, "Keşke evlenseydin!" denilince şöyle cevap vermiştir: "Eğer nefsimi boşamaya güç yetirebilseydim mutlaka bunu bile yapardım!"

1474 İbn Mübârek, ez-Zühd (59).
1475 İbn Mübârek, ez-Zühd (60).
1476 İbn Mübârek, ez-Zühd (64).
1477 Teğâbün, 64/14-15. âyetler.

CamScanner ile tarandı

199. BÂB: YAKIN ARKADAŞ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2768. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"O gün zalim kimse, (çaresizlik içinde) ellerini ısırıp şöyle diyecektir: 'Ne olurdu ben de peygamberle beraber aynı yolu tutsaydım! Yazıklar olsun bana, keşke falanı dost edinmeseydim! Andolsun, Kur'ân bana geldikten sonra beni ondan o saptırdı. Zaten şeytan insanı yardımcısız bırakıverir."*[1478]

2769. Ebû Saîd el-Hudrî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Allah Teâlâ her ne zaman bir yöneticiyi görevlendirse mutlaka onun iki sırdaşı olur! Bunlardan birincisi ona hayrı emreder ve onu iyiye, güzele, doğruya teşvik eder! Diğeri ise ona kötülüğü emreder ve onu şerre teşvik eder! Masum (korunmuş) kişi ise ancak Allah Teâlâ'nın hatalardan muhafaza ettiği kişi olabilir!"*[1479]

2770. Ebû Mûsâ el-Eşarî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sâlih arkadaşla kötü arkadaşın örneği, misk (güzel koku) sahibi olan kişiyle demirci körüğüne sahip olan kişinin durumu gibidir! Misk sahibi olan arkadaşının mutlaka sana bir faydası dokunur: Ya ondan güzel koku satın alırsın ya da güzel kokular üstüne siner! Demir körükleyen arkadaşın ise ya evini ya elbiseni yakar ya da ondan yayılan kötü kokular üzerine siner!"*[1480]

2771. Nâfi' b. Cübeyr'in, Âişe (r.anhâ) annemizden naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir ordu Kâbe'ye saldırmak için sefer edecek! Bir çöle geldiklerinde ise baştan sona hepsi yerin dibine geçirilecek!"* Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle devam etmektedir: "Ben: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Nasıl olur da baştan sona hepsi yerin dibine geçirilir?! Halbuki onların arasında Kâbe'ye saldırmak maksadıyla değil de ticaret yapmak için gelenler ve onlardan olmayıp niyeti kötü olmayanlar da vardır!' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Baştan sona hepsi yerin dibine geçirilir! Ancak onlar ahirette diriltilince niyetlerine göre hesaba çekilirler!"*[1481]

1478 Furkân, 25/27-29. âyetler.
1479 Buhârî (7198).
1480 Buhârî (2101, 5534); Müslim (2628).
1481 Buhârî (2118); Müslim (2884).

CamScanner ile tarandı

2772. Ubeyd b. Umeyr'in naklettiğine göre Dâvûd (a.s) şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni kötü insanlarla birlikte kılma! Çünkü o zaman ben de kötü bir insan olurum!"

2773. Rivayet olunduğuna göre Lokmân, oğluna şöyle nasihat etmiştir: "Evladım! Oturup kalkacağın meclisler konusunda seçici davran! Eğer bir topluluğun yüce Allah'ı zikrettiğini görürsen onlarla birlikte otur! Eğer âlimsen bu sayede ilmin sana fayda sağlar. Eğer cahilsen onlar sana öğretirler. Ümit edilir ki yüce Allah onların üzerlerine rahmetini yağdırır da onlarla birlikte olduğun için sana da rahmet nasip olur! Eğer bir topluluğun yüce Allah'ı zikretmediklerini görürsen onlarla birlikte oturma! Âlim olsan bile böyle bir durumda ilmin sana fayda vermez. Eğer cahil olursan o zaman da onlar seni iyice hak yoldan saptırırlar! Belki de yüce Allah onlara azabıyla muamele eder de aralarında olduğun için sen de bu azaba duçar olursun!"

2774. İbn Ebû Müleyke'nin naklettiğine göre Lokmân şöyle dua ederdi: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Beni gafillerin arkadaşlarından kılma! Onlar, Seni zikrettiğim zaman bana yardımcı olmazlar! Seni unuttuğum zaman da bana seni hatırlatmazlar! Bir şey emretsem itaat etmezler ve sustuğum zaman da beni üzerler!"

2775. Rivayet olunduğuna göre Lokmân şöyle demiştir: "Evladım! Cahilleri sevme konusunda istekli olma! Böyle şeylere rağbet etme! Eğer onların yapıp ettiklerine rıza gösterirsen vay haline! Hikmetiyle hüküm veren yüce Allah'ın gazabını sakın hafife alma! O, senden rahmet elini çekerse helak olursun!"

2776. Ebû Saîd'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ancak bir Müminle arkadaş/dost ol! Yemeğini de ancak takvalı (kulluk şuuruna sahip) biri yesin!"*[1482]

2777. Rivayet olunduğuna göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Seni ilgilendirmeyen şeylere karışma! Düşmanından uzak dur! Ancak güvenilir bir kişiyle dost ol! Çünkü bir toplumda bulunan güvenilir kişinin eşi-

---

1482 Merfu bir hadistir: Ahmed b. Hanbel (3/38); Ebû Dâvûd (4832); Tirmizî (2395) bu hadisi hasen kabul etmiştir; İbn Hibbân (554, 555, 560) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (4/128).

CamScanner ile tarandı

benzeri olabilecek hiçbir şey yoktur! Güvenilir kişi de ancak Allah Teâlâ'ya karşı, içerisinde saygıyı barındıran korkuya (haşyet) sahip kişidir! Günahı iş edinmiş kişilerle arkadaşlık etme! Çünkü onlar seni de günaha sürüklerler! Böylelerine sırrını ifşa etme! İşleri/meseleleri ise yalnızca, Allah'tan hakkıyla sakınan takva ehli insanlarla istişare et!"[1483]

2778. Ebû Vâil şöyle demiştir: "Ben ve kardeşim, Rebî b. Huseym'in yanına vardık. Bir de baktık ki mescitte oturuyor. Biz ona selam verdik, o da selamımızı aldı. Sonra da bize: 'Niçin geldiniz?' diye sordu. Biz: 'Allah Teâlâ'yı zikretmen için ve biz de seninle zikredelim diye, Allah'a hamd etmen için ve biz de seninle birlikte Allah'a hamd edelim diye geldik!' deyince ellerini semaya kaldırdı ve şöyle dedi: 'Bu ikisi şöyle demedikleri için bütün hamdler Allah'a aittir: 'Senin içki içmen için ve biz de seninle beraber içki içelim diye, senin zina etmen için ve biz de seninle birlikte zina edelim diye geldik!"

2779. Hâlid b. Safvân'a: "Hangi kardeşini daha çok seviyorsun?" diye sorulunca şöyle demiştir: "Kusurlarımı örten, hatalarımı bağışlayan ve mazeretlerimi kabul eden kardeşimi daha çok severim!"

200. BÂB: DÜNYA İLE MEŞGUL OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2780. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Bir insanın kalbinde şu dört özellik (haslet) olmadığı sürece dünya tamamen onun derdi haline gelmez: Sürekli muhtaç bırakan fakirlik, çaresi bulunmayan ve yardım olunmayan keder, önceliği hiç bitmeyen meşguliyet, sonu gelmeyen istek ve arzular!"

2781. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Yanlarına rızık almaları için uyarıldıkları ve yolculuğa çıkacakları haberi kendilerine söylenildiği halde baştan sona hepsinin oturup kaldığı bir kavmin hali ne kadar da acayiptir?! Onlar hazırlık yapmaları gerekirken oturup kalıyorlar ve hak ile meşgul olanların terk ettikleri şeylerle oynuyorlar!"

1483 İbn Mübârek, ez-Zühd (1399); İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (7/94); Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ (10/112); Şuabü'l-Îmân (7/94); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (1/55).

CamScanner ile tarandı

201. BÂB: SAĞLIK/SIHHAT VE BOŞ VAKİT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2782. Saîd b. Cübeyr'in Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İnsanların çoğu şu iki nimetin kıymetini bilmedikleri için zarara uğramışlardır: Sıhhat ve boş vakit!"*[1484]

2783. Amr b. Meymûn el-Evdî'nin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir adama nasihat ederken şöyle buyurdu: *"Beş şey gelmeden önce beş şeyi ganimet bil: İhtiyarlığın gelmeden önce gençliğinin, hastalığın gelmeden sıhhatinin, fakirlik gelmeden önce zenginliğinin, meşguliyetin gelmeden önce boş vaktinin, ölümün gelmeden önce hayatının!"*[1485]

2784. Kazvîn ehlinden olan Kâdih b. Rahmet ez-Zâhid'in naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Dünya, bedenin sıhhati ve nefsin nimetlerle rahatlaması demektir!"

2785. Asmaî (rh.) şöyle demiştir: "Sâlihlerden birine: 'Halin nasıl?' diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: 'Kalan ömrü yok olmaya doğru giden, sıhhati hastalığa dönüşen ve güvenli alanından götürülen birinin halindeyim!"

2786. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Hayattan daha üstün bir şey varsa o da sıhhattir! Ölümden daha üstün bir şey varsa o da hastalıktır! Eğer hayata denk bir şey varsa o zenginliktir! Eğer ölüme denk bir şey varsa o da fakirliktir!"

202. BÂB: RUH VE BEDEN SAĞLIĞI (ÂFİYET) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2787. Rasûlullah (s.a.v) şöyle dua ederdi: *"Ey yüce Allah'ım! Senden dünya ve ahirette afiyet (ruh ve beden sağlığı) ve selamet (kurtuluş) diliyoruz!"* [1486]

1484 Buhârî (6412, 6413).

1485 Hadisin bu senedi Mürsel ve sahihtir: İbn Mübârek, ez-Zühd (2), İbn Ebû Şeybe, el-Musannef (7/77); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (4/148); Kudâî, Müsnedü'ş-Şihâb (729); Abdullah b. Abbâs'tan (r.anhumâ) nakledilen senet ise merfu ve sahihtir: Hâkim, el-Müstedrek (4/306) isimli eserinde bu hadisi Buhârî ve Müslim'in şartlarına göre sahih kabul etmiştir; Beyhakî, Şuabü'l-Îmân (7/263).

1486 Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) sabah-akşam şöyle dua

CamScanner ile tarandı

2788. Mutarrif b. Abdullah (rh.) şöyle demiştir: "Bela ve musibetlere maruz kalıp sabretmektense afiyet nimetine erip şükretmeyi tercih ederim!"

2789. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Her kim, belaya maruz kalmış birini görürse şöyle desin: *'Onun imtihan olduğu şu beladan beni koruyarak afiyet veren ve yaratmış olduğu birçok varlıktan beni üstün kılan yüce Allah'a hamd olsun! Bütün övgüler yalnızca O'nadır!'*"[1487]

2790. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki insanlar ya afiyettedirler ya da bela ile imtihan olmaktadırlar! Bela ile imtihan olanlara merhamet edin! Afiyet konusunda da yüce Allah'a hamd edin!"

2791. Fudayl b. Iyâz (rh.): "Hapishane ehlinin sesini duyunca: 'Ey afiyette olanlar! Bela ve musibet içerisinde olanlara merhamet edin!" dedi ve sonra da ağlamaya başladı. Bir adam ona: "Hapishanede yatanlar için mi ağlıyorsun?!" diye şaşırarak sorunca şöyle dedi: "Sen onlara acımıyor, merhamet etmiyor musun?! Belki de kendini onlardan daha hayırlı görüyorsundur! Eğer sen bu hal içerisindeysen hiç şüphen olmasın ki sen ahmak bir günahkârsın demektir! Belki de senin suçların onların suçlarından çok daha büyüktür! Ancak buna rağmen sen afiyetle nimetlendirilmişsin! Onlar ise belaya maruz kalmışlar! Belki de bu durum onlar için hayırdır da senin için şerdir!" Sonra da hapishanede olanlara, yanında bulunan yiyeceklerden, giyeceklerden ve dirhemlerden gönderdi.

---

etmeyi hiç eksik etmezdi: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Dünya ve ahirette Senden afiyet diliyorum! Ey yüce Allah'ım! Dinim, dünyam, ailem ve malım konusunda Senden af ve afiyet diliyorum! Ey yüce Allah'ım! Ayıplarımı, kusurlarımı ört! Beni korkularımdan güvende kıl! Ey yüce Allah'ım! Önümden, arkamdan, sağımdan, solumdan ve üstümden gelecek olan musibetlerden beni koru! Altımdan gelecek olan felaketlerden de Senin azamet ve kudretine sığınıyorum!" Ahmed b. Hanbel (2/25); Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (1200); Ebû Dâvûd (5047); İbn Mâce (3871); İbn Hibbân (961), bu hadisi sahih kabul etmiştir; Hâkim (1/517-518), Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

1487 Bu rivayet Ömer b. Hattâb'ın (r.a) hadis olarak merfu seviyede Rasûlullah'tan (s.a.v) nakledilmiştir: Tirmizî (3431); İbn Mâce (3892); Ebû Hureyre'nin (r.a) rivayeti olarak da nakledilmiştir: Tirmizî (3432); Hâfız el-Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb (4/274-273).

CamScanner ile tarandı

203. BÂB: BUNAKLIK VE HASTALIK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2792. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"O, beni yaratan ve bana doğru yolu gösterendir. O, bana yediren ve içirendir. Hastalandığımda da O bana şifa verir."*[1488]

2793. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a), hastalıktan dolayı ızdırap çektiği bir anda Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına gitti ve ona: "Ey Allah'ın Rasûlü! Sen gerçekten çok şiddetli bir ızdırap çekiyorsun!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *"Evet! Öyle bir ızdırap çekiyorum ki bu, sizden iki kişinin yaşadığı ızdırap gibi!"* buyurdu. Abdullah b. Mes'ûd (r.a): "Öyleyse sen bu ızdırap sebebiyle iki kat mükâfata nail olacaksın!" deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Evet! Bu böyledir! Her kim olursa olsun eğer bir Müslüman'a, eziyet veren bir diken yahut ondan daha küçük bir şey dahi musibet olarak gelirse, mutlaka yüce Allah bunu onun günahlarına kefaret kılar ve ağacın yapraklarını döktüğü gibi onun günahlarını döker!"*[1489]

2794. Rivayet olunduğuna göre Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah'tan (s.a.v) daha çok acı/ızdırap çeken birini görmedim!"[1490]

2795. Mâlik'in naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kul hasta olduğu zaman yüce Allah ona iki melek gönderir ve şöyle buyurur: 'Bakın bakalım o hasta kul kendisini ziyaret için gelenlere ne diyor?' Eğer o kul, kendisine gelindiği zaman yüce Allah'a hamd ederse -yüce Allah en iyi bilen olduğu halde- melekler bu sözü O'na iletirler. Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurur: 'Eğer o kulumu vefat ettirirsem onu cennete koyarım! Eğer ona şifa verirsem etini daha hayırlı bir etle, kanını daha hayırlı bir kanla değiştiririm ve bu hastalığı onun günahlarına kefaret kılarım! Böyle yapmak, bu kulumun, benim üzerimdeki hakkıdır!"*[1491]

2796. Mâlik'in naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) zamanında bir adam vefat etti. Başka bir adam da vefat eden kişi hakkında: "Ona müjdeler olsun!

1488 Şuarâ, 26/78-80. âyetler.

1489 Buhârî (5647-5648); Müslim (2571).

1490 Buhârî (5646); Müslim (2570).

1491 Muvatta (2/940), Atâ b. Yesâr'dan nakledilmiştir. Senedi munkatıdır. Nitekim Hafız İbn Hacer, Lisânü'l-Mîzân (4/254) isimli eserinde aynı şeyi söylemiştir.

CamScanner ile tarandı

Ne mutlu ona! Hiçbir hastalığa maruz kalıp da imtihan olmadan vefat etti!" deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Sana yazıklar olsun! Bu nasıl bir söz! Nereden biliyorsun?! Belki de yüce Allah, onu bir hastalıkla imtihan edecekti ve bu hastalığı da onun günahlarına kefaret kılacaktı!"*[1492]

2797. Rivayet edildiğine göre Ebû Saîd el-Hudrî (r.a), sıtmaya yakalandığı ve şiddetli ağrılar çektiği bir anda Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına gitti. Onu görünce: "Subhânallâh! Ne kadar da şiddetli bir sıtmaya yakalanmışsın!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Biz, peygamberler topluluğu böyle hastalıklara yakalanırız! Bela ve imtihanlar bize katbekat fazlasıyla gelir! Aynı şekilde bunlar karşılığında alacağımız mükâfat da katbekat fazla olur! Sizden önce yaşayan öyle peygamberler vardı ki onların kimisi üstlerine giyecek elbise bulamazlardı! Abalarıyla örtünürlerdi! Yine onlardan bazılarına bit musallat olurdu da bu hastalık onları öldürürdü! Onlar ise tüm bu hastalıklara rağmen sizin iyiliğe eriştiğinizde ve afiyette olduğunuzda sevinmeniz gibi sevinirler ve hoşnut olurlardı!"*[1493]

2798. Urve'nin Âişe (r.anhâ) annemizden naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Müslümana isabet eden her bela ve musibeti yüce Allah mutlaka onun günahlarından bir kısmına kefaret sayar! Bu vesileyle onun bazı günahlarını bağışlar!"*[1494]

2799. Saîd b. Yesâr'ın, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah bir kulunu hayra nail etmeyi dilediği zaman ona bela ve musibet verir!"*[1495]

2800. Atâ b. Ebû Rebâh'ın naklettiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) kendisine: "Sana cennet ehlinden olan bir kadın göstereyim mi?" diye sorunca o: "Evet! Göster!" dedi. Bunun üzerine İbn Âbbâs şöyle anlattı: "İşte şu siyahi kadın! O, Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve: 'Ben sara nöbeti geçiriyorum! Bundan dolayı da üstüm başım açılıyor! Allah'a benim şifa bulmam için dua et!' dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) ona: *'Dilersen bu hastalı-*

1492 Muvatta (2/942), Yahyâ b. Saîd el-Ensârî'den nakledilmiştir ve Mürsel-Sahih bir hadistir.
1493 Ahmed b. Hanbel (3/94); Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (510); İbn Mâce (4024); Hâkim (1/40 ve 4/307) şöyle demiştir: "Müslim'in kriterlerine uygun olarak sahih bir hadistir."
1494 Buhârî (5640); Müslim (2572).
1495 Buhârî (5645).

CamScanner ile tarandı

ğa sabret ve ona karşılık olarak da sana cennet verilsin! Dilersen de senin için yüce Allah'a dua edeyim ve bu sayede afiyete kavuşasın!' buyurdu. Kadın: 'O zaman hastalığa sabredeyim ancak nöbet geçirdiğim anda üstüm başım açılıyor! Üstümün açılmaması için yüce Allah'a dua et!" deyince Rasûlullah (s.a.v) onun için dua etti." Atâ şöyle demiştir: "İbn Abbâs'ın gösterdiği kadın, Kâbe'nin örtüsünün yanında duran iri yarı ve uzun siyahi bir kadındı. İsmi de Ümmü Züfer idi."[1496]

2801. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: 'Bir kulumu kıymetli gözleriyle imtihan ettiğim ve onu göremez hale getirdiğim zaman eğer sabrederse, onun iki gözüne karşılık ona cenneti bahşederim!'"*[1497]

2802. Atâ b. Yesâr'ın, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Mümin ekin gibidir! Rüzgâr her ne taraftan gelirse gelsin onu eğer! Dikeldiğinde ise belalarla imtihan olur! Fâcir bir günahkâr ise kökü sağlam bir ağaç gibidir! Hep dik ve sağlam duracakmış gibi görünür ancak yüce Allah dilediği zaman onu kökünden söküp iflahını keser!"*[1498]

2803. Muhammed b. Ebû Rebâb şöyle demiştir: "Biz bir keresinde Ebu'd-Derdâ'nın (r.a) yanına vardık. O hastaydı ve hastalığından dolayı sızlanıyordu. Bir bedevi çıkageldi ve: 'Ben hiçbir zaman ağrı çekmedim! Ben hiçbir zaman sıtma olmadım! Ben şöyle olmadım! Ben böyle olmadım!' diye anlatmaya başladı. Bunun üzerine Ebu'd-Derdâ şöyle dedi: 'Onu çıkartın! Durum dediğin gibiyse senin günahların olduğu gibi üzerinde duruyor demektir! Bana musibet olarak gelen bir hastalık beni, (Araplar için çok kıymetli olan) kızıl develerimin olmasından bile daha çok sevindirir! Çünkü hastalık, Müslümanın günahlarına kefarettir!"[1499]

2804. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sizden biri, kendisine acı veren bir hastalık isabet ettiğinden dolayı kesinlikle ölümü temenni etmesin! Eğer çok acı çektiği için illa ölmek istiyorsa o zaman şöyle dua etsin: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer benim*

1496 Buhârî (5652); Müslim (2576).
1497 Buhârî (5653).
1498 Buhârî (5644, 7466); Müslim (2809).
1499 Abdurrezzak, el-Musannef (11/197); Beyhakî, Şuabü'l-Îmân (7/176).

CamScanner ile tarandı

için yaşamak daha hayırlı ise beni yaşat! Eğer benim için ölmek daha hayırlı ise o zaman beni öldür!"[1500]

2805. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Hakikatte akıllı olan kişi sevmediği şeyleri yaparak hoşlandığı şeyleri terk eder! Bu sayede de hasta olmaz ve ilaca ihtiyaç duymaz!"

2806. Câlînûs şöyle demiştir: "Hastalık elden ayaktan düşüren geçici bir ihtiyarlık halidir! İhtiyarlık ise doğal bir ölümdür!"

2807. Sâbit b. Kurra şöyle demiştir: "Yaşlı bir âlime en çok zarar veren şeyler, güzel bir kadın ve güzel yemek yapan bir aşçıdır! Çünkü o, bu sebeple çok yemek yer ve hasta olur! Çok cinsel münasebet kurduğu için de zayıf düşer ve güçsüzleşir!"

2808. Bir başkası da şöyle demiştir: "Üç şeyin çaresi yoktur: İçerisine tembelliğin karıştığı fakirlik, içerisine hasedin karıştığı husumet, içerisinde ihtiyarlığın bulunduğu hastalık!"

2809. Şöyle de denmiştir: "Kötü ahlak konusunda üç kişi mazeretli sayılmıştır: "Hasta, yolcu ve oruçlu!"

204. BÂB: ŞİDDETLİ SIKINTILARIN, ZORLUKLARIN ARDINDAN FERAHLIĞIN GELMESİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2810. Nâfi' rivayet etmiştir ki Abdullah b. Ömer (r.anhumâ), Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu nakletmiştir: *"Üç adam yürüyüşe çıkmışlardı. Tam bu esnada bir yağmura yakalandılar ve bir dağdaki mağaranın içerisine saklandılar. Üzerlerine bir kaya düştü ve mağaranın girişi kapandı. Birbirlerine: 'İşlediğiniz en faziletli amellerle yüce Allah'a dua edin de giriş açılsın!' dediler.*

İçlerinden biri: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Benim, yaşları iyice ilerlemiş bulunan bir annem ve babam vardı! Ben çıkar, hayvanlarımı otlatır sonra da gelir ve süt sağardım. Sağılan bu sütle birlikte gelir onu önce anne-babama götürürdüm. Böylece önce onlar içerlerdi. Sonra çocuklara, aileme ve ha-

1500 Buhârî (5671); Müslim (2680).

CamScanner ile tarandı

nımıma içirirdim. Bir gece geç kaldım. Geldiğimde bir de baktım ki anne-babam uyumuşlar! Onları uyandırıp rahatsız etmek istemedim! Çocuklar ise açlıklarından dolayı ayaklarımın dibinde ağlaşıp duruyorlardı ancak yine de anne-babama içirmeden önce çocuklara süt vermedim! Onların haliyle benim durumum bu şekilde gün ağarıncaya kadar devam etti. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer benim yapmış olduğum bu amelimin gerçekten Senin rızan için yapıldığı bilgisi üzere isen şu kayadan bizim için bir boşluk aç da bu sayede semayı görebilelim!' dedi ve kaya biraz açıldı.

Öteki şöyle dedi: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Gerçekten ben, amcamın kızlarından bir kadını, erkeklerin kadınları çok şiddetli bir şekilde arzuladıkları şekilde çok seviyordum! O kadın bana: 'Yüz dinar vermediğin sürece istediğin şeyi benden alamayacaksın!' deyince hemen bu konuda koşturup çalıştım ve o parayı topladım. Sonunda onu elde ettim ve tam bacaklarının arasına oturup da cinsel ilişkiye gireceğim esnada bana: 'Allah'tan kork! Nikah akdi olmaksızın haksız yere bu mührü açma!' deyince kalktım ve onu bıraktım! Parayı da ona verdim! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer benim yapmış olduğum bu amelimin gerçekten Senin rızan için yapıldığı bilgisi üzere isen bizim için şu kayadan bir boşluk daha aç!' dedi ve kaya biraz daha açıldı.

Üçüncü kişi ise şöyle dedi: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ben bir ölçek ekin karşılığında çalışacak bir işçi tuttum. Sonra ona ücretini vermek istedim ancak o almadı ve gitti. Bunun üzerine ben, onun ekinini daha da çoğalttım ve oradan gelen parayla büyükbaş hayvanlardan oluşan bir sürü satın aldım. Sonra adam geri geldi ve bana: 'Ey Allah'ın kulu! Bana hakkımı ver!' dedi. Bunun üzerine ona: 'İşte tüm bu gördüğün sürüyü ve çobanlarını al götür!' dedim. Adam şaşırdı ve: 'Benimle alay mı ediyorsun?!' dedi. Ben ise: 'Seninle alay etmiyorum! Dediğim gibi tüm bunların hepsi senin!' dedim. Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer benim yapmış olduğum bu amelimin gerçekten Senin rızan için yapıldığı bilgisi üzere isen bizim için şu kayayı aç!' dedi ve kaya açıldı. Böylece oradan çıkabildiler."[1501]

2811. A'rec'in Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İbrâhîm, hanımı Sâre ile hicret etti. Yolculukları esnasında zorba bir kralın memleketine girdiler. Krala: 'İbrahim, kadınların en*

1501 Buhârî (2215 ve 5974); Müslim (2743).

CamScanner ile tarandı

güzeliyle birlikte senin şehrine girdi!" denilince kral onları huzuruna getirtti. Kral: 'Bu yanında olan kadın kim?' diye sorunca İbrahim: 'Kız kardeşim!'[1502] *dedi. Sonra da Sâre'ye dönerek: 'Söylediğim sözü inkâr ederek beni yalancı çıkarma! Yüce Allah'a yemin ederim ki, yeryüzünde sen ve benden başka hiçbir Mümin yok!' dedi. Böylece Sâre'yi kralın huzuruna gönderdi. Kral ona yaklaşınca Sâre ibadet etmeye başladı ve şöyle dua etti: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ben Sana ve Rasûlü'ne iman ettim! Namusumu da kocam hariç başkalarından korudum! Bu kâfiri bana musallat etme!' Bunun üzerine kral boğuluyormuşçasına hırıldamaya ve yere yığılıp ayaklarıyla çırpınmaya başladı! Sâre ise bu sefer şöyle dua etti: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eğer ölürse, 'Onu Sâre öldürdü!' derler!' Böylece kral eski haline döndü. Aynı olay üç sefer tekrarlanınca kral: 'Vallahi! Bana getirdiğiniz bu kadın şeytandan başka biri değil! Onu İbrahim'e geri gönderin! Kendisine de hizmetçi bir kadın verin!' dedi. Böylece Sâre, İbrahim'e geri geldi ve şöyle dedi: 'Gördün mü?! Yüce Allah nasıl da kâfiri zapturapt altına aldı ve genç bir kızı*[1503] *bana hizmetçi olarak verdi!'"*[1504]

2812. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah'ın (s.a.v) zevcesi Âişe (r.anhâ) annemize iftira atılması ve sonrasında da yüce Allah'ın onu bu iftiradan kurtarması hakkında Âişe annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) sefere çıkacağı zaman eşleri arasında kura çekerdi. Kura hangisine çıkarsa, o da onunla birlikte sefere giderdi. Yine bir gazve için gideceği zaman aramızda kura çekti. Kura da bana çıktı. Böylece Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte sefere çıktım. Bu olay hicap[1505] âyeti indikten sonra oldu. Ben hevdecimin[1506] içerisinde taşınıyordum. Rasûlullah (s.a.v) gideceği yere vardı ve konakladı.

1502 Mümin olarak kardeş olduklarını kast ederek üstü kapalı biçimde konuşuyor, kardeşim derken aslında din kardeşliğini kast ediyor. Aksi halde hükümdar onu öldürebilirdi. İşte buna engel olmak için edebi söz sanatlarından istifade ediyor. Nitekim hayati durumlarda böyle yapılması caiz görülmüştür. (Çevirenin Notu)

1503 Bu kız daha sonra İbrahim (a.s) ile evlenecek ve İsmail'in (a.s) annesi olacak Hacer annemizdir. Allah ondan razı olsun. (Çevirenin Notu)

1504 Buhârî (2217); Müslim (2371).

1505 Başkalarının, Peygamber hanımlarından bir şey isterken perde arkasından istemesi gerektiğini anlatan âyet. (Çevirenin Notu)

1506 Kadınlara özel olarak bineklerin üzerine konan ve içerisinde seyahat ettikleri mahfe, sepet. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

Sonra gazveyi tamamladı ve geriye döndü. Medine'ye yaklaştığımızda gece vakti yola devam etme emrini verdi. Hareket etme emrini bildirince yürümeye başladım ve ordudan uzaklaştım. İhtiyacımı giderince bineğime doğru yöneldim. Göğsüme dokununca bir de baktım ki Yemen taşından (akik) olan gerdanlığım kopmuş! Hemen geri döndüm ve gerdanımı aramaya başladım. Onu aramakla uğraşırken orada kalakaldım. Bu arada hevdecimi deveye yüklemekle görevli olanlar gelmiş, beni içinde zannederek hevdecimi üzerinde yolculuk yaptığım devemin üzerine yüklemişler ve deveyi de harekete geçirerek gitmişlerdi. O dönemde kadınlar kilolu ve etli butlu değiller, aksine hafiflerdi. Onlar çok az yemek yerlerdi. Bu sebeple onlar, kaldırdıklarında ve deveme yüklediklerinde hevdecimin hafifliğini yadırgamamışlardı. Ben de o zamanlar daha genç bir kızdım. Böylece deveyi götürmüşler ve gitmişlerdi. Ordu çekip gittiğinde ben gerdanlığımı buldum. Onların konakladıkları yere gelince bir de baktım ki ne ses var ne de seda. Öylece bulunduğum yerde oturdum kaldım. Beni kaybettiklerini fark edecekler ve benim için geri dönecekler diye düşündüm. Böylece oturduğum yerde onları beklerken, gözlerim bana galebe çaldı ve uyudum. Safvân b. Muattal es-Sülemî ez-Zekvânî, ordunun arkasından gelerek onların geride bıraktıkları/unuttukları şeyleri topluyordu (artçı). Gece yürümüş ve sabaha karşı bulunduğum yere gelmişti. İlkin gelip de yaklaştığında uyuyan bir insanın karaltısını görmüştü. Yanıma gelince beni gördü ve tanıdı. Zira ben yüzümü örtüyle kapatmadan önce de o beni görmüştü. Beni tanıdığında onun, 'İnnâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn/ Şüphesiz biz O'nun kuluyuz O'ndan geldik ve yine O'na döneceğiz!' demesiyle uyandım. Hemen örtümle yüzümü kapattım. Yüce Allah'a yemin ederim ki, getirdiği istircâ dışında benimle ne bir kelam konuştu ne de ağzından başka bir söz çıktı. Devesini çökertti ve ön ayağına bastı. Bu sayede de ben deveye bindim. Safvân, üstünde olduğum deveyi yederek götürdü. Sonunda güneşin en tepe noktasına varıp da öğle sıcağının çok bastırdığı bir anda konaklayan orduya yetiştik. İşte orada, bana iftira etmek sûretiyle helak olanlar mahvoldular. Bu işin başını çeken de Abdullah b. Übey b. Selûl oldu. Sonra Medine'ye geldik. Ben gelince bir ay rahatsızlandım. İnsanlar iftiracıların sözlerine akın ediyorlardı. Bense bu duruma dair hiçbir şey anlamıyordum. Rahatsızlandığım zamanlarda Rasûlullah'ın (s.a.v) bana gösterdiği ilgi ve alakayı göremiyor olmak, acılarımı daha da arttırıyordu. Rasûlullah (s.a.v) sa-

CamScanner ile tarandı

dece geliyor, selam veriyor ve: *'Bu hastanız nasıl?'* diye soruyordu. Bu beni oldukça üzüyordu. Ortalıkta dönen şer ile ilgili hiçbir şey bilmiyordum. Ta ki hastalıktan yeni kurtulduğum bir gün dışarı çıktım. Benimle birlikte Ümmü Mistah da vardı ve Menâsı'[1507] tarafına yöneldik. Orasını ayakyolu (tuvalet) olarak kullanıyorduk ve ancak geceden geceye oraya çıkabiliyorduk. Bu olay evlerimizin yakınlarına kenef yapmadan önce gerçekleşmişti. Bizim durumumuz önceki Arapların durumu gibiydi ve geceleri uzak yerlere giderek ihtiyacımızı gideriyorduk. Evlerimizin yakınlarına yaptığımız keneflerden rahatsız oluyorduk. Ben ve Ümmü Mistah yolda gidiyorduk. O, Ebû Rühm b. Abdulmuttalib b. Abdumenâf'ın kızıydı. Annesi de Sahr b. Âmir'in kızıydı ki o aynı zamanda Ebû Bekir'in (r.a) teyzesi oluyordu. Oğlu ise Mistah b. Üsâse b. Abbâd b. Abdulmuttalib idi. Ben ve Ebû Rühm'ün kızı ihtiyacımızı giderip de evime doğru yöneldiğimizde Ümmü Mistah örtüsüne takıldı ve: 'Kahrolasıca Mistah!' dedi. Bu sözü duyunca ona: 'Ne kadar kötü bir söz söyledin! Bedir ashâbından olan birisine mi hakaret ediyorsun?!' dedim. O da bana: 'Ey zavallı kızcağızım! Onun söylediklerini duymadın mı?' dedi. Ben: 'Ne dedi?' diye sorunca iftira ehlinin hakkımda söylediklerini bana haber verdi. Olanları duyunca hastalığım daha da arttı. Evime döndüğümde ve Rasûlullah (s.a.v) yanıma gelip de: *'Bu hastanız nasıl?'* diye sorunca: 'Bana izin ver de ailemin yanına gideyim.' dedim. Böyle yaparak olanlar hakkındaki kesin bilgiyi anne ve babamdan öğrenmek istiyordum. Rasûlullah (s.a.v) bana izin verdi ve aileme gittim. Anneme: 'Ey anacığım! İnsanların hakkımda konuştuğu şey ne?' diye sorunca bana: 'Ey kızcağızım! Sakin ol! Yüce Allah'a yemin olsun ki kocasının yanında değeri olan her güzel kadının –eğer kumaları da varsa- hakkında böyle ileri geri konuşulur. Bu durumun olmaması çok nadirdir.' dedi. Ben: 'Subhanallah! İnsanlar hakikaten bu sözleri söylediler mi?!' dedim. Sonrasında geceyi ağlayarak geçirdim ve bu halde sabahladım. Ne gözyaşlarım son buldu ne de gözüme uyku girdi. Bu halde sabaha vardım. Vahyin gelmesi gecikince Rasûlullah (s.a.v) Ali b. Ebû Tâlib'i ve Üsâme b. Zeyd'i çağırdı. Ailesinden ayrılma konusunda o ikisiyle istişare etti. Üsâme b. Zeyd, Rasûlullah'a (s.a.v) ailesinin suçsuzluğunu bildiğini ve nefsinde onlara karşı sadece sevgi beslediğini işaret ederek şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Onlar senin ailendir. Biz onlar hakkında sadece iyi ve güzel şeyler biliyo-

1507 Medine dışında bulunan ve tuvalet olarak kullanılan bir yer.

CamScanner ile tarandı

ruz.' Ali b. Ebû Tâlib ise: 'Yüce Allah sana evlenme konusunda kısıtlama getirmedi. Âişe'den başka da kadın çok. Eğer hizmetli kıza sorarsan o sana doğruyu söyleyecektir.' dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) Berîre'yi çağırdı. Ona: *'Ey Berîre! Âişe'de seni şüphelendirecek bir şey gördün mü?!'* buyurdu. Berîre: 'Seni hak ile gönderene yemin olsun ki, asla onun kötü bir halini görmedim. Onun aleyhine söyleyebileceğim tek şey, daha genç bir kız olması ve ailesinin hamurunun yanında uyuyakalmasıdır. Bu yüzden evcil hayvan/kümes hayvanı gelip o hamuru yer de farkına bile varmaz.' dedi. Rasûlullah (s.a.v), Abdullah b. Übey b. Selûl, ailesi hakkındaki iftirasından vazgeçsin diye ayağa kalktı ve minberin üzerine çıkarak: *'Ey Müslümanlar topluluğu! Kim beni şu adamın ailem hakkındaki iftiralarından ve bana eziyet etmesinden kurtaracak! Vallahi ben ailem hakkında sadece iyi ve güzel şeyler biliyorum. İnsanların dillerine doladıkları adam hakkında da sadece hayır biliyorum. O adam (Safvân) ailemin yanına ancak benim yanımdayken girerdi.'* buyurdu. Ensardan Sa'd b. Muâz kalktı ve: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Ben seni ondan kurtarırım! Eğer o kişi Evs kabilesindense boynunu vururum. Eğer kardeşlerimiz olan Hazrec kabilesindense, sen ne yapmamız gerektiğini emredersin, biz de emrini yerine getiririz!' dedi. Bunun üzerine Hazrec'in lideri Sa'd b. Ubâde ayağa kalktı. O, iyi bir adamdı ancak o an, kabilecilik damarı (hamiyet) tuttu ve Sa'b b. Muâz'a: 'Vallahi, yalan söylüyorsun! Sen onu ömrü billah öldüremeyeceksin ve öldürülmesine de güç yetiremeyeceksin!' dedi. Bu sefer de Sa'b b. Muâz'ın amcaoğlu olan Üseyd b. Hudayr kalktı ve Sa'd b. Ubâde'ye: 'Asıl sen yalan söylüyorsun! Yüce Allah'a yemin ederim ki, onu mutlaka öldüreceğiz! Şüphesiz sen münâfıkları savunan bir münâfıksın!' dedi. Evs ve Hazrec kabilelerinin fertleri birden ayaklandılar ve birbirleriyle savaşmaya niyetlendiler. Rasûlullah (s.a.v) ise minberin üzerinde durmadan onları sakinleştirmeye, yatıştırmaya çalışıyordu. Sonunda sustular ve Rasûlullah (s.a.v) da sükût buyurdular.

Ben gün boyunca ağlıyordum. Ne gözyaşlarım eksiliyordu ne de gözüme uyku giriyordu. Ailem, artık ağlamaktan ciğerim parçalanacak zannediyorlardı. Anne ve babam, ben bu halde ağlarken yanımda bulunuyorlardı. Bu sırada bir kadın yanımıza girmek için izin istedi. Ona izin verince yanıma geldi ve benimle birlikte ağlamaya başladı. Biz bu haldeyken Rasûlullah (s.a.v) yanımıza geldi ve oturdu. Hakkımdaki dedikodular çıktığı günden beri gelip

CamScanner ile tarandı

de yanımda oturmamıştı. Bir ay geçtiği halde durumumla ilgili Rasûlullah'a (s.a.v) hiçbir şey vahyedilmemişti. Rasûlullah (s.a.v) yanımıza gelip oturunca kelime-i şehadet getirdi ve: *'İmdi ey Âişe! Bana senin hakkında şöyle şöyle şeyler anlatıldı. Eğer sen suçsuz isen yüce Allah seni temize çıkaracaktır. Ama eğer günaha yaklaştıysan yüce Allah'tan bağışlanma dile ve O'na tövbe et. Kul yüce Allah'a günahını itiraf eder ve sonrasında da tövbe ederse Allah onun tövbesini kabul eder.'* buyurdu. Rasûlullah (s.a.v) sözlerini bitirince gözlerimdeki yaşlar birden çekildi ve gözlerimden bir damla dahi geldiğini hissetmedim. Babama: 'Rasûlullah'ın (s.a.v) söyledikleri hakkında benim adıma ona cevap ver!' dedim. Babam: 'Vallahi ona ne cevap vereceğimi bilmiyorum.' dedi. Bu sefer anneme döndüm ve: 'Rasûlullah'a (s.a.v) cevap ver!' dedim. O da: 'Vallahi ona ne cevap vereceğimi bilmiyorum.' dedi. Bunun üzerine ben daha genç yaşta bir kız olmam ve Kur'ân'dan çok fazla şey bilmememe rağmen şöyle dedim: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, şunu iyice anladım. Siz bu iftiraları işittiniz ve bunlar kalplerinizde yer buldu. Sonra da bunları onayladınız. Eğer ben size suçsuzum, desem –ki yüce Allah benim masum olduğumu biliyor- bu söylediğimden dolayı bana inanmayacaksınız. Eğer bu günahı işledim diye –ki yüce Allah biliyor ki ben bu günahtan beriyim- itirafta bulunsam bana mutlaka inanacak ve onaylayacaksınız. Vallahi benimle sizin durumunuza örnek olarak bulabildiğim tek şey Yusuf'un (a.s) babasının söylediği şu sözdür: *'Artık bana düşen, güzel bir sabırdır. Anlattıklarınıza karşı yardımı istenilecek de ancak Allah'tır.'* Sonra döndüm ve yatağıma uzandım. Yüce Allah'a yemin ederim ki, ben masum olduğumu biliyordum ve şüphesiz Allah'ın benim suçsuzluğumu ortaya çıkartacağını da biliyordum. Ancak Vallahi, benim durumumla ilgili Kur'ân âyeti olarak bir vahiy indireceğini düşünmemiştim. Ben, durumumu kendi nefsimde küçük görüyordum ve bu durumun yüce Allah'ın hakkımda Kur'ân âyeti indirecek kadar değerli gördüğünü düşünmüyordum. Rasûlullah'ın (s.a.v), yüce Allah'ın benim suçsuzluğumu ortaya çıkardığı bir rüya görmesini ümit ediyordum. Yüce Allah'a yemin olsun ki, ne Rasûlullah (s.a.v) evden ayrıldı ne de ev ahalisinden bir kişi dışarıya çıktı. Tam bu esnada yüce Allah, Peygamberine vahyetti. Vahiy geldiği anda yakalandığı sıkıntılı hal onu sardı. Bu hal öyle olurdu ki kendisine inen vahyin ağırlığından dolayı kış gününde bile inci taneleri gibi terler akıtırdı. Rasûlullah (s.a.v) bu kasvetli halden kurtulup da kendine gelince

CamScanner ile tarandı

tebessüm etti. Konuştuğu ilk kelime de şu oldu: *'Müjdeler olsun, sevin ey Âişe! Yüce Allah'a yemin ederim ki, Allah senin suçsuzluğunu ortaya çıkardı!'* Annem bana: 'Kalk, kocan için ayağa kalk!' deyince ben: 'Vallahi ne onun için ayağa kalkarım ne de noksan sıfatlardan münezzeh olan Allah dışında birisine hamd ederim. Beni temize çıkartan sadece yüce Allah'tır.' dedim. Yüce Allah: *'O ağır iftirayı uyduranlar, sizin içinizden bir güruhtur...'* diye başlayan on âyeti indirdi. Yüce Allah benim masumiyetimle ilgili âyetleri indirince, fakirliğinden ve akrabalık bağından dolayı Mistah'a yardım eden babam Ebû Bekir: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, Âişe hakkında söylediği çirkin sözlerden sonra ebediyen ona, hiçbir yardımda bulunmayacağım!' dedi. Bunun üzerine yüce Allah: *'İçinizden varlık ve servet sahibi kimseler yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere (kendi mallarından bir şey) vermeyeceklerine dair yemin etmesinler. Onlar affetsinler, vazgeçip iyi muamelede bulunsunlar. Allah'ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz? Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.'*[1508] âyetini indirdi. Ebû Bekir: 'Vallahi ben yüce Allah'ın beni bağışlamasını isterim.' dedi ve Mistah'a daha önce yaptığı yardımı devam ettirdi. Sonra da: 'Bir daha asla onu bu infaktan mahrum etmeyeceğim.' dedi."[1509]

2813. Saîd b. Cübeyr'in naklettiğine göre Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle anlatmıştır: "İlk kuşak takan insan, İsmail Peygamberin annesi Hâcer'dir. O bunu, hamile olduğunu Sâre'den gizlemek için edinmiştir. Daha sonra İbrahim (a.s), Hâcer'i ve süt emme çağında olan oğlu İsmail'i, Kâbe'nin yakın taraflarında, mescidin en üst tarafındaki Zemzem kuyusunun üzerinde bulunan genişçe bir ağacın yanında bıraktı. O zamanlar Mekke'de kimse yaşamıyordu ve orada su da yoktu. İbrahim onların yanına bir torba içerisinde hurma ve içmeleri için de bir kırba içerisinde su bıraktı. Ardından da çekip gitti. İsmail'in annesi onu takip etti ve şöyle seslendi: 'Ey İbrahim! Nereye gidiyorsun?! Bizi, içerisinde hiçbir insanın ve hiçbir şeyin olmadığı bu ıssız vadide yalnız mı bırakıyorsun?!' Hâcer bunu birkaç sefer söyledi ancak İbrahim arkasını dönüp de ona bakmadı. Sonunda: 'Bunu yapmanı Allah mı emretti?' diye sorunca İbrahim döndü ve: 'Evet!' dedi. Bunun üzerine Hâcer: 'Öyleyse yüce Allah bizi zayi etmez'' dedi ve geri döndü.

1508 Nûr, 24/22. âyet.

1509 Buhârî (2661, 4141, 4750); Müslim (2770).

CamScanner ile tarandı

İbrahim, onu göremeyecekleri bir tepeye gelince yüzünü Kâbe'ye çevirdi ve bazı dualar etti. Ardından da ellerini kaldırarak şöyle dedi: *'Rabbimiz! Ben çocuklarımdan bazısını, Senin kutsal evinin (Kâbe'nin) yanında ekin bitmez bir vadiye yerleştirdim. Rabbimiz! Namazı dosdoğru kılmaları için (böyle yaptım). Sen de insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara meylettir, onları ürünlerden rızıklandır, umulur ki şükrederler.'*[1510]

İsmail'in annesi çocuğunu emziriyor ve yanındaki sudan içiyordu. Sonunda su bitti. Böylece hem kendi hem de çocuk susamaya başladılar. Baktı ki çocuk susuzluktan kıvranıyor ve kendisini yerden yere vuruyor! Ona bakmak istemediği için yanından ayrıldı. Kendisine en yakın yerde bulunan Safâ tepesini gördü ve onun üzerine çıktı. Ardından da birilerini görebilmek ümidiyle vadiye yöneldi ancak hiç kimseyi göremedi. Yorgun bir halde ve çok çaba sarf eden bir insanın koşturmaya çabalaması gibi koşturdu. Bu şekilde vadiyi geçti ve sonra da Merve tepesine geldi. Birilerini görebilmek ümidiyle bu tepeye de çıktı ancak kimseyi göremedi. Bunu yedi defa tekrar etti. İşte insanların Safâ ve Merve tepeleri arasında gidip gelmelerinin nedeni budur! Hâcer, Merve tepesinde etrafa bakınırken bir ses duydu ve bunun üzerine: 'Sus!' dedi. Sus, derken kendisini kast ediyordu. Sonra aynı şekilde bir ses daha duydu. Bunun üzerine: 'Sesini duyurdun! Eğer yanında yardım varsa ne ala!' dedi. Bir de baktı ki Zemzem suyunun olduğu yerde bir melek var! Melek topuğuyla veya kanadıyla yeri eşeleyerek su çıkardı! Hâcer hemen suyun önünde küçük bir çukur oluşturdu ve avucuyla oradan su alarak kırbasına doldurmaya başladı. O avuç avuç aldıkça su kaynayarak gelmeye devam ediyordu!

Rasûlullah (s.a.v) bu noktada şöyle buyurmuştur: *'Allah, İsmail'in annesine merhamet etsin! Keşke zemzemi kendi haline bıraksaydı! Eğer suyun önüne çukur deşip de avuçlamamış olsaydı zemzem suyu kaynayıp coşarak akan bir pınar gözü olurdu!'*

Hâcer o sudan içti ve çocuğunu emzirdi. Melek ona şöyle dedi: 'Zayi olup gideceksiniz diye korkmayın! Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah'ın evi buradadır! Bu çocuk ve onun babası bu evi inşa edecek! Yüce Allah bu evin etrafındaki ahalisini zayi etmez!' Kâbe'nin yeri etrafından yüksekçe idi. Tıpkı

1510 İbrâhîm, 14/37. âyet.

CamScanner ile tarandı

sel, sağından solundan toprak götürünce yüksekte kalan bir tepe gibiydi. Kedâ yolundan gelen Cürhümlü bir grup insan onların yakınından geçtiler ve Mekke'nin aşağı kısmında konakladılar. Sürekli aynı yerde dolaşan bir kuş gördüler ve: 'Bu kuş mutlaka bir suyun etrafında dolaşıyordur! Halbuki biz bu vadide su yok diye biliyoruz!' dediler. Bir veya iki görevliyi oraya gönderdiler. Hizmetliler bir de baktılar ki orada su var! Geri gelip su olduğunu haber verdiler. Cürhümlüler gelince suyun yanında İsmail'in annesini buldular. Ona: 'Yanında yurt edinmemiz için bize izin verir misin?' dediklerinde Hâcer: 'İzin veririm ancak su konusunda hiçbir hakkınız olmayacak!' dedi. Onlar da: 'Tamam.' diyerek kabul ettiler. Bu noktada Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *'Onlar İsmail'in annesiyle tam da onun etrafında yakınlık kurabileceği insanlar görmek istediği zamanda karşılaştılar.'* Böylece orada konakladılar ve ailelerine haber gönderdiler. Aileleri de onlarla birlikte orada kaldı. Ta ki sonunda Hâcer de onların evlerinin bulunduğu yerde ailelerinden biri oldu. Çocuk da onların arasında büyüdü ve Arapçayı da Cürhümlülerden öğrendi. Çocuk gençlik çağına varınca Cürhümlüler bu oğlanı çok beğendiler ve o çok hoşlarına gitti. Bundan dolayı da içlerinden bir kızla onu evlendirdiler. Sonra İsmail'in annesi vefat etti. İbrahim, İsmail evlendikten sonra geride bıraktıklarının halini sormak için çıkıp geldi. Ancak İsmail evde yoktu. Bunun üzerine İsmail'in karısına onun hakkında sordu. Kadın: 'Bizim için bir şeyler almaya çıktı!' dedi. İbrahim, durumlarını ve geçimlerini sorunca kadın: 'Biz sıkıntı ve şiddetli geçim derdi içerisindeyiz!' diyerek ona şikâyette bulundu. Bunun üzerine İbrahim: 'Kocan gelince ona benden selam söyle ve kapısının eşiğini değiştirmesini tembih et!' dedi. İsmail eve gelince sanki ona tanıdık bir şeyler gelmiş gibi oldu. O zaman: 'Size birisi mi geldi?' diye sordu. Hanımı: 'Evet! Bize şöyle şöyle bir adam geldi. Bana senin hakkında sordu ben de söyledim. Sonra da nasıl geçindiğimizi sordu. Ben de ona kıt kanaat geçindiğimizi, zorluk içerisinde olduğumuzu anlattım.' deyince İsmail: 'Sana herhangi bir vasiyette bulundu mu?' diye sordu. Hanımı: 'Evet! Sana selam söylememi emretti ve kapının eşiğini değiştirmen gerektiğini tembih etti!' deyince de İsmail: 'O benim babamdı! Bana senden ayrılmamı emretmiş! Ailene git!' dedi ve o kadını boşayıp sonrasında Cürhümlülerden başka bir kadınla evlendi.

İbrahim (a.s) yüce Allah'ın dilediği bir süre daha onlardan uzak durdu ve sonra onların yanına tekrar gitti. Yine İsmail'i evde bulamadı ve gelininin ya-

CamScanner ile tarandı

nına vardı. Ona İsmail hakkında sorunca kadın: 'Bizim için bir şeyler alamaya çıktı.' dedi. İbrahim nasıl geçindiklerini ve durumlarını sorunca kadın: 'Biz hayır, refah ve bolluk içerisindeyiz!' dedi ve yüce Allah'a hamd etti. İbrahim: 'Yiyeceğiniz ne?' diye sorunca kadın: 'Et.' dedi. 'İçeceğiniz ne?' diye sorunca kadın: 'Su.' dedi. Bunun üzerine İbrahim: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Eti ve suyu onlar için bereketli kıl!' diye dua etti. Rasûlullah (s.a.v) burada şöyle buyurdu: *'O zaman onların elinde hububat (tahıl) yoktu! Eğer olsaydı onlar için de dua ederdi.'* Bu sebeple Mekke dışındaki herhangi birinin sadece et ve su ile geçinmesi doğru değildir. İbrahim şöyle devam etti: 'Kocan gelince ona benden selam söyle ve kapısının eşiğini sıkı sıkıya tutmasını emret.' İsmail gelince: 'Size biri geldi mi?' diye sordu. Hanımı: 'Evet! Bize görünüşü güzel yaşlı bir adam geldi.' diyerek onu övdü ve şöyle devam etti: 'Senin hakkında sorunca ben de ona bildiklerimi anlattım. Geçimimizin nasıl olduğunu sorunca da hayır içerisinde olduğumuzu söyledim.' İsmail: 'Sana bir şey tavsiye etti mi?' diye sorunca kadın: 'Evet! Sana selam söyledi ve kapının eşiğini sapasağlam tutmanı emretti.' dedi. İsmail de şöyle dedi: 'O babamdı! Sen de eşiksin! Bana, seni sıkı sıkıya tutmamı emretti!'

İbrahim yine yüce Allah'ın dilediği bir vakit onlardan uzak kaldı. Daha sonra çıkıp geldi. İsmail o sırada Zemzem'in yakınlarındaki büyükçe bir ağacın altında oklarının ucunu sivriltiyordu. Babasını görünce kalktı ve onlar bir babanın oğluyla, bir oğulun da babasıyla hasret giderdiği gibi kucaklaştılar. Sonra İbrahim şöyle dedi: 'Ey İsmail! Yüce Allah bana büyük bir iş yapmayı emretti!' İsmail ise şöyle cevap verdi: 'Rabbin sana ne emrettiyse onu yap!' İbrahim: 'Bana yardım edecek misin?' diye sorunca İsmail: 'Sana yardım edeceğim!' dedi. Bunun üzerine İbrahim şöyle dedi: 'Yüce Allah bana işte şurada O'nun adına bir ev yapmamı emretti!' dedi ve eliyle etraflarına oranla biraz daha yüksekçe olan bir yeri işaret etti. Böylece İbrahim ve İsmail Kâbe'nin temelini atıp evi yaptılar. İsmail ona taş getiriyordu, İbrahim de bina ediyordu. Bina yükselince büyükçe bir taş getirdi ve onun için koydu. Böylece İbrahim o taşın üzerine çıkarak evi tamamladı. İsmail de ona taş uzatarak yardım ediyordu. Her ikisi de şöyle dua ediyorlardı: *'Ey Rabbimiz! Bizden kabul buyur! Şüphesiz sen hakkıyla işitensin, hakkıyla bilensin.'*[1511-1512]

1511 Bakara, 2/127. âyet.
1512 Buhârî (3364).

CamScanner ile tarandı

2814. Abdullah b. Ka'b b. Mâlik'in naklettiğine göre Ka'b b. Mâlik (r.a) şöyle anlatmıştır: "Rasûlullah'ın (s.a.v) katıldığı savaşlar arasında Tebük Gazvesi hariç hiçbirisinde geride kalmadım! Bedir Gazvesi'nde de geri kaldım ancak onda geri kaldığı için kimse kınanmamıştı. Çünkü o zaman Rasûlullah (s.a.v), Kureyş'e ait bir kervanı ele geçirmek maksadıyla Medine'den çıktı. Ta ki sonunda yüce Allah onlarla düşmanlarını, aralarında herhangi bir sözleşme olmaksızın karşı karşıya getirdi. Gerçekten ben, biat ettiğimiz ve İslam üzere yaşayacağımıza söz verdiğimiz Akabe gecesinde Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte idim! Her ne kadar insanlar arasında Bedir Savaşı daha meşhur olsa da ben Akabe gecesinde Rasûlullah'ın (s.a.v) yanında bulunmuş olmayı ondan daha üstün saymam!

Benim durumum şu idi: Gerçekten bu Tebük Gazvesi'nden geri kaldığım zamanda gücüm kuvvetim yerindeydi ve gayet iyi durumdaydım! Yüce Allah'a yemin ederim ki, bu gazveden önce iki bineği bile bir araya getirememişken Tebük Gazvesi esnasında iki bineğim vardı!

Rasûlullah (s.a.v) bir gazveye çıkacağı zaman gideceği yeri gizler ve sanki başka bir yere gidecekmiş gibi davranırdı. Ancak bu gazve şiddetli sıcakların olduğu sıkıntılı bir dönemde yapıldığı, uzak bir yere yolculuk edileceği ve birçok düşmanla karşılaşılacağı için Rasûlullah (s.a.v) durumu önceden açıkça bildirdi. Müslümanlar savaşmaları için gerekli hazırlıkları yapsınlar diye onlara haber verdi ve gideceği yönü söyledi. Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte olan Müslümanlar kayıt altına alınamayacak kadar çoktu! Bir adam ortalıktan kaybolmayı ve savaşa katılmamayı istese, yüce Allah onun hakkında vahiy indirmediği sürece onun kaybolmasının anlaşılmayacağı düşünülebilirdi.

Rasûlullah (s.a.v) söz konusu gazveyi meyvelerin olgunlaşıp yenecek hale geldiği ve gölgede oturmanın güzelleştiği bir dönemde gerçekleştirdi. Rasûlullah (s.a.v) ve Müslümanlar hazırlık yapmaya başladılar. Ben de onlarla birlikte hazırlık yapmak için sabah erkenden çıkıyordum ancak daha sonra hiçbir şey yapmadan tekrar geri dönüyordum. Kendi kendime şöyle diyordum: 'Ben hemen hazırlanmaya güç yetiririm, geç kalmam!' Ben böyle devam ederken insanlar ciddiyetle hazırlıklarını yaptılar ve bir sabah Müslümanlar, Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte yola çıktılar. Ben ise hazırlanmam konusunda hâlâ hiçbir şey yapmamıştım. Yine kendi kendime: 'Bir gün veya

CamScanner ile tarandı

iki gün sonra hazırlansam bile daha sonra onlara yetişirim!' diyordum. Onlar ayrıldıktan sonra hazırlanmak için yine sabah erkenden yola çıktım ancak hiçbir şey yapamadan geri döndüm. Sonra yine sabah erkenden çıktım ve yine hiçbir şey yapamadan geri döndüm. Ben bu şekilde devam ederken savaş başlamadığı halde onlar hızla yol aldılar. Yola çıkıp onları yakalamaya niyetlendim -ki keşke bunu yapsaydım- ancak buna da güç yetiremedim! Rasûlullah (s.a.v) savaşa çıktıktan sonra geride kalan insanların yanına çıktım ve onların arasında dolaştım. Gördüğüm tek şey geride kalanların ya kendilerine münâfık gözüyle bakılan kişiler ya da zayıflıklarından dolayı yüce Allah'ın kendilerini mazur gördüğü kişiler olduğuydu.

Rasûlullah (s.a.v), Tebük'e varıncaya kadar benden bahsetmemiş. Tebük'e varıp da insanlar arasında oturduğu bir anda şöyle buyurmuş: *'Ka'b ne yaptı?'* Selemeoğullarından bir adam: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Elbiselerinin güzelliğine aldanması ve etrafına bakınıp kibirlenmesi onu alıkoydu!' deyince Muâz b. Cebel (r.a): 'Ne kadar da kötü bir söz söyledin! Yüce Allah'a yemin ederim ki, ey Allah'ın Rasûlü! Biz Ka'b hakkında sadece iyi ve güzel şeyler biliyoruz!' demiş. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) da susmuş.

Rasûlullah'ın (s.a.v), Tebük'ten dönmeye başladığı haberi gelince beni hüzünlü bir düşünce sardı. Ne yalan söyleyeceğimi düşünmeye başladım. Kendi kendime: 'Yarın geldiğinde onun öfkesinden nasıl kurtulacağım!' diyordum. Bu sebeple yakın akrabalarımdan aklına güvendiğim görüş sahibi kişilerden yardım istedim. Rasûlullah'ın (s.a.v) gelmeye yaklaştığı haberini alınca batıl düşüncelerimin hepsi yok olup gitti. İşte o zaman içerisinde yalan olan ifadelerle onun elinden asla kurtulamayacağımı anladım. Bundan dolayı da ona en doğrusunu açıklamaya karar verdim.

Rasûlullah (s.a.v) sabahleyin geldi. O bir seferden geldiği zaman önce mescide gider ve iki rekât namaz kılardı. Ardından da insanlarla birlikte otururdu. Bunu yaptıktan sonra savaştan geri kalanlar huzuruna geldiler. Yeminleriyle birlikte mazeretlerini beyan etmeye başladılar. Bunlar seksen küsur kişiydi. Rasûlullah (s.a.v) onların zahir durumlarına binaen ortaya attıkları mazeretlerini ve biatlerini kabul etti. Sonra da onlar için bağışlanma diledi. İç dünyalarındaki hakiki durumu ise yüce Allah'a havale etti. Sonra ben geldim ve selam verdim. Bana kızgın birinin gülmesi gibi tebessüm etti. Sonra

CamScanner ile tarandı

da: *'Gel!'* buyurdu. Ben de gittim ve önüne oturdum. Bana: *'Niçin geride kaldın?! Sırtına bineceğin bir binek satın alamadın mı?!'* diye sorunca şöyle dedim: 'Vallahi! Eğer yeryüzünde bulunanlar arasında senden başka birinin yanında bulunsaydım mutlaka ona çok iyi mazeretler sunarak öfkesinden kurtulurdum! Gerçekten bana delillerini iyi sunma kabiliyeti verildi! Ancak yüce Allah'a yemin ederim ki, her ne kadar bugün sana yalan sözler söyleyerek seni kendimden razı etsem de ileride yüce Allah sana gerçeği bildirecek ve sen bana öfkeleneceksin! Sana doğruyu söylersem de bana öfkeleneceksin! Ben içinde bulunduğum durum hakkında yüce Allah'ın beni bağışlamasını ümit ediyorum! Vallahi hayır! Benim hiçbir mazeretim yok! Yüce Allah'a yemin ederim ki, senin arkanda geri kaldığım zamanda benim kuvvetim gayet yerindeydi ve maddi durumum da o güne kadar olandan çok daha iyiydi.' Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'İşte bu, gerçekten doğru söyledi! Öyleyse kalk! Yüce Allah senin hakkında hüküm verinceye kadar bekle!'*

Kalkıp gittim. Selemeoğullarından bazıları yanıma geldi ve bana: 'Vallahi senin bu günahtan önce herhangi bir suç işlediğini görmedik! Savaştan geri kalanların ortaya attıkları mazeretler gibi bir mazereti Rasûlullah'a (s.a.v) söylemekten aciz kaldın! Halbuki bir mazeret söyleseydin ve Rasûlullah (s.a.v) senin için bağışlanma dileseydi bu günahının affı için yeterli olurdu!' dediler. Yüce Allah'a yemin ederim o kadar çok üzerime geldiler ki sonunda geri dönmeyi ve biraz önce söylediklerimi yalanlamayı bile düşündüm! Sonra onlara: 'Benim gibi doğruyu söyleyen başka biri var mı?' diye sordum. Onlar: 'Evet! İki adam daha senin söylediklerini söylediler! Sana denilen şeyler de onlara denildi!' dediler. Ben: 'Onlar kim?' diye sorunca da: 'Mürâre b. Rebî' el-Amrî ve Hilâl b. Ümeyye el-Vâkıfî.' dediler. Bana bahsettikleri bu iki adam Bedir Savaşı'na da katılan iki güzel örnek şahsiyetti. Bana o ikisinden bahsedilince geri dönmekten vazgeçtim ve yürüyüp gittim.

Rasûlullah (s.a.v) Müslümanları, savaşa katılmayanlardan sadece üçümüzle konuşmaktan alıkoydu. Bunun üzerine insanlar bizden uzaklaştılar ve bize karşı tavırlarını değiştirdiler. Hatta bana yeryüzü bile değişti ve hoş görünmemeye başladı. Burası bildiğim bir yer değil gibiydi! Biz bu haldeyken elli gün geçti. Diğer iki arkadaşım boyunlarını büktüler ve evlerinde oturup

CamScanner ile tarandı

ağladılar. Ben ise topluluğun en genci ve en güçlüsü idim. Bu sebeple dışarı çıkıyordum, Müslümanlarla birlikte namaz kılıyordum ve çarşı-pazarda dolaşıyordum. Kimse benimle konuşmuyordu. Ben, Rasûlullah (s.a.v) namazdan sonra bulunduğu yerde otururken yanına gider ve ona selam verirdim. Kendi kendime de şöyle derdim: 'Acaba selamımı almak sûretiyle dudaklarını kıpırdattı mı yoksa kıpırdatmadı mı?' Sonra da ona yakın bir yerde namaz kılardım. Gizli gizli ona bakardım. Ben namazıma yönelince Rasûlullah (s.a.v) bana bakardı. Onun tarafına baktığım zaman ise benden yüz çevirirdi.

Uzun süre insanlar bana böyle sert davranınca daha fazla dayanamayarak gidip Ebû Katâde'nin bahçesinin duvarından atlayıp içeri girdim. O benim amcamın oğluydu ve benim en çok sevdiğim kişiydi. Ona selam verdim. Yüce Allah'a yemin ederim ki, selamımı almadı. Ben: 'Ey Ebû Katâde! Allah hakkı için yemin ver! Sen benim Allah'ı ve Rasûlü'nü sevdiğimi biliyorsun değil mi?' dedim ama o yine de sustu. Ona tekrar tekrar yemin vererek sordum ancak cevap vermedi. Sonunda sadece: Allah ve Rasûlü en doğrusunu bilir!' dedi. Bunun üzerine gözlerimden yaşlar boşandı. Geri döndüm ve duvardan atlayarak çıkıp gittim.

Medine çarşısında gezinirken Şam ehlinden olan ve Medine pazarında yiyecek satmak için gelen bir çiftçi şöyle diyordu: 'Bana Ka'b b. Mâlik'i kim gösterebilir?' Bunun üzerine insanlar da beni işaret etmeye başladılar. Yanıma gelince bana Gassân kralından bir mektup verdi. İçerisinde şöyle yazıyordu: 'Sözün özüne gelirsek... Bana ulaşan bilgilere göre arkadaşın sana eziyet ediyor, cefa veriyormuş! Allah seni oralarda aşağılanasın ve kadir kıymetin bilinmesin diye yaratmadı! Gel ve bize katıl ki sana hak ettiğin değeri verelim! Seni teselli edip ikramda bulunalım!' Yazılanları okuyunca: 'Bu da aynı şekilde başka bir bela (imtihan)!' dedim. Sonrasında da onu ocağa atıp yaktım!

Bu elli günlük sürenin kırk günü dolunca Rasûlullah'ın (s.a.v) elçisi geldi ve bana: 'Rasûlullah (s.a.v) sana karından ayrı durmanı emretti!' dedi. Ben: 'Onu boşayayım mı yoksa ne yapayım?' diye sorunca da: 'Hayır! Sadece ondan uzak dur ve hanımına yaklaşma!' dedi. Aynı şekilde diğer iki arkadaşıma da haber gönderdi. Bunun üzerine karıma: 'Ailenin yanına git! Yüce Allah benim durumum hakkındaki hükmünü verinceye kadar onların yanında kal!' dedim.

CamScanner ile tarandı

Hilâl b. Ümeyye'nin hanımı Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Hilâl b. Ümeyye yaşlı ve güçsüz bir adam! Onun bir hizmetçisi de yok! Ona hizmet etmemde bir sakınca var mı?' diye sordu. Rasûlullah (s.a.v): *'Sakıncası yok! Ancak onunla yakınlık kurma!'* buyurunca kadın şöyle dedi: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki, onun kılını kıpırdatacak hali kalmadı! Vallahi o başına gelen bu hadisenin olduğu günden beri ağlamaya devam ediyor!' Bunun üzerine bazı akrabalarım bana: 'Eğer sen de Hilâl b. Ümeyye'nin karısının ona hizmet etmek için Rasûlullah'tan (s.a.v) izin istediği gibi hanımın konusunda izin istersen mutlaka sana da izin verir!' dediler ancak ben: 'Vallahi bu konuda Rasûlullah'tan (s.a.v) izin istemeye gitmem! İzin istediğim zaman Rasûlullah'ın (s.a.v) bana ne buyuracağını da bilemiyorum! Çünkü ben genç bir adamım!' dedim.

Bu şekilde on gün daha geçirdim. Rasûlullah'ın (s.a.v) bizimle konuşulmasını yasaklamasından bu yana elli gün geçmişti. Ellinci günün sabahında, evlerimizden birinin üzerinde sabah namazını kılıyordum. Yüce Allah'ın hakkımızda inen âyette buyurduğu hal üzere oturuyordum. Artık tüm genişliğine rağmen yeryüzü bana dar geliyordu. Tek derdim ve düşüncem şuydu: 'Bu hal üzere ölürsem Rasûlullah (s.a.v) benim cenaze namazımı kılmaz ya da Rasûlullah (s.a.v) vefat eder de ben bu hal üzere kalırsam artık hiç kimse benimle konuşmaz, vefat ettiğim zaman da cenaze namazımı kılmazlar!' Daha sonra yüce Allah, Ümmü Seleme'nin yanında bulunduğu bir sırada Rasûlullah'a (s.a.v) bizim tövbemizi kabul buyurduğuna dair âyetlerini indirdi. Sel tepesine tırmanan birinin sesinin en yüksek tonuyla bağırdığını ve şöyle dediğini işittim: 'Ey Ka'b b. Mâlik! Müjde! Müjde!' Hemen secdeye kapandım. Çünkü kurtuluş anının geldiğini anladım! Rasûlullah (s.a.v) sabah namazını kıldırdıktan sonra yüce Allah'ın bizim tövbelerimizi kabul buyurduğunu insanlara haber vermiş. Bunun üzerine insanlar da bize gelerek bunu müjdelediler. İki arkadaşıma da hemen koşup müjdeli haberi ulaştırmışlar. Bir adam atına binip bana doğru koşturmaya başlamıştı ancak Eslem kabilesinden olan başka biri hemen koşup Sel tepesine çıkmıştı ve var gücüyle bana seslenmişti. İşte o adamın sesi bana atlıdan daha önce geldi. Sesini duyarak müjdeli haberi aldığım adam yanıma gelince üzerimdeki elbiseyi çıkartıp müjdesine karşılık olarak ona verdim. Yüce Allah'a yemin ederim ki, o gün giyecek başka bir dış elbisem yoktu! Bunun üzerine ödünç bir elbise

CamScanner ile tarandı

aldım ve onu giydim. Bu halde Rasûlullah'ın (s.a.v) yanına gittim. İnsanlar gruplar halinde beni karşılıyorlar ve tövbemin kabul edilmesinden dolayı tebrik ediyorlardı. Şöyle diyorlardı: 'Yüce Allah'ın tövbeni kabul etmesi kutlu olsun!'

Sonunda mescide girdim. Bir de baktım ki insanlar etrafında olduğu bir halde Rasûlullah (s.a.v) mescitte oturuyordu. Talha b. Ubeydullah kalkıp hızlı adımlarla yanıma geldi ve elimi sıkıp beni tebrik etti. Yüce Allah'a yemin ederim ki, ondan başka hiçbir muhacir ayağa kalkıp yanıma gelmedi.

Rasûlullah'a (s.a.v) selâm verdiğim zaman o, yüzü mutluluktan parıldar bir halde bana şöyle buyurdu: *'Annenin seni doğurduğu günden bu yana başına gelen en hayırlı günün kutlu olsun!'* Ben: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Bu durum senden mi kaynaklanıyor yoksa yüce Allah mı böyle buyurdu?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle cevap verdi: *'Yüce Allah böyle buyurdu!'* Rasûlullah (s.a.v) mutlu olduğu zaman yüzü sanki ay parçası gibi parıldardı. Biz onun sevindiğini bu şekilde anlardık. Önüne oturduğum zaman: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Tövbemin kabul edilmesinden dolayı malımın hepsini Allah'a ve Rasûlü'ne bağışlamak istiyorum!' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Malının bir kısmını yanında tut! Bu senin için daha hayırlıdır!'* Bunun üzerine şöyle dedim: 'Öyleyse Hayber Savaşı'nda payıma düşen kısmı yanımda tutuyorum! Ey Allah'ın Rasûlü! Gerçekten yüce Allah beni doğruluk sebebiyle kurtardı! Bundan sonra ömrüm boyunca doğruluktan ayrılmayacağım!' Bu sözü Rasûlullah'a (s.a.v) söylediğim günden bu yana yüce Allah'ın hiçbir Müslümanı doğru sözlü olmak konusunda beni imtihan ettiğinden daha güzel bir şekilde imtihan ettiğini görmedim! Rasûlullah'a (s.a.v) bu sözü söylediğimden bu yana da hiçbir zaman bile isteye yalan söylemedim! Geri kalan ömrümde de yüce Allah'ın beni yalandan muhafaza buyurmasını ümit ediyorum!

Yüce Allah, Rasûlü'ne şu âyetleri indirdi: *'Andolsun Allah; Peygamber ile içlerinden bir kısmının kalpleri eğrilmeğe yüz tuttuktan sonra, sıkıntılı bir zamanda ona uyan muhacirlerle ensarın tövbelerini kabul etmiştir. Evet, onların tövbelerini kabul etmiştir. Şüphesiz O, onlara çok şefkatli ve çok merhametlidir. Savaştan geri kalan üç kişinin de tövbelerini kabul etti. Yeryüzü bütün genişliğine rağmen onlara dar gelmiş, vicdanları da kendilerini sıktıkça sıkmış, böylece Allah(ın azabın)dan yine O'na sığınmaktan başka çare olma-*

CamScanner ile tarandı

dığını anlamışlardı. Sonra (eski hallerine) dönsünler diye, onların tövbelerini de kabul etti. Şüphesiz Allah, tövbeyi çok kabul eden ve çok merhamet edendir. Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun.'[1513]

Yüce Allah'a yemin ederim ki, beni İslam ile şereflendirdiğinden bu yana yüce Allah bana Rasûlullah'ın (s.a.v) huzurunda doğruyu söylememden ve yalan söylememiş olmaktan daha büyük bir nimet bahşetmedi! Eğer yalan söyleseydim ben de o yalancılar gibi helak olurdum! Nitekim yüce Allah o gün yalan söyleyenler hakkında vahiy indirdiğinde hiç kimseye söylemediği kadar kötü şeyleri onlar için ifade etti ve şöyle buyurdu: *'Yanlarına döndüğünüz zaman, kendilerini rahat bırakmanız için size Allah adıyla yemin edeceklerdir. Artık onların peşini bırakın. Çünkü onlar pistir. Kazandıklarının karşılığı olarak, varacakları yer de cehennemdir. Kendilerinden razı olasınız diye, size yemin edeceklerdir. Siz onlardan razı olsanız bile, Allah o fasıklar topluluğundan asla razı olmaz.'*[1514-1515]

2815. Rivayet olunduğuna göre İbrahim (a.s) gençlik çağına gelince gökteki Zühre Yıldızı'nı gördü ve devamı şöyle gerçekleşti: "Üzerine gece karanlığı basınca bir yıldız gördü. 'İşte Rabbim!' dedi. Yıldız batınca da, 'Ben öyle batanları sevmem' dedi. Ay'ı doğarken görünce de, 'İşte Rabbim!' dedi. Ay da batınca, 'Andolsun ki, Rabbim bana doğru yolu göstermezse mutlaka ben de sapkınlardan olurum' dedi. Güneşi doğarken görünce de, 'İşte benim Rabbim! Bu daha büyük' dedi. O da batınca (kavmine dönüp), 'Ey kavmim!' Ben sizin Allah'a ortak koştuğunuz şeylerden uzağım' dedi. 'Ben hakka yönelen birisi olarak yüzümü, gökleri ve yeri yaratana döndürdüm. Ben Allah'a ortak koşanlardan değilim.' Kavmi onunla tartışmaya girişti. Dedi ki: *'Beni doğru yola iletmişken Allah hakkında benimle tartışmaya mı kalkışıyorsunuz? Hem sizin O'na ortak koştuklarınızdan ben korkmam; ancak Rabbim'in bir şey dilemiş olması başka. Rabbim'in ilmi her şeyi kuşatmıştır. Hâlâ düşünüp öğüt almayacak mısınız?'*[1516]

1513 Tevbe, 9/117-119. âyetler.
1514 Tevbe, 9/95-96. âyetler.
1515 Buhârî (4066); Müslim (4973).
1516 En'âm, 6/76-80. âyetler.

CamScanner ile tarandı

Onlar: 'Ey İbrahim! Biz İlahlarımızın senin başına altından kalkamayacağın belalar yağdırmasından korkuyoruz! Çünkü sen İlahlarımıza hakaret ettin ve onları ayıpladın!' dediklerinde de İbrahim (a.s) şöyle dedi: *'Allah'ın, size, hakkında hiçbir delil indirmediği şeyleri O'na ortak koşmaktan korkmuyorsunuz da, ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden ne diye korkayım? Öyle ise iki taraftan hangisi güvende olmaya daha layıktır? Eğer biliyorsanız söyleyin.'*[1517]

Âzer, kavminin taptığı putları yapıyordu ve satması için İbrahim'e veriyordu. İbrahim ise onları kırıyor ve bulundukları yerdeki bir nehre götürüyordu. Sonra da eline aldığı putun başını suya sokuyor ve şöyle diyordu: 'İç!' Bunu onlarla alay etmek ve nasıl bir çürümüşlük içerisinde olduklarını kavmine göstermek için yapıyordu. Onun bu şekilde putları aşağılaması ve onların kusurlarını ortaya dökmesi insanlar arasında yayıldı ancak henüz Nemrut'a kadar ulaşmamıştı. Kavmine ilk verdiği sıkıntı şöyle oldu: Gökyüzündeki yıldızlara baktı ve: *'Ben hastayım!'*[1518] dedi. Yani onların yaptıklarından ve onlara karşı olan öfkesinden dolayı rahatsız olduğunu dile getiriyordu. Ancak onlar kendisinin vebaya yakalandığını düşündüler ve bundan dolayı da ondan kaçtılar. Yüce Allah bu durum hakkında şöyle buyurmaktadır: 'Bunun üzerine arkalarını dönüp ondan uzaklaştılar. İbrahim onların putlarının yanına gizlice gitti ve şöyle dedi: *'Yemez misiniz?'*[1519] İbrahim putların olduğu yere girdi ve önlerine yiyecek, içecek bir şeyler koydu. Sonra da onlara: 'Size ne oluyor da yemiyorsunuz?! Ne diye konuşmuyorsunuz?!' dedi. Ardından da onlara yönelip hepsine kuvvetli bir şekilde vurdu. Onları kırdı ve ellerini ayaklarını kopardı. Sonunda hepsi paramparça oldular ve yemekleri, içecekleri döküldü. Ardından da baltasını aldı ve içlerinde bulunan en büyük putun eline astı. Sonra da oradan çıktı ve onları o halde bıraktı.

Kavim bayram kutlamasından döndüklerinde puthanelerine girdiler. Onlara yapılanları görünce gözleri büyüdü, bu durum onları çok korkuttu ve fevkalade şaşırdılar. *'Onlar, 'Kim yaptı bunu ilâhlarımıza! Muhakkak o zalimlerden biridir' dediler. (İçlerinden bazıları), 'İbrahim denilen bir gencin*

1517 En'âm, 6/81. âyet.
1518 Sâffât, 37/89. âyet.
1519 Sâffât, 37/90-91. âyetler.

CamScanner ile tarandı

onları diline doladığını duyduk' dediler.'[1520] Yani putlara hakaret eden ve onlarla alay eden birini duyduk, demek istiyorlardı. Bunun üzerine Nemrut şöyle dedi: *'O halde haydi, onu insanların gözü önüne getirin. Belki (bu konuda) şahitlik ederler!'*[1521] İbrahim gelince: 'Sen mi yaptın bunu ilahlarımıza ey İbrahim?' dediler. Dedi ki, *'Hayır! Bunu şu büyükleri yapmıştır. Konuşabiliyorlarsa onlara sorun, bakalım!' Bunun üzerine birbirlerine dönüp, 'Hiç şüphesiz asıl zalimler sizsiniz siz!' dediler.'*[1522] Yani onlara nisbet ettiğimiz şeylerden dolayı asıl zalim biz olduk, dediler. Sonra da bu putun zarar ve fayda veremeyeceğinin idrakine vardılar ancak: 'Sonra eski inanç ve inatlarına döndüler ve, 'Andolsun bunların konuşmayacağını sen de bilirsin' dediler. İbrahim şöyle dedi: *'Öyle ise siz, (hâlâ) Allah'ı bırakıp da, size hiçbir fayda, hiçbir zarar veremeyecek şeylere mi tapacaksınız? Yazıklar olsun, size de; Allah'ı bırakıp tapmakta olduklarınıza da! Hâlâ aklınızı başınıza almayacak mısınız?'*[1523]

Nemrut bu sözleri işitince İbrahim'e şöyle dedi: 'Öyleyse ibadet ettiğin ve kendisine ibadete davet ettiğin ilahını bize anlat!' İbrahim: 'Hiç şüphen olmasın ki benim Rabbim diriltir ve öldürür!' deyince Nemrut: 'Ben de diriltirim ve öldürürüm!' dedi. İbrahim: 'Bunu nasıl yapabilirsin?' deyince de Nemrut: 'İki adamı alırım, birinin öldürülmesine hükmederim ve onu öldürürüm. Böylece onu öldürmüş olurum. Diğerini ise bağışlarım. Böylece onu da yaşatmış olurum!' dedi. İbrahim bunun üzerine: 'Eğer sen doğru sözlü isen o zaman öldürdüğün kişiyi dirilt! Ya da bir insanı öldürmeden onun bedeninden ruhunu çıkart! Yüce Allah güneşi doğudan doğuruyor! Öyleyse sen de güneşi batıdan doğur!' dedi. Nemrut ise apışıp kaldı ve hiçbir şekilde İbrahim'e cevap veremedi. Onun hapsedilmesini emretti. Bu sebeple İbrahim yedi sene hapishanede kaldı. İbrahim, hapishanede yatanları da yüce Allah'a ve İslam'a davet etti. Böylece tanındı ve haberi her tarafa yayıldı. Birçok insan da onun dinine tâbi oldu.

Onu sevmeyenler İbrahim'in yakılması konusunda görüş birliğine varınca onu yakmak istediler. Duvarları altmış zira olan uzunca bir alan inşa ettiler.

1520 Enbiyâ, 21/59-60. âyetler.
1521 Enbiyâ, 21/61. âyet.
1522 Enbiyâ, 21/62-64. âyetler.
1523 Enbiyâ, 21/65-67. âyetler.

CamScanner ile tarandı

İbrahim'i de daha yükseği olmayan bir dağın tepesine yerleştirdiler. Duvarın iç tarafını da kaygan taşlarla döşediler. Böylece ona ne koyulursa koyulsun kayıp dibine düşüyordu. Nemrut bir haberci göndererek şöyle dedi: 'Ey insanlar! İbrahim'i yakacak ateş için odun toplayın! Kadın-erkek, hür-köle, kodaman-ayak takımı her kim varsa mutlaka odun toplasın! Her kim bunu yapmak konusunda geride kalırsa onu da ateşe atarım!' Kırk gün boyunca odun topladılar. Hatta onlardan bir kadın, kayıp olan yakını geri dönerse veya hastası iyileşirse İbrahim'in ateşine odun taşıyacağına dair nezir ederdi. Dileği gerçekleşince de onun adına ateşe odun atarlardı. Bu işlemler de bitti. Çok uzak mesafelerden bile ateşin gürültüsü duyulabiliyordu. İş bu raddeye gelince İbrahim'i mancınığın içine yerleştirdiler."

Vehb b. Münebbih bu noktada şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre sema, yer, dağlar, denizler ve içindekiler hep bir ağızdan yüce Allah'a yalvarıp yakararak şöyle feryat ettiler: 'Ey Rabbimiz! Senin yeryüzünde Sana ondan başka ibadet eden hiç kimse yok! Ona yardım etmemiz için bize izin ver!' Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurdu: 'Eğer o sizden bir yardım isterse hemen harekete geçin ve ona yardım edin! Eğer Bana dua ederse ki Ben zaten onun yardımcısı ve dostuyum!"

"İbrahim'i mancınığın içerisine yerleştirdiler ve attılar! İbrahim ise şöyle dedi: 'Allah bana yeter! O ne güzel vekildir! Ey yüce Allah'ım! Sen benim Sana nasıl iman ettiğimi ve kavmimin Senin hakkında nasıl bir düşmanlık içerisinde olduklarını biliyorsun! Onlara karşı bana yardım et ve beni ateşten kurtar!' Bunun üzerine yüce Allah, ateşe, İbrahim'e karşı soğuk ve selametli olmasını emretti. Ateş de Rabbine itaat etti! Eğer yüce Allah, ateşe, soğuk ol dedikten sonra selametli bir kurtuluş olmasını emretmeseydi bu sefer de İbrahim, soğuğun şiddetinden helak olacaktı.

Böylece İbrahim o ateşin içerisinde yedi gün kaldı. Kavmi ise onun iyice yandığını zannediyordu. Daha sonra Nemrut: 'Bakın bakalım, İbrahim'in hali ne olmuş? Ben dün gece rüyamda onu yaktığımız alandaki duvarların yıkıldığını gördüm!' dedi. Duvarı örten bakırlar eridi ve duvar da yanıp kül oldu. Sonunda İbrahim ateşin içinden çıkıp geldi. İnsanlar onu sağ ve kurtulmuş bir halde gördüler. Onun bu halini görebilmek için her yandan çıkıp geldiler. İbrahim ise yürüyerek yanlarından ayrıldı ve annesinin yanına gi-

CamScanner ile tarandı

dip oturdu. Ona ilk iman eden karısı Sâre de geldi ve yanına oturdu. Ona: 'Ey İbrahim! Ben ateşi sana karşı serin ve selametli kılan yüce Zât'a iman ettim!' dedi. İbrahim'in annesi ise Sâre'ye: 'Kendini ölüm tehlikesinin içine atmaktan sakın!' dedi. Sâre ise: 'Beni rahat bırak! Gerçekten ben hiçbir şeyden korkmuyorum! İbrahim'in İlahı'na da iman ediyorum!' dedi. Sayıları sayılamayacak kadar çok olan bir grup insan tekrar toplandılar ve İbrahim'e nasıl bir azap verecekleri hakkında konuşmaya başladılar. Bunun üzerine yüce Allah bir fırtına gönderdi ve yaktıkları o ateşin külleri onların yüzlerine, gözlerine yapıştı! Böylece İbrahim'den kaçtılar. Bunun üzerine İbrahim yüce Allah'a dua etti ve her daim O'nu zikretti."

2816. Vehb b. Münebbih şöyle demiştir: "Yüce Allah, İbrahim'e (a.s), İsmail'i kurban ederek boğazlamasını emretti. İbrahim ise bunu İsmail'den, annesinden ve herkesten gizledi. İbrahim'in, ateşe atıldıktan sonra kavmi içerisinden kendisine ilk iman edenlerden olan bir dostu vardı. Durumu ona anlatınca dostu şöyle dedi: 'Yüce Allah seni, imtihan ettiği herkesin üstünde bir bela ile imtihan etti ve musibetlere maruz bıraktı. Böylece sen belaya uğramak konusunda onların en üstünü oldun. Yüce Allah bu sayede senin konumunu ve faziletini yükseltti. Gerçekten sen biliyorsun ki yüce Allah seni denemek için imtihan ediyor yoksa seni dalalete düşürmek için değil! Yüce Allah hakkında kötü zanna düşme sakın! Bununla birlikte yüce Allah hakkında kesin bir hüküm veriyor olmaktan ya da O'nun kulları hakkında verdiği hükme karşı öfkelenmekten Allah'a sığınırım! Bu yaptığım sadece O'nun hakkında iyi düşünce (hüsnüzan) beslemektir. Eğer yüce Rabbin kesin olarak bunu emrettiyse o zaman artık kararlı ol ve O'nun senin hakkındaki bilgisinin en güzeliyle amel et! Yüceler yücesi Allah'tan başka hiçbir güç ve kudret yoktur!'

İbrahim bu sözlerde teselli buldu, görüşünü netleştirdi ve kararlı bir şekilde uygulamaya geçti. İsmail'i de yanına alıp bıçak ve ip gibi kurban kesme aletleriyle birlikte yüksekçe bir yere çıkmaya başladılar. İsmail: 'Babacığım! Yanında kurban kesme aletleri görüyorum ancak kurban göremiyorum!' deyince İbrahim şöyle dedi: 'Evladım! Kurban, Rabbinin verdiği gözlerle kendisine bakıyor! Yüce Allah dilerse babana merhamet eder!' Ancak İsmail babasının ne demek istediğini anlamadı. Dağın tepesine tırmandıklarında

CamScanner ile tarandı

İbrahim şöyle dedi: 'Evladım! Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah bana seni kurban etmemi, O'na sunmamı ve seni kabul edeceğini emretti. Bu işe sen ne dersin? Bir düşün bakalım?' İsmail bunları duyunca yüzü aydınlandı ve tebessüm etti. Babası ona: 'Evladım! Daha önce hiçbir babanın evladıyla karşılaşmadığı feci bir felaket ile karşı karşıyasın! Ancak buna rağmen senin bu durumdan dolayı mutlu mesûd olduğunu, Rabbine şükrettiğini görüyorum! Bu sebeple yüce Allah'tan afiyet ve kurtuluş diliyorum!' deyince İsmail şöyle dedi: 'Babacığım! Benim için bu dünyadaki en iyi şey sana ve anneme iyilik yapmış olmaktır! Beni bundan başka hiçbir şey bu kadar sevindirmez! Rabbim beni bundan mahrum etmesin! Beni keseceğin zaman sıkıca bağla. Çünkü demirin acısını hissettiğimde aklım başımdan gider de bir uzvum hareket edip sana zarar verebilir. Son amelimin de bu şekilde kötü olmasından hoşlanmam. Benim işimi bitirdiğin zaman anneme selam söyle ve şöyle de: 'Asla mahzun olma, acı duyma! Yüce Allah oğlunu senin için yüce katında muhafaza eder!'

İsmail vasiyetini yapınca İbrahim ona yöneldi ve sarığıyla omuzlarından ayaklarına kadar bağladı. Sonra da yüzüstü yatırdı. Yüz yüze gelmek istemiyordu. Çünkü bıçağı vurup da can çekiştiği zaman merhametinin onu ele geçirmesinden çekiniyordu. Bıçağı boğazına dayadı. Tam boğazını kesmek için bastırıyordu ki bıçak terse dönüyor ve kesmiyordu. İbrahim bunu fark edince tekrar tekrar denedi ancak yine de bıçak kesmedi. Bunun üzerine yüce Allah ona şöyle buyurdu: *'Ey İbrahim! Gördüğün rüyanın hükmünü yerine getirdin. Şüphesiz biz iyilik yapanları böyle mükâfatlandırırız. Şüphesiz bu apaçık bir imtihandır.' Biz, (İbrahim'e) büyük bir kurbanlık vererek onu (İsmail'i) kurtardık.'*[1524] İşte bu kurbanlık İsmail'in yerine geçen fidye idi. Yüce Allah onu İbrahim'e verdi. İbrahim arkasına bakınca bir de ne görsün kocaman bir koç! İbrahim, bu koçu kıbleye doğru tuttu ve kesti. O zaman da kıble Mekke idi. İsmail de koçu parçalarına ayırdı. İşleri bitince onu kurban olarak koydular ve yüce Allah'a sundular. Yüce Allah da onların bu kurbanını kabul buyurdu."

2817. Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Yusuf (a.s), Mısır'a gidip de köle olunca çok büyük bir sıkıntı içerisine girdi. Ailesinden ve vatanından

1524 Sâffât, 37/104-107. âyetler.

CamScanner ile tarandı

ayrı düştüğü, hür iken köle olup ağır imtihanlara maruz kaldığı için gece gündüz ağlamaya başladı. Bir gece kalktı ve Rabbine dua etti. Duasında şöyle diyordu: 'Ey Rabbim! Beni en çok sevdiğim yerden çıkardın! Ailem ve vatanımla aramı ayırdın! Ümit ettiğim ve ümit etmediğim tüm yönlerden bana bir çıkış, kurtuluş ve hayır lütfet! Beni şu içerisine koyduğun yeri bana ve içerisine giren herkese sevdir! Beni buranın halkına, halkını da bana sevdir! Ailemle nimet, mutluluk ve zenginlik içerisinde kavuşmadıkça canımı alma! Bu vesileyle dünya ve ahiret adına ne kadar hayır varsa hepsini bizim için bir araya getir! Gerçekten sen duaları işitensin!' Daha sonra Yusuf uykusuna geri döndü. Ona şöyle dendi: 'Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah, senin duana icabet buyurdu! Sana dilediklerini verecek; bu şehrin yönetimine seni getirecek, ailenle ve yakınlarınla kavuşmanı sağlayacak! Sen gönlünü rahat tut ve şunu iyi bil ki yüce Allah verdiği sözü asla bozmaz!"

Yusuf'un duasıyla Mısır, içerisine giren herkese sevimli gelmiştir. Hatta o kadar ki oraya giren neredeyse bir daha oradan hiç çıkmak istemez.

2818. Katâde şöyle demiştir: "Yusuf (a.s) bundan önce hiç sükûnet bulamamıştı. Yüce Allah onları bir araya getirince ve üzerindeki nimetini tamamlayınca Yusuf (a.s) artık Rabbine kavuşmayı özlemle diledi ve şöyle dedi: *'Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette benim velim Sen'sin. Benim canımı Müslüman olarak al ve beni iyilerin arasına kat.'"*[1525]

205. BÂB: FERAHLAMAK VE MUTLU OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2819. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz Kârûn, Mûsâ'nın kavmindendi. Onlara karşı azgınlık etti. Biz ona, anahtarlarını (bile taşımak) güçlü bir topluluğa ağır gelecek hazineler verdik. Hani, kavmi kendisine şöyle demişti: 'Böbürlenme! Çünkü Allah böbürlenip şımaranları sevmez.'"*[1526]

2820. Böyle bir sevinç kınanmıştır. Çünkü bu, şımarıklıktır. Böyle bir kişi, yüce Allah'a itaatin dışındaki şeylerde amel ettiği ve dünyanın aldatıcı

1525 Yûsuf, 12/101. âyet.
1526 Kasas, 28/76. âyet.

CamScanner ile tarandı

güzelliklerine daldığı için sevinip ferahlamaktadır. Ya da böyle biri direkt yüce Allah'a isyan etmekle ve batılı ortaya çıkartmakla sevinmektedir. Bundan dolayı Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Bu, sizin yeryüzünde haksız yere şımarmanızdan ve böbürlenmenizden ötürüdür."*[1527] Yüce Allah'a itaat etmek sûretiyle gerçekleşen sevinç ve neşe veya yüce Allah'a itaat etme konusunda kendisine yardımcı olan dünyalık şeylerle ferahlamak ise kınanmamıştır. Aksine övülmüş, methüsena edilmiştir.

2821. Sehl b. Sa'd (r.a) şöyle demiştir: "Biz Cuma gününün gelmesinden dolayı sevinç duyardık. Çünkü bizim aramızda o gün pazı köklerini alıp yemek yapan yaşlı bir kadın vardı. Küçük su kanalımızın kenarına bu pazıları dikerdik. Sonra da onları alıp bu kadının tenceresine atardık. O da üzerine bir tutam arpa eklerdi. Bilmiyorum ama herhalde onun içerisinde iç yağı ve et yağı yoktu. Biz Cuma namazını kılınca onu ziyaret ederdik. O da bize bu yaptığı yemeği sunardı. Biz de bundan dolayı Cuma günleri sevinçli olurduk. Biz Cuma namazını kılmadıkça yemek yemezdik ve öğle uykusuna (kaylûle) yatmazdık."[1528]

2822. İbnü'l-Mu'tez (rh.) şöyle demiştir: "Akıllı kişi, yüce Allah'ın ortaya çıkardığı iyiliklerine bakıp da böbürlenerek yüce Allah'ın üstünü örttüğü kusurlarını görmezden gelmeye ve hiç hatası yokmuş gibi davranmaya kalkmaz!"

206. BÂB: GÜLMEK/KAHKAHA ATMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2823. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Artık kazandıklarının karşılığı olarak, az gülsünler, çok ağlasınlar."*[1529]

2824. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ey Muhammed ümmeti! Yüce Allah'a yemin ederim ki, eğer benim bildiklerimi biliyor olsaydınız mutlaka az güler çokça ağlardınız!"*[1530]

1527 Mü'min, 40/75. âyet.
1528 Buhârî (938, 2349).
1529 Tevbe, 9/82. âyet.
1530 Buhârî (6485, 6637); Müslim (426).

CamScanner ile tarandı

2825. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer benim bildiklerimi bilseydiniz az güler, çokça ağlardınız! Kolaylıkla yiyemez ve içemez hale gelirdiniz! Kadınlarınızla gönül rahatlığıyla vakit geçiremez, yataklarınızın üzerinde kolay kolay uyuyamazdınız! Yüksek yerlere çıkar ve feryat figan edip ağlayarak yüce Allah'a yalvarıp yakarırdınız!"*[1531]

2826. İsâ (a.s), havarilerine (yardımcılarına) şöyle demiştir: "Tanıdığınız kişilerden ücret almayın! Alacaksanız da bana verdiğiniz kadarını alın! Ey yeryüzünün tuzları! Sakın bozulmayın! Bozulan her şey tuz ile düzeltilir! Ancak tuz bozulursa artık onu düzeltecek hiçbir şey yoktur! Şunu iyi bilin ki sizde olan şu iki hasletin kaynağı cehalettir: Hoş olmayan şeylere gülmek ve gece ibadeti yapmadan sıhhatli olmak!"

2827. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Gülerek günah işleyen kişi ağlayarak cehenneme girer!"

2828. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Çok gülmek kalbi öldürür ve insanın saygınlığını yok eder!"[1532]

2829. Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle demiştir: "Gülmesi çok olan kişinin saygınlığı da azalır! Çokça şaka yapan kişi bundan dolayı hafife alınır! Her kim neyi çok yaparsa onunla tanınır! Çok konuşan kişinin ayıbı da çok olur! Ayıbı çoğalan kişinin de hayâsı azalır!"

2830. Muhammed b. Vâsi' (rh.) şöyle demiştir: "Cennette ağlayan bir insan görseydiniz onun ağlamasına şaşırırdınız değil mi?" Etrafındakiler: "Evet! Şaşırırdık!" dediklerinde de şöyle devam etmiştir: "Sonunun ne olacağını bilmediği halde dünya hayatında kahkahalarla gülen kişi ise ondan çok daha şaşılacak bir durumdadır!"

2831. Gazvân er-Rakkâşî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah adına yemin ederim ki, cennetlik mi yoksa cehennemlik mi olduğumu öğreninceye kadar kahkaha atmayacağım!" O, Yüceler yücesi Allah'a kavuşuncaya kadar asla kahkaha atmadı.

1531 Ahmed b. Hanbel (5/173); İbn Mâce (4190); Tirmizî (2312) bu hadis için, "Hasen ve garîb bir hadistir." demiştir; Hâkim de (2/510-511) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

1532 Bu söz aslında merfu bir hadistir. Metnin ilk kısmını Ebû Hureyre (r.a) nakletmiştir: Ahmed b. Hanbel (2/310); Buhârî, el-Edebü'l-Müfred (252, 253); Tirmizî (2305); İbn Mâce (4193, 4217), bu hadis sahihtir: Metnin ikinci kısmını ise İbn Hibbân (361), Ebû Zer'in (r.a) rivayeti olarak nakletmiştir. Onun senedi zayıftır.

CamScanner ile tarandı

2832. Yûsuf b. Esbât şöyle demiştir: "Hasan-ı Basrî hiç kahkaha atmadan tam otuz sene geçirdi."

2833. Şöyle denmiştir: "Atâ es-Selîmî hiç kahkaha atmadan tam kırk sene geçirdi.

2834. Serî b. Yahyâ şöyle demiştir: "Hasan-ı Basrî'nin kahkaha attığını hiç görmedim! Sadece bir keresinde yanındaki kişi bir şeyler söyleyince Hasan tebessüm etti o kadar. Onun kadar anbean hüzne dalan başka birini görmedim!"

2835. Süfyan es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Cahillerin gaflete daldıkları gibi kendini kaybetme! Nefsinin üzerine çokça gözyaşı akıt! Eğer akledersen göreceksin ki kahkaha atmak için hiçbir sebebin yok! Nitekim yüce Allah ağlamayı bırakıp da kahkaha atanları kınamıştır ve şöyle buyurmuştur: *'Şimdi siz gaflet içinde eğlenerek bu söze mi (Kur'ân'a mı) şaşıyorsunuz, gülüyorsunuz da ağlamıyorsunuz?'*[1533] Yüce Allah ağlayan insanları ise methetmiş ve şöyle buyurmuştur: *'Onlar ağlayarak yüzüstü yere kapanırlar. Bu da onların derin saygısını artırır.'"*[1534]

2836. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Bir adam kardeşine: 'Sana cehenneme gireceğine dair bilgi geldi mi?' diye sorunca kardeşi: 'Evet!'[1535] diye cevap verdi. Adam: 'Peki, sana cehennemden çıkacağına dair bir bilgi geldi mi?' diye sorunca kardeşi: 'Hayır!' dedi. Bunun üzerine adam: 'Öyleyse ne diye kahkaha atarak gülüyorsun?!' dedi. O günden sonra bu adamın kahkaha attığı hiç görülmedi!"

2837. Hasan-ı Basrî (rh.) bir Ramazan gününde dışarı çıkınca baktı ki insanlar kahkahalarla gülüp eğleniyorlar! Bunun üzerine şöyle dedi: 'Hiç şüpheniz olmasın ki yüce Allah Ramazan'ı, yarattıkları için bir yarış meydanı kıldı! Kullar, yüce Allah'a itaat etmek sûretiyle O'nun rızasına erebilmek için onda yarışırlar. Bir grup insan öne geçer ve yarışı kazanır. Diğer bir grup ise geride kalır ve büyük bir hüsrana uğrayarak kaybeder. İyilik eden sâlih kulların kazançlı çıktığı, batıl ehli olanların da hüsrana uğradığı bugünde kahka-

1533 Necm, 53/59-61. âyetler.

1534 İsrâ, 17/109. âyetler.

1535 Cennete giden yol cehennemden geçtiği ve bütün insanlar cehenneme uğrayacakları için böyle diyor. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

halar atarak eğlenip vaktini heder edenlerin durumu şaşılacak şeydir! Yüce Allah'a yemin ederim ki, eğer gözlerdeki perde kalksa idi elbisesini yenilemek ve saçını başını taramak yerine iyilik edenin (muhsin) iyilikle, kötülük edenin de kötülükle meşgul olduğu görülürdü!"

2838. Süfyân es-Sevrî (rh.) şöyle demiştir: "Vüheyb bir Ramazan gününde bir topluluğun kahkahalar atarak gülüp eğlendiğini gördü ve şöyle dedi: 'Onların oruçları kabul edilmiş olsa bile bu yaptıkları davranış şükredenlerin fiili değildir! Onların oruçları kabul edilmemişse de bu yaptıkları davranış Allah'tan korkanların fiili değildir!"

2839. Atâ b. Yesâr'ın, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir adam bazı şeyler söyler ve etrafında oturan kişileri kahkahalarla güldürür! Bu yaptığından dolayı cehennemde, yerin en uzak bölgesinden bile daha uzak yere atılır!"*[1536]

2840. Her şeyin en doğrusunu Allah bilir. Buradaki gülmek, caiz olmayan bir meselede gülmektir ve kahkahalar atarak çok fazla gülmek kast edilmektedir. Beraber oturulan kişilere karşı güler yüzlü olmak, samimi bir ortam kurmak manasında tebessüm etmekte veya şaşılması uygun olan durumlarda çok fazla olmamak şartıyla şaşırarak gülmekte herhangi bir beis/sakınca yoktur.

2841. Atâ b. Yesâr'ın naklettiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) yanında bir bedevi olduğu halde şöyle anlatıyordu: *'Cennet ehlinden bir adam cennette Rabbinden ekin ekmek için izin ister. Yüce Allah ona: 'İstediğin her şeyi elde etmedin mi?' diye sorunca adam: 'Evet ettim ancak ben ekin ekmeyi seviyorum!' der. Bunun üzerine yüce Allah: 'Ek!' buyurur. Adam tohumları eker ekmez hemen ekinler çıkar, boylanır ve dağ gibi olup hasada hazır hale gelir. Allah Teâlâ şöyle buyurur: 'Al işte insanoğlu! Gerçekten seni hiçbir şey doyurmaz!'* Yanındaki bedevi ise şöyle dedi: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki o kişi, ya Kureyşlidir ya da Ensardandır! Çünkü onlar ziraat ehli kişilerdir! Biz ise ziraat ehli değiliz!' Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) güldü."[1537]

1536 Ahmed b. Hanbel (2/402); İbn Hibbân (5716).
1537 Buhârî (2348); Müslim (7519).

CamScanner ile tarandı

2842. Bilâl b. Saîd (rh.) şöyle demiştir: "Sahâbeyi gördüm! Onlar dünyalık ihtiyaçlarını gidermek için sıkıca çalışırlardı ve birbirlerine karşı güler yüzlü davranırlardı. Gece olduğunda ise kendilerini ibadete verirlerdi."[1538]

2843. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Üç şey beni güldürür, üç şey de ağlatır! Ölüm peşinde olduğu halde dünyayı hiç ölmeyecekmiş gibi arzulayana, kendisi gafil olduğu halde asla kendisinden gafil olunmayana ve yüce Allah'ın kendisinden razı mı yoksa ona öfkeli mi olduğunu bilmediği halde ağız dolusu kahkaha atarak gülene gülerim! Sevgili dostlarım Muhammed (s.a.v) ve ashâbından ayrılmış olmamdan, ölümün çalkantılı anlarında başıma gelebilecek korkunç hallerden, bütün gizli şeylerin açıkça ortaya dökületeceği ve ardından da cennete mi yoksa cehenneme mi gideceğimi bilmediğim o kıyamet günü yüce Allah'ın huzurunda duracağımdan dolayı da ağlarım!"[1539]

2844. Süleymân b. Yesâr'ın naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) küçük dili görünecek kadar güldüğünü hiç görmedim! Zira o sadece tebessüm ederdi!"[1540]

2845. Abdullah b. Hâris b. Cez ez-Zebîdî (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'tan (s.a.v) daha çok tebessüm eden hiç kimseyi görmedim!"[1541]

2846. Vüheyb b. el-Verd şöyle demiştir: "Aşırıya gitmeyen gülmek ise dişlerin görünmediği ve sesin duyulmadığı tebessümdür."

207. BÂB: HATA YAPMAK VE GAFLETE DÜŞMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2847. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Hikmet içeren kitapların birinde Allah Teâlâ şöyle buyuruyordu: 'Ey insan! Hem Bana dua ediyorsun hem de Benden kaçıyorsun! Hem Beni anıyorsun hem de Beni unutuyorsun!"

2848. Fadl b. Yezîd er-Rakkâşî (rh.) şöyle demiştir: "İnsanlar seni oyalayarak nefsin konusunda aldanmana sebebiyet vermesin! Çünkü o büyük ha-

1538 İbn Mübârek, ez-Zühd (144); Hilyetü'l-Evliyâ (5/224).
1539 İbn Mübârek, ez-Zühd (249); Hilyetü'l-Evliyâ (1/207).
1540 Buhârî (4828, 4829); Müslim (899).
1541 Tirmizî (3641) bu hadis için şöyle demiştir: "Hasen ve gariptir."

CamScanner ile tarandı

dise onların dışında kalarak senin başına gelecektir! Gününü gereksiz işlerle boşa harcama! Çünkü sen her ne yaptıysan hepsi yazılmaktadır ve mutlaka hepsinden hesaba çekileceksin! Şunu iyi bil ki, eski bir günahtan dolayı yeni yapılan bir iyilikten daha hızlı kapılan ve arzulanan daha değerli hiçbir şey görmedim!"

2849. Asmaî (rh.) şöyle demiştir: "Bir bedeviyi şöyle derken işittim: 'Biz onun hakkında gaflete düştük ancak zaman bizim hakkımızda gaflete düşmedi! Biz başkalarının durumundan ibret almadık ancak başkaları bizim düştüğümüz durumdan dolayı ibret aldı! Nitekim saadet de ibret alıp ona göre yaşayanın oldu! Mutsuzluk ve bahtsızlık da gaflete düşenlerin başına geldi!"

2850. Rivayet olunduğuna göre Ali b. Ebû Tâlib (r.a) bir hutbesinin sonunda şöyle demiştir: "Gaflete düşenlere yazıklar olsun! Onlara ne kadar da yazık! Ömrü onun aleyhine deliller taşır ve günleri de onu mutsuzluğa, bedbahtlığa sürükler! Yüce Allah bizi ve sizi nimetin kendilerini şımartmadığı, Rabbe ibadet konusunda da istekli olmanın onları hataya düşürmediği, öldükten sonra bedbahtlığın kendilerine yaklaşamadığı kullardan eylesin! Bütün hayırlar O'nun elindedir ve O'nun her şeye gücü yeter!"

208. BÂB: YÜCE ALLAH'A DAYANIP GÜVENMEK (TEVEKKÜL) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2851. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Sen, o ölümsüz ve daima diri olana (Allah'a) tevekkül et. O'nu her türlü övgüyle yücelterek tesbih et. Kullarının günahlarından hakkıyla haberdar olarak O yeter!"*[1542]

2852. Süleymân el-Havvâs (rh.) bu âyeti okudu ve şöyle dedi: "Bu âyeti okuduktan sonra artık herhangi bir kulun yüce Allah'tan başkasına sığınması, güvenip dayanması söz konusu olamaz!"

2853. Abdullah b. Abbâs'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetler önümden geçirildi. Bazı peygamberlerin yanında küçük bir topluluk vardı. Bazı peygamberlerin yanında ise hiç kimse yoktu! Sonra bana büyük bir kalabalık gösterildi. Ben: 'Bunlar da kim? Yoksa benim ümmetim mi?' deyince bana: 'Bunlar Musa ve kavmi! Sen ufka*

1542 Furkân, 25/58. âyet.

CamScanner ile tarandı

bak!' denildi. Bir de baktım ki ufku kaplayan büyük bir kalabalık var! Sonra bana: 'Semanın ufuklarındaki işte şuraya ve şuraya da bak!' denildi. Bir de baktım ki ufku dolduran koca bir kalabalık! O zaman bana: 'İşte bu senin ümmetin! Onlarla birlikte bulunan yetmiş bin kişi hesapsız bir şekilde Cennet'e girecek!' denildi." Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) bize bunların kimler olduğunu açıklamadan evine gitti. Bunun üzerine insanlar konuşmaya daldılar ve şöyle dediler: 'Onlar yüce Allah'a iman eden ve Rasûlü'ne tâbi olan bizleriz!' Kimisi de şöyle dedi: 'Biz cahiliye döneminde doğduk! Onlar İslam döneminde doğan çocuklarımızdır!' Bu haber Rasûlullah'a (s.a.v) ulaştı ve çıkıp yanımıza geldi. Sonra da şöyle buyurdu: *'Onlar büyü yaptırmayanlar, uğursuzluğa inanmayanlar, vücutlarını dağlamayanlar ve sadece Rablerine güvenip dayananlardır!'* Bunun üzerine Ukkâşe b. Mihsan (r.a) kalktı: 'Ben onlardan mıyım ey Allah'ın Rasûlü!' dedi. Rasûlullah (s.a.v) da: *'Evet!'* buyurdu. Sonra başka biri daha kalktı ve: 'Ben de onlardan mıyım?' dedi. Rasûlullah (s.a.v) ise ona: *'Bu konuda Ukkâşe seni geçti!'* buyurdu."[1543]

2854. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Rızık olarak sana gelmesi garanti olan şeyler seni, üzerindeki farz amelleri işlemekten alıkoymasın! Eğer böyle yapmazsan kazanacağın sevapları heder edersin! Şunu unutma ki, dünyadan elde edeceğin şeyler sadece ve sadece yüce Allah'ın sana takdir etmiş olduğu kadardır!"

2855. Ebû Hâzim (rh.) şöyle demiştir: "Eşyanın iki şey üzere olduğunu gördüm! Bir şey benim içindir, diğer şey ise benim için değildir. Bana olana gelirsek... Bana yazılmış olan rüzgârın peşinde uçuyor olsa bile mutlaka onu yakalarım ve elime geçiririm. Benim olmayan şey içinse bütün yaratılmışlar bir araya gelip onun bana verilmesi için koştursalar dahi buna güç yetiremezler! Öyleyse dünyalık şeyler için böyle dertlenip kederlenmenin manası ne?!"

2856. Yahyâ b. Muâz (rh.) şöyle demiştir: "Kulun peşinde koşmaksızın rızka ulaşması, rızkın kulu arayıp bulmakla emrolunduğunun delilidir!"

1543 Buhârî (5705, 5752, 6541); Müslim (220).

CamScanner ile tarandı

2857. A'meş'in naklettiğine göre Şakîk (rh.) şöyle demiştir: "Ben bir ordunun içerisinde ilerlerken korkunç ve ıssız bir ormana geldik. Bir de baktık ki adamın biri orada uyuyor ve atı da etrafında dolanıyor! Adamı uyandırdık ve ona: 'Bu ıssız yerde uyumaktan korkmuyor musun?' dedik. Adamsa şöyle cevap verdi: 'Arşın Sahibi'nin beni, O'ndan başka herhangi bir şeyden korkar bir halde görmesinden hayâ ederim!"

2858. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Eğer siz yüce Allah'a hakkıyla tevekkül etmeyi başarabilseydiniz, sabahları kursakları boş olarak çıkıp akşamları kursakları dolu olarak dönen kuşları rızıklandırdığı gibi O sizi de rızıklandırırdı!"*[1544] Hikmet ehli bir zat da bu hadisi okuduktan sonra şöyle demiştir: "Her kim yüce Allah'a tevekkül ederse, yüce Allah onun bütün ihtiyaçlarına yeter ve onu hiç beklemediği yerden rızıklandırır! Her kim dünya ile irtibatını koparırsa, yüce Allah onun bütün işlerini üstlenir!"

2859. İbrahim b. Edhem (rh.) şöyle demiştir: "Hikmet ehlinden birine: 'Nereden rızıklanıyorsun?' diye sorunca bana şöyle dedi: 'Bunun hakkında bilgim yok! Beni nereden rızıklandırdığını sen git Rabbime sor!"

2860. Bir adam, çölde yaşayan bir bedeviye: "Günlük ihtiyaçlarını nereden karşılıyorsun?" diye sorunca bedevi şöyle dedi: "Eğer biz kesin olarak bildiğimiz bir yerden rızıklanıyor olsaydık mutlaka açlığımız uzadıkça uzardı!"

2861. Şöyle de denmiştir: "Her ne zaman yüce Allah'a tevekkül edip de O'ndan razı olursan mutlaka hayra ulaştıran bir yol bulursun!"

2862. Mesrûk'un hanımı Kumeyr şöyle demiştir: "Her ne zaman Mesrûk'a: 'Bugün rızık olarak ailene ne vereceksin?' diye sorsam bana mutlaka tebessüm eder ve şöyle derdi: 'Yüce Allah, onlar için katından değerli bir rızık verecektir!"

2863. Saîd b. Cübeyr şöyle demiştir: "Tevekkül imanın tamamıdır!"

1544 Merfu bir hadistir ve Ömer b. Hattâb (r.a) nakletmiştir: Ahmed b. Hanbel (1/30, 52); Tirmizî (2344) bu hadisin sahih olduğunu söylemiştir; İbn Mâce (4164); İbn Hibbân (730); Hâkim (4/318).

CamScanner ile tarandı

209. BÂB: YÜCE ALLAH HAKKINDA GÜZEL VE İYİ DÜŞÜNCELERE SAHİP OLMAK (HÜSNÜ ZAN BESLEMEK) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2864. A'meş'in, Ebû Süfyân'dan naklettiğine göre Câbir (r.a) şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v) vefatından üç gün önce şöyle buyurmuştur: *'Bir insan mutlaka yüce Allah hakkında güzel ve iyi düşüncelere (hüsnüzan besleyerek) sahip olduğu bir halde vefat etsin! Aksi bir durum söz konusu bile olmasın!"*[1545]

2865. Vâsile b. Eska' (r.a) şöyle demiştir: "Allah Teâlâ şöyle buyurur: 'Ben kuluma karşı onun Benim hakkımdaki düşüncesi/zannı üzere muamele ederim! Öyleyse benim hakkımda dilediği şeyi düşünsün!"[1546]

2866. Hayseme'nin naklettiğine göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Kendisinden başka hiçbir ilah olmayana yemin ederim ki bir kula, yüce Allah'a iman etme nimetinden sonra bahşedilen en değerli lütuf, yüce Allah hakkında hüsnüzan etmek/iyi ve güzel düşüncelere sahip olmaktır. Yine kendisinden başka hiçbir ilah olmayana yemin ederim ki bir kul, yüce Allah hakkında hüsnüzan ettiğinde yüce Allah mutlaka ona, bunun karşılığındaki lütfu bahşedecektir! Çünkü bütün hayır yüce Allah'ın elindedir!"

2867. Ebû Abdurrahmân el-Âbid şöyle demiştir: "Ben annemin karnında cenin halindeyken bile yüce Allah rızkımı bana ulaştırırdı ve bu sayede rızkım karnıma girerdi! Büyüyünce ise Rabbim hakkında kötü düşüncelere sahip oldum ve bana rızık vermeyeceğinden şüphe ettim! Öyleyse hangi kul benden daha şerli/kötü olabilir ki?!"

2868. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Ölmek üzere olan bir adam gördüğünüzde onu güzel şeylerle müjdeleyin ki, bu sayede yüce Allah hakkında hüsnüzan eder bir halde vefat etsin. Eğer hayatta ve sağlıklı bir adam görürseniz onu da Rabbinin azamet ve kudretiyle korkutun!"

1545 Müslim (2877).

1546 Merfu bir hadistir: Ahmed b. Hanbel (3/491); İbn Hibbân (633, 634).

CamScanner ile tarandı

210. BÂB: YÜCE ALLAH'IN TAKDİR ETTİĞİNE RIZA GÖSTERMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2869. Rivayet edildiğine göre yüce Allah, Dâvûd'a (a.s) şöyle vahyetmiştir: "Ey Dâvûd! Sen de diliyorsun Ben de diliyorum! Ancak sadece Benim dediğim olur! Eğer Benim takdir ettiğim şeye rıza gösterip teslim olursan senin istediğin şeyler konusunda Ben sana yeterli olurum! Eğer takdir ettiğim şeye rıza göstermezsen ve teslim olmazsan o zaman dilediğin şeyler konusunda seni yorarım! Sonunda da yine Benim dilediğim olur!"

2870. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Rıza, imtihan olduğunda sabır göstermen değildir! Asıl rıza, imtihan olduğunda rıza göstermendir!"

2871. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Yüce Allah'ı bilen kişi basiret/sağduyu üzere hareket eder! Nimete ermek veya men edilmek onun katında eşittir!"

2872. Ömer b. Abdulazîz'e (rh.), "Canın ne istiyor?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Yüceler yücesi Allah ne verirse onu!"

2873. Meymûn b. Meymûn (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın takdir ettiği konusunda rıza göstermeyen kişinin ahmaklığına çare olacak hiçbir ilaç yoktur!"

2874. Zeyd b. Eslem (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın rızasında başkasının rızasına bedel olacak bir durum vardır! Ancak başkasının rızasında yüce Allah'ın rızasına bedel olabilecek hiçbir şey yoktur!"

2875. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Karşılık, belanın durumuna göre değişir! Yüce Allah bir topluluğu sevdiğinde onları imtihan eder ve belalara maruz bırakır. Her kim bu imtihanlara karşı rıza gösterirse yüce Allah ondan razı olur! Her kim de bu imtihanlara öfkelenirse yüce Allah da ona öfkelenip gazaplanır!"

2876. Ebû Süleymân ed-Dârânî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın rızası ve yaratılmışlara inen merhamet, gönderilen belaların derecesine göredir!"

2877. Cafer b. Muhammed'in evladı vefat etti. Bunun acısından dolayı hasta düşüp de sıkıntılar çektikten sonra kendini toparlayınca ona bu konu hakkında soruldu. Bunun üzerine şöyle dedi: "Biz O'nun dilediği şeyler ko-

CamScanner ile tarandı

nusunda yüce Allah'a itaat ediyoruz ve O'ndan hep sevdiğimiz şeyleri istiyoruz. Yüce Allah bizim sevmediğimiz şeylerden birini yapmayı dilediği zaman ise rıza gösteriyoruz!"

2878. Ebu'd-Derdâ (r.a) ölüm döşeğinde olan bir adamın yanına girdi. Bunun üzerine adam yüce Allah'a hamd etmeye başladı. Bunu duyan Ebu'd-Derdâ şöyle dedi: "Çok doğru yaptın! Hiç şüphen olmasın ki yüce Allah bir şeyi takdir ettiğinde ona rıza gösterilmesinden hoşnut olur!"

211. BÂB: KADERE TESLİM OLMAK KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2879. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"De ki: 'Allah bize ne yazmışsa başımıza ancak o gelir, O bizim mevlâmızdır.' Müminler yalnız Allah'a güvenip dayansınlar."*[1547]

2880. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Allah sana bir zarar verecek olursa, onu O'ndan başka giderecek yoktur. O senin hakkında bir iyilik dilerse O'nun lütfunu engelleyebilecek de yoktur. Bunu kullarından dilediğine nasip eder. Bağışlayan ve esirgeyen O'dur."*[1548]

2881. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Allah'ın insanlar için açtığı rahmeti kısabilecek yoktur, O'nun kıstığını da O'ndan başkası açamaz. O mutlak izzet ve derin hikmet sahibidir."*[1549]

2882. Yahyâ b. Ya'mer'in naklettiğine göre Âişe (r.anhâ) annemiz Rasûlullah'a (s.a.v) tâûn/veba hastalığı hakkında sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"O, yüce Allah'ın dilediğine gönderdiği bir tür azap idi. Yüce Allah bu hastalığı Mümin için bir rahmet haline getirdi. Eğer bir kulun yaşadığı beldede tâûn/veba hastalığı ortaya çıkarsa ve bu kul, başına yalnızca yüce Allah'ın takdir ettiği şeyin geleceğini bilerek sabırla yaşadığı yerde kalmaya devam ederse, mutlaka şehit sevabı kadar büyük bir mükâfata nail olur!"*[1550]

1547 Tevbe, 9/51. âyet.
1548 Yûnus, 10/107. âyet.
1549 Fâtır, 35/2. âyet.
1550 Buhârî (5734).

CamScanner ile tarandı

2883. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a), Şam'a gitmek için yola çıktı. Serğ denilen bölgeye gelince onu ordunun ileri gelenleri karşıladı. Onlar Ebû Ubeyde b. Cerrâh (r.a) ve ashâbıydı. Ömer'e, Şam bölgesinde veba/taun hastalığının ortaya çıktığını haber verdiler. Bunun üzerine Ömer: 'Bana Muhacirlerin önde gelenlerini çağırın!' dedi. Onları davet ettiler ve Ömer onlarla istişare etti/onlara danıştı. Şam'da vebanın ortaya çıktığı, bu sebeple nasıl davranmaları gerektiği haberi kendilerine verilince aralarında ihtilafa düştüler. Bazısı: 'Sen önemli bir iş için yola çıktın! Bu işi bitirmeden geri dönmenin senin için uygun olmadığı kanaatindeyiz!' derken diğerleri: 'İnsanların bir kısmı ve Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbı seninle birliktedir! Onları bu vebanın içine sürüklemenin uygun olmadığı kanaatindeyiz!' dediler. Bunun üzerine Ömer (r.a): 'Kalkıp gidebilirsiniz!' dedi ve şöyle devam etti: 'Bana Ensar'ı çağırın!' Ensar çağrılınca onlarla da istişare etti. Onlar da Muhacirler gibi ihtilafa/ayrılığa düştüler ve Muhacirlerin farklı beyanlarda bulunmaları gibi farklı fikirler ileri sürdüler. Bunun üzerine Ömer (r.a): 'Kalkıp gidebilirsiniz!' dedi ve şöyle devam etti: 'Bana, fetih muhacirlerinden olan Kureyş'in önde gelenlerini çağırın!' Davet edilip de geldiklerinde onlardan iki kişi bile ihtilafa düşmediler ve şöyle dediler: 'Yanındaki insanları geri döndürmen ve onları bu vebaya sürüklememen gerektiği kanaatindeyiz!' Bunun üzerine Ömer b. Hattâb (r.a) şöyle seslendi: 'Gerçekten ben sabahleyin bineğimin sırtında yola çıkacağım! Siz de sabaha hazır olun!' Ebû Ubeyde b. Cerrâh (r.a): 'Allah'ın kaderinden mi kaçıyorsun?!' diye sorunca da şöyle dedi: 'Bu sözü söylemek sana hiç yakışmadı Ebû Ubeyde! Nasıl böyle dersin?! Evet! Biz yüce Allah'ın kaderinden yine yüce Allah'ın kaderine kaçıyoruz! Söyle bana! Mesela senin develerin olsa ve onları iki yakasının bir tarafı otlak diğer tarafı ise kurak bir vadiye götürsen onları otlak yerde de otlatsan yüce Allah'ın kaderiyle otlatmış, kurak yerde de otlatmaya götürsen yine yüce Allah'ın kaderiyle otlatmaya götürmüş olmayacak mısın?!' Daha sonra bazı ihtiyaçlarından dolayı daha önce orada bulunmayan Abdurrahmân b. Avf (r.a) çıkageldi ve şöyle dedi: 'Bu konuda benim bildiğim bir bilgi var. Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu işittim: *'Bir yerde veba hastalığının olduğunu işitirseniz oraya girmeyin! İçinde bulunduğunuz yerde veba hastalığı çıkarsa hastalıktan kaçmak için oradan çıkmayın!'* Bunun üzerine Ömer b. Hattâb (r.a) hamd etti ve geri dönüp gitti."[1551]

1551 Buhârî (5729); Müslim (2219).

CamScanner ile tarandı

212. BÂB: BELA VE MUSİBETLERE KARŞI SABIRLI OLMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2884. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Yüzlerinizi doğuya ve batıya çevirmeniz erdemlilik değildir. Asıl erdemli kişi Allah'a, âhiret gününe, meleklere, kitaba ve peygamberlere iman eden; sevdiği maldan yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, yardım isteyenlere ve özgürlüğünü kaybetmiş olanlara harcayan; namazı kılıp zekâtı verendir. Böyleleri anlaşma yaptıklarında sözlerini tutarlar; darlıkta, hastalıkta ve savaş zamanında sabrederler. İşte doğru olanlar bunlardır ve işte takvâ sahipleri bunlardır."*[1552]

2885. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Başınıza gelen her musibet kendi yapıp ettikleriniz yüzündendir; kaldı ki Allah birçoğunu da bağışlar."*[1553]

2886. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Sen sabret; sabır göstermen de Allah'ın ihsanı sayesinde olacaktır. Onlardan dolayı üzülme, kurdukları tuzaklardan kaygı duyma. Çünkü Allah takvâ ile hareket edip iyiliği seçenlerin yanındadır."*[1554]

2887. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah, diken batmasına varıncaya kadar bir Müslümanın başına gelen bütün belaları, musibetleri, kederleri, dertleri, eziyetleri, gamları onun günahlarına kefaret kılar!"*[1555]

2888. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah hangi kulunun hayrını/iyiliğini murad ederse onun başına musibet/bela verir!"*[1556]

2889. Abdullah b. Zübeyr (r.a) , annesinin yanına girdi ve ona: "Ey anacığım! Bu sabah nasılsın?" diye sorunca annesi: "Yüce Allah'a yemin ederim ki çok büyük acılar içerisinde sabahladım!" dedi. Abdullah: "Öyleyse senin ölümünde senin için gerçekten güzel bir rahatlık var!" diye cevap verince annesi şöyle dedi: "Vallahi senin başına iki şeyden biri gelmedikçe ölmek iste-

1552 Bakara, 2/177. âyet.
1553 Şûrâ, 42/30. âyet.
1554 Nahl, 16/127-128. âyetler.
1555 Buhârî (5641, 5642); Müslim (2573).
1556 Buhârî (5645).

CamScanner ile tarandı

miyorum: Ya zafer kazanırsın böylece göz aydınlığım olursun ya da şehit edilirsin de böylece senin için güzel bir şekilde sabrederim ve sevabını yalnızca yüce Allah'tan beklerim! Eğer senden önce ölürsem de en çok istediğim şey benim cenaze namazımı senin kıldırman ve beni kabre senin indirmendir!" Onlar bu konuşmayı yaparken ne Abdullah'ın ne de annesinin gözlerinden yaş gelmişti! Hangisi daha acayip bir durumdu kimse anlayamadı!

2890. Hikmet ehlinden biri arkadaşına şöyle yazdı: "Sevmediğin şeylere sabretmediğin sürece sevdiğin şeyleri elde edemezsin! Sevdiğin şeylerin birçoğuna karşı sabırlı olmadığın sürece de sevmediğin şeylerden kurtulamazsın! Vesselâm!"

2891. Şöyle denmiştir: "Akıllı kişi, kötü bir durumla karşılaşınca hemen üzülmez ve bir nimete nail olunca hemen sevinmez! Belki de ilk başta sevilen şey daha sonra ona zarar vermesinden dolayı çıkıp gider! Sevilmeyen şey de onu mutlu etmesinden dolayı yerini iyiye bırakır!"

2892. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Dünyada hoşa gitmeyen şeyler iki türlüdür: Birincisi çaresi olan sıkıntılardır ki bunlar devası olan ızdıraplardır. İkincisi ise çaresi olmayan sıkıntılardır ki onun şifası da sabırla beklemektir!"

2893. Şüreyh (rh.) şöyle demiştir: "Ben bir musibete maruz kaldığım zaman yüce Allah'a dört sebepten dolayı hamd ederim: İlk olarak başıma bu beladan çok daha büyüğü gelmediği için yüce Allah'a hamd ederim! İkinci olarak beni bu belaya sabretmek nimetiyle rızıklandırdığı için yüce Allah'a hamd ederim! Üçüncü olarak O'ndan geldiğimiz ve yine O'na döneceğimiz şuurunu bana bahşettiği, beni bu konuda muvaffak kıldığı için Allah'a hamd ederim! Dördüncü olarak da bu belayı dinim konusunda bir musibet yapmadığı için yüce Allah'a hamd ederim!"

2894. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Akıllı kişi, başına gelen musibet konusunda iki şeyle teselli bulur ve kendini güçlü hisseder: Birincisi bu musibetten geriye kalacak sevapların sevinci, ikincisi ise başına gelen bu beladan kurtulacağına dair ümididir. Cahil ise başına gelen imtihanda iki meseleden dolayı acı çekmeye devam eder: Birincisi başına gelen belayı çok fazla büyütür, ikincisi ise sürekli bundan daha büyük bir belanın başına geleceğinden korkar!"

CamScanner ile tarandı

2895. Anlatıldığına göre Osman b. Affân (r.a), kılıç darbesini yediğinde ve kan sakalından aşağı doğru akarken bile şöyle demeye devam ediyordu: "Senden başka hiçbir ilah yoktur Allah'ım! Seni bütün noksanlıklardan tenzih ederim! Sen her şeye canlılığını verensin! Gerçekten ben kendine haksızlık edenlerden oldum! Ey yüce Allah'ım! Onlara karşı Senden yardım diliyorum! Bütün işlerimde ve bütün durumlarım hakkında da Senden yardım istiyorum! Beni imtihan ettiğin bu bela konusunda Senden bana sabır bahşetmeni diliyorum!"

2896. Medâinî şöyle demiştir: "Çölde görünüşü çok güzel ve sûreti harika bir kadın gördüm. Ona: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki senin böylesine güzel kılınman sadece mutlulukla nimetlenmen içindir!' deyince kadın şöyle dedi: 'Vallahi hayır! Öyle değil! Aksine gerçekten ben hüzünlerin kabı ve dertlerin birleştiği yerim! Benim bir kocam ve ondan olan iki evladım vardı. Kocam bir koç kesince çocuklarımdan biri kardeşine: 'Haydi gel! Babamızın koça yaptığını ben de sana yapayım!' dedi ve onu kesti. Kanı görünce acısına dayanamadı ve dağ tarafına kaçtı. Orada onu kurt yedi. Kocam da onu aramak için gitti fakat çölde kayboldu ve susuzluktan öldü.' Ben: 'Seni gördükten sonra artık nasıl sabredebilirim ki?!' deyince bana şöyle dedi: 'Eğer belanın acısı sürekli olsaydı bende olurdu! Hakikat şu ki her yara zamanla iyileşir!"

2897. Kays'ın naklettiğine göre Habbâb b. Eret (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) Kâbe'nin gölgesinde elbisesini yastık yapıp da yaslandığı bir haldeyken biz ona şikâyette bulunduk ve: 'Bizim için yardım istemeyecek misin? Bizim için yüce Allah'a dua etmeyecek misin?' dedik. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Sizden önce yaşayanlardan bir adam için yere çukur kazılır ve o içine yerleştirilirdi. Sonra da bıçkı/testere getirilir ve kafasına konurdu. Kafası ikiye ayrılırdı ancak o yine de dininden dönmezdi! Bir başkası demir taraklarla işkence görür ve eti veya sinirleri kemiklerinden ayrılırdı! Ancak yine de bu, onu dininden döndüremezdi! Yüce Allah'a yemin ederim ki kesinlikle bu iş tamama erecektir! Hatta her yer o kadar güvenli olacaktır ki bir binekli San'a'dan Hadramut'a kadar yüce Allah'tan veya bir kurdun koyunlarına saldırmasından başka hiçbir şeyden korkmayacaktır! Ancak siz acele ediyorsunuz!'*"[1557]

1557 Buhârî (3612).

CamScanner ile tarandı

2898. İbn Tâvûs'un naklettiğine göre Vehb b. Münebbih şöyle demiştir: "Bir âlim; belayı nimet, rahatlığı da musibet kabul etmedikçe tam manasıyla âlim olmaz! Çünkü belayı rahatlık takip eder! Rahatlığın ardından gelen ise beladır!"

2899. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Sabırla kurtuluşu beklemek çok büyük bir ibadettir!"

213. BÂB: ÖLÜMÜ HATIRDA TUTMAK VE ONA HAZIRLANMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2900. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Allah'ın kabul edeceği tövbe, ancak bilmeden kötülük edip de sonra tez elden pişmanlık getirenlerin tövbesidir; işte Allah bunların tövbesini kabul eder; Allah her şeyi bilendir, hikmet sahibidir. Yoksa kötülükleri yapıp yapıp da içlerinden birine ölüm gelip çattığında, 'Ben şimdi tövbe ettim!' diyenlerle kâfir olarak ölenler için kabul edilecek tövbe yoktur. Onlar için acı bir azap hazırlamışızdır."*[1558]

2901. Rivayet olunduğuna göre Rasûlullah'a (s.a.v): "En akıllı Müminler hangileridir?" diye sorulunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Müminler içerisinde ölümü en çok zikredenler ve ona en güzel şekilde kendilerini hazırlayanlardır!"*[1559]

2902. Şeddâd b. Evs'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Akıllı insan nefsinin istek ve arzularına uymayan, ölümden sonra karşılaşacağı şeyler için çalışan kişidir! Aklını kullanmayan bir zavallı ise nefsinin istek ve arzularına tâbi olan sonra da yüce Allah'tan boş ve geçersiz isteklerde (temenni) bulunmaya devam edip duran kişidir!"*[1560]

2903. Rivayet olunduğuna göre Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Samimi nasihatler veren bir vaiz olarak ölüm yeter! Dünyalığa tenezzül etmemek konusunda da ahiret hakkındaki kesin bilgiler yeter!"

1558 Nisâ, 4/17-18. âyetler.

1559 İbn Mâce (4259), bu hadisi Abdullah b. Ömer'in (r.a) rivayeti olarak nakletmiştir; Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat (4671); Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ (1/213 ve 8/333); Hâkim (4/583) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

1560 Ahmed b. Hanbel (4/124); Tirmizî (2459) bu hadisi hasen kabul etmiştir; İbn Mâce (4260); Hâkim (1/57 ve 4/25).

CamScanner ile tarandı

2904. Rivayet olunduğuna göre sâlihlerden biri: "Ölen herkes mutlaka pişman olur!" deyince ona: "Pişman oldukları şey nedir?" diye soruldu. Bunun üzerine o şöyle cevap verdi: "Vefat eden kişi eğer iyi bir insan ise daha çok iyilik yapmadığına pişman olur! Eğer kötü biriyse bu sefer de kötülükleri terk etmediğinden dolayı pişman olur!"

2905. Rasûlullah'ın (s.a.v) ashâbından nakledildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir kul, yaratıldığı günden vefat ettiği güne kadar başını secdeden kaldırmasa, yaşlanıp zayıf düştüğü halde bile yüce Allah'a itaate devam etse, yine de ahirette bu yaptıklarını az bulur, nail olduğu sevabın ve mükâfatın katbekat artmasını ister!"*

2906. Hikmet ehli birinin yanında bir adamdan methüsena edilerek bahsedilince: "O ölümü nasıl anar?" diye sordu. Yanındakiler: "Biz onun ölümü andığını hiç duymadık!" dediler. Hikmet ehli zat: "Canının çektiği şeyleri terk etmesi nasıldır?" diye sorunca da: "O dünyadaki nasibini alır, canının çektiğini elde eder!" dediler. Bunun üzerine o şöyle dedi: "Öyleyse sizin arkadaşınız övdüğünüz kadar değil!"

2907. Nakledildiğine göre Mâlik b. Miğvel şöyle demiştir: "Rebî b. Ebû Râşid'e: 'Oturup da insanlarla sohbet etmeyecek misin?' diye sorulunca o şöyle cevap vermiştir: "Ölüm düşüncesi az bir süre bile olsa kalbimi terk ederse kalbimde perde/engel oluşur!"

2908. Lokmân, oğluna şöyle demiştir: "Evladım! İnsanlar her gün vefat edip durdukları halde nasıl olur da onlara vaad edilen tehlikeli durumlardan korkmazlar?! Halbuki onlar hızla vaad olundukları şeylere doğru ilerliyorlar! Evladım! Dünya arkasını dönüp koşarak uzaklaşmakta! Ahiret ise yüzünü dönüp hızlıca gelmekte! Sen ise bu dünyadan çıkmaktasın ve ahirete ulaşmaktasın!"

2909. Recâ b. Hayve (rh.) şöyle demiştir: "Bir insan ölümü çokça anınca mutlaka rahatlığı ve haset etmeyi terk eder!"

2910. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ölüm dünyayı rezil rüsva eder, akıl sahibi kişiyi de dünya hayatında rahatlığa terk etmez!"

CamScanner ile tarandı

2911. Mutarrif b. Abdullah (rh.) şöyle demiştir: "Hiç şüpheniz olmasın ki ölüm, nimet içerisinde olana nimeti zehir eder! Öyleyse içerisinde yokluk olmayan nimeti talep edin!"

2912. Ömer b. Abdulazîz (rh.), Anbese b. Saîd'e şöyle demiştir: "Ey Ebû Hâlid! Ölümü çokça an! Eğer sen refah ve zenginlik içerisinde yaşıyorsan ölüm düşüncesi sana o hayatı zindan eder! Eğer sen darlık ve sıkıntı içerisinde yaşıyorsan ölüm düşüncesi sana genişlik ve ferahlık verir!"

2913. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Orada ölümü isteyeceğiniz halde bulamayacağınız ahiret yurduna gitmeden önce bu dünya hayatında ölüme karşı son derece dikkatli olun!"

2914. Ebu'd-Derdâ (r.a) şöyle demiştir: "Doğuyorsunuz ancak işin sonunda öleceksiniz! Binalar yapıyorsunuz ancak işin sonunda hepsi harap olacak! Fani olan şeyler için hırsla koşturuyorsunuz! Ebedi olarak erebileceğiniz nimetleri ise terk ediyorsunuz! Dikkat edin! Hoşlanılmayan şu üç şey ne kadar da fenadır değil mi: Ölüm, hastalık, fakirlik!"

2915. Rebî b. Huseym şöyle demiştir: "Müminin gerçekleşmesini beklediği gaip hadiselerin en hayırlısı ölümdür!"

2916. Zebîd el-Yâmî şöyle demiştir: "Abdurrahman b. el-Esved ile ne zaman karşılaşsam mutlaka şöyle derdi: 'Rabbinizle olan kavuşmanızı kolaylaştırın!"

2917. Abdurrahman b. Yezîd b. Muâviye bir adama: "Ey filanca! Hiç ölüme hazırlıklı olduğun bir hal üzere bulundun mu?" diye sorunca adam: "Hayır!" dedi. Abdurrahman: "Hiç nefsini, ondan razı olacağın bir hale dönüştürmek için çabaladın mı?" diye sorunca adam: "Nefsim henüz böyle şeylerle uğraşmadı!" dedi. Abdurrahman: "Ölümden sonra yorulacağın ve azarlanacağın bir yer için hiç hazırlık yaptın mı?" deyince adam: "Hayır." dedi. Abdurrahman: "Sana gelecek olan ölüm konusunda güvende misin?" diye sorunca adam: "Hayır." dedi. Bunun üzerine Abdurrahman şöyle dedi: "Akıllı bir adamın böyle bir halden razı olduğunu hiçbir zaman görmedim!"

2918. Rivayet olunduğuna göre Ali (r.a) her gece mescit ehlinin duyabileceği bir sesle şöyle nida ederdi: "Allah size merhamet etsin, hazırlık yapın! Gerçekten size yolculuğa çıkacağınız haber verildi! Dünya işleriyle ilgilenmeyi

CamScanner ile tarandı

azaltın! Hazırladığınız hayırlı rızıklarla yolculuğa çıkın! Hiç şüpheniz olmasın ki önünüzde aşılması güç engeller, mutlaka yanına uğrayıp üzerinden geçmeniz gereken korkunç ve tehlikeli geçitler var! Ya yüce Allah'ın rahmetiyle bütün bu kötü durumlardan, ağır ve şiddetli imtihanlardan, görüntüsü korkunç hallerden kurtulacaksınız ya da kurtuluşu ve çaresi olmayacak şekilde helak olacaksınız!"

2919. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Eğer hayvanlar da sizin haberdar olduğunuz gibi ölümün ne olduğunu bilselerdi öyle zayıf düşerlerdi ki siz onlardan hiçbirini yağlı ve besili olarak yiyemezdiniz!"

2920. Abdulazîz b. Ebû Revvâd şöyle demiştir: "Şu üç şeyden nasihat almayan kişi artık hiçbir şeyden nasihat almaz: İslam, Kur'ân, ağarmış saç!"

2921. İyâs b. Katâde (rh.) aynaya baktı ve saçlarının ağardığını gördü. Bunun üzerine şöyle dedi: "Görüyorum ki Temîmoğullarının en hayırlısı olmadığım halde ölüm beni ele geçirmek istiyor!" Daha sonra yola düştü ve mescide gitti. Ölünceye kadar da ibadet etmeye devam etti. O şöyle derdi: "Bir deri bir kemik kalmış bir Mümin olarak yüce Allah'a kavuşmak benim için şişman bir münâfık olarak O'nun huzuruna çıkmaktan çok daha hayırlı ve iyidir!"

214. BÂB: DÜŞMANIN ŞAMATASI (ALAY ETMESİ) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2922. Yüce Allah, Musa ve Hârûn kıssası konusunda şöyle buyurmuştur: *"Mûsâ kızgın ve üzgün olarak kavmine dönünce, 'Benden sonra arkamdan ne kötü işler yapmışsınız! Rabbinizin emrini (beklemeyip) acele mi ettiniz?' dedi. Tevrat levhalarını yere attı ve kardeşinin başını tutup kendine doğru çekmeye başladı. Hârûn, 'Ey anam oğlu! Senin bu kavmin beni cidden zayıf gördüler; neredeyse beni öldüreceklerdi! Sen de şimdi düşmanları bana güldürme ve beni zalim kavimle bir tutma!' dedi."*[1561]

2923. Eyyûb'e (a.s): "Bela ile imtihan olduğun zaman en çok zorlandığın şey ne idi?" diye sorulunca şöyle cevap vermiştir: "Düşmanın şamatası/alay etmesi!"

1561 A'râf, 7/150. âyet.

CamScanner ile tarandı

2924. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kardeşinin başına gelen bir beladan dolayı onunla şamata/alay etme! Daha sonra yüce Allah ona afiyet verir de seni bela ile imtihan eder!"*[1562]

2925. İbnü'l-Mu'tez (rh.) şöyle demiştir: "Musibete uğrayan kişinin sabırlı olması, şamata ehli için büyük bir musibettir!"

215. BÂB: HASTAYI ZİYARET ETMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2926. Mesrûk'un, Âişe (r.anhâ) annemizden naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir hastayı ziyaret ettiğinde veya kendisi hasta olduğu için ziyarete gelindiğinde şöyle dua ederdi: *"Ey insanların Rabbi! Hastalığı/sıkıntıyı gider! Şifa ver! Çünkü yalnızca şifa veren Sensin! Senin dermanından başka hiçbir derman yoktur! Geride hastalığın izi ve tesiri kalmayacak şekilde şifa lütfet!"*[1563]

2927. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Bir insan hasta ziyaretine gittiği zaman rahmetin içine dalmış olur! Hastanın yanında oturduğu zamansa rahmet onu kuşatır ve üzerinde karar kılar!"*[1564]

2928. Ebu'd-Derdâ (r.a) hastalanınca onu ziyarete geldiler ve: "Canın ne çekiyor?" diye sordular. Ebu'd-Derdâ ise: "Cennet!" diye karşılık verdi. Onlar: "Senin için doktor çağıralım mı?" diye sorunca Ebu'd-Derdâ: "Zaten beni hasta eden O!" dedi. Arkadaşlarından biri: "Ey Ebu'd-Derdâ! Geceleyin seninle birlikte kalmamı ve sana arkadaşlık etmemi ister misin?" diye sorunca Ebu'd-Derdâ şöyle cevap verdi: "Sen sağlıklısın! Ben ise hastalığa müptela olmuş durumdayım! Sağlıklı olmak senin geceleyin ayakta kalmana engel olur! Hastalık ise benim uyumama izin vermez! Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan yüce Zât'tan; sağlıklı olanlara şükür nimetini bahşetmesini, hasta olanlara da sevabını lütfetmesini dilerim!"

1562 Tirmizî (2506) bu hadisin hasen ve garîb olduğunu söylemiştir.

1563 Buhârî (5743); Müslim (2191).

1564 Bu merfu bir hadistir: Ahmed b. Hanbel (3/304) bu hadisi Câbir b. Abdullah'tan (r.a) nakletmiştir; İbn Hibbân (2956); Hâkim (1/350) bu hadisi sahih kabul etmiştir; Ahmed b. Hanbel (3/174) yine bu hadisi Enes b. Mâlik'ten (r.a) nakletmiştir, (3/460) 'ta ise Ka'b b. Mâlik'ten (r.a) nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

rini ve gözlerini ters döndürürüz de ilkin ona iman etmedikleri gibi (mucize geldikten sonra da inanmazlar) ve yine onları azgınlıkları içinde bırakırız da bocalar dururlar."[1565] Ardından yeniden bayıldı ve o hal üzere bir süre kaldı. Sonra ayıldı ve aynı şeyleri tekrar söyledi. Vefat edinceye kadar bu hali böylece devam etti.

2934. Rivayet edildiğinde göre Ebû Hureyre (r.a) hastalığı esnasında ağladı. Ona: "Niçin ağlıyorsun?" diye sorulunca şöyle dedi: "Ben sizin dünyalık şeyleriniz için ağlamıyorum! Ancak ben; yolculuğumun uzunluğu, azığımın azlığı, nefsimin acizliği sebebiyle ağlıyorum! Oradan cennete mi yoksa cehenneme mi düşeceğimin belli olmadığı yüksek bir yerde akşamladım! Hangisine gireceğimi bilemiyorum! İşte bunun için ağlıyorum!"

2935. Katâde'nin naklettiğine göre Âmir b. Abdi Kays ölüme yaklaşınca ağlamaya başladı. Ona: "Niçin ağlıyorsun?" diye sorulunca şöyle dedi: "Ne ölüm endişesi veya korkusu sebebiyle ne de dünyaya olan hırs nedeniyle ağlıyorum! Ancak sıcak yaz günlerinde uzun süren oruçlardan ve soğuk kış gecelerinde uzun süren namazlardan uzaklaştığım için ağlıyorum!"

2936. Mu'temir b. Süleymân'ın naklettiğine göre babası şöyle demiştir: "Ölüm anındayken bir arkadaşımızın yanına gittim. Onu görünce kötü olduğum bir acı ve endişe içerisindeydi. Ben: 'Bu nasıl bir acı ve endişe?! Sen yüce Allah'a hamdüsenalar olsun ki şöyle şöyle iyi birisin!' deyince şöyle dedi: 'Ben neden acı çekmeyip endişe etmeyecek mişim?! Buna benden daha layık kim var ki?! Yüce Allah'a yemin ederim ki, eğer Allah'tan bana bir mağfiret gelseydi yine de O'na karşı işlediğim günahlardan dolayı O'ndan hayâ eder ve bu bağışlanmayı hak etmediğimi düşünürdüm!"

2937. Rivayet olunduğuna göre Ömer b. Hattâb (r.a) yaralanınca süt istedi ve içti. Ancak süt yarasından aktı. Bunun üzerine o: "Allâhu Ekber!" dedi. Etrafında oturanlar onu övmeye başladılar. Ömer ise şöyle dedi: "Şu dünya hayatına nasıl girdiysem aynı şekilde çıkmayı çok isterim! Günahlarım ve sevaplarım birbirine denk gelse yeterli! Eğer güneşin üzerine doğduğu ve battığı her şey benim olsaydı dahi mutlaka hepsini başa gelecek korkunç hadiselerden kurtulmak için feda ederdim!"

1565 En'âm, 6/110. âyet.

CamScanner ile tarandı

2938. Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Ömer b. Hattâb (r.a) ölüme yaklaştığı bir anda bayıldı. Onun başını tuttum ve kucağıma aldım. Ayılınca bana: 'Başımı yere koy! Belki de yüce Allah bana merhamet eder!' dedi ve yanağını toprağa sürdü. Sonra da şöyle dedi: 'Eğer yüce Allah seni bağışlamazsa sana da annene de yazıklar olsun ey Ömer!' Ben onu bırakmak istemediğim için: 'Yer ve kucağım aynı babacığım! Ne fark eder ha orada ha burada!' deyince: 'Hay anası ağlayasıca! Sana emrettiğim gibi başımı yere koy! Vefat ettiğim zaman da beni hemen kabre koyun! Bu şekilde beni hemen gömmeniz en hayırlı olandır! Eğer şer ise de böylece beni bir an önce omuzlarınızdan atarak kurtulmuş olursunuz!"

2939. Muâviye b. Ebû Süfyân (r.anhumâ) vefat edeceği zaman ailesine: "Beni oturur hale getirin!" deyince onu oturttular. Muâviye yüce Allah'ı tesbih etmeye ve tekbir getirmeye başladı. Sonra da ağladı ve şöyle dedi: "Ey Muâviye! Yaşlanıp çöktükten sonra mı Rabbini zikretmeye başladın! Taze ve parlak gençliğinin zirvesindeyken neredeydin?!" Bu sefer de hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı ve şöyle dedi: "Ey Rabbim! Bu katı kalpli isyankâr ihtiyara merhamet et! Ey yüce Allah'ım! Tökezlemeleri affet! Günahları bağışla! Senden başka hiç kimseye güvenmeyen ve Senden başka hiç kimseye ümit bağlamayan kişiye şefkatle ve yumuşaklıkla davran!"

2940. Amr b. Âs'ın (r.a) vefatı yaklaşınca çok şiddetli bir şekilde ağladı. Oğlu Abdullah: "Niçin ağlıyorsun? Ölümün acısından dolayı mı?" diye sorunca şöyle dedi: "Hayır! Ancak ben üç dönem geçirdim! İlk dönemimde müşriktim ve en çok nefret ettiğim kişi Rasûlullah'tı (a.s)! İkinci dönemimde ise Müslüman oldum ve en çok sevdiğim kişi Rasûlullah (s.a.v) oldu! Üçüncü dönemimde ise en doğrusunu yalnızca yüce Allah'ın bildiği bazı işler meydana geldi!" Sonra da: "Bana muhafızları çağırın!" dedi. Geldikleri zaman onlara: "Beni yüce Allah'ın göndereceği şeylere karşı koruyabilir misiniz?!" dedi. Onlar: "Hayır!" deyince: "Öyleyse dağılın!" dedi. Devamında su istedi ve güzelce abdest aldı. Ardından da şöyle dedi: "Beni mescide götürün!" Mescide götürdükleri zaman: "Beni kıbleye döndürün!" dedi. Bunu da yaptılar. Amr şöyle dua etti: "Ey yüce Allah'ım! Sen bana emrettin ancak ben Sana isyan ettim! Sen bana güven verdin ancak ben haddimi aştım! Kurtaracak kimse yok ki mazeret beyan edip yalvarayım! Güçlü olan yok ki ondan

CamScanner ile tarandı

yardım dileyeyim! Ancak ben günahkârım ve kibirlenmeksizin, hatalarımda ısrar etmeksizin af diliyorum!" Devamında da şöyle dedi: "Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum!" Vefat edinceye kadar böyle demeye devam etti.

2941. Rivayet olunduğuna göre İbrahim en-Nehaî (rh.) vefatı yaklaşınca ağlamaya başladı. Ona: "Niçin ağlıyorsun?" diye sorduklarında şöyle cevap verdi: "Yüce Allah'tan gelip de beni cennetle veya cehennemle müjdeleyecek olan haberciyi bekliyorum!"

2942. Ömer b. Abdulazîz'in (rh.) vefatı yaklaşınca şöyle dua etti: "Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bana emirlerde bulundun ancak ben kusurlu davrandım! Bana yasaklarda bulundun ancak ben isyan ettim! Üzerime nimetler yağdırdın ve fazl-ı kereminden lütfettin! Eğer beni bağışlarsan ihsanda bulunmuş olursun ve sana minnettar kalırım! Eğer beni cezalandırırsan zulmetmiş olmazsın! Bununla birlikte ben yüce Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, O'nun bir ve tek olduğuna, hiçbir ortağının bulunmadığına, Muhammed'in de O'nun kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederim!" Sonra da vefat etti. Allah rahmet eylesin.

2943. Hişâm b. Abdulmelik'in (rh.) vefatı yaklaşınca ailesine dönüp baktı ki ağlıyorlar! Bunun üzerine onlara şöyle dedi: "Hişâm size dünyayı cömertçe verdi! Siz ise ona sadece göz yaşı verebiliyorsunuz! O topladığı her şeyi size terk etti! Siz ise ona sadece taşıdığı günahları bırakıyorsunuz! Eğer yüce Allah onu bağışlamazsa Hişâm'ın ahirete dönüşü ne kadar da kötü ve azametli bir durum olacak!"

2944. Sonunda vefat edeceği hastalığa yakalandığı sırada halife Me'mûn'un huzuruna girildi. Bir de baktılar ki hayvan sırtına örtülen bir çul yere serilmiş ve üzerine de küller serpilmiş! Me'mûn da üzerinde yalvarır yakarır bir halde yatıyor ve şöyle diyor: "Ey saltanatı hiçbir zaman yok olmayan yüce Zât! Saltanatı yok olup gidene merhamet et!"

2945. Hasan-ı Basrî, Abdullah b. Edhem'i hasta iken ziyaret etti. Bir de baktı ki o, bakışlarını evindeki bir sandığa dikiyor sonra da kendisine dönüyor! Abdullah: "Ey Ebû Saîd! Şu içinde; zekâtını vermediğim, onunla akrabalarımı gözetmediğim yüz bin dirhem bulunan sandık hakkında ne düşünüyorsun?" diye sorunca Hasan-ı Basrî: "Hay anası ağlayasıca! Niçin

CamScanner ile tarandı

onun zekâtını vermedin?! Niçin onu hayır yolunda harcamadın?!" dedi. Abdullah ise: "Ben onu kötü zamanlarda kullanmak, sultanın gaddarlığına karşı tedbir almak, aile fertlerinin artması endişesiyle sakladım!" dedi. Abdullah vefat edince Hasan-ı Basrî onun yanına gitti. Onu defnettikleri zaman bir elini diğerine vurdu ve şöyle dedi: "Ona iyi bakın! Şeytanı ona geldi ve yüce Allah'ın kendisine emanet olarak verdiği, yaşamını onunla sağladığı dünyalıklar konusunda onu zamanın kötülükleriyle, sultanın gaddarlığıyla, ailesinin çoğalmasıyla korkuttu! Şimdi kınanmış, kederli ve hırsız konumundayken nasıl olur da bu halden kurtulabilir?!" Ardından varislere döndü ve şöyle dedi: "Ey varisler! Dünya malı akrabanız olan bu zavallı adamcağızı aldattığı gibi sizi de aldatmasın! Yüce Allah bu malı size helal olarak verdi. İleride bunu kendinize vebal olacak, başınıza bela olacak bir hale getirmeyin! Bu mal size onu batıl yolla toplayan ve hakkını vermeyen birinden geldi! Onu bir kaba koyun, ağzını sıkıca bağlayın ve denizin derinliklerine, çölün en ıssız yerlerine atın! Sakın ona sağ elinizle yaklaşmayın! Onu elde etmek için çaba göstermeyin ve bunun için ter akıtmayın. Hiç şüpheniz olmasın ki kıyamet günü çok büyük hüsranların olacağı çetin bir gündür! Yaşayacağınız en büyük hüsran da kıyamet gününde size ait sandığınız malın başkasının mizanında olduğunu görmenizdir!"

2946. Ömer b. Abdulazîz ölüm hastalığına yakalanan oğlunun yanına girince ona: "Nasılsın?" diye sordu. Oğlu: *"Ölüm sarhoşluğu bir hakikat olarak insana gelir de ona, 'İşte bu, senin öteden beri kaçıp durduğun şeydir!' denir."*[1566] âyetini okudu. Ömer: "Yüce Allah'a yemin ederim ki benim için; senin, benim mizanımda sevap olarak kalman, benim senin mizanında günah olarak kalmamdan daha iyidir!" deyince oğlu şöyle dedi: "Babacığım! Benim için; senin istediğin şeyin olması benim istediğim şeyin olmasından çok daha iyidir!"

2947. Üsâme'nin naklettiğine göre Rasûlullah'ın (s.a.v) kızı ona yanında Üsâme, Sa'd ve Übey varken bir haberci gönderip şöyle dedi: "Evladım gerçekten ölüme yaklaştı! Bize gelin!" Rasûlullah (s.a.v) ise ona haberciyle selam söyledi ve şöyle buyurdu: *"Aldığı da verdiği de yalnızca Allah'a aittir! Her şeyin yüce Allah'ın katında bir ecel vakti vardır! Kızıma söyle sabırlı*

1566 Kâf, 50/19. âyet.

CamScanner ile tarandı

olsun ve bu sabrının ecrini yalnızca yüce Allah'tan beklesin!"[1567] Kızı Zeyneb ise yemin vererek tekrar haberci yolladı. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) yanındakilerle birlikte kalkıp kızının yanına gitti. Oturunca çocuğu ona uzattılar. Çocuğu kucağına aldı. Çocuk nefes alıp vermekte zorlanıyor, can çekişiyordu. Rasûlullah'ın (s.a.v) gözlerinden yaşlar boşandı. Onun ağladığını gören Sa'd: "Bu da ne ey Allah'ın Rasûlü?!" diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Bu, yüce Allah'ın dilediği kulunun kalbine koyduğu bir rahmettir! Yüce Allah yalnızca merhametli kullarına rahmet eder!"*[1568]

2948. Huzeyfe (r.a) vefat edeceği zaman şöyle demiştir: "Sevgili en zor zamanda gelir! Pişman olan kurtuluşa eremez! Pişman olan kurtuluşa eremez! Bugünden önce Senden korkuyordum! Ama artık Sana kavuşmayı ümit ediyorum!"

2949. Asmaî (rh.) şöyle demiştir: "Bir gencin vefat anı yaklaşınca kafasını kaldırıp anne, babasına baktı ve onların ağladıklarını gördü. Onlara döndü ve şöyle dedi: 'Ağlamayın! Yüce Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın elinde olan şeyin sizin elinizde olması beni mutlu etmez! Endişelenmeyin! Kendisine yöneldiğim yüce Allah bana sizden çok daha fazla merhametlidir!"

2950. Hasan-ı Basrî (rh.) vefat anına yaklaşan bir adamın yanına girince şöyle dedi: "Sonu ölüm olan bir meselede zahid davranmak, müstağni olmak en uygun olanıdır! Başı ölüm olan ahiret hakkında ise sonundan korkulması en uygun olanıdır!"

2951. Yabancıların ileri gelenlerinden bir adam vefat edeceği hastalığa yakalanınca ona: "Senin neyin var?" diye soruldu. Adam: "Acayip bir düşünce! Uzunca bir hüsran!" deyince ona: "Bu ne manaya geliyor?" diye soruldu. Adam şöyle dedi: "Azıksız, uzun ve çorak bir yolculuğa çıkacak, hiçbir yakınının olmadığı ıssız bir kabirde konaklayacak, karşısında hiçbir delilin sunulamayacağı mutlak adil bir hükümdarın huzuruna varacak olan kişi hakkında ne düşünüyorsunuz?!"

1567 Peygamberimizin ilk başta gitmemesinin nedeni zannediyorum merhametinden dolayı dayanamayacağını düşünmesidir. Tabii bir de yanında bulunanlarla birlikte gideceği ve orada ağlaması yadırganacağı için böyle davranmak istemiş olabilir. Ancak yine de sonuç değişmiyor. Her şeyin en doğrusunu yüceler yücesi Allah bilir. (Çevirenin Notu)

1568 Buhârî (1284 ve 6655); Müslim (923).

CamScanner ile tarandı

2952. Muhammed b. Harb el-Hilâlî şöyle demiştir: "Musa b. Hamza el-Hilâlî hasta olunca onu ziyaret ettim ve kendisine: 'Ey Ebû Hâlid! Nasılsın?' diye sordum. Bana: 'Sonunda ölüm olan hayatımdan razı olmadığım ve döneceğim ahiret yolculuğu için rızık bulamadığım bir haldeyim!' dedi."

2953. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Bir insanın ölüme yaklaştığını görürseniz ona güzel haberler verin ve sevindirin ki bu sayede yüce Allah'a kavuşurken Rabbine karşı güzel düşünceler (hüsnüzan) içerisinde olsun! Eğer hayatta ve sağlıklı ise o zaman o insanı Rabbinin azamet ve kudretiyle korkutun ki bu sayede dünyaya aldanmasın!"

2954. Rivayet edildiğine göre Mâlik b. Enes (rh.) vefat anına yaklaşınca etrafında bulunan dostlarına şöyle demiştir: "İnsanlar ahiret gününde, yüce Allah'ın, hiçbir beşerin aklının ucuna bile gelemeyecek kadar büyük rahmetini ve affını açık ve net bir şekilde görecekler!"

2955. Sâbit'in naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Biz Rasûlullah (s.a.v) ile birlikte demirci Ebû Seyf'in yanına vardık. Nitekim onun eşi, Rasûlullah'ın (s.a.v) evladı İbrahim'in süt annesi idi. Rasûlullah (s.a.v), İbrahim'i kucağına aldı ve onu öpüp kokladı. Bir süre sonra tekrar oraya gittik ve İbrahim vefat etmeye yaklaşmıştı/can çekişiyordu. Rasûlullah (s.a.v) bunu görünce gözlerinden yaşlar boşandı. Abdurrahman b. Avf (r.a): 'Sen de mi ağlıyorsun ey Allah'ın Rasûlü!' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Ey Avf'ın oğlu! Hiç şüphen olmasın ki bu bir rahmettir!'* Ardından ağlamaya devam etti ve şöyle buyurdu: *'Göz yaşarır! Kalp hüzünlenir! Ancak biz ağzımızdan sadece yüce Allah'ı razı edecek sözler çıkartırız! Ey İbrahim! Gerçekten biz senin ayrılışınla çok mahzunuz/hüzünlüyüz!'*"[1569]

2956. Sa'd b. Hâris el-Ensârî'nin naklettiğine göre Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Sa'd b. Ubâde rahatsızlanınca Rasûlullah (s.a.v), Abdurrahman b. Avf, Sa'd b. Ebû Vakkâs ve Abdullah b. Mes'ûd ile birlikte onu ziyarete gitti. Yanına girdiğinde bir de baktı ki ailesi onun etrafını sarmıştı. Bunun üzerine: *'Vefat mı etti?'* diye sorunca ailesi: 'Hayır, ey Allah'ın Rasûlü!' dediler. Rasûlullah (s.a.v) ağladı. Onun ağladığını görenler de ağlamaya başladılar. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Duymuyor musunuz?!*

1569 Buhârî (1303); Müslim (2315).

CamScanner ile tarandı

Gerçekten yüce Allah yaşaran gözden ve hüzünlenen kalpten dolayı azap etmez! O yalnızca işte bundan dolayı azap eder!' Rasûlullah (s.a.v) diline işaret etmişti."[1570]

2957. Rivayet olunduğuna göre Amr b. Âs (r.a) vefatı yaklaşınca ağladı. Oğlu Abdullah: "Niçin ağlıyorsun? Ölümden dolayı acı mı çekiyorsun? Ölümden mi korkuyorsun?" diye sorunca: "Vallahi hayır! Ancak ölümden sonrası için korkuyorum?!" dedi. Oğlu: "Sen hep hayır üzere idin!" dedi ve onun Rasûlullah (s.a.v) ile olan arkadaşlığını ve Şam fethindeki rolünü hatırlattı. Bunun üzerine Amr şöyle dedi: 'Asıl en faziletli olanı söylemedin ki o yüce Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına şehadet etmektir! Ben hayatımda üç dönem geçirdim. Bu üç dönemin her birinde de nefsimin ne olduğunu biliyorum! İlk dönemimde kâfirdim ve Rasûlullah'a (s.a.v) karşı çok şiddetli bir düşmanlık içerisindeydim. Eğer o zaman vefat etmiş olsaydım korkarım ki cehennemi boylardım! Sonra Rasûlullah'a (s.a.v) biat ettim. Eğer o zaman vefat etseydim insanlar şöyle derlerdi: 'Sana ne mutlu ey Amr! Müslüman oldu ve hayır üzere yaşadı! Şimdi de vefat etti! Onun cennete gideceği ümit edilir!' Bunlardan sonra bazı yöneticilik işlerine giriştik ve bazı şeyler yaptık! Artık bunların aleyhime mi yoksa lehime mi olacağını bilemiyorum! Öldüğüm zaman arkamdan ağlayacak kadınlar tutmayın! Cenazemin arkasından ateş yakmayın ve övücülerin/meddahların takip etmesine izin vermeyin! Kefenimi sıkıca bağlayın! Gerçekten ben davalık biriyim! Üzerime toprağı yavaş yavaş atın! Benim sağ tarafım sol tarafımdan daha çok toprak atılmasına layık değildir! Kabrimin üzerine taş veya tahta koymayın! Beni mezara koyup da üzerimi toprakla örttüğünüz zaman bir deveyi kesip parçalayacak kadar bir vakit yanımda durun ki bu sayede sizin sayenizde mezarda ünsiyet sağlayayım!"

217. BÂB: ÖLÜM VE ŞİDDETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2958. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ölüm sarhoşluğu bir hakikat olarak insana gelir de ona, 'İşte bu, senin öteden beri kaçıp durduğun şeydir!' denir."*[1571]

1570 Buhârî (1304); Müslim (924).
1571 Kâf, 50/19. âyet.

CamScanner ile tarandı

2959. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Hayır, can boğaza dayandığı, 'Kimdir (bunu) iyi edecek?' dendiği, (ölmek üzere olanın da) bunun ayrılış olduğunu bildiği, bacakların birbirine dolandığı zaman, işte o gün sevkediliş Rabbinedir."*[1572]

2960. Dahhâk şöyle demiştir: "Ölünün üzerinde iki işlem yapılır: İnsanlar onun bedenini kabre hazırlar, melekler ise onun ruhunu hesaba hazırlar!"

2961. Ubâde b. Sâmit'in naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v): *"Her kim yüce Allah ile kavuşmayı canıgönülden isterse, yüce Allah da onunla karşılaşmayı ister! Her kim yüce Allah'a kavuşmaktan hoşlanmazsa, yüce Allah da onunla karşılaşmaktan hoşlanmaz!"* buyurunca Âişe (r.anhâ) annemiz veya hanımlarından biri şöyle demiştir: "Biz ölümden hakikaten hoşlanmayız!" Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"O manada değil! Mümine ölüm geldiği zaman yüce Allah'ın rızasıyla ve ikramlarıyla müjdelenir. İşte o zaman Mümin için en güzel ve sevimli şey, önünde karşılaştıkları olur ve o yüce Allah'a kavuşmak ister, yüce Allah da onunla karşılaşmayı ister. Kâfir ise ölüm vakti gelince yüce Allah'ın azabı ve cezalandırmasıyla müjdelenir! Bu sebeple onun için en sevimsiz ve kötü şey, önünde durup onu bekleyen akıbettir. O yüce Allah ile kavuşmayı istemez ve bundan hoşlanmaz, yüce Allah da onunla karşılaşmaktan hoşlanmaz!"*[1573]

2962. Âişe (r.anhâ) annemizin naklettiğine göre vefatı yaklaştığı zaman Rasûlullah'ın (s.a.v) önünde içi su dolu bir kab vardı. Elini o kabın içine sokuyor ve sonra da suyu yüzüne sürüyordu. Bir yandan da şöyle buyuruyordu: *"Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Gerçekten ölümün insanı kendinden geçiren ızdırapları (sekerât) vardır!"* Sonra elini yukarıya dikti ve şöyle buyurdu: *"En yüce dosta!"* Vefat edinceye kadar bu halde devam etti ve sonunda eli yana düştü.[1574]

2963. Nakledildiğine göre Saîd b. Cübeyr (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah, ölüm meleğini peygamberlerine görünür bir şekilde gönderir. Nitekim İbrahim'e de (a.s) genç ve güzel bir insan şeklinde onu göndermiştir. İbrahim iffetine dikkat eden biri olduğu için evine giren bu adamı görünce hemen

1572 Kıyâmet, 75/26-30. âyetler.
1573 Buhârî (6507); Müslim (2683).
1574 Buhârî (6510); Müslim (2443).

CamScanner ile tarandı

şöyle demiştir: 'Ey Allah'ın kulu! Seni evime girmeye zorlayan şey nedir?!' Melek: 'Beni buraya her şeyin sahibi yüce Allah soktu!' deyince İbrahim (a.s) bunun önemli ve kötü bir hadise olduğunu anladı. Melek: 'Ey İbrahim! Ben senin canını almakla emrolundum!' deyince İbrahim: 'Ey ölüm meleği! Bana biraz izin ver de evladım İshak ile görüşeyim!' dedi. Melek izin verince İshak'ın yanına gitti ve birbirlerine sarıldılar. Bunu gören ölüm meleğinin kalbi yumuşadı ve Rabbine geri döndü. Melek: 'Ey Rabbim! Görüyorum ki senin dostun ölümden çekiniyor!' deyince Allah Teâlâ şöyle buyurdu: 'Ey ölüm meleği! Dostumun yanına uyku halindeyken git ve o zaman canını al!' Bunun üzerine melek o uyurken yanına gitti ve canını aldı."

2964. Abdullah b. Mübârek'in naklettiğine göre Sâlih b. Ebu'l-Ahdar şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre peygamberlerin ölümden hoşlanmamalarının sebebi şudur: Ölüm gelince onlar şöyle derler: 'Namazdan ayrılıyorum! Oruçtan ayrılıyorum! Şöyle şöyle ibadet etmekten ayrılıyorum!"

2965. Abdullah b. Mübârek'in naklettiğine göre Süfyân es-Sevrî yüce Allah'ın bu âyetini şöyle yorumlamıştır: *"Şüphesiz, 'Rabbimiz Allah'tır' deyip de, sonra dosdoğru olanlar var ya, (ölüm anında) onların üzerine akın akın melekler iner ve derler ki: '(Karşılaşacağınız şeylerden) korkmayın, (geride bırakıp da kaybettiğiniz şeylerden dolayı) üzülmeyin, size vâdedilmekte olan cennetle sevinin!'*[1575] Onlar için üç müjde vardır: Ölüm anında, kabirden çıkınca ve korktuklarında. Onlara şöyle denir: *'Biz dünya hayatında da âhirette de sizin dostlarınızız. Çok bağışlayan ve çok merhametli olan Allah'tan bir ağırlama olarak, orada canlarınızın çektiği her şey var, istediğiniz her şey orada sizin için var.'"*[1576]

2966. Rivayet olunduğuna göre Ensar'dan olan bir adam Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve: "Benim neyim var?! Ben niçin ölümü sevmiyorum?!" diye sordu. Rasûlullah (s.a.v): *"Senin malın mülkün var mı?"* buyurunca adam: "Evet!" dedi. Rasûlullah (s.a.v): *"Öyleyse malını hayır yolunda harcayarak ahirete önden gönder!"* buyurunca adam: "Bunu yapamam ey Allah'ın Rasûlü!" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Kişi malıyla*

1575 Fussilet, 41/30. âyet.
1576 Fussilet, 41/31-32. âyetler.

CamScanner ile tarandı

birliktedir! Eğer onu hayır yolunda harcar ve önden gönderirse ahirette ona kavuşmayı ister ve ölümden çekinmez! Eğer malını geride bırakır da biriktirirse bu sefer de onunla birlikte geride kalmayı ister!"[1577]

2967. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ölüm kadar; kendisinde hiçbir şüphenin bulunmadığı kesin bir bilgi olduğu halde, içerisinde kesinlik olmayan bir şüpheye benzeyen başka hiçbir şey görmedim!"

2968. Bir başkası da şöyle demiştir: "Ölüm ahiretin kapısıdır ve hayattan da daha hayırlıdır! Hayat yalnızca onunla güzelleşir! Ölümün istenilmediği, arzulanmadığı bir hayat ise ölümden daha şerlidir!"

218. BÂB: CENAZE HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2969. Ebû Katâde el-Ensârî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah'ın (s.a.v) yanından bir cenaze geçti. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *"Kurtulup rahata kavuşan ve ondan kurtulunduğu için rahata kavuşulan!"* buyurdu. Sahâbe: "Ey Allah'ın Rasûlü! Kurtulup rahata kavuşan ve ondan kurtulunduğu için rahata kavuşulan ne demek?" diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Mümin kul vefat ettiğinde dünyanın yorgunluğundan ve eziyetinden kurtulur, yüce Allah'ın rahmetine kavuşarak rahata erer! Kâfir kul vefat ettiğinde ise insanlar, beldeler, ağaçlar ve hayvanlar ondan kurtulup rahata kavuşurlar!"*[1578]

2970. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Vefat eden kişiyi kabrine kadar üç şey takip eder! Bunlardan ikisi geri döner ancak biri onunla birlikte kalır. Onu; ailesi, malı ve ameli takip eder. Ailesi ve malı geri döner ancak ameli onunla birlikte kalır!"*[1579]

2971. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kim bir Müslümanın cenazesinin arkasından ecrine inanarak ve umarak gider ve namazı kılınıncaya kadar orada bulunursa ona bir kîrat vardır. Kim de defnedilene kadar cenazede bulunursa ona da iki kîrat vardır."* Bunun üzerine iki kîrat nedir? denildi. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

1577 Mürsel ve zayıf bir hadistir: Abdullah b. Mübarek, ez-Zühd (634).
1578 Buhârî (6512); Müslim (950).
1579 Buhârî (6514).

CamScanner ile tarandı

"İki büyük dağ gibidir." Müslim'deki başka bir rivayette: *"İkisinden en küçük olanı Uhud Dağı gibidir."*[1580]

2972. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) bir cenaze merasimi esnasında bir adamın güldüğünü gördü. Bunun üzerine ona şöyle dedi: "Sen cenazede olduğun halde gülüyor musun?! Yüce Allah'a yemin ederim ki, bir daha asla seninle konuşmayacağım!"

2973. İbrahim şöyle demiştir: "Sâlih kullar bir cenazeye katıldıkları zaman ölüme sayılı günler kaldığı anlaşılırdı!"

2974. Mutarrif b. Abdullah'ın naklettiğine göre babası bir cenaze esnasında yakın arkadaşlarından biriyle karşılaştı. Onunla görüşmeyeli de uzun zaman olmuştu. Ancak buna rağmen ona sadece selam vermekle yetindi. Sonra da arkasını dönüp gitti. Hatta adam onun kalbinde kendisine karşı bir öfke olduğunu bile zannetti. Her biri cenazeyle ilgili üzerlerine düşen vazifeleri yaptılar. Ta ki cenazeyi defnettikten ve işlemler bittikten sonra babası onun yanına gitti, ona halini hatırını sordu ve iltifatlarda bulundu. Onun tanıdığı en iyi insanlardan biriydi ve araları çok iyiydi.

2975. Sâbit el-Bünânî şöyle demiştir: "Biz cenazelere katıldığımız zaman gördüğümüz tek şey yüzleri örtülü bir halde ağlayan insanlar olurdu!"

2976. Hasan-ı Basrî'nin yanından bir cenaze geçince şöyle dedi: "Ey kendisinden daha güzeli, edebisi olmayan ve en çabuk unutulan nasihat! Ne kadar da büyüksün!" Devamında da şöyle dedi: "Yarının ölüleri bugünün ölüsünü defnediyorlar!"

2977. Mekhûl ed-Dımaşkî (rh.) bir cenaze gördüğü zaman şöyle derdi: "İş ciddi! Gerçekten biz gidiyoruz! Ne kadar da büyük ve edebi bir nasihat! Ne kadar da çabuk gaflete düşülen bir vaaz! Öndeki gidiyor ardındakinin ise hiç aklı yok!"

2978. Mübârek b. Fedâle şöyle demiştir: "Biz Bekir b. Abdullah el-Müzenî'nin cenazesindeydik, yanımızda da Hasan-ı Basrî vardı. İnsanlar onun yattığı yere üşüştüler. Bunun üzerine Hasan-ı Basrî şöyle dedi: 'Onun amellerine üşüşün!'"[1581]

1580 Buhârî (47); Müslim (945).

1581 Yani onun ibadet ettiği gibi çokça ibadet edin. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

2979. Ebû Saîd el-Hudrî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cenaze ortaya koyulup da insanlar onu omuzlarına alıp taşıdıklarında eğer o sâlih biriyse şöyle der: 'Beni çabuk götürün! Beni çabuk götürün!' Eğer sâlih biri değilse o zaman da şöyle der: 'Bana yazıklar olsun! Vay halime! Beni nereye götürüyorsunuz?!' Onun sesini insan dışındaki tüm varlıklar duyar! Eğer insan duysaydı baygınlık geçirirdi!"*[1582]

219. BÂB: KİŞİNİN SEVDİKLERİNİ KAYBETMESİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2980. Yunus'un naklettiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ölüm Meleği kendisine görününce Musa (a.s) ona: "Ey Ölüm Meleği! Niçin bir ailedeki tek ve en değerli olan kişinin canını alıyorsun?" diye sordu. Ölüm Meleği ise şöyle cevap verdi: "Bunun neden olduğunu ben de senden daha iyi bilmiyorum! Ben arşın altında duruyorum ve bana bir emir geliyor: 'Filancanın canını al! Falancanın canını al!' Sonra da görevimi yerine getiriyorum!"

2981. Ömer b. Hattâb (r.a), Mütemmim'e: "Kendi kardeşine yazdığın gibi benim kardeşime de bir mersiye yazmanı isterdim!" deyince Mütemmim şöyle dedi: "Eğer kardeşimin senin kardeşinin konumunda olduğunu bilseydim ona mersiye yazmama gerek kalmazdı!" Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: "Hiç kimse bana senin taziyen kadar güzelini veremedi!"

2982. Mâlik şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre iki kadın, İsa'ya (a.s) geldiler ve: 'Bizim için yüce Allah'a dua et de vefat eden babamızı tekrar diriltsin! Babamız biz yanında değilken vefat etti, bu yüzden onu hiç göremedik!' dediler. İsa: 'Peki, kabrinin nerede olduğunu biliyor musunuz?' diye sorunca: 'Evet!' dediler. İsa onlarla birlikte gitti ve bir kabrin başında durdular. Kadınlar: 'İşte bu!' deyince İsa ölünün dirilmesi için dua etti ancak bu kişinin onların babası olmadığı ortaya çıktı. Çünkü kızları için onu davet edince ölü reddetti. Bunun üzerine onlar başka bir kabir daha gösterdiler. İsâ (a.s) yüce Allah'a onu diriltmesi ve kabirden çıkarması için dua edince bir de baktılar ki gerçekten de o kişi babalarıydı! Kadınlar hemen ona sarıldılar ve selam

1582 Buhârî (1314).

CamScanner ile tarandı

verdiler. Sonra da İsa'ya: 'Ey Allah'ın Peygamberi! Ey hayrı öğreten! Yüce Allah'a dua et de o bizimle birlikte kalsın!' dediler. İsa ise şöyle cevap verdi: 'Onun dünyada nasibi olacak bir rızkı kalmamışken nasıl olur da sizinle kalması için yüce Allah'a dua ederim!"

2983. Rifâa b. İyâs ed-Dabbî'nin, İshâk'tan naklettiğine göre babası, vefat eden annesi sebebiyle onu teselli etmek ve taziye vermek için Hâris'in yanına gitti. Bir de baktı ki o ağlıyor! Bunun üzerine ona: "Subhânallah! Hayret doğrusu! Sen insanların en bilgilisi ve en fakihi olduğun halde ağlıyor musun ey Ebû Amr?!" deyince Hâris şöyle cevap verdi: 'Ben nasıl olur da cennet kapılarından bir kapının kapanmasına ağlamam! Sabah akşam onun kapısına gider gelirdim! Şimdi o kapı yüzüme kapandı!"

2984. Hansâ'ya: "Niçin gözlerinin görmesi zayıfladı?" diye sorulunca: "Mudar kabilesinin büyüklerine çok uzun süredir ağlamam sebebiyle!" dedi. Ona: "Ancak onlar cehennemdeler!" denilince de şöyle cevap verdi: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, işte bundan dolayı onların üzerine ağlamam daha da uzayacak!"

2985. Hasan-ı Basrî (rh.) vefat eden kardeşi Saîd için bir sene boyunca ağladı. Bunun üzerine ona: "Ey Ebû Saîd! Çok ağladın!" denilince şöyle dedi: "Kaybettiği oğlu için gözlerine aklar düşecek kadar ağlayan ve hüzünlenen Yakub'un bu yaptığını bir utanç ve ayıp kılmayan yüce Allah'a hamd olsun! Yüce Allah, Saîd'e rahmet etsin! Onu, dosdoğru kullara vâdedilen cennetin içindekilerden kılsın ve günahlarını bağışlasın!"

220. BÂB: TAZİYE HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

2986. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele. Onlar; başlarına bir musibet gelince, 'Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz' derler. İşte Rableri katından rahmet ve merhamet onlaradır. Doğru yola ulaştırılmış olanlar da işte bunlardır."*[1583]

2987. Rivayet olunduğuna göre Rasûlullah (s.a.v) vefat edince birisinin şöyle dediği duyuldu: "Yüce Allah'ın katında her vefat eden konusunda bir

1583 Bakara, 2/155-157. âyetler

CamScanner ile tarandı

karşılık, her kaybedilenin yerine geçen bir şey, her musibete karşı bir mükâfat mutlaka vardır! Asıl mahrum kalan kişi sevabı elde edemeyendir! Asıl kaybeden kişi cezalandırılmayacağı konusunda kendini güvende zannedendir!"[1584]

2988. Abdullah b. Mübârek'in, Mâlik'ten, onun da Abdurrahman b. Kâsım'dan naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Müslümanlar bir musibete maruz kaldıkları zaman başlarına gelen en büyük musibet olan benim vefatımla teselli bulsunlar ve güçlensinler!"*[1585]

2989. Ebû Bekir es-Sıddîk (r.a) bir musibete uğrayan kişiye teselli ve taziye vereceği zaman şöyle derdi: "Güçlü olup da teselli bulunca musibetin yükü olmaz! Acı duyuluyorsa da tesellinin herhangi bir faydası olmaz! Ölüm kendisinden önceki şeylerin en şiddetlisi, kendisinden sonraki şeylerin ise en kolayıdır! Rasûlullah'ın (s.a.v) vefatını düşünün! İşte o zaman başınızdaki musibetler size hafif gelmeye başlar, rahatlarsınız!"

2990. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Allah Teâlâ şöyle buyurur: 'Dünya hayatında sevdiği yakınının canını aldığım zaman Mümin kulum sevabını yalnızca Benden bekleyerek sabrederse, mutlaka onun Benim katımdaki mükâfatı cennet olur!"*[1586]

2991. Ömer b. Abdulazîz, yakınını kaybeden Avn b. Abdullah'a teselli ve taziye vermek için şöyle yazdı: "Sözün özüne gelirsek... Hiç şüphen olmasın ki ahiret ehli zaten dünyada oturanlardır! Ölenler de yine ölülerin çocuklarıdır! Öyleyse nasıl olur da ölü biri diğer ölüyü yakınının ölmesi sebebiyle teselli edip ona taziyede bulunabilir! Selametle!"

2992. Mâlik'in naklettiğine göre Kâsım b. Muhammed şöyle demiştir: "Hanımım vefat edince Muhammed b. Ka'b el-Kurazî beni teselli etmek ve taziye vermek için geldi. Bana şunu dedi: 'İsrailoğullarında âlim, âbid, bilge

---

1584 Beyhakî, Delâilü'n-Nübüvve (7/269), isnadı zayıftır.

1585 İbn Mâce (1599), bu hadisi Âişe (r.anhâ) annemizin rivayeti olarak nakletmiştir. Bu rivayete göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Ey insanlar! Herhangi bir insan veya bir Mümin bir musibete/belaya maruz kalınca diğer belalara karşı benim vefatım olan bu musibeti düşünsün, teselli bulsun ve güçlensin! Hiç şüpheniz olmasın ki ümmetimden olan hiçbir Müminin başına benden sonra, vefatım olan bu musibetten daha büyük ve daha şiddetli bir musibet gelmeyecektir."

1586 Buhârî (6424).

CamScanner ile tarandı

ve müçtehit bir adam vardı. Hanımını çok beğenirdi ve onu çok severdi. Hanımı vefat edince içini bir sıkıntı kapladı. Çok şiddetli bir hüzne kapıldı ve evine çekilip kendisini kapattı. İnsanlarla görüşmemeye başladı. Hiç kimseyi yanına sokmuyordu. Bir kadın onun bu halini duydu ve yanına gitti. Ona: 'Benim bir sorunum var, bir mesele hakkında fetva istiyorum. Bu konuda ancak yüz yüze konuşarak fetva alabilirim!' dedi. İnsanlar da geldiler ve kapısına yapıştılar. Kadın: 'Mutlaka onunla görüşmem gerekiyor!' dedi. İçlerinden biri: 'Burada bir kadın var ve senden fetva istiyor!' dedi. Kadın da: 'Mutlaka onunla yüz yüze görüşmem gerekiyor!' diye ekledi. Ancak hiçbir cevap alamadılar. İnsanlar gitti ama kadın yine de oradan ayrılmadı. Sonunda adam hizmetlisine: 'Ona izin verin içeri girsin!' dedi. Kadın içeri girince âlime: 'Sana bir konuda fetva danışmak için geldim!' dedi. Adam: 'O nedir?' deyince kadın şöyle dedi: 'Ben komşumdan ödünç olarak bir takı aldım. Onu takındım ve bir süre ödünç olarak bende kaldı. Sonra komşum bana haberci gönderdi ve takısını istedi. Şimdi benim bu takıyı ona geri göndermem gerekiyor mu?' Âlim adam: 'Elbette göndermen gerekiyor!' deyince kadın şöyle devam etti: 'Ama o uzun zaman benim yanımda kaldı.' Âlim adam ise şöyle dedi: 'Bir süre yanında kaldığı zaman artık o takıyı komşuna geri vermen daha hakkaniyetli bir davranış olur!' Bunun üzerine kadın şöyle dedi: 'Peki ya sen! Allah sana merhamet etsin! Nasıl olur da yüce Allah'ın sana ödünç olarak verdiği ve sonra da senden aldığı bir şey hakkında bu kadar çok üzülürsün! Yüce Allah ona senden daha çok hak sahibi değil mi?!' Bunun üzerine adam içinde bulunduğu halin hakikatini gördü. Kadın onun gözünü açtı ve yüce Allah o kadının sözlerini âlim için faydalı kıldı!"

2993. Ebû Hâzim, Muhammed b. Şihâb'ı annesinin vefatından dolayı teselli etti ve ona taziye verdi. Bundan dolayı ona şöyle dedi: "Şunu iyice bil ki başına gelen musibet her ne kadar büyük olursa olsun yüce Allah'ın, sevabını yalnızca Rablerinden bekleyerek sabredenlere vermeyi taahhüt ettiği mükâfatı, sabır göstermeyerek kaçırmandan daha büyük değildir!"

2994. Ömer b. Abdulazîz, Meymûn b. Mihrân'a şöyle yazmıştır: "Oğlum Abdulmelik'in vefatından dolayı bana taziye vermek ve beni teselli etmek için mektup yazmışsın. Halbuki onun vefatı benim sürekli beklediğim ve gerçekleştiğinde de hoşnutsuzluk göstermediğim bir meseledir!"

CamScanner ile tarandı

2995. İbnü's-Semmâk, oğlunun vefatından dolayı teselli vermek ve taziyede bulunmak için er-Reşîd'e şöyle yazmıştır: "Sözün özüne gelirsek... Eğer yüce Allah onun canını aldığı zaman yaptığın şükrü, onu sana hibe ettiğinde yaptığın şükürden daha fazla hale getirmeye güç yetirebiliyorsan mutlaka bunu yap! Çünkü yüce Allah evladının canını aldığında sana büyük bir mükâfat bahşetti! Eğer hayatta kalsaydı onun imtihanından kurtulamayacaktın! Onun üzerine olan üzüntünü ve gitmesine olan kederini görmüyor musun? Kendin için rıza gösterdiğin yere oğlun için rıza göstermiyor musun?! Gerçekten o; dertten, kederden kurtuldu. Sen ise tehlikelerle iç içe bir halde kaldın!"

2996. Abdullah b. Dâvûd, bir adama taziye verirken şöyle dedi: "Şunu iyi bil ki, başına gelen musibet vesilesiyle kazanacağın sevaptan mahrum kalmak, musibetin başına gelmesinden daha büyük bir derttir! Sen sevdiğin yakınını zaten kaybettin! Şimdi de onun yerine sana bahşedilen mükâfatı kaybetme!"

2997. Bir adam, halife Mehdî'yi kızının vefatından dolayı teselli ederken şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri! Kızın için, yüce Allah'ın katında olan şey senin yanında olandan daha hayırlıdır! Yüce Allah'ın sana bahşedeceği mükâfat da senin için kızından daha hayırlıdır! Sabredilmeye en layık olan şey başa gelmesi engellenemeyen şeydir!"

2998. İbnü's-Semmâk (rh.) şöyle demiştir: "Musibet bir tanedir. Eğer musibete uğrayan kişi bundan dolayı çok acı çekerse, o zaman musibet ikiye katlanır."

2999. İshâk el-Mevsılî (rh.) bir arkadaşına taziye vermek için gitti ve ona şöyle dedi: "Buraya senin azim ve kararlılığında şüphem olduğu, ibadetlerini çoğaltma konusunda destek olmak için gelmedim! Buraya geliş sebebim arkadaşın arkadaş üzerindeki hakkından dolayıdır! Eğer sabırla teselli bulmak konusunda hızlı davranabilir ve başka insanların önüne geçebilirsen mutlaka bunu yap!"

3000. İbnü'l-Mu'tez (rh.) şöyle demiştir: "Sevabını yalnızca Allah'tan bekleyerek güzel bir şekilde sabretmeyen kişi acı çekerek, ızdırap içerisinde sabretmek zorunda kalır!"

CamScanner ile tarandı

3001. Asmaî (rh.) şöyle demiştir: "Bir bedevi başlarına gelen bir felaketten dolayı bir kavme taziye verirken şöyle demiştir: "Yüce Allah sizin sevabınızı büyük kılsın ve size sabır bahşetsin. Çünkü sabrederseniz sonunda övülecek bir konuma gelirsiniz. Acılar içerisinde kıvranıp durmak ise kimseyi dertten, musibetten korumaz! Öyleyse başınıza gelen belaya karşı sabırla yardım isteyin! Hiçbir işinize yaramayacak ve size hiçbir faydası dokunmayacak olan feryat figan ederek acı çekmekle yüce Allah'ın sevabından elde edeceğiniz nasibinizi azaltmayın! Hiç şüpheniz olmasın ki başınıza gelen bu musibete karşılık mükâfat olarak size yüce Allah sevaplarını lütfedecektir! Dünyanın fani/geçici oluşu başınıza gelen bu felakete karşılık en güzel taziye ve tesellidir!"

3002. Şeyh Ebû Zer şöyle demiştir: "Evladını kaybeden bir bedevi çöle gitti ve çok büyük ızdıraplara gark oldu. Bunun üzerine taziye vermek için kız kardeşi geldi ve ona şöyle dedi: 'Ey kardeşim! Eğer sabır yoksa o zaman ümitsizlik var!' O bedevi şöyle dedi: 'Bana en güzel ve en faydalı teselliyi kız kardeşim o sözüyle verdi!"

3003. Bir bedevi evladını kaybedince ona: "Sabret!" denildi. Bunun üzerine adam şöyle dedi: "Allah'tan gelen bu belaya karşı saygısızlık mı göstereceğim yoksa bu musibet beni ahmaklaştıracak mı?! Tabii ki hayır! Yüce Allah'a yemin ederim ki, başıma gelen bu musibetten dolayı acı çekmek benim için sabretmekten daha iyidir! Çünkü acı çekmekte itaat etmek ve boyun eğmek vardır! Sabırda ise katılaşmak vardır! Eğer eksiklikten dolayı acı çekmezsem o zaman artan şeye de sevinmem!"[1587]

3004. Cahiliye döneminin en büyük şairlerinden biri olan Hansâ vefat eden kardeşleri Sahr ve Muâviye için çok ağlıyordu. İslam geldiği halde ağlaması devam ediyordu. Ağlaması iyice artınca amcaoğulları Ömer b. Hattâb'a (r.a) geldiler ve: "Ey Müminlerin Emiri! Bu Hansâ'nın hem cahiliye hem de İslam döneminde ağlamaktan gözleri yara oldu! Sen onu ağlamaktan men edersen bunu bırakacağını ümit ediyoruz!" dediler. Ömer, Hansâ'ya: "Allah'tan kork ve ölümün hakikatine kesin bir şekilde iman et!" deyince Hansâ: "Ben babam ve Mudar'ın en hayırlıları olan kardeşlerim

1587 Sabretmenin acı çekmemek manasına gelmediğini etkili bir şekilde anlatmış. İnsan acı çeke çeke sabretmesini de bilmelidir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

Sahr ile Muâviye için ağlıyorum! Ölümün hak olduğuna da kesin olarak inanıyorum!" dedi. Ömer: "Onlar cehennemde kor haline geldikleri halde hâlâ onlar üzerine ağlıyor musun?!" deyince Hansa şöyle cevap verdi: "İşte bu, onlara daha çok ağlamamın sebebi!" O zaman Ömer'in kalbi ona karşı yumuşadı ve amcaoğullarına şöyle dedi: "Hay babasız kalasıcalar onu rahat bırakın! Herkes üzüntüsüne ağlar! Boş ve mahrum kişi ise hüznüne ağlamak konusunda gafil olur!"

221. BÂB: KABİRLER KONUSUNDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3005. Katâde'nin Enes'ten (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kul, kabre konulduğu zaman arkadaşları ve yakınları arkalarını dönüp giderler. Hatta kabre konulan kul, onların ayakkabılarından çıkan sesleri dahi işitir. İki melek yanına gelir ve onu oturturlar. Ona: 'Şu adam (Muhammed) hakkında ne diyordun?' diye sorduklarında kul: 'Ben onun Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederim!' der. Melekler: 'Cehennemdeki yerine bak! Yüce Allah senin cehennemdeki yerini cennetteki makamınla değiştirdi!' derler. Böylece kul her iki makamını da görür. Kâfir veya münâfık ise bu soruya: 'Bilmiyorum! Ben insanların dedikleri şeyi diyordum!' diyerek cevap verir. Melekler de ona: 'Anlayamaz ve okuyamaz olasıca!' derler ve demirden bir topuzla iki kulağının arasına çok şiddetli bir şekilde vurulur. Bu kişi öyle bir çığlık atar ki, insan ve cin hariç onun yakınlarında bulunan her şey onun sesini duyar!"*[1588]

3006. Ebû Saîd el-Hudrî (r.a) yüce Allah'ın: *"Her kim de benim zikrimden (Kur'ân'dan) yüz çevirirse mutlaka ona dar bir geçim vardır. Bir de onu kıyamet gününde kör olarak haşrederiz."*[1589] âyetinde geçen "darlığın" kabir azabı olduğunu ifade etmiştir.

3007. Rivayete göre Ali (r.a) Sıffîn Savaşı'ndan döndüğünde Kûfe'nin dışında bir kabir gördü. "Bu kimin kabri?" diye sorunca insanlar: "Habbâb b. Eret'in (r.a) kabri." diye cevap verdiler. Bunun üzerine orada durdu ve: "Allah Habbâb'a rahmet etsin! İstekli bir şekilde iman etti, itaatkâr bir kul ola-

1588 Buhârî (1338); Müslim (2870).
1589 Tâhâ, 20/124. âyet.

CamScanner ile tarandı

rak hicret etti, mücahid olarak yaşadı, sonunda da bedenindeki ağır yaralarla imtihan oldu! Dikkatle dinleyin! Yüce Allah iyilik yapanların sevabını asla zayi etmez!" dedi. Daha sonra yürümeye devam etti ve bir mezarlık gördü. Orada durdu ve şöyle dedi: "Bütün esenlikler ve güzellikler üzerinize olsun ey ıssız diyarın, verimsiz çölün sakinleri! Siz bizden önce gidenlersiniz! Biz de sizin arkanızdan gelecek olanlarız! Ve çok kısa bir zaman sonra size katılacağız! Ey yüceler yücesi Allah'ım! Bizi ve onları bağışla! Onların ve bizim günahlarımızı affet! Dönüş yerini hatırında tutana ve çekileceği hesap için iyi amellerde bulunana, yeteri kadarına kanaat edene ve yüce Allah'ın takdirine rıza gösterene müjdeler olsun!" Sonra şöyle devam etti: "Geride kalan eşleriniz başkalarıyla evlendi! Geride bıraktığınız evlere başkaları oturdu! Geride bıraktığınız mallar başkalarına dağıtıldı! İşte bunlar bizdeki haberler! Peki ya sizde ne haberler var?" Ardından arkadaşlarına yöneldi ve şöyle dedi: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, eğer konuşabilselerdi bu soruya şöyle cevap verirlerdi: 'En hayırlı rızkın takva olduğunu gördük!"

3008. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Amr b. el-Âs (r.anhumâ) mezarlığa baktı ve bineğinden inip orada iki rekât namaz kıldı. Ona: "Sen böyle bir şey yapmazdın." denilince şöyle dedi: "Kabir ehlini ve onların artık namaz kılamıyor oluşlarını düşündüm. Bu sebeple iki rekât namaz kılmakla yüce Allah'a yakınlaşmak istedim."

3009. Amr b. Utbe b. Ferkat (rh.) bineğinin üzerinde geceleyin dışarı çıkar ve kabristanın önünde dururdu. Şöyle derdi: "Ey kabir ehli! Kitaplar açıldı ve ameller kaldırıldı!" Sonra da ağlardı ve sabaha kadar ibadet ederdi. Ardından oradan çıkar ve sabah namazını kılmak için mescide giderdi.

3010. Bir keresinde Osmân b. Affân (r.a) bir kabrin önünde durdu ve sakalı ıslanıncaya kadar ağladı. Kendisine bunun sebebi soruldu ve şöyle dendi: "Sen cenneti ve cehennemi hatırlayınca ağlamıyorsun! Ancak bir kabrin önünde durunca ağlıyorsun!" Bunun üzerine o şöyle dedi: "Hiçbir zaman kabirden daha korkunç bir yer görmedim! Çünkü kabir ahiretin ilk durağıdır! Eğer o kabre giren kişi kurtulursa, bundan sonra olacaklar onun için daha kolay geçer! Eğer o kabre giren kişi burada kurtuluşa eremezse, bundan sonra olacaklar onun için çok daha çetin ve çetrefillidir!"[1590]

1590 Tirmizî (2308) bu hadisi hasen kabul etmiştir; İbn Mâce (4276); Hâkim (4/330-331) bu hadisi sahih kabul etmiştir.

CamScanner ile tarandı

3011. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Ölü kabre konulduğu zaman mezar ona şöyle der: 'Sana yazıklar olsun ey insan! Benim hakkımda seni aldanmaya sürükleyen şey neydi?! Benim; bir sıkıntı ve huzursuzluk yeri, karanlıklar diyarı, yalnızlık evi, kurtlar ve böcekler sığınağı olduğumu bilmiyor muydun?! Benim yanımdan bağırıp çağırarak ve koşturarak geçerken senin aldanmana sebebiyet veren şey neydi?!' Eğer kabre giren kişi iyiliği emreden ve kötülükten sakındıran sâlih biri olsaydı kabir şöyle derdi: 'Öyleyse ben o sâlih kul için yemyeşil bir alana dönüşürüm! Onun cesedi nur olur ve ruhu da âlemlerin Rabbi'ne yükselir!"

3012. Rivayet edildiğine göre Mücahid (rh.) şöyle demiştir: "Öldüğü zaman insanla ilk konuşan kabridir! Ona şöyle der: 'Ben, kurtlar ve böcekler sığınağıyım! Ben, yalnızlık ve ıssızlık eviyim! Ben, gariplik ve gurbet diyarıyım! Ben, geceler ve karanlıklar yurduyum! İşte bunlar benim senin için hazırladıklarım! Peki sen benim için ne hazırladın?!"

3013. Âlimlerden biri şöyle demiştir: "Gerçekten kabir ya cennet bahçelerinden çok güzel bir bahçe olur ya da cehennem çukurlarından çok kötü bir çukur olur!"[1591]

3014. Rivayet edildiğine göre İbn Kesîr (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah sizin; namazdayken boş işlerle uğraşıp eğlenmenizi, oruç tutarken eşinizle cinsel münasebet kurmanızı ve mezarlıktayken de gülüp kahkaha atmanızı hoş karşılamamış, yasaklamıştır."

3015. Hilâl b. Alî'nin naklettiğine göre Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) kızının cenazesine katılmıştık. Rasûlullah (s.a.v) da kabrin yanında oturuyordu. Onun gözlerinin yaşla dolduğunu gördüm. Rasûlullah (s.a.v): *'Bu gece hanımıyla cinsel münasebet kurmayan biri var mı?'* diye sorunca Ebû Talha: 'Ben!' dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v): *'Öyleyse kabre sen in!'* dedi ve kızını kabrine yerleştirmek için mezara Ebû Talha indi."[1592]

1591 Tirmizî (2462) bu rivayeti Ebû Saîd el-Hudrî'den (r.a) merfu bir hadis olarak nakleder, senedi ise zayıftır.

1592 Buhârî (1342).

CamScanner ile tarandı

3016. Muhammed b. Ka'b el-Kurazî şöyle demiştir: "Velîd b. Abdulmelik, Ömer b. Abdulazîz'i Medine valisi yaptığı zaman onunla görüştüm ve ona biat ettim. Ömer b. Abdulazîz o zamanlar iri yapılı bir adamdı ve zalim biriydi. Bir süre sonra yanına gidince bir de baktım ki hali çok değişmiş! Ona o kadar çok baktım ki gözlerimi ondan alamıyordum! Bunun üzerine: 'Bana, daha önce hiç bakmadığın gibi bakıyorsun! Ne oldu?' diye sorunca şöyle dedim: 'Beni şaşkına çevirdin!' Ömer: 'Benim neyime şaşırıyorsun?' diye sorunca da şöyle dedim: 'Renginin değişmesine, bedeninin zayıflamasına, saçlarının seyrelmesine şaşırdım!' Ömer ise şöyle cevap verdi: 'Sen bir de mezarımda üç gece kaldıktan sonraki halimi görecek olsan ne yaparsın?! Göz bebeklerim yüzüme düşecek! Ağzımdan ve burnumdan kurtlar, böcekler akıp gelecek! İşte o zaman sen benim halime çok daha fazla şaşırır, o halimden çok daha fazla tiksinirsin!"

3017. Yahyâ b. Muâz (rh.) şöyle demiştir: "Ey insan! Yüce Allah seni kurtuluş diyarına davet ediyor! Nasıl cevap verdiğini iyi düşün! Eğer daha dünyada iken O'nun davetine icabet edersen oraya girersin! Ancak kabre girdikten sonra O'nun davetine icabet edersen kurtuluş diyarına girmene mâni olunur!"

3018. Hasan b. Sâlih (rh.) mezarlığa gidince şöyle derdi: "Dışın ne kadar da güzel! Halbuki bütün belaların ve sıkıntıların içinde saklı!"

3019. Süfyân (rh.) şöyle demiştir: "Her kim, ölümü çokça anar ve ona göre yaşarsa, ölünce cennet bahçelerinden çok güzel bir bahçe bulur! Ölümü anmak konusunda gafil davranan ise ölünce cehennem çukurlarından çok kötü bir çukurla karşılaşır!"

3020. Rebî b. Huseym (rh.) evine, kabre benzer bir çukur kazdı. Kalbinde katılık olduğunu fark ettiği zaman onun içine girip yüce Allah'ın dilediği kadar orada kalıyordu. Sonra çıkıyor ve şu âyeti okuyordu: *"Nihayet onlardan birine ölüm gelince, 'Rabbim! Beni dünyaya geri gönderiniz ki, terk ettiğim dünyada sâlih bir amel yapayım' der. Hayır! Bu sadece onun söylediği (boş) bir sözden ibarettir. Onların arkasında, tekrar dirilecekleri güne kadar (devam edecek, dönmelerine engel) bir perde (berzah) vardır."*[1593] Bu âyeti

1593 Mü'minûn, 23/99-100. âyetler.

CamScanner ile tarandı

tekrar tekrar okuyor ve nefsine de şunu telkin ediyordu: "Ey Rebî! İşte geri geldin! İşte geri geldin!" Daha sonra kalkıyor ve ibadet ediyordu.

3021. Meymûn b. Mihrân şöyle demiştir: "Ömer b. Abdulazîz ile birlikte kabristana gittim. O, kabirlere bakınca ağlamaya başladı. Sonra bana döndü ve şöyle dedi: 'Ey Meymûn! Bu mezarlarda yatanlar Ümeyyeoğullarından olan benim atalarım! Sanki onlar dünya ehlinin zevklerine ve refah içerisindeki yaşayışlarına hiç ortak olmamış gibiler! Görüyorsun ki şimdi mezarda yıkılıp kaldılar, birçok işkenceye maruz kaldılar, bela onların üzerinde sabit oldu ve haşeratlar da onların bedenlerinde dinleniyorlar!' Sonra yine ağladı ve şöyle devam etti: "Vallahi yüce Allah'ın azabından emin oldukları halde bu kabirlere girenlerden daha çok nimete eren hiç kimseyi tanımıyorum!"

3022. Heysem b. Mâlik şöyle demiştir: "Biz Eyfa' b. Abd ve Ebû Atiyye'nin yanında oturuyorduk. Nimetlerden konu açıldı ve bazıları: 'En çok nimet içinde yaşayan kimdir?' deyince diğer bazıları: 'Filanca ve falanca!' diye cevap verdi. Eyfa' ise: 'Sen ne dersin ey Ebû Atiyye!' diye sorunca Ebû Atiyye şöyle cevap verdi: 'Size insanların en çok nimet içerisinde olanını haber vereyim: Mezarda bulunan ve akıbeti konusunda güvende olan bir cesettir!"

3023. Ömer b. Hattâb (r.a), Ebû Zer'e (r.a): "İnsanların en çok nimete gark olanı kimdir?" diye sorunca Ebû Zer şöyle cevap verdi: "Toprakta bulunan ve azap konusunda güvende olan bir beden! O sevaplarına bakar ve sevinir!" Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: "Doğru söyledin!"

3024. Mâlik (rh.) şöyle demiştir: "Bana ulaşan bilgilere göre bir adam sık sık kabirlerin yanına gidip oturuyordu. Kendisine bunu neden yaptığı sorulunca şöyle dedi: "Onlar sadık komşulardır! Bana eziyetleri olmaz! Onlarda benim için birçok ibret de vardır!"

3025. Rivayete göre Rasûlullah (s.a.v) evladı İbrahim'in kabrinde bir açıklık gördü. Bunun üzerine orayı örtüp düzeltti ve şöyle buyurdu: *"Bu, ölüye fayda veya zarar vermez. Ancak yaşayanların gözlerinin aydın olmasını sağlar! Bir kul bir iş yaptığı zaman yüce Allah onu sağlam ve güzel yapmasından hoşnut olur!"*[1594]

1594 Mürsel bir hadistir. Muttasıl olarak da rivayet edilmiştir ancak senedi son derece za-

CamScanner ile tarandı

222. BÂB: KIYAMETİN ALAMETLERİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3026. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Nihayet Ye'cüc ve Me'cüc'ün önü açıldığı zaman her tepeden akın ederler. Gerçek vaad (kıyametin kopması) yaklaşır, bir de bakarsın inkâr edenlerin gözleri açılıp donakalmıştır. 'Eyvah bizlere! Doğrusu biz bundan gafildik. Hatta biz zalim kimselermişiz!' derler."*[1595]

3027. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"(Kıyametin kopacağına dair) o söz başlarına gelince onlar için yerden kendilerine bir dâbbe (canlı bir yaratık) çıkarırız. O, onlara insanların âyetlerimize kesin olarak inanmadıklarını söyler."*[1596]

3028. Rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) işaret parmağı ile orta parmağını yan yana getirip şöyle buyurmuştur: *"Benim gönderilmem ile kıyametin kopması arasında işte bu kadar vardır!"*[1597]

3029. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Güneş battığı yerden doğmadıkça kıyamet kopmayacaktır! Güneşin batıdan doğduğunu gördükleri zaman insanlar iman edecekler ancak artık bu olduktan sonra iman etmesi hiçbir nefse fayda vermeyecektir."*[1598]

3030. Atâ b. Yesâr'ın, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Emanet/güvenilirlik zayi/yok olduğunda kıyameti*

---

yıftır. Hadisin ilk yarısını: Ahmed b. Hanbel (5/254), Hâkim (2/379), Ebû Umâme el-Bâhilî'den nakletmişlerdir. Abdurrezzâk, el-Musannef (6503) isimli eserinde Mekhûl'den Mürsel olarak nakletmiştir. İbn Sa'd, Tabakât (8/210-216); Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (24/306) isimli eserlerinde Sîrîn el-Kıptî'den nakletmiştir. Onun senedinde Muhammed b. Ömer el-Vâkıdî vardır ki o yalan söylemekle itham edilmiştir. İkinci kısmı ise: Taberânî (24/306), rakam: 776, Sîrîn'den nakletmiştir, aynı şekilde senedi zayıftır. Taberânî, el-Mu'cemü'l-Evsat 1/275, rakam: 897; Ebû Ya'lâ (4386), Âişe (r.anhâ) annemizden nakletmiştir; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (4/98) isimli eserinde bu hadisten bahsetmiş ve şöyle demiştir: "Bu hadisi Ebû Ya'lâ nakletti. Onun senedinde Mus'ab b. Sâbit vardır ki İbn Hibbân onun güvenilir olduğunu söylerken bir grup âlim onun zayıf olduğunu kabul etmişlerdir.

1595 Enbiyâ, 21/96-97. âyetler.
1596 Neml, 27/82. âyetler.
1597 Buhârî (4936); Müslim (2950).
1598 Buhârî (4635); Müslim (157).

CamScanner ile tarandı

bekle!" Ona: "Emanet nasıl zayi olur ey Allah'ın Rasûlü?" diye sorulunca da şöyle buyurmuştur: *"Önemli işler ehil olmayana verildiğinde kıyameti bekle!"*[1599]

3031. Huzeyfe b. Esîd'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Şu on alameti görmediğiniz sürece kıyamet asla kopmaz: Duman, Deccâl, Ye'cûc ve Me'cûc, güneşin battığı yerden doğması, Dâbbe, İsâ b. Meryem'in yeryüzüne inmesi, doğuda bir yerin batması, batıda bir yerin batması, Arap yarımadasında bir yerin batması ve insanları sürüp götüren bir ateşin ortaya çıkması!"*[1600]

3032. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet kopmadan önce aldatıcı seneler gelecektir! O yıllarda yalancılar doğru kabul edilir, doğru olanlar ise yalancılıkla suçlanır! Güvenilir insanlar ihanetle suçlanırken hain kişilere güven duyulur! Bu yıllarda ruveybida olanların sözü dinlenir!"*[1601] Başka rivayetlerde ruveybida şöyle açıklanmıştır: *"Halkın önemli işleri hakkında söz sahibi olan aklı kıt aptal kişi!"*

3033. Hikmet ehlinden biri şöyle demiştir: "Kıyamet alametlerinden biri de ilmin aşağılık kişilerden öğrenilir hale gelmesidir." Abdullah b. Mübarek şöyle demiştir: "Onlar bidat ehli kişilerdir."

3034. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Aynı davayı güden iki büyük topluluk birbirleriyle büyük bir savaş yapmadığı sürece kıyamet kopmaz! Allah'ın Rasûlü olduklarını iddia eden otuza yakın yalancı Deccâl ortaya çıkmadıkça kıyamet kopmaz! İlim kaldırılmadıkça, depremler çoğalmadıkça, zaman birbirine yaklaşmadıkça, fitneler ortaya çıkmadıkça, hercümerç içerisinde ölümler çoğalmadıkça kıyamet kopmaz! Mallarınız çoğalıp sel gibi akmadıkça kıyamet kopmayacaktır! Hatta o kadar olacak ki mal sahibi sadakasını kim kabul edecek diye düşünüp duracak hale gelecektir! Nitekim sadaka verilen kişiler bundan yüz çevirecekler ve şöyle diyecekler: 'Benim buna ihtiyacım yok!' İnsanlar yüksek*

1599 Buhârî (59 ve 6496).
1600 Müslim (2901), merfu bir hadistir.
1601 Ahmed b. Hanbel (2/291 ve 338); İbn Mâce (4036); Hâkim (4/412 ve 4/465-466).

CamScanner ile tarandı

binalar yapma konusunda yarışmadıkça kıyamet kopmayacaktır! İşin sonunda insan, kardeşinin kabrine gidecek ve diyecek ki: 'Keşke onun yerinde ben olsaydım!'"[1602]

3035. Ebû Saîd el-Hudrî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v), Deccâl hakkında şöyle buyurmuştur: *"Deccâl'in, Medine içerisine girmesi yasaklanmıştır ancak o Medine'nin çevresindeki elverişsiz toprakların bulunduğu bir yere gidecek! Bunun üzerine yer üç defa sarsılacak! Her sallanmasında kâfirler ve münâfıklar ona çıkıp gidecekler! O gün insanların en hayırlılarından olan bir adam da onu görmeye gidecek ve ona: 'Ben şehadet ederim ki sen gerçekten Rasûlullah'ın (s.a.v) bize anlatıp haber verdiği yalancı Deccâl'sin!' diyecek. Bunun üzerine Deccâl, etrafındakilere: 'Sizce bu adamı öldürüp sonra da diriltsem artık benim hakkımda herhangi bir şüphe içerisinde olur musunuz?' diye sorunca onlar: 'Hayır, hiç şüphemiz kalmaz!' diyecekler. Bunun üzerine onu öldürecek ve diriltecek. O adam: 'Yüce Allah'a yemin ederim ki bugün senin hakkındaki düşüncemim ne kadar doğru olduğunu daha da kesin bir şekilde anladım! Sen gerçekten Deccâl'sin!' diyecek! Deccâl onu tekrar öldürmek isteyecek ancak ona musallat olması engellenecek!"*[1603]

223. BÂB: KIYAMET HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3036. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Kesin gerçekleşecek (olan Kıyamet) koptuğu zaman, onun kopuşunu yalanlayacak kimse olmayacaktır. Yeryüzü şiddetle sarsıldığı, dağlar parça parça dağılıp saçılmış toz olduğu ve siz de üç sınıf olduğunuz zaman, O, (kimini) yükseltir, (kimini) alçaltır."*[1604]

3037. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Yürekleri hoplatan büyük felaket! Nedir o yürekleri hoplatan büyük felaket? Yürekleri hoplatan büyük felaketin ne olduğunu sen ne bileceksin? O gün insanlar, her biri bir tarafa*

1602 Buhârî (7121).

1603 Buhârî (7132); Müslim (2938); Hadiste geçen "Bunun üzerine yer üç defa sarsılacak! Her sallanmasında kâfirler ve münâfıklar ona çıkıp gidecekler!" kısmını Buhârî (7124) nakletmiştir.

1604 Vâkıa, 56/1-7. âyetler.

CamScanner ile tarandı

uçuşan küçük kelebekler gibi olacaktır. Dağlar da atılmış renkli yünler gibi olacaktır."[1605]

3038. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Sana kıyametin ne zaman kopacağını soruyorlar. De ki: 'Onun bilgisi ancak Rabbimin katındadır. Onu vaktinde ancak O (Allah) ortaya çıkaracaktır. O göklere de, yere de ağır basmıştır. O size ancak ansızın gelecektir.' Sanki senin ondan haberin varmış gibi sana soruyorlar. De ki: 'Onun bilgisi sadece Allah katındadır. Fakat insanların çoğu bilmiyorlar."*[1606]

3039. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey insanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Çünkü kıyamet sarsıntısı çok büyük bir şeydir. Onu göreceğiniz gün, her emzikli kadın emzirmekte olduğu çocuğundan geçer ve her hamile kadın da karnındaki çocuğunu düşürür. İnsanları sarhoş görürsün; halbuki onlar sarhoş değillerdir. Ne var ki Allah'ın azabı çok şiddetlidir."*[1607]

3040. Şa'bî (rh.) şöyle demiştir: "Cibrîl (a.s), İsâ (a.s) ile karşılaşınca İsâ ona: 'Ey Cibrîl! Kıyamet ne zaman kopacak?' diye sordu. Bunun üzerine Cibrîl'in kanatları sarsıldı ve titredi. O şöyle cevap verdi: 'Bu konu hakkında sorulan, sorandan daha bilgili değil! O göklere de, yere de ağır basmıştır. O size ancak ansızın gelecektir.' Onu vaktinde ancak O (Allah) ortaya çıkaracaktır."

3041. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İki adam, serilmiş elbiselerin önünde alışveriş yaparlarken onları alıp satma işlemini bitirmeye ve toplayıp katlamaya vakit bulamadan ansızın kıyamet kopacaktır! Bir kişi devesinin sütünü sağıp getirdiği halde onu içmeye bile fırsat bulamadan mutlaka kıyamet ansızın kopacaktır! İnsan ağzına kaldırdığı lokmasını yemeye bile imkân bulamadan mutlaka kıyamet ansızın kopacaktır!"*[1608]

3042. Atıyye'nin, Ebû Saîd el-Hudrî'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sûr'a üflemekle görevli olan melek, emrolundu-*

1605 Kâria, 101/1-5. âyetler.
1606 A'râf, 7/187. âyetler.
1607 Hac, 22/1-2. âyetler.
1608 Buhârî (6506 ve 7121); Müslim (2954).

CamScanner ile tarandı

şu zaman hemen Sûr'a üflemek için, izin ister halde beklerken ben nasıl keyif içerisinde yaşayabilirim!" Rasûlullah (s.a.v), ashâbına bu sözlerin ağır geldiğini görünce onlara şöyle buyurdu: *"Siz şunu söyleyin: 'Allah bize yeter! O ne güzel vekildir!"*[1609]

3043. Saîd b. Müseyyeb'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Medine olduğundan daha hayırlı bir yer haline geleceği halde siz onu mutlaka terk edeceksiniz! Orada sadece yırtıcı hayvanlar ve kuşlar olacak! Medine'den en son haşredilecek insanlar Müzeyne kabilesinden iki çoban olacak. Onlar davarlarını Medine'ye getirecekler ancak orayı ıssız ve vahşi bir yer olarak bulacaklar. Veda Tepesi'ne geldiklerinde de yüzleri üzeri düşüp vefat edecekler."*[1610]

3044. Rivayet edildiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "İsrafil'in iki üflemesi arasında kırk vardır! Bu kırkın ne olduğunu en iyi yüceler yücesi Allah bilir: Kırk yıl mı, kırk ay mı, kırk gün mü bilinmez! Sûr'a ilk üflediğinde bütün yaşayanlar ölür! İkinci kez üflediğinde ise bütün ölüler dirilir. Onlar bir anda dikilirler ve etraflarına bakınırlar!"

3045. Rivayet olunduğuna göre İsâ (a.s) kıyameti hatırlayınca çocuğunu yitirmiş bir annenin feryat etmesi gibi feryat edip ağlardı.

3046. Ebu'l-Âliye'nin naklettiğine göre Übey b. Ka'b (r.a) şöyle demiştir: "Kıyamet kopmadan önce yedi alamet gerçekleşecektir: İnsanlar çarşı-pazardayken birden güneş ışığını yitirecek! Durum bu haldeyken yıldızlar saçılıp savrulacak! Durum böyleyken dağlar yeryüzüne düşecek! Yer sarsılacak ve paramparça olacak! İnsanlar cinlere, cinler de insanlara kaçıp medet umacak! Karada, havada, suda yaşayan bütün hayvanlar birbirlerine girecek! İnsanlar dalga dalga gelip birbirlerine karışacak! *'Güneş, dürüldüğü zaman, yıldızlar, bulanıp söndüğü zaman, dağlar, yürütüldüğü zaman, gebe develer salıverildiği zaman. Yaban hayatı yaşayan (irili ufaklı) tüm canlılar toplandığı zaman, denizler kaynatıldığı zaman...'*[1611] Cinler hemen koşup gelecek ve: 'Size bazı haberler getirdik!' diyecekler. Sonra gidip bakacaklar! Bir de göre-

1609 Sahih bir hadistir: İbn Hibbân (823); Hâkim (4/559); Ahmed (7/3 ve 73); Tirmizî (2431) şöyle demiştir: "Hasen bir hadistir."

1610 Buhârî (1874); Müslim (1389).

1611 Tekvîr, 81/1-5. âyetler.

CamScanner ile tarandı

cekler ki tutuşturulmuş büyük bir ateş! Onlar bu haldeyken bir rüzgâr gelecek ve onların hepsini helak edecek!"[1612]

224. BÂB: YENİDEN DİRİLME HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3047. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Sûr'a üfürülür. Bir de bakarsın ki kabirlerden çıkmış Rablerine doğru akın akın gitmektedirler. Şöyle derler: 'Vay başımıza gelene! Kim bizi diriltip mezarımızdan çıkardı? Bu, Rahman'ın vaad ettiği şeydir. Peygamberler doğru söylemişler."*[1613]

3048. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Sûr'a üflenir ve Allah'ın dilediği kimseler dışında göklerdeki herkes ve yerdeki herkes ölür. Sonra ona bir daha üflenir, bir de bakarsın onlar kalkmış bekliyorlar."*[1614]

3049. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet günü bütün insanlar baygınlık geçirecek ve ardından ilk ayılacak kişi ben olacağım! Bir de bakacağım ki Mûsâ arşın bir tarafına tutunmuş öylece duruyor! Mûsâ bayılıp da benden önce mi ayıldı yoksa yüce Allah onu bayılmaktan istisna mı tuttu onu bilmiyorum!"*[1615]

3050. Ka'b (rh.) yüce Allah'ın, *"(Ey Muhammed!) Çağırıcının yakın bir yerden sesleneceği gün, (o sese) kulak ver."*[1616] âyeti hakkında şöyle demiştir: "Bir melek Beytü'l-Makdis'teki kayanın (Kubbetü's-Sahra'nın olduğu yer) üzerine çıkar ve şöyle nida eder: 'Ey çürüyüp gitmiş kemikler ve paramparça olmuş eklemler! Yüce Allah size hüküm günü için birleşip tekrar beden olmanızı emrediyor!"

3051. Mücahid (rh.) şöyle demiştir: "Kıyamet gününden önce kâfirler mezarda bir uykuya yatırılır ve gecenin tadına varırlar. Kabir ehlinin dirilmesi için nida edilince kâfirler şöyle derler: 'Vah halimize vah! Bize yazıklar olsun! Bizi kim mezarımızdan kaldırıp da diriltti?!' Müminler ise şöyle derler: 'İşte bu, yüce Rahmân'ın vaad ettiğidir ve gönderilen elçiler doğru söylemişlerdir!"

1612 Bkz: Taberî Tefsîri (3/41); İbn Kesîr Tefsîri (8/330).
1613 Yâsîn, 36/51-52. âyetler.
1614 Zümer, 39/68. âyet.
1615 Buhârî (2411); Müslim (2373).
1616 Kâf, 50/41. âyet.

CamScanner ile tarandı

225. BÂB: KIYAMET GÜNÜ DİRİLTİLENLERİN HESABA ÇEKİLMEK ÜZERE BİR ARAYA TOPLANMALARI (HAŞR) HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3052. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Allah'a karşı gelmekten sakınanları Rahmân'ın huzurunda bir elçiler heyeti gibi toplayacağımız, suçluları da suya koşan susuz develer gibi cehenneme sevk edeceğimiz günü düşün!"*[1617]

3053. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Dağları yürüteceğimiz ve senin, yeryüzünü çırılçıplak göreceğin günü bir hatırla. Biz onları mahşerde toplarız da içlerinden hiçbirini bırakmayız. Hepsi saf saf Rabbinin huzuruna çıkarılırlar. Onlara, 'Andolsun, sizi ilk önce yarattığımız gibi bize geldiniz. Oysa siz, sizin için hesaba çekileceğiniz bir zaman belirlemediğimizi sanmıştınız!' denir."*[1618]

3054. Enes'in (r.a) naklettiğine göre bir adam: "Ey Allah'ın Rasûlü! Kıyamet gününde kâfir nasıl yüzüstü diriltilecek?" diye sorunca Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Dünyada onu ayakları üzerinde yürüten Zât, kıyamet günü onu yüzüstü yürütmeye güç yetiremez mi?!"*[1619]

3055. Abdullah b. Abbâs (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) aramızda ayağa kalktı ve bize şöyle hitap etti: *'Siz; yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak diriltileceksiniz! 'Başlangıçta ilk yaratmayı nasıl yaptıysak, -üzerimize aldığımız bir vaad olarak- onu yine yapacağız. Biz bunu muhakkak yapacağız.'*[1620] *Kıyamet günü yaratılmışlar içerisinde kendisine ilk elbise giydirilecek kişi İbrahim'dir (a.s). Ümmetimden bazı kişiler getirilecek ve yakalanıp sol tarafa (cehenneme) götürülecek! Ben: 'Ey Rabbim! Ashâbım!' diyeceğim ancak Allah Teâlâ şöyle buyuracak: 'Onların senden sonra neler yaptıklarını bilmiyorsun!' O zaman ben sâlih kul İsâ'nın dediğini diyeceğim: 'Aralarında bulunduğum sürece onlara şahit idim. Ama beni içlerinden aldığında, artık üzerlerine gözetleyici yalnız Sen oldun. Sen her şeye hakkıyla şahitsin.'*[1621-1622]

1617 Meryem, 19/85-86. âyetler.
1618 Kehf, 18/47-48. âyetler.
1619 Buhârî (4760); Müslim (2806).
1620 Enbiyâ, 21/104. âyet.
1621 Mâide, 5/117. âyet.
1622 Buhârî (6526); Müslim (2860).

CamScanner ile tarandı

3056. Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle nakletmiştir: "Rasûlullah (s.a.v): *'İnsanlar; çıplak, yalınayak ve sünnetsiz olarak diriltilecek!'* buyurunca ben: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Erkekler ve kadınlar birbirlerine bakarlar!' dedim. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Mesele o kadar ciddi olacak ki onlar bunu akıllarından bile geçiremeyecek!"* [1623]

226. BÂB: HAVZ-I KEVSER HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3057. Abdullah b. Amr'ın (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Benim havz-ı kevserimin uzunluğu bir aylık mesafe kadardır. Suyu sütten daha beyaz, kokusu miskten daha güzeldir. Bardakları gökteki yıldızlar gibidir. Her kim ondan içerse bir daha asla susamaz!"*[1624]

3058. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Evim ile minberimin arası cennet bahçelerinden bir bahçedir. Minberim de havz-ı kevserimin üzerindedir."*[1625]

3059. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Önünüzde benim havz-ı kevserim vardır ki onun uzunluğu Cerbâ ile Ezruh arası gibidir."*[1626]

3060. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Havz-ı kevserimin uzunluğu Eyle ile Yemen'in San'a şehirleri arası kadardır. Havuzumun içerisinde gökteki yıldızlar kadar çok ibrik vardır."*[1627]

3061. Ebu'l-Hayr'ın, Ukbe b. Âmir'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir gün dışarı çıktı ve Uhud'da vefat edenlerin üzerine cenaze namazı kıldı. Sonra dönüp minbere çıktı ve şöyle buyurdu: *'Ben sizin önden gideninizim! Gerçekten ben size şahitlik etmekteyim! Yüce Allah'a yemin ederim ki, şu anda ben havuzuma bakıyorum! Bana yeryüzü hazinelerinin anahtar-*

1623 Buhârî (6527); Müslim (2859).
1624 Buhârî (6579).
1625 Buhârî (1888 ve 6588); Müslim (1391).
1626 Buhârî (6577); Müslim (2299); Cerbâ ve Ezruh, Ürdün yakınlarında bulunan iki köydür.
1627 Buhârî (6580); Müslim (2303).

CamScanner ile tarandı

lan verildi! Yüce Allah'a yemin ederim ki, benden sonra şirke düşmenizden korkmuyorum! Asıl korktuğum şey, dünya konusunda yarışa girmeniz ve birbirinizle mücadele etmenizdir!"[1628]

3062. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) bir keresinde mezarlığa gitti ve şöyle buyurdu: *"Bütün esenlikler ve güzellikler (selâm) üzerinize olsun ey Müminler topluluğunun yurdu! Hiç şüphesiz, yüce Allah dilediğinde biz de size dahil olacağız!"*[1629]

227. BÂB: HESAP VE SORGULAMA HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3063. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Rabbine andolsun, onların hepsine yapmakta olduklarını mutlaka soracağız."*[1630]

3064. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Kitap ortaya konur. Suçluları, kitabın içindekilerden korkuya kapılmış görürsün. 'Eyvah bize! Bu nasıl bir kitaptır ki küçük, büyük hiçbir şey bırakmadan hepsini sayıp dökmüş!' derler. Onlar bütün yaptıklarını karşılarında bulurlar. Senin Rabbin hiç kimseye zulmetmez."*[1631]

3065. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Yeryüzü Rabbinin nuruyla aydınlanır. Kitap (amel defterleri) ortaya konur. Peygamberler ve şahitler getirilir ve haksızlığa uğratılmaksızın aralarında adaletle hüküm verilir. Herkese yaptığının karşılığı tam olarak verilir. Allah onların yaptıklarını en iyi bilendir."*[1632]

3066. Âişe (r.anhâ) annemizin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v): *"Kıyamet günü hesaba çekilen herkes mutlaka helak olur!"* buyurunca kendisi: "Ey Allah'ın Rasûlü! Yüce Allah: *'Kime kitabı sağından verilirse, hesabı çok kolay bir şekilde görülecek, sevinçli olarak ailesine dönecektir.'*[1633] buyurduğu halde bu nasıl olur?" diye sormuştur. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v)

1628 Buhârî (1344 ve 6590); Müslim (2296).
1629 Müslim (249).
1630 Hicr, 15/92-93. âyetler.
1631 Kehf, 18/49. âyet.
1632 Zümer, 39/69-70. âyetler.
1633 İnşikâk, 84/7-9. âyetler.

CamScanner ile tarandı

şöyle buyurmuştur: *"O sadece bir arz/sunumdur.*[1634] *Kıyamet günü hesabında tartışmanın/münakaşanın söz konusu olduğu herkes mutlaka azaba duçar olacaktır!"*[1635]

3067. Süfyân b. Uyeyne (rh.) şöyle demiştir: "Rasûlullah'ın (s.a.v) cümlesinde geçen 'hesabında tartışmanın/münakaşanın söz konusu olduğu' ifadesi en ince ayrıntısına kadar detaylı inceleme, didik didik ederek araştırma demektir. Böyle bir soruşturmada yapılan en ufak şey dahi gizli kalmaz. Öyleyse size müjdeler olsun! Çünkü yüce ve değerli olan bir Zât asla her şeyi didik didik ederek araştırıp, en küçük kusurlarını bile görebilmek için detaylı soruşturma yapmaz!"[1636]

3068. Câbir b. Abdullah (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Sevapları günahlarına galip gelenler hesaba çekilmeksizin cennete girerler. Sevapları ve günahları eşit olanlar kolay bir hesaba çekilirler ve ardından cennete girerler. Rasûlullah'ın (s.a.v) şefaati ise nefsini helaka sürükleyenler ve sırtındaki günah yüklerini ağırlaştıranlar içindir!"[1637]

3069. Safvân b. Muhriz el-Mâzinî şöyle demiştir: "Abdullah b. Ömer (r.anhumâ) ile birlikte yürüyordum. Onun elinden tutmuştum. Bu sırada karşısına bir adam çıktı ve: 'Rasûlullah (s.a.v) sana gizlice bir şey söyledi mi?' diye sordu. Bunun üzerine Abdullah şöyle dedi: 'Rasûlullah'ın (s.a.v) şöyle buyurduğunu işittim: *'Yüce Allah, Mümin kulunu kendine yakınlaştırır, onu muhafaza altına alır ve günahlarını örter. Ona şöyle der: 'Şu günahını biliyor musun? Bu günahını biliyor musun?' Kul da: 'Evet, Rabbim! Biliyorum!' der. Böylece günahlarını ona onaylatır. Bundan dolayı Mümin kul helak olacağını düşünmeye başlar. Yüce Allah ise şöyle buyurur: 'Dünya hayatında bu günahlarını örttüm. Bugün de onları senin için bağışlıyorum!' Böylece ona*

1634 Yani ona sadece ne kadar güzel ameller işlediği gösterilecek ve takdir edilecektir. Buradaki hesaba çekme ise üzerinde tartışmanın, kul haklarının olduğu ve kötü amellerin sahibi olan kişiler içindir. Her şeyin en doğrusunu yüceler yücesi Allah bilir. (Çevirenin Notu)

1635 Buhârî (103); Müslim (2876).

1636 Tabii bu sevdiği kullar için geçerlidir. Yüce Allah azap edeceği zalim kullarının amel defterini didik didik edip hesabını çok çetin ve çetrefilli olarak sorar. (Çevirenin Notu)

1637 Hâfız İbn Hacer, Fethü'l-Bârî (11/421) isimli eserinde işaret etmiştir ki Hâkim ve Beyhakî, Ba's (yeniden diriliş) başlığında bu rivayeti merfu bir hadis olarak tahrîc etmişlerdir.

CamScanner ile tarandı

iyiliklerinin içinde bulunduğu kitabı verilir. Kâfir ve münâfık hakkında ise durum şudur: 'Kim Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalimdir? İşte bunlar, Rablerine arz edilecekler ve şâhitler de, 'Rablerine karşı yalan söyleyenler işte bunlardır!' diyeceklerdir. Biliniz ki, Allah'ın lâneti zalimlerin üzerinedir.'[1638-1639]

3070. Hibbân b. Ebû Cebele şöyle demiştir: "Kıyamet günü huzura ilk çağrılacak olan varlık İsrafil'dir. Yüce Allah ona: 'Sözümü ulaştırdın mı?' diye sorunca o: Evet, Rabbim! Onu Cibrîl'e ulaştırdım!' der. Cibrîl çağrılır. Yüce Allah ona: 'İsrafil sözümü sana ulaştırdı mı?' diye sorunca Cibrîl: 'Evet, ulaştırdı!' der. Böylece İsrafil serbest bırakılır. Cibrîl'e: 'Sözümle ne yaptın?' diye sorulunca o: 'Peygamberlere ulaştırdım!' der. Bunun üzerine yüce Allah, peygamberlere: 'Cibrîl size sözümü ulaştırdı mı?' diye sorar. Onlar: 'Evet, ulaştırdı!' deyince Cibrîl serbest bırakılır. Peygamberlere: 'Siz sözümü ulaştırdınız mı?' diye sorulunca onlar: 'Evet, gerçekten biz onu milletlere ulaştırdık!' derler. Bunun üzerine milletler çağırılır. Onlara: 'Peygamberler sözümü size ulaştırdı mı?' diye sorulunca milletlerin içinden bazıları yalanlar bazıları ise doğrular. Peygamberler ise şöyle derler: 'Bizim lehimize şahitlik yapacaklar var!' Yüce Allah: 'Kim?' diye sorunca onlar: 'Muhammed'in ümmeti!' derler. Muhammed'in ümmetine: 'Peygamberlerin milletlere sözümü ulaştırdığına şahitlik eder misiniz?' diye sorulunca onlar: 'Evet, şahitlik ederiz!' derler. Milletler: 'Ey Rabbimiz! Onlar bizimle aynı devirde yaşamadıkları halde nasıl bize şahitlik edecekler?' diye sorunca yüce Allah onlara: 'Siz onlarla aynı devirde yaşamadığınız halde nasıl oluyor da şahitlikte bulunuyorsunuz?' der. Bunun üzerine Muhammed'in ümmeti şöyle cevap verir: 'Ey Rabbimiz! Bize bir peygamber gönderdin ve bize bir kitap indirdin. Bu kitapta bize peygamberlerin vazifelerini yaptığını, sözünü onlara ulaştırdığını anlattın!' İşte tüm bunlar yüce Allah'ın şu âyetiyle ilgilidir: *'Böylece, sizler insanlara birer şahit (ve örnek) olasınız ve Peygamber de size bir şahit (ve örnek) olsun diye sizi orta bir ümmet yaptık.'*[1640] Âyette geçen 'orta' ifadesiyle kast edilen mana 'adalettir'."[1641]

1638 Hûd, 11/18. âyet.

1639 Buhârî (2441); Müslim (2768).

1640 Bakara, 2/143. âyet.

1641 Abdullah b. Mübarek, ez-Zühd (1598); İbn Cerîr et-Taberî, et-Tefsîr (2/10), Hibbân b. Ebû Cebele'den nakletmiştir ve senedi mürseldir, zayıftır.

CamScanner ile tarandı

3071. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet günü, beş şeyden hesaba çekilmediği sürece kul hiçbir yere kıpırdayamaz: Ömrünü nerede tükettiğinden, gençliğini nerede yıprattığından, malını nereden kazandığından ve nereye harcadığından, bildiği ile ne amel ettiğinden!"*[1642]

3072. Muhâsibî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın; gizli-açık, küçük-büyük bütün amellerinden hesaba çekmedikçe, kendisine emir ve nehiylerde bulunduğu kulunun yakasını bırakmayacağı o dehşetli günden nefsini koru! Hangi bedenle huzurda olacağına ve hangi dille konuşacağına dikkat et! Bu hesap için cevaplar hazırla ve cevapların dosdoğru olsun!"

3073. Hasan-ı Basrî (rh.) şöyle demiştir: "Ey insan! Senin için iki melek görevlendirildi ve kitabın da açılıp serildi! Şimdi istediğin kadar dikkatle düşün! Dünyadan ayrıldığın zaman kitabın boynuna asılacak!" Sonra da şu âyeti okumuştur: *"Her insanın amelini boynuna yükledik. Kıyamet günü kendisine, açılmış olarak karşılaşacağı bir kitap çıkaracağız. 'Oku kitabını! Bugün hesap sorucu olarak sana nefsin yeter' denilecektir."*[1643] Hasan-ı Basrî şöyle demiştir: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, hesap görücü olarak sana nefsini musallat eden bir Zât gerçekten sana adaletle davranmış demektir!"

3074. Ukbe b. Müslim, Saîd b. Müseyyeb'in yanındaydı. Bir de baktı ki insanlar toplanmışlar! "Ne oldu?" diye sorunca biri: "İflas etmiş bir adamın etrafına toplandılar!" dedi. Bunun üzerine Saîd şöyle dedi: "Asıl iflas eden kişi o değildir! Gerçekten iflas etmiş kişi, hiçbir iyiliği olmadığı halde kötülükleriyle yüce Allah'ın huzuruna çıkandır!"

3075. Eyyûb el-Kureşî (rh.) şu sözü çok söylerdi: "Yüce Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Gerçek zenginlik ve fakirlik yüce Allah'ın huzuruna çıktıktan sonra belli olacaktır!"

3076. A'meş'in naklettiğine göre İbrahim (rh.), yüce Allah'ın, *"O gün cennetliklerin kalacakları yer daha hayırlı, dinlenecekleri yer daha güzeldir."*[1644]

1642 Merfu bir hadistir: Tirmizî (2416), Abdullah b. Mes'ûd'tan (r.a) nakletmiştir. Senedi zayıftır. Ancak Tirmizî'nin (2417) başka bir rivayeti ona şahitlik eder ki Ebû Berze el-Eslemî'den (r.a) nakletmiştir.

1643 İsrâ, 17/13-14. âyetler.

1644 Furkân, 25/24. âyet.

CamScanner ile tarandı

âyeti hakkında şöyle demiştir: "Kıyamet günü tüm insanların hesabının sadece yarım günlük bir zaman diliminde görüldüğünü fark edecekler. Sonra şöyle denilecek: 'İşte onlar cennetliktir! İşte şunlar da cehennemliktir!"

3077. Ka'b (rh.) şöyle demiştir: "Bir insanın yetmiş peygamberin ameli kadar ibadeti olsa dahi o yine de kıyamet gününün şerrinden kurtulamamaktan korkar!"

3078. Hasan b. Muhammed (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah kıyamet günü Müslümanları lütufla ve ihsanla hesaba çekecek! Kâfirleri ise delille ve adaletle hesaba çekecek!"

228. BÂB: AMEL DEFTERLERİNİN/KİTAPLARIN VERİLMESİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3079. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Kime kitabı sağından verilirse hesabı çok kolay bir şekilde görülecek, sevinçli olarak ailesine dönecektir. Fakat kime kitabı arkasından verilirse, 'Helâk!' diye bağıracak ve alevli ateşe girecektir."*[1645]

3080. Rivayet edildiğine göre kıyamet günü insana verilen kitaplarda ilk yazan cümle şu olacak: *"Oku kitabını! Bugün hesap sorucu olarak sana nefsin yeter!"*[1646] O gün okuma yazma bilmeyen kişiler dahi okuyacaktır.

3081. Âlimlerden biri şöyle demiştir: "Şu üç yerde herkesin işi başından aşkın olacağı için hiç kimse bir başkasının halini soramayacaktır: Kitaplar açılıp yayıldığı zaman insan kitabının sağ tarafından mı yoksa sol tarafından mı verileceğini öğreninceye kadar gözü hiçbir şey görmez! Mizan ortaya koyulduğunda insan sevaplarının ağır mı yoksa hafif mi geleceğini öğreninceye kadar gözü hiçbir şey görmez! Sırat köprüsüne varınca insan oradan geçip geçemeyeceğini öğreninceye kadar gözü hiçbir şey görmez!"

1645 İnşikâk, 84/7-12. âyetler.
1646 İsrâ, 17/14. âyet.

CamScanner ile tarandı

229. BÂB: YÜCE ALLAH'IN HUZURUNA ÇIKMAK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3082. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onlar, büyük bir gün; insanların, âlemlerin Rabbinin huzurunda duracakları gün için diriltileceklerini sanmıyorlar mı?"*[1647]

3083. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Rab'lerinin huzurunda durduruldukları vakit (hallerini) bir görsen! (Allah) diyecek ki: 'Nasıl, şu (dirilmek) gerçek değil miymiş?' Onlar, 'Evet, Rabbimiz'e andolsun ki, gerçekmiş' diyecekler. (Allah), 'Öyleyse inkâr etmekte olduğunuzdan dolayı tadın azabı!' diyecek."*[1648]

3084. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v), yüce Allah'ın, *"Onlar, büyük bir gün; insanların, âlemlerin Rabbinin huzurunda duracakları gün için diriltileceklerini sanmıyorlar mı?"*[1649] âyeti hakkında şöyle buyurmuştur: *"O gün insanlar kulaklarının yarısına kadar kendi terlerine boğulacaklardır!"*[1650]

3085. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İnsanlar öyle bir terleyecekler ki, onların terleri yerin içinde yetmiş arşın/kulaç mesafeye kadar ulaşacaktır! Terleri ağızlarına gem vuracak hatta kulaklarına kadar ulaşacaktır!"*[1651]

3086. Ebû İmrân el-Cevnî şöyle demiştir: "Kıyamet günü hayvanlar, insanların yüce Allah'ın huzurunda ikiye ayrıldıklarını görünce şöyle derler: 'Bütün hamdler bizi sizden biri kılmayan yüce Allah'adır, ey insanlar! Çünkü bizim için ne ümit ettiğimiz bir cennet var ne de korktuğumuz bir cehennem!"

3087. Fudayl b. Iyâz (rh.), yüce Allah'ın, *"Hiçbir günahkâr başka bir günahkârın yükünü yüklenmez. Günah yükü ağır olan kimse, (bir başkasını), günahını yüklenmeye çağırırsa, ondan hiçbir şey yüklenilmez, çağırdığı*

1647 Mutaffifîn, 83/4-6. âyetler.
1648 En'âm, 6/30. âyet.
1649 Mutaffifîn, 83/4-6. âyetler.
1650 Buhârî (4938 ve 6531); Müslim (2862).
1651 Buhârî (6532); Müslim (2863).

CamScanner ile tarandı

kimse yakını da olsa. Sen ancak, görmedikleri halde Rablerinden için için korkanları ve namaz kılanları uyarırsın. Kim arınırsa ancak kendisi için arınmış olur. Dönüş ancak Allah'adır."[1652] âyeti hakkında şöyle demiştir: "Âyette geçen "yakını olma" ifadesinden maksat şudur: Bir anne kıyamet günü evladıyla karşılaşır! Ona: 'Evladım! Karnım senin için bir yaşam alanı, göğüslerim de senin için bir içecek değil miydi?' deyince evladı: 'Evet anacığım!' der. Annesi: 'Günahlarım çok ağır geldi! Onlardan sadece bir tanesini benim yerime taşı!' deyince evladı şöyle der: 'Benden uzak dur, başımdan git anacığım! Bugün benim işim başımdan aşkın!"

3088. Yüce Allah'ın, *"Onlar, kalplerin ve gözlerin dikilip kalacağı bir günden korkarlar."*[1653] âyeti hakkında şöyle denmiştir: "En doğrusunu Allah bilir ya... Âyette geçen ifade kâfirlerin kalpleri ve gözleridir. Onların kalpleri kıvrandığında ve yerinden çıkacak hale geldiğinde boğazlarına takılıp kalır! Ne dışarı çıkabilir ne de geriye dönebilir! Gözleri ise karadan gök rengine dönüşür ve görenler görmez hale gelir!"

230. BÂB: MİZAN HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3089. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet günü için adalet terazileri kuracağız. Öyle ki hiçbir kimseye zerre kadar zulmedilmeyecek. (Yapılan iş) bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa, onu getirip ortaya koyacağız. Hesap görücü olarak biz yeteriz."*[1654]

3090. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Artık kimin tartıları ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir. Kimlerin de tartıları hafif gelirse, işte onlar da kendilerini ziyana uğratanların ta kendileridir. Onlar cehennemde ebedi kalacaklardır."*[1655]

3091. Ebû Osmân'ın naklettiğine göre Selmân-ı Fârisî (r.a) şöyle demiştir: "Kıyamet günü mizan getirilip ortaya konur! Eğer yer ve gökler onun üzerine konulmuş olsa idi bu mizan tüm bunları da kapsardı! Melekler: 'Ey Rabbimiz! Bu mizan kimin amellerini tartacak?' sorunca Allah Teâlâ şöy-

1652 Fâtır, 35/18. âyet.
1653 Nûr, 24/37. âyet.
1654 Enbiyâ, 21/47. âyet.
1655 Mü'minûn, 23/102-103. âyetler.

CamScanner ile tarandı

le buyurur: 'Yarattıklarımdan dilediklerimin!' Bunun üzerine melekler şöyle derler: 'Sen tüm eksikliklerden, kusurlardan münezzehsin ey Rabbimiz! Biz Sana hakkıyla ibadet edemedik!"[1656]

3092. Hasan-ı Basrî'nin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v), yakınlarından birinin yanına dönünce baktı ki o ağlıyor! Bunun üzerine ona: *"Ey filanca! Niçin ağlıyorsun?"* diye sordu. O: "Cehennem ateşini hatırladım, ey Allah'ın Rasûlü!' dedi ve şöyle devam etti: "Bizi kıyamet günü hatırlayacak mısın?" Rasûlullah (s.a.v) ise şöyle buyurdu: *"Üç yerde hiç kimse hiç kimseyi düşünmez! Birincisi, mizan ortaya koyulduğundadır! O zaman kul için tek önemli şey kendi nefsidir ve sadece iyiliklerinin ağır gelip gelmeyeceğini düşünür! İkincisi, kitaplar/amel defterleri verildiğindedir. İyi kul şöyle der: 'Gelin, kitabımı okuyun!' Üçüncüsü de cehennemin üzerindeki sırat köprüsünün yanındadır!"*[1657]

3093. Übey b. Ka'b (r.a) şöyle demiştir: "Yüce Rabbimiz kıyamet günü yedi kat semanın melekleriyle gelir! Onların sayısını yalnızca yüce Allah bilebilir. Cennet kapıları açık bir şekilde getirilir ve onu iyi olanlar da kötü olanlar da görür. Üzerinde de rahmet melekleri vardır. Arşın sağ tarafına konur ve onun kokusu beş yüz yıllık mesafeden bile alınır! Sonra yetmiş bin dizgine bağlı olarak cehennem getirilir! Kapıları kapalı bir haldedir. Üzerinde zebaniler vardır! Onların da yanlarında uzun uzun zincirler, ağır işkence aletleri, katrandan elbiseler, ateş parçaları bulunur! Onların gözleri yıldırım gibi parlaktır, yüzleri ateş gibi alev alevdir, gözleri sanki yerinden fırlamış gibidir! O'na olan saygılarından dolayı arşın sahibine bakmazlar! Cehennem yaklaştırılır! Yaratılmışlarla cehennem arasında beş yüz senelik bir mesafe kalınca öyle bir haykırır ki, hiç kimse ayakta kalamaz ve herkes dizleri üstüne çöküp kalır! Cehennem de arşın soluna konulur. Sonra mizan getirilir ve her şeye güç yetiren yüce Allah'ın huzuruna konur! Ardından da tüm yaratılmışlar hesaba çekilmek için huzura çağırılır!"

1656 Abdullah b. Mübârek, ez-Zühd (1357), Selmân-ı Fârisî'den (r.a) mevkuf bir hadis olarak nakletmiştir. Hâfız İbn Receb, Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem (2/18) isimli eserinde bu hadisi sahih kabul etmiştir. Hâkim (4/586) bu hadisi Selmân'dan merfu olarak nakletmiştir ve Müslim'in şartları üzere de sahih olduğunu söylemiştir. Zehebî de ona muvâfakat etmiştir.

1657 Mürsel bir hadistir. Abdullah b. Mübarek, ez-Zühd (1361).

CamScanner ile tarandı

3094. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Zerre miktarınca bile olsa sevaplarımın günahlarımdan çok olmasını ne kadar da çok isterim! Eğer ben hangisine gideceğimi bilemediğim bir haldeyken cennet ile cehennem arasında dursaydım ve bana: 'Temennide bulun!' denseydi. Toprak olmayı dilerdim!"[1658]

231. BÂB: SIRAT KÖPRÜSÜ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3095. Zührî'nin Atâ b. Yezîd'den, onun da Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah insanları kıyamet günü huzurunda toplar ve şöyle buyurur: 'Her kim neye tapıyorsa onun peşinden gitsin!' Bunun üzerine güneşe tapanlar güneşe tâbi olurlar, aya tapanlar aya tâbi olurlar, tağutlara tapanlar da tağutlara tâbi olurlar. Bu ümmet ise içindeki münâfıklarla birlikte kalır. Yüce Allah onların karşısına hiç hayal etmedikleri/düşünmedikleri bir sûretle çıkar ve onlara: 'Ben sizin Rabbinizim!' der. Onlar ise: 'Senden yüce Allah'a sığınırız! Yüce Rabbimiz gelinceye kadar biz burada durmaya devam edeceğiz! Rabbimiz bize geldiğinde O'nu tanırız!' derler. Yüce Allah bu sefer onların hayal ettikleri/düşündükleri şekilde karşılarına çıkar ve onlara: 'Ben sizin Rabbinizim!' der. Onlar da: 'Sen bizim Rabbimizsin!' derler ve O'na tâbi olurlar. Sonra da cehennem köprüsü kurulur! O köprüden ilk geçen ben olacağım! O gün peygamberlerin duası şu olacak: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Selamete çıkar! Kurtuluşa erdir!' Cehennemin, Sa'dân dikenlerine benzeyen çengelleri vardır! Siz Sa'dân çengellerini gördünüz mü?"* Sahâbe: "Evet, ey Allah'ın Rasûlü!" deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle devam etmiştir: *"İşte onlar Sa'dân dikenleri gibidir ancak onların ne kadar büyük ve dehşet verici olduğunu yalnızca yüce Allah bilebilir! İnsanlar amelleri sebebiyle bu çengeller tarafından kapılırlar! Kimisi kötü amelleri sebebiyle helak olur kimisi ise hardal gibi ezilir ancak sonra kurtuluşa erer! Yüce Allah, kulları hakkındaki hükümlerini verinceye kadar bu böyle devam eder. Yüce Allah kulları arasından, Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet getirenleri cehennemden çıkarmayı dileyince meleklerine onları cehennemden çıkarmalarını emreder. Melekler onları secde izlerinden*

1658 Abdullah b. Mübârek, ez-Zühd (1005).

CamScanner ile tarandı

tanırlar ve onlar yanmış bir haldeyken cehennemden çıkarırlar. Onların üzerlerine 'Hayat Suyu' denilen bir su dökülür ve sel sularının taşıdığı tohumların bitmesi gibi hayat bulup adeta yeniden doğarlar! Yüzü cehenneme dönük olan bir adam kalkar ve şöyle der: 'Ey Rabbim! Cehennemin kokusu bana eziyet veriyor, beni helak ediyor, onun alevleri beni yakıyor! Benim yüzümü cehennemden uzaklaştır!' Yüce Allah: 'Benden başka bir şey daha istemeyeceğinden eminsin öyle değil mi?' diye sorunca o kul: 'Senin izzetine yemin ederim ki başka bir şey istemeyeceğim!' der. Bunun üzerine Yüce Allah onun yüzünü cehennemden çevirir ve onu cehennemden uzaklaştırır. Kul bu sefer de: 'Ey Rabbim! Beni cennetin kapısına yakınlaştır!' der. Yüce Allah: 'Benden başka bir şey daha istemeyeceğinden emin olduğunu söylememiş miydin! Ne kadar çabuk sözünü çiğniyorsun ey insan! Sana yazıklar olsun!' buyurunca kul: 'Senin izzetine yemin ederim ki ey Rabbim! Başka bir şey istemeyeceğim!' der. Bunun üzerine yüce Allah onu cennetin kapısına yakınlaştırır. Cennetteki güzellikleri görünce yüce Allah'ın dilediği kadar susup kalır. Sonra şöyle der: 'Ey Rabbim! Beni cennetine dahil et!' Yüce Allah: 'Benden başka bir şey daha istemeyeceğinden emin olduğunu söylememiş miydin! Ne kadar çabuk sözünü çiğniyorsun ey insan! Sana yazıklar olsun!' buyurunca kul: 'Ey Rabbim! Beni yaratılmışların en bahtsız ve mutsuz olanı kılma!' der. O kadar yalvarır ki sonunda onun bu hali yüce Allah'ı hoşnut eder ve onun cennete girmesine izin verir. Adam cennete girince yüce Allah ona: 'İstediğin kadar dilekte bulun!' buyurunca adam bir sürü şey ister. Sonra ona: 'Daha da iste' denilir ve adam tüm istekleri bitinceye kadar dilekte bulunur. Bunun üzerine yüce Allah şöyle buyurur: 'Bu dilediğin her şey ve onlarla birlikte bir katı daha senindir!' Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Bu adam cennete girecek kişilerin en sonuncusudur."[1659]

232. BÂB: KISAS HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3096. Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet günü insanlar arasında verilecek hükümlerin ilki, kan davaları hakkında olacaktır!"*[1660]

1659 Buhârî (806, 6573, 7437); Müslim (182).
1660 Buhârî (6533); Müslim (1678).

CamScanner ile tarandı

3097. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her kimin üzerinde kardeşine ait bir hak varsa mutlaka onu helal ettirsin! Çünkü ahirette ne altın ne de gümüş geçerli olacaktır! Aksi halde onun iyilikleri alınır ve hakkına girdiği kardeşine verilir. Eğer iyilikleri yoksa o zaman da hakkına girdiği kardeşinin kötülükleri alınır ve onun üzerine atılıp sırtına yüklenir!"*[1661]

3098. Ebû Saîd el-Hudrî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Müminler cehennem ateşinden kurtuldukları zaman cennet ile cehennem arasındaki bir köprüde oturup beklerler. Orada birbirlerine geçen hakları kısas edilir, dünyada birbirlerine yapmış oldukları haksızlıkları ödeşirler. Ta ki sonunda iyice temizlenip arınırlar ve üzerlerinde hak kalmaz. Böylece onların cennete girmelerine izin verilir. Muhammed'in canını elinde tutan yüce Allah'a yemin ederim ki, onlardan her biri cennetteki yerini, dünyadaki evinden çok daha iyi bir şekilde bulur!"*[1662]

3099. Rivayet olunduğuna göre kıyamet günü hesaba çekilmek için ilk çağrılacak varlıklar hayvanlar olacaktır. Boynuzlu koyun boynuzsuz koyundan, boynuzsuz koyun da boynuzlu koyundan hakkını alacak! Birbirleriyle kısas edilip de herkes hakkını aldıktan sonra onlara şöyle denilecek: "Toprak olun!"[1663]

3100. Hasan-ı Basrî'nin naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennet ehli sırat köprüsünden geçtikten sonra cennete girmeden önce alıkonulacak! Böylece dünya hayatında birbirlerine yaptıkları haksızlıkları ödeşmeleri sağlanacak! Kimin kime hakkı geçtiyse ondan alınacak! Haksızlıklar giderilince artık birbirlerine karşı kalplerinde hiçbir kin ve öfke olmaksızın cennete girecekler!"*[1664]

1661 Buhârî (2449, 6534).

1662 Buhârî (2440, 6535).

1663 Müslim, Ebû Hureyre'den (r.a) şöyle bir hadis nakletmiştir: "Kıyamet günü her hak, sahibine mutlaka ödenecektir! Hatta boynuzsuz koyunun bile hakkı boynuzlu koyundan alınacaktır!"

1664 Mürsel bir hadistir: Abdullah b. Mübârek, ez-Zühd (1419).

CamScanner ile tarandı

233. BÂB: KENDİSİNDEN YÜCE ALLAH'A SIĞINDIĞIMIZ CEHENNEM HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3101. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"İnkâr edenler grup grup cehenneme sevk edilirler. Cehenneme vardıklarında oranın kapıları açılır ve cehennem bekçileri onlara şöyle derler: 'Size içinizden, Rabbinizin âyetlerini size okuyan ve bu gününüze kavuşacağınıza dair sizi uyaran peygamberler gelmedi mi?' Onlar da, 'Evet geldi' derler. Fakat inkârcılar hakkında azap sözü gerçekleşmiştir. Onlara şöyle denir: 'İçinde ebedi kalmak üzere cehennemin kapılarından girin. Büyüklük taslayanların kalacağı yer ne kötüdür!'"*[1665]

3102. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"İşte iki hasım taraf ki, Rableri hakkında tartışmaya girmişlerdir. Bunlardan inkâr edenler için ateşten giysiler biçilmiştir. Başlarının üstünden de kaynar su dökülür. Onunla, karınlarının içindekiler ve derileri eritilir. Onlar için bir de demirden topuzlar vardır. Her ne zaman cehennemden, o ızdıraptan çıkmak isteseler, oraya geri döndürülürler ve onlara, 'Tadın yangın azabını' denilir."*[1666]

3103. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onu yakalayıp bağlayın. Sonra onu cehenneme atın. Sonra uzunluğu yetmiş arşın olan zincire vurun onu."*[1667]

3104. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. O ateşin başında gayet katı, çetin, Allah'ın kendilerine verdiği emirlere karşı gelmeyen ve kendilerine emredilen şeyi yapan melekler vardır."*[1668]

3105. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz âyetlerimizi inkâr edenleri biz ateşe atacağız. Derileri yanıp döküldükçe, azabı tatmaları için onların derilerini yenileyeceğiz. Şüphesiz, Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir."*[1669]

3106. Nu'mân b. Beşîr'den (r.a) nakledildiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cehennem ehlinden en hafif azap görecek kişinin ayak*

1665 Zümer, 39/71-72. âyetler.
1666 Hac, 22/19-22. âyetler.
1667 Hâkka, 69/30-32. âyetler.
1668 Tahrîm, 66/6. âyet.
1669 Nisâ, 4/56. âyet.

CamScanner ile tarandı

tabanlarının altına iki kor konulur. Bu iki ateş parçası onun beynini bakırdan yapılan bir kazanın kaynaması gibi fokur fokur kaynatır!"[1670]

3107. Rivayet olunduğuna göre Abdullah b. Mes'ûd (r.a), yüce Allah'ın, *"Onlardan sonra, namazı zayi eden, şehvet ve dünyevi tutkularının peşine düşen bir nesil geldi. Onlar bu tutumlarından ötürü büyük bir azaba çarptırılacaklardır."*[1671] âyetinde geçen "ğayyen" kelimesi hakkında şöyle demiştir: "Bu, cehennemde akan bir nehirdir. Cehennem ehlinin vücutlarından çıkan irin ve cerahatlerden oluşur!"

3108. Rivayet olunduğuna göre Saîd b. Cübeyr (rh.), yüce Allah'ın, *"Hani sana, 'Muhakkak Rabbin, insanları çepeçevre kuşatmıştır' demiştik. Sana gösterdiğimiz o rüyayı da, Kur'ân'da lanetlenmiş bulunan o ağacı da sırf insanları sınamak için vesile yaptık. Biz onları korkutuyoruz. Fakat bu, sadece onların büyük azgınlıklarını (daha da) artırdı."*[1672] âyetinde geçen "lanetli ağaç" ifadesi hakkında şöyle demiştir: "Bu, zakkûm ağacıdır. Cehennem ehli acıktıklarında zakkum ağacından medet umarlar ve ondan yerler. Bunun üzerine yüzleri soyulur ve hatta onları tanıyan birisi soyulan derilerinin yanından geçse yüzlerinin derilerinden onun kime ait olduğunu tanır. Onlar bu ağaçtan yediklerinde bu sefer de susuzluktan kıvranırlar. Su için yalvardıklarında ise onlara irin ve cerahat benzeri bir su verilir! Bu son derece kaynar bir sudur. Onu ağızlarına yaklaştırdıklarında yüzleri kavrulur! *'Onunla, karınlarının içindekiler ve derileri eritilir.'*[1673] âyetinde kast edilen de onların bağırsaklarıdır. Demir topuzlarla dövülürler ve tüm uzuvları parçalanarak önlerine düşer! Bunun üzerine onlar helak edilip yok olmayı isterler!"[1674]

3109. Ebû Seleme'nin, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cehennem, Rabbine dert yanarak şöyle dedi: 'Ey Rabbim! Bir kısmım diğer kısmımı yedi!' Bunun üzerine yüce Allah ona bir nefes kışın, bir nefes de yazın olmak üzere her sene iki nefes alması için izin verdi. İşte sıcaklığın en şiddetlisini hissetmenizin ve soğuğun en şiddetlisini hissetmenizin sebebi, cehennemin o zamandaki nefesidir!"*[1675]

1670 Buhârî (6562); Müslim (213).
1671 Meryem, 19/59. âyet.
1672 İsrâ, 17/60. âyet.
1673 Hac, 22/20. âyet.
1674 Hilyetü'l-Evliyâ (4/285).
1675 Buhârî (3260); Müslim (617).

CamScanner ile tarandı

3110. A'rec'in, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Sizin ateşiniz, cehennem ateşinin yetmiş parçasından sadece bir parçadır!"* İnsanlar: "Ey Allah'ın Rasûlü! Cehennem ateşi sadece tek bir parça olsaydı bile yeterli gelirdi!" deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cehennem ateşi sizin ateşinizden altmış dokuz parça daha fazladır! Her bir parçası da ateşinizin sıcaklığı kadardır!"*[1676]

3111. Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Biz bir keresinde Rasûlullah'ın (s.a.v) yanındayken bir düşme sesi işittik. Rasûlullah (s.a.v): *'Bunun ne olduğunu anladınız mı?'* diye sorunca biz: 'Allah ve Rasûlü daha iyi bilir!' dedik. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Bu, yetmiş sene önce cehenneme gönderilen ve sonunda düşen bir taştır! Şimdi cehennemin dibine vardı!'*"[1677]

3112. Rivayet edildiğine göre Ömer b. Hattâb (r.a), Ka'b b. Mâlik'e: "Ey Ka'b! Korkmamızı sağlayacak bir şeyler anlat!" deyince Ka'b şöyle anlatmaya başladı: "Yüce Allah'a yemin ederim ki, kıyamet günü bir insanın yetmiş peygamber ibadeti kadar ameli olsa bile o gün gördüğü manzaraların şiddetinden dolayı yaptığı amelleri az bulacak! Vallahi o gün cehennem öyle bir haykıracak ki, yakınlaştırılmış melekler ve bütün varlıklar dizleri üstüne çöküp kalacak! Hiç kimse ayakta duramayacak ve şöyle yalvaracak: 'Ey Rabbim! Nefsimi kurtar! Nefsimi kurtar!' Hatta öyle bir hal olacak ki İbrahim (a.s) evladı İshâk'ı bile unutacak ve şöyle diyecek: 'Ey Rabbim! Ben Senin dostun İbrahim! Beni kurtar!" İnsanlar bunları işitince hıçkıra hıçkıra ağladılar!

3113. Ebû Eyyûb el-Merâgî'nin naklettiğine göre Abdullah b. Amr (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Cehennem ehli başlarında bulunan Mâlik'e kırk sene boyunca yalvaracaklar ancak melek onlara hiçbir cevap vermeyecek! Sonra şöyle diyecek: 'Siz hep böyle kalacaksınız!'[1678] Bu sefer Rablerine nida edecekler: *'Ey Rabbimiz! Bizi buradan çıkar. Eğer (tekrar günaha) dönersek şüphesiz kendimize zulmetmiş oluruz.'*[1679] Önce dünyadaki gibi onları kendi hallerine bırakacak ve sonra onlara şöyle buyuracak: *'Alçaldıkça alçalın ora-*

1676 Buhârî (3265); Müslim (2843).
1677 Müslim (2844).
1678 Zuhruf, 43/77. âyet.
1679 Mü'minûn, 23/107. âyet.

CamScanner ile tarandı

da! Bana karşı konuşmayın artık!'[1680] Bunun üzerine cehennemlikler söyleyecek bir söz bulamayacaklar. Cehennemlikler artık tek bir kelime bile edemeyecekler! Orada sadece cehennemin korkunç solukları ve iniltileri işitilecek!"

3114. Abdullah b. Amr (r.anhumâ) şöyle demiştir: "Cehennem ehlinin üzerine öyle bir ağlama musallat olur ki, eğer onların gözyaşlarının üzerine bir gemi salınsa o bile akıp gider!"

3115. Yûnus'un naklettiğine göre Hasan-ı Basrî (rh.), yüce Allah'ın, *"O gün birtakım yüzler zelildir, durmadan çalışır, (fakat boşuna) yorulur, kızgın ateşe girer."*[1681] âyetleri hakkında şöyle demiştir: "O yüzlerin sahipleri dünya hayatında yüce Allah'a boyun eğmedikleri için, yüce Allah onları, cehenneme boyun eğdirdi! İşte onların ameli budur! *'Onlara kaynar su pınarından içirilir.'*[1682] âyetinde geçen 'âniye' kelimesinin ne manaya geldiğini biliyor musunuz? Onun manası şudur: Cehennem yaratıldığı günden bu yana üzerinde tutuşturulan bir kap vardır ve tüm sıcağı toplamıştır. İşte bu, susayanların üzerine dökülerek onlara içirilir!"

3116. Süddî (rh.), yüce Allah'ın, *"Kıyamet gününde onları kör, dilsiz ve sağır bir halde yüzükoyun haşrederiz."*[1683] âyeti hakkında şöyle demiştir: "Onlar hesaba çekildikten sonra yüzükoyun bir halde cehenneme sevk edilirler. Oraya kör bir halde girerler. Çünkü cehennem ateşi hiçbir ışığı olmayan zifiri bir karanlıktadır! Yüce Allah onlara: *'Alçaldıkça alçalın orada! Bana karşı konuşmayın artık!'*[1684] buyurunca da konuşmaları kesilir ve dilsiz kalırlar. Cehennemin soluması ve iniltileri de onların kulaklarını sağır eder! Nitekim yüce Allah bu konuda şöyle buyurmuştur: *'Orada onlara inim inim inlemek düşer. Yine onlar orada duymazlar.'"*[1685]

3117. Yüce Allah'ın, *"Elleri boyunlarına bağlı olarak onun (cehennemin) dar bir yerine atıldıkları zaman, oracıkta yok oluvermeyi isterler."*[1686]

1680 Mü'minûn, 23/108. âyet.
1681 Gâşiye, 88/2-4. âyetler.
1682 Gâşiye, 88/5. âyet.
1683 İsrâ, 17/97. âyet.
1684 Mü'minûn, 23/108. âyet.
1685 Enbiyâ, 21/100. âyet.
1686 Furkân, 25/13. âyet.

CamScanner ile tarandı

âyeti hakkında şöyle denmiştir: "Cehennem, kâfirleri, sivri uçlu demirin mızrağı sıkıştırması gibi onları sıkıştırır!"

3118. Ebû Ma'şer el-Müzenî (rh.) şöyle demiştir: "Biz bir cenazede, Ebû Cafer el-Kâri ile birlikteydik ve o ağladı. Ben: 'Niçin ağlıyorsun?' diye sorunca şöyle dedi: 'Zeyd b. Eslem'in bana anlattığına göre cehennem ehli rahatça nefes bile alıp veremeyecekler!"

3119. Humeyd'in Sâbit'ten, onun da Enes b. Mâlik'ten (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Dünyadayken nimete en çok eren bir kâfir kıyamet günü getirilecek ve: 'Onu cehenneme bir kere sokup çıkartın!' denilecek. Bu olduktan sonra ona: 'Bugüne kadar herhangi bir nimete ermiş miydin?' diye sorulunca o: 'Hayır! Hiçbir nimete eremedim!' diyecek! Daha sonra dünya hayatında en şiddetli zararlara maruz kalan bir Mümin getirilecek ve: 'Onu bir kere cennete sokup çıkartın!' denilecek. Bu olduktan sonra ona: 'Sen bugüne kadar hiçbir zarar gördün mü veya sana herhangi bir bela dokundu mu?' diye sorulunca o şöyle diyecek: 'Hayır! Hiçbir zarar görmedim!"*[1687]

3120. Hasan-ı Basrî'ye, "Tâmme"[1688] ne demek diye sorulunca o ağladı ve ardından da şöyle dedi: "Yüce Allah'a yemin ederim ki o, insanların cehennem bekçilerinin önüne atıldığı kıyamet anıdır!"

3121. Abdullah b. Mübârek'in naklettiğine göre Süfyân (rh.), yüce Allah'ın, *"En büyük dehşet dahi onları tasalandırmaz."*[1689] âyeti hakkında şöyle demiştir: "En büyük dehşet anı; cehennemin cehennemliklerin üzerine kapandığı andır!"[1690]

3122. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cehennemde kâfirin iki omuzunun arası; ciddiyetle ve hızla giden bir bineklinin üç günde aldığı mesafe kadar uzun olacaktır!"*[1691]

1687 Müslim (2807)

1688 Nâziât, 79/34. âyet.

1689 Enbiyâ, 21/103. âyet.

1690 Abdullah b. Mübarek, ez-Zühd (167).

1691 Müslim (2852); Bunun sebebi kâfirin daha çok ızdırap çekmesi içindir. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

3123. Abdullah b. Ömer'in (r.anhumâ) babasından naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennet ehli cennete, cehennem ehli de cehenneme gidince ölüm getirilir ve cennet ile cehennem arasına konur! Sonra biri çıkar ve şöyle seslenir: 'Ey cennet ehli! Artık hiçbir ölüm yok! Ey cehennem ehli! Artık hiçbir ölüm yok!' Bunun üzerine cennet ehlinin sevinçlerine sevinç eklenmiş olur! Cehennem ehlinin ise hüzünlerine hüzün katılmış olur!"*[1692]

3124. Bir adam Abdullah b. Abbâs'a (r.anhumâ) geldi ve ona: "Yüce Allah'ın, *'İçinizden, oraya (cehenneme) uğramayacak hiçbir kimse yoktur. Bu, Rabbin için kesinleşmiş bir hükümdür.'*[1693] âyeti hakkında ne düşünüyorsun?" diye sordu. Bunun üzerine o şöyle cevap verdi: "Sen de ben de oraya mutlaka uğrayacağız! Ancak bak bakalım oradan geçip gidebilecek miyiz yoksa orada kalacak mıyız?"

3125. Rivayet edildiğine göre Dâvûd (a.s) şöyle demiştir: "İlahım! Senin güneşine bile dayanamazken cehenneminin ateşine nasıl dayanabilirim?! Rahmetinin sesine bile dayanamazken bela ve musibetlerinin sesine nasıl dayanabilirim?!"

3126. Ahmed b. Harb (rh.) şöyle demiştir: "Gerçekten biz, güneş yerine gölgeyi tercih ediyoruz ancak cehenneme karşı cenneti tercih etmiyoruz!"

234. BÂB: ŞEFAAT HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3127. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"O'nun izni olmadıkça katında hiçbir kimse şefaat edemez."*[1694]

3128. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Onlar Allah'ın razı olduklarından başkasına şefaat edemezler ve Allah korkusundan titrerler!"*[1695]

3129. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Allah'ı bırakıp da taptıkları putlar, şefâat edemezler. Ancak bilerek hakka şahitlik edenler bunun dışındadır."*[1696]

1692 Buhârî (6548); Müslim (2850).
1693 Meryem, 19/71. âyet.
1694 Bakara, 2/255. âyet.
1695 Enbiyâ, 21/28. âyet.
1696 Zuhruf, 43/86. âyet.

CamScanner ile tarandı

3130. Ma'bed b. Hilâl şöyle demiştir: "Basra ehlinden olan bir grup insanla toplandık ve birlikte Enes b. Mâlik'in (r.a) yanına vardık. Bizimle birlikte Sâbit el-Bünânî de geldi. Enes'e şefaat hadisi hakkında sormak istiyorduk. O ise konağındaydı ve yanına gittiğimizde kuşluk vakti namazını eda ediyordu. İçeri girmemize izin verince girdik. O, minderinin üzerine oturdu. Biz Sâbit'e: 'Şefaat hadisinden önce hiçbir şey hakkında sorma!' dedik. Bunun üzerine o: 'Ey Ebû Hamza! İşte bunlar senin Basra ehlinden olan kardeşlerin! Sana şefaat hadisi hakkında sormak için geldiler.' dedi. Enes b. Mâlik de şöyle cevap verdi: 'Rasûlullah (s.a.v) bize şöyle buyurmuştur: *'Kıyamet günü gelince insanlar dalgalar gibi birbirlerinin üzerine çullanırcasına Âdem'e gelirler ve: 'Rabbinin katında bize şefaat et!' derler. Âdem ise: 'Ben bunu yapamam! Ancak siz İbrahim'e gitmelisiniz! Çünkü o, Rahmân'ın dostudur!' der. İnsanlar İbrahim'e geldiklerinde ise İbrahim: 'Ben bunu yapamam! Ancak siz Musa'ya gitmelisiniz! Çünkü o, yüce Allah'ın kendisiyle konuştuğu kuludur (kelîmullah)!' der. İnsanlar Musa'ya gelince o: 'Ben bunu yapamam! Ancak siz İsa'ya gitmelisiniz! Çünkü o, yüce Allah'ın ruhu ve kelimesidir!' der. İnsanlar İsa'ya gelince o: 'Ben bunu yapamam! Ancak siz Muhammed'e gitmelisiniz!' der. Bunun üzerine insanlar bana gelirler ve: 'Bunu ben yaparım!' derim. Rabbimden izin isterim ve bana izin verilir. Şimdi bana verilmeyen ancak orada ilham edilecek olan bazı hamdler bana verilir ve onlarla yüce Allah'ı methüsena ederim. Sonra da secdeye kapanırım. Yüce Allah: 'Ey Muhammed! Başını kaldır ve söyle! Senin sözün dinlenir! İste, sana verilir! Şefaat et! Şefaatin kabul edilir!' buyurunca ben: 'Ey Rabbim! Ümmetim! Ümmetim!' derim. Yüce Allah: 'Git ve ümmetinden kalbinde arpa tanesi kadar iman olanları kurtar!' buyurunca hemen yaparım. Sonra dönerim ve bu hamdler ile tekrar O'nu methüsena ederim. Ardından da secdeye kapanırım. Yüce Allah: 'Ey Muhammed! Başını kaldır ve söyle! Senin sözün dinlenir! İste, sana verilir! Şefaat et! Şefaatin kabul edilir!' buyurunca ben: 'Ey Rabbim! Ümmetim! Ümmetim!' derim. Yüce Allah: 'Git ve ümmetinden kalbinde zerre veya hardal kadar iman olanları kurtar!' buyurunca hemen yaparım. Sonra dönerim ve bu hamdler ile tekrar O'nu methüsena ederim. Ardından da secdeye kapanırım. Yüce Allah: 'Ey Muhammed! Başını kaldır ve söyle! Senin sözün dinlenir! İste, sana verilir! Şefaat et! Şefaatin kabul edilir!' buyurunca ben: 'Ey Rabbim! Ümmetim! Ümmetim!' derim. Yüce Allah: 'Git ve*

CamScanner ile tarandı

ümmetinden kalbinde hardal tanesinden çok çok daha az iman olanları dahi çıkar! Onu da cehennem ateşinden kurtar!' buyurunca hemen giderim ve yaparım.'

Biz Enes'in yanından çıkınca arkadaşlarımdan bazılarına: 'Hasan-ı Basrî'nin yanına gitsek ya? O şu anda Ebû Halîfe'nin evinde kalıyor. Gidip ona Enes b. Mâlik'in bize naklettiği hadisi anlatırız!' dedim. Gittik ve ona selam verdik. Girmemiz için izin verince biz: 'Ey Ebû Saîd! Kardeşin Enes b. Mâlik'in yanından geliyoruz. Bize şefaat hakkında daha önce hiç duymadığımız şeyler nakletti.' deyince Hasan: 'Anlatın!' dedi. Biz hadisi ona naklettik ve bu mevzuya kadar geldik. Hasan ise: 'Devam edin!' dedi. Biz: 'Enes bize bu kadarını nakletti, daha fazla bir şey söylemedi!' deyince Hasan-ı Basrî şöyle dedi: 'Vallahi o bana yirmi yıl önce bu hadisin tamamını aktarmıştı! Unuttu mu yoksa siz refah düşkünü olup şımarırsınız diye çekindiği için mi anlatmadı bilmiyorum!' Biz: 'Ey Ebû Saîd! Bize devamını anlat!' deyince güldü ve şöyle dedi: 'İnsan gerçekten acele etmeye düşkün yaratılmıştır! Bunu söylememin tek sebebi zaten size hadisin devamını aktarmaktır!' Sonra da hadisin devamını aktardı: *'Sonra ben dördüncü defa dönerim ve bu hamdler ile tekrar O'nu methüsena ederim. Ardından da secdeye kapanırım. Yüce Allah: 'Ey Muhammed! Başını kaldır ve söyle! Senin sözün dinlenir! İste, sana verilir! Şefaat et! Şefaatin kabul edilir!' buyurunca ben: 'Ey Rabbim! Lâ ilâhe illallâh/yüce Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur, diyen herkesi kurtarmam için izin ver!' derim. Yüce Allah ise şöyle buyurur: 'İzzetime, celalime, yüceliğime, azametime yemin ederim ki, lâ ilâhe illallâh diyen herkesi o cehennemden mutlaka çıkartacağım!'"*[1697]

3131. Katâde'nin Enes b. Mâlik'ten (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah kıyamet günü insanları bir araya getirir ve onlar: 'Bizi şu sıkıntılı durumdan kurtarması ve rahatlatması için Rabbimizin nezdinde geçerli olacak bir şefaat talebinde bulunmalıyız!' derler. Bundan dolayı Âdem'in (a.s) yanına gelirler ve ona: 'Sen, yüce Allah'ın eliyle yarattığı, ruhundan üflediği ve meleklerini kendisine secde etmesi için emrettiği kişisin! Rabbinin katında bize şefaat et!' derler. Âdem ise: 'Ben bunu yapamam!' der ve hatalarını hatırlatır. Onlara: 'Yüce Allah'ın kendisine dost edindiği İbrahim'e gidin!' der. Onlar geldiklerinde İbrahim: 'Ben bunu ya-*

1697 Buhârî (7510); Müslim (193).

CamScanner ile tarandı

pamam!' der ve hatalarını hatırlatır. Sonra da şöyle devam eder: 'Siz yüce Allah'ın kendisiyle konuştuğu Musa'ya gidin!' İnsanlar ona giderler ancak o da aynı şeyleri söyler ve hatalarını hatırlatır. Ardından da: 'İsa'ya gidin!' der. İnsanlar gelince İsa: 'Ben bunu yapamam! Muhammed'e gidin! Çünkü yüce Allah onun gelmiş geçmiş bütün günahlarını, hatalarını bağışladı!' der. İnsanlar bana gelirler ve ben de Rabbimden izin isterim. O'nu görünce secdeye kapanırım! Yüce Allah dilediği müddet kadar beni o halde bırakır. Sonra bana şöyle buyurur: 'Başını kaldır! İste! Sana verilecek! Söyle! Sözün dinlenecek! Şefaat et! Şefaatin kabul edilecek!' Başımı kaldırırım ve bana öğreteceği hamdler ile O'nu methüsena ederim. Ardından da şefaat ederim ve yüce Allah bana bir sınır belirler. Sonra o kişileri cehennemden çıkartırım ve cennete koyarım. Ardından geri dönerim ve tekrar O'na secdeye kapanırım. Bunu üç veya dört kere daha yaparım. Kur'ân'ın ebediyen cehennemde kalacaklarına hükmettikleri haricinde geri kalan herkesi cehennem ateşinden kurtarırım."[1698]

3132. A'meş'in Ebû Sâlih'ten, onun da Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Her peygamberin kabul edilen bir duası vardır! Bütün peygamberler bu dualarını dünyada yapmıştır. Ben ise ümmetime şefaat etmek için bu duamı sakladım! Yüce Allah dilerse, Allah'a şirk koşmadan ölen herkes bu duama nail olabilecektir!"*[1699]

3133. Abdullah b. Şakîk şöyle demiştir: "Dördüncüleri ben olan bir grup insanın yanında oturdum. Bir de baktım ki içlerinden biri Rasûlullah'tan (s.a.v) hadis naklediyor ve şöyle diyor: 'Rasûlullah'ı (s.a.v) şöyle buyururken işittim: *'Ümmetimden bir adamın şefaati vesilesiyle Temîm Kabilesi'nden çok daha fazla insan kesinlikle cennete girecek!'* Biz: 'Senin şefaatinden hariç mi ey Allah'ın Rasûlü!' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v): *'Evet, benim şefaatimden hariç!'* buyurdu.' Ben: 'Sen bu hadisi Rasûlullah'tan (s.a.v) işittin mi?' diye sorunca o adam: 'Evet!' dedi. O kalktıktan sonra onun kim olduğunu sordum. Bana onun İbn Ebu'l-Ced'â (r.a) olduğunu söylediler."[1700]

1698 Buhârî (6565); Müslim (193).

1699 Müslim (198); Buhârî (6304, 7474), bu hadisi Ebû Hureyre'den (r.a) iki ayrı tarikle nakletmiştir.

1700 Sahih bir hadistir: Ahmed b. Hanbel (3/469 ve 470); Tirmizî (2438), bu hadisin hasen, sahih, garîb olduğunu söylemiştir; İbn Hibbân (7376) bu hadisi sahih kabul etmiştir, Hâkim (1/70-71), Zehebî'yi onaylamıştır; Zehebî aynı şekilde bu hadisi Kitâbü İsbâti'ş-

CamScanner ile tarandı

3134. Yezîd b. Suheyb el-Fakîr şöyle demiştir: "Biz Mekke'deyken kendisine Talk b. Habîb denilen bir kardeşimiz vardı. O, Haruriyyenin/Haricilerin görüşündeydi. Daha sonra Câbir b. Abdullah'ın (r.anhumâ) şefaat hakkında söylediği sözler bize ulaştı. Her hac döneminde olduğu gibi yine o Mekke'ye geldi ve biz Câbir'in yanına vardık. Ona: 'Bize ulaşan haberlere göre sen şefaatin olduğuna dair şeyler söylüyormuşsun! Halbuki yüce Allah bu konuda senin anlattıklarının tersine âyetler buyuruyor!' deyince yüzümüze baktı ve bize: 'Siz Irak ehlinden misiniz?' diye sordu. Biz: 'Evet!' deyince tebessüm ederek güldü. Ardından da: 'Bu görüşü yüce Allah'ın Kitabı'nda nerede buldunuz?' diye sordu. Biz: 'Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *'Ey Rabbimiz! Doğrusu sen, kimi cehenneme koyarsan, artık onu rüsvay etmişsindir. Zalimlerin hiç yardımcıları yoktur.'*[1701] *'Ateşten çıkmak isterler, fakat onlar oradan çıkacak değillerdir. Onlar için devamlı bir azap vardır.'*[1702] *'Yoldan çıkanlar ise, onların varacakları yer ateştir. Oradan her çıkmak istediklerinde geri çevrilirler ve kendilerine: Yalandır deyip durduğunuz cehennem azabını tadın! denir.'*[1703] âyetlerini okuduk ve: 'Kur'ân'da daha bunların benzeri çok âyet var!' dedik. Câbir ise: 'Yüce Allah'ın Kitabı'nı siz mi daha iyi bilirsiniz yoksa ben mi?' dedi. Biz: 'Aksine! Tabii ki sen bizden daha iyi bilirsin!' deyince şöyle dedi: 'Vallahi ben bu Kur'ân'ın inmesine şahit oldum! Vallahi ben onun yorumunu da Rasûlullah'tan (s.a.v) dinledim! Gerçekten yüce Allah'ın Kitabı'nda şefaatin delili vardır!' Biz: 'Yüce Allah'ın Kitabı'nda onun delili nerededir?' diye sorunca da şöyle dedi: 'İsmi Müddessir olan sûrede!' dedi ve âyetleri okumaya başladı: *'Sizi şu yakıcı ateşe sokan nedir?' Onlar şöyle cevap verirler: 'Biz namaz kılanlardan değildik; yoksulu doyurmuyorduk, (günaha) dalanlarla birlikte biz de dalıyorduk, ceza gününü de asılsız sayıyorduk, sonunda bize ölüm geldi çattı.' Artık şefaatçilerin şefaati onlara fayda vermez.'*[1704] Sonra da şöyle dedi: 'Görüyor musunuz?! Şefaat yüce Allah'a herhangi bir şeyi ortak/şirk koşmayan herkes için geçerlidir!'"[1705]

Şefâati isimli eserinde s. 56'da nakletmiş ve şöyle demiştir: "Bu hadisin senedi kavî/güçlüdür."

1701 Âl-i İmrân, 3/192. âyet.

1702 Mâide, 5/37. âyet.

1703 Secde, 32/20. âyet.

1704 Müddessir, 74/42-48. âyetler.

1705 Müslim (191).

CamScanner ile tarandı

235. BÂB: YÜCE ALLAH'IN RAHMETİ HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3135. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Rabbinin rahmetini paylaştırmak onlara mı düşmüş? Dünya hayatında onların geçimliklerini biz paylaştırdık. Bir kısmı diğerini istihdam etsin diye kimini kiminden derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdiklerinden daha hayırlıdır."*[1706]

3136. Saîd b. Müseyyeb'in Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah rahmeti yüz parçaya böldü ve doksan dokuz tanesini yanında tutup sadece bir tanesini yeryüzüne indirdi. İşte atın, yavrusuna zarar verme korkusuyla toynağını kaldırıp geri çekmesine varıncaya kadar yaratılmış her şeyin birbirine merhamet etmesinin nedeni, yüce Allah'ın indirdiği bu rahmettir!"*[1707]

3137. Atâ'nın, Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'ın yüz rahmeti vardır. Onlardan sadece bir tanesi; insanlar, cinler, hayvanlar ve böcekler arasındadır. Onlar bu rahmet sebebiyle birbirlerine acırlar ve birbirlerine merhametle davranırlar. O rahmetten dolayı vahşi hayvan bile yavrusuna şefkat gösterir. Geriye kalan doksan dokuz tanesi yüce Allah'ın katındadır ve yüce Allah kıyamet günü onlarla kullarına merhamet edecektir!"*[1708]

3138. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah mahlukatı yaratmadan önce Kitab'a (levh-i mahfuza) şöyle yazmıştır: 'Kesinlikle Benim rahmetim gazabımı geçti! O, arşın üstünde yüce Allah'ın katında yazılı haldedir!"*[1709]

3139. İbrahim et-Temîmî'nin naklettiğine göre Hâris b. Süveyd şöyle demiştir: "Kıyamet günü insanlara o kadar çok ve devamlı merhamet edilecek ki, şeytan bile rahmetin kendisine isabet etmesini ümit eder hale gelecek!"[1710]

1706 Zuhruf, 43/32. âyet.

1707 Buhârî (6000); Müslim (2752).

1708 Müslim (2752).

1709 Buhârî (7554); Müslim (2751), Ebû Hureyre'den (r.a) başka bir tarikle nakletmiştir.

1710 Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr (10513) isimli eserinde bu rivayeti Hâris b. Süveyd'den, o da Abdullah b. Mes'ûd'dan (r.a) nakletmiştir; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid (10/380) isimli eserinde şöyle demiştir: "Onun senedinde Kesîr b. Yahyâ el-Basrî vardır ki o zayıftır."

CamScanner ile tarandı

3140. Ebû Seleme'nin naklettiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v) namaza durdu, biz de onunla birlikte namaza durduk. Bir bedevi namaz esnasında: Ey yüceler yücesi Allah'ım! Yalnızca bana ve Muhammed'e merhamet et! Bizden başka hiç kimseye merhamet etme!' dedi. Rasûlullah (s.a.v) selam verip de namazı bitirdikten sonra bedeviye döndü ve şöyle buyurdu: *'Vallahi geniş olanı daraltıp kısıtladın!'* O, yüce Allah'ın rahmetini kast ediyordu."[1711]

3141. Atâ el-Horasânî (rh.) şöyle demiştir: "Yüce Allah'ın kuluna en çok merhamet ettiği an, insanlar ve ailesi etrafından dağılıp gitmişken kabirde olduğu andır!"

3142. Bilâl b. Saîd (rh.) şöyle demiştir: "Kıyamet günü iki adamın cehennemden çıkarılması emredilir. Yüce Allah: 'Tüm bunlar kendi ellerinizle işlediğiniz günahlardan dolayıdır! Ben kullarıma asla zulmetmem!' buyurur ve onların tekrar cehenneme döndürülmesini emreder. Onlardan biri zincirleri içerisinde kaçmaya çalışır ancak zorla cehenneme doğru götürülür. Diğeri ise ağır ağır hareket etmeye başlar. Yüce Allah her ikisinin de geri getirilmesini emreder ve onlara neden böyle davrandıklarını sorar. Cehennemden kaçmaya çalışan şöyle der: 'İkinci defa Senin gazabına uğramayacağımı düşünerek günahların vebalinden kaçmak istedim!' Ağır davranan ise şöyle der: 'Senin hakkındaki iyi düşüncem bizi cehennemden çıkardıktan sonra tekrar oraya döndürmeyeceğin yönündeydi!' Bunun üzerine yüce Allah onların cennete gönderilmesini emreder!"

3143. Abdullah b. Mes'ûd (r.a) şöyle demiştir: "Eğer siz yüce Allah'ın rahmetinin genişliğini bilseydiniz mutlaka ona dayanıp güvenirdiniz!"

3144. Rivayet edildiğine göre bir bedevi, Abdullah b. Abbas'ın (r.anhumâ) şu âyeti okuduğunu işitti: *"Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı yapışın; bölünüp parçalanmayın. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani siz birbirinize düşman idiniz de Allah gönüllerinizi birleştirdi ve O'nun nimeti sayesinde kardeş oldunuz. Siz bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan da sizi Allah kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle açıklıyor ki doğru*

1711 Buhârî (6010).

CamScanner ile tarandı

yolu bulasınız."[1712] Bunun üzerine o bedevi şöyle dedi: "Vallahi eğer yüce Allah onları ateşe atmayı istiyor olsaydı ateşten asla kurtarmazdı!" Bunun üzerine Abdullah b. Abbas şöyle dedi: "İşte bu hakikati, âlim olmayan birinden öğrenin!"

236. BÂB: CENNET HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3145. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Rabbinizin mağfiretine mazhar olmak ve takvâ sahipleri için hazırlanmış olup gökler ve yer kadar geniş olan cennete girmek için yarışın!"*[1713]

3146. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Rablerine karşı gelmekten sakınanlar da gruplar halinde cennete sevk edilecek. Nihayet oraya vardıklarında cennetin kapıları açılmış olacak; bekçileri onlara, 'Selâm size! Hoş geldiniz! Ebedî olarak kalmak üzere buyurun girin cennete!' diyecek. Onlar da 'Bize verdiği sözü yerine getiren ve cennetten bize dilediğimiz yerinde mesken kurabileceğimiz yurt bağışlayan Allah'a hamdolsun!' diyecekler. (Bunun için) çalışıp çabalayanların ecri ne güzel!"*[1714]

3147. Mâlik'in, Ebû Saîd el-Hudrî'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah, cennet ehline: 'Ey cennet halkı!' diye buyurunca onlar: 'Emret Rabbimiz! Başımız gözümüz üstüne emrine hazırız!' derler. Yüce Allah: 'Razı mısınız?' buyurunca onlar: 'Yarattıklarından hiç kimseye vermediğin şeyleri bize bahşetmişken nasıl olur da razı olmayız?!' derler. Yüce Allah: 'Size bundan daha üstününü vereceğim!' buyurunca onlar: 'Ey Rabbimiz! Bundan daha üstün olan şey nedir?' diye sorarlar. Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurur: 'Size rızamı ve hoşnutluğumu daimî olarak lütfediyorum! Bundan sonra size asla gazap etmeyeceğim!"*[1715]

3148. Rivayet olunduğuna göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennette öyle bir ağaç vardır ki, binekli biri onun gölgesinde yüz sene gitse dahi yine de sonuna varamaz!"*[1716]

1712 Âl-i İmrân, 3/103. âyet.
1713 Âl-i İmrân, 3/133. âyet.
1714 Zümer, 39/73-74. âyetler.
1715 Buhârî (6549); Müslim (2829).
1716 Buhârî (3251), bu hadisi Enes b. Mâlik'ten (r.a) nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

3149. Rivayet olunduğuna göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennet ehli, cennetin yüksek yerlerinde bulunan özel odaları; doğu veya batı ufkunda geçip giden parlak yıldızları gördüğünüz gibi hayranlıkla seyrederler!"* [1717]

3150. Enes b. Mâlik (r.a) şöyle demiştir: "Ümmü Hârise, Bedir Savaşı'nda kimin attığı belli olmayan bir okla şehit düşen oğlu sebebiyle Rasûlullah'a (s.a.v) geldi ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Harise'nin benim katımda ne kadar değerli olduğunu biliyorsun! Eğer o cennette ise onun için ağlamayacağım! Ancak değilse o zaman yapacağım şeyi mutlaka göreceksin!' Rasûlullah (s.a.v) ise ona şöyle cevap verdi: *'Aklını mı yitirdin?! Cennetin bir tane olduğunu mu sanıyorsun?! Birçok cennet vardır! Senin evladın da en yüksek Firdevs cennetindedir!"*[1718]

3151. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah'ın yolunda sabah veya akşam yola çıkmak, dünya ve içindekilerden çok daha hayırlıdır! Cennetteki yerlerden; sizden birinin yayının arası veya ayağının arası kadar olan kısım bile dünyadan ve içindekilerden daha hayırlıdır! Şayet cennet ehli kadınlardan biri yeryüzünde görünmüş olsaydı yerle gök arasını aydınlatırdı ve kokusu yerle gök arasını doldururdu! Onun baş örtüsü bile dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır!"*[1719]

3152. Abdullah b. Mes'ûd'un (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ben, cehennemden en son çıkacak ve cennete en son girecek kişiyi gayet iyi bilirim! Bir adam emekleyerek cehennemden çıkar ve yüce Allah ona: 'Git ve cennete gir!' buyurur. Adam cennete gelir ancak ona cennet sanki dopdoluymuş gibi gösterilir. Bunun üzerine adam geri döner ve: 'Ey Rabbim! Cennetin dopdolu olduğunu gördüm!' der. Yüce Allah: 'Git ve cennete gir! Dünyanın on katı kadar yer senindir!' buyurunca adam: 'Sen her şeyin sahibi olduğun halde benimle eğleniyor musun?' der."* Ravi der ki: "Bunları söylerken Rasûlullah'ın (s.a.v) azı dişleri görünecek kadar güldüğünü gördüm! İşte bu kişinin cennet ehli arasında en düşük makamdaki kişi olduğu da söylenmiştir."[1720]

1717 Buhârî (3256, 6556); Müslim (2831), bu hadisi Ebû Saîd el-Hudrî'den (r.a) nakletmişlerdir; Buhârî (6555); Müslim (2830) bu hadisi Sehl b. Sa'd'tan (r.a) nakletmişlerdir.

1718 Buhârî (2809, 6567).

1719 Buhârî (6568).

1720 Buhârî (6571); Müslim (186).

CamScanner ile tarandı

3153. Enes b. Mâlik'in (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Ben cennette gezerken bir nehir gördüm! Kenarlarında içi oyulmuş incilerden yapılma kubbeler vardı. 'Bunlar da ne ey Cibrîl?' diye sorunca Cibrîl şöyle dedi: 'Bu, Rabbinin sana verdiği Kevser'dir!' Bir de baktım ki onun toprağı çok keskin ve güzel kokan bir misk idi!"*[1721]

3154. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v): *"Her kim, yüce Allah'a ve Rasûlü'ne iman eder, namazı kılar, orucu tutarsa onu cennete koyması yüce Allah'ın üzerine bir hak olur! Bu kişi ister Allah yolunda cihad etmiş olsun ister doğduğu yerde oturan biri olsun fark etmez!"* buyurunca insanlar: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bunu herkese haber etmeyelim mi?" diye sordular. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *"Yüce Allah'ın cennette O'nun yolunda cihad edenler için hazırladığı yüz derece vardır! Her derecenin arası ise yer ve gök arası kadardır! Yüce Allah'tan istediğiniz zaman Firdevs'i isteyin! Çünkü o; cennetin ortası ve en yüksek yeridir! Onun üstünde Rahmân'ın arşı vardır ve cennet nehirleri oradan akmaya başlar!"*[1722]

3155. Ebû Mûsâ el-Eşarî'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"İki cennetin kapları ve içindekiler gümüştendir. İki cennetin de kapları ve içindekiler altındandır. Adn Cenneti'nde bulunan insanların, Rablerine bakmalarıyla aralarında yüce Allah'ın yüzünde bulunan kibriya (yücelik/ululuk) örtüsü vardır!"*[1723]

3156. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennete giren kişi nimetlere erdirilir ve hiçbir sıkıntı çekmez. Onun elbiseleri eskimez ve gençliği de yok olup gitmez!"*[1724]

3157. Ebû Hureyre'nin (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Allah Teâlâ şöyle buyurdu: 'Sâlih kullarım için hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği, hiçbir beşerin aklına gelmeyecek şeyler hazırladım!"*[1725]

1721 Buhârî (6581).
1722 Buhârî (2790, 7423).
1723 Buhârî (4878, 7444); Müslim (180).
1724 Sahih ve merfu bir hadistir: Ahmed b. Hanbel (2/370, 407, 416); Tirmizî (2539).
1725 Buhârî (3244, 7498); Müslim (2824).

CamScanner ile tarandı

3158. Hemmâm b. Münebbih'in Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennete ilk girecek kişilerin yüzleri dolunay gecesindeki ayın hali gibi pasparlak olacak! Onların tükürmek, sümkürmek ve tuvaletini yapmak gibi sıkıntıları olmayacak! Onların kapları altından, tarakları ise altın ve gümüşten olacak! Buhurdanlıklarda çok güzel kokan öd ağacı, terleri misk olacak ve her birisine iki tane eş verilecek! Güzelliklerinden dolayı bacaklarındaki etin ardında bulunan ilikleri/özü bile görünecek! Onların arasında herhangi bir ihtilaf/tartışma olmayacak ve birbirlerine de öfke duymayacaklar! Onların kalpleri tek bir kalp gibi olacak ve sabah akşam yüce Allah'ı tesbih edecekler!"*[1726]

3159. Sa'd et-Tâî'nin bir adamdan, onun da Ebû Hureyre'den (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennetin yapısında gümüşten ve altından yapılma kerpiçler vardır. O kerpiçlerin harcı da çok keskin bir misktir. Toprağı zaferandır. Çakıl taşları inciler ve yakutlardır. Her kim oraya girerse nimete erer ve artık sıkıntı çekmez. Orada ebediyen kalır ve ölmez. Elbisesi eskimez, gençliği de yok olmaz."*[1727]

3160. Humeyd'in, Enes b. Mâlik'ten (r.a) naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennette, toprağı misk olan bir panayır yeri vardır. İnsanlar oraya giderler ve orada eğlenirler. Yüce Allah onlara çok güzel bir koku gönderir. Sonra onlar evlerine dönerler ve aileleri onlara şöyle der: 'Gerçekten bizden sonra güzelliğiniz daha da artmış!'"*[1728]

3161. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Rabbinin huzurundan korkan kimse için çifte cennet vardır. Artık Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz? İkisinde de çeşit çeşit ve emsalsiz nimetler bulunur. Artık Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz? İkisinde de akıp giden iki*

1726 Buhârî (3245); Müslim (2834).

1727 Abdullah b. Mübârek, ez-Zühd (1075) isimli eserinde bu hadisi nakletmiştir ancak içerisindeki meçhul raviden dolayı zayıftır; Ahmed b. Hanbel, Müsned (2/445); İbn Hibbân (7387) nakletmişlerdir ancak onların senetlerindeki meçhul ravi nedeniyle de bu rivayet zayıftır. Ama başka tariklerden gelen aynı hadis sahihtir: Ahmed b. Hanbel (2/304,305); İbn Hibbân (7387), şahit olan diğer rivayetler vesilesiyle bu hadis sahih olur.

1728 Müslim (3833), Enes b. Mâlik'ten (r.a) merfu olarak nakletmiştir; Abdullah b. Mübârek, ez-Zühd (241); Abdurrezzâk, el-Musannef (20881) isimli eserinde Enes b. Mâlik'ten (r.a) mevkûf olarak nakletmiştir.

CamScanner ile tarandı

kaynak vardır. Artık Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz? İkisinde de her meyveden farklı türler bulunur. Artık Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz? (Cennettekiler) içleri atlasla dokunmuş sergiler üzerine kurulmuşlardır. Bu iki cennetin de meyveleri kolayca erişilebilecek yakınlıktadır. Artık Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz? Oralarda eşinden başkasına bakmayan kadınlar vardır ki onlardan önce kendilerine ne bir insan ne de bir cin dokunmuştur. Artık Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz? Sanki onlar yakut ve mercandır. Artık Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz? İyiliğin karşılığı da ancak işte böyle iyiliktir. Artık Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz? Bu ikisinden başka iki cennet daha vardır. Artık Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz? İkisi de yemyeşil. Artık Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz? İkisinde de gürül gürül akan iki su kaynağı bulunur. Artık Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?"[1729]

3162. Mücahid (rh.) şöyle demiştir: "Cennet ehlinin en düşük seviyesindeki kişi bile, en yakınını gördüğü gibi en uzağını da görebildiği halde yıllarca mülkünde yolculuk edebilen insan gibidir. Cennet ehlinin en yüksek seviyesindeki insan ise sabah-akşam Rabbine bakar!"

3163. Yüce Allah'ın, *"İman edip dünya ve âhiret için yararlı işler yapanlar, Rablerinin izniyle içinde ebedî kalacakları ve altından ırmaklar akan cennetlere konulacaklar ve orada selâmla karşılanacaklardır."*[1730] âyeti hakkında şöyle denmiştir: "Yani onlar orada birbirlerine: 'Selâm' diye seslenecekler. Bunun manası şudur: 'Cehennemliklerin başına gelen felaketlerden kurtuldun ve selamete kavuştun!" Başka bir görüş de şudur: "Yüce Allah onlara verdiği değeri göstermek için onları 'selam' kelimesiyle selamlayacak."

3164. Süfyân (rh.) şöyle demiştir: "Cennet ehlinin canı bir şey çektiği zaman: 'Subhânekellâhümme (Ey yüce Allah'ım! Seni bütün noksan sıfatlardan tenzih ederiz)!' derler ve hemen o istedikleri şey onlara getirilir."

1729 Rahmân, 55/46-67. âyetler.
1730 İbrahim, 14/23. âyet.

CamScanner ile tarandı

237. BÂB: YÜCE ALLAH'A BAKMAK VE O'NU GÖRMEK HAKKINDA NAKLEDİLEN RİVAYETLER

3165. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *"Oysa o gün bir kısım yüzler Rablerine bakarak mutlulukla parıldayacak!"*[1731]

3166. Zührî'nin Atâ b. Yezîd el-Leysî'den naklettiğine göre Ebû Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "İnsanlar: 'Ey Allah'ın Rasûlü! Kıyamet günü Rabbimizi görebilecek miyiz?' diye sorunca Rasûlullah (s.a.v): *'Güneşin önünde bulut yokken onu görmek için birbirinize zarar vererek itişip kakışıyor musunuz?'* buyurdu. İnsanlar: 'Hayır, ey Allah'ın Rasûlü!' deyince Rasûlullah (s.a.v): *'Önünde bulut yokken dolunay gecesinde ayı görmek için birbirinize zarar vererek itişip kakışıyor musunuz?'* buyurdu. İnsanlar: 'Hayır, ey Allah'ın Rasûlü!' deyince Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: *'Kıyamet günü de işte böyle Rabbinizi göreceksiniz! Yüce Allah insanları toplar ve onlara şöyle denir: 'Her kim neye tapıyorsa onun peşinden gitsin!' Böylece güneşe tapanlar onun peşinden giderler, aya tapanlar da onun peşinden giderler. Allah'ın yerine geçtiğini iddia edip kanunlar koyarak insanları hak yoldan saptıran tağutlara tapanlar da taptıkları tağutun peşinden giderler. İçindeki münâfıklarla birlikte bu ümmet kalır. Yüce Allah onlara tanımadıkları bir sûretle gelir ve: 'Ben sizin Rabbinizim!' der. Onlar ise: 'Senden Allah'a sığınırız! Rabbimiz bize gelinceye kadar buradan ayrılmayacağız! O yanımıza geldiği zaman biz O'nu tanırız!' derler. Yüce Allah onların tanıdıkları bir sûretle gelince: 'Ben sizin Rabbinizim!' buyurur. Onlar da: 'Sen bizim Rabbimizsin!' derler ve O'na tâbi olurlar."*[1732]

3167. Sâbit'in Abdurrahman'dan, onun Ebû Leylâ'dan, onun da Suheyb'ten naklettiğine göre Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: *"Cennet ehli cennete girince onlara şöyle seslenilecek: 'Ey cennet ehli! Yüce Allah'ın katında sizler için henüz görmediğiniz bir vaad daha var!' Onlar: 'O da nedir? O zaten bizim yüzlerimizi ak eylemedi mi?! Bizi cennetine koyup cehennemden uzaklaştırmadı mı?!' deyince, aradaki örtüler kalkacak ve onlar yüce Allah'a bakacaklar! Yüce Allah'a yemin ederim ki onlara bundan daha güzel*

1731 Kıyâmet, 75/22-23. âyetler.

1732 Buhârî (6573, 7437) Müslim (182).

CamScanner ile tarandı

hiçbir şey verilmemiştir!" Sonra da şu âyeti okumuştur: *"Güzel yapanlara daha güzeli, bir de fazlası vardır."*[1733-1734]

3168. Âmir b. Sa'd (rh.) şöyle demiştir: "Âyette geçen 'daha güzeli' ifadesinden maksat cennettir, 'bir de fazlası' ifadesi ise yüce Allah'a bakmak manasına gelir."

Sünenü's-Sâlihîn ve Sünenü'l-Âbidîn isimli eser böylece tamama erdi. Bütün hamdler; âlemlerin Rabbi olan yüceler yücesi Allah içindir. Salat ve selam peygamberlerin sonuncusu Muhammed'in, ailesinin ve ashâbının üzerine olsun. Bu kitap h. 724[1735] yılının Rebîu'l-Âhir ayının 29'ndaki Salı günü tamamlanmıştır. Yüce Allah bu kitabın yazarını, onu okuyanı ve ona bakıp üzerinde tefekkür edeni bağışlasın; bize ve onlara cenneti lütfetsin. Lütfu ve keremiyle bizi ve onları bu kitabın içindekilerden faydalandırsın. Yüce Allah bize yeter! O ne güzel vekildir!

1733 Yûnus, 10/26. âyet.

1734 Müslim (181)

1735 Bu tarih, müellifin kitabı yazıp bitirme tarihi değil metni yazan müstensihin bitirme tarihi olmalıdır. Yoksa bir yanlışlık ortaya çıkıyor. Çünkü müellifin vefatı h. 474/ m. 1081. (Çevirenin Notu)

CamScanner ile tarandı

Sâlihlerin ve Âbidlerin Yolu

Sünenü's-Sâlihîn ve Sünenü'l-Âbidîn

Müellif, Mâliki mezhebinin âlimlerindendir ve Endülüs'te yetişmiştir. Mekke, Bağdat, Şam başta olmak üzere ilim yolunda birçok şehre seyahat etmiş ve tefsir, hadis, fıkıh, usul, kelam, kitabet, edebiyat alanlarında büyük bir âlim olmuştur.

Müellif bu eserinde bir Müslümanın İslam hakkında bilmesi gereken birçok konuya değinmiştir.

Dualarla bezediği kitabını adeta bir hikmet deryasına çeviren müellif, eserini konularına göre ayırdıktan sonra her konu başlığında önce âyetleri, sonra hadisleri, ardından da hikmetli sözleri nakletmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere eserde rivayet ağırlıklı bir tutum sergilenmiştir. Kendi görüşlerini ifade etmesi çok nadir görülmektedir.

THG
0290475
VLH

9 786256 855281
www.karincakitap.net

CamScanner ile tarandı